STATISTISKA MEDDELANDEN
Ser. F. Band 51

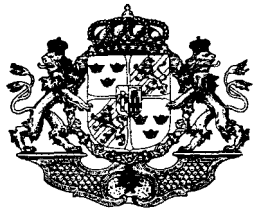

Arkivexemplar

SOCIALA MEDDELANDEN

UTGIVNA AV

K. SOCIALSTYRELSEN

ÅRG. 1941

Nr 1-Nr 6

STOCKHOLM
P. A. NORSTEDT & SÖNER

INLEDNING

TILL

Sociala meddelanden / utgifna af K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. – Stockholm, 1912-1967. Ingår 1912-1953 i: Statistiska meddelanden. Ser. F, Sociala meddelanden. – Fr. o. m. 1913 utgiven av Socialstyrelsen.
Kumulerade sakregister för 1903-1922, 1923-1932, 1933-1942 och 1943-1947.
1915-1944 även med innehållsförteckning på franska, 1945-1957 med sammanfattningar på franska och engelska, 1958 med sammanfattningar på engelska och 1959-1962 vissa nummer med sammanfattningar på engelska.
1959-1962: "Tidskriften Sociala meddelanden utges med åtta artikelnummer (Allmänna häftet) och tolv separata häften med statistiskt informationsmaterial (Statistisk information)".

Föregångare:

Meddelanden från K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. – Stockholm : 1903-1911.

Efterföljare:

Socialnytt : sociala meddelanden / Socialstyrelsen. – Stockholm : Socialstyrelsen, 1968-1990.

Sociala meddelanden. 1941: 1-6.
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2009.

urn:nbn:scb:se-socmed-19411

STATISTISKA MEDDELANDEN
Ser. F. Band 51

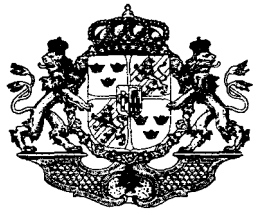

Arkivexemplar

SOCIALA MEDDELANDEN

UTGIVNA AV

K. SOCIALSTYRELSEN

ÅRG. 1941

Nr 1-Nr 6

STOCKHOLM
P. A. NORSTEDT & SÖNER

STOCKHOLM 1942
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
410090

INNEHÅLL — INDEX

Nr 1.

Sociala frågor vid 1940 års urtima riksdag	3	Questions sociales à la session extraordinaire du Riksdag de 1940.
Ny uppgörelse om indexreglerade arbetslöner	9	Nouvel ajustement des salaires d'après les nombres indices.
De finska skyddshemmen under kriget	11	Les établissements d'éducation préventive en Finlande pendant la guerre.
Bostadsreserven den 15 november 1940	14	Habitations inoccupées au 15 novembre 1940.
Indexberäkningar rörande byggnadskostnadernas utveckling 1939—40	30	Calculs visant à établir les changements survenus dans le coût de la construction de 1939 à 1940.
Samhällets barnavård år 1937	36	La protection de l'enfance en 1937.
Förslag om dyrtidstillägg åt vissa folkpensionärer m. fl. (jämte socialstyrelsens utlåtande)	39	Un projet d'indemnité de vie chère aux bénéficiaires de pensions nationales. (Avec Rapport de l'A.T.P.S.)
Folkpensionärerna och fattigvården	43	Les pensions nationales et l'assistance publique.
Bostadsförhållandena i Finlands städer år 1938	47	Les conditions d'habitations dans les villes de Finlande en 1938.
Kortare meddelanden		Courtes notices.
Nya ransoneringsåtgärder	50	Mesures de rationnement.
Krigsskador å byggnader och bostäder i Finland	51	Dommages causés par la guerre aux bâtiments et habitations en Finlande.
Hjälp åt flyktingar från krigshärjade distrikt i Norge	51	L'aide aux refugiés de regions dévastées par la guerre en Norvège.
Yrkesrekryteringen i Tyskland	52	Recrutement de la main-d'œuvre en Allemagne.
Periodiska översikter		**Aperçus périodiques**
Befolkningsutvecklingen under tredje kvartalet 1940	53	Mouvement de la population pendant le 3e trimestre 1940.
Livsmedelskonsumtionen inom stadshushåll fjärde kvartalet 1940	54	La consommation des denrées alimentaires des ménages urbains pendant le 4e trimestre 1940.
Levnadskostnaderna den 1 januari 1941	58	Coût de la vie le 1er janvier 1941.
Arbetsmarknaden		Marché du travail.
Arbetsmarknaden under december 1940	72	Le marché du travail pendant décembre 1940.
Statens arbetsmarknadskommissions verksamhet under december 1940	75	Activité de la Commission du marché du travail en décembre 1940.
Meddelanden från statens arbetsmarknadskommission	78	Communications de la Commission du marché du travail.
Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden	79	Tableaux relatifs à la situation du marché du travail.
Litteraturöversikt	93	Bibliographie.
Författningar rörande sociala frågor	98	Lois concernant les questions sociales.

Nr 2.

Hyresräkningen år 1939: I	101	Le recensement des loyers pour 1939: I.
Byggnadskostnadsutredningen	133	Enquête sur le coût de la construction.
Inkomstförhållandena för byggnadsarbetare 1938—1939	136	Les revenus des ouvriers du bâtiment en 1938—1939.
Förslag till ändringar i lagstiftningen om erkända arbetslöshetskassor	145	Projet de modifications dans la législation sur les caisses d'assurance contre le chômage reconnues.
Rekryteringen till de erkända sjukkassorna	149	Le recrutement des membres des caisses-maladie reconnues.
De erkända sjukkassornas verksamhet åren 1933—1938	151	L'activité des caisses-maladie reconnues pendant les années 1933—1938.
Kortare meddelanden		Courtes notices.
Värntjänstutbildning för skolungdom	155	Préparation de la jeunesse scolaire en vue de la défense locale.
Förslag om offentlig bespisning i Danmark	156	Projet de cantines publiques au Danemark.
Periodiska översikter		**Aperçus périodiques**
Fattigvården år 1938	157	Assistance publique en 1938.
Byggnadsverksamheten i vissa större städer under år 1940	160	Activité de l'industrie du bâtiment dans certaines grandes villes en 1940.
Utvandringen till främmande världsdelar under år 1940	166	L'émigration intercontinentale en 1940.
Utlänningar i Sverige	168	Les étrangers en Suède.
Fylleriförseelser och spritsmuggling under fjärde kvartalet 1940	175	Délits d'ivresse et contrebande de spiritueux pendant le 4e trimestre 1940.
Livsmedelskostnaderna den 1 februari 1941	176	Prix des denrées alimentaires le 1er février 1941.
Arbetsmarknaden		Marché du travail.
Arbetsmarknaden under januari 1941	180	Le marché du travail pendant janvier 1941.
Statens arbetsmarknadskommissions verksamhet under januari 1941	183	Activité de la Commission du marché du travail en janvier 1941.
Meddelanden från statens arbetsmarknadskommission	186	Communications de la Commission du marché du travail.
Lönesumman inom industri och handel m. m. under fjärde kvartalet 1940	188	Somme des salaires payés dans l'industrie, le commerce, etc. pendant le 4e trimestre 1940.
Arbetstid och sysselsättning inom näringslivet i november 1940	191	Durée du travail et volume de l'emploi dans l'industrie en novembre 1940.
Arbetstillgången inom sjömansyrket under år 1940	199	L'offre et la demande du travail dans la marine marchande en 1940.
Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden	202	Tableaux relatifs à la situation du marché du travail.
Litteraturöversikt	216	Bibliographie.
Författningar rörande sociala frågor	220	Lois concernant les questions sociales.

Nr 3.

Livsmedelsförbrukningens förändringar inom stadshushållen år 1940	223	Modifications dans la consommation des denrées alimentaires dans les ménages urbains en 1940.
Socialstyrelsens utlåtande angående 1940 års byggnadskostnadssakkunnigas betänkande	243	Avis émis par l'A.T.P.S. touchant le rapport des experts sur le coût de la construction en 1940.

Hyresräkningen år 1939: II	256	Le recensement des loyers pour 1939: II.	
Bostadsreserven den 15 november 1940: II	267	Habitations inoccupées au 15 novembre 1940: II.	
Kortare meddelanden		Courtes notices.	
Internationella arbetsbyråns nuvarande verksamhet	272	L'activité présente du Bureau international du travail.	
Socialstyrelsens utlåtande över utkast till ny prisregleringslag	272	Avis émis par l'A.T.P.S. touchant un plan de nouvelle législation sur la réglementation des prix.	
Reglering av arbetslönerna i Danmark	273	Réglementation des salaires ouvriers au Danemark.	
Arbetslösheten bland intellektuella arbetare i Finland hösten 1940	274	Le chômage parmi les travailleurs intellectuels en Finlande.	
Regeringsuttalande om arbetsfreden och lönefrågan i Finland	275	Déclaration gouvernementale touchant la suspension des conflits sur le marché du travail et la question des salaires en Finlande.	
Statliga bidrag till flerbarnsfamiljer i Tyskland	276	Subventions de l'Etat aux familles nombreuses en Allemagne.	
Periodiska översikter		**Aperçus périodiques**	
Fattigvården år 1939	277	Assistance publique en 1939.	
Näringsvärde och pris å viktigare födoämnen år 1940	282	Valeur nutritive et prix des aliments principaux en 1940.	
Livsmedelskostnaderna den 1 mars 1941	285	Prix des denrées alimentaires le 1er mars 1941.	
Arbetsmarknaden		Marché du travail.	
Arbetsmarknaden under februari 1941	287	Le marché du travail pendant février 1941.	
Statens arbetsmarknadskommissions verksamhet under februari 1941	290	Activité de la Commission du marché du travail en février 1941.	
Meddelanden från statens arbetsmarknadskommission	293	Communications de la Commission du marché du travail.	
Sveriges offentliga arbetsförmedling under år 1940	296	Activité des bureaux de placement publics en Suède en 1940.	
Arbetslösheten inom fackförbunden under år 1940	312	Le chômage parmi les membres des syndicats en 1940.	
Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden	318	Tableaux relatifs à la situation du marché du travail.	
Litteraturöversikt	331	Bibliographie.	
Författningar rörande sociala frågor	336	Lois concernant les questions sociales.	

Nr 4.

Förslag om ny dyrortsgruppering	339	Projet d'un nouveau groupement des localités d'après la cherté de la vie.	
Skärpta åtgärder i fråga om rusdrycksförsäljningen	351	Mesures restrictives sur la vente des boissons alcooliques.	
Hyresförhållandena för vissa tjänstemän under hyresåret 1939/40	360	Les loyers de certains fonctionnaires pendant l'année de location 1939/40.	
Framställning i befolkningsfrågan	367	Adresse sur la question de la dénatalité.	
Kortare meddelanden		Courtes notices.	
Nya ransoneringsåtgärder	371	Mesures de rationnement.	
Byggnadskostnadernas utveckling 1939—1941	372	Coût de la construction en 1939 et en 1941.	
Socialstyrelsens nya bränsleklausul	372	Clauses nouveaux fixées par l'A. T. P. S. touchant le coût du chauffage dans les contrats de location.	
Landsorganisationen i Sverige år 1940	373	La Confédération générale du travail en Suède en 1940.	

Ledamöter för åren 1941—1943 i nämnden för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen	373	Membres du committé de l'assurance contre le chômage les années 1941—1943.
Dansk arbetslöshetsstatistik	374	Statistiques relatives au chômage au Danemark.
Finskt förslag i befolkningsfrågan	375	Projet finlandais relatifs à la natalité.
Arbetsmarknadspolitiska åtgärder i Storbritannien	376	Mesures relatives au marché du travail en Angleterre.
Omsättningsskatt i England	377	Impôts sur le chiffre des affaires en Angleterre.
Övertidsarbetet inom den engelska verkstadsindustrin	377	Heures supplémentaires dans l'industrie mécanique en Angleterre.
Arbetslöshetsförsäkring i Kanada	378	Assurance contre le chômage au Canada.
Författningar rörande sociala frågor	379	Lois concernant les questions sociales.

Periodiska översikter — Aperçus périodiques

Skogsarbetarnas arbetsförtjänster vintern 1940/1941	380	Les gains des ouvriers forestiers pendant l'hiver 1940/1941.
Befolkningsutvecklingen under fjärde kvartalet 1940	384	Mouvement de la population pendant le 4e trimestre 1940.
Kollektivavtalen under fjärde kvartalet 1940 och första kvartalet 1941	385	*Les conventions collectives pendant le* 4e trimestre 1940 et le 1er trimestre 1941.
Livsmedelskonsumtionen inom stadshushåll under första kvartalet 1941	390	La consommation des denrées alimentaires des ménages urbains pendant le 1er trimestre 1941.
Levnadskostnaderna omkring 1 april 1941	404	Coût de la vie le 1er avril 1941.
Arbetsmarknaden		Marché du travail.
Arbetsmarknaden under mars 1941	418	Le marché du travail pendant mars 1941.
Statens arbetsmarknadskommissions verksamhet under mars 1941	421	Activité de la Commission du marché du travail en mars 1941.
Meddelanden från statens arbetsmarknadskommission	423	Communications de la Commission du marché du travail.
Lönesumman inom industri och handel m. m. under första kvartalet 1941	424	Somme des salaires payés dans l'industrie, le commerce, etc. pendant le 1er trimestre 1941.
Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden	428	Tableaux relatifs à la situation du marché du travail.
Litteraturöversikt	442	Bibliographie.

Nr 5.

Övertidsarbetets omfattning inom industri m. m. under år 1938	449	Le travail supplémentaire dans l'industrie, etc. en 1938.
Återuppbyggnadsarbetet i Finland	465	L'œuvre de reconstruction en Finlande.
Jordbruksräkningen år 1937	474	Recensement général agricole en 1937.
Kortare meddelanden		Courtes notices.
Förhandlingsrätt för kommunaltjänstemän	477	Le droit de négociation des fonctionnaires communaux.
Kooperativa förbundets och anslutna föreningars verksamhet år 1940	478	L'activité de l'Union Coopérative et des sociétés affiliées pendant l'année 1940.
Enhetligt familjeunderstöd för löntagare med barn i Frankrike	479	Indemnité de famille uniforme pour tous les salariés ayant des enfants en France.
Ny ordning för barnbidrag i Australien	480	Allocation aux familles nombreuses en Australie.
Författningar rörande sociala frågor	480	Lois concernant les questions sociales.

Periodiska översikter — Aperçus périodiques

Arbetartillgång och arbetslön inom jordbruket år 1940	481	L'offre de la main-d'œuvre et les salaires dans l'agriculture en 1940.
Byggnadsverksamheten i vissa större städer under första kvartalet 1941	489	Activité de l'industrie du bâtiment dans certaines grandes villes pendant le 1er trimestre 1941.
Bostadsmarknaden i rikets städer omkring den 1 april 1941	494	Le marché des habitations dans les villes au 1er avril 1941.
Erkända arbetslöshetskassor år 1940	498	Les caisses de chômage reconnues en 1940.
Den privata arbetsförmedlingen under år 1940	506	Les bureaux de placement privés en 1940.
Sjuksköterskebyråernas verksamhet under år 1940	507	Les bureaux d'infirmières en 1940.
Utlänningar i Sverige	509	Les étrangers en Suède.
Fylleriförseelser och spritsmuggling under första kvartalet 1941	514	Délits d'ivresse et contrebande de spiritueux pendant le 1er trimestre 1941.
Livsmedelskostnaderna den 1 maj 1941	515	Prix des denrées alimentaires le 1er mai 1941.
Arbetsmarknaden		Marché du travail.
Arbetsmarknaden under april 1941	517	Le marché du travail pendant avril 1941.
Statens arbetsmarknadskommissions verksamhet under april 1941	520	Activité de la Commission du marché du travail en avril 1941.
Meddelanden från statens arbetsmarknadskommission	523	Communications de la Commission du marché du travail.
Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden	526	Tableaux relatifs à la situation du marché du travail.
Litteraturöversikt	540	Bibliographie.

Nr 6.

Livsmedelskonsumtionen inom hushåll på landsbygden fjärde kvartalet 1940	547	La consommation des denrées alimentaires dans les ménages ruraux pendant le 4e trimestre 1940.
Övertidsarbetets betydelse för arbetstagaren	569	Opinion des ouvriers touchant le travail supplémentaire.
Prisinsamling för undersökning av levnadskostnaderna å olika orter	580	Le relevé des prix en vue d'une enquête sur le coût de la vie dans différentes localités.
Kortare meddelanden		Courtes notices.
Mödrahjälpen under år 1940	582	L'assistance aux mères en 1940.
Förslag om prisrabattering å bränsle för mindre bemedlade (socialstyrelsens utlåtande)	582	Projet de rabais sur le prix du combustible pour les personnes peu aisées. (Avis émis par l'A.T.P.S.)
Svenska arbetsgivareföreningen år 1940	583	L'Union patronale suédoise en 1940.
Folkpensioneringen åren 1938 och 1939	584	Les pensions nationales pendant les années 1938 et 1939.
Den norska prisregleringspolitiken	585	La politique de réglementation des prix en Norvège.
Hushållsutgifternas fördelning i England före kriget	585	Répartition des dépenses dans les budgets ménagers en Angleterre avant la guerre.
Arbetsmarknadsläget i Förenta staterna våren 1941	587	Situation du marché du travail aux Etats-Unis au printemps 1940.
Författningar rörande sociala frågor	588	Lois concernant les questions sociales.

Periodiska översikter

Lönenivån år 1940 och löneutvecklingen inom industri, handel och samfärdsel m. m. 589

Livsmedelskostnaderna den 1 juni 1941 595

Arbetsmarknaden

Arbetsmarknaden våren 1941 597
Arbetsmarknaden under maj 1941 600
Statens arbetsmarknadskommissions verksamhet under maj 1941 603
Meddelanden från statens arbetsmarknadskommission 606
Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden 608

Litteraturöversikt 622

Aperçus périodiques

Le niveau des salaires en 1940 et le développement des salaires dans l'industrie, dans le commerce et dans les transports, etc.

Prix des denrées alimentaires le 1er juin 1941.

Marché du travail.

Le marché du travail au printemps 1941.
Le marché du travail pendant mai 1941.
Activité de la Commission du marché du travail en mai 1941.
Communications de la Commission du marché du travail.
Tableaux relatifs à la situation du marché du travail.

Bibliographie.

Nr 7.

Den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringens förmåner utökas 629

Konjunkturläget våren 1941 633

Kortare meddelanden

Åtgärder för tillvaratagande av bär, frukt och trädgårdsprodukter 636
Ökning av fiskkonsumtionen 637

Bostadsföreningar i Sverige vid årsskiftet 1939/1940 637
Revision av tjänsteförteckningen för allmänna civilförvaltningen 638

Periodiska översikter

Kollektivavtalen under andra kvartalet 1941 640
Befolkningsutvecklingen under första kvartalet 1941 642
Arbetskraften i industrin år 1939 . . 643
Levnadskostnaderna omkring 1 juli 1941 649

Arbetsmarknaden

Arbetsmarknaden under juni 1941 . . . 665
Statens arbetsmarknadskommissions verksamhet under juni 1941 667
Meddelanden från statens arbetsmarknadskommission 670
Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden 673

Litteraturöversikt 687
Författningar rörande sociala frågor . 692

Aperçus périodiques

Extension de l'assistance fournie par l'assurance-chômage subventionnée par l'Etat.

La conjoncture pendant le printemps de 1941.

Courtes notices.

Mesures pour l'utilisation des baies, fruits, produits maraîchers, etc.
Accroissement dans la consommation de poisson.
Les coopératives de logement en Suède au 1er janvier 1940.
Revision de la liste des fonctions civiles relative aux traitements des titulaires.

Les conventions collectives pendant le 2e *trimestre* 1941.

Mouvement de la population pendant le 1er trimestre 1941.

La main-d'œuvre de l'industrie en 1939.

Coût de la vie le 1er juillet 1941.

Marché du travail.

Le marché du travail pendant juin 1941.
Activité de la Commission du marché du travail en juin 1941.
Communications de la Commission du marché du travail.
Tableaux relatifs à la situation du marché du travail.

Bibliographie.

Lois concernant les questions sociales.

Nr 8.

Sociala frågor vid 1941 års lagtima riksdag	695	Questions sociales à la session ordinaire du Riksdag de 1941.
Kortare meddelanden		Courtes notices.
Förslag om nedsatt spritdryckstilldelning och andra nykterhetsfrämjande åtgärder	717	Projet de réduire la consommation autorisée de boisons spiritueuses et autres mesures d'action anti-alcoolique.
Socialstyrelsens anvisningar rörande viss gottgörelse på grund av bränsleransonering	718	Indication de l'A.T.P.S. touchant certaine compensation à accorder par suite du rationnement des combustibles.
Periodiska översikter		Aperçus périodiques
Bostadsmarknaden i rikets städer inför oktoberflyttningen 1941	719	Le marché des habitations dans les villes au terme du 1er octobre 1941.
Byggnadsverksamheten i vissa större städer under andra kvartalet 1941	722	Activité de l'industrie du bâtiment dans certaines grandes villes pendant le 2e trimestre 1941.
Byggnadsverksamheten i Sverige år 1940	727	Activité de l'industrie du bâtiment en Suède en 1940.
Fylleriförseelser och spritsmuggling under andra kvartalet 1941	732	Délits d'ivresse et contrebande de spiritueux pendant le 2e trimestre 1941.
Utlänningar i Sverige	733	Les étrangers en Suède.
Konsumtionsundersökningen inom stadshushåll under andra kvartalet 1941	739	La consommation des denrées alimentaires des ménages urbains pendant le 2e trimestre 1941.
Livsmedelskostnaderna den 1 augusti 1941	746	Prix des denrées alimentaires le 1er août 1941.
Arbetsmarknaden		Marché du travail.
Arbetsmarknaden under juli 1941	748	Le marché du travail pendant juillet 1941.
Statens arbetsmarknadskommissions verksamhet under juli 1941	750	Activité de la Commission du marché du travail en juillet 1941.
Meddelanden från statens arbetsmarknadskommission	753	Communications de la Commission du marché du travail.
Lönesumman inom industri och handel m. m. under andra kvartalet 1941	755	Somme des salaires payés dans l'industrie, le commerce, etc. pendant le 2e trimestre 1941.
Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden	759	Tableaux relatifs à la situation du marché du travail.
Litteraturöversikt	773	Bibliographie.
Författningar rörande sociala frågor	778	Lois concernant les questions sociales.

Nr 9.

Livsmedelsransoneringen under andra krisåret	781	Le rationnement des denrées alimentaires pendant la 2e année de crise.
Jämförelser mellan livsmedelskostnaderna i olika länder	789	Comparaisons entre le prix des denrées alimentaires dans les différents pays.
Internationell arbetskonferens i New York	793	Conférence internationale du travail à New York.
Kortare meddelanden		Courtes notices.
Landsorganisationens i Sverige tolvte kongress	794	Le 12e Congrès de la Confédération générale du travail suédoise.
Sakkunnigeförslag om kvalitetsbestämmelser för livsmedel	795	Projet des experts relatif à l'estimation qualitative des denrées alimentaires.
Sakkunniga i befolkningsfrågan	796	Experts dans la question de la natalité.
Socialstyrelsens yttrande angående stadsbudstaxan i Stockholm	796	Avis émis par l'A.T.P.S. touchant le tarif des porteurs autorisés à Stockholm.

Utlåtande över förslag om dyrtidstillägg å folkpensioner 797
Åtgärder mot avbetalningsköp i Förenta staterna 798

Periodiska översikter

Befolkningsutvecklingen under andra kvartalet 1941 799
Livsmedelskostnaderna den 1 september 1941 800
Olycksfall i arbete år 1938 802
Arbetsmarknaden
Arbetsmarknaden under augusti 1941 . . 805
Statens arbetsmarknadskommissions verksamhet under augusti 1941 808
Meddelanden från statens arbetsmarknadskommission 810
Inventeringen av skogsbrukets arbetskraft den 6 augusti 1941 812
Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden 816
Litteraturöversikt 830
Författningar rörande sociala frågor . 834

Rapport relatif au projet de supplément de vie chère aux pensions nationales.
Mesures contre les achats à temperament aux Etats-Unis.

Aperçus periodiques

Mouvement de la population pendant le 2 trimestre 1941.
Prix des denrées alimentaires le 1er septembre 1941.
Les accidents du travail en 1938.
Marché du travail.
Le marché du travail pendant août 1941.
Activité de la Commission du marché du travail en août 1941.
Communications de la Commission du marché du travail.
Recensement de la main-d'œuvre de l'exploitation forestière le 6e août 1941.
Tableaux relatifs à la situation du marché du travail.
Bibliographie.
Lois concernant les questions sociales.

Nr 10.

Fattigvårdens understödsverksamhet . 837

Finsk socialpolitik under och mellan krigen 840
Kortare meddelanden
Utlåtande rörande bostadsförsörjning för barnrika familjer 847
Nya utredningsförslag rörande sysselsättandet av partiellt arbetsföra . . . 847
Föreningarna för arbetslöshetens bekämpande bilda landsförbund 848

Danmarks sociala lagstiftning 1891—1941 848

Ändrade grunder för den danska arbetslöshetsstatistiken 849
Åttatimmarslagen i Förenta staterna delvis upphävd 850
Fördelning av överskottsproduktionen i Förenta staterna genom inköpsmärken till behövande 850

Periodiska översikter

Kollektivavtalen under tredje kvartalet 1941 851
Vägarbetets organisation och vägarbetarnas arbetsförtjänster år 1941 . 853
Levnadskostnaderna omkring 1 oktober 1941 860
Arbetsmarknaden
Arbetsmarknaden under september 1941 874
Statens arbetsmarknadskommissions verksamhet under september 1941 . . 877

Aide fournie par l'Assistance publique en Suède.
Politique sociale en Finlande pendant les deux guerres et l'entre-guerre.
Courtes notices.
Rapport relatif à la question du logement des familles nombreuses.
Noveau projet d'enquête touchant l'emploi des ouvriers partiellement capables.
Les sociétés privées pour la lutte contre le chômage se constituent en fédération nationale.
La législation sociale au Danemark de 1891 à 1941.
Bases nouvelles de la statistique du chômage au Danemark.
La loi de huit heures partiellement rappellée aux Etats-Unis.
Répartition entre les indigents de l'excédent de la production aux Etats-Unis par des bons d'achat.

Aperçus périodiques

Les conventions collectives pendant le 3e trimestre 1941.
Organisation des travaux de voirie et salaires des ouvriers en 1941.
Coût de la vie le 1er octobre 1941.
Marché du travail.
Le marché du travail pendant septembre 1941.
Activité de la Commission du marché du travail en septembre 1941.

Meddelanden från statens arbetsmarknadskommission	879	Communications de la Commission du marché du travail.
Lönesumman inom industri och handel m. m. under tredje kvartalet 1941	881	Somme des salaires payés dans l'industrie, le commerce, etc. pendant le 3e trimestre 1941.
Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden	884	Tableaux relatifs à la situation du marché du travail.
Litteraturöversikt	898	Bibliographie.
Författningar rörande sociala frågor	902	Lois concernant les questions sociales.

Nr 11.

Inköpsvanor i svenska stadsfamiljer	905	La pratique des achats dans les familles urbaines suédoises.
Utvidgad hushållsbudgetundersökning	909	Extension de l'enquête sur les budgets ménagers.
Kortare meddelanden		Courtes notices.
Förhandlingsberättigade föreningar av statstjänstemän	911	Organisations de fonctionnaires ayant le droit de négociation.
Besparingsförslag rörande länsnyktherhetsnämnderna och rusdrycksförsäljningen	911	Projet d'économies touchant les commissions départementales de tempérance et la vent des boissons alcooliques.
Socialstyrelsens yttrande över ifrågasatt ändring av lagen om semester	913	Avis émis par l'A.T.P S. sur une modification eventuelle de la loi sur les congés payés.
Socialstyrelsens utlåtande över förslag till lag om kastrering	913	Avis émis par l'A.T.P.S. sur un projet de loi sur la castration.
Internationella arbetsorganisationens konferens och styrelsesammanträden i New York	914	La Conférence pour l'organisation internationale du travail et les réunions du conseil d'administration à New York.
En ny dyrortsgruppering i Tyskland?	915	Un noveau groupement des localités d'après le coût de la vie en Allemagne?

Periodiska översikter — Aperçus périodiques

Byggnadskostnadernas utveckling 1939—1941	916	Coût de la construction en 1939 et en 1941.
Bostadsmarknaden i rikets städer vid oktoberflyttningen 1941	917	Le marché des habitations dans les villes au 1er octobre 1941.
Byggnadsverksamheten i vissa större städer under tredje kvartalet 1941	921	Activité de l'industrie du bâtiment dans certaines grandes villes pendant le 3e trimestre 1941.
Utlänningar i Sverige	927	Les étrangers en Suède.
Konsumtionsundersökningen inom stadshushåll tredje kvartalet 1941	934	La consommation des denrées alimentaires de ménages urbains le 3e trimestre 1941.
Fylleriförseelser och spritsmuggling under tredje kvartalet 1941	939	Délits d'ivresse et contrebande de spiritueux pendant le 3e trimestre 1941.
Livsmedelskostnaderna den 1 november 1941	940	Prix des denrées alimentaires le 1er novembre 1941.
Arbetsmarknaden		Marché du travail.
Arbetsmarknaden under oktober 1941	942	Le marché du travail pendant octobre 1941.
Statens arbetsmarknadskommissions verksamhet under oktober 1941	944	Activité de la Commission du marché du travail en octobre 1941.
Meddelanden från statens arbetsmarknadskommission	947	Communications de la Commission du marché du travail.
Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden	949	Tableaux relatifs à la situation du marché du travail.
Litteraturöversikt	963	Bibliographie.
Författningar rörande sociala frågor	968	Lois concernant les questions sociales.

Nr 12.

Den svenska socialstatistikens organisation 971
Konferens i Stockholm med mödrahjälpsnämnderna 991
De begränsat arbetsföras, särskilt de blindas utbildning och sysselsättning i Tyskland 994
Hotell- och restaurangprisernas stegring från år 1929 till år 1941 1001
Kortare meddelanden
Förslag angående soldatvårdens organisation 1004
Särskilt prisindex för arbetslönernas reglering i Danmark 1004

L'organisation de la statistique sociale suédoise.
Conférence à Stockholm des commissions d'assistance aux mères.
La rééducation et l'emploi des travailleurs partiellement capables, en particulier des aveugles en Allemagne.
Hausse des prix dans les hôtels et les restaurants de 1929 à 1941.
Courtes notices.
Projet relatif à l'organisation de la protection et assistance des mobilisés.
Indice des prix spécial pour la réglementation des salaires au Danemark.

Periodiska översikter

Aperçus périodiques

Befolkningsutvecklingen under tredje kvartalet 1941 1006
Kollektivavtal i Sverige åren 1939 och 1940 1007
Arbetsinställelser i Sverige åren 1939 och 1940 1010
Registrerade föreningar enligt förenings- och förhandlingsrättslagen 1012
Livsmedelskostnaderna omkring 1 december 1941 1014
Arbetsmarknaden
Arbetsmarknaden hösten 1941 1016
Arbetsmarknaden under november 1941 . 1019
Statens arbetsmarknadskommissions verksamhet under november 1941 1022
Meddelanden från statens arbetsmarknadskommission 1025
Inventeringarna av arbetskraft för brännvedsförsörjningen den 22 okt. och 30 nov. 1941 1027
Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden 1030
Litteraturöversikt 1045
Författningar rörande sociala frågor . 1050

Mouvement de la population pendant le 3e trimestre 1941.
Les conventions collectives en 1939 et 1940.
Grèves et lockouts en Suède en 1939 et 1940.
Sociétés enregistrées selon la loi sur le droit d'association et de négociation.
Prix des denrées alimentaires le 1er décembre 1941.
Marché du travail.
Le marché du travail pendant l'automne 1941.
Le marché du travail pendant novembre 1941.
Activité de la Commission du marché du travail en novembre 1941.
Communications de la Commission du marché du travail.
Inventaires de la main-d'œuvre pour l'abatage des bois de chauffage, les 22 oct. et 30 nov. 1941.
Tableaux relatifs à la situation du marché du travail.
Bibliographie.
Lois concernant les questions sociales.

Sakregister till årgången 1941 . . . 1051

Table des matières pour l'année 1941.

INNEHÅLL

Sociala frågor vid 1940 års urtima riksdag 3
Ny uppgörelse om indexreglerade arbetslöner 9
De finska skyddshemmen under kriget 11

Bostadsreserven den 15 november 1940 14

Indexberäkningar rörande byggnadskostnadernas utveckling 1939—40 . . . 30

Samhällets barnavård år 1937 36
Förslag om dyrtidstillägg åt vissa folkpensionärer m. fl. (jämte socialstyrelsens utlåtande) 39
Folkpensionärerna och fattigvården . . 43

Bostadsförhållandena i Finlands städer år 1938 47
Kortare meddelanden 50
Nya ransoneringsåtgärder 50
Krigsskador å byggnader och bostäder i Finland 51
Hjälp åt flyktingar från krigshärjade distrikt i Norge 51
Yrkesrekryteringen i Tyskland 52

INDEX

Questions sociales à la session extraordinaire du Riksdag de 1940. 3
Nouvel ajustement des salaires d'après les nombres indices. 9
Les établissements d'éducation préventive en Finlande pendant la guerre. 11
Habitations inoccupées au 15 novembre 1940. 14

Calculs visant à établir les changements survenus dans le coût de la construction de 1939 à 1940. 30
La protection de l'enfance en 1937. 36
Un projet d'indemnité de vie chère aux bénéficiaires de pensions nationales. (Avec Rapport de l'A.T.P.S.) 39
Les pensions nationales et l'assistance publique. 43

Les conditions d'habitations dans les villes de Finlande en 1938. 47
Courtes notices. 50
Mesures de rationnement. 50
Dommages causés par la guerre aux bâtiments et habitations en Finlande. 51
L'aide aux refugiés de regions dévastées par la guerre en Norvège. 51
Recrutement de la main-d'œuvre en Allemagne. 52

Periodiska översikter

Befolkningsutvecklingen under tredje kvartalet 1940 53
Livsmedelskonsumtionen inom stadshushåll fjärde kvartalet 1940 54

Levnadskostnaderna den 1 januari 1941 58
Arbetsmarknaden 72
Arbetsmarknaden under december 1940 . 72
Statens arbetsmarknadskommissions verksamhet under december 1940 75
Meddelanden från statens arbetsmarknadskommission 78
Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden 79
Litteraturöversikt 93
Författningar rörande sociala frågor . 98

Aperçus périodiques

Mouvement de la population pendant le 3e trimestre 1940. 53
La consommation des denrées alimentaires des ménages urbains pendant le 4e trimestre 1940. 54

Coût de la vie le 1er janvier 1941. 58
Marché du travail. 72
Le marché du travail pendant décembre 1940. 72
Activité de la Commission du marché du travail en décembre 1940. 75
Communications de la Commission du marché du travail. 78
Tableaux relatifs à la situation du marché du travail. 79
Bibliographie. 93
Lois concernant les questions sociales. 98

Articles principaux du Bulletin.

Questions sociales à la session extraordinaire du Riksdag de 1940. L'article rend compte notamment des dispositions relatives à la taxe de 5 % qui sera prélevée à partir du Ier janvier 1941 sur la vente dans les boutiques et magasins de la plupart des produits, à l'exception du lait, du beurre, de certaines autres denrées alimentaires, etc. L'article cite encore les modifications apportées à l'ordonnance sur l'assistance aux mères, par lesquelles l'Administration du Travail et de la Prévoyance sociale est constituée autorité de contrôle sur cette assistance, les décisions du Riksdag touchant les prêts aux mobilisés, les subventions pour l'électrification des campagnes, les changements adoptés dans les contrats d'assurance sur la vie par suite de la guerre, etc. P. 3.

Les établissements d'éducation préventive en Finlande pendant la guerre. Le rapport rédigé après son voyage en Finlande par l'inspecteur des établissements d'éducation préventive M. Pehrling expose les différentes mesures prises au sujet des maisons d'éducation préventive pendant la guerre et l'expérience que l'on a acquise concernant leur activité en temps de guerre. Il a été partout constaté que les élèves ont fait preuve de zèle et d'ardeur au travail et que la discipline n'a rencontré aucune difficulté malgré l'insuffisance du personnel due à la mobilisation. De toutes parts a été souligné que l'œuvre d'amélioration morale de la jeunesse était estimée de si grande importance que des restrictions dans cette branche de l'activite sociale n'étaient pas prévues, en dépit des difficultés de la situation économique. P. 11.

L'augmentation du coût des constructions de 1939 à 1940. Un calcul des frais de construction au Ier janvier 1939 et au Ier octobre 1940 pour une maison-lamelle de trois étages édifiée dans le quartier de Hammarby à Stockholm révèle que le coût total d'une telle construction a augmenté de 17 %. Les frais de construction d'une petite maison familiale de trois pièces et une cuisine édifiée à la campagne sont estimés avoir augmenté de 12 % de juillet 1939 à septembre 1940. P. 30.

La protection de l'enfance en 1937. Résumé d'un compte-rendu statistique récemment publié. — Il existait en 1937, dans le pays entier, 341 asiles d'enfants, pouvant recevoir, au total, 7 336 enfants. Il y avait, en outre, 38 maisons d'éducation surveillée avec, au total, 1 562 places. — Au cours de l'année 1937, environ 8 325 enfants et adolescents ont été recueillis par les conseils de la protection de l'enfance: 977 (recueillis à cause de mauvais traitements, de danger moral ou d'indiscipline) étaient l'objet *d'éducation protectrice*, et 7 348 (recueillis à cause d'indigence, d'abandon, de maladie ou d'infirmité) étaient l'objet de *protection sociale*. Le nombre total d'enfants et d'adolescents qui étaient l'objet d'éducation protectrice ou de protection sociale, s'élevait à 6 418 et 35 782 respectivement. La plupart, soit 46 % et 73 % respectivement, avaient été mis en pension chez des particuliers; 18 % et 13 % se trouvaient dans des asiles d'enfants tandis que 9 % et 14 % étaient soignés dans des établissements médicaux. En outre, les maisons d'éducation surveillée, reservées aux enfants et adolescents qui sont recueillis à cause d'indiscipline, répondaient de 27 % de ceux qui étaient l'objet d'éducation protectrice. — Au cours de l'année 1937, des mesures préventives (réprimandes, surveillance etc.) ont été prises à l'égard de 2 569 enfants et adolescents dans le but de leur éviter l'éducation protectrice. — En outre, 29 719 enfants (dont 5 765 soignés dans des asiles et 23 954 chez des particuliers, autres que leurs parents) étaient soumis à la surveillance des conseils de la protection de l'enfance. P. 36.

Un projet d'indemnité de vie chère aux bénéficiaires de pensions nationales a été déposé par l'Administration des pensions le 28 novembre 1940. Cette indemnité serait allouée aux personnes qui reçoivent une pension additionnelle ou un secours d'invalidité et serait proportionnée au montant total des pensions (sans tenir compte des primes versées volontairement en vue de la pension). L'article cite l'avis émis par l'Administration du Travail et de la Prévoyance sociale. P. 39.

Les pensions nationales et l'assistance publique. Selon une enquête entreprise récemment par le Comité de protection sociale, un assez grand nombre de bénéficiaires de pensions nationales qui touchent une pension additionelle ou un secours d'invalidité doivent demander à l'assistance publique une aide supplémentaire. Les secours fournis par l'assistance locale aux bénéficiaires de pensions sont, en moyenne, assez élevés. Pour les personnes seules ou célibataires, hommes ou femmes, ils s'élevaient généralement en moyenne à un peu plus de 50 % de la pension nationale, dans quelques cas à un chiffre allant des $^2/_3$ aux $^3/_4$ de celle-ci. Pour les époux qui bénéficiaient tous deux d'une pension additionelle, l'assistance a fourni un secours d'environ $^1/_3$ à $^1/_4$ de la pension totale mensuelle. Aux époux dont l'un seulement reçoit une pension, l'assistance a en général alloué un secours plus considérable, à peu près égal en moyenne à la pension mensuelle, et quelquefois même supérieur. P. 43.

L'indice du coût de la vie était de 130 au 1er janvier 1941 contre 126 au 1er octobre 1940 (1935 = 100). En prenant pour base l'ancien indice (juillet 1914 = 100), on obtient le nombre-indice 204 contre 197 pour le trimestre précédent. P. 58.

Le marché du travail en décembre 1940. Les séries statistiques relatives au développement du marché du travail accusent une baisse de l'activité comme d'ordinaire à cette saison. Le nombre de travailleurs occupées dans l'industrie, le commerce etc. a tombé de 7 %, environ, depuis la fin du novembre. Les rapports concernant les congédiements et les embauchements parvenus à la Commission du marché du travail confirment qu'au mois de décembre un nombre considerable d'ouvriers furent congédiés aussi bien dans les différentes branches de l'industrie que dans les métiers du bâtiment. Les demandes d'emploi pour 100 places libres, aux offices de placement public, étaient passées de 227 en novembre à 243 en décembre. Le nombre de chomeurs affiliés à des syndicats ouvriers representait à la fin de novembre 12·2 % de l'effectif des syndicats rapportants contre 11·0 % le mois précédant. Les demandes de secours de chômage rapportées à la commission du marché du travail s'élevaient à la fin de décembre à 23 469, dont 2 907 cas nouveaux enregistrés au cours du mois. P. 72.

Häftets huvudinnehåll.

Januari 1941.

Sociala frågor vid 1940 års urtima riksdag. Redogörelse lämnas bl. a. för den omsättningsskatt på 5 %, som fr. o. m. den 1 januari 1941 skall utgå för flertalet butikshandelsvaror, med undantag av mjölk, smör, vissa andra livsmedel m. m. Vidare behandlas de förändringar i mödrahjälpsförordningen, varigenom socialstyrelsen gjorts till tillsynsmyndighet i fråga om mödrahjälpen. I övrigt redogöres för riksdagens beslut angående värnpliktslån, anslag till elektrifiering av landsbygden, ändring av livförsäkringsavtalen med anledning av kriget m. m. Sid. 3.

Ny uppgörelse om indexreglerade arbetslöner. Det nya s. k. ramavtalet mellan arbetsgivareföreningen och landsorganisationen refereras. Avtalets text återges i sin helhet. Sid. 9.

De finska skyddshemmen under kriget. Skyddshemsinspektör M. Pehrlings reseberättelse från Finland behandlar de särskilda anordningar, som vidtogos beträffande skyddshemmen under kriget samt erfarenheterna från skyddshemsarbetet i krigstid. Ingen anstalt nedlades under kriget. Överallt omvittnades att eleverna visat ambition och arbetsvilja, varför inga större disciplinära svårigheter uppstått trots den brist på ledande personal, som orsakades av inkallelserna. Vidare lämnas en del uppgifter om samarbetet mellan barnskyddsnämnder, domstolar och skyddshemsorganisation i Finland. Från alla håll framhölls, att arbetet med ungdomens tillrättaförande ansågs så betydelsefullt, att någon inskränkning i denna gren av det sociala arbetet icke planerades, trots de tryckta ekonomiska förhållandena. Sid. 11.

Bostadsreserven den 15 november 1940. Redogörelse lämnas för resultaten av socialstyrelsens undersökning rörande bostadsreserven den 15 november 1940 i orter med minst 5 000 inv. (exkl. Stockholm). Flertalet orter ha knapphet och många brist på bostäder. Undantag utgör i första hand Stockholm med förstäder. Med detta undantag finner man genomgående å ena sidan en högst obetydlig reserv av framför allt moderna lägenheter om 1 rum och kök och å andra sidan en stor reserv av relativt omoderna lägenheter om 4 och flera rum och kök. Sid. 14.

Byggnadskostnadernas utveckling 1939—1940. En beräkning av byggnadskostnaderna den 1 januari 1939 och den 1 oktober 1940 för ett tre våningars smalhus, uppfört i stadsdelen Hammarby i Stockholm, ger vid handen, att den totala byggnadskostnaden stegrats med 17 %. Byggnadskostnaden för en egnahemsbostad om tre rum och kök, uppförd på landsbygden, beräknas från juli 1939 till september 1940 ha stigit med 12 %. Sid. 30.

Samhällets barnavård år 1937. En del uppgifter lämnas ur den nyligen utkomna berättelsen över samhällets barn- och ungdomsvård år 1937, vilken är den första i ordningen, sedan socialstyrelsen övertagit befattningen med hithörande statistik. Föregående berättelser, avseende åren 1928, 1931 och 1934, ha utarbetats inom statistiska centralbyrån. Sid. 36.

Förslag om dyrtidstillägg åt folkpensionärer framlades av pensionsstyrelsen den 28 november 1940. Dyrtidstillägget föreslås skola lämnas till pensionärer, som erhålla tilläggspension eller invalidunderstöd, och utgå i relation till dessa personers sammanlagda folkpension resp. invalidunderstöd. Socialstyrelsens utlåtande återgives. Sid. 39.

Folkpensionärerna och fattigvården. Enligt en undersökning, som socialvårdskommittén nyligen företagit, måste en icke obetydlig del av de folkpensionärer, som uppbära tilläggspension eller invalidunderstöd, anlita det allmänna för kompletterande hjälp. I medeltal representera de hemunderstöd, som utgått till pensionären, rätt väsentliga belopp. Till ensamstående pensionärer, ej gifta män och kvinnor, utgjorde de i regel genomsnittligt något över 50 % av den utgående folkpensionen, i några fall $^2/_3$ å

$^3/_4$ av detta belopp. För äkta makar, vilka båda ha tilläggspension, har fattigvården utgjort c:a $^1/_3$ à $^1/_4$ av den sammanlagda månatliga folkpensionen. Sid. 43.

Bostadsförhållandena i Finlands städer år 1938 ha gjorts till föremål för en representativ undersökning, som avser att klarlägga förekomsten av småbostäder samt dessas kvalitet. Ett referat av redogörelsen för resultatet lämnas på sid. 47.

Levnadskostnadsindex med år 1935 som bas uppgick den 1 jan. 1941 till 130 (mot 126 1 oktober 1940). Anknytas dessa tal till den äldre serien med juli 1914 som bas, erhålles indextalet 204 den 1 januari 1941 (och 197 den 1 oktober 1940). Sid. 58.

Arbetsmarknaden under december 1940. De statistiska serier, som belysa arbetsmarknadens utveckling, ge uttryck för en som vanligt under denna del av året nedåtgående säsongrörelse. Antalet sysselsatta arbetare inom industri, handel o. dyl. uppvisade en minskning sedan slutet av november med omkring 7 %. Till arbetsmarknadskommissionen rapporterade uppgifter om anställande och entledigande av arbetskraft bestyrka, att ett betydande antal arbetare entledigades under december både inom industrigrupperna och inom byggnadsfacken. Antalet ansökningar på 100 lediga platser vid de offentliga arbetsförmedlingarna utgjorde 243 i december mot 227 i november. Antalet arbetslösa inom fackförbunden var vid månadsskiftet november/december 12·2 % av medlemsantalet mot 11·0 % en månad tidigare. Antalet hjälpsökande arbetslösa uppgick i slutet av december till 23 469, varav 2 907 voro nytillkomna under månaden. Sid. 72—92.

Socialstatistiska diagram.

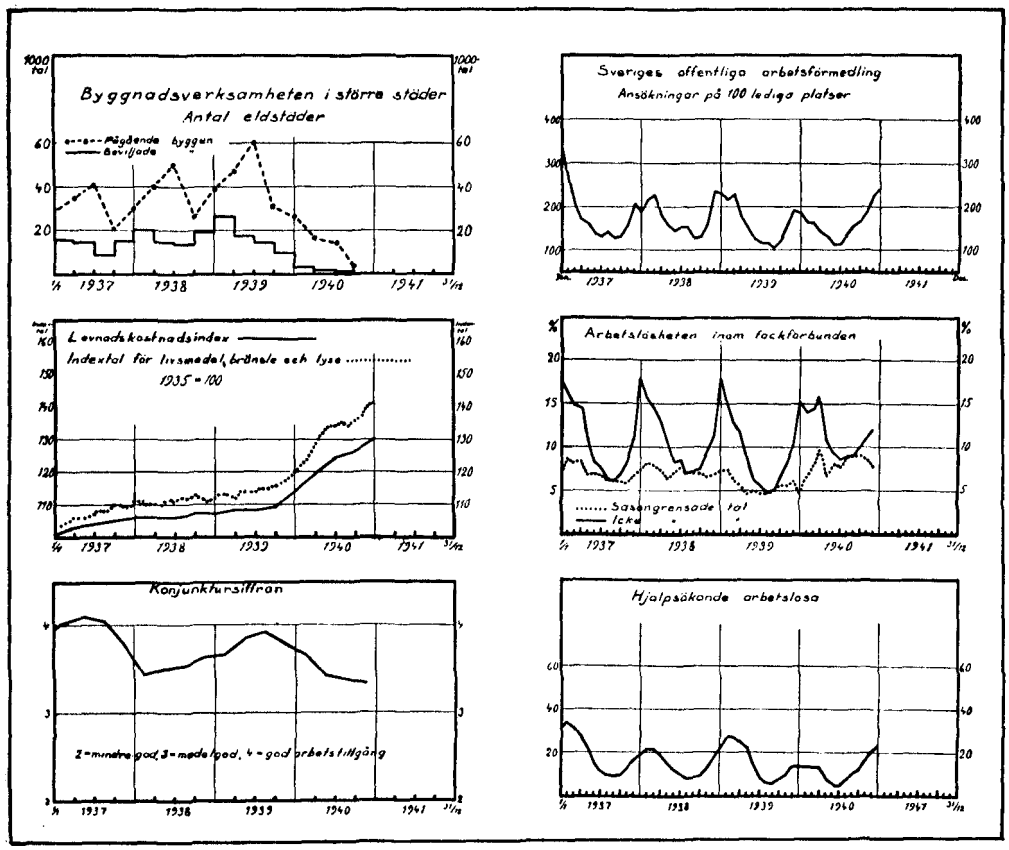

Sociala frågor vid 1940 års urtima riksdag.

Arbets- och löneförhållanden.

Övergångsbestämmelserna till lagen om arbetsförmedling av år 1935 bereda vissa möjligheter för innehavare av arbetsförmedling att i förvärvssyfte fortsätta sin verksamhet. Om tillståndsinnehavare avlider, skall den av honom bedrivna verksamheten nedläggas. I enlighet med prop. 6 antog urtima riksdagen en lagändring, vilken bereder möjlighet för socialstyrelsen att meddela tillstånd till fortsättande av verksamheten även efter sådant dödsfall. Särskilt är denna möjlighet tänkt för fall, då i verksamheten finnes anställd person, vilken sedan lång tid tillbaka ägnat sin arbetskraft åt verksamheten och önskar övertaga densamma, samt arbetsförmedlingen är av internationell natur. Tillstånd får dock i detta liksom i andra fall icke meddelas längre än till den 1 januari 1950. Lagen har sedermera utfärdats som S. F. S. 1940: 784.

I prop. 66 framlades förslag till *kristillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl.* innebärande i huvudsak, att ett med levnadskostnaderna varierande tillägg vid fortsatt prisstegring intill en viss gräns alltjämt borde utgå på befattningshavarnas löner, varvid dock kompensationsgraden skulle vara lägre än vid det tidigare utgående s. k. rörliga tillägget. Riksdagen antog förslaget men anmärkte, att ehuru den fann det motiverat med viss kompensation åt statens befattningshavare för fortsatt stegring av levnadskostnaderna, höll den före, att skäl förelegat för en närmare prövning av frågan om fastställande av en lägre maximigräns för den lön, på vilken kristillägg bör utgå, än den regeringen förordat. Denna gräns var liksom tidigare satt vid en månadslön av 900 kr. — En mera ingående beskrivning av kristilläggets anordning har influtit i denna tidskrift årg. 1940, sid. 899.

Bostads- och byggnadsfrågor.

Riksdagen anslog i enlighet med prop. 43 till *främjande av landsbygdens elektrifiering* ett reservationsanslag av 5 milj. kr. Den framhöll härvid önskvärdheten av att, därest närmare bestämmelser bli utfärdade i ämnet, dessa på klarast möjliga sätt angiva normerna för ifrågavarande statliga understödsverksamhet. Motionerna I: 10 och II: 14 i ämnet avslogos.

I prop. 59 framlade regeringen förslag till ändrade grunder för bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden, för nybyggnadslån för samma verksamhet och för lån till bostadsförbättringsverksamhet, vilka inneburo, att bidrag och lån skulle få utgå jämväl för bestridande av kostnaderna för *elektriska installationer* i bostadshus och ekonomibyggnader i de fall, då förutsättningarna för erhållande av förbättringsbidrag samt nybyggnads- och förbättringslån för bostadsföretag på landsbygden enligt därför gällande bestämmel-

ser vore för handen. Riksdagen fann en sådan utvidgning av statens understödsverksamhet fullt motiverad, framför allt under nuvarande förhållanden, och antog förslaget. Till bestridande av de med beslutets genomförande förenade kostnaderna anslogs samtidigt på tilläggsstat I för budgetåret 1940—1941, som bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden 500 000 kr., som investering i lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden 500 000 kr. och som investering i fonden för låneunderstöd till lån för bostadsförbättringsverksamhet 500 000 kr. I ämnet avlämnades två motioner II: 41 och 42, vilka avslogos av riksdagen.

Försvarsberedskap.

I prop. 16 framlade regeringen förslag till förordning om s. k. *värnpliktslån*, vilka skulle tilldelas sådana värnpliktiga, som till följd av längre tids beredskapsinkallelse fått sin ekonomi väsentligt försvagad. Förordningen antogs i allt väsentligt oförändrad av riksdagen och innebär i sin slutgiltiga form i korthet följande.

Lånen beviljas till visst ändamål och utgå med lägst 200 och högst 4 000 kr.; de äro räntefria och kunna beviljas utan säkerhet. Återbetalningen skall i regel ske med en femtedel om året med början fr. o. m. kvartalet närmast efter det ett år förflutit från lånets utlämnande. Ansökan om dylikt värnpliktslån skall inlämnas till familjebidragsnämnden och behandlas av en för varje län tillsatt värnpliktslånenämnd. Verksamheten övervakas av arbetsmarknadskommissionen, men lånens förvaltning handhaves under statskontorets inseende av länsstyrelserna. (Jfr angående socialstyrelsens yttrande i frågan Soc. Medd. årg. 1940, sid. 630.) Författningen har utfärdats som S. F. S. 1940: 824.

I prop. nr 23, som antogs av riksdagen, framlade regeringen *förslag till lag med vissa bestämmelser om livförsäkring m. m. vid krig*. Detta förslag föranleddes därav, att i livförsäkringsavtal, som träffats före den 1 oktober 1939, försäkringsbolagen förbehållit sig frihet från ansvarighet, om den försäkrade i krig såsom stridande eller icke stridande tjänstgjort vid eller eljest åtföljt eget lands krigsmakt och avlidit under kriget eller inom ett år efter krigets slut utan att det visats, att dödsfallet varken förorsakats eller påskyndats av hans deltagande i kriget. Enligt de nya försäkringsvillkor, som numera tillämpas, skola däremot försäkringssummorna i princip utgå jämväl i anledning av dödsfall, som föranletts av deltagande i krig. Den nya lagen medför sådan ändring av villkoren för de äldre försäkringarna att förbehållen om ansvarsfrihet för krigsdeltagares dödsfall icke skola få åberopas, samt att försäkringstagarna skola vara skyldiga att i viss närmare angiven ordning jämte bolagen bestrida de kostnader, som uppstå på grund av förbehållens hävande ävensom till följd av civilbefolkningens ökade krigsrisk.

Levnadskostnader och konsumtion.

Till prop. 3 med förslag till *förordning om allmän omsättningsskatt* anförde finansministern bl. a., att såväl statsfinansiella som penningpolitiska skäl

talade för att man nu borde i möjlig mån öka beskattningen. Diskussionen av statsutgifternas finansiering hade givit vid handen, att de ökade statliga utbetalningarna vid gällande uppbördsformer för inkomstskatterna sannolikt mest effektivt skulle motvägas genom en skärpt indirekt beskattning. Mera betydande intäkter av en ökad konsumtionsbeskattning stode att vinna, blott om man överginge till att anlita en allmän omsättningsskatt.

Det i propositionen framlagda förslaget till förordning om dylik omsättningsskatt antogs ej oförändrat av riksdagen, utan först efter vissa ändringar innebärande bl. a., att antalet från skatten undantagna varuslag ökades.

Enligt den antagna förordningen (sedermera utfärdad som S. F. S. 1940: 1 000) skall allmän omsättningsskatt utgå till staten vid yrkesmässig försäljning av varor med de undantag, som uppräknas i författningen. Till undantagen höra bl. a. vissa livsförnödenheter, såsom mjölk, grädde, smör och margarin, potatis samt de slag av mjöl, gryn och bröd, som regeringen bestämmer, dock att skatt skall utgå, där försäljningen eller uttaget sker från restaurang-, pensionat-, kafé- eller konditorirörelse. Ej heller utgår allmän omsättningsskatt vid försäljning eller uttag från rörelse av vete, råg, korn och havre ävensom fröer, foder- och gödselmedel, cement och kalk, ved, stenkol, koks, träkol och bränntorv, bränn-, lys- och smörjoljor samt vissa slag av fiskredskap. Undantagna äro även inom riket tryckta tidningar och tidskrifter, för förtäring avsedda rusdrycker samt tobaksvaror. Skatt utgår ej heller vid försäljning, som i ringa omfattning bedrives av lantbrukare eller trädgårdsodlare med egna lantmanna- eller trädgårdsprodukter eller av fiskare med fisk av egen fångst; dock att skatt skall utgå, där försäljningen sker från butik eller därmed likartat försäljningsställe.

Regeringen äger förordna om ytterligare undantag från skatteplikt beträffande särskilda varor eller varugrupper. Skatten skall utgå med 5 % av den skattepliktiga omsättningen, vilken skall beräknas för varje kalendermånad. Till författningen finnas fogade utförliga anvisningar beträffande tolkningen av olika paragrafer.

Beträffande tidningar och tidskrifter anförde riksdagen, att anledningen till att dessa tryckalster undantagits från omsättningsskatt vore de praktiska olägenheter, som eljest skulle uppkomma vid försäljningen av desamma. Skäl att här medgiva frihet från varje slag av beskattning syntes å andra sidan icke föreligga, och riksdagen förutsatte därför, att för tidningars och tidskrifters vidkommande i stället för omsättningsskatt en beskattning under andra former men av motsvarande storleksordning bleve genomförd. Riksdagen var icke i tillfälle att framlägga ett utformat förslag i frågan men anhöll, att regeringen ville föranstalta om utredning angående accis å sådant papper, som användes vid tryckning här i riket av tidningar och tidskrifter.

I ämnet hade väckts 42 motioner.

På hemställan av livsmedelskommissionen framlade regeringen i prop. 44 förslag till sådan ändring av hälsovårdsstadgan, att en *standardisering av konsumtionsmjölkens fettinnehåll* bleve möjlig, utan att det likväl behövde angivas vid försäljningen, att mjölken berövats någon av sina naturliga bestånds-

delar. Härigenom skulle mjölken inom hela landet kunna betalas efter sitt näringsvärde. I propositionen framhölls, att frågan i nuvarande krissituation hade särskild aktualitet. Genom att reglera fetthalten i konsumtionsmjölken kan man nämligen överföra lämplig del av fettet i konsumtionsmjölken till smör.

Propositionen avslogs under motivering, att det icke närmare visats, varför syftet med en eventuell standardisering av mjölken icke skulle kunna nås även med angivande vid försäljningen, att mjölken är standardiserad till viss fetthalt. Inom riksdagen yttrades även vissa betänkligheter mot standardiseringen i och för sig.

Socialvård.

De erfarenheter, som vunnits av *mödrahjälpsförordningens* (S. F. S. 1937: 339) tillämpning sedan densamma den 1 januari 1938 trädde i kraft, ha visat, att förordningen tillämpats ganska olika i skilda delar av landet. Av verkställda utredningar har jämväl framgått, att medel, som utdelats såsom mödrahjälp, understundom icke kommit till den användning, vartill författningen syftat. För att avlägsna dessa och vissa andra olägenheter framlade regeringen i prop. nr 5 en rad förslag till ändrade bestämmelser i ämnet. Vid övervägandet av frågan om vilka åtgärder som borde vidtagas hade socialministern anslutit sig till den av socialstyrelsen angivna principiella utgångspunkten,[1] att frågan om mödrahjälpens organisation och grunderna för verksamheten företrädesvis borde ses såsom ett socialvårdsproblem, icke såsom ett problem enbart angående åstadkommande av besparingar med hänsyn till rådande statsfinansiella läge. De sociala intressen, som mödrahjälpen avser att tillgodose, ansågos vara av den vikt, att någon begränsning av denna samhälleliga hjälpverksamhet i och för sig icke borde ske; under rådande förhållanden hade denna hjälpform snarare erhållit ökad betydelse. En annan sak är att det här — liksom vid annan social verksamhet — är ett uppenbart allmänt intresse att tillse, att de disponerade medlen komma till avsedd användning. Dessa principsynpunkter delades också av riksdagen.

De nu antagna bestämmelserna åsyfta icke något frångående av den individuella behovsprövningen såsom grund för mödrahjälps utgående. Denna fria prövningsrätt har av mödrahjälpsnämnderna karakteriserats som en av mödrahjälpsförordningens värdefullaste tillgångar. Reformen avser i stället framför allt att främja en önskvärd enhetlighet vid verksamhetens bedrivande genom att med ledning av vunna erfarenheter och den på olika håll utbildade praxis centralt uppdraga vissa allmängiltiga riktlinjer. Riksdagen antog sålunda förslaget att i detta syfte i 10 § mödrahjälpsförordningen upptaga en uttrycklig föreskrift, att socialstyrelsen skall vara tillsynsmyndighet beträffande mödrahjälpen med befogenhet att giva råd och anvisningar åt mödrahjälps- och barnavårdsnämnderna. Det må nämnas, att en ny bestämmelse som

[1] Socialstyrelsen hade den 1 april 1940 avlämnat utredning med förslag i ämnet. Jfr Soc. Medd. årg. 1940, sid. 305.

följd härav införts i instruktionen för statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter, varigenom konsulenterna åläggas att — såvitt angår på barnavårdsnämnderna ankommande åtgärder — under socialstyrelsens ledning utöva tillsyn över tillämpningen av mödrahjälpsförordningen. Socialstyrelsen har även enligt ändring i förordningens 10 § blivit högsta instans i ärenden, som genom besvär inkommit till styrelsen. Tidigare kunde socialstyrelsens beslut i dylika frågor överklagas hos Kungl. Maj:t.

Riksdagen lämnade vidare utan erinran socialministerns yttrande till statsrådsprotokollet, att ett förklarande tillägg borde göras i tillämpningsföreskrifterna till mödrahjälpsförordningen av innehåll, att barnavårdsnämndernas redovisningar måtte göras så specificerade, att av desamma framginge, när och till vem hjälp lämnats och att hjälpen använts till av mödrahjälpsnämnden anvisat ändamål. Detsamma gällde socialministerns uttalande, att tillsynsmyndigheten genom direktiv borde sörja för att i besluten om mödrahjälp angives, till vilka särskilda ändamål medlen få användas och att de ej få avse tid, som infaller senare än sex månader efter nedkomsten. I 1 § stadgades å andra sidan, att socialstyrelsen skall äga rätt medgiva dispens från denna sexmånadersbegränsning, då särskilda skäl föreligga. Beträffande mödrahjälp i form av tandvård borde socialstyrelsen i samråd med medicinalstyrelsen med det snaraste upptaga spörsmålet om en reglering av hjälpbehovet på detta område.

Däremot avslog riksdagen i enlighet med motionen I: 4 regeringens förslag att i mödrahjälpsförordningens 7 § stadga, att medel, vilka barnavårdsnämnd utbetalat i strid mot bestämmelserna i ämnet eller mot mödrahjälpsnämndens beslut, skulle efter föreläggande av länsstyrelse återbetalas av barnavårdsnämnden. I stället antog riksdagen utskottets förslag att i tillämpningsföreskrifterna till mödrahjälpsförordningen upptaga en uttrycklig föreskrift av innebörd, att länsstyrelsen har att granska de av barnavårdsnämnderna avgivna redovisningarna och att eventuellt framställa anmärkning mot redovisningen. Man skulle därefter i praktiken kunna räkna med, att till återbetalning anmärkta belopp i de flesta fall komme att återlevereras till statsverket; i händelse av vägran stode domstolsvägen öppen.

Vidare har stadgats i mödrahjälpsförordningens 8 §, att socialstyrelsen. då skäl därtill äro, äger meddela befrielse från återbetalningsskyldighet, då mödrahjälp lämnats såsom lån. Tidigare har det ankommit på Kungl. Maj:t att meddela dylik befrielse. I sammanhanget kan nämnas, att riksdagen även anslutit sig till socialministerns yttrande till statsrådsprotokollet, att det vore ändamålsenligt att i tillämpningskungörelsen till mödrahjälpsförordningen införa det tillägget, att mödrahjälpsnämnd äger påkalla länsstyrelsens biträde, där rättsliga åtgärder erfordras för indrivning av oguldet lånebelopp. I förordningens 2 § har vidare intagits bestämmelse av innebörd att även make till kvinna, som avlidit i samband med förlossning, äger rätt att erhålla mödrahjälp. I sådant fall får dock hjälpen endast avse dels behov, som uppstått i sammanhang med förlossningen och icke kunnat avhjälpas medelst moderskapspenning, dels barnets vård under högst sex månader från dess födelse.

I 4 § har tillagts ett stadgande, att ansökan om mödrahjälp skall ingivas i god tid före den väntade nedkomsten.

I propositionen hade även föreslagits bestämmelser i tillämpningsföreskrifterna till mödrahjälpsförordningen av innehåll, att barnavårdsnämnderna skulle för mödrahjälpsärenden utse en eller flera särskilda föredragande — företrädesvis kvinnor — och att dessa föredragande för att kunna göra mera fullständiga utredningar angående hjälpbehov o. dyl. skulle få sina resekostnader täckta av kommunen. Riksdagen ansåg emellertid, att obligatoriska föreskrifter av sådan innebörd icke borde utfärdas.

De ändrade bestämmelserna i mödrahjälpsförordningen återfinnas i S. F. S. 1940:786. Jfr även S. F. S. 1940:789, 790, 792 och 793.

Även förordningen om *moderskapspenning* (S. F. S. 1937:338) och förordningen om *erkända sjukkassor* (S. F. S. 1931:280 med ändring 1937:337) berördes av prop. nr 5. De paragrafer av nämnda förordningar, vari stadgas om förskott å moderskapspenning resp. moderskapshjälp (§ 6 resp. § 32) ha genom propositionen — som i dessa delar oförändrad antogs av riksdagen — ändrats därhän, att den tid före nedkomsten, då förskottet får utbetalas, förkortats med en månad. Beträffande moderskapspenningen infördes ytterligare det tillägget till gällande bestämmelser, att förskottet alltid skall utbetalas till barnavårdsnämnden, som i sin tur tillställer kvinnan detsamma. Härvid förutsättes enligt socialministerns yttrande till statsrådsprotokollet, att barnavårdsnämnden övervakar, att det förskotterade beloppet användes till det ändamål, för vilket det beviljats.

Beträffande moderskapspenning till vissa notoriskt asociala, sinnesslöa m. fl. hade socialministern förordat, att en tillämpningsföreskrift borde utfärdas av sådan innebörd, att utbetalningen av moderskapspenningen i berörda fall — då vederbörande barnavårdsnämnd därom gjort framställning eller så eljest av särskilda skäl befunnits lämpligt — skulle ske till barnavårdsnämnden, som därefter hade att på lämpligt sätt tillställa kvinnan beloppet. Riksdagen lämnade denna uppfattning utan erinran. Kungörelser ha sedermera utfärdats i ämnet, nämligen rörande moderskapspenning i S. F. S. 1940:787 och moderskapshjälp i S. F. S. 1940:788. Jfr även S. F. S. 1940:791.

Ny uppgörelse om indexreglerade arbetslöner.

Efter förhandlingar mellan representanter för svenska arbetsgivareföreningen och landsorganisationen ha dessa huvudorganisationer den 9 januari 1941 godkänt ett av den opartiske ordföranden vid förhandlingarna, landshövding Olle Ekblom, framlagt förslag till uppgörelse angående de regler i fråga om dyrtidstillägg, vilka ansetts böra följas under år 1941 å den kollektivavtalsreglerade arbetsmarknaden. Den sålunda träffade uppgörelsen innebär, liksom motsvarande uppgörelse den 16 december 1939 (se Soc. Medd. årg. 1939, sid. 857), att huvudorganisationerna förbinda sig att verka för att vid revision av kollektivavtal för delägare i svenska arbetsgivareföreningen avtalen tillföres bestämmelse om dyrtidstillägg av det innehåll, som uppgörelsen innefattar.

Den nya uppgörelsen ansluter sig i stort sett till de principer, som lagts till grund för de vid 1940 års urtima riksdag beslutade kristilläggen för statstjänstemän (se Soc. Medd. årg. 1940, sid. 899). Medan 1939 års uppgörelse medgav en obegränsad höjning av dyrtidstillägget i mån av indextalets stegring, har i den nya uppgörelsen bestämts, att endast två löneregleringar må kunna under året 1941 förekomma, nämligen den ena med 2·4 % från och med den 1 februari, därest indextalet per den 1 januari 1941 uppgår till minst 200, och den andra med 4 % tidigast sex månader därefter, därest indextalet når upp till minst 212. Ytterligare höjning av dyrtidstillägget skall icke förekomma under året.

Uppgörelsen är av följande lydelse:

Med hänsyn till den skärpning, som efter hand inträtt i landets krisläge, enas Svenska Arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen att verka för att hittills gällande bestämmelser angående rörligt tillägg i kollektivavtal, vilkas giltighetstid är angiven att utlöpa under tiden 31 december 1940—31 januari 1941, för den kommande avtalsperioden erhålla följande ändrade lydelse:

1. De regler angående rörligt tillägg, som intagits i nu gällande kollektivavtal, skola fortfarande tillämpas å de tillägg, som för närvarande utgå, men skall ytterligare höjning av dessa tillägg enligt nämnda regler icke äga rum.

2. Därest Socialstyrelsens allmänna levnadskostnadsindex — med 1914 som basår — den 1 januari 1941 eller vid ingången av senare kvartal når upp till minst 200, skall fr. o. m. den 1 i kvartalets andra månad utgå ytterligare tillägg med 2·4 %.

Ytterligare höjning under avtalstiden av det rörliga tillägget skall komma till stånd endast vid en fortsatt stegring av index till minst 212 och ej tidigare än under det kvartal under år 1941, som börjar sex månader efter det kvartalsskifte, vid vilket index nått upp till 200. Denna ytterligare höjning utgår fr. o. m. den 1 i kvartalets första månad och utgör 4 %.

Därest indextalet vid ingången av visst kalenderkvartal faller till eller under 200, skall den i andra stycket angivna höjningen av tillägget bortfalla fr. o. m. den 1 i kvartalets andra månad. Motsvarande gäller den i första stycket angivna höjningen av tillägget, då index faller till eller under 193.

De ovan angivna procentuella tilläggen räknas på samma förtjänstsiffra, som ligger till grund för nu utgående rörliga tillägg; dock att den omständigheten, att man inom visst fack icke begagnat sig av den i 1939 års indexavtal anvisade möjligheten att beräkna det rörliga tillägget gemensamt för flera företag eller orter, icke utgör hinder för övergång till sådan gemensamhetsberäkning. Ej heller möter eljest hinder för parterna inom viss bransch att överenskomma om annan gemensamhetsberäkning än den hittills tillämpade.

3. Tillägget utgör för arbetare under 16 år 30 %, för arbetare, som fyllt 16 men ej 18 år, 45 % och för sådana arbetare, som fyllt 18 år och enligt kollektivavtalet icke avlönas såsom vuxna arbetare, 65 % av tillägget för vuxna arbetare av samma kön.

4. Det enligt punkterna 2 och 3 beräknade örestalet utgår (liksom tillägget enligt punkt 1) per arbetad timme och redovisas per avlöningsperiod såsom ett särskilt tillägg vid sidan av den enligt kollektivavtalet eljest för perioden utgående lönen.

5. Till protokollet antecknas:

a) Där kollektivavtal, utlöpande efter den 1 februari 1941, innefattar bindande regler om rörligt tillägg för tiden efter den 1 februari 1941 i enlighet med 1939 års indexavtal, skola förhandlingar upptagas mellan avtalsparterna, åsyftande dessa bestämmelsers ersättande under avtalstiden med den nu träffade överenskommelsen.

b) Parterna äro ense om att så långt möjligt tillämpa överenskommelsen även å uppgörelser om andra kollektivavtal under år 1941 än dem, som omfattas av överenskommelsen.

c) Inom avtalsområden, där arbetsgivarna tillhandahålla arbetarna naturaförmåner, skola, där så påkallas, särskilda förhandlingar upptagas rörande frågan om därav föranledd skälig kompensation.

d) Därest någon industri vid den tidpunkt, då den ytterligare höjningen av tillägget jämlikt andra stycket i punkt 2 skall träda i tillämpning, på grund av fortsatta konjunktursvårigheter eller inträffad konjunkturförsämring önskar befrielse därifrån eller jämkning däri, må detta ske efter överenskommelse med motparten. Resp. fackförbund förklara sig vilja välvilligt pröva framställning i sådant hänseende. Kan överenskommelse icke träffas, äro parterna bundna av bestämmelserna i punkt 2.

e) De i punkt 2 omförmälda indextalen 193, 200 och 212 beräknas motsvara talen 124, 128 och 136 i 1935 års indexserie. Skulle vid visst tillfälle något av indextalen i den ena serien icke motsvaras av det förutsatta talet i den andra serien, skall vid tillämpning av denna överenskommelse det med år 1935 som basår offentliggjorda indextalet vara avgörande för frågan om reglering av tilläggen skall äga rum eller icke.

De finska skyddshemmen under kriget.

Skyddshemsinspektören *M. Pehrling* företog med understöd av svenska staten en resa till Finland den 27 juli—11 augusti 1940 för att studera dels vissa av det finsk-ryska kriget föranledda förändringar av verksamheten vid Finlands uppfostringsanstalter, dels verksamheten vid den uppfostringsanstalt i Finland, som motsvarar Lövstahemmet i Sverige, dels slutligen frågan om samordnandet av åtgärder beträffande domstolarnas och de kommunala organens ungdomliga klientel. Den häröver avgivna reseberättelsen innehåller i det väsentliga följande.

Beträffande *verksamheten under kriget* och de särskilda anordningar som vidtogos framhölls bland annat, att några planer rörande luftskydd, befrielse för personalen från inkallelse eller evakuering av elever och nedläggande av anstalter ej hade fastställts av statsmakterna före krigets utbrott. Överhuvud taget hade allt intresse koncentrerats på de militära förberedelserna, varför den civila beredskapen i stort sett måst skjutas åt sidan. Av den anledningen fick chefen för barnskyddsavdelningen vid krigets utbrott på eget ansvar låta verkställa alla erforderliga åtgärder. Ingen anstalt nedlades under kriget, icke ens de två, som efter krigets slut överlätos åt Ryssland och som lågo i omedelbar närhet av krigsskådeplatsen å Karelska näset. Däremot hempermitterades smärre elevgrupper och andra överflyttades till mindre utsatta anstalter. Vid de sålunda partiellt evakuerade anstalterna Kylliälä och Hovi hade man dock behållit något tiotal elever, så att jordbruksarbetena vid anstalterna nöjaktigt kunde skötas. Utöver de två vid Karelska näset befintliga statliga anstalterna blev även den kommunala anstalten Bengtsår vid Hangö delvis evakuerad och senare överlämnad till Ryssland. Likaledes avträddes till Ryssland kommunala anstalten Harjula och privata upptagningsanstalten för flickor Elim, båda anstalterna belägna vid Viborg. De militära myndigheterna hade under hela kriget möjlighet att rekvirera vilka anstalter som helst, och en del inkvartering av militär och sårade soldater förekom även.

Skyddsrum hade i största hast anordnats i anstalterna, oftast i form av enklare förstärkningar i källarvåningarna. Fristående skyddsrum ansågos numera olämpliga, enär vistelse i dessa ofta hade medfört allvarliga olyckor. Utöver de provisoriska skyddsrummen hade skogsområden i närheten av anstalterna använts till skydd. Det berättades vid mitt besök å Vuorela, att flickorna därstädes — ett 70-tal — under en stor del av julhelgen fingo söka skydd mot flyganfall i skogen. Jag fick emellertid den uppfattningen, att det — åtminstone på pojkhemmen — endast var under de första veckorna av kriget, som skyddsrum eller andra skyddsanordningar överhuvud taget användes. Det ansågs bättre, att eleverna vid larm eller överflygningar kvarblevo i sina arbetssalar. Vid de flesta anstalter förekommo överflygningar, på ett par kunde man följa luftstrider, men ingen anstalt blev träffad av bomber.

Inkallelserna av manliga befattningshavare till krigstjänstgöring hade varit mycket ojämna och helt beroende av befattningshavarnas duglighet för krigstjänst. Krigsmakten hade härvid oinskränkt befogenhet. Vid en anstalt med femton befattningshavare hade sålunda tio varit inkallade. Å andra håll hade både föreståndare och lärare deltagit i kriget, varför dessa anstalter så gott som helt voro i avsaknad av ledande personal. Överallt omvittnades emellertid, att eleverna på ett utomordentligt sätt hade känt ansvar och visat ambition och arbetsvilja, varför några större disciplinära svårigheter icke uppstått. Ett flertal elever begärde och erhöllo rätt att gå ut i kriget som frivilliga. Föräldrarnas medgivande fordrades, och pojkarna skulle vara fyllda 17 år. Andra pojkar åter sändes till krigsindustrier. Anstalternas egna verkstäder användes vid framställning av krigsförnödenheter. Flickhemmen åtogo sig tillverkning av kläder och dylikt för hären.

Elevernas föräldrar voro ofta angelägna om att barnen skulle få kvarstanna å anstalterna. Detta gällde särskilt föräldrar till barn från östra och norra Finland. Inga nya elever intogos under kriget. Orsaken härtill torde varit, dels att barnskyddsnämnderna icke fungerade i de flesta kommuner, dels att ungdomen, så länge kriget varade, samlade sig till större självdisciplin än under vanliga förhållanden. Även efter kriget har intagningsfrekvensen varit ganska låg, varför flertalet anstalter nu äro lågt belagda.

Vid en direkt fråga till de centrala myndigheterna, vilka åtgärder de skulle vilja tillråda att vidtagas vid krigsfara, framhöllo de, att i första hand borde anstalterna tillförsäkras ett tillräckligt antal befattningshavare, därnäst borde tillfredsställande luftskyddsanordningar och reservförläggningar inrättas.

För att studera *de delar av den finska organisationen, som närmast skulle motsvara det svenska Lövstahemmet*, besökte jag uppfostringsanstalten Järvilinna och den slutna avdelningen vid Pernasaari, avsedd för de mest svårdisciplinerade. Järvilinna har jämte en motsvarande anstalt för kvinnliga elever sedan några år använts som central intagningsavdelning. Å Järvilinna vistas alla manliga elever, som skola placeras i de statliga anstalterna, under en observationstid av omkring tre månader. Efter observationstidens slut lämnar ledningen för Järvilinna till socialministeriets barnskyddsbyrå beskrivning på vederbörande elevs intelligens och sinnesbeskaffenhet samt övriga upplysningar, som kunna vara av betydelse för bedömande av elevens placering. Byrån ger därefter hänvisning på anstalt, till vilken elev får överföras. Intellektuellt normala pojkar från städerna bruka placeras å Kotiniemi uppfostringsanstalt. Å denna anstalt meddelas utbildning i hantverksyrken. Landspojkarna intagas å olika jordbrukshem. Slutligen finnas särskilda anstalter för debila och för imbecilla. Observationsförfarandet å Järvilinna omfattar mycket noggranna undersökningar för klientelets klassificering, och anstalten torde i den delen kunna jämföras med Lövstahemmet. Någon anstalt med uppgift att bereda svårare psykopater med tämligen normal intelligensutveckling vård av sådan art, som beredes å Lövsta, finnes däremot ej i Finland. Hänsyn tages tydligen ej vid placeringen till andra drag av själslig abnormitet än hämmad intelligensutveckling. I övrigt användes som särbehandling endast avskiljande av discip-

linära skäl till den slutna avdelningen vid Pernasaari. Ledningen för en del anstalter framhöll vid våra samtal, att ett betonande av eller särskilt hänsynstagande till psykopatiska drag hos eleverna skulle verka förklemande på dessa och försämra resultatet av uppfostringsarbetet.

Rörande *samarbetet mellan barnskyddsnämnder, domstolar och själva anstaltsorganisationen i Finland* inhämtade jag bland annat följande. För närvarande finnas tolv statliga och fem enskilda uppfostringsanstalter. Sammanlagda platsantalet är omkring 1 400. I anstalterna intagas dels barn, som enligt förordnande av domstol skola insättas i uppfostringsanstalt, dels barn, som av barnskyddsnämnder eller vissa enskilda personer anmälas till intagning. Den centrala myndigheten, barnskyddsbyrån, avgör om de anmälda barnen skola mottagas och var de skola placeras. De av domstolarna dömda erhålla fri vård, då däremot för övriga betalas omkring 2 000 mark (c:a 175 kr.) per år, som erläggas av barnskyddsnämnderna. Intagningsåldern är högst 16 år och utskrivningsåldern högst 21 år. De av domstol dömda placeras huvudsakligen i statens anstalter och uppgå till nära två tredjedelar av elevantalet där. Större delen av de elever, som mottagas från landsbygden, lära komma på grund av domstolsbeslut. I de större städerna äro emellertid barnskyddsnämnderna i livligare verksamhet och anmäla åtskilliga barn. Såväl de centrala myndigheterna som föreståndarna vid de olika anstalterna ansågo, att någon skillnad i uppfostringshänseende ej förefanns mellan dem som voro dömda och dem som anmälts av barnskyddsnämnden. Även om åldersgränsen skulle höjas till 18 år som i Sverige, ansågs det icke vara nödvändigt med specialanstalt för domstolsdömda. Däremot voro alla myndigheter angelägna att framhålla behovet av en sluten avdelning, dit mera svårfostrade elever kunna sändas. En sådan har, såsom förut nämnts, inrättats å anstalten Pernasaari. Avdelningen har närmast fängelsekaraktär, eleverna leva isolerade från yttervärlden och sysselsättas med hårt arbete. Efter några månaders straffvistelse i den slutna avdelningen återbördas de emellertid till den uppfostringsanstalt, från vilken de överförts. Antalet rymningar från anstalterna, som före inrättandet av den slutna straffanstalten var tämligen stort, lär sedan den togs i bruk ha nedgått högst väsentligt.

Med kännedom om de tryckta ekonomiska förhållanden, som för närvarande råda i Finland, efterhördes, om någon inskränkning planerades av här ifrågavarande gren av det sociala arbetet. Det försäkrades emellertid från alla håll, att arbetet med tillrättaförandet av ungdomen ansågs så betydelsefullt, att organisationen skulle bibehållas, även om detta måste betyda tunga offer. Varken strängare gallring vid intagningen eller förkortning av vårdtiden planerades. Inom anstalterna gjordes däremot allvarliga bemödanden att vidtaga alla besparingar, som kunde genomföras utan att uppfostran eller utbildning försämrades. Dessa ansträngningar synas i mycket värda att beaktas och efterliknas i Sverige.

Bostadsreserven den 15 november 1940.[1]

I.

Undersökningens tillkomst och syfte. Socialstyrelsen har i skrivelse till Konungen den 26 oktober 1940 föreslagit vissa kompletteringar och förändringar i styrelsens bostadsstatistik, vilka ansågos nödvändiga med hänsyn till den utveckling, som kunde väntas inträda på bostadsmarknaden. Det framhölls att kraven på bostadsstatistiken äro större än vanligt under tider då betydande och snabba förskjutningar i läget kunna emotses. Statistiken måste då alltid vara i rätt tid inriktad på just de punkter, som för ögonblicket kräva uppmärksamhet, för att den skall kunna i tid varsko om utvecklingen och ge säkra upplysningar om det aktuella läget. Styrelsen eftersträvade vid sina överväganden en så smidig anpassning som möjligt av bostadsstatistiken efter de växlingar i behovet, som kunde väntas inträffa, genom att söka ge statistiken den för varje tidpunkt lämpligaste inriktningen och omfattningen.

Därvid ansågs vara särskilt angeläget att snarast erhålla en fylligare kännedom om det aktuella läget på bostadsmarknaden. Styrelsen har fortsatt sin serie enquêteundersökningar rörande läget vid oktoberflyttningarna,[2] varvid infordras från rikets samtliga städer uppgifter i form av omdömen om bl. a. tillgången och efterfrågan på bostäder. Uppgifter av dylik icke-kvantitativ art ansågos emellertid icke tillfyllest i rådande ovissa läge beträffande bostadstillgången. Nödvändigt vore att komplettera dessa med direkta uppgifter om bostadslägenheter, som stodo lediga, sedan förhållandena för innevarande hyresår blivit stabiliserade efter de sedvanliga oktoberflyttningarna. Styrelsen föreslog därför i ovannämnda skrivelse en inventering av bostadsreserven vid mitten av november månad samma år.

Kungl. Maj:t bemyndigade den 8 november 1940 socialstyrelsen att utföra inventeringen i huvudsaklig överensstämmelse med den av styrelsen lämnade planen. Inventeringen skulle enligt kungörelsen (S. F. S. 1940: 921) ske i sådana städer, köpingar och municipalsamhällen, vilkas invånarantal den 31 december 1939 uppgick till minst 5 000 inv. Undantag gjordes dock för Stockholm, där uppgifter lämnas i samband med mantalsskrivningen och sedan sammanställas av stadens statistiska kontor. Bostadslägenheter, som stodo lediga den 15 november 1940, skulle redovisas å särskilda blanketter, som tillhandahöllos kostnadsfritt av vederbörande kristidsnämnd. De ifyllda formulären skulle inlämnas senast den 25 november till kristidsnämnden.

Materialet och dess insamling. De uppgifter över orternas hela bostadsbestånd, som insamlades ett år tidigare vid 1939 års allmänna hyres- och bostadsräkning,

[1] En preliminär rapport över antalet vid inventeringen redovisade lediga lägenheter har givits i föregående häfte av denna tidskrift (Soc. Medd. årg. 1940, sid. 902.)

[2] Resultaten av undersökningen över bostadsmarknaden vid oktoberflyttningen 1940 ha publicerats i Soc. Medd. årg. 1940, sid. 849.

skulle kunna såsom jämförelsematerial väsentligt öka värdet av denna inventering. Därför har största möjliga likformighet mellan dessa båda material eftersträvats i fråga om uppgiftsskyldighetens avgränsning och de olika frågepunkternas uppställning och innehåll i formulären. Således ha vid denna inventering uppgifter ej behövt lämnas för lediga lägenheter inrymda i hus å jordbruksfastighet. Vidare redovisas ej heller obebodda sommarbostäder, sportstugor o. dyl.

Närmare anvisningar om vad som är att förstå med ledig lägenhet återfinnas å formulärets baksida. Där säges, att uppgifter skola lämnas för bostadslägenheter, som den 15 november 1940 äro lediga, d. v. s. denna dag stå outhyrda eller av annan anledning obegagnade men avsedda att upplåtas genom förhyrning, fri upplåtelse, överlåtelse av bostadsrätt eller försäljning. Endast bostadslägenheter redovisas, d. v. s. lägenheter avsedda att helt eller delvis begagnas som bostad, men ej affärslägenheter, kontorslägenheter etc. Uppgift lämnas i c k e för lägenhet, som är avsedd att begagnas av nuvarande ägaren, lägenhet som är av hälsovårdsnämnd utdömd eller lägenhet under ombyggnad. Dock redovisas lägenhet, som blott genomgår normala reparationer, även om dessa skulle förhindra lägenhetens användning någon tid.

Uppgifterna skulle lämnas av fastighetsägare eller vicevärd å särskild blankett i ett exemplar för varje ledig bostadslägenhet. I formuläret efterfrågas förutom fastighetens adress vissa uppgifter om det hus, i vilket lägenheten är inrymd, nämligen hela antalet bostadslägenheter i huset, byggnadsår samt huruvida huset ombyggts under 1920-talet eller senare. Vidare skulle noteras lägenhetens storlek (antalet boningsrum större eller mindre än 9 kvm, kök, kokvråar, hallar samt eventuella rum för butik, verkstad, kontor o. dyl.), förekomsten av centralvärme, badrum, vatten- och avloppsledning samt hyresbeloppet (nu begärd hyra jämte hyresbeloppet under det år lägenheten senast varit uthyrd). I samband med hyresuppgiften skulle anges, om i hyresbeloppet inginge ersättning för centraluppvärmning eller ej.

Inventeringen och skyldigheten därvid för fastighetsägare att lämna uppgift har kungjorts på flera sätt. I radio har meddelande lämnats ett par gånger, notiser i de dagliga tidningarna ha förekommit och vidare ha kristidsnämnderna av styrelsen anmanats att var och en i sin ort på allt sätt sprida kännedom om inventeringen genom annonsering i ortspressen, genom anslag å offentliga platser etc. På åtskilliga håll har varje fastighetsägare nåtts av en cirkulärskrivelse i ärendet. Kristidsnämnderna ha dessutom i många fall sökt kontrollera, i vad mån fastighetsägarna fullgjort sin uppgiftsskyldighet. Som ett exempel kan nämnas, att i en medelstor stad, där blott en ledig lägenhet deklarerats, utfördes dylik kontroll på så sätt, att brevbärare vid sina turer efterhörde om lägenheter funnos lediga; resultatet blev negativt.

I vilken grad redovisning skett har kunnat direkt observeras i den största stad undersökningen omfattar — Göteborg. Där ha nämligen fastighetsägarna haft att vid ungefär samma tid avlämna i samband med mantalsskrivningen s. k. huvudförteckningar, innehållande bl. a. summariska uppgifter om lediga lägenheter. Denna redovisning måste anses vara praktiskt taget fullständig.

Tab. 1. Absoluta och procentuella antalet

Orter	Hela antalet lediga lägenheter		Lediga egentl. bostadslägenh.		Lediga egentl. bostadslägenheter avsedda att uthyras i öppna marknaden					
					utan c.v.		med c.v.		Tillhopa	
	antal	i % av samtl. läg.	antal	i % av samtl. bostads-läg.	antal	i % av samtl. hyres-läg.	antal	i % av samtl. hyres-läg.	antal	i % av samtl. hyres-läg.
Göteborg	**1 550**	**1·6**	**1 517**	**1·7**	**554**	**2·0**	**949**	**2·2**	**1 503**	**2·1**
Malmö	**1 593**	**2·9**	**1 528**	**2·9**	**925**	**5·9**	**593**	**3·0**	**1 518**	**4·8**
Förstadsorter till Stockholm	**767**	**4·9**	**764**	**5·1**	**156**	**5·7**	**588**	**7·7**	**744**	**7·2**
Sundbyberg	190	4·8	190	4·9	35	5·1	149	6·0	184	5·8
Lidingö	64	1·8	63	1·9	28	6·3	24	3·1	52	4·3
Djursholm	9	0·6	9	0·6	3	2·1	3	1·3	6	1·6
Hagalunds m:e	119	3·7	118	3·8	58	5·7	60	3·3	118	4·1
Råsunda m:e	385	12·0	384	12·3	32	7·5	352	15·3	384	14·1
Orter med 20 000—100 000 inv.	**1 957**	**0·9**	**1 924**	**0·9**	**945**	**1·5**	**892**	**1·3**	**1 837**	**1·4**
Östra Sverige (inkl. Småland)										
Uppsala	87	0·6	84	0·6	28	0·7	54	2·1	82	1·3
Eskilstuna	78	0·6	77	0·6	22	0·5	48	1·3	70	0·9
Linköping	3	0·0	3	0·0	1	0·0	2	0·0	3	0·0
Norrköping	142	0·6	138	0·6	75	0·7	63	1·1	138	0·8
Jönköping	60	0·5	60	0·5	33	0·9	27	0·8	60	0·9
Kalmar	112	1·5	105	1·5	76	2·6	28	1·5	104	2·2
Västerås	6	0·0	6	0·1	2	0·1	4	0·1	6	0·1
Södra Sverige										
Karlskrona	3	0·0	3	0·0	1	0·0	1	0·1	2	0·0
Lund	212	2·0	210	2·1	108	4·7	95	2·4	203	3·3
Landskrona	58	0·8	56	0·8	36	1·3	18	0·8	54	1·1
Hälsingborg	345	1·6	341	1·7	200	4·3	135	1·3	335	2·3
Västra Sverige										
Halmstad	123	1·4	119	1·3	68	2·6	36	1·3	104	1·9
Borås	164	1·1	164	1·1	52	2·2	82	1·1	134	1·4
Karlstad	159	1·7	159	1·7	63	2·5	93	2·9	156	2·7
Örebro	362	2·1	356	2·1	170	3·0	180	2·7	350	2·9
Karlskoga	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norra Sverige										
Gävle	43	0·3	43	0·3	10	0·2	26	0·7	36	0·5
Orter med 10 000—20 000 inv.	**459**	**0·4**	**451**	**0·4**	**244**	**0·7**	**156**	**0·5**	**400**	**0·6**
Östra Sverige (inkl. Småland)										
Södertälje	1	0·0	1	0·0	1	0·1	—	—	1	0·0
Nyköping	1	0·0	1	0·0	—	—	1	0·1	1	0·0
Katrineholm	6	0·2	6	0·2	3	0·3	3	0·3	6	0·3
Nässjö	14	0·4	14	0·5	2	0·2	12	1·2	14	0·7
Växjö	6	0·1	6	0·1	3	0·2	2	0·2	5	0·2
Västervik	10	0·2	10	0·2	4	0·2	5	0·7	9	0·4
Visby	4	0·1	4	0·1	—	—	2	0·3	2	0·1
Södra Sverige										
Karlshamn	28	0·9	27	0·9	17	1·3	10	2·3	27	1·5
Kristianstad	38	0·7	36	0·7	24	1·6	12	0·6	36	1·0
Ystad	45	1·2	43	1·2	33	2·4	9	1·0	42	1·9
Trelleborg	2	0·0	2	0·0	1	0·1	1	0·1	2	0·1
Västra Sverige										
Varberg	21	0·7	21	0·7	10	1·1	9	0·8	19	0·9
Mölndal	56	1·1	56	1·1	37	3·7	9	0·8	46	2·1
Uddevalla	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Trollhättan	11	0·2	11	0·2	2	0·1	2	0·2	4	0·1
Alingsås	31	0·9	31	0·9	18	1·8	8	0·8	26	1·3
Lidköping	11	0·3	11	0·3	9	0·9	2	0·2	11	0·6
Skövde	7	0·2	7	0·2	3	0·3	4	0·3	7	0·3
Kristinehamn	33	0·7	33	0·8	25	1·8	8	1·1	33	1·5

lediga bostadslägenheter inom olika orter.

Orter	Hela antalet lediga lägenheter		Lediga egentl. bostadslägenh.		Lediga egentl. bostadslägenheter avsedda att uthyras i öppna marknaden					
					utan c.v.		med c.v.		Tillhopa	
	antal	i % av samtl. läg.	antal	i % av samtl. bostads-läg.	antal	i % av samtl. hyres-läg.	antal	i % av samtl. hyres-läg.	antal	i % av samtl. hyres-läg.
Norra Sverige										
Falun	10	0·2	9	0·2	5	0·4	3	0·2	8	0·3
Söderhamn	41	1·1	41	1·2	34	2·9	6	1·8	40	2·7
Sandvikens köp.	3	0·1	3	0·1	1	0·2	1	0·1	2	0·2
Härnösand	11	0·3	10	0·2	4	0·3	6	0·6	10	0·4
Sundsvall	38	0·6	37	0·6	5	0·3	31	1·6	36	1·0
Östersund	5	0·1	5	0·1	1	0·1	4	0·2	5	0·2
Umeå	6	0·2	6	0·2	—	—	6	0·4	6	0·3
Luleå	4	0·1	4	0·1	2	0·2	—	—	2	0·1
Kiruna m:e	16	0·5	16	0·5	—	—	—	—	—	—
Orter med 5 000—10 000 inv.	**315**	**0·7**	**299**	**0·4**	**150**	**0·7**	**126**	**0·7**	**276**	**0·7**
Östra Sverige (inkl. Småland)										
Norrtälje	20	1·1	19	1·0	14	1·9	3	1·8	17	1·9
Nynäshamns köp.	4	0·2	4	0·2	—	—	2	0·5	2	0·3
Enköping	4	0·2	4	0·2	3	0·4	1	0·3	4	0·4
Strängnäs	2	0·1	2	0·1	—	—	2	0·4	2	0·2
Motala	7	0·3	7	0·3	4	0·5	3	0·6	7	0·5
Mjölby	12	1·0	10	0·9	1	0·2	8	2·7	9	1·1
Huskvarna	6	0·2	6	0·2	1	0·2	2	0·5	3	0·3
Värnamo	7	0·4	7	0·4	3	0·8	4	0·8	7	0·8
Eksjö	5	0·2	4	0·2	—	—	4	0·8	4	0·3
Tranås	1	0·0	1	0·0	—	—	1	0·2	1	0·1
Ljungby	5	0·4	5	0·4	—	—	4	1·5	4	0·6
Oskarshamn	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sala	3	0·1	3	0·1	3	0·4	—	—	3	0·2
Köping	2	0·1	2	0·1	2	0·3	—	—	2	0·2
Arboga	10	0·5	8	0·4	4	0·6	4	1·8	8	0·9
Södra Sverige										
Ronneby	37	1·8	36	1·8	25	3·1	10	4·6	35	3·5
Ängelholm	15	0·7	14	0·7	4	0·8	10	1·8	14	1·3
Höganäs	11	0·5	11	0·5	2	0·8	2	1·0	4	0·9
Eslöv	12	0·5	12	0·6	7	1·0	4	0·7	11	0·8
Västra Sverige										
Falkenberg	15	0·7	14	0·7	10	2·0	4	0·9	14	1·5
Lysekil	17	1·0	17	1·0	15	3·1	2	0·6	17	2·1
Älvsborgs m:e	27	1·1	27	1·1	18	4·6	8	1·7	26	3·1
Vänersborg	3	0·1	2	0·1	—	—	2	0·2	2	0·1
Ulricehamn	9	0·5	9	0·5	5	1·3	4	0·6	9	0·9
Åmål	1	0·0	1	0·0	1	0·2	—	—	1	0·1
Mariestad	3	0·2	3	0·2	2	0·4	1	0·2	3	0·3
Skara	12	0·6	12	0·6	3	0·4	9	1·6	12	0·9
Falköping	8	0·7	7	0·6	3	0·5	4	0·4	7	0·4
Arvika	5	0·2	5	0·2	4	0·4	—	—	4	0·3
Norra Sverige										
Avesta	9	0·5	6	0·3	3	1·3	1	0·4	4	0·8
Ludvika	4	0·2	4	0·2	1	0·4	3	0·5	4	0·5
Hudiksvall	6	0·3	6	0·3	2	0·3	4	0·9	6	0·5
Örnsköldsvik	10	0·6	9	0·5	1	0·4	8	0·9	9	0·8
Skellefteå	20	0·8	19	0·8	7	2·4	11	1·1	18	1·4
Skellefteestrands m:e	3	0·2	3	0·2	2	1·5	1	0·6	3	1·0
Boden	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Samtliga orter	**6 641**	**1·2**	**6 483**	**1·2**	**2 974**	**1·8**	**3 304**	**1·8**	**6 278**	**1·8**

Det visade sig finnas 2 092 lediga lägenheter i staden. Av dessa redovisas i styrelsens undersökning 1 550 eller 74 %. Några särskilda skäl föreligga ej att antaga att okunnigheten om inventeringen skulle ha varit större i andra orter. Kristidsnämndernas möjligheter att kontrollera uppfyllandet av uppgiftsskyldigheten kan däremot antas vara snarast större å de mindre orterna. I verkligheten växlar givetvis redovisningsprocenten mellan olika orter. Den kan i en del fall vara mindre än 74 %, men flera skäl tala för att den i många, kanske i flesta fall är större.

Någon fullständig redovisning av bostadsreserven har ej varit att vänta. Skulle redovisningens fullständighet ha varit huvudsyftet, hade undersökningen måst ordnas på sådant sätt, att den dragit flerdubbelt större kostnader. Det måste således framhållas, att det antal lediga lägenheter i olika orter, som redovisas i denna undersökning, icke får betraktas överallt utvisa bostadsreservens totala storlek. Materialet är emellertid mer än tillräckligt för att såsom avsetts dels ange i vilka orter särskilt stor bostadsknapphet eller onormalt stort bostadsöverskott råder och dels ge tillförlitlig kunskap om bostadsreservens karaktär och sammansättning, d. v. s. de lediga lägenheternas storlek, kvalitet, ålder och hyra. Genom jämförelser med den senaste bostadsräkningens uppgifter om orternas hela bostadsbestånd kan det relativa antalet lediga lägenheter inom olika lägenhetstyper beräknas. Således kan på tillförlitligt sätt konstateras, huruvida det exempelvis råder knapphet eller överflöd endast på vissa slag av lägenheter, d. v. s. lägenheter av viss storlek, kvalitet och prisklass.

Materialet inkom till styrelsen i början av december månad 1940. De inkomna uppgifterna ha därefter bearbetats maskinellt med hålkortsmetoden. I föreliggande uppsats redovisas materialet med en kortfattad kommentar. I ett följande nummer av denna tidskrift kommer att lämnas en mera ingående analys.

Bostadsreservens storlek. Undersökningen omfattar 88 orter, av vilka 81 äro städer, 2 köpingar och 5 municipalsamhällen. Orterna ha vid bearbetningen grupperats på särskilt sätt. De båda största, Göteborg och Malmö, redovisas var för sig, medan av de övriga Sundbyberg, Lidingö, Djursholm, Hagalund och Råsunda sammanförts, emedan de ha sin särskilda karaktär såsom förstadsorter till Stockholm. Övriga orter ha fördelats i tre storleksgrupper efter antalet invånare (orter med 20 000—100 000 inv., 10 000—20 000 inv., och 5 000—10 000 inv.).

I *tab. 1* lämnas för varje ort uppgift om totala antalet redovisade lediga lägenheter, antalet lediga egentliga bostadslägenheter (exkl. s. k. blandade lägenheter) samt antalet hyresledigа bostadslägenheter, d. v. s. lediga bostadslägenheter avsedda att uthyras i öppna marknaden. Enligt de å blanketten lämnade anvisningarna räknas till den sistnämnda gruppen *icke* lediga lägenheter, som äro avsedda att försäljas, överlåtas mot bostadsrätt eller upplåtas endast till vissa kategorier (arbetstagare i ägarens tjänst, anhörig etc.), varvid på grund av anställning, släktskap eller något understödsmoment särskilt

låg hyra eller ingen hyra alls skall utgå. I tabellen har vidare angivits antalet lediga i procent av samtliga motsvarande lägenheter. De ovannämnda tre serierna av tal ha därvid satts i relation till respektive hela beståndet bostadslägenheter i orten, totala antalet egentliga bostadslägenheter med uteslutande av blandade lägenheter samt hela antalet hyreslägenheter, d. v. s. sådana egentliga *bostadslägenheter, som äro uthyrda eller avsedda att uthyras i öppna* marknaden (således icke egnahem, tjänstebostäder o. dyl.). Det är av vikt att eventuella olikheter som förefinnas mellan dessa tre sifferserier observeras och att serierna hållas noga i sär. Vanligen begagnas någon av de båda förstnämnda (»allmänna ledighetsprocenten»), vilka som regel avvika högst obetydligt från varandra. Den sistnämnda serien (»hyresledighetsprocenten») har emellertid en annan karaktär; dessa procenttal ligga vanligen på en annan nivå, särskilt för orter, där hyreslägenhetsbeståndet utgör en relativt liten del av hela bostadsbeståndet.

De undersökta orterna redovisa tillhopa 6 641 lediga lägenheter, varav 6 483 äro egentliga bostadslägenheter och 6 278 hyreslägenheter. Detta motsvarar för orterna tillhopa en allmän ledighetsprocent av 1·2 och en hyresledighetsprocent av 1·8. Såsom påpekats i det föregående äro dessa procenttal för ett flertal orter i större eller mindre grad för låga, varför bostadsreserven i verkligheten torde vara på åtskilliga håll större än vad de här publicerade siffrorna ange. Jämförelser med tidigare år kunna därför icke göras utan vidare. Med all hänsyn till redovisningens ofullständighet kan emellertid allmänt sägas, att bostadsreserven uppenbarligen minskats i ett stort antal mindre och medelstora städer.

En markant särställning intar Stockholm och framför allt dess förstadssamhällen. I Stockholm har enligt statistiska kontoret antalet lediga lägenheter stigit från 3 068 till 3 816 och allmänna ledighetsprocenten från 1·5 till 1·8; bostadsreserven är relativt sett större i förorterna än i stadens centrala delar. I denna styrelsens undersökning visa på samma sätt förstadssamhällena till Stockholm ovanligt stora bostadsöverskott. Främst kommer Råsunda m:e med 385 lägenheter lediga, vilket innebär att 12 % av hela bostadsbeståndet står ledigt. Därnäst kommer Sundbyberg (190 eller 4·8 %), Hagalunds m:e (119 eller 3·7 %) och Lidingö (64 eller 1·8 %).

I Göteborg har, såsom nämnts i det föregående, bostadstillgången icke förändrats under det senaste året. Detsamma gäller även Malmö, om fastighetsägarna i denna stad redovisat de lediga lägenheterna i samma omfattning som i Göteborg. I Lund har bostadsöverskottet snarast ökat; 212 lägenheter ha redovisats, vilket motsvarar en allmän ledighetsprocent av 2·0. Bland övriga orter förekomma relativt höga tal blott för Örebro (2·1 %), Ronneby (1·8 %), Karlstad (1·7 %) och Hälsingborg (1·6 %).

Av övriga undersökta orter visar det stora flertalet, även om hänsyn tages till en viss ofullständighet i redovisningen, en så liten reserv, att bostadsbrist kan sägas föreligga. Det är framför allt militära förläggningsorter och sådana mindre och medelstora orter, där en betydande industriell expansion ägt rum under senare tid, som uppvisa en särskilt allvarlig knapphet på bostäder. Icke

Tab. 2. Antalet bostadshus fördelade efter antalet

Orter	Antal hus med nedanstående antal *lediga* egentliga bostadslägenheter					Samtl. hus med minst en ledig bostadslägenhet	Därav hus med *inalles*		
	1	2	3	4	5 o. fl.		1—2 lägenh.	3—9 lägenh.	10 o. fl. lägenh.
Göteborg	**444**	**160**	**67**	**36**	**52**	**759**	**48**	**166**	**545**
Malmö	**423**	**178**	**73**	**42**	**50**	**766**	**47**	**177**	**542**
Förstadsorter till Stockholm	**132**	**39**	**23**	**19**	**43**	**256**	**50**	**50**	**156**
Sundbyberg	28	9	6	7	13	63	4	11	48
Lidingö	41	5	1	1	1	49	30	14	5
Djursholm	6	—	1	—	—	7	6	1	—
Hagalunds m:e	33	12	4	4	6	59	6	23	30
Råsunda m:e	24	13	11	7	23	78	4	1	73
Orter med 20 000—100 000 inv.	**932**	**203**	**65**	**32**	**36**	**1 268**	**214**	**613**	**441**
Östra Sverige (inkl. Småland)									
Uppsala	45	10	5	1	—	61	11	25	25
Eskilstuna	43	7	1	3	1	55	13	18	24
Linköping	3	—	—	—	—	3	—	1	2
Norrköping	90	15	4	—	1	110	24	51	35
Jönköping	42	6	—	—	1	49	17	19	13
Kalmar	57	14	4	2	—	77	21	41	15
Västerås	6	—	—	—	—	6	1	3	2
Södra Sverige									
Karlskrona	3	—	—	—	—	3	3	—	—
Lund	93	17	6	4	8	128	12	68	48
Landskrona	40	4	—	—	1	45	2	23	20
Hälsingborg	154	34	18	6	6	218	23	111	84
Västra Sverige									
Halmstad	44	24	3	1	2	74	13	41	20
Borås	92	15	5	4	2	118	24	59	35
Karlstad	63	16	8	6	3	96	16	47	33
Örebro	126	38	9	5	11	189	31	83	75
Karlskoga	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norra Sverige									
Gävle	31	3	2	—	—	36	3	23	10
Orter med 10 000—20 000 inv.	**327**	**39**	**6**	**3**	**2**	**377**	**135**	**199**	**43**
Östra Sverige (inkl. Småland)									
Södertälje	1	—	—	—	—	1	—	1	—
Nyköping	1	—	—	—	—	1	1	—	—
Katrineholm	4	1	—	—	—	5	1	4	—
Nässjö	12	1	—	—	—	13	2	9	2
Växjö	4	1	—	—	—	5	3	2	—
Västervik	10	—	—	—	—	10	3	7	—
Visby	2	1	—	—	—	3	1	2	—
Södra Sverige									
Karlshamn	23	2	—	—	—	25	8	15	2
Kristianstad	14	8	2	—	—	24	2	11	11
Ystad	28	4	1	1	—	34	12	18	4
Trelleborg	2	—	—	—	—	2	2	—	—
Västra Sverige									
Varberg	18	—	1	—	—	19	5	14	—
Mölndal	40	4	—	2	—	46	20	21	5
Uddevalla	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Trollhättan	11	—	—	—	—	11	3	7	1
Alingsås	29	1	—	—	—	30	15	14	1
Lidköping	11	—	—	—	—	11	7	3	1
Skövde	5	1	—	—	—	6	1	5	—
Kristinehamn	27	3	—	—	—	30	14	13	3

lediga bostadslägenheter i huset inom olika orter.

Orter	Antal hus med nedanstående antal *lediga* egentliga bostadslägenheter					Samtl. hus med minst en ledig bostadslägenhet	Därav hus med *inalles*		
	1	2	3	4	5 o. fl.		1—2 lägenh.	3—9 lägenh.	10 o. fl. lägenh.
Norra Sverige									
Falun	9	—	—	—	—	9	7	2	—
Söderhamn	21	7	2	—	—	30	8	18	4
Sandvikens köp.	3	—	—	—	—	3	1	2	—
Härnösand	10	—	—	—	—	10	6	4	—
Sundsvall	15	3	—	—	2	20	5	9	6
Östersund	5	—	—	—	—	5	3	2	—
Umeå	6	—	—	—	—	6	—	4	2
Luleå	2	1	—	—	—	3	—	3	—
Kiruna m:e	14	1	—	—	—	15	5	9	1
Orter med 5 000—10 000 inv.	**214**	**21**	**11**	**1**	**1**	**248**	**98**	**129**	**21**
Östra Sverige (inkl. Småland)									
Norrtälje	19	—	—	—	—	19	12	7	—
Nynäshamns köp.	4	—	—	—	—	4	—	3	1
Enköping	4	—	—	—	—	4	—	4	—
Strängnäs	2	—	—	—	—	2	—	2	—
Motala	3	2	—	—	—	5	—	4	1
Mjölby	6	2	—	—	—	8	3	4	1
Huskvarna	6	—	—	—	—	6	1	5	—
Värnamo	4	—	1	—	—	5	2	3	—
Eksjö	2	1	—	—	—	3	1	2	—
Tranås	1	—	—	—	—	1	—	1	—
Ljungby	2	—	1	—	—	3	1	2	—
Oskarshamn	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sala	3	—	—	—	—	3	3	—	—
Köping	2	—	—	—	—	2	2	—	—
Arboga	4	2	—	—	—	6	3	3	—
Södra Sverige									
Ronneby	26	2	2	—	—	30	8	21	1
Ängelholm	4	2	2	—	—	8	2	4	2
Höganäs	11	—	—	—	—	11	6	3	2
Eslöv	10	1	—	—	—	11	4	6	1
Västra Sverige									
Falkenberg	12	1	—	—	—	13	6	7	—
Lysekil	10	2	1	—	—	13	5	7	1
Älvsborgs m:e	19	1	2	—	—	22	13	9	—
Vänersborg	2	—	—	—	—	2	—	1	1
Ulricehamn	9	—	—	—	—	9	3	5	1
Åmål	1	—	—	—	—	1	1	—	—
Mariestad	3	—	—	—	—	3	1	1	1
Skara	7	1	1	—	—	9	4	5	—
Falköping	7	—	—	—	—	7	2	4	1
Arvika	1	—	—	1	—	2	—	2	—
Norra Sverige									
Avesta	3	—	1	—	—	4	2	2	—
Ludvika	2	1	—	—	—	3	1	—	2
Hudiksvall	4	1	—	—	—	5	2	1	2
Örnsköldsvik	9	—	—	—	—	9	—	7	2
Skellefteå	9	2	—	—	1	12	7	4	1
Skellefteå strands m:e	3	—	—	—	—	3	3	—	—
Boden	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Samtliga orter	**2 472**	**640**	**245**	**133**	**184**	**3 674**	**592**	**1 334**	**1 748**

Tab. 8. Antalet lediga bostadslägenheter fördelade på lägenhets-

Orter	Lägenheter utan centralvärme	Lägenheter med centralvärme	Samtliga lediga egentl. bostadslägenheter	Därav lägenheter om							
				1 rum el. 1 kök	1 rum o. kokvrå	2 rum o. kokvrå, dubbletter m. m.	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	4 rum o. kök	5 o. fl. rum o. kök
Göteborg	**558**	**959**	**1 517**	**130**	**20**	**100**	**263**	**394**	**310**	**163**	**137**
Malmö	**928**	**600**	**1 528**	**72**	**82**	**130**	**330**	**391**	**211**	**144**	**168**
Förstadsorter till Stockholm	**164**	**600**	**764**	**14**	**46**	**41**	**403**	**174**	**37**	**17**	**32**
Sundbyberg	40	150	190	8	12	15	83	61	6	3	2
Lindingö	31	32	63	1	2	4	17	9	6	5	19
Djursholm	3	6	9	—	—	—	3	—	2	—	4
Hagalunds m:e	58	60	118	4	15	3	72	18	5	—	1
Råsunda m:e	32	352	384	1	17	19	228	86	18	9	6
Orter med 20 000—100 000 inv.	**1 008**	**916**	**1 924**	**143**	**91**	**151**	**351**	**460**	**294**	**158**	**276**
Östra Sverige (inkl. Småland)											
Uppsala	30	54	84	4	1	7	5	12	15	13	27
Eskilstuna	27	50	77	3	1	3	9	24	18	4	15
Linköping	1	2	3	1	—	—	—	—	—	—	2
Norrköping	75	63	138	22	1	7	21	20	23	15	29
Jönköping	33	27	60	2	3	2	4	6	19	8	16
Kalmar	77	28	105	—	10	13	13	35	15	11	8
Västerås	2	4	6	—	—	—	1	—	2	1	2
Södra Sverige											
Karlskrona	2	1	3	—	1	1	—	—	1	—	—
Lund	109	101	210	27	8	27	30	38	31	19	30
Landskrona	36	20	56	2	2	7	8	9	11	5	12
Hälsingborg	203	138	341	9	27	33	54	97	49	29	43
Västra Sverige											
Halmstad	82	37	119	1	16	7	28	15	21	13	18
Borås	81	83	164	21	3	5	54	35	19	9	18
Karlstad	66	93	159	12	1	15	23	46	24	17	21
Örebro	172	184	356	36	17	20	93	117	43	11	19
Karlskoga	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norra Sverige											
Gävle	12	31	43	3	—		8	6	3	3	16
Orter med 10 000—20 000 inv.	**278**	**173**	**451**	**54**	**19**	**37**	**85**	**72**	**63**	**53**	**68**
Östra Sverige (inkl. Småland)											
Södertälje	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Nyköping	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—
Katrineholm	3	3	6	2	—	1	—	—	3	—	—
Nässjö	2	12	14	—	—	1	1	1	7	2	2
Växjö	4	2	6	—	—	1	—	1	—	1	3
Västervik	5	5	10	—	—	—	1	2	1	4	2
Visby	—	4	4	—	—	—	—	—	—	—	4
Södra Sverige											
Karlshamn	17	10	27	2	2	4	1	3	3	6	6
Kristianstad	24	12	36	3	2	7	2	2	5	5	10
Ystad	33	10	43	2	1	4	11	9	2	6	8
Trelleborg	1	1	2	—	—	1	—	—	1	—	—
Västra Sverige											
Varberg	10	11	21	1	2	2	1	6	6	1	2
Mölndal	44	12	56	2	5	2	25	13	6	1	2
Uddevalla	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Trollhättan	6	5	11	—	—	—	3	2	1	3	2
Alingsås	23	8	31	2	1	1	8	5	6	6	2
Lidköping	9	2	11	5	1	—	1	—	1	—	3
Skövde	3	4	7	—	1	1	—	1	2	—	2
Kristinehamn	25	8	33	3	1	2	6	10	5	3	3

kategorier och efter förekomsten av centralvärme inom olika orter.

Orter	Lägenheter utan centralvärme	Lägenheter med centralvärme	Samtliga lediga egentl. bostadsläg.	Därav lägenheter om							
				1 rum el. 1 kök	1 rum o. kokvrå	2 rum o. kokvrå, dubbletter m. m.	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	4 rum o. kök	5 o. fl. rum o. kök
Norra Sverige											
Falun	6	3	9	3	1	—	3	1	1	—	—
Söderhamn	35	6	41	8	2	3	10	9	4	4	1
Sandvikens köp.	1	2	3	2	—	—	—	—	—	—	1
Härnösand	4	6	10	—	—	—	1	1	2	4	2
Sundsvall	5	32	37	14	—	3	1	4	5	3	7
Östersund	1	4	5	1	—	—	—	—	—	1	3
Umeå	—	6	6	—	—	1	—	1	2	1	1
Luleå	4	—	4	—	—	—	4	—	—	—	—
Kiruna m:e	12	4	16	4	—	3	6	1	—	1	1
Orter med 5 000—10 000 inv.	**168**	**131**	**299**	**13**	**11**	**32**	**64**	**51**	**47**	**36**	**45**
Östra Sverige (inkl. Småland)											
Norrtälje	16	3	19	—	1	3	2	7	4	2	—
Nynäshamns köp.	2	2	4	—	—	—	2	1	—	1	—
Enköping	3	1	4	2	—	—	—	1	1	—	—
Strängnäs	—	2	2	—	—	—	1	—	—	—	1
Motala	4	3	7	—	—	—	—	—	1	1	5
Mjölby	1	9	10	1	—	—	2	2	1	2	2
Huskvarna	3	3	6	3	—	—	—	—	—	—	3
Värnamo	3	4	7	—	—	2	—	—	—	3	2
Eksjö	—	4	4	—	—	—	—	—	1	—	3
Tranås	—	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—
Ljungby	—	5	5	—	1	—	2	1	—	—	1
Oskarshamn	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sala	3	—	3	—	—	1	2	—	—	—	—
Köping	2	—	2	—	—	—	1	—	1	—	—
Arboga	4	4	8	—	—	3	1	—	—	2	2
Södra Sverige											
Ronneby	26	10	36	—	4	3	2	11	10	4	2
Ängelholm	4	10	14	—	—	—	3	1	3	3	4
Höganäs	7	4	11	—	—	1	2	4	2	1	1
Eslöv	8	4	12	—	2	5	2	2	—	1	—
Västra Sverige											
Falkenberg	10	4	14	—	2	3	4	3	—	1	1
Lysekil	15	2	17	—	—	2	10	2	2	—	1
Älvsborgs m:e	19	8	27	—	1	2	9	6	3	2	4
Vänersborg	—	2	2	—	—	—	—	—	—	2	—
Ulricehamn	5	4	9	1	—	—	1	4	1	1	1
Åmål	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—
Mariestad	2	1	3	—	—	1	1	—	—	—	1
Skara	3	9	12	—	—	1	2	—	1	4	4
Falköping	3	4	7	1	—	—	1	1	2	1	1
Arvika	5	—	5	2	—	—	1	2	—	—	—
Norra Sverige											
Avesta	5	1	6	1	—	—	4	—	1	—	—
Ludvika	1	3	4	—	—	—	2	—	2	—	—
Hudiksvall	2	4	6	1	—	2	—	—	—	2	1
Örnsköldsvik	1	8	9	—	—	1	1	—	4	2	1
Skellefteå	8	11	19	—	—	2	3	3	6	1	4
Skelleftestrands m:e	2	1	3	1	—	—	2	—	—	—	—
Boden	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Samtliga orter	**3 104**	**3 879**	**6 483**	**426**	**269**	**491**	**1 496**	**1 542**	**962**	**571**	**726**

Tab. 4. Antalet lediga bostadslägenheter fördelade

Orter	Antal lediga egentl. bostadslägenheter i hus							Samtliga lediga egentliga bostads-lägenheter	Därav lägenheter i hus med inalles		
	byggda					ombyggda					
	1930-1940	1920-1929	1900-1919	före 1900	okänt år	1930-1940	1920-1929		1-2 läg.	3-9 läg.	10 o. fl. läg.
Göteborg	**520**	**132**	**247**	**273**	**125**	**187**	**33**	**1 517**	**51**	**274**	**1 192**
Malmö	**223**	**127**	**376**	**429**	**72**	**231**	**70**	**1 528**	**51**	**268**	**1 209**
Förstadsorter till Stockholm	**532**	**28**	**121**	**16**	**23**	**32**	**12**	**764**	**50**	**77**	**637**
Sundbyberg	141	5	26	6	2	2	8	190	4	13	173
Lidingö	9	14	20	6	2	12	—	63	30	19	14
Djursholm	1	2	4	—	—	1	1	9	6	3	—
Hagalunds mfe	54	4	35	4	16	4	1	118	6	38	74
Råsunda mfe	327	3	36	—	3	13	2	384	4	4	376
Orter med 20 000—100 000 inv.	**281**	**166**	**332**	**469**	**301**	**306**	**69**	**1 924**	**227**	**834**	**863**
Östra Sverige (inkl. Småland)											
Uppsala	15	2	9	22	4	25	7	84	11	34	39
Eskilstuna	21	10	13	6	7	16	4	77	13	21	43
Linköping	—	—	—	2	—	—	1	3	—	1	2
Norrköping	21	15	19	37	17	28	1	138	25	59	54
Jönköping	17	6	8	19	5	5	—	60	18	26	16
Kalmar	16	9	26	25	11	17	1	105	23	55	27
Västerås	2	—	3	—	1	—	—	6	1	3	2
Södra Sverige											
Karlskrona	—	—	1	1	1	—	—	3	3	—	—
Lund	33	3	49	74	12	33	6	210	13	92	1 105
Landskrona	12	1	5	26	4	5	3	56	2	25	29
Hälsingborg	32	38	49	136	15	62	9	341	23	165	153
Västra Sverige											
Halmstad	14	6	17	35	16	19	12	119	16	60	43
Borås	23	24	39	19	19	33	7	164	25	76	63
Karlstad	50	12	31	18	9	26	13	159	17	70	72
Örebro	18	38	58	40	177	21	4	356	33	120	203
Karlskoga	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norra Sverige											
Gävle	7	2	5	9	3	16	1	43	4	27	12
Orter med 10 000—20 000 inv.	**29**	**42**	**79**	**145**	**42**	**82**	**32**	**451**	**140**	**238**	**73**
Östra Sverige (inkl. Småland)											
Södertälje	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—
Nyköping	—	—	—	1	—	—	—	1	1	—	—
Katrineholm	1	—	4	1	—	—	—	6	1	5	—
Nässjö	3	2	2	2	1	4	—	14	2	10	2
Växjö	—	—	—	3	—	1	2	6	3	3	—
Västervik	1	1	1	2	3	1	1	10	3	7	—
Visby	1	—	1	—	—	2	—	4	1	3	—
Södra Sverige											
Karlshamn	2	1	3	9	2	6	4	27	8	17	2
Kristianstad	1	—	3	22	—	6	4	36	2	17	17
Ystad	1	1	12	15	3	7	4	43	13	25	5
Trelleborg	—	—	—	1	—	1	—	2	2	—	—
Västra Sverige											
Varberg	3	—	3	8	3	3	1	21	5	16	—
Mölndal	1	12	5	22	8	8	—	56	21	27	8
Uddevalla	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Trollhättan	—	2	3	2	1	3	—	11	3	7	1
Alingsås	2	4	8	9	5	2	1	31	15	15	1
Lidköping	1	2	—	6	2	—	—	11	7	3	1
Skövde	—	—	2	—	3	—	2	7	2	5	—
Kristinehamn	4	7	4	6	5	4	3	33	15	13	5

efter husets ålder och storlek inom olika orter.

Orter	Antal lediga egentl. bostadslägenheter i hus							Samtliga lediga egentliga bostadslägenheter	Därav lägenheter i hus med inalles		
	byggda					ombyggda					
	1930–1940	1920–1929	1900–1919	före 1900	okänt år	1930–1940	1920–1929		1–2 läg.	3–9 läg.	10 o. fl. läg.
Norra Sverige											
Falun	1	1	3	3	—	1	—	9	7	2	—
Söderhamn	3	3	9	20	—	3	3	41	9	26	6
Sandvikens köp.	1	—	—	1	—	—	1	3	1	2	—
Härnösand	—	1	2	2	—	4	1	10	6	4	—
Sundsvall	—	4	2	7	1	18	5	37	5	10	22
Östersund	1	—	1	—	1	2	—	5	3	2	—
Umeå	1	1	—	—	—	4	—	6	—	4	2
Luleå	—	—	2	2	—	—	—	4	—	4	—
Kiruna m:e	1	—	9	—	4	2	—	16	5	10	1
Orter med 5 000—10 000 inv.	**48**	**31**	**73**	**65**	**22**	**45**	**15**	**299**	**102**	**165**	**32**
Östra Sverige (inkl. Småland)											
Norrtälje	—	4	7	3	3	2	—	19	12	7	—
Nynäshamns köp.	1	—	3	—	—	—	—	4	—	3	1
Enköping	—	—	1	2	—	—	1	4	—	4	—
Strängnäs	—	—	1	1	—	—	—	2	—	2	—
Motala	—	—	—	3	1	2	1	7	—	6	1
Mjölby	6	1	1	1	—	1	—	10	3	6	1
Huskvarna	1	—	2	2	—	1	—	6	1	5	—
Värnamo	—	1	—	1	1	3	1	7	2	5	—
Eksjö	1	—	—	—	1	2	—	4	1	3	—
Tranås	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—
Ljungby	4	—	1	—	—	—	—	5	1	4	—
Oskarshamn	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sala	—	—	1	1	—	1	—	3	3	—	—
Köping	—	1	—	1	—	—	—	2	2	—	—
Arboga	1	—	—	3	—	1	3	8	4	4	—
Södra Sverige											
Ronneby	3	2	10	7	5	7	2	36	8	27	1
Ängelholm	3	3	1	3	—	2	2	14	2	6	6
Höganäs	1	1	3	3	—	3	—	11	6	3	2
Eslöv	—	2	3	5	—	2	—	12	4	6	2
Västra Sverige											
Falkenberg	1	1	7	2	1	1	1	14	6	8	—
Lysekil	—	1	4	9	1	2	—	17	6	10	1
Älvsborgs m:e	5	8	10	1	—	2	1	27	13	14	—
Vänersborg	—	—	1	—	—	1	—	2	—	1	1
Ulricehamn	2	1	3	2	—	1	—	9	3	5	1
Åmål	—	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—
Mariestad	—	—	1	1	1	—	—	3	1	1	1
Skara	—	2	3	2	1	4	—	12	5	7	—
Falköping	—	1	3	—	—	1	2	7	2	4	1
Arvika	—	—	—	4	1	—	—	5	—	5	—
Norra Sverige											
Avesta	—	—	1	4	—	1	—	6	2	4	—
Ludvika	1	—	1	—	2	—	—	4	1	—	3
Hudiksvall	2	—	1	1	—	2	—	6	2	2	2
Örnsköldsvik	4	1	2	1	1	—	—	9	—	7	2
Skellefteå	10	—	2	2	3	2	—	19	8	5	6
Skellefteå strands m:e	2	—	—	—	—	—	1	3	3	—	—
Boden	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Samtliga orter	**1 633**	**526**	**1 228**	**1 397**	**585**	**883**	**231**	**6 483**	**621**	**1 856**	**4 006**

mindre än 67 av de 88 redovisade orterna ha en allmän ledighetsprocent understigande 1; för över halva antalet orter (50) uppgår procenttalet till högst 0·5. Fyra städer ha icke redovisat en enda ledig lägenhet, nämligen Oskarshamn, Uddevalla, Karlskoga och Boden. I Kiruna har ej uppgivits någon lägenhet, som är ledig att uthyras i öppna marknaden. Däremot ha redovisats 16 till tjänstebostäder avsedda lägenheter, vilka f. n. undergå reparation; dessa sägas ej vara fler än vad som normalt behöver av nämnda anledning stå ledigt en tid. I Karlskrona ha endast 3 lägenheter uppgivits lediga. Med kännedom om den bostadsbrist som råder i staden är enligt kristidsnämnden resultatet icke överraskande; omkring den 1 oktober 1940 sägas många familjer ha varit utan bostäder. Kristidsnämnden i Visby (4 lediga lägenheter) framhåller, att det sedan ett år tillbaka förekommit brist på bostäder på grund av stark inflyttning. Även kristidsnämnderna i Motala (7), Nynäshamn (4) och Hudiksvall (6) uppge, att stor bostadsbrist råder. Slutligen upplyser kristidsnämnden i Arvika (5), att det enligt en på privat väg omkring den 1 oktober 1940 företagen undersökning funnos omkring 70 familjer i staden, vilka voro ur stånd att anskaffa ordnade bostäder; flertalet ha hänvisats till bristfälliga provisorier, medan andra nödgats flytta utanför stadens gränser. Utöver de redan nämnda orterna finns ytterligare ett stort antal med blott en eller annan ledig lägenhet redovisad. I Linköping har sålunda blott 3 lägenheter angivits vara lediga. Särskilt låga siffror ha bl. a. även Södertälje, Enköping, Nyköping, Strängnäs, Tranås, Trelleborg, Vänersborg, Åmål, Mariestad, Skövde, Västerås, Sala, Köping, Ludvika, Sandviken, Östersund, Umeå och Luleå.

Det stora flertalet lediga lägenheter tillhöra hyreslägenhetsbeståndet. Hyresledighetsprocenten är därför som regel betydligt högre än den allmänna ledighetsprocenten — se tabell 1. Detta förhållande är helt naturligt. Beträffande övriga grupper av lägenheter (egnahem, tjänstebostäder etc.), vilka upplåtas under andra former och vilka icke byta innehavare på långt när så ofta som hyreslägenheterna, föreligger icke normalt samma behov av en viss reserv av lediga lägenheter.

Bostadsreservens sammansättning. *Tab. 2.* ger ett bestämt intryck av att de lediga lägenheterna som regel äro rätt väl spridda över hela fastighetsbeståndet. De lediga lägenheterna (6 483) äro nämligen fördelade på icke mindre än 3 674 hus, vilka således ha i genomsnitt 1·8 lediga lägenheter. Medeltalet växer något med husets storlek. De större hyreshus (10 o. fl. lägenheter), som ha åtminstone någon lägenhet ledig, ha i genomsnitt 2·3 lediga. Endast 562 eller 15·3 % av husen ha mer än 2 lediga. I förstadsorterna till Stockholm, där bostadsreserven var betydande, äro förhållandena något annorlunda; där har en tredjedel av husen mer än 2 lediga och 16·8 % minst 5 lediga.

Tab. 3 anger för varje ort antalet lediga bostadslägenheter av olika storlek och modernitet (med el. utan centralvärme). Icke fullt en fjärdedel utgöres av lägenheter om 1 rum och kök, gruppen 2 rum och kök omfattar likaså en fjärdedel, över en tredjedel äro större lägenheter, medan resten eller inemot en femtedel innefattar enkelrum, 1 och 2 rum med kokvrå, dubletter m. m. Något

Tab. 5. Antal lediga i procent av samtliga hyreslägenheter av olika modernitet inom olika storleksklasser (›hyresledighetsprocent‹).

Ortsgrupper	1 rum eller 1 kök	1 rum och kokvrå	2 rum o. kokvrå, dubbl., m. m.	1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 rum och kök	5 o. fl. rum och kök	Samtliga
Göteborg . . lägenh. utan c.v.	3·6	0·8	5·8	1·2	2·5	4·7	9·9	12·0	2·0
» med »	3·1	0·4	4·7	0·2	2·5	5·8	6·1	5·7	2·3
Malmö . . . lägenh. utan c.v.	9·5	5·7	10·6	4·0	6·0	10·4	21·3	30·6	5·9
» med »	4·1	0·8	4·4	0·4	2·3	5·1	7·2	12·1	3·0
Förstadsorter t. Stockholm lägenh. utan c.v.	3·5	2·8	7·3	5·5	6·4	7·5	7·1	31·3	5·7
» med »	2·4	3·5	8·3	9·2	8·4	5·1	4·7	7·1	7·6
Orter m. 20 000 —100 000 inv. lägenh. utan c.v.	1·3	1·6	2·2	1·0	1·5	2·7	5·6	11·3	1·5
» med »	0·8	0·3	1·5	0·3	1·2	2·3	3·0	5·9	1·3
Orter m. 10 000 —20 000 inv. lägenh. utan c.v.	0·9	1·0	1·0	0·4	0·5	1·1	4·1	6·5	0·7
» med »	0·9	0·1	0·6	0·1	0·2	0·8	1·2	2·4	0·5
Orter m. 5 000 —10 000 inv. lägenh. utan c.v.	0·4	0·6	1·6	0·6	0·6	0·8	3·9	4·6	0·7
» med »	0·3	0·6	1·1	0·3	0·2	1·1	1·5	3·4	0·7
Samtl. orter lägenh. utan c.v.	**1·7**	**1·9**	**3·0**	**1·3**	**1·8**	**2·9**	**6·9**	**10·4**	**1·8**
» med »	**1·5**	**0·6**	**2·2**	**0·8**	**1·5**	**2·9**	**3·7**	**5·8**	**1·8**

över hälften har centralvärme eller relativt ungefär lika många som i hela bostadsbeståndet.

Tab. 5 är av särskilt stort intresse. Den ger hyresledighetsprocent för moderna och omoderna hyreslägenheter av olika storlekskategorier inom de olika ortsgrupperna. Ur tabellen kan utläsas tillgången och knappheten på eller, sett ur annan synpunkt, ledighetsriskerna för hyreslägenheter av olika typer. Man finner genomgående för alla ortsgrupper utom förstadsorterna till Stockholm, där bostadsreserven är stor beträffande alla kategorier, å ena sidan en synnerligen obetydlig reserv av framför allt moderna lägenheter om 1 rum och

Tab. 6. De lediga lägenheternas fördelning efter husets ålder jämte procentuella antalet lediga i olika åldersklasser.

Ortsgrupper	Samtl. lediga bostadslägenheter	Därav (i %) lägenheter inrymda i hus								
		byggda							ombyggda	
		1935 —40	1930 —34	1920 —29	1900 —19	1880 —99	före 1880	okänt år	1930 —40	1920 —29
Antal lediga bostadslägenheter.										
Göteborg	**1 517**	30·2	4·1	8·7	16·3	7·7	10·3	8·2	12·3	2·2
Malmö	**1 528**	8·5	6·1	8·3	24·6	13·9	14·2	4·7	15·1	4·6
Förstadsorter till Stockholm . .	**764**	66·2	3·4	3·7	15·8	2·0	0·1	3·0	4·2	1·6
Orter med 20 000—100 000 inv.	**1 924**	10·5	4·1	8·6	17·3	11·9	12·5	15·6	15·9	3·6
» » 10 000— 20 000 »	**451**	2·9	3·5	9·3	17·5	14·0	18·2	9·3	18·2	7·1
» » 5 000— 10 000 »	**299**	10·0	6·0	10·4	24·4	10·4	11·4	7·4	15·0	5·0
Samtliga orter	**6 483**	**20·7**	**4·5**	**8·1**	**18·9**	**10·3**	**11·3**	**9·0**	**13·6**	**3·6**
Lediga lägenheter i % av samtl. lägenheter (prelim. beräkning)										
Samtliga orter	**1·2**	**1·2**	**0·6**	**0·8**	**1·1**	**1·2**	**1·3**	**1·5**	**1·7**	**1·3**

Tab. 7. Hyresledighetens varaktighet för i november 1940 lediga lägenheter med och utan centralvärme.[1]

Ortsgrupper	Lediga läg. *utan c.v.*, vilka enl. uppg. varit uthyrda	Därav (i %) uthyrda *senast* hyresåret			Lediga läg. *med c.v.*, vilka enl. uppg. varit uthyrda	Därav (i %) uthyrda *senast* hyresåret		
		1939/40	1938/39	1937/38 eller tidigare		1939/40	1938/39	1937/38 eller tidigare
Göteborg	516	97·9	1·7	0·4	750	95·1	2·8	2·1
Malmö	878	76·7	15·9	7·4	544	85·7	9·5	4·8
Förstadsorter till Stockholm	127	85·0	12·6	2·4	388	96·4	3·3	0·3
Orter med 20 000—100 000 inv.	801	77·7	15·2	7·1	642	86·3	10·0	3·7
» » 10 000 - 20 000 »	218	73·4	16·1	10·5	139	84·9	12·2	2·9
» » 5 000— 10 000 »	114	71·9	18·4	9·7	105	85·7	10·5	3·8
Samtliga orter	**2 654**	**81·0**	**12·9**	**6·1**	**2 568**	**90·2**	**6·9**	**2·9**

kök och å andra sidan en mycket stor reserv av större lägenheter, särskilt omoderna.

I *tab. 4* redovisas för varje ort de lediga lägenheternas ålder och deras fördelning på hus av olika storlek. I Göteborg och Malmö samt förstäderna till Stockholm tillhöra över $^3/_4$ av de lediga lägenheterna större hyreshus (10 el. fler lägenheter) mot endast ned till en tiondel å de mindre orterna (mindre än 20 000 inv.), där i stället över hälften återfinnes i medelstora hus om inalles 3—9 lägenheter och en tredjedel i en- eller tvåfamiljshus. I *tab. 6* kan lägenheternas fördelning efter ålder närmare studeras. Där lägger man särskilt märke till att i de få orter, där bostadsöverskottet var synnerligen stort, hade det stora flertalet eller $^2/_3$ av de lediga lägenheterna tillkommit under de senaste 4 à 5 åren. Tabellen ger även en allmän ledighetsprocent för lägenheterna i varje åldersklass. Procenttalet är relativt stort för de nybyggda lägenheterna, är lägst för lägenheter tillkomna under förra hälften av 1930-talet och ökar sedan med stigande ålder.

Av de lediga lägenheterna tillhöra en del nybyggda hus och ha således ej varit uthyrda tidigare. Så är fallet särskilt i Stockholms förstäder, där en avsevärd del av de lediga centralvärmelägenheterna äro nybyggda. Av *tab. 7* framgår hur länge de lägenheter stått lediga, som enligt uppgift tidigare varit uthyrda. Det visar sig att det stora flertalet lägenheter ej varit lediga någon längre tid. Detta gäller särskilt modernare lägenheter (med centralvärme) av vilka $^9/_{10}$ varit uthyrda under närmast föregående hyresår (1 oktober 1939—1 oktober 1940) mot drygt $^8/_{10}$ för omoderna lägenheter. En del lägenheter ha naturligtvis reellt sett blivit lediga redan någon gång under hyresårets lopp. Övriga lägenheter ($^1/_{10}$ resp. $^2/_{10}$) ha med säkerhet varit lediga minst ett år, några av dem till och med under minst två år. Göteborg skiljer sig från övriga orter genom att praktiskt taget inga lägenheter stått lediga över ett år; så är förhållandet även i Stockholms förstäder i fråga om moderna lägenheter.

[1] Uppgift om tidigare uthyrning föreligger för 2 835 resp. 2 755 lediga lägenheter utan och med centralvärme. Tabellen omfattar av dessa lägenheter sådana, för vilka uppgift om det senaste hyresåret angivits.

Tab. 8. Årshyran (kr.) hyresåret 1939/40 i medeltal för dels numera lediga men då uthyrda lägenheter och dels samtliga i öppna marknaden uthyrda lägenheter i vissa orter.

Anm. Hyresmedeltal, angivna med medievalstil, äro grundade på mindre än 10 uppgifter.

Orter	Lägenheter *utan* centralvärme						Lägenheter *med* centralvärme (inkl. värmekostnad)					
	1 rum och kök		2 rum och kök		3 rum och kök		1 rum och kök		2 rum och kök		3 rum och kök	
	Lediga lägenheter	Samtl. uthyrda lägenheter	Lediga lägenheter	Samtl. uthyrda lägenheter	Lediga lägenheter	Samtl. uthyrda lägenheter	Lediga lägenheter	Samtl. uthyrda lägenheter	Lediga lägenheter	Samtl. uthyrda lägenheter	Lediga lägenheter	Samtl. uthyrda lägenheter
Göteborg	322	437	709	732	1 014	1 046	926	747	1 466	1 164	1 719	1 627
Malmö	360	382	561	559	793	770	721	719	1 046	985	1 320	1 363
Förstadsorter till Stockholm.												
Sundbyberg	516	482	775	671	—	842	985	849	1 322	1 117	1 667	1 371
Lidingö	440	458	518	579	900	764	600	667	—	951	1 500	1 334
Hagalunds m:e	448	446	678	676	—	802	1 002	825	1 222	1 122	1 375	1 463
Råsunda »	565	542	838	830	990	1 032	1 127	1 033	1 463	1 290	1 515	1 435
Orter med 20 000—100 000 inv.												
Uppsala	360	398	723	635	888	828	—	620	850	1 015	1 342	1 336
Eskilstuna	300	354	670	565	—	787	972	698	1 076	973	1 539	1 418
Norrköping	316	385	630	606	883	846	450	698	1 273	1 004	1 357	1 366
Jönköping	250	317	550	514	808	699	—	664	—	936	1 405	1 270
Kalmar	348	358	479	522	720	711	—	640	930	856	1 001	1 130
Lund	315	316	440	457	650	625	—	638	761	881	942	1 153
Landskrona	231	294	540	420	551	605	—	624	861	796	1 380	1 045
Hälsingborg	310	304	446	443	640	615	575	610	970	807	1 207	1 065
Halmstad	267	291	387	431	750	570	—	572	1 050	802	1 212	1 098
Borås	388	390	605	605	915	824	420	623	942	933	1 134	1 323
Karlstad	299	379	703	556	780	795	—	654	978	924	1 266	1 304
Örebro	387	438	576	657	800	873	583	750	1 081	1 066	1 543	1 461
Gävle	391	370	750	598	1 100	825	260	599	1 266	953	1 650	1 340

I *tab. 8* kunna hyrorna för de lediga lägenheterna direkt jämföras med de medelhyror, som framräknats vid 1939 års hyresräkning för samtliga uthyrda lägenheter. Uppgifterna äro helt jämförbara därigenom, att hyresmedeltalen beräknats endast för sådana lediga lägenheter, som voro uthyrda under hyresräkningsåret 1939/40; hyresbeloppen avse således i båda fallen samma år. I Göteborg, där varken bostadsbrist eller bostadsöverflöd råder, framträder en avsevärd skillnad i hyresnivån mellan lediga och uthyrda lägenheter. I fråga om lägenheter utan centralvärme ligger medelhyran för de lediga lägenheterna under den allmänna genomsnittsnivån för alla angivna storlekskategorier, medan förhållandet är genomgående det rakt motsatta, när det gäller moderna lägenheter med centralvärme. Bostadsreserven i Göteborg innehåller således dels omoderna lägenheter i lägre hyresklasser och därmed förmodligen av lägre kvalitet och dels moderna lägenheter med hyror betydligt över den allmänna nivån. Även i övriga orter är tendensen densamma i vad det gäller moderna

Tab. 9. En jämförelse mellan den nu (i november 1940) begärda och den senast betingade hyran för lediga hyreslägenheter.

Anm Hyresmedeltal, angivna med medievalstil, äro grundade på mindre än 10 uppgifter.

	1 rum och kök		2 rum och kök		3 rum och kök	
	Senast betingad hyra	Nu begärd hyra	Senast betingad hyra	Nu begärd hyra	Senast betingad hyra	Nu begärd hyra
Lägenheter utan centralvärme.						
Senast uthyrda 1939/40	343	345	587	589	822	838
1938/39	335	336	524	527	792	782
1937/38 eller tidigare	370	349	508	505	776	768
ej uppgivet år . . .	363	363	576	572	799	797
Lägenheter med centralvärme (inkl. värmekostnad).						
Senast uthyrda 1939/40	1 004	970	1 262	1 235	1 453	1 456
1938/39	722	726	1 066	1 078	1 453	1 429
1937/38 eller tidigare	400	450	1 038	987	1 362	1 353
ej uppgivet år . . .	1 058	1 051	1 158	1 165	1 691	1 646

lägenheter, medan den däremot är högst oenhetlig i fråga om omoderna lägenheter.

I *tab. 9* slutligen göres en jämförelse mellan den nu begärda och den senast betingade hyran för lediga lägenheter i de vanligaste storlekskategorierna under iakttagande av vilket hyresår den sistnämnda hyresuppgiften avser. Av centralvärmelägenheter ha medtagits endast sådana, för vilka värmekostnaden är inräknad i båda beloppen. Det befinnes att några nämnvärda justeringar av hyresbeloppen icke vidtagits.

Gunnar Hävermark.

Indexberäkningar rörande byggnadskostnadernas utveckling 1939—1940.

I skrivelse av den 9 augusti 1940 hemställde socialstyrelsen om Kungl. Maj:ts bemyndigande att verkställa fortlöpande indexberäkningar rörande byggnadskostnaderna. Den 23 augusti 1940 erhöll socialstyrelsen Kungl. Maj:ts bemyndigande att med medel, som stodo till styrelsens förfogande, utföra indexberäkningar beträffande byggnadskostnaderna dels för hyreshus i Stockholm, Göteborg och Malmö, dels för en egnahemsbostad på landsbygden.

Byggnadskostnaderna för ett hyreshus i Stockholm. Socialstyrelsen har t. v. träffat överenskommelse med Stockholms byggmästareförening om beräkning av en byggnadskostnadsindex för ett hyreshus i Stockholm. En preliminär redo-

görelse för denna beräkning har offentliggjorts av civilingenjör Anders Ahlén i tidskriften Byggnadsindustrin, årg. 1940, n:r 22, sid. 564 o. f. Sedermera ha vissa förändringar vidtagits i fråga om metoderna för beräkning av kostnaderna för underentreprenader m. m. Dessa förändringar ha dock endast obetydligt påverkat slutresultatet med avseende på de totala byggnadskostnadernas förändringar. Enligt den preliminära beräkningen skulle byggnadskostnaderna för »indexhuset» från den 1 januari 1939 till den 1 oktober 1940 ha stigit med 16·97 %; enligt de nu föreliggande definitiva siffrorna blir motsvarande stegringstal 17·21 %.

Kostnadsberäkningen avser ett tre våningars s. k. smalhus, uppfört i stadsdelen Hammarby i Stockholm under vintern 1938—39. Vissa beräkningar angående kostnaderna för detta hus ha tidigare verkställts inom bostadssociala utredningen och publicerats i dess promemoria rörande bostadsbyggnadsverksamheten och bostadsförsörjningen (S.O.U. 1939: 50). En detaljerad beskrivning av husets konstruktion och inredning återfinnes i den nyss nämnda redogörelsen i tidskriften Byggnadsindustrin.

I tab. 1 meddelas vissa uppgifter om byggnadskostnaderna omkring 1 januari 1939 och 1 oktober 1940 för det som indexunderlag valda huset. Den budget, som ligger till grund för beräkningarna, har uppgjorts på grundval av den verkliga materialförbrukningen och den verkliga kostnaden för det utförda byggnadsarbetet under vintern 1938—39.

I budgeten ha samtliga i bygget använda slag av byggnadsmaterial medtagits. I syfte att förenkla beräkningen av materialkostnadernas förändringar ha emellertid kostnaderna under basperioden för olika dimensioner av ett och samma slags material sammanförts till en post och dividerats med styckpriset för en dimension. Den sålunda erhållna kvantitetssiffran har sedan multiplicerats med motsvarande styckpris omkring den 1 oktober 1940.

Arbetslönerna under basperioden ha fastställts med ledning av dagsverkslistor och ackordsuppmätningar, vilka ställts till förfogande av byggmästaren och hans underentreprenörer. Endast sådana löner ha redovisats, som avsett arbete utfört på själva byggnadsplatsen. Vid beräkningen av den lönestegring, som inträtt från årsskiftet 1938—39 till den 1 oktober 1940 som följd av semesterlagen och de nya avtalsbestämmelserna om höjd timlön, rörligt tillägg och semesterersättning, har man utgått från det i dagsverkslistorna uppgivna antalet utgjorda arbetstimmar.

I fråga om de arbeten, som utförts av underentreprenörer (installations-, smides-, plåtslageri- och glasmästeriarbeten m. m.), har man i budgeten räknat med kostnaderna för material och löner samt ett pålägg för allmänna omkostnader, transporter, företagarvinst m. m. Materialkostnaderna ha bestämts på grundval av prisuppgifter, som inhämtats från representativa firmor inom resp. branscher. Lönekostnaderna ha beräknats efter samma principer som för i byggmästarens egen regi utförda arbeten. Pålägget för allmänna omkostnader etc. har för basperioden bestämts som skillnaden mellan å ena sidan den faktiska anbudssumman, å andra sidan de på nyss nämnt sätt beräknade material- och lönekostnaderna. Ökningen av pålägget till den 1 oktober 1940 har anta-

Tab. 1. Byggnadskostnader för smalhus i kvarteret Botanikern, Hammarbyhöjden, Stockholm.

Post nr	Material, arbete etc.	Kostnad (kr.)		Kostnadsökning 1939—1940	
		1/1 1939	1/10 1940	Kronor	% av kostnaden 1939
1	Trävaror	10 700	12 078	1 378	12·9
2	Snickerier	7 425	7 717	292	3·9
3	Cement	4 002	6 221	2 219	55·4
4	Tillsatsmaterial för betong	2 154	3 085	931	43·2
5	Tegel	2 460	2 764	304	12·4
6	Gasbetong	5 451	5 913	462	8·5
7	Mellanväggsplattor	1 856	2 302	446	24·0
8	Bruk och material för bruk	4 150	5 157	1 007	24·3
9	Armeringsjärn	2 188	3 472	1 284	58·7
10	Järnbalkar	3 493	6 273	2 780	79·6
11	Diverse järn- och metallvaror (spik, skruv m. m.)	1 749	2 460	711	40·7
12	Beslag	2 718	3 110	392	14·4
13	Inredning (spisar m. m.)	6 929	7 499	570	8·2
14	Beklädnadsplattor (lergods)	1 854	2 332	478	25·8
15	Asbestcement och bitumen	1 164	1 975	811	69·7
16	Papp	465	728	263	56·6
17	Isoleringsmaterial, fyllning m. m.	2 011	2 646	635	31·6
18	Arbetslöner för egentliga byggnadsarbeten i byggmästarens egen regi	52 982	56 212	3 230	6·1
19	Bergsprängning	3 336	4 373	1 037	31·1
20	Utvändiga stenarbeten	438	458	20	4·6
21	Invändiga stenarbeten	6 238	6 778	540	8·7
22	Smidesarbeten	2 824	3 854	1 030	36·5
23	Värme- och sanitär installation	31 742	37 710	5 968	18·8
24	Elektrisk installation	6 530	7 454	924	14·2
25	Plåtslageriarbeten	3 894	5 015	1 121	28·8
26	Måleriarbeten	10 228	11 101	873	8·5
27	Glasmästeriarbeten	1 609	1 859	250	15·5
28	Träbetongarbeten	1 146	1 380	234	20·4
29	Parkettgolv	3 008	3 500	492	16·4
30	Linoleummattor	2 009	2 436	427	21·3
31	Ledstänger och markiser	1 130	1 431	301	26·6
32	Plantering	514	664	150	29·2
33	Maskiner och redskap för arbetets utförande	2 920	3 273	353	12·1
34	Provisorisk elektrisk installation	650	749	99	15·2
35	Biltransporter	831	1 528	697	83·9
36	Bränsle, driv- och smörjmedel, belysning	1 584	2 776	1 192	75·3
37	Försäkringar och vakthållning	706	728	22	3·1
38	Telefon och diverse småutgifter	716	836	120	16·8
39	Arbetsledning	4 200	4 466	266	6·3
40	Räntor och tomträttsavgäld under byggnadstiden	2 620	3 620	1 000	38·2
41	Arkitekt- och konstruktörsarvoden, ritningar m. m.	2 555	2 555	0	0
	Totalkostnad	**205 179**	**240 488**	**35 309**	**17·2**
	Därav: arbetslöner	80 705	85 244	4 539	5·6
	material	96 696	121 411	24 715	25·6
	övriga kostnader	27 778	33 833	6 055	21·8

gits vara proportionell till den beräknade ökningen av material- och arbetskostnader.

Prisuppgifterna beträffande material, som förbrukats vid utförandet av de olika arbetena, avse i allmänhet priser, som betalats av vederhäftiga företa-

gare, vilka ej tillhöra de största i resp. branscher. Det är att märka, att de faktiska priserna kunna variera med hänsyn till rabatter, som bl. a. betingas av det köpande företagets totala förbrukning.

Såsom framgår av tab. 1, visar indexberäkningen en stegring av byggnadskostnaderna från årsskiftet 1938—39 till den 1 oktober 1940 med 17·2 %. Arbetslönerna ha stigit med 5·6 %, materialkostnaderna med 25·6 % och övriga kostnader med 21·8 %. Det är att märka, att i posten »övriga kostnader» ingå, förutom diverse transport- och administrationskostnader m. m., även företagarvinster för de olika underentreprenörerna, men icke någon företagarvinst för byggmästaren. Kalkylerna avse med andra ord variationerna i en byggnadsföretagares självkostnader.

Av tab. 1 framgår vidare, att alla poster bidragit till stegringen med undantag för arkitekt- och konstruktörsarvoden; det rådande läget har icke ansetts medgiva en höjning av dylika arvoden, som skulle kompensera de ökade levnadskostnaderna. De kraftigaste höjningarna uppvisa posterna för cement, järnbalkar, armeringsjärn, diverse järn- och metallvaror, papp, asbestcement och bitumen, biltransporter samt bränsle, driv- och smörjmedel och belysning. En kraftig höjning visar även priset på tillsatsmaterial för betong, såsom grus, singel m. m., vilket torde stå i samband med de ökade transportkostnaderna. Relativt liten är prisstegringen för trävaror, snickerier, tegel och gasbetong.

Lönekostnaderna ha höjts dels till följd av semesterlagen och särskilda överenskommelser om semesterersättning, dels genom höjning av timlönerna och överenskommelser om rörliga tillägg i anslutning till »ramavtalet». Under posterna 18—20, 26 och 32 i tab. 1 redovisas de löner, som utbetalats direkt av byggmästaren, och under posterna 21—25, 27—31 och 34 de löner, som utbetalats av underentreprenörerna. Med undantag för nr 18 ingå även materialpriser i dessa poster.

Kostnaderna för samtliga arbetslöner på byggnadsplatsen utgjorde 1939 39·3 % och 1 oktober 1940 35·4 % av den totala byggnadskostnaden. Enbart kostnaderna för egentliga byggnadsarbeten i byggmästarens egen regi (löner till grovarbetare, murare och träarbetare) utgjorde resp. 25·8 och 23·4 % av totalkostnaden.

Byggnadskostnaderna på landsbygden. I anslutning till den nya dyrortsgruppering, som ursprungligen avsågs att träda i kraft år 1941, har socialstyrelsen verkställt en undersökning rörande byggnadskostnaderna i juli 1939 för en egnahemsbostad om tre rum och kök i 189 orter på landsbygden. En redogörelse för denna undersökning har publicerats i Soc. Medd. årg. 1940, sid. 209 o. f.

I samråd med kooperativa förbundets arkitektkontor och H. S. B. har inom socialstyrelsen utförts en beräkning av byggnadskostnaderna för en dylik bostad dels i juli 1939, dels i september 1940. Huvudresultaten av denna beräkning återges i tab. 2. Kalkylerna grunda sig på samma ritning och arbetsbeskrivning som den tidigare undersökningen.

Genom ett särskilt frågeformulär införskaffades från sådana byggmästare och materialfirmor, som tillskrivits i samband med undersökningen i juli 1939,

uppgifter om priserna vid leverans fritt byggnadsplats i september 1940 för virke och vissa andra byggnadsmaterial, som upptagits i frågeformuläret för den tidigare undersökningen. På grundval av prisuppgifter från sådana uppgiftslämnare, som insänt dylika uppgifter vid båda tillfällena, har man beräknat genomsnittskostnaderna i juli 1939 och september 1940 för de kvantiteter av virke och vissa andra material (betonggrus, sand, cement, kalk, cementhålsten, mellanväggsplattor, murbruk, tegel, takpapp och sågspån), som enligt arbetsbeskrivningen skulle åtgå för bygget. (Jfr Soc. Medd. årg. 1940, sid. 218—219.) Dessa kostnader redovisas i tab. 2 under posterna 1 och 2. Under post n:r 3 anges kostnaderna för diverse byggnadsmaterial, beträffande vilka inga lokala uppgifter erhållits, såsom träfiberplattor, armeringsjärn, oljefärg, linolja, snickerier, beslag och fönsterglas. Kostnaderna för dessa material, liksom för de under post nr 4 upptagna inredningsdetaljerna, ha uppskattats i samråd med kooperativa förbundets arkitektkontor och H. S. B. Vad beträffar post nr 3, har man räknat med den förbrukning av material för värmeisolering, som vid 1939 års undersökning förutsattes i orter söder om linjen Örnsköldsvik—Mora (jfr Soc. Medd. årg. 1940, sid. 220).

Lönekostnaderna för grovarbetare, träarbetare och murare i juli 1939 ha beräknats med ledning av de kollektivavtal och ackordsprislistor, som t. o. m. den 1 april 1940 gällde för lönegrupperna V—VIII; i dessa lönegrupper voro timlönerna för murare och träarbetare lägst 1·20 och högst 1·36 kr., för grovarbetare lägst 1·08 och högst 1·23 kr. Beträffande målare och plåtslagare (de senares löner ha även fått representera lönekostnaderna för smidesarbeten) har man för juli 1939 räknat med de genomsnittskostnader, som framkommo för samtliga 189 orter vid socialstyrelsens tidigare undersökning. Man har förutsatt, att samtliga arbeten med undantag av vissa hantlangningsarbeten o. dyl. utförts på ackord. I lönekostnaderna för de nämnda yrkesgrupperna i juli 1939 har ingen semesterersättning inräknats.

Den stegring av lönekostnaderna från juli 1939 till september 1940, som betingas av överenskommelser om höjda timlöner, indextillägg och semesterersättning, har beräknats med hjälp av en uppskattning av antalet timmar vid tidlöns- och ackordsarbete, verkställd på grundval av statistiska uppgifter från arbetsgivare- och fackorganisationer. Beträffande grovarbetare, träarbetare och murare har man räknat med genomsnitten för löneökning och semesterersättning i lönegrupperna V—VIII; för målare och plåtslagare är beräkningen mera summarisk.

Kostnaderna för arbetsledning, installationsarbeten, ritningar, inteckningar, brandförsäkring och räntor m. m. (posterna 6—14) ha uppskattats i samråd med kooperativa förbundets arkitektkontor och H. S. B. De under posterna 8—10 angivna installationsarbetena ha antagits utförda av underentreprenörer.

För beräkningen av kostnaderna för de under posterna 8 och 9 angivna rörinstallationsarbetena ha uppgifter om materialpriserna i juli 1939 och september 1940 införskaffats från vissa leverantörfirmor. I fråga om värmeinstallationen har man räknat med den materialåtgång, som vid 1939 års undersökning förutsattes i orter söder om linjen Gävle—Filipstad (jfr Soc. Medd. årg. 1940,

Tab. 2. Byggnadskostnader för enplansvilla om 3 rum och kök på landsbygden.

Post nr	Material, arbete etc.	Kostnad (kr.)		Kostnadsökning 1939—1940	
		juli 1939	september 1940	Kronor	% av kostnaden 1939
1	Virke för överbyggnaden	1 973	2 196	223	11·3
2	Övriga av byggmästare och materialfirmor redovisade material	1 562	1 903	341	21·8
3	Övriga material för överbyggnaden	1 935	2 259	324	16·7
4	Badkar, kokspis, bykpanna, diskbänksbeslag och skyddsplåt	446	524	78	17·5
5	Arbetslöner till grovarbetare, träarbetare, murare, målare, plåtslagare och smeder	3 795	3 985	190	5·0
6	Slitage för arbetsredskap	100	100	0	0
7	Arbetsledning och kontorsomkostnader	1 000	1 100	100	10·0
	Summa byggnadsarbeten och målning (1—7)	**10 811**	**12 067**	**1 256**	**11·6**
8	Vatten-, avlopps- och sanitär installation (inkl. varmvatten)	1 176	1 309	133	11·3
9	Värmeinstallation	1 048	1 260	212	20·2
10	Elektrisk installation	500	565	65	13·0
	Summa installationsarbeten (8—10)	**2 724**	**3 134**	**410**	**15·1**
11	Entreprenadhandlingar (ritningar och beskrivningar)	300	300	0	0
12	Lagfart och kostnad för inteckningar	100	100	0	0
13	Tomtkarta, byggnadslov, utstakning etc.	120	120	0	0
14	Brandförsäkring och räntor under byggnadstiden	380	430	50	13·2
	Summa administrativa kostnader m. m. (11—14)	**900**	**950**	**50**	**5·6**
	Totalkostnad	**14 435**	**16 151**	**1 716**	**11·9**

sid. 220). Lönekostnaderna, vilka avse ortsgrupp V i riksavtalet för rörarbetare, ha uppskattats på grundval av en kalkyl över lönekostnaderna för motsvarande installationsarbeten i Stockholm enligt gällande ackordsprislista. Stegringen från 1939 till 1940 betingas dels av överenskommelsen om indextillägg, dels av ökad semesterersättning enligt semesterlagens bestämmelser. De beräknade kostnaderna för material, löner, transporter och försäkringar ha ökats med 20 %, vilket antagits motsvara entreprenörens påläggg för allmänna omkostnader, företagarvinst m. m. — Kostnaderna för elektrisk installation (post nr 10) har för båda beräkningstillfällena uppskattats mera summariskt.

Den totala byggnadskostnaden för den undersökta egnahemsbostaden visar, såsom framgår av tab. 2, från juli 1939 till september 1940 en stegring med 11·9 %, vilket är avsevärt mindre än kostnadsstegringen för hyreshuset i Stockholm från 1 januari 1939 till 1 oktober 1940 (17·2 %). Skillnaden förklaras i första hand av att för egnahemsbostaden, jämfört med stockholmshuset, åtgingo relativt mindre kvantiteter av sådana material, vilka sedan krigsutbrottet stigit särskilt starkt i pris, såsom järnvaror m. m., och relativt större kvantiteter av material, vilkas priser stigit mindre, särskilt trävaror. Vad beträffar lönekostnadernas förändringar, är att märka, att de båda beräkningarna utgå från

olika förutsättningar beträffande proportionerna mellan tidlöns- och ackordsarbete samt de procentuella ackordsöverskotten vid olika arbeten.

Sammanfattning. De verkställda beräkningarna ge vid handen, att den totala byggnadskostnaden för ett hyreshus i Stockholm från den 1 januari 1939 till den 1 oktober 1940 stigit från 205 179 till 240 488 kr., d. v. s. med 17·2 %, samt att byggnadskostnaden för en egnahemsbostad om tre rum och kök på landsbygden från juli 1939 till september 1940 stigit från 14 435 till 16 151 kr. eller med 11·9 %. Socialstyrelsens indextal för byggnadskostnaderna hösten 1940 i Stockholm och på landsbygden bli sålunda resp. 117 och 112, om kostnaden den 1 januari 1939, resp. i juli 1939 sättes = 100.

Leif Björk.

Samhällets barnavård år 1937.

Sedan år 1928 ha vart tredje år statistiska redogörelser utarbetats rörande barnavårdsnämndernas verksamhet enligt barnavårdslagen. Berättelserna för åren 1928, 1931 och 1934 ha publicerats av statistiska centralbyrån. Från och med år 1937 har socialstyrelsen enligt Kungl. brev den 23 december 1937 övertagit statistiska centralbyråns befattning med fattigvårds- och barnavårdsstatistiken. Några uppgifter ur den nyligen utkomna berättelsen över samhällets barn- och ungdomsvård år 1937 lämnas i det följande.

År 1937 funnos i hela landet 341 barnhem med 7 336 platser. Av dessa anstalter förvaltades 99 av kommunerna, 28 av landstingen och 214 av föreningar, stiftelser och enskilda. I dessa siffror äro ej inräknade anstalter, där barnen vistats endast vissa tider av dygnet, såsom barnkrubbor, arbetsstugor etc., ej heller anstalter, där barnen vistas under en viss del av året, t. ex. för sin utbildning. Av barnhemmen voro 54 dispensärbarnhem (med ett platsantal av 1 232). Landstingsbarnhemmen voro i synnerhet av denna typ. Vissa anstalter, till antalet 50, mottogo endast späda barn med eller utan sina mödrar. Ett stort antal hem, nämligen 168, häri inberäknat spädbarnshemmen, voro upptagningshem, d. v. s. avsedda för tillfällig vård, medan 114 anstalter gåvo stadigvarande vård och endast 59 erbjödo samtidigt stadigvarande och tillfällig vård.

Antalet skyddshem var 38 (med sammanlagt 1 562 platser), varav 22 voro avsedda för manliga och 16 för kvinnliga elever.

I efterföljande tablå meddelas antalet barn, som under år 1937 voro föremål för skyddsuppfostran eller samhällsvård.

År 1937 inhämtades uppgifter angående barnavårdsnämndernas verksamhet för första gången, sedan nämndernas befogenhet blivit utsträckt till ungdom i åldern 18—21 år. Hela antalet personer i denna ålder, vilka under år 1937 omhändertogos för skyddsuppfostran, utgjorde 71, därav 50 i städerna och

Skyddsuppfostran och samhällsvård år 1937	Skyddsuppfostran			Samhällsvård		
	Landsbygd	Städer	Hela riket	Landsbygd	Städer	Hela riket
Antal barn (och ungdomar)	**3 413**	**3 005**	**6 418**	**22 745**	**13 037**	**35 782**
därav nytillkomna	519	458	977	4 027	3 321	7 348
Gossar %	55·6	57·4	56·5	53·7	55·4	54·3
Flickor »	44·4	42·6	43·5	46·3	44·6	45·7
Utomäktenskapliga »	32·2	26·4	29·5	58·6	55·3	57·4
Barn i åldern:						
under 7 år »	15·1	8·1	11·8	27·5	34·2	30·0
7—18 år »	83·4	88·1	85·6	72·5	65·8	70·0
18—21 år »	1·5	3·8	2·6	—	—	—
Orsaker till omhändertagandet:						
Vanvård etc. »	31·9	16·7	24·6	—	—	—
Fara för vanart »	41·2	34·3	37·9	—	—	—
Vanart, under 18 år »	25·4	45·2	34·9	—	—	—
» 18—21 år »	1·5	3·8	2·6	—	—	—
Nöd i hemmet, värnlöshet »	—	—	—	86·8	82·8	85·3
Sjukdom m. m. »	—	—	—	13·2	17·2	14·7
Vårdade i						
enskilt hem »	59·4	32·3	45·9	80·1	60·8	72·7
barnhem »	13·1	23·9	18·5	6·9	23·7	13·3
skyddshem »	19·5	33·9	26·7	—	—	—
annan anstalt »	8·0	9·9	8·9	13·0	15·5	14·0
Vårdkostnad per månad i medeltal . kr.	32	50	40	22	31	25

21 på landsbygden. Kvinnorna synas ha varit i flertal såväl i städerna som på landsbygden. Ungefär $^1/_4$ av samtliga 71 voro födda utom äktenskap. Förebyggande åtgärder (varning, övervakning etc.) vidtogos beträffande 2 569 barn och ungdomar (varav 1 766 gossar och 803 flickor).

Antalet redovisade fosterbarn under barnavårdsnämnds tillsyn utgjorde år 1937 29 719 (varav 5 765 vårdade i barnhem och 23 954 i enskilt hem). Redovisningen av fosterbarnen är emellertid mycket ofullständig, vilket bl. a. ådagalagts genom en av socialstyrelsen verkställd undersökning rörande omhändertagna barn, som år 1937 uppgåvos vara överlämnade till enskilt hem eller barnhem i annan kommun än den, i vilken omhändertagandet ägde rum. Sådana barn skola stå under tillsyn av vistelsekommunens barnavårdsnämnd, tills de fyllt 16 år. Socialstyrelsens undersökning gav vid handen, att av närmare 11 450 omhändertagna barn under 16 år, överlämnade till enskilt hem eller barnhem i annan kommun, nära 6 200 icke återfinnas i vistelsekommunernas uppgifter om fosterbarn under tillsyn. Även om man frånräknar c:a 640 barn, vilka kunna tänkas redovisade i annan ordning, utgöra de återstående 5 560 av vistelsekommunerna ej redovisade barnen i det närmaste 50 % av hela antalet omhändertagna barn, som vistades i enskilt hem eller barnhem i annan kommun och vilka bort redovisas som fosterbarn i vistelsekommunen.

Såsom framgår av diagrammet, vidtogos under år 1937 förebyggande åtgärder i större omfattning än under de föregående redovisningsåren. Däremot

Antal barn (och unga personer), som berördes av barnavårdsnämndernas verksamhet enligt barnavårdslagen åren 1928, 1931, 1934 och 1937.

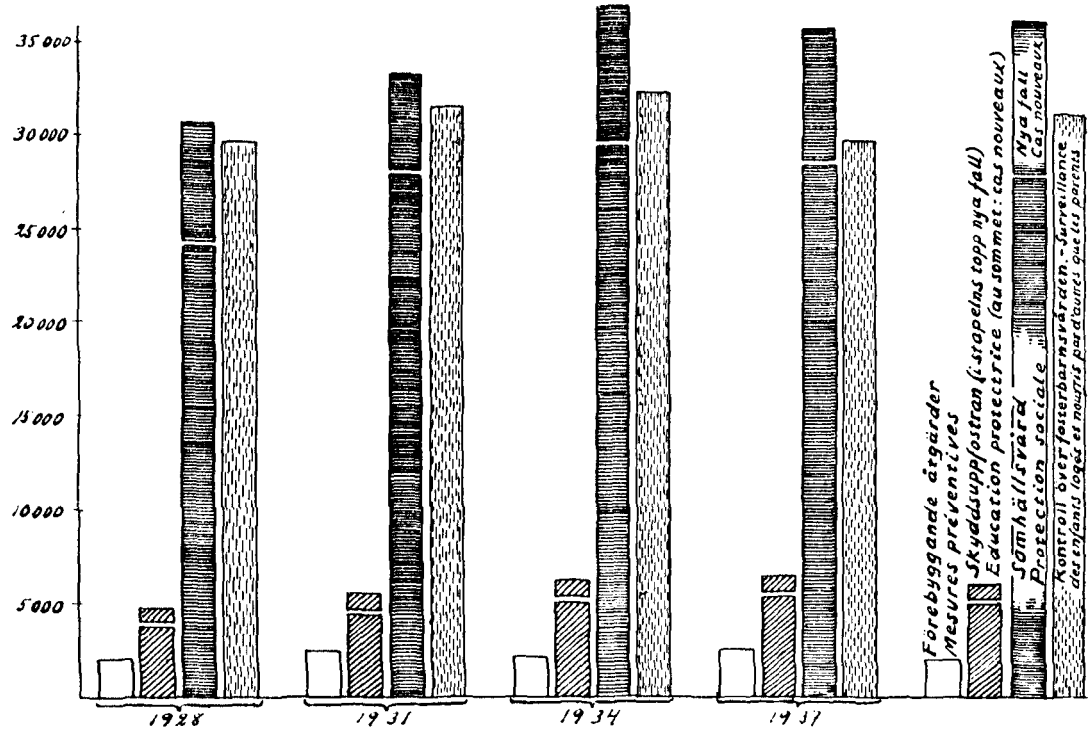

minskades hela antalet omhändertagna från år 1934 till år 1937 främst till följd av en starkare avgång.

Ehuru uppgifterna angående antalet fosterbarn genomgående måste anses vara för låga, är det sannolikt, att talen något så när riktigt återspegla utvecklingen. Fram till omkring år 1934 ökades sålunda hela antalet fosterbarn under tillsyn beroende på att åldersgränsen för ifrågavarande barn enligt ett till den nya barnavårdslagen fogat övergångsstadgande successivt höjdes från sju till sexton år. Det var att vänta att därefter en viss nedgång skulle inträda.

Hela antalet barn, med vilka barnavårdsnämnderna togo befattning under år 1937, har efter avdrag för dubbelförda barn uppskattats till nära 70 000.

Kommunernas sammanlagda vårdkostnader för de omhändertagna barnen utgjorde för hela riket 11·4 milj. kr., varav 6·3 milj. kr. kommo på landsbygden och 5·1 milj. kr. på städerna. Huvudparten, 9·5 milj. kr. (83 %), utgjordes av vårdavgifter till enskilda eller till främmande anstalter, medan 1·5 milj. kr. (13 %) utgjorde kostnader för vård på kommunernas egna anstalter, och resten, 0·4 milj. kr. (4 %), kostnader för utrustning, resor m. m.

Förslag om dyrtidstillägg åt vissa folkpensionärer m. fl.

Pensionsstyrelsen, som under hand erhållit uppdrag att verkställa utredning rörande de vägar, som kunna vara framkomliga för att med hänsyn till levnadskostnadsstegringen förbättra folkpensionerna, har i skrivelse till Konungen den 28 november 1940 framlagt förslag om dylik förbättring. För förslaget skall här lämnas en kortfattad redogörelse i huvudsak hämtad ur tidskriften Folkpensioneringen.

Pensionsstyrelsen omnämner till en början, att socialvårdskommittén nyligen företagit en statistisk undersökning berörande tilläggspensionärer, för vilkas uppehälle folkpensionen icke förslår och vilka därför av vederbörande kommun erhålla kompletterande hemunderstöd i form av fattigvård eller kommunalt pensionstillskott. Av denna undersökning (jfr sid. 43 o. ff.) synes framgå, att 1935 och 1937 års reformer i viktiga avseenden knappast förmått att alltid på ett fullt tillfredsställande sätt skipa rättvisa mellan olika kategorier pensionstagare. Ehuru det därför vore synnerligen fördelaktigt, om man i samband med en dyrtidsförbättring av folkpensionerna kunde tillgodose önskemålet om en med hänsyn till behovet mera ändamålsenlig avvägning av pensionerna, har pensionsstyrelsen dock funnit detta spörsmål vara av alltför stor räckvidd för att i detta sammanhang kunna föras fram till en lösning, om ock endast provisorisk.

Pensionsstyrelsen anför vidare, att en till levnadskostnadernas stegring anknuten förbättring av folkpensionerna näppeligen torde kunna genomföras på annat sätt än genom en allmän, av särskild behovsprövning ej betingad höjning av förmånerna. Även med en dylik anordning är det dock tydligt, att höjningen, i den mån så kan ske, bör förbehållas de folkpensionstagare, vilkas försörjningsläge är sämst. Det torde därför vara uteslutet, att i förevarande sammanhang ifrågasätta höjning av enbart grundpension eller enbart avgiftspension, vilka pensionsförmåner utgå utan behovsprövning till envar som erlagt pensionsavgifter och vilka följaktligen närmast äro att jämföra med pensioner på grund av försäkring i vilket försäkringsbolag som helst.

Från de utgångspunkter, som sålunda antytts, kommer pensionsstyrelsen fram till att föreslå, att dyrtidstillägg skall utgå till dem som åtnjuta tilläggspension eller invalidunderstöd och därvid beräknas som en procentuell ökning av grund-(avgifts-) och tilläggspensionens sammanlagda belopp (resp. invalidunderstödets belopp).

Vad härefter angår frågan om dyrtidstilläggets storlek, har pensionsstyrelsen för sin del funnit lämpligast att såsom utgångspunkt för ett dylikt avvägande taga den stegring av levnadskostnaderna, som kan beräknas ha inträtt efter storkrigets utbrott på hösten 1939. Levnadskostnadernas storlek

beräknas kvartalsvis av socialstyrelsen enligt av Kungl. Maj:t meddelade närmare föreskrifter. På grundval av denna beräkning fastställer Kungl. Maj:t ett procenttal, som angiver levnadskostnadernas förhållande till 1935 års genomsnittliga levnadskostnadsnivå (levnadskostnadstalet). Levnadskostnadstalet, som den 1 juli 1939 var 108, hade den 1 oktober 1940 stigit till 126, vilket innebär att levnadskostnaderna under denna tid stegrats med $16^2/_3$ %. Att märka är emellertid, att levnadskostnadstalet fastställes med hänsyn till en hushållsbudget för familj om man, hustru och två barn, åtnjutande en viss realinkomst, som beräknas med utgångspunkt från en årsinkomst av omkring 3 500 kr. år 1935. Lägges i stället en understödstagares normalbudget till grund för indexberäkningen, vilket förfarande för visst ändamål begagnas av Stockholms stads statistiska kontor, synes enligt av kontoret lämnade upplysningar levnadskostnadsstegringen under nyss angivna tid ha varit något större. Med hänsyn till det sagda torde en lämplig höjning kunna vinnas genom två extra månadsutbetalningar av folkpension och invalidunderstöd årligen.

Pensionsstyrelsen ingår även på frågan om höjning av barnbidrag och blindhetsersättning på grund av dyrtiden. Då barnbidragen, framhåller styrelsen, i likhet med tilläggspensioner och invalidunderstöd utgå efter behovsprövning, synes man icke kunna undgå att i samband med en dyrtidsförhöjning av nämnda pensionsförmåner vidtaga åtgärder för en efter levnadskostnadsstegringen avpassad förbättring av de barns villkor, vilka åtnjuta barnbidrag. Huruvida och i vilken mån en sådan förbättring bör ske i form av höjda barnbidrag torde emellertid bliva i hög grad beroende av huruvida kompensation för prisstegringen å olika varuslag lämnas i annan ordning, såsom genom tilldelning av livsförnödenheter utan kostnad eller till nedsatt pris, i form av skattelindringar eller dylikt. Styrelsen kan därför icke närmare ingå på frågan, huruvida barnbidragen böra höjas i samma proportion som folkpensioner och invalidunderstöd eller om till äventyrs en mindre höjning kan befinnas skälig, exempelvis med ett månadsbelopp om året. Beträffande blindhetsersättning, fortsätter pensionsstyrelsen, torde icke föreligga samma skäl för ett generellt dyrtidstillägg som i fråga om folkpension och invalidunderstöd. Rätten till blindhetsersättning är nämligen icke förenad med behovsprövning i egentlig mening. Härtill kommer, att det övervägande antal till blindhetsersättning berättigade personer, vilka sakna egen inkomst eller åtnjuta endast obetydlig sådan, ha möjlighet att erhålla tilläggspension eller invalidunderstöd och således även dyrtidstillägg härå enligt föreslagna grunder, i den mån blindhetsersättningen jämte eventuell annan inkomst icke lägger hinder i vägen. Å andra sidan är det emellertid uppenbart, att levnadskostnaderna för de blinda i regel uppgå till väsentligt högre belopp än för de flesta på grund av sjukdom eller ålder arbetsoförmögna personer. Det synes därför styrelsen skäligt att även beträffande blindhetsersättningen företaga en dyrtidsförhöjning med ett eller två månadsbelopp om året. I detta sammanhang erinrar pensionsstyrelsen om sitt tidigare avgivna förslag rörande en förbättrad ekonomisk ställning för personer berättigade till blindhets-

ersättning. Skulle detta förslag läggas till grund för höjning av blindhetsersättningens belopp, torde anledning att lämna dyrtidstillägg å de sålunda höjda ersättningarna åtminstone till en början icke föreligga.

Vad slutligen angår kostnaderna för dyrtidstillägg enligt de grunder, som av pensionsstyrelsen föreslagits, beräknas dessa komma att uppgå till 12·8 milj. kr. för varje under innevarande budgetår utbetalat extra månadsbelopp av folkpensioner och invalidunderstöd. Motsvarande kostnad skulle beträffande barnbidrag och blindhetsersättning utgöra 1·15 milj. kr. resp. 135 000 kr. Under förutsättning att kostnaderna för dyrtidstillägget principiellt fördelas efter samma grunder som nu gälla för bidrag till den förmån, varå tillägg skall utgå, skulle av kostnaden för ett extra månadsbelopp av folkpensioner och invalidunderstöd 10·3 milj. kr. falla på staten och 2·5 milj. kr. på kommuner och landsting. Av kostnaden för ett extra månadsbelopp av barnbidragen skulle under samma förutsättning 950 000 kr. falla på staten och 200 000 kr. på kommunerna. Dyrtidstillägg å blindhetsersättning skulle helt bekostas av staten.

Pensionsstyrelsens förslag har efter remissbehandling lagts till grund för prop. 20 till 1941 års lagtima riksdag. Socialstyrelsens utlåtande över förslaget följer här nedan.

Socialstyrelsens utlåtande. Beträffande först frågan om en i förhållande till levnadskostnadernas stegring avpassad förbättring av *folkpensioner* och *invalidunderstöd*, säger styrelsen, kan med hänsyn till det nuvarande lägets extraordinära karaktär av praktiska skäl tyvärr icke företagas den partiella omläggning av grunderna för beräkningen av dessa förmåner, som alldeles oberoende av dyrtidsförhållandena tvivelsutan är av behovet påkallad. En sådan reform tarvar närmare överväganden och dess genomförande måste även taga avsevärd tid i anspråk. Det hade varit önskvärt, att denna reform kunnat åstadkommas omedelbart, varigenom de medel, som kunna anslås till dyrtidstillägg, i högre grad kunnat komma dem som bäst behöva dem till godo. Av angivna skäl synes detta dock icke möjligt. I det remitterade förslaget framhålles också behovet av att den åsyftade dyrtidskompensationen verkställes genom möjligast enkla tekniska anordningar till förebyggande av stora kostnader och tidsutdräkt vid reformens genomförande. Den metod för frågans lösning, som pensionsstyrelsen förordar, erbjuder ur sådana synpunkter påtagliga praktiska fördelar. Den därigenom avsedda förhöjningen, en sjättedel av årsbeloppen, synes även lämpligt avvägd med hänsyn till det nuvarande prisläget.

På nu anförda skäl anser sig socialstyrelsen böra tillstyrka, att frågan om dyrtidstillägg å folkpensioner och invalidunderstöd bringas till en lösning i huvudsak enligt de av pensionsstyrelsen uppdragna riktlinjerna. Härvid förbises ej, att den för ändamålet förordade provisoriska anordningen synes behäftad med svagheter i vissa avseenden, vilka måhända icke tillfullo beaktats i det föreliggande förslaget. Här må exempelvis pekas på det förhållandet, att de tilläggspensionärer, som uppbära egen inkomst i form av natura-

förmåner (andra än bostad), såtillvida icke hava känning av prisstegringen och icke äro i behov av dyrtidstillägg. Denna grupp pensionärer intager sålunda en ekonomiskt gynnad ställning i förhållande till andra pensionstagare. Styrelsen anser visserligen ej, att detta förhållande i nuvarande läge bör tillmätas betydelse vid utformningen av de föreslagna provisoriska reglerna för dyrtidstillägget. Däremot synes det icke uteslutet, att hänsyn därtill måste tagas vid konstruktionen av ett sådant tillägg av mera definitiv karaktär under en sannolikt kommande period av fortsatt prisstegring.

Vad angår den med hänsyn till dyrtiden påkallade förbättringen av *barnbidragen* enligt 1937 års lag har pensionsstyrelsen på angivna skäl lämnat öppen frågan, huruvida dessa bidrag böra höjas i samma proportion som folkpensionerna eller eventuellt med lägre belopp, exempelvis med endast ett månadsbelopp om året.

Socialstyrelsen vill i detta avseende allmänt erinra om att det i rådande situation och med hänsyn till framtiden är såväl befolkningspolitiskt som socialpolitiskt av den största vikt för nationen, att barnens försörjning icke eftersättes. Ur samhällets synpunkt är det ytterligt angeläget, att icke vårt viktigaste folkmaterial, barnen, vilka äro särskilt beroende av ordentlig kost, tager skada av krisförhållandena . . .

Vid beräkning av kompensation för dyrtiden kunna enligt socialstyrelsens mening de hjälpbehövande uppväxande barn, för vilka barnbidragen äro avsedda, icke lämnas i ett sämre läge än de äldre och arbetsoförmögna personer, vilka uppbära tilläggspension eller invalidunderstöd. Enligt styrelsens mening är det därför av utomordentlig vikt, att antingen barnbidragen kompenseras för dyrtiden efter enahanda grunder, som dem vilka föreslagits beträffande dyrtidstillägget å folkpensionerna, eller ock att, i den mån lägre dyrtidstillägg må bestämmas, fullt ut motsvarande förmåner beredas barnen på andra vägar.

Vad slutligen beträffar frågan om dyrtidsförhöjning av *blindhetsersättningen*, anser pensionsstyrelsen skäligt, att det även beträffande detta ekonomiska stöd företages en kompensation med två månadsbelopp. Skulle emellertid det förslag till förbättrad blindhetsersättning, som ämbetsverket ingivit den 23 december 1938, läggas till grund för en höjning av ersättningens belopp, torde anledning åtminstone till en början ej föreligga att också bevilja dyrtidstillägg.

Socialstyrelsen har i utlåtande den 22 april 1939 tillstyrkt nämnda förslag. Under hänvisning härtill vill styrelsen framhålla, att styrelsen icke kan finna någon anledning att uppskjuta förverkligandet av detta förslag. Dess viktigaste innebörd är att ersättningen ortsgraderas, något som framstår som en ofrånkomlig konsekvens av ortsgraderingen av folkpensioner m. m. Den höjning av ersättningens belopp även i billigaste ortsgrupp, nämligen från 500 till 600 kronor, som förslaget därjämte innebär, finner styrelsen alltjämt även på längre sikt skälig. Denna höjning motsvarar nära den ökning med två månadsbelopp, som skulle vidtagas, därest den i fråga om folkpensionerna föreslagna dyrtidsförbättringen skulle genomföras även beträffande

blindhetsersättningen. Med hänsyn härtill torde vid ett realiserande av 1938 års förslag någon dyrtidsersättning icke få anses påkallad.

I detta sammanhang erinrar styrelsen även om sitt i utlåtandet den 22 april 1939 gjorda uttalande, att den av pensionsstyrelsen i 1938 års förslag förordade förbättringen av blindhetsersättningen syntes kunna genomföras utan att föregripa socialvårdskommitténs arbete. Styrelsen tillstyrker alltså, att detta förslag nu bringas till förverkligande.

Folkpensionärerna och fattigvården.

Samtidigt med att pensionsstyrelsen framlade sin utredning och förslag till åtgärder för en dyrtidsförbättring av folkpensionerna[1] har socialvårdskommittén i december 1940 avslutat och till socialministern överlämnat en statistisk undersökning, vilken avser att belysa om och i vad mån folkpensionärer, som uppbära tilläggspension eller invalidunderstöd, måste anlita det allmänna för kompletterande hjälp, kontant eller in natura, i form av fattigvårdsunderstöd eller kommunalt pensionstillskott. Ur redogörelsen för denna undersökning kunna hämtas vissa upplysningar av betydelse för spörsmålet om folkpensionernas tillräcklighet. Det följande utgör ett kort referat av de väsentligaste utredningsresultaten.

Det må inledningsvis betonas, att socialvårdskommitténs undersökning belyser understödsförhållandena för ifrågavarande pensionärer (i det följande gemensamt kallade tilläggspensionärer) under månaderna september—november 1938, alltså en tidsperiod före den stegring av levnadskostnaderna, som blivit en följd av krisförhållandena. Den kan sålunda icke göra anspråk på att ge en tillräcklig belysning av de förhållanden, som senare inträtt, utan syftar närmast till andra socialpolitiska överväganden än dem som för närvarande blivit påkallade av krisen. Undersökningen är nämligen avsedd att bilda underlag för den granskning av folkpensionslagen, vilken jämte mycket annat hör till socialvårdskommitténs utredningsuppdrag. Av tids- och kostnadsskäl har undersökningen begränsats till 350 landskommuner och 28 städer, men den får anses vara i stort sett representativ för landet i dess helhet.

Till en början må påpekas det anmärkningsvärda förhållandet, att antalet tilläggspensionärer i procent av hela folkmängden är betydligt större inom jordbrukskommunerna i riket än i städerna och de tättbebyggda orterna på landsbygden. Detta framgår av nedanstående tablå:

Antal tilläggspensionärer i % av folkmängden

Städer.		*Landsbygd.*	
Stockholm	5·1	Jordbrukskommuner	9·2
Göteborg	5·1	Blandade »	8·4
Malmö	4·3	Industri- »	7·4
Övriga städer	4·9	Tättbebyggda »	5·2

[1] Jfr sid. 39 o. ff.

Den viktigaste orsaken till detta förhållande har man att söka i olikheter i befolkningens ålderssammansättning å den egentliga landsbygden och i städer och industriorter, vilken bl. a. sammanhänger med de senaste årtiondenas inflyttning från landsbygden till städer och industrisamhällen.

En granskning av undersökningens resultat beträffande tilläggspensionärernas tillgodosedda behov av hjälp från det allmänna i form av fattigvård eller kommunala pensionstillskott visar väsentligt lägre tal för den egentliga landsbygdens del än för städernas, såsom följande sammanställning visar:

Antal tilläggspensionärer med fattigvård eller pensionstillskott under tiden sept.—nov. 1938 i % av samtliga.

	Vårdade å anstalt	Med understöd i hemmet	Tillsammans
Städer.			
Stockholm	17·3	23·1	40·4
Göteborg	13·7	33·0	46·7
Malmö	11·3	19·9	31·2
Övriga städer	13·0	24·3	37·3
Landsbygd.			
Jordbrukskommuner	10·1	6·7	16·8
Blandade »	9·5	10·1	19·6
Industri- »	11·7	18·2	29·9
Tättbebyggda »	11·8	16·6	28·4

En del av de genom fattigvården understödda tilläggspensionärerna ha erhållit understöd i form av vård å anstalter av olika slag, de övriga i form av understöd i hemmen eller genom vård å lasarett. För samtliga städer utgöra de anstaltsvårdade tilläggspensionärerna cirka $^1/_3$ av totala antalet pensionärer med fattigvårdsunderstöd eller pensionstillskott, för hela landsbygden något mindre än hälften och i jordbrukskommunerna icke mindre än omkring 60 %. Ungefär 90 % av de anstaltsvårdade tilläggspensionärerna voro intagna å ålderdomshem, sinnessjukhus eller sinnesslöanstalter; flertalet av de övriga vårdades å sjukvårdsanstalter för kroniskt sjuka eller för tuberkulösa.

De anstaltsvårdade tilläggspensionärerna utgjorde i städerna i genomsnitt cirka 13·0 % och på landsbygden 10·3 % av samtliga tilläggspensionärer. I detta hänseende råder alltså ingen större skillnad mellan landsbygd och städer i allmänhet. Däremot framträda stora skillnader dem emellan beträffande relativa antalet av fattigvårdsstyrelserna hemunderstödda tilläggspensionärer. Genomsnittssiffran är lägst i jordbrukskommunerna (6·7 %) och stegras med landskommunernas ökade inslag av industri (18·2 % i industrikommunerna). Beträffande städerna avvika Göteborg med en väsentligt högre siffra (33·0 %) och Malmö med en något lägre siffra (19·9 %) än övriga städer i medeltal.

En närmare granskning av de genom fattigvården hemunderstödda tilläggspensionärernas sammansättning med hänsyn till kön och civilstånd visar, att det långt övervägande antalet hjälpbehövande äro ensamstående ej gifta män och kvinnor. Av samtliga hemunderstödda tilläggspensionärer äro i städerna ungefär $^3/_4$ och på landsbygden omkring $^2/_3$ ej gifta män och kvinnor. Ett anmärkningsvärt förhållande är den proportionsvis stora andelen ej gifta kvin-

nor bland de hemunderstödda. De utgöra i städerna omkring 55 % och på landsbygden c:a 45 % av samtliga hemunderstödda tilläggspensionärer.

Tilläggspensionärernas bostadsförhållanden spela givetvis en stor roll för deras försörjnings- och understödsförhållanden. Det visar sig också, att den ökade fattigvårdsfrekvensen bland tilläggspensionärerna i städer och industrisamhällen i jämförelse med den egentliga landsbygden går jämsides med en stegring i den roll, som de i öppna marknaden hyrda bostäderna spela. Under det att i jordbrukskommunerna endast omkring 18 % av de hemunderstödda tilläggspensionärerna hyrde bostad i öppna marknaden, var detta fallet med 31·2 % i industrikommunerna, 38·5 % i tätorterna på landsbygden samt i medeltal 70—75 % i städerna. I Göteborg och Malmö hyrde icke mindre än 84·4 resp. 86·7 % bostad i fria marknaden. På landsbygden överväga andra boendeformer än i städerna. Pensionärer med egen fastighet äro sålunda relativt talrikare på landsbygden än i städerna, i jordbrukskommunerna 26 % mot endast en eller annan procent i städerna. På landsbygden är också relativt vanligare än i städerna att pensionärerna innebo hos barn och andra anhöriga, på landsbygden vid pass $^1/_4$ av samtliga hemunderstödda tilläggspensionärer mot ett eller halvtannat tiotal procent i städerna. Likaså är det vanligare i landskommunerna än i städerna att kommunerna hyra eller i egen fastighet upplåta bostad åt understödstagare.

De understöd i form av fattigvård eller kommunala pensionstillskott, som utgått såsom hemunderstöd till tilläggspensionärerna, äro till sina belopp mycket varierande. Understödstagarnas försörjningsbörda och understödsbehov äro självfallet mycket växlande. Vid sidan av mindre, tillfälliga understöd i form av ved, till ett par skor, till ett läkarbesök, till ett par glasögon, till betalning av medlemsavgift i sjukkassa etc., förekomma relativt stora understödsbelopp till betalning av en långvarig sjukhusvistelse, till mat och beklädnad av en stor barnskara o. d. I medeltal representera de hemunderstöd, som utgått till pensionärerna per månad, rätt väsentliga belopp. Hemunderstöden till ensamstående pensionärer, ej gifta män och kvinnor, utgöra i regel genomsnittligt något över 50 % av den utgående folkpensionen, i några fall $^2/_3$ à $^3/_4$ av detta belopp. I landskommunerna, där ensamstående pensionärer i pension uppburit i medeltal mellan 25 och 30 kr. per månad, har sålunda samtidigt till dem utgått i fattigvård genomsnittligt mellan 13 och 19 kr., på dyrare orter i regel något mera än på billigare. I städerna är folkpensionen till följd av högre dyrort stundom högre än på landsbygden och i regel också fattigvårdsunderstödet. I Göteborg, som tillhör ortsgrupp 3, har folkpensionen till ej gifta pensionärer i medeltal utgjort omkring 42 kr. och fattigvårdsunderstödet 26 kr. per månad och i Malmö, som tillhör ortsgrupp 2, var folkpensionen omkring 34 kr. och fattigvården ungefär 25 kr. I övriga städer ha dessa ensamstående pensionärer haft mellan 30 och 34 kr. i folkpension och mellan 15 och 23 kr. i fattigvårdsunderstöd. Äkta makar, vilka båda ha tilläggspension, uppbära som bekant i pension tillsammans det dubbla beloppet mot en ensamstående pensionär. Dessa pensionärer ha i fattigvård erhållit belopp, vilka utgjort c:a $^1/_3$ à $^1/_4$ av den sammanlagda folkpensionen, eller understöd av unge-

får samma storlek som de ensamstående pensionärerna enligt det ovanstående mottagit. Hemunderstöden till äkta makar, av vilka endast den ena maken uppbär tilläggspension, har utgått med icke oväsentligt högre belopp än för övriga pensionärer. Till dessa har hemunderstödet per månad stundom uppgått till ungefär folkpensionens månadsbelopp, i lägsta ortsgrupp ungefär 25 kr. och i högsta omkring 42 kr., i många fall även högre belopp. Det högre fattigvårdsunderstödet till dessa pensionärer sammanhänger med att de ha en tyngre försörjningsbörda. Flertalet eller något mindre än $^3/_4$ av dessa pensionärer äro under 67 år och åtnjuta alltså invalidunderstöd. Många ha också minderåriga barn att försörja, för vilka de emellertid ofta åtnjutit barnbidrag.

I stället för fattigvård ha på en del håll utgått kommunala pensionstillskott. Någon större omfattning har denna understödsform erhållit endast i vissa städer. I Stockholm ha 40·6 % och i Göteborg 35·5 % av de hemunderstödda erhållit pensionstillskott. I övriga städer ha pensionstillskott i en del fall icke alls utgått och i andra till endast några få procent av pensionärerna. På landsbygden äro pensionstillskotten i regel mycket sparsamt förekommande, sparsammast i jordbrukskommunerna. Till beloppen ha pensionstillskotten på landsbygden merendels utgått med väsentligt lägre belopp än fattigvårdsunderstödet. I flertalet städer synes däremot understödet i allmänhet utmätas med samma belopp, oavsett hjälpen utgått såsom fattigvård eller som kommunalt pensionstillskott.

I sitt den 13 december 1940 avgivna utlåtande över pensionsstyrelsens ovannämnda förslag till dyrtidsförhöjning av folkpensionerna framhåller socialvårdskommittén, att som huvudresultat av dess undersökning framgått, att folkpensionerna även under mera normala förhållanden till beloppen icke sällan äro knappa och överhuvud taget icke äro väl avvägda olika pensionärskategorier emellan, och fortsätter: »Även efter de reformer av folkpensioneringen, som genomförts åren 1935 och 1937, har det syfte icke uppnåtts, varom alla torde vara ense och som av särskilda utskottet vid 1935 års riksdag angivits sålunda: 'Det måste vara ett mål för en reform av folkpensioneringen att i möjligaste mån göra denna så effektiv, att dess klientel icke samtidigt behöver söka fattigvårdsunderstöd. Själva syftet med folkpensioneringen, vilket väsentligen är att bereda medborgarna försörjning vid invaliditet eller ålderdom i annan form än fattigvård, förfelas ju nämligen, om pensionerna för att vara tillräckliga för uppehället måste utfyllas med fattigvårdsunderstöd'. Allt fortfarande måste emellertid ett icke obetydligt antal pensionärer erhålla kompletterande understöd i form av fattigvård eller pensionstillskott. Hos vissa kategorier pensionstagare är detta behov särskilt framträdande. Antalet tilläggspensionärer, vilka uppbära kommunalt understöd, är sålunda anmärkningsvärt stort i städer och tättbebyggda kommuner på landsbygden i jämförelse med motsvarande antal inom de jordbruksbetonade kommunerna. Vidare ha synbarligen de ensamstående pensionärerna att kämpa med större försörjningssvårigheter än övriga, framför allt i städerna och de industrialiserade områdena på landsbygden, där pensionärerna i större utsträckning måste förhyra bostad. I socialvårdskommitténs utredningsuppdrag ingår en granskning av socialförsäkringen

i syfte att utröna, huruvida den bör underkastas förändringar för att bättre tillgodose föreliggande uppgifter. Vad folkpensioneringen angår böra uppenbarligen åtgärder övervägas i syfte att vid utmätande av tilläggspensionerna större hänsyn än vad nu är förhållandet tages till pensionärernas olika försörjningsbehov.»

Gustaf Holmstedt.

Bostadsförhållandena i Finlands städer år 1938.

Sedan en undersökning av bostadsförhållandena på landsbygden i Finland verkställts år 1937[1], hemställde socialministeriets byrå för social forskning, att medel skulle beviljas till en undersökning av de mindre bemedlades bostadsförhållanden i städerna, varvid särskild hänsyn skulle tagas till bostäder, som innehades av stora familjer. Förslaget vann bifall, och undersökningen utfördes under 1938. En redogörelse för huvudresultaten har publicerats under titeln Bostadsförhållandena i städerna år 1938 (Sociala specialundersökningar nr 19, Helsingfors 1940).

Undersökningen avsåg nio städer, nämligen Helsingfors, Viborg, Tammerfors, Åbo, Vasa, Lahti, Kemi, Kuopio och Villmanstrand, vidare Haga köping, Äggelby kommun och förstäderna Baggböle och Nummisbacken. Invånarantalet i ovan nämnda städer utgjorde ungefär $^3/_4$ av landets hela stadsbefolkning. Undersökningen gällde bostäder om högst tre rum, varvid kök räknats som en rumsenhet.

För att erhålla en bakgrund för denna representativa undersökning av de mindre lägenheterna var det nödvändigt att få en noggrann kännedom om respektive städers hela bostadsbestånd. I sådant syfte införskaffades från varje fastighet ett fastighetskort, varå skulle angivas antalet lägenheter inom fastigheten, storleken av desamma samt om de voro uthyrda eller ej. Samtidigt begärdes upplysningar om fastigheten var byggd före 1920, och om den var försedd med centralvärmeledning. Undersökningen visade bl. a., att fastigheternas antal var större i både Viborg och Tammerfors än i det betydligt folkrikare Helsingfors, beroende på fastigheternas litenhet i de bägge förstnämnda städerna, där fastigheterna i medeltal omfattade endast 3·4 respektive 5·6 lägenheter, medan motsvarande siffra för huvudstaden var 21·3. Det genomsnittliga antalet rum per lägenhet var i Helsingfors, Viborg och Vasa c:a 2·3, medan det i Nummisbacken och Kemi endast var 1·5 och 1·8. Vad åldern beträffar voro i Vasa, Åbo och Viborg över $^2/_3$ av fastigheterna byggda före 1920, medan i Helsingfors, Lahti och Kemi över hälften av fastighetsbeståndet var uppfört efter nämnda datum. Centraluppvärmning fanns i Helsingfors i över 50 % av

[1] Soc. Medd. årg. 1938, sid. 541.

fastigheterna, medan motsvarande jämförelsetal var för Åbo 26·9, Viborg 17·8 och Tammerfors 14·4 %.

Med stöd av fastighetskorten utvaldes sedan de bostäder, som skulle närmare undersökas. I Helsingfors medtogs var sjunde, i Viborg, Tammerfors och Åbo var fjärde och i övriga orter var tredje fastighet. För att de bostäder, som voro belägna i de sålunda utvalda fastigheterna, i rätt proportion skulle representera de olika småbostadstyperna i de olika stadsdelarna, i äldre eller nyare fastigheter samt i fastigheter med och utan centralvärme, kontrollerades urvalets resultat i dessa avseenden. Därvid följdes den regeln, att alla i en och samma fastighet belägna småbostäder togos med i undersökningen. När man sålunda utvalt de fastigheter, vilkas småbostäder skulle undersökas, återsände man deras fastighetskort till de lokala myndigheterna. Specialundersökningen tillgick så, att särskilda räknare besökte varje bostad och i bostadsformuläret antecknade alla där efterfrågade uppgifter. De sålunda insamlade uppgifterna granskades preliminärt av de lokala myndigheterna, vilka därefter sände formulären till byrån för social forskning.

Sambandet mellan bostadsförhållandena och de boendes ekonomiska ställning ansågs vara av synnerlig vikt, särskilt förhållandet mellan hyresgästernas inkomster och de erlagda hyrorna. Uppgifter om inkomsterna erhöllos ur deklarationerna för kommunalbeskattningen, och på varje formulär antecknades utom bostadsinnehavarens även övriga familjemedlemmars taxerade inkomster. Sammanlagt kunde inkomstuppgifter erhållas för 75—90 % av hushållen. Bostadsinnehavare, som erhållit fattigvårdsunderstöd under 1937, medtogos icke, emedan deras inkomstbildning ej ansågs vara normal.

Det inkomna materialet bearbetades med avseende på upplåtelseform, rumsantal, ytinnehåll och rumshöjd, allmän beskaffenhet och förekomsten av eventuella bekvämligheter.

Sammanlagt undersöktes 31 284 småbostäder. Av dessa förefunnos i de fyra största städerna:

	Antal småbostäder	Därav bostäder om 1 rum	2 rum	3 rum
Helsingfors	8 542	3 897	3 378	1 267
Viborg	4 659	1 283	2 438	938
Tammerfors	4 503	1 245	2 459	799
Åbo	3 641	1 521	1 572	548

Hyreslägenheternas grupp var överallt den största; den växlade från 69·9 % i Åbo till 86·4 % i Kuopio. Den bostadskooperativa rörelsen — oftast i form av s. k. bostadsaktiebolag — var mest utbredd i Åbo och Helsingfors, varest i dylika hus förekommo 25·3 respektive 16·1 % av samtliga småbostäder. Bland »bekvämligheterna» var elektriskt ljus den vanligast förekommande, nämligen (utom i Kemi) i mer än 90 % av samtliga lägenheter. Därnäst kommo vatten- och avloppsledningar. Badrum och varmvatten funnos endast i nämnvärd grad i Helsingfors och Åbo. En ersättning för badrum var emellertid de flerstädes förekommande bastuarna; i Lahti hade exempelvis närmare 75 % av alla småbostadsinnehavare tillgång till en sådan.

Vad beträffar lägenheternas storlek var det vanligt, att en stor del av småbostadsbeståndet utgjordes av ett enda rum med eldstad (kök). I de flesta städerna utgjorde sådana enkelkök mellan 25 och 30 % av samtliga, i Nummisbacken t. o. m. 52·3 %. Den relativt nya bostadstypen om ett eller två rum med kokvrå hade endast vunnit någon större omfattning i Helsingfors, där den utgjorde c:a 25 % av alla smålägenheter. Lägenheternas ytinnehåll var mycket växlande, såsom framgår av följande sammanställning för de största städerna:

	Småbostädernas genomsnittliga ytinnehåll i m²		
	1-rums-bostäder	2-rums-bostäder	3-rums-bostäder
Helsingfors	22·4	41·5	65·1
Viborg	15·8	29·2	49·8
Tammerfors	17·3	32·8	54·5
Åbo	22·2	39·5	63·4

I allmänhet voro lägenheterna störst i Helsingfors och Åbo samt minst i Villmanstrand och Viborg. Tabellen visar bl. a., att en enrumslägenhets genomsnittliga ytinnehåll var 6·6 m² större i Helsingfors än i Viborg. Bostadsföreningslägenheterna voro genomgående större än andra.

Uppmärksamhet ägnades vidare åt boendetätheten inom varje bostadstyp, varvid man tog särskild hänsyn till barnrika familjer. Med undantag för Kemi fann man, att över hälften av samtliga småbostäder — i Helsingfors och Åbo över $^2/_3$ — beboddes av familjer, som ej hade några hemmaboende barn under 15 år. Antalet hushåll med ett barn utgjorde c:a 20 % av samtliga. Antalet hushåll med två barn växlade mellan 7·7 % i huvudstaden och 17 % i Kemi. Barnrika familjer, d. v. s. familjer med 3 eller flera barn, voro relativt fåtaligast i Helsingfors, där endast 2·8 % av alla i småbostäder boende utgjordes av sådana, och talrikast i Kemi med 17·2 %. Antalet barn per 100 bostäder var i Kemi 127 och i Villmanstrand 83 mot 45 i Helsingfors och 50 i Åbo.

På lägenhetsuppgifterna hade, utom golvytan, även införts uppgifter om rumshöjden. Då man samtidigt även tagit reda på antalet sovrum och det antal personer, som använde desamma, var det möjligt att räkna ut varje persons sovluftrymd. Nedanstående tabell utvisar sovluftrymden per person för vissa städer.

	1-rums-bostäder m³	2-rums-bostäder m³	3-rums-bostäder m³
Helsingfors	21·2	23·7	27·5
Viborg	16·4	16·2	20·5
Tammerfors	20·9	17·6	20·4
Åbo	23·8	25·4	29·1

Enligt uppgifterna om hyrornas storlek kunde de olika orterna indelas i fyra grupper, nämligen 1) Helsingfors, 2) Åbo och Tammerfors, 3) samtliga andra orter utom Kemi och Villmanstrand, vilka bilda grupp 4. För sistnämn-

da städer voro hyrorna ungefär tredjedelen av motsvarande i Helsingfors, för grupp 3 voro de något mindre än hälften av huvudstadens.

	Samtliga småbostäder hyresprocent	Bostäder om 1 rum hyresprocent	Bostäder om 2 rum hyresprocent	Bostäder om 3 rum hyresprocent
Helsingfors	22·4	22·0	22·7	22·6
Viborg	16·1	14·5	15·9	18·0
Tammerfors	15·8	15·4	15·4	17·9
Åbo	19·6	18·6	19·5	21·9
Kuopio	23·4	20·7	24·2	24·9
Kemi	11·8	10·3	12·4	16·3

Hyrornas andel av inkomsterna varierade i småbostäderna, som ovanstående tabell visar, från 11·8 % i Kemi till 23·4 % i Kuopio. Den första siffran beror i huvudsak på den låga hyresnivån, den senare åter mest på den låga inkomstnivån. I Helsingfors, där både hyror och inkomster äro högre än annorstädes, var hyresprocenten 22·4.

I undersökningen ha småbostadsinnehavarna uppdelats i olika socialgrupper, nämligen 1) arbetare och hantverkare, 2) tjänstepersonal och affärsbiträden, 3) teknisk och kontorspersonal samt 4) övriga yrken. Av enrumsbostädernas innehavare tillhörde omkring 70—80 % arbetargruppen. Tvårumsbostädernas innehavare utgjordes i bl. a. Tammerfors, Kemi och Lahti till c:a $^3/_4$ av arbetare, medan i Helsingfors och Åbo endast hälften hörde dit. Trerumsbostäderna innehades till största delen av medlemmar i grupperna 2, 3 och 4. Med avseende på bostädernas kvalitet voro lägenheter utan bekvämligheter talrikast inom arbetargruppen och fåtaligast inom grupp 3, där åter de med centralvärme försedda bostäderna voro talrikast.

Kortare meddelanden.

Nya ransoneringsåtgärder. Genom kungörelse den 20 december 1940 har förordnats om *reglering av handeln med matfett.* För att åvägabringa en minskning av matfettförbrukningen har från och med nämnda dag kortransonering av smör, margarin och allt annat matfett införts. Med anledning härav har livsmedelskommissionen genom cirkulär bestämt, att enskild förbrukare, som icke är mjölkproducent, får inköpa matfett i allmänna handeln endast mot avlämnande av kupong till inköpskort M. Barn, som är fött under något av åren 1922—1933 erhåller tilläggskort, som innehåller en fjärdedel av antalet kuponger å inköpskort M. Personer, som på grund av sitt arbete äro nödgade att under längre tider regelmässigt intaga sin kost huvudsakligen i form av torrskaffning (medhavd matsäck), äga efter ansökan hos kristidsnämnden erhålla två tilläggskort till inköpskort M. För förbrukning av matfett i enskilt hushåll kan under ransoneringsperioden 13 januari—9 februari 1941 inköpas matfett endast mot var och en av de fyra med siffrorna 17—18, 19—20, 21—22 och 23—24 märkta kupongerna till inköpskort M, varvid varje kupong gäller för inköp av 250 gram matfett efter köparens val. Förbrukningen får sålunda uppgå till 250 gram matfett per person och vecka.

Bestämmelserna om prisrabattering å smör och margarin skola från och med den 29 december 1940 gälla samtliga de varor, som omfattas av regleringen av handeln med matfett.

För att åstadkomma den hushållning med *mjöl och gryn av havre och korn*, som betingas av rådande förhållanden, har förordnats att förbrukningen av nämnda varor från och med den 15 januari 1941 skall vara underkastad kortransonering, vilken samordnats med ransoneringen av *mjöl, gryn och bröd av råg och vete*. *Mjöl, gryn och bröd av havre* och korn får sålunda köpas mot kupong till inköpskort E och äro därvid jämställda med varor framställda med användning av råg och vete. Utöver den allmänna brödregleringen medgives emellertid inköp av ett kilogram havregryn för varje kalenderkvartal. Sålunda gäller under tiden 15 januari—31 mars 1941 vardera av kupongerna K 1 och K 2 till inköpskort K (beredskapskort) för inköp av 500 gram havregryn. Dessa kuponger få däremot icke användas för inköp av andra under regleringen inbegripna varor.

Krigsskador å byggnader och bostäder i Finland. Under sommaren 1940 utfördes inom det finska socialministeriets byrå för social forskning en statistisk utredning om de byggnader, som under kriget förstörts eller skadats i städer och köpingar i Finland. Den huvudsakliga avsikten var att skaffa klarhet om den minskning bostadsbeståndet undergått samt dess följder i bostadspolitiskt hänseende. Undersökningen berör givetvis ej de avträdda delarna av landet.

Sammanlagt 4 640 byggnader i 28 städer och 15 köpingar ledo under kriget skador genom luftbombardemang. Av byggnaderna blevo 980 eller omkring $^1/_5$ helt förstörda och 3 660 eller $^4/_5$ skadade. Av de skadade byggnaderna hade 493 eller 13·5 % lidit så stora skador, att de ha ansetts vara till mer än hälften demolerade. Av de förstörda och skadade byggnaderna voro 3 570 eller 76·9 % boningshus, omfattande 9 999 bostadslägenheter och 25 777 boningsrum. En proportionsvis större del av såväl trähusen som trä- och stenhusen än av stenhusen hade blivit helt förstörda.

Minskningen av bostadsbeståndet, vilken undersökts för 8 städer, var proportionsvis störst i Villmanstrand, där 4·9 % av stadens alla bostäder blivit helt förstörda. I Vasa, som i detta avseende kom i andra rummet, voro 2·1 % av bostäderna belägna i helt förstörda hus. Motsvarande siffra var såväl i Lahti som Åbo 1·8 %, i Tammerfors 1·2 % och i Kotka 1·8 %. I Kuopio hade 0·5 % av bostäderna blivit helt förstörda och i Helsingfors 0·2 %. Om utom de helt förstörda bostäderna även beaktas de avsevärt skadade, d. v. s. bostäderna i till mer än hälften skadade hus, blir den andel av alla bostäder i Villmanstrand, som under kriget förstörts och betydligt skadats, 8·4 %. I fråga om de andra städerna voro motsvarande procenttal: Lahti 5·3, Åbo 3·3, Vasa 2·2, Tammerfors 2·1, Kotka 1·3 och Kuopio 1·1 samt Helsingfors 0·2.

Social Tidskrift 1940, nr 11.

Hjälp åt flyktingar från krigshärjade distrikt i Norge. Enligt förordning den 31 oktober 1940 kunna personer från krigshärjade distrikt, vilka tillfälligt måste uppehålla sig i annan kommun, hänvända sig till uppehållskommunen för att erhålla hjälp, om de ej själva kunna skaffa medel till sitt uppehälle. Vad beträffar ersättning för utgifter till personer, vilka före den 9 april 1940 erhållit fattigunderstöd, skola dessa behandlas i enlighet med gällande fattigvårdslagstiftning. För personer, vilka före sagda tidpunkt ej erhållit sådant understöd, skall uppehållskommunen söka utfå ersättning av understödstagarna själva eller av familjens överhuvud. Staten skall i annat fall ersätta 50 à 75 % av omkostnaderna liksom ock bekosta de utflyttades hemresa, om dessa ej själva ha medel därtill. Inrikesdepartementet skall lämna närmare bestämmelser för genomförandet av denna förordning och avgör med bindande verkan alla sådana tvistigheter, vilka i anledning av förordningen kunna uppstå olika kommuner emellan.

Meddelande från svenska beskickningen i Oslo.

Yrkesrekryteringen i Tyskland. Nytillskottet av arbetskraft har i Tyskland under senare år uppvisat en fortgående minskning som en följd av tillbakagången under 1920-talet i antalet födda, medan behovet av nyrekrytering inom olika verksamhetsområden samtidigt undergått en oavbruten ökning. Dessa motsättningar framgå närmare av nedanstående sammanställning:[1]

Antal manliga elever, som avgått från skolorna		Antal hos arbetsmyndigheterna anmälda manliga lärlingsplatser	
År 1934	620 000	År 1934/35	212 000
» 1935	620 000	» 1935/36	282 000
» 1936	580 000	» 1936/37	366 000
» 1937	565 000	» 1937/38	441 000
» 1938	550 000	» 1938/39	583 000

Konkurrensen om det alltför knappa nytillskottet av manlig arbetskraft säges ha medfört en ojämn fördelning av detsamma på de skilda näringsområdena, i det att ett oproportionerligt stort antal söker sig till förmånligare eller mera omtyckta sysselsättningar, t. ex. till metallindustrin och kontorsyrkena. Från vissa företagsområden ha också klagomål framkommit, att under dessa förhållanden urvalet av tillgänglig yngre arbetskraft blivit även kvalitativt sämre.

Med anledning av ovan antydda förhållanden förordnades den 1 mars 1938, att ungdom efter slutad skolgång var skyldig att anmäla sig hos arbetsmyndigheterna och att lärlingar, praktikanter, volontärer o. dyl. endast fingo anställas med myndigheternas godkännande. Enligt dessa bestämmelser blevo de offentliga yrkesrådgivningsbyråerna obligatoriska organ för placeringen av den nytillkomna arbetskraften. Dessa anordningar ha sedan fullföljts av den centrala myndigheten för arbetsförmedling och arbetslöshetsförsäkring genom utarbetande av årsplaner för fördelningen av den nytillkomna arbetskraften. Den plan, som utarbetades för år 1939, omfattade dock endast vissa delar av näringslivet i syfte att vinna erfarenheter för en mera ingående reglering under följande år. Till följd av de rådande krigsförhållandena kom emellertid en sådan allmän reglering icke heller att framläggas för år 1940 men uppgives däremot föreligga för innevarande år. Den konkreta utformningen av ifrågavarande fördelningsplan för år 1941 har hittills icke meddelats; några av de ledande principer, som man utgått från, ha emellertid angivits.

Rekryteringen av de olika yrkesområdena har sålunda, framhålles det, icke planlagts enbart med hänsyn till det aktuella behovet av arbetskraft under det pågående kriget utan reglerats med beaktande av även utvecklingsbehoven på längre sikt. Den för detta ändamål uppgjorda kontingenteringen av den ungdomliga arbetskraften synes i praktiken innebära, att tillströmningen till de mera eftersökta arbetsområdena spärras till förmån för områden, där brist råder på arbetskraft eller där en starkare nyrekrytering av arbetarstammen synes önskvärd för mötande av kommande behov. I syfte att kompensera de kvantitativa bristerna i nytillskottet av arbetskraft vill man vidare förbättra resultatet av yrkesutbildningen genom samarbete mellan de offentliga myndigheterna och företagen i fråga om användningen av de lärlingar, som tilldelas vederbörande företag. Den största vikt skall läggas vid de arbetssökandes personliga lämplighet och förutsättningar för olika sysselsättningar.

De meddelade riktlinjerna för yrkesrekryteringen i Tyskland kännetecknas emellertid framför allt av dennas centralisering till statliga organ. I enlighet därmed söker man förebygga konkurrens mellan olika verksamhetsområden och företag om den unga arbetskraften, t. ex. genom utdelande i skolorna av propagandaskrifter för särskilda sysselsättningsområden.

Reichsarbeitsblatt 1940, nr 28.

[1] De meddelade siffrorna avse det tyska riksområdet före anslutningen av Österrike, de sudettyska områdena etc.

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Befolkningsutvecklingen under tredje kvartalet 1940.

I statistiska centralbyråns kvartalsstatistik ha följande preliminära uppgifter sammanställts rörande antalet vigda par samt antalet levande födda och döda under de tre första kvartalen år 1940. Till jämförelse meddelas motsvarande uppgifter för närmast föregående år.

Preliminära uppgifter angående antalet vigda, födda och döda januari—september 1938—1940.

Period	Landsbygden				Städerna				Hela riket			
	Vigda par	Levande födda	Döda	Överskott av födda	Vigda par	Levande födda	Döda	Överskott av födda	Vigda par	Levande födda	Döda	Överskott av födda
Juli . . .	1 735	5 329	3 557	1 772	1 500	3 004	2 011	993	**3 235**	**8 333**	**5 568**	**2 765**
Augusti . .	1 806	4 897	3 280	1 617	1 662	2 880	1 690	1 190	**3 468**	**7 777**	**4 970**	**2 807**
September .	1 937	4 855	3 311	1 544	1 896	2 685	1 810	875	**3 833**	**7 540**	**5 121**	**2 419**
Juli—Sept.	**5 478**	**15 081**	**10 148**	**4 933**	**5 058**	**8 569**	**5 511**	**3 058**	**10 536**	**23 650**	**15 659**	**7 991**
Juli—Sept. 1939	6 074	16 140	10 186	5 954	5 831	8 279	5 389	2 890	**11 905**	**24 419**	**15 575**	**8 844**
Jan.—Sept. 1940	20 995	46 988	36 816	10 172	18 599	27 016	19 074	7 942	**39 594**	**74 004**	**55 890**	**18 114**
1939	19 917	48 871	37 119	11 752	16 779	24 856	18 300	6 556	**36 696**	**73 727**	**55 419**	**18 308**
1938	19 708	47 593	37 409	10 184	15 007	23 633	18 100	5 533	**34 715**	**71 226**	**55 509**	**15 717**

Antalet vigda par under tredje kvartalet 1940 visar i jämförelse med motsvarande kvartal 1939 en minskning, som emellertid såväl absolut som relativt taget är något mindre utpräglad vad angår landsbygden än beträffande städerna, där ökningen i detta hänseende tidigare varit mest framträdande. Antalet s. k. krigsvigslar, varmed förstås äktenskap, som ingås utan att lysning föregått, och vilka i statistiken äro räknade tillsammans med övriga vigslar, företer även en betydande tillbakagång. Medan antalet sådana vigslar utgjorde i medeltal för varje månad under första kvartalet år 1940 omkring 250 och under andra kvartalet steg till omkring 1 300 med en högsta siffra av närmare 1 600 enbart för april, har den genomsnittliga månadssiffran för tredje kvartalet nedgått till omkring 400.

Antalet levande födda under tredje kvartalet 1940 är likaledes lägre än under samma kvartal 1939. En fortgående ökning, ehuru icke av någon större omfattning, är härvid alltjämt utmärkande för städerna, där ju äktenskapsfrekvensen i de yngre åldrarna varit särskilt framträdande. Landsbygdssiffrorna, som redan tidigare visat tendens till stagnation eller mindre nedgång, förete under tredje kvartalet 1940 genomgående en rätt avsevärd minskning. Oaktat antalet dödsfall under det gångna kvartalet varit jämförelsevis lågt, är därför överskottet av födda för landsbygdens vidkommande rätt mycket lägre än under samma kvartal närmast föregående år, medan överskottstalet för städerna företer endast någon mindre ökning.

Livsmedelskonsumtionen inom stadshushåll fjärde kvartalet 1940.

Undersökningens omfattning m. m. Enligt planen för de fortlöpande konsumtionsundersökningarna, för vilka tidigare redogjorts i Soc. Medd. årg. 1940, sid. 228, 547 och 825, skulle hushållsräkenskaper avseende en fjortondagarsperiod genom särskilda ombud insamlas varje kvartal från c:a 500 familjer i städer och industriorter fördelade över hela landet. De tidigare undersökningarna avseende slutet av februari, senare delen av maj och början av september ha nu kompletterats med en undersökning omfattande slutet av november och början av december 1940, med tyngdpunkten lagd på den förstnämnda månaden. Enligt instruktionen för ombuden skulle nämligen räkenskapsföringen börja någon av dagarna 17—24 november, och av materialet framgår, att närmare $^3/_4$ av hushållen börjat sin bokföring under nämnda period.

Vid 4:e kvartalsundersökningen inkommo från 92 ombud 587 ifyllda formulär, av vilka dock 81 måste kasseras, oftast beroende på att någon hushållsmedlem regelbundet intagit huvudmåltid utom hemmet (t. ex. i skolbespisning), att mannen antingen varit bortrest eller inkallad till beredskapstjänst under räkenskapsperioden, eller att hushållet haft en för undersökningen olämplig sammansättning. Efter dessa avdrag återstodo 506 användbara formulär. Av dessa härrörde 105 från hushåll, som deltagit i alla fyra kvartalsundersökningarna, 143 från sådana, som förut varit med om tvenne, och slutligen 246, som medverkat vid en föregående undersökning.

Antalet undersökningsorter utgjorde 53 i 4:e kvartalet mot 57 i 3:e, 63 i 2:a och 53 i 1:a kvartalet. En ny ort — Halmstad — hade tillkommit, medan 5 — Hälsingborg, Lysekil, Arvika, Lidköping och Kumla — bortfallit sedan föregående undersökning. Några större förskjutningar beträffande *den regionala fördelningen* ha icke ägt rum sedan föregående undersökningar. En jämförelse har gjorts mellan det verkliga antalet från olika ortsgrupper och landsdelar deltagande hushållen och den fördelning, som folkmängden i städer och samhällen företer. Av denna framgår, att ortsgruppen »mindre än 10 000 invånare» är något svagare representerad än de övriga, beroende på att sådana orter i norra Sverige deltagit med relativt få hushåll i förhållande till sin folkmängd. Detta har även medfört, att norra Sverige är den svagast företrädda bland de olika landsdelarna. Av dessa är för övrigt »Småland och öarna» något överrepresenterad.

Hushållens sammansättning och storlek var ungefär densamma som vid föregående undersökningar. Sålunda utgjorde antalet medlemmar per hushåll i 4:e kvartalet 4·0 personer, medan motsvarande siffra för 3:e och 2:a kvartalen likaledes var 4·0 och för 1:a kvartalet 4·1. Antalet konsumtionsenheter per hushåll utgjorde enligt den använda skalan för kalorier m. m. 3·03 i 4:e mot 3·11 i 3:e, 3·07 i 2:a och 3·16 i 1:a kvartalet, och enligt skalan för äggvita m. m. 3·67 i 4:e mot 3·78 i 3:e, 3·73 i 2:a och 3·84 i 1:a kvartalet.

Tab. 1. Utgifter för livsmedel i genomsnitt per hushåll under 14 dagar enligt konsumtionsundersökningarna år 1940.

Varuslag	Utgift i kr.				Matvaruutgiftens sammansättning i %			
	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.
Antal hushåll	*418*	*435*	*433*	*506*	*418*	*435*	*433*	*506*
Mjölk	7·6	7·9	7·9	8·3	11·9	12·6	12·0	13·2
Grädde	1·9	1·7	1·5	1·0	3·0	2·7	2·3	1·5
Smör	4·5	5·2	7·3	4·9	7·1	8·3	11·1	7·8
Ost	2·1	2·0	2·1	1·8	3·3	3·2	3·2	2·9
Margarin o. annat fett	2·9	2·4	0·4	3·0	4·5	3·8	0·6	4·9
Ägg	2·7	3·2	3·2	2·5	4·2	5·1	4·9	4·0
Kött (inkl. inälvor)	5·5	5·0	5·6	6·3	8·6	8·0	8·5	10·0
Fläsk	3·9	3·3	3·4	2·8	6·1	5·3	5·2	4·4
Korv (o. sylta)	2·5	2·4	2·6	2·9	3·9	3·8	3·9	4·6
Köttkonserver, smörgåsmat	1·0	1·0	0·9	0·9	1·6	1·6	1·4	1·5
Fisk (inkl. konserver)	2·4	3·0	2·9	3·0	3·8	4·8	4·4	4·8
Mjöl	3·2	3·4	3·5	4·0	5·0	5·4	5·3	6·4
Gryn o. flingor	0·9	0·9	1·0	1·1	1·4	1·4	1·5	1·7
Bröd	6·0	5·3	6·0	4·6	9·4	8·4	9·1	7·4
Potatis	2·4	2·9	2·3	2·1	3·8	4·6	3·5	3·4
Rotfrukter	0·5	0·3	0·7	0·6	0·8	0·5	1·1	1·0
Färska grönsaker	0·5	1·3	2·8	0·7	0·8	2·1	4·3	1·0
Torkade o. konserverade grönsaker	0·5	0·4	0·2	0·5	0·8	0·6	0·3	0·9
Färsk frukt o. bär	2·6	1·2	2·7	1·6	4·1	1·9	4·1	2·6
Torkade och konserverade frukter o. bär	2·9	2·9	1·7	3·2	4·6	4·6	2·6	5·2
Socker	1·9	2·1	2·2	2·0	3·0	3·4	3·3	3·1
Sirap o. honung	0·4	0·3	0·2	0·4	0·6	0·5	0·3	0·6
Karameller	0·4	0·4	0·3	0·3	0·6	0·6	0·5	0·5
Kaffe	2·9	2·8	2·8	2·2	4·6	4·5	4·3	3·5
Te o. kakao	0·7	0·7	0·7	0·7	1·1	1·1	1·1	1·2
Salt, kryddor	0·5	0·4	0·4	0·5	0·8	0·6	0·6	0·7
Färdiglagad mat	0·4	0·4	0·4	0·8	0·6	0·6	0·6	1·2
Summa matvaror	**63·7**	**62·8**	**65·7**	**62·7**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**
Öl	0·4	0·4	0·3	0·3	—	—	—	—
Svagdricka	0·5	0·6	0·3	0·3	—	—	—	—
Summa dryckesvaror	**0·9**	**1·0**	**0·6**	**0·6**	—	—	—	—
Förtäring utom hemmet	0·5	0·5	0·4	0·3	—	—	—	—
Total	**65·1**	**64·3**	**66·7**	**63·6**	—	—	—	—
Totalutgift per person och dag	1·13	1·15	1·18	1·15	—	—	—	—

Även hushållens *inkomstförhållanden* voro i stort sett desamma som vid föregående undersökningar. Enligt hushållens uppgifter för 4:e kvartalet var således mannens kontanta huvudinkomst år 1939 i genomsnitt för samtliga 506 hushåll 3 384 kr. mot 3 370, 3 318 och 3 343 kr. enligt uppgifterna från föregående tre kvartal. Totalinkomsten år 1939 kan med ledning av dessa uppgifter uppskattas till c:a 3 850 kr. för materialet i 4:e kvartalet mot resp. 3 830, 3 770 och 3 800 kr. i 3:e, 2:a och 1:a kvartalet. Härvid har mannens kontanta huvudinkomst antagits utgöra 88 % av familjeinkomsten.

Liksom vid föregående etapper tillhörde övervägande antalet hushåll arbetarklassen, varjämte de lägre tjänstemännen — och i ringa mån — vissa fria yrken voro företrädda i materialet. Med avseende på familjetypen bestodo hus-

Tab. 2. Konsumerade kvantiteter av livsmedel i genomsnitt per hushåll under 14 dagar enligt konsumtionsundersökningarna år 1940.

Varuslag	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	Varuslag	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.
Antal hushåll	*418*	*435*	*433*	*506*	Grahamsmjöl hg	1·7	1·5	1·6	3·4
Mjölk, oskummad l	28·4	28·7	28·0	26·7	Rågsiktmjöl »	14·3	16·0	16·9	21·7
» , skum- o. kärn- »	1·6	2·2	2·2	3·1	Sammalet rågmjöl »	6·6	6·3	7·2	10·6
Grädde dl	9·0	7·8	7·0	5·4	Annat mjöl o. makaroner »	5·1	4·6	4·0	4·0
Smör hg	13·4	16·6	25·5	13·1	Havregryn »	9·2	9·7	10·4	10·4
Ost »	9·5	9·1	9·1	6·8	Andra gryn o. flingor »	5·5	4·4	4·7	4·3
Margarin »	14·5	12·3	0·1	12·2	Bröd »	60·3	52·2	58·7	45·9
Annat fett »	2·0	2·0	2·0	1·4	Hårt matbröd »	12·3	14·0	14·2	14·5
Ägg »	13·7	18·9	15·6	10·8	Grovt, mjukt matbröd »	15·4	12.4	16·4	11·0
Kött och fläsk »	61·7	51·7	53·8	56·2	Sötlimpa, siktbröd o. dyl. »	9·7	8·2	8·6	5·6
Nötkött med ben »	8·4	4·9	5·6	8·8	Vitt, mjukt matbröd »	8·4	6·2	7·1	6·3
» utan » »	2·0	2·0	1·4	1·8	Mjukt kaffebröd (enkelt) »	7·6	4·7	6·2	3·5
Kalvkött med ben »	3·6	4·2	3·4	3·1	Kex o. skorpor »	2·8	2·8	2·9	2·4
» utan » »	0·5	1·0	0·7	0·5	Wienerbröd, bakelser, småbröd o. dyl. »	4·1	3·9	3·3	2·6
Malet kött »	6·7	6·5	7·4	7·0	Potatis kg	14·7	13·8	13·9	14·7
Annat färskt kött »	2·0	0·9	3·2	3·6	Morötter hg	9·5	4·4	12·3	11·8
Rimmat kött »	0·3	0·2	0·4	0·7	Andra rotfrukter »	7·5	2·3	8·8	9·0
Annat salt o. rökt kött »	0·7	0·7	0·7	0·6	Tomater, färska »	0·0	0·1	11·4	0·3
Färskt fläsk »	11·6	7·3	8·1	6·8	Färska bladgrönsaker »	5·2	3·6	17·4	11·1
Färsk skinka »	2·2	1·5	1·4	0·4	Andra färska grönsaker o. lök. »	2·5	3·3	4·5	2·2
Salt o. rökt fläsk »	4·7	5·3	4·6	3·3	Färska ärter o. bönor »	—	—	3·7	—
Korv o. sylta »	13·1	12·5	12·3	13·4	Torkade » » » »	2·4	1·0	2·1	3·2
Blod »	0·6	0·1	0·1	0·3	Andra tork. o. kons. grönsaker »	2·9	2·6	0·7	2·5
Lever »	1·7	1·5	1·8	2·4	Färska äpplen o. päron »	17·8	1·6	38·8	20·3
Andra inälvor »	0·6	0·3	0·3	0·6	Apelsiner, citroner »	18·7	4·0	0·2	0·4
Konserver av kött o. fläsk »	0·5	0·4	0·2	0·3	Färska hallon, vinb., jordg., smultron o. hjortron »	—	—	2·3	—
Smörgåsmat »	2·5	2·4	2·2	2·1	Andra färska bär o. frukter »	1·0	6·5	13·5	0·0
Fisk »	23·6	28·2	27·0	27·2	Tork. nypon (äv. -mjöl) »	0·6	0·5	0·3	0·8
Färsk sill o. strömming »	6·6	6·5	9·7	8·8	Annan torkad frukt o. bär »	4·2	4·2	1·3	3·2
Annan fet, färsk fisk »	0·5	4·6	3·7	0·5	Kons. o. inkokt frukt o. bär »	20·7	21·1	14·4	24·4
Annan färsk fisk o. skaldjur »	6·6	8·7	6·0	8·7	Socker »	42·0	41·7	44·2	39·0
Salt o. rökt sill o. strömming »	6·6	6·0	5·8	6·7	Sirap o. honung »	2·9	3·3	2·6	3·6
Salt o. torkad fisk »	1·6	0·7	0·5	1·3	Karameller, choklad o. andra sötsaker »	1·6	1·4	1·0	1·0
Konserverad fisk o. skaldjur »	1·7	1·7	1·3	1·2	Kaffe »	7·5	7·4	6·8	5·5
Mjöl o. gryn »	88·4	90·8	94·2	105·7	Kakao »	1·3	1·3	1·3	1·2
Vetemjöl »	46·0	48·3	49·4	51·3					

hållen med några få undantag, liksom tidigare, av man, hustru och 1—4 barn under 16 år.

Utgifter. Såsom framgår av tab. 1 hade utgifterna vid den senaste undersökningen minskat med närmare 5 % sedan föregående undersökning. Per person och dag utgjorde utgiften för hela livsmedelsposten i 4:e kvartalet 1·15 kr. och för enbart matvaror 1·13 kr. mot 1·18 resp. 1·16 kr. föregående kvartal. Huruvida denna minskning sammanhänger med hushållens anpassning o. dyl. eller förklaras genom en slump i urvalet av nytillkomna och avgångna hushåll och sålunda är blott skenbar, må tillsvidare lämnas osagt. Det torde bli anledning återkomma till denna fråga i ett följande nummer av denna tidskrift.

Mera påtagliga besparingar i förhållande till 3:e kvartalet observeras i fråga

om grädde, ägg, fläsk, bröd, grönsaker, färsk frukt och kaffe. Den sammanlagda matfettsutgiften (för smör, margarin o. dyl.) har däremot icke minskats.

Förbrukade kvantiteter. Genomsnittskonsumtionen av de olika i kosten ingående varuslagen framgår av tab. 2. Man observerar en tendens till minskning av kvantiteten oskummad och ökning av kvantiteten skummad mjölk. Om här föreligger en verklig konsumtionsförskjutning torde icke kunna avgöras på de hittills framräknade talen, men en förändring i antydd riktning vore eljest naturlig med hänsyn till prisutvecklingen. Däremot lärer ingen tvekan behöva uttalas angående nedgången i gräddkonsumtionen. De stora förändringarna i smör-, margarin- och ostförbrukningen äro givetvis en följd av vidtagna regleringsåtgärder på området. Erinras må dock, att ransonering av matfett ägde rum först efter undersökningsperiodens slut. Äggförbrukningens nedgång liksom även de avsevärda förskjutningarna i fråga om grönsaker och frukt bör sättas i samband med säsongen.

Inom köttvarugruppen finner man en viss förskjutning från fläsk till kött (nötkött) och inälvor samt inom gruppen spannmålsprodukter från bröd (dock ej hårt matbröd) till mjöl. Sistnämnda förskjutning, som är genomgående för de fem landsdelar, i vilka materialet uppdelats, är mycket utpräglad och torde starkt ha medverkat till att hålla livsmedelsutgifterna nere. Den sammanlagda mjöl-, gryn- och brödkonsumtionen har dock icke ökat i förhållande till 3:e kvartalet men möjligen i förhållande till 1:a och 2:a. Tillägges mjölinnehållet i brödet (beräknat efter normen 1 kg mjukt bröd = 0·77 kg mjöl och 1 kg hårt bröd = 1·25 kg mjöl), erhålles för 1:a, 2:a, 3:e och 4:e kvartalen en summa mjöl och gryn av resp. 142·1, 139·1, 147·6 och 149·1 hg.

Till följd av den tillfälliga nedgången i sockerransonen under perioden $^{28}/_{10}$—$^{15}/_{12}$ måste sockerkonsumtionen minskas avsevärt även i förhållande till 1:a och 2:a kvartalen. Den samtidigt strängare ransoneringen av kaffe torde eljest i och för sig varit ägnad att hålla även sockerkonsumtionen nere.

Som ett sammanfattande uttryck för livsmedelskonsumtionens storlek meddelas följande sammanställning:

	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.
Kalorier per kons.-enh. och dag	3 724	3 757	3 700	3 798
Järn, mg, » » » » »	14·5	14·4	15·1	16·1
Vitamin A, intern.enh., per kons.-enh. och dag	3 232	3 606	4 825	4 094
Vitamin C, mg, per kons.-enh. och dag	70	45	78	65

De här meddelade talen rörande födans näringsinnehåll äro genomsnitt för samtliga i resp. kvartal deltagande hushåll, men skilja sig från dem som tidigare meddelats däri, att de äro vägda med hänsyn till hushållens storlek. Såsom önskvärd tillförsel av ifrågavarande näringsfaktorer brukar angivas 3 000 kalorier, 15 mg järn, 4 000 internationella enheter av vitamin A och 50 mg vitamin C, allt räknat per konsumtionsenhet och dag. Som synes, överskredos dessa gränsvärden i genomsnitt av de undersökta hushållen, vilket givetvis ej utesluter, att vissa av dessa kunnat falla under strecken. Vid uppgifternas bedömande bör för övrigt observeras, att det råder en stark säsongväxling i tillförseln av vissa näringsämnen. Dessa förhållanden torde komma att närmare belysas vid en följande, mera djupgående bearbetning av materialet.

Levnadskostnaderna den 1 januari 1941.

Socialstyrelsens vid början av varje kvartal verkställda beräkningar rörande levnadskostnaderna ha nu slutförts med avseende å kvartalsskiftet december 1940/januari 1941. Vid senaste beräkning har emellertid den fastställda budgeten ej kunnat helt följas. Sålunda ha smör, margarin och annat matfett sedan den 29 december 1940 blivit så strängt ransonerat, att normalhushållets förbrukning kan anses minskad med c:a $^1/_3$. Man har därför varit nödsakad att, i brist på lämpliga ersättningsvaror, minska vikten på smör och margarin i indexbudgeten i nämnda proportion. Sådan minskning har vidtagits såväl vid beräkningstillfället som vid basåret 1935. Vidare ha bananer, som helt försvunnit ur marknaden, uteslutits vid båda tillfällena.

Beträffande övriga ransonerade varuslag innebär den nuvarande tilldelningen av ost, kaffe och tvättmedel minskade kvantiteter mot vad som beräknats för normalfamiljen. Dessa kvantitetsminskningar ha dock icke ansetts böra föranleda särskilda åtgärder vid indexberäkningarna, emedan i dessa fall ersättningsvaror i tillräcklig mängd förekomma i marknaden. Dessutom synes prisutvecklingen för dessa ersättningsvaror hittills icke allt för mycket skilt sig från originalvarornas priser. Till ransoneringen av mjöl och bröd, fläsk samt socker har hänsyn ej behövt tagas, då ransonerna härvidlag hittills föga avvikit från vad normalhushållet tidigare plägat förbruka.

Regleringen av bränsle har till sin omfattning varit synnerligen oenhetlig och stora svårigheter ha därför mött att kunna ens approximativt angiva ransoneringsgradens storlek. Då vidare bränsleposten i indexbudgeten är grundad på ett i detta avseende starkt heterogent material, har det ansetts vara riktigast att icke låta bränsleransoneringen föranleda modifikationer i beräkningarna.

De modifikationer, som nu vidtagits, ha skett i samråd med den av Kungl. Maj:t utsedda indexnämnden, vars ledamöter äro andre ordföranden i landsorganisationen G. Andersson, överkontrollören i postverket H. Ekdahl, ordföranden i svenska järnvägsmannaförbundet A. Löfgren och folkskolläraren K. G. Rosberg.

De efter ovan angivna grunder verkställda beräkningarna av levnadskostnaderna utvisa sedan näst föregående kvartalsskifte en fortsatt, avsevärd stegring.

Livsmedel, bränsle och lyse. De prisuppgifter, som beträffande livsmedel, bränsle och lyse användas vid indexberäkningen, avse samtliga december månad. För livsmedel insamlas uppgifter varje vecka å färskvaror (smör, ägg, kött, fläsk och fisk), varefter medeltal tagas för samtliga veckor under månaden; övriga varor noteras under senare delen av månaden. Vid sistnämnda tidpunkt inhämtas jämväl noteringar å bränsle- och lyseartiklar. Under hänvisning till sammandragstabellen för livsmedelspriserna (sid. 66—

67) må följande anföras rörande de under kvartalet iakttagna prisväxlingarna å de särskilda varuslagen.

Medelpriset å *oskummad mjölk* har under fjärde kvartalet undergått höjning med 2 öre per liter, från 28 till 30 öre mot 26 öre i december 1939. På alla ombudsorter utom Vilhelmina och Kiruna har prisförhöjning skett sedan föregående kvartal. På 9 av dessa orter utgör höjningen 3 öre, på 36 orter 2 öre och på 2 orter 1 öre per liter. De högsta priserna uppvisa för närvarande Malmberget och Gällivare med 35, Luleå med 34 samt Stockholm med 33 öre, de

Levnadskostnadernas förändringar enligt socialstyrelsens levnadskostnadsindex (år 1935 = 100).

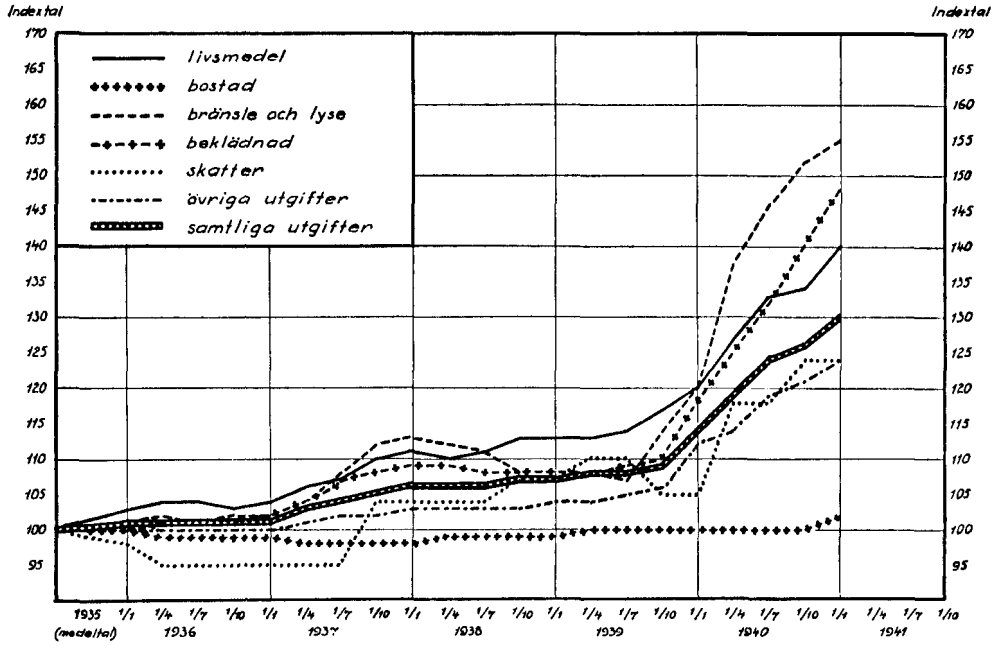

lägsta priserna Växjö och Ystad med vardera 27 öre per liter. I samband med mjölkprisets uppgång ha *smörpriserna* undergått högst avsevärda stegringar. Partinoteringen har sålunda höjts två gånger under kvartalet med sammanlagt 80 öre per kg, och inom detaljhandeln utgör stegringen i genomsnitt 84 öre. Detaljpriset utgjorde i december i medeltal 4·50 kr. per kg för mejerismör och 4·43 för landssmör mot resp. 3·42 och 3·28 kr. för ett år sedan. Vid beräkningen av levnadskostnadsindex har, utom vad tidigare nämnts angående ransoneringens inverkan, liksom vid föregående kvartalsskifte hänsyn tagits till gällande prisrabattering, som numera avser inköp av både smör och margarin, sedan förbudet att inköpa sistnämnda vara för enskild förbrukning blivit upphävt. Rabatten, som gäller vissa mindre bemedlade hushåll och som utgår lika för smör och margarin, har höjts från 65 till 75 öre per $^1/_2$ kg.

Ostnoteringarna visa fortsatt uppgång och ligga för närvarande c:a 24 % över prisnivån för ett år sedan.

Det av livsmedelskommissionen reglerade *margarinpriset* utgjorde i oktober 3·40 kr. per kg men sänktes i november till 3 kr., vilket pris kvarstod oförändrat vid kvartalets slut.

Färska ägg ha undergått den för årstiden vanliga prisutvecklingen. Medelpriserna utgjorde under resp. kvartalsmånader 2·75, 2·69 och 2·51 kr. per kg mot 2·36 kr. i september och 2·20 kr. i december 1939.

I fråga om *mjöl* har medelpriset å sammalet rågmjöl och rågsikt stigit med vardera 1 öre per kg sedan september, varemot priset å vetemjöl varit oförändrat. Sistnämnda pris var i december 1 öre högre än för ett år sedan och å sammalet rågmjöl och rågsikt resp. 3 och 2 öre dyrare än i fjol. *Brödpriserna* utvisa fortsatta stegringar sedan förra kvartalet och ligga för närvarande c:a 16 % över prisnivån för ett år sedan och c:a 21 % över prisläget månaden före det europeiska krigets utbrott (augusti 1939). Av särskilt intresse är att iakttaga prisfördyringen å olika brödsorter sedan sistnämnda tidpunkt. Det visar sig därvid, att mjukt kaffebröd undergått den starkaste stegringen (c:a 32 %), därnäst grovbröd (grov hålkaka, ankarstock) med c:a 29 %, sötlimpa och skorpor med resp. c:a 23 och 22 %, grovt spisbröd med c:a 17 %, mjukt vetebröd (matbröd) med c:a 16 % samt knäckebröd med c:a 11 %.

Tab. 1. Indextal för livsmedel, bränsle och lyse (1935 = 100).

	1936	1937	1938	1939	1940	1 sept. 1939	1 jan. 1940	1 okt. 1940	1 nov. 1940	1 dec. 1940	1 jan. 1941
Mejeriprod., ägg o. margarin (6 varuslag)	103	109	114	119	130	121	122	133	132	136	138
Mjöl (2 varuslag)	103	111	115	114	119	114	117	120	121	121	121
Bröd (8 varuslag)	101	107	109	112	130	113	117	133	138	139	139
Kött (8 varuslag)	111	111	118	125	137	125	126	143	148	150	154
Fisk (6 varuslag)	105	93	96	101	135	102	112	136	149	163	170
Rotsaker, frukt o. grönsaker (6 varuslag)	102	104	110	108	148	107	111	137	136	142	148
Specerier (4 varuslag)	99	103	101	104	126	102	119	130	132	134	136
Maltdrycker (2 varuslag)	100	103	103	103	115	103	103	118	118	120	125
Samtliga livsmedel	**104**	**108**	**112**	**116**	**132**	**116**	**120**	**134**	**136**	**139**	**140**
Elektrisk ström	98	95	93	93	95	91	94	97	97	97	97
Fotogen	99	101	104	110	147	104	124	158	168	173	178
Kokgas	100	100	100	100	132	100	100	141	141	141	141
Ved (2 varuslag)	105	116	122	126	181	120	140	192	195	197	198
Kol och koks (3 varuslag)	101	124	124	118	178	113	139	178	177	176	177
S:a bränsle och lyse	**102**	**108**	**110**	**111**	**146**	**107**	**120**	**152**	**153**	**154**	**155**
Livsmedel, bränsle o. lyse[1]	**104**	**108**	**111**	**115**	**133**	**115**	**120**	**136**	**137**	**140**	**141**

De under den gångna kvartalsperioden ävensom under året i dess helhet inträffade prisfluktuationerna å *slaktdjur* (enligt uppgifter från de offentliga slakthusen) samt å *kött och fläsk* framgå av följande sammanställning, varvid emellertid direkta jämförelser mellan partipriserna och detaljhandelspriserna böra göras endast med beaktande av att dessa senare gälla vissa särskilda köttkvaliteter.

[1] Beträffande grupperingen av de olika varuslagen hänvisas till Soc. Medd. årg. 1940, sid. 487.

Genomsnittlig prisförändring i %	September 1940—december 1940				December 1939—december 1940			
	Nötkreatur	Kalvar	Får	Svin	Nötkreatur	Kalvar	Får	Svin
Slaktdjur, levande vikt	+12·0	+31·6	+15·9	+5·5	+17·4	+24·8	+39·7	+32·7
Kött: partihandelspris	+12·3	+40·3	+16·9	+8·2	+20·7	+29·8	+40·5	+42·5
detaljhandelspris	+ 2·5	+16·3	+ 7·7	+9·5	+10·0	+22·2	+20·7	+32·0

Slaktdjur och kött visa under fjärde kvartalet genomgående prisstegringar, som kraftigast berört kalvar och kalvkött, under det att priserna å svin, fläsk i parti samt i detaljhandeln nöt- och fårkött undergått den minsta fördyringen. Vid en jämförelse med motsvarande tidpunkt 1939 kan likaledes konstateras en genomgående prisuppgång, vilket beträffande slaktdjur och kött i parti särskilt gäller får och svin samt motsvarande köttsorter. I detaljhandeln har fläsk och kalvkött stigit mest i pris; nötkött utvisar även för året i dess helhet den lägsta stegringsprocenten.

Beträffande *färsk fisk* har prisförhöjning ägt rum under kvartalet för alla noterade sorter; decemberpriserna äro i genomsnitt c:a 30 % högre än för ett år sedan. Medelpriset å *salt sill* utgjorde i december 1·36 kr. per kg mot 93 öre i september och 71 öre vid motsvarande tidpunkt i fjol. Såsom i föregående kvartalsredogörelse omnämndes, är härvid dock att märka, att noteringarna numera icke som förut avse islandssill utan andra sillsorter.

Kaffepriserna ha sedan förra kvartalet stigit med i genomsnitt 25 öre per kg. Detaljpriset å rostad santosblandning utgjorde i december 4·13 kr. mot 3·68 kr. för ett år sedan, skatt å 80 öre per kg inberäknad. Noteringarna å mest gångbart kaffe utvisade för december ett medelpris å 4·39 kr.

Frukt och grönsaker utom vitkål ha undergått en del förskjutningar i uppåtgående riktning. Äpplen ha sålunda stigit i pris med i genomsnitt 48 öre per kg, katrinplommon med 23 öre samt apelsiner med i medeltal 12 öre per dussin. En jämförelse med prisnivån i december 1939 visar, att apelsiner för närvarande äro i genomsnitt närmare 60 % samt äpplen och katrinplommon närmare 70 % dyrare än i fjol, varemot priset å vitkål i stort sett varit oförändrat.

Medelpriset å *pilsner* (klass II) har under kvartalet stigit från 28 till 30 öre per flaska och å *svagdricka* från 18 till 19 öre per liter mot resp. 24 och 16 öre vid motsvarande tidpunkt i fjol.

Vad slutligen *bränsle och lyse* beträffar, ha priserna å ved och antracitkol undergått ytterligare stegringar, vilket medfört höjning av indextalet för denna post från 152 till 155 mot 120 för ett år sedan (1935 = 100).

Sammanfattning av prisförändringarna beträffande livsmedel, bränsle och lyse. Till belysande av de allmänna förändringar, som med avseende å livsmedels-, bränsle- och lysepriserna ägt rum i detaljhandeln från och med 1935 till 1 januari 1941, meddelas i tab. 1 en serie »vägda» indextal, vilka utarbetats med användande av samma kvantitetstal för de särskilda varuslagen som vid uträknandet av levnadskostnadsindex. De för den 1 september, 1 januari o. s. v. angivna indextalen grunda sig på prisnoteringar, som insamlats närmast föregående månad (augusti, december o. s. v.). Beträffande prisutvecklingen för tiden före 1935 hänvisas till Soc. Medd. årg. 1932, sid. 72, och årg. 1939, sid. 308.

Jämför man indextalen för de olika varugrupperna den 1 januari 1941 med 1935 års prisnivå, befinnes det, att fisk stigit med 70 %, kött med 54 %, rotsaker och frukt med 48 %, bröd med 39 %, specerier med 36 %, mejeriprodukter, ägg och margarin med 33 %, maltdrycker med 25 % samt mjöl med 21 %. Inom bränsle- och lyseposten har ved stigit med 98 %, fotogen samt kol och koks med resp. 78 och 77 % och kokgas med 41 %. Elektrisk ström (för belysningsändamål) har däremot sjunkit i pris med 3 %.

Bostad. Den i hyresposten ingående kostnaden för centraluppvärmning har medfört höjning av indextalet för denna post från 100 till 102 (1935 = 100). Själva hyreskostnaden har vid detta tillfälle ej varit föremål för omräkning, enär uppgifter ännu icke äro tillgängliga om de förskjutningar i den allmänna hyresnivån, som möjligen inträffat vid övergången till innevarande hyresår.

Skatteposten har ej omräknats vid detta tillfälle.

Beklädnad. Uppgifterna avse de priser, som gällde under senare delen av kvartalets sista månad. Den nu slutförda undersökningen visar, att priserna å samtliga hithörande varuslag utom galoscher undergått höjningar sedan föregående kvartal, vilka varit högst kännbara å åtskilliga orter. Det särskilda indextalet för beklädnadsposten steg sålunda från 140 till 148; motsvarande tal för ett år sedan var 118 (1935 = 100). Tab. 2 ger en bild av prisnivåns förändringar för de olika varuslagen sedan år 1935. Den största stegringen visar fortfarande ullgarn med icke mindre än 123 %, under det att uppgången för övriga inom gruppen kläder noterade varor varierar mellan

Tab. 2. Indextal för beklädnad (1935 = 100).

	1936	1937	1938	1939	1940	1 juli 1939	1 jan. 1940	1 juli 1940	1 okt. 1940	1 jan. 1941
Herrkostym, beställd o. konfektion	100	105	107	110	129	108	116	127	134	144
Vinteröverrock, konfektion . . .	101	105	108	110	131	108	118	128	138	148
Arbetsblus	99	105	107	108	133	106	115	131	144	152
Skjorta	105	112	117	122	154	119	133	152	164	176
Kalsonger	100	107	110	113	146	110	122	143	158	176
Strumpor: herr-, ylle	103	110	113	117	151	114	128	147	162	177
dam-, konstsilke . . .	96	97	96	96	109	94	101	109	114	117
barn-, bomull	99	104	106	107	130	105	114	129	138	146
Hatt, herr-	99	101	101	102	113	101	105	113	118	122
Ylletyg (t. damklänning) pr m .	100	106	108	111	143	108	120	140	155	170
Bomullstyg (till dito) » » .	100	105	107	109	133	107	116	135	142	147
Ullgarn » kg .	104	127	119	123	191	112	152	193	198	223
S:a kläder	**100**	**105**	**108**	**110**	**134**	**108**	**118**	**132**	**141**	**151**
Kängor av sportläder: herr- . . .	103	108	111	113	138	110	122	137	147	152
barn- . . .	103	109	113	116	136	114	124	135	142	150
» » boxkalv, herr- . . .	102	106	110	111	129	109	118	129	135	140
Lågskor, dam-	102	106	110	111	132	109	119	131	139	146
Halvsulning o. klackning	100	106	110	111	122	111	115	123	126	128
Galoscher, herr-	99	107	105	99	116	102	95	125	125	125
S:a skodon	**102**	**107**	**111**	**112**	**130**	**111**	**118**	**130**	**136**	**141**
Kläder och skodon	**101**	**106**	**108**	**111**	**133**	**109**	**118**	**132**	**140**	**148**

17 % för damstrumpor av konstsilke och 77 % för herrstrumpor av ylle. Skor ha fördyrats med i genomsnitt 47 %.

Övriga utgifter. Beräkningarna grunda sig på dels priser under senare delen av kvartalets sista månad, dels taxor (medicinal- och tidningstaxor) fr. o. m. kvartalsskiftet. Den nu avslutade undersökningen visar, att prisnivån ytterligare stigit något sedan förra kvartalet till följd av prisförhöjningar å bl. a. inventarier samt höjda taxor å läkemedel och tidningar. Indextalet för posten »övriga utgifter» visade sålunda uppgång från 121 till 124 mot 112 ett år tidigare (1935 = 100). I tab. 3 meddelas indextal för de olika grupperna inom ovannämnda post.

Tab. 3. Indextal för »övriga utgifter» (1935 = 100).

	1936	1937	1938	1939	1940	1 juli 1939	1 jan. 1940	1 juli 1940	1 okt. 1940	1 jan. 1941
Möbler	100	105	108	114	120	114	118	119	120	126
Mattor, sängkläder, hushållslinne	100	104	104	105	130	102	115	132	138	144
Husgeråd, verktyg m. m.	100	108	110	112	128	109	121	127	132	136
Tvål och såpa	100	107	106	113	143	105	136	140	149	149
Tvätt	99	101	101	103	115	102	107	116	120	121
Kroppsvård	101	103	104	105	112	105	105	112	114	118
Sjukvård	100	99	97	95	98	94	97	97	97	102
Intellektuella ändamål	100	102	102	103	109	103	104	111	111	112
Förenings- o. försäkringsavg.	100	103	106	112	114	112	113	115	115	115
Nöjen och förströelser	100	101	104	105	112	104	106	113	114	117
Resor	99	98	98	98	106	98	98	108	110	114
Ränta å lån	91	91	91	91	105	91	91	114	114	114
Telefon, postporto, skrivmateriel	100	100	100	100	104	100	101	106	106	106
Arbetshjälp i hemmet	100	102	103	106	115	106	110	114	116	122
Tobak	99	98	98	100	124	98	110	134	134	134
Spritdrycker	100	100	102	121	179	112	174	183	183	183
»Övriga utgifter»[1]	**100**	**102**	**103**	**106**	**118**	**105**	**112**	**119**	**121**	**124**

Levnadskostnadsindex. Beträffande tillvägagångssättet vid indexberäkningarna hänvisas till den redogörelse härför, som återfinnes i Soc.Medd. årg. 1939, sid. 643 o. f.

Resultatet av den nu senast utförda beräkningen, avseende prisläget omkring den 1 januari 1941, redovisas i tab. 4 och 5.

Betraktar man förändringarna av samtliga levnadskostnader under det nu gånga kvartalet, finner man enligt tab. 4, att levnadskostnadsindex med 1935 som bas stigit med fyra enheter, från 126 till 130. Anknytes denna serie till den äldre med juli 1914 som bas (tab. 5), befinnes, att indextalet sedan förra beräkningstillfället stigit med sju enheter, från 197 till 204.

Ser man vidare på de i beräkningarna ingående huvudposterna, framgår av tab. 4, som delvis tidigare nämnts, att livsmedelsposten stigit med sex enheter, bostadsposten samt posten bränsle och lyse med resp. två och tre enheter, beklädnadsposten med åtta och posten »övriga utgifter» med tre enheter.

Diagrammet å sid. 59 belyser ytterligare prisnivåns förändringar sedan 1935.

[1] Denna post omfattar även en mindre del ej specificerade utgifter. Beträffande grupperingen av de olika varuslagen och tjänsterna hänvisas till Soc. Medd. årg. 1940, sid. 53.

Tab. 4. Levnadskostnadsindex med år 1935 som bas.

	Livsmedel	Bostad	Bränsle och lyse	Beklädnad	Skatter	Övriga utg.	Summa utg.		Livsmedel	Bostad	Bränsle och lyse	Beklädnad	Skatter	Övriga utg.	Summa utg.
1935	100	100	100	100	100	100	**100**	1938 1 juli	111	99	111	108	104	103	**106**
1936 1 jan.	103	100	101	100	98	100	**101**	1 okt.	113	99	108	108	107	103	**107**
1 april	104	99	102	101	95	100	**101**	1939 1 jan.	113	99	108	108	107	104	**107**
1 juli	104	99	101	101	95	100	**101**	1 april	113	100	108	108	110	104	**108**
1 okt.	103	99	102	101	95	100	**101**	1 juli	114	100	107	109	110	105	**108**
1937 1 jan.	104	99	102	102	95	100	**101**	1 okt.	117	100	114	110	105	106	**109**
1 april	106	98	104	104	95	101	**103**	1940 1 jan.	120	100	120	118	105	112	**114**
1 juli	107	98	108	107	95	102	**104**	1 april	127	100	138	125	118	114	**119**
1 okt.	110	98	112	108	104	102	**105**	1 juli	133	100	146	132	118	119	**124**
1938 1 jan.	111	98	113	109	104	103	**106**	1 okt.	134	100	152	140	124	121	**126**
1 april	110	99	112	109	104	103	**106**	1941 1 jan.	140	102	155	148	124	124	**130**

Parti- och minutpriser. En jämförelse mellan parti- och minutprisernas utveckling lämnas i efterföljande tab. 6. De här meddelade månadsindextalen i kommerskollegii och finanstidningens serier ha daterats i överensstämmelse med socialstyrelsens indextal, varför alltså de som t. ex. 1 september, 1 januari o. s. v. rubricerade indextalen grunda sig på prismaterial från föregående augusti resp. december månader o. s. v.

Tab. 6. Indextal för levnadskostnader och partipriser i Sverige (år 1935 = 100).

	Socialstyrelsens index		Kommerskollegii partiprisindex											Finanstidningens partiprisindex (1914 = 100)
	Samtl. levnadskostnader	Livsmedel, bränsle o. lyse	Samtliga varor	Konsumtionsvaror	Ej el. oväsentl. bearb. varor	Väsentligt bearb. varor	Animaliska livsmedel	Vegetabiliska livsmedel	Bränsle	Gruv-, metall- o. maskinind. v.	Hudar och lädervaror	Kautschuk o. kautschukvaror	Spånadsämnen o. textilvaror	
1935 . . .	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	111
1936 . . .	101	104	102	101	104	101	104	101	104	101	106	101	102	116
1937 . . .	104	108	114	106	120	108	108	107	129	127	118	107	109	139
1938 . . .	106	111	111	106	114	107	114	104	119	118	108	88	102	128
1939 . . .	109	115	115	109	121	108	120	105	138	124	114	79	104	133
1940 . . .	123	133	146	134	157	133	140	131	231	155	140	98	143	172
1 sept. 1939	·	115	111	108	116	105	121	103	120	117	110	77	99	127
1 jan. 1940	114	120	132	118	143	120	128	115	199	146	129	86	120	157
1 okt. »	126	136	148	137	159	136	144	132	235	157	140	103	146	173
1 nov. »	·	137	154	143	166	140	150	137	255	158	141	107	158	179
1 dec. »	·	140	157	148	171	142	155	142	268	160	147	108	162	181
1 jan. 1941	130	141	159	150	175	143	164	143	269	160	147	110	163	183

Riksbankens konsumtionsprisindex har i samarbete med socialstyrelsen fullföljts enligt samma metod som tidigare (se Soc. Medd. årg. 1933, sid. 709 och 1938, sid. 127). Indextalen, vilka grunda sig på uppgifter för 15 orter, avse den vecka, i vilken den 15:e ingår. Generalindextalen för december 1940 ävensom för närmast föregående månad och för december åren 1937—1939 framgå av nedanstående uppställning.

Sept.	Dec.	Dec.	Dec.	Nov.	Dec.
1931	1937	1938	1939	1940	1940
100	105·9	106·0	113·4	129·9	131·5

Tab. 5. Levnadskostnadsindex med juli 1914 som bas.

		Livsmedel	Bostad	Bränsle och lyse	Beklädnad	Skatter	Övriga utg.	Summa utg.
1914	juli	100	100	100	100	100	100	**100**
1916	dec.	152	108	168	160	109	125	**139**
1917	maj	174	108	190	170	109	130	**152**
	sept.	180	112	240	210	109	150	**166**
1918	1 jan.	214	112	275	250	109	175	**192**
	1 april	229	112	280	270	114	185	**203**
	1 juli	258	112	286	285	114	195	**219**
	1 okt.	281	112	305	350	114	220	**242**
1919	1 jan.	323	120	381	350	114	225	**267**
	1 april	327	120	367	320	160	215	**265**
	1 juli	318	120	326	310	160	210	**257**
	1 okt.	311	130	294	330	160	215	**257**
1920	1 jan.	307	130	307	345	160	220	**259**
	1 april	287	130	333	370	290	230	**265**
	1 juli	287	130	372	390	290	235	**270**
	1 okt.	298	155	400	390	290	245	**281**
1921	1 jan.	286	155	380	355	290	245	**271**
	1 april	247	155	316	295	372	235	**249**
	1 juli	231	155	264	270	372	225	**236**
	1 okt.	228	163	231	250	372	220	**231**
1922	1 jan.	202	163	207	240	372	210	**216**
	1 april	184	163	196	225	264	200	**195**
	1 juli	178	163	188	210	264	195	**190**
	1 okt.	180	163	183	205	263	195	**190**
1923	1 jan.	166	163	188	203	263	190	**183**
	1 april	164	163	188	199	211	188	**177**
	1 juli	158	163	185	196	211	188	**174**
	1 okt.	163	178	183	194	201	187	**177**
1924	1 jan.	162	178	181	192	201	187	**176**
	1 april	160	178	183	192	173	185	**173**
	1 juli	155	178	182	192	173	183	**171**
	1 okt.	164	178	180	191	170	183	**174**
1925	1 jan.	171	186	181	192	170	183	**178**
	1 april	171	186	179	192	162	182	**177**
	1 juli	168	186	177	191	162	181	**176**
	1 okt.	167	186	172	190	168	180	**175**
1926	1 jan.	163	188	171	190	168	180	**174**
	1 april	158	188	170	188	185	179	**173**
	1 juli	156	188	168	187	185	180	**172**
	1 okt.	156	188	166	184	183	180	**171**
1927	1 jan.	155	188	186	182	183	179	**171**
	1 april	149	198	180	181	184	179	**170**
	1 juli	148	198	176	180	184	179	**169**
	1 okt.	154	198	171	181	184	180	**172**
1928	1 jan.	152	198	168	182	184	179	**171**
	1 april	152	199	166	184	183	179	**171**
	1 juli	156	199	164	185	183	179	**173**
	1 okt.	154	199	162	186	184	179	**172**
1929	1 jan.	150	199	159	186	184	179	**170**
	1 april	151	200	165	185	187	178	**171**
	1 juli	148	200	161	184	187	178	**169**
	1 okt.	150	200	160	183	183	178	**170**
1930	1 jan.	145	200	160	183	183	178	**167**
	1 april	140	205	160	181	176	178	**165**
	1 juli	138	205	159	180	176	178	**164**
	1 okt.	137	205	156	178	176	176	**163**
1931	1 jan.	132	205	155	177	176	177	**161**
	1 april	130	206	155	175	173	177	**160**
	1 juli	127	206	153	173	173	176	**158**
	1 okt.	128	206	150	170	173	175	**158**
1932	1 jan.	127	206	149	169	173	175	**157**
	1 april	125	206	149	168	172	177	**157**
	1 juli	124	206	146	168	172	177	**156**
	1 okt.	125	206	144	167	171	177	**156**
1933	1 jan.	123	206	142	166	171	176	**154**
	1 april	119	202	139	163	187	175	**153**
	1 juli	120	202	138	162	187	175	**153**
	1 okt.	123	202	136	163	189	175	**154**
1934	1 jan.	120	202	136	164	189	174	**153**
	1 april	120	202	136	165	191	174	**153**
	1 juli	123	201	136	166	191	174	**155**
	1 okt.	125	201	136	167	189	174	**155**
1935	1 jan.	124	201	137	168	189	174	**155**
	1 april	126	198	137	167	178	174	**155**
	1 juli	129	198	137	167	178	174	**156**
	1 okt.	131	198	138	167	179	173	**157**
1936	1 jan.	132	198	138	168	179	173	**158**
	1 april	134	196	140	169	170	172	**158**
	1 juli	134	196	139	169	170	173	**158**
	1 okt.	132	196	140	169	170	173	**157**
1937	1 jan.	133	196	141	170	170	174	**158**
	1 april	137	195	143	174	166	176	**161**
	1 juli	138	195	148	179	166	177	**162**
	1 okt.	140	195	153	182	177	177	**165**
1938	1 jan.	142	195	154	183	177	177	**165**
	1 april	141	196	154	182	176	178	**165**
	1 juli	143	196	152	182	176	178	**166**
	1 okt.	145	196	150	181	181	178	**167**
1939	1 jan.	145	196	149	181	181	180	**167**
	1 april	145	198	149	181	188	180	**168**
	1 juli	147	198	147	182	198	182	**169**
	1 okt.	150	198	156	184	190	183	**171**
1940	1 jan.	154	198	164	197	190	195	**178**
	1 april	163	198	189	210	214	198	**186**
	1 juli	170	198	201	220	214	207	**193**
	1 okt.	172	198	209	234	223	210	**197**
1941	1 jan.	180	202	213	248	223	214	**204**

	Varuslag	Kvantitet	[1] 1914	[1] 1919	1920	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940
1	Mjölk, oskummad	l	15	47	44	20	20	21	21	22	23	24	25	27
2	Smör: bords- (mejeri-)	kg	239	729	657	235	244	276	268	263	297	311	328	369
3	mat- (lands-)	»	218	727	651	220	224	253	253	250	281	294	312	357
4	Ost, helfet, småpipig, okryddad	»	162	624	524	175	147	170	177	189	183	186	212	243
5	Bordsmargarin, ej smörblandat	»	144	433	376	125	127	141	135	133	148	160	165	224
6	Ägg, svenska, färska	»	142	568	482	142	135	140	154	170	180	179	183	215
7	Potatis: gammal	»	9	20	17	13	10	10	12	13	14	14	15	19
8	»	100 kg	.	1779	1348	948	727	726	896	975	1032	1066	1130	1515
9	färsk, svensk	kg	23	29	55	22	22	18	26	25	22	23	24	32
10	Gula ärter, svenska	»	85	78	69	31	33	42	48	42	42	42	41	[2] 73
11	Bruna bönor	»	49	214	130	47	48	53	62	62	54	58	112	118
12	Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	83	75	91	36	36	35	38	39	41	43	43	45
13	råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	23	56	56	24	24	23	24	25	27	28	28	30
14	rågsikt-, svenskt, märket 000	»	29	73	73	33	32	31	33	34	36	37	37	39
15	Gryn: havre-, ångpreparerade	»	42	99	101	39	32	34	35	37	41	43	44	56
16	ris-, burma, moulmein el. sv., prima	»	41	111	176	43	42	41	40	41	43	44	48	71
17	Makaroner, svenska, ideal	»	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	[3] 74
18	Rågbröd: hårt { grovt spisbröd	»	43	96	111	62	61	59	59	60	65	65	66	73
19	Rågbröd: hårt { knäckebröd	»	.	.	139	87	85	84	82	83	85	85	85	90
20	sötlimpa eller siktbröd	»	40	96	105	60	58	58	58	59	62	64	65	76
21	grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	31	64	71	47	46	45	45	45	48	50	51	60
22	Vetebröd: skorpor, ordinära	»	78	230	254	138	136	134	132	132	137	141	144	163
23	mjukt matbröd, { bakat med vatten	»	46	116	128	74	72	71	72	73	76	78	80	91
24	billigaste sort { » » mjölk	»	61	167	145	88	86	84	85	86	90	92	95	107
25	mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	.	.	.	101	100	98	97	98	104	107	112	139
26	Nötkött, färskt: stek	»	116	563	398	163	148	156	179	193	191	197	214	231
27	soppkött	»	95	490	333	131	114	121	143	156	154	156	170	185
28	Kalvkött, stek: gödkalv	»	130	512	493	206	188	198	217	232	242	251	270	289
29	spädkalv	»	70	312	274	126	114	117	129	142	145	151	166	178
30	Fårkött, färskt, stek	»	130	600	431	201	187	192	205	217	226	237	255	281
31	Malet nötkött (köttfärs)	»	.	.	.	159	142	147	172	189	184	190	205	222
32	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	129	605	449	141	142	136	177	196	198	220	228	256
33	salt, svenskt (sidfläsk)	»	137	619	470	147	148	141	182	200	202	223	232	261
34	Fläskkorv, ej delikatess-	»	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	172	188
35	Fisk, färsk: abborre	»	76	202	191	115	109	107	110	111	110	112	116	124
36	gädda	»	110	333	312	171	157	152	153	159	158	159	161	182
37	sill	»	35	110	102	63	61	62	62	61	61	65	71	96
38	strömming	»	39	114	106	62	59	57	57	57	58	61	63	80
39	torsk	»	57	160	139	92	89	87	89	89	88	90	90	109
40	rödspotta (spätta)	»	81	244	219	150	148	143	145	149	148	149	154	173
41	kolja	»	.	.	152	122	116	113	116	118	118	119	122	145
42	Salt sill	»	45	148	120	38	40	49	62	71	49	50	56	89
43	Kaffe, rostat: santosblandning	»	.	.	.	322	313	301	291	284	298	281	295	382
44	mest gångbara sort	»	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	[3] 422
45	Socker, bit-	»	65	133	168	47	47	46	46	47	48	48	49	53
46	Salt, matsalt	»	10	32	31	16	16	16	15	15	15	15	16	21
47	Äpplen, ät-	»	.	.	.	127	105	97	101	94	94	105	94	128
48	Apelsiner, medelstora	duss.	.	.	.	138	115	111	115	115	125	131	126	195
49	Bananer, prima	kg	.	.	.	164	166	161	160	146	139	160	178	[4] 209
50	Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	.	.	.	108	107	106	101	85	90	81	87	131
51	Vitkål, svensk	»	.	.	.	30	23	24	24	33	30	28	28	41
52	Pilsner, klass II, utan glas	1/8 l	.	.	.	22	24	24	24	24	24	24	24	27
53	Svagdricka	l	6	16	16	16	16	16	15	15	16	16	16	18
54	Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	.	.	.	36	35	35	35	34	33	33	33	33
55	Fotogen, Water White	l	21	71	60	23	24	22	20	20	20	21	22	30
56	Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	.	.	.	17	17	17	17	17	17	17	17	23
57	Björkved, osågad, hemkörd	»	740	2310	2895	1070	945	920	945	995	1085	1145	1175	1645
58	Barrved, » »	»	595	1895	2310	820	725	715	730	765	845	900	930	1375
59	Pannved, hemkörd	»	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	[3] 1355
60	Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	411	—	2069	633	620	613	614	607	644	647	666	981
61	hushålls-(fyrkol), prima,	»	242	—	1664	292	288	287	291	294	344	347	348	524
62	Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	.	.	.	445	434	437	452	459	577	577	588	824
63	c:a 40—60 el. 60—80 mm, »	»	.	.	.	427	419	421	436	446	565	569	590	804

[1] 44 orter. — [2] Juli—dec. — [3] Aug.—dec. — [4] Jan.—april.

Aug. 1939	Dec. 1939	Mars 1940	Juni 1940	Juli 1940	Aug. 1940	Sept. 1940	Okt. 1940	Nov. 1940	Dec. 1940	Decemberprisernas förändringar i % sedan juli 1914	år 1935	aug. 1939	dec. 1939	
25	26	26	27	27	27	28	28	30	30	+ 100·0	+ 42·9	+ 20·0	+ 15·4	1
341	342	342	347	368	368	369	384	429	450	+ 93·1	+ 67·9	+ 32·0	+ 31·6	2
322	328	330	334	353	355	357	372	416	443	+ 111·0	+ 75·1	+ 37·6	+ 35·1	3
215	228	230	233	234	237	244	254	276	283	+ 75·8	+ 59·9	+ 31·6	+ 24·1	4
170	171	170	—	—	—	—	340	300	300	+ 117·4	+ 122·2	+ 76·5	+ 75·4	5
172	220	221	178	183	195	236	275	269	251	+ 120·2	+ 63·0	+ 45·9	+ 14·1	6
[1] 16	15	21	23	19	[1] 21	17	16	16	16	+ 77·8	+ 33·3	0·0	+ 6·7	7
—	1201	1710	1872	1547	—	1308	1233	1244	1245	·	+ 39·0	—	+ 3·7	8
17	—	—	—	41	22	—	—	—	—	—	—	—	—	9
41	—	—	—	72	72	73	74	74	75	+ 150·0	+ 56·3	+ 82·9	—	10
113	118	113	113	113	114	118	121	131	139	+ 202·2	+ 124·2	+ 23·0	+ 17·8	11
43	44	44	45	45	45	45	45	45	45	+ 45·2	+ 18·4	+ 4·7	+ 2·3	12
27	29	29	29	30	30	31	32	32	32	+ 52·4	+ 33·3	+ 18·5	+ 10·3	13
36	38	38	38	38	38	39	40	40	40	+ 48·1	+ 21·2	+ 11·1	+ 5·3	14
43	50	50	55	56	57	58	63	65	65	+ 80·6	+ 85·7	+ 51·2	+ 30·0	15
45	60	63	67	68	69	76	88	—	96	+ 146·2	+ 140·0	+ 113·3	+ 60·0	16
·	·	·	·	·	73	73	74	74	74	·	·	·	·	17
66	69	71	72	72	73	75	76	76	77	+ 87·8	+ 30·5	+ 16·7	+ 11·6	18
85	87	89	89	89	91	93	93	93	94	·	+ 14·6	+ 10·6	+ 8·0	19
66	68	74	74	77	77	78	81	81	81	+ 113·2	+ 39·7	+ 22·7	+ 19·1	20
51	52	57	58	61	62	63	65	66	66	+ 112·9	+ 46·7	+ 29·4	+ 26·9	21
144	148	158	159	163	163	165	174	176	176	+ 134·7	+ 33·3	+ 22·2	+ 18·9	22
82	85	89	90	92	92	92	94	95	95	+ 115·9	+ 31·9	+ 15·9	+ 11·8	23
96	99	104	105	109	109	109	111	111	111	+ 88·1	+ 30·6	+ 15·6	+ 12·1	24
113	121	134	136	137	138	140	147	149	149	·	+ 53·6	+ 31·9	+ 23·1	25
218	219	223	236	238	237	236	233	234	240	+ 103·4	+ 34·1	+ 10·1	+ 9·6	26
169	175	181	188	189	187	187	184	186	193	+ 99·0	+ 35·0	+ 14·2	+ 10·3	27
269	272	281	286	287	286	289	286	295	336	+ 156·5	+ 54·8	+ 24·9	+ 23·5	28
163	172	172	175	178	177	179	180	185	208	+ 201·4	+ 61·2	+ 27·6	+ 20·9	29
260	256	275	280	281	285	287	283	286	309	+ 127·2	+ 50·7	+ 18·8	+ 20·7	30
208	209	213	227	229	228	228	226	226	230	·	+ 33·7	+ 10·6	+ 10·0	31
226	228	230	243	250	259	275	294	299	301	+ 135·2	+ 70·1	+ 33·2	+ 32·0	32
230	233	235	247	254	263	282	300	304	305	+ 125·9	+ 67·6	+ 32·6	+ 30·9	33
172	175	178	185	188	189	193	200	203	210	·	·	+ 22·1	+ 20·0	34
112	122	130	108	117	121	122	123	131	140	+ 86·7	+ 27·8	+ 25·0	+ 14·8	35
168	168	196	159	177	181	183	187	193	205	+ 81·4	+ 34·0	+ 22·0	+ 22·0	36
74	75	73	91	103	97	105	110	126	124	+ 226·3	+ 100·0	+ 67·6	+ 65·3	37
64	66	76	79	85	78	76	79	84	85	+ 129·7	+ 49·1	+ 32·8	+ 28·8	38
90	94	112	103	108	105	105	108	113	117	+ 112·7	+ 31·5	+ 30·0	+ 24·5	39
150	155	177	164	168	169	171	172	178	184	+ 130·0	+ 26·9	+ 22·7	+ 18·7	40
116	125	138	141	140	142	146	153	162	167	·	+ 44·0	+ 44·0	+ 33·6	41
55	71	72	77	79	80	93	114	127	136	+ 216·3	+ 119·4	+ 147·3	+ 91·5	42
288	368	370	374	379	382	388	395	403	413	·	+ 41·9	+ 43·4	+ 12·2	43
·	·	·	·	·	407	414	419	432	439	·	·	·	·	44
48	50	50	54	54	54	54	54	54	54	— 15·6	+ 17·4	+ 12·5	+ 8·0	45
15	20	20	21	21	21	21	22	22	22	·	+ 46·7	+ 46·7	+ 10·0	46
94	74	109	218	214	129	77	86	110	125	·	+ 23·8	+ 33·0	+ 68·9	47
123	146	142	235	243	222	220	215	—	232	·	+ 101·7	+ 88·6	+ 58·9	48
164	208	209	—	—	—	—	—	—	—	·	—	—	—	49
84	100	110	130	133	136	145	150	157	168	·	+ 66·3	+ 100·0	+ 68·0	50
29	26	52	59	50	33	26	25	25	26	·	+ 8·3	— 10·3	0·0	51
24	24	26	28	28	28	28	28	29	30	·	+ 25·0	+ 25·0	+ 25·0	52
16	16	17	17	18	18	18	18	18	19	+ 216·7	+ 26·7	+ 18·8	+ 18·8	53
32	33	33	33	33	33	34	34	34	34	·	— 2·9	+ 6·3	+ 3·0	54
21	25	26	26	32	32	32	34	35	36	+ 80·0	+ 80·0	+ 71·4	+ 44·0	55
17	17	19	24	24	24	24	24	24	24	·	+ 41·2	+ 41·2	+ 41·2	56
1125	1290	1550	1655	1680	1720	1745	1770	1795	1800	+ 146·6	+ 90·5	+ 60·0	+ 39·5	57
885	1040	1300	1390	1410	1445	1455	1485	1500	1510	+ 158·1	+ 106·8	+ 70·6	+ 45·2	58
·	·	·	·	·	1320	1340	1355	1370	1385	·	·	·	·	59
637	769	847	843	842	883	1025	1032	1032	1037	+ 164·5	+ 68·9	+ 62·8	+ 34·9	60
326	416	502	496	500	503	516	513	506	505	+ 120·5	+ 73·5	+ 54·9	+ 21·4	61
517	630	796	804	808	809	813	810	804	809	·	+ 79·0	+ 56·5	+ 28·4	62
506	623	780	785	783	786	789	782	778	782	·	+ 79·4	+ 54·5	+ 25·5	63

[1] Medeltal av julipriserna å gammal och augustipriserna å färsk vara.

	Varuslag	Kvantitet	Stockholm	Södertälje	Uppsala	Nyköping	Eskilstuna	Linköping	Norrköping	Motala	Jönköping
1	Mjölk, oskummad	l	33	32	29	28	29	29	30	28	29
2	Smör: bords- (mejeri-)	kg	449	450	450	450	450	450	450	450	447
3	mat- (lands-)	»	—	438	448	—	445	—	—	439	445
4	Ost, helfet, småpipig, okryddad	»	298	289	294	285	303	282	280	271	276
5	Bordsmargarin, ej smörblandat	»	300	300	300	300	300	300	300	300	300
6	Ägg, svenska, färska	»	255	257	260	263	264	252	246	248	239
7	Potatis: gammal	»	19	18	19	17	20	17	15	17	14
8	»	100 kg	1611	1400	1633	1375	1700	1250	1238	1500	1300
9	färsk, svensk	kg	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gula ärter, svenska	»	82	74	70	67	69	65	70	68	72
11	Bruna bönor	»	142	146	121	131	146	141	175	169	125
12	Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	45	44	45	44	45	44	43	43	43
13	råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	31	31	29	32	34	32	31	32	32
14	rågsikt-, svenskt, märket 000	»	41	39	39	40	37	39	37	39	38
15	Gryn: havre-, ångpreparerade	»	69	63	62	66	71	63	68	66	62
16	ris-, burma, moulmein el. sv., prima	»	91	105	100	77	110	104	101	93	90
17	Makaroner, svenska, ideal	»	88	84	66	79	75	84	82	82	71
18	Rågbröd: hårt { grovt spisbröd	»	79	80	76	76	70	82	75	82	83
19	Rågbröd: hårt { knäckebröd	»	107	109	90	96	89	95	87	95	98
20	sötlimpa eller siktbröd	»	85	98	104	88	82	86	92	78	84
21	grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	69	65	51	63	50	87	77	71	68
22	Vetebröd: skorpor, ordinära	»	189	161	230	167	167	200	195	152	150
23	mjukt matbröd, { bakat med vatten	»	100	92	124	77	93	92	92	94	100
24	billigaste sort { » » mjölk	»	146	129	134	116	93	115	115	106	105
25	mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	194	185	134	154	154	153	154	141	139
26	Nötkött, färskt: stek	»	272	242	239	232	280	242	232	235	243
27	soppkött	»	199	182	190	179	200	211	212	208	209
28	Kalvkött, stek: gödkalv	»	386	353	374	340	356	356	381	338	329
29	spädkalv	»	—	235	213	—	—	—	—	189	250
30	Fårkött, färskt, stek	»	381	344	314	325	325	329	375	330	293
31	Malet nötkött (köttfärs)	»	255	244	242	234	200	243	228	232	249
32	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	321	317	309	299	300	300	320	301	317
33	salt, svenskt (sidfläsk)	»	321	317	308	298	310	300	320	313	317
34	Fläskkorv, ej delikatess-	»	223	213	235	205	220	222	239	234	210
35	Fisk, färsk: abborre	»	171	—	159	135	134	154	135	121	125
36	gädda	»	272	220	220	200	225	208	200	208	207
37	sill	»	146	145	170	140	146	141	150	113	101
38	strömming	»	84	72	73	70	71	80	75	85	99
39	torsk	»	160	145	142	147	123	128	125	120	122
40	rödspotta (spätta)	»	191	193	201	198	182	199	200	171	182
41	kolja	»	164	165	186	193	167	197	200	160	180
42	Salt sill	»	141	150	123	137	102	154	177	124	140
43	Kaffe, rostat: santosblandning	»	426	415	416	426	428	425	436	408	423
44	mest gångbara sort	»	445	460	511	452	420	410	459	427	433
45	Socker, bit-	»	51	54	54	54	53	53	53	52	54
46	Salt, matsalt	»	23	24	24	24	24	25	21	21	20
47	Äpplen, ät-	»	165	165	186	129	134	110	114	97	114
48	Apelsiner, medelstora	dussin	268	195	293	221	200	245	—	—	192
49	Bananer, prima	kg	—	—	—	—	—	—	—	—	—
50	Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	148	162	160	159	170	187	174	150	176
51	Vitkål, svensk	»	23	23	27	28	16	27	19	24	20
52	Pilsner, klass II, utan glas	1/8 l	28	30	32	28	28	32	31	29	29
53	Svagdricka	l	31	20	18	20	16	25	25	25	20
54	Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	28	30	25	38	30	32	35	33	38
55	Fotogen, Water White	l	34	35	36	34	31	37	34	33	35
56	Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	20	25	20	25	22	25	21	—	23
57	Björkved, osågad, hemkörd	»	2350	2000	1800	1750	2100	2000	2000	1865	1850
58	Barrved, » »	»	1900	1625	1525	1450	1800	1700	1700	1465	1550
59	Pannved, hemkörd	»	1785	1500	1475	1350	1650	1600	1600	1285	1450
60	Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	950	970	1035	1000	1050	1085	1045	1075	1100
61	hushålls- (fyrkol), prima,	»	495	450	525	490	530	540	500	545	555
62	Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	790	724	811	800	792	913	830	860	865
63	c:a 40—60 el. 60—80 mm,	»	743	736	793	750	722	881	770	847	810

Värnamo	Växjö	Kalmar	Västervik	Visby	Karlskrona	Kristianstad	Malmö	Lund	Landskrona	Hälsingborg	Ystad	Halmstad	Varberg	Göteborg	Lysekil	
28	27	29	28	29	29	28	29	29	28	28	27	28	28	31	28	1
450	440	450	448	450	450	440	440	440	445	445	440	450	445	457	450	2
440	436	440	440	441	432	430	—	—	—	—	—	450	440	450	—	3
290	292	282	320	282	272	293	273	293	293	284	294	278	291	311	292	4
300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	5
222	221	240	237	230	250	232	255	259	248	247	228	249	243	265	237	6
12	21	15	13	15	21	12	17	14	19	13	17	14	12	17	20	7
1000	1400	1335	1100	1125	1017	—	1181	1149	1189	1050	1250	1029	1100	1306	1300	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
74	80	75	71	80	74	78	79	78	75	79	76	85	81	78	76	10
151	140	172	130	142	144	124	146	124	141	149	126	171	127	154	123	11
43	43	43	44	46	46	44	44	44	46	45	45	43	44	46	45	12
32	33	30	31	30	32	32	31	34	31	33	33	32	31	33	33	13
38	41	37	38	39	41	40	39	40	39	40	39	37	38	39	38	14
66	65	63	63	65	65	64	64	65	65	64	65	63	65	63	64	15
103	115	103	89	96	90	90	100	91	104	81	102	107	95	99	90	16
70	70	70	73	83	75	75	86	74	70	71	74	75	75	68	73	17
78	80	82	72	79	78	83	79	75	88	77	79	78	78	84	74	18
93	108	106	94	108	97	96	106	91	100	93	91	101	91	100	95	19
73	55	59	67	78	80	60	60	62	66	65	60	65	62	96	76	20
56	50	55	62	72	58	50	43	54	49	62	48	52	57	72	71	21
154	180	155	180	150	180	178	175	191	152	152	150	152	200	160	147	22
83	73	100	92	98	118	—	100	—	—	—	77	—	96	102	103	23
103	90	—	90	123	136	138	100	123	100	92	92	111	—	123	113	24
144	130	131	157	152	146	138	114	149	138	129	92	130	154	154	143	25
236	250	233	240	253	234	213	260	270	255	257	241	246	239	250	237	26
208	210	200	201	190	185	181	215	217	213	230	201	210	189	200	206	27
286	310	273	352	316	338	344	338	363	342	363	320	312	267	347	337	28
—	197	195	177	—	—	—	265	231	250	263	231	199	—	207	—	29
296	311	237	313	300	325	349	350	306	337	350	250	314	300	—	331	30
216	249	220	233	227	212	223	250	248	268	274	227	242	220	238	238	31
283	300	299	318	297	290	290	300	300	297	303	280	300	296	309	300	32
290	300	299	318	297	290	307	320	330	307	321	310	316	302	309	300	33
218	190	217	215	223	191	228	200	214	219	232	200	213	217	202	180	34
125	131	150	80	200	100	178	139	122	—	133	—	—	—	150	—	35
186	182	194	173	206	167	221	198	198	200	211	200	—	—	249	—	36
102	—	—	—	—	—	121	93	100	97	99	—	107	103	76	115	37
100	79	80	73	80	68	87	90	—	—	91	70	100	92	106	—	38
124	110	85	70	126	63	94	82	84	68	85	65	84	70	76	72	39
170	150	197	—	200	196	198	199	179	180	180	200	170	148	164	138	40
125	140	—	—	—	—	217	—	175	—	—	—	175	146	158	138	41
140	110	158	153	146	138	143	144	133	137	134	104	157	120	169	143	42
423	420	400	425	415	418	390	415	406	436	398	424	411	422	433	440	43
452	423	423	438	437	383	403	445	468	434	451	413	449	447	458	443	44
55	55	54	53	58	55	52	52	52	52	53	52	55	54	53	54	45
24	25	22	20	22	24	21	24	25	22	23	24	23	20	22	22	46
139	100	105	72	97	120	110	124	114	136	136	117	136	123	146	137	47
200	240	275	239	281	203	203	213	190	209	218	250	236	195	244	198	48
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	49
175	190	155	148	168	175	148	183	190	185	200	184	178	155	171	198	50
20	25	29	33	30	27	38	15	22	18	15	20	17	25	23	28	51
29	29	29	29	31	29	31	28	29	32	30	30	31	28	31	27	52
17	20	15	17	18	15	16	18	15	15	18	12	18	16	19	20	53
31	40	37	39	49	44	22	42	36	40	36	32	39	41	25	34	54
35	38	33	36	37	37	32	35	38	35	38	35	35	36	38	34	55
—	—	23	29	30	28	20	23	20	25	21	20	—	—	16	—	56
1475	1500	1565	1750	1900	1750	1950	2250	2050	2450	2450	2200	1850	2000	2550	2250	57
1225	1400	1225	1450	1600	1400	1700	1900	1750	2150	2150	1900	1550	1600	2200	1900	58
1050	1350	1135	1200	1500	1375	1600	1600	1650	—	—	1650	1450	1500	2100	—	59
1200	—	958	975	1150	975	—	965	1015	—	1000	1044	1000	960	1010	1035	60
700	—	438	470	543	450	435	455	470	470	470	431	470	485	490	490	61
981	1000	730	760	808	765	760	767	840	801	770	728	770	780	728	812	62
905	960	731	740	808	811	760	687	790	763	720	720	710	720	684	793	63

	Varuslag	Kvantitet	Vänersborg	Borås	Lidköping	Tidaholm	Karlstad	Filipstad	Arvika	Örebro	Västerås
1	Mjölk, oskummad	l	28	32	28	28	30	30	30	30	29
2	Smör: bords- (mejeri-)	kg	450	456	450	449	450	450	450	450	450
3	mat- (lands-)	»	445	454	400	—	440	440	440	440	—
4	Ost, helfet, småpipig, okryddad	»	286	298	272	285	296	292	280	261	278
5	Bordsmargarin, ej smörblandat	»	300	300	300	300	300	300	300	300	300
6	Ägg, svenska, färska	»	254	242	255	242	253	250	242	236	269
7	Potatis: gammal	»	18	14	13	17	16	15	16	13	16
8	»	100 kg	1485	1185	1040	1000	1229	1280	1200	1100	1400
9	färsk, svensk	kg	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gula ärter, svenska	»	79	74	76	79	78	75	75	66	71
11	Bruna bönor	»	138	132	135	160	135	140	110	180	153
12	Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	46	44	45	46	45	46	45	44	44
13	råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	32	33	32	32	32	32	31	31	32
14	rågsikt-, svenskt, märket 000	»	40	39	39	40	40	40	40	38	38
15	Gryn: havre-, ångpreparerade	»	65	69	68	65	64	63	62	63	62
16	ris-, burma, moulmein el. sv., prima	»	100	99	120	105	110	90	95	94	100
17	Makaroner, svenska, ideal	»	74	71	72	76	68	68	68	66	72
18	Rågbröd: hårt grovt spisbröd	»	80	82	78	73	81	73	75	69	72
19	hårt knäckebröd	»	98	97	93	91	101	89	94	82	94
20	sötlimpa eller siktbröd	»	96	96	96	84	86	80	78	78	76
21	grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	77	78	65	59	75	70	66	66	67
22	Vetebröd: skorpor, ordinära	»	193	178	175	140	204	170	170	174	163
23	mjukt matbröd, bakat med vatten	»	107	92	92	90	96	85	73	87	86
24	billigaste sort » » mjölk	»	123	115	77	112	113	100	95	106	106
25	mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	154	154	154	116	145	140	118	137	143
26	Nötkött, färskt: stek	»	247	221	265	215	245	237	270	236	228
27	soppkött	»	193	198	180	178	195	200	220	188	179
28	Kalvkött, stek: gödkalv	»	334	324	344	343	380	332	324	345	370
29	spädkalv	»	200	—	181	—	200	—	200	178	—
30	Färkött, färskt, stek	»	300	324	325	333	308	284	250	290	334
31	Malet nötkött (köttfärs)	»	247	220	220	219	220	217	240	228	240
32	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	313	300	327	298	300	297	310	302	300
33	salt, svenskt (sidfläsk)	»	320	300	326	298	300	—	310	304	300
34	Fläskkorv, ej delikatess-	»	250	220	200	180	210	200	205	215	213
35	Fisk, färsk: abborre	»	125	142	126	128	—	150	150	108	148
36	gädda	»	150	224	161	217	180	200	203	198	236
37	sill	»	138	119	130	127	130	115	120	124	140
38	strömming	»	100	92	100	90	82	90	100	75	78
39	torsk	»	150	108	111	138	130	130	130	117	125
40	rödspotta (spätta)	»	200	184	180	163	166	170	—	171	197
41	kolja	»	175	184	195	174	157	170	150	184	173
42	Salt sill	»	152	152	106	160	153	148	90	116	150
43	Kaffe, rostat: santosblandning	»	413	455	380	427	413	390	396	390	397
44	mest gångbara sort	»	450	486	411	455	473	424	401	435	417
45	Socker, bit-	»	54	54	54	54	55	56	55	53	54
46	Salt, matsalt	»	22	20	24	22	22	22	20	20	22
47	Äpplen, ät-	»	144	166	94	125	148	114	85	100	122
48	Apelsiner, medelstora	dussin	287	240	224	238	295	240	—	—	300
49	Bananer, prima	kg	—	—	—	—	—	—	—	—	—
50	Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	157	181	160	163	158	150	140	146	162
51	Vitkål, svensk	»	30	23	19	30	28	25	35	28	32
52	Pilsner, klass II, utan glas	1/8 l	33	30	29	29	31	29	29	28	28
53	Svagdricka	l	20	20	16	14	18	18	20	18	17
54	Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	35	30	25	35	34	37	27	33	26
55	Fotogen, Water White	l	35	35	36	36	36	36	32	37	40
56	Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	26	—	24	—	22	—	—	22	22
57	Björkved, osågad, hemkörd	»	1900	2050	1650	1700	1900	1525	1750	1800	1900
58	Barrved, » »	»	1600	1750	1350	1425	1600	1200	1450	1500	1600
59	Pannved, hemkörd	»	1550	1650	1050	1250	1650	—	1350	1400	1500
60	Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	1030	1100	1075	1070	965	1017	1100	1050	1000
61	hushålls- (fyrkol), prima,	»	513	550	555	550	495	—	440	525	500
62	Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	742	853	958	818	801	820	950	850	780
63	c:a 40—60 el. 60—80 mm,	»	752	822	905	769	764	780	950	820	745

Falun	Avesta	Ludvika	Mora	Gävle	Söderhamn	Sundsv.:staden	Sundsv.:sågv.-d.	Kramfors	Östersund	Umeå	Vilhelmina	Luleå	Gällivare o. Malmb.	Kiruna	Samtliga orter	
30	30	30	30	30	30	32	32	31	32	31	30	34	35	32	**30**	1
450	450	450	450	450	450	460	460	460	450	450	458	465	460	470	**450**	2
450	450	—	449	447	450	460	460	460	—	—	440	—	—	—	**443**	3
232	275	263	286	272	270	296	288	274	298	254	268	293	271	280	**283**	4
300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	**300**	5
249	248	251	249	250	267	271	263	245	265	250	253	274	279	280	**251**	6
14	15	14	12	13	15	15	13	15	17	13	—	17	19	18	**16**	7
1325	1300	1200	1088	1089	1200	1200	1100	—	—	1150	1120	1550	—	—	**1245**	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
74	74	71	70	70	73	75	75	75	75	76	79	80	78	80	**75**	10
—	115	115	130	113	150	146	151	131	121	147	120	123	124	140	**139**	11
47	44	45	46	47	48	49	48	48	45	47	46	46	45	48	**45**	12
32	34	31	32	32	33	32	33	32	32	34	31	35	34	31	**32**	13
39	40	39	40	39	41	42	42	42	41	42	39	42	41	42	**40**	14
63	69	60	62	61	65	68	68	68	62	63	66	69	65	69	**65**	15
110	93	90	105	91	85	96	92	60	108	100	84	100	88	84	**96**	16
68	69	67	69	71	72	85	76	81	75	74	83	78	68	77	**74**	17
81	71	71	74	68	72	80	74	77	75	71	74	74	68	75	**77**	18
90	85	83	85	83	91	89	88	93	90	90	87	89	85	98	**94**	19
97	92	72	83	72	75	87	87	93	85	93	87	89	108	110	**81**	20
61	—	62	—	66	77	84	82	—	70	68	—	93	85	—	**66**	21
159	177	152	168	186	226	194	184	200	171	200	165	200	233	—	**176**	22
112	92	90	92	87	91	109	108	89	79	108	80	97	130	—	**95**	23
144	—	100	—	93	120	107	107	100	130	—	—	—	—	—	**111**	24
159	177	155	185	145	178	168	162	156	130	188	120	163	155	175	**149**	25
238	230	275	235	230	231	220	204	200	213	209	160	274	249	283	**240**	26
186	190	171	180	171	171	169	153	169	171	160	149	218	195	219	**193**	27
340	315	342	348	355	336	290	270	283	354	—	—	354	300	365	**336**	28
192	180	180	235	210	221	198	170	195	199	214	180	229	190	204	**208**	29
—	311	350	308	330	288	288	—	280	267	313	205	268	260	308	**309**	30
215	213	230	210	224	205	208	209	199	235	210	176	250	250	261	**230**	31
300	300	295	300	309	300	299	291	290	290	300	270	305	285	310	**301**	32
300	300	293	312	310	300	301	290	297	296	300	272	305	285	315	**305**	33
180	210	212	217	185	208	204	213	207	200	188	155	219	220	229	**210**	34
154	165	—	150	150	—	—	—	150	—	—	—	—	—	—	**140**	35
219	252	263	200	206	175	224	224	200	224	200	—	150	—	168	**205**	36
—	152	150	—	—	—	—	—	—	125	—	—	—	—	—	**124**	37
78	90	90	80	99	70	80	80	79	89	100	—	81	85	86	**85**	38
174	153	175	123	150	156	—	—	133	142	150	—	—	100	93	**117**	39
200	197	225	193	195	192	—	—	193	185	—	—	178	—	158	**184**	40
—	169	200	140	150	150	—	—	125	130	—	—	—	—	—	**167**	41
127	127	150	115	113	135	139	126	103	150	138	141	142	—	140	**136**	42
388	427	410	405	396	423	417	386	411	417	397	386	410	391	413	**413**	43
410	437	427	463	477	443	436	401	453	458	478	402	428	423	438	**439**	44
52	54	53	54	52	55	56	57	57	55	58	59	58	57	60	**54**	45
20	20	20	22	19	20	24	23	23	20	20	24	25	23	24	**22**	46
157	146	110	146	108	122	147	147	128	121	125	153	100	129	134	**125**	47
239	210	190	—	160	—	—	—	200	238	313	—	—	—	—	**232**	48
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	49
157	165	143	153	157	175	171	165	177	176	178	163	208	155	165	**168**	50
28	29	20	27	17	37	38	32	28	34	29	48	26	25	30	**26**	51
29	28	29	29	28	29	29	29	30	29	29	32	29	31	30	**30**	52
12	16	16	16	15	15	23	23	25	20	18	23	23	25	25	**19**	53
27	33	34	34	38	35	36	35	37	25	33	54	35	28	28	**34**	54
35	39	34	35	31	36	45	34	34	36	40	36	40	37	38	**36**	55
30	—	—	—	22	—	25	—	—	29	—	—	—	—	—	**24**	56
1600	1500	1550	1300	1800	1435	1600	1560	1400	1570	1425	1000	1500	1550	1650	**1800**	57
1385	1300	1250	1000	1450	1265	1350	1350	1100	1310	1225	750	1300	1300	1300	**1510**	58
1250	1200	—	900	1565	1095	1250	1250	940	1130	1125	—	1250	1300	1150	**1385**	59
985	1048	1031	1050	975	1060	1100	1150	1090	1095	—	—	975	—	—	**1037**	60
—	528	511	570	455	520	500	535	525	575	470	—	515	—	—	**505**	61
709	858	798	906	770	837	745	791	658	930	696	—	736	—	—	**809**	62
689	798	796	854	772	837	726	816	648	873	696	—	790	—	—	**782**	63

Arbetsmarknaden.

Översikt utarbetad inom socialstyrelsen och statens arbetsmarknadskommission.

Arbetsmarknaden under december 1940.

Läget på arbetsmarknaden under december månad kännetecknades av en fortsatt säsongnedgång med minskade arbetstillfällen inom såväl jordbruk som industri och byggnadsverksamhet. Nedgången synes visserligen icke ha varit av större omfattning än under december 1939 men inträdde nu från en väsentligt lägre sysselsättningsnivå och medförde en ytterligare ökning av det alltsedan sommarmånaderna växande antalet arbetslösa och hjälpsökande.

De olika statistiska serier, som belysa utvecklingen på arbetsmarknaden, ge ett samstämmigt uttryck för den nedåtgående säsongrörelsen under december.

Enligt socialstyrelsens sysselsättningsstatistik förelåg sålunda i december jämfört med föregående månad en minskning av antalet sysselsatta arbetare med omkring 7 % och av annan personal med omkring 1 %. Tillbakagången var dock icke större än under motsvarande månad år 1939 och kan anses normal för säsongen. Det bör även anmärkas, att sysselsättningsuppgifterna avse förhållandena i slutet av månaden och därför påverkats av sådana permitteringar i samband med jul- och nyårshelgerna, som regelbundet bruka äga rum inom vissa industrier, exempelvis textil- och beklädnadsbranschen.

Den på grundval av samma uppgiftsmaterial som sysselsättningsstatistiken beräknade konjunktursiffran för arbetstillgången var densamma i december som i november eller 3·35. Då uppgiftslämnarna vid avgivandet av sina omdömen om arbetstillgången i allmänhet torde utgå från, vad de anse som normala förutsättningar för säsongen, återspeglar konjunktursiffran icke säsongmässiga förskjutningar av sedvanlig karaktär och omfattning. En oförändrad konjunktursiffra behöver därför icke utesluta en nedgång av sysselsättningen.

Till arbetsmarknadskommissionen rapporterade uppgifter om anställande och entledigande av arbetskraft bestyrka också, att under december ett betydande antal arbetare entledigats både inom industrigrupperna och inom byggnadsfacken.

Enligt rapporterna från de offentliga arbetsförmedlingarna hade visserligen siffran för antalet arbetssökande sjunkit med ungefär 6 % sedan föregående månad, men minskningen hänförde sig till grupperna jordbruk och skogshushållning samt handel och samfärdsel, husligt arbete m. m., under det att tvärtom ett ökat utbud av arbetskraft förelåg inom industrigrupperna. Antalet lediga och tillsatta platser var omkring 12 % mindre än tidigare. Genomsnittliga antalet ansökningar på 100 lediga platser steg därför från 227 i november till

243[1] i december, medan motsvarande siffror för månaderna november och december 1939 voro 193 och 186.

De senast tillgängliga uppgifterna om arbetslösheten inom fackförbunden, som avse månadsskiftet november/december, uppvisade en arbetslöshet om 12·2 % bland medlemmarna inom samtliga rapporterande förbund (exklusive skogs- och flottningsarbetareförbundet) mot 11·0 % en månad tidigare och 10·4 % i fjol. Den fortsatta säsongnedgången under december kan med all sannolikhet väntas medföra en ytterligare höjning av arbetslöshetsprocenten.

Antalet till arbetsmarknadskommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa, varom uppgifter föreligga intill utgången av december månad, utgjorde vid denna tidpunkt inalles 23 469, vilket innebär en ökning med 2 907 eller över 14 %. De hjälpsökande voro liksom tidigare framförallt koncentrerade till storstäderna, Göteborgs och Bohus län samt Västernorrlands län och med avseende på näringsgrenar till byggnads- och anläggningsfacken, sågverks- och pappersindustrierna, landtransport samt stenindustri. Ökningen av antalet hjälpsökande var under december något mindre än under de närmast föregående månaderna; då hjälpbehovet följer sysselsättningsutvecklingen med en viss eftersläpning, torde de under december företagna entledigandena och permitteringarna av arbetskraft först under början av år 1941 återspeglas i en starkare ökning av antalet hjälpsökande.

En sammanfattande jämförelse med läget vid motsvarande tid år 1939 utvisar en nedgång av antalet sysselsatta arbetare inom industri, handel o. dyl. med närmare 8 %, vartill kommer en ytterligare minskning av den totala sysselsättningsvolymen genom den avsevärt större omfattning, i vilken korttidsarbete tillämpades.[2] Ehuru större delen av den bortfallna arbetskraften torde täckas av antalet inkallade i militärtjänst, var antalet arbetslösa bland medlemmarna inom fackförbunden omkring 15 % och antalet hjälpsökande arbetslösa omkring 35 % högre än i fjol.

En översikt av läget inom de särskilda produktionsgrenarna visar en starkare eller svagare avmattning på så gott som alla områden med undantag för skogsbruket samt under tiden före julhelgen även för handel och samfärdsel jämte därav berörda yrken.

Inom jordbruket märktes en säsongmässig minskning i fråga om både tillgång och efterfrågan på arbetskraft. Det föreliggande behovet av arbetskraft, vilket närmast avsåg yngre drängar och tillfällighetsarbetare, torde i allmänhet ha blivit tillgodosett. De tillfällighetsarbetare från jordbruket, som blivit lediga under vintermånaderna, kunde annars liksom tidigare till stor del erhålla arbete i skogarna.

Skogsarbetet har bedrivits i oförminskad omfattning. Utplaceringen av arbetssökande från andra yrkesområden har alltjämt fortgått och delvis under-

[1] Arbetare, som varit permitterade i samband med julhelgen och som under denna ledighet anmält sig hos arbetsförmedlingen, ha för december 1940 icke redovisats som arbetssökande, för det fall man haft anledning antaga, att de efter helgen skulle komma att återgå i sin förutvarande anställning. Denna ändring i redovisningssättet gör, att jämförelsetalet för antalet ansökningar på 100 lediga platser självfallet blivit något lägre för den senast förflutna månaden, än vad som annars skulle varit fallet.

[2] Se Soc. Medd. 1940 nr 12, sid. 913.

lättats genom de möjligheter, som nu föreligga att tillhandahålla verktygsutrustning. Efterfrågan på huggare var visserligen något mindre under december än föregående månad, men de egentliga timmeravverkningarna kommo först under nyåret i gång i större omfattning.

Inom metallindustrin framträdde under december en mindre nedgång av antalet sysselsatta, vilken dock delvis kan ha berott på tillfälliga permitteringar mellan jul- och nyårshelgerna. Behovet av arbetskraft inom verkstadsindustrin var fortfarande aktuellt men ej fullt så framträdande som tidigare under hösten och synes i allt högre grad avse vissa specialiserade yrkeskategorier, såsom filare, verktygs- och maskinarbetare. De kategorier, som i viss utsträckning entledigats, t. ex. gjutare, hantlangare och verkstadsynglingar, ha däremot varit svåra att återplacera.

Exportindustriernas sysselsättningsförhållanden visade en säsongmässig försämring. Flera sågverk ha ytterligare inställt driften för säsongen; skeppningen av sågade trävaror var dock ganska livlig under månadens första hälft och beredde ökade arbetstillfällen i brädgårdarna och för stuveriarbetare. Pappersbruken arbetade under i stort sett oförändrade förhållanden, medan vid massafabrikerna omfattande entlediganden företogos även denna månad. Glasbruken arbeta under de nuvarande förhållandena huvudsakligen för den inhemska marknaden och ha bl. a. sysselsatts med ersättningsproduktion av emballagegods för konservindustrin; ytterligare permitteringar av ganska stor omfattning ha emellertid icke kunnat undvikas.

Inom konsumtionsvaruindustrierna ha vid sidan av säsongnedgången ransoneringarna och råvarubristen gjort sig alltmera gällande på många områden. Vad livsmedelsindustrin beträffar, erbjödos i samband med helgen ökade arbetstillfällen för bageriarbetare; kex- och spisbrödsfabrikerna företogo däremot mera omfattande permitteringar än vid föregående årsskifte. Råsockerbruken entledigade efter avslutad kampanj större delen av arbetsstyrkan; vid karamell- och konfektfabrikerna entledigades också strax före jul största delen av den personal, som tillfälligt varit sysselsatt under de sista månaderna. I fråga om textil- och beklädnadsbranschen har råvarubrist i vissa fall förorsakat driftinskränkning, varjämte de sedvanliga julpermitteringarna förekommo. Antalet permitterade skofabriksarbetare var avsevärt större än vanligt. Inom den kemisk-tekniska industrin rapporterade bl. a. olje- och parfymfabriker samt stearinfabriker driftsinskränkningar till följd av råvarubrist.

Inom byggnadsämnesindustrierna samt byggnads- och anläggningsfacken reducerades arbetstillfällena ytterligare. Inom murareförbundet redovisades redan vid utgången av november hälften av medlemmarna som arbetslösa och inom byggnadsträarbetarförbundet och målareförbundet närmare två femtedelar; för grovarbetare var arbetslöshetsprocenten något lägre, då dessa ofta kunnat erhålla tillfälliga arbeten av olika slag. Bland elektrikerna var däremot antalet arbetslösa jämförelsevis litet.

Inom sjömansyrkena synes platstillgången ha varit något större än under föregående månad på grund av avmönstringar i samband med julhelgen. Platserna kunde utan svårighet tillsättas, då överskott förekommit inom alla yrkeskategorier med undantag av examinerade maskinister. Sjömanshusen redovisade

sammanlagt 1 965 påmönstringar och 2 835 avmönstringar. 1939 års siffror uppgingo till 4 164 påmönstringar och 6 698 avmönstringar.

Gruppen handel och samfärdsel uppvisade, såsom förut antytts, ökad rörlighet. Korttidsanställningar vid jultiden erbjödos talrikt, särskilt för kvinnliga affärsbiträden, och viss brist förelåg på folk med branschvana. Likaså funnos goda platser för yngre kvinnliga kontorister. Springpojkar och springflickor hade lätt att få sysselsättning. Inom transportarbetaryrkena märktes visserligen under månaden något ökad livaktighet, men överskottet på arbetssökande chaufförer var betydande. Även hamn- och stuveriarbetare voro i stor utsträckning utan arbete.

Den kvinnliga restaurangpersonalen hade god arbetstillgång, bl. a. till följd av tillströmningen till pensionat under helgen. I fråga om husligt arbete minskade antalet ansökningar till följd av den sedvanliga obenägenheten att taga plats under julmånaden. Efterfrågan på tillfällig hjälp för rengöringsarbete och uppassning var livlig, och de tillfälliga platserna voro lättare att tillsätta än de fasta.

Statens arbetsmarknadskommissions verksamhet under december 1940.

Arbetsförmedlingsverksamheten. På grundval av uppgifter från länsarbetsnämnder och skogsarbetsgivare har kommissionen i samråd med överbefälhavaren över rikets försvarskrafter utfärdat s. k. uppgiftskort för sådan värnpliktig ledningspersonal vid skogsbruket, som icke kan undvaras för de viktigare skogsgöromålen, samt för yrkeskunniga milkolare. Personer, för vilka dylika uppgiftskort utfärdats, kunna i den utsträckning, som det militära läget tillåter, medgivas ledighet från militärtjänstgöring under för skogsbruket betydelsefulla arbetsperioder.

För att tillgodose behovet av verkmästare och yrkeskunniga montörer (bilreparatörer) vid bilverkstäder i och för montering av gengasaggregat utfärdades genom generalorder den 8 oktober 1940 föreskrifter angående beviljande av uppskov för dylik personal med inryckning till militärtjänstgöring under återstoden av år 1940. På framställning av kommissionen har genom generalorder den 30 december 1940 giltighetstiden för dessa föreskrifter förlängts t. o. m. mars månad 1941.

För att kontinuerligt kunna följa utvecklingen på skogsbrukets arbetsmarknad har kommissionen anmodat länsarbetsnämnderna att fr. o. m. den 1 januari 1941 från arbetsförmedlingsorganen veckovis infordra uppgifter beträffande behovet av arbetskraft till skogsbruket. Genom att länsarbetsnämnderna veckovis lämna kommissionen ett sammandrag av uppgifterna möjliggöres för kommissionen att snabbt skaffa sig kännedom om bl. a. storleken av det anmälda behov av arbetskraft, som icke för tillfället kunnat tillgodoses.

Vid de offentliga arbetsförmedlingarna tillsattes under månaden 32 533 platser, varav 17 856 manliga och 14 677 kvinnliga. Förmedlingsverksamheten vid de olika arbetsförmedlingsanstalterna samt inom olika yrkesgrupper fram-

går av tab. 1—4 i tabellavdelningen. Av de särskilda rapporter, som inkommit från arbetsförmedlingarna med redovisning av frivillig värnpliktstjänstgöring och luftbevakning, framgår, att verksamheten i ifrågavarande avseende varit livlig. Cirka 3 000 manliga och 300 kvinnliga sökande ha anmält sig. Tillhopa ha inemot 2 000 personer utplacerats. Till belysande av samarbetet mellan arbetsförmedlingsorganen inom skilda delar av landet må nämnas, att i samverkan mellan olika kontor och ombud under november 1 039 platser tillsattes, av vilka 744 manliga och 295 kvinnliga. Genom denna interlokala förmedlingsverksamhet erhöllo 443 personer (326 män och 117 kvinnor) arbetsanställning i annat län än det, inom vilket ansökan om arbete ingivits. Dessa siffror innebära en icke obetydlig nedgång sedan november, men denna omständighet hänger samman med den både hos arbetsgivare och arbetstagare regelbundet framträdande obenägenheten att träffa uppgörelser om anställning under årets sista månad.

Hjälpverksamheten för arbetslösa. Antalet till kommissionen rapporterande hjälpsökande arbetslösa uppgick vid december månads utgång till 23 469, vilket i jämförelse med föregående månad innebär en ökning med 2 907, eller 14·1 %. Hjälpverksamheten undergick under december månad icke några större förändringar. Under månaden har kommissionen beviljat statsbidrag till utförande av ett flertal arbetsföretag såsom beredskapsarbeten. Av dessa må nämnas arbeten på rikshuvudvägar i Bohuslän för en sammanlagd kostnad av 1 117 000 kronor samt vatten- och avloppsledningsarbeten i Njurunda och Ytterlännäs kommuner i Västernorrlands län, varjämte medgivits statsbidrag till kostnadsökning på grund av krisen för uppförande av ett nytt skolhem för Fröbergska stiftelsen i Kalmar.

Av hela antalet hjälpsökande vid december månads utgång åtnjöto 16 713 (71·2 %) hjälp från stat och kommun. Av dessa hjälptes 14 156 (84·7 %) med statsmedel. En summarisk redogörelse för den av kommissionen bedrivna hjälpverksamheten under december månad lämnas i det följande. Om icke annat anmärkts, avse sifferuppgifterna förhållandet vid månadens utgång. Närmare uppgifter om antalet hjälpta i olika hjälpformer och inom olika län samt en översikt av hjälpverksamhetens omfattning under tiden november 1939—december 1940 lämnas i tab. 14 i tabellavdelningen.

Arbetslinjen. Arbeten för arbetslösa bedrevos under månaden dels i form av statliga och kommunala beredskapsarbeten, dels i form av statliga arkivarbeten och statskommunala reservarbeten. I statliga beredskapsarbeten sysselsattes vid 52 arbetsplatser i kommissionens regi 1 282 arbetslösa och vid 22 arbetsplatser i väg- och vattenbyggnadsstyrelsens regi 773 arbetslösa. Vid kommunala beredskapsarbeten sysselsattes 243 arbetslösa. Vid 46 arkivarbetsplatser sysselsattes 163 arbetslösa, tillhörande tekniska och merkantila yrken, och vid statskommunala reservarbeten 151 arbetslösa, antingen familjeförsörjare eller ungkarlar över 50 år. Statskommunala reservarbeten bedrevos av 5 städer, 5 landskommuner och 1 vägdistrikt.

Förutom hänvisade arbetslösa sysselsattes vid beredskapsarbeten och statskommunala reservarbeten c:a 525 specialarbetare, vilka icke voro anmälda

som hjälpsökande och sålunda icke ingå i arbetslöshetskommittéernas månadsrapporter.

Understödslinjen. Dagunderstöd utgick i 19 städer och 29 landskommuner till sammanlagt 10 765 arbetslösa (utom kursdeltagare), av vilka 7 777 (72·2 %) voro försörjningspliktiga. Av samtliga dagunderstödda voro 7 814 (72·6 %) hemmahörande i storstäderna. För december månad hade av understödskommunerna 12 städer och 9 landskommuner även beviljats tillstånd att bedriva hyreshjälpverksamhet med bidrag av statsmedel.

Understöd till kursdeltagare, frivillig arbetstjänst (utbildningshjälp). Kursverksamhet för arbetslösa bedrevs under månaden i form av beredskapskurser, för vilka redogörelse lämnas i det följande. Av eleverna voro 750 anmälda som hjälpsökande och åtnjöto dagunderstöd eller bidrag till inackorderingskostnaderna. Frivillig arbetstjänst, avseende teoretisk och praktisk yrkesutbildning, bedrevs under månaden vid Vännäs yrkesskola. Antalet arbetselever uppgick till 29.

Utbildningsärenden. Kommissionens beredskapskurser, vilka pågått sedan maj 1940 och omfattat en utbildningstid av 4 månader, komma hädanefter att omfatta en tid av högst 6 månader. Statsbidrag har under december månad beviljats till nya svetsningskurser vid skolor för yrkesundervisning i Stockholm, Hyltebruk och Örebro samt till av Göteborgs och Härnösands arbetslöshetskommittéer anordnade kurser. Vid månadens utgång voro beredskapskurser anordnade dels av arbetslöshetskommittéerna i Stockholm, Växjö, Göteborg och Härnösand, dels vid verkstadsskolor för arbetslös ungdom i Lysekil, Mölndal, Uddevalla, Arvika, Köja, Sandö, Sundsvall och Piteå, dels ock vid kommunala anstalter för yrkesundervisning i Stockholm, Uppsala, Södertälje, Eskilstuna, Hyltebruk, Lilla Edet, Trollhättan, Vänersborg, Mariestad, Tidaholm, Örebro och Malmberget. Sammanlagt pågingo 80 kurser, därav 51 för mekaniker, 5 för finmekaniker, 1 för verktygsskötare, 1 för elektromekaniker, 4 för smeder och 18 för svetsare. Elevantalet vid månadens utgång uppgick till 1 100.

Värnpliktslåneverksamheten. Omfattningen av *värnpliktslånenämndernas* verksamhet t. o. m. utgången av december månad framgår av följande sammanställning.

	Antal	Gällande kr.
Helt eller delvis bifallna låneansökningar	4 359	bifallet belopp 3 041 565 avslaget belopp 4 111 766
Avslagna låneansökningar	8 878	13 476 162
Ej slutbehandlade »	1 558	2 540 857
Summa inkomna »	**14 795**	**28 170 350**

Hela antalet till *kommissionen* t. o. m. den 31 december 1940 inkomna värnpliktslåneärenden uppgick till 1 808. Av dessa har kommissionen före månadens utgång avgjort 1 264, varav 262 avsågo av värnpliktslånenämnder underställda beslut och 1 002 av lånesökande ingivna besvär. I fråga om underställda beslut hade kommissionen i 18 fall upphävt värnpliktslånenämndernas beslut om lån och i några fall minskat de beviljade lånebeloppen. I anledning av anförda besvär beviljades ytterligare 58 lån.

Meddelanden från statens arbetsmarknadskommission.

Inventering av arbetsobjekt för arkivarbeten. Hos arbetslöshetskommittéer anmälda arbetslösa kontorister och med dem jämställda ha i görligaste mån erhållit arbetslöshetshjälp genom s. k. arkivarbeten. Såsom sådana ha bl. a. kommit till utförande gallring, sortering och granskning av diverse slags handlingar och arkivalier; inventering, katalogisering, renovering av böcker, boksamlingar i bibliotek; ordnande och uppdelning av museimaterial o. dyl.; lagning och omritning av kartor; utförande av blåkopior och registrering av ritningar; inventering och flyttning av samlingar av tavlor, gravyrer och musikalier etc.; registrering och katalogisering av fotografier, klichéer och annat bildmaterial o. s. v. För att erhålla en översikt över till buds stående arbetsuppgifter av dessa slag under åren 1941—1942 har kommissionen hos statliga verk och myndigheter, en del kulturella institutioner samt vissa kommunala organ begärt uppgifter om förekomsten av lämpliga arkivarbeten under ifrågavarande tid. Av de inkomna svaren har framgått, att 579 arbetslösa kontorister och med dem jämställda kunna beredas arbete vid arkivarbeten under 1941—1942. Av dessa kunna 234 beredas sysselsättning i Stockholm, 53 i Göteborg, 11 i Malmö, 270 i övriga städer och 11 i landskommuner. Arbetenas omfattning beräknas till 174 000 dagsverken. 88 personer kunna sysselsättas intill 3 månader, 157 3—6 månader, 34 7—12 månader och 300 1—2 år.

Permitteringsregister. Vid de permitteringar, som förekomma inom näringslivet, visar sig ofta, att dessa drabba de anställda och deras familjer ytterst olika och utan hänsynstagande till familjernas ekonomiska bärkraft och de sociala konsekvenserna. För att åstadkomma en ur social synpunkt mera tillfredsställande fördelning av arbetstillfällena, särskilt med hänsyn till familjernas ekonomi, har på en ort i vårt land vidtagits vissa åtgärder av större principiellt intresse. Sålunda ha representanter för företagare och arbetare i Alingsås beslutat upplägga ett centralregister över de anställda inom företag tillhörande industri, hantverk och handel. Registret innehåller uppgifter om anställningsförhållanden, försörjningsplikt m. m. för samtliga löntagare inom familjerna. Vid permitteringar inom ett företag skall med ledning av registrets uppgifter i samråd mellan arbetsgivare och arbetstagare fastställas, vilka som skola permitteras. Hänsyn skall därvid även tagas till anställningstidens längd samt företagets behov av vana yrkesarbetare. Samma principer skola även tillämpas vid återanställningar.

Med arbetsmarknadskommissionens medgivande har länsarbetsnämnden i Älvsborgs län beslutat bidraga till förslagets genomförande genom att uppdraga åt arbetsförmedlingens avdelningskontor i Alingsås att upplägga och föra registret. Registret är avsett att träda i funktion i januari 1941.

Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden.

A. Arbetsförmedlingsverksamheten.

Tab. 1. Översikt av verksamheten vid de olika arbetsförmedlingsanstalterna under december 1940.

Arbetsförmedlingsanstalter	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			Ansökningar per 100 led. pl.
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
Stockholms stad .	10 687	2 519	2 352	6 142	5 469	4 097	16 829	7 988	6 449	211
Stockholms län . .	2 294	705	554	973	1 111	792	3 267	1 816	1 346	180
Uppsala län . . .	1 309	453	364	686	336	228	1 995	789	592	253
Södermanlands län	1 427	502	404	474	323	213	1 901	825	617	230
Östergötlands län .	1 871	885	592	755	544	416	2 626	1 429	1 008	184
Norrköping	2 017	585	536	627	196	161	2 644	781	697	339
Jönköpings län . .	1 445	529	348	532	367	246	1 977	896	594	221
Kronobergs län . .	748	351	273	224	208	143	972	559	416	174
Norra Kalmar län .	623	166	129	91	71	59	714	237	188	301
Södra Kalmar län .	1 555	344	282	589	335	276	2 144	679	558	316
Gotlands län . . .	197	92	80	114	119	79	311	211	159	147
Blekinge län . . .	1 475	653	487	691	562	376	2 166	1 215	863	178
Kristianstads län .	1 515	869	532	703	448	317	2 218	1 317	849	168
Malmöh. l.: Malmö	4 636	851	846	1 755	1 099	1 024	6 391	1 950	1 870	328
Hälsingborg . .	1 548	323	309	405	179	159	1 953	502	468	389
Länet i övrigt .	3 095	954	904	1 128	496	412	4 223	1 450	1 316	291
Hallands län . . .	1 215	290	257	627	162	132	1 842	452	389	408
Göteborgs stad . .	10 798	2 554	2 471	3 696	1 833	1 510	14 494	4 387	3 981	330
Götcb. o. Boh. län	3 523	476	457	521	232	205	4 044	708	662	571
Älvsborgs län . .	2 187	690	612	964	538	405	3 151	1 228	1 017	257
Skaraborgs län . .	1 108	825	524	499	480	366	1 607	1 305	890	123
Värmlands län . .	1 282	920	445	656	543	359	1 938	1 463	804	132
Örebro län	2 321	852	393	2 266	811	676	4 587	1 663	1 069	276
Västmanlands län .	989	554	385	556	510	327	1 545	1 064	712	145
Kopparbergs län .	895	661	441	611	430	306	1 506	1 091	747	138
Gävleborgs län . .	1 816	632	523	559	330	227	2 375	962	750	247
Västernorrlands län	4 552	779	737	754	481	376	5 306	1 210	1 113	439
Jämtlands län . .	1 149	718	579	640	519	426	1 789	1 237	1 005	145
Västerbottens län .	1 117	586	365	477	307	205	1 594	893	570	178
Norrbottens län . .	2 413	910	675	268	236	159	2 681	1 146	834	234
Summa dec. 1940	**71 807**	**22 228**	**17 856**	**28 983**	**19 225**	**14 677**	**100 790**	**41 453**	**32 533**	**243**
» nov. 1940	73 439	28 484	22 644	33 891	18 779	14 520	107 330	47 263	37 164	227
» dec. 1939	61 280	24 628	20 488	22 291	20 301	13 849	83 571	44 929	34 337	186
» » 1938	73 288	23 452	21 982	21 667	17 647	11 886	94 955	41 099	33 868	231
» » 1937	61 715	26 345	24 247	19 476	15 450	9 982	81 191	41 795	34 229	194

I samverkan mellan olika kontor och ombud tillsattes under månaden 1 039 platser, varav 744 manliga och 295 kvinnliga. Av dessa *interlokala förmedlingar* gällde 443 (326 manliga och 117 kvinnliga) platser samverkan mellan arbetsförmedlingar inom olika län.

Tab. 2. Verksamheten inom olika yrkesgrupper vid de

A = ansökningar L = lediga

	Arbetsförmedlings-anstalter	Jordbruk			Skogshushållning			Malmbrytning, metall- o. maskin-industri			Trävaruindustri, pappers- o. grafisk industri		
		A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T
1	*Manliga avdeln.* . .	**3 622**	**1 829**	**1 112**	**2 272**	**5 536**	**2 857**	**5 202**	**1 203**	**782**	**7 640**	**290**	**271**
2	Stockholms stad . . .	85	—	—	2	—	—	889	180	127	349	28	25
3	Stockholms län	337	132	59	46	231	181	359	40	32	196	3	1
4	Uppsala län	102	81	63	15	179	137	97	17	10	101	4	3
5	Södermanlands län . .	89	86	41	29	95	64	227	60	43	202	8	8
6	Östergötlands län . . .	274	178	94	44	184	81	222	184	112	332	19	18
7	Norrköping	126	41	31	8	38	26	100	33	13	157	4	4
8	Jönköpings län	88	77	43	31	199	92	101	37	18	451	14	13
9	Kronobergs län	48	36	16	70	141	96	27	7	6	244	16	15
10	Kalmar län	67	50	25	44	105	75	67	51	10	712	7	6
11	Gotlands län	28	12	5	14	5	5	4	2	—	2	—	—
12	Blekinge län	64	33	17	34	227	130	148	28	2	67	2	1
13	Kristianstads län . . .	356	198	124	42	354	150	108	47	22	138	12	10
14	Malmöhus l.: Malmö .	148	27	27	—	8	8	310	41	40	121	2	1
15	Hälsingborg	86	12	12	—	—	—	93	5	4	24	3	2
16	Länet i övrigt . . .	488	238	213	11	89	84	167	21	14	91	7	7
17	Hallands län	64	49	36	5	80	65	87	4	3	132	6	6
18	Göteborgs stad	150	9	3	3	1	1	713	48	44	750	6	6
19	Göteborgs o. Bohus län .	97	37	35	5	50	43	123	20	20	213	1	1
20	Älvsborgs län	98	37	16	48	150	104	187	39	37	136	29	29
21	Skaraborgs län	194	142	77	23	345	126	72	30	20	99	9	9
22	Värmlands län	44	34	11	74	557	126	152	60	46	211	3	3
23	Örebro län	108	97	41	55	443	90	164	63	35	135	7	7
24	Västmanlands län . .	97	105	43	31	171	93	248	77	61	51	5	4
25	Kopparbergs län . . .	35	28	16	150	381	194	72	18	13	170	18	18
26	Gävleborgs län	76	23	15	135	207	128	143	27	17	423	11	11
27	Västernorrlands län . .	101	15	13	490	157	143	117	28	13	1 641	56	56
28	Jämtlands län	29	37	28	378	428	304	32	12	10	53	—	—
29	Västerbottens län . . .	35	7	1	229	342	155	29	7	3	186	2	2
30	Norrbottens län	108	8	7	261	369	156	144	17	7	253	8	5
31	*Kvinnliga avdeln.* . .	**606**	**515**	**190**	**2**	**2**	**2**	**104**	**48**	**26**	**146**	**96**	**84**
32	Stockholms stad . . .	168	—	—	—	—	—	53	27	14	40	50	44
33	Stockholms län	8	16	1	—	—	—	11	2	2	5	2	2
34	Uppsala län	7	25	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Södermanlands län . .	14	14	6	—	—	—	4	2	—	13	9	7
36	Östergötlands län . . .	11	18	6	—	—	—	3	3	3	—	1	—
37	Norrköping	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
38	Jönköpings län	18	27	10	—	—	—	—	—	—	10	5	4
39	Kronobergs län	6	14	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—
40	Kalmar län	8	12	6	—	—	—	—	—	—	2	—	—
41	Gotlands län	7	8	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
42	Blekinge län	7	21	2	—	—	—	3	—	—	—	—	—
43	Kristianstads län . . .	13	15	6	—	—	—	—	—	—	5	—	—
44	Malmöhus l.: Malmö .	32	3	3	—	—	—	11	—	—	14	13	13
45	Hälsingborg	2	1	—	—	—	—	—	—	—	1	2	2
46	Länet i övrigt . . .	40	18	8	—	—	—	—	—	—	9	1	1
47	Hallands län	12	10	5	—	—	—	—	—	—	2	2	2
48	Göteborgs stad	71	2	—	—	—	—	12	1	1	24	8	6
49	Göteborgs o. Bohus län .	2	6	3	—	—	—	1	—	—	4	1	1
50	Älvsborgs län	1	2	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—
51	Skaraborgs län	27	46	26	—	—	—	—	—	—	4	—	—
52	Värmlands län	11	42	10	—	—	—	—	—	—	1	—	—
53	Örebro län	23	13	4	—	—	—	1	—	—	3	2	2
54	Västmanlands län . . .	17	27	10	—	—	—	5	9	2	—	—	—
55	Kopparbergs län . . .	7	18	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	Gävleborgs län	19	18	7	—	—	—	—	4	4	2	—	—
57	Västernorrlands län . .	15	30	14	—	—	—	—	—	—	4	—	—
58	Jämtlands län	38	60	27	—	—	—	—	—	—	—	—	—
59	Västerbottens län . . .	13	28	7	2	2	2	—	—	—	—	—	—
60	Norrbottens län	7	21	5	—	—	—	—	—	—	1	—	—

...platser T = tillsatta platser.

Byggnadsverksamhet			Övriga till industri o. hantverk hörande grupper			Sjöfart o. fiske			Kontorsarbete, allm. tjänst o. fria yrken			Övriga till handel o. samfärdsel hörande grupper			Diversearbete o. husligt arbete			Ungdom u. utbildning	
A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	
17 822	1 476	1 446	9 539	813	755	5 090	1 779	1 755	2 647	2 717	2 595	9 789	4 624	4 363	6 688	1 961	1 920	1 501	1
3 911	35	33	1 071	256	255	638	348	344	713	715	654	2 363	795	752	464	162	162	202	2
700	35	35	144	12	9	33	9	9	20	48	46	193	79	72	242	116	110	24	3
368	9	8	162	—	—	2	—	—	202	73	62	109	39	30	116	51	51	35	4
291	17	17	165	9	9	202	92	92	22	32	30	75	52	49	98	51	51	27	5
379	95	94	190	11	11	22	2	2	62	87	83	166	84	56	158	41	41	22	6
554	49	49	292	35	33	115	38	38	53	72	72	521	259	254	53	16	16	38	7
228	26	26	223	18	4	5	—	—	40	68	67	101	38	38	162	52	47	15	8
141	69	69	70	8	6	—	—	—	11	21	21	59	37	30	53	16	14	25	9
309	96	96	232	16	15	228	28	28	53	48	48	127	67	66	319	42	42	20	10
27	3	3	21	—	—	47	31	28	4	23	23	20	8	8	29	8	8	1	11
175	38	38	222	13	12	262	87	86	13	32	29	100	103	86	369	90	86	21	12
298	*18*	*12*	*142*	*39*	*22*	*90*	*12*	*11*	*17*	*78*	*77*	*144*	*57*	*54*	*142*	*54*	*50*	*38*	13
1 823	23	21	455	14	14	257	93	93	129	99	99	988	449	448	339	95	95	66	14
448	4	1	143	2	2	360	80	80	37	130	129	221	75	67	116	12	12	20	15
653	48	48	516	49	49	247	78	78	181	98	96	239	208	197	485	118	118	17	16
222	7	7	373	8	8	119	28	28	19	34	34	97	59	55	85	15	15	12	17
2 868	34	30	762	58	52	1 637	490	490	468	235	231	2 709	1 474	1 417	868	199	197	370	18
547	88	88	1 799	58	57	132	18	16	12	77	73	186	80	77	367	47	47	42	19
622	113	113	556	107	104	22	6	6	35	37	36	212	127	122	250	45	45	26	20
312	120	120	109	28	26	22	6	6	17	33	31	107	53	50	123	59	59	30	21
290	54	54	212	10	10	47	34	33	36	56	56	93	30	28	103	82	78	20	22
431	32	24	1 076	11	10	8	2	2	23	26	24	153	68	62	135	103	98	33	23
237	15	15	65	2	1	51	26	25	31	26	26	70	67	57	72	60	60	36	24
100	75	75	47	2	2	—	—	—	40	33	30	59	24	18	212	82	75	10	25
289	18	18	144	2	2	154	65	62	32	96	96	146	70	61	247	113	113	27	26
1 050	100	99	157	1	1	287	143	140	94	171	168	257	68	66	291	40	38	67	27
241	62	62	112	14	14	1	—	—	143	102	99	70	43	42	56	20	20	34	28
236	60	58	41	7	5	27	14	13	50	57	45	74	63	56	122	27	27	88	29
572	133	133	88	23	22	75	49	45	90	110	110	130	48	45	607	145	145	135	30
4	4	2	8 552	1 080	981	136	55	55	2 984	1 358	1 043	3 818	3 240	2 698	11 249	12 827	9 651	1 882	31
2	1	—	1 150	160	105	71	36	36	658	377	227	1 100	1 023	865	2 519	3 795	2 806	381	32
—	—	—	113	49	44	5	—	—	35	22	13	69	57	38	684	963	692	43	33
—	—	—	266	6	5	—	—	—	140	22	18	54	44	33	191	239	165	28	34
2	—	—	106	9	7	—	1	1	27	9	5	80	69	51	184	210	136	44	35
—	—	—	118	36	36	—	—	—	141	44	37	59	64	48	387	378	286	36	36
—	—	—	444	56	51	1	—	—	22	11	10	28	20	13	107	109	87	22	37
—	—	—	103	32	16	1	—	—	63	24	21	51	65	44	269	214	151	17	38
—	—	—	14	3	3	—	—	—	17	7	7	36	32	27	150	152	100	1	39
—	—	—	99	17	17	4	2	2	97	33	31	67	44	35	360	298	244	43	40
—	—	—	—	—	—	1	1	1	8	7	3	22	22	16	76	81	56	—	41
—	—	—	194	51	39	—	—	—	37	24	18	117	119	84	288	347	233	45	42
—	—	—	107	7	6	—	—	—	30	11	5	141	93	69	369	322	231	38	43
—	—	—	707	40	36	6	2	2	123	65	54	338	239	224	456	737	692	68	44
—	1	1	121	5	5	1	—	—	21	16	13	62	30	26	178	124	112	19	45
—	—	—	347	11	11	1	—	—	223	43	41	89	60	50	396	363	301	23	46
—	—	—	363	2	2	1	—	—	28	16	15	59	30	28	124	102	80	38	47
—	—	—	1 536	86	76	39	8	8	359	163	136	442	331	295	989	1 234	988	224	48
—	1	1	240	49	48	1	—	—	22	11	8	46	22	20	178	142	124	27	49
—	—	—	471	123	101	1	—	—	50	31	15	90	55	37	327	327	251	25	50
—	—	—	53	127	121	—	—	—	38	31	27	44	33	27	303	243	165	30	51
—	—	—	128	38	38	—	—	—	105	30	20	45	65	52	326	368	239	40	52
—	—	—	1 499	127	124	—	—	—	86	67	63	154	160	145	451	442	338	49	53
—	—	—	31	9	5	—	1	1	38	22	13	84	92	71	339	350	225	42	54
—	—	—	28	10	10	—	—	—	136	37	29	116	116	90	287	249	170	37	55
—	—	—	163	4	4	—	1	1	29	32	30	83	44	37	229	227	144	34	56
—	—	—	49	8	8	3	2	2	101	19	19	63	53	49	508	319	284	11	57
—	—	—	10	5	5	—	—	—	197	93	93	160	182	164	227	179	137	8	58
—	1	—	80	6	4	—	—	—	78	42	29	64	33	23	231	195	140	9	59
—	—	—	12	4	4	—	1	1	75	49	43	55	43	32	116	118	74	2	60

Tab. 3. Översikt av verksamheten inom olika yrkesgrupper under december 1940.

Yrkesgrupper	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Jordbruk o. skogshush.	5 894	7 365	3 969	608	517	192	6 216	6 502	7 882	4 161
Jordbruk	3 622	1 829	1 112	606	515	190	3 975	4 228	2 344	1 302
Skogshushållning . .	2 272	5 536	2 857	2	2	2	2 241	2 274	5 538	2 859
Industri o. hantverk .	40 203	3 782	3 254	8 806	1 228	1 043	47 496	49 009	5 010	4 297
Malmbrytning . . .	227	33	22	—	—	—	227	227	33	22
Metall- o. maskinind.	4 975	1 170	760	104	48	26	4 904	5 079	1 218	786
Jord- och stenind. .	3 316	144	118	29	24	20	3 305	3 345	168	138
Trävaruindustri . .	5 482	194	178	31	—	—	5 316	5 518	194	178
Pappers- o. graf. ind.	2 158	96	93	115	96	84	2 205	2 273	192	177
Livsmedelsindustri .	2 354	369	362	1 724	181	162	3 761	4 078	550	524
Textil- o. beklädn.-ind.	1 473	156	146	5 317	656	543	6 618	6 790	812	689
Läder- o. gummiind.	1 765	69	56	1 186	28	18	2 909	2 951	97	74
Kemisk-teknisk ind.	371	15	14	296	191	188	629	667	206	202
Byggnadsverksamh. .	17 822	1 476	1 446	4	4	2	17 337	17 826	1 480	1 448
Kraft- o. värmeprod.	260	60	59	—	—	—	255	260	60	59
Sjöfart och fiske . .	5 090	1 779	1 755	136	55	55	5 060	5 226	1 834	1 810
Handel o. samfärdsel	12 436	7 341	6 958	6 802	4 598	3 736	17 195	19 238	11 939	10 694
Kontorsarbete . . .	966	181	144	817	291	241	1 749	1 783	472	385
Affärs- o. lagerarb. .	2 970	485	469	1 063	716	581	3 789	4 033	1 201	1 050
Landtransport . . .	6 065	3 753	3 519	201	402	330	5 463	6 266	4 155	3 849
Hotell- o. rest.-rör. .	754	386	375	2 554	2 122	1 782	2 506	3 308	2 508	2 157
Litter. o. konstn. arb.	333	22	19	40	7	5	371	373	29	24
Förvaltn. o. underv. .	1 067	2 870	2 329	1 171	400	378	2 208	2 238	2 770	2 707
Sjukvård o. hygien .	281	144	103	956	660	419	1 109	1 237	804	522
Husligt arbete . . .	94	42	38	11 197	12 808	9 632	7 535	11 291	12 850	9 670
Diversearbete	6 589	1 919	1 882	52	19	19	5 864	6 641	1 938	1 901
Ungdom ut. särsk. utb.	1 501	—	—	1 382	—	—	2 748	2 883	—	—
Summa	**71 807**	**22 228**	**17 856**	**28 983**	**19 225**	**14 677**	**92 114**	**100790**	**41 453**	**32 533**
Därav under 18 år	2 826	1 728	1 511	2 931	1 753	1 393	5 574	5 757	3 481	2 904

Tab. 4. Förhållandet mellan tillgång och efterfrågan å arbetskraft under november och december 1940 samt under december 1939.

Huvudgrupper	Ansökningar på 100 lediga platser									Tillsatta platser på 100 lediga		
	Manliga			Kvinnliga			Tillsammans					
	Dec. 1940	Nov. 1940	Dec. 1939	Dec. 1940	Nov. 1940	Dec. 1939	Dec. 1940	Nov. 1940	Dec. 1939	Män	Kv.	Tills.
Jordbruk o. skogshush.	80	69	130	118	109	61	82	72	121	54	37	53
Jordbruk	198	125	184	118	109	61	180	123	151	61	37	56
Skogshushållning . .	41	37	96	·	·	·	41	37	96	52	·	52
Industri o. hantverk .	1 063	763	756	717	490	339	978	699	642	86	85	86
Sjöfart och fiske . .	286	286	117	·	·	·	285	289	118	99	·	99
Handel o. samfärdsel	169	175	119	148	195	110	161	183	115	95	81	90
Husligt arbete . . .	·	·	·	87	120	77	88	121	77	·	75	75
Diversearbete	343	387	206	·	·	·	343	386	206	98	·	98
Summa	**823**	**258**	**249**	**151**	**180**	**110**	**243**	**227**	**186**	**80**	**76**	**78**
Därav under 18 år	164	171	130	167	204	106	165	189	118	87	79	88

Tab. 5. Sysselsatta personer i slutet av dec. 1940 i jämförelse med slutet av nov. 1940

Näringsgrenar	Företag med uppgifter för såväl november som december 1940									
	Antal företag	Dec. 1940		Indextal för december 1940 (november 1940 = 100)[1]						
		Arbetare	Övriga	Arbetare			Övriga	Samtliga		
				Män	Kv.	S:a		Män	Kv.	S:a
Malmbrytning o. metallind.	**1 113**	**98 747**	**18 371**	**97·1**	**94·4**	**96·9**	**99·4**	**97·4**	**96·3**	**97·3**
Gruvor o. anrikningsverk	17	2 158	118	94·9	·	94·8	99·2	95·1	·	95·0
Järn-, stål- o. kopparverk	32	13 564	1 604	97·6	·	97·5	93·1	97·2	88·0	97·0
Järn- o. stålmanufaktur .	240	12 130	1 755	94·2	88·3	93·6	98·9	94·7	90·8	94·3
Mekaniska verkstäder . .	554	48 437	9 992	97·9	96·7	97·9	99·9	98·2	98·1	98·2
Skeppsvarv	44	6 727	915	95·9	—	95·9	103·0	96·7	100·0	96·7
Elektriska verkstäder . .	64	10 459	3 043	96·7	94·4	96·2	99·5	97·2	96·0	96·9
Annan metallindustri . .	162	5 272	944	98·0	96·7	97·8	102·5	98·3	99·5	98·5
Jord- o. stenindustri . . .	**373**	**10 788**	**1 210**	**88·1**	**96·1**	**89·0**	**99·5**	**89·1**	**96·5**	**89·9**
Kolgruvor	3	904	42	96·4	—	96·4	·	96·5	·	96·5
Torvindustri	49	421	28	79·8	·	79·1	·	80·9	·	80·3
Stenbrott o. stenhuggerier	95	1 773	186	89·7	·	89·8	105·7	90·9	·	91·1
Cementfabriker, kalkbruk	78	2 208	302	81·1	·	81·1	95·0	82·3	93·6	82·6
Tegelbruk	99	978	181	77·7	·	77·8	99·5	80·1	·	80·5
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	16	2 757	310	105·1	99·4	102·9	100·6	104·6	99·4	102·6
Glasbruk	33	1 747	161	86·9	82·0	86·4	98·8	87·7	84·4	87·3
Träindustri	**483**	**15 595**	**1 726**	**87·8**	**88·3**	**87·8**	**101·6**	**88·9**	**94·5**	**89·0**
Sågverk o. hyvlerier . .	196	6 668	651	82·0	·	82·0	102·2	83·4	97·0	83·5
Snickeri- o. möbelfabriker	252	7 615	929	92·1	86·8	92·0	100·1	92·7	96·3	92·8
Annan trävaruindustri .	35	1 312	146	98·1	88·1	96·9	109·8	99·2	90·6	98·0
Pappers- o. grafisk ind. .	**437**	**24 151**	**5 155**	**93·5**	**99·8**	**94·6**	**100·4**	**94·5**	**99·9**	**95·5**
Pappersmassefabriker . .	53	6 635	967	82·8	·	82·9	100·3	84·6	98·0	84·8
Pappersbruk o. pappfabr. .	46	7 876	849	98·2	108·2	100·1	100·0	98·3	107·6	100·0
Annan pappersindustri .	85	2 451	465	101·4	91·4	95·2	98·5	100·5	92·4	95·7
Grafisk industri	253	7 189	2 874	101·5	100·6	101·3	100·9	101·5	100·4	101·2
Livsmedelsindustri	**598**	**21 303**	**6 650**	**82·5**	**82·3**	**82·4**	**97·2**	**84·5**	**87·4**	**85·5**
Kvarnar	33	991	303	95·2	86·9	94·6	100·7	96·3	92·6	95·9
Bagerier	141	3 467	1 136	102·8	91·7	98·5	100·4	102·9	94·8	98·9
Råsockerbruk o. raffinad. .	23	3 068	544	46·3	51·9	47·0	69·3	48·7	54·4	49·4
Choklad- o. karamellfabr.	48	2 477	592	87·8	76·1	78·6	98·7	91·4	78·3	81·8
Bryggerier o. läskedrycksf.	169	4 584	1 036	103·2	100·4	102·7	102·3	103·0	100·9	102·6
Tobaksfabriker	8	1 589	168	100·8	87·7	90·6	101·8	100·8	88·5	91·6
Slakterier o. konservfabr.	88	3 138	1 251	98·3	84·4	93·6	101·5	98·8	90·8	95·7
Annan livsmedelsindustri	88	1 986	1 620	100·1	91·4	98·2	100·4	100·3	97·7	99·1
Textil- o. beklädnadsind. .	**493**	**53 522**	**6 636**	**98·6**	**94·2**	**95·6**	**99·7**	**98·8**	**94·6**	**96·1**
Bomullsindustri	43	12 818	1 063	98·9	90·5	94·4	99·2	98·9	90·9	94·8
Jute- o. linneindustri . .	12	2 949	178	99·6	100·7	100·2	100·6	99·6	100·8	100·2
Ylleindustri	63	10 320	1 159	100·2	98·0	99·0	101·2	100·4	98·2	99·2
Trikåfabriker	89	7 651	941	104·2	97·6	99·0	100·3	103·4	97·7	99·2
Skrädderier o. sömnadsfabr.	183	15 754	2 413	100·0	93·0	94·0	99·1	99·8	93·4	94·6
Annan hithörande industri	103	4 030	882	83·8	91·7	88·9	98·9	86·6	92·9	90·5
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	**238**	**19 210**	**2 828**	**97·7**	**92·8**	**95·6**	**99·0**	**97·9**	**93·5**	**96·0**
Garverier	23	2 254	229	99·6	101·6	99·8	99·1	99·5	101·0	99·7
Skofabriker	98	7 306	840	98·2	90·8	94·8	97·7	98·0	91·4	95·1
Gummivarufabriker . . .	16	5 720	961	98·4	96·2	97·2	97·6	98·3	96·3	97·3
Annan hithörande industri	101	3 930	798	94·7	89·4	92·5	102·3	96·1	91·3	94·0
Kemisk-teknisk industri .	**175**	**8 578**	**3 083**	**87·1**	**69·4**	**81·3**	**99·8**	**89·9**	**76·9**	**85·5**
Färg-, olje- o. parfymfabr.	72	2 603	1 664	95·2	82·0	90·0	100·5	97·6	89·0	93·8
Sprängämnesfabriker . .	7	1 329	220	55·6	34·5	47·8	89·1	59·3	36·2	51·2
Tändsticksfabriker . . .	8	1 478	229	101·3	103·0	101·9	105·5	101·3	104·6	102·4
Annan kemisk-tekn. ind. .	88	3 168	970	97·5	74·1	92·4	99·9	98·2	80·6	94·1
Samtliga industrigrupper	**3 910**	**251 894**	**45 659**	**93·9**	**91·8**	**93·4**	**99·3**	**94·6**	**93·1**	**94·2**
Byggnadsverksamhet . .	905	7 197	1 488	82·7	·	82·7	100·5	84·9	96·6	85·3
Statliga verk o. byggn.-arb.	155	23 858	5 477	85·2	97·7	86·5	88·0	85·7	96·1	86·7
Komm. verk o. byggnadsarb.	188	11 810	2 695	97·4	67·4	97·1	100·1	97·8	93·4	97·7
Handel o. varulager . . .	1 140	6 229	21 762	104·0	97·5	102·7	100·6	102·6	99·5	101·0
Samfärdsel	139	4 568	896	84·8	103·8	85·0	94·5	86·1	95·8	86·4
Banker	109	—	4 766	—	—	—	103·1	104·8	99·8	103·1
Försäkringsföretag . . .	52	—	3 887	—	—	—	98·1	100·3	96·5	98·1
Samtliga näringsgrenar	**6 598**	**305 556**	**86 630**	**92·9**	**92·1**	**92·7**	**98·9**	**93·9**	**94·2**	**94·0**

[1] Se Anm. vid slutet av tabellavdelningen.

Tab. 6. Indextal över antalet sysselsatta arbetare. September 1939 = 100.

Näringsgrenar	1939		1940						
	Nov.	Dec.	Jan.	Febr.	Maj	Aug.	Okt.	Nov.	Dec.
Malmbrytning o. metallind.	100·2	95·9	97·0	97·1	93·8	96·8	102·3	101·8	98·6
Gruvor o. anrikningsverk .	92·8	90·2	90·0	90·2	88·5	102·8	106·7	105·5	100·0
Järn-, stål- o. kopparverk .	99·4	93·5	95·7	96·7	92·3	96·3	100·1	100·8	98·3
Järn- o. stålmanufaktur . .	101·3	95·2	96·4	93·2	82·7	83·5	88·6	88·1	82·5
Mekaniska verkstäder . . .	100·1	96·7	97·8	98·5	96·7	101·2	107·7	106·9	104·7
Skeppsvarv	98·1	95·6	102·9	106·3	112·1	107·9	113·1	114·8	110·1
Elektriska verkstäder . . .	103·1	98·5	100·0	99·7	102·0	105·9	110·4	107·6	103·5
Annan metallindustri . . .	102·7	97·9	94·7	95·5	82·7	79·0	85·4	84·8	82·9
Jord- o. stenindustri . . .	83·6	76·0	69·2	64·8	67·8	68·5	66·4	63·1	56·2
Kolgruvor	99·7	89·0	99·7	103·5	107·0	115·1	120·9	124·8	120·3
Torvindustri	68·5	48·7	41·4	52·9	144·8	108·6	100·1	91·4	72·3
Stenbrott o. stenhuggerier .	89·1	77·6	65·6	56·7	63·3	59·8	59·2	56·3	50·6
Cementfabriker, kalkbruk .	91·7	82·3	76·5	74·7	78·6	80·2	77·6	70·8	57·4
Tegelbruk	58·4	49·1	42·2	37·1	59·1	63·1	50·4	41·3	32·1
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	98·8	98·3	95·2	91·0	64·3	62·8	64·4	68·8	70·8
Glasbruk	91·8	89·8	83·9	80·5	54·9	61·9	71·8	68·9	59·5
Träindustri	82·0	73·4	70·9	69·5	68·2	75·4	78·9	76·1	66·8
Sågverk o. hyvlerier . . .	74·1	64·5	64·1	62·2	78·8	83·1	82·2	77·3	63·4
Snickeri- o. möbelfabriker .	91·3	83·6	77·9	76·8	59·2	69·9	78·5	77·2	71·0
Annan trävaruindustri . .	95·0	85·1	88·3	87·7	78·6	83·7	80·1	76·3	73·9
Pappers- o. grafisk ind. . .	97·6	92·3	91·4	90·9	74·9	66·1	71·1	73·5	69·5
Pappersmassefabriker . . .	92·7	86·4	84·8	83·4	68·5	53·8	58·4	58·9	48·8
Pappersbruk o. pappfabr. .	96·4	92·0	95·2	95·7	72·8	58·9	63·8	68·3	68·4
Annan pappersindustri . .	107·4	99·1	96·8	96·6	84·6	81·2	86·8	89·5	85·2
Grafisk industri	105·4	101·7	98·6	98·0	85·3	86·5	92·1	93·8	95·0
Livsmedelsindustri	113·9	96·4	96·0	95·3	97·6	96·6	108·8	109·2	90·0
Kvarnar	95·6	89·0	90·1	88·5	93·4	95·4	98·2	93·1	88·1
Bagerier	97·4	88·4	89·3	93·2	104·0	97·9	93·9	89·8	88·5
Råsockerbruk o. raffinad. .	163·6	90·6	93·0	90·7	94·0	99·6	176·2	172·3	81·0
Choklad- o. karamellfabr. .	105·7	89·4	78·2	84·5	81·4	93·7	102·0	102·2	80·3
Bryggerier o. läskedrycksf. .	95·9	96·6	95·5	94·2	97·1	96·5	93·6	93·4	95·9
Tobaksfabriker	96·9	87·0	94·2	93·8	92·5	79·3	75·3	84·5	76·6
Slakterier o. konservfabr. .	107·4	97·6	99·6	92·1	98·0	115·7	120·6	124·6	116·6
Annan livsmedelsindustri .	109·3	107·9	104·8	100·3	90·0	82·3	88·1	96·4	94·7
Textil- o. beklädnadsind. . .	100·9	97·7	100·3	102·4	98·4	93·9	93·6	92·9	88·8
Bomullsindustri	100·8	97·7	101·5	102·8	98·3	93·9	96·0	95·6	90·2
Jute- o. linneindustri . . .	103·6	101·5	102·3	106·1	102·4	99·3	100·7	100·7	100·9
Ylleindustri	105·2	103·8	104·7	108·6	106·9	103·1	101·7	101·4	100·4
Trikåfabriker	102·8	99·6	102·3	104·6	97·1	88·7	86·1	86·3	85·4
Skrädderier o. sömnadsfabr.	98·4	94·4	97·4	99·3	97·3	93·1	93·4	91·8	86·3
Annan hithörande industri .	100·3	97·0	97·1	98·7	91·1	84·5	86·6	86·5	76·9
Läder-, här- o. gummiv.-ind.	102·6	98·3	98·9	100·9	99·0	90·3	98·2	97·4	93·1
Garverier	109·3	107·6	115·7	117·3	126·1	120·0	127·9	120·9	120·7
Skofabriker	102·8	100·0	100·7	103·4	98·8	100·5	99·9	98·9	93·8
Gummivarufabriker	100·5	93·2	91·0	92·3	93·6	67·5	84·0	84·8	82·4
Annan hithörande industri .	106·0	100·8	97·4	99·0	89·6	92·1	100·6	100·3	92·8
Kemisk-teknisk industri . .	106·3	102·5	103·9	104·1	95·3	82·1	89·6	94·0	76·4
Färg-, olje- o. parfymfabr. .	120·6	109·9	102·4	103·4	95·9	83·5	90·8	89·3	80·4
Sprängämnesfabriker . . .	110·9	113·0	118·0	121·9	133·7	146·4	149·3	153·6	73·4
Tändsticksfabriker	103·2	109·8	124·3	128·9	88·0	32·7	54·1	71·5	72·9
Annan kemisk-teknisk ind. .	96·8	88·6	86·5	82·0	85·2	86·0	87·6	88·4	81·7
Samtliga industrigrupper	98·9	92·9	92·9	92·9	88·6	87·3	91·6	91·3	85·3
Byggnadsverksamhet	74·1	59·3	56·6	55·8	58·7	57·8	50·4	45·8	37·9
Statliga verk o. byggn.-arb. .	100·6	86·4	90·3	93·1	105·9	121·5	124·8	118·2	102·2
Komm. verk o. byggnadsarb.	97·9	90·4	86·2	83·3	80·8	79·1	82·8	81·1	78·7
Handel o. varulager	86·9	85·5	81·0	78·8	72·1	69·6	76·0	77·2	79·3
Samtliga näringsgrenar	97·3	90·4	89·8	89·4	87·3	87·2	90·7	90·0	83·4

Tab. 7. Arbetstillgången enligt uppgifter från företagare (konjunktursiffror).

Näringsgrenar	1939	1940										
	Dec.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Malmbrytning o. metallind.	4·05	4·02	3·84	3·81	3·64	3·77	3·78	3·64	3·59	3·60	3 59	3·67
Gruvor o. anrikningsverk	4·11	3·80	3·51	3·90	3·84	4·19	4·81	3·42	4·11	4·19	3·80	3·50
Järn-, stål- o. kopparverk	4·71	4·44	4·31	4·32	3·98	3·87	4·32	3·60	3·36	3·35	3·49	3·99
Järn- o. stålmanufaktur	3·94	3·53	3·21	3·31	3·14	3·07	2·95	3·19	3·13	3·24	3·18	3·09
Mekaniska verkstäder	3·96	4·06	3·98	3·95	3·82	4·05	3·92	3·89	3·93	3·84	3·79	3·89
Skeppsvarv	3·94	3·84	4·22	3·96	3·76	4·08	3·80	3·71	3·47	3·96	3·87	4·04
Elektriska verkstäder	3·94	4·34	3·68	3·50	3·66	3·30	3·48	3·49	3·38	3·54	3·23	3·27
Annan metallindustri	4·07	3·51	3·28	3·02	2·72	2·81	2·78	2·40	2·62	2·68	2·65	2·65
Jord- o. stenindustri	3·06	2·51	2·74	2·62	2·69	2·85	2·90	2·84	2·82	2·69	2·91	2·71
Kolgruvor	3·52	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00
Torvindustri	2·69	3·49	3·53	3·56	4·14	4·20	3·97	3·48	3·97	3·79	4·08	3·68
Stenbrott o. stenhuggerier	2·57	1·54	2·10	2·12	2·22	2·30	3·45	2·89	3·07	2·28	2·05	1·97
Cementfabriker, kalkbruk	3·08	2·81	2·69	3·20	3·26	3·05	3·03	2·88	2·96	2·66	2·65	2·38
Tegelbruk	3·10	2·84	2·96	2·57	2·65	3·03	2·67	2·38	2·40	2·39	1·83	1·74
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	3·32	2·71	2·86	2·18	1·23	2·22	1·91	1·91	2·46	2·76	3·81	3·19
Glasbruk	3·07	2·39	2·45	2·32	2·38	2·37	3·18	3·29	2·60	2·65	3·03	3·08
Träindustri	3·30	2·88	2·85	2·70	2·81	2·80	2·96	3·01	3·15	3·09	3·06	2·98
Sågverk o. hyvlerier	3·32	3·15	3·27	2·98	3·22	3·22	3·20	3·08	3·18	2·99	3·03	3·07
Snickeri- o. möbelfabriker	3·29	2·60	2·48	2·39	2·40	2·34	2·72	2·93	3·23	3·25	3·01	2·91
Annan trävaruindustri	3·18	2·81	2·92	2·67	2·61	2·86	2·98	3·00	2·53	2·75	3·65	2·95
Pappers- o. grafisk ind.	3·66	3·49	3·37	2·89	2·37	2·45	2·25	2·41	2·56	2·64	2·86	2·87
Pappersmassefabriker	3·57	3·43	3·49	3·13	2·64	2·45	2·41	2·40	2·57	2·28	2·21	2·42
Pappersbruk o. pappfabr.	4·28	3·99	3·87	2·91	1·97	2·15	1·71	2·19	2·16	2·19	2·67	2·59
Annan pappersindustri	3·83	3·50	3·12	2·93	2·72	2·89	2·60	2·64	2·87	3·34	3·47	3·25
Grafisk industri	3·12	2·95	2·91	2·65	2·41	2·46	2·32	2·48	2·69	2·97	3·27	3·34
Livsmedelsindustri	3·61	3·35	3·36	3·57	3·59	3·62	3·60	3·52	3·51	3·51	3·46	3·39
Kvarnar	3·65	3·29	3·56	4·18	3·92	3·56	3·77	3·81	4·06	3·97	3·94	4·02
Bagerier	3·49	3·18	3·33	3·77	3·87	3·59	3·79	3·60	3·51	3·28	3·19	3·51
Råsockerbruk o. raffinad.	3·14	3·42	3·15	3·54	3·56	3·85	3·68	3·53	3·46	3·69	3·66	3·12
Choklad- o. karamellfabr.	4·43	3·59	3·33	3·44	3·49	3·83	3·98	4·10	4·11	4·14	3·97	4·20
Bryggerier o. läskedrycksf.	3·26	2·86	3·09	3·22	3·53	3·63	3·47	2·86	2·85	2·82	2·68	2·88
Tobaksfabriker	4·23	3·91	4·00	3·32	3·05	3·29	2·37	3·02	3·05	3·18	2·97	2·96
Slakterier o. konservfabriker	3·60	3·35	3·34	3·52	3·43	3·34	3·63	3·65	3·68	3·74	3·87	3·58
Annan livsmedelsindustri	3·77	3·74	3·70	3·82	3·58	3·77	3·56	3·62	3·63	3·45	3·57	3·37
Textil- o. beklädnadsind.	4·24	4·12	4·09	3·98	3·85	3·66	3·70	3·69	3·48	3·38	3·39	3·32
Bomullsindustri	4·56	4·32	4·31	4·19	4·41	4·11	4·09	3·95	3·15	2·90	3·14	3·05
Jute- o. linneindustri	4·29	4·40	4·23	4·41	4·16	3·95	3·51	3·39	3·52	3·59	4·04	3·95
Ylleindustri	4·53	4·55	4·60	4·51	4·33	4·23	4·25	4·16	4·14	3·98	3·78	3·78
Trikåfabriker	4·14	4·26	4·31	4·04	3·98	3·66	3·69	3·50	3·49	3·51	3·44	3·46
Skrädderier o. sömnadsfabr.	4·04	3·76	3·73	3·50	3·33	3·21	3·30	3·49	3·39	3·38	3·29	3·17
Annan hithörande industri	3·79	3·83	3·74	3·42	3·05	2·97	3·01	3·21	3·30	3·25	3·22	3·15
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	4·23	4·25	4·13	4·03	3·97	3·65	3·50	3·66	3·62	3·74	3·67	3·68
Garverier	4·62	4·57	4·45	4·59	4·47	3·97	4·01	3·81	3·81	3·69	3·63	3·66
Skofabriker	4·45	4·36	4·16	3·91	3·91	3·85	3·91	4·03	3·88	3·65	3·52	3·55
Gummivarufabriker	3·96	4·23	4·22	4·28	4·17	3·42	2·85	3·09	3·25	3·86	3·86	3·90
Annan hithörande industri	3·92	3·76	3·58	3·39	3·26	3·45	3·41	3·58	3·60	3·75	3·70	3·62
Kemisk-teknisk industri	4·17	3·95	3·70	3·20	2·75	3·09	2·87	3·04	3·29	3·31	3·37	2·82
Färg-, olje- o. parfymfabr.	4·30	3·41	3·31	3·58	3·09	2·63	2·48	2·82	2·74	2·89	2·99	2·56
Sprängämnesfabriker	3·88	4·78	4·77	3·58	4·21	3·87	3·66	3·43	4·94	4·75	4·75	3·57
Tändsticksfabriker	5·00	5·00	4·00	2·00	1·00	2·00	2·00	2·00	2·00	2·00	2·00	2·00
Annan kemisk-teknisk ind.	3·48	3·29	3·28	3·67	3·45	3·46	3·27	3·41	3·33	3·28	3·52	3·26
Samtliga industrigrupper	3·90	3·78	3·68	3·57	3·46	3·46	3·45	3·48	3·39	3·39	3·40	3·38
Byggnadsverksamhet	2·60	2·45	2·36	2·51	2·46	2·43	2·50	2·55	2·46	2·32	2·26	2·01
Statliga verk o. byggn.-arb.	3·75	3·69	3·76	3·86	3·85	3·83	3·72	3·74	3·82	3·72	3·50	3·60
Komm. verk o. byggn.-arb.	3·15	3·21	3·10	3·24	3·36	3·20	3·00	3·06	2·98	2·96	2·97	2·76
Handel o. varulager	3·49	3·15	3·30	3·26	3·10	3·17	3·14	3·14	3·15	3·10	3·29	3·47
Samfärdsel	3·81	3·14	3·26	3·57	3·01	2·77	2·70	2·59	2·69	2·88	3·18	2·99
Banker	4·46	4·28	4·40	4·44	4·03	4·08	4·06	3·64	3·54	3·58	3·66	4·01
Försäkringsföretag	3·70	3·74	3·90	3·70	3·84	3·64	3·67	3·58	3·57	3·48	3·57	3·46
Samtliga näringsgrenar	3·78	3·67	3·60	3·58	3·44	3·42	3·40	3·38	3·36	3·35	3·35	3·35

Tab. 8. Till statens arbetsmarknadskommission rapporterade nyanställningar och entledigganden under december 1940 i jämförelse med föregående månad.

Näringsgrenar	Antal rapporterande företag		Antal nyanställda		Antal entledigade		Ökning (+) eller minskning (−)	
	nov.	dec.	nov.	dec.	nov.	dec.	nov.	dec.
Malmbrytning o. metallindustri	**142**	**80**	**1 608**	**734**	**1 952**	**1 046**	**− 344**	**− 312**
Gruvor o. anrikningsverk	6	5	25	4	60	66	− 35	− 62
Järn-, stål- o. kopparverk	13	13	246	172	212	151	+ 34	+ 21
Järn- o. stålmanufaktur	8	6	53	10	30	48	+ 23	− 38
Mekaniska verkstäder	83	41	759	434	1 124	470	− 365	− 36
Skeppsvarv	9	6	378	65	92	46	+ 286	+ 19
Elektriska verkstäder	9	5	81	42	191	212	− 110	− 170
Annan metallindustri	14	4	66	7	243	53	− 177	− 46
Jord- o. stenindustri	**47**	**34**	**231**	**61**	**418**	**705**	**− 187**	**− 644**
Kolgruvor	2	1	33	4	23	10	+ 10	− 6
Torvindustri	2	1	—	5	16	—	− 16	+ 5
Stenbrott o. stenhuggerier	8	5	49	4	25	99	+ 24	− 95
Cementfabriker, kalkbruk	6	7	12	1	48	224	− 36	− 223
Tegelbruk	23	13	14	12	258	110	− 244	− 98
Porslins-, kakel- o. lergodsfabr.	3	3	67	35	46	5	+ 21	+ 30
Glasbruk	3	4	56	—	2	257	+ 54	− 257
Träindustri	**34**	**14**	**239**	**—**	**1 305**	**462**	**− 1 066**	**− 462**
Sågverk o. hyvlerier	18	11	191	—	938	321	− 747	− 321
Snickerier o. möbelfabriker	14	2	48	—	346	129	− 298	− 129
Annan trävaruindustri	2	1	—	—	21	12	− 21	− 12
Pappers- o. grafisk industri	**35**	**22**	**927**	**337**	**562**	**1 064**	**+ 365**	**− 727**
Pappersmassefabriker	16	9	415	78	487	931	− 72	− 853
Pappersbruk o. pappfabriker	7	5	365	185	24	22	+ 341	+ 163
Annan pappersindustri	6	5	90	39	12	67	+ 78	− 28
Grafisk industri	6	3	57	35	39	44	+ 18	− 9
Livsmedelsindustri	**47**	**38**	**349**	**74**	**1 612**	**2 201**	**− 1 263**	**− 2 127**
Kvarnar	3	2	2	—	24	29	− 22	− 29
Bagerier	4	3	17	33	93	21	− 76	+ 12
Råsockerbruk o. raffinaderier	12	17	52	16	1 324	1 677	− 1 272	− 1 661
Choklad- o. karamellfabriker	9	8	53	2	65	373	− 12	− 371
Bryggerier o. läskedrycksfabriker	2	—	6	—	4	—	+ 2	—
Slakterier o. konservfabriker	8	4	96	10	75	72	+ 21	− 62
Annan livsmedelsindustri	9	4	123	13	27	29	+ 96	− 16
Textil- o. beklädnadsindustri	**36**	**23**	**328**	**103**	**381**	**290**	**− 53**	**− 187**
Bomullsindustri	6	6	161	71	87	44	+ 74	+ 27
Jute- o. linneindustri	—	—	—	—	—	—	—	—
Ylleindustri	4	2	29	—	52	45	− 23	− 45
Trikåfabriker	5	3	51	20	10	10	+ 41	+ 10
Skrädderier o. sömnadsfabriker	11	9	49	12	155	161	− 106	− 149
Annan hithörande industri	10	3	38	—	77	30	− 39	− 30
Läder-, hår- o. gummivaruind.	**13**	**9**	**227**	**86**	**222**	**241**	**+ 5**	**− 155**
Garverier	2	2	15	10	26	6	− 11	+ 4
Skofabriker	1	1	—	—	33	60	− 33	− 60
Gummivarufabriker	5	3	186	70	138	71	+ 48	− 1
Annan hithörande industri	5	3	26	6	25	104	+ 1	− 98
Kemisk-teknisk industri	**18**	**13**	**307**	**102**	**254**	**256**	**+ 53**	**− 154**
Färg-, olje- o. parfymfabriker	2	3	1	2	134	158	− 133	− 156
Sprängämnesfabriker	2	2	91	38	16	22	+ 75	+ 16
Tändsticksfabriker	3	1	125	4	8	7	+ 117	− 3
Annan kemisk-teknisk industri	11	7	90	58	96	69	− 6	− 11
Samtliga industrigrupper	**372**	**233**	**4 216**	**1 497**	**6 706**	**6 265**	**− 2 490**	**− 4 768**
Byggnadsverksamhet	211	132	2 262	1 141	4 918	2 521	− 2 656	− 1 380
Handel o. varulager	24	18	564	147	106	364	+ 458	− 217
Samfärdsel	1	1	—	9	5	7	− 5	+ 2
Hotell- o. restaurangrörelse	4	2	82	44	35	40	+ 47	+ 4
Banker och försäkringsföretag	1	2	3	10	—	5	+ 3	+ 5
Samtliga näringsgrenar	**613**	**388**	**7 127**	**2 848**	**11 770**	**9 202**	**[2] − 4 643**	**[2] − 6354**
Kvinnor			1 826	591	1 300	1 740	+ 526	− 1 149

[1] Rapportskyldighet föreligger endast ifråga om förändringar av viss omfattning. Beträffande principerna för redovisningen hänvisas till statens arbetsmarknadskommissions kungörelse, S.F.S. 1940: 588 samt Soc. Medd. årg. 1940, sid. 409. — [2] Frånräknas de säsongmässiga entledigandena inom sockerindustrin blir minskningen för november 3 371 och för december 4 693.

D. Arbetslösheten inom fackförbunden.

Tab. 9. Arbetslösheten inom fackförbunden den 30 november 1940.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar		Arbetslösa			Föregående månad		
		Samtliga	Därav kvinnor	Samtliga		Därav kvinnor	Medlemmar	Därav arbetslösa	%
				Antal	%				
Beklädnadsarbetareförb. . .	91	28 257	23 500	1 569	5·6	1 423	27 825	1 182	4·2
Bleck- o. plåtslagareförb. .	50	2 709	—	360	13·3	—	2 717	248	9·1
Bokbinderiförbundet . . .	51	8 026	5 095	327	4·1	204	8 035	443	5·5
Bryggeriindustriarb.-förb. .	110	7 268	1 596	657	9·0	318	7 426	611	8·2
Byggnadsträarbetareförb. .	304	33 323	—	12 875	38·6	—	33 907	11 560	34·1
De förenade förbunden . .	55	12 115	3 793	570	4·7	255	11 915	524	4·4
Elektriska arbetareförb. . .	63	7 079	—	446	6·3	—	7 672	393	5·1
Gjutareförbundet	104	7 992	—	392	4·9	—	8 098	372	4·6
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	498	61 701	7 462	13 443	21·8	1 183	63 468	12 191	19·2
Byggnadsind.-arb. . . .	158	23 289	660	7 176	30·8	166	28 787	6 356	26·7
Byggnadsämnesind.-arb.	176	12 185	372	3 428	28·1	27	12 582	2 865	22·8
Glasbruksarb.	89	3 571	85	330	9·2	18	3 796	357	9·4
Sockerfabriksarb. . . .	19	5 170	904	455	8·8	211	5 115	454	8·9
Tändsticksarb.	4	1 393	558	238	17·1	142	1 894	371	26·6
Övriga arb.	102	16 093	4 883	1 816	11·3	624	16 794	1 788	10·6
Gruvindustriarbetareförb. .	55	9 345	67	180	1·9	2	9 241	158	1·7
Handelsarbetareförb. . . .	255	41 019	16 991	2 203	5·4	528	40 780	2 121	5·2
Kommunalarbetareförb. . .	283	44 425	11 645	2 279	5·1	831	45 141	1 707	3·8
Lantarbetareförbundet . .	644	36 666	581	1 750	4·8	289	36 861	1 279	3·5
Litografförbundet	18	2 388	142	119	5·0	14	2 836	168	5·9
Livsmedelsarbetareförb. . .	120	27 375	8 258	2 418	8·8	747	27 424	2 249	8·2
Metallindustriarb.-förb. . .	285	168 471	10 797	9 403	5·6	1 132	172 236	8 840	5·1
Järnbruksarbetare . . .	55	36 150	497	657	1·8	54	36 316	727	2·0
Verkstadsarbetare . . .	230	132 321	10 300	8 746	6·6	1 078	135 920	8 113	6·0
Murareförbundet	109	9 955	—	4 878	49·0	—	9 970	4 603	46·2
Målareförbundet	198	13 930	2	5 333	38·3	—	14 140	3 348	23·7
Pappersindustriarb.-förb. .	123	28 577	1 354	5 455	19·1	346	32 128	7 014	21·8
Sadelm.- o. tapetseraref. .	57	3 731	796	262	7·0	69	3 733	183	4·9
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	49	11 512	4 797	673	5·8	375	11 519	433	3·8
Skogs- o. flottningsarb.-förb.	268	14 061	4	4 939	35·1	2	14 750	4 903	33·2
Stenindustriarbetareförb. .	113	6 185	1	1 332	21·5	—	6 305	1 095	17·4
Sågverksindustriarb.-förb. .	200	18 148	10	4 505	24·8	9	19 798	4 301	21·7
Textilarbetareförbundet . .	98	38 744	22 139	1 901	4·9	1 364	38 686	1 945	5·0
Tobaksindustriarb.-förb. .	12	2 385	1 824	131	5·5	123	2 382	126	5·3
Transportarbetareförb. . .	144	21 213	398	3 507	16·5	90	21 626	3 903	18·0
Träindustriarbetareförb. . .	215	19 901	303	1 825	9·2	54	21 330	1 999	9·4
Typografförbundet	105	11 772	607	835	7·1	65	11 795	992	8·4
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	260	23 178	—	7 024	30·3	—	23 937	5 198	21·7
Summa	4 937	721 451	122 162	91 591	12·7	9 423	737 681	84 089	11·4
Utom skogs- o. flottn.-arb. .	4 669	707 390	122 158	86 652	12·2	9 421	722 931	79 186	11·0

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under november uppgivits till inalles 444 580.

Tab. 10. Antalet arbetslösa i olika fackförbund i procent av det redovisade medlemsantalet $^{31}/_{10}$ 1939—$^{30}/_{11}$ 1940.

Fackförbund	$^{31}/_{10}$	$^{30}/_{11}$	$^{31}/_{12}$	$^{31}/_{1}$	$^{29}/_{2}$	$^{31}/_{3}$	$^{30}/_{4}$	$^{31}/_{5}$	$^{30}/_{6}$	$^{31}/_{7}$	$^{31}/_{8}$	$^{30}/_{9}$	$^{31}/_{10}$	$^{30}/_{11}$
Beklädnadsarbetareförb.	2·3	4·3	14·9	5·7	5·3	5·0	3·8	5·1	6·7	6·7	5·4	4·7	4·2	5·6
Bleck- o. plåtslagareförb.	6·5	11·7	14·9	19·6	26·0	27·7	20·0	14·5	11·6	9·6	8·1	6·2	9·1	13·3
Bokbindareförbundet	2·6	1·8	2·8	3·9	3·9	4·4	5·8	5·8	6·0	6·1	6·5	6·5	5·5	4·1
Bryggeriindustriarbetareförb.	5·9	6·1	5·5	5·3	6·6	6·5	5·9	3·0	2·1	2·4	3·5	6·0	8·2	9·0
Byggnadsträarbetareförb.	21·0	29·9	38·5	44·5	46·1	52·6	27·6	23·9	25·8	24·0	23·7	26·7	34·1	38·6
De förenade förbunden	4·3	2·9	2·9	3·5	3·8	5·0	3·4	3·6	4·5	5·0	5·6	5·2	4·4	4·7
Elektriska arbetareförb.	1·6	3·5	6·9	9·3	12·8	15·4	8·4	7·0	5·5	4·9	4·3	4·8	5·1	6·3
Gjutareförbundet	1·7	2·2	8·0	2·2	3·1	3·5	2·4	2·5	3·3	3·4	4·7	4·2	4·6	4·9
Grov- o. fabriksarbetareförb.	14·9	19·2	30·9	29·4	30·9	33·5	20·2	15·7	14·8	14·9	16·0	18·2	19·2	21·8
Byggnadsind.-arb.	22·2	29·2	43·4	41·2	43·7	46·1	25·1	17·8	16·8	17·5	20·4	24·1	26·7	30·8
Byggnadsämnesind.-arb.	15·3	22·2	37·0	35·6	39·0	41·4	27·3	17·3	12·0	12·6	14·1	19·0	22·8	28·1
Glasbruksarb.	4·0	5·5	15·0	13·0	14·2	14·7	10·6	20·3	22·0	20·2	16·1	10·8	9·4	9·2
Sockerfabriksarb.	6·6	7·6	28·2	26·3	20·4	27·2	13·9	10·9	9·7	10·0	10·6	15·4	8·9	8·8
Tändsticksarb.	3·6	3·2	2·7	0·4	0·5	0·7	2·3	34·5	52·8	45·7	36·5	28·3	26·6	17·1
Övriga arb.	9·2	9·7	15·0	14·2	15·8	18·8	13·1	10·4	10·7	10·4	11·1	10·4	10·6	11·3
Gruvindustriarbetareförb.	3·5	3·3	3·5	2·7	2·9	3·0	2·3	1·9	2·0	1·8	1·7	1·9	1·7	1·9
Handelsarbetareförb.	3·9	4·4	4·9	4·1	4·5	4·6	4·1	3·6	3·6	3·9	4·0	4·5	5·2	5·4
Kommunalarbetareförb.	3·4	5·0	6·9	6·8	6·8	6·5	3·9	1·7	1·6	2·3	2·3	2·5	3·8	5·1
Lantarbetareförbundet	4·3	6·3	6·6	7·5	8·0	8·1	3·9	3·0	2·6	2·9	3·6	3·5	3·5	4·8
Litografförbundet	1·6	1·4	1·9	2·0	2·8	3·0	1·7	2·9	6·6	5·9	6·2	6·5	5·9	5·0
Livsmedelsarbetareförb.	5·9	6·3	10·5	8·8	7·4	7·8	4·9	3·9	3·8	4·2	5·4	6·6	8·2	8·8
Metallindustriarbetareförb.	4·3	4·7	5·5	5·2	5·6	6·5	5·4	4·8	4·1	4·5	4·3	4·6	5·1	5·6
Järnbruksarbetare	1·5	1·5	1·6	1·6	1·9	2·4	2·0	1·6	1·4	1·7	1·9	2·1	2·0	1·8
Verkstadsarbetare	5·1	5·6	6·5	6·1	6·6	7·6	6·3	5·6	4·9	5·3	4·9	5·2	6·0	6·6
Murareförbundet	18·5	27·3	49·4	54·7	57·3	58·8	42·3	35·4	30·7	30·9	31·2	38·0	46·2	49·0
Målareförbundet	10·3	24·7	31·2	48·5	49·3	49·4	37·2	27·0	22·5	16·5	14·6	13·2	23·7	38·3
Pappersindustriarbetareförb.	7·4	7·4	6·9	6·9	8·1	8·9	15·4	23·6	21·0	26·3	26·4	25·6	21·8	19·1
Sadelm.- o. tapetserareförb.	2·0	2·6	19·7	21·1	21·2	27·9	14·3	17·0	14·8	11·9	8·3	5·2	4·9	7·0
Sko- o. läderindustriarb.-förb.	2·2	2·2	9·9	4·3	4·4	4·5	3·9	4·0	4·6	5·1	3·4	2·9	3·8	5·8
Skogs- o. flottn.-arbetareförb.	44·3	46·3	45·5	17·3	19·6	38·0	35·6	30·2	29·3	33·5	34·1	33·2	33·2	35·1
Stenindustriarbetareförb.	17·5	19·4	39·4	29·3	29·5	32·8	20·9	14·9	13·0	11·7	14·0	16·9	17·4	21·5
Sågverksindustriarbetareförb.	28·9	34·7	52·7	35·5	31·6	39·1	28·3	17·8	11·4	10·5	13·9	17·9	21·7	24·8
Textilarbetareförbundet	2·2	2·3	2·0	2·2	2·0	2·0	1·9	2·4	2·7	3·2	3·8	4·6	5·0	4·9
Tobaksindustriarbetareförb.	3·6	3·6	3·6	3·2	3·0	3·3	3·0	3·3	3·6	5·2	4·7	5·0	5·3	5·5
Transportarbetareförb.	10·7	11·3	10·3	15·2	17·2	17·2	13·8	9·3	11·5	13·4	14·2	15·8	18·0	16·5
Träindustriarbetareförb.	5·6	8·1	34·0	15·5	15·8	20·1	16·5	14·6	12·1	12·0	9·2	9·3	9·4	9·2
Typografförbundet	5·2	5·4	5·3	5·6	6·0	6·8	5·2	4·9	2·7	3·4	5·1	8·7	8·4	7·1
Väg- o. vattenb.-arbetareförb.	23·3	32·5	42·3	32·1	33·1	36·2	25·8	25·1	21·3	20·1	20·0	20·7	21·7	30·3
Summa	**8·9**	**11·2**	**15·9**	**14·2**	**14·6**	**16·2**	**11·6**	**9·9**	**9·2**	**9·4**	**9·5**	**10·3**	**11·4**	**12·7**
Utom skogs- o. flottn.-arb.	**8·0**	**10·4**	**15·2**	**14·1**	**14·5**	**15·8**	**11·1**	**9·5**	**8·7**	**9·0**	**9·1**	**9·8**	**11·0**	**12·2**

E. Hjälpsökande arbetslösa.

Tab. 11. Till statens arbetsmarknadskommission rapporterade hjälpsökande arbetslösa.

Län	Antal rapportkommuner		Antal hjälpsökande arbetslösa			Ökning (+) eller minskning (−) gent emot närmast föregående månad				Arbetslösa per 1 000 inv.	Försörjningspliktiga i % av samtliga
	hela antalet	därav städer	Städer	Landsbygd	Summa	Städer	Landsbygd	Summa			
								Antal	%		
a) *Vid utgången av december 1940.*											
Stockholms stad	1	1	3 773	—	3 773	+ 411	—	+ 411	+ 12·2	6·5	64·8
Stockholms	9	2	104	573	677	+ 24	+ 112	+ 136	+ 25·1	2·4	75·6
Uppsala	4	1	166	43	209	+ 44	+ 5	+ 49	+ 30·6	1·5	73·7
Södermanlands	3	3	359	—	359	+ 102	—	+ 102	+ 39·7	1·9	72·4
Östergötlands	3	3	649	—	649	+ 60	—	+ 60	+ 10·2	2·1	72·7
Jönköpings	8	5	254	89	343	− 15	− 36	− 51	− 12·9	1·4	73·2
Kronobergs	8	2	86	49	135	− 10	+ 11	+ 1	+ 0·7	0·9	77·8
Kalmar	9	4	413	101	514	+ 40	+ 66	+ 106	+ 26·0	2·2	73·7
Gotlands	1	1	59	—	59	+ 27	—	+ 27	.	1·0	72·9
Blekinge	17	2	122	195	317	+ 29	− 22	+ 7	+ 2·3	2·2	66·2
Kristianstads	5	2	92	13	105	+ 30	+ 3	+ 33	+ 45·8	0·4	66·7
Malmö stad	1	1	1 639	—	1 639	+ 294	—	+ 294	+ 21·9	10·6	75·4
Malmöhus i övrigt	9	6	890	20	910	+ 361	+ 12	+ 373	+ 69·5	2·4	73·1
Hallands	8	3	234	61	295	+ 26	+ 28	+ 54	+ 22·4	1·9	72·9
Göteborgs stad	1	1	5 363	—	5 363	+ 393	—	+ 393	+ 7·9	19·1	62·1
Göteborgs o. Bohus i övrigt	31	4	609	1 915	2 524	− 7	+ 28	+ 21	+ 0·8	12·3	74·0
Älvsborgs	12	5	349	96	445	+ 38	+ 22	+ 60	+ 15·6	1·4	78·2
Skaraborgs	2	2	10	—	10	− 53	—	− 53	− 84·1	0·0	60·0
Värmlands	12	1	179	200	379	+ 57	− 6	+ 51	+ 15·5	1·4	75·7
Örebro	5	1	393	65	458	+ 76	− 39	+ 37	+ 8·8	2·0	67·0
Västmanlands	2	2	105	—	105	− 3	—	− 3	− 2·8	0·6	65·7
Kopparbergs	3	1	105	47	152	+ 2	+ 4	+ 6	+ 4·1	0·6	69·7
Gävleborgs	9	3	272	155	427	− 5	+ 67	+ 62	+ 17·0	1·6	84·8
Västernorrlands	34	2	174	2 601	2 775	+ 17	+ 520	+ 537	+ 24·0	10·0	83·8
Jämtlands	2	1	52	37	89	− 3	+ 36	+ 33	+ 58·9	0·6	75·3
Västerbottens	12	2	25	194	219	+ 14	+ 29	+ 43	+ 24·4	1·0	56·6
Norrbottens	9	1	9	530	539	+ 5	+ 113	+ 118	+ 28·0	2·5	65·3
Summa	**220**	**62**	**16485**	**6 984**	**23 469**	**+ 1 954**	**+ 953**	**+ 2 907**	**+ 14·1**	**3·7**	**70·6**
b) *November 1939—December 1940.*											
1939.											
november	266	69	7 003	6 492	13 495	+ 2 050	+ 1 599	+ 3 649	+ 37·1	2·1	70·1
december	265	71	7 327	5 941	13 268	+ 324	− 551	− 227	− 1·7	2·1	73·1
1940.											
januari	252	71	8 313	5 632	13 945	+ 986	− 309	+ 677	+ 5·1	2·2	75·5
februari	239	68	9 012	4 826	13 838	+ 699	− 806	− 107	− 0·8	2·2	74·9
mars	227	67	8 962	4 288	13 250	− 50	− 538	− 588	− 4·2	2·1	75·8
april	178	54	5 705	3 127	8 832	− 3 257	− 1 161	− 4 418	− 33·3	1·4	74·8
maj	159	48	4 811	1 593	6 404	− 894	− 1 534	− 2 428	− 27·5	1·0	71·9
juni	140	45	4 264	1 142	5 406	− 547	− 451	− 998	− 15·6	0·9	71·7
juli [1]	169	51	5 257	2 645	7 902	+ 993	+ 1 503	+ 2 496	+ 46 2	1·3	76·2
augusti[1]	180	51	6 494	3 867	10 361	+ 1 237	+ 1 222	+ 2 459	+ 31·1	1·6	75·7
september	193	56	8 060	4 183	12 243	+ 1 566	+ 316	+ 1 882	+ 18·2	1·9	74·4
oktober	208	61	10892	5 230	16 122	+ 2 832	+ 1 047	+ 3 879	+ 31·7	2·5	71·8
november	223	68	14531	6 031	20 562	+ 3 639	+ 801	+ 4 440	+ 27·5	3·2	70·3
december	220	62	16485	6 984	23 469	+ 1 954	+ 953	+ 2 907	+ 14·1	3·7	70·6

[1] För under juli och augusti 1940 genomförda ändringar i rapporteringen redogöres i Soc. Medd. årg. 1940, sid. 580 och 643.

Tab. 12. De arbetslösas yrkestillhörighet. December 1940.

Yrkesgrupper	Antal hjälpsökande arbetslösa			Ökning (+) eller minskning (−) gent emot föregående månad			Av staten och kommunerna hjälpta	
	Städer	Landsbygd	Summa	Städer	Landsbygd	Summa	antal	i % av antalet hjälpsökande
Jordbruk och skogshushållning	**288**	**357**	**645**	**+ 80**	**+ 48**	**+ 128**	**373**	**57·8**
Jordbruk	274	88	362	+ 86	+ 14	+ 100	192	53·0
Skogshushållning	14	269	283	− 6	+ 34	+ 28	181	64·0
Industri och hantverk	**9 910**	**5 137**	**15 047**	**+ 1497**	**+ 682**	**+ 2 179**	**10584**	**70·3**
Malmbrytning	5	71	76	+ 2	+ 31	+ 33	26	34·2
Metall- och maskinindustri	1 004	99	1 103	+ 109	+ 2	+ 111	828	75·1
Jord- och stenindustri	520	1 555	2 075	+ 51	− 21	+ 30	1 366	65·8
stenindustri	274	1 435	1 709	+ 19	− 12	+ 7	1 121	65·6
glasindustri	9	68	77	+ 2	− 5	− 3	46	59·7
övrig jord- och stenindustri	237	52	289	+ 30	− 4	+ 26	199	68·9
Trävaruindustri	694	1 087	1 781	+ 57	+ 274	+ 331	1 194	67·0
sågverksindustri	532	1 058	1 590	+ 60	+ 266	+ 326	1 051	66·1
annan trävaruindustri	162	29	191	− 3	+ 8	+ 5	148	74·9
Pappers- och grafisk industri	250	1 044	1 294	+ 23	+ 228	+ 251	626	48·4
Livsmedelsindustri	243	25	268	+ 31	− 2	+ 29	186	69·4
Textil- och beklädnadsindustri	253	6	259	+ 31	− 2	+ 29	202	78·0
Läder-, hår- och gummivaruindustri	176	12	188	+ 42	+ 3	+ 45	119	63·3
Kemisk-teknisk industri	186	10	196	+ 41	+ 9	+ 50	140	71·4
Byggnadsverksamhet	6 505	1 212	7 717	+ 1114	+ 166	+ 1280	5 825	75·5
husbyggnadsarbete	5 615	564	6 179	+ 1040	+ 98	+ 1138	4 768	77·2
väg-, gatu- o. vattenbyggnadsarb.	890	648	1 538	+ 74	+ 68	+ 142	1 057	68·7
Kraft- och värmeproduktion	74	16	90	− 4	− 6	− 10	72	80·0
Sjöfart och fiske	**343**	**98**	**441**	**+ 18**	**+ 6**	**+ 24**	**297**	**67·3**
Handel, samfärdsel o. allmän tjänst	**3 629**	**244**	**3 873**	**+ 137**	**+ 25**	**+ 162**	**3 202**	**82·7**
Kontorsarbete	233	7	240	+ 14	− 3	+ 11	195	81·3
Affärs- och lagerarbete	950	29	979	+ 19	± 0	+ 19	817	83·5
Landtransport	2 015	197	2 212	+ 83	+ 23	+ 106	1 804	81·6
Hotell- och restaurangrörelse	240	3	243	+ 14	+ 1	+ 15	210	86·4
Litterärt och konstnärligt arbete	107	3	110	+ 15	± 0	+ 15	103	93·6
Förvaltning och undervisning	50	1	51	− 10	+ 1	− 9	44	86·3
Sjukvård och hygien	34	4	38	+ 2	+ 3	+ 5	29	·
Husligt arbete	**68**	**6**	**74**	**+ 3**	**− 1**	**+ 2**	**57**	**77·0**
Arbete, ej hänförl. till annan grupp	**2 247**	**1 142**	**3 389**	**+ 219**	**+ 193**	**+ 412**	**2 200**	**64·9**
Summa	**16 485**	**6 984**	**23 469**	**+ 1 954**	**+ 953**	**+ 2907**	**16713**	**71·2**

Tab. 13. De arbetslösas ålders- och försörjningsförhållanden. December 1940.

Åldersgrupper	Städer			Landsbygd			Summa		
	försörjningspliktiga	icke försörjningspliktiga	summa	försörjningspliktiga	icke försörjningspliktiga	summa	försörjningspliktiga	icke försörjningspliktiga	summa
16—25 år	476	1 217	1 693	186	591	777	662	1 808	2 470
26—50 »	7 314	2 644	9 958	3 603	625	4 228	10 917	3 269	14 186
över 50 »	3 299	1 535	4 834	1 692	287	1 979	4 991	1 822	6 813
Summa	**11 089**	**5 396**	**16 485**	**5 481**	**1 503**	**6 984**	**16 570**	**6 899**	**23 469**

Tab. 14. Hjälpverksamheten för arbetslösa.

Län	Hela antalet hjälpta[1]	därav hjälpta genom: statligt beredskapsarbete i kommissionens regi	statligt beredskapsarbete i annan myndighets regi	kommunalt beredskapsarbete	reservarbete: arkivarbete	reservarbete: statskommunalt reservarbete	kommunalt arbete utan statsbidrag	kontantunderstöd: dagunderstöd	kontantunderstöd: kommunalt understöd	utbildningshjälp
a) *Vid utgången av december 1940.*										
Stockholms stad .	3 241	211	—	—	120	12	—	2 293	186	419
Stockholms . . .	433	103	—	—	8	—	—	125	184	13
Uppsala	143	—	—	—	2	—	24	81	31	5
Södermanlands .	216	—	—	—	—	—	168	36	—	12
Östergötlands . .	569	89	—	—	2	—	30	376	72	—
Jönköpings . . .	179	72	—	—	1	14	79	—	—	13
Kronobergs . . .	70	13	—	—	1	—	28	—	—	28
Kalmar	199	69	—	—	—	4	93	—	33	—
Gotlands	12	—	—	—	—	—	12	—	—	—
Blekinge	132	26	15	29	—	—	61	—	1	—
Kristianstads . .	69	4	—	—	—	—	65	—	—	—
Malmö stad . .	1 343	16	—	—	—	—	—	1 142	185	—
Malmöhus i övrigt	612	9	—	32	—	—	55	425	91	—
Hallands	155	19	—	—	—	6	121	—	1	8
Göteborgs stad .	4 791	183	20	39	12	—	8	4 379	58	92
Göteborgs o. Bohus i övrigt .	1 501	242	452	14	—	12	52	612	56	61
Älvsborgs . . .	256	13	—	—	—	—	184	48	11	—
Skaraborgs . . .	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Värmlands . . .	141	11	—	—	8	—	47	75	—	—
Örebro	246	23	—	50	1	35	49	74	—	14
Västmanlands .	32	—	—	—	—	—	32	—	—	—
Kopparbergs . .	39	1	—	—	2	—	36	—	—	—
Gävleborgs . . .	190	27	26	—	2	33	6	84	12	—
Västernorrlands .	1 890	150	260	79	3	35	252	1 015	40	56
Jämtlands . . .	64	—	—	—	—	—	40	—	22	2
Västerbottens . .	63	—	—	—	—	—	35	—	—	28
Norrbottens . .	126	1	—	—	1	—	46	—	51	27
Summa	**16 713**	**1 282**	**773**	**243**	**163**	**151**	**1 523**	**10 765**	**1 034**	**779**
b) *November 1939—December 1940.*										
1939.										
november . . .	8 488	1 241	1 301	787	122	492	1 192	1 811	1 366	176
december	9 221	1 011	1 045	627	124	443	1 277	2 930	1 688	76
1940.										
januari	10 135	1 182	971	636	132	411	1 335	3 273	2 085	110
februari	10 556	1 070	766	580	127	298	1 404	3 423	2 582	306
mars	10 210	863	647	435	130	213	1 386	3 493	2 814	229
april	7 176	597	638	402	131	138	1 041	2 676	1 397	156
maj	5 407	405	926	546	127	196	724	1 279	921	283
juni	5 276	358	1 011	518	128	214	589	993	1 057	408
juli	5 858	524	1 084	318	119	197	661	1 009	1 379	567
augusti	7 519	1 133	1 051	318	119	195	669	1 532	1 867	635
september . . .	9 019	1 458	1 059	255	122	181	814	2 694	1 807	629
oktober	11 343	1 655	995	233	125	226	1 021	5 702	817	569
november . . .	14 818	1 852	856	282	154	221	1 575	8 330	839	709
december	16 713	1 282	773	243	163	151	1 523	10 765	1 034	779

[1] För tiden november 1939—juni 1940 har i antalet hjälpta medräknats i statliga och kommunala beredskapsarbeten sysselsatta av arbetslösbetskommittéer anvisade arbetslösa, vilka först i juli 1940 ingå i antalet hjälpsökande och redovisas under rubrikerna »statligt beredskapsarbete i annan myndighets regi» och »kommunalt beredskapsarbete».

F. Sammanfattande uppgifter rörande arbetsmarknaden åren 1935—1940.

Tab. 15. Arbetsförmedling och arbetslöshet.

År	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Medeltal
	Antal ansökningar om arbete på 100 lediga platser												
1935	485	477	414	321	303	284	277	255	244	284	434	442	365
1936	370	319	261	249	214	194	194	175	169	204	289	327	262
1937	265	208	171	161	137	133	142	129	130	162	208	194	187
1938	218	230	182	157	146	153	152	128	132	167	236	231	196
1939	219	230	179	155	126	119	119	106	124	154	193	186	173
1940	165	162	144	132	114	115	137	154	166	187	227	243	182
	Arbetslösheten inom fackförbunden (Procent av medlemstalet)												
1935	22·3	20·1	18·5	16·0	12·0	11·3	9·9	10·2	10·9	12·7	14·9	21·3	15·0
1936	19·0	18·1	16·5	13·8	10·2	9·3	8·1	8·1	8·7	10·3	12·3	17·5	12·7
1937	16·3	14·8	14·5	11·2	8·3	7·7	6·4	6·2	6·8	8·3	11·1	17·8	10·8
1938	15·6	14·5	13·0	10·7	8·4	8·5	7·2	7·2	7·5	9·0	11·2	17·8	10·9
1939	14·9	13·0	11·7	9·0	6·3	5·6	4·8	5·0	6·3	8·0	10·4	15·2	9·2
1940	14·1	14·5	15·8	11·1	9·5	8·7	9·0	9·1	9·8	11·0	12·2		
	Antal rapporterade hjälpsökande arbetslösa												
1935	93 419	89 838	83 588	75 122	61 177	51 157	42 582	41 723	41 190	47 045	54 167	57 965	61 581
1936	61 400	58 127	53 162	46 628	34 571	25 863	21 510	20 783	20 903	24 712	28 742	30 814	35 601
1937	33 509	31 280	27 750	22 247	15 840	11 429	9 800	9 577	9 782	12 411	16 169	18 765	18 213
1938	21 723	21 766	19 184	15 791	12 463	10 421	8 481	8 346	9 154	12 349	17 350	22 099	14 927
1939	27 547	27 087	25 290	22 790	15 310	9 917	6 634	6 071	7 063	9 846	13 495	13 268	15 360
1940	13 945	13 838	13 250	8 832	6 404	5 406	[1] 7 902	[1] 10 361	12 243	16 122	20 562	23 469	12 695

Tab. 16. Indextal för antalet sysselsatta arbetare.

År	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.
1935	100·0	105·5	106·1	104·9
1936	104·5	110·5	112·0	110·2
1937	111·7	119·1	120·6	116·4
1938	114·7	117·9	117·8	116·3
1939	114·1	120·3	120·3	118·6
1940	109·7	107·0	107·5	

Tab. 17. Konjunktursiffror för arbetstillgången.

År	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.
1935	3·51	3·71	3·73	3·76
1936	3·71	3·82	3·91	3·97
1937	4·01	4·10	4·06	3·80
1938	3·45	3·51	3·53	3·63
1939	3·66	3·92	3·96	3·78
1940	3·67	3·44	3·38	3·35

Anmärkningar till tab. 5—7 och 16—17. Uppgifterna insamlas medelst rapportkort, som varje månad tillställas c:a 13 000 arbetsgivare, av vilka c:a 7 000 inkommit med uppgifter för december. Angående materialets representativitet se Soc. Medd. 1940, sid. 334. Uppgifterna avse antalet sysselsatta arbetare sista arbetsdagen av sista avlöningsperioden i månaden och övriga sysselsatta sista dagen i månaden. Indextal för mindre än 50 personer ha ej beräknats. Indextal, som avse minst 50 men under 100 personer, äro tryckta med medievalstil. Med användande av månadsindextalen över antalet sysselsatta arbetare ha i tab. 6 enligt den s. k. kedjemetoden indextal uträknats över arbetarantalet i slutet av månaderna november 1939—december 1940 med början av september 1939 som bas. På motsvarande sätt ha över arbetarantalet även beräknats kvartalsindextal med 1:a kvartalet 1935 som bas. Dessa kvartalsindextal för samtliga näringsgrupper tillhopa återgivas i tab. 16. De s. k. konjunktursiffrorna i tab. 7 och 17 grunda sig på arbetsgivarnas omdömen om arbetstillgången. Vid beräkningarna har man givit omdömet mycket god arbetstillgång poängsiffran 5 och låtit siffrorna 4, 3, 2 och 1 i tur och ordning beteckna god, medelgod, mindre god och dålig arbetstillgång, varefter ett med antalet sysselsatta personer (före oktober 1939 antalet arbetare) vägt medeltal av dessa poängsiffror framräknats.

[1] Se noten till tab. 11.

Litteraturöversikt.

(December 1940.)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen.

Allmänna sociala frågor.

CARLSON, SUNE. Statistiska arbetsuppgifter och statistiskt källmaterial. Affärsekonomi 1940, nr 18.

EKDAHL, G. Konjunkturteori och ekonomisk utveckling. Ekonomen 1940, nr 4.

JASON, A. Methoden und Begriffe der Filmstatistik. Vierteljahrsh. zur Wirtschaftsforschung 1940/41, nr 1.

KARLBOM, T. Fackföreningsrörelsen och kulturförsvaret. Fackföreningsrörelsen 1940, nr 49.

STECHERT, K. Krig och arbetare. Fackföreningsrörelsen 1940, nr 48.

WINANT, J. G. What war is doing to labour in Europe. The labour gazette 1940, nr 10.

ÅKERMAN, G. Produktivitetsförsämring och inflationsrisk. Ekonomisk tidskrift 1940, nr 4.

ÅKERMAN JOHANSSON, BRITA. Vad gör husmodern i sitt hushåll? Vår bostad 1940, nr 21.

Sverige.

BOHM, S. Hur stor kan den svenska exporten till Ryssland bli? Affärsekonomi 1940, nr 18.

HÄRNOD, T. Skogsindustrien under avspärrningstid. Svensk export 1940, nr 24.

JOHANSSON, ALBIN. Samarbete på gott och ont. Finanstidningen 1940, nr 48.

JOSEPHSSON, O. Personurvalet inom vårt offentliga liv. Sunt förnuft 1940, nr 10.

KIHLMAN, KARIN. Om socialarbetare. Yrke och kall. Lönesättningen. Skyddsvärnet 1940, nr 6.

LUNDBERG, E. Priskontrollen och inflationsfaran. Sunt förnuft 1940, nr 10.

MEIDNER, R. Det ekonomiska läget efter senaste kvartalsskiftet. S. A. P. information 1940, nr 22.

MONTGOMERY, A. Det penningpolitiska läget. (Föredrag.) Ekonomen 1940, nr 4.

NYSTRÖM, P. Från föreningens statistiska verksamhet. Bankvärlden 1940, nr 12.

OHLIN, B. Sveriges näringsliv bakom Skagerackspärren. Sunt förnuft 1940, nr 10.

SVENNILSON, I. Ersättningsproduktionens ekonomiska förutsättningar. (Föredrag.) Ekonomen 1940, nr 4.

SÄLLFORS, T. Några rationaliseringsmöjligheter inom industriell företagsdrift. Sunt förnuft 1940, nr 10.

SÖDERLUND, G. Sveriges nationella produktionsproblem. Svensk export 1940, nr 25.

Danmark.

Den danske Industriproduktion i 1939. Tidsskrift for Industri 1940, nr 24.

Haandværkerforeningen i Köbenhavn 1840—1940. Tidsskrift for Industri 1940, nr 23.

Kristidens arbetslagstiftning i Danmark. Industritidningen 1940, nr 11.

Finland.

EHRNROOTH, N. G. Det ekonomiska läget i Finland. Industria 1940, nr 25.

PIPPING, H. E. Finlands ekonomiska motståndskraft. Sunt förnuft 1940, nr 10.

Frankrike.

MEND, N. v. Den franska industrins nuvarande läge. Industritidningen 1940, nr 11.

Det franska näringslivet organiseras. Industria 1940, nr 25.

Italien.

Kriget och autarkipolitik i Italien. Industria 1940, nr 25.

Palestina.

BRICK, D. De judiska arbetarna som sociala nydanare i Palestina. Syndikalismen 1940, nr 6.

Schweiz.

Bericht über die Massnahmen zur Inflationsverhütung in der Schweiz. Zeitschrift für schweizerische Statistik und Volkswirtschaft 1940, nr 2.

Tyskland.

Tysklands ekonomiska expansion. Industria 1940, nr 25.

Arbetarskydd.

RUNDBERG, G. Silikosfrågan. Gjutaren 1940, nr 6.

Sverige.

BERG, O. Samarbete i arbetshygieniska frågor. Gjutaren 1940, nr 6.

ENANDER, M. Bra bostäder för skogsarbetare. Skogen 1940, nr 23.

GYLLIN, Y. Skyddsombudsorganisationer. Fackföreningsrörelsen 1940, nr 50.

MOHLNE, G. Läkaren och arbetsplatsens hälsoberedskap. Social-medicinsk tidskrift 1940, nr 11.

Kromförgiftning hos arbetare troddes vara syfilis. Förbundet 1940, nr 4.

Livsmedelsarbetarna och yrkessjukdomarna. Mål och medel 1940, nr 12.

Några olycksfallsförsäkringsspörsmål av speciellt intresse för lantarbetarna. Lantarbetaren 1940, nr 50.
Några synpunkter beträffande skyddsombuden. Skoarbetaren 1940, nr 12.
Yrkesåkomma eller olycksfallsskada? Textilarbetaren 1940, nr 4.

Arbetslön och arbetstid.

RUGGLES, R. The relative movements of real and money wage rates. The quarterly journal of economics nov. 1940.

Sverige.

BJÖRK, L. Sågverksarbetarnas arbets- och inkomstförhållanden. Fackföreningsrörelsen 1940, nr 50.
RINGENSON, S. Teknisk förenkling eller besparingsåtgärd? Ändrad uppställning av ämbetsverkens avlöningsstater. Tidskrift för den centrala statsförvaltningens tjänstemän 1940, nr 4.
SKOGH, S. Rörligt kristillägg. Tidskrift för den centrala statsförvaltningens tjänstemän 1940, nr 4.
SOOP, E. Det rörliga lönetillägget och levnadskostnadsindex. Tidskrift för den centrala statsförvaltningens tjänstemän 1940, nr 4.
Nativitet och familjelön. Svensk tidskrift 1940, nr 10.
Propositionen om statstjänstemännens kristillägg. Industria 1940, nr 25.
Tjänstemannalönerna. Industritjänstemannen 1940, nr 11.

Finland.

Lantarbetarnas löneförhållanden år 1940. Social tidskrift 1940, nr 11.

Tyskland.

KÖRNER. Leistung und Lohn. Reichsarbeitsblatt 1940, nr 34.
WIEDEMANN. Zu den weiteren Vorschriften über die Erstattung der Lohnausfälle bei Fliegeralarm und Fliegerschäden. Reichsarbeitsblatt 1940, nr 33.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

FINN, FRANCES. Kvinnoarbetet i de krigförande länderna. Hertha 1940, nr 12.

Sverige.

GÄRDLUND, T. Ungdomen och arbetslösheten Tiden 1940, nr 10.
HOFSTEN, BIRGITTA v. Deltidsyrken. Hertha 1940, nr 12.
LANDGREN, J. Arbetslöshetspolitikens dilemma. Tiden 1940, nr 10.
NORDSTRÖM, G. H. Hjälpåtgärder mot arbetslösheten inom de tekniska och merkantila yrkena. Från departement och nämnder 1940, nr 23 A.
THORELLI, H. Brist på arbetskraft — arbetsbrist. Affärsekonomi 1940, nr 17.
ÅKERMAN, G. Arbetsmarknaden under första krigsåret. Industria 1940, nr 26.

Amerikas förenta stater.

Migratory labor. A report to the President by the Interdepartmental committee to coordinate health and welfare activities. Social security bulletin 1940, nr 9.

Danmark.

ZEUTHEN, F. Den danska arbetslöshetspolitiken. Tiden 1940, nr 10.
Beskæftigelse af Arbejdslöse. Arbejderen 1940, nr 24.

Norge.

ALEXANDER, F. Arbeidslöshetstrygdens ökonomiske sider för og nå. Sosial trygd 1940, nr 12.

Tyskland.

HAEGER. Berufswechsel und Arbeitseinsatzpolitik in den Handwerksberufen. Reichsarbeitsblatt 1940, nr 33.

Befolkningsfrågor.

Sverige.

HYRENIUS, H. Behöver Sverige ett särskilt befolkningsdepartement? Statsvetenskaplig tidskrift 1940, nr 5.
— Giftermålsfrekvens och nativitet i Sverige under senare år. Statsvetenskaplig tidskrift 1940, nr 5.
QUENSEL, C.-E. Födelseår eller åldersår som indelningsgrund i befolkningsstatistiken. Statsvetenskaplig tidskrift 1940, nr 5.

Tyskland.

QUENSEL, C.-E. Den tyska familje- eller äktenskapsstatistiken. Statsvetenskaplig tidskrift 1940, nr 5.
Altersaufbau und Familienstandsgliederung des deutschen Volkes. Weitere Reichsergebnisse der Volks- und Berufszählung 1939. Wirtschaft und Statistik 1940, nr 23.

Bostadsförhållanden.

REIJNER, E. Att taga vara på värmen och skydda sig mot drag. Vår bostad 1940, nr 21.

Sverige.

AHLÉN, A. Socialstyrelsens byggnadskostnadsindex för hyreshus av sten i Stockholm. Byggnadsindustrien 1940, nr 22.
B[RUNIU]s, A. Byggnadspropaganda. Industria 1940, nr 26.
GLIMSTEDT, N. En bostadsundersökning i Örebro i fråga om två typiska arbetargrupper. Sv. stadsförbundets tidskrift 1940, nr 10.
NILSSON, CARL J. En industristads bostadsproblem. Sv. stadsförbundets tidskrift 1940, nr 10.
Byggnadsindustrins problem i förgrunden. Byggnadsträarbetaren 1940, nr 12.
Byggnadskostnaderna måste ned. Verkstäderna 1940, nr 12.

Landsbygdens bostadsproblem. Diskussionsinlägg vid »Sörmlandsbygdens bostadsdagar». Byggnadsvärlden 1940, nr 50.

Tyskland.

SELDTE. Über die Wohnungspolitik der Reichsregierung und die Aufgaben der Bauforschung. Reichsarbeitsblatt 1940, nr 33.

WEISSER. Wesen und Zukunft der Baugenossenschaften. Reichsarbeitsblatt 1940, nr 34.

Tendenzen des gemeinnützigen Wohnungsbaues. Soziale Praxis 1940, nr 23.

Zum neuen Wohnungsbauprogramm. Soziale Praxis 1940, nr 23.

Föreningsväsen, kollektivavtal och arbetskonflikter.

Sverige.

GRÖNVALL, HANNA. Hembiträdesrörelsens framväxt. Fackföreningsrörelsen 1940, nr 48.

HÅSTAD, E. Den svenska »korporatismen». Svensk tidskrift 1940, nr 10.

JONSSON, HENNING. Skogsarbetarrörelsens organisationsproblem. Fackföreningsrörelsen 1940, nr 51/52.

LIND, A. Förhandlingsläget på arbetsmarknaden. S. A. P. information 1940, nr 23.

Det nya lantarbetaravtalet. Lantarbetaren 1940, nr 49.

Danmark.

ENGBERG, E. Overenskomstsituationen fra 1937 indtil September 1939. Socialt Tidsskrift 1940, nr 10.

Norge.

Vad försiggår i norsk fackföreningsrörelse? Fackföreningsrörelsen 1940, nr 49.

Storbritannien.

HOOG, A. Syndikalismen i engelsk arbetarrörelse. Syndikalismen 1940, nr 6.

Försvarsberedskap.

Sverige.

JACOBI, A. Rätt man på rätt plats. En aktuell värnpliktsfråga. S. A. P. information 1940, nr 24.

SÖDERBERG, G. Avlöning och annan ersättning till de värnpliktiga. S. A. P. information 1940, nr 22.

Jordbruks- och egnahemsfrågor.

Världens skörd 1940. Industria 1940, nr 25.

Sverige.

BONOW, M. Jordbrukets priser och inkomster. S. A. P. information 1940, nr 22.

B[RUNIUS], A. Jordbruksekonomiens paradoxer. Industria 1940, nr 25.

ERICSSON, YNGVE. Den statliga egnahemsverksamheten. S. A. P. information 1940, nr 23—24.

HAGANDER, H. Den statliga regleringen av spannmålshandeln. Från departement och nämnder 1940, nr 23 A.

Danmark.

PEDERSEN, JÖRGEN. Det danska jordbrukets läge. Tiden 1940, nr 10.

Kooperation.

Sverige.

ÖRNE, A. Kooperationen och den ekonomiska utvecklingen. Kooperatören 1940, nr 22.

Danmark.

DREJER, A. AXELSEN. Andelsselskaber i Danmark i Aaret 1939. Andelsbladet 1940, nr 50—51.

Kristidsfrågor.

Sverige.

LUNDH, E. Vår bränsleförsörjning inför den nya avverkningssäsongen. Från departement och nämnder 1940, nr 23 A.

Finland.

KEKKONEN, U. Vården av de evakuerade. Social tidskrift 1940, nr 11.

Nykterhetsfrågan.

HERCOD, R. Alkoholbruk och krig. Tirfing 1940, nr 5.

— Alkoholpolitiken i olika länder under den nuvarande krigstiden. Tidskrift för alkoholpolitik 1940, nr 4.

KINBERG, O. Alkohol och trafikfarlighet. Tidskrift för systembolagen 1940, nr 12.

Sverige.

BÅÅTH, I. Statsunderstöden till nykterhetsnämnderna under år 1940. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1940, nr 10.

FROSTER, G. Svensk krönika. [Alkoholfrågan.] Tirfing 1940, nr 5.

PETRÉN, A. Om nykterhetsnämnds skyldighet enligt alkoholistlagen. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1940, nr 10.

THULIN, E. Brännvinspriser och brännvinsbeskattning under tre kvarts sekel. Tidskrift för systembolagen 1940, nr 12.

Danmark.

HAUNSÖ, S. Dansk kronik. [Alkoholfrågan.] Tirfing 1940, nr 5.

Priser, levnadskostnader, konsumtion.

ABRAMSON, E. Smör och margarin. Hygienisk revy 1940, nr 12.

Sverige.

ANSTRIN, H. Vår bränsleförsörjning. Industria 1940, nr 26.

[BOUVIN, S.] Socialstyrelsens förslag till ändrade grunder för indexberäkningarna. (Referat av föredrag.) Försäkringstjänstemannen 1940, nr 6.

ESSÉN, R. Indexen och levnadsförhållandena. Köpmannen 1940, nr 50.

GJÖRES, A. Erfarenheter från priskontrollen. (Föredrag.) Kooperatören 1940, nr 23/24.

HAMMARSTRÖM, E. Livsmedelstilldelningen till sjuka under kristid. Sv. läkartidningen 1940, nr 51.

JOHANSSON, ALF. Levnadskostnadsindex. (Föredrag med diskussion.) Nationalekonomiska föreningens förhandlingar 1940, nr 3.

LINDGREN, G. Dyrortsgraderingen. Förbundskamraten 1940, nr 12.

NORDGREN, OLIVIA. Mjölkstandardiseringen och vår matfettsförsörjning. S. A. P. information 1940, nr 24.

RYDE, H. Vår foderförsörjning. Från departement och nämnder 1940, nr 22.

SOOP, E. En femtonhundratalsbudget vore roande för historikern men av föga glädje för dagens indexbyggare. Metallarbetaren 1940, nr 49/50.

— Mer om indextal. Metallarbetaren 1940, nr 48.

Amerikas förenta stater.

DAVIS, C. C. Agriculture and the defense program. Federal reserve bulletin 1940, nr 11.

Finland.

LEHTINEN, A. Vår nuvarande folkförsörjningsförvaltning och dess utveckling. Social tidskrift 1940, nr 11.

Inverkan av ransoneringen och beskattningen på levnadskostnaderna. Social tidskrift 1940, nr 11.

Kanada.

New cost of living index for Canada. The labour gazette 1940, nr 10.

Storbritannien.

Äganderätt och livsmedelsförsörjning i England. Industria 1940, nr 25.

Tyskland.

DECKEN, H. v. DER, & LIEBE, H. Die Ernährungswirtschaft Deutschlands im Weltkrieg und heute. Vierteljahrsh. zur Wirtschaftsforschung 1940/41, nr 1.

Socialförsäkring.

Amerikas förenta stater.

GEDDES, ANNE E. Who are the people receiving aid to the blind and how much assistance are they receiving? Social security bulletin 1940, nr 9.

Socialvård.

Sverige.

BERGGREN, A. Socialvårdens rationaliseringsfråga just nu. Sunt förnuft 1940, nr 10.

GÖRANSSON, H. Lagen om ungdomsfängelse. Skyddsvärnet 1940, nr 6.

JOHNSSON, PEHR. Några blad ur äldre tiders ungdomslagstiftning. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1940, nr 6.

JONSSON, GUSTAV. En psykiatrisk undersökning av tvångsarbetarklientelet i Sverige. Skyddsvärnet 1940, nr 5.

LARSSON, SVEN. Eftervården av ungdomliga lagöverträdare. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1940, nr 6.

MYRGÅRD, A. Barnavården — speciellt spädbarnsvården — å landsbygden. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1940, nr 6.

NYBLOM, B. Förundersökning och övervakning — ett angeläget vårdproblem. Skyddsvärnet 1940, nr 6.

Danmark.

HAARLÖV, T. Fattigvæsenets Udvikling i det 19. Aarhundrede. Socialt Tidsskrift 1940, nr 10.

Undervisning och yrkesutbildning.

Sverige.

[LUNDQUIST, R.] Omskolning av arbetskraft. (Föredrag med diskussion.) Affärsekonomi 1940, nr 17.

NEYMARK, E. Vad tror flickorna själva? Hertha 1940, nr 12.

Amerikas förenta stater.

WENNGREN, R. Rådgivningsbyrån för barn i New York. Sv. lärartidning 1940, nr 49.

Tyskland.

CORNET, R. Historique de l'orientation professionelle en Allemagne. Revue du travail 1940, nr 6/9.

Ut- och invandring.

Sverige.

OLSSON, EJNAR. Främlingar i Sverge. Fackföreningsrörelsen 1940, nr 49.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur.

AMERIKAS FÖRENTA STATER. Social security board. Bureau of research and statistics.
Bureau report. Wash. 1940.
4. Seasonal workers and unemployment insurance in Great Britain, Germany, and Austria. A survey of legal provisions and administrative practice through 1938.

BROMAN, I. Ärftligheten och dess betydelse särskilt för människan. Sthlm 1940.

DANMARK. Arbejds- og Socialministeriet.
Kommunernes Hjælp til trængende Börns Anbringelse i Börnehaver m. v. Khvn 1940. (Ökonomisk-statistiske Undersögelser. 5.)

— Det landökonomiske Driftsbureau.
Undersögelser over Landbrugets Driftsforhold. Regnskabsresultater fra danske Landbrug. 23 (1938/39). Khvn 1940.

— Det statistiske Departement.
Statistiske Meddelelser. Række 4. Khvn 1940.
Bd 110: H. 2. Indkomst- og Formueansættelserne til Staten for Skatteaaret 1939/40.

DANSK INDUSTRIBERETNING. Aarg. 34 (1939). Udg. av Industriforeningen i Kjöbenhavn. Khvn 1940.

DUBFEE, C. H. Att dricka eller icke dricka. Hur man övervinner alkoholbegäret. Övers. (fr. eng.) av G. Kassman. Sthlm 1940.

HAAG. Statistisch bureau der gemeente.
Onderzoek naar de kosten van het levensonderhoud van arbeiders- en ambtenaarsgezinnen te 's-Gravenhage in het jaar april 1937 t./m. maart 1938. 's-Gravenh. 1940.
Statistiek van het gemeentepersoneel 1938. 's-Gravenh. 1940.

INTERNATIONELLA ARBETSBYRÅN.
Annuaire des statistiques du travail. — Yearbook of labour statistics. Année 5 (1940). Genève 1940.

KRETSCHMER, E. Om hysteri. Till svenska (fr. ty.) av N. Holmberg. Sthlm 1936. (Orientering i aktuella ämnen.)

KRISTENSEN, K. J. Folket och jorden. Hur danskarna lösa sina jordproblem. Sthlm 1940.

LIND, STINA. Sista stationen. Sthlm 1940.

LOOFT, C. Barn og ungdom som lovovertredere. Oslo 1940.

LUNDBERG, O. On random processes and their application to sickness and accident statistics. Upps. 1940. (Akad. avh. Sthlm.)

MARSTRAND, E. [m. fl.] Den danske Stat. 3, omarb. Udg. Khvn 1940. (Nyt socialt Bibliotek.)

NATIONERNAS FÖRBUND. Child welfare information centre.
Annual report on child welfare. Geneva 1940. (Publ. 1940: 4. 4.)

NEDERLÄNDERNA. Departement van sociale zaken.
Centraal verslag der arbeidsinspectie. 1938. 's-Gravenh. 1939.

NORGE. Kjelinspektören.
Årsberetning fra arbeidstilsynets kjelkontroll 1939. Oslo 1940.

RIKSGÄLDSKONTORET.
Årsbok utarb. inom Riksgäldskontorets räkenskapsbyrå. Årg. 20 (budgetåret 1939/40). Sthlm 1940.

RIKSRÄKENSKAPSVERKET.
Utdrag ur rikshuvudboken för budgetåret 1939/40. Sthlm 1940.

SCHJELDERUP, H. Neuroserna och den neurotiska karaktären. (Övers. fr. no.) Sthlm 1940.

SCHWEIZ. Eidg. statistisches Amt.
Statistische Quellenwerke der Schweiz. Bern 1940.
94. Bundesamt für Sozialversicherung. Schweizerische Krankenkassen und Tuberkuloseversicherungsträger 1936 und 1937.

SJÖBERG, A. Järnvägarnas godstrafik som konjunkturmätare. Sthlm 1940.

SJÖBERG, G. Drottninghuset 1686—1936. Minnesskrift. På uppdrag av stiftelsens direktion utarb. Sthlm 1940.

SKATTEBETALARNAS FÖRENING.
Meddelanden. Sthlm 1940.
70. Statens inkomster och utgifter 1924—40.

SOCIALVÅRDSKOMMITTÉN.
Redogörelse för socialvårdskommitténs undersökning rörande tilläggspensionärer, vilka under tiden sept.—nov. 1938 erhöllo fattigvårdsunderstöd eller pensionstillskott. [Sthlm 1940. Stencil.]

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1940. Sthlm 1940.
29. Lagrådets utlåtande över processlagberedningens förslag till rättegångsbalk. (Ju.)
30. Betänkande med förslag rörande övergång till högertrafik i Sverige. Avg. [d. 3 dec. 1940] av 1939 års högertrafikkommitté. (K.)
31. Socialvårdskommitténs betänkande 2: Statistisk undersökning rörande de erkända sjukkassorna. [Avg. i sept. 1940.] (S.)
32. 1938 års hälso- och sjukvårdssakkunniga. De yngre sjukhusläkarnas avlönings-, arbets- och bostadsförhållanden. Undersökning verkställd av *G. Ahlberg*. [Avg. d. 29 nov. 1940.] (S.)
33. [WISTRAND, L.] Principbetänkande i trafiksäkerhetsfrågan. Avg. [d. 17 dec. 1940]. (K.)
34. 1938 års tobakshandelsutredning. Betänkande rörande reglering av import- och detaljhandeln med tobaksvaror. Avg. d. 16 dec. 1940. (Fi.)
35. Organiserad samverkan inom svenskt näringsliv. Betänkande avg. [d. 21 dec. 1940] av 1936 års näringsorganisationssakkunniga. (H.)
36. Betänkande och förslag angående folkskoleväsendets rationalisering. Avg. [d. 13 dec. 1940]. (E.)
37. Betänkande angående lägenhetsupplåtelser åt lappar som lämnat renskötseln. Avg. d. 27 nov. 1940. (Jo.)

38. Betänkande och förslag angående värntjänstutbildning för skolungdom. Avg. [d. 24 dec. 1940] av Värntjänstutbildningssakkunniga. (E.)

STATISTISK ÅRSBOK för Göteborg. Årg. 40 (1940). Utg. av Göteborgs stads statistiska byrå. Gbg 1940.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1940.
Finanser.
Rusdrycksförsäljningen m. m. år 1939. Av K. kontrollstyrelsen.
Samhällets barnavård år 1937. Av Socialstyrelsen.

UTLÄNNINGSLAGEN och därmed sammanhängande författningar samt passkungörelserna. Utg. genom Justitiedepartementets försorg d. 1 dec. 1940. Sthlm 1940.

YRKESINSPEKTIONEN 1890—1940. Sthlm 1940.

ÅKERMAN, H. Gunnebo bruk 1764—1939. Minnesskrift. Utarb. på uppdrag av styrelsen för Gunnebo bruks aktiebolag. Västervik 1939.

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling ha under tiden 11 december 1940—15 januari 1941 bl. a. publicerats:

Nr		Daterad 1940
980.	Lag ang. ändring i vissa delar av lagen den 21 juni 1940 (nr 540) om krigsskadeersättning	6 dec.
1000.	K. förordn. om allmän omsättningsskatt (Jfr även 1940: 1001 och 1002)	13 »
1003.	K. kung. ang. ändrad lydelse av 2 och 7 §§ kung. den 22 juni 1939 (nr 464) om förbättringsbidrag samt nybyggnads- och förbättringslån för bostadsbyggnadsföretag på landsbygden	13 »
1028.	K. kung. ang. reglering av handeln med matfett (Jfr även 1940: 1025—1030)	20 »
1031.	K. kung. ang. vissa begränsningar i förhandlingsrätten för lärare vid folk- och småskolor samt fortsättningsskolor	20 »
1032.	K. kung. ang. särskilda påföljder vid olovlig överlåtelse av vissa ransonerade varor m. m.	20 »
1033.	K. kung. om ändrad lydelse av 1 § kung. den 18 december 1936 (nr 615) ang. sättet och tiden för utbetalning av pensioner och understöd jämlikt lagen den 28 juni 1935 (nr 484) om folkpensionering och förordn. samma dag (nr 435) om invalidunderstöd	30 »
1036.	K. kung. om fortsatt giltighet av taxan den 3 juni 1938 (nr 359) för folktandvård	30 »
1044.	Lag om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus (Jfr även 1940: 1045—1048)	20 »
1049.	Lag om ändring i vissa delar av epidemilagen den 19 juni 1919 (nr 443) (Jfr även 1940: 1050—1052)	20 »
1053.	Lag ang. ändrad lydelse av 2 § lagen den 4 juni 1937 (nr 298) om anställande av distriktsbarnmorskor m. m. (Jfr även 1940: 1054—1056)	20 »
1057.	K. kung. om ändrad lydelse av §§ 3 och 7 kung. den 21 juli 1937 (nr 745) ang. statsbidrag till förebyggande mödra- och barnavård	20 »
1058.	K. kung. om ändring i vissa delar av kung. den 3 juni 1938 (nr 358) ang. statsbidrag till folktandvård	20 »
		1941
1.	K. kung. om ändrad lydelse av 2 § kung. den 22 juni 1939 (nr 472) ang. statsbidrag för fiskarbostäder inom norrländska kustlänen	3 jan.
5.	K. kung. ang. återbesättande av vissa civila befattningar i statens tjänst	3 »

INNEHÅLL

Hyresräkningen år 1939: I 101
Byggnadskostnadsutredningen 133
Inkomstförhållandena för byggnadsarbetare 1938—1939 136
Förslag till ändringar i lagstiftningen om erkända arbetslöshetskassor . . 145

Rekryteringen till de erkända sjukkassorna 149
De erkända sjukkassornas verksamhet åren 1933—1938 151
Kortare meddelanden
Värntjänstutbildning för skolungdom . . 155
Förslag om offentlig bespisning i Danmark 156

Periodiska översikter

Fattigvården år 1938 157
Byggnadsverksamheten i vissa större städer under år 1940 160
Utvandringen till främmande världsdelar under år 1940 166
Utlänningar i Sverige 168
Fylleriförseelser och spritsmuggling under fjärde kvartalet 1940 175
Livsmedelskostnaderna den 1 februari 1941 176
Arbetsmarknaden
Arbetsmarknaden under januari 1941 . . 180
Statens arbetsmarknadskommissions verksamhet under januari 1941 183
Meddelanden från statens arbetsmarknadskommission 186
Lönesumman inom industri och handel m. m. under fjärde kvartalet 1940 . . 188

Arbetstid och sysselsättning inom näringslivet i november 1940 191
Arbetstillgången inom sjömansyrket under år 1940 199
Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden 202
Litteraturöversikt 216
Författningar rörande sociala frågor . 220

INDEX

Le recensement des loyers pour 1939: I.
Enquête sur le coût de la construction.
Les revenus des ouvriers du bâtiment en 1938—1939.
Projet de modifications dans la législation sur les caisses d'assurance contre le chômage reconnues.
Le recrutement des membres des caisses-maladie reconnues.
L'activité des caisses-maladie reconnues pendant les années 1933—1938.
Courtes notices.
Préparation de la jeunesse scolaire en vue de la défense locale.
Projet de cantines publiques au Danemark.

Aperçus périodiques

Assistance publique en 1938.
Activité de l'industrie du bâtiment dans certaines grandes villes en 1940.
L'émigration intercontinentale en 1940.
Etrangers en Suède.
Délits d'ivresse et contrebande de spiritueux pendant le 4e trimestre 1940.
Prix des denrées alimentaires le 1er février 1941.
Marché du travail.
Le marché du travail pendant janvier 1941.
Activité de la Commission du marché du travail en janvier 1941.
Communications de la Commission du marché du travail.
Somme des salaires payés dans l'industrie, le commerce, etc. pendant le 4e trimestre 1940.
Durée du travail et volume de l'emploi dans l'industrie en novembre 1940.
L'offre et la demande du travail dans la marine marchande en 1940.
Tableaux relatifs à la situation du marché du travail.
Bibliographie.
Lois concernant les questions sociales.

Articles principaux du Bulletin.

Le recensement des loyers 1939. *I.* L'article rend compte de l'ampleur de l'enquête, de la nature et de l'utilisation de la documentation primaire ainsi que des résultats principaux du recensement des loyers dans les villes etc. Dans un numéro prochain de ce Bulletin paraîtront les résultats ultérieurs de l'enquête. P. 101.

Enquête sur le coût de la construction. Les experts du coût de la construction en 1940 proposent, dans un mémoire, certaines mesures visant à rendre moins onéreux les crédits octroyés pour la construction d'habitations estimée désirable; en même temps, un contrôle serait exercé sur celle-ci et le prix des terrains serait abaissé. On compte de plus sur certaines économies réalisées dans la construction et l'aménagement des habitations et sur une réduction de 12 à 15 % sur le prix de la main-d'œuvre dans les villes. On recommande pour la campagne que des experts fournissent des conseils sur les questions touchant à la construction, que l'achat et le transport des matériaux soient rendus meilleur marché et que des contrats spéciaux soient passés relativement aux salaires de la main-d'œuvre. P. 133.

L'assurance contre le chômage subventionnée par l'Etat. L'Administration du Travail et de la Prévoyance sociale a proposé, dans un rapport daté du 24 janvier 1941, certaines modifications à la législation des caisses d'assurance contre le chômage reconnues officiellement. Ces modifications viseraient principalement à donner aux assurés une aide plus effective en cas de chômage. La subvention de l'Etat aux caisses d'assurance contre le chômage serait augmentée de telle sorte que les pourcentages qui correspondent actuellement à un secours de chômage journalier de deux couronnes correspondraient à un secours de trois couronnes et ainsi de suite. Le secours journalier serait complété par une indemnité accordée, en règle générale, pour chaque enfant à la charge des assurés. P. 145.

Données relatives aux membres nouveaux des caisses-maladie. L'article reproduit des données fournies par une enquête statistique effectuée par l'Administration des Pensions pour le compte du Comité de la prévoyance sociale et touchant les membres nouvellement affiliés aux caisses-maladie pendant 1936, 1937 et la première moitié de 1938. Parmi ces nouveaux membres, 42 % habitaient des villes et 58 % la campagne. De toute la population rurale dans les âges de 15 à 45 ans, 4·4 % des hommes et 5·1 % des femmes s'affiliaient annuellement aux caisses. Les chiffres correspondants pour les villes étaient 4·7 % et 5·9 %. Des nouveaux affiliés, 54·2 % étaient des femmes et 45·8 % des hommes. L'âge moyen pour l'ensemble était 27·2 ans. La statistique montrait que 66·8 % des nouveaux membres avaient un revenu inférieur à 2 000 cour. et seulement 1·6 % un revenu supérieur à 5 000 cour. P. 149.

L'activité des caisses-maladie reconnues officiellement pendant les années 1933—1938. Le rapport de l'Administration des Pensions relatif aux caisses-maladie reconnues officiellement constitue une suite à des compte-rendus publiés précédemment sur les caisses-maladie subventionnées par l'Etat. Le nombre des caisses, à la fin de 1938, était de 1 449, dont 28 caisses centrales, et le nombre de personnes assurées dans les caisses subventionnées s'élevait, à la même date, à 1 252 471, ce qui représentait une augmentation de 129 435 depuis la fin de l'année précédente. Des assurés, 53 % étaient des hommes et 47 % des femmes. Pendant 1938, les cas de maladie avaient été de 30·5 par 100 membres et le nombre de journées de maladie de 1 349 également par 100 membres. L'indemnité-maladie en 1938 avait été en moyenne de 2 couronnes par jour et de 88 couronnes par cas de maladie. P. 151.

L'assistance publique en 1938. Au cours de l'année 1938, 463 000 personnes ont été secourues par l'Assistance publique. Si l'on fait abstraction de 9 245 personnes qui avaient été soignées gratuitement dans les hôpitaux de la ville de Stockholm, ce groupe ayant été rapporté pour la première fois en 1938, le nombre total des assistés accuse une diminution de 8 % par rapport à l'année 1937. La diminution a été la plus importante pour ce qui est des personnes nécessiteueses secourues à domicile ou soignées dans les hôpitaux. Seul le nombre de ceux qui ont reçu des soins dans les asiles aux aliénés, accuse une augmentation notable. P. 157.

Activité de l'industrie du bâtiment en 1940. Dans 35 villes de plus de 10 000 habitants ont été construits, en 1940, 14 924 logements et 41 609 pièces, ce qui implique par rapport à l'année précédente une diminution des 52·5 %. Des permis de bâtir ont été accordés pour 4 041 logements et 12 102 pièces, ce qui constitue une diminution de 86·5 % et de 85·5 % respectivement. Le nombre de logements et de pièces pour lesquels un permis de bâtir avait été obtenu pendant le 4e trimestre 1940 était de 67·7 et de 70.4 % respectivement inférieur à celui du 4e trimestre de l'année précédente. P. 160.

Permis de séjour des étrangers. Le 1er janvier 1941, 18 164 étrangers possédaient un permis de séjour; parmi eux 11 476 avaient un permis de travail. Le nombre de refugiés avec un permis de sejour était 4 046, dont 3 199 juifs. P. 168.

Le marché du travail en janvier 1941. Les séries statistiques relatives au le mouvement du marché du travail ne révèlent pas de grands changements au cours du mois de janvier par rapport au mois précédent. C'est ainsi que le nombre d'ouvriers occupés dans l'industrie, le commerce, etc. était approximativement le même à la fin de janvier et à la fin de décembre. Les renseignements fournis à la Commission du marché du travail sur l'embauchage et le congédiement de la main-d'œuvre montrent également que les modifications survenues dans le nombre des ouvriers occupés dans l'industrie et ses branches connexes pendant le premier mois de l'année sont peu importantes. Le nombre de demandes pour 100 places libres dans les offices de placement publics était de 249 en janvier contre 243 en décembre. Le nombre de chômeurs affiliés à des syndicats représentait au 1er janvier 16·1 % du nombre total des membres contre 12·6 % un mois plus tôt. Le nombre de chômeurs demandant des secours s'élevait à la fin de décembre à 30 512, dont 7 043 s'étaient nouvellement inscrits au cours du mois. P. 180.

Häftets huvudinnehåll.

Februari 1941.

Hyresräkningen 1939: I. I artikeln lämnas en preliminär redogörelse för undersökningens omfattning samt prismaterialets beskaffenhet och bearbetning. Därjämte redovisas huvudresultaten av den egentliga allmänna hyresräkningen. Sid. 101.

Byggnadskostnadsutredningen. 1940 års byggnadskostnadssakkunniga föreslå i ett betänkande vissa kreditförbilligande åtgärder för önskvärt bostadsbyggande i samband med en kontroll över detsamma och en sänkning av tomtpriserna. Vidare räknas med vissa besparingar i fråga om byggnadskonstruktioner och utrustning samt med 12—15 % reduktion av arbetskostnaderna i stadssamhällena. För landsbygden rekommenderas en rådgivningsverksamhet i byggnadsfrågor, försök att förbilliga materialanskaffningen och särskilda löneavtal. Sid. 133.

Inkomstförhållandena för byggnadsarbetare 1938—1939. Vid undersökningen ha bl. a. utnyttjats anmälningar om olycksfall i arbete, som inträffat under 1938—1939 samt vissa statistiska uppgifter från Svenska byggnadsindustriförbundet och Svenska byggnadsträarbetareförbundet. Sid. 136.

Förslag till ändringar i lagstiftningen om erkända arbetslöshetskassor. Socialstyrelsen har den 24 januari 1941 framlagt förslag till ändringar i lagstiftningen om erkända arbetslöshetskassor, som i huvudsak syfta till att bereda de försäkrade effektivare hjälp vid arbetslöshet. Statsbidraget till de erkända arbetslöshetskassorna föreslås höjt så att de procentsatser, som nu gälla för två kronors daghjälp, skola gälla för tre kronors o. s. v. Daghjälpen föreslås kompletterad med barntillägg till i regel alla barn, som underhållas av den försäkrade. Sid. 145.

Rekryteringen till sjukkassorna. I artikeln ha sammanställts uppgifter ur pensionsstyrelsens undersökning rörande nyanmälda sjukkassemedlemmar åren 1936, 1937 och första halvåret 1938. Av de nytillträdande kommo 42 % på städerna och 58 % på landsbygden. Av de nyanslutna voro 54·2 % kvinnor och 45·8 % män. Medelåldern för samtliga var 27·2 år. Lägre årsinkomst än 2 000 kr. redovisades för 66·8 % av de nyinträdande, medan andelen med mer än 5 000 kr. årsinkomst utgjorde endast 1·6 %. Sid. 149.

Fattigvården år 1938. Under år 1938 erhöllo omkring 463 000 personer understöd av fattigvårdsstyrelserna. Om man bortser från 9 245 personer, som erhållit fri vård på Stockholms stads sjukhus, uppvisar hela antalet understödstagare en minskning med 8 % gentemot år 1937. Mest betydande var minskningen i fråga om personer, som erhållit hemunderstöd eller vårdats på lasarett, sjukstugor o. s. v. Endast antalet av dem, som erhållit vård på anstalter eller avdelningar för sinnessjuka, visar en anmärkningsvärd ökning. Sid. 157.

Byggnadsverksamheten i vissa större städer år 1940. I 35 städer med över 10 000 invånare tillkommo år 1940 14 924 lägenheter och 41 609 rum, vilket i förhållande till föregående år innebär en minskning med 52·5 %. Byggnadslov beviljades för 4 041 lägenheter och 12 102 rum, vilket innebär en minskning gentemot 1939 med 86·5 resp. 85·5 %. Under fjärde kvartalet 1940 var antalet beviljade lägenheter och rum resp. 67·7 och 70·4 % mindre än motsvarande kvartal 1939. Sid. 160.

Utlänningar i Sverige. Den 1 januari 1941 hade 18 164 utlänningar vistelsetillstånd i Sverige. Av dessa hade 11 476 arbetstillstånd. Antalet flyktingar med vistelsetillstånd var 4 046, varav 3 199 judar. Antalet inresor av utlänningar under år 1940 beräknas enligt preliminära uppgifter till c:a 95 700. Motsvarande antal år 1939 var 273 855. Antalet inresor av utlänningar till Sverige var under januari 1941 5 513 och antalet utresor 5 520. Sid. 168.

Arbetsmarknaden under januari 1941. De statistiska serier, som belysa arbetsmarknadens utveckling, uppvisa icke några större förändringar under januari jämfört med föregående månad. Antalet sysselsatta arbetare inom industri, handel o. dyl. var sålunda ungefär detsamma i slutet av januari som i slutet av december. Antalet ansökningar på 100 lediga platser vid de offentliga arbetsförmedlingarna utgjorde 249 i januari mot 243 i december. Antalet arbetslösa inom fackförbunden var vid årsskiftet 16·1 % av medlemsantalet mot 12·6 % en månad tidigare. Antalet hjälpsökande arbetslösa uppgick i slutet av december till 30 512, varav 7 043 voro nytillkomna under månaden. Sid. 180.

Arbetstid och sysselsättning inom näringslivet i november 1940. Den genomsnittliga veckoarbetstiden per arbetare utgjorde 46·4 timmar i november 1940 mot 47·1 timmar vid motsvarande tid år 1937; inom enbart de egentliga industrigrupperna utgjorde den genomsnittliga veckoarbetstiden 46·6 timmar år 1940 mot 47·2 timmar år 1937. Det r lativa antalet arbetare, som drabbats av permittering eller arbetstidsförkortning, utgjorde inom den egentliga industrin ungefär $^1/_7$ av hela antalet anställda år 1940 mot omkring $^1/_{20}$ år 1937. Bortses från de förändringar, som åstadkommits genom nedläggande av gamla och grundande av nya företag, skulle inom industrin och angränsande verksamhetsgrenar antalet arbetare ha minskat med c:a 4 % från november 1937 till november 1940 och den totala sysselsättningsvolymen, mätt i antalet utgjorda arbetstimmar, med c:a 5 %. Sid. 191.

Socialstatistiska diagram.

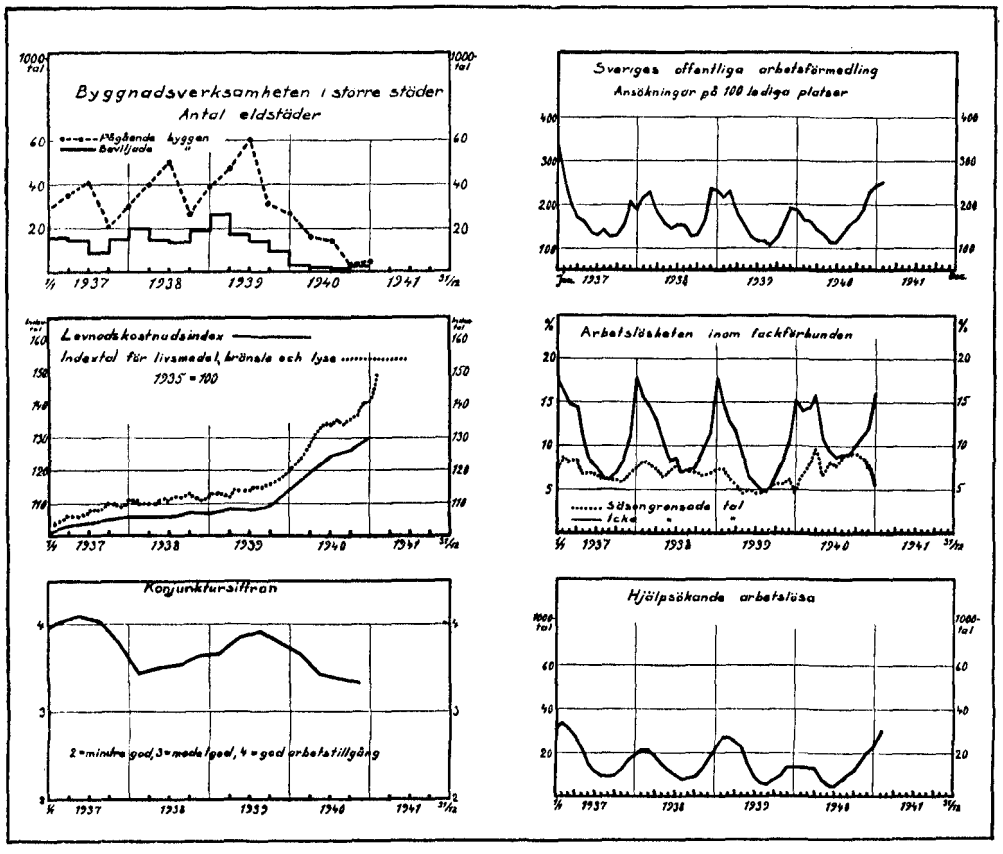

Hyresräkningen år 1939.

I.

Undersökningens tillkomst och syfte. Kännedom om bostadsförhållandena i riket ha erhållits genom de allmänna bostads- och hyresräkningar, som enligt särskilda Kungl. Maj:ts beslut tid efter annan anordnats i landet i samband med mantalsskrivningarna. Dylika räkningar ha tidigare ägt rum under åren 1912/13, 1920, 1924, 1926, 1928 och 1933. De tre undersökningarna åren 1924—1928 voro emellertid synnerligen begränsade. Detta gäller särskilt 1928 års hyresräkning, vid vilken bearbetningen av primärmaterialet enligt givna direktiv endast omfattade sådana uppgifter, som voro erforderliga för dyrortsgrupperingsarbetet och andra administrativa behov. Alla uppgifter rörande ur bostadssocial synpunkt betydelsefulla förhållanden uteslötos av besparingsskäl från bearbetningen. År 1933 gjordes emellertid åter en verklig bostadssocial undersökning vid sidan av de vanliga hyressammanställningarna för dyrortsgrupperingen.[1]

Den 28 december 1938 ingick socialstyrelsen till Kungl. Maj:t med förslag till plan för ny dyrortsgruppering, varvid hemställdes bl. a. att en hyres- och bostadsräkning måtte få verkställas. Med anledning därav uppdrog Kungl. Maj:t i brev den 3 mars 1939 åt socialstyrelsen att bl. a. inkomma med förslag till kungörelse angående verkställande av allmän hyresräkning hösten 1939. Styrelsen framlade den 5 september 1939 ett dylikt förslag, innefattande även en förteckning å de orter, där räkningen skulle äga rum. Styrelsen ansåg att hyresräkningen borde under alla omständigheter komma till stånd. Däremot ifrågasattes om icke dyrortsgrupperingen och den för densamma nödvändiga prisinsamlingen borde lämpligen uppskjutas med hänsyn till det just då inträdda krisläget. Den 8 september 1939 utfärdades i överensstämmelse med styrelsens förslag en kungl. kungörelse (S. F. S. 1939, nr 644) angående hyresräkning å vissa orter i sammanhang med den hösten 1939 anordnade mantalsskrivningen för år 1940.[2]

Den 16 december 1939 avgav socialstyrelsen en definitiv plan för bearbetning av materialet jämte kostnadsberäkning. Frågan om ny dyrortsgruppering hade emellertid uppskjutits tills vidare med hänsyn till de starka prisförskjutningar, som uppstått med krisläget. Men vid bearbetningen skulle ändå iakttagas de behov av hyresuppgifter, som föreligga vid en dylik gruppering. Ifrågavarande material skulle nämligen kunna ligga till grund för bostadspostens beräknande vid en senare, ej alltför länge uppskjuten dyrortsgruppering, om hyresförhållandena förbleve relativt stabila. Vid hyresmedel-

[1] Soc. Medd. årg. 1935, sid. 3 och sid. 101.
[2] Soc. Medd. årg. 1939, sid. 653.

talens beräkning finge därför de nya, av 1936 års lönekommitté föreslagna grunderna i huvudsak tillämpas (S. O. U. 1937: nr 32).

Vid sidan av denna hyresräkning i egentlig mening skulle på grundval av det insamlade materialet en allmän bostadsstatistisk undersökning göras. Styrelsen framhöll som sin uppfattning att det inträdda krisläget ingalunda förringat värdet av en dylik undersökning utan tvärtom i flera hänseenden gjort behovet av en sådan mera akut. Stat och kommun torde komma att ställas inför delvis nya, allvarliga problem rörande bostads- och hyresmarknaderna. Det förefölle under sådana omständigheter vara av värde att ha tillgång till ett aktuellt material, som allsidigt belyste förhållandena på bostadsmarknaden vid en tidpunkt, som inföll under krisutvecklingens tidigare skede. Styrelsen var sålunda beredd att utföra, förutom en mera summarisk bostadsräkning på grundval av hela materialet, en bostadssocial intensivundersökning å ett representativt urval (viss andel av bostadsbeståndet å varje större ort samt ett visst urval av orter inom de mindre storleksgrupperna).

Genom brev den 4 januari 1940 godkände Kungl. Maj:t socialstyrelsens plan för hyresräkningen samt beviljade medel för bestridande av bearbetningskostnaderna.

Blanketterna utsändes vid slutet av september månad 1939 till alla hyresräkningsorter, där materialet sedan insamlades innan förskrivningarna eller mantalsskrivningarna började. Efter lokal granskning av uppgifterna, varöver redogöres närmare i det följande, inkom huvudparten av materialet till socialstyrelsen successivt under förra hälften av år 1940.

I det följande skall först redogöras för undersökningens omfattning samt primärmaterialets beskaffenhet, granskning och bearbetning i sådana hänseenden som äro av intresse i förevarande sammanhang. Därefter redovisas huvudresultaten av den egentliga allmänna hyresräkningen, nämligen hyresmedeltal för lägenheter av olika storlek och kvalitet inom var och en av undersökningsorterna. I ett följande nummer av denna tidskrift kommer att lämnas vissa mera allmänna resultat, som framkommit vid bearbetningen av uppgifterna för hyreslägenhetsuppgifterna.

Undersökningens omfattning. Med hänsyn icke minst till undersökningens syfte att ge material vid en eventuell ny dyrortsgruppering ansågs det lämpligast att utsträcka undersökningen till alla orter, där mera utbildad hyresmarknad kunde förefinnas och där antalet i den öppna marknaden uthyrda lägenheter möjligen kunde tänkas tillräckligt stort för att medge statistiskt hållbara medeltalsberäkningar. Undersökningen omfattar sålunda rikets samtliga städer (utom Stockholm) och köpingar, som bilda egna kommuner, samt praktiskt taget alla landskommuner, som innesluta tätorter (municipalsamhällen eller icke-administrativa tätorter) med minst 1 000 invånare, i allt 378 kommuner. I ett fåtal fall begränsades räkningen av lämplighetsskäl till själva municipalsamhället med uteslutande av kommunens övriga delar. Enligt tidigare praxis ingick icke Stockholms stad i den av socialstyrelsen utförda räkningen. Efter en viss komplettering och speciell bearbetning för styrelsens

räkning kan nämligen den årliga kommunala hyresräkningen ge det material som erfordras vid dyrortsgrupperingsarbetet.

En översikt över hyresräkningsorternas antal och folkmängd i jämförelse med samtliga samhällen i riket lämnas i följande tablå:

Ortsgrupper	Samtliga orter i riket		Orter medtagna i 1939 års hyresräkning		
	antal	folkmängd $^{31}/_{12}$ 1939	antal	folkmängd $^{31}/_{12}$ 1939	i % av gruppens totalfolkm.
Samtliga stadssamhällen (utom Stockholm)	403	2 206 268	305	2 152 410	97·6
Därav:					
städer (utom Stockholm) o. köpingar . .	167	1 888 627	167	1 888 627	100·0
municipalsamhällen med minst 1 000 inv.	112	246 566	110	244 168	99·0
» » under 1 000 »	124	71 075	28	19 615	27·6
Landskommuner (exkl. m:en)	2 355	3 551 414	190	713 904	20·1
Hela riket (utom Stockholm)	**2 758**	**5 757 682**	**495**	**2 866 314**	**49·8**

Av tablån framgår, att hyresräkningen omfattar rikets samtliga 167 städer och köpingar, 110 municipalsamhällen med minst 1 000 invånare, 28 mindre municipalsamhällen samt 190 landskommuner[1] (eller »icke-municipala» delar av landskommuner). Medtagna äro sålunda inalles 495 orter. Vid närmast föregående hyresräkning var motsvarande antal 243. De båda räkningarna omfattade inalles 378 resp. 214 kommuner. Det kan tilläggas att vid bearbetningen av landskommunernas »icke-municipala» delar ha redovisats 97 icke-administrativa tätorter med minst 1 000 invånare (den $^{31}/_{12}$ 1935) och 154 mindre orter.[2]

Av folkmängden i rikets samtliga stadssamhällen (exkl. Stockholm) tillhörde 97·6 % sådana som voro med i hyresräkningen. Motsvarande tal för landskommunernas »icke-municipala» delar stannade vid 20·1 %. Invånarantalet i samtliga områden, som beröras av hyresräkningen, utgör 49·8 % av rikets totala folkmängd (exkl. Stockholm). Vid 1933 års hyresräkning uppgick motsvarande jämförelsetal till 34·8 %. Medräknas Stockholm, ökas hyresräkningsorternas andel av hela rikets folkmängd till 54·4 % mot 40·2 % vid föregående hyresräkning.

Av ovanstående framgår att i hyresräkningen ingår praktiskt taget all tätortsbebyggelse av någon betydenhet (utom Stockholm). De områden av landet som uteslutits utgöras huvudsakligen av ren landsbygd, d. v. s. jordbruks- och skogsbygder med spridd bebyggelse och inrymmande endast smärre agglomerationer (byar och mindre samhällen).

Primärmaterialets beskaffenhet. De för 1939 års hyresräkning utarbetade frågeformulären skilja sig rätt väsentligt från dem som kommit till använd-

[1] Därav i fem fall viss del av kommunen, nämligen Forshaga församling i Grava kommun, Hagfors och Grängesbergs kapellförsamlingar i Norra Råda och Grangärde kommuner samt Vansbro och Seskarö kyrkobokföringsdistrikt i Järna och Nedertorneå kommuner.

[2] Till ledning ha varit de uppgifter om icke-administrativa tätorter som lämnas i 1935/36 års folkräknings berättelse del I (ang. bl. a. befolkningsagglomerationer).

ning vid föregående räkningar. Med hänsyn till att den av lönekommittén föreslagna metoden för beräkning av hyrestal för olika orter skulle i huvudsak följas, infördes en rad frågor rörande lägenheternas utrustning och kvalitet. Men även vissa andra frågepunkter äro nyinförda, varigenom bearbetningen av det insamlade materialet kan väntas ge en icke oväsentligt vidgad kunskap om de faktiska bostadsförhållandena i stadssamhällena. Å andra sidan ha vissa tidigare förekommande frågepunkter ändrats, förenklats eller borttagits. De vid föregående hyresräkning förekommande kraven på uppmätning i vissa fall av rummen ha sålunda bortfallit, vilket inneburit en icke oväsentlig lättnad för uppgiftslämnarna. Kvar står endast att boningsrum skola fördelas på sådana över och under 9 kvm samt att beträffande kök skillnad skall göras mellan dylika över och under 6 kvm.

Uppgifterna ha liksom vid föregående hyresräkning inhämtats med användande av två olika frågeformulär. Det ena skulle lämnas i ett exemplar för varje boningshus och det andra i ett exemplar för varje bostadslägenhet. »Husuppgiften» har haft formen av ett kuvert, avsett att innesluta uppgifterna rörande lägenheterna i huset. Å kuvertet skulle uppgivas förutom husets adress och husägarens namn bl. a. även husets användning (i vad mån det innehåller lokaler för annat ändamål än bostad), byggnadsmaterial, antalet våningar, år för husets färdigställande samt huruvida huset ombyggts i högre grad under de senaste 20 åren. Å »lägenhetsuppgiften» frågades efter bl. a. lägenhetens belägenhet i huset och upplåtelseform (begagnad av ägaren, upplåten i samband med delägarskap i bostadsrätts- eller annan bostadsförening, fritt upplåten, upplåten av stiftelse eller annat företag av social karaktär, förhyrd i arbetsgivarens hus, förhyrd i öppna marknaden, outhyrd eller obegagnad). Vidare skulle uppgivas lägenhetsinnehavarens namn, yrke, ålder och civilstånd samt den tidpunkt, då denne inflyttade i lägenheten. Även vissa uppgifter om antalet i lägenheten boende begärdes. Lägenhetens storlek angavs genom uppgift om antalet boningsrum om 6—9 kvm eller minst 9 kvm och förekomsten av kök eller kokvrå (eller kök mindre än 6 kvm), hall, rum för butik, kontor etc. Vidare begärdes upplysning om lägenheternas utrustning med olika bekvämligheter och särskilda utrymmen (tambur, jungfrualkov, garderober, skafferi, badrum, duschrum, w. c. eller annat avträde, varmvatten, kokgas, spis, elektriskt ljus, vatten och avlopp, varmvatten, centraluppvärmning eller annan uppvärmningsanordning etc.). För att möjliggöra ett tillämpande av de av lönekommittén föreslagna beräkningsgrunderna efterfrågades även golvets nivå i förhållande till angränsande mark, förekomsten av kallrum och rum med låg takhöjd (under 2·1 m). Slutligen skulle uppgift lämnas om hyresbeloppet per år med angivande av om hyran var särskilt låg på grund av anställning, släktskap eller något understödsmoment. Därvid skulle även uppgivas huruvida kostnaden för centralvärme och ersättning för andra förmåner (garage, trädgård etc.) medräknats i hyresbeloppet och å andra sidan huruvida ersättning för vatten, sotning, trappljus etc. debiterats särskilt. Till ledning vid formulärens ifyllande lämnades vissa anvisningar å kuvertets baksida.

Fastighetsägaren eller dennes ställföreträdare (vicevärd) var liksom vid

föregående hyresräkningar ansvarig för uppgifternas avlämnande. Han hade att själv ifylla husuppgiften och däri inlägga lägenhetsblanketterna, vilka ifyllts av lägenhetsinnehavarna eller av värden. Enligt givna direktiv skulle ägaren i varje fall bereda varje lägenhetsinnehavare tillfälle att granska de för lägenheten avgivna uppgifterna och genom underskrift bestyrka deras riktighet.

Materialets granskning och bearbetning. I syfte att erhålla så fullständiga och korrekta uppgifter som möjligt föreskrevs i kungl. kungörelsen, att de vid hyresräkningen insamlade formulären skulle före insändandet till socialstyrelsen underkastas granskning och komplettering genom vederbörande kommuners försorg. För den skull tillsatte ortsmyndigheterna som regel särskilda granskningskommittéer. Arbetet skulle bedrivas i enlighet med av styrelsen utfärdade »Anvisningar för granskning av bostadsuppgifter vid 1939 års allmänna hyresräkning». Detta lokala granskningsarbete har varit av betydande värde icke minst på grund av den ortskännedom, varöver medlemmarna i dessa kommittéer förfogade. Vid den eftergranskning, som företogs inom socialstyrelsen, befanns emellertid i åtskilliga fall att ett icke obetydligt antal fel och ofullständigheter fortfarande förefunnos i materialet. För flertalet orter måste därför ett antal formulär återsändas till granskningskommittéerna i och för ytterligare kontroll och komplettering.

Det bör framhållas att bostadsuppgifter skulle enligt kungörelsen avlämnas för »annan fastighet än jordbruksfastighet». I praktiken har detta enligt socialstyrelsens anvisningar inneburit, att huvudbyggnad å en jordbruksfastighet icke behövt redovisas, ej ens om den varit uthyrd, och icke heller andra bostadshus å jordbruksfastigheten, för så vitt de ej hyrts eller ägts av utomstående, vid gårdens jordbruk ej sysselsatta personer. Denna bestämmelse, som av lämplighetsskäl i någon mån begränsat redovisningen av bostadsbeståndet i allmänhet, torde sålunda i verkligheten ej förhindrat en praktiskt taget fullständig redovisning av lägenheter uthyrda i öppna marknaden.

Vid bearbetningen inom socialstyrelsen har det framför allt gällt att särskilt urskilja egentliga bostadslägenheter *uthyrda i öppna marknaden*, till vilka beräkningen av hyresmedeltal begränsats. Man har först och främst utsorterat, förutom möblerade rum och lägenheter, som icke alls användas som bostad, alla bostadslägenheter, som jämte boningsrum även inrymma rum för butik, kontor, verkstad o. dyl. eller äro överhuvud taget förhyrda tillsammans med dylika icke-bostadslokaler (s. k. blandade lägenheter). Av de lägenheter som återstå (s. k. egentliga bostadslägenheter) ha uteslutits av ägaren begagnade lägenheter, lägenheter ägda av bostadsförening (såväl uthyrda som upplåtna i samband med delägarskap), lägenheter upplåtna av bostadsstiftelse eller annat företag av bostadssocial karaktär, av arbetsgivare till egna arbetstagare upplåtna eller uthyrda lägenheter (på grund av att i dessa fall fritt hyresavtal merendels icke föreligger), lägenheter som upplåtits mot särskilt låg hyra på grund av släktskap eller något understödsmoment, lägenheter i av stat och kommun ägda fastigheter, av hälsovårdsmyndighet utdömda lägen-

(forts. sid. 130)

Antal hyreslägenheter och

Förklaring. För varje län redovisas först städer, köpingar och municipalsamhällen samt därsålunda *icke* inom resp. landskommuner eventuellt befintliga municipalsamhällen. Efter dessa municipala» tätorter — industri-, stations-, brukssamhällen etc. (ind.-sh., st.-sh., bruksah. etc.) — heter redovisats. — Ett streck (—) innebär att icke någon lägenhet finnes redovisad. En punkt (·) valstil, äro grundade på 5—9 uppgifter. De hyresmedeltal, som redovisas med vanlig stil, äro

	Orter	Antal lägenh. uthyrda i öppna marknaden						Medelhyra (kr.) per år heter *utan central-*				
		Läg. utan centralvärme	Läg. med centralvärme	Samtliga lägenheter	Därav läg. utan »brist»							
					utan c.v.	med c.v. utan badrum	med c.v. och badrum	1 rum el. l kök	1 rum o. kokvrå	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök
1	Stockholms stad	44 016	110282	154298				379	490	593	888	1 241
	Stockholms län.											
	Städer											
2	Södertälje	1 823	1 098	2 921	1 472	521	535	233	331	382	576	840
3	Sundbyberg	659	2 190	2 849	623	874	1 295	271	394	482	667	807
4	Djursholm	135	234	369	100	104	118	260	·	480	709	867
5	Lidingö	413	722	1 135	254	392	278	267	394	456	561	703
6	Vaxholm	245	54	299	149	34	9	216	305	302	463	557
7	Norrtälje	724	161	885	571	85	73	153	222	285	420	541
8	Österhammar	101	55	156	45	32	18	105	137	209	336	480
9	Öregrund	61	33	94	13	16	4	·	·	223	353	357
10	Sigtuna	89	52	141	51	28	22	155	298	348	479	526
	Köpingar											
11	Stocksund	22	161	183	17	58	85	—	·	510	524	·
12	Hässelby vst.	153	108	261	80	83	9	179	324	327	457	510
13	Saltsjöbaden	209	113	322	178	60	49	204	367	428	632	819
14	Nynäshamn	316	345	661	274	182	153	247	351	381	576	682
	Municipalsamhällen											
15	Hagalund	967	1 719	2 686	879	913	783	274	393	444	656	748
16	Nya Huvudsta	592	144	736	552	140	2	285	391	442	643	707
17	Lilla Alby	111	204	315	101	115	85	260	363	417	613	855
18	Råsunda	401	1 777	2 178	396	451	1 315	307	525	542	826	1 024
19	Enebyberg vst.	35	72	107	18	56	12	·	·	338	563	·
20	Täby	87	24	111	23	19	2	·	·	306	404	453
21	Norrviken	15	47	62	11	31	13	·	—	412	·	·
22	Duvbo	91	157	248	82	127	28	·	·	411	596	654
23	Bromsten	155	85	240	104	77	5	248	331	375	492	608
24	Solhem	33	70	103	25	46	24	·	·	407	526	·
25	Flysta	22	42	64	9	23	14	·	—	379	596	—
26	Stuvsta	55	157	212	17	117	33	·	329	408	514	·
27	Hörningsnäs vst.	22	2	24	14	1	1	—	—	·	523	642
28	Huddinge	15	28	43	8	15	12	—	—	·	545	·
29	Fullersta	65	73	138	26	49	17	·	·	379	530	·
30	Snättringe	20	26	46	1	12	1	—	380	343	·	·
31	Segeltorp	74	38	112	19	29	6	·	330	347	470	·
32	Tumba	140	16	156	73	10	1	176	280	317	505	650
33	Rönninge	85	61	146	30	52	5	·	·	284	460	577
	Landskommuner											
34	Edebo	50	4	54	1	1	—	99	—	155	244	·
35	Häverö	134	35	169	14	22	4	116	·	211	258	360
36	Gustavsberg	40	10	50	11	5	4	158	·	300	389	495
37	Bo	90	55	145	15	29	7	·	312	331	478	555
38	Solna	698	252	950	476	213	21	244	383	437	598	701
39	Ulriksdal	133	42	175	93	33	5	·	·	439	614	767
40	Landsbygdsområde	554	209	763	383	180	15	240	378	436	591	650
41	Danderyd	96	323	419	15	71	223	219	336	382	506	—
42	Täby	166	128	294	56	101	8	214	296	339	468	495
43	Roslags-Näsby vsh.	59	75	134	25	63	4	·	333	362	518	·

medelhyror inom olika orter.

efter »icke-municipala» delar av undersökta landskommuner. Sistnämnda uppgifter inbegripa siffror återges med mindre stil uppgifter för sådana inom resp. landskommun belägna »icke- och återstående mera glest bebyggda delar (»landsbygdsområde»), för vilka minst 100 hyreslägen- markerar att resp. kategori omfattar mindre än 5 lägenheter. Hyresmedeltal, angivna med medie- sålunda alltid grundade på minst 10 uppgifter. — Ytterligare förklaringar återfinnas i texten.

för lägen- *värme*		Medelhyra (kr.) per år för lägenheter *med centralvärme* (inkl. värme- kostnad)							Medelhyra (kr.) per år för lägenheter utan »brist»									
									utan c.v.			med c.v. (inkl. värmekostn.) utan badrum			med c.v. (inkl. värmekostn.) och badrum			
4 rum o. kök	5 rum o. kök	1 rum el. 1 kök	1 rum o. kok- vrå	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	4 rum o. kök	5 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	
1 568	1 954	639	824	1 058	1 457	1 948	2 515	3 157										1
940	1 155	424	779	626	1 021	1 353	1 755	1 930	396	601	872	561	855	1 161	880	1 231	1 530	2
1 000	·	468	748	848	1 114	1 348	1 675	1 932	484	669	819	739	894	1 128	925	1 222	1 491	3
·	—	359	·	643	944	1 479	1 753	2 254	504	733	910	609	909	1 259	·	1 140	1 604	4
862	·	381	651	667	942	1 296	1 664	2 140	491	607	814	642	877	1 126	930	1 160	1 453	5
654	740	—	·	588	767	1 109	·	·	325	511	593	588	755	·	—	·	·	6
681	·	·	456	438	752	1 035	1 361	·	292	436	563	433	688	885	·	854	1 086	7
·	—	·	—	324	581	789	1 110	—	225	371	481	339	518	·	—	·	·	8
·	—	—	·	·	·	·	·	—	262	367	·	·	—	·	—	·	·	9
·	·	·	·	584	881	1 230	1 482	·	361	520	·	603	802	·	—	1 040	·	10
—	—	426	461	677	1 020	1 379	1 789	2 225	510	·	—	678	936	1 178	—	1 144	1 530	11
·	·	247	·	453	657	747	·	·	340	462	·	477	676	737	—	·	·	12
·	—	312	·	619	980	1 089	1 538	·	439	632	819	655	895	·	·	1 208	·	13
·	—	384	735	724	1 070	1 337	1 273	·	386	603	695	594	849	1 088	950	1 224	1 476	14
1 044	·	479	811	822	1 109	1 382	1 708	·	448	667	768	732	948	1 055	958	1 219	1 467	15
—	—	—	554	643	870	972	—	—	446	657	701	642	870	·	—	—	·	16
·	—	403	770	768	984	1 166	·	—	420	617	855	681	893	1 013	932	1 119	·	17
·	·	588	932	1 033	1 277	1 444	1 846	2 112	546	826	1 032	909	1 052	1 322	1 076	1 339	1 517	18
·	—	—	·	485	764	989	1 130	—	·	570	·	524	743	929	—	·	·	19
·	—	—	—	·	·	·	—	—	340	430	·	·	·	·	—	—	—	20
·	—	·	·	642	978	1 085	1 332	—	·	·	·	642	1 000	940	—	·	·	21
·	·	—	·	643	783	1 105	·	—	409	606	660	640	766	972	·	878	1 200	22
·	—	·	·	501	698	965	—	—	396	513	·	502	700	943	—	·	·	23
—	—	—	·	618	756	920	·	·	419	547	·	574	710	·	·	·	·	24
—	—	—	·	603	822	·	—	—	393	·	—	564	733	·	·	1 071	·	25
—	—	273	·	586	819	1 017	·	·	465	·	·	574	778	979	·	939	·	26
—	—	—	—	·	·	—	—	—	·	575	·	—	·	—	—	—	—	27
·	—	—	—	·	810	·	·	—	·	·	·	·	766	—	—	·	·	28
·	—	·	—	534	761	·	·	·	407	530	·	548	727	·	·	922	·	29
—	—	—	·	604	689	—	·	—	—	—	—	·	740	—	—	—	—	30
·	—	·	·	533	694	·	·	—	·	551	·	526	684	·	—	·	·	31
·	—	·	—	·	·	·	·	·	345	532	629	·	·	·	·	—	—	32
807	·	—	·	430	715	1 055	985	·	290	504	571	430	715	1 033	·	—	·	33
—	—	—	—	·	·	—	—	—	—	—	—	—	·	—	—	—	—	34
·	—	·	·	323	475	·	—	—	223	·	·	323	450	·	—	·	—	35
·	—	—	—	·	·	—	—	—	284	·	·	·	·	—	—	—	—	36
·	·	—	·	465	645	834	·	·	·	518	·	·	621	·	—	·	·	37
1 008	·	338	576	630	906	1 077	·	1 820	458	648	786	634	903	1 100	·	·	—	38
1 001	·	·	·	679	933	·	·	·	493	675	857	681	944	·	·	·	—	39
·	·	332	573	624	897	1 087	·	·	454	686	683	629	892	1 100	·	·	—	40
·	—	·	849	824	1 180	1 652	2 210	3 185	449	·	—	603	802	·	1 063	1 391	1 699	41
525	—	270	·	488	673	939	1 060	·	386	485	·	481	673	901	·	·	·	42
·	—	294	·	498	702	974	·	·	384	513	·	499	702	920	—	—	·	43

	Orter	Antal lägenh. uthyrda i öppna marknaden						Medelhyra (kr.) per år heter *utan central-*				
		Läg. utan central-värme	Läg. med central-värme	Samtliga lägenheter	Därav läg. utan »brist» utan c.v.	med c.v. utan badrum	med c.v. och badrum	1 rum el. l kök	1 rum o. kokvrå	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök
1	Sollentuna	294	348	642	71	221	78	251	318	364	503	551
2	Tureberg m. Helenelund vsh.	147	266	413	38	172	57	245	326	392	550	·
3	Rotebro m. Gillbo o. Viby	115	47	162	23	32	7	·	275	338	414	531
4	Järfälla	86	39	125	12	21	5	212	299	309	431	·
5	Spånga	75	82	157	18	65	3	·	·	333	421	·
6	Nacka	560	330	890	167	178	97	220	322	368	530	647
7	Sickla, Nacka o. Järla sh.	219	49	268	84	39	5	203	343	366	574	719
8	Skuru m. Ektorp ind.-sh.	143	92	235	32	54	7	220	333	363	507	535
9	Landsbygdsområde	105	89	194	17	43	36	·	295	371	496	591
10	Huddinge	45	21	66	8	17	4	·	382	322	471	·
11	Botkyrka	114	41	155	22	21	16	179	286	307	415	·
12	Salem	—	2	2	—	1	—	—	—	—	—	—
13	Österhaninge	47	29	76	15	22	4	·	·	346	409	·
	Uppsala län.											
	Städer											
14	Uppsala	3 674	2 364	6 038	3 312	1 153	1 151	231	344	394	624	815
15	Enköping	793	300	1 093	565	163	126	163	245	290	464	668
	Köping											
16	Tierp	144	80	224	93	52	26	159	·	277	458	567
	Municipalsamhälle											
17	Grillby	66	5	71	36	5	—	·	·	203	281	·
	Landskommuner											
18	Villberga	10	—	10	1	—	—	·	—	135	·	—
19	Bondkyrka	250	157	407	160	121	26	155	298	323	419	495
20	Gamla Uppsala	118	36	154	95	29	4	161	·	298	409	505
21	Gamla Uppsala by[1]	108	35	143	94	29	3	158	·	307	417	526
22	Skäfthammar	88	21	109	15	15	4	84	·	143	245	·
23	Film	69	21	90	9	15	6	69	—	156	138	·
24	Söderfors	6	—	6	5	—	—	—	—	·	·	—
25	Älvkarleby	497	64	561	291	56	3	112	197	202	266	355
26	Skutskärs fabr.-sh.	132	34	166	82	30	2	102	·	203	310	·
27	Upplandsbodarna	226	17	243	179	16	—	112	·	204	285	·
	Södermanlands län.											
	Städer											
28	Nyköping	1 680	937	2 617	1 509	472	446	199	303	373	586	823
29	Katrineholm	1 110	852	1 962	1 040	419	421	195	346	384	603	865
30	Eskilstuna	4 065	3 489	7 554	3 717	2 141	1 304	188	281	352	551	743
31	Torshälla	282	86	368	215	69	13	126	214	248	390	463
32	Strängnäs	338	513	851	291	263	227	178	285	363	539	692
33	Mariefred	189	57	246	116	31	21	143	217	238	396	557
34	Trosa	111	31	142	69	25	3	124	·	243	389	507
	Köping											
35	Malmköping	138	90	228	99	37	50	111	203	265	395	528
	Municipalsamhällen											
36	Oxelösund	414	121	535	384	78	42	189	204	354	518	721
37	Gnesta	215	37	252	159	21	16	126	236	251	398	512
38	Sparreholm	76	5	81	50	3	2	139	·	237	400	·
39	Flen	360	146	506	303	79	64	147	242	289	441	592
40	Valla	131	25	156	62	22	3	144	·	250	358	·
41	Vingåker	178	171	349	166	113	54	199	309	334	503	630
	Landskommuner											
42	St. Nikolai	90	39	129	29	29	6	134	250	249	319	·
43	Frustuna	33	4	37	8	2	1	·	·	197	295	·

[1] Inkl. Tunabergs egnahemsomr. samt Nyby o. Myrby förorter.

för lägenheter *med centralvärme*		Medelhyra (kr.) per år för lägenheter *med centralvärme* (inkl. värmekostnad)							Medelhyra (kr.) per år för lägenheter utan »brist»									
									utan c.v.			med c.v. (inkl. värmekostn.) utan badrum			med c.v. (inkl. värmekostn.) och badrum			
4 rum o. kök	5 rum o. kök	1 rum el. 1 kök	1 rum o. kok-vrå	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	4 rum o. kök	5 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	
·	·	457	504	558	816	1 086	1 406	—	412	586	565	568	777	972	·	987	1 189	1
·	—	479	510	577	835	1 118	1 433	—	473	652	·	592	791	1 009	·	1 051	1 215	2
·	·	—	·	447	712	·	·	—	383	404	·	450	668	·	—	·	·	3
·	—	—	·	437	540	·	—	·	·	·	·	447	·	·	·	—	—	4
—	·	·	·	558	679	·	·	—	386	480	·	577	706	·	—	·	—	5
807	936	363	478	636	837	1 057	1 437	1 970	415	598	770	589	781	980	895	1 054	1 352	6
827	·	·	·	614	830	1 013	1 206	·	424	633	767	580	748	1 013	·	·	—	7
·	—	352	482	510	723	900	·	—	377	551	·	540	745	·	—	·	·	8
·	·	·	·	749	944	1 044	·	·	·	561	·	606	817	1 022	902	1 132	·	9
—	—	—	—	·	·	·	·	—	·	·	—	·	·	·	—	—	·	10
·	—	·	·	·	699	·	—	—	357	460	·	·	·	—	—	837	·	11
—	—	—	—	—	·	—	—	—	—	—	—	—	·	—	—	—	—	12
·	—	—	—	440	591	·	—	—	·	454	·	451	575	·	—	·	·	13
1 021	1 301	378	623	618	1 004	1 317	1 774	2 177	399	628	819	570	882	1 190	829	1 121	1 420	14
820	·	324	611	477	844	1 019	1 362	1 621	310	490	689	453	745	852	618	935	1 187	15
·	—	257	—	398	695	1 150	·	·	287	473	629	390	641	·	·	871	1 133	16
·	—	—	—	—	·	—	—	—	215	302	—	—	·	—	—	—	—	17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	·	—	—	—	—	—	—	—	—	18
·	—	·	406	434	601	842	·	—	339	438	576	430	573	·	463	718	·	19
·	·	·	·	383	500	·	—	—	315	414	·	382	525	·	·	·	·	20
·	—	·	·	383	500	·	—	—	315	419	·	382	525	·	·	·	—	21
·	—	198	·	·	—	·	·	—	181	·	—	·	·	—	—	—	—	22
—	—	—	·	324	551	·	—	—	270	·	—	·	508	—	·	·	·	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	·	·	—	—	—	—	—	—	—	24
·	—	·	—	291	350	—	—	—	214	287	·	292	350	—	·	—	—	25
·	—	·	—	300	358	—	—	—	217	324	·	299	358	—	·	—	—	26
·	—	·	—	289	·	—	—	—	209	295	·	289	·	—	—	—	—	27
1 054	·	312	570	636	974	1 295	1 656	1 931	381	602	829	570	867	1 004	796	1 089	1 404	28
1 143	1 072	366	516	622	913	1 247	1 550	1 839	388	610	864	591	823	1 085	696	973	1 302	29
911	·	355	604	696	954	1 381	1 751	2 265	358	564	761	660	807	1 101	830	1 109	1 484	30
580	—	·	458	541	645	·	·	—	254	416	·	496	638	·	671	·	—	31
890	·	280	579	551	855	1 072	1 386	1 604	373	551	699	494	787	953	686	974	1 189	32
641	—	·	·	459	691	946	·	·	255	426	583	456	635	·	·	858	1 020	33
605	—	·	·	387	681	·	·	·	252	393	556	387	681	·	—	—	—	34
600	—	·	·	516	756	960	1 204	·	276	413	586	479	670	·	615	821	970	35
—	·	328	·	496	828	917	·	—	355	527	721	477	748	·	624	905	971	36
615	·	·	—	464	738	821	·	·	259	426	510	423	613	668	·	913	·	37
—	·	—	—	·	—	·	—	—	301	410	—	·	—	—	—	·	—	38
725	·	·	499	485	868	898	1 206	—	299	454	607	457	660	803	587	989	994	39
·	—	·	—	420	555	—	—	—	287	391	—	399	528	—	·	·	—	40
·	·	295	534	572	796	928	1 181	·	336	506	630	534	734	733	692	900	1 050	41
—	—	·	·	424	701	·	—	—	319	·	·	436	614	·	·	·	—	42
·	—	—	—	—	·	·	—	—	·	·	·	—	—	·	—	·	—	43

	Orter	Antal lägenh. uthyrda i öppna marknaden						Medelhyra (kr.) per år heter *utan central-*				
		Läg. utan centralvärme	Läg. med centralvärme	Samtliga lägenheter	Därav läg. utan »brist»			1 rum el. 1 kök	1 rum o. kokvrå	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök
					utan c.v.	med c.v. utan badrum	med c.v. och badrum					
1	Torshälla	143	23	166	45	17	—	123	200	224	306	351
2	Hällbybrunn, förort	126	19	145	43	15	—	125	200	225	315	351
3	Hyltinge	11	9	20	6	6	—	—	·	253	·	—
4	Flen	21	1	22	6	1	—	—	—	207	·	·
5	Mellösa	97	50	147	52	38	9	151	·	272	325	·
6	Sköldinge	113	20	133	54	14	—	178	225	240	338	·
7	Stora Malm	64	15	79	5	9	2	99	·	197	237	·
	Östergötlands län.											
	Städer											
8	Linköping	4 266	4 561	8 827	3 625	1 500	3 021	192	310	364	561	798
9	Norrköping	10 474	5 391	15 865	9 102	2 908	2 415	216	320	382	596	826
10	Söderköping	515	92	607	337	59	30	121	302	265	410	586
11	Motala	835	441	1 276	647	170	260	138	231	277	459	683
12	Vadstena	409	144	553	285	86	40	125	202	242	383	562
13	Skänninge	222	59	281	115	29	26	105	200	223	354	447
14	Mjölby	550	275	825	410	110	156	138	197	281	436	572
	Köping											
15	Valdemarsvik	228	98	326	160	58	39	139	226	288	419	510
	Municipalsamhällen											
16	Åtvidaberg	196	118	314	166	87	28	161	258	341	482	701
17	Borensberg	72	45	117	50	29	13	148	·	237	376	·
18	Ödeshög	99	52	151	69	27	22	·	·	202	324	392
19	Boxholm	140	20	160	87	12	3	130	·	212	312	430
20	Kisa	205	35	240	123	20	15	95	184	202	307	464
	Landskommuner											
21	Risinge	363	339	702	124	192	119	124	259	246	359	494
22	Finspångs bruksh.	129	267	396	105	142	112	169	302	332	479	686
23	Lotorps sh.	83	24	107	9	12	4	92	·	205	303	·
24	Landsbygdsområde	131	46	177	9	36	8	106	·	209	268	308
25	Kvillinge	321	61	382	80	41	10	107	182	220	352	418
26	Åby st.-sh. o. fabr.-sh.	232	51	283	67	35	9	112	193	232	361	438
27	Kullerstad	145	44	189	24	28	5	101	162	216	293	·
28	Skärblacka-Ljusfors bruksh.	143	42	185	24	27	4	101	162	217	293	·
29	Kimstad	82	21	103	10	12	2	·	·	200	280	·
30	Åtvid	41	11	52	6	8	1	·	·	223	282	·
31	Vreta Kloster	124	31	155	45	18	3	132	228	207	288	·
32	Ljung	24	—	24	3	—	—	·	·	166	229	·
33	Motala	625	475	1 100	359	302	164	113	184	220	327	476
34	Holmsbruk	260	214	474	222	155	54	133	236	266	373	533
35	Motala verkstads ind.-sh.	235	14	249	101	11	3	98	153	199	292	·
36	Landsbygdsområde	130	247	377	36	136	107	117	156	179	254	426
37	Vinnerstad	25	8	33	6	6	—	·	·	233	·	·
38	Ödeshög	3	2	5	—	2	—	—	—	·	·	—
39	Ekeby	20	11	31	—	6	1	·	—	175	·	—
40	Kisa	90	7	97	18	3	4	59	·	159	199	198
	Jönköpings län.											
	Städer											
41	Jönköping	3 562	3 183	6 745	3 153	1 462	1 673	161	273	315	505	678
42	Huskvarna	636	359	995	576	195	157	121	203	267	403	533
43	Nässjö	896	932	1 828	811	425	489	148	253	301	470	606
44	Värnamo	389	487	876	334	166	310	135	227	264	378	486
45	Vetlanda	453	235	688	408	73	153	117	202	255	367	487
46	Eksjö	691	483	1 174	529	177	282	122	234	247	392	549
47	Tranås	816	389	1 205	681	177	202	152	227	279	440	567
48	Gränna	179	31	210	121	7	23	·	146	169	264	389

för lägenheter *värme*		Medelhyra (kr.) per år för lägenheter *med centralvärme* (inkl. värmekostnad)							Medelhyra (kr.) per år för lägenheter utan »brist»									
									utan c.v.			med c.v. (inkl. värmekostn.) utan badrum			med c.v. (inkl. värmekostn.) och badrum			
4 rum o. kök	5 rum o. kök	1 rum el. I kök	1 rum o. kokvrå	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	4 rum o. kök	5 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	
·	—	·	·	315	486	·	—	—	241	312	·	314	·	·	—	—	—	1
·	—	·	·	339	·	·	—	—	241	319	·	·	·	·	—	—	—	2
—	—	·	—	327	·	—	—	—	·	·	—	327	·	—	—	—	—	3
—	—	—	—	·	—	—	—	—	·	·	·	—	—	—	—	—	—	4
·	·	—	—	423	616	·	—	—	292	384	—	423	612	·	—	·	—	5
·	—	·	—	·	·	·	—	—	278	408	—	·	·	·	—	—	—	6
·	—	—	—	413	·	—	—	—	·	·	—	420	·	—	·	·	—	7
977	1 235	403	590	702	995	1 354	1 662	2 043	376	576	805	634	816	1 045	761	1 055	1 401	8
997	1 145	369	602	696	995	1 363	1 646	2 030	394	619	839	649	844	1 135	809	1 122	1 445	9
738	·	—	·	510	670	945	1 113	·	287	434	590	480	621	·	608	781	1 033	10
831	906	373	590	597	912	1 281	1 542	1 700	286	480	692	548	729	1 250	713	1 023	1 303	11
662	·	255	462	468	691	852	1 086	—	250	390	584	474	590	·	·	790	·	12
·	·	·	601	·	717	718	·	·	248	395	488	·	548	·	—	855	·	13
646	·	307	523	605	763	1 083	1 243	1 700	299	451	592	505	686	·	684	839	1 112	14
787	·	·	·	438	735	1 067	1 320	·	302	450	558	431	673	·	469	821	1 100	15
·	—	·	—	450	690	969	·	·	346	516	701	448	645	·	·	793	·	16
·	—	·	·	326	586	·	·	—	250	396	·	336	526	·	—	674	·	17
·	·	·	·	394	588	789	·	—	225	337	394	383	·	·	·	657	870	18
—	—	·	—	297	530	·	—	—	220	342	·	·	·	—	·	·	·	19
479	—	—	·	472	678	840	·	·	217	335	485	473	·	·	·	790	·	20
·	—	266	455	428	735	1 000	·	—	329	457	718	412	660	·	538	839	1 004	21
·	—	266	455	493	755	1 019	·	·	344	482	722	459	675	·	582	841	1 027	22
·	—	—	—	314	550	·	—	—	·	·	·	318	·	—	·	·	·	23
—	—	—	—	326	533	·	—	—	281	·	·	340	533	—	·	—	·	24
·	·	·	—	381	509	657	·	·	253	400	483	400	535	·	·	·	·	25
·	·	·	—	391	510	676	·	·	259	397	483	409	·	·	·	·	·	26
—	—	—	·	295	505	·	—	—	268	400	·	300	512	·	·	·	·	27
—	—	—	·	295	494	·	—	—	268	400	·	300	514	·	·	·	·	28
—	—	·	—	320	·	—	—	—	267	·	—	·	·	—	—	—	—	29
—	·	·	—	329	·	—	—	—	·	·	—	335	·	—	—	—	—	30
·	·	·	·	312	·	·	—	—	227	324	—	·	·	·	—	—	·	31
—	—	—	—	—	—	—	—	—	·	—	·	—	—	—	—	—	—	32
·	—	302	495	531	778	983	1 260	·	254	370	529	511	698	854	637	864	1 019	33
·	—	320	476	490	756	926	·	·	271	381	533	483	683	·	561	886	1 017	34
—	—	·	—	336	·	·	—	—	226	356	·	336	·	—	—	·	·	35
—	—	300	517	573	805	1 005	·	·	240	300	518	553	784	·	659	854	1 020	36
·	·	—	—	·	·	—	—	—	·	·	·	·	·	—	—	—	—	37
—	—	—	—	—	—	·	—	—	—	—	—	—	—	·	—	—	—	38
·	—	—	—	310	·	·	—	—	—	—	—	—	·	·	—	—	·	39
·	—	—	—	·	·	·	—	·	195	·	·	·	—	·	—	·	—	40
837	1 370	364	548	664	926	1 237	1 494	1 828	321	517	688	614	743	1 005	736	1 011	1 277	41
·	—	236	334	457	704	845	1 004	·	270	407	536	426	571	729	561	778	935	42
·	·	285	488	596	790	959	1 224	1 580	310	479	607	560	687	853	658	851	996	43
742	·	275	371	455	671	816	1 103	1 354	268	381	494	417	576	697	537	705	841	44
615	·	328	376	485	665	860	1 105	1 297	257	370	491	426	572	745	587	701	898	45
619	761	234	429	464	700	902	1 164	1 490	255	406	559	398	603	783	561	786	951	46
786	·	251	415	519	752	963	1 183	1 457	288	452	590	480	627	761	618	854	1 046	47
512	760	·	—	·	650	897	·	·	180	272	398	·	·	—	·	715	890	48

	Orter	Antal lägenh. uthyrda i öppna marknaden						Medelhyra (kr.) per år heter *utan central-*				
		Läg. utan centralvärme	Läg. med centralvärme	Samtliga lägenheter	Därav läg. utan »brist«			1 rum el. 1 kök	1 rum o. kokvrå	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök
					utan c.v.	med c.v. utan badrum	med c.v. och badrum					
	Köpingar											
1	Mariannelund	134	44	178	95	14	27	117	·	211	326	390
2	Bodafors	175	37	212	98	23	14	·	152	196	272	380
	Municipalsamhällen											
3	Aneby	101	37	138	49	25	10	·	228	208	299	358
4	Forserum	165	29	194	39	17	8	·	120	168	269	316
5	Gyllenfors	50	71	121	2	19	8	146	·	224	309	·
6	Gislaved	78	208	286	55	153	36	178	·	272	367	516
7	Skillingaryd	144	42	186	104	20	20	·	·	203	296	383
8	Vaggeryd	139	72	211	107	51	20	·	—	214	306	420
9	Sävsjö	194	89	283	119	37	44	·	185	206	361	442
	Landskommuner											
10	Forserum	20	11	31	10	8	1	—	—	189	246	—
11	Barnarp	81	78	159	63	66	12	111	·	207	283	·
12	Månsarp	87	107	194	71	50	52	·	·	211	298	435
13	Smålands-Tabergs ind.-sh.	64	102	166	50	48	50	·	·	224	317	435
14	Sandseryd	40	38	78	28	31	7	·	·	217	259	—
15	Anderstorp	36	48	84	5	29	1	—	·	179	248	·
16	Bäraryd	5	3	8	—	3	—	—	—	·	·	—
17	Reftele	36	11	47	10	7	2	·	—	204	219	·
18	Tofteryd	5	1	6	—	1	—	—	—	·	·	—
19	Byarum	40	10	50	10	5	1	·	·	158	250	262
	Kronobergs län.											
	Städer											
20	Växjö	1 460	1 133	2 593	1 206	600	498	131	210	252	397	587
21	Ljungby	448	254	702	323	108	138	108	209	226	333	455
	Köpingar											
22	Lessebo	61	33	94	4	17	2	·	—	203	245	·
23	Tingsryd	76	35	111	26	22	6	·	·	154	252	365
24	Älmhult	235	66	301	138	34	30	136	·	198	321	436
25	Markaryd	69	43	112	17	28	10	·	·	167	273	341
	Municipalsamhällen											
26	Åseda	106	32	138	23	27	3	99	·	164	258	333
27	Alvesta	303	40	343	214	14	25	139	178	227	361	537
28	Strömsnäsbruk	98	36	134	58	29	2	94	·	193	311	444
	Landskommuner											
29	Åseda	25	5	30	3	3	1	—	—	152	207	·
30	Ekeberga	52	12	64	5	7	—	·	·	130	187	·
31	Åringsås	1	1	2	1	1	—	—	—	—	·	—
32	Traryd	69	35	104	11	18	5	·	·	152	229	322
	Kalmar län.											
	Städer											
33	Kalmar	2 811	1 755	4 566	2 477	739	989	166	272	356	516	691
34	Nybro	614	155	769	374	70	82	130	183	227	343	456
35	Oskarshamn	1 325	222	1 547	1 102	87	127	130	214	282	420	597
36	Västervik	1 690	612	2 302	1 147	313	266	140	229	277	434	597
37	Vimmerby	415	148	563	307	59	87	121	187	220	335	448
38	Borgholm	221	67	288	162	48	15	·	203	230	358	473
	Köpingar											
39	Hultsfred	226	60	286	182	24	35	·	·	194	298	385
40	Figeholm	59	7	66	2	5	—	—	·	152	211	·
41	Mönsterås	193	27	220	63	14	12	87	159	174	259	424
42	Emmaboda	118	54	172	68	35	18	140	230	229	330	434
43	Mörbylånga	37	12	49	24	8	4	—	·	·	386	511

för lägenvärme		Medelhyra (kr.) per år för lägenheter *med centralvärme* (inkl. värmekostnad)							Medelhyra (kr.) per år för lägenheter utan »brist»									
									utan c.v.			med c.v. (inkl. värmekostn.) utan badrum			med c.v. (inkl. värmekostn.) och badrum			
4 rum o. kök	5 rum o. kök	1 rum el. 1 kök	1 rum o. kokvrå	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	4 rum o. kök	5 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	
516	—	—	—	·	555	788	·	·	284	341	406	·	·	—	—	575	788	1
·	—	·	—	·	489	748	·	—	218	298	402	·	454	·	·	·	·	2
·	·	—	—	340	426	507	·	·	—	315	379	·	436	507	·	—	—	3
·	·	·	—	·	483	·	—	—	211	326	·	·	440	—	·	624	·	4
—	—	163	·	305	436	·	—	—	—	—	·	·	441	—	·	·	·	5
·	·	200	300	344	581	734	·	·	277	376	573	359	526	633	—	804	835	6
535	·	·	·	·	456	567	·	—	213	305	386	·	413	·	—	493	602	7
·	·	·	—	342	486	554	·	·	221	312	433	326	479	528	·	503	·	8
525	·	·	—	360	577	710	861	·	252	381	459	380	502	558	—	662	764	9
—	—	—	·	·	·	—	—	—	216	·	—	·	·	—	·	—	—	10
—	—	—	·	359	474	·	—	·	215	315	433	356	467	·	·	·	·	11
·	—	·	—	290	565	734	·	—	214	315	433	238	477	·	·	634	740	12
·	—	·	—	295	580	734	·	—	231	349	433	238	477	·	·	674	740	13
—	—	—	—	355	484	·	—	—	236	305	—	355	464	—	—	·	·	14
—	—	—	—	295	394	484	·	—	·	·	—	·	423	528	—	—	—	15
—	—	—	—	—	·	—	—	—	—	—	—	—	·	—	—	—	—	16
—	—	·	—	·	·	·	—	—	·	·	·	·	·	·	—	—	·	17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18
—	—	—	—	236	·	·	—	—	·	·	·	·	·	·	·	—	—	19
686	906	299	493	472	735	1 026	1 376	1 549	261	410	599	447	635	880	635	870	1 140	20
680	600	301	339	477	630	848	1 078	1 307	240	350	474	460	568	705	565	689	876	21
—	—	—	—	293	379	—	—	—	·	—	—	·	407	—	·	—	—	22
·	—	—	—	215	416	642	·	—	·	280	392	·	416	588	—	—	·	23
550	·	—	·	·	560	829	·	·	209	345	466	·	523	763	·	·	·	24
·	—	—	—	334	517	654	·	—	·	310	·	·	529	·	—	·	·	25
449	·	·	—	·	361	539	·	—	·	278	·	·	390	518	—	—	·	26
597	·	—	·	—	645	869	1 092	·	239	380	553	—	571	·	—	748	879	27
·	—	—	—	·	448	·	—	—	205	333	501	·	448	·	—	—	—	28
—	—	—	—	—	·	·	—	·	·	·	—	—	·	·	—	—	—	29
—	—	·	—	197	·	—	—	—	·	·	—	188	·	—	—	—	—	30
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	·	—	—	—	—	—	—	—	31
·	—	·	—	·	410	·	—	—	—	285	·	·	372	·	—	·	·	32
809	974	342	529	638	849	1 120	1 410	1 657	366	524	707	564	711	925	742	936	1 182	33
584	·	·	·	347	605	740	940	1 260	255	371	484	339	522	622	·	700	813	34
696	812	·	—	441	777	1 082	1 239	1 370	290	431	612	412	625	780	532	901	1 157	35
772	820	344	460	488	765	1 031	1 309	1 560	290	462	624	466	641	766	661	863	1 071	36
626	·	·	—	418	677	786	1 088	1 284	242	355	449	418	567	653	—	729	872	37
536	630	·	·	·	533	675	·	1 249	251	362	491	·	530	668	—	·	·	38
457	·	·	·	·	517	706	·	—	189	303	401	·	427	·	·	602	742	39
·	—	—	—	—	·	—	—	—	—	·	—	—	—	—	—	—	—	40
·	—	·	—	·	594	·	·	·	266	306	475	·	552	·	—	630	·	41
·	·	—	—	·	572	672	·	·	·	352	442	·	499	636	—	637	·	42
720	·	—	—	—	711	·	—	—	·	437	526	—	684	·	—	·	—	43

	Orter	Antal lägenh. uthyrda i öppna marknaden						Medelhyra (kr.) per år heter *utan central-*				
		Läg. utan centralvärme	Läg. med centralvärme	Samtliga lägenheter	Därav läg. utan »brist» utan c.v.	med c.v. utan badrum	med c.v. och badrum	1 rum el. 1 kök	1 rum o. kokvrå	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök
	Municipalsamhälle											
1	Virserum	141	53	194	100	35	12	·	·	223	315	411
	Landskommuner											
2	Hallingeberg	54	42	96	8	19	2	98	·	144	157	154
3	Virserum	37	9	46	1	2	—	·	·	158	168	202
4	Högsby	240	24	264	78	10	7	66	·	155	244	311
5	Högsby st.-sh.	96	13	109	51	4	6	·	·	165	262	340
6	Ålem	156	17	173	8	8	1	·	150	137	182	257
	Gotlands län.											
	Stad											
7	Visby	946	707	1 653	633	367	293	173	257	292	445	635
	Köping.											
8	Slite	68	37	105	7	15	13	·	·	239	306	489
	Landskommuner											
9	Bunge	21	23	44	—	7	8	·	—	342	361	·
10	Klinte	35	10	45	4	4	1	·	·	·	253	392
	Blekinge län.											
	Städer											
11	Karlskrona	3 798	1 569	5 367	2 928	613	899	193	292	363	540	711
12	Ronneby	768	205	973	512	112	77	111	158	182	304	447
13	Karlshamn	1 286	414	1 700	919	183	199	150	193	219	365	501
14	Sölvesborg	379	171	550	316	108	49	140	183	204	320	411
	Landskommuner											
15	Lösen	172	86	258	19	47	34	·	192	201	306	403
16	Lyckeby sh.	156	78	234	19	45	30	·	192	201	313	420
17	Augerum	135	31	166	28	20	4	108	165	193	291	366
18	Ronneby	214	46	260	24	21	3	165	144	156	228	346
19	Kallinge m. Djupafors bruksah.	90	29	119	9	17	2	·	·	165	282	364
20	Asarum	214	39	253	39	17	3	113	138	161	224	298
21	Asarum m. Froarps ind.-sh.	109	22	131	35	10	3	113	133	158	286	376
22	Jämshög	121	96	217	12	40	26	86	·	203	245	290
23	Olofsström m. Holje ind.-sh.	52	79	131	10	34	25	—	·	240	281	263
24	Mörrum	60	5	65	6	1	—	·	·	115	233	152
	Kristianstads län.											
	Städer											
25	Kristianstad	1 466	1 709	3 175	1 240	882	813	165	243	305	464	661
26	Simrishamn	228	150	378	165	76	73	166	205	270	396	516
27	Ängelholm	513	554	1 067	397	313	232	182	247	281	418	623
28	Hässleholm	342	365	707	274	135	229	142	213	245	355	498
	Köpingar											
29	Tomelilla	268	165	433	160	94	61	137	192	221	317	423
30	Åhus	182	56	238	51	36	10	114	171	177	278	349
31	Osby	142	152	294	69	80	67	104	·	195	287	372
32	Vinslöv	146	38	184	45	25	3	111	172	179	267	344
33	Båstad	111	64	175	71	45	10	·	·	238	310	450
	Municipalsamhällen											
34	Borrby	57	12	69	28	9	2	·	·	·	218	318
35	Vilan	301	90	391	258	79	10	137	197	246	363	502
36	Knislinge	73	21	94	32	12	9	·	·	202	253	347
37	Glimåkra	52	29	81	14	18	6	104	—	135	221	367
38	Bjärnum	112	29	141	44	19	8	91	·	155	266	322
39	Tyringe	149	96	245	87	68	20	·	166	191	301	368
40	Ljungbyhed	44	48	92	17	26	12	151	·	·	356	381

för lägenheter *med centralvärme*		Medelhyra (kr.) per år för lägenheter *med centralvärme* (inkl. värmekostnad)							Medelhyra (kr.) per år för lägenheter utan »brist»									
									utan c.v.			med c.v. (inkl. värmekostn.) utan badrum			med c.v. (inkl. värmekostn.) och badrum			
4 rum o. kök	5 rum o. kök	1 rum el. 1 kök	1 rum o. kok-vrå	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	4 rum o. kök	5 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	
·	—	—	·	·	474	604	·	—	237	313	418	·	437	·	·	·	·	1
—	—	—	· ·	248	296	—	—	—	·	—	·	267	258	—	—	—	—	2
—	—	—	·	·	·	—	—	—	—	—	·	—	·	—	—	—	—	3
·	·	·	—	·	328	·	—	·	183	285	389	—	·	·	—	—	·	4
·	·	—	—	—	·	—	—	·	·	292	370	—	·	—	—	—	—	5
·	—	·	—	·	309	—	—	—	—	·	·	·	314	—	—	—	—	6
797	880	308	464	525	755	1 149	1 497	1 704	303	467	668	507	664	904	620	923	1 222	7
601	·	—	—	·	501	831	·	—	·	·	·	·	·	·	—	·	920	8
—	—	·	·	·	740	·	·	—	—	—	—	·	·	—	—	·	·	9
·	—	—	—	—	568	·	—	—	—	·	·	—	·	·	—	·	—	10
895	1 139	368	671	792	975	1 176	1 447	1 771	374	561	741	650	806	981	853	1 098	1 343	11
553	580	260	436	610	606	879	1 178	1 291	186	318	466	·	489	708	·	896	1 037	12
638	808	358	440	496	741	951	1 292	1 610	244	389	525	481	606	756	629	865	1 112	13
560	·	·	439	327	671	752	1 031	1 432	217	327	427	·	627	703	·	794	924	14
·	·	—	·	425	587	726	·	—	—	374	455	418	572	620	·	628	805	15
·	·	—	·	425	588	731	·	—	—	374	455	418	572	623	·	628	805	16
·	·	—	—	·	549	623	·	—	·	319	·	·	528	·	·	·	·	17
·	·	—	·	261	393	·	—	—	·	264	392	·	411	·	·	·	·	18
—	—	—	—	·	468	·	—	—	·	248	·	·	395	·	—	·	·	19
·	·	—	—	·	378	—	—	—	165	257	·	·	388	—	—	·	—	20
·	·	—	—	·	473	—	—	—	163	252	·	·	·	—	—	·	—	21
·	·	·	·	329	485	706	·	—	·	330	·	329	491	590	420	508	·	22
·	·	·	·	357	496	718	·	—	·	339	·	376	502	588	420	513	·	23
316	—	—	—	—	·	·	—	—	—	·	—	—	—	·	—	—	—	24
807	1 031	389	526	640	874	1 179	1 500	1 921	315	473	672	615	751	917	726	998	1 266	25
606	—	275	431	519	751	1 049	·	1 260	281	415	532	510	689	853	·	796	1 086	26
788	·	307	521	598	826	1 128	1 564	1 829	292	438	671	590	700	893	728	963	1 246	27
589	792	399	534	665	824	990	1 235	1 616	270	360	510	590	674	789	697	870	1 115	28
·	—	330	418	486	683	761	1 016	·	231	334	420	421	497	624	562	818	899	29
·	·	·	·	·	475	633	·	—	·	307	385	·	473	·	—	—	·	30
·	·	208	·	390	524	707	976	·	219	314	386	396	442	642	·	627	840	31
·	·	257	—	·	·	·	·	—	·	289	355	·	·	·	—	·	·	32
396	—	·	·	·	506	727	·	—	219	324	464	·	500	638	—	·	·	33
·	—	·	—	·	·	—	—	·	·	236	·	·	·	—	—	—	—	34
—	—	—	425	454	718	·	—	—	254	367	517	435	705	·	·	·	·	35
·	·	—	·	·	·	·	·	·	·	314	·	·	·	—	·	·	·	36
—	—	145	—	—	·	·	—	—	·	·	437	—	·	·	—	—	·	37
·	—	·	·	·	413	660	—	—	·	291	360	·	413	·	—	—	·	38
416	—	289	·	315	512	787	893	—	205	327	381	323	496	762	·	·	·	39
·	·	216	—	·	772	1 080	1 236	·	·	391	·	·	741	888	—	·	·	40

	Orter	Antal lägenh. uthyrda i öppna marknaden						Medelhyra (kr.) per år heter *utan central-*				
		Läg. utan centralvärme	Läg. med centralvärme	Samtliga lägenheter	Därav läg. utan »brist»							
					utan c.v.	med c.v. utan badrum	med c.v. och badrum	1 rum el. 1 kök	1 rum o. kokvrå	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök
1	Perstorp	130	61	191	38	40	11	112	—	219	273	390
2	Örkelljunga	80	53	133	56	30	13	98	.	237	328	409
3	Klippan	236	194	430	133	138	53	123	172	223	351	543
4	Åstorp	176	145	321	117	114	25	127	.	210	327	457
	Landskommuner											
5	Borrby	2	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—
6	Norra Åsum	73	58	131	32	51	6	102	.	193	292	411
7	Ivetofta	115	30	145	24	18	1	172	.	224	248	346
8	Bromölla, Ivetofta by[1]	75	29	104	14	18	1	172	.	238	276	.
9	Knisslinge	8	—	8	—	—	—	—	—	—	.	.
10	Glimåkra	48	7	55	9	4	1	70	.	.	191	202
11	Norra Åkarp	14	10	24	7	10	—	—	—	168	239	.
12	Riseberga	31	4	35	7	2	—	.	.	.	222	.
13	Perstorp	19	4	23	4	4	—	.	.	219	.	319
14	Örkelljunga	51	24	75	21	18	4	.	.	153	231	355
15	Gråmanstorp	40	15	55	18	10	—	.	.	220	349	.
16	Björnekulla	52	11	63	18	9	—	.	.	.	235	.
17	Västra Broby	80	1	81	23	—	—	65	.	116	193	251
	Malmöhus län.											
	Städer											
18	Malmö	14 407	18 719	33 126	13 499	9 313	9 187	225	289	382	552	744
19	Lund	2 121	3 696	5 817	1 817	1 851	1 775	159	229	314	449	614
20	Landskrona	2 568	2 085	4 653	2 353	1 441	619	156	196	291	410	584
21	Hälsingborg	4 240	9 577	13 817	3 796	6 325	3 115	184	243	302	434	585
22	Höganäs	250	186	436	176	126	51	122	175	211	293	389
23	Eslöv	688	567	1 255	577	343	209	127	202	274	382	546
24	Ystad	1 315	863	2 178	1 121	319	515	130	184	239	369	495
25	Trelleborg	1 004	917	1 921	845	528	371	185	252	335	468	627
26	Skanör o. Falsterbo	50	10	60	18	6	3	.	.	.	273	336
	Köpingar											
27	Svedala	174	102	276	46	54	35	.	165	218	331	500
28	Skurup	197	110	307	101	55	45	123	209	230	322	436
29	Hörby	247	138	385	120	85	41	132	152	215	310	452
30	Höör	116	106	222	53	63	28	116	.	203	347	428
	Municipalsamhällen											
31	Bjuv	168	15	183	70	8	—	67	.	124	191	316
32	Teckomatorp	63	38	101	43	33	2	115	183	202	311	.
33	Kävlinge	287	121	408	158	93	17	142	200	240	369	539
34	Furulund	95	24	119	37	14	2	114	143	202	278	381
35	Åkarp	95	42	137	49	30	10	139	.	258	342	492
36	Lomma	231	97	328	137	82	13	—	212	246	365	493
37	Arlöv	481	161	642	213	120	21	123	196	281	405	534
38	Anderslöv	57	18	75	27	13	3	—	204	229	298	362
39	Sjöbo	67	39	106	15	25	7	.	.	232	286	432
	Landskommuner											
40	Bjuv	32	2	34	2	1	—	.	—	136	173	.
41	Södra Vram	290	5	295	11	2	—	56	.	109	168	256
42	Billesholms gruvsh.	185	3	188	10	2	—	60	.	109	190	284
43	Landsbygdsområde	105	2	107	1	—	—	50	—	111	144	187
44	Svalöv	88	44	132	10	31	8	112	.	233	258	380
45	Svalövs ind.-sh.	66	44	110	10	31	8	107	.	242	281	380
46	Norra Skrävlinge	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	Kävlinge	23	4	27	7	3	—	—	.	285	288	—
48	Lackalänga	35	11	46	4	6	1	—	.	208	287	.
49	Lomma	5	5	10	1	2	3	—	.	.	.	—

[1] Inkl. Ivöverken, st.-sh. o. ind.-sh.

för lägenheter *med centralvärme*		Medelhyra (kr.) per år för lägenheter *med centralvärme* (inkl. värmekostnad)							Medelhyra (kr.) per år för lägenheter utan »brist»									
									utan c.v.			med c.v. (inkl. värmekostn.) utan badrum			med c.v. (inkl. värmekostn.) och badrum			
4 rum o. kök	5 rum o. kök	1 rum el. 1 kök	1 rum o. kokvrå	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	4 rum o. kök	5 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	
—	—	222	·	·	535	836	—	·	276	312	436	·	518	786	—	·	·	1
·	—	214	·	—	509	702	·	·	265	332	424	—	480	·	—	·	904	2
529	·	260	412	459	651	915	1 146	·	243	366	610	459	624	833	—	741	1 046	3
·	—	·	·	472	590	813	1 233	·	237	350	486	482	570	673	—	800	1 052	4
·	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
·	—	·	·	·	556	690	—	—	219	343	453	·	544	696	—	·	·	6
—	—	·	·	343	544	—	—	—	280	294	—	379	545	—	—	·	—	7
—	—	·	·	343	571	—	—	—	294	·	—	379	545	—	—	·	—	8
·	·	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
273	·	·	—	—	—	—	—	—	·	·	·	—	—	—	—	—	—	10
·	—	—	—	—	392	—	—	—	·	·	—	—	392	—	—	—	—	11
·	·	—	—	—	—	—	—	—	·	·	—	—	—	—	—	—	—	12
—	—	—	—	·	·	—	—	—	·	—	—	·	·	—	—	—	—	13
260	·	—	·	·	452	·	—	—	·	247	369	·	426	·	—	·	—	14
—	·	·	—	·	470	·	—	—	·	377	·	—	481	—	—	—	—	15
·	·	—	—	—	441	·	—	·	·	260	·	—	441	·	—	—	—	16
·	·	—	—	—	—	—	—	—	·	183	296	—	—	—	—	—	—	17
925	1 146	416	609	718	973	1 337	1 671	2 116	386	560	752	679	810	1 030	817	1 087	1 406	18
746	926	379	527	638	873	1 140	1 432	1 719	316	456	617	541	741	955	770	1 006	1 217	19
715	971	357	519	623	791	1 038	1 309	1 646	295	416	591	616	725	809	709	946	1 187	20
726	968	305	522	609	804	1 072	1 440	1 716	306	441	601	587	706	870	756	979	1 212	21
·	·	317	405	357	647	945	1 133	·	218	305	420	345	521	627	·	911	1 135	22
812	·	349	340	583	739	1 009	1 218	1 640	282	397	561	502	611	875	727	893	1 128	23
572	779	311	409	628	807	1 053	1 318	1 562	241	376	501	410	602	741	707	879	1 122	24
827	·	303	470	594	808	1 141	1 414	1 791	344	479	654	566	707	911	722	936	1 209	25
·	·	—	—	·	·	—	—	—	·	317	·	·	·	—	—	—	—	26
—	—	—	·	398	649	847	·	·	236	363	578	357	584	755	·	731	939	27
613	·	·	366	424	582	758	·	1 150	253	332	474	405	501	630	496	713	853	28
495	—	303	432	597	728	910	1 038	·	231	318	439	·	467	732	·	946	1 194	29
·	·	308	·	479	587	865	·	·	242	356	472	446	556	717	·	745	1 088	30
·	—	·	—	·	·	·	—	—	133	204	·	·	·	·	—	—	—	31
·	—	·	·	291	443	604	—	—	·	314	·	291	445	·	—	—	·	32
·	—	266	347	446	695	1 054	·	—	277	388	553	460	675	·	—	·	1 156	33
·	—	·	·	·	—	·	—	—	201	304	·	·	—	—	—	—	·	34
·	—	·	·	·	594	981	1 078	—	·	370	505	·	594	·	—	—	1 050	35
—	·	—	·	446	667	869	·	·	267	383	541	442	640	854	·	·	·	36
·	—	—	·	434	612	888	·	·	310	428	548	446	608	841	·	·	1 080	37
·	—	—	·	·	·	—	—	—	·	320	·	·	·	—	—	—	—	38
·	—	252	·	·	609	·	—	—	242	357	·	·	548	·	—	·	·	39
—	—	—	—	—	—	—	—	—	·	·	—	—	—	—	—	—	—	40
·	·	—	—	—	·	—	·	—	182	·	—	—	·	—	—	—	—	41
·	·	—	—	—	·	—	·	—	182	·	—	—	·	—	—	—	—	42
·	—	—	—	—	—	—	—	—	—	·	—	—	—	—	—	—	—	43
—	—	303	·	·	606	·	·	—	·	·	·	·	606	·	—	—	·	44
—	—	303	·	·	606	·	·	—	·	·	·	·	606	·	—	—	·	45
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46
—	—	—	—	·	·	—	—	—	300	·	—	·	—	—	—	—	—	47
—	—	—	—	·	·	—	—	—	·	—	·	·	—	—	—	·	—	48
—	—	—	—	—	·	—	—	—	·	—	—	—	·	—	—	—	—	49

	Orter	Antal lägenh. uthyrda i öppna marknaden						Medelhyra (kr.) per år heter *utan central-*				
		Läg. utan central-värme	Läg. med central-värme	Samtliga lägenheter	Därav läg. utan »brist»			1 rum el. 1 kök	1 rum o. kokvrå	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök
					utan c.v.	med c.v. utan badrum	med c.v. och badrum					
1	Bunkeflo	39	4	43	15	3	—	.	.	249	321	.
2	Västra Klagstorp	53	3	56	24	2	—	—	.	165	248	280
3	Tygelsjö	66	12	78	18	7	4	.	.	180	240	240
4	Anderslöv	23	—	23	3	—	—	—	.	275	266	259
5	Södra Åsum	46	17	63	6	7	1	.	—	182	255	.
	Hallands län.											
	Städer											
6	Halmstad	2 479	2 556	5 035	2 152	1 555	947	143	220	290	424	555
7	Laholm	167	138	305	91	94	32	133	186	181	270	387
8	Falkenberg	488	426	914	362	281	107	139	210	251	382	524
9	Varberg	908	1 012	1 920	770	780	222	156	263	314	471	655
10	Kungsbacka	106	289	395	73	151	127	170	254	304	497	609
	Municipalsamhälle											
11	Oskarström	245	59	304	129	41	6	83	156	167	242	389
	Landskommuner											
12	Tvååker	59	9	68	8	5	—	.	.	150	232	288
13	Lindome	50	28	78	13	20	1	.	.	230	303	.
	Göteborgs o. Bohus län.											
	Städer											
14	Göteborg	27 746	39 173	66 919	26 377	19 726	19109	269	378	437	715	1 007
15	Mölndal	892	1 039	1 931	654	809	201	170	244	330	465	573
16	Kungälv	129	265	394	82	174	63	175	241	325	481	661
17	Marstrand	136	24	160	32	8	2	126	.	243	365	538
18	Lysekil	464	316	780	384	220	66	125	218	287	398	528
19	Uddevalla	1 410	1 811	3 221	1 038	979	757	145	223	295	447	581
20	Strömstad	303	235	538	230	168	49	155	205	291	410	514
	Köping											
21	Grebbestad	48	19	67	4	15	—	96	.	192	293	411
	Municipalsamhällen											
22	Jonsered	20	33	53	18	31	2	151	—	293	.	.
23	Partille	84	106	190	52	54	44	.	.	314	459	658
24	Sävedalen	69	274	343	54	191	77	—	.	365	529	.
25	Älvsborg	373	441	814	248	373	33	212	317	331	464	608
26	Hälsö	7	—	7	—	—	—	—	—	.	.	.
27	Kalvsund	5	—	5	1	—	—	—	—	—	.	—
28	Källö-Knipplan	2	—	2	—	—	—	—	.	.	—	—
29	Hönö	32	2	34	23	—	1	—	.	274	313	.
30	Skärhamn	6	8	14	1	7	1	—	.	—	296	—
31	Tången	6	3	9	—	—	—	—	—	.	.	—
32	Gravarne o. Bäckevik	39	23	62	6	11	1	—	—	235	304	.
33	Smögen	14	1	15	—	—	—	—	—	.	229	.
34	Hasselösund	4	—	4	—	—	—	—	—	.	.	—
35	Bovallstrand	14	1	15	1	—	—	—	—	195	.	284
36	Ulebergshamn	18	—	18	5	—	—	—	—	192	.	.
37	Hunnebostrand	43	16	59	5	7	—	.	.	226	248	.
	Landskommuner											
38	Partille	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
39	Råda	26	94	120	7	72	9	—	.	254	389	.
40	Västra Frölunda	61	73	134	44	65	6	.	.	314	419	.
41	Öckerö	15	1	16	4	1	—	.	.	.	320	.
42	Backa	122	93	215	84	78	7	.	—	310	437	445
43	Tingstads ind.-sh.	95	69	164	63	57	6	.	—	311	451	.
44	Ljung	75	61	136	15	36	10	.	178	222	335	422
45	Grundsund	2	2	4	—	—	2	—	—	—	.	—

för lägenheter *med centralvärme*		Medelhyra (kr.) per år för lägenheter *med centralvärme* (inkl. värmekostnad)							Medelhyra (kr.) per år för lägenheter utan »brist»									
									utan c.v.			med c.v. (inkl. värmekostn.) utan badrum			med c.v. (inkl. värmekostn.) och badrum			
4 rum o. kök	5 rum o. kök	1 rum el. 1 kök	1 rum o. kokvrå	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	4 rum o. kök	5 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	
—	—	—	—	—	·	—	—	—	277	·	—	—	·	—	—	—	—	1
—	—	—	·	—	—	—	·	—	161	254	·	—	—	—	—	—	—	2
—	—	—	—	—	·	—	—	·	183	288	·	—	·	—	—	—	—	3
·	—	—	—	—	—	—	—	—	·	·	—	—	—	—	—	—	—	4
·	—	—	·	·	·	·	—	—	—	·	—	·	·	—	—	—	·	5
735	859	304	509	570	797	1 080	1 502	1 842	295	435	569	542	703	860	694	933	1 206	6
·	·	234	·	417	559	847	959	·	207	294	409	344	422	774	·	859	1 036	7
634	·	294	457	420	654	851	1 350	1 734	263	401	546	421	591	806	·	954	1 093	8
810	855	304	405	544	728	1 027	1 277	1 393	326	481	671	512	695	916	670	895	1 172	9
·	—	233	376	564	828	1 035	1 361	1 528	329	507	648	533	700	848	795	979	1 150	10
·	—	·	—	250	414	·	·	—	173	260	377	252	·	·	—	·	·	11
·	—	·	—	·	·	·	—	—	·	·	·	—	·	·	—	—	—	12
·	·	—	—	374	516	·	—	—	·	340	·	·	·	·	—	—	·	13
1 275	1 649	473	731	747	1 138	1 612	2 034	2 491	441	723	1 020	691	926	1 317	935	1 263	1 676	14
·	—	251	429	561	768	1 127	1 348	1 780	346	496	625	549	705	911	685	953	1 281	15
·	—	288	438	534	803	1 101	1 314	·	342	519	701	538	735	993	655	937	1 268	16
569	·	—	·	376	·	·	·	—	257	434	520	·	—	·	—	—	—	17
780	·	266	286	390	587	935	1 050	1 310	294	406	539	397	576	771	·	752	1 119	18
774	·	238	468	552	783	1 021	1 322	1 701	311	478	601	475	677	820	680	892	1 174	19
665	·	226	336	449	666	952	1 197	1 539	299	434	513	462	645	829	—	904	1 077	20
—	·	—	·	·	463	·	—	—	—	·	·	·	466	·	—	—	—	21
—	—	·	·	443	711	·	—	·	293	·	—	443	710	·	—	·	—	22
·	·	·	·	461	740	1 089	1 242	1 649	327	506	730	471	645	·	·	895	1 216	23
·	—	337	447	494	808	1 120	·	·	385	535	·	494	700	897	·	999	1 293	24
·	·	305	361	437	644	874	1 184	1 017	353	485	600	442	633	824	·	840	1 062	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
·	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
—	—	—	—	—	·	—	—	—	268	322	·	—	—	—	—	·	—	29
—	—	—	—	·	·	·	—	—	—	·	—	·	·	·	·	—	—	30
—	—	—	—	·	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	31
·	—	—	·	·	477	—	—	—	·	·	—	—	482	—	—	—	—	32
·	·	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	·	—	—	—	—	—	—	—	35
—	—	—	—	—	—	—	—	—	·	·	—	—	—	—	—	—	—	36
—	—	·	—	·	411	—	—	—	·	·	—	·	·	—	—	—	—	37
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38
—	—	237	·	406	553	·	·	·	·	·	·	424	565	·	·	·	—	39
·	—	·	·	430	529	926	·	·	316	442	·	430	529	706	—	—	·	40
—	—	—	—	—	—	—	—	—	·	·	·	—	—	—	—	—	—	41
—	—	274	·	422	625	926	—	—	301	462	·	429	601	·	—	·	·	42
—	—	276	·	425	601	·	—	—	319	460	·	434	582	·	—	·	·	43
·	—	·	585	·	576	777	·	·	262	384	·	·	562	·	·	·	·	44
·	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	45

	Orter	Antal lägenh. uthyrda i öppna marknaden						Medelhyra (kr.) per år heter *utan central-*				
		Läg. utan central-värme	Läg. med central-värme	Samtliga lägenheter	Därav läg. utan »brist»			1 rum el. 1 kök	1 rum o. kok-vrå	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök
					utan c.v.	med c.v. utan bad-rum	med c.v. och bad-rum					
1	Stenkyrka	5	1	6	—	1	—	—	—	·	·	—
2	Smögen	9	8	17	—	—	—	—	—	211	—	·
3	Tossene	52	2	54	4	—	1	·	·	174	214	·
4	Foss	80	79	159	12	42	2	·	·	179	254	·
	Älvsborgs län.											
	Städer											
5	Vänersborg	950	831	1 781	813	487	318	146	219	280	434	590
6	Trollhättan	1 474	1 153	2 627	1 027	657	448	155	227	301	439	666
7	Alingsås	956	977	1 933	773	674	277	172	259	298	468	619
8	Borås	2 135	6 929	9 064	1 861	4 422	2 359	231	313	387	592	777
9	Ulricehamn	374	601	975	290	367	210	173	240	278	429	551
10	Åmål	516	513	1 029	408	343	149	144	266	301	449	613
	Köpingar											
11	Bengtsfors	156	144	300	34	77	34	116	·	194	273	395
12	Mellerud	88	117	205	50	96	18	129	·	238	348	538
	Municipalsamhällen											
13	Lilla Edet	40	37	77	16	24	12	·	·	224	370	·
14	Vårgårda	67	98	165	32	70	19	·	—	274	363	419
15	Herrljunga	41	131	172	24	93	33	·	·	257	384	·
16	Kinna	109	189	298	81	121	57	129	·	235	397	·
	Landskommuner											
17	Vassända-Naglum	196	142	338	111	125	7	117	173	234	317	·
18	Blåsut o. Lockered, förorter	106	79	185	64	68	6	·	215	244	331	—
19	Västra Tunhem	105	77	182	22	70	5	·	218	218	319	·
20	Vargöns fabr.-sh.	73	67	140	20	60	5	·	·	236	338	·
21	Fuxerna	36	48	84	15	26	5	·	·	204	255	·
22	Nödinge	96	102	198	70	82	9	168	·	326	435	·
23	Lerum	73	102	175	37	78	21	·	·	276	397	585
24	Herrljunga	15	24	39	7	22	1	·	·	241	313	—
25	Örby	77	182	259	24	135	20	·	·	210	301	·
26	Skene ind.-sh.[1]	44	130	174	15	107	18	·	·	237	349	·
27	Kinna	12	54	66	5	37	8	—	—	220	·	—
28	Fritsla	68	83	151	15	58	—	102	·	217	315	522
29	Fritsla st.-sh. o. ind.-sh.	63	81	144	15	58	—	102	·	218	318	522
	Skaraborgs län.											
	Städer											
30	Mariestad	443	486	929	353	304	159	136	220	248	393	601
31	Lidköping	954	936	1 890	788	621	291	158	262	310	465	581
32	Skara	701	564	1 265	593	391	154	133	189	265	420	576
33	Skövde	846	1 260	2 106	672	766	461	178	268	301	455	619
34	Hjo	310	146	456	196	76	63	84	176	195	309	458
35	Tidaholm	483	179	662	133	131	28	90	131	178	285	389
36	Falköping	645	885	1 530	498	528	321	141	248	287	441	559
	Köpingar											
37	Grästorp	62	93	155	17	76	14	140	·	234	321	·
38	Vara	137	144	281	68	109	33	135	192	275	431	565
39	Töreboda	182	122	304	120	95	22	156	165	214	334	425
	Municipalsamhällen											
40	Götene	41	87	128	26	73	10	·	·	231	301	·
41	Tibro	91	177	268	75	153	20	—	·	257	361	·
	Landskommuner											
42	Götene	2	15	17	2	13	—	—	—	·	—	—
43	Kyrkefalla	70	66	136	8	48	—	·	131	185	254	—
44	Mölltorp	92	4	96	14	1	1	·	·	205	290	349
45	Karlsborg	69	51	120	50	29	20	139	243	287	486	·

[1] Inkl. Kungsfors o. Haby.

för lägenheter *med centralvärme*		Medelhyra (kr.) per år för lägenheter *med centralvärme* (inkl. värmekostnad)							Medelhyra (kr.) per år för lägenheter utan »brist»									
									utan c.v.			med c.v. (inkl. värmekostn.) utan badrum			med c.v. (inkl. värmekostn.) och badrum			
4 rum o. kök	5 rum o. kök	1 rum el. 1 kök	1 rum o. kok-vrå	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	4 rum o. kök	5 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	
—	—	—	—	·	—	—	—	—	—	—	—	·	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	·	·	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	·	·	·	—	—	—	—	—	—	3
—	—	·	·	250	362	540	·	—	204	323	—	246	446	540	—	—	—	4
783	·	272	399	471	768	1 110	1 408	1 558	287	444	608	444	688	976	630	955	1 241	5
785	—	381	640	607	822	1 269	1 672	1 771	324	488	717	532	724	991	790	1 051	1 423	6
785	972	288	419	551	796	1 043	1 306	1 750	307	483	654	539	723	894	729	918	1 143	7
722	·	345	545	622	912	1 276	1 765	2 127	392	610	806	605	807	1 094	786	1 033	1 357	8
631	·	289	455	480	767	936	1 124	1 432	294	451	581	479	715	833	·	849	1 014	9
·	—	234	332	461	699	960	1 231	1 488	316	472	636	460	665	833	585	812	1 020	10
—	—	208	·	274	462	677	888	·	227	295	·	272	421	622	·	636	754	11
·	—	205	·	376	551	840	992	·	259	361	529	370	535	786	·	653	·	12
·	·	291	·	384	686	1 054	·	—	269	367	·	·	·	·	·	·	1 104	13
·	—	·	·	404	566	695	—	—	287	384	·	393	554	·	·	655	730	14
—	·	·	389	386	626	735	1 075	·	279	393	·	386	596	631	—	739	850	15
·	—	193	·	362	633	957	1 251	·	245	425	·	372	558	808	433	753	1 053	16
·	·	·	—	362	508	779	·	—	238	347	·	362	517	·	—	·	·	17
—	—	·	—	377	544	780	·	—	245	361	—	376	549	·	—	·	·	18
—	—	·	—	408	596	·	·	—	266	318	·	408	617	·	·	·	·	19
—	—	·	—	421	608	·	·	—	277	318	·	421	633	·	·	·	·	20
—	—	·	·	278	479	·	—	—	242	·	—	·	498	·	·	·	·	21
·	—	259	—	407	580	·	·	—	336	450	·	414	533	·	·	754	·	22
·	·	—	·	413	651	1 007	1 126	·	322	448	558	424	606	926	—	·	1 118	23
—	—	—	—	364	472	·	—	—	·	·	—	364	·	·	—	—	·	24
—	—	177	280	329	504	754	—	—	247	385	—	326	482	645	·	729	900	25
—	—	·	·	336	535	754	—	—	290	400	—	330	499	578	·	760	900	26
—	—	190	·	342	483	·	—	—	·	·	—	344	488	·	·	·	·	27
·	—	·	·	319	498	673	·	·	·	343	·	348	524	705	—	—	—	28
·	—	·	·	319	508	673	·	·	·	343	·	348	524	705	—	—	—	29
843	·	288	376	414	743	1 026	1 312	1 797	261	410	634	419	619	929	547	892	1 125	30
797	·	280	438	534	845	1 099	1 333	1 756	317	480	596	534	757	928	587	952	1 261	31
713	896	302	396	408	707	974	1 235	1 552	273	437	589	397	654	895	·	895	1 093	32
827	1191	318	513	572	807	1 105	1 407	1 655	312	472	632	529	718	992	778	1 014	1 218	33
557	·	·	·	324	578	812	919	·	211	319	484	351	549	718	·	649	874	34
·	—	206	·	293	625	834	1 123	·	202	346	477	321	568	·	—	760	904	35
732	·	292	498	460	766	1 044	1 310	1 521	300	461	578	439	684	878	669	905	1 162	36
·	—	·	·	343	580	736	·	·	253	351	—	343	563	714	—	·	827	37
698	·	213	·	403	658	848	1 181	1 520	322	454	566	390	640	825	·	784	934	38
—	·	203	·	402	562	719	·	·	220	352	472	392	515	672	·	687	819	39
—	—	—	·	390	533	·	—	—	233	309	—	390	507	·	—	594	·	40
—	—	—	·	416	573	790	·	·	270	368	·	416	563	778	—	685	826	41
—	—	—	—	·	·	—	—	—	·	—	—	·	·	—	—	—	—	42
·	—	·	—	334	415	·	—	—	·	·	—	344	477	·	—	—	—	43
350	—	—	—	—	·	—	—	—	237	·	·	—	·	—	—	·	—	44
·	—	·	—	·	764	906	·	·	303	535	·	·	726	·	·	864	·	45

	Orter	Antal lägenh. uthyrda i öppna marknaden						Medelhyra (kr.) per år heter *utan central-*				
		Läg. utan centralvärme	Läg. med centralvärme	Samtliga lägenheter	Därav läg. utan »brist« utan c.v.	med c.v. utan badrum	med c.v. och badrum	1 rum el. 1 kök	1 rum o. kokvrå	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök
	Värmlands län.											
	Städer											
1	Karlstad	2 436	3 027	5 463	2 111	1 142	1 831	200	319	376	553	770
2	Kristinehamn	1 317	678	1 995	1 119	370	294	173	316	359	546	710
3	Filipstad	509	201	710	376	128	61	152	254	278	426	624
4	Arvika	894	603	1 497	797	418	171	158	262	305	452	613
	Köpingar											
5	Säffle	305	371	676	266	236	121	153	272	298	400	515
6	Sunne	181	81	262	163	35	42	125	·	241	366	506
	Municipalsamhällen											
7	Forshaga	139	50	189	117	44	6	138	·	228	332	506
8	Kil	87	66	153	84	27	37	138	·	264	391	549
9	Grums	123	66	189	57	52	9	145	·	235	289	·
10	Årjäng	43	85	128	32	63	20	·	—	203	293	·
11	Charlottenberg	81	18	99	7	5	4	131	·	188	293	·
12	Torsby	87	24	111	72	10	12	207	·	241	371	673
13	Hagfors	31	84	115	15	54	11	146	·	275	·	·
	Landskommuner											
14	Rämen	58	11	69	5	8	1	59	·	115	237	—
15	Kroppa	48	47	95	23	41	6	154	158	267	·	—
16	Hammarö	116	84	200	41	58	7	186	265	275	351	·
17	Skoghalls ind.-sh.[1]	48	54	102	33	41	6	197	·	326	417	·
18	Forshaga förs. (Grava lk.)	61	20	81	11	13	3	·	·	162	228	·
19	Nedre Ullerud	70	61	131	40	45	5	166	·	205	272	·
20	Ransäter	80	60	140	18	30	4	113	·	176	311	—
21	Munkfors bruksh.[2]	54	52	106	17	25	3	117	·	191	311	—
22	Stora Kil	60	14	74	9	9	4	88	·	173	245	·
23	Silbodal	7	1	8	2	1	—	—	—	·	·	·
24	Fryksände	54	13	67	18	8	3	·	·	162	218	·
25	Hagfors kapellförs.[3]	10	6	16	—	2	—	·	—	160	—	—
	Örebro län.											
	Städer											
26	Örebro	5 347	6 116	11 463	4 923	2 696	3 354	247	363	435	647	860
27	Askersund	243	113	356	139	62	40	146	234	240	375	570
28	Karlskoga	497	1 001	1 498	300	586	329	190	315	320	488	753
29	Nora	372	144	516	307	86	51	145	222	256	414	555
30	Lindesberg	320	331	651	258	194	127	153	222	266	387	575
	Köpingar											
31	Hallsberg	240	155	395	198	91	60	164	258	289	447	602
32	Kopparberg	233	71	304	183	56	14	118	·	256	397	571
	Municipalsamhällen											
33	Almby	273	148	421	178	129	16	187	281	331	430	·
34	Kumla	264	185	449	230	116	65	162	269	298	433	540
35	Fjugesta	81	38	119	34	24	12	152	·	259	328	490
36	Degerfors	152	119	271	116	91	14	131	—	238	329	·
37	Grythyttan	91	12	103	11	6	6	160	·	226	361	424
38	Frövi	52	26	78	36	18	7	·	132	259	345	·
	Landskommuner											
39	Almby	18	7	25	3	3	3	—	·	254	·	·
40	Kumla	198	91	289	68	83	4	133	·	240	346	399
41	Kumla m:es förorter	118	75	193	63	69	4	130	·	268	396	504
42	Hammar	93	14	107	13	11	—	·	90	119	156	223
43	Knista	9	3	12	—	2	1	·	·	·	·	—
44	Degerfors	75	31	106	4	16	—	123	·	213	280	—
45	Grythyttan	51	2	53	2	—	1	105	·	188	266	—

[1] Omfattar Skoghalls kyrkobokföringsdistrikt. — [2] Inkl. förorter. — [3] Tillhör Norra Råda lk.

för lägen-*värme*		Medelhyra (kr.) per år för lägenheter *med centralvärme* (inkl. värmekostnad)							Medelhyra (kr.) per år för lägenheter utan »brist»									
									utan c.v.			med c.v. (inkl. värmekostn.) utan badrum			med c.v. (inkl. värmekostn.) och badrum			
4 rum o. kök	5 rum o. kök	1 rum cl. 1 kök	1 rum o. kok-vrå	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	4 rum o. kök	5 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	
950	1 127	358	612	651	905	1 255	1 618	1 974	386	574	790	581	761	1 069	768	967	1 280	1
903	1 019	308	485	561	847	1 207	1 536	1 934	370	561	725	541	748	999	716	936	1 278	2
740	1 009	297	521	437	724	997	1 343	1 580	292	443	640	458	655	811	·	908	1 148	3
692	·	272	435	458	714	1 023	1 328	1 590	309	458	620	456	655	922	527	882	1 127	4
·	·	262	482	433	720	932	1 259	1 516	302	401	532	430	639	813	·	870	1 038	5
690	·	·	·	358	593	766	1 016	·	251	368	501	358	510	693	—	722	809	6
·	—	·	—	313	501	·	—	—	231	323	506	313	411	—	—	·	·	7
·	·	·	·	516	683	·	—	—	265	404	580	407	570	·	647	730	·	8
—	—	—	·	309	495	·	—	—	268	316	·	303	458	—	·	·	·	9
·	—	158	·	361	556	720	·	·	210	305	·	367	534	664	·	682	·	10
·	—	·	—	·	·	·	—	—	·	·	·	·	—	—	·	—	·	11
595	·	·	·	·	653	884	·	·	267	385	673	·	·	·	—	·	898	12
—	—	209	·	354	684	·	·	—	313	—	—	366	642	·	—	·	—	13
—	—	·	—	·	406	—	—	—	·	·	—	·	·	—	—	·	—	14
—	—	185	·	332	497	·	—	—	290	·	—	325	479	—	·	·	·	15
—	—	290	—	368	494	·	—	·	329	432	·	375	482	·	·	·	—	16
—	—	312	—	387	536	·	—	·	340	440	·	391	484	·	·	·	—	17
—	—	—	—	·	·	·	—	—	·	·	·	·	·	·	—	·	—	18
·	—	148	·	298	460	·	·	—	244	303	—	304	458	—	—	·	·	19
·	—	·	·	275	631	—	—	—	223	330	—	304	604	—	—	·	—	20
·	—	·	·	279	631	—	—	—	229	330	—	304	604	—	—	·	—	21
·	—	—	—	339	—	—	—	—	·	·	—	339	—	—	—	—	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	·	·	—	—	—	—	—	—	23
—	—	·	—	·	·	·	—	—	199	241	·	·	—	·	·	·	·	24
—	—	·	—	·	·	·	—	—	—	—	—	·	·	—	—	—	—	25
1 072	806	440	631	749	1 052	1 435	1 859	2 142	443	660	869	658	824	1 098	853	1 148	1 490	26
·	·	265	·	451	677	918	·	·	262	423	601	454	630	·	—	770	950	27
940	—	374	560	502	909	1 207	1 587	2 015	357	558	857	495	814	981	665	1 052	1 278	28
730	·	248	·	446	688	1 072	1 336	1 640	258	427	566	417	634	·	641	822	1 111	29
760	·	261	424	435	655	926	1 112	·	282	400	595	416	583	758	547	757	983	30
·	·	310	628	557	826	1 160	·	·	299	457	602	469	655	966	781	987	1 332	31
·	—	271	·	449	674	908	·	·	270	404	571	449	689	·	—	·	·	32
·	—	·	513	596	701	—	—	—	347	460	·	592	663	—	·	904	—	33
·	·	280	488	521	706	1 133	1 377	·	308	430	553	490	618	821	660	841	1 312	34
—	—	·	—	370	595	·	·	·	294	343	·	370	553	·	—	·	·	35
—	—	227	·	340	555	758	·	·	245	368	·	346	543	—	—	·	758	36
·	—	·	—	·	·	·	·	·	·	444	·	·	·	—	—	·	·	37
—	—	·	—	·	605	·	—	—	268	358	·	·	·	·	—	·	·	38
—	—	·	—	—	·	—	—	—	·	—	·	—	—	—	—	·	—	39
·	·	219	·	380	575	·	—	—	294	414	·	383	573	·	·	·	—	40
—	·	·	·	396	585	·	—	—	299	419	·	394	585	·	·	·	—	41
·	·	·	—	·	262	—	—	—	198	237	·	·	·	—	—	—	—	42
—	—	—	—	—	·	—	—	—	—	—	—	—	·	—	—	·	—	43
—	—	·	·	289	443	·	—	—	·	—	—	317	443	·	—	—	—	44
—	—	—	—	·	—	—	—	—	·	—	—	—	—	—	·	—	—	45

	Orter	Antal lägenh. uthyrda i öppna marknaden						Medelhyra (kr.) per år heter *utan central-*				
		Läg. utan central-värme	Läg. med central-värme	Samtliga lägenheter	Därav läg. utan »brist»			1 rum el. 1 kök	1 rum o. kok-vrå	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök
					utan c.v.	med c.v. utan badrum	med c.v. och badrum					
1	Hällefors	104	98	202	64	84	10	202	·	331	471	·
2	Hällefors bruksh.	100	98	198	61	84	10	202	·	337	493	·
3	Näsby	42	—	42	12	—	—	96	—	200	271	·
	Västmanlands län.											
	Städer											
4	Västerås	2 931	3 783	6 714	2 627	1 983	1 750	241	372	427	685	989
5	Sala	840	374	1 214	590	247	104	148	264	274	438	615
6	Köping	736	438	1 174	473	253	175	147	251	268	438	643
7	Arboga	687	212	899	488	133	73	143	225	253	383	579
	Köping											
8	Kungsör	271	192	463	227	161	30	151	247	280	415	519
	Municipalsamhällen											
9	Hallstahammar	149	75	224	61	62	6	128	223	253	331	·
10	Västanfors	94	75	169	70	61	13	157	·	265	438	·
11	Norberg	87	75	162	40	45	28	110	212	238	369	·
12	Heby	127	25	152	90	20	5	105	·	240	350	423
	Landskommuner											
13	Bro o. Malma	134	14	148	12	9	1	98	156	167	273	·
14	Kolsva bruksh.	87	13	100	12	8	1	101	·	175	325	—
15	Skinnskatteberg	36	4	40	2	3	—	·	·	161	205	—
16	Sura	81	113	194	24	98	10	130	·	242	·	·
17	Surahammars bruksh.	25	99	124	16	86	10	·	—	284	·	—
18	Svedvi	60	24	84	30	21	2	·	·	242	337	·
19	Kolbäck	108	30	138	26	20	6	111	145	207	330	·
20	Västanfors	50	95	145	26	66	22	177	·	258	363	·
21	Norberg	165	27	192	16	19	4	93	·	178	261	—
22	Skultuna	26	24	50	8	24	—	94	—	166	·	—
23	Västerlövsta	102	16	118	34	11	1	118	·	191	293	·
24	Vittinge	58	22	80	20	20	1	·	—	208	254	·
25	Nora	115	31	146	37	18	8	86	·	153	220	280
26	Tärnsjö st.-sh. o. ind.-sh.	89	29	118	36	17	8	87	·	162	248	304
	Kopparbergs län.											
	Städer											
27	Falun	1 106	1 216	2 322	904	594	583	183	301	334	528	701
28	Säter	207	133	340	180	88	41	144	·	308	473	625
29	Hedemora	402	341	743	335	190	121	129	254	270	405	560
30	Avesta	225	232	457	171	113	109	164	·	291	454	675
31	Ludvika	231	536	767	193	289	240	192	391	368	590	595
	Köpingar											
32	Krylbo	238	102	340	214	86	16	150	326	337	534	702
33	Borlänge	191	302	493	172	138	162	169	·	322	515	619
34	Smedjebacken	143	56	199	90	40	14	123	·	271	404	494
35	Morastrand	104	91	195	87	53	37	141	·	292	460	530
	Municipalsamhällen											
36	Vansbro	70	38	108	37	30	6	152	·	251	368	·
37	Malung	19	31	50	13	20	11	·	·	296	·	·
38	Leksands-Noret	106	99	205	93	49	48	122	·	222	369	467
39	Rättvik	32	88	120	26	57	30	·	·	262	·	·
	Landskommuner											
40	By	125	16	141	10	9	3	97	·	175	205	222
41	Husby	77	49	126	8	29	14	129	·	203	203	·
42	Vika	124	39	163	37	25	3	93	·	174	275	·
43	Korsnäs ind.-sh.	96	27	123	34	18	2	86	·	181	319	·

för lägenheter *med centralvärme*		Medelhyra (kr.) per år för lägenheter *med centralvärme* (inkl. värmekostnad)							Medelhyra (kr.) per år för lägenheter utan »brist»									
				utan c.v.			med c.v. (inkl. värmekostn.) utan badrum			med c.v. (inkl. värmekostn.) och badrum								
4 rum o. kök	5 rum o. kök	1 rum el. l kök	1 rum o. kokvrå	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	4 rum o. kök	5 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	
—	—	259	—	394	678	·	—	—	352	491	·	395	656	·	·	·	·	1
—	—	259	—	394	678	·	—	—	359	519	·	395	656	·	·	·	·	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	207	268	—	—	—	—	—	—	—	3
1 259	1 446	486	686	742	1 083	1 443	1 816	2 184	441	699	1 010	690	932	1 221	849	1 189	1 504	4
897	1 158	250	387	443	745	1 046	1 329	1 717	300	470	666	435	665	885	585	999	1 166	5
737	927	388	545	612	872	1 135	1 367	1 587	299	467	673	540	730	893	814	1 037	1 265	6
750	1 024	351	508	610	828	1 076	1 538	·	272	409	592	613	761	890	·	912	1 152	7
·	·	280	512	467	654	888	·	·	288	425	529	467	637	·	·	764	·	8
·	—	202	318	389	573	·	·	—	293	391	·	394	581	·	·	·	·	9
—	—	·	·	505	693	772	·	—	281	453	·	502	672	·	·	793	·	10
·	·	—	495	434	644	1 023	·	·	279	409	·	416	557	·	·	925	·	11
·	·	·	—	379	583	—	—	—	252	363	448	379	563	—	—	·	—	12
·	·	—	—	272	·	—	—	—	212	·	—	316	·	—	—	·	—	13
—	·	—	—	269	·	—	—	—	212	·	—	320	·	—	—	·	—	14
—	·	—	—	·	·	—	—	—	—	—	—	·	·	—	—	—	—	15
—	—	214	431	385	559	·	—	—	278	·	·	386	545	·	·	·	·	16
—	—	225	437	392	561	·	—	—	300	·	—	394	545	·	·	·	·	17
—	·	·	·	414	·	·	—	—	283	390	·	414	·	·	—	·	—	18
·	·	·	·	362	471	—	—	—	292	376	·	374	471	—	—	—	—	19
—	—	278	·	431	675	906	—	·	293	·	·	413	649	·	·	852	·	20
—	—	—	—	390	·	—	—	—	246	·	—	414	·	—	—	·	—	21
—	—	224	·	394	·	—	—	—	·	·	—	400	·	—	—	—	—	22
·	—	·	—	313	388	—	—	—	222	349	—	·	·	—	—	·	—	23
—	—	—	—	301	488	·	—	—	238	324	·	301	488	·	—	—	—	24
—	—	·	—	282	414	·	·	—	178	260	·	·	343	·	·	·	·	25
—	—	·	—	271	429	·	·	—	179	260	·	·	356	·	·	·	·	26
925	920	393	586	590	872	1 141	1 459	1 884	345	537	715	480	702	843	751	998	1 274	27
—	—	280	367	468	680	917	1 262	·	316	477	626	462	640	·	·	745	1 003	28
·	·	297	365	438	688	963	1 218	1 527	274	411	572	433	660	781	613	746	1 036	29
·	—	265	626	546	868	1 149	1 505	·	295	476	675	455	730	913	691	960	1 273	30
·	·	403	663	652	941	1 269	1 489	1 716	380	600	627	591	811	1 044	786	1 088	1 370	31
·	—	276	·	460	706	1 029	·	—	341	549	702	456	668	960	·	887	1 087	32
·	·	300	672	561	840	1 099	1 322	·	323	521	638	522	743	·	695	873	1 117	33
·	—	271	·	447	653	946	—	·	296	426	·	435	656	·	·	·	·	34
·	—	·	516	527	651	934	1 268	·	314	465	530	489	618	834	·	·	1 034	35
—	—	—	·	371	590	·	·	—	277	394	—	391	569	·	·	·	·	36
—	—	229	—	483	627	920	—	—	335	·	—	477	582	·	·	·	·	37
·	·	·	·	400	587	804	1 023	·	225	368	471	348	534	721	478	691	852	38
—	—	·	·	397	608	852	864	·	278	·	·	379	538	·	·	722	960	39
·	·	·	—	·	·	—	·	—	205	·	·	·	·	—	—	—	—	40
—	—	·	·	325	667	·	·	—	·	·	·	344	638	·	·	799	·	41
·	—	·	—	260	394	·	·	—	209	331	—	289	397	·	—	·	—	42
·	—	·	—	296	475	·	·	—	209	331	—	·	·	·	—	·	—	43

	Orter	Antal lägenh. uthyrda i öppna marknaden						Medelhyra (kr.) per år heter *utan central-*				
		Läg. utan centralvärme	Läg. med centralvärme	Samtliga lägenheter	Därav läg. utan »brist»			1 rum el. 1 kök	1 rum o. kokvrå	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök
					utan c.v.	med c.v. utan badrum	med c.v. och badrum					
1	Stora Kopparberg	288	132	420	78	87	29	109	·	206	300	359
2	Hälsinggårdens sh.	117	6	123	25	5	—	93	—	179	266	·
3	Domnarvet	677	368	1 045	460	229	122	131	215	255	378	424
4	Domnarvets sh.	315	117	432	223	91	21	123	·	241	334	433
5	Borlänge köp:s förorter	223	196	419	168	94	101	159	·	301	444	·
6	Kvarnsveden m. kringl. omr.	100	50	150	47	89	—	107	—	214	287	—
7	Gräng esbergs kapellförs.[1]	212	45	257	92	39	3	117	224	214	391	545
8	Vansbro kbfd.[2]	59	14	73	13	12	—	104	·	207	325	·
9	Ål	63	44	107	38	33	11	128	·	211	298	·
	Gävleborgs län.											
	Städer											
10	Gävle	4 215	3 323	7 538	3 643	2 013	1 231	205	319	366	581	782
11	Söderhamn	1 043	307	1 350	607	199	84	144	242	273	428	580
12	Hudiksvall	656	428	1 084	572	196	217	173	318	339	511	623
	Köpingar											
13	Storvik	122	62	184	63	51	6	156	·	275	421	557
14	Sandviken	512	688	1 200	304	424	74	189	297	344	485	624
15	Bollnäs	89	248	337	81	150	91	·	—	390	570	693
16	Björkhamre	247	144	391	196	106	30	147	·	306	470	564
17	Ljusdal	209	70	279	154	26	42	129	·	278	466	665
	Municipalsamhälle											
18	Arbrå	108	20	128	77	13	4	134	·	229	313	346
	Landskommuner											
19	Ockelbo	224	27	251	67	19	7	98	·	176	312	375
20	Ockelbo st.-sh.	99	21	120	54	16	4	135	·	221	364	489
21	Landsbygdsområde	104	4	108	13	2	2	76	·	152	242	·
22	Hofors	89	274	363	25	213	30	181	—	271	396	—
23	Hofors st.-sh. o. bruksch.[3]	77	257	334	25	203	30	186	—	278	·	—
24	Valbo	514	199	713	164	148	8	126	226	235	331	353
25	*Hemlingby, förort*	127	74	201	82	65	3	172	278	291	396	·
26	Hagaströms sh.	60	51	111	39	43	4	·	·	289	395	·
27	Landsbygdsområde	157	36	193	25	23	—	113	189	214	254	277
28	Hamrånge	106	20	126	6	4	1	112	·	206	248	—
29	Söderala	240	88	328	19	51	9	114	163	194	315	277
30	Njutånger	73	20	93	43	15	3	130	·	242	374	·
31	Ovanåker	168	118	286	60	85	15	117	172	177	254	378
32	Edsbyn	115	105	220	45	74	15	117	176	191	280	405
33	Arbrå	96	21	117	31	14	2	94	·	151	200	316
34	Forssa	82	20	102	26	8	3	154	·	148	248	·
	Västernorrlands län.											
	Städer											
35	Härnösand	1 304	1 011	2 315	1 036	663	308	191	301	336	522	693
36	Sundsvall	1 571	1 850	3 421	1 198	1 043	739	209	335	379	577	756
37	Sollefteå	169	206	375	141	99	96	218	·	389	588	822
38	Örnsköldsvik	237	841	1 078	214	517	282	215	·	361	487	·
	Municipalsamhällen											
39	Alby	91	12	103	4	—	—	109	·	177	259	·
40	Skönsmon	322	55	377	175	43	1	164	253	279	409	—
41	Skönsberg	515	152	667	360	121	17	160	285	293	410	521
42	Gångviken	59	12	71	10	6	—	112	·	199	·	—
43	Vivstanäs	140	74	214	63	64	4	148	·	257	359	·
44	Kramfors	74	143	217	45	94	41	175	·	257	328	·
45	Nyland	32	32	64	28	28	2	·	·	261	408	523

[1] Tillhör Grangärde lk. — [2] Tillhör Järna lk. — [3] Inkl. Born o. Robertsholm.

för lägenheter *med centralvärme*		Medelhyra (kr.) per år för lägenheter *med centralvärme* (inkl. värmekostnad)							Medelhyra (kr.) per år för lägenheter utan »brist»									
									utan c.v.			med c.v. (inkl. värmekostn.) utan badrum			med c.v. (inkl. värmekostn.) och badrum			
4 rum o. kök	5 rum o. kök	1 rum el. 1 kök	1 rum o. kokvrå	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	4 rum o. kök	5 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	
·	—	202	·	415	633	911	·	—	272	409	·	406	568	·	664	862	1 020	1
·	—	·	—	·	·	—	—	—	210	·	·	·	·	—	—	—	—	2
·	·	204	456	433	691	904	·	—	270	395	436	395	589	·	601	792	992	3
—	·	203	·	385	626	·	—	—	254	353	·	380	599	—	·	723	·	4
·	—	·	459	587	757	919	·	—	308	454	·	477	650	·	620	809	1 019	5
—	—	·	—	278	464	—	—	—	238	294	—	287	464	—	—	—	—	6
·	—	180	—	343	675	·	—	—	240	442	·	355	563	—	—	·	·	7
·	·	—	—	293	·	·	—	—	·	388	·	·	·	·	—	—	—	8
·	—	·	—	276	517	·	·	—	232	322	·	276	444	·	—	619	·	9
1 086	1 258	349	584	592	943	1 317	1 696	2 065	379	600	806	565	828	1 087	805	1 135	1 445	10
857	·	255	551	434	757	1 136	1 441	1 696	328	488	636	451	702	947	·	942	1 279	11
813	1 062	293	449	525	814	1 085	1 351	1 644	345	530	626	516	737	928	575	876	1 121	12
·	·	·	—	421	561	820	·	—	314	448	614	368	561	820	·	—	—	13
·	·	316	573	448	772	1 032	·	·	369	530	658	465	740	900	966	1 019	1 345	14
·	·	·	·	596	838	1 005	1 470	1 796	392	576	710	537	765	906	732	971	1 162	15
·	—	·	·	453	700	896	·	—	322	475	564	450	677	786	·	811	·	16
680	·	·	—	496	798	1 101	1 400	·	301	482	672	466	701	·	·	964	1 166	17
—	·	·	—	·	408	·	—	·	232	352	·	·	408	·	—	—	·	18
·	·	·	—	346	·	·	·	—	244	359	507	346	·	·	—	·	—	19
·	·	·	—	346	·	·	—	—	251	369	507	346	·	·	—	—	—	20
—	—	·	—	—	·	—	—	—	223	319	—	—	·	—	—	—	—	21
·	—	251	342	412	700	930	·	—	304	·	—	412	670	844	611	825	·	22
·	—	252	342	418	699	930	·	—	304	·	—	414	667	844	611	825	·	23
·	—	204	·	366	554	619	—	—	290	408	·	381	563	·	—	·	·	24
·	—	218	·	414	611	·	—	—	312	441	·	418	607	·	—	·	—	25
—	—	·	·	391	589	·	—	—	310	415	·	391	568	·	—	·	·	26
·	—	·	—	299	412	—	—	—	236	·	·	324	·	—	—	—	—	27
—	—	·	·	242	·	—	·	—	·	—	—	—	·	—	·	—	—	28
339	—	·	—	265	515	—	·	—	239	304	—	275	479	—	·	·	—	29
—	—	·	—	346	648	—	—	—	261	427	·	335	·	—	·	·	—	30
·	·	172	·	268	465	·	1 188	·	220	302	·	280	438	·	—	680	—	31
·	·	172	·	278	496	·	1 188	·	225	328	·	295	457	·	—	680	—	32
·	·	·	·	·	·	—	—	—	168	271	345	·	·	—	·	—	—	33
—	·	—	—	271	·	—	—	—	190	344	—	·	·	—	·	—	—	34
906	1 926	308	522	532	856	1 223	1 523	1 932	347	536	706	523	773	1 072	·	1 089	1 382	35
1 097	·	356	596	642	996	1 372	1 749	2 009	397	598	774	616	869	1 134	872	1 192	1 518	36
1 004	·	388	584	646	940	1 397	1 730	1 817	422	598	826	578	843	967	887	1 238	1 546	37
·	—	299	538	537	846	1 159	1 529	1 721	374	494	·	516	764	1 042	717	1 027	1 288	38
—	—	—	—	·	·	—	—	—	·	·	—	—	—	—	—	—	—	39
—	—	·	·	411	548	·	·	—	298	446	—	419	540	·	—	·	—	40
—	—	261	·	393	641	876	·	·	309	425	·	396	607	775	—	819	·	41
—	—	—	—	253	·	—	—	—	213	·	—	·	·	—	—	—	—	42
—	—	194	·	339	453	·	·	—	288	360	—	341	413	·	—	·	—	43
—	—	267	·	368	557	884	1 035	—	267	365	·	353	527	755	·	706	921	44
·	·	·	—	·	572	729	·	—	266	416	·	·	572	727	—	—	—	45

	Orter	Antal lägenh. uthyrda i öppna marknaden						Medelhyra (kr.) per år heter *utan central-*				
		Läg. utan central-värme	Läg. med central-värme	Samtliga lägenheter	Därav läg. utan »brist»			1 rum el. 1 kök	1 rum o. kok-vrå	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök
					utan c.v.	med c.v. utan bad-rum	med c.v. och bad-rum					
	Landskommuner											
1	Borgsjö	180	117	297	83	90	11	126	252	254	444	504
2	Ånge st.-sh.	116	111	227	75	86	11	152	·	312	504	659
3	Torp	150	45	195	31	26	5	97	·	175	242	·
4	Tuna	114	33	147	34	26	2	110	·	177	263	325
5	Njurunda	461	92	553	92	57	4	126	198	192	255	369
6	Essviks fabr.-sh.[1]	91	19	110	13	9	—	114	·	178	188	—
7	Nolby o. Kvitsle	106	23	129	53	15	3	182	·	225	301	·
8	Skön	245	46	291	33	26	3	116	206	212	321	421
9	Timrå	278	93	371	123	62	4	130	—	217	267	·
10	Fagerviksverkens ind.-sh.	154	46	200	70	38	2	125	—	218	278	·
11	Gudmundrå	580	263	843	262	207	12	127	199	194	263	374
12	Kramfors förorter	289	149	438	149	124	10	124	205	206	257	396
13	Frånö m. m.[2]	180	64	244	80	49	2	135	188	188	295	·
14	Ytterlännäs	192	106	298	60	76	8	112	165	184	240	269
15	Själevad	170	360	530	89	300	24	123	·	214	259	387
16	Domsjöområdet	60	65	125	28	53	3	97	—	178	226	·
17	Alfredshemsområdet[3]	66	116	182	86	94	7	148	·	236	296	·
18	Grundsunda	58	51	109	13	20	1	90	·	175	·	·
	Jämtlands län.											
	Stad											
19	Östersund	1 255	1 664	2 919	1 055	784	835	265	494	480	708	960
	Köping											
20	Sveg	77	41	118	47	30	10	150	·	289	456	696
	Municipalsamhällen											
21	Bräcke	78	41	119	70	28	11	135	·	258	383	·
22	Strömsund	110	38	148	86	22	15	150	—	255	431	563
23	Järpen	39	25	64	12	19	6	124	·	210	·	—
24	Hornsberg	198	158	356	168	50	100	226	·	412	573	·
	Landskommuner											
25	Bräcke	26	4	30	3	4	—	82	·	145	·	·
26	Rödön	86	18	104	25	6	—	131	·	249	340	·
27	Ström	54	10	64	5	8	1	111	·	166	225	·
28	Undersåker	36	11	47	3	11	—	·	—	183	290	·
29	Frösö	59	74	133	28	36	30	·	·	301	390	·
30	Frösö sjukhus[4]	41	59	100	26	29	29	·	·	312	·	—
	Västerbottens län.											
	Städer											
31	Umeå	672	1 347	2 019	602	649	651	251	394	412	648	809
32	Skellefteå	278	984	1 262	197	616	315	224	360	398	591	708
	Köpingar											
33	Vännäs	118	87	205	93	69	11	132	—	350	513	621
34	Lycksele	70	113	183	40	63	29	238	·	382	463	—
	Municipalsamhällen											
35	Rundvik	24	11	35	1	4	1	144	·	246	·	·
36	Nordmaling	32	46	78	16	25	21	138	·	246	352	·
37	Vindeln	13	19	32	11	10	7	·	—	282	·	·
38	Teg	151	82	233	99	49	21	176	·	328	462	·
39	Holmsund	165	105	270	21	43	5	153	181	208	288	·
40	Obbola	40	23	63	9	13	1	130	—	188	·	—
41	Buresö	18	18	36	—	5	2	·	—	192	·	—
42	Skelleftestrand	129	173	302	12	75	4	163	·	240	315	·
43	Sunnanå	44	130	174	22	104	5	·	·	308	400	·
44	Kåge	6	4	10	—	3	—	·	—	·	·	—

[1] Inkl. Klampenborg o. Nyhamn. — [2] Inkl. Svanö, Strömnäs o. Lunde. — [3] Inkl. Sund o.

för lägenvärme		Medelhyra (kr.) per år för lägenheter *med centralvärme* (inkl. värmekostnad)							Medelhyra (kr.) per år för lägenheter utan »brist»									
									utan c.v.			med c.v. (inkl. värmekostn.) utan badrum			med c.v. (inkl. värmekostn.) och badrum			
4 rum o. kök	5 rum o. kök	1 rum el. l kök	1 rum o. kokvrå	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	4 rum o. kök	5 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	
.	—	276	.	458	751	960	.	—	337	506	.	469	731	960	.	948	.	1
.	—	276	.	492	777	960	.	—	355	521	.	481	747	960	.	948	.	2
.	.	.	.	343	499	.	—	—	228	285	—	339	513	.	—	.	.	3
.	—	.	.	285	390	589	—	—	197	292	.	328	404	465	—	—	.	4
—	—	144	.	268	398	505	.	—	235	314	.	288	440	.	—	.	.	5
—	—	.	—	249	.	—	—	—	215	—	—	263	.	—	—	—	—	6
—	—	.	—	271	423	.	—	—	248	318	.	317	.	.	—	.	.	7
—	—	.	—	277	463	.	.	—	274	395	.	312	508	.	—	—	.	8
.	—	172	—	278	378	.	.	—	231	288	—	285	366	.	—	.	—	9
—	—	.	—	279	374	—	.	—	228	293	—	292	388	—	—	.	—	10
.	—	171	.	254	362	619	.	.	212	295	443	263	363	549	—	.	748	11
—	—	164	.	264	368	664	.	.	217	285	461	272	355	.	—	.	.	12
.	—	.	.	245	392	.	.	—	206	329	.	245	385	.	—	.	.	13
.	.	198	.	305	450	558	.	—	224	278	.	308	452	558	.	.	—	14
—	—	211	292	328	451	602	.	.	239	294	387	332	446	530	—	611	802	15
—	—	.	.	302	360	501	—	—	188	261	.	314	346	386	—	.	.	16
—	—	.	.	330	412	706	.	.	269	321	.	331	404	.	—	.	.	17
.	—	.	—	233	344	322	—	—	204	.	—	293	385	.	—	—	—	18
1 090	1 598	378	686	701	1 121	1 426	1 753	2 135	498	738	973	665	970	1 260	908	1 236	1 499	19
.	—	—	—	483	.	.	.	.	321	491	691	488	.	.	.	—	.	20
—	—	.	—	385	655	.	.	.	266	383	.	349	565	—	.	.	.	21
605	—	.	—	440	600	884	.	—	258	450	590	444	589	.	—	.	.	22
.	—	.	.	.	891	.	.	—	286	.	—	.	.	.	—	936	—	23
.	—	357	796	709	1 025	1 359	1 574	.	416	581	.	584	835	1 236	850	1 129	1 434	24
—	—	—	—	—	.	.	—	—	.	—	—	—	.	.	—	—	—	25
.	—	.	—	294	.	—	—	—	310	528	—	.	.	—	—	—	—	26
.	—	.	—	.	.	.	—	—	—	.	—	.	.	.	—	—	—	27
.	—	.	—	.	.	.	—	—	.	.	—	.	.	.	—	—	—	28
.	—	.	637	575	874	1 051	—	.	341	440	—	525	686	888	792	1 050	1 229	29
—	—	.	637	603	948	1 098	—	.	341	.	—	540	732	888	792	1 060	1 229	30
1 080		399	677	622	999	1 387	1 705	2 127	417	661	864	478	866	1 128	795	1 145	1 460	31
1 033	.	383	573	577	862	1 189	1 563	1 914	429	629	738	557	789	974	755	1 058	1 344	32
—	—	—	.	468	726	934	.	.	360	536	648	509	746	886	—	835	.	33
.	.	329	.	542	842	1 217	1 420	1 886	430	463	—	553	856	1 137	.	1 178	.	34
—	—	.	—	.	.	.	—	—	.	—	—	.	.	.	—	—	—	35
—	—	—	.	.	466	798	.	.	.	417	.	.	392	570	.	.	980	36
—	—	—	—	.	.	.	.	—	275	.	.	.	—	.	—	.	—	37
—	—	.	.	404	741	936	.	—	359	476	.	427	710	.	.	861	1 036	38
—	—	172	—	252	336	.	—	—	242	331	.	241	349	.	.	—	—	39
—	—	.	—	241	.	—	—	—	202	.	—	241	—	—	—	.	—	40
—	—	—	—	.	.	—	—	—	—	—	—	.	—	—	—	—	—	41
—	—	.	.	326	438	.	.	—	264	.	—	350	479	.	—	.	—	42
—	—	—	450	551	635	776	.	—	344	454	—	554	656	712	—	.	.	43
.	—	—	—	.	.	—	—	—	—	—	—	.	.	—	—	—	—	44

Svedjeholmen. — [4] Inkl. delar av byarna Mällbyn, Mjälle o. Östberg, för vilka stadsplan upprättats.

	Orter	Antal lägenh. uthyrda i öppna marknaden						Medelhyra (kr.) per år heter *utan central-*				
		Läg. utan central-värme	Läg. med central-värme	Samtliga lägenheter	Därav läg. utan »brist»			1 rum el. 1 kök	1 rum o. kok-vrå	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök
					utan c.v.	med c.v. utan bad-rum	med c.v. och bad-rum					
1	Byske	23	6	29	6	6	—	·	·	261	·	·
2	Vilhelmina	24	21	45	6	12	6	·	—	230	449	·
3	Åsele	40	23	63	8	20	1	78	·	214	321	—
	Landskommuner											
4	Nordmaling	23	15	38	2	8	3	118	—	165	·	·
5	Hörnefors	31	26	57	6	13	2	184	·	205	·	—
6	Bureå	13	4	17	—	—	—	·	—	167	—	—
7	Skellefteå	140	172	312	30	132	9	142	·	244	351	·
8	Bolidens gruvsh.[1]	49	110	159	27	101	8	·	—	280	355	·
	Norrbottens län.											
	Städer											
9	Luleå	881	1 361	2 242	626	928	325	251	370	394	629	800
10	Piteå	166	216	382	89	103	63	176	295	291	423	440
11	Boden	324	640	964	259	348	262	241	425	404	594	812
12	Haparanda	178	55	233	84	43	7	171	250	305	574	782
	Municipalsamhällen											
13	Älvsby	39	51	90	15	33	6	160	—	227	·	·
14	Arvidsjaur	45	62	107	27	48	7	258	·	353	486	·
15	Kalix	50	41	91	9	9	13	190	—	291	401	·
16	Gällivare	116	84	200	56	57	12	170	·	293	505	663
17	Malmberget	458	223	681	368	181	26	197	249	316	439	·
18	Kiruna	825	491	1 316	589	401	36	252	342	429	566	739
	Landskommuner											
19	Jokkmokk	70	49	119	8	30	7	187	—	281	264	—
20	Töre	21	19	40	—	2	2	·	—	183	·	·
21	Nederkalix	67	33	100	—	4	—	134	·	212	323	·
22	Seskarö kyrkobokf.distr.[2]	68	6	74	—	—	—	109	·	138	·	—
23	Gällivare	109	47	156	39	30	2	147	—	257	351	·

heter samt lediga lägenheter. Att samtliga kommunala lägenheter uteslutits betingas av att sådana lägenheter endast sällan kunna betecknas såsom typiska för de å fria marknaden uthyrda bostäderna. Huvudmassan av de kommunala lägenheterna brukar nämligen utgöras av bostäder för arbetstagare hos kommunen, av lägenheter i gatureglerings fastigheter, vilka äro avsedda att snart rivas och vanligen äro av relativt låg kvalitet, eller av bostäder, som i understödssyfte upplåtas mot tämligen ringa hyresersättning.

Vid bearbetningen ha för varje lägenhet noga studerats bl. a. dels årshyrans storlek och de förmåner av olika slag den angivna årshyran utgjort ersättning för och dels eventuella uppgifter om att tilläggsavgift utgått för något ändamål. Syftet har varit att nå största möjliga likformighet i hyresuppgifterna. På flertalet orter har i enstaka fall hyresgästen haft att erlägga utöver hyran ett särskilt belopp för vissa förmåner, för vilka i vanliga fall ersättning ingår i hyran (vatten, sotning o. dyl.). Dessa tilläggsavgifter ha inräknats i hyran. Beloppen ha i varje särskilt fall noga kontrollerats eller beräknats med ledning av gällande taxor, vilka infordrats från de olika orterna. Det förtjänar påpekas

[1] Inkl. Bjurliden o. Strömfors byar. — [2] Tillhör Nedertorneå lk.

för lägenheter *med centralvärme*		Medelhyra (kr.) per år för lägenheter *med centralvärme* (inkl. värmekostnad)							Medelhyra (kr.) per år för lägenheter utan »brist»									
									utan c.v.			med c.v. (inkl. värmekostn. (utan badrum			med c.v. (inkl. värmekostn.) och badrum			
4 rum o. kök	5 rum o. kök	1 rum el. 1 kök	1 rum o. kok-vrå	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	4 rum o. kök	5 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	
—	.	.	—	—	.	—	—	—	.	—	.	—	.	—	—	—	—	1
.	—	—	.	.	984	994	—	.	.	.	—	.	.	.	—	.	.	2
—	—	.	—	420	.	.	—	—	.	381	—	420	.	.	—	—	—	3
—	—	.	—	.	439	.	—	—	.	.	—	.	.	—	—	.	.	4
—	—	237	.	326	466	.	—	—	.	—	—	.	.	—	—	.	.	5
—	—	—	—	.	.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
—	—	.	454	446	635	846	.	.	330	372	—	460	629	846	—	.	—	7
—	—	.	.	444	591	852	.	.	320	353	—	444	591	852	—	—	—	8
1 120	.	378	574	594	971	1 332	1 728	2 031	429	671	867	590	931	1 165	760	1 219	1 512	9
.	—	278	550	443	833	1 077	1 393	.	330	448	.	499	755	950	—	989	1 275	10
—	—	374	668	607	958	1 308	1 628	1 810	417	614	812	589	855	1 128	776	1 121	1 403	11
812	.	—	—	.	.	.	.	—	365	595	792	.	.	.	—	—	.	12
.	—	.	.	426	662	.	.	.	282	.	.	435	646	.	—	—	—	13
—	—	.	.	484	683	.	.	—	388	.	—	486	675	.	.	.	—	14
.	—	—	.	593	790	1 041	.	—	.	.	.	.	.	.	.	.	.	15
—	—	325	.	503	738	1 080	.	.	371	558	733	556	744	.	.	.	.	16
.	—	283	399	475	768	1 026	.	.	327	450	.	481	733	.	.	773	.	17
.	—	349	456	589	889	1 200	1 528	.	441	592	800	604	881	1 115	—	.	1 388	18
—	—	366	.	479	837	.	.	—	380	.	—	561	889	.	.	—	.	19
—	—	—	—	254	.	—	—	—	—	—	—	.	—	—	—	—	—	20
—	—	.	—	323	.	.	.	—	—	—	—	.	.	—	—	—	—	21
—	—	—	—	.	.	—	.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22
.	—	246	.	409	556	.	.	—	272	.	—	421	.	.	—	.	—	23

att dylika justeringar behövt göras i relativt få fall. Ett undantag har emellertid gjorts för den största förekommande posten — kostnaden för centraluppvärmning. I de fall värmekostnaden ej varit inräknad i hyran har den ej värderats och lagts till hyresbeloppet. Dylika centralvärmelägenheter med bränsletillägg ha i stället vid bearbetningen hållits skilda från det stora flertalet lägenheter, för vilka värmeersättning ingått i hyran.

Hyresmedeltal för olika orter. I huvudtabellen redovisas antalet hyreslägenheter och medelhyror per år för alla hyresräknade orter: städer, köpingar, municipalsamhällen och de »icke-municipala» delarna av undersökta landskommuner. Uppgifter lämnas även för sådana inom landskommun belägna »icke-administrativa» tätorter och landsbygdsdelar, som innehålla minst 100 hyreslägenheter.

Liksom vid föregående hyresräkningar meddelas uppgifter för lägenheter med och utan centralvärme av olika storlekskategorier från enkelrum upp till lägenheter om 5 rum och kök. Vissa tämligen sparsamt förekommande lägenhetskategorier ha uteslutits, nämligen lägenheter om 2 eller flera rum och kok-

vrå, dubbletter, tripletter etc. samt lägenheter om 6 eller flera rum och kök. Det förtjänar i detta sammanhang påpekas att vid senaste beräkningar av hyresmedeltal för dyrortsgrupperingsändamål uteslutits alla lägenheter, vilka innehålla något boningsrum mindre än 9 kvm. Dessa lägenheter ha emellertid medräknats i den här införda tabellen.

I fråga om lägenheter med centralvärme ingår värmekostnaden i hyresbeloppen. Vid föregående hyresräkning voro hyresmedeltalen grundade på samtliga centralvärmelägenheter. Före medeltalsberäkningen hade nämligen i fråga om de lägenheter, där värmekostnaden icke medräknats i hyresbeloppen, den uppgivna hyran ökats med en uppskattad värmekostnad. Man utgick därvid från bl. a. uppgifter om bränslepriser inom olika orter, vilka inhämtats i och för det samtidigt pågående dyrortsgrupperingsarbetet. Denna gång föreligger emellertid icke dylikt material. De medelhyror för centralvärmelägenheter, som meddelas i huvudtabellen, äro därför grundade på uppgifterna för lägenheter med värmekostnaden inberäknad i de kontrakterade hyresbeloppen. De lägenheter, som sålunda uteslutits från medeltalsberäkningarna, äro emellertid å det stora flertalet orter ytterst fåtaliga, högst en eller annan procent av samtliga. Endast för en del orter i sydligaste Sverige noteras högre procenttal. Denna olikhet i beräkningssättet är sålunda i regel utan nämnvärd betydelse.

Vid bearbetningen av hyresräkningsmaterialet har emellertid även den av lönekommittén föreslagna kvalitetsgrupperingen av hyreslägenheterna följts med vissa, av praktiska skäl betingade förändringar. Till en början utsöndrades lägenheter, som brusto i fråga om *minst en* av följande fordringar:

a) golvets nivå minst 30 cm över angränsande mark,
b) rumshöjden i varje rum ej lägre än 2·1 m,
c) alla boningsrum möjliga att uppvärma, samt
d) både vatten- och avloppsledning inom lägenheten.

Dessa utsöndrade lägenheter, vilka fördelats på ett par olika kvalitetsgrupper, redovisas ej i huvudtabellen. De återstående lägenheterna »utan brist» ha fördelats på följande tre kvalitetsgrupper: 1) lägenheter utan centralvärme, 2) lägenheter med centralvärme men utan badrum samt 3) lägenheter med centralvärme och badrum. I tabellen lämnas hyresmedeltal för lägenheter om 1 rum och kök, 2 rum och kök samt 3 rum och kök tillhörande dessa tre sistnämnda kvalitetsgrupper.

I tabellen ha även införts uppgifter för *Stockholm*, hämtade från den kommunala hyresräkningen för år 1939. Dessa siffror äro emellertid ej helt jämförliga med dem som redovisas för övriga orter. De avse nämligen samtliga förhyrda lägenheter, sålunda icke blott lägenheter förhyrda i öppna marknaden utan även lägenheter uthyrda av stat och kommun, bostadssociala stiftelser, bostadsföreningar etc. Av de 154 298 redovisade lägenheterna beräknas omkring 125 000 vara uthyrda i öppna marknaden. Hyrorna för de senare lägenheterna befunnos vid en speciell bearbetning för socialstyrelsens räkning avvika obetydligt från de i tabellen publicerade siffrorna för samtliga uthyrda lägenheter.

Byggnadskostnadsutredningen.

Den 29 januari 1941 överlämnade 1940 års byggnadskostnadssakkunniga till socialministern ett enhälligt betänkande med utredning angående byggnadskostnaderna (S. O. U. 1941: 4). De sakkunniga, som tillkallats den 1 augusti 1940 för att verkställa utredning rörande nuvarande byggnadskostnader på land och i stad samt undersöka vilka åtgärder, som tarvas för deras förbilligande, ävensom inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning, ha utgjorts av byråchefen Alf Johansson (ordförande), andre ordföranden i landsorganisationen Gunnar Andersson, byggmästaren Olle Engkvist, arkitekten Sven Wallander och agronomen K. A. Örborn med fil. lic. Gustav Cederwall som sekreterare.

Bakgrunden till utredningsuppdraget utgöres av den kris, som omedelbart efter krigsutbrottet främst på grund av kreditåtstramningen drabbade byggnadsverksamheten. Efter mycket kort tid inställde sig antalet uttagna byggnadslov vid en nivå av omkring tiondedelen av 1939 års byggnadsverksamhet. Tidigare planlagda eller påbörjade byggen fullföljdes emellertid, varför antalet färdigställda lägenheter under det första krigsåret uppgick till omkring hälften av föregående års.

Bostadsefterfrågan har även inskränkts något men icke mer än att hela tillskottet till bostadsbeståndet under 1940 konsumerats och därtill lägenhetsreserven minskats eller på åtskilliga orter helt uttömts. Endast i ett fåtal städer, däribland dock Stockholm, har reserven förblivit oförändrad eller vuxit. Beräkningar rörande det under närmaste år behövliga tillskottet av nya lägenheter peka på en bostadsproduktion av mellan tredjedelen och hälften av 1939 års omfattning som erforderlig för att hindra en allvarlig bostadsbrist.

Risken för starkt tilltagande bostadsbrist synes vara så stor, att det enligt de sakkunnigas mening är påkallat att hålla åtgärder i beredskap för en offentlig övervakning och kontroll av hyresutvecklingen.

Det enda verkliga botemedlet mot såväl bostadsbrist som hyresstegring är en tillräcklig byggnadsverksamhet till kostnader, som icke göra högre hyror erforderliga. De efter krigsutbrottet stegrade räntorna samt höjda materialpriser och löner ha emellertid medfört, att hus, som nu byggas, kräva — bortsett från uppvärmningskostnaderna — mellan 25 och 30 procent högre hyror än de före kriget byggda. Byggnadskostnadssakkunniga ha i sina kalkyler som riktmärke haft en begränsning av de årliga fastighetskostnaderna till den nivå, som gällde före krigsutbrottet.

De sakkunniga ha funnit den lämpligaste formen för åtgärd i fråga om bostadsbyggandets kapitalförsörjning och kreditvillkor vara en kombination av tertiärlån enligt nu gällande regler och en statlig garanti för räntan på primär- och sekundärlån (samt för kapitaltillgång) för godkända byggnadsföretag. Det egentliga lånebehovet för de fastigheter, som börja byggas under

förra delen av 1941, inträder först under slutet av detta år och början av nästföljande. Om under mellantiden den allmänna ränteutvecklingen på kapitalmarknaden har lett till en räntenivå, som motsvarar den garanterade, har den statliga garantin under tiden fyllt den i nuvarande läge ytterst betydelsefulla funktionen att undanröja den förlamande osäkerheten om kreditmöjligheter och kreditvillkor. Subvention i egentlig mening skulle i sådant fall icke förekomma. Om den allmänna ränteutvecklingen icke skulle motsvara detta mål, skulle den statliga garantin övergå i en viss genom de förmedlande kreditinstituten utanordnad subvention under viss tid, lämpligen 10 år. De sakkunniga anse uppfyllandet av det uppställda målet kräva en bottenlåneränta av 3·5 %, till vilken räntesats garantin borde knytas.

De sakkunniga anse sig på grundval av sina undersökningar rörande materialpriserna icke våga räkna med någon nämnvärd reduktion från detta håll. De för materialprisstegringen mest avgörande faktorerna, bränslepris, järnpris och transportkostnader, äro väsentligen bundna av omständigheter utanför byggnadsmarknaden. Den utsikt till reduktion, som på vissa punkter föreligger, torde i det hela uppvägas av risken för ytterligare prishöjningar på andra punkter. De sakkunniga rekommendera emellertid åt priskontrollnämnden att upptaga prissättningen på järn och cement till förnyad prövning.

Från de större städerna insamlade uppgifter angående tomtpriserna visa, att dessa under tiden 1935—39 stigit icke obetydligt. Stegringen växlar olika orter emellan men kan i genomsnitt anses uppgå till omkring 30 %. En sänkning tillbaka till omkring 1935 års läge betrakta de sakkunniga som ett rimligt krav.

De sakkunniga avråda mycket bestämt från ett bostadsbyggande med en i fråga om utförande och utrustning lägre klass än den på senare tid vanliga. Emellertid finnas enligt vad tekniska utredningar visa betydande möjligheter att genom ett riktigt utförande av konstruktioner vinna besparingar. Vidare rekommendera de sakkunniga en sänkning av rumshöjden från nu vanliga 2·70 till 2·50 meter, ett enklare utförande av installationerna för värme, vatten och elektricitet, en högre placering av fastigheterna i förhållande till den omgivande markens nivå, ett förläggande av förvaringsutrymmena till källaren i stället för till vinden samt största sparsamhet med balkonger, parkettgolv, kylskåp, öppna spisar och vissa inredningsdetaljer av lyxkaraktär. En sammanräkning av dylika besparingsmöjligheter ger en minskning av byggnadskostnaderna med omkring 8 %.

Beträffande löne- och arbetsförhållandena inom byggnadsindustrin har inom socialstyrelsen för de sakkunnigas räkning utförts en statistisk undersökning, vilken refereras på annan plats i detta häfte. Då de inom byggnadsbranschen tillämpade ackordsprislistorna enligt uppgifter från flera håll varit behäftade med vissa brister, ha på de sakkunnigas initiativ förslag till en teknisk revision av prislistorna utarbetats av byggmästarföreningarnas mätningsexperter och arbetsgivarorganisationernas funktionärer. För att åstadkomma en säsongutjämning inom byggnadsindustrin skissera de sakkunniga ett system med lönen differentierad efter sysselsättningstiden, innebärande viss merbetalning av ar-

betsgivarna för kortare anställningar. Dessa lönetillägg äro så avvägda, att den enskilde arbetsgivaren får ett direkt ekonomiskt intresse av att söka åstadkomma en jämnare sysselsättning. De sakkunniga framställa detta förslag till allvarligt övervägande av arbetsmarknadsparterna. Slutligen ha de sakkunniga gjort en jämförelse mellan inkomstförhållandena inom byggnadsindustrin och andra verksamhetsgrenar, främst verkstadsindustrin.

Det tillkommer arbetsmarknadsorganisationerna att ingå överenskommelse om lönevillkoren inom byggnadsfacken. Utifrån resultaten av de utförda undersökningarna och jämförelserna om rådande löneförhållanden ha de sakkunniga vid summeringen av reduktionsmöjligheterna räknat med en sänkning av lönekostnaderna vid nybyggnad för bostadsändamål från den vid slutet av år 1940 gällande nivån med 12 à 15 %. En dylik sänkning torde icke bringa byggnadsarbetarnas lönevillkor under de i jämförliga fack i allmänhet gällande.

Då den byggnadsverksamhet, som under det närmaste året kan komma till stånd, huvudsakligen kommer att vara den, för vilken den statliga räntegarantin kommer att tillämpas, kan en kontroll i samband med denna kreditgivning ordnas. Kontrollen, som de sakkunniga närmast tänker sig knuten till byggnadslånebyrån, skall omfatta såväl byggnadsföretagarnas tekniska och ekonomiska kompetens som de i hans finanskalkyler ingående posterna. Genom denna kontroll torde även byggnadsverksamhetens säsongförändringar kunna påverkas.

Angående byggnadskostnaderna på landsbygden visa från hushållningssällskap, egnahemsdirektörer, stiftsjägmästare och boställsnämndsordförande inhämtade uppgifter, att byggnadskostnaderna där stigit med omkring 35 % under åren 1935—39 och med ytterligare inemot 15 % under det senaste året. De sakkunniga rekommendera en rådgivningsverksamhet i byggnadsfrågor för landsbygden, vid vilken byggnadstekniker, jordbruksekonomer och andra fackmän få samverka. För att tillfredsställa det enligt samstämmiga uppgifter mycket stora behovet av byggnadskunniga arbetsförmän föreslå de sakkunniga, att vissa kurser anordnas. Beträffande materialförsörjningen för landsbygden rekommenderas en upplysning rörande priserna, ordnad genom jordbrukarnas egna organisationer, samt ingående av vissa avtal om priser och rabatter. I samband med rådgivningen synes standardiseringsarbetet kunna befordras.

De sakkunniga anse sig kunna förklara de för städerna utarbetade ackordsprislistorna olämpliga för landsbygdens förhållanden. Ett krav på lönesystemet är vidare, att det icke skall hindra en önskvärd användning av jordbrukets eget folk för byggnadsarbete. De sakkunniga uttala, att det synes dem önskvärt, att arbetsmarknadens parter noga undersöka, huruvida icke speciella överenskommelser kunna träffas för landsbygden, vilka ta sikte på att avlägsna de anledningar till missnöje, som åberopats som skäl för ändring av nuvarande system.

Såvitt de sakkunniga kunna se, finnes för ett uppordnande av förhållandena på landsbygdens arbetsmarknad, vad gäller byggnadsarbetet, ingen annan väg än den, som på andra områden redan tidigare beträtts och som består däri, att

organisationer på ena sidan mötas av organisationer på den andra, vilka sedan genom inbördes avtal åstadkomma en reglering av förhållandena. Att tillgripa en tvångslagstiftning för landsbygdens del för att förhindra en utveckling, som på andra områden redan ägt rum, torde icke vara att rekommendera.

Då olägenheterna av tillämpningen av för städerna utarbetade ackordsprislistor äro så stora, att de i det närmaste utgöra ett absolut hinder för byggnadsverksamhet på landsbygden, rekommendera de sakkunniga en provisorisk överenskommelse om tillämpning av timlön för byggnadsarbeten på landsbygden, intill dess en mera definitiv överenskommelse kan träffas.

Gustav Cederwall.

Inkomstförhållandena för byggnadsarbetare 1938—1939.

Undersökningens tillkomst. Genom kungl. brev den 12 september 1940 erhöll socialstyrelsen uppdrag att i samråd med 1940 års byggnadskostnadssakkunniga verkställa en undersökning av byggnadsarbetarnas årsinkomster och arbetssäsonger. En utförlig redogörelse för undersökningen har publicerats i de sakkunnigas utredning angående byggnadskostnaderna (S. O. U. 1941: 4), för vars innehåll en översikt lämnas på annan plats i detta häfte. I det följande lämnas en sammanfattning av undersökningens huvudresultat.

Socialstyrelsens undersökning av årsinkomster och sysselsättningsförhållanden. Undersökningen av byggnadsarbetarnas årsinkomster och sysselsättningsförhållanden har, i likhet med tidigare inom socialstyrelsen utförda undersökningar rörande arbets- och inkomstförhållanden för skogsarbetare och sågverksarbetare,[1] baserats på anmälningar om olycksfall i arbete. Enligt formuläret för dylik anmälan skall vederbörande arbetsgivare angiva bl. a. den skadades födelseår och -dag, civilstånd, yrke och bostad. För vederbörande olycksfallsförsäkringsanstalts behov skall vidare ett helt arbetsår närmast före olycksfallsdagen redovisas på så sätt, att för varje period, under vilken den skadade haft arbetsanställning, uppgivas sysselsättningens art, antal arbetsdagar, kontant inkomst och naturaförmåner, varjämte för övriga tidsperioder lämnas upplysning om huruvida vederbörande arbetat för egen räkning eller saknat arbete på grund av sjukdom, arbetslöshet eller annan orsak.

Undersökningen har tillgått så, att inom riksförsäkringsanstalten först utsorterades sådana anmälningar om under år 1939 inträffade olycksfall, som avsågo arbetare inom husbyggnadsfacket, varefter vissa uppgifter från dessa

[1] Soc. Medd. årg. 1935, sid. 809 (skogsarbetare) och årg. 1940, sid. 440 (sågverksarbetare). — Se även Skogsbygdens arbets- och levnadsvillkor, del I (Sthlm 1938), sid. 210 o. f.

anmälningsblanketter överfördes till kartoliner, som bearbetats inom socialstyrelsen.

Vid materialets bearbetning har man uteslutit anmälningar, som avsett arbetsförmän, lärlingar och kvinnor samt arbetare, som voro söner eller fäder till respektive arbetsgivare; anmälningar, i vilka redovisats inkomster av självständig förvärvsverksamhet eller arbete för egen räkning, ha behandlats separat. Av de återstående anmälningarna befunnos 6 308 innehålla användbara uppgifter om den sammanlagda arbetsinkomsten under ett år tillbaka från olycksfallstillfället.

De redovisade arbetarna ha fördelats på 11 *yrkesgrupper* i huvudsaklig anslutning till den gruppering, som tillämpades av 1934 års byggnadsindustrisakkunniga vid deras undersökning av inkomstförhållandena för arbetsgivare och löntagare inom byggnadsindustrin (S. O. U. 1938: 3, sid. 152 o. f.), nämligen:

459 murare, 1 743 byggnadsträarbetare, 14 glasmästeriarbetare, 1 991 byggnadsgrovarbetare, 273 målare, 141 plåtslagare, 803 rörarbetare, 77 byggnads-, smides- och metallarbetare, 459 elektriska arbetare, 13 chaufförer och transportarbetare, 335 arbetare utan angivet yrke och arbetare tillhörande diverse specialiteter.

Inom varje yrkesgrupp ha arbetarna fördelats på följande *ortsgrupper:*

Stockholm med förorter (Djursholm, Lidingö, Sundbyberg, Stocksund, Saltsjöbaden, Solna, Danderyd, Täby, Sollentuna, Järfälla, Spånga, Nacka, Huddinge, Salem, Botkyrka, Bo, Gustavsberg, Östra Ryd, Lovö, Tyresö),

Göteborg med förorter (Mölndal, Partille, V. Frölunda, Torslanda, Björlanda, Tuve, Säve, Backa, Råda, Landvetter, Askim, Kållered),

Malmö med förorter (Bunkeflo, Lomma, Burlöv),

städer med 30 000—100 000 invånare,
» och köpingar » 10 000—30 000 »
» » » » under 10 000 »

landskommuner (se nedan).

Landskommunerna ha fördelats på *landsdelar* och *näringstyper.* Landsdelsindelningen är den inom socialstatistiken brukliga. Östra Sverige omfattar sålunda Stockholms, Uppsala, Västmanlands, Södermanlands och Östergötlands län, Småland och öarna Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Gotlands län, södra Sverige Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län, västra Sverige Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands och Örebro län samt norra Sverige Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

Landskommunernas fördelning efter näringstyper ansluter sig till 1930 års folkräkning. Som A-kommuner betecknas kommuner med minst 75 % av befolkningen tillhörande jordbruk med binäringar; i B-kommunerna tillhörde 50—75 % av befolkningen jordbruk med binäringar; i C-kommunerna tillhörde mindre än 50 % av befolkningen jordbruk med binäringar, och mindre än $^2/_3$ av befolkningen bodde i tätorter; i D-kommunerna bodde minst $^2/_3$ av befolkningen i tätorter.

Arbetarna inom varje yrkesgrupp ha vidare fördelats på *åldersklasser* efter åldern den 31 december 1938.

Materialets sammansättning och representativitet. Då antalet byggnadsarbetare i vidare mening under 1938—1939 kan uppskattas till 150 000 à 160 000, skulle de 6 308 arbetare, för vilka uppgifter om årsinkomsten kunnat erhållas, representera c:a 4 % av byggnadsarbetarkåren.

Det är sannolikt, att olycksfallsanmälningarna i viss mån ensidigt representera arbetare med längre årsarbetstid, då ju risken för olycksfall i arbete under ett år bör vara positivt korrelerad med antalet arbetsdagar under året. Undersökningsmaterialet utgör vidare ett i viss mån tendentiöst urval bland samtliga anmälningar, enär användbara uppgifter om inkomsterna under ett år läm-

Tab. 1. Byggnadsarbetarnas fördelning efter årsinkomstens storlek 1938—1939.

	Antal redovisade arbetare	Därav med en årsinkomst av ..... kr.														Medianinkomst, kr.	Genomsnittlig årsink., kr.
		under 1 000	1 000—1 499	1 500—1 999	2 000—2 499	2 500—2 999	3 000—3 499	3 500—3 999	4 000—4 499	4 500—4 999	5 000—5 999	6 000—6 999	7 000—7 999	8 000 o. däröver			
Murare:																	
Städer o. köpingar	379	—	5	10	15	33	65	65	54	32	46	33	11	10		3 973	4 225
Landsbygden . . .	80	—	2	12	15	17	14	5	5	4	3	—	2	1		2 824	3 099
Samtliga orter	**459**	—	**7**	**22**	**30**	**50**	**79**	**70**	**59**	**36**	**49**	**33**	**13**	**11**		**3 796**	**4 029**
Byggnadsträarbetare:																	
Städer o. köpingar	1 150	6	6	44	74	137	223	185	157	99	119	60	25	15		3 730	3 923
Landsbygden . . .	593	20	59	102	147	119	74	40	13	10	8	1	—	—		2 393	2 469
Samtliga orter	**1 743**	**26**	**65**	**146**	**221**	**256**	**297**	**225**	**170**	**109**	**127**	**61**	**25**	**15**		**3 265**	**3 428**
Byggnadsgrovarbetare:																	
Städer o. köpingar	1 645	9	32	82	169	299	409	269	165	87	83	35	5	1		3 283	3 362
Landsbygden . . .	346	16	43	75	72	55	57	17	7	3	—	1	—	—		2 271	2 344
Samtliga orter	**1 991**	**25**	**75**	**157**	**241**	**354**	**466**	**286**	**172**	**90**	**83**	**36**	**5**	**1**		**3 154**	**3 185**
Målare:																	
Städer o. köpingar	194	1	—	5	9	22	35	27	29	18	36	8	2	2		3 963	4 055
Landsbygden . . .	79	4	17	10	23	10	7	5	1	1	1	—	—	—		2 185	2 237
Samtliga orter	**273**	**5**	**17**	**15**	**32**	**32**	**42**	**32**	**30**	**19**	**37**	**8**	**2**	**2**		**3 423**	**3 529**
Rörarbetare:																	
Städer o. köpingar	699	7	23	24	56	88	108	118	92	78	76	23	4	2		3 684	3 718
Landsbygden . . .	104	1	16	22	19	15	11	6	6	4	3	1	—	—		2 342	2 572
Samtliga orter	**803**	**8**	**39**	**46**	**75**	**103**	**119**	**124**	**98**	**82**	**79**	**24**	**4**	**2**		**3 546**	**3 570**
Elektriska arbetare:																	
Städer o. köpingar	359	1	15	28	25	30	54	54	53	38	41	15	5	—		3 745	3 752
Landsbygden . . .	100	4	13	13	16	18	15	7	6	4	3	1	—	—		2 611	2 706
Samtliga orter	**459**	**5**	**28**	**41**	**41**	**48**	**69**	**61**	**59**	**42**	**44**	**16**	**5**	—		**3 482**	**3 524**

nats för det stora flertalet arbetare med långvarig anställning hos samme arbetsgivare, medan däremot fullständiga inkomstuppgifter ofta saknades för arbetare med kortare och mera tillfällig anställning vid olyckstillfället. De här anförda förhållandena ge skäl att förmoda, att det använda materialet i viss mån ensidigt representerar arbetare med längre årsarbetstid och högre årsinkomster. Å andra sidan är att märka, att de uppgivna årsinkomsterna i många fall äro för låga, beroende på att arbetsgivarna icke alltid som inkomst redovisat ackordsöverskott, som avsett arbeten utförda kort före olycksfallet. I fråga om årsinkomsterna verka de olika felkällorna i motsatt riktning. Vad beträffar antalet arbetsdagar per år, innebära de en tendens till för höga medeltal.

Tab. 2. Standardräknade medeltal för årsinkomsten 1938—1939 (kr.) inom olika yrkesgrupper.

	Murare	Byggnadsträarbetare	Byggnadsgrovarbetare	Målare	Rörarbetare	Elektriska arbetare
Stockholm med förorter	5 402	5 294	3 831	4 675	4 106	4 113
Göteborg med förorter	4 730	4 296	3 348	3 931	3 519	3 433
Malmö med förorter	4 379	3 961	3 121	3 607	3 714	2 885
Städer med 30 000—100 000 inv.	3 784	3 748	3 178	3 786	3 164	3 799
Städ. o. köp. med 10 000—30 000 inv.	3 623	3 239	2 772	3 694	3 092	3 051
Städ. o. köp. med und. 10 000 inv.	3 314	3 051	2 950	3 009	2 745	2 835
Samtliga städer o. köpingar	**4 211**	**3 866**	**3 245**	**3 925**	**3 494**	**3 544**
Landsbygden	**3 052**	**2 428**	**2 297**	**2 187**	**2 428**	**2 630**
Östra Sverige	3 883	2 717	2 555	2 095	2 123	3 057
Småland och öarna	2 932	2 198	2 087	2 121	2 154	2 224
Södra Sverige	2 521	2 208	2 124	1 968	2 507	2 518
Västra Sverige	2 945	2 468	2 338	2 275	2 630	2 630
Norra Sverige	2 774	2 409	2 257	2 201	2 681	2 002
A-kommuner	2 820	1 979	2 092	2 134	2 230	3 248
B-kommuner	2 750	2 212	2 181	1 969	2 317	2 449
C-kommuner	3 153	2 577	2 293	2 112	2 434	2 686
D-kommuner	3 348	3 121	2 515	3 341	2 681	2 583
Samtliga orter	**4 018**	**3 345**	**3 065**	**3 401**	**3 349**	**3 346**
Arbetare i åldern						
under 20 år	2 404	2 265	1 784	1 398	1 901	1 904
20—24 »	3 753	2 630	2 364	2 388	2 455	2 923
25—29 »	3 848	3 289	3 017	3 241	3 277	3 422
30—39 »	4 023	3 461	3 202	3 792	3 873	3 965
40—49 »	4 304	3 662	3 386	4 008	4 169	4 077
50—59 »	4 446	3 475	3 113	4 122	4 220	3 992
60 år och däröver	3 776	3 204	2 698	3 075	3 449	3 917

Byggnadsarbetarnas årsinkomster. I tab. 1 meddelas beträffande murare, byggnadsträarbetare, byggnadsgrovarbetare, målare, rörarbetare och elektriska arbetare fördelningen efter den sammanlagda årsinkomsten av arbete inom byggnadsindustrin och övriga fack samt medianer och medeltal för årsinkomsten. Av tabellen framgår, att årsinkomsterna visade en avsevärd spridning icke blott för varje yrkesgrupp i dess helhet, utan även för varje ortsgrupp och åldersgrupp. — Då undersökningen grundar sig på anmälningar om olycksfall,

som inträffat under år 1939, avse siffrorna inkomster under ett arbetsår, som för varje redovisad arbetare infallit någon gång mellan den 2 januari 1938 och den 31 december 1939.

Som ovan framhållits, saknades uppgifter om inkomsterna under ett år särskilt ofta beträffande arbetare med kortare och mera tillfällig anställning. Man har sökt eliminera verkningarna av denna ojämnhet i materialets sammansättning genom s. k. »standardräkning» av de genomsnittliga årsinkomsterna. Härvid ha de redovisade medelinkomsterna för arbetare med en anställningstid under, respektive över ett år och arbetare utan angiven anställningstid »sammanvägts» med hänsyn till den relativa frekvensen av dessa tre kategorier bland samtliga olycksfallsskadade arbetare inom respektive grupp. Då årsinkomsterna i allmänhet voro något större för arbetare med minst ett års anställningstid än för arbetare med kortare anställningstid, ligga dessa standardräknade medelinkomster, som återgivas i tab. 2, i regel något lägre än motsvarande enkla medeltal för årsinkomsterna enligt tab. 1. Det är emellertid osäkert, huruvida den anförda felkällan helt eliminerats genom standardräkningen. Å andra sidan må ännu en gång framhållas, att arbetsgivarnas inkomstredovisning icke alltid varit fullständig.

I nedanstående tablå meddelas de genomsnittliga årsinkomsterna för de yrkesgrupper, som icke redovisats i tab. 1 och 2:

Genomsnittlig årsinkomst (kr.) för	Städer och köpingar	Landsbygden	Samtliga orter
Glasmästeriarbetare	3 958	3 050	3 893
Plåtslagare	3 693	2 231	3 413
Byggnadssmides- och metallarbetare	3 835	3 828	3 834
Chaufförer och transportarbetare	3 250	2 717	3 127
Arbetare utan angivet yrke m. fl.	3 125	2 104	2 463

Om de olika yrkesgrupperna ordnas i en fallande skala efter den genomsnittliga årsinkomsten, finner man att murare hade den högsta medelinkomsten; därnäst följa glasmästeriarbetare, »övriga metallarbetare», rörarbetare, målare, elektriska arbetare, byggnadsträarbetare, plåtslagare, byggnadsgrovarbetare, chaufförer och transportarbetare, arbetare utan angivet yrke m. fl. Relationerna mellan de olika yrkesgruppernas årsinkomster äro väsentligt andra i landskommunerna än i städer och köpingar, såsom framgår av nedanstående tablå, i vilken de genomsnittliga årsinkomsterna för olika yrkesgrupper uttryckts i procent av murarnas genomsnittsinkomst:

	Städer och köpingar	Landsbygden	Samtliga orter		Städer och köpingar	Landsbygden	Samtliga orter
Murare	100·0	100·0	100·0	Rörarbetare	88·0	83·0	88·6
Byggnadsträarbetare	92·9	79·7	85·1	Övriga metallarbetare	90·8	128·5	95·2
Glasmästeriarbetare	93·7	98·4	96·6	Elektriska arbetare	88·8	87·3	87·5
Byggnadsgrovarbetare	79·6	75·6	79·1	Chaufförer m. fl.	76·9	87·7	77 6
Målare	96·0	72·2	87·6	Arbetare utan angivet yrke m. fl.	74·0	67·9	61·1
Plåtslagare	87·4	72·0	84·7				

Om man med ledning av tab. 1 och 2 jämför inkomstförhållandena inom olika ortsgrupper för arbetare, tillhörande en och samma yrkesgrupp, finner man i stort sett en tendens till stegring av årsinkomsten med växande ortsstorlek; detta gäller vare sig man jämför medianinkomsterna eller de genomsnittliga årsinkomsterna. I fråga om byggnadsgrovarbetare finner man dock något högre årsinkomster i städer och köpingar med under 10 000 invånare än i städer och köpingar med 10 000—30 000 invånare. I Malmö voro grovarbetarnas inkomster något lägre än i städer med 30 000—100 000 invånare, och målarnas och de elektriska arbetarnas inkomster voro därstädes lägre än i städer och köpingar med 10 000—100 000 invånare.

Inom samtliga yrkesgrupper voro de genomsnittliga årsinkomsterna för landsbygden i dess helhet lägre än i de minsta städerna och köpingarna (under 10 000 invånare). När landskommunerna fördelas efter näringstyper, framträda i D-kommunerna högre genomsnittsinkomster än i städer och köpingar under 10 000 invånare för murare, träarbetare, målare och rörarbetare, under det grovarbetare och elektriska arbetare i varje grupp av landskommuner hade lägre genomsnittsinkomster än i de minsta städerna och köpingarna. Vid jämförelse mellan landskommuner, tillhörande olika näringstyper, finner man att genomsnittsinkomsterna för murare, träarbetare, grovarbetare, målare och rörarbetare voro högre i D-kommunerna än i övriga kommuntyper. För murare, träarbetare, grovarbetare och rörarbetare voro inkomsterna lägst i A-kommunerna.

Om man fördelar landskommunerna efter landsdelar, finner man att genomsnittsinkomsterna för murare, träarbetare, grovarbetare, målare och elektriska arbetare voro högst i östra Sverige samt att inkomsterna för träarbetare, grovarbetare, målare, rörarbetare och elektriska arbetare voro lägst i Småland och öarna.

Vid jämförelse mellan olika åldersgrupper av arbetare framträder en tendens till ökning av årsinkomsten med stigande levnadsålder, bortsett från den högsta eller de båda högsta åldersgrupperna (60 år och däröver, respektive 50 år och däröver). För murare och målare nådde den genomsnittliga årsinkomsten sitt maximum i åldersgruppen 50—59 år, för träarbetare, grovarbetare, rörarbetare och elektriska arbetare i gruppen 40—49 år.

Det bör framhållas, att åtskilliga av de medeltal, som ligga till grund för ovan anförda jämförelser, avse mycket små grupper av arbetare. Vidare är att märka, att tendenserna icke bli alldeles desamma, om man i stället för de genomsnittliga årsinkomsterna jämför medianinkomsterna.

Vad beträffar de yrkesgrupper, som icke redovisats i tab. 1 och 2 (glasmästeriarbetare, plåtslagare, »övriga metallarbetare», chaufförer och transportarbetare samt arbetare utan angivet yrke m. fl.), måste varje jämförelse mellan olika orts- och åldersgrupper bedömas med största försiktighet på grund av materialets ringa omfattning. Beträffande de två största av dessa yrkesgrupper, plåtslagare och arbetare utan angivet yrke m. fl., finner man i stort sett samma tendens till stegring av årsinkomsterna med växande ortsstorlek som

för de i tab. 1 och 2 redovisade grupperna. I stort sett stiger genomsnittsinkomsten för dessa yrkesgrupper med stigande ålder t. o. m. gruppen 40—49 år.

Arbetstiden per år. I fråga om antalet arbetsdagar under ett år var olycksfallsmaterialet mindre fullständigt än i fråga om årsinkomsterna. Man har emellertid sökt uppskatta det genomsnittliga antalet arbetsdagar för olika yrkesgrupper och ortsgrupper med ledning av uppgifterna för de arbetare, för vilka såväl årsinkomsten som antalet arbetsdagar redovisats. Enligt dessa beräkningar hade murarna en årsarbetstid av i medeltal 267 dagar i städer och köpingar, 247 dagar i landskommunerna och 266 dagar i genomsnitt för hela riket; motsvarande tal voro för träarbetare 263, 235, 255, för grovarbetare 258, 235, 253, för målare 257, 228, 254, för rörarbetare 259, 244, 257 och för elektriska arbetare 266, 260, 266 dagar. Av ovan anförda skäl torde dessa medeltal ligga högre än den verkliga genomsnittliga arbetstiden för resp. grupper.

Anställningstiden inom och utanför byggnadsfacket. För det stora flertalet redovisade arbetare förelågo uppgifter om den tid, under vilken vederbörande varit anställd hos den arbetsgivare, i vars verksamhet olycksfallet inträffat. Dessa uppgifter torde dock ej vara fullt jämförbara inbördes, enär arbetare, som under en längre tid varit anställda hos samme arbetsgivare med vissa avbrott, i en del fall redovisats såsom anställda först då den sista anställningsperioden började, men i andra fall redovisats såsom anställda sedan flera år tillbaka. En anställningstid överstigande ett år hade redovisats för c:a hälften av samtliga murare, träarbetare, grovarbetare och arbetare utan angivet yrke. Inom övriga fack hade flertalet arbetare varit anställda minst ett år hos den siste arbetsgivaren.

Av olycksfallsanmälningarnas uppgifter om arbetarnas olika sysselsättningar under året före olycksfallet framgår icke alltid, inom vilka fack vederbörande varit sysselsatt, enär i vissa fall endast arbetsgivarens namn eller firma angivits. Arbete utanför byggnadsfacket hade uttryckligen redovisats för 2 murare, 49 träarbetare, 138 grovarbetare, 3 målare, 22 rörarbetare och 10 elektriska arbetare.

Byggnadsträarbetareförbundets inkomststatistik. Inom svenska byggnadsträarbetareförbundet pågår f. n. en statistisk undersökning rörande sysselsättning och arbetsinkomster för förbundets medlemmar under år 1939. En del av materialet till denna undersökning har ställts till socialstyrelsens förfogande. I tablån å följande sida meddelas vissa uppgifter om årsarbetstid och årsinkomster inom yrket.

	Antal redovisade avdelningar	Antal redovisade arbetare	Medeltal arbetsdagar inom yrket	Genomsnittsinkomst inom yrket, kr.
Stockholm	2	1 557	230	5 175
Göteborg	1	2 041	217	3 888
Malmö	1	928	240	3 947
Övr. avdeln. med en avtalsenl. timlön av				
1·60 kr.	2	84	165	2 399
1·50 »	2	223	161	2 260
1·47 »	3	308	173	2 386
1·40 »	6	552	206	2 944
1·36 »	4	140	204	2 691
1·34 »	1	41	199	1 844
1·31 »	18	880	213	2 621
1·25 »	12	260	189	2 139
1·20 »	16	461	192	1 941

I Stockholm var medelårsinkomsten (inberäknat inkomster utom yrket) år 1939 enligt byggnadsträarbetareförbundets undersökning 5 225 kr., d. v. s. något mindre än den standardräknade medelårsinkomsten för byggnadsträarbetare 1938—39 i Stockholm med förorter enligt socialstyrelsens undersökning (5 294 kr.). För Göteborg, respektive Göteborg med förorter, voro motsvarande medeltal 3 932 och 4 296 kr. och för Malmö, respektive Malmö med förorter 3 973 och 3 961 kr. I fråga om övriga orter har en liknande direkt

Tab. 8. Genomsnittliga timförtjänster 1938—1939 enligt byggnadsindustriförbundets statistik.

	Murare					Träarbetare					*Grovarbetare*				
	Ackordsarbete i % av allt arbete	Timförtj. (öre) vid tidlönsarbete (a)	vid ackordsarbete (b)	oavsett löneform	b i % av a	Ackordsarbete i % av allt arbete	Timförtj. (öre) vid tidlönsarbete (a)	vid ackordsarbete (b)	oavsett löneform	b i % av a	Ackordsarbete i % av allt arbete	Timförtj. (öre) vid tidlönsarbete (a)	vid ackordsarbete (b)	oavsett löneform	b i % av a
1. Stockholm	78·5	166	397	347	239·2	74·4	165	378	324	229·1	26·7	151	335	201	221·9
2. Göteborg	56·9	150	317	245	211·3	54·3	150	314	239	209·3	24·6	137	276	171	201·5
3. Malmö	72·8	140	249	219	177·9	69·9	140	253	219	180·7	29·0	128	237	159	185·2
4. Norrköping	71·1	142	282	242	198·6	52·0	141	247	196	175·2	27·4	128	237	158	185·2
5. Hälsingborg	71·0	140	247	216	176·4	66·5	140	260	220	185·7	44·7	127	207	163	163·0
6. Örebro	75·9	140	285	250	203·6	59·5	140	246	203	175·7	22·6	127	242	153	190·6
7. Borås	62·5	140	239	202	170·7	53·4	140	236	192	168·6	25·5	127	210	148	165·4
8. Gävle	80·7	147	291	264	198·0	67·8	147	254	220	172·8	37·3	134	245	175	182·8
9. Uppsala	75·2	141	346	295	245·4	58·3	140	295	230	210·7	25·1	130	301	173	231·5
10. Grupp V	67·9	136	257	218	189·0	57·4	136	221	185	162·5	36·9	124	213	157	171·8
11. Grupp VI	62·3	132	222	188	168·2	53·6	131	207	172	158·0	31·3	119	196	143	164·7
12. Grupp VII	59·1	125	229	186	183·2	52·5	125	204	167	163·2	28·7	112	188	134	167·9
2—9	67·2	145	283	238	195·2	57·7	145	278	222	191·7	26·3	132	256	165	193·9
10—12	64·4	133	239	201	179·7	55·2	133	213	177	160·2	33·8	120	205	149	170·8
2—12	66·3	141	270	226	191·5	56·9	141	257	207	182·3	28·3	129	239	160	185·3

jämförelse ej kunnat anställas, bl. a. av det skälet, att inkomsterna av arbete utanför byggnadsfacket icke alltid redovisats. Det må i detta sammanhang påpekas, att uppgifter om dylika inkomster erhållits från 35 avdelningar. I 24 avdelningar var den genomsnittliga inkomsten av arbete utom yrket mindre än 5 % av inkomsten inom yrket, i 5 avdelningar 5—10 %, i 3 avdelningar 10—15 % och i 3 avdelningar över 15 %.

Byggnadsarbetarnas timförtjänster. I tab. 3 återges vissa uppgifter om löneförhållandena för murare, byggnadsträarbetare och byggnadsgrovarbetare, anställda hos medlemmar av svenska byggnadsindustriförbundet. Av tabellen framgår bl. a., att relationen mellan ackordsförtjänst och timlön, d. v. s. det procentuella ackordsöverskottet, ställde sig väsentligt olika i olika ortsgrupper. Betydande olikheter framträdde även i fråga om ackordsarbetets andel av den totala arbetstiden, vilket i sin tur har påverkat den genomsnittliga timförtjänsten. Det är att märka, att siffrorna företrädesvis belysa inkomstförhållandena för arbetare, anställda hos större företagare, och sålunda icke äro helt representativa för hela byggnadsarbetarkåren i respektive orter.

I tab. 4 återges vissa uppgifter om ackordsförtjänsterna för medlemmar av svenska byggnadsträarbetareförbundet. Vid beräkningen av ackordsförtjänsten per timme har den utbetalda ackordssumman minskats med 2 %, motsvarande ett uppskattat genomsnitt för mätningsarvode.

Tab. 4. Inkomster vid ackordsarbete år 1939 enligt byggnadsträarbetareförbundets statistik.

	Timlön, kr.	Antal avdelningar	Antal medlemmar	Ackordsförtjänst per timme, kr.	Överskott i % av timlön
Grupp I (Norrland)	1·60	4	652	2·50	56·4
Grupp II utom Göteborg (Norrland)	1·50	9	1 444	2·36	57·4
Göteborg	1·50	1	3 171	2·93	99·2
S:a grupp II	1·50	10	4 615	2·81	90·4
Grupp III (Norrland)	1·47	13	1 708	2·31	59·2
Grupp IV, utom Malmö	1·40	21	5 905	2·53	81·5
Malmö	1·40	1	1 240	2·69	91·8
S:a grupp IV	1·40	22	7 145	2·56	83·6
Ystad	1·38	1	89	2·32	68·4
Grupp V	1·36	27	2 978	2·18	62·2
Grupp VI	1·31	31	2 552	2·12	63·1
Grupp VII a[1]	1·25	24	1 302	1·95	57·2
Grupp VII b[1]	1·25	8	338	1·93	54·0
S:a grupp VII	1·25	32	1 640	1·94	56·5
Grupp VIII a[1]	1·20	4	178	1·89	55·7
Grupp VIII b[1]	1·20	26	1 134	1·74	48·1
S:a grupp VIII	1·20	30	1 312	1·76	49·3
Samtliga grupper	·	170	22 691	2·48	75·4

[1] Grupp VII a: avdelningar, vilkas verksamhet i mindre grad är förlagd till landsbygden.
Grupp VII b: avdelningar med mera omfattande verksamhet på landsbygden.
Grupp VIII a: avdelningar med »blandat» verksamhetsområde.
Grupp VIII b: avdelningar med landsbygd som huvudsakligt verksamhetsområde.

Slutanmärkning. Den i byggnadskostnadssakkunnigas betänkande återgivna undersökningsberättelsen innehåller förutom de ovan refererade statistiska redogörelserna även vissa jämförelser med de uppgifter om byggnadsarbetarnas årsinkomster, som meddelas i 1930 års folkräkning samt i 1934 års byggnadsindustrisakkunnigas betänkande. Dessutom återges vissa uppgifter om timlöner och timförtjänster inom byggnadsfacken enligt socialstyrelsens lönestatistik för åren 1930—1939 och styrelsens enquête rörande byggnadskostnaderna på landsbygden i juli 1939. Enligt byggnadsindustriförbundets statistik återges även uppgifter om timförtjänsterna 1930—1931 och 1935—1936.

Förslag till ändringar i lagstiftningen om erkända arbetslöshetskassor.

Kungl. Maj:t uppdrog den 5 maj 1939 åt socialstyrelsen att verkställa utredning dels angående de ändringar, som kunde anses erforderliga och lämpliga i fråga om bestämmelserna rörande statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor, dels angående de ändringar i förordningen om erkända arbetslöshetskassor, som kunde anses påkallade. Med anledning härav ävensom till följd av olika remisser rörande från skilda håll påyrkade ändringar i lagstiftningen på förevarande område påbörjades inom socialstyrelsens första byrå sommaren 1939 utredningar i anledning av det erhållna uppdraget. Med hänsyn till de under vintern 1939—1940 rådande utrikespolitiska förhållandena med därav följande statsfinansiella svårigheter avbröts det sålunda påbörjade utredningsarbetet. Detta hade nämligen givit vid handen, att ändrade och för kassorna i vissa avseenden förmånligare grunder för statens bidrag vore önskvärda. Ändringar, vilka skulle ställa skärpta krav på statskassan, borde emellertid av naturliga skäl i dåvarande situation undvikas.

Sedan utredningsarbetet avbrutits, ha två omständigheter inträffat, som föranlett socialstyrelsen att återupptaga frågan om lagstiftningens reformering. Den första omständigheten är den inträffade prisstegringen, som inneburit, att levnadskostnaderna under den tid, lagstiftningen på förevarande område varit i kraft, stigit med omkring 30 procent. Den andra omständigheten är de nya och icke obetydligt ökade kontantunderstöden från arbetslöshetskommittéerna, varom Kungl. Maj:t fattat beslut den 6 december 1940.[1]

Båda de berörda omständigheterna har socialstyrelsen funnit motivera en höjning av understöden från arbetslöshetskassorna. Då det gällt att överväga, huru en dylik höjning bör komma till stånd, har socialstyrelsen funnit sig böra förorda tvenne vägar, nämligen dels en höjning av den redan nu utgående daghjälpen, varigenom såväl familjeförsörjare som andra tillförsäkras en höjd

[1] Soc. Medd. årg. 1940, sid. 919 o. f.

arbetslöshetshjälp, dels införande av barntillägg, varigenom särskilt de medlemmar i kassorna, vilkas hjälpbehov vid arbetslöshet är störst, få en effektivare hjälp.

På grund av de nuvarande statsbidragsbestämmelsernas konstruktion avtar statsbidraget, procentuellt sett, vid en övergång från lägre daghjälp till högre. Därest kassorna med oförändrade statsbidragsgrunder skulle besluta om en mot levnadskostnadernas stegring svarande höjning av daghjälpsbeloppen, skulle detta innebära, att de försäkrade skulle komma att få bära en procentuellt större del av understödskostnaderna än för närvarande. Socialstyrelsen har funnit starka skäl tala för att i nuvarande situation staten bör hjälpa de försäkrade, så att den nuvarande relationen mellan statens och de försäkrades andelar av kostnaderna i huvudsak blir oförändrad. Styrelsen har därför föreslagit en sådan *omläggning av statsbidragsgrunderna*, att de statsbidrag, som nu gälla för klasser med 2 kronors daghjälp eller därunder, skola gälla till och med 3 kronor. De nuvarande statsbidragsgrunderna för en 3-kronorsklass föreslås skola gälla för 4 kronor o. s. v.

Socialstyrelsen föreslår vidare införandet av en anordning med *barntillägg*. Den är avsedd att göras obligatorisk, så att varje erkänd arbetslöshetskassa skall ha skyldighet att komplettera daghjälpen med dylika tillägg. Barntillägget föreslås skola utgå med 60 öre per barn för varje dag, den försäkrade uppbär daghjälp. Beloppet föreslås lika för samtliga barn, oberoende av familjens storlek. En sådan maximering av daghjälp och barntillägg föreslås, att summan av dessa icke får överstiga vad som svarar mot fyra femtedelar av den i orten vanliga arbetsförtjänsten per arbetsdag för arbetare inom samma yrke och av samma arbetsförmåga som den arbetslöse. Enligt gällande bestämmelser må daghjälpen icke sättas till högre belopp än 6 kronor per dag. Socialstyrelsen föreslår, att denna begränsning fortfarande skall gälla, vad daghjälpen beträffar, men att daghjälp tillsammans med barntillägg väl må kunna överstiga nämnda summa.

Barntillägg skall anses såsom den försäkrades inkomst, icke som barnets. Det skall utbetalas till varje försäkrad, som har barn eller adoptivbarn under 16 år, vilket är kyrkoskrivet hos honom. Jämlikt denna regel skola sålunda barntillägg utgå för samtliga barn, som normalt bo hos och underhållas av den försäkrade. Dylikt tillägg må emellertid jämväl utgå i sådant fall, då barnet vistas å annan ort än den försäkrade men denne fullgör underhållsskyldighet gentemot barnet. En person exempelvis, som har att betala underhållsbidrag för barn, som vistas å annan ort, skall, oavsett om barnet är fött inom eller utom äktenskapet, erhålla barntillägg. För det fall att båda föräldrarna äro försäkrade, bör barntillägg utgå, oberoende av detta förhållande. I dylikt fall kan sålunda inträffa att, om båda föräldrarna äro arbetslösa, dubbla barntillägg utgå. Socialstyrelsen föreslår, att 75 procent av kostnaderna för barntilläggen skola bestridas av statsmedel. Återstående kostnader fördelas på samtliga kassemedlemmar, sålunda såväl familjeförsörjare som övriga.

Socialstyrelsen har utfört beräkningar över storleken av de merkostnader, som beräknas uppkomma genom de föreslagna anordningarna. Härvid har social-

styrelsen utgått från antagandet, att försäkringen omfattar 500 000 medlemmar (medlemsantalet den 1/1 1941 utgjorde 267 000). Beräkningarna hänföra sig till ett år med relativt betydande arbetslöshet. I ett dylikt fall skulle den sammanlagda daghjälpen uppgå till 22·5 milj. kr., varav enligt nuvarande statsbidragsgrunder 11·5 milj. skulle bestridas av staten. Införas ovan angivna nya grunder för statsbidragen, stiger detta senare belopp till 13·5 milj. kr. Härvid har man emellertid icke tagit hänsyn till den uppflyttning i högre daghjälpsklass, vilken är avsedd att komma till stånd. Man kan sålunda utgå från att statens årliga merkostnader under här gjorda antaganden skulle komma att överstiga 2 milj. kr.

Kostnaderna för barntilläggen beräknas uppgå till i genomsnitt 4 kr. per medlem och år. Under samma antaganden, som ovan gjorts, skulle sålunda de totala kostnaderna under ett år komma att uppgå till 2 milj. kr., varvid staten bidrager med omkring 1·5 milj. kr.

Socialstyrelsen har vidare i skrivelsen ägnat uppmärksamhet åt en företeelse, som gjort sig gällande i vissa kassor, nämligen att medlemmar med stor arbetslöshetsrisk företrädesvis ingå i daghjälpsklasser med höga daghjälpsbelopp och medlemmar med förhållandevis tryggad anställning i klasser med låga daghjälpsbelopp. Detta har medfört, att klasser med höga daghjälpsbelopp visat mindre tillfredsställande ekonomiskt resultat, i det att medlemsavgifter och statsbidrag icke täckt utgifterna. Det är avsett, att för framtiden genomföra sådana anordningar, att medlemmarna icke skola ha samma rätt som tidigare att välja daghjälpsklass. En lämplig utväg kan, framhåller socialstyrelsen, stundom vara att begränsa daghjälpsklassernas antal till två. Den lägsta daghjälpsklassen skulle reserveras företrädesvis för kvinnliga medlemmar och manliga medlemmar under viss ålder. Samtliga övriga skulle tillhöra en andra daghjälpsklass med högre daghjälpsbelopp. Detta daghjälpsbelopp skulle vara så avpassat, att det motsvarade det understöd, varav en icke-familjeförsörjare är i behov. Genom barntilläggen kompletteras sedan understöden för familjeförsörjare.

Socialstyrelsen föreslår vidare vissa ändringar, företrädesvis av mindre genomgripande natur, i förordningen om erkända arbetslöshetskassor. Bland de föreslagna ändringarna må nämnas vissa modifikationer i de nuvarande reglerna i fråga om anmälningsskyldigheten hos organ för den offentliga arbetsförmedlingen. Den nuvarande principen med besök hos den offentliga arbetsförmedlingen, varifrån dispens kan erhållas, dock så att minst ett besök i varje vecka skall förekomma, föreslås kvarstå oförändrad. Emellertid föreslår socialstyrelsen införandet av ett undantag från denna regel, nämligen om en medlem på grund av särskilda omständigheter skulle vara förhindrad att eller svårligen kunna fullgöra dylik anmälningsskyldighet. Socialstyrelsen föreslås i dylikt fall böra få rätt föreskriva annat sätt för anmälningsskyldighetens fullgörande.

Arbetslös kassemedlem, som bevistar studiekurs, riskerar enligt nuvarande bestämmelser att förlora understödsrätten från kassan på grund av att han icke äger att erlägga sådana avgifter under studietiden, vilka han kan tillgodo-

räkna sig för understödsrätt. Socialstyrelsen föreslår, att medlem, som bevistar kurs, skall få kurstiden betraktad på ungefär samma sätt som för närvarande sker med militärtjänstgöring. Vid bedömandet av huruvida medlem uppfyller det s. k. tidsbestämda avgiftsvillkoret, skall sålunda studietiden borträknas från de tolv månader, inom vilka det föreskrivna antalet avgifter skall vara erlagt. Den tid, som skall få borträknas vid bevistande av studiekurs, föreslås maximerad till ett halvt år.

Vid det tidsbestämda avgiftsvillkorets prövning kan för närvarande, på analogt sätt som ovan berörts, sjukdomstid i vissa särskilt angivna fall få borträknas om tiden styrkes med dels läkarintyg, dels vissa intyg eller uppgifter därutöver. Socialstyrelsen föreslår nu den förändringen, att sjukdomstid skall få borträknas, även om den styrkes endast genom intyg av legitimerad läkare.

De föreslagna bestämmelserna äro avsedda att träda i kraft den 1 juli 1941. Arbetslöshetskassa, som på grund av mellankommande hinder icke har möjlighet att redan denna dag införa de ändringar, som äro av obligatorisk natur, skall emellertid ha möjlighet att genomföra dessa senare, dock senast den 1 januari 1942.

Byråchefen Bexelius har anfört reservation mot socialstyrelsens förslag att, då båda föräldrarna på en gång äro arbetslösa och understödsberättigade, barntillägg skall utgå till såväl fadern som modern. Enligt reservationen bör i ett dylikt fall barntillägg allenast utgå till fadern. Vidare uttalar byråchefen Bexelius, att enligt hans mening nu gällande bestämmelser i understödsföreningslagen och förordningen om erkända arbetslöshetskassor icke synas giva socialstyrelsen de möjligheter att reglera medlemmarnas val av daghjälpsklass, som styrelsen förutsatt.

T. f. byråchefen Jerneman föreslår sådan ändring i kungörelsen angående statlig och statsunderstödd hjälpverksamhet vid arbetslöshet, att arbetslös understödsberättigad medlem i erkänd arbetslöshetskassa skall kunna i ömmande fall komma i åtnjutande av hyreshjälp från arbetslöshetskommitté.

Rekryteringen till de erkända sjukkassorna.

I syfte att frambringa ett siffermaterial som underlag för bedömande av den statsunderstödda sjukkasseverksamheten har socialvårdskommittén låtit verkställa en statistisk undersökning rörande under åren 1936 och 1937 samt första halvåret 1938 nyanmälda medlemmar i de erkända sjukkassorna.[1]

Undersökningen omfattar bl. a. de nytillkomna medlemmarnas kön, civilstånd, ålder, bostadskommun, inkomst- och yrkesförhållanden samt förvärvsställning. Särskild uppmärksamhet har ägnats frågan, huru stor anslutningen till kassorna varit i olika landsdelar. Spörsmålet, huruvida penninghjälpen från sjukkassorna är tillräcklig, har vidare belysts genom undersökningar rörande sjukpenningens storlek under olika förhållanden. Tillsammans med de uppgifter, som lämnats i pensionsstyrelsens i detta häfte refererade statistik rörande de erkända sjukkassorna 1938,[2] ha de ifrågavarande uppgifterna om nyanslutna medlemmar avsett att ge en allsidig belysning av sjukkasseverksamheten (med undantag av försäkringstekniska frågor).

Nyrekryteringens omfattning. Antalet medlemmar i de erkända sjukkassorna uppgick vid undersökningsperiodens början den 31 december 1935 till 928 354 och har därefter oavbrutet ökats.[3] Nettoökningen utgjorde för de olika åren i förhållande till medlemsantalet vid varje föregående års slut 1936 8·3 %, 1937 11·7 % och 1938 (hela året) 11·5 %.

Av samtliga nytillträdande kommo på städerna 42 % och på landsbygden således 58 %. Nyanslutningen i förhållande till folkmängden var emellertid ej oväsentligt lägre på landsbygden än i städerna. Av befolkningen på landsbygden i åldern 15—45 år anslöto sig under undersökningsperioden årligen 4·4 % av männen och 5·1 % av kvinnorna. För städerna voro motsvarande procenttal 4·7 och 5·9.

Kön, civilstånd och ålder. Av de nyinträdande voro 176 200 eller 54·2 % kvinnor, medan antalet män stannade vid 148 618 eller 45·8 %. Den starka tillströmningen av kvinnor till de erkända sjukkassorna framträder både i absoluta och relativa tal för hela riket och för de olika centralsjukkassorna.

De nyinträdande utgöras av *ogifta i betydligt större antal än gifta, beroende* på att nyrekryteringen i stor utsträckning skett inom de yngre årsklasserna. Fördelningen efter åldern vid inträdet var följande:

15—20 år	65 988	30—35 år	55 887
20—25 »	70 697	35—40 »	62 048
25—30 »	70 198	S:a	**324 818**

[1] Socialvårdskommitténs betänkande II: Statistisk undersökning rörande de erkända sjukkassorna. S. O. U. 1940: 31.

[2] Se sid. 151.

[3] Jfr tablån sid. 153.

Medelåldern för samtliga nyinträdande var 27·2 år. Den starka medlemsökningen jämte andra förändringar i medlemsbeståndets sammansättning under den undersökta tidsperioden resulterade i en avsevärd nedgång i den genomsnittliga åldern för samtliga medlemmar i de erkända kassorna. Från år 1935, då medelåldern var 41·8 år, minskade den sålunda med 2·2 år till 39·6 vid 1938 års slut.

Inkomst och yrke. Uppgifter om inkomstens storlek ingå i utredningen för 285 457 av de nytillträdande. Av dessa ha dock 84 103 icke uppgivit någon inkomst, varför antalet redovisade inkomsttagare utgjorde 201 354. Dessa fördelade sig efter årsinkomstens storlek på följande sätt:

Årsinkomst	Antal medlemmar	%	Årsinkomst	Antal medlemmar	%
Högst 1 000 kr.	45 030	22·4	5 000—8 000 kr.	2 948	1·5
1 000—2 000 »	89 472	44·4	8 000 kr. och mer	330	0·1
2 000—3 000 »	39 771	19·8	Summa	**201 354**	**100·0**
3 000—5 000 »	23 803	11·8			

Av de nyinträdande hade således $^2/_3$ mindre årsinkomst än 2 000 kr. Personer med mer än 5 000 kr. årsinkomst utgjorde en mycket obetydlig del av samtliga nyinträdande eller endast 1·6 %. Dessa siffror ge klarhet därom, att de erkända sjukkassorna icke, såsom från sina håll gjorts gällande, förvärvat nya medlemmar huvudsakligen bland de delar av befolkningen, som i

De nyinträdande sjukkassemedlemmarnas fördelning på yrkesgrupper.

	Samtliga		Därav kvinnor	
	antal	%	antal	%
1. *Självständiga yrkesutövare*	**23 333**	**7·2**	**4 960**	**2·8**
Jordbrukare o. trädgårdsmästare samt fiskare	10 300	3·2	138	0·1
Hantverkare	6 414	2·0	2 171	1·2
Handelsidkare	3 104	0·9	821	0·5
Utövare av fria yrken m. fl.	3 515	1·1	1 830	1·0
2. *Anställda*	**203 143**	**62·8**	**82 210**	**46·9**
Jordbruks- o. trädgårdsarb., skogsarb. och fiskare	21 660	6·7	210	0·1
Industri- o. övriga arb., ej annorstädes upptagna	98 163	30·4	22 102	12·6
Butikspersonal	19 988	6·2	11 551	6·6
Förvaltnings- o. kontorspersonal i enskild tjänst	17 272	5·3	8 932	5·1
I stats-, landstings- o. kommunal tjänst	16 296	5·0	9 658	5·5
Därav arbetare	8 910	2·8	4 518	2·6
förvaltnings- o. kontorspersonal	3 615	1·1	2 167	1·2
Hembiträden o. annan (kvinnlig) personal i husligt arbete m. m.	29 764	9·2	29 757	17·0
3. *Utan förvärvsarbete*	**96 928**	**30·0**	**88 154**	**50·3**
Hustrur	70 207	21·7	70 207	40·1
Hemmasöner, hemmadöttrar, studerande m. fl.	26 721	8·3	17 947	10·2
Summa (1—3)	**323 404**	**100·0**	**175 324**	**100·0**
4. *Yrke icke uppgivet*	1 414	—	876	—
Summa	**324 818**	—	**176 200**	—

ekonomiskt avseende äro mer bärkraftiga. Tvärtom har under den tid, utredningen avser, de nya medlemmarna till större delen utgjorts av personer, vilkas inkomster hålla sig omkring medelläget för befolkningen i dess helhet. De lägsta inkomsttagarna bland befolkningen — tillhörande gruppen med högst 1 000 kr. i årsinkomst — ha dock icke anslutit sig till sjukkassorna i lika stor utsträckning som övriga inkomsttagare. Den genomsnittliga årsinkomsten för nyinträdande, som uppgivit inkomst, var för män i städerna 2 584 kr. och på landsbygden 1 703 kr. samt för kvinnor i städerna 1 591 kr. och på landsbygden 1 170 kr. För samtliga var genomsnittsinkomsten 1 824 kr.

Av de nyinträdande voro 62·8 % anställda, därav större delen arbetare och jämställda. Självständiga yrkesutövare voro endast 7·2 %. De återstående, utgörande 30·0 %, voro hustrur, hemmadöttrar, studerande m. fl.

Undersökningen omfattar även uppgifter rörande sjukpenningens storlek för olika medlemsgrupper med fördelning efter orter och inkomstklasser.

De erkända sjukkassornas verksamhet åren 1933—1938.

Pensionsstyrelsens statistiska berättelse rörande de erkända sjukkassorna,[1] vilken nyligen utgivits, utgör en fortsättning av de tidigare offentliggjorda redogörelserna om statsunderstödda sjukkassor.[2] De sistnämnda berättelserna ha endast sträckt sig t. o. m. år 1930, varför den nu utkomna redogörelsen icke omedelbart anknyter till de föregående. Åren 1931 och 1932 ingå sålunda icke alls i den officiella statistiken, om man undantar enstaka jämförelsetal o. dyl. Rörande de viktigaste förhållandena inom kassorna under nämnda båda år ha dock en del uppgifter offentliggjorts i denna tidskrift.[3] För åren 1933 och 1934 ingå vissa sammanfattningssiffror rörande de registrerade sjukkassornas verksamhet i den nu framlagda publikationen.

Förutom textavdelning omfattar publikationen en tabellbilaga, innehållande statistiska data om varje sjukkassa. Till berättelsen äro fogade tvenne översikter, av vilka den ena ger en kort redogörelse för den omorganisation av sjukkasseväsendet, som följde av 1931 års sjukkasselagstiftning. Den andra lämnar i tabellform vissa uppgifter om de erkända sjukkassornas verksamhet åren 1935—1937. I det följande lämnas några uppgifter ur publikationen.

Antal sjukkassor. Avvecklingen av de enligt 1910 års lag registrerade sjukkassorna samt den jämsides därmed under åren 1933—1934 pågående nybild-

[1] Erkända sjukkassor år 1938 jämte översikten för åren 1933—1937. Sveriges off. stat. Försäkringsväsen.
[2] Registrerade sjukkassor åren 1928—1930. Sveriges off. stat. Socialstatistik.
[3] Soc. Medd. årg. 1933, sid. 235 o. f. och årg. 1934, sid. 313 o. f.

ningen av erkända sjukkassor belysas av tab. 1, som även anger antalet erkända sjukkassor under åren 1935—1938. Uppgifterna avse slutet av respektive år.

Tab. 1. Antal statsunderstödda sjukkassor vid slutet av åren 1932—1938.

	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938
Antal registrerade sjukkassor och fortsättningskassor	1 251	992	224	—	—	—	—
Därav fortsättningskassor	33	18	8	—	—	—	—
Antal erkända central- och lokalsjukkassor	—	355	1 055	1 318	1 361	1 403	1 449
Därav centralsjukkassor	—	20	28	28	28	28	28

Såsom tabellen visar, har antalet erkända sjukkassor oavbrutet fortsatt att stiga, även sedan den egentliga omorganisationen avslutats vid 1935 års början. Detta är en följd av den bestämmelse i sjukkasseförordningen, enligt vilken medlemmar, som tillhöra enbart centralsjukkassa och äro bosatta inom kommun, där lokalsjukkassa icke finnes, skola bilda en sjukkassa av sistnämnda slag, så snart medlemsantalet inom kommunen stigit till 100.

Av de 28 centralsjukkassor och 1 421 lokalsjukkassor, som funnos vid 1938 års slut, voro 21 central- och 1 378 lokalsjukkassor allmänna sjukkassor samt 7 central- och 43 lokalsjukkassor yrkes- och fabrikssjukkassor.

De allmänna centralsjukkassorna indelas i stadskassor, vilka var för sig ha enbart en stad till verksamhetsområde, och länskassor, vilkas verksamhetsområden utgöras av ett eller flera landstingsområden. Stadskassor funnos vid 1938 års utgång i de 6 städer, som icke deltaga i landsting, d. v. s. Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping, Hälsingborg och Gävle, samt dessutom i Eskilstuna, Landskrona och Trelleborg. Av länskassorna, vilkas antal var 12, omfattade 9 vardera två landstingsområden, medan en av länskassorna omfattade endast 1 och två av kassorna 3 landstingsområden.

Av de allmänna lokalsjukkassorna voro vid 1938 års slut 139 stadskassor och 1 239 landsbygdskassor. I de förra utgöres verksamhetsområdet av antingen enbart en stad eller därjämte en eller flera landskommuner och i de senare kassorna av en eller flera landskommuner eller ock av endast del av dylik kommun. Bland de 89 stadskassor, som ha enbart stad till verksamhetsområde, ingå 32 lokalsjukkassor i städerna Stockholm, Göteborg och Malmö. Dessa tre städer äro de enda, i vilka mer än en allmän lokalsjukkassa bedriver verksamhet.

För 8 av yrkes- och fabrikssjukkassorna, därav 4 central- och 4 lokalsjukkassor, utgöres verksamhetsområdet av hela riket och för 4 lokalsjukkassor av minst ett län. De övriga 3 central- och 35 lokalsjukkassorna hade ett större eller mindre antal kommuner eller del av kommun till verksamhetsområde. På flertalet platser, där yrkessjukkassor finnas, bedriva även andra erkända sjukkassor verksamhet.

Sjukkassornas medlemsantal. Antalet sjukförsäkrade personer i de statsunderstödda sjukkassorna vid slutet av åren 1932—1938 framgår av tab. 2.

Tab. 2. Antal sjukförsäkrade personer i statsunderstödda sjukkassor vid slutet av åren 1932—1938.

	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938
Registrerade sjukkassor och fortsättningskassor . .	1 044 480	546 913	219 135	—	—	—	—
Erkända central- och lokalsjukkassor	—	489 626	816 789	928 354	1 005 710	1 123 036	1 252 471
Tillsammans	**1 044 480**	**1 036 539**	**1 035 924**	**928 354**	**1 005 710**	**1 123 036**	**1 252 471**
Ökning (+) eller minskning (—) under året .	—	— 7 941	— 615	— 111 186	+ 77 356	+ 117 326	+ 129 435

Den avsevärda nedgången i medlemsantalet under år 1935 sammanhänger med att, såsom nyss antytts, sjukkassornas omorganisation avslutades med årets ingång, såvitt angår ombildningen av de förutvarande statsunderstödda (registrerade) sjukkassorna till erkända sjukkassor. Därvid visade sig nämligen, att ett antal av de gamla kassorna icke velat deltaga i ombildningen — som var helt och hållet frivillig — utan valt att ställa sig utanför den statsunderstödda försäkringen. Antingen fortsatte de sin verksamhet utan statsbidrag — såsom registrerade eller eventuellt oregistrerade understödsföreningar — eller trädde de i likvidation och upplöstes. Av de kassor, som sålunda till att börja med fortsatte utan statsbidrag, återgingo dock under åren 1935—1938 ungefär $^1/_3$ till den statsunderstödda försäkringen genom att föreningarna överlåto sin sjukhjälpsverksamhet på erkända sjukkassor.

Av medlemmarna voro vid 1938 års slut 664 391 eller 53·0 % män och 588 080 eller 47·0 % kvinnor. Med hänsyn till tillförsäkrat slag av sjukhjälp fördelade sig medlemmarna på följande sätt:

	Män	Kvinnor	Samtliga	%
Både sjukpenning och sjukvårdsersättning	542 293	524 056	1 066 349	85·1
Endast sjukpenning	117 238	38 972	156 210	12·5
» sjukvårdsersättning	4 860	25 052	29 912	2·4
Summa	**664 391**	**588 080**	**1 252 471**	**100·0**

Antal sjukdomsfall och sjukdagar samt barnsbördsfall. Tab. 3 innehåller uppgifter om antalet redovisade sjukdomsfall samt antalet dagar, för vilka kassorna utgivit sjukpenning och sjukhusvårdsersättning. Antalet fall och dagar per 100 medlemmar angives i tabellen dels för män och dels för kvinnor samt dessutom för män, kvinnor och barn tillsammans (under rubriken »samtliga»).

Tab. 3. Antal sjukdomsfall och sjukdagar under år 1938.

	Sjukdomsfall				Sjukdagar			
	Hela antalet	per 100 medlemmar			Hela antalet	per 100 medlemmar		
		män	kv.	samtliga		män	kv.	samtliga
Allmänna sjukkassor	331 102	28·3	30·3	30·4	15 005 630	1 227	1 489	1 376
Därav i städerna	156 301	28·1	30·5	30·5	7 438 828	1 318	1 522	1 453
» på landsbygden	174 801	28·4	30·0	30·2	7 566 802	1 162	1 453	1 308
Yrkes- och fabrikssjukkassor . .	23 074	30·6	36·0	32·5	659 841	854	1 096	930
Samtliga sjukkassor	**354 176**	**28·5**	**30·5**	**30·5**	**15 665 471**	**1 196**	**1 476**	**1 349**

Såsom tabellen visar, var antalet sjukdagar per 100 medlemmar betydligt högre för kvinnor än för män, ett förhållande, som kunde konstateras även medan 1910 års sjukkasselag var gällande.

Såsom sjukpenning utbetalades i genomsnitt 2·01 kr. per sjukdag och 88·83 kr. per sjukdomsfall.

Antalet barnsbördsfall, för vilka kassorna utgivit moderskapshjälp, utgjorde under år 1938 22 962, vilket motsvarar 58 fall per 1 000 kvinnor i åldern 15—45 år. För hela befolkningen i samma åldrar voro motsvarande tal omkring 94 800 respektive 62. Kassorna utbetalade såsom moderskapshjälp i medeltal 119·90 kr. per fall.

Ekonomiska förhållanden. För samtliga erkända sjukkassor uppgick årsinkomstens totalbelopp under år 1938 till 54·4 milj. kr. Därav utgjorde 35·3 milj. fasta avgifter, 14·9 milj. statsbidrag och 1·8 milj. kommunbidrag. Per medlem belöpte sig de fasta avgifterna till 29·75 kr. Statsbidraget för året beräknades till 12·88 kr. för medlem tillförsäkrad både sjukpenning och sjukvårdsersättning. Sjukkassornas utgifter voro år 1938 48·5 milj. kr., av vilket belopp 31·5 milj. utgick i form av sjukpenning, 3·3 milj. såsom sjukhusvårdsersättning, 4·3 milj. såsom läkarvårdsersättning och 2·8 milj. såsom moderskapshjälp. Kassornas tillgångar över skulder uppgingo vid slutet av år 1938 till 36·3 milj. kr.

Kortare meddelanden.

Värntjänstutbildning för skolungdom. I anledning av remiss har socialstyrelsen den 1 februari 1941 avgivit utlåtande över det betänkande och förslag angående värntjänstutbildning för skolungdom, som utarbetats av särskilda sakkunniga.[1] Utlåtandets huvudinnehåll är följande.

Inledningsvis framhåller socialstyrelsen, att direktiven för de sakkunnigas utredningsuppdrag i och för sig icke stadfästa några nya principer i fråga om ungdomens fostran. Styrelsen vänder sig mot att trots detta i betänkandet framskymtar något av ett ensidigt auktoritetsbetonat uppfostringsideal, som icke är förenligt med svenskt kynne. Även ur försvarets synpunkt torde fostrandet av fria och självständigt tänkande individer vara det mest gagneliga, och icke minst lär detta gälla för de små nationerna.

Att de vid de allmänna läroverken och vissa andra skolor föreskrivna friluftsdagarna utökas och effektiviseras finner styrelsen ur många synpunkter gagneligt. Ungdomens fysiska fostran kommer till sist också den levande försvarskraften till godo. Införandet av ett antal obligatoriska friluftsdagar jämväl vid folkskolorna tillstyrkes på enahanda grunder. Men när friluftsdagarna enligt förslaget skulle förvandlas från friluftsdagar till friluftsoch värntjänstdagar, så betyder detta i själva verket en inskränkning av antalet nu förekommande friluftsdagar. Det synes därför vara angeläget, att enbart sådana rent militärt betonade övningar upptagas, som kunna antagas verkligen vara av behovet påkallade ur försvarssynpunkt. Obligatoriska vapenövningar i moderniserad form och särskilt skjutövningar i läroverkens högre klasser finner styrelsen fullt motiverade. Att för $^3/_4$ milj. kr. anskaffa luftgevär för vapenövningar med barn under 15 år synes däremot föga ändamålsenligt. Mot denna ståndpunkt kan möjligen invändas, att i så fall ingen skjututbildning komme att äga rum i folkskolan, men detta skulle enbart bero på åldersskillnaden mellan gymnasieungdomen och folkskolans ungdom. Anses det ur försvarssynpunkt nödvändigt att all vår ungdom före värnpliktsåldern erhåller en elementär skjututbildning, bör noga övervägas, huruvida den frivilliga skytterörelsen har möjligheter att med kraftigt stöd av statsmakterna prestera en acceptabel lösning av problemet. Vid sidan av skjutövningar i de högre klasserna torde det militärt betonade inslaget i skolungdomens utbildning böra begränsas till luftskyddsövningar.

För flickornas del synes den föreslagna hemvårdsutbildningen böra tillgodoses genom att upptagas som obligatoriskt ämne i skolornas undervisningsplaner och icke genom friluftsdagarnas utnyttjande för sådant ändamål. I fråga om den föreslagna undervisningen i barnavård kan styrelsen dock förorda, att några friluftsdagar provisoriskt utnyttjas för dylikt ändamål.

Styrelsen tillstyrker vidare förslaget om anordnande av friluftsoch värntjänstdagar vid folkskolseminarierna med hänsyn till behovet av övningsledare för folkskolans ungdom. Det är vidare synnerligen önskvärt, att läroverkslärarna få intresse för denna uppgift och erhålla tillfälle att deltaga i kurser för utbildning av ledare av lärjungarnas friluftsverksamhet. Denna ledareutbildning bör emellertid icke bli obligatorisk, då härigenom en del värdefulla krafter säkerligen skulle utestängas från lärarbanan. Förslaget om tillsättandet av 26 värntjänstkonsulenter avstyrkes under erinran om att den offentliga socialvårdens avsevärt blygsammare anspråk i liknande avseende har måst eftersättas för mera trängande krav på statskassan.

Den föreslagna lägerutbildningen under skolans kontroll är efter styrelsens uppfattning väl värd att uppmuntras, under förutsättning att deltagandet blir frivilligt. Styrelsen fin-

[1] S. O. U. 1940: 38. De sakkunniga ha varit rektorn B. Söderborg, gymnastiklärarna Marrit Hallström och H. Lindau samt översten B. G:son Uggla.

ner fullt befogat, att en dylik frivillig verksamhet även erhåller statsmakternas finansiella stöd. Förslaget att i samband med lägerutbildningen taga skolungdomens arbetskraft i anspråk inom lantbruket — därtill utan att ersättning skulle utgå för det av ungdomen utförda arbetet — skulle troligen medföra betydande motsättningar i förhållande till jordbrukets arbetare och deras organisationer. Verkningarna av att kostnadsfri arbetskraft mera allmänt tillfördes jordbrukets arbetsmarknad, där löneläget redan för närvarande är lågt i jämförelse med flertalet andra arbetsområden, synes i betänkandet ha förbisetts. Härmed bestrides icke att skolungdomen kan vara en lämplig arbetskraftsreserv för särskilda tillfällen.

Av anförda skäl finner socialstyrelsen det nödvändigt, att de sakkunnigas förslag i dess olika delar överarbetas. Till undvikande av ensidigheter i bedömandet torde det därvid vara angeläget att representanter för folkskolans lärarkår beredas tillfälle att deltaga. Därjämte bör uppmärksammas vikten av att personer med sakkunskap beträffande flickornas skolutbildning få inflytande på arbetet. Med hänsyn till den stora betydelse, som i detta sammanhang bör tillmätas hygieniska och medicinska synpunkter, bör även lämplig skolläkare medverka.

Under åberopande av det anförda hemställer socialstyrelsen, att de sakkunnigas förslag måtte göras till föremål för en grundlig överarbetning.

Förslag om offentlig bespisning i Danmark. Den 30 nästlidne januari framlades i Folketinget ett lagförslag angående »Folkebespisning». Lagförslaget avser åvägabringandet av möjligheter för städer och samhällen med stadsliknande bebyggelse att i händelse av behov anordna offentlig bespisning. Den föreslagna anordningen är avsedd att genomföras av respektive kommunala myndigheter och möjliggöra för kommunernas invånare att mot betalning dagligen kunna avhämta ett mål varm mat. Enligt lagförslaget skola de huvudsakliga utgifterna för födoämnenas inköp täckas av förbrukarna, medan omkostnaderna i övrigt skola betalas av statskassan med en tredjedel och av vederbörande kommun med två tredjedelar.

I motiven till lagförslaget framhålles, att den starkt förminskade och oregelbundna tillförseln till landet av stenkol kan komma att medföra svårigheter för upprätthållandet av gasproduktionen i dess nuvarande omfattning. Det kunde därför komma att bliva nödvändigt att med kort varsel genomföra restriktioner beträffande gasförbrukningen. Då detta skulle få den största betydelse för de stadsmässigt bebyggda delarna av landet, hade man ansett det påkallat att åvägabringa möjligheter för anordnande av offentlig bespisning i sådana kommuner, där enligt vederbörande kommunala myndigheters uppfattning behov härav förelåge. Den föreslagna anordningen vore ägnad att medföra icke blott en avsevärd nedgång i gasförbrukningen, utan även, tack vare den massproduktion, som skulle bliva en följd av »Folkebespisningens» förverkligande, ett förbilligande av maten. Samtidigt skulle den fördelen uppnås, att man i största möjliga utsträckning skulle kunna på ett rationellt sätt utnyttja förefintliga livsmedelslager.

För den händelse att läget för gastillverkningen skulle komma att utveckla sig på ett så olyckligt sätt, att gasproduktionen finge inställas, framhålles vidare i motiven, öppnas genom lagförslaget möjlighet till utvidgning av denna form av bespisning, innebärande dels att den av de kommunala centralköken framställda maten kan intagas i kommunala bespisningslokaler, dels att efter särskilda avtal standardrätter kunna erhållas i restauranter o. dyl.

Meddelande från svenska beskickningen i Köpenhamn.

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Fattigvården år 1938.

I enlighet med planen för den omläggning av fattigvårdsstatistiken, vartill Kungl. Maj:t lämnat sitt medgivande i brev till socialstyrelsen den 14 juni 1940, och som f. n. genomföres, har endast en avkortad bearbetning av uppgifterna till 1938 års fattigvårdsstatistik företagits. Här nedan meddelas vissa huvuddata angående fattigvården år 1938.[1]

Hela antalet av fattigvårdsstyrelserna redovisade understödstagare (inklusive indirekta understödstagare, d. v. s. barn under 16 år, som åtnjutit understöd tillsammans med föräldrarna) uppgick till omkring 463 000. Deras fördelning på vissa huvudgrupper samt på landsbygd och städer framgår av nedanstående tablå:

	Direkta understödstagare			Indirekt understödda barn	Summa understödstagare
	Vuxna (över 16 år)	Barn under 16 år	Tillhopa		
Landsbygden	191 872	7 676	199 548	81 735	281 283
Städerna	134 310	4 264	138 574	43 336	181 910
Därav Stockholm	84 271	878	85 149	8 119	48 268
Hela riket	**326 182**	**11 940**	**338 122**	**125 071**	**463 193**

Ovan anförda tal innefatta 9 245 personer, som på Stockholms stads fattigvårdsstyrelses bekostnad åtnjutit fri vård på stadens sjukhus. Då det är första gången som denna grupp av vårdtagare redovisas i Stockholms stads fattigvårdsstatistik, måste de frånräknas vid en jämförelse med tidigare år. Så har skett i följande tablå:

	Direkta understödstagare			Indirekt understödda barn	Summa understödstagare
Hela riket	Vuxna (över 16 år)	Barn under 16 år	Tillhopa		
1936	363 437	14 282	377 719	153 013	530 732
1937	337 817	13 155	350 972	140 935	491 907
1938 [2]	317 600	11 277	328 877	125 071	453 948

Sedan krisåret 1933, då antalet till fattigvårdsstatistiken redovisade personer, som direkt eller indirekt åtnjöto understöd av fattigvårdsstyrelserna,

[1] Vissa uppgifter angående fattigvården år 1938 ha förut publicerats i Statistisk årsbok samt Årsbok för Sveriges kommuner för år 1940. — Uppgifter för varje särskilt län samt för de större städerna, motsvarande de uppgifter för hela riket, som lämnas i denna artikel, finnas tillgängliga hos socialstyrelsen. Sistnämnda uppgifter komma att publiceras i samband med utgivandet av berättelsen angående fattigvården år 1939.

Preliminära uppgifter angående fattigvården år 1939 komma att publiceras i nästa häfte av Sociala Meddelanden.

[2] Frånräknat 9 245 personer som i Stockholm åtnjutit fri sjukvård på fattigvårdsstyrelsens bekostnad.

uppgick till 592 000, har detta antal undan för undan minskats. År 1937 var det för första gången sedan år 1931 åter nere under ½ miljon. Mellan åren 1937 och 1938 synes antalet understödstagare ha minskats ytterligare med nära 8 %.

Orsakerna till denna nedgång ligga måhända främst i den förbättring av förhållandena på arbetsmarknaden, som ägde rum under ifrågavarande tidsperiod. Därtill kommer att folkpensionerna höjdes från och med år 1937. Tyvärr är det icke möjligt att på grundval av de föreliggande uppgifterna företa någon uppskattning av hur stor andel av nedgången, som kan tillskrivas var och en av dessa faktorer.

Mellan åren 1937 och 1938 minskades antalet indirekt understödda barn med omkring 11 %, alltså något mer än hela antalet understödstagare. De direkt understödda barnen uppvisa en minskning med drygt 14 %, medan i fråga om de vuxna understödstagarna minskningen utgör endast 6 %.

Av följande tablå framgår, hur de vuxna understödstagarna fördelade sig efter kön och civilstånd år 1938:

Direkta understödstagare över 16 år.	Ogifta		Gifta		Förut gifta		Samtliga	
	Män	Kv.	Män	Kv.	Män	Kv.	Män	Kv.
Landsbygden	36 402	36 961	37 228	37 483	12 591	31 207	86 221	105 651
Städerna	22 033	24 614	27 276	28 521	8 483	23 383	57 792	76 518
Därav Stockholm	6 136	7 787	5 926	6 008	2 460	5 954	14 522	19 749
Hela riket	**58 435**	**61 575**	**64 504**	**66 004**	**21 074**	**54 590**	**144 013**	**182 169**

Bortser man liksom förut från de personer, som fingo fri vård på Stockholms stads sjukhus, har mellan åren 1937 och 1938 antalet vuxna män minskats med ej fullt 5 %, antalet vuxna kvinnor med ungefär 7 %. Nedgången har varit betydligt större i fråga om gifta understödstagare (över 9 %) än i fråga om förut gifta (ej fullt 5 %) och ogifta (mindre än 3 %).

I städerna tillhörde 15 % av de direkta understödstagarna annat fattigvårdssamhälle, medan på landsbygden motsvarande andel uppgick till 10 %.

Understöd enligt lagen om kommunala pensionstillskott m. m. lämnades under år 1938 i 11 070 fall. En ökad användning av de understödsformer, som denna lag anvisar, kan konstateras för landsbygdens vidkommande (2 987 fall år 1938 mot 2 494 fall år 1937), men denna ökning mer än uppväges av en minskning i städerna (bortsett från 442 fall hänförliga till den fria sjukvården i Stockholm) 7 641 fall år 1938 mot 8 435 fall år 1937.

Antalet direkta understödstagare, vilka av fattigvårdsstyrelserna betraktades som varaktigt eller tillfälligt understödda, framgår av följande tablå:

Direkta understödstagare.	Varaktigt understödda	Tillfälligt understödda	Tillhopa
Landsbygden	115 752	83 796	199 548
Städerna	86 543	52 031	138 574
Därav Stockholm	25 388	9 761	35 149
Hela riket	**202 295**	**135 827**	**338 122**

Antal personer som under år 1938 åtnjöto understöd av olika slag.

Understödsform	Landsbygden	Samtliga städer	Därav Stockholm	Hela riket	Ökning eller minskning 1937—1938[1]	
					Antal	%
Vård på fattigvårdsanstalt	24 308	17 004	5 372	**41 312**	— 905	— 2·1
» » arbetshem	151	167	105	**318**	+ 3	+ 1·0
» » anstalt för sinnessjuka	18 695	11 223	3 897	**29 918**	+ 737	+ 2·8
» » » » kroniskt sjuka	2 643	2 150	32	**4 793**	— 211	— 4·2
» » annan sjukvårdsanstalt	34 178	19 708	6 903	**53 886**	— 3 183	— 6·2
Utackordering i enskilt hem	2 649	407	114	**3 056**	— 512	— 14·3
Hemunderstöd	197 958	145 421	35 527	**343 379**	— 28 799	— 7·7
Annat understöd	16 558	6 376		**22 934**	+ 228	+ 1·0
Summa understödsfall	**297 140**	**202 456**	**51 950**	**499 596**	**— 32 642**	— 6·2

I fråga om båda grupperna av understödstagare var nedgången gentemot år 1937 ungefär lika stor, nämligen 6 resp. 7 %.

I tabellen här ovan meddelas vissa summariska uppgifter angående antalet personer, som under år 1938 åtnjutit understöd av olika slag. Den största gruppen av understödstagare, omfattande över $^2/_3$ av samtliga vårdfall, utgjordes av dem som erhöllo understöd i hemmet. Såsom framgår av tabellen, var det framför allt till denna grupp som minskningen i antalet understödstagare gentemot år 1937 hänförde sig. Rätt betydande var dessutom, såväl absolut som relativt taget, minskningen av antalet personer, som erhöllo vård på lasarett, sjukstugor o. s. v. Även antalet på fattigvårdsanstalt intagna personer minskades, likaså antalet utackorderade och antalet personer som vårdades på anstalt eller avdelning för kroniskt sjuka. Däremot undergick antalet personer, som vårdades på anstalt eller avdelning för sinnessjuka, en icke obetydlig ökning.

I uppgifterna till fattigvårdsstatistiken meddelas även värdet av det understöd som fattigvårdsstyrelserna lämnat. Värdet skall redovisas b r u t t o, således utan avdrag för den ersättning fattigvårdssamhället sedermera kan ha erhållit från stat, landsting, annat fattigvårdssamhälle, pensionsstyrelsen, understödstagaren själv, annan enskild person eller från annat håll. Vid redovisningen av värdet har understödet uppdelats efter dess olika beskaffenhet i kontant understöd, vård på fattigvårdsanstalt och understöd av annat slag. Sistnämnda rubrik innefattar bl. a. vård på sjukvårdsanstalter av olika slag (även ålderdomshemmens avdelningar för sinnessjuka och kroniskt sjuka), hemunderstöd in natura samt utackordering i enskilt hem. En sammanfattning av dessa uppgifter för år 1938 lämnas i nedanstående tablå:

Understödets värde i miljoner kronor.	Kontant understöd	Vård på fattigvårdsanstalt	Annat understöd	Tillhopa
Landsbygden	10·6	11·4	22·5	44·5
Städerna	20·7	11·5	13·9	46·1
Därav Stockholm	7·7	4·4	4·7	16·8
Hela riket	**31·3**	**22·9**	**36·4**	**90·6**

[1] I fråga om vård på sjukvårdsanstalter av olika slag har vid jämförelsen med år 1937 bortsetts från de personer, som erhöllo fri vård på Stockholms stads sjukhus.

Bortsett från värdet av den fria vården på Stockholms stads sjukhus (3·2 miljoner kronor år 1938), företer det totala värdet av allt understöd, som lämnats av fattigvårdsstyrelserna, en minskning med 5·7 % från år 1937 till år 1938. Det kontanta understödet har minskats med ej mindre än 15·3 %. Även värdet av »annat understöd» företer en minskning, ehuru helt obetydlig. Däremot redovisas ett 2·8 % högre belopp för vård på fattigvårdsanstalt.

Byggnadsverksamheten i vissa större städer under år 1940.

Preliminär översikt.

Materialets omfattning. Fr. o. m. år 1934 har socialstyrelsen kvartalsvis inhämtat uppgifter om antalet fullbordade och beviljade samt vid kvartalsskiftena under byggnad varande bostadslägenheter och rum (»eldstäder», d. v. s. boningsrum eller kök) i 12 städer med över 30 000 invånare. Sedan år 1937 har kvartalsstatistiken successivt utvidgats; för år 1940 ha uppgifter inkommit från tillhopa 35 städer med över 10 000 invånare.

I det följande återges de uppgifter angående bostadsproduktionen, som inkommit för de olika kvartalen 1940, varjämte motsvarande uppgifter för 1939 anföras för möjliggörande av jämförelser. Dessa uppgifter avse nybyggnadsverksamheten och sådana ändringsarbeten, som givit upphov till nya bostadsutrymmen, men ej smärre ändrings-, reparations- eller moderniseringsarbeten. Med avseende på sex av de största städerna meddelas även en sammanfattning av inkomna kvartalsuppgifter om produktionen av lokaler för industriella, kommersiella, administrativa o. dyl. ändamål.

Städer med över 30 000 invånare. I tab. A återges dels antalet lägenheter och rum (eldstäder) i under åren 1939 och 1940 fullbordade och beviljade byggnadsföretag, dels motsvarande uppgifter för fjärde kvartalet 1939 och för samtliga kvartal under år 1940. Denna sammanställning utvisar, att totala antalet lägenheter och rum i under år 1940 fullbordade — d. v. s. i regel slutavsynade[1] — byggnadsföretag i förhållande till 1939 företedde en minskning med 51·2 resp. 51·0 %. Bostadsproduktionen utvisade minskning i samtliga redovisade städer med undantag av Eskilstuna och Gävle.

I fråga om under år 1940 beviljade byggnadslov framträder gentemot år 1939 en minskning med 86·5 %, räknat efter antalet lägenheter, och med 85·3 % efter antalet rum. Minskningen är genomgående för samtliga redovisade städer.

Den i följande tablå återgivna jämförelsen mellan de särskilda kvartalen 1939 och 1940 med avseende på fullbordade och beviljade byggnadsföretag ger

[1] Uppgifterna för Stockholm och Hälsingborg avse till slutavsyning anmälda byggnadsföretag.

Under åren 1939 och 1940 fullbordade och beviljade bostadslägenheter och rum i 13 städer med över 30 000 invånare.

		Bostadslägenheter					Rum (eldstäder)				
		1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Hela året	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Hela året
Fullbordade byggnadsföretag . .	1939	5 225	2 514	10 132	8 619	**26 490**	14 111	7 323	27 517	23 554	**72 505**
	1940	4 395	1 558	3 402	3 574	**12 929**	11 578	4 286	9 846	9 805	**35 515**
Beviljade byggnadsföretag . .	1939	10 386	5 762	5 324	3 621	**25 093**	27 172	17 004	14 448	9 753	**68 377**
	1940	1 089	608	516	1 175	**3 388**	3 183	2 464	1 549	2 853	**10 049**

vid handen, att under samtliga kvartal 1940 antalet fullbordade lägenheter och rum var mindre än under motsvarande kvartal 1939. — Vid jämförelse mellan olika kvartal bör det beaktas, att de tidsperioder, som förflyta innan ett

Tab. A. Antal bostadslägenheter och rum (eldstäder) i under åren 1939 och 1940 fullbordade och beviljade byggnadsföretag i städer med över 30 000 invånare.

	Antal bostadslägenheter							Antal rum (eldstäder)						
	1939		1940					1939		1940				
Fullbordade byggnadsföretag.	Hela året	4 kv.	Hela året	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Hela året	4 kv.	Hela året	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.
Stockholm	11 447	5 210	7 617	2 396	1 096	1 635	2 490	31 369	13 875	20 666	6 117	3 021	4 764	6 764
Göteborg .	4 765	1 145	1 863	961	222	584	96	14 263	3 510	5 385	2 647	591	1 800	347
Malmö . .	2 863	347	652	391	15	123	123	7 735	1 046	1 840	1 114	67	319	340
Norrköping	945	162	290	172	—	58	60	2 326	420	706	420	—	155	131
Hälsingborg	907	361	130	92	2	33	3	2 543	1 016	329	215	10	91	13
Örebro . .	1 101	38	319	17	17	201	84	2 623	157	805	43	51	442	269
Borås . .	850	140	322	87	49	128	58	2 180	378	887	242	149	334	162
Eskilstuna	280	129	448	76	34	63	275	765	320	1 130	203	42	170	715
Gävle . .	341	124	349	3	14	301	31	1 076	410	1 136	16	41	959	120
Västerås .	820	604	210	102	18	40	50	1 972	1 457	549	296	48	118	87
Uppsala .	756	25	361	—	—	141	220	2 000	91	981	—	—	428	553
Linköping	692	272	127	24	17	51	35	1 789	693	340	66	41	129	104
Jönköping	723	62	241	74	74	44	49	1 864	181	761	199	225	137	200
Tillhopa	**26 490**	**8 619**	**12 929**	**4 395**	**1 558**	**3 402**	**3 574**	**72 505**	**23 554**	**35 515**	**11 578**	**4 286**	**9 846**	**9 805**
Beviljade byggnadsföretag.														
Stockholm	12 466	2 340	1 492	573	333	234	352	33 180	6 121	4 363	1 740	1 099	631	893
Göteborg .	4 548	493	858	135	134	136	453	13 308	1 539	2 774	456	994	480	844
Malmö . .	1 572	14	349	221	15	6	107	4 227	71	1 031	584	50	28	369
Norrköping	840	37	46	21	3	14	8	2 156	108	110	51	9	37	13
Hälsingborg	795	54	21	12	—	2	7	2 250	195	96	57	2	12	25
Örebro . .	788	129	122	47	18	8	49	2 096	294	278	87	32	33	126
Borås . .	760	81	29	6	20	3	—	2 125	165	60	20	31	7	2
Eskilstuna	522	140	126	2	25	60	39	1 284	274	301	5	53	151	92
Gävle . .	310	17	20	6	2	8	4	1 070	52	66	16	4	31	15
Västerås .	631	25	51	35	3	3	10	1 611	81	97	44	7	11	35
Uppsala .	554	107	135	15	46	7	67	1 554	331	432	73	146	38	175
Linköping	664	106	57	8	4	33	12	1 736	289	160	28	12	85	35
Jönköping	643	78	82	8	5	2	67	1 780	233	281	22	25	5	229
Tillhopa	**25 093**	**3 621**	**3 388**	**1 089**	**608**	**516**	**1 175**	**68 377**	**9 753**	**10 049**	**3 183**	**2 464**	**1 549**	**2 853**

Tab. B. Antal vid kvartalsskiftena 1 okt. 1939—1 jan. 1941 under byggnad varande bostadslägenheter och rum (eldstäder) i städer med över 30 000 invånare.

Orter	Bostadslägenheter						Rum (eldstäder)					
	1/10 1939	1/1 1940	1/4 1940	1/7 1940	1/10 1940	1/1 1941	1/10 1939	1/1 1940	1/4 1940	1/7 1940	1/10 1940	1/1 1941
Stockholm	4 211	4 394	2 842	2 670	168	562	11 805	11 839	7 572	7 043	633	1 187
Göteborg	2 634	2 225	629	328	260	351	6 494	6 109	1 950	1 084	812	969
Malmö	726	728	435	470	116	163	2 113	2 076	1 250	1 297	350	454
Norrköping	506	254	79	47	8	8	868	603	212	128	17	22
Hälsingborg	567	204	134	48	30	48	1 593	619	422	189	116	167
Örebro	428	413	425	425	236	218	1 131	1 029	1 034	1 014	596	494
Borås	438	396	222	152	51	39	1 294	1 197	781	461	166	145
Eskilstuna[1]	.	.	.	108	110	15	.	.	.	183	190	28
Gävle	503	395	395	383	51	24	1 648	1 278	1 271	1 234	181	76
Västerås	945	375	309	294	257	209	2 426	988	758	717	543	464
Uppsala	91	191	169	105	3	4	181	491	434	348	16	23
Linköping	296	151	148	67	34	35	771	409	365	188	86	81
Jönköping	246	112	46	31	28	64	800	262	173	150	77	122
Tillhopa (exkl. Eskilstuna)	**11 591**	**9 838**	**5 833**	**5 020**	**1 242**	**1 725**	**31 124**	**26 900**	**16 222**	**13 858**	**3 593**	**4 198**

färdigställt byggnadsföretag i statistiken redovisas såsom fullbordat, kunna växla från år till år och från ort till ort. De växlingar i antalet fullbordade lägenheter och rum, som framträda i statistiken, ge följaktligen ej något klart uttryck för byggnadsverksamhetens säsongvariationer. — Även beträffande beviljade lägenheter och rum framträder en kraftig minskning under varje kvartal 1940, jämfört med motsvarande kvartal 1939. Under fjärde kvartalet 1940 var minskningen relativt sett mindre utpräglad än de tre första kvartalen, vilket sammanhänger med den starka nedgång i antalet beviljade byggnadslov, som inträdde i slutet av år 1939.

Antalet lägenheter och rum i under fjärde kvartalet 1940 fullbordade byggnadsföretag företedde gentemot fjärde kvartalet 1939 en minskning med 58·5 resp. 58·4 %. I Örebro, Eskilstuna och Uppsala framträdde en ökning, vilken delvis torde förklaras av ovan antydda ojämnheter i fråga om redovisningen av färdigställda byggnadsföretag. I Jönköping redovisas en minskning i fråga om antalet fullbordade lägenheter, men en ökning i fråga om antalet rum. — Antalet beviljade lägenheter och rum minskades under fjärde kvartalet 1940 med 67·6 resp. 70·7 % gentemot fjärde kvartalet 1939. Med undantag för Malmö var minskningen genomgående för samtliga städer.

I jämförelse med tredje kvartalet 1940 företer antalet under fjärde kvartalet fullbordade lägenheter ökning, under det antalet rum visar någon minskning. Antalet beviljade lägenheter och rum ökades kraftigt från tredje till fjärde kvartalet.

Belysande för bostadsproduktionens omfattning äro även de uppgifter rörande antalet vid kvartalsskiftena fr. o. m. 1 oktober 1939 t. o. m. 1 januari 1941 under byggnad varande lägenheter och rum, som lämnas i tab. B. Av ta-

[1] Uppgifter saknas för tiden före den 1 juli 1940.

Tab. C. Beräknad nettogolvyta (i m²) i för kommersiella, industriella, administrativa o. dyl. ändamål avsedda byggnadsföretag, fullbordade och beviljade under åren 1939 och 1940 i vissa städer med över 30 000 invånare.

	1939					1940				
	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Hela året	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Hela året
Fullbordade byggnadsföretag.										
Stockholm	44 455	17 723	15 897	200 328	278 403	55 518	8 014	47 374	98 881	209 787
Göteborg	34 195	4 610	47 844	23 670	110 319	46 710	35 372	56 880	26 525	165 487
Malmö	19 555	5 694	11 167	51 241	87 657	9 710	2 570	4 488	18 866	35 634
Norrköping	1 010	23 120	6 100	45 925	76 155	5 415	160	1 055	11 615	18 245
Hälsingborg . . .	9 776	6 778	3 006	36 354	55 914	3 367	165	11 776	1 138	16 446
Borås	6 253	3 276	2 798	2 650	14 977	8 062	683	4 882	6 899	20 526
Samtliga 6 städer	**115 244**	**61 201**	**86 812**	**360 168**	**623 425**	**128 782**	**46 964**	**126 455**	**163 924**	**466 125**
därav:										
kontors- och butikslokaler .	48 803	22 918	35 700	111 759	219 180	51 118	28 362	49 825	55 103	184 408
fabriks- och verkstadslokaler . . .	34 507	25 650	26 404	138 670	225 231	37 597	11 337	49 741	88 568	187 243
övriga lokaler	31 934	12 633	24 708	109 739	179 014	40 067	7 265	26 889	20 253	94 474
Beviljade byggnadsföretag . .	**146 401**	**324 867**	**188 557**	**140 025**	**799 850**	**83 203**	**36 416**	**62 070**	**50 485**	**232 174**
därav:										
kontors- och butikslokaler .	69 796	67 163	71 559	64 214	272 732	38 661	22 544	30 899	20 601	112 705
fabriks- och verkstadslokaler . . .	56 796	151 906	50 906	28 870	288 478	21 518	7 560	18 204	15 712	62 994
övriga lokaler	19 809	105 298	66 092	46 941	238 140	23 024	6 312	12 967	14 172	56 475

bellen framgår, att antalet vid årsskiftet 1940/41 under byggnad varande lägenheter och rum i samtliga städer (exkl. Eskilstuna) minskats med 82·5, resp. 84·4 % i förhållande till årsskiftet 1939/40, men ökats med 38·9 resp. 16·8 % i förhållande till den 1 oktober 1940. Nedgången från den 1 januari 1940 berör samtliga redovisade städer.

Följande sammanfattningstal för samtliga 12 städer återge utvecklingen sedan början av år 1939.

År	Antal vid nedanstående kvartalsskiften under byggnad varande							
	bostadslägenheter				rum (eldstäder)			
	1/1	1/4	1/7	1/10	1/1	1/4	1/7	1/10
1939	14 741	18 308	22 158	11 591	39 316	47 902	59 743	31 124
1940	9 838	5 833	5 020	1 242	26 900	16 222	13 853	3 593
1941	1 725	—	—	—	4 198	—	—	—

På grundval av byggnadsnämndernas uppgifter om produktionen av lokaler för industriella, kommersiella, administrativa o. dyl. ändamål har för Stock-

Tab. D. Antal bostadslägenheter och rum (eldstäder) i under åren 1939 och 1940 fullbordade och beviljade byggnadsföretag i vissa städer med 10 000—30 000 invånare.

	Antal bostadslägenheter							Antal rum (eldstäder)						
	1939		1940					1939		1940				
Fullbordade byggnadsföretag.	Hela året	4 kv.	Hela året	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Hela året	4 kv.	Hela året	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.
Karlstad . .	528	10	141	32	14	34	61	1 610	34	380	104	41	82	153
Karlskrona .	315	205	118	33	63	18	4	944	601	311	84	165	49	13
Halmstad .	346	257	232	45	33	16	138	1 254	933	819	137	109	49	524
Lund . . .	548	2	132	2	38	90	2	1 539	6	426	7	138	275	6
Kalmar . .	183	22	89	—	53	4	32	610	70	251	—	148	13	90
Landskrona	481	1	96	80	—	14	2	1 241	3	287	235	—	44	8
Sundsvall .	187	97	41	6	4	9	22	519	222	153	22	13	33	85
Trollhättan .	328	31	64	23	13	11	17	1 034	114	213	76	48	32	57
Mölndal . .	181	44	80	—	55	16	9	531	134	221	—	138	54	29
Östersund .	262	66	93	—	6	70	17	902	221	337	—	24	262	51
Kristianstad	311	253	261	62	98	56	45	864	685	721	161	262	165	133
Södertälje .	64	12	115	1	32	3	79	212	59	245	3	65	16	161
Trelleborg .	185	29	81	35	10	27	9	587	79	248	100	30	91	27
Umeå . .	200	30	63	12	9	30	12	662	107	213	48	31	99	35
Kristinehamn	87	16	66	20	18	18	10	313	69	199	58	48	59	34
Nyköping .	126	19	119	104	7	—	8	357	58	358	319	17	—	22
Västervik .	173	51	59	1	32	11	15	490	145	203	5	100	47	51
Visby . . .	72	27	22	4	—	13	5	274	94	79	12	—	44	23
Lidköping .	148	67	65	26	4	21	14	490	224	213	57	21	75	60
Ystad . . .	48	8	42	21	—	18	3	158	33	156	60	—	82	14
Söderhamn .	19	17	5	5	—	—	—	76	68	20	20	—	—	—
Karlshamn .	114	109	11	—	—	—	11	362	348	41	—	—	—	41
Tillhopa	**4 906**	**1 373**	**1 995**	**512**	**489**	**479**	**515**	**15 029**	**4 307**	**6 094**	**1 508**	**1 398**	**1 571**	**1 617**
Beviljade byggnadsföretag.														
Karlstad . .	363	62	85	75	3	—	7	1 090	204	168	135	9	—	24
Karlskrona .	339	19	88	23	9	23	33	961	66	235	52	20	77	86
Halmstad .	390	21	32	10	6	2	14	1 383	67	140	44	28	11	57
Lund . . .	431	51	29	2	8	5	14	1 366	180	84	8	23	18	35
Kalmar . .	163	17	9	—	1	8	—	554	54	37	1	4	31	1
Landskrona	277	2	5	5	—	—	—	785	6	7	7	—	—	—
Sundsvall .	304	43	11	5	—	—	6	895	113	39	22	—	—	17
Trollhättan .	357	58	43	4	9	6	24	1 075	179	153	18	31	21	83
Mölndal . .	211	44	3	2	—	—	1	590	112	15	11	—	—	4
Östersund .	244	4	34	4	2	23	5	867	11	101	15	11	59	16
Kristianstad	320	47	32	25	—	7	—	908	163	137	99	—	38	—
Södertälje .	279	14	41	1	5	30	5	772	62	111	3	17	73	18
Trelleborg .	226	69	78	6	17	23	32	690	188	206	20	44	63	79
Umeå . . .	163	12	42	9	7	20	6	544	37	133	30	21	65	17
Kristinehamn	114	10	21	—	1	17	6	364	37	97	1	6	71	19
Nyköping .	113	2	14	—	4	3	7	362	7	49	—	14	11	24
Västervik .	202	22	27	6	6	11	4	686	59	112	24	33	40	15
Visby . . .	92	6	11	2	7	2	—	319	11	30	6	22	2	—
Lidköping .	120	11	9	1	5	—	3	399	47	47	1	25	3	18
Ystad . . .	83	17	31	2	15	10	4	332	51	132	7	58	43	29
Söderhamn .	35	9	2	—	2	—	—	131	32	10	—	8	2	—
Karlshamn .	18	4	3	2	—	1	—	60	13	10	7	—	3	—
Tillhopa	**4 844**	**544**	**653**	**184**	**107**	**191**	**171**	**15 133**	**1 699**	**2 053**	**511**	**369**	**631**	**542**

holm, Göteborg, Malmö, Norrköping, Hälsingborg och Borås en beräkning företagits av arealen i sådana lokaler, vilka redovisats som fullbordade, resp. beviljade under åren 1939 och 1940. Resultaten härav meddelas i tab. C. Då exakta arealuppgifter i vissa fall ej kunnat erhållas för samtliga redovisade lokaler, ha beräkningarna delvis måst baseras på uppskattningar. De anförda talen torde dock ge en tillfredsställande bild av storleksordningen av här ifrågavarande byggnadsverksamhet, låt vara att siffrorna med hänsyn till de skiftande redovisningsmetoderna i olika städer ej kunna ge någon fullt klar bild av byggnadsverksamhetens fördelning på olika kvartal. Under år 1940 tillkommo i de sex redovisade städerna kontors- och butikslokaler med en areal av c:a 184 000 m², fabriks- och verkstadslokaler om c:a 187 000 m² och övriga lokaler om c:a 94 000 m²; motsvarande siffror för år 1939 voro resp. 219 000, 225 000 och 179 000 och för 1938 129 000, 74 000 och 110 000 m². Sammanlagt utvisade hithörande byggnadsverksamhet år 1940 i jämförelse med fjolåret en minskning med 25·2 %; för fjärde kvartalet 1940 redovisas en minskning gentemot fjärde kvartalet 1939 med 54·5 %. I fråga om beviljade byggnadsföretag äro motsvarande minskningstal 71·0 resp. 63·9 %.

Städer med 10 000—30 000 invånare. I tab. D. meddelas för 22 städer med 10 000—30 000 invånare antalet under år 1939 och 1940 fullbordade, resp. beviljade lägenheter och rum. År 1940 framträder i jämförelse med föregående år en minskning av antalet fullbordade lägenheter med 59·3 % och av antalet fullbordade rum med 59·5 %. Under fjärde kvartalet 1940 var såväl antalet fullbordade lägenheter som antalet fullbordade rum 62·5 % lägre än fjärde kvartalet 1939. I fråga om beviljade byggnadsföretag framkommer för hela år 1940 en minskning gentemot fjolåret med 86·5 %, räknat efter antalet lägenheter, och med 86·4 % efter antalet rum. Enbart för fjärde kvartalet registreras i jämförelse med fjärde kvartalet 1939 en minskning med 68·6 resp. 68·1 %. — Antalet omkring den 1 januari 1941 under byggnad varande bostadslägenheter och rum i 13 av de redovisade städerna framgår av nedanstående tablå:

	Lägenheter	Rum		Lägenheter	Rum
Karlstad	27	100	Kristianstad	163	198
Karlskrona	19	49	Trelleborg	23	55
Kalmar	7	45	Kristinehamn	13	59
Landskrona	—	—	Västervik	5	19
Sundsvall	19	61	Lidköping	5	17
Trollhättan	8	30	Ystad	5	14
Mölndal	7	19	Tillhopa	**301**	**666**

Samtliga städer. I samtliga ovan redovisade 35 städer med en sammanlagd folkmängd av 1·85 milj. invånare vid årsskiftet 1939/40 *tillkommo* under år 1940 14 924 lägenheter och 41 609 rum, vilket i förhållande till föregående år innebär en minskning med 52·5 %. Enbart under fjärde kvartalet voro motsvarande tal 4 089 och 11 422, d. v. s. 59·1 resp. 59·0 % mindre än fjärde kvartalet

1939. Under hela år 1940 *beviljades* byggnadslov för 4 041 lägenheter och 12 102 rum, vilket innebär en minskning gentemot 1939 med 86·5 resp. 85·5 %. Under fjärde kvartalet 1940 beviljades 1 346 lägenheter och 3 395 rum, d. v. s. 67·7 resp. 70·4 % mindre än motsvarande kvartal 1939.

Utvandringen till främmande världsdelar under år 1940.

Meddelanden rörande utvandringen från Sverige till främmande världsdelar ha nu inkommit även för tredje och fjärde kvartalen 1940, varigenom en överblick kan erhållas av den transoceana emigrationen i dess helhet under nämnda år. Emigrationen upphörde, som siffrorna visa, nästan omedelbart i och med att sjöfartsspärren västerut i april 1940 upprättades av de krigförande stormakterna. Under senare halvåret har icke en enda emigrant rapporterats av myndigheterna. I förhållande till föregående år har utvandringen under år 1940 till följd härav företett en minskning med 62 % och därmed nått en lägre nivå än något tidigare år, för vilket denna statistik föreligger. Näst lägsta talet redovisas för år 1932 med 306. Utvecklingen belyses av nedanstående tablå, som även visar emigranternas fördelning på olika månader och på de städer, där utvandringskontrakten uppvisats och godkänts av polismyndigheterna.

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Summa
Stockholm .	14	4	5	6	2	2	—	—	—	—	—	—	**33**
Malmö . . .	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**7**
Hälsingborg	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**4**
Göteborg . .	26	13	33	12	—	—	—	—	—	—	—	—	**84**
Oslo	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**1**
Summa 1940	**41**	**17**	**49**	**18**	**2**	**2**	—	—	—	—	—	—	**129**
1939	12	14	33	62	10	42	23	43	37	32	23	7	**338**
1938	6	23	19	34	34	20	19	30	47	30	35	11	**308**
1937	22	19	29	92	62	31	33	49	117	44	34	17	**549**
1936	15	22	61	24	38	17	21	28	54	51	18	19	**368**

Emigrationen fördelade sig på rikets olika delar sålunda:

	1940	1939	1938	1937		1940	1939	1938	1937
Stockholms stad. .	21	71	59	73	Älvsborgs län . .	7	13	21	43
» län . .	4	20	6	14	Skaraborgs län . .	—	9	6	11
Uppsala län . . .	—	2	4	1	Värmlands län . .	5	16	22	39
Södermanlands län	3	2	3	6	Örebro län	1	6	2	22
Östergötlands län .	1	17	7	19	Västmanlands län .	1	4	12	12
Jönköpings län . .	6	13	10	20	Kopparbergs län .	6	7	13	41
Kronobergs län . .	—	6	5	13	Gävleborgs län . .	2	7	5	11
Kalmar län	8	10	14	25	Västernorrlands län	—	5	10	19
Gotlands län . . .	—	—	9	3	Jämtlands län . .	—	5	4	15
Blekinge län . . .	—	16	8	13	Västerbottens län .	6	4	8	14
Kristianstads län .	7	10	8	29	Norrbottens län . .	1	4	3	12
Malmöhus län . .	6	9	4	17	Ej angivet län . .	—	—	—	1
Hallands län . . .	2	15	8	18					
Göteb. o. Boh. län	42	67	57	58	Hela riket	**129**	**338**	**308**	**549**

I denna statistik ingå endast sådana emigranter, vilka innehaft med vederbörande utvandraragenter upprättade utvandringskontrakt. Antalet på denna väg registrerade emigranter har i allmänhet hållit sig lägre än antalet personer, som enligt prästerskapets till statistiska centralbyrån ingivna uppgifter uttagit flyttningsbetyg för utvandring till främmande världsdelar. Under år 1938 — det sista år, för vilket fullständig statistik föreligger — var skillnaden anmärkningsvärt stor, i det att antalet av prästerskapet redovisade utvandrare till främmande världsdelar uppgick till 853, medan länsstyrelsernas uppgifter, som ovan anförts, blott upptogo 308 personer.[1]

Utvandrarnas åldersfördelning enligt länsstyrelsernas och de norska myndigheternas uppgifter år 1940 framgår av följande översikt:

Ålder	Män		Kvinnor		Tillsammans		1939
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	%
Under 15 år	10	15	12	19	22	17	14
15—24 »	4	6	11	18	15	12	16
25—34 »	21	32	17	27	38	29	24
35—44 »	17	26	11	17	28	22	29
45—54 »	11	17	7	11	18	14	10
55 o. däröver	3	4	5	8	8	6	7
Summa	66	100	63	100	129	100	100

Av utvandrarna voro 49 % kvinnor mot 57 % under 1939 och 58 % under 1938.

Antalet transmigranter, d. v. s. personer, som från annat land passerat Sverige och från Göteborg befordrats till främmande världsdel, utgjorde under året 100. Dessa utvandrares nationalitet framgår av följande tablå:

	Danmark	Finland	Estland	Lettland	Litauen	Polen	Tyskland	Rumänien	Summa
Män	7	—	1	3	6	2	23	—	42
Kvinnor	12	3	1	1	3	4	33	1	58
Summa	19	3	2	4	9	6	56	1	100

I ovanstående siffror ingå icke sådana utlänningar, som passerat Sverige på väg till Oslo eller annan utländsk hamn för att därifrån avresa till främmande världsdel.

[1] Angående orsakerna härtill se Soc. Medd. årg. 1940, sid. 142 o. f.

Utlänningar i Sverige.

Utlänningar med vistelsetillstånd den 1 januari 1941.

I tidigare sammanställningar (senast i Soc. Medd. årg. 1940, sid. 857) ha såsom utlänningar med vistelsetillstånd betecknats endast sådana personer, som efter gjord ansökan meddelats rätt att uppehålla sig inom Sverige. Härigenom föllo utanför undersökningens ram ett mindre antal utlänningar, som uppehöllo sig i riket men av någon anledning för tillfället saknade visering eller uppehållstillstånd. En dylik situation kan uppkomma exempelvis då en ansökan om förlängt tillstånd icke hunnit avgöras, innan den tidigare meddelade tillståndstiden utlöpt och i vissa andra fall. Vid nu föreliggande beräkningar har man sökt ta hänsyn till dessa utlänningar. De ingå sålunda i nedan meddelade data angående utlänningar med vistelsetillstånd, i den mån avsaknaden av uppehållstillstånd eller visering icke innebär, att utlänningen förelagts att lämna landet. Framhållas må vidare, att liksom tidigare statistiken enbart avser ärenden, som ankomma på socialstyrelsen.

Såsom av tab. 1 framgår, utgjorde vid årsskiftet antalet utlänningar med

Tab. 1. Utlänningar med vistelsetillstånd av socialstyrelsen.[1]

Nationalitet	1 april 1940			1 juli 1940			1 oktober 1940			1 januari 1941		
	Män	Kvinnor	Samtliga	Män	Kvinnor	Samtliga	Män	Kvinnor	Samtliga	Män	Kvinnor	Samtliga
Dansk	773	537	1 310	1 144	666	1 810	1 004	639	1 643	881	608	1 489
Isländsk	30	21	51	47	23	70	39	21	60	30	18	48
Finsk	673	2 786	3 459	794	2 724	3 518	892	2 795	3 687	730	2 896	3 626
Norsk	1 124	1 333	2 457	2 282	1 732	4 014	1 906	1 709	3 615	1 793	1 518	3 311
Amerikansk	238	165	403	153	104	257	112	80	192	92	71	163
Brittisk	282	288	570	336	292	628	277	263	540	257	257	514
Fransk	34	79	113	33	70	103	33	64	97	37	67	104
Holländsk	126	74	200	133	76	209	133	72	205	149	69	218
Italiensk	170	75	245	162	75	237	162	77	239	173	73	246
Polsk	132	132	264	165	156	321	189	173	362	188	146	334
Schweizisk	118	92	210	125	87	212	120	87	207	117	85	202
Tysk	2 422	2 242	4 664	2 414	2 205	4 619	2 368	2 151	4 519	2 292	2 106	4 398
Ungersk	72	55	127	76	55	131	74	53	127	73	51	124
Övriga nationaliteter	692	769	1 461	679	749	1 428	630	700	1 330	504	534	1 038
Statslösa, f. d. rysk	251	131	382	242	123	365	255	139	394	262	149	411
Övriga statslösa	663	356	1 019	739	397	1 136	979	518	1 497	1 226	712	1 938
Samtl. utlänningar	**7 800**	**9 135**	**16 935**	**9 524**	**9 534**	**19 058**	**9 173**	**9 541**	**18 714**	**8 804**	**9 360**	**18 164**

[1] Beträffande ändrad redovisning den 1 januari 1941 se texten denna sida.

Tab. 2. Utlänningar med vistelsetillstånd den 1 januari 1941 fördelade efter ålder.

Nationalitet	Antal personer	Därav (i %) i ålder					Nationalitet	Antal personer	Därav (i %) i ålder				
		under 20 år	20—44 år	45—64 år	65 år och däröver	ålder okänd			under 20 år	20—44 år	45—64 år	65 år och däröver	ålder okänd
Dansk . . .	1 489	7·7	66·4	20·7	5·2	—	Polsk	334	15·0	57·5	21·6	4·8	1·1
Finsk . . .	3 626	17·0	66·5	10·9	3·0	2·6	Schweizisk	202	7·4	61·4	23·8	5·0	2·4
Norsk . . .	3 311	9·5	75·7	10·1	3·0	1·7	Tjeckisk	228	8·8	60·5	24·1	5·7	0·9
Amerikansk	163	29·4	42·3	19·0	6·1	3·2	Tysk	4 398	19·2	48·7	22·6	7·8	1·7
Brittisk . .	514	8·1	51·9	26·7	12·1	1·2	Ungersk	124	8·9	75·8	12·1	1·6	1·6
Estländsk .	428	15·4	75·7	6·8	0·2	1·9	Övr. nationaliteter	430	10·2	58·8	21·2	4·2	5·6
Fransk . .	104	2·9	62·5	26·0	7·7	0·9	Statslösa, f. d. rysk	411	18·2	41·1	29·9	10·0	0·8
Holländsk .	218	10·5	62·3	23·8	1·4	2·0	Övr. statslösa . .	1 938	13·7	62·8	19·4	4·1	—
Italiensk .	246	8·1	57·3	22·8	3·3	8·5	Summa	**18 164**	**14·2**	**61·9**	**17·3**	**4·9**	**2·7**

vistelsetillstånd i ovan angiven bemärkelse 18 164[1], därav 8 804 män och 9 360 kvinnor. Vidare framgår, att antalet under fjärde kvartalet 1940 minskats med 550. Av de olika nationaliteterna synas fransmän, holländare och italienare ha undergått en mindre ökning. — Liksom vid föregående redovisningstillfälle hade antalet utlänningar med främlingspass (i tabellerna betecknade som statslösa) ökat, närmast beroende därpå att vissa härvarande utlänningar med tidigare hemvist i Tyskland icke kunnat erhålla förlängning av sina hemlandspass, för vilka giltighetstiden utgått. Till följd härav har även en minskning uppstått beträffande antalet tyskar.

I tab. 2 lämnas en åldersfördelning avseende utlänningar med vistelsetillstånd den 1 januari 1941. Av finnar, norrmän, förutvarande estländare och ungrare voro mer än $^3/_4$ i ålder under 45 år, medan mer än $^1/_3$ av engelsmän, fransmän och statslösa f. d. ryssar voro över 45 år. Gruppen under 20 år omfattar endast i ringa utsträckning barn under 16 år, vilka endast i viss utsträckning ha kunnat medräknas, enär dessa ofta äro införda i föräldrarnas pass och därför ej behöva särskilt vistelsetillstånd.

Av samtliga utlänningar med vistelsetillstånd den 1 januari 1941 innehade 11 476[2] personer (5 933 män och 5 543 kvinnor) av socialstyrelsen beviljat tillstånd till arbetsanställning. Dessa tillstånd ha sedan den 1 oktober 1940 minskats med 666. Såsom tab. 3 utvisar, är det endast grupperna husligt arbete samt »andra yrken», som förete någon ökning.

Utöver de av socialstyrelsen handlagda vistelsetillstånden hade utrikesdepartementet (eller vissa svenska utlandsmyndigheter) beviljat inresevisering, innefattande vistelsetillstånd vid årsskiftet för 715 utlänningar, varav 503 män och 212 kvinnor. Av totalantalet voro 410 norrmän och 157 tyskar. I 73 fall avsåg viseringen även tillstånd till arbetsanställning. Den 1 oktober 1940 utgjorde antalet då gällande inreseviseringar 1 234 och den 1 juli 841.

[1] Av dessa hade 322 före 1 januari inlagt ansökningar, vilka voro under handläggning i januari.

[2] Av dessa hade 168 före den 1 januari inlagt ansökningar, vilka voro under handläggning i januari.

Tab. 3. Utlänningar med arbetstillstånd av socialstyrelsen.[1]

Närings- och yrkesgrupper	1 april 1940			1 juli 1940			1 oktober 1940			1 januari 1941		
	Män	Kvinnor	Samtliga	Män	Kvinnor	Samtliga	Män	Kvinnor	Samtliga	Män	Kvinnor	Samtliga
Jordbruk o. skogshushållning	**787**	**564**	**1 351**	**1 789**	**566**	**2 355**	**1 807**	**615**	**2 422**	**1 447**	**504**	**1 951**
Industri och bergsbruk . .	**2 056**	**512**	**2 568**	**2 351**	**525**	**2 876**	**2 269**	**559**	**2 828**	**2 219**	**532**	**2 751**
Därav												
personal i chefsställning . .	191	—	191	182	—	182	186	—	186	170	1	171
ingenjörer, ritare o. d. . .	370	—	370	346	—	346	306	—	306	309	1	310
verkmästare, förmän o. d. .	236	—	236	239	—	239	216	—	216	210	—	210
föreståndarinnor o. d. . . .	—	20	20	—	23	23	—	16	16	—	17	17
montörer	129	—	129	133	—	133	116	—	116	117	—	117
kontorister o. d.	62	44	106	59	40	99	57	38	95	50	32	82
arbetare, arbeterskor . . .	1 068	448	1 516	1 392	462	1 854	1 388	505	1 893	1 363	481	1 844
Handel och samfärdsel . .	**1 200**	**623**	**1 823**	**1 243**	**674**	**1 917**	**1 205**	**663**	**1 868**	**1 107**	**635**	**1 742**
Därav												
personal i chefsställning . .	173	—	173	176	—	176	167	—	167	145	—	145
handelsresande	167	—	167	169	3	172	170	—	170	156	5	161
affärs- och kontorspersonal .	293	265	558	324	274	598	313	289	602	304	267	571
restaurangpersonal	109	357	466	134	389	523	136	374	510	112	351	463
lager-, transportarbetare o. d.	458	1	459	440	8	448	419	—	419	239	12	251
anställda inom sjöfarten[2] .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	151	—	151
Husligt arbete	**13**	**3 021**	**3 034**	**7**	**3 069**	**3 076**	**15**	**3 210**	**3 225**	**18**	**3 286**	**3 304**
Därav												
hembitr., barnsköterskor o. d.	9	2 710	2 719	3	2 729	2 732	15	2 850	2 865	18	2 835	2 853
landsjungfrur	—	283	283	—	295	295	—	307	307	—	369	369
övriga sysslor	4	28	32	4	45	49	—	53	53	—	82	82
S. k. fria yrken	**256**	**88**	**344**	**273**	**78**	**351**	**258**	**46**	**304**	**194**	**39**	**233**
Därav												
arkitekter, tecknare o. d. .	76	10	86	62	12	74	65	10	75	44	8	52
musiker	48	6	54	46	10	56	50	6	56	48	5	53
gästuppträdande konstnärer	16	7	23	—	—	—	7	—	7	5	3	8
cirkusartister	41	9	50	44	9	53	56	9	65	20	1	21
varieté-, revy- o. d. artister	33	56	89	79	45	124	40	20	60	34	21	55
jockeyer, idrottstränare o. d.	42	—	42	42	2	44	40	1	41	43	1	44
Andra yrken	**310**	**370**	**680**	**316**	**360**	**676**	**326**	**341**	**667**	**324**	**366**	**690**
Därav												
fotografer	12	3	15	10	5	15	12	4	16	11	6	17
frisörer	26	32	58	27	30	57	25	31	56	23	31	54
lärare, utövare av litterär verksamhet o. d.	215	108	323	213	125	338	226	129	355	240	150	390
sjuksköterskor o. d.	4	169	173	12	163	175	—	138	138	11	114	125
övriga	53	58	111	54	37	91	63	39	102	39	65	104
Personer under yrkesutbildning	**635**	**146**	**781**	**663**	**169**	**832**	**653**	**175**	**828**	**624**	**181**	**805**
a) jordbruk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	280	52	332
b) övriga yrken	—	—	—	—	—	—	—	—	—	344	129	473
Samtliga utlänningar	**5 257**	**5 324**	**10581**	**6 642**	**5 441**	**12083**	**6 533**	**5 609**	**12142**	**5 933**	**5 543**	**11476**

Motsvarande siffra den 1 januari 1940 var 1 437. I nu nämnda siffror ha icke medräknats personer, som av utrikesdepartementet erhållit visering för direkt genomresa.

Totala antalet utlänningar med vistelsetillstånd i riket den 1 januari 1941

[1] Se noten sid. 168. — [2] Före 1 januari 1941 inräknade i gruppen lager-, transportarbetare o. dyl.

Tab. 4. Utlänningar, som under sista kvartalet 1940 av socialstyrelsen beviljats arbetstillstånd.

Närings- och yrkesgrupper	Män	Kvinnor	Samtliga	Närings- och yrkesgrupper	Män	Kvinnor	Samtliga
Jordbruk och skogshushållning	171	58	229	landsjungfrur	—	87	87
				övriga sysslor	—	6	6
Industri och bergsbruk	162	13	175	*S. k. fria yrken*	18	4	22
Därav				Därav			
personal i chefsställning	3	—	3	musiker	7	—	7
ingenjörer, ritare o. d.	12	—	12	gästuppträdande konstnärer	8	2	10
verkmästare, förmän o. d.	7	—	7	varieté-, revy- o. d. artister	1	2	3
montörer	48	—	48	jockeyer, idrottstränare o. d.	2	—	2
arbetare, arbeterskor	92	13	105	*Andra yrken*	10	22	32
Handel och samfärdsel	46	37	83	Därav			
Därav				fotografer	1	4	5
personal i chefsställning	2	—	2	frisörer	—	1	1
handelsresande	3	—	3	lärare, utövare av litterär verksamhet o. d.	7	5	12
affärs- och kontorspers.	18	20	38	sjuksköterskor o. d.	—	7	7
restaurangpersonal	2	17	19	övriga sysslor	2	5	7
lager-, transportarb. o. d.	21	—	21	*Personer under yrkesutbildning*	44	23	67
Husligt arbete	2	368	370				
Därav							
hembiträden, barnsköterskor o. d.	2	275	277	Samtliga utlänningar	453	525	978

utgjorde sålunda 18 879, och av dessa innehade 11 549 tillstånd till arbetsanställning. Motsvarande uppgifter för den 1 oktober 1940 voro 19 948 resp. 12 314. En nedgång har sålunda ägt rum, vilken är större än siffrorna direkt utvisa, enär ansökningar under behandling medräknades i siffrorna för 1 januari men ej för 1 oktober.

Av utlänningarna voro 1 306 (därav 873 kvinnor) födda i Sverige. Inom denna kategori återfinnas 242 statslösa, 203 tyskar och 582 medborgare i de nordiska grannländerna.

Fullt exakta siffror över antalet härvarande utlänningar kunna dock för närvarande icke erhållas. Det må beaktas att ett medgivet tillstånd icke alltid är liktydigt med att utlänningen vid räkningstillfället uppehåller sig härstädes. Å andra sidan innefatta, såsom förut framhållits, siffrorna för vistelsetillstånd i viss utsträckning icke barn under 16 år. Härtill kommer att ett antal utlänningar, sannolikt omkring 1 600 och alla tillhörande ett klientel som hitkom för ett tjugotal år sedan eller mera, i egenskap av innehavare av s. k. uppehållsbok icke behöva särskilt vistelsetillstånd. Slutligen må observeras att finska medborgare äga inresa i riket och uppehålla sig härstädes tre månader utan uppehållstillstånd. Under beaktande av dessa omständigheter torde antalet vid årsskiftet 1940/41 härvarande utlänningar kunna antagas ha uppgått till inemot 23 000.

I nedanstående tablå lämnas en översikt över nytillkomna vistelsetillstånd under fjärde kvartalet 1940, avseende utlänningar, som ej tidigare innehaft dylikt tillstånd. Sammanlagt beviljades under fjärde kvartalet vistelsetillstånd för 1 755 personer, varav 917 män och 838 kvinnor.

Utlänningar, som under sista kvartalet 1940 av socialstyrelsen beviljats vistelsetillstånd (förstagångstillstånd).

Nationalitet	Män	Kvinnor	Samtliga	Nationalitet	Män	Kvinnor	Samtliga
Dansk	81	61	142	Holländsk	40	4	44
Finsk	153	422	575	Italiensk	22	2	24
Norsk	288	135	423	Polsk	15	10	25
Amerikansk	7	7	14	Tysk	168	83	251
Brittisk	18	13	31	Statslösa	97	80	177
Estländsk	6	4	10	Övriga	19	14	33
Fransk	3	3	6	Samtliga	**917**	**838**	**1 755**

Antalet nytillkomna arbetstillstånd (förstagångstillstånd) under samma period utgjorde enligt tab. 4 978, varav 453 för män och 525 för kvinnor. Relativt många av dessa tillstånd avsågo husligt arbete (38 %) samt jordbruk och skogshushållning (23 %).

Flyktingar. Bland utlänningar med vistelsetillstånd ingå även flyktingar. Av tab. 5 framgår att antalet dylika, som den 1 januari 1941 innehade av socialstyrelsen beviljat vistelsetillstånd, utgjorde 4 046. Av dessa ha 3 034 betecknats som judar och 847 som politiska flyktingar, varjämte 165 betecknats

Tab. 5. Antalet flyktingar med vistelsetillstånd av socialstyrelsen den 1 januari 1941.[1]

Nationalitet	Arbetstillstånd eller arbetsvisering		Uppehållstillstånd eller uppehållsvisering		Samtliga med vistelsetillstånd
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	
Tysk	786	404	523	728	**2 441**
judar	713	363	499	693	2 268
politiska flyktingar: judar	41	22	19	15	97
andra politiska flyktingar	32	19	5	20	76
Tjeckisk	**42**	24	29	42	**137**
judar	23	10	13	22	68
politiska flyktingar: judar	1	3	1	1	6
andra politiska flyktingar	18	11	15	19	63
Polsk	27	10	22	19	**78**
judar	26	9	21	18	74
politiska flyktingar: judar	1	—	—	—	1
andra politiska flyktingar	—	1	1	1	3
Övriga nationaliteter	39	18	51	30	**138**
judar	27	7	35	28	97
politiska flyktingar: judar	—	3	3	—	6
andra politiska flyktingar	12	8	13	2	35
Flyktingar utan hemlandspass (s. k. statslösa)	608	187	202	255	**2 152**
judar	221	74	104	128	527
politiska flyktingar: judar	16	12	19	8	55
andra politiska flyktingar	371	101	79	119	670
Samtliga	**1 502**	**643**	**827**	**1 074**	**4 046**
judar	1 010	463	672	889	3 034
politiska flyktingar: judar	59	40	42	24	165
andra politiska flyktingar	433	140	113	161	847

[1] Se noten sid. 168.

Tab. 6. Antalet flyktingar med arbetstillstånd av socialstyrelsen den 1 januari 1941.[1]

Närings- och yrkesgrupper	Judar		Politiska flyktingar: judar		Andra politiska flyktingar		Samtliga		
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Summa
Jordbruk och skogshushållning	67	5	1	—	80	5	148	10	**158**
Industri och bergsbruk . . .	231	86	26	3	286	56	543	145	**688**
Handel och samfärdsel . . .	250	44	20	8	28	9	298	61	**359**
Husligt arbete	5	197	—	19	—	58	5	274	**279**
Fria yrken	18	2	1	—	6	—	25	2	**27**
Andra yrken	69	38	10	8	19	9	98	55	**153**
Personer under yrkesutbildning	370	91	1	2	14	3	385	96	**481**
Samtliga	**1 010**	**463**	**59**	**40**	**433**	**140**	**1 502**	**643**	**2 145**

som samtidigt judar och politiska flyktingar. Sedan den 1 juli 1940, då antalet flyktingar med vistelsetillstånd var 3 454, har antalet judiska emigranter ökat med 468 och antalet politiska flyktingar med 124. Vid jämförelsen ha de politiska flyktingar, vilka även betecknats som judar, hänförts till gruppen judiska flyktingar. Ökningen torde till större delen sammanhänga med en under senare tid verkställd omprövning av härvarande utlänningars flyktingskap. Av utrikesdepartementet beviljad inresevisering med uppehållsrätt den 1 januari innehades av 6 flyktingar. Av samtliga flyktingar innehade 2 145 tillstånd till arbetsanställning (se tab. 6).

De angivna siffrorna avse endast flyktingar, för vilka erfordras tillstånd att vistas i landet. Sålunda innefatta siffrorna icke en del minderåriga, vilka äro införda i föräldrarnas pass och för vilka särskilda tillstånd därför icke erfordras. Å andra sidan kan nämnas att i icke få fall vederbörande torde ha lämnat landet under gällande tillståndstid.

Under hänsynstagande härtill torde totala antalet härvarande flyktingar, judar och politiska flyktingar, den 1 januari 1941 böra uppskattas till omkring 4 300. Det beräknade totalantalet härvarande flyktingar enligt uppskattningar, som gjorts vid olika tillfällen, framgår av nedanstående tablå.

Nov. 1938	Jan. 1939	1 juli 1939	1 jan. 1940	1 juli 1940	1 jan. 1941
2 300—2 700	3 900—4 000	4 300—4 800	4 200	4 200	4 300

Talen ha alltså sedan början av år 1939 hållit sig tämligen konstanta.

Resandefrekvensen från utlandet.

Antal inresor år 1940. I tab. 7 lämnas preliminära uppgifter över det antal inresor till Sverige, som gjorts av utlänningar under år 1940. Beträffande motsvarande uppgifter för föregående år hänvisas till socialstyrelsens publikation

[1] Se noten sid. 168.

Tab. 7. Preliminära uppgifter om utlänningars inresor till Sverige år 1940.

Nationalitet	Antal inresor år		Nationalitet	Antal inresor år	
	1940	1939		1940	1939
Norsk	[1] 8 168	[4] 65 664	Rysk	318	1 123
Finsk	[2] 2 412	[4] 26 565	Schweizisk	381	2 771
Dansk	[3] 14 680	[4] 76 714	Spansk	59	175
Belgisk	156	1 077	Tjeckoslovakisk	172	1 230
Engelsk	1 633	19 510	Tysk	14 115	40 394
Estländsk	1 374	3 926	Ungersk	573	1 552
Fransk	499	3 413	Annan europeisk	635	1 583
Holländsk	674	5 516	Amerikansk	1 188	13 740
Italiensk	506	1 743	Övriga	430	3 051
Lettisk	300	1 560	Summa	**48 978**	**273 855**
Polsk	705	2 548			

»Inresta utlänningar åren 1938 och 1939»[5]. Uppgifterna avse antalet inresor och icke antalet personer, som under året inrest till Sverige, då en person kan ha företagit flera inresor. Den kraftiga nedgången från 1939 med c:a 178 000 inresor eller 65 %, sammanhänger med turisternas uteblivande och de i samband med stormaktskriget i övrigt försvårade kommunikationerna. De under år 1940 inresta torde, bortsett från danskar, finnar och norrmän, huvudsakligen utgöras av affärsresande och genomresande samt vissa arbetsanställda, såsom montörer och artister.

Beträffande de skandinaviska länderna är att märka, att de i tabellen lämnade uppgifterna för år 1940 ej avse hela året. Skyldighet att ifylla de inrese-

Tab. 8. In- och utresor under januari 1941.

Nationalitet	Inresor			Utresor			Inrescöverskott (+) resp. underskott (−)		
	Män	Kv.	Samtliga	Män	Kv.	Samtliga	Män	Kv.	Samtliga
Amerikansk	19	3	22	21	4	25	− 2	− 1	− 3
Dansk	981	470	1 451	1 061	778	1 839	− 80	−308	−388
Engelsk	19	3	22	24	6	30	− 5	− 3	− 8
Estländsk	8	1	9	31	—	31	− 23	+ 1	− 22
Finsk	824	398	1 222	726	352	1 078	+ 98	+ 46	+144
Holländsk	24	3	27	42	1	43	− 18	+ 2	− 16
Italiensk	28	2	30	26	14	40	+ 2	− 12	− 10
Norsk	723	175	898	661	166	827	+ 62	+ 9	+ 71
Rysk	11	4	15	7	2	9	+ 4	+ 2	+ 6
Schweizisk	23	5	28	24	3	27	− 1	+ 2	+ 1
Tysk	1 501	210	1 711	1 267	225	1 492	+234	− 15	+219
Ungersk	19	6	25	16	2	18	+ 3	+ 4	+ 7
Statslösa	3	3	6	9	7	16	− 6	− 4	− 10
Övriga	35	12	47	37	8	45	− 2	+ 4	+ 2
Summa	**4 218**	**1 295**	**5 513**	**3 952**	**1 568**	**5 520**	**+266**	**−273**	**− 7**

[1] För Norge avse uppgifterna tiden från och med den 26 maj.
[2] För Finland » » » » » » » 1 dec.
[3] För Danmark » » » » » » » 15 april.
[4] Uppgifterna avse hela året.
[5] Sveriges off. stat. Socialstatistik. Stockholm 1940.

kort, varpå de i tabellen lämnade uppgifterna äro grundade, infördes sålunda för danskar den 15 april, för norrmän den 26 maj samt för finnar den 1 december 1940. Uppskattningsvis kan man ange hela antalet från Danmark gjorda inresor år 1940 till 25 000, från Norge till 22 000 och från Finland till 25 000. Såsom av siffror rörande vistelsetid framgår, ha antalet utresor sannolikt mer än balanserat antalet inresor.

Resandefrekvensen under januari 1941. I tab. 8 redovisas uppgifter om utlänningars in- och utresor till Sverige under januari 1941. Liksom i föregående tabell avses här icke antalet personer utan antalet resor. Uppgifterna om inresor ha erhållits genom bearbetning av de inresekort, som samtliga utlänningar numera ha att ifylla vid inresa till Sverige, medan antalet utresor erhållits från de listor, som passkontrollanterna föra över utlänningar, som utresa ur riket. Antalet inresor var enligt tabellen 5 513, därav 4 218 avseende män och 1 295 avseende kvinnor, medan antalet utresor var 5 520 (3 952 män och 1 568 kvinnor).

Fylleriförseelser och spritsmuggling under fjärde kvartalet 1940.

Enligt en inom kontrollstyrelsen verkställd preliminär sammanräkning, vars resultat delgivits socialstyrelsen, utgjorde antalet fylleriförseelser, för vilka personer sakfällts under fjärde kvartalet 1940, tillhopa 8 435, av vilka 8 310 begåtts av män och 125 av kvinnor. För hela året 1940 kan antalet fylleriförseelser preliminärt beräknas till omkring 31 100 mot 32 217 för 1939 och 31 129 för 1938.

I nedanstående tablå återgivas vissa huvudsiffror för fjärde kvartalet 1939 samt tredje och fjärde kvartalen 1940:

	Antal avdömda fylleriförseelser	Därav begångna av:					
		män	kvinnor	personer med motbok	personer utan motbok	25 år och däröver	under 25 år
4 kv. 1939	7 382	7 286	96	2 209	5 173	5 576	1 806
3 kv. 1940	9 812	9 672	140	2 949	6 863	7 584	2 228
4 kv. 1940	8 435	8 310	125	2 472	5 963	6 342	2 093

Enligt från generaltullstyrelsens statistiska avdelning erhållna uppgifter gjordes under fjärde kvartalet 1940 tillhopa 105 beslag (därav 12 inom Stockholms tulldistrikt), som helt eller delvis avsågo sprit (eller brännvin); den beslagtagna kvantiteten utgjorde 176 liter (i Stockholms tulldistrikt 25 liter). Under hela år 1940 utgjorde för hela riket antalet dylika beslag 295 om tillhopa 425 liter. För år 1939 voro motsvarande siffror 627 resp. 11 584. Enbart för Stockholms tulldistrikt uppgick under år 1940 antalet dylika beslag till 50 om 129 liter, medan för år 1939 talen voro 335 resp. 4 711.

Livsmedelskostnaderna den 1 februari 1941.

De noteringar av minuthandelspriser på livsmedel, bränsle och lyse, som meddelas i sammandragstabellen på följande sida, ha insamlats på socialstyrelsens 49 ombudsorter under januari månad och bearbetats på samma sätt som tidigare varit fallet.

Under januari har prisnivån stigit väsentligt kraftigare än under tidigare månader eller med 5·7 % sedan närmast föregående månad. Ungefär hälften av denna stegring, 2·9 %, torde emellertid härröra från den nyinförda omsättningsskatten. Till uppgången ha i övrigt bidragit prisförhöjningar å kött och fläsk samt fisk ävensom samtliga bränsleartiklar.

Till belysning av de allmänna förändringar, som med avseende å minutpriserna på livsmedel, bränsle och lyse ägt rum till den 1 februari 1941, meddelas följande serier av vägda indextal.

Basperiod	Juli 1914	Årsmedeltal 1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1940 1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	1941 1 dec.	1 jan.	1 febr.
år 1935 . .	·	·	·	100	104	108	111	115	133	125	133	135	139	140	141	149
juli 1914 . .	100	123	124	130	134	140	144	149	173	162	172	175	181	182	183	193

Utgår man från 1935 som basår, befinnes det, att den allmänna prisnivån i fråga om livsmedel, bränsle och lyse stigit med åtta enheter sedan föregående månad. Anknytes denna serie till indexberäkningarna med utgångspunkt från juli 1914, finner man, att indextalet utvisar uppgång med tio enheter. — Indextalet för de totala levnadskostnaderna (sålunda jämväl utgifterna för hyra, kläder, skatter m. m.), vilket uträknas kvartalsvis, utgjorde vid den senast verkställda beräkningen, den 1 januari 1941, 130, om år 1935 tages till basperiod, och 204, om juli 1914 sättes lika med 100.

*

Riksbankens konsumtionsprisindex har numera reviderats med användande av nya vikter, uträknade på grundval av konsumtionsutvecklingen under 1939 och 1940. De reviderade siffrorna återgivas på sid. 178. Skillnaden mellan de gamla och de nya siffrorna är vad generalindextalen beträffar obetydlig, medan för de olika gruppindextalen vissa avvikelser erhållits. En närmare redogörelse för de nya beräkningarna kommer att givas i riksbankens årsbok för 1940.

Den genomsnittliga prisnivån steg under 1940 med 15·9 %, medan stegringen under 1939 var 7·1 %. Sedan krigsutbrottet har generalindextalet gått upp med 22·7 %. Under perioden augusti 1939—april 1940, d. v. s. före avspärrningen, var prisstegringen 11·5 %, medan den under perioden april—december 1940

Varuslag	Kvantitet	1914[1]	1935	Aug. 1939	Jan. 1940	Dec. 1940	Jan.[3] 1941	Januaripriserna procentuella förändringar sedan år 1935	aug. 1939	jan. 1940
Mjölk, oskummad	l	15	21	25	26	30	30	+ 42·9	+ 20·0	+ 15·4
Smör: bords- (mejeri-)	kg	239	268	341	342	450	451	+ 68·3	+ 32·3	+ 31·9
mat- (lands-)	»	218	253	322	329	443	445	+ 75·9	+ 38·2	+ 35·3
Ost, helfet, småpipig, okryddad	»	162	177	215	229	283	304	+ 71·8	+ 41·4	+ 32·8
Bordsmargarin, ej smörblandat	»	144	135	170	171	300	300	+122·2	+ 76·5	+ 75·4
Ägg, svenska, färska	»	142	154	172	199	251	266	+ 72·7	+ 54·7	+ 33·7
Potatis: gammal	»	9	12	[2] 16	15	16	16	+ 33·3	0·0	+ 6·7
»	100 kg	·	896	—	1219	1245	1296	+ 44·6	—	+ 6·3
färsk, svensk	kg	23	26	17	—	—	—	—	—	—
Gula ärter, svenska	»	35	48	41	—	75	81	+ 68·8	+ 97·6	—
Bruna bönor	»	49	62	113	117	139	152	+145·2	+ 34·5	+ 29·9
Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	33	38	43	44	45	45	+ 18·4	+ 4·7	+ 2·3
råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	23	24	27	29	32	32	+ 33·3	+ 18·5	+ 10·3
rågsikt-, svenskt, märket 000	»	29	33	36	38	40	40	+ 21·2	+ 11·1	+ 5·3
Gryn: havre-, ångpreparerade	»	42	35	43	50	65	65	+ 85·7	+ 51·2	+ 30·0
ris-, burma, moulmein el. sv., prima	»	41	40	45	61	96	99	+147·5	+ 120·0	+ 62·3
Makaroner, svenska, ideal	»	·	·	·	·	74	79	·	·	·
Rågbröd: hårt, grovt spisbröd	»	43	59	66	70	77	77	+ 30·5	+ 16·7	+ 10·0
hårt, knäckebröd	»	·	82	85	88	94	94	+ 14·6	+ 10·6	+ 6·8
sötlimpa eller siktbröd	»	40	58	66	72	81	82	+ 41·4	+ 24·2	+ 13·9
grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	31	45	51	55	66	66	+ 46·7	+ 29·4	+ 20·0
Vetebröd: skorpor, ordinära	»	78	132	144	153	176	177	+ 34·1	+ 22·9	+ 15·7
mjukt matbröd, bakat med vatten	»	46	72	82	88	95	95	+ 31·9	+ 15·9	+ 8·0
billigaste sort » » mjölk	»	61	85	96	103	111	111	+ 30·6	+ 15·6	+ 7·8
mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	·	97	113	129	149	149	+ 53·6	+ 31·9	+ 15·5
Nötkött, färskt: stek	»	116	179	218	220	240	263	+ 46·9	+ 20·6	+ 19·5
soppkött	»	95	143	169	177	193	214	+ 49·7	+ 26·6	+ 20·9
Kalvkött, stek: gödkalv	»	130	217	269	276	336	371	+ 71·0	+ 37·9	+ 34·4
spädkalv	»	70	129	163	171	208	229	+ 77·5	+ 40·5	+ 33·9
Fårkött, färskt, stek	»	130	205	260	258	309	343	+ 67·3	+ 31·9	+ 32·9
Malet nötkött (köttfärs)	»	·	172	208	209	230	251	+ 45·9	+ 20·7	+ 20·1
Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	129	177	226	228	301	317	+ 79·1	+ 40·3	+ 39·0
salt, svenskt (sidfläsk)	»	137	182	230	234	305	321	+ 76·4	+ 39·6	+ 37·2
Fläskkorv, ej delikatess-	»	·	·	172	176	210	229	·	+ 33·1	+ 30·1
Fisk, färsk: abborre	»	76	110	112	122	140	151	+ 37·3	+ 34·8	+ 23·8
gädda	»	110	153	168	170	205	217	+ 41·8	+ 29·2	+ 27·6
sill	»	35	62	74	72	124	122	+ 96·8	+ 64·9	+ 69·4
strömming	»	39	57	64	71	85	102	+ 78·9	+ 59·4	+ 43·7
torsk	»	57	89	90	98	117	137	+ 53·9	+ 52·2	+ 39·8
rödspotta (spätta)	»	81	145	150	161	184	205	+ 41·4	+ 36·7	+ 27·3
kolja	»	·	116	116	127	167	192	+ 65·5	+ 65·5	+ 51·2
Salt sill	»	45	62	55	72	136	149	+140·3	+ 170·9	+106·9
Kaffe, rostat: santosblandning	»	·	291	288	368	413	436	+ 49·8	+ 51·4	+ 18·5
mest gångbara sort	»	·	·	·	·	439	469	·	·	·
Socker, bit-	»	65	46	48	50	54	57	+ 23·9	+ 18·8	+ 14·0
Salt, matsalt	»	10	15	15	20	22	24	+ 60·0	+ 60·0	+ 20·0
Äpplen, ät-	»	·	101	94	89	125	156	+ 54·5	+ 66·0	+ 75·3
Apelsiner, medelstora	duss.	·	115	123	133	232	187	+ 62·6	+ 52·0	+ 40·6
Bananer, prima	kg	·	160	164	209	—	—	—	—	—
Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	·	101	84	104	168	183	+ 81·2	+ 117·9	+ 76·0
Vitkål, svensk	»	·	24	29	32	26	31	+ 29·2	+ 6·9	— 3·1
Pilsner, klass II, utan glas	1/8 l	·	24	24	26	30	31	+ 29·2	+ 29·2	+ 19·2
Svagdricka	l	6	15	16	16	19	21	+ 40·0	+ 31·3	+ 31·3
Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	·	35	32	33	34	34	— 2·9	+ 6·3	+ 3·0
Fotogen, Water White	l	21	20	21	26	36	36	+ 80·0	+ 71·4	+ 38·5
Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	·	17	17	18	24	24	+ 41·2	+ 41·2	+ 33·3
Björkved, osågad, hemkörd	»	740	945	1125	1355	1800	1820	+ 92·6	+ 61·8	+ 34·3
Barrved, » »	»	595	780	885	1105	1510	1525	+108·9	+ 72·3	+ 38·0
Pannved, hemkörd	»	·	·	·	·	1385	1400	·	·	·
Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	411	614	637	784	1037	1042	+ 69·7	+ 63·6	+ 32·9
hushålls- (fyrkol), prima,	»	242	291	326	423	505	521	+ 79·0	+ 59·8	+ 23·2
Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	·	452	517	636	809	856	+ 89·4	+ 65·6	+ 34·6
c:a 40—60 el. 60—80 mm, »	»	·	436	506	630	782	832	+ 90·8	+ 64·4	+ 32·1

[1] 44 orter. — [2] Medeltal av julipriserna å gammal och augustipriserna å färsk vara. — [3] Preliminära siffror.

Riksbankens konsumtionsprisindex december 1939—december 1940 (sept. 1931 = 100).

	1939	1940											Förändring i % dec. 1939—dec. 1940
	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	
Födo- och njutningsämnen	*125·4*	*127·8*	*128·9*	*129·9*	*131·5*	*133·1*	*135·0*	*137·7*	*138·4*	*140·6*	*144·4*	*147·6*	*150·1*	*+19·7*
Mjölk, smör, ost, margarin	128·9	130·1	130·4	130·8	131·1	131·1	124·0	128·3	128·7	131·3	142·1	151·7	152·0	+17·9
Kött	119·9	120·0	122·2	122·4	122·8	124·8	128·3	127·6	126·4	127·0	125·1	127·2	136·7	+14·1
Fläsk	140·5	140·5	140·5	140·8	141·8	143·3	148·5	151·8	152·9	161·8	169·3	171·5	174·1	+23·9
Ägg	122·1	123·2	125·4	129·3	131·5	132·6	133·7	134·8	135·9	139·2	141·4	142·5	144·7	+18·5
Fisk	103·0	108·4	113·4	112·6	119·2	118·1	111·6	115·6	116·7	125·9	133·4	148·4	147·1	+42·8
Potatis, mjöl, bröd m. m.	108·8	111·7	112·5	113·8	115·2	117·0	118·6	121·7	123·3	124·3	127·4	127·7	128·5	+18·1
Trädgårdsprodukter	104·3	105·1	107·3	110·9	114·9	119·3	129·1	135·7	138·8	139·9	141·3	143·0	144·1	+38·1
Specerier, kolonialvaror	121·2	124·6	126·1	126·8	130·2	131·5	132·8	133·9	134·6	136·0	137·3	138·8	141·9	+17·2
Drycker, tobak m. m.	143·8	148·2	148·4	149·1	149·1	151·2	159·9	161·0	161·0	161·0	161·3	161·3	163·9	+14·0
Bränsle och lyse	*117·9*	*123·8*	*133·9*	*135·6*	*145·2*	*146·9*	*146·7*	*143·9*	*148·2*	*150·7*	*153·9*	*153·9*	*154·8*	*+31·0*
Beklädnad	*111·5*	*115·0*	*116·9*	*118·0*	*121·3*	*122·4*	*123·8*	*124·9*	*126·6*	*129·2*	*132·8*	*135·0*	*137·4*	*+23·2*
Kläder	115·3	119·2	121·3	122·2	126·1	127·3	128·5	129·5	131·3	134·0	138·3	140·8	143·6	+24·5
Skodon	103·1	105·3	106·5	108·6	109·4	110·3	112·6	113·9	115·4	117·7	119·1	120·7	121·4	+17·7
Inventarier	*110·4*	*111·2*	*111·9*	*112·3*	*113·6*	*114·3*	*115·6*	*116·6*	*117·5*	*118·5*	*119·4*	*120·8*	*121·9*	*+10·4*
Bostad	*(96·5)*	—	—	—	—	—	—	*96·5*	—	—	—	—	—	*0·0*
Övriga utgifter	*100·8*	*102·2*	*102·5*	*103·3*	*104·8*	*105·1*	*106·7*	*108·9*	*109·4*	*109·8*	*110·5*	*110·7*	*111·1*	*+10·2*
Generalindex	**113·6**	**115·6**	**116·9**	**117·7**	**119·6**	**120·6**	**122·0**	**123·5**	**124·4**	**126·0**	**128·3**	**130·1**	**131·6**	**+15·9**

var 10·0 %. Ser man på delposterna, kan i stort sett samma utveckling iakttagas, utom för bränsle och lyse, som steg i pris betydligt häftigare under den första perioden än under den andra.

	Aug. 1939—april 1940	April 1940—dec. 1940	Aug. 1939—dec. 1940
Föda- och njutningsämnen	+ 11·4	+ 14·1	+ 27·1
Bränsle och lyse	+ 43·4	+ 6·4	+ 52·7
Kläder	+ 17·9	+ 13·8	+ 34·2
Skodon	+ 12·6	+ 10·9	+ 24·9
Inventarier	+ 10·7	+ 7·8	+ 18·8
Övriga utgifter	+ 6·6	+ 6·0	+ 13·0
Generalindex	+ 11·5	+ 10·0	+ 22·7

Av den ovannämnda till 22·7 % uppgående höjningen av generalindextalet sedan krigsutbrottet härrörde 3·7 % från skärpningar av de indirekta skatterna, varav för vin och sprit 1·3 %, för tobak 0·9 %, för kaffe 0·5 % och för övriga beskattade varor 1·0 %. Till den av andra orsaker än skattehöjningar vållade prisstegringen av 19·0 % bidrog livsmedelsgruppen med 7·9 %, bränsle och lyse med 2·5 %, kläder med 4·0 %, skodon med 0·7 %, inventarier med 2·2 % samt övriga utgifter med 1·7 %.

Arbetsmarknaden.

Översikt utarbetad inom socialstyrelsen och statens arbetsmarknadskommission.

Arbetsmarknaden under januari 1941.

Läget på arbetsmarknaden under januari månad företedde inga större förändringar på något område av näringslivet. Den fortsatta säsongnedgången inom vissa industrier och inom byggnadsfacken medförde dock ett ökat antal arbetslösa. Skogsbruket beredde däremot nya arbetstillfällen, sedan vinteravverkningarna börjat taga fart.

De statistiska serier, som belysa utvecklingen på arbetsmarknaden, uppvisade för januari jämfört med föregående månad ungefär samma eller en obetydligt lägre sysselsättningsnivå men även ett ökat utbud av arbetskraft samt ett stigande antal arbetslösa och hjälpsökande såsom försenade återverkningar av säsongnedgången under december.

Enligt socialstyrelsens sysselsättningsstatistik var sålunda i januari antalet sysselsatta arbetare inom industri, handel m. m. endast 0·3 % lägre än föregående månad och antalet övriga anställda endast 0·2 % lägre. Den på grundval av samma uppgiftsmaterial som sysselsättningsstatistiken beräknade konjunktursiffran för arbetstillgången utgjorde 3·21 i januari mot 3·35 i december. Enligt vad erfarenheten visat, avgiva flertalet uppgiftslämnare sina omdömen om arbetstillgången även med tanke på förhållandena under den närmast kommande tiden, varför konjunktursiffran i viss mån är att betrakta som en prognos.

Till arbetsmarknadskommissionen rapporterade uppgifter om anställande och entledigande av arbetskraft ge i överensstämmelse med sysselsättningsstatistiken vid handen, att några större förändringar i arbetarantalet ej ägt rum inom industrin under januari.

Enligt rapporterna från de offentliga arbetsförmedlingarna visade antalet arbetssökande en stegring sedan december med närmare 35 %. Arbetssökandesiffran under januari månad är emellertid alltid jämförelsevis hög, beroende på nyinskrivningarna för året. Siffrorna för antalet lediga och tillsatta platser uppvisade en stegring med cirka 30 %. Genomsnittliga antalet arbetsansökningar på 100 lediga platser steg från 243 i december till 249 i januari.

De senast tillgängliga uppgifterna om arbetslösheten inom fackförbunden, som avse månadsskiftet december/januari, uppvisade en arbetslöshet om 16·1 % bland medlemmarna inom samtliga rapporterande förbund (exklusive skogs- och flottningsarbetareförbundet) mot 12·6 % en månad tidigare. Det bör uppmärksammas, att arbetslöshetsprocenten alltid blir relativt hög vid årsskiftet till följd av de tillfälliga permitteringar, som under årets sista vecka pläga förekomma inom vissa fack.

Antalet till arbetsmarknadskommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa, varom uppgifter föreligga intill utgången av januari månad, utgjorde vid denna tidpunkt 30 512, vilket innebär en ökning med 7 043 eller 30 %. Bortåt hälften av de hjälpsökande voro hemmahörande i storstäderna samt ungefär en fjärdedel i övriga städer. Ett jämförelsevis stort antal av de hjälpsökande kommo liksom tidigare på Göteborgs och Bohus län samt Västernorrlands län, men de under januari nytillkomna medförde en relativt sett icke obetydlig ökning även inom andra län.

En sammanfattande jämförelse med läget vid motsvarande tid år 1940 utvisar en nedgång av antalet sysselsatta arbetare inom industri, handel o. dyl. med närmare 8 %. Därtill kommer en ytterligare minskning av den totala sysselsättningsvolymen genom den större omfattning, i vilken korttidsarbete nu tillämpas.[1] Antalet arbetslösa bland medlemmarna inom fackförbunden var omkring 6 % högre än i fjol och antalet hjälpsökande arbetslösa ungefär dubbelt så stort.

Inom jordbruket var efterfrågan på arbetskraft något större än under december; platserna avsågo i allmänhet yngre ogifta drängar samt kunniga kördrängar med vana vid skogskörslor. Skogsarbetet bedrevs i full utsträckning, och utplacering av arbetssökande från andra yrkesområden fortgick i ökad omfattning. För omskolning av arbetskraft för skogsbrukets behov påbörjades kurser på olika platser. Efterfrågan på huggare var stor under hela januari och särskilt under månadens sista vecka. Behovet av körare, framför allt sådana med egna hästar, var stort och kunde icke på långt när fyllas.

Inom de industriella verksamhetsgrenarna företedde vissa grupper av metallindustrin en mindre ökning av sysselsättningen, sedan mellan jul- och nyårshelgerna tillfälligt permitterad personal återgått i arbetet. Exportföretagen inom metallindustrin torde i viss utsträckning ha erhållit beställningar på den utländska marknaden, och nyanställningar av järnverksarbetare ha förekommit i viss utsträckning. Inom metall- och maskinindustrin konstaterades fortfarande svårigheter att skaffa fullgoda yrkesarbetare, såsom svarvare, verktygsarbetare, rörkopparslagare och finmekaniker; ett visst överskott fanns däremot på mindre kvalificerad dylik arbetskraft och hjälparbetare, ävensom i fråga om rörläggare och gjutare. Efterfrågan på bilmontörer, kunniga i tillverkning och montering av gengasaggregat, gjorde sig fortfarande gällande på vissa håll, såsom i Norrbottens län, där behov av motorfordon för skogskörslor förelåg.

Bland exportindustrierna ha vid pappersmassefabrikerna några företag, som nedlagt driften under december, åter satt i gång under januari; från andra pappersmassefabriker rapporterades ökning av antalet sysselsatta arbetare, vilken dock enligt senare erhållna uppgifter endast torde vara tillfällig. Även pappersbruken redovisade någon ökning av sysselsättningen, sågverken och snickerifabrikerna däremot en säsongmässig minskning. Tillverkningen av monteringsfärdiga trähus synes dock i allmänhet ge god sysselsättning. För-

[1] Jfr den å sid. 191 publicerade undersökningen angående arbetstid och sysselsättning inom näringslivet i november 1940.

sämrade förhållanden rapporterades från glasbruken, under det att porslinsfabrikerna kunde bereda nya arbetstillfällen för kvinnlig personal.

Inom konsumtionsvaruindustrierna synes beträffande vissa livsmedelsbranscher en nedgång av sysselsättningen ha inträtt efter julsäsongen. Detta var sålunda fallet vid bagerier, slakteri- och konservfabriker samt tobaksfabriker; chokladfabrikerna kunde däremot åter ge full sysselsättning. Inom textilindustrin hade en del arbetare, som varit permitterade i samband med jul- och nyårshelgerna, återgått till arbetet; i övrigt synas arbetstillfällena snarast ha försämrats till följd av råvarubristen, ehuru i allmänhet entlediganden och permitteringar undvikits därigenom, att korttidsarbete tillämpats i allt större omfattning. Även inom skoindustrin har i jämförelse med motsvarande tidpunkt föregående år en försämring ägt rum, vilken delvis beror på den knappa materialtillgången.

Inom byggnadsämnesindustrierna samt byggnads- och anläggningsfacken har läget ytterligare försämrats och arbetslösheten ökat. Den starka kylan under januari har verkat hindrande på de pågående arbetenas bedrivande. Antalet hjälpsökande arbetare inom byggnadsfacken utgjorde vid utgången av januari omkring 11 000, eller över en tredjedel av samtliga hjälpsökande.

Isavspärrningen har nedbringat arbetstillfällena inom sjöfarten till ett minimum, och en avsevärd försämring för samtliga grupper av sjöfolk har konstaterats i jämförelse med föregående månad. I samband härmed har arbetstillgången i hamnarna varit dålig för stuveri- och transportarbetare. De låga siffrorna vid sjömanshusen äro ävenledes ett uttryck för den rådande situationen. Sammanlagt redovisades endast 1 044 påmönstringar och 2 880 avmönstringar. 1940 års januarisiffror uppgingo till 5 093 påmönstringar och 5 674 avmönstringar.

Inom handelsyrkena ökades arbetssökandefrekvensen efter julsäsongens avslutning, särskilt i fråga om butiks- och magasinspersonal. Detsamma gällde även manliga kontorister. Kvinnlig kontorspersonal var lättare att placera; efterfrågan inom denna kategori gällde dock mest rutinerade stenografer och maskinskriverskor.

Restaurangfacket har givit relativt god sysselsättning för kvinnliga sökande, och det har varit lättare nu än tidigare att skaffa kökspersonal, vilket torde sammanhänga med svårigheterna för denna att erhålla annat arbete.

Inom det husliga arbetsområdet har utvecklingen på senaste tiden gått i den riktningen, att arbetssökandesiffrorna stigit, medan platstillgången reducerats. Orsakerna härtill äro att söka dels i mindre efterfrågan från hemmen, vilka mångenstädes i besparingssyfte måst inskränka hemhjälpen, dels i att arbetssökande från andra yrkesgrupper, där arbetsutsikterna försämrats, söka sig över till det husliga arbetet. Fortfarande råder emellertid brist på fullt kunniga hembiträden.

Barnsköterskor ha haft goda arbetstillfällen, men ett visst underskott på kvalificerade sökande föreligger även här.

Statens arbetsmarknadskommissions verksamhet under januari 1941.

Arbetsförmedlingsverksamheten. Statens arbetsmarknadskommission har med hänsyn till nödvändigheten att bereda sysselsättning åt yngre arbetslösa och med hänsyn till behovet av arbetskraft för vedavverkning i samråd med statens bränslekommission vidtagit vissa åtgärder. Kommissionen har anmodat länsarbetsnämnderna att införskaffa uppgifter om det behov av arbetskraft för vinterns och vårens vedavverkningar, som icke synes kunna tillgodoses. Länsarbetsnämnd äger, om arbetskraftbehovet ej kan fyllas på vanligt sätt, anordna särskilda huggarkurser för i första hand yngre arbetslösa ungkarlar, som önska deltaga i skogsarbete. Kursdeltagarna skola sammanföras i mindre grupper med en erfaren skogsarbetare som ledare och instruktör. Arbetskraften skall i första hand tillföras enskilda, mindre skogsägare, och en grupp av arbetare skall kunna flyttas från en skogsägare till en annan. Kommissionen kommer att svara för erforderlig verktygsutrustning och vid behov även för viss personlig utrustning. Arbetslönen, som givetvis betalas av skogsägaren, får icke understiga för orten tillämpad avtalsenlig eller gängse ersättning. För att i början utjämna de ovana arbetarnas inkomst äga dessa för de dagar de utfört skogsarbete uppbära ett kontantbidrag om 3 kr. under 1—10 dagen, 2 kr. under 11—20 dagen och 1 kr. under 21—30 dagen.

Enligt gällande bestämmelser äro arbetslösa medlemmar av erkända arbetslöshetskassor och hjälpsökande hos arbetslöshetskommittéer skyldiga att dagligen anmäla sig hos organ för den offentliga arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingarna ha dock i allmänhet begagnat sig av medgiven rätt att meddela dispens beträffande denna dagliga besöksskyldighet. På grund av ökat antal arbetssökande har arbetsmarknadskommissionen fäst länsarbetsnämndernas uppmärksamhet på lämpligheten att medgiva ytterligare dispens beträffande bestämmelserna om kassamedlemmars och hjälpsökandes skyldighet att hos arbetsförmedlingen göra regelbundna arbetsansökningar, dock att därvid skall som regel fastställas minst två besöksdagar per vecka vid huvudkontor och större avdelningskontor. Genom ökat dispensmedgivande i dessa avseenden vinnes, att arbetsförmedlingsorganen under nuvarande arbetsmarknadsläge icke i onödigt stor omfattning betungas med dessa kontrolluppgifter till förfång för arbetsförmedlingarnas huvudsakliga uppgift att uppspåra arbetstillfällen och i övrigt stå näringslivet till tjänst såsom förmedlingsorgan.

Vid de offentliga arbetsförmedlingarna tillsattes under månaden 42 330 platser, varav 26 124 manliga och 16 206 kvinnliga. Förmedlingsverksamheten vid de olika arbetsförmedlingsanstalterna samt inom olika yrkesgrupper framgår av tab. 1—4 i tabellavdelningen. Av de särskilda rapporter, som inkommit från arbetsförmedlingarna med redovisning av frivillig värnpliktstjänstgöring och luftbevakning, framgår, att verksamheten även under redovisningsmånaden varit livlig. Cirka 4 200 manliga och 400 kvinnliga sökande ha an-

mält sig, och tillhopa ha över 2 500 personer utplacerats. Till belysande av samarbetet mellan arbetsförmedlingsorganen inom skilda delar av landet må nämnas, att i samverkan mellan olika kontor och ombud under januari 2 675 platser tillsattes, av vilka 2 155 manliga och 520 kvinnliga. Genom denna interlokala förmedlingsverksamhet erhöllo 1 563 personer (1 325 män och 238 kvinnor) arbetsanställning i annat län än det, inom vilket ansökan om arbete ingivits.

Hjälpverksamheten för arbetslösa. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa uppgick vid januari månads utgång till 30 512, vilket i jämförelse med föregående månad innebär en ökning med 7 043, eller 30·0 %. Av hela antalet hjälpsökande voro 288 (0·9 %) kvinnor. Det under de senaste månaderna ökade antalet hjälpsökande har nödvändiggjort en betydande utökning av beredskapsarbetena. Fr. o. m. den $^{1}/_{7}$ 1940 t. o. m. den $^{15}/_{2}$ 1941 har kommissionen beviljat statsbidrag till ett 40-tal statliga och kommunala beredskapsarbeten, vilkas sammanlagda kostnader beräknas till 20·8 milj. kronor. Dessutom har kommissionen till utförande såsom beredskapsarbete av vissa byggnadsföretag, kostnadsberäknade till c:a 7·5 milj. kronor, medgivit statsbidrag å den merkostnad, som kan uppstå på grund av krisen. Av under januari månad 1941 beviljade arbeten må nämnas större vägföretag i Södermanlands, Jönköpings, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Örebro, Gävleborgs och Västernorrlands län samt vattenledningsföretag i Uppsala, Kalmar, Hallands, Göteborgs och Bohus och Örebro län; vidare har statsbidrag medgivits till kostnadsökning för uppförande av en teater- och konserthusbyggnad i Malmö. Svårigheterna att under den i år särskilt kalla vintern igångsätta beviljade arbetsföretag ha medfört en ansvällning av understödsverksamheten. Sådan bedrives dock alltjämt företrädesvis i de större städerna samt inom Göteborgs och Bohus samt Västernorrlands län.

Av hela antalet hjälpsökande vid januari månads utgång åtnjöto 21 564 (70·7 %) hjälp från stat och kommun. Av dessa hjälptes 18 508 (85·8 %) med statsmedel. En summarisk redogörelse för den av kommissionen bedrivna hjälpverksamheten under januari månad lämnas i det följande. Om icke annat anmärkts, avse sifferuppgifterna förhållandet vid månadens utgång. Närmare uppgifter om antalet hjälpta i olika hjälpformer och inom olika län samt en översikt av hjälpverksamhetens omfattning under tiden december 1939—januari 1941 lämnas i tab. 14 i tabellavdelningen.

Arbetslinjen. Arbeten för arbetslösa bedrevos under månaden dels i form av statliga och kommunala beredskapsarbeten, dels i form av statliga arkivarbeten och statskommunala reservarbeten. I statliga beredskapsarbeten sysselsattes vid 56 arbetsplatser i kommissionens regi 1 975 arbetslösa och vid 23 arbetsplatser i väg- och vattenbyggnadsstyrelsens regi 840 arbetslösa. Vid kommunala beredskapsarbeten sysselsattes 350 arbetslösa. Vid 52 arkivarbetsplatser sysselsattes 180 arbetslösa, tillhörande tekniska och merkantila yrken, och vid statskommunala reservarbeten 122 arbetslösa, antingen familjeförsörjare eller ungkarlar över 50 år. Statskommunala reservarbeten bedrevos av 5 städer, 4 landskommuner och 1 vägdistrikt.

Förutom hänvisade arbetslösa sysselsattes vid beredskapsarbeten och statskommunala reservarbeten 486 specialarbetare, vilka icke voro anmälda som hjälpsökande och sålunda icke ingå i arbetslöshetskommittéernas månadsrapporter.

Understödslinjen. Dagunderstöd utgick i 25 städer och 33 landskommuner till sammanlagt 14 089 arbetslösa (utom kursdeltagare), av vilka 10 270 (72·9 %) voro försörjningspliktiga. Av samtliga dagunderstödda voro 9 754 (69·2 %) hemmahörande i storstäderna. För januari månad hade av understödskommunerna 20 städer och 15 landskommuner även beviljats tillstånd att bedriva hyreshjälpverksamhet med bidrag av statsmedel.

Understöd till kursdeltagare, frivillig arbetstjänst (utbildningshjälp). Kursverksamhet för arbetslösa bedrevs under månaden i form av beredskapskurser, för vilka redogörelse lämnas i det följande. Av eleverna voro 868 anmälda som hjälpsökande och åtnjöto dagunderstöd eller bidrag till inackorderingskostnaderna. I Norrköping pågick dessutom en av arbetslöshetskommittén anordnad kurs för arbetslösa sjömän med 23 deltagare. Frivillig arbetstjänst, avseende teoretisk och praktisk yrkesutbildning, bedrevs under månaden vid Vännäs yrkesskola. Antalet arbetselever uppgick till 61.

Utbildningsverksamheten. Statsbidrag har under månaden beviljats till Göteborgs arbetslöshetskommitté för anordnande av ytterligare 4 mekanikerkurser, till Jönköpings stads arbetslöshetskommitté och Halmstads stads anstalter för yrkesundervisning för anordnande å vardera platsen av dels en mekanikerkurs, dels en kurs i gas- och bågsvetsning, till Arvika stads arbetslöshetskommitté för anordnande av en kurs i gas- och bågsvetsning samt till Östersunds stads lärlings- och yrkesskolor för anordnande av en gassvetsningskurs. Vid månadens utgång voro beredskapskurser anordnade dels av arbetslöshetskommittéerna i Stockholm, Jönköping, Växjö, Göteborg och Härnösand, dels vid verkstadsskolor för arbetslös ungdom i Lysekil, Mölndal, Uddevalla, Älvsbacka, Köja, Sandö, Sundsvall och Piteå, dels ock vid kommunala anstalter för yrkesundervisning i Stockholm, Uppsala, Södertälje, Eskilstuna, Hyltebruk, Lilla Edet, Trollhättan, Vänersborg, Mariestad, Tidaholm, Örebro och Malmberget. Sammanlagt pågingo 81 kurser, därav 51 för mekaniker, 5 för finmekaniker, 1 för verktygsskötare, 1 för elektromekaniker, 4 för smeder och 19 för svetsare. Elevantalet vid månadens utgång uppgick till 1 194.

Värnpliktslåneverksamheten. Omfattningen av *värnpliktslånenämndernas* verksamhet t. o. m. utgången av januari månad framgår av följande sammanställning.

	Antal	Gällande kr.
Helt eller delvis bifallna låneansökningar	5 209	bifallet belopp 3 634 957 avslaget belopp 4 914 106
Avslagna låneansökningar	10 105	15 303 944
Ej slutbehandlade »	625	1 082 768
Summa inkomna »	**15 939**	**24 935 775**

Hela antalet till *kommissionen* t. o. m. den 31 januari 1941 inkomna värnpliktslåneärenden uppgick till 2 627. Av dessa har kommissionen före månadens utgång avgjort 2 139, varav 421 avsågo av värnpliktslånenämnder under-

ställda beslut och 1 718 av lånesökande ingivna besvär. I fråga om underställda beslut hade kommissionen i 26 fall upphävt värnpliktslånenämndernas beslut om lån och i några fall minskat de beviljade lånebeloppen. I anledning av anförda besvär beviljades ytterligare 123 lån.

Meddelanden från statens arbetsmarknadskommission.

Samordning av beredskapsåtgärder. Genom kungl. brev den 28 juni 1940 erhöll arbetsmarknadskommissionen i uppdrag att verkställa utredning angående samordnande av sådana beredskapsåtgärder av olika slag, som avse att helt eller delvis taga i anspråk icke krigstjänstgörande personers arbetskraft eller tjänster. I anledning av uppdraget har inom kommissionens kansli utarbetats en promemoria, innehållande vissa förslag i sådant hänseende.

För att få en översikt över i vilken omfattning personal å olika orter uttagits eller bundit sig för beredskapsuppgifter av olika slag har i promemorian föreslagits upprättande av centrala register över ifrågavarande personal. Dessa register skola enligt förslaget uppläggas hos och föras av länsarbetsnämnderna, till vilka de myndigheter och sammanslutningar, som ha att svara för beredskapsåtgärder, ha att insända förteckningar å uttagna eller värvade personer inom resp. län.

Om länsarbetsnämnd vid uppläggandet eller förandet av dessa register upptäcker, att en och samma person tagits i anspråk för flera olika beredskapsåtgärder, skall länsarbetsnämnden enligt promemorian omedelbart underrätta berörda myndigheter eller sammanslutningar därom och söka få till stånd en lösning av den uppkomna konflikten. Går icke sådan att erhålla på underhandlingsvägen, måste frågan bliva föremål för avgörande av myndighet, enligt promemorian vederbörande länsstyrelse på förslag av länsarbetsnämnden.

Med stöd av registren skall vidare en allmän översyn av beredskapsåtgärderna verkställas av arbetsmarknadskommissionen med biträde av länsarbetsnämnderna. Visar det sig därvid, att för mycket folk tagits i anspråk för viss beredskapsåtgärd, skall enligt promemorian kommissionen — eller under lugnare tider Kungl. Maj:t — äga befogenhet att, efter berörda myndigheters eller organisationers hörande och med iakttagande av vad härutinnan kan vara av Kungl. Maj:t bestämt, begränsa antalet av de personer, som inom viss ort eller vissa orter få tagas i anspråk för viss beredskapsåtgärd, liksom även att föreskriva, att personer, tillhörande viss yrkeskategori, icke alls eller endast i begränsad utsträckning skola få tagas i anspråk för beredskapsåtgärder.

Med anledning av kommissionens framställning har Kungl. Maj:t den 21 februari 1941 bemyndigat kommissionen att med biträde av länsarbetsnämnderna och i samråd med berörda myndigheter och sammanslutningar verkställa inventering och registrering av den personal, som tagits i anspråk för beredskapsåtgärder av olika slag, i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som angivits i promemorian.

Förslag om dyrtidstillägg å familjebidrag m. m. för värnpliktiga. Sociala försvarsberedskapskommittén har den 8 februari 1941 framlagt förslag om införande av dyrtidstillägg å vissa bidrag till inkallade värnpliktigas familjer. Kommitténs förslag, som är utarbetat efter anmodan av chefen för försvarsdepartementet, innebär, att enligt *krigsfamiljebidragsförordningen* utgående familjepenning för de olika kategorierna av familjemedlemmar i samtliga ortsgrupper skall höjas med 25 öre per dag i vad gäller hustru (husföreståndarinna) och annan familjemedlem över 16 år samt med 15 öre per dag i vad gäller annan familjemedlem under 16 år. I de fall, då vederbörande familjemedlem är berättigad till familjepenningens grundbelopp, skall höjningen hänföras till grundbeloppet, varav följer, att kostnaden för familjepenningens förhöjning i dessa fall helt kommer att falla å staten. Ingår icke i familjepenningen något grundbelopp, skall kostnaden för förhöjningen fördelas mellan staten och vederbörande kommun på samma sätt som i fråga om familjebidrag i övrigt, d. v. s. $^1/_{10}$ av kostnaden stannar å kommunen, medan återstoden ersättes av statsverket. Genomförandet av höjningen skall ske på så sätt, att familjepenning med förhöjt belopp skall utan ansökan tillkomma familjemedlem, för vilken vid tidpunkten, då förordningen om den förhöjda familjepenningen träder i kraft, familjepenning är fastställd att utgå med visst belopp. Höjningen skall dock icke tillkomma familjemedlem för det fall att bidragsbeloppet härigenom skulle komma att överstiga genom dom eller avtal fastställt underhåll eller om eljest särskilda omständigheter föranleda till undantag från stadgandet om förhöjning av familjepenningens belopp.

Beträffande enligt *fredsfamiljebidragsförordningen* utgående familjebidrag innebär kommitténs förslag en höjning med 50 öre per dag för hustru (husföreståndarinna), med 25 öre för annan familjemedlem över 16 år och med 15 öre för annan familjemedlem under 16 år. Höjningen skall i förekommande fall hänföras till grundbeloppet och genomförandet ske på samma sätt, som föreslagits i fråga om den enligt krigsfamiljebidragsförordningen utgående familjepenningen.

Statens arbetsmarknadskommission har den 13 i samma månad i underdånigt utlåtande tillstyrkt förslaget. Kommissionen föreslår ett tillägg till bestämmelserna rörande rätt till bostadsbidrag, varigenom tydligt utsäges, att värnpliktig, som efter inställelsen till militärtjänstgöringen ingår äktenskap må beviljas bostadsbidrag, därest han före inkallelsen träffat avtal om bostad för familjen. Hittills har förekommit tvekan rörande värnpliktigs rätt till bostadsbidrag i sådant fall, enär, enligt nuvarande lydelse av bestämmelserna, bostadsbidrag må beviljas endast för bostad åt familjemedlemmar, med vilka den värnpliktige vid tiden för inkallelsen sammanbodde.

Vidare föreslår kommissionen upphävande av nu gällande föreskrift, att hänsyn skall tagas till den värnpliktiges i krigslönen ingående månadslön, då den värnpliktige har en bostad, som överstiger hans behov. Föreskriften har visat sig icke kunna efterföljas, enär de militära myndigheterna i åtskilliga fall sakna möjlighet att anmäla verkställda konstitueringar till och inom befälsgraderna.

Lönesumman inom industri och handel m. m. under fjärde kvartalet 1940.

För den mellersta av varje kvartals tre månader efterfrågas på socialstyrelsens rapportkort angående ställningen på arbetsmarknaden, utom antalet sysselsatta arbetare och övriga sysselsatta, den till arbetare utbetalda lönesumman vid sista avlöningstillfället i månaden och lönesumman för hela månaden till övrig personal. På grundval av sådana uppgifter för augusti och november 1940 samt november 1939 ha i tabellen å följande sida indextal beräknats, vilka visa lönesummans förändringar från tredje till fjärde kvartalet 1940 och från fjärde kvartalet 1939 till fjärde kvartalet 1940. För att möjliggöra jämförelser mellan sysselsättningsvolym och lönesumma ha i tabellen därjämte anförts indextal över antalet sysselsatta arbetare och övriga sysselsatta.

Indextalen för samtliga näringsgrenar sammanslagna visa från slutet av augusti till slutet av november 1940 en ökning av antalet sysselsatta arbetare med 3·0 % och av den utbetalda lönesumman med 5·8 %. För enbart den egentliga industrin utgjorde ökningen 4·5 och 7·9 %. Lönesumman hade således ökat hastigare än antalet arbetare. Delvis torde detta bero på att antalet män ökat starkare än antalet kvinnor. En beräkning av skilda indextal för män och kvinnor ger sålunda för antalet manliga arbetare inom den egentliga industrin en ökning av 5·5 % men för kvinnliga arbetare endast 1·6 %. Emellertid visa dessa procenttal en förskjutning mellan män och kvinnor, som blott till någon mindre del kan förklara skillnaden mellan lönesummans och arbetarantalets ökning. Denna differens torde därför också vara en följd av förändringar i arbetstidens längd. Vid en jämförelse mellan indextalen över lönesumma och arbetarantal inom olika industrigrupper återfinnes lönesummans starkare stegring huvudsakligen hos grupperna malmbrytning och metallindustri, sockerbruk, slakterier, annan livsmedelsindustri, glasbruk, pappersbruk och tändsticksfabriker. Hos dessa grupper skulle således en ökning av arbetstiden ha förekommit — för de fyra förstnämnda grupperna sannolikt ökat övertidsarbete och för de tre sistnämnda en viss ökning av den starkt förkortade arbetstiden. För sådana grupper som stenbrott och stenhuggerier, cementfabriker och kalkbruk, bomullsindustri, skofabriker och byggnadsverksamhet tyda siffrorna däremot på en förkortning av arbetstiden. Det bör framhållas, att för de till livsmedelsindustrin och jord- och stenindustrin hörande grupperna ävensom för byggnadsindustrin äro förändringarna i huvudsak att anse såsom säsongmässiga. — Beträffande den övriga personalen steg antalet sysselsatta personer från slutet av augusti till slutet av november 1940 med 4·5 % och den utbetalda lönesumman med 3·6 %.

Enligt indextalen i tabellens senare avdelning var för hela materialet antalet sysselsatta arbetare i slutet av november 1940 5·9 % mindre än vid mot-

Näringsgrenar	7 887 företag med uppgifter för såväl 3:e kv. 1940 som 4:e kv. 1940					7 467 företag med uppgifter för såväl 4:e kv. 1939 som 4:e kv. 1940				
	Nov. 1940	Indextal för nov. 1940 (aug. 1940 = 100)				Nov. 1940	Indextal för nov. 1940 (nov. 1939 = 100)			
		Arbetare		Övriga			Arbetare		Övriga	
	Arbetare	Antal	Lönesumma	Antal	Lönesumma	Arbetare	Antal	Lönesumma	Antal	Lönesumma
Malmbrytning o. metallind.	**150 303**	**105·5**	**110·7**	**102·1**	**101·4**	**142 627**	**100·6**	**112·4**	**100·1**	**106·7**
Gruvor o. anrikningsverk	9 274	101·8	111·4	104·3	123·8	8 914	103·2	109·0	103·5	120·4
Järn-, stål- o. kopparverk	23 707	104·6	114·7	107·5	101·6	25 065	98·9	110·8	104·2	110·8
Järn- o. stålmanufaktur .	19 574	106·5	111·8	105·5	104·5	18 376	94·3	104·6	100·7	106·3
Mekaniska verkstäder . .	62 571	106·0	110·6	105·5	105·3	58 777	104·4	118·1	98·7	104·2
Skeppsvarv	11 342	111·3	112·5	109·1	105·7	10 723	106·9	120·1	103·6	116·0
Elektriska verkstäder . .	16 914	101·1	102·7	89·5	86·8	13 425	99.5	109·6	101·1	106·0
Annan metallindustri . .	6 921	107·9	113·6	103·2	105·0	7 347	87·1	91·6	92·4	101·3
Jord- o. stenindustri . . .	**17 041**	**94·9**	**94·3**	**103·6**	**104·8**	**16 356**	**76·9**	**82·0**	**89·2**	**92·1**
Kolgruvor	938	108·3	109·8	·	·	938	122·5	129·0	·	·
Torvindustri	545	74·0	81·4	·	·	569	110·7	142·3	·	·
Stenbrott o. stenhuggerier	2 273	94·7	89·9	105·2	108·2	2 188	66·2	71·2	77·4	78·4
Cementfabriker, kalkbruk	3 139	92·5	87·7	101·9	102·7	2 849	73·6	79·3	81·4	86·4
Tegelbruk	2 945	68·6	66·9	101·8	104·1	2 664	61·9	57·6	102·6	95·1
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	3 676	109·9	113·5	107·3	107·4	3 676	80·8	87·7	86·8	95·0
Glasbruk	3 525	121·0	134·5	104·3	103·2	3 472	87·5	94·5	94·6	100·5
Träindustri	**24 872**	**99·1**	**101·8**	**102·0**	**102·3**	**24 126**	**90·1**	**97·3**	**96·1**	**102·1**
Sågverk o. hyvlerier . .	12 057	91·4	93·4	99·8	100·9	12 727	95·2	105·2	95·5	98·4
Snickeri- o. möbelfabriker	11 435	110·9	113·9	103·9	103·1	10 044	86·5	93·7	98·8	105·5
Annan trävaruindustri . .	1 380	86·5	92·2	100·6	104·4	1 355	74·9	71·9	82·6	100·4
Pappers- o. grafisk ind. .	**34 869**	**110·9**	**112·2**	**103·2**	**102·1**	**34 386**	**79·3**	**81·7**	**94·1**	**100·1**
Pappersmassefabriker . .	11 323	104·9	104·1	99·8	98·1	10 710	71·2	72·9	92·7	97·1
Pappersbruk o. pappfabr. .	10 286	119·9	128·0	99·7	100·6	11 078	77·3	75·4	92·0	98·9
Annan pappersindustri .	4 365	111·1	109·2	105·5	107·7	4 076	90·2	95·9	97·6	98·7
Grafisk industri	8 895	109·3	110·5	105·3	103·7	8 522	89·8	98·8	94·9	102·2
Livsmedelsindustri . . .	**30 483**	**112·8**	**118·0**	**107·3**	**108·8**	**29 930**	**98·9**	**107·7**	**98·5**	**104·4**
Kvarnar	1 322	103·5	101·6	107·5	105·0	1 412	101·7	110·4	103·1	112·6
Bagerier	4 511	95·2	96·4	102·8	101·9	4 512	95·5	102·3	96·1	106·2
Råsockerbruk o. raffinad. .	7 050	164·9	179·2	175·0	147·1	7 050	104·3	113·0	98·0	101·3
Choklad- o. karamellfabr.	4 338	108·2	110·8	103·9	105·3	4 663	93·9	100·2	98·0	99·6
Bryggerier o. läskedrycksf.	4 882	95·5	97·7	101·2	102·4	4 697	96·3	98·5	97·5	103·0
Tobaksfabriker	1 931	105·2	106·9	105·5	101·4	1 700	94·5	112·0	91·7	106·4
Slakterier o. konservfabr.	4 090	108·9	114·5	104·3	102·4	3 774	108·3	122·5	105·3	109·1
Annan livsmedelsindustri	2 359	116·7	122·0	100·4	106·6	2 122	94·2	106·5	96·1	105·0
Textil- o. beklädnadsind. .	**65 284**	**99·0**	**98·0**	**101·7**	**102·8**	**63 617**	**95·3**	**101·1**	**94·6**	**105·1**
Bomullsindustri	15 585	98·7	94·2	99·9	101·0	15 522	97·6	102·7	96·3	105·4
Jute- och linneindustri .	3 031	101·8	98·7	90·8	87·2	2 893	97·8	103·4	94·2	103·2
Ylleindustri	11 522	98·6	98·3	102·4	105·1	10 719	99·9	106·3	98·6	110·8
Trikåfabriker	8 538	98·0	96·3	102·7	102·6	8 160	88·4	90·5	94·9	105·8
Skrädderier o. sömnadsfabr.	21 002	99·1	100·5	102·2	104·1	20 672	95·5	102·8	92·8	102·5
Annan hithörande industri	5 606	100·8	100·6	102·6	103·4	5 651	89·7	96·3	93·7	104·7
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	**21 667**	**108·3**	**106·2**	**105·0**	**104·3**	**18 933**	**99·1**	**102·0**	**93·9**	**102·3**
Garverier	2 206	100·6	99·7	97·9	99·9	2 198	106·8	108·5	103·8	105·5
Skofabriker	8 866	98·6	92·9	102·4	102·0	7 999	95·6	96·0	86·8	97·8
Gummivarufabriker . . .	5 948	127·4	127·5	108·1	104·0	5 467	102·4	106·3	96·4	106·0
Annan hithörande industri	4 647	112·2	115·4	106·7	109·9	3 269	98·2	105·9	98·5	102·5
Kemisk-teknisk industri .	**12 488**	**108·3**	**107·8**	**101·2**	**100·3**	**11 718**	**86·3**	**99·3**	**94·9**	**100·2**
Färg-, olje- o. parfymfabr.	3 180	106·9	110·6	99·3	96·3	2 713	74·2	82·3	87·2	87·7
Sprängämnesfabriker . .	2 670	105·7	104·2	102·4	98·6	2 643	135·0	146·8	126·9	121·5
Tändsticksfabriker . . .	1 450	175·5	271·7	101·9	108·8	1 450	55·9	52·9	99·1	108·8
Annan kemisk-tekn. ind. .	5 188	99·6	99·7	103·4	104·5	4 912	91·6	102·0	98·0	108·6
Samtliga industrigrupper	**357 007**	**104·5**	**107·9**	**103·0**	**102·6**	**341 693**	**94·2**	**103·1**	**97·3**	**104·3**
Byggnadsverksamhet . .	11 854	74·7	70·0	103·4	103·0	11 860	65·6	59·6	92·4	97·1
Statl. verk o. byggnadsarb.	31 615	97·6	103·3	106·0	101·0	30 383	117·1	130·3	114·6	117·8
Komm. verk o. byggn.-arb.	16 937	103·7	105·2	105·2	107·6	16 527	93·1	101·4	95·6	105·4
Handel o. varulager . . .	7 460	108·5	107·2	105·8	106·9	6 566	85·8	91·7	95·2	102·8
Samfärdsel	7 127	112·8	112·9	106·4	105·6	6 051	89·3	114·0	97·1	105·4
Banker	—	—	—	110·5	103·6	—	—	—	97·3	103·8
Försäkringsföretag . . .	—	—	—	109·0	106·0	—	—	—	96·6	103·7
Samtliga näringsgrenar	**432 000**	**103·0**	**105·8**	**104·5**	**103·6**	**413 080**	**94·1**	**102·6**	**97·6**	**104·8**

svarande tidpunkt i fjol. Den utbetalda lönesumman hade däremot stigit med 2·6 %. För enbart den egentliga industrin hade arbetarantalet minskat med 5·8 %, medan lönesumman ökat med 3·1 %. Förskjutningen på 8 à 9 % är det sammanlagda resultatet av dels den lönehöjning enligt nya avtal omkring årsskiftet, som kan uppskattas till c:a 3 %, och dels höjningarna enligt index i maj och augusti. I förhållandet mellan lönesumma och antal sysselsatta framträda inom de särskilda grupperna vissa olikheter, vilka huvudsakligen återspegla förekomsten av övertidsarbete eller korttidsarbete. I en del fall torde även i någon mån ha inverkat en förskjutning från manlig till kvinnlig arbetskraft. På övertidsarbete tyda siffrorna för järn-, stål- och kopparverk, mekaniska verkstäder, skeppsvarv, slakterier, annan livsmedelsindustri och sprängämnesfabriker. Korttidsarbetets verkan på lönesumman framträder inom vissa delar av jord- och stenindustrin, pappersindustrin, textilindustrin samt läder-, hår- och gummivaruindustrin.

Förändringarna i den till arbetarna utbetalda lönesumman alltsedan första kvartalet 1935 framgå av nedanstående indextal, vilka beräknats med första kvartalet 1935 såsom fast basperiod (den första period, för vilken här ifrågavarande uppgifter finnas). Indextalen ha uträknats på grundval av samma slags indextal, som i tabellen beräknats för lönesumman under november 1940 i jämförelse med lönesumman under augusti 1940.[1]

År	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.
1935	100·0	104·4	110·9	111·7
1936	107·1	113·2	119·5	120·1
1937	117·8	130·6	131·4	130·5
1938	126·5	127·8	132·0	132·7
1939	131·0	139·5	140·6	143·1
1940	133·2	135·1	140·6	148·8

Den utbetalda lönesumman steg mycket starkt under åren 1935—1939. Om man bortser från en regelbundet återkommande sänkning mellan sista kvartalet varje år och första kvartalet närmast påföljande år, visar sifferserien på ett undantag när (senare delen av år 1937) en ständig tillväxt från kvartal till kvartal. I förhållande till denna de senaste årens utveckling av lönesumman beteckna siffrorna för första och andra kvartalen 1940 en påtaglig brytning. Nedgången i lönesumman från sista kvartalet 1939 till första kvartalet 1940 var avsevärt starkare än säsongnormalt. Likaså var ökningen av lönesumman mellan första och andra kvartalen, trots lönehöjning enligt levnadskostnadsindex, långt svagare än normalt. Lönesummans ökning mellan andra och tredje kvartalen 1940 berodde till största delen på lönehöjningen enligt levnadskostnadsindex. Mellan tredje och fjärde kvartalen steg lönesumman till följd av större antal sysselsatta arbetare samt, enligt vad som ovan framhållits, också i någon mån till följd av en relativ ökning av antalet manliga arbetare och en ökning av arbetstidens längd.

[1] Vid en förnyad bearbetning av materialet för tiden 1:a kvartalet 1935 — 3:e kvartalet 1938 ha kvartalsindextal erhållits, vilka något avvika från tidigare beräknade kvartalsindextal. De här återgivna kedjeindextalen över lönesumman grunda sig på de reviderade kvartalsindextalen och skilja sig därför något från förut publicerade kedjeindextal (senast i Soc. Medd. årg. 1940, sid. 726).

Arbetstid och sysselsättning inom näringslivet i november 1940.

Undersökningens omfattning och representativitet. Under åren 1932—1937 inhämtade socialstyrelsen från de arbetsgivare, vilka insände uppgifter till kvartalsstatistiken över arbetstillgången eller till den årliga lönestatistiken, även upplysningar angående arbetstidsförhållandena samt antalet i resp. företag sysselsatta arbetare under en vecka i november. I juli 1938 verkställdes även ledes en undersökning av samma slag.[1] Sedan socialstyrelsens kvartalsstatistik över sysselsättningen omlagts och utvidgats fr. o. m. fjärde kvartalet 1938, har ingen motsvarande undersökning företagits. Under de nu rådande förhållandena på arbetsmarknaden syntes det emellertid önskvärt att för bedömandet av sysselsättningsförhållandena inom näringslivet inhämta särskilda uppgifter rörande arbetarantal och arbetstid inom industri, byggnadsverksamhet, handel m. m. Efter hemställan härom hos Kungl. Maj:t erhöll socialstyrelsen genom kungl. brev den 1 november 1940 i uppdrag att verkställa förevarande undersökning.

För fullföljande av detta uppdrag utsände socialstyrelsen ett frågeformulär av i huvudsak samma innehåll som vid tidigare undersökningstillfällen till inalles 12 843 företag. Användbara uppgifter ha erhållits från 8 187 företag med tillhopa 542 684 arbetare. Motsvarande siffror vid 1937 års undersökning voro 3 721 företag och 421 039 arbetare. Den nu utförda undersökningen grundar sig sålunda på ett material av avsevärt större omfattning, vilket i viss mån gör det vanskligt att anställa jämförelser med den tre år tidigare verkställda undersökning, som avsåg förhållandena under samma tid av året.

Liksom vid föregående undersökningstillfällen under åren 1932—1937 avse de erhållna uppgifterna en bestämd vecka i november månad (i allmänhet veckan den 17—23 november).

Arbetarantalet vid de av undersökningen berörda företagen inom de industriella verksamhetsgrenarna uppgick till ungefär $^4/_5$ av totala arbetarantalet vid sådana företag, som lämnat uppgifter till kommerskollegii industristatistik. Övriga verksamhetsgrenar, såsom byggnadsverksamhet, handel och varulager m. m., voro emellertid jämförelsevis svagt representerade i förhållande till det verkliga antalet sysselsatta på dessa områden.

Antal sysselsatta och permitterade arbetare.[2] Av samtliga anställda arbetare vid de undersökta företagen uppgåvos omkring 90 % vara helt eller delvis sysselsatta under redovisningsveckan. Enbart inom industrigrupperna hade emellertid icke mindre än 50 292 eller omkring $^1/_8$ av samtliga sysselsatta förkor-

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1938, sid. 170 ff. samt sid. 742 ff.

[2] Preliminära data angående antalet arbetare, som under november månad 1940 voro sysselsatta, växelvis eller tillsvidare permitterade eller frånvarande av annan orsak än arbetsbrist, publicerades i samband med arbetsmarknadsöversikten för november månad 1940 i Soc. Medd. årg. 1940, sid. 927.

Tab. 1. Antalet sysselsatta arbetare, fördelade efter arbetstidens längd inom olika näringsgrenar under en vecka i november 1940.

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal sysselsatta arbetare[1]	Därav (i %) vid arbetsavdelningar där den genomsnittliga arbetstiden under veckan utgjorde ..... timmar									Genomsnittlig veckoarbetstid, timmar
			32 o. därunder	33—36	37—40	41—44	45—47	48	49—51	52—55	56 o. däröver	
Malmbrytning o. metallind.	**1 540**	**168 767**	0·9	1·3	2·2	7·1	38·4	27·0	18·0	3·0	2·1	47·6
Gruvor o. anrikningsverk	49	11 772	0·1	0·2	4·6	22·3	56·0	14·3	2·2	0·0	0·3	45·6
Järn-, stål- o. kopparverk	51	28 014	0·6	0·2	1·4	1·3	30·1	43·9	20·0	1·0	1·5	48·2
Järn- o. stålmanufaktur .	345	23 303	2·1	3·9	5·8	5·7	38·8	30·7	10·6	2·0	0·4	46·2
Mekaniska verkstäder . .	742	65 425	0·7	1·3	1·3	5·9	35·5	23·3	26·4	4·5	1·1	47·8
Skeppsvarv	47	14 362	0·1	2·3	0·2	13·9	34·6	12·1	16·4	5·5	14·9	49·0
Elektriska verkstäder . .	101	17 519	0·9	0·3	1·8	3·9	52·9	28·0	10·9	1·2	0·1	47·2
Annan metallindustri . .	205	8 372	2·1	1·2	2·3	14·8	39·4	29·2	5·9	3·4	1·7	48·9
Jord- o. stenindustri . . .	**485**	**20 039**	5·5	3·4	6·1	16·4	24·1	33·2	7·3	2·9	1·1	45·2
Kolgruvor	3	962	—	—	—	54·0	34·3	—	10·5	—	1·2	45·6
Torvindustri	57	738	1·9	3·0	2·0	22·4	13·3	57·0	—	—	0·4	45·7
Stenbrott o. stenhuggerier	120	3 803	13·7	2·6	6·4	32·9	19·8	21·6	2·7	—	0·3	42·3
Cementfabriker, kalkbruk	112	3 895	6·7	4·3	15·4	11·0	27·1	28·5	4·7	1·3	1·0	44·0
Tegelbruk	122	2 823	6·8	6·2	6·2	5·5	11·9	55·2	2·7	0·3	5·2	45·4
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	17	3 530	0·1	—	3·3	3·4	37·0	30·2	25·8	0·1	0·1	47·7
Glasbruk	54	4 288	2·5	5·1	1·5	15·2	22·3	39·2	2·1	12·1	—	46·4
Träindustri	**695**	**27 484**	2·6	2·6	4·8	8·8	22·1	41·9	11·6	4·6	1·0	46·5
Sågverk o. hyvleri . . .	299	13 725	3·0	3·1	4·7	10·8	27·4	39·0	9·7	2·1	0·2	45·9
Snickeri o. möbelfabriker	352	12 090	2·4	2·0	3·1	7·6	16·9	43·6	14·6	7·7	2·1	47·3
Annan trävaruindustri . .	44	1 669	0·3	2·4	18·3	1·9	16·5	52·7	5·3	2·5	0·1	46·1
Pappers- o. grafisk ind. .	**595**	**39 105**	4·5	2·5	5·9	6·2	17·4	37·9	19·2	5·7	0·7	46·6
Pappersmassefabriker . .	79	11 736	8·6	3·3	7·0	5·2	11·5	38·9	18·9	5·8	0·8	45·5
Pappersbruk o. pappfabr.	62	11 825	5·4	4·2	9·1	5·4	21·5	36·7	12·9	4·8	—	45·5
Annan pappersindustri . .	130	4 992	1·4	0·9	1·4	8·5	24·6	34·6	23·1	4·6	0·9	47·9
Grafisk industri	324	10 552	0·3	0·4	3·2	7·2	16·1	39·6	24·6	7·2	1·4	48·7
Livsmedelsindustri	**797**	**34 423**	4·9	1·3	2·7	5·7	27·2	30·1	11·6	12·5	4·0	47·1
Kvarnar	50	1 502	1·7	0·7	1·2	0·3	13·7	50·1	21·8	8·8	1·7	48·3
Bagerier	193	4 898	3·6	0·0	0·2	12·1	21·5	57·4	4·7	0·3	0·2	46·3
Råsockerbruk o. raffinad. .	26	7 617	—	0·1	1·1	3·9	29·8	9·2	7·6	36·7	11·6	49·7
Choklad- o. karamellfabr.	63	4 841	0·8	0·4	1·2	4·0	60·1	18·8	12·2	2·7	0·3	47·3
Bryggerier o. läskedrycksf.	210	5 280	6·2	3·4	6·8	5·1	26·2	43·1	8·6	0·4	0·2	45·3
Tobaksfabriker	9	1 980	46·4	2·3	11·6	4·4	29·7	3·9	1·7	—	—	38·0
Slakterier o. konservfabr.	131	5 088	3·5	3·6	3·1	6·8	11·4	29·5	22·1	13·0	7·0	47·8
Annan livsmedelsindustri	115	3 217	1·1	—	1·0	5·8	12·0	41·1	20·8	16·4	1·8	48·9
Textil- o. beklädnadsind. .	**603**	**69 206**	5·2	9·2	8·3	11·8	29·4	22·6	11·4	1·6	0·5	44·4
Bomullsindustri	48	16 525	4·4	13·9	11·1	15·7	34·9	14·1	5·4	0·4	0·1	43·4
Jute- o. linneindustri . .	14	2 941	6·1	7·8	24·5	9·6	31·1	6·7	11·9	2·3	—	42·8
Ylleindustri	75	13 847	4·7	7·5	3·0	14·6	25·5	18·8	22·1	2·6	1·2	45·5
Trikåfabriker	105	8 414	11·6	12·8	14·9	10·1	23·5	21·8	4·9	0·4	—	42·3
Skrädderier o. sömnadsfabr.	242	21 939	3·4	5·7	5·6	8·8	29·9	32·1	12·4	1·8	0·3	45·6
Annan hithörande industri	119	5 540	6·3	8·5	5·8	9·4	28·9	29·6	8·0	2·5	1·0	44·6
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	**302**	**23 215**	6·1	1·1	5·7	11·0	29·2	34·1	8·5	3·1	1·2	45·6
Garverier	29	2 683	0·3	—	1·3	11·1	41·1	36·5	7·4	2·3	—	47·3
Skofabriker	120	9 808	14·0	2·3	5·3	11·9	31·2	23·8	10·1	1·1	0·3	43·4
Gummivarufabriker . . .	29	6 700	—	—	11·1	10·7	26·5	46·8	2·0	2·9	—	46·4
Annan hithörande industri	124	4 024	0·5	0·7	0·9	9·0	20·8	36·6	16·2	9·0	6·3	48·6
Kemisk-teknisk industri .	**206**	**12 739**	1·1	0·2	1·8	22·9	29·1	31·4	8·9	4·0	0·6	46·9
Färg-, olje- o. parfymfabr.	81	3 289	1·7	0·6	0·8	3·5	36·6	43·7	9·8	2·5	0·8	47·4
Sprängämnesfabriker . .	8	2 916	0·1	—	0·3	75·0	6·4	16·0	2·2	—	—	45·3
Tändsticksfabriker	8	1 746	0·1	—	1·1	7·4	21·1	44·9	6·3	19·1	—	48·8
Annan kemisk-tekn. ind. .	109	4 788	1·6	0·1	3·5	10·2	40·8	27·4	13·3	2·1	1·0	46·8
Samtliga industrigrupper	**5 223**	**394 978**	3·0	3·0	4·2	9·1	31·1	29·5	14·5	4·0	1·6	46·6
Byggnadsverksamhet . . .	952	16 130	4·9	7·2	13·2	21·5	22·5	20·1	8·3	1·4	0·9	43·7
Statliga verk o. byggn.-arb.	180	31 992	0·1	0·2	5·9	10·1	35·2	32·0	7·4	4·9	4·2	47·3
Komm. verk o. byggnadsarb.	243	20 457	0·5	1·6	6·8	19·1	31·1	31·0	8·5	1·0	0·4	46·2
Handel o. varulager . . .	840	8 591	1·7	0·4	1·7	5·4	12·7	62·5	11·0	3·0	1·6	47·5
Samfärdsel	168	7 996	29·7	3·6	7·9	9·3	11·2	18·6	15·0	1·3	3·4	38·9
Samtliga näringsgrenar	**7 606**	**480 144**	3·2	2·8	4·8	9·9	30·4	29·8	13·6	3·8	1·7	46·4

[1] Antal sysselsatta arbetare, för vilka uppgift lämnats om veckoarbetstidens längd.

tad arbetstid (mot endast $^1/_{20}$ i november 1937); förhållandena i detta avseende framgå närmare av redogörelsen i det följande angående veckoarbetstidens längd. Arbetstidsförkortning i form av växelpermitteringar under en vecka eller längre tid tillämpades däremot endast i mindre omfattning. Antalet växelvis permitterade arbetare, vilka icke voro i arbete under redovisningsveckan, uppgick sålunda icke till mer än 2 669 eller 0·4 % av samtliga redovisade arbetare (mot 0·2 % i november 1937); vid pappersmassefabriker utgjorde dock antalet växelpermitterade 3·0 %. Antalet arbetare, som uppgåvos vara permitterade tills vidare på grund av bristande arbetstillgång, var 12 754 eller 2·3 % (mot 0·6 % i november 1937). Permitteringarna gällde vid det senaste undersökningstillfället i främsta rummet arbetare inom trä- och pappersindustrierna, byggnadsämnesindustrierna samt tändsticksfabrikerna. Såsom frånvarande från arbetet under hela redovisningsveckan av andra orsaker än bristande arbetstillgång redovisades 32 418 arbetare eller 6·0 % av samtliga mot 2·3 % i november 1937; den högre jämförelsesiffran för antalet frånvarande under 1940 sammanhänger med militärinkallelserna.

Veckoarbetstidens längd. Hur de under redovisningsveckan sysselsatta arbetarna fördelade sig efter veckoarbetstidens längd (inkl. övertidsarbete) inom olika näringsgrenar framgår av tab. 1 (jfr även diagrammet på nästa sida). Det bör påpekas, att denna fördelning icke grundar sig på individuella uppgifter för varje enskild arbetare utan på genomsnittstal för olika arbetsavdelningar inom de redovisade företagen. Detta innebär, att vid företag, där enskilda arbetare varit frånvarande någon eller några dagar under veckan, den redovisade genomsnittliga arbetstiden för hela arbetsstyrkan kan komma att understiga den normala, ehuru någon generell arbetstidsförkortning ej genomförts. Man har dock i allmänhet erhållit rätt noggrann specificering av arbetstiden för olika grupper av arbetare, varför de i tabellen redovisade jämförelsetalen kunna antagas rätt väl återspegla de faktiska variationerna i arbetstiden.

Vid bedömandet av arbetstidsförhållandena inom olika näringsgrenar, sådana de framträda i tab. 1, bör vidare ihågkommas, att för vissa arbetargrupper arbetstiden under vintermånaderna regelbundet förkortas. Så är exempelvis förhållandet i byggnadsbranschen samt vid tegelbruk, sågverk, vissa statliga och kommunala arbeten etc. för med utearbeten sysselsatt personal. Slutligen kan arbetstiden per vecka även mera tillfälligt förkortas, utan att någon egentlig driftsinskränkning till följd av bristande arbetstillgång föreligger, t. ex. på grund av ogynnsamma väderleksförhållanden, erforderliga reparationer, omläggning av driften etc.

Ovan antydda förhållanden förklara, att av samtliga sysselsatta arbetare inom industrigrupperna endast 12·4 % uppgivits ha varit berörda av sådan arbetstidsförkortning, som orsakats av bristande arbetstillgång, ehuru enligt fördelningstalen i tab. 2 nära 20 % hade en kortare arbetstid än 45 timmar och omkring 30 % en arbetstid av 45—47 timmar. Det kan också i detta sammanhang påpekas, att enligt den i tab. 2 framlagda specialredovisningen av

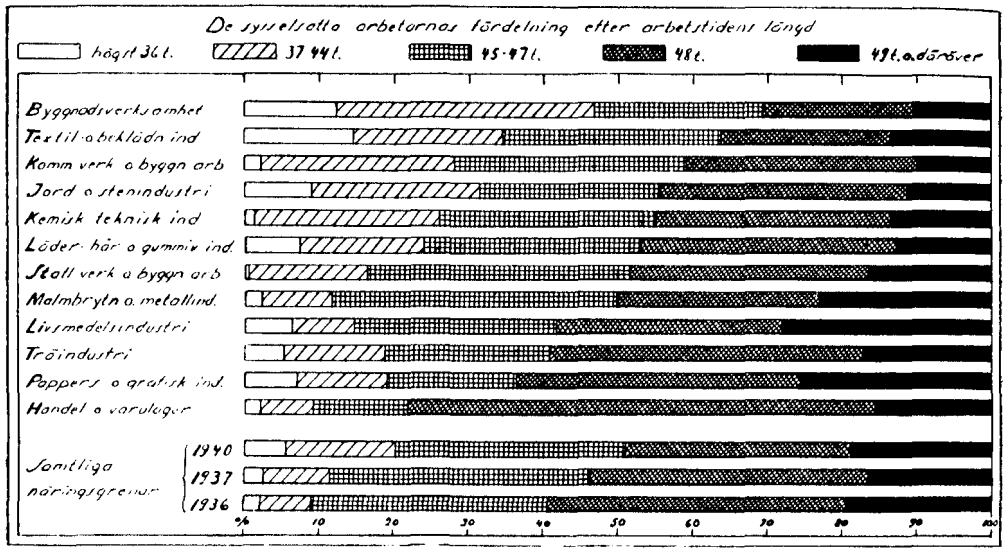

företag med full drift hade nära 10 % av arbetarna vid dylika företag en kortare arbetstid än 45 timmar, medan för omkring 35 % arbetstiden utgjorde 45—47 timmar och endast för något över 55 % 48 timmar eller däröver.

Den genomsnittliga arbetstiden per arbetare och vecka i november 1940 utgjorde enligt förevarande undersökning 46·4 timmar mot 47·1 timmar vid motsvarande tid år 1937. Inom den egentliga industrin utgjorde veckoarbetstiden i genomsnitt 46·6 timmar mot 47·2 timmar år 1937. Den genomsnittliga veckoarbetstiden för arbetare med förkortad arbetstid var vid de båda undersökningstillfällena inom den egentliga industrin resp. 36·3 och 36·4 timmar.

Inom vissa industrigrenar tillämpades till följd av bristande arbetstillgång eller råvarubrist korttidsarbete i betydande omfattning. Så var förhållandet inom järn- och stålmanufaktur, glasbruk, pappersmassefabriker och pappersbruk, tobaksfabriker samt olika grenar av textil- och beklädnadsindustri och läder-, hår- och gummivaruindustri. Vidare förelåg vid stenindustri och olika byggnadsämnesindustrier, sågverk och hyvlerier samt bryggerier och läskedrycksfabriker arbetstidsförkortningar av vida större omfattning än den, som i vanliga fall betingas av den säsongmässiga minskningen av arbetstillgången. Hur arbetstidsförhållandena inom vissa av de ovan nämnda industrigrenarna tedde sig under november 1940 i jämförelse med november 1937 framgår av tablån på nästa sida.

Under lågsäsongen inom byggnadsfacken vid denna del av året ha målare och rörläggare i avtalsöverenskommelse fastställda arbetstidsförkortningar. Även bland andra byggnadsarbetare och bland anläggningsarbetare förekom allmänt någon arbetstidsförkortning till följd av dagsljusets kortvarighet. Inom stuverirörelsen innebära de under nuvarande sjöfartsförhållanden fåtaliga arbetstillfällena en mer än vanligt reducerad arbetstid.

Förekomsten och omfattningen av korttidsarbete inom vissa näringsgrenar åren 1940 och 1937.

	Antal korttidsarbetare i % av samtliga sysselsatta		Antal arbetstimmar i genomsnitt per vecka vid korttidsarbete	
	1940	1937	1940	1937
Järn- och stålmanufaktur	14·5	0·7	36·9	33·6
Cementfabriker, kalkbruk, tegelbruk	25·9	2·5	36·2	32·6
Glasbruk	12·2	0·8	37·1	32·0
Sågverk och hyvlerier	12·9	9·5	36·3	31·9
Snickeri- och möbelfabriker	11·2	1·4	37·3	34·4
Pappersmassefabriker	21·1	1·2	34·1	28·3
Pappersbruk och pappfabriker	20·0	1·4	34·4	31·8
Bryggerier och läskedrycksfabriker	18·0	9·4	35·1	39·5
Tobaksfabriker	60·4	—	32·5	—
Spinnerier och väverier	34·9	4·4	36·9	36·6
Skrädderier och sömnadsfabriker	18·6	11·4	36·1	37·6
Garverier	11·4	9·7	42·3	38·0
Skofabriker	25·9	32·7	32·2	34·1
Gummivarufabriker	21·0	10·1	41·0	41·6

Uppgifter ha även inhämtats angående förekomsten och omfattningen av övertidsarbete eller därmed jämförligt arbete å förlängd ordinarie arbetstid. Det redovisade antalet övertidstimmar uppgick i november 1940 till 1·7 % av totala antalet utgjorda arbetstimmar, vilket innebär en minskning gentemot 1937, då det relativa antalet övertidstimmar utgjorde 2·0 %. Redovisningen av övertidsarbete synes emellertid i många fall ej vara fullständig. Det bör också påpekas, att enligt tab. 1 det relativa antalet arbetare vid arbetsavdelningar, där den genomsnittliga arbetstiden utgjorde 49 timmar eller mera, var högre i november 1940 än i november 1937 (jfr diagrammet). Ser man till förhållandena inom de särskilda verksamhetsgrenarna, var vid mekaniska verkstäder och skeppsvarv även det relativa antalet övertidstimmar högre i november 1940 än vid motsvarande tidpunkt 1937 (3·0 resp. 2·8 %). I textilindustrin använde man sig av övertidsarbete i nära nog samma utsträckning som tidigare (1·1 resp. 1·2 %), churu vid sidan därav mycket omfattande arbetsinskränkningar vidtagits. Man lägger också märke till, att den säsongmässiga ökningen av arbetstillgången vid råsockerbruk samt slakterier och konservfabriker föranlett övertidsarbete i avsevärd omfattning. I övrigt uppgavs, liksom under tidigare år, övertidsarbete vid tryckerier, bokbinderier o. dyl. i samband med brådskande arbete för julmarknaden.

Den snedbelastning av produktionen med å ena sidan god arbetstillgång och övertidsarbete samt å andra sidan arbetsbrist och driftsinskränkningar, som gör sig gällande mellan olika verksamhetsområden eller mellan olika företag inom samma område eller t. o. m. mellan olika arbetsavdelningar inom samma företag, kommer redan till synes i den i tab. 1 redovisade fördelningen av arbetarna efter arbetstidens längd. I syfte att närmare belysa dessa förhållanden lämnas i omstående tab. 2 en särredovisning av sysselsättnings- och arbetstidsförhållanden vid dels företag med full drift, dels företag med inskränkt drift, varvid i senare fallet även skiljes mellan arbetare vid avdelningar med

Tab. 2. Antal arbetare och arbetstid per vecka vid företag med full drift samt vid företag med inskränkt drift (november 1940).

	Malmbrytning o. metallindustri	Jord- o. stenindustri	Träindustri	Pappers- o. grafisk industri	Livsmedelsindustri	Textil- o. beklädnadsindustri	Läder-, hår- o. gummivaruindustri	Kemisk-teknisk industri	Samtliga
Företag med full drift.									
Antal företag	1 279	302	531	504	624	359	233	172	**4 004**
Antal anställda arbetare	141 812	13 911	21 569	30 240	27 779	32 094	13 223	12 149	**292 777**
Därav, i %:									
sysselsatta	91·6	93·2	89·8	88·2	96·0	95·5	95·4	93·1	**92·3**
växelvis permitterade	0·1	0·5	0·5	0·4	0·2	0·2	0·2	0·2	**0·2**
tillsvidare permitterade	0·4	2·8	5·3	5·2	0·5	0·8	0·4	1·5	**1·5**
Antal sysselsatta arbetare	129 963	12 959	19 374	26 686	26 663	30 635	12 616	11 315	**270 211**
Därav, i %, med en arb.-tid av:									
44 timmar och därunder	8·0	19·5	8·4	6·4	7·7	10·0	9·0	25·4	**9·4**
44—47 timmar	40·3	28·2	22·9	19·8	29·5	40·4	38·0	28·5	**34·8**
48 »	25·8	36·9	49·2	44·0	30·8	32·7	36·2	32·1	**31·8**
49—51 »	20·0	10·1	12·1	21·1	12·5	14·2	9·5	8·9	**16·7**
52 timmar och däröver	5·9	5·3	7·4	8·7	19·5	2·7	7·3	5·1	**7·3**
Genomsnittlig arbetstid	48·2	47·2	47·9	48·7	48·4	47·5	48·0	47·2	**48·1**
Företag med inskränkt drift.									
Antal företag	261	183	164	91	173	244	69	34	**1 219**
Antal anställda arbetare	43 507	8 277	9 400	16 148	8 358	41 402	11 572	1 909	**140 573**
Därav, i %:									
med full sysselsättning	69·3	40·8	50·6	43·8	57·1	44·7	53·7	53·0	**54·0**
med förkortad arbetstid	19·9	44·7	35·6	33·1	35·8	48·5	37·9	21·6	**34·8**
växelvis permitterade	0·7	1·5	0·5	3·2	0·2	0·2	1·1	0·2	**0·8**
tillsvidare permitterade	1·7	6·8	7·9	13·3	2·3	1·9	1·3	21·4	**4·1**
Antal arbetare med full sysselsättning	30 153	3 380	4 760	7 069	4 769	18 492	6 214	1 011	**75 848**
Därav, i %, med en arb.-tid av:									
44 timmar och därunder	1·8	8·5	8·1	11·3	1·2	5·6	2·7	2·8	**4·3**
45—47 timmar	41·0	28·4	30·8	16·0	30·4	41·9	29·6	46·7	**36·2**
48 »	39·7	55·7	41·5	43·3	45·1	30·5	54·0	36·9	**40·1**
49—51 »	14·7	4·2	17·4	26·3	13·8	19·1	12·4	12·3	**16·3**
52 timmar och däröver	2·8	3·2	2·2	3·1	9·5	2·9	1·3	1·3	**3·1**
Genomsnittlig arbetstid	48·1	47·8	47·8	48·0	48·5	47·8	47·7	47·4	**48·0**
Antal arbetare med förkortad arbetstid	8 651	3 700	3 350	5 350	2 991	20 079	4 385	413	**48 919**
Därav, i %, med en arb.-tid av:									
32 timmar och därunder	16·0	29·7	20·7	32·5	53·9	18·0	31·9	23·5	**23·8**
33—36 timmar	22·4	13·3	21·2	15·4	10·3	31·0	5·8	6·3	**22·0**
37—40 »	33·3	28·0	24·8	32·9	23·1	27·8	28·7	25·2	**28·9**
41—44 »	26·5	22·8	27·8	11·4	10·9	22·0	30·4	42·1	**22·4**
45 timmar och däröver	1·8	6·2	5·5	7·8	1·8	1·2	3·2	2·9	**2·9**
Genomsnittlig arbetstid	37·3	35·9	36·8	34·8	33·4	36·7	35·9	37·2	**36·3**

full sysselsättning samt arbetare vid avdelningar med förkortad arbetstid. Det framgår av tab. 2, att arbetstiden fördelade sig tämligen lika vid företag med full drift och vid arbetsavdelningar med full sysselsättning inom företag, där vid andra avdelningar arbetstiden varit förkortad. Inom textilindustrin förekom sålunda längre arbetstid för vissa arbetargrupper vid företag med inskränkt drift än för arbetare vid företag med full drift; dessa förhållanden sammanhänga inom denna liksom även inom vissa andra industrigrenar därmed, att företagens produktion för militära beställningar fortgår utan arbetsinskränkningar, under det att produktionen för civila ändamål måste begränsas till följd av råvarubrist.

Veckoarbetstidens förändringar 1932—1940. Hur den totala genomsnittliga arbetstiden inom olika näringsgrenar gestaltat sig under senare år, framgår av nedanstående tablå:

Näringsgrenar	Genomsnittlig arbetstid (inkl. övertidsarbete) under en vecka i november månad år						
	1932[1]	1933	1934	1935	1936	1937	1940
Malmbrytning o. metallindustri	40·4	45·6	47·3	47·7	47·8	47·6	47·6
Jord- och stenindustri	41·8	44·8	45·8	46·0	45·9	46·7	45·2
Träindustri	45·3	45·3	46·1	46·4	47·1	46·3	46·5
Pappers- o. grafisk industri	46·3	47·0	48·0	48·2	48·6	48·3	46·6
Livsmedelsindustri	48·3	48·2	48·6	48·8	48·4	48·3	47·1
Textil- o. beklädnadsindustri	45·0	47·1	46·7	46·9	47·6	46·2	44·4
Läder-, hår-, o. gummivaruindustri	43·1	45·0	45·0	46·5	46·1	45·6	45·6
Kemisk-teknisk industri	37·8	40·5	43·5	45·5	45·8	46·1	46·9
Samtliga industrigrenar	**43·4**	**46·0**	**47·0**	**47·4**	**47·6**	**47·2**	**46·6**
Byggnadsverksamhet	41·3	44·3	44·8	44·4	45·0	44·5	43·7
Statl. verk o. byggnadsarbeten	·	46·5	46·6	47·3	47·6	48·0	47·3
Kommunala verk o. byggnadsarbeten	46·8	47·1	46·6	47·0	47·5	47·8	46·2
Handel o. varulager	46·9	46·7	47·3	48·8	48·4	48·1	47·5
Stuverirörelse	·	·	29·0	26·3	34·5	34·3	25·8
Samtliga näringsgrenar	**43·5**	**46·1**	**46·7**	**47·0**	**47·4**	**47·1**	**46·4**

Inom flertalet verksamhetsområden var veckoarbetstiden fortfarande avsevärt högre än 1932. Särskilt var detta fallet inom malmbrytning och metallindustri men även inom jord- och stenindustri och kemisk-teknisk industri. I jämförelse med 1937 märkes däremot en tämligen allmän minskning av arbetstiden, vilken var mest utpräglad inom pappersmasse- och pappersindustrierna, textilindustrin samt stuverirörelsen.

Förändringar i arbetarantal och sysselsättningsvolym. Vid de i det föregående gjorda jämförelserna med tidigare år har hänsyn icke tagits till det förhållandet, att materialet icke i full utsträckning omfattat samma företag. Detta har mindre att betyda vid ett studium av förändringarna i veckoarbetstiden, men

[1] Siffrorna för år 1932 äro i jämförelse med övriga i tablån anförda genomsnittstal något (ehuru rätt obetydligt) för låga, enär de hänföra sig till samtliga sysselsatta och växelpermitterade arbetare, medan för de följande åren medeltalen avse endast de under redovisningsveckan sysselsatta arbetarna.

Tab. 3. Förändringen i arbetarantal och arbetstid åren 1932—1940. Indextal.

Indextal för:		Malmbrytning o. metallindustri	Jord- o. stenindustri	Träindustri	Pappers- o. grafisk industri	Livsmedelsindustri	Textil- o. beklädnadsindustri	Läder-, hår- o. gummivaruindustri	Kemisk-teknisk industri	Samtliga industrigrenar
Antal arbetare	1932	100	100	100	100	100	100	100	100	**100**
	1933	102	86	102	96	100	102	104	98 [1]	**100**
	1934	123	96	101	101	103	110	106	96 [1]	**110** [1]
	1935	134	106	101	104	104	111	106	101	**115**
	1936	144	114	104	106	106	115	107	101	**121**
	1937	162	121	105	111	109	117	109	107	**129**
	1940	167	99	84	87	110	115	119	116	**124**
Genomsnittlig arbetstid per arbetare o. vecka	1932	100	100	100	100	100	100	100	100	**100**
	1933	111	106	97	101	100	104	104	110 [1]	**105**
	1934	118	110	102	103	104	103	107	118 [1]	**109**
	1935	119	112	102	104	104	104	111	123	**110**
	1936	120	111	103	105	103	102	110	124	**110**
	1937	119	113	102	105	103	98	108	125	**109**
	1940	119	108	103	98	101	93	108	127	**107**
Totalantal utgjorda arbetstimmar	1932	100	100	100	100	100	100	100	100	**100**
	1933	113	92	99	97	100	106	108	107	**105**
	1934	145	106	103	105	106	114	113	114	**120**
	1935	160	119	103	107	108	116	117	125	**127**
	1936	173	127	107	111	109	117	117	126	**133**
	1937	193	137	107	116	113	115	118	135	**140**
	1940	199	108	87	84	112	107	128	147	**133**

innebär däremot att antalet sysselsatta arbetare liksom den totala sysselsättningsvolymen, mätt i antalet utgjorda arbetstimmar, icke kan utan vidare jämföras från det ena året till det andra. För att möjliggöra en dylik jämförelse har man jämfört arbetarantalet och arbetstiden vid de företag, som lämnat uppgift såväl vid det senaste undersökningstillfället som vid det föregående 1937. Man har vid denna jämförelse utgått från antalet sysselsatta samt växelpermitterade arbetare. Den genomsnittliga arbetstiden har även beräknats i förhållande till detta arbetarantal. De i tab. 3 återgivna indexserierna ha enligt s. k. kedjemetod uträknats på grundval av indextal med närmast föregående år som basår. Det må framhållas, att indextalen likväl icke fullständigt återspegla förändringarna i sysselsättningen, enär de ej omfatta nytillkomna företag och endast i vissa fall sådana företag, där driften helt nedlagts eller återupptagits.

De anförda indextalen ge vid handen, att under perioden 1932—1933 den förbättrade arbetstillgången tog sig uttryck i en utökning av arbetstiden för den sysselsatta personalen, medan nyanställning av arbetare endast synes ha förekommit i obetydlig omfattning. Under åren 1934—1937 har däremot inom flertalet industrigrupper arbetarantalet ökats proportionsvis mer än arbetstiden. I november 1940 förelåg i förhållande till november 1937 en minskning av antalet arbetare med 4 % och av arbetstiden per arbetare med 2 %. Den totala sysselsättningsvolymen företedde en minskning med 5 %.

[1] Korrigerade siffror.

Arbetstillgången inom sjömansyrket under år 1940.

På- och avmönstringar vid sjömanshusen. Enligt till socialstyrelsen från rikets samtliga sjömanshus ingångna uppgifter uppgick hela antalet under år 1940 påmönstrade sjömän till 33 259 och antalet avmönstrade till 33 500. Härav voro i inrikes fart 2 366 påmönstringar och 2 169 avmönstringar eller resp. 7·1 och 6·5 %. Fördelningen på olika sjömanshus framgår av följande översikt:

	På-mönst-rade	Av-mönst-rade		På-mönst-rade	Av-mönst-rade		På-mönst-rade	Av-mönst-rade
Luleå	1 185	585	Oskarshamn . .	750	757	Hälsingborg .	2 035	2 019
Umeå	389	310	Kalmar	605	582	Halmstad . .	773	856
Örnsköldsvik . .	202	204	Visby	425	419	Göteborg . . .	9 947	10 063
Härnösand . . .	341	318	Karlskrona . . .	156	188	Marstrand . .	679	660
Sundsvall . . .	568	526	Karlshamn . . .	764	770	Uddevalla . .	822	1 002
Söderhamn . . .	193	152	Sölvesborg . . .	542	458	Lysekil . . .	882	1 016
Gävle	738	729	Kristianstad . .	140	142	Strömstad . .	150	153
Stockholm . . .	4 041	4 359	Ystad	488	465	Karlstad . . .	627	710
Nyköping . . .	1 006	976	Trelleborg . . .	519	620	Summa 1940	**33 259**	**33 500**
Norrköping . .	677	625	Malmö	2 224	2 270	» 1939	52 321	53 620
Västervik . . .	267	284	Landskrona . .	1 124	1 282	» 1938	45 575	44 935

Den avgjort största frekvensen kom, efter vad härav synes, på sjömanshuset i Göteborg med 30 % av såväl på- som avmönstringarna, därnäst kom Stockholm med 12 resp. 13 %. Fördelningen på de olika månaderna framgår av nedanstående tablå:

År 1940		Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Påmönstrade		5 093	1 173	3 414	4 449	2 391	2 661	2 430	2 653	2 572	2 395	2 063	1 965
Avmönstrade		5 674	3 466	2 996	3 666	2 624	1 960	2 016	2 103	2 063	2 148	1 949	2 835
Påmönstr. per 100 avmönstr.	1940	90	34	114	121	91	136	121	126	125	111	106	69
	1939	91	91	130	133	132	110	105	95	78	93	95	62
	1938	95	88	125	121	129	118	99	98	114	105	84	56

Inalles kan man per 100 avmönstringar under år 1940 räkna 99 påmönstringar, mot 98 år 1939 och 101 år 1938.

Bland de under året påmönstrade utgjordes 1 945 av fartygsbefälhavare, 5 139 av styrmän och maskinister, 12 195 av däcksmanskap, 9 013 av maskinmanskap och 4 967 av kökspersonal. Bland de avmönstrade voro 1 972 fartygsbefälhavare, 5 423 styrmän och maskinister, 12 109 däcksmanskap, 8 945 maskinmanskap och 5 051 kökspersonal.

Till nationaliteten voro av de under året påmönstrade 33 259 sjömännen 32 005 (eller 96·2 %) svenskar, 299 norrmän, 236 danskar, 216 finnar, 18 tyskar, 479 andra vita samt 6 av annan ras. Bland de under samma tid avmönst-

rade 33 500 sjömännen voro 31 652 (eller 94·5 %) svenskar, 597 norrmän, 344 danskar, 289 finnar, 20 tyskar, 589 andra vita samt 9 av annan ras.

Sjömansförmedlingsverksamheten. Statistiska uppgifter rörande sjömansförmedlingen föreligga för 1940 från 34 arbetsförmedlingar (kontor eller sjömansförmedlingsombud).

Sjömansförmedlingens verksamhet under år 1940.

Hamnar	Ansökn. om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. per 100 lediga platser	Påmönstringar och tillsatta platser inom manskapsgrupperna							
					Däcksmanskap		Maskinmanskap		Kökspersonal		Tillsammans	
					Påm.	T. pl.	Påm.	T. pl.	Påm.	T. pl.	Påm.	T. pl.
Luleå	758	581	517	130	425	206	485	230	160	69	1 070	505
Umeå	360	210	182	171	132	81	112	68	62	32	306	181
Örnsköldsvik	125	121	121	103	72	52	74	45	27	15	173	112
Härnösand .	812	242	232	336	124	87	108	96	42	29	274	212
Sundsvall . .	955	410	393	233	220	183	172	136	90	57	482	376
Hudiksvall .	123	36	34	342	—	13	—	15	—	5	—	33
Söderhamn .	243	115	98	211	82	46	63	38	15	8	160	92
Gävle	1 041	585	563	178	256	220	239	211	106	54	601	485
Stockholm .	7 731	4 486	4 368	172	1 341	1 363	1 176	1 224	701	1 176	3 218	3 763
Västerås . .	441	197	179	224	—	85	—	75	—	16	—	176
Södertälje . .	57	58	58	98	—	25	—	20	—	9	—	54
Oxelösund. .	687	413	407	166	350	189	304	171	131	37	785	397
Norrköping .	1 547	538	497	288	276	208	187	173	89	63	552	444
Motala . . .	278	158	154	176	—	117	—	16	—	15	—	148
Västervik . .	198	155	105	128	136	58	27	20	41	25	204	103
Oskarshamn .	886	336	336	264	325	145	131	130	98	47	554	322
Kalmar . . .	1 757	466	466	377	311	293	99	88	66	47	476	428
Visby . . .	556	322	269	173	167	152	65	52	81	58	313	262
Karlskrona .	599	117	113	512	72	64	31	26	22	5	125	95
Ronneby . .	203	96	91	211	—	44	—	36	—	10	—	90
Karlshamn .	1 274	371	322	343	299	183	151	92	115	33	565	308
Sölvesborg .	1 152	748	740	154	197	293	116	137	69	118	382	548
Åhus	557	148	139	376	80	82	26	31	17	26	123	139
Simrishamn .	133	79	49	168	—	29	—	13	—	2	—	44
Ystad . . .	358	210	164	170	220	88	84	52	63	17	367	157
Trelleborg . .	799	529	487	151	167	169	149	222	69	48	385	439
Malmö . . .	3 625	1 594	1 521	227	819	630	666	545	308	156	1 793	1 331
Landskrona .	1 381	810	796	170	372	298	258	249	171	119	801	666
Hälsingborg .	4 246	1 904	1 879	223	762	644	586	579	267	225	1 615	1 448
Halmstad . .	1 122	624	578	180	302	286	212	193	111	76	625	555
Göteborg . .	19 550	9 640	9 351	203	3 318	3 656	2 952	3 082	1 725	895	7 995	7 633
Lysekil . . .	827	738	680	112	332	513	86	79	53	62	471	654
Uddevalla . .	653	717	578	91	284	232	261	229	117	85	662	546
Karlstad . .	420	320	315	131	253	182	154	110	76	23	483	315
Tillsammans	55 454	28 074	26 782	198	11 694	10916	8 974	8 483	4 892	3 662	25 560	23 061

Såsom närmare framgår av ovanstående tabell, uppgingo samtliga ansökningar om arbete till 55 454, lediga platser till 28 074 och tillsatta platser till 26 782, vilket betecknar en minskning sedan föregående år för ansökningarna med 5·4 % och för lediga och tillsatta platser med resp. 27·5 och 22·7 %. Det genomsnittliga antalet ansökningar per 100 lediga platser var för hela riket 198 under 1940 mot 151 och 217 under resp. 1939 och 1938.

Förmedlingsverksamhetens fördelning på årets skilda månader framgår av nedanstående uppställning:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Arbetssökande personer .	5 393	3 943	4 848	5 730	4 193	3 793	4 039	4 247	4 361	4 565	4 365	4 430
Ansökningar .	5 524	4 044	4 941	6 086	4 371	3 917	4 231	4 336	4 450	4 634	4 425	4 495
Lediga platser	4 435	1 460	2 572	3 205	1 863	2 187	2 395	2 276	2 153	2 010	1 754	1 793
Tillsatta »	3 931	1 416	2 462	3 033	1 784	2 116	2 278	2 214	2 091	1 964	1 723	1 770
Ansökningar pr 100 lediga pl.	125	277	192	190	235	179	177	191	207	231	252	251

Det vid sjömansförmedlingsanstalterna inregistrerade överskottet på arbetskraft uppgick i medeltal per månad till 2 150 personer eller, om man bortser från de förmedlingar, som avse tillfälligt arbete å fartyg i hamn, till 2 335 personer. Överskottet var störst under december och minst under januari med 2 637 resp. 958 personer.

Förmedlingsverksamhetens fördelning på olika bemanningskategorier klarlägges i efterföljande tablå:

	Ansökningar om arbete		Lediga platser		Tillsatta platser		Per 100 lediga platser	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Ansökningar	Tills. platser
Befälhavare	104	0·2	29	0·1	29	0·1	359	100
Styrmän[1]	1 268	2·3	750	2·7	672	2·5	169	90
Maskinister	1 297	2·3	879	3·1	817	3·0	148	93
Däcksmanskap . .	21 618	39·0	11 540	41·1	10 916	40·8	187	95
Maskinmanskap . .	22 773	41·1	8 699	31·0	8 483	31·7	262	98
Kökspersonal . . .	8 217	14·8	3 958	14·1	3 662	13·7	208	93
Andra platser . . .	177	0·3	2 219	7·9	2 203	8·2	8	99
Tillsammans	**55 454**	**100·0**	**28 074**	**100·0**	**26 782**	**100·0**	**198**	**95**

Av kökspersonalen utgjordes c:a $^1/_4$ av kvinnor (2 231 ansökningar och 1 087 tillsatta platser). Denna gren av förmedlingsverksamheten var livligast vid kontoren i Stockholm och Göteborg, där antalet tillsatta platser utgjorde resp. 795 och 148.

Av 1 463 arbetssökande utländska sjömän bereddes 698 anställning genom sjömansförmedlingens försorg.

Verksamhetens omfattning vid de olika förmedlingsställena ävensom förhållandet mellan antalet påmönstringar och förmedlade platser inom manskapsgrupperna framgår av tabellen å sid. 200.

Göteborg ligger fortfarande främst med 35·3 % av samtliga ansökningar om arbete och 34·9 % av tillsatta platser, härnäst kommer Stockholm med 13·9 resp. 16·3 %, Hälsingborg med 7·7 resp. 7·0 % och Malmö med 6·5 resp. 5·7 %.

Av de under året förmedlade 26 782 platserna avse 26 277 eller 98·1 % anställning å ång- och motorfartyg samt 505 (1·9 %) å segel- och pråmfartyg.

[1] Till styrmän ha hänförts jämväl radiotelegrafister.

Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden.

A. Arbetsförmedlingsverksamheten.

Tab. 1. Översikt av verksamheten vid de olika arbetsförmedlingsanstalterna under januari 1941.

Arbetsförmedlingsanstalter	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			Ansökningar per 100 led. pl.
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
Stockholms stad .	14 378	4 915	4 751	7 494	5 409	4 051	21 872	10 324	8 802	212
Stockholms län . .	3 495	1 005	799	1 123	1 082	690	4 618	2 087	1 489	221
Uppsala län . . .	1 605	450	375	634	360	245	2 239	810	620	276
Södermanlands län	2 258	646	427	813	408	287	3 071	1 054	714	291
Östergötlands län .	2 730	1 788	1 169	1 235	936	688	3 965	2 724	1 857	146
Norrköping	2 330	880	742	733	280	224	3 063	1 160	966	264
Jönköpings län . .	2 115	766	528	919	441	272	3 034	1 207	800	251
Kronobergs län . .	1 264	704	549	296	207	155	1 560	911	704	171
Norra Kalmar län .	1 101	448	376	170	112	82	1 271	560	458	227
Södra Kalmar län .	2 243	670	629	729	347	283	2 972	1 017	912	292
Gotlands län . . .	288	90	73	176	149	87	464	239	160	194
Blekinge län . . .	1 842	687	559	987	614	434	2 829	1 301	993	217
Kristianstads län .	2 565	915	674	983	476	353	3 548	1 391	1 027	255
Malmöh. l.: Malmö	5 974	1 034	960	2 482	1 132	958	8 456	2 166	1 918	390
Hälsingborg . .	1 769	354	338	554	213	190	2 323	567	528	410
Länet i övrigt .	4 344	1 217	1 178	1 563	593	467	5 907	1 810	1 645	326
Hallands län . . .	1 717	341	251	1 068	172	140	2 785	513	391	543
Göteborgs stad . .	11 939	2 548	2 401	4 330	2 091	1 590	16 269	4 639	3 991	351
Göteb. o. Boh. län	4 384	679	620	820	372	321	5 204	1 051	941	495
Älvsborgs län . .	3 466	1 256	1 035	2 264	628	495	5 730	1 884	1 530	304
Skaraborgs län . .	1 470	1 010	607	661	541	358	2 131	1 551	965	137
Värmlands län . .	1 939	1 778	893	920	737	502	2 859	2 515	1 395	114
Örebro län	2 583	1 392	881	2 982	1 059	910	5 565	2 451	1 791	227
Västmanlands län .	1 339	681	483	747	598	419	2 086	1 279	902	163
Kopparbergs län .	1 396	1 147	729	742	514	348	2 138	1 661	1 077	129
Gävleborgs län . .	3 389	1 078	851	1 010	335	248	4 399	1 413	1 099	311
Västernorrlands län	6 688	760	680	790	421	348	7 478	1 181	1 028	633
Jämtlands län . .	1 695	1 084	821	810	583	465	2 505	1 667	1 286	150
Västerbottens län .	1 299	972	612	647	400	311	1 946	1 372	923	142
Norrbottens län . .	2 981	1 593	1 133	537	395	285	3 518	1 988	1 418	177
Summa jan. 1941	**96 586**	**32 888**	**26 124**	**39 219**	**21 605**	**16 206**	**135 805**	**54 493**	**42 330**	**249**
» dec. 1940	71 807	22 228	17 856	28 983	19 225	14 677	100 790	41 453	32 533	243
» jan. 1940	74 710	41 109	31 545	28 846	21 599	14 208	103 556	62 708	45 753	165
» » 1939	86 792	31 312	28 672	26 586	20 567	12 943	113 378	51 879	41 615	219
» » 1938	69 784	25 866	22 617	25 372	17 700	10 681	95 156	43 566	33 298	218

I samverkan mellan olika kontor och ombud tillsattes under månaden 2 675 platser, varav 2 155 manliga och 520 kvinnliga. Av dessa *interlokala förmedlingar* gällde 1 563 (1 325 manliga och 238 kvinnliga) platser samverkan mellan arbetsförmedlingar inom olika län.

Tab. 2. Översikt av verksamheten inom olika yrkesgrupper under januari 1941.

Yrkesgrupper	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Jordbruk o. skogshush.	8 618	12 416	6 946	728	639	226	8 941	9 346	13 055	7 172
Jordbruk	4 914	2 914	1 412	719	629	216	5 274	5 633	3 543	1 628
Skogshushållning . .	3 704	9 502	5 534	9	10	10	3 667	3 713	9 512	5 544
Industri o. hantverk .	57 958	6 193	5 573	13 026	2 126	1 893	68 651	70 984	8 319	7 466
Malmbrytning . . .	241	115	111	—	—	—	240	241	115	111
Metall- o. maskinind.	7 247	1 966	1 482	200	61	58	7 210	7 447	2 027	1 540
Jord- och stenind. .	4 495	312	305	52	31	21	4 464	4 547	343	326
Trävaruindustri . .	8 593	1 027	1 010	74	29	29	8 526	8 667	1 056	1 039
Pappers- o. graf. ind.	2 489	74	71	214	90	79	2 625	2 703	164	150
Livsmedelsindustri .	2 676	325	310	2 485	613	584	4 983	5 161	938	894
Textil- o. bekl.-ind.	2 548	424	393	7 287	932	781	9 717	9 835	1 356	1 174
Läder- o. gummiind.	2 459	109	98	1 847	104	75	4 249	4 306	213	173
Kemisk-teknisk ind.	793	177	175	858	262	262	1 586	1 651	439	437
Byggnadsverksamh. .	26 082	1 553	1 512	9	4	4	24 727	26 091	1 557	1 516
Kraft- o. värmeprod.	335	111	106	—	—	—	324	335	111	106
Sjöfart och fiske . .	5 700	1 083	1 078	175	27	26	5 725	5 875	1 110	1 104
Handel o. samfärdsel	15 022	7 742	7 112	9 827	5 586	4 604	22 728	24 849	13 328	11 716
Kontorsarbete . . .	1 223	308	253	1 221	509	427	2 388	2 444	817	680
Affärs- o. lagerarb. .	3 587	478	448	1 747	397	306	5 042	5 334	875	754
Landtransport . . .	7 432	3 589	3 113	343	427	324	6 913	7 775	4 016	3 437
Hotell- o. rest.-rör. .	659	188	177	3 416	2 369	2 051	3 430	4 075	2 557	2 228
Litter. o. konstn. arb.	357	44	42	61	13	10	405	418	57	52
Förvaltn. o. underv. .	1 410	3 040	2 986	1 392	676	643	2 700	2 802	3 716	3 629
Sjukvård o. hygien .	354	95	93	1 647	1 195	843	1 850	2 001	1 290	936
Husligt arbete . . .	118	61	52	13 885	13 215	9 445	10 590	14 003	13 276	9 497
Diversearbete	7 917	5 393	5 363	36	12	12	7 119	7 953	5 405	5 375
Ungdom ut. särsk. utb.	1 253	—	—	1 542	—	—	2 713	2 795	—	—
Summa	**96 586**	**32 888**	**26 124**	**39 219**	**21 605**	**16 206**	**126 467**	**135805**	**54 493**	**42 330**
Därav under 18 år	3 077	2 019	1 473	4 371	2 040	1 666	7 255	7 448	4 059	3 139

Tab. 3. Förhållandet mellan tillgång och efterfrågan å arbetskraft under december 1940 och januari 1941 samt under januari 1940.

Huvudgrupper	Ansökningar på 100 lediga platser									Tillsatta platser på 100 lediga		
	Manliga			Kvinnliga			Tillsammans					
	Jan. 1941	Dec. 1940	Jan. 1940	Jan. 1941	Dec. 1940	Jan. 1940	Jan. 1941	Dec. 1940	Jan. 1940	Män	Kv.	Tills.
Jordbruk o. skogshush.	69	80	66	114	118	78	72	82	67	56	35	55
Jordbruk	169	198	150	114	118	77	159	180	137	48	34	46
Skogshushållning . .	39	41	40	.	.	.	39	41	40	58	.	58
Industri o. hantverk .	936	1 063	591	613	717	302	853	978	519	90	89	90
Sjöfart och fiske . .	526	286	136	.	.	170	529	285	136	100	.	99
Handel o. samfärdsel	194	169	187	176	148	144	186	161	165	92	82	88
Husligt arbete . . .	.	.	.	105	87	94	105	88	95	.	71	72
Diversearbete	147	343	76	.	.	.	147	343	76	99	.	99
Summa	**294**	**323**	**182**	**182**	**151**	**134**	**249**	**243**	**165**	**79**	**75**	**78**
Därav under 18 år	152	164	117	214	167	162	183	165	137	73	82	77

Tab. 4. Verksamheten inom olika yrkesgrupper vid de

A = ansökningar L = lediga

	Arbetsförmedlings-anstalter	Jordbruk			Skogshushållning			Malmbrytning, metall- o. maskin-industri			Trävaruindustri, pappers- o. grafisk industri		
		A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T
1	*Manliga avdeln.* . .	**4 914**	**2 914**	**1 412**	**3 704**	**9 502**	**5 534**	**7 488**	**2 081**	**1 593**	**11082**	**1 101**	**1 081**
2	Stockholms stad . . .	150	—	—	3	—	—	1 419	182	133	510	23	21
3	Stockholms län	460	232	107	89	282	232	425	129	128	263	13	13
4	Uppsala län	131	107	70	29	126	102	132	13	10	106	3	2
5	Södermanlands län . .	135	215	79	42	154	110	484	84	60	293	23	23
6	Östergötlands län . . .	386	336	139	79	460	179	322	254	164	511	246	246
7	Norrköping	143	67	44	15	120	47	115	39	17	210	8	8
8	Jönköpings län	105	132	44	63	353	215	98	22	16	836	62	58
9	Kronobergs län	53	82	27	104	291	197	79	11	10	317	64	64
10	Kalmar län	130	73	28	57	266	215	353	161	149	874	347	346
11	Gotlands län	25	24	9	29	12	12	7	1	1	4	—	—
12	Blekinge län	122	47	23	22	168	123	180	25	10	87	2	2
13	Kristianstads län . . .	392	217	131	37	265	149	113	44	22	559	41	41
14	Malmöhus l.: Malmö .	169	9	9	3	8	8	409	97	94	152	8	8
15	Hälsingborg	93	12	10	—	2	2	139	5	5	55	1	1
16	Länet i övrigt . . .	671	176	154	20	68	68	219	35	31	136	13	12
17	Hallands län	109	44	26	12	146	79	92	11	9	165	5	5
18	Göteborgs stad	191	15	10	2	14	13	869	117	93	781	11	10
19	Göteborgs o. Bohus län .	109	66	31	17	87	81	143	44	34	164	6	5
20	Älvsborgs län	122	96	43	55	329	238	234	108	54	220	88	87
21	Skaraborgs län	227	327	107	41	290	158	72	72	45	206	28	27
22	Värmlands län	77	101	30	149	1 244	448	173	37	27	397	49	49
23	Örebro län	120	174	70	44	540	231	204	82	51	174	3	3
24	Västmanlands län . .	126	168	78	52	191	129	358	158	131	93	2	2
25	Kopparbergs län . . .	42	42	31	171	671	302	141	246	226	348	7	3
26	Gävleborgs län	177	34	31	530	582	379	239	18	12	573	11	11
27	Västernorrlands län .	156	43	37	712	405	346	200	14	9	2 393	16	16
28	Jämtlands län	61	46	29	610	750	520	72	29	26	117	2	2
29	Västerbottens län . . .	44	13	6	350	800	491	31	6	3	198	10	9
30	Norrbottens län	188	16	9	367	878	460	166	37	23	340	9	7
31	*Kvinnliga avdeln.* .	**719**	**629**	**216**	**9**	**10**	**10**	**200**	**61**	**58**	**288**	**119**	**108**
32	Stockholms stad . . .	223	—	—	—	—	—	104	16	14	89	45	38
33	Stockholms län	15	25	13	—	—	—	15	3	3	8	—	—
34	Uppsala län	8	27	4	—	—	—	—	—	—	—	1	1
35	Södermanlands län . .	10	10	3	—	—	—	20	6	5	21	4	4
36	Östergötlands län . . .	13	22	11	—	—	—	8	23	23	10	7	6
37	Norrköping	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
38	Jönköpings län	26	31	7	—	—	—	—	—	—	9	5	3
39	Kronobergs län	2	19	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
40	Kalmar län	6	24	6	—	—	—	—	—	—	5	5	5
41	Gotlands län	5	19	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
42	Blekinge län	14	22	8	—	—	—	2	—	—	1	—	—
43	Kristianstads län . . .	24	26	12	—	—	—	—	—	—	9	4	4
44	Malmöhus l.: Malmö .	38	1	1	—	—	—	19	1	1	26	4	4
45	Hälsingborg	11	1	1	—	—	—	—	—	—	10	1	1
46	Länet i övrigt . . .	27	12	6	—	—	—	—	—	—	14	2	2
47	Hallands län	19	13	5	—	—	—	—	—	—	3	—	—
48	Göteborgs stad	57	—	—	—	—	—	20	2	2	29	18	18
49	Göteborgs o. Bohus län .	3	4	—	—	—	—	1	—	—	6	—	—
50	Älvsborgs län	2	1	1	—	—	—	—	—	—	4	1	—
51	Skaraborgs län	35	52	18	—	—	—	1	—	—	4	—	—
52	Värmlands län	13	54	11	—	—	—	—	—	—	17	15	15
53	Örebro län	16	18	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—
54	Västmanlands län . . .	20	27	9	—	—	—	8	8	8	—	—	—
55	Kopparbergs län . . .	9	27	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	Gävleborgs län	37	28	17	—	—	—	—	2	2	2	—	—
57	Västernorrlands län . .	15	32	15	—	—	—	1	—	—	4	—	—
58	Jämtlands län	45	88	35	—	—	—	—	—	—	1	—	—
59	Västerbottens län . . .	13	26	10	9	10	10	—	—	—	7	7	7
60	Norrbottens län	12	20	10	—	—	—	—	—	—	1	—	—

...platser T = tillsatta platser.

Byggnadsverksamhet			Övriga till industri o. hantverk hörande grupper			Sjöfart o. fiske			Kontorsarbete, allm. tjänst o. fria yrken			Övriga till handel o. samfärdsel hörande grupper			Diverse arbete o. husligt arbete			Ungdom u. utbildning	
A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	
26 082	**1 553**	**1 512**	**13306**	**1 458**	**1387**	**5 700**	**1 088**	**1 078**	**3 344**	**3 487**	**3 374**	**11678**	**4 255**	**3 738**	**8 035**	**5 454**	**5 415**	**1 253**	1
5981	82	78	1 260	169	165	636	242	239	916	689	661	2 829	1 043	969	573	2 485	2 485	101	2
1341	26	25	201	14	14	34	4	4	30	68	64	286	78	55	332	159	157	34	3
527	17	17	181	3	3	1	—	—	205	102	97	138	39	34	138	40	40	17	4
454	4	4	317	9	7	239	42	42	23	37	36	118	40	29	147	38	37	6	5
547	85	82	290	94	83	34	1	1	123	151	144	208	102	72	206	59	59	24	6
652	76	76	332	57	49	142	34	34	51	77	77	607	348	336	43	54	54	20	7
270	12	12	313	12	12	1	—	—	99	105	103	121	27	27	193	41	41	16	8
249	150	150	223	21	19	—	—	—	19	36	36	130	17	14	82	32	32	8	9
532	26	26	385	38	36	283	17	17	94	95	95	185	42	40	445	53	53	6	10
41	—	—	27	—	—	60	3	3	5	33	32	30	4	3	55	13	13	5	11
262	32	30	329	63	61	307	50	50	17	97	96	89	63	30	401	140	134	26	12
556	12	12	394	53	51	119	23	23	32	113	112	200	61	53	136	86	80	27	13
2 458	8	8	615	11	9	327	107	107	198	232	231	979	324	256	608	230	230	56	14
466	7	7	157	4	4	416	77	77	39	89	87	254	135	123	136	22	22	14	15
1 185	54	54	727	80	79	328	85	85	208	193	191	284	169	160	554	344	344	12	16
357	9	9	583	12	12	135	5	5	19	45	45	123	19	16	107	45	45	15	17
2 894	28	28	1 034	47	44	1 848	304	304	537	350	340	2 737	1 108	1 007	837	554	552	209	18
694	75	75	2 249	223	222	265	32	32	20	29	29	218	55	49	454	62	62	51	19
919	93	93	1 288	290	279	26	—	—	51	102	99	283	84	76	244	66	66	24	20
474	78	77	149	29	21	22	1	1	24	57	56	87	43	31	138	85	81	30	21
481	102	102	243	28	27	20	—	—	66	83	83	164	44	40	130	90	87	39	22
564	193	167	1 077	142	140	11	—	—	30	40	36	186	100	77	127	118	106	46	23
362	12	12	91	5	3	30	11	9	29	25	25	85	46	31	99	63	63	14	24
161	36	34	102	13	12	—	—	—	49	36	31	83	29	26	221	67	64	78	25
703	58	58	280	3	3	134	35	35	39	35	34	337	44	31	363	258	257	14	26
1 522	67	67	215	8	8	224	10	10	66	109	108	574	57	50	539	31	29	87	27
349	7	7	133	8	7	3	—	—	119	160	150	93	54	52	74	28	28	64	28
253	11	11	50	6	2	17	—	—	46	61	43	62	37	19	170	28	28	78	29
828	193	191	61	16	15	38	—	—	190	238	233	188	43	32	483	163	163	132	30
9	**4**	**4**	**12529**	**1 942**	**1723**	**175**	**27**	**26**	**4 821**	**2 393**	**1 923**	**5 506**	**3 193**	**2 681**	**13 921**	**13 227**	**9 457**	**1 542**	31
1	1	1	1 431	268	222	89	21	20	1 020	618	415	1 558	950	832	2 711	3 490	2 509	268	32
—	—	—	149	51	35	5	—	—	55	62	39	94	69	54	711	872	546	71	33
—	—	—	158	2	2	—	—	—	166	50	44	48	51	34	217	229	160	37	34
3	—	—	163	15	13	1	—	—	68	25	20	151	68	54	334	280	188	42	35
—	—	—	225	102	89	1	—	—	181	108	92	115	93	74	648	581	393	34	36
—	—	—	443	135	125	—	—	—	36	6	3	75	21	12	138	118	84	39	37
—	—	—	310	32	20	1	—	—	85	41	26	93	64	44	362	268	172	33	38
—	—	—	47	24	22	—	—	—	28	10	10	35	28	22	182	126	100	2	39
5	—	—	160	36	36	3	—	—	113	50	44	109	46	38	452	298	236	46	40
—	—	—	3	3	1	5	1	1	8	5	3	36	17	13	119	104	67	—	41
—	—	—	229	33	31	—	—	—	69	44	33	147	118	95	436	397	267	89	42
—	—	—	157	34	30	—	—	—	76	32	30	210	86	70	437	294	207	70	43
—	—	—	856	96	90	9	—	—	208	95	81	535	151	145	749	784	636	42	44
—	—	—	174	13	8	4	—	—	39	16	16	95	40	38	216	142	126	5	45
—	—	—	541	44	41	1	4	4	277	75	70	132	71	54	542	385	290	29	46
—	—	—	659	10	8	—	—	—	46	7	7	115	26	25	198	116	95	28	47
—	—	—	1 840	153	126	47	—	—	464	368	288	573	356	311	1 007	1 194	845	293	48
—	—	—	437	138	130	1	—	—	56	17	14	57	37	27	231	176	150	28	49
—	—	—	1 622	172	142	1	—	—	84	69	53	132	67	52	391	318	247	28	50
—	—	—	73	101	94	—	—	—	68	35	31	76	63	48	366	290	167	38	51
—	1	1	97	33	32	1	—	—	161	81	74	79	69	53	498	484	316	54	52
—	—	—	2 211	364	361	1	—	—	92	72	62	159	124	115	447	481	372	48	53
—	2	2	42	15	13	—	—	—	55	37	32	126	122	93	442	387	262	54	54
—	—	—	56	30	17	—	—	—	121	48	41	129	100	75	375	309	205	52	55
—	—	—	303	—	—	—	—	—	73	22	19	128	54	44	407	229	166	60	56
—	—	—	53	23	23	4	1	1	154	64	60	116	71	61	408	230	188	35	57
—	—	—	12	5	5	—	—	—	276	194	191	157	95	85	311	201	149	8	58
—	—	—	72	6	5	—	—	—	114	51	48	84	46	37	339	254	194	9	59
—	—	—	6	4	2	1	—	—	128	91	77	142	90	76	247	190	120	—	60

Tab. 5. Sysselsatta personer i slutet av jan. 1941 i jämförelse med slutet av dec. 1940.

Näringsgrenar	Företag med uppgifter för såväl december 1940 som januari 1941									
	Antal företag	Jan. 1941		Indextal för januari 1941 (december 1940 = 100)[1]						
		Arbetare	Övriga	Arbetare			Övriga	Samtliga		
				Män	Kv.	S:a		Män	Kv.	S:a
Malmbrytning o. metallind.	**1 183**	**103 275**	**19 174**	**100·8**	**99·1**	**100·7**	**100·4**	**100·8**	**99·6**	**100·7**
Gruvor o. anrikningsverk	19	2 496	146	103·4	·	103·3	102·1	103·3	·	103·2
Järn-, stål- o. kopparverk	35	14 305	1 677	98·6	·	98·6	100·3	98·7	100·5	98·8
Järn- o. stålmanufaktur .	258	13 390	1 990	103·1	98·7	102·7	100·0	102·8	98·8	102·3
Mekaniska verkstäder . .	582	48 390	9 887	101·0	101·1	101·0	101·2	101·0	101·3	101·0
Skeppsvarv	53	11 186	1 478	100·8	·	100·8	97·4	100·3	102·1	100·4
Elektriska verkstäder . .	70	8 725	3 133	101·5	96·6	100·5	101·4	101·5	98·2	100·8
Annan metallindustri . .	166	4 783	863	98·5	97·8	98·4	93·9	98·0	96·4	97·7
Jord- o. stenindustri . . .	**414**	**12 631**	**1 525**	**94·5**	**102·2**	**95·2**	**98·5**	**94·8**	**102·0**	**95·6**
Kolgruvor	3	904	42	100·0	—	100·0	·	100·0	·	100·0
Torvindustri	48	377	27	95·2	—	95·2	·	95·5	·	94·8
Stenbrott o. stenhuggerier	107	1 758	194	82·7	·	82·7	92·4	83·5	·	83·5
Cementfabriker, kalkbruk	85	2 266	324	97·2	·	97·1	100·3	97·6	94·9	97·5
Tegelbruk	113	2 385	409	95·3	·	95·2	98·8	95·6	97·8	95·7
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	18	2 805	315	99·1	103·3	100·7	100·0	99·0	103·4	100·6
Glasbruk	40	2 136	214	96·1	103·1	96·7	98·6	96·2	103·8	96·9
Träindustri	**547**	**16 910**	**2 049**	**91·1**	**96·3**	**91·2**	**98·6**	**91·8**	**97·6**	**92·0**
Sågverk o. hyvlerier . .	230	7 606	786	91·1	·	91·1	98·4	91·8	88·1	91·7
Snickeri- o. möbelfabriker	279	8 125	1 106	91·0	96·0	91·1	98·8	91·7	98·9	91·9
Annan trävaruindustri .	38	1 179	157	92·3	100·0	93·1	98·1	92·9	99·4	93·7
Pappers- o. grafisk ind. .	**480**	**26 924**	**5 428**	**104·0**	**97·2**	**102·8**	**99·8**	**103·8**	**98·1**	**102·3**
Pappersmassefabriker . .	68	8 822	1 225	113·6	·	113·6	101·5	111·9	112·0	111·9
Pappersbruk o. pappfabr. .	46	7 001	792	101·8	96·1	100·7	100·6	101·7	96·6	100·7
Annan pappersindustri .	95	3 937	529	97·1	97·9	97·6	97·8	97·0	98·1	97·6
Grafisk industri	251	7 164	2 880	96·2	96·4	96·2	99·2	96·7	98·4	97·1
Livsmedelsindustri	**645**	**22 158**	**7 373**	**98·0**	**97·2**	**97·7**	**99·0**	**97·9**	**98·4**	**98·0**
Kvarnar	38	1 254	347	103·7	134·7	106·2	102·1	103·3	121·7	105·3
Bagerier	156	3 803	1 309	97·7	99·4	98·3	101·7	98·0	100·5	99·1
Råsockerbruk o. raffinad. .	25	3 504	530	103·4	118·0	105·4	94·6	102·0	115·8	103·8
Choklad- o. karamellfabr.	52	2 338	538	100·0	98·6	98·9	98·4	99·5	98·6	98·8
Bryggerier o. läskedrycksf.	176	4 383	1 028	94·7	90·2	94·0	96·1	94·9	91·7	94·4
Tobaksfabriker	9	1 662	190	95·5	94·4	94·7	95·5	95·0	94·7	94·8
Slakterier o. konservfabr.	94	2 666	1 279	95·3	83·6	92·0	99·1	95·8	91·3	94·2
Annan livsmedelsindustri	95	2 548	2 152	96·6	100·5	97·5	100·0	97·1	100·4	98·6
Textil- o. beklädnadsind. .	**514**	**52 571**	**6 633**	**100·1**	**103·5**	**102·3**	**99·9**	**100·0**	**103·2**	**102·1**
Bomullsindustri	41	12 920	977	100·8	107·5	104·1	101·0	100·8	107·2	103·9
Jute- o. linneindustri . .	10	2 278	145	87·5	98·2	92·8	101·4	88·5	98·4	93·3
Ylleindustri	61	8 461	1 043	99·0	97·2	98·1	99·7	99·0	97·5	98·3
Trikåfabriker	91	7 149	831	97·4	100·3	99·7	99·6	97·9	100·3	99·7
Skrädderier o. sömnadsfabr.	204	16 999	2 672	98·3	103·7	102·9	98·9	98·2	103·3	102·3
Annan hithörande industri	107	4 764	965	115·6	113·0	113·9	101·6	112·8	111·0	111·7
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	**260**	**19 750**	**2 826**	**100·0**	**101·3**	**100·6**	**99·0**	**100·1**	**100·8**	**101·4**
Garverier	26	1 908	207	99·3	102·6	99·7	101·0	99·5	101·8	99·8
Skofabriker	111	8 282	936	98·0	103·7	100·5	102·3	98·4	103·7	100·6
Gummivarufabriker . . .	21	6 485	991	103·8	98·7	101·2	96·6	103·3	97·8	100·6
Annan hithörande industri	102	3 075	692	99·4	101·3	100·2	97·7	99·2	100·5	99·8
Kemisk-teknisk industri .	**177**	**8 441**	**2 524**	**100·7**	**103·4**	**101·4**	**99·7**	**100·5**	**102·4**	**101·0**
Färg-, olje- o. parfymfabr.	74	2 194	1 127	96·8	94·3	96·0	101·0	98·0	96·9	97·6
Sprängämnesfabriker . .	7	853	79	100·0	101·1	100·5	103·9	100·2	101·5	100·8
Tändsticksfabriker . . .	8	1 473	217	101·1	97·3	99·7	94·8	100·7	95·7	99·0
Annan kemisk-tekn. ind. .	88	3 921	1 101	102·6	123·1	105·7	99·1	101·9	114·4	104·2
Samtliga industrigrupper	**4 200**	**262 660**	**47 530**	**99·6**	**101·5**	**100·1**	**99·8**	**99·6**	**101·3**	**100·0**
Byggnadsverksamhet . .	1 038	8 868	1 703	102·5	·	102·5	97·9	101·7	101·5	101·7
Statliga verk o. byggn.-arb.	170	25 499	6 766	104·1	96·7	103·4	110·8	105·5	99·2	104·9
Komm. verk o. byggnadsarb.	202	11 564	2 635	96·9	98·4	96·9	100·2	97·4	100·9	97·5
Handel o. varulager . . .	1 237	6 218	22 971	96·0	95·6	96·0	93·5	96·9	91·2	94·0
Samfärdsel	144	3 742	954	70·7	·	71·0	93·7	73·9	100·0	74·7
Banker	114	—	4 890	—	—	—	98·2	96·9	101·1	98·2
Försäkringsföretag . . .	56	—	4 578	—	—	—	102·0	99·9	103·4	102·0
Samtliga näringsgrenar	**7 161**	**318 551**	**92 027**	**99·3**	**101·3**	**99·7**	**98·8**	**99·4**	**99·7**	**99·5**

[1] Se Anm. vid slutet av tabellavdelningen.

Tab. 6. Indextal över antalet sysselsatta arbetare. September 1939 = 100.

Näringsgrenar	1939	1940							1941
	Dec.	Jan.	Febr.	Maj	Aug.	Okt.	Nov.	Dec.	Jan.
Malmbrytning o. metallind.	**95·9**	**97·0**	**97·1**	**93·8**	**96·8**	**102·3**	**101·8**	**98·6**	**99·3**
Gruvor o. anrikningsverk .	90·2	90·0	90·2	88·5	102·8	106·7	105·5	103·0	106·4
Järn-, stål- o. kopparverk .	93·5	95·7	96·7	92·3	96·3	100·1	100·8	98·3	96·9
Järn- o. stålmanufaktur . .	95·2	96·4	93·2	82·7	83·5	88·6	88·1	82·5	84·7
Mekaniska verkstäder . . .	96·7	97·8	98·5	96·7	101·2	107·7	106·9	104·7	105·7
Skeppsvarv	95·6	102·9	106·3	112·1	107·9	113·1	114·8	110·1	111·0
Elektriska verkstäder . . .	98·5	100·0	99·7	102·0	105·9	110·4	107·6	103·5	104·0
Annan metallindustri . . .	97·9	94·7	95·5	82·7	79·0	85·4	84·8	82·9	81·6
Jord- o. stenindustri . . .	**76·0**	**69·2**	**64·8**	**67·8**	**68·5**	**66·4**	**63·1**	**56·2**	**53·5**
Kolgruvor	89·0	99·7	103·5	107·0	115·1	120·9	124·8	120·3	120·3
Torvindustri	48·7	41·4	52·9	144·8	108·6	100·1	91·4	72·3	68·3
Stenbrott o. stenhuggerier .	77·6	65·6	56·7	63·3	59·8	59·2	56·3	50·6	41·8
Cementfabriker, kalkbruk .	82·3	76·5	74·7	78·6	80·2	77·6	70·8	57·4	55·7
Tegelbruk	49·1	42·2	37·1	59·1	63·1	50·4	41·3	32·1	30·6
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	98·3	95·2	91·0	64·3	62·8	64·4	68·8	70·8	71·8
Glasbruk	89·8	83·9	80·5	54·9	61·9	71·8	68·9	59·5	57·5
Träindustri	**73·4**	**70·9**	**69·5**	**68·2**	**75·4**	**78·9**	**76·1**	**66·8**	**60·9**
Sågverk o. hyvlerier . . .	64·5	64·1	62·2	78·8	83·1	82·2	77·3	63·4	57·8
Snickeri- o. möbelfabriker .	83·6	77·9	76·8	59·2	69·9	78·5	77·2	71·0	64·7
Annan trävaruindustri . .	85·1	88·3	87·7	78·6	83·7	80·1	76·3	73·9	68·8
Pappers- o. grafisk ind. . .	**92·3**	**91·4**	**90·9**	**74·9**	**66·1**	**71·1**	**73·5**	**69·5**	**71·4**
Pappersmassefabriker . . .	86·4	84·8	83·4	68·5	53·8	58·4	58·9	48·8	55·4
Pappersbruk o. pappfabr. .	92·0	95·2	95·7	72·8	58·9	63·8	68·3	68·4	68·9
Annan pappersindustri . .	99·1	96·8	96·6	84·6	81·2	86·8	89·5	85·2	83·2
Grafisk industri	101·7	98·6	98·0	85·3	86·5	92·1	93·8	95·0	91·4
Livsmedelsindustri	**96·4**	**96·0**	**95·3**	**97·6**	**96·6**	**108·8**	**109·2**	**90·0**	**87·9**
Kvarnar	89·0	90·1	88·5	93·4	95·4	98·2	93·1	88·1	93·6
Bagerier	88·4	89·3	93·2	104·0	97·9	93·9	89·8	88·5	87·0
Råsockerbruk o. raffinad. .	90·6	93·0	90·7	94·0	99·6	176·2	172·3	81·0	85·4
Choklad- o. karamellfabr. .	89·4	78·2	84·5	81·4	93·7	102·0	102·2	80·3	79·4
Bryggerier o. läskedrycksf. .	96·6	95·5	94·2	97·1	96·5	93·6	93·4	95·9	90·1
Tobaksfabriker	87·0	94·2	93·8	92·5	79·3	75·3	84·5	76·6	72·5
Slakterier o. konservfabr. .	97·6	99·6	92·1	98·0	115·7	120·6	124·6	116·6	107·3
Annan livsmedelsindustri .	107·9	104·8	100·3	90·0	82·3	88·1	96·4	94·7	92·3
Textil- o. beklädnadsind. . .	**97·7**	**100·3**	**102·4**	**98·4**	**93·9**	**93·6**	**92·9**	**88·8**	**90·8**
Bomullsindustri	97·7	101·5	102·8	98·3	96·9	96·0	95·6	90·2	93·9
Jute- o. linneindustri . . .	101·5	102·3	106·1	102·4	99·3	100·7	100·7	100·9	93·6
Ylleindustri	103·8	104·7	108·6	106·9	103·1	101·7	101·4	100·4	98·5
Trikåfabriker	99·6	102·3	104·6	97·1	88·7	86·1	86·3	85·4	85·1
Skrädderier o. sömnadsfabr.	94·4	97·4	99·3	97·3	93·1	93·4	91·8	86·3	88·8
Annan hithörande industri .	97·0	97·1	98·7	91·1	84·5	86·6	86·5	76·9	87·6
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	**98·3**	**98·9**	**100·9**	**99·0**	**90·3**	**98·2**	**97·4**	**93·1**	**93·7**
Garverier	107·6	115·7	117·3	126·1	120·0	127·9	120·9	120·7	120·3
Skofabriker	100·0	100·7	103·4	98·8	100·5	99·9	98·9	93·8	94·3
Gummivarufabriker	93·2	91·0	92·3	93·6	67·5	84·0	84·8	82·4	83·4
Annan hithörande industri .	100·8	97·4	99·0	89·6	92·1	100·6	100·3	92·8	93·0
Kemisk-teknisk industri . .	**102·5**	**103·9**	**104·1**	**95·3**	**82·1**	**89·6**	**94·0**	**76·4**	**77·5**
Färg-, olje- o. parfymfabr. .	109·9	102·4	103·4	95·9	83·5	90·8	89·3	80·4	77·2
Sprängämnesfabriker . . .	113·0	118·0	121·9	133·7	146·4	149·3	153·6	73·4	73·8
Tändsticksfabriker	109·8	124·3	128·9	88·0	32·7	54·1	71·5	72·9	72·7
Annan kemisk-teknisk ind. .	88·6	86·5	82·0	85·2	86·0	87·6	88·4	81·7	86·4
Samtliga industrigrupper	**92·9**	**92·9**	**92·9**	**88·6**	**87·3**	**91·6**	**91·3**	**85·3**	**85·4**
Byggnadsverksamhet	59·3	56·6	55·8	58·7	57·8	50·4	45·8	37·9	38·8
Statliga verk o. byggn.-arb. .	86·4	90·3	93·1	105·9	121·5	124·8	118·2	102·2	105·7
Komm. verk o. byggnadsarb.	90·4	86·2	83·3	80·8	79·1	82·8	81·1	78·7	76·3
Handel o. varulager	85·5	81·0	78·8	72·1	69·6	76·0	77·2	79·3	76·1
Samtliga näringsgrenar	**90·4**	**89·8**	**89·4**	**87·3**	**87·2**	**90·7**	**90·0**	**83·4**	**83·1**

Tab. 7. Arbetstillgången enligt uppgifter från företagare (konjunktursiffror).

Näringsgrenar	1940											1941
	Jan.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Jan.
Malmbrytning o. metallind.	3·99	3·84	3·81	3·64	3·77	3·73	3·64	3·59	3·60	3·59	3·67	3·60
Gruvor o. anrikningsverk	3·46	3·51	3·90	3·84	4·19	4·31	3·42	4·11	4·19	3·80	3·50	3·62
Järn-, stål- o. kopparverk	4·70	4·31	4·32	3·98	3·87	4·32	3·60	3·36	3·35	3·49	3·99	3·66
Järn- o. stålmanufaktur	3·59	3·21	3·31	3·14	3·07	2·95	3·19	3·13	3·24	3·18	3·09	2·82
Mekaniska verkstäder	4·01	3·98	3·95	3·82	4·05	3·92	3·89	3·93	3·84	3·79	3·89	3·82
Skeppsvarv	3·95	4·22	3·96	3·76	4·08	3·80	3·71	3·47	3·96	3·87	4·04	3·87
Elektriska verkstäder	3·78	3·68	3·50	3·66	3·30	3·48	3·49	3·38	3·54	3·28	3·27	3·48
Annan metallindustri	3·56	3·28	3·02	2·72	2·81	2·73	2·40	2·62	2·68	2·65	2·65	2·95
Jord- o. stenindustri	2·80	2·74	2·62	2·69	2·85	2·90	2·84	2·82	2·69	2·91	2·71	2·68
Kolgruvor	3·50	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00
Torvindustri	3·26	3·53	3·56	4·14	4·20	3·97	3·48	3·97	3·79	4·08	3·68	3·71
Stenbrott o. stenhuggerier	2·26	2·10	2·12	2·22	2·30	3·45	2·89	3·07	2·28	2·05	1·97	1·89
Cementfabriker, kalkbruk	2·86	2·69	3·20	3·26	3·05	3·03	2·88	2·96	2·66	2·65	2·38	2·22
Tegelbruk	3·25	2·96	2·57	2·65	3·03	2·67	2·38	2·40	2·39	1·83	1·74	2·46
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	2·79	2·86	2·18	1·23	2·22	1·91	1·91	2·46	2·76	3·81	3·19	3·47
Glasbruk	2·46	2·45	2·32	2·38	2·37	3·18	3·29	2·60	2·65	3·03	3·08	2·67
Träindustri	2·93	2·85	2·70	2·81	2·80	2·96	3·01	3·15	3·09	3·06	2·98	2·52
Sågverk o. hyvlerier	3·26	3·27	2·98	3·22	3·22	3·20	3·08	3·18	2·99	3·03	3·07	2·64
Snickeri- o. möbelfabriker	2·59	2·48	2·39	2·40	2·34	2·72	2·93	3·23	3·25	3·01	2·91	2·37
Annan trävaruindustri	3·15	2·92	2·67	2·61	2·86	2·98	3·00	2·53	2·75	3·65	2·95	2·70
Pappers- o. grafisk ind.	3·48	3·37	2·89	2·37	2·45	2·25	2·41	2·56	2·64	2·86	2·87	2·70
Pappersmassefabriker	3·45	3·49	3·13	2·64	2·45	2·41	2·40	2·57	2·28	2·21	2·42	2·27
Pappersbruk o. pappfabr.	4·37	3·87	2·91	1·97	2·15	1·71	2·19	2·16	2·19	2·67	2·59	2·54
Annan pappersindustri	3·42	3·12	2·93	2·72	2·89	2·60	2·64	2·87	3·34	3·47	3·25	3·16
Grafisk industri	2·98	2·91	2·65	2·41	2·46	2·32	2·48	2·69	2·97	3·27	3·34	3·05
Livsmedelsindustri	3·33	3·36	3·57	3·59	3·62	3·60	3·52	3·51	3·51	3·46	3·39	3·18
Kvarnar	3·31	3·56	4·18	3·92	3·56	3·77	3·81	4·06	3·97	3·94	4·02	3·93
Bagerier	3·14	3·33	3·77	3·87	3·59	3·79	3·60	3·51	3·28	3·19	3·51	3·28
Råsockerbruk o. raffinad.	3·26	3·15	3·54	3·56	3·85	3·68	3·53	3·46	3·69	3·66	3·12	3·12
Choklad- o. karamellfabr.	3·10	3·33	3·44	3·49	3·83	3·98	4·10	4·11	4·14	3·97	4·20	3·82
Bryggerier o. läskedrycksf.	3·02	3·09	3·22	3·53	3·63	3·47	2·86	2·85	2·82	2·68	2·88	2·45
Tobaksfabriker	4·42	4·00	3·32	3·05	3·29	2·37	3·02	3·05	3·18	2·97	2·96	3·06
Slakterier o. konservfabriker	3·32	3·34	3·52	3·43	3·34	3·63	3·65	3·68	3·74	3·87	3·58	3·35
Annan livsmedelsindustri	3·69	3·70	3·82	3·58	3·77	3·56	3·62	3·63	3·45	3·57	3·37	3·26
Textil- o. beklädnadsind.	4·11	4·09	3·93	3·85	3·66	3·70	3·69	3·48	3·38	3·39	3·32	3·23
Bomullsindustri	4·28	4·31	4·19	4·41	4·11	4·09	3·95	3·15	2·90	3·14	3·05	3·07
Jute- o. linneindustri	4·52	4·23	4·41	4·16	3·95	3·51	3·39	3·52	3·59	4·04	3·95	3·88
Ylleindustri	4·57	4·60	4·51	4·33	4·23	4·25	4·16	4·14	3·98	3·78	3·78	3·51
Trikåfabriker	4·31	4·31	4·04	3·98	3·66	3·69	3·50	3·49	3·51	3·44	3·46	3·38
Skräddorier o. sömnadsfabr.	3·78	3·73	3·50	3·33	3·21	3·30	3·49	3·39	3·38	3·29	3·17	3·12
Annan hithörande industri	3·84	3·74	3·42	3·05	2·97	3·01	3·21	3·30	3·25	3·22	3·15	3·29
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	4·34	4·18	4·08	3·97	3·65	3·50	3·66	3·62	3·74	3·67	3·68	3·47
Garverier	4·62	4·45	4·59	4·47	3·97	4·01	3·81	3·81	3·69	3·63	3·66	3·54
Skofabriker	4·46	4·16	3·91	3·91	3·85	3·91	4·03	3·88	3·65	3·52	3·55	3·15
Gummivarufabriker	4·34	4·22	4·28	4·17	3·42	2·35	3·09	3·25	3·86	3·86	3·90	3·86
Annan hithörande industri	3·77	3·58	3·39	3·26	3·45	3·41	3·58	3·60	3·75	3·70	3·62	3·46
Kemisk-teknisk industri	3·95	3·70	3·20	2·75	3·09	2·87	3·04	3·29	3·31	3·37	2·82	2·74
Färg-, olje- o. parfymfabr.	3·79	3·31	3·58	3·09	2·63	2·48	2·82	2·74	2·89	2·99	2·56	2·48
Sprängämnesfabriker	4·04	4·77	3·58	4·21	3·87	3·66	3·43	4·94	4·75	4·75	3·57	3·49
Tändsticksfabriker	5·00	4·00	2·00	1·00	2·00	2·00	2·00	2·00	2·00	2·00	2·00	1·85
Annan kemisk-teknisk ind.	3·34	3·28	3·67	3·45	3·46	3·27	3·41	3·33	3·28	3·52	3·26	3·22
Samtliga industrigrupper	3·77	3·68	3·57	3·46	3·46	3·45	3·48	3·39	3·39	3·40	3·38	3·25
Byggnadsverksamhet	2·53	2·36	2·51	2·46	2·43	2·50	2·55	2·46	2·32	2·26	2·01	2·18
Statliga verk o. byggn.-arb.	3·81	3·76	3·86	3·85	3·83	3·72	3·74	3·82	3·72	3·50	3·60	3·48
Komm. verk o. byggn.-arb.	3·12	3·10	3·24	3·36	3·20	3·00	3·06	2·98	2·96	2·97	2·76	2·74
Handel o. varulager	3·26	3·30	3·26	3·10	3·17	3·14	3·14	3·15	3·10	3·29	3·47	3·05
Samfärdsel	3·70	3·26	3·57	3·01	2·77	2·70	2·59	2·69	2·83	3·18	2·99	3·01
Banker	4·48	4·40	4·44	4·03	4·08	4·06	3·64	3·54	3·53	3·66	4·01	3·70
Försäkringsföretag	3·71	3·90	3·70	3·84	3·64	3·67	3·58	3·57	3·48	3·57	3·46	3·61
Samtliga näringsgrenar	3·66	3·60	3·53	3·44	3·42	3·40	3·38	3·36	3·35	3·35	3·35	3·21

Tab. 8. Till statens arbetsmarknadskommission rapporterade nyanställningar och entledigganden under januari 1941 i jämförelse med föregående månad.

Näringsgrenar	Antal rapporterande företag		Antal nyanställda		Antal entledigade		Ökning (+) eller minskning (−)	
	dec.	jan.	dec.	jan.	dec.	jan.	dec.	jan.
Malmbrytning o. metallindustri	**87**	**102**	**772**	**1 698**	**1 155**	**1 198**	**− 383**	**+ 500**
Gruvor o. anrikningsverk	5	3	9	32	70	12	− 61	+ 20
Järn-, stål- o. kopparverk	13	9	172	350	151	184	+ 21	+ 166
Järn- o. stålmanufaktur	8	5	10	23	68	110	− 58	− 87
Mekaniska verkstäder	44	58	434	639	525	593	− 91	+ 46
Skeppsvarv	7	10	98	471	72	109	+ 26	+ 362
Elektriska verkstäder	5	6	42	142	212	81	− 170	+ 61
Annan metallindustri	5	11	7	41	57	109	− 50	− 68
Jord- o. stenindustri	**38**	**16**	**67**	**106**	**793**	**211**	**− 726**	**− 105**
Kolgruvor	1	1	4	5	10	2	− 6	+ 3
Torvindustri	1	1	5	4	—	—	+ 5	+ 4
Stenbrott o. stenhuggerier	5	4	4	11	99	25	− 95	− 14
Cementfabriker, kalkbruk	9	4	1	18	307	98	− 306	− 80
Tegelbruk	*15*	*2*	*18*	—	*115*	*16*	− 97	− *16*
Porslins-, kakel- o. lergodsfabr.	3	2	35	59	5	5	+ 30	+ 54
Glasbruk	4	2	—	9	257	65	− 257	− 56
Träindustri	**24**	**24**	**10**	**52**	**493**	**474**	**− 483**	**− 422**
Sågverk o. hyvlerier	14	8	—	35	321	146	− 321	− 111
Snickerier o. möbelfabriker	7	12	5	2	157	319	− 152	− 317
Annan trävaruindustri	3	4	5	15	15	9	− 10	+ 6
Pappers- o. grafisk industri	**22**	**15**	**337**	**979**	**1 064**	**217**	**− 727**	**+ 762**
Pappersmassefabriker	9	9	78	759	931	98	− 853	+ 661
Pappersbruk o. pappfabriker	5	3	185	139	22	28	+ 163	+ 111
Annan pappersindustri	5	2	39	14	67	52	− 28	− 38
Grafisk industri	3	1	35	67	44	39	− 9	+ 28
Livsmedelsindustri	**40**	**30**	**74**	**187**	**2 237**	**535**	**− 2 163**	**− 348**
Kvarnar	2	4	—	20	29	22	− 29	− 2
Bagerier	3	1	33	—	21	64	+ 12	− 64
Råsockerbruk o. raffinaderier	17	9	16	36	1 677	109	− 1 661	− 73
Choklad- o. karamellfabriker	8	6	2	93	373	46	− 371	+ 47
Bryggerier o. läskedrycksfabriker	—	1	—	—	—	32	—	− 32
Slakterier o. konservfabriker	5	3	10	7	87	209	− 77	− 202
Annan livsmedelsindustri	5	6	13	31	50	53	− 37	− 22
Textil- o. beklädnadsindustri	**26**	**27**	**137**	**312**	**409**	**236**	**− 272**	**+ 76**
Bomullsindustri	7	7	105	135	100	54	+ 5	+ 81
Jute- o. linneindustri	—	—	—	—	—	—	—	—
Ylleindustri	2	4	—	20	45	77	− 45	− 57
Trikåfabriker	3	2	20	31	10	10	+ 10	+ 21
Skrädderier o. sömnadsfabriker	10	8	12	73	202	79	− 190	− 6
Annan hithörande industri	4	6	—	53	52	16	− 52	+ 37
Läder-, hår- o. gummivaruind.	**10**	**7**	**86**	**212**	**248**	**123**	**− 162**	**+ 89**
Garverier	2	1	10	9	6	—	+ 4	+ 9
Skofabriker	2	1	—	—	67	7	− 67	− 7
Gummivarufabriker	3	4	70	194	71	105	− 1	+ 89
Annan hithörande industri	3	1	6	9	104	11	− 98	− 2
Kemisk-teknisk industri	**13**	**9**	**102**	**113**	**256**	**54**	**− 154**	**+ 59**
Färg-, olje- o. parfymfabriker	3	1	2	—	158	24	− 156	− 24
Sprängämnesfabriker	2	2	38	26	22	8	+ 16	+ 18
Tändsticksfabriker	1	1	4	12	7	4	− 3	+ 8
Annan kemisk-teknisk industri	7	5	58	75	69	18	− 11	+ 57
Samtliga industrigrupper	**260**	**230**	**1 585**	**3 659**	**6 655**	**3 048**	**− 5 070**	**+ 611**
Byggnadsverksamhet	158	128	1 317	1 546	2 805	1 911	− 1 488	− 365
Handel o. varulager	23	16	203	74	391	161	− 188	− 87
Samfärdsel	1	—	9	—	7	—	+ 2	—
Hotell- o. restaurangrörelse	2	1	44	51	40	31	+ 4	+ 20
Banker och försäkringsföretag	2	—	10	—	5	—	+ 5	—
Samtliga näringsgrenar	**446**	**375**	**3 168**	**5 330**	**9 903**	**5 151**	**− 6 735**	**+ 179**
Kvinnor			630	986	1 917	870	− 1 287	+ 116

[1] Rapportskyldighet föreligger endast ifråga om förändringar av viss omfattning. Beträffande principerna för redovisningen hänvisas till statens arbetsmarknadskommissions kungörelse, S.F.S. 1940: 588 samt Soc. Medd. årg. 1940, sid. 409.

D. Arbetslösheten inom fackförbunden.

Tab. 9. Arbetslösheten inom fackförbunden den 31 december 1940.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar		Arbetslösa			Föregående månad		
		Samtliga	Därav kvinnor	Samtliga		Därav kvinnor	Medlemmar	Därav arbetslösa	%
				Antal	%				
Beklädnadsarbetareförb. . .	94	24 599	20 273	3 514	14·3	3 139	28 257	1 569	5·6
Bleck- o. plåtslagareförb. .	53	2 735	—	495	18·1	—	2 753	365	13·3
Bokbindareförbundet . . .	51	8 047	5 132	485	6·0	332	8 026	327	4·1
Bryggeriindustriarb.-förb. .	115	7 388	1 588	549	7·4	252	7 268	657	9·0
Byggnadsträarbetareförb. .	333	34 411	—	16 012	46·6	—	33 877	13 074	38·6
De förenade förbunden . .	55	11 933	3 636	553	4·6	219	12 115	570	4·7
Elektriska arbetareförb. . .	69	7 700	—	590	7·7	—	7 577	479	6·3
Gjutareförbundet	111	8 193	—	734	9·0	—	8 131	396	4·9
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	509	61 952	7 519	18 869	30·5	1 636	63 376	13 813	21·8
Byggnadsind.-arb. . . .	171	23 929	648	9 734	40·7	263	28 889	7 271	30·5
Byggnadsämnesind.-arb.	175	11 639	363	4 660	40·0	31	12 412	3 539	28·5
Glasbruksarb.	39	3 482	84	509	14·6	16	3 820	354	9·3
Sockerfabriksarb. . . .	18	4 957	897	1 393	28·1	322	5 170	455	8·8
Tändsticksarb.	4	1 392	555	202	14·5	117	1 893	238	17·1
Övriga arb.	102	16 553	4 972	2 371	14·3	887	16 742	1 956	11·7
Gruvindustriarbetareförb. .	52	9 233	53	274	3·0	3	9 571	226	2·4
Handelsarbetareförb. . . .	256	41 147	17 097	2 381	5·8	577	41 019	2 203	5·4
Kommunalarbetareförb. . .	289	42 883	11 470	2 861	6·7	904	44 908	2 299	5·1
Lantarbetareförbundet . .	674	38 433	642	2 000	5·2	375	36 666	1 750	4·8
Litografförbundet	19	2 826	169	239	8·5	40	2 830	151	5·3
Livsmedelsarbetareförb. . .	126	27 786	8 327	3 157	11·4	1 254	27 375	2 418	8·8
Metallindustriarb.-förb. . .	297	172 376	10 617	10 652	6·2	1 017	172 558	9 737	5·6
Järnbruksarbetare . . .	58	36 401	481	789	2·2	61	36 150	657	1·8
Verkstadsarbetare . . .	239	135 975	10 136	9 863	7·3	956	136 408	9 080	6·7
Murareförbundet	101	9 284	—	5 774	62·2	—	10 003	4 909	49·1
Målareförbundet	174	13 745	2	6 008	43·7	—	14 096	5 385	38·2
Pappersindustriarb.-förb. .	134	31 268	1 532	6 509	20·8	349	32 202	6 987	21·7
Sadelm.- o. tapetseraref. .	57	3 750	791	616	16·4	127	3 731	262	7·0
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	52	11 673	4 853	2 340	20·0	1 168	11 523	673	5·8
Skogs- o. flottningsarb.-förb.	265	13 946	4	4 866	34·9	—	14 349	5 077	35·4
Stenindustriarbetareförb. .	123	6 370	1	2 061	32·4	—	6 447	1 413	21·9
Sågverksindustriarb.-förb. .	211	19 057	17	8 382	44·0	10	20 220	5 432	26·9
Textilarbetareförbundet . .	99	38 661	22 041	1 919	5·0	1 382	38 744	1 901	4·9
Tobaksindustriarb.-förb. .	12	2 375	1 814	126	5·3	114	2 385	131	5·5
Transportarbetareförb. . .	132	19 660	220	2 993	15·2	71	21 575	3 569	16·5
Träindustriarbetareförb. . .	238	22 121	344	5 813	26·3	102	20 309	1 891	9·3
Typografförbundet	105	11 772	607	849	7·2	75	11 772	835	7·1
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	232	20 110	—	7 836	39·0	—	24 324	7 554	31·1
Summa	5 038	725 434	118 749	119 487	16·5	13 146	737 987	96 053	13·0
Utom skogs- o. flottn.-arb. .	4 773	711 488	118 745	114 621	16·1	13 146	723 638	90 976	12·6

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under december uppgivits till inalles 439 506.

Tab. 10. Antalet arbetslösa i olika fackförbund i procent av det redovisade medlemsantalet 30/11 1939—31/12 1940.

Fackförbund	30/11	31/12	31/1	29/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12
Beklädnadsarbetareförb.	4·3	14·9	5·7	5·3	5·0	3·8	5·1	6·7	6·7	5·4	4·7	4·2	5·6	14·3
Bleck- o. plåtslagareförb.	11·7	14·9	19·6	26·0	27·7	20·0	14·5	11·6	9·6	8·1	6·2	9·1	13·3	18·1
Bokbindareförbundet	1·8	2·8	3·9	3·9	4·4	5·8	5·8	6·0	6·1	6·5	6·5	5·5	4·1	6·0
Bryggeriindustriarbetareförb.	6·1	5·5	5·3	6·6	6·5	5·9	3·0	2·1	2·4	3·5	6·0	8·2	9·0	7·4
Byggnadsträarbetareförb.	29·9	38·5	44·5	46·1	52·6	27·6	23·9	25·8	24·0	23·7	26·7	34·1	38·6	46·6
De förenade förbunden	2·9	2·9	3·5	3·8	5·0	3·4	3·6	4·5	5·0	5·6	5·2	4·4	4·7	4·6
Elektriska arbetareförb.	3·5	6·9	9·3	12·8	15·4	8·4	7·0	5·5	4·9	4·3	4·8	5·1	6·3	7·7
Gjutareförbundet	2·2	8·0	2·2	3·1	3·5	2·4	2·5	3·3	3·4	4·7	4·2	4·6	4·9	9·0
Grov- o. fabriksarbetareförb.	19·2	30·9	29·4	30·9	33·5	20·2	15·7	14·8	14·9	16·0	18·2	19·2	21·8	30·5
Byggnadsind.-arb.	29·2	48·4	41·2	48·7	46·1	25·1	17·8	16·8	17·5	20·4	24·1	26·7	30·5	40·7
Byggnadsämnesind.-arb.	22·2	37·0	35·6	39·0	41·4	27·3	17·3	12·0	12·6	14·1	19·0	22·8	28·5	40·0
Glasbruksarb.	5·5	15·0	13·0	14·2	14·7	10·6	20·3	22·0	20·2	16·1	10·8	9·4	9·3	14·6
Sockerfabriksarb.	7·6	28·2	26·3	20·4	27·2	13·9	10·9	9·7	10·0	10·6	15·4	8·9	8·8	28·1
Tändsticksarb.	3·2	2·7	0·4	0·5	0·7	2·3	84·5	52·8	45·7	36·5	28·3	26·6	17·1	14·5
Övriga arb.	9·7	15·0	14·2	15·8	18·8	13·1	10·4	10·7	10·4	11·1	10·4	10·6	11·7	14·3
Gruvindustriarbetareförb.	3·3	3·5	2·7	2·9	3·0	2·3	1·9	2·0	1·8	1·7	1·9	1·7	2·4	3·0
Handelsarbetareförb.	4·4	4·9	4·1	4·5	4·6	4·1	3·6	3·6	3·9	4·0	4·5	5·2	5·4	5·8
Kommunalarbetareförb.	5·0	6·9	6·8	6·8	6·5	3·9	1·7	1·6	2·3	2·3	2·5	3·8	5·1	6·7
Lantarbetareförbundet	6·3	6·6	7·5	8·0	8·1	3·9	3·0	2·6	2·9	3·6	3·5	3·5	4·8	5·2
Litografförbundet	1·4	1·9	2·0	2·8	3·0	1·7	2·9	6·6	5·9	6·2	6·5	5·9	5·8	8·5
Livsmedelsarbetareförb.	6·3	10·5	8·8	7·4	7·8	4·9	3·9	3·8	4·2	5·4	6·6	8·2	8·8	11·4
Metallindustriarbetareförb.	4·7	5·5	5·2	5·6	6·5	5·4	4·8	4·1	4·5	4·3	4·6	5·1	5·6	6·2
Järnbruksarbetare	1·5	1·6	1·6	1·9	2·4	2·0	1·6	1·4	1·7	1·9	2·1	2·0	1·8	2·2
Verkstadsarbetare	5·6	6·5	6·1	6·6	7·6	6·3	5·6	4·9	5·3	4·9	5·2	6·0	6·7	7·3
Murareförbundet	27·3	49·4	54·7	57·3	58·8	42·3	35·4	30·7	30·9	31·2	38·0	46·2	49·1	62·2
Målareförbundet	24·7	31·2	48·5	49·3	49·4	37·2	27·0	22·5	16·5	14·6	13·2	23·7	38·2	43·7
Pappersindustriarbetareförb.	7·4	6·9	6·9	8·1	8·9	15·4	23·6	21·0	26·3	26·4	25·6	21·8	21·7	20·8
Sadelm.- o. tapetserareförb.	2·6	19·7	21·1	21·2	27·9	14·3	17·0	14·8	11·9	8·3	5·2	4·9	7·0	16·4
Sko- o. läderindustriarb.-förb.	2·2	9·9	4·3	4·4	4·5	3·9	4·0	4·6	5·1	3·4	2·9	3·8	5·8	20·0
Skogs- o. flottn.-arbetareförb.	46·3	45·5	17·3	19·6	38·0	35·6	30·2	29·3	33·5	34·1	33·2	33·2	35·4	34·9
Stenindustriarbetareförb.	19·4	39·4	29·3	29·5	32·8	20·9	14·9	13·0	11·7	14·0	16·9	17·4	21·9	32·4
Sågverksindustriarbetareförb.	34·7	52·7	35·5	31·6	39·1	28·3	17·8	11·4	10·5	13·9	17·9	21·7	26·9	44·0
Textilarbetareförbundet	2·3	2·0	2·2	2·0	2·0	1·9	2·4	2·7	3·2	3·8	4·6	5·0	4·9	5·0
Tobaksindustriarbetareförb.	3·6	3·6	3·2	3·0	3·3	3·0	3·3	3·6	5·2	4·7	5·0	5·3	5·5	5·3
Transportarbetareförb.	11·3	10·3	15·2	17·2	17·2	13·8	9·3	11·5	13·4	14·2	15·8	18·0	16·5	15·2
Träindustriarbetareförb.	8·1	34·0	15·5	15·8	20·1	16·5	14·6	12·1	12·0	9·2	9·3	9·4	9·3	26·3
Typografförbundet	5·4	5·3	5·6	6·0	6·8	5·2	4·9	2·7	3·4	5·1	8·7	8·4	7·1	7·2
Väg- o. vattenb.-arbetareförb.	32·5	42·3	32·1	33·1	36·2	25·8	25·1	21·3	20·1	20·0	20·7	21·7	31·1	39·0
Summa	**11·2**	**15·9**	**14·2**	**14·6**	**16·2**	**11·6**	**9·9**	**9·2**	**9·4**	**9·5**	**10·3**	**11·4**	**13·0**	**16·5**
Utom skogs- o. flottn.-arb.	10·4	15·2	14·1	14·5	15·8	11·1	9·5	8·7	9·0	9·1	9·8	11·0	12·6	16·1

E. Hjälpsökande arbetslösa.

Tab. 11. Till statens arbetsmarknadskommission rapporterade hjälpsökande arbetslösa.

Län	Antal rapportkommuner		Antal hjälpsökande arbetslösa			Ökning (+) eller minskning (−) gent emot närmast föregående månad				Arbetslösa per 1 000 inv.	Försörjningspliktiga i % av samtliga
	hela antalet	därav städer	Städer	Landsbygd	Summa	Städer	Landsbygd	Summa			
								Antal	%		
a) *Vid utgången av januari 1941.*											
Stockholms stad	1	1	5 037	—	5 037	+ 1 264	—	+ 1 264	+ 33·5	8·6	63·1
Stockholms	12	3	210	984	1 194	+ 106	+ 411	+ 517	+ 76·4	4·2	75·8
Uppsala	4	1	220	74	294	+ 54	+ 31	+ 85	+ 40·7	2·1	73·8
Södermanlands	5	3	431	146	577	+ 72	+ 146	+ 218	+ 60·7	3·0	75·7
Östergötlands	3	3	848	—	848	+ 199	—	+ 199	+ 30·7	2·7	72·2
Jönköpings	10	5	305	85	390	+ 51	− 4	+ 47	+ 13·7	1·6	71·5
Kronobergs	9	2	89	90	179	+ 3	+ 41	+ 44	+ 32·6	1·2	83·8
Kalmar	8	4	596	99	695	+ 183	− 2	+ 181	+ 35·2	3·0	74·0
Gotlands	1	1	81	—	81	+ 22	—	+ 22	+ 37·3	1·4	65·4
Blekinge	23	4	116	327	443	− 6	+ 132	+ 126	+ 39·7	3·1	71·6
Kristianstads	9	4	135	23	158	+ 43	+ 10	+ 53	+ 50·5	0·6	70·9
Malmö stad	1	1	2 265	—	2 265	+ 626	—	+ 626	+ 38·2	14·7	75·7
Malmöhus i övrigt	16	6	1 146	189	1 335	+ 256	+ 169	+ 425	+ 46·7	3·6	72·4
Hallands	9	3	318	92	410	+ 84	+ 31	+ 115	+ 39·0	2·7	82·4
Göteborgs stad	1	1	6 299	—	6 299	+ 936	—	+ 936	+ 17·5	22·4	61·6
Göteborgs o. Bohus i övrigt	35	6	786	2 126	2 912	+ 177	+ 211	+ 388	+ 15·4	14·2	73·7
Älvsborgs	13	5	440	124	564	+ 91	+ 28	+ 119	+ 26·7	1·7	73·6
Skaraborgs	5	3	64	16	80	+ 54	+ 16	+ 70	·	0·3	68·8
Värmlands	11	1	175	281	456	− 4	+ 81	+ 77	+ 20·3	1·7	68·0
Örebro	6	2	426	26	452	+ 33	— 39	— 6	— 1·3	2·0	72·3
Västmanlands	2	2	176	—	176	+ 71	—	+ 71	+ 67·6	1·1	67·0
Kopparbergs	3	1	91	15	106	− 14	− 32	− 46	− 30·3	0·4	75·5
Gävleborgs	9	3	443	298	741	+ 171	+ 143	+ 314	+ 73·5	2·7	74·5
Västernorrlands	34	2	233	3 507	3 740	+ 59	+ 906	+ 965	+ 34·8	13·5	83·7
Jämtlands	2	1	90	40	130	+ 38	+ 3	+ 41	+ 46·1	0·9	85·4
Västerbottens	12	2	103	265	368	+ 78	+ 71	+ 149	+ 68·0	1·7	64·4
Norrbottens	14	2	18	564	582	+ 9	+ 34	+ 43	+ 8·0	2·7	72·7
Summa	**258**	**72**	**21141**	**9 371**	**30 512**	**+ 4 656**	**+ 2 387**	**+ 7 043**	**+ 30·0**	**4·8**	**70·7**
b) *December 1939—Januari 1941.*											
1939.											
december	265	71	7 327	5 941	13 268	+ 324	− 551	− 227	− 1·7	2·1	73·1
1940.											
januari	252	71	8 313	5 632	13 945	+ 986	− 309	+ 677	+ 5·1	2·2	75·5
februari	239	68	9 012	4 826	13 838	+ 699	− 806	− 107	− 0·8	2·2	74·9
mars	227	67	8 962	4 288	13 250	− 50	− 538	− 588	− 4·2	2·1	75·8
april	178	54	5 705	3 127	8 832	− 3 257	− 1 161	− 4 418	− 33·3	1·4	74·8
maj	159	48	4 811	1 593	6 404	− 894	− 1 534	− 2 428	− 27·5	1·0	71·9
juni	140	45	4 264	1 142	5 406	− 547	− 451	− 998	− 15·6	0·9	71·7
juli [1]	169	51	5 257	2 645	7 902	+ 993	+ 1 503	+ 2 496	+ 46·2	1·3	76·2
augusti[1]	180	51	6 494	3 867	10 361	+ 1 237	+ 1 222	+ 2 459	+ 31·1	1·6	75·7
september	193	56	8 060	4 183	12 243	+ 1 566	+ 316	+ 1 882	+ 18·2	1·9	74·4
oktober	208	61	10892	5 230	16 122	+ 2 832	+ 1 047	+ 3 879	+ 31·7	2·5	71·8
november	223	68	14531	6 031	20 562	+ 3 639	+ 801	+ 4 440	+ 27·5	3·2	70·3
december	220	62	16485	6 984	23 469	+ 1 954	+ 953	+ 2 907	+ 14·1	3·7	70·6
1941.											
januari	258	72	21141	9 371	30 512	+ 4 656	+ 2 387	+ 7 043	+ 30·0	4·8	70·7

[1] För under juli och augusti 1940 genomförda ändringar i rapporteringen redogöres i Soc. Medd. årg. 1940, sid. 580 och 643.

Tab. 12. De arbetslösas yrkestillhörighet. Januari 1941.

Yrkesgrupper	Antal hjälpsökande arbetslösa			Ökning (+) eller minskning (−) gent emot föregående månad			Av staten och kommunerna hjälpta	
	Städer	Landsbygd	Summa	Städer	Landsbygd	Summa	antal	i % av antalet hjälpsökande
Jordbruk och skogshushållning	**368**	**386**	**754**	**+ 80**	**+ 29**	**+ 109**	**486**	**64·5**
Jordbruk	342	114	456	+ 68	+ 26	+ 94	282	61·8
Skogshushållning	26	272	298	+ 12	+ 3	+ 15	204	68·5
Industri och hantverk	**13 281**	**7 074**	**20 355**	**+ 3371**	**+ 1 937**	**+ 5 308**	**14205**	**69·8**
Malmbrytning	3	68	71	— 2	— 3	— 5	32	45·1
Metall- och maskinindustri	1 309	180	1 489	+ 305	+ 81	+ 386	1 029	69·1
Jord- och stenindustri	675	1 910	2 585	+ 155	+ 355	+ 510	1 862	72·0
stenindustri	376	1 658	2 034	+ 102	+ 223	+ 325	1 558	76·6
glasindustri	13	187	200	+ 4	+ 119	+ 123	53	26·5
övrig jord- och stenindustri	286	65	351	+ 49	+ 13	+ 62	251	71·5
Trävaruindustri	879	1 610	2 489	+ 185	+ 523	+ 708	1 606	64·5
sågverksindustri	634	1 536	2 170	+ 102	+ 478	+ 580	1 419	65·4
annan trävaruindustri	245	74	319	+ 83	+ 45	+ 128	187	58·6
Pappers- och grafisk industri	280	1 153	1 433	+ 30	+ 109	+ 139	861	60·1
Livsmedelsindustri	345	28	373	+ 102	+ 3	+ 105	227	60·9
Textil- och beklädnadsindustri	321	16	337	+ 68	+ 10	+ 78	241	71·5
Läder-, hår- och gummivaruindustri	235	20	255	+ 59	+ 8	+ 67	151	59·2
Kemisk-teknisk industri	213	12	225	+ 27	+ 2	+ 29	136	60·4
Byggnadsverksamhet	8 915	2 066	10 981	+ 2410	+ 854	+ 3264	7 972	72·6
husbyggnadsarbete	7 802	1 144	8 946	+ 2187	+ 580	+ 2767	6 568	73·4
väg-, gatu- o. vattenbyggnadsarb.	1 113	922	2 035	+ 223	+ 274	+ 497	1 409	69·2
Kraft- och värmeproduktion	106	11	117	+ 32	— 5	+ 27	88	75·2
Sjöfart och fiske	**469**	**141**	**610**	**+ 126**	**+ 43**	**+ 169**	**428**	**70·2**
Handel, samfärdsel o. allmän tjänst	**4 346**	**418**	**4 764**	**+ 717**	**+ 174**	**+ 891**	**3 740**	**78·5**
Kontorsarbete	271	8	279	+ 38	+ 1	+ 39	215	77·1
Affärs- och lagerarbete	1 192	47	1 239	+ 242	+ 18	+ 260	971	78·4
Landtransport	2 395	350	2 745	+ 380	+ 153	+ 533	2 156	78·5
Hotell- och restaurangrörelse	268	4	272	+ 28	+ 1	+ 29	216	79·4
Litterärt och konstnärligt arbete	120	2	122	+ 13	— 1	+ 12	102	83·6
Förvaltning och undervisning	50	2	52	± 0	+ 1	+ 1	40	76·9
Sjukvård och hygien	50	5	55	+ 16	+ 1	+ 17	40	72·7
Husligt arbete	**76**	**7**	**83**	**+ 8**	**+ 1**	**+ 9**	**62**	**74·7**
Arbete, ej hänförl. till annan grupp	**2 601**	**1 345**	**3 946**	**+ 354**	**+ 203**	**+ 557**	**2 643**	**67·0**
Summa	**21 141**	**9 371**	**30 512**	**+ 4 656**	**+ 2387**	**+ 7043**	**21564**	**70·7**

Tab. 13. De arbetslösas ålders- och försörjningsförhållanden. Januari 1941.

Åldersgrupper	Städer			Landsbygd			Summa		
	försörjningspliktiga	icke försörjningspliktiga	summa	försörjningspliktiga	icke försörjningspliktiga	summa	försörjningspliktiga	icke försörjningspliktiga	summa
16—25 år	617	1 801	2 418	245	882	1 127	862	2 683	3 545
26—50 »	9 356	3 277	12 633	4 931	791	5 722	14 287	4 068	18 355
över 50 »	4 247	1 843	6 090	2 176	346	2 522	6 423	2 189	8 612
Summa	**14 220**	**6 921**	**21 141**	**7 352**	**2 019**	**9 371**	**21 572**	**8 940**	**30 512**

Tab. 14. Hjälpverksamheten för arbetslösa.

Län	Hela antalet hjälpta[1]	därav hjälpta genom: statligt beredskapsarbete i kommissionens regi	statligt beredskapsarbete i annan myndighets regi	kommunalt beredskapsarbete	reservarbete: arkivarbete	reservarbete: statskommunalt reservarbete	kommunalt arbete utan statsbidrag	kontantunderstöd: dagunderstöd	kontantunderstöd: kommunalt understöd	utbildningshjälp
a) *Vid utgången av januari 1941.*										
Stockholms stad	4 025	268	—	—	129	12	—	2 995	167	454
Stockholms	685	142	—	—	8	—	15	225	280	15
Uppsala	208	18	—	17	3	—	95	59	11	5
Södermanlands	286	21	—	56	—	—	147	49	—	13
Östergötlands	631	102	—	—	—	—	70	395	41	23
Jönköpings	216	77	—	—	2	15	93	—	—	29
Kronobergs	84	28	—	—	1	—	29	—	—	26
Kalmar	339	93	—	—	—	1	203	40	2	—
Gotlands	46	—	—	—	—	—	46	—	—	—
Blekinge	185	80	13	12	—	—	79	—	1	—
Kristianstads	97	4	—	—	—	—	93	—	—	—
Malmö stad	1 801	38	—	—	—	—	—	1 659	104	—
Malmöhus i övrigt	841	59	—	50	—	—	69	603	60	—
Hallands	168	19	—	—	—	5	125	5	7	7
Göteborgs stad	5 616	225	21	83	18	—	6	5 100	58	105
Göteborgs o. Bohus i övrigt	1 996	460	452	10	—	14	65	839	79	77
Älvsborgs	360	30	—	—	—	—	228	83	13	6
Skaraborgs	45	—	—	—	—	—	10	—	34	1
Värmlands	199	25	—	—	12	—	46	97	19	—
Örebro	278	35	—	40	1	28	31	85	13	45
Västmanlands	51	—	—	—	—	—	51	—	—	—
Kopparbergs	56	—	—	—	2	—	54	—	—	—
Gävleborgs	305	49	25	—	2	33	45	116	33	2
Västernorrlands	2 649	201	313	82	2	14	197	1 713	68	59
Jämtlands	74	—	—	—	—	—	70	—	4	—
Västerbottens	104	—	—	—	—	—	52	—	—	52
Norrbottens	219	1	16	—	—	—	116	26	27	33
Summa	**21 564**	**1 975**	**840**	**350**	**180**	**122**	**2 035**	**14 089**	**1 021**	**952**
b) *December 1939—Januari 1941.*										
1939.										
december	9 221	1 011	1 045	627	124	443	1 277	2 930	1 688	76
1940.										
januari	10 135	1 182	971	636	132	411	1 335	3 273	2 085	110
februari	10 556	1 070	766	580	127	298	1 404	3 423	2 582	306
mars	10 210	863	647	435	130	213	1 386	3 493	2 814	229
april	7 176	597	638	402	131	138	1 041	2 676	1 397	156
maj	5 407	405	926	546	127	196	724	1 279	921	283
juni	5 276	358	1 011	518	128	214	589	993	1 057	408
juli	5 858	524	1 084	318	119	197	661	1 009	1 379	567
augusti	7 519	1 133	1 051	318	119	195	669	1 532	1 867	635
september	9 019	1 458	1 059	255	122	181	814	2 694	1 807	629
oktober	11 343	1 655	995	233	125	226	1 021	5 702	817	569
november	14 818	1 852	856	282	154	221	1 575	8 330	839	709
december	16 713	1 282	773	243	163	151	1 523	10 765	1 034	779
1941.										
januari	21 564	1 975	840	350	180	122	2 035	14 089	1 021	952

[1] För tiden december 1939—juni 1940 har i antalet hjälpta medräknats i statliga och kommunala beredskapsarbeten sysselsatta av arbetslöshetskommittéer anvisade arbetslösa, vilka först i juli 1940 ingå i antalet hjälpsökande och redovisas under rubrikerna »statligt beredskapsarbete i annan myndighets regi» och »kommunalt beredskapsarbete».

F. Sammanfattande uppgifter rörande arbetsmarknaden åren 1935—1941.

Tab. 15. Arbetsförmedling och arbetslöshet.

År	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Medeltal
	Antal ansökningar om arbete på 100 lediga platser												
1935	485	477	414	321	303	284	277	255	244	284	434	442	365
1936	370	319	261	249	214	194	194	175	169	204	289	327	262
1937	265	208	171	161	137	133	142	129	130	162	208	194	187
1938	218	230	182	157	146	153	152	128	132	167	236	231	196
1939	219	230	179	155	126	119	119	106	124	154	193	186	173
1940	165	162	144	132	114	115	137	154	166	187	227	243	182
1941	249												
	Arbetslösheten inom fackförbunden (Procent av medlemstalet)												
1935	22·8	20·1	18·5	16·0	12·0	11·3	9·9	10·2	10·9	12·7	14·9	21·3	15·0
1936	19·0	18·1	16·5	13·8	10·2	9·3	8·1	8·1	8·7	10·3	12·3	17·5	12·7
1937	16·3	14·8	14·5	11·2	8·3	7·7	6·4	6·2	6·8	8·3	11·1	17·8	10·8
1938	15·6	14·5	13·0	10·7	8·4	8·5	7·2	7·2	7·5	9·0	11·2	17·8	10·9
1939	14·9	13·0	11·7	9·0	6·3	5·6	4·8	5·0	6·3	8·0	10·4	15·2	9·2
1940	14·1	14·5	15·8	11·1	9·5	8·7	9·0	9·1	9·8	11·0	12·6	16·1	11·8
	Antal rapporterade hjälpsökande arbetslösa												
1935	93 419	89 838	83 588	75 122	61 177	51 157	42 582	41 723	41 190	47 045	54 167	57 965	61 581
1936	61 400	58 127	53 162	46 628	34 571	25 863	21 510	20 783	20 903	24 712	28 742	30 814	35 601
1937	33 509	31 280	27 750	22 247	15 840	11 429	9 800	9 577	9 782	12 411	16 169	18 765	18 213
1938	21 723	21 766	19 184	15 791	12 463	10 421	8 481	8 346	9 154	12 349	17 350	22 099	14 927
1939	27 547	27 087	25 290	22 790	15 310	9 917	6 634	6 071	7 063	9 846	13 495	13 268	15 360
1940	13 945	13 838	13 250	8 832	6 404	5 406	[1] 7 902	[1] 10 361	12 243	16 122	20 562	23 469	12 695
1941	30 512												

Tab. 16. Indextal för antalet sysselsatta arbetare.

År	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.
1935	100·0	105·5	106·1	104·9
1936	104·5	110·5	112·0	110·2
1937	111·7	119·1	120·6	116·4
1938	114·7	117·9	117·8	116·8
1939	114·1	120·3	120·3	118·6
1940	109·7	107·0	107·5	110·7

Tab. 17. Konjunktursiffror för arbetstillgången.

År	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.
1935	3·51	3·71	3·78	3·76
1936	3·71	3·82	3·91	3·97
1937	4·01	4·10	4·06	3·80
1938	3·45	3·51	3·53	3·63
1939	3·66	3·92	3·96	3·78
1940	3·67	3·44	3·38	3·35

Anmärkningar till tab. 5—7 och 16—17. Uppgifterna insamlas medelst rapportkort, som varje månad tillställas c:a 13 000 arbetsgivare, av vilka c:a 7 800 inkommit med uppgifter för januari. Angående materialets representativitet se Soc. Medd. 1940, sid. 334. Uppgifterna avse antalet sysselsatta arbetare *sista arbetsdagen av sista avlöningsperioden i månaden och* övriga sysselsatta sista dagen i månaden. Indextal för mindre än 50 personer ha ej beräknats. Indextal, som avse minst 50 men under 100 personer, äro tryckta med medievalstil. Med användande av månadsindextalen över antalet sysselsatta arbetare ha i tab. 6 enligt den s. k. kedjemetoden indextal uträknats över arbetarantalet i slutet av månaderna november 1939—januari 1941 med början av september 1939 som bas. På *motsvarande* sätt ha över arbetarantalet även beräknats kvartalsindextal med 1:a kvartalet 1935 som bas. Dessa kvartalsindextal för samtliga näringsgrupper tillhopa återgivas i tab. 16. De s. k. konjunktursiffrorna i tab. 7 och 17 grunda sig på arbetsgivarnas omdömen om arbetstillgången. Vid beräkningarna har man givit omdömet mycket god arbetstillgång poängsiffran 5 och låtit siffrorna 4, 3, 2 och 1 i tur och ordning beteckna god, medelgod, mindre god och dålig arbetstillgång, varefter ett med antalet sysselsatta personer (före oktober 1939 antalet arbetare) vägt medeltal av dessa poängsiffror framräknats.

[1] Se noten till tab. 11.

Litteraturöversikt.

(Januari 1941.)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen.

Allmänna sociala frågor.

CASSEL, G. Depressionens realekonomiska innebörd. Skandinaviska bankens kvartalsskrift 1941, nr 1.

JENSEN, ADOLPH. Stikpröve, en Metode og lidt om dens Historie. Nordisk administrativt Tidsskrift 1939, nr 3.

WOLD, K. G. Problemer i krigförende lands sosialpolitikk. Sosialt arbeid 1940, nr 10.

Sverige.

ENGBLOM, C. P. Den allmänna omsättningsskatten. Kommersiella meddelanden 1941, nr 1.

RYDBECK, P. Industriförbundets produktionskommitté och några av dess uppgifter. Skandinaviska bankens kvartalsskrift 1941, nr 1.

Aktuella produktions- och anpassningsproblem. Finanstidningen 1941, nr 1/2.

Förordningen angående allmän omsättningsskatt. Meddelanden från Stockholms handelskammare 1940, nr 12.

Danmark.

Et Tilbageblik. Arbejderen 1941, nr 1.

Egypten.

Social evolution i Egypten. Industria 1941, nr 2.

Italien.

SEIBERLICH. Die Carta del Lavoro. Reichsarbeitsblatt 1940, nr 35/36.

Nederländerna.

VERWEY, I. R. A. Recente ontwikkeling van het arbeidsrecht in Nederland. Tijdschrift van den nederlandschen werkloosheidsraad 1940, nr 12.

Norge.

MALTERUD, O. C. Norsk penge- og valutapolitikk. Statsökonomisk tidsskrift 1940, nr 4.

WOLD, K. G. Norsk ekonomi under kriget. Tiden 1941, nr 1.

Norsk folkehjelp. Fackföreningsrörelsen 1941, nr 4.

Spanien.

Socialpolitik i det nya Spanien. Industria 1941, nr 2.

Die spanische Syndikatsverfassung. Soziale Praxis 1941, nr 2.

Storbritannien.

GREBENIK, E. Some aspects of population in Bristol. (Med diskussion.) Journal of the Royal statistical society 1940, nr 3.

JONES, J. H. The report of the royal commission on the distribution of the industrial population. (Med diskussion.) Journal of the Royal statistical society 1940, nr 3.

The purchase tax. The Ministry of labour gazette 1940, nr 10.

Tyskland.

ERNST. Anliegerbeiträge und Preisstop. Reichsarbeitsblatt 1941, nr 1.

Vad är och vad vill tyska arbetsfronten? Tyska socialpolitiska nyheter 1940, nr 3.

Arbetarskydd.

Sverige.

WALLNER, O. Skogsbrukets säkerhetstjänst. Skogen 1941, nr 1—2.

Fabriks- och yrkeshygienen får vind i seglen. Hygienisk revy 1941, nr 1.

Arbetslön och arbetstid.

Sverige.

B[RUNIU]S, A. Solidarisk lönepolitik. Industria 1941, nr 2.

[LINDBERG, AUG.] LO-chefen om löneproblemen. Fackföreningsrörelsen 1941, nr 4.

SOOP, E. Löner och levnadskostnader. Det rörliga lönetillägget. Officersförbundsbladet 1940, nr 12.

De nya riks- och löneavtalen. Sv. lantarbetsgivareföreningarnas tidskrift 1940, nr 12.

Kanada.

Earnings of employees in manufacturing industries in Canada, 1934—36. The labour gazette 1940, nr 8.

Norge.

Likelönn — behovslönn. Statstjenestemannen 1941, nr 1.

Sammenligning mellom offentlige og private lönninger. Statstjenestemannen 1940, nr 9.

Tyskland.

SITZLER. Probleme der Lohngestaltung. Soziale Praxis 1941, nr 1.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

CHRISTIANSEN, A. Arbejdslösheden i psykologisk Belysning. Samfundets Krav 1940, nr 4.

Sverige.

HOFSTEN, BIRGITTA v. Vi och chefsposterna. Hertha 1941, nr 1.

LANDGREN, J. Arbetslösheten under krisen. Från departement och nämnder 1940, nr 24.

MALMSTRÖM, C. G. Arbetsmarknaden och det aktuella krisläget. Handelstjänstemannen 1941, nr 1.

NYMANSSON, MARGARETA. Synpunkter på yrkesvalsfrågan. Fackföreningsrörelsen 1941, nr 1.

Hempermittering av värnpliktiga för arbete inom jord- och skogsbruk. Sv. lantarbetsgivareföreningarnas tidskrift 1941, nr 1.

Lantarbetareförbundet arbetslöshetsförsäkrar sina medlemmar. Sv. lantarbetsgivareföreningarnas tidskrift 1941, nr 1.

Statens åtgärder för byggnadsindustrin. Byggnadsvärlden 1941, nr 4.

Säsongutjämningen inom byggnadsarbetet. Byggnadsvärlden 1941, nr 1.

Danmark.

MUNCH-PETERSEN, F. Beskæftigelsesplanen. Socialt Tidsskrift 1940, nr 11/12.

Finland.

Den förflyttade befolkningens lantbruksarbetsförmedling. Social tidskrift 1940, nr 12.

Kanada.

Unemployment insurance in Canada. The Ministry of labour gazette 1940, nr 10.

Nederländerna.

EYKEL, R. N. M. Verslag van den Commissie tot onderzoek van den gesondheids- en voedingstoestand der werkloozen. Tijdschrift van den nederlandschen werkloosheidsraad 1940, nr 12.

Soc. rådsrepublikernas union.

OLBERG, P. Mobilisering av arbetsreserver i Sovjetunionen. Sv. typograftidning 1941, nr 3.

Storbritannien.

DESSAUER-MEINHARDT, MARIE. Monthly unemployment records 1854—1892. Economica aug. 1940.

Tyskland.

MOLLE. Rückgang des Arbeitsplatzwechsels. Reichsarbeitsblatt 1941, nr 2.

TIMM. Der Arbeitseinsatz in der Landwirtschaft im ersten Kriegsjahr. Reichsarbeitsblatt 1941, nr 1.

ZSCHUCKE. Verbesserungen im Recht der Arbeitslosenhilfe. Reichsarbeitsblatt 1940, nr 35/36.

Österrike.

STEINBACH, A. Austrian experience with retraining to meet labor-market needs. Social security bulletin 1940, nr 10.

Befolkningsfrågor.

ÖSTLYNGEN, E. Problemet arv og miljö i lys av nyere psykologisk forskning. Nordisk tidskrift 1940, nr 8.

Sverige.

HYRENIUS, H. Ökad giftermålsfrekvens inför krigsfaran. Reformatorn 1941, nr 5.

Frankrike.

ALEGÅRD, G. Frankrikes »alltför få barn». Fackföreningsrörelsen 1941, nr 3.

Tyskland.

Altersaufbau und Berufsgliederung der volksdeutschen Umsiedler aus Estland, Lettland, Wolhynien, Galizien, dem Narewgebiet und dem Osten des Generalgouvernements. Wirtschaft und Statistik 1941, nr 1.

Bostadsförhållanden.

BJERVE, P. J. Offentlig Boligpolitikk i Sambandsstatene. Statsökonomisk tidsskrift 1940, nr 4.

LARSSON, SVEN. Hyresregleringen i våra grannländer. Vår bostad 1941, nr 1.

Sverige.

ERIKSSON, AXEL. Bränslebehovet för byggnaden. Byggmästaren 1941, nr 2.

GRIPENBERG, O. Bostadshusens hyresfaktorer. Byggmästaren 1941, nr 2.

NORDENDAHL, E. Byggnadsindustrien under krigsbetonad kris. Byggnadsvärlden 1941, nr 4.

WEJKE, G. Saneringen — Ö.Å. Byggmästaren 1941, nr 2.

Bostadsbyggandet och hyrorna. Affärsvärlden 1941, nr 1/2.

Byggnadsverksamheten i statsverkspropositionen. Byggnadsvärlden 1941, nr 3.

Finland.

Under kriget förstörda och skadade byggnader och bostäder i städerna och köpingarna. Social tidskrift 1940, nr 12.

Norge.

Husleien reduseres med 10 proc. Statstjenestemannen 1941, nr 1.

Den påbjudna hyresnedsättningen i Norge. Sveriges fastighetsägaretidning 1941, nr 2.

Tyskland.

BODMANN, G. Bodenrechtliche Grundlagen für das Wohnungsbauprogramm. Soziale Praxis 1941, nr 2.

DICKNETHER. Neuerungen im Arbeiterwohnstättenrecht. Reichsarbeitsblatt 1941, nr 2.
DURST. Das neue Gesetz über Reichsbürgschaften auf dem Gebiete des Wohnungswesens, Siedlungswesens und Städtebaues. Reichsarbeitsblatt 1941, nr 1.
FISCHER-DIESKAU. Wohnungspolitischer Rückblick auf das Kriegsjahr 1940. Reichsarbeitsblatt 1941, nr 2.

Föreningsväsen, kollektivavtal och arbetskonflikter.

Sverige.

Svenska byggnadsindustriförbundets förslag till kollektivavtal år 1941. Byggnadsindustrien 1941, nr 1.

Kanada.

Regulation of wartime industrial relations in Canada. The Ministry of labour gazette 1940, nr 9.

Försvarsberedskap.

Sverige.

Nya anvisningar för evakuering. Sv. lärartidning 1941, nr 1.
Skolungdomens värntjänstutbildning. Tidning för Sveriges läroverk 1941, nr 1.
Uppskovens ordnande för industriens yrkeskunniga personal. Industriförbundets meddelanden 1940, nr 6.

Hälso- och sjukvård.

Danmark.

SIMONSEN, K. Organisationen af den danske Tuberkulosebekæmpelse med særlig Henblik paa Statens og det private Initiativs Indsats. Sv. läkartidningen 1941, nr 3.

Jordbruks- och egnahemsfrågor.

GORMSEN, M. Landboudvikling och Andelsbevægelse. Hjemme og ude. Andelsbladet 1940, nr 2.
The social structure of agriculture and the co-operative movement in western Europe. Review of international co-operation 1940, nr 9.

Kristidsfrågor.

Sverige.

KOCK, KARIN. Informationsstyrelsens konsumentupplysning. Från departement och nämnder 1941, nr 1.
Ransonering av smör och margarin. Från departement och nämnder 1940, nr 24.

Danmark.

Plan i Levnedsmiddelforsyningen. Arbejderen 1941, nr 2.

Nykterhetsfrågan.

Alkohol och trafikfarlighet. Tidskrift för systembolagen 1941, nr 1.

Sverige.

SVENSSON, HARRY G. Nykterhetsundervisningen vid de högre läroanstalterna. Tirfing 1940, nr 6.
Maltdryckstillverkningen i kristid. Tidskrift för systembolagen 1941, nr 1.

Danmark.

OVESEN, O. Afvænningshjem for Drankere. Socialt Tidsskrift 1940, nr 11/12.

Norge.

SUNDET, O. Edruelighedsforholdene i Norge i 1939. Tirfing 1940, nr 6.

Priser, levnadskostnader, konsumtion.

Varuprisernas stabilisering. Affärsvärlden 1941, nr 5.

Sverige.

BAGGE, F. Jordbrukets prisförhållanden under 1940. Landtmannen 1941, nr 3.
Indexproblem. Industritidningen 1940, nr 12.
De stigande jordbrukspriserna. Finanstidningen 1941, nr 4.

Danmark.

PEDERSEN, HENRY. Prisloven og dens praktiske Betydning. Andelsbladet 1941, nr 4.

Kanada.

Results of cost of living inquiry for coal miners in Alberta and British Columbia. The labour gazette 1940, nr 9.

Schweiz.

Der Stand der Kleinhandelspreise in den Schweizerstädten am 1. Dez. 1940. Schweiz. Konsum-Verein 1941, nr 2.

Storbritannien.

HOUGH, J. A. Price regulation in war-time. Review of international co-operation 1940, nr 9.
Wholesale prices in 1939. Journal of the Royal statistical society 1940, nr 3.

Tyskland.

BODMANN, G. Das Preisproblem im Kriege. Soziale Praxis 1941, nr 1.
SCHÜTZ, W. Neuregelung der Preisbindungen. Der deutsche Volkswirt 24 jan. 1941.

Socialförsäkring.

Sverige.

HENNING, E. Skadestånd vid invaliditet, särskilt frågan om invaliditetsersättning till skadad vid oförändrad arbetsinkomst. (Föredrag.) Nordisk försäkringstidskrift 1941, nr 1.

SCHULZENHEIM, H. v. De lindrigare invaliditetsfallen enligt olycksfallsförsäkringslagen. Arbetarskyddet 1940, nr 12.
Erkända sjukkassor åren 1933—38. Folkpensioneringen 1940, nr 10.
Förslag om dyrtidstillägg å vissa folkpensioner m. m. Folkpensioneringen 1940, nr 10.

Finland.

Aktuella uppgifter vid genomförandet av lagen om folkpensionering [i Finland]. Folkpensionen 1940, nr 2.

Frankrike.

RAUECKER, B. Die Sozialversicherung im Elsass und in Lothringen 1918 bis 1940. Reichsarbeitsblatt 1941, nr 1.

Storbritannien.

Workmen's compensation (supplementary allowances) act, 1940. The Ministry of labour gazette 1940, nr 9.

Socialvård.

Sverige.

HEDBERG, E. Stockholm—Göteborg. En jämförelse mellan den öppna fattigvårdens organisation i Göteborg och Stockholm. Sv. fattigvårds och barnavårds tidning 1941, nr 1.
HÖJER, SIGNE. Social demokrati. Beredskapsåtgärder för barnhälsan. Morgonbris 1941, nr 1.

Amerikas förenta stater.

WHITE, C. Benefits for seasonal workers. Survey midmonthly 1940, nr 12.

Danmark.

EILSCHOU-HOLM, V. Om Boliger for Aldersrentenydere. Maanedsskrift for praktisk Lægegerning og social Medicin 1940, nr 11.
GLAHN, H. E. Börneforsorg i Henhold til Forsorgslovens § 130, Stk. 2. Socialt Tidsskrift 1940, nr 11/12.
HOFF, J. Hjem for kronisk syge. Socialt Tidsskrift 1940, nr 11/12.

Finland.

MANDELIN, E. 20 års barnskydd i Finland. Svenska röda korset 1940, nr 12.
SIRENIUS, S. Finlands settlementrörelse i detta nu. Social tidskrift 1940, nr 12.

Norge.

SMITH, E. Det stigende behov for gamlehjemsplasser. Sosialt arbeid 1940, nr 10.

Tyskland.

Die öffentliche Wohlfahrtspflege in den Jahren 1938 und 1939. Wirtschaft und Statistik 1940, nr 24.

Undervisning och yrkesutbildning.

Sverige.

SCHLYTER, R. Statens hantverksinstitut. Tidskrift för praktiska ungdomsskolor 1941, nr 1.
THULIN, G. Några aktuella spörsmål om förvaltningsmännens utbildning i Sverige. Nordisk administrativt Tidsskrift 1940, nr 1.
En dag med Stockholms stads skolor för yrkesundervisning. Tidskrift för praktiska ungdomsskolor 1941, nr 1.

Finland.

Vård och yrkesundervisning av vanföra. Folkpensionen 1940, nr 2.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur.

ARBETSLEDNING i teori och praktik. Minnesskrift med anledning av Sveriges industriförbunds arbetsledarcinstituts 10-åriga verksamhet 1930—40. Sthlm 1940. (Sveriges industriförbund.)
BIÖRCK, G. Vårt folk och vår framtid. Sthlm 1940.
CASSEL, G. I förnuftets tjänst. Ekonomisk självbiografi. 1. Sthlm 1940.
CRONER, F. Industritjänstemännens anställningsförhållanden. Del 1. Löne- och utbildningsförhållanden. Sthlm 1940. (Svenska industritjänstemanna-förbundet.)
DANMARK. Forsikringsraadet.
Beretning. 1939. 1. Khvn 1940.
— Det statistiske Departement.
Statistisk Tabelværk. Række 5. Khvn 1940.
Litra D: Nr 60. Danmarks Vareindførsel og -Udførsel. 1939.
Statistiske Meddelelser. Række 4. Khvn 1940.
Bd 111: H. 4. Færdselsuheld 1939.

ENGBLOM, C. P. Den allmänna omsättningsskatten. En kommenterande översikt m. m. Sthlm 1941. (Skrifter, utg. av Svensk skattetidning. 10.)

FAKTA för socialdemokratiska talare och debattörer. Sthlm 1940.
1940:5. Sveriges livsmedelsförsörjning.

FINLAND.
Finlands officiella statistik. Hki 1940.
1 A. Utrikeshandel. Årspublikation. 59 (1939).

INSTITUTET FÖR VÄRDERING AV FASTIGHETER I STOCKHOLM.
Årsbok. 1940. Sthlm 1941.

JOHANSSON, JOHN. Smedernas fackförening. Minnesskrift 1891—1941. Sthlm 1940.

KONJUNKTURINSTITUTET.
Meddelanden. Sthlm 1941.
Ser. A:7. Konjunkturläget hösten 1940.

KÖPENHAMN. Köbenhavns statistiske Kontor.
Köbenhavns Kommunalkalender. Aarg. 10 (1940). Khvn 1940.

NEDERLÄNDERNA. Centraal bureau voor de statistiek.
Statistisch zakboek 1940. 's-Gravenh. 1940.

NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke 9. Oslo 1940.
200. Kommunenes gjeld m. v. pr. 30. juni 1940.

NYA ZEELAND. Department of labour. Employment division.
Report. 1939/40. Wellington 1940.

SCHWEIZ. Eidg. statistisches Amt.
Statistisches Jahrbuch der Schweiz. Jahrg. 48 (1939). Bern 1940.

SKATTEBETALARNAS FÖRENING.
Meddelanden. Sthlm 1941.
71. Styrelseberättelse för år 1940.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR. Sthlm 1940—41.
1940: 39. *Andræ, T.* Förslag till revision av den svenska kyrkohandboken. Avg. [d. 27 dec. 1940]. (E.)
1941: 1. Sociala försvarsberedskapskommittén. Betänkande. Del 3. Förslag till krigspensionsförordning m. m. [Avg. d. 10 jan. 1941.] (Fö.)

STERNER, H. Omsättningsskatten. Författningstext och kommentar. Sthlm 1940.

STOCKHOLMS STADS STATISTIK. Sthlm 1940.
3. Hälso- och sjukvård. 2.
Stockholms stads sjukvård. 7 (1939). Berättelse utarb. av Stockholms stads sjukhusdirektion och Stockholms stads statistiska kontor.
8. Arbetslöshetshjälp.
Arbetslöshetshjälpen i Stockholm. 6 (1939). Redogörelse utarb. av Stockholms arbetslöshetskommitté i samverkan med Stockholms stads statistiska kontor.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1940—41.
Hälso- och sjukvård.
Hälso- och sjukvård vid armén och flygvapnet samt veterinärvård vid armén år 1939. Av K. arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse [m. fl.].
Inkomst och förmögenhet.
Skattetaxeringarna år 1940. Av Statistiska centralbyrån.
Jordbruk med binäringar.
Jordbruksräkningen år 1937. Av Statistiska centralbyrån.

SVÄRDSTRÖM, K. F. Sveriges fåravel och försörjning med ull. Utredning verkställd på uppdrag av Svenska löngodsfabrikernas förening. Sthlm 1941.

ÅKERMAN, Brita. Familjen som växte ur sitt hem. Sthlm 1941.

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling ha under tiden 16 januari—15 februari 1941 bl. a. publicerats:

Nr		Daterad
27.	K. kung. ang. fastställande av det i civila och militära avlöningsreglementena omförmälda levnadskostnadstalet m. m.	17 jan.
28.	K. kung. ang. fastställande av det tal, som skall anses motsvara levnadskostnadsökningen, m. m.	17 »
29.	K. kung. ang. kristillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl. under år 1941	17 »
30.	K. kung. ang. kristillägg åt vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer under år 1941	17 »
31.	K. kung. ang. kristillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl. under år 1941	17 »
54.	K. instruktion för arbetsrådet	24 »
57.	Lag om dyrtidstillägg å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag	7 febr.
58.	K. kung. med särskilda bestämmelser ang. tillämpningen av lagen om dyrtidstillägg å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag	7 »

INNEHÅLL

Livsmedelsförbrukningens förändringar inom stadshushållen år 1940 . . . 223

Socialstyrelsens utlåtande angående 1940 års byggnadskostnadssakkunnigas betänkande 243

Hyresräkningen ar 1939: II 256

Bostadsreserven den 15 november 1940: II 267

Kortare meddelanden 272

Internationella arbetsbyråns nuvarande verksamhet 272

Socialstyrelsens utlåtande över utkast till ny prisregleringslag 272

Reglering av arbetslönerna i Danmark . . 273

Arbetslösheten bland intellektuella arbetare i Finland hösten 1940 274

Regeringsuttalande om arbetsfreden och lönefrågan i Finland 275

Statliga bidrag till flerbarnsfamiljer i Tyskland 276

Periodiska översikter

Fattigvården år 1939 277

Näringsvärde och pris å viktigare födoämnen år 1940 282

Livsmedelskostnaderna den 1 mars 1941 285

Arbetsmarknaden

Arbetsmarknaden under februari 1941 . . 287

Statens arbetsmarknadskommissions verksamhet under februari 1941 290

Meddelanden från statens arbetsmarknadskommission 293

Sveriges offentliga arbetsförmedling under år 1940 296

Arbetslösheten inom fackförbunden under år 1940 312

Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden 318

Litteraturöversikt 331

Författningar rörande sociala frågor . 336

INDEX

Modifications dans la consommation des denrées alimentaires dans les ménages urbains en 1940.

Avis émis par l'A.T.P.S. touchant le rapport des experts sur le coût de la construction en 1940.

Le recensement des loyers pour 1939: II.

Habitations inoccupées au 15 novembre 1940: II.

Courtes notices.

L'activité présente du Bureau international du travail.

Avis émis par l'A.T.P.S. touchant un plan de nouvelle législation sur la réglementation des prix.

Réglementation des salaires ouvriers au Danemark.

Le chômage parmi les travailleurs intellectuels en Finlande.

Déclaration gouvernementale touchant la suspension des conflits sur le marché du travail et la question des salaires en Finlande.

Subventions de l'Etat aux familles nombreuses en Allemagne.

Aperçus périodiques

Assistance publique en 1939.

Valeur nutritive et prix des aliments principaux en 1940.

Prix des denrées alimentaires le 1er mars 1941.

Marché du travail.

Le marché du travail pendant février 1941.

Activité de la Commission du marché du travail en février 1941.

Communications de la Commission du marché du travail.

Activité des bureaux de placement publics en Suède en 1940.

Le chômage parmi les membres des syndicats en 1940.

Tableaux relatifs à la situation du marché du travail.

Bibliographie.

Lois concernant les questions sociales.

Articles principaux du Bulletin.

Modifications dans la consommation des denrées alimentaires dans les ménages urbains en 1940. Les enquêtes trimestrielles sur la consommation des denrées alimentaires dans les ménages urbains, entreprises afin de permettre aux autorités de suivre les modifications dans l'alimentation pendant le temps de crise, montrent que le budget affecté à la nourriture dans les ménages étudiés n'a pas beaucoup varié pendant l'année 1940. La consommation de certaines denrées s'est modifiée sensiblement; celle, en particulier, des denrées dont le prix est élevé par rapport à la valeur nutritive a diminué en quantité. On remarque aussi une tendance à remplacer le pain de boulangerie par le pain cuit à la maison. La valeur en calories de la nourriture n'avait pas varié pendant l'année, tandis que la teneur en vitamines avait diminué pendant le printemps pour augmenter de nouveau dans la seconde moitié de l'année. P. 223.

Avis émis par l'Administration du Travail et de la Prévoyance sociale touchant le rapport des experts sur le coût de la construction en 1940. Dans son avis, émis le 28 février 1941, l'A. T. P. S. a souligné qu'il était important de considérer le projet des experts comme une unité indivisible. Le transfert nécessaire des ouvriers du bâtiment à d'autres métiers, une répartition plus égale entre les saisons des travaux du bâtiment, les questions de salaire et les conditions du bâtiment à la campagne, etc., sont traités en détail. En même temps est signalée l'importance de la statistique des logements pour le contrôle de nouvelles mesures de soutien qui pourraient être prises éventuellement en faveur du marché des habitations. P. 243.

Le recensement des loyers en 1939. II. Le compte-rendu contenu dans le précédent numéro de ce Bulletin (p. 101), touchant le recensement des loyers pour l'année 1939, est poursuivi ici et présente certains nouveau résultats préliminaires de l'enquête, relatifs, en particulier, au niveau des loyers et à la répartition des habitations d'après leur grandeur et leur qualité dans les différents groupes de localités et les différentes régions du pays. P. 256.

Habitations inoccupées au 15 nov. 1940. II. Dans le premier numéro de 1941 de ce Bulletin (p. 14), il a été rendu compte des résultats principaux de l'enquête sur la réserve d'habitations vacantes l'automne précédent, enquête qui a été entreprise dans toutes les localités d'au moins 5 000 habitants, à l'exception de Stockholm. Le présent article contient un exposé complémentaire des observations faites au sujet du pourcentage des logements vieux et modernes vacants dans les différentes catégories de logements, les différents groupes de localités, etc. P. 267.

L'assistance publique en 1939. Les données primaires relatives à l'assistance publique sont empruntées, depuis l'année 1939, au »registre social» qui selon la loi du 20 mars 1936 doit être tenu dans chaque commune urbaine ou rurale. Le questionnaire a été remanié de façon à obtenir des données plus amples au sujet des familles qui ont bénéficié de l'assistance. — Les 274 000 cas d'assistance rapportés pour l'année 1939 se répartissent comme suit: 28 % hommes seuls sans enfants, 1 % hommes seuls avec enfants, 34 % femmes seules sans enfants, 6 % femmes seules avec enfants, 11 % couples mariés sans enfants, 19 % couples mariés avec enfants, 1 % enfants seuls. Au cours de l'année 1939, 46 000 personnes ont été soignées dans les asiles de vieillards et établissements annexes, tandis que 81 000 personnes ont reçu des soins dans les hôpitaux, dans les asiles d'aliénés etc. Le coût total de l'assistance publique en 1939 fut de 90·3 millions de couronnes. P. 277.

Le marché du travail en février 1941. Les séries statistiques qui figurent le mouvement du marché du travail ne révèlent pas de modifications très importantes; cependant, une reprise saisonnière, habituelle à cette période de l'année, commence à se faire sentir. C'est ainsi que le nombre d'ouvriers occupés dans l'industrie et les branches d'activité connexes était plus élevé d'environ 2 % à la fin de février qu'à la fin de janvier. Le nombre de demandes pour 100 places disponibles dans les offices de placement publics s'élevait à 241 en février contre 249 en janvier. Le nombre de chômeurs affiliés à des syndicats représentait, au 1er février, 17·1 % contre 16·1 % de l'ensemble des membres un mois plus tôt. Le nombre de chômeurs demandant des secours s'élevait à la fin de février à 34 900 dont 4 388, soit 14·4 %, s'étaient nouvellement inscrits au cours du mois. P. 287.

Activité des bureaux de placement publics en Suède pendant l'année 1940. Un exposé est fourni des importantes modifications apportées au cours de l'année dans l'organisation des offices de placement publics. Ceux-ci, dont l'activité auparavant était de caractère surtout local, sont désormais uniformément placés sous la direction d'un organe central investi de pouvoirs administratifs, la Commission officielle du marché du travail. Au-dessous de celle-ci ont été organisés, à titre d'autorités locales, des comités départementaux auxquels ressortissent les offices de placement. Depuis le 20 mai 1940, le service public de placement est donc sous la direction de l'Etat.

Le service public de placement comprenait en 1940, 29 offices centraux, 144 bureaux de sections, 488 délégués permanents et 18 bureaux autonomes de placement des marins, soit ensemble 679 organes fixes. A ceux-ci s'ajoutaient 600 délégués temporaires et locaux.

Le nombre de demandes de place s'élevait en 1940 à 784 317 dans la section des hommes et à 368 847 dans celle des femmes. Les places procurées étaient, respectivement, de 315 301 et 194 596. P. 296.

Le chômage parmi les membres des syndicats en 1940. La statistique, basée sur les données fournies par les syndicats, a englobé, pendant l'année 1940, en moyenne 734 000 ouvriers. Les renseignements sont désormais recueillis par la Commission officielle du marché du travail. La moyenne annuelle du nombre relatif de chômeurs dans les fédérations de syndicats participant à la statistique — à l'exclusion des ouvriers forestiers et flotteurs — a été calculée être de 11·8 % (contre 9·2 en 1939). P. 312.

Häftets huvudinnehåll.

Mars 1941.

Livsmedelsförbrukningens förändringar inom stadshushållen år 1940. Den kvartalsvis upprepade undersökning av livsmedelskonsumtionen inom stadshushåll, som igångsatts för att giva myndigheterna möjlighet följa näringstillförselns förändringar under kristiden, visar att de undersökta hushållens utgifter för matvaror icke undergått några anmärkningsvärda förändringar under år 1940. Omläggningar ha ägt rum i konsumtionen av enstaka livsmedel, varvid bl. a. vissa ransonerade eller i förhållande till näringsvärdet dyrare varuslag fått sina kvantiteter minskade. Tendens till övergång från användningen av köpt bröd till hembakat kan även märkas. Födans kalorivärde var oförändrat under året, medan halten av vissa vitaminer minskade under våren för att därefter åter öka under årets senare hälft. Sid. 223.

Socialstyrelsens utlåtande angående 1940 års byggnadskostnadssakkunnigas betänkande. I utlåtandet, som avgavs den 28 februari 1941, har socialstyrelsen betonat vikten av att de sakkunnigas förslag till byggnadskostnadernas nedbringande genom sänkning av räntor, materialkostnader och arbetslöner betraktas som en odelbar enhet. Den nödvändiga överföringen av överflödiga byggnadsarbetare till andra yrken, säsongutjämningen på byggnadsmarknaden, lönefrågorna och landsbygdens byggnadsförhållanden m. m. behandlas utförligt, varjämte bostadsstatistikens betydelse för kontroll av eventuellt vidtagna nya stödåtgärder på bostadsmarknaden framhålles. Sid. 243.

Hyresräkningen år 1939: II. Den i föregående häfte av tidskriften (sid. 101) införda redogörelsen för 1939 års hyresräkning fullföljes här med vissa preliminära, mera allmänna resultat av undersökningen i fråga, närmast berörande hyresnivån samt bostädernas storleksfördelning och kvalitet inom olika ortsgrupper och landsdelar. Sid. 256.

Bostadsreserven den 15 november 1940: II. I första häftet av årg. 1941 (sid. 14) lämnades en redogörelse för huvudresultaten av den undersökning av bostadsreserven föregående höst, som företogs i alla orter med minst 5 000 invånare med undantag för Stockholm. I denna artikel lämnas en kompletterande redogörelse för de iakttagelser, som gjorts beträffande ledighetsprocenter för äldre och modernare lägenheter, inom olika lägenhetskategorier, ortsgrupper o. s. v. Sid. 267.

Fattigvården år 1939. Primäruppgifterna till 1939 års helt omlagda fattigvårdsstatistik äro hämtade ur kommunernas socialregister. Formuläret för fattigvårdsstatistiken har ändrats bl. a. i syfte att möjliggöra en redovisning av understödstagarnas familjeförhållanden.

År 1939 redovisades 274 000 understödsfall, varmed förstås familjer eller ensamma personer. Deras fördelning efter familjetyp, understödets rättsliga form m. m. framgår av de preliminära uppgifter, som meddelas i artikeln. Omkring 46 000 personer hade under året vårdats på fattigvårdsanstalter och omkring 81 000 på sjukvårdsanstalter. Den totala kostnaden för fattigvården år 1939 har beräknats till 90·3 milj. kr. Varken i fråga om hela antalet understödstagare eller i fråga om utgifterna för fattigvården synas några större förändringar ha ägt rum i jämförelse med år 1938. Sid. 277.

Arbetsmarknaden under februari 1941. De statistiska serier, som belysa arbetsmarknadens utveckling, ge icke uttryck för några större förändringar; en som vanligt under denna del av året begynnande säsonguppgång gör sig dock märkbar. Antalet sysselsatta arbetare inom industri och angränsande verksamhetsområden voro sålunda omkring 2 % högre i slutet av februari än i slutet av januari. Antalet ansökningar på 100 lediga platser vid de offentliga arbetsförmedlingarna utgjorde 241 i februari mot 249 i januari. Antalet arbetslösa inom fackförbunden var vid månadsskiftet januari/februari 17·1 % mot 16·1 % en månad tidigare. Antalet hjälpsökande arbetslösa

uppgick i slutet av februari till 34 900, varav 4 388 eller 14·4 % voro nytillkomna under månaden. Sid. 287.

Sveriges offentliga arbetsförmedling under år 1940. En redogörelse lämnas för de betydelsefulla förändringar i organisatoriskt avseende som ägt rum under fjolåret. Den offentliga arbetsförmedlingen, som i främsta rummet varit lokalt inriktad, fick därmed en enhetlig ledning av ett centralt organ med administrativa befogenheter, statens arbetsmarknadskommission. Såsom lokalmyndigheter under denna organiserades länsarbetsnämnder, under vilka de lokala arbetsförmedlingarna nu sortera. Fr. o. m. den 20 maj 1940 står sålunda arbetsförmedlingen under statlig ledning.

Antalet platsansökningar uppgick under år 1940 till 784 317 på manliga avdelningen och 368 847 på den kvinnliga. De tillsatta platserna utgjorde 315 301 resp. 194 596. Särskilda uppgifter lämnas om ungdoms-, student- och lärarförmedlingen. Sid. 296.

Arbetslösheten inom fackförbunden under år 1940. Den på fackföreningarnas uppgifter grundade statistiken har under 1940 omfattat i genomsnitt 734 000 arbetare. Materialet insamlas och bearbetas numera av statens arbetsmarknadskommission. Årsmedeltalet för det relativa antalet arbetslösa inom de rapporterande fackförbunden har — med frånräknande av skogs- och flottningsarbetarna — beräknats till 11·8 % (mot 9·2 % år 1939). Antager man, att arbetslösheten inom icke rapporterande avdelningar av förbunden är densamma som i de rapporterande, erhålles en arbetslöshetsprocent för samtliga medlemmar av förbunden av 12·5 (mot 9·8 år 1939). Sid. 312.

Socialstatistiska diagram.

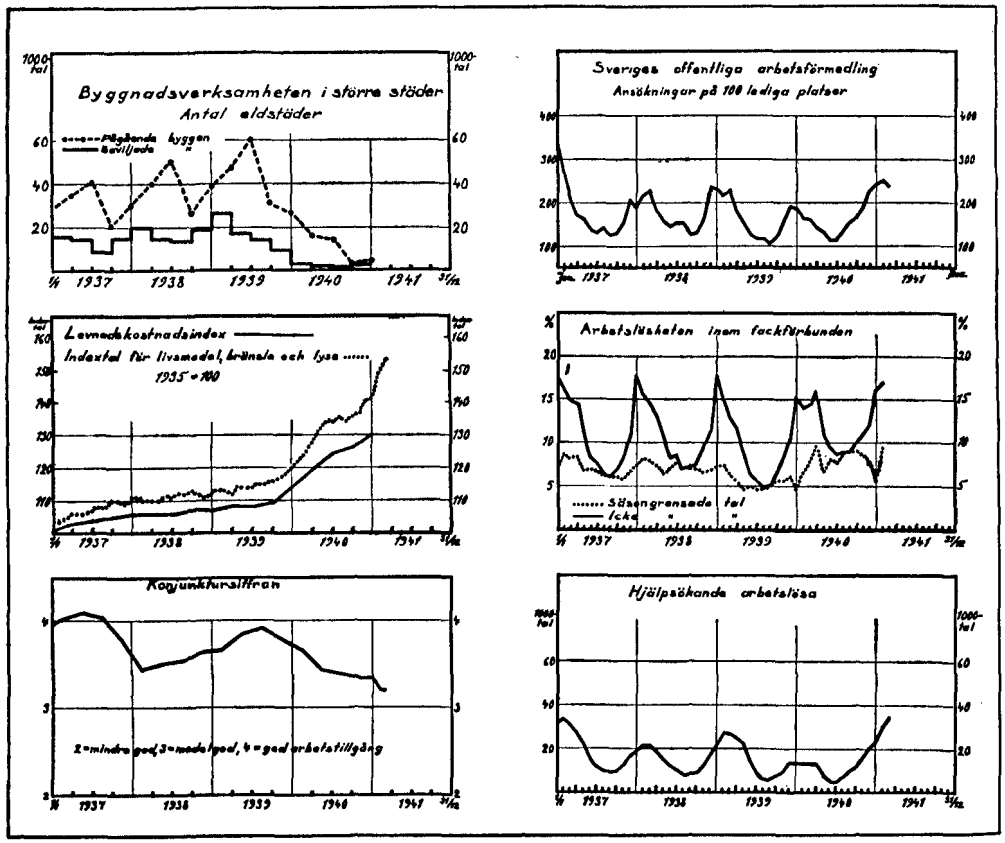

Livsmedelsförbrukningens förändringar inom stadshushållen år 1940.

I denna tidskrift ha redogörelser för de under år 1940 av socialstyrelsen, statens institut för folkhälsan och statens livsmedelskommission kvartalsvis anordnade konsumtionsundersökningarna inom stadssamhällen successivt publicerats, i den ordning materialet inkommit och hunnit bearbetas[1]. Efter en ytterligare genomgång av materialet, varvid åtskilliga smärre felaktigheter upptäckts och rättats, och sedan en mera ingående bearbetning utförts, är socialstyrelsen nu i tillfälle att framlägga en sammanfattande redogörelse för konsumtionsutvecklingen under år 1940, sådan denna framträder genom berörda undersökningar.

Till en början skola några data rörande undersökningarnas tillkomst och utförande bringas i erinran. Syftet med desamma är enligt den uppgjorda planen att upplysningar om den faktiska livsmedelsförbrukningen och dess förändringar under kristiden skola anskaffas att tjäna som underlag för myndigheterna dels vid deras ställningstagande till aktuella folkförsörjningsproblem, dels vid anordnandet av upplysnings- och propagandaverksamhet bland konsumenterna om de lämpligaste vägarna att anpassa matvaruförbrukningen efter försörjningslägets växlingar. Det kan här tilläggas, att materialet kommit till användning för dessa ändamål redan under år 1940.

Materialet för undersökningarna utgöres av hushållsräkenskaper, vilka förts på särskilt formulär under en fjortondagarsperiod per kvartal. Vid dess insamlande ha myndigheterna erhållit stöd och medverkan av vissa organisationer, nämligen kooperativa förbundet, Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund och Sveriges husmodersföreningars riksförbund. Medlemmar i lokalavdelningar av dessa organisationer ha ställt sig till förfogande som ombud för undersökningen, anskaffat de deltagande hushållen, instruerat dessa samt utdelat och insamlat formulären. Antalet dylika ombud var såväl vid början som slutet av år 1940 92 stycken men växlade något under kvartalen däremellan.

Den första undersökningsperioden påbörjades av övervägande antalet deltagare någon av dagarna den 15—22 februari, den andra den 17—24 maj, den tredje den 23—30 augusti och den fjärde den 17—24 november.

Undersökningarnas omfattning. Antalet inlämnade räkenskaper uppgick i första, andra, tredje och fjärde kvartalet till resp. 554, 523, 491 och 587 och antalet godkända och bearbetade till resp. 418, 435, 433 och 506. Orsakerna

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1940, sid. 228, 547, 615, 825 och 830 samt årg. 1941, sid. 54.

Tab. 1. I den fortlöpande konsumtionsundersökningen år 1940 deltagande hushåll fördelade på orter (jämte orternas dyrortslittera).

	Antal hushåll					Antal hushåll			
	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.		1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.
Östra Sverige	*146*	*138*	*117*	*166*	Kävlinge (B)	5	6	5	5
Stockholm (I)	66	62	51	84	*Västra Sverige*	*113*	*126*	*136*	*135*
Eskilstuna (E)	14	11	9	12	Göteborg (G)	41	40	49	45
Linköping (E)	—	6	6	7	Borås (F)	12	5	4	4
Norrköping (F)	12	1	6	7	Halmstad (D)	5	—	—	5
Uppsala (F)	6	5	6	7	Karlstad (F)	—	8	10	11
Västerås (F)	3	2	—	—	Örebro (F)	—	8	5	9
Nyköping (E)	5	6	6	4	Lidköping (C)	7	—	3	—
Södertälje (F)	—	3	—	—	Skövde (D)	—	7	8	8
Finspång (C)	5	5	—	—	Uddevalla (D)	4	6	5	5
Motala (D)	5	6	7	6	Alingsås (D)	—	1	—	—
Norrtälje (C)	7	13	11	16	Arvika (D)	2	4	2	—
Nynäshamn (F)	7	6	3	6	Falköping (D)	3	5	7	9
Strängnäs (D)	3	5	6	8	Hunnebostrand (C)	7	11	12	13
Åtvidaberg (C)	6	7	6	9	Karlskoga (D)	4	—	—	—
Österbybruk (A)	7	—	—	—	Kinna (B)	6	6	8	8
Småland och öarna	*40*	*39*	*49*	*65*	Kumla (D)	—	5	3	—
Jönköping (E)	3	6	6	7	Lysekil (D)	7	4	3	—
Kalmar (E)	4	4	5	7	Mariestad (C)	7	7	6	5
Visby (D)	4	7	9	12	Munkfors (B)	5	5	5	6
Gislaved (B)	7	7	11	20	Vänersborg (D)	3	4	6	7
Nässjö (D)	7	6	8	8	*Norra Sverige*	*34*	*71*	*59*	*60*
Oskarshamn (D)	3	3	4	2	Gävle (F)	5	12	8	11
Vetlanda (B)	2	—	—	—	Falun (E)	6	5	5	6
Värnamo (B)	5	1	—	—	Härnösand (F)	—	4	7	7
Växjö (C)	5	5	6	9	Kiruna (H)	5	7	5	4
Södra Sverige	*85*	*61*	*72*	*80*	Luleå (H)	—	5	5	4
Malmö (F)	28	15	17	25	Söderhamn (F)	—	3	5	3
Hälsingborg (E)	10	1	2	—	Borlänge (D)	4	4	—	—
Karlskrona (E)	6	3	5	6	Domnarvet (C)	—	—	7	9
Lund (D)	—	5	3	3	Domsjö (C)	—	—	2	1
Kristianstad (C)	7	5	6	6	Essvik (D)	—	6	—	—
Ystad (C)	6	5	11	8	Frånö (C)	—	4	—	—
Hässleholm (C)	5	5	5	7	Hedemora (C)	5	7	2	2
Höganäs (C)	7	7	7	8	Holmsund (D)	—	2	—	—
Höör (B)	4	3	5	6	Hudiksvall (F)	4	3	2	3
Klippan (B)	7	6	6	6	Ludvika (E)	5	4	5	6
					Örnsköldsvik (E)	—	5	6	4
					Summa	418	435	433	506

till att sålunda ett visst antal formulär måst kasseras ha främst varit, att hushållsmedlemmarna i större omfattning intagit måltider utanför hushållet under bokföringstiden eller att ett flertal gäster deltagit i kosthållet, att hushållets sammansättning med avseende på medlemmarnas ålder och antal icke varit den önskvärda samt att räkenskaperna icke varit förda med den noggrannhet, som kräves. Vid de bägge första undersökningstillfällena måste dessutom ett icke obetydligt antal formulär kasseras, emedan de kommo socialstyrelsen för sent tillhanda.

Tab. 2. Hushållens fördelning på ortsgrupper och landsdelar.

	Antal hushåll				Procentuell fördelning				Den i stadssamhällen bosatta befolkningens fördeln. i %
	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	
Stockholm	66	62	51	84	15·8	14·3	11·8	16·6	17·7
Göteborg	41	40	49	45	9·8	9·2	11·3	8·9	8·6
Malmö	28	15	17	25	6·7	3·4	3·9	4·9	4·7
Orter m. 70 000–25 000 inv.	76	73	70	89	18·2	16·8	16·2	17·6	17·2
» » 25 000–10 000 »	48	67	80	74	11·5	15·4	18·5	14·6	11·4
» » under 10 000 »	159	178	166	189	38·0	40·9	38·3	37·4	40·4
Summa	**418**	**435**	**433**	**506**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**
Därav i									
Östra Sverige	146	138	117	166	34·9	31·7	27·0	32·8	34·2
Småland o. öarna	40	39	49	65	9·6	9·0	11·3	12·8	8·4
Södra Sverige	85	61	72	80	20·4	14·0	16·7	15·8	15·9
Västra Sverige	113	126	136	135	27·0	29·0	31·4	26·7	26·9
Norra Sverige	34	71	59	60	8·1	16·3	13·6	11·9	14·6

De bearbetade formulärens fördelning på orter framgår av tab. 1. Där angives också inom parentes orternas resp. dyrortslittera enligt 1935 års gruppering.

En sammanfattande bild av hur skilda ortsgrupper och landsdelar ingå i materialet erhålles av tab. 2. I kolumnen längst till höger ha i denna tabell hela den i stadssamhällen bosatta folkmängdens procentuella fördelning på ifrågavarande ortsgruper och landsdelar enligt i huvudsak 1935 års folkräkning angivits. Vid beräkningen av sistnämnda tal har hänsyn tagits till såväl administrativa tätorter (städer, köpingar och municipalsamhällen) som vissa andra tätorter, varvid dock av tekniska skäl förortsbebyggelse icke medräknats. På det hela taget synes den lokala representationen vara mycket god, men den starka minskning i deltagarantalet från södra Sverige, som inträdde från första till andra kvartalet, samtidigt med att deltagandet från norra Sverige ökades, bör observeras, då inflytande härav kan spåras i undersökningarnas resultat beträffande konsumtionens sammansättning.

Hushållens sammansättning. Enligt planen borde undersökningen endast omfatta hushåll bestående av man, hustru och 1—4 barn under 16 år. I en del fall ha dock formulär förda av hushåll med flera och äldre barn, med hembiträde eller med en eller annan åldring medtagits. Av tab. 3 framgår, att den övervägande majoriteten av deltagarna likväl tillhör de önskvärda typerna, i det endast ett mindretal (13—4 % av samtliga) måst föras till gruppen »övriga hushåll». En uppfattning av hushållsmedlemmarnas åldersfördelning erhålles ytterligare genom uppgiften att av de 1 726 personer, som berördes av undersökningen i första kvartalet, voro 883 vuxna, 375 barn i åldern 0—6 år och 468 barn i åldern 7—15 år. Uttryckta som relativa tal utgjorde de vuxnas andel 51·2 %, 0—6 åringarnas 21·7 % och 7—15 åringarnas 27·1 % av hela gruppen.

Om det genomsnittliga antalet medlemmar och konsumtionsenheter per hus-

Tab. 8. Hushållens fördelning efter hushållstyp samt genomsnittliga antalet personer och konsumtionsenheter per hushåll.

	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.
Antal hushåll bestående av man, hustru och				
1 barn 0— 6 år	63	74	73	108
1 » 7—15 »	62	86	84	88
2 » 0— 6 »	43	35	28	48
2 » , det äldsta 7—15 år	102	111	108	127
3 » 0—15 år	71	73	83	82
4 » 0—15 »	22	28	29	33
Övriga hushåll	55	28	28	20
Summa	**418**	**435**	**433**	**506**
Antal personer	1 726	1 739	1 750	2 001
Antal personer per hushåll	4·13	4·00	4·04	3·95
Antal konsumtionsenheter per hushåll				
enligt skalan för kalorier m. m.	3·16	3·07	3 11	3·03
» » » äggvita m. m.	3·84	3·73	3·78	3·67

håll upplysa tabellens sista rader. Variationen de olika kvartalen emellan är uppenbarligen icke stor, icke heller mellan olika ortsgrupper och landsdelar. För finare analyser av de i det följande meddelade uppgifterna torde man dock observera de skillnader, som framträda. Den minskning av de deltagande hushållens genomsnittsstorlek, som framträder mot slutet av undersökningsåret, är sålunda sannolikt icke utan inflytande på de genomsnittliga förbrukningstalen. I förhållande till första kvartalet utgör denna minskning c:a 4 %, ett tal som erhålles vare sig man jämför antalet personer eller konsumtionsenheter per hushåll.

De använda konsumtionsenhetsskalorna ha följande utseende:

Konsumtionsenhetsskalor.

Skala för:	Ålder, år																
Kalorier m. m.	under 2	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16—19	20 år o. däröver
män	0·30	0·40	0·40	0·50	0·50	0·50	0·70	0·70	0·80	0·80	0·83	0·83	1·0	1·0	1·0	1·20	1·0
kvinnor	0·30	0·40	0·40	0·50	0·50	0·50	0·50	0·70	0·70	0·70	0·80	0·80	0·80	0·83	0·83	0·83	0·83
Äggvita m. m.																	
män	0·3	0·6	0·6	0·8	0·8	0·8	1·0	1·0	1·1	1·1	1·1	1·1	1·1	1·1	1·1	1·1	1·0
kvinnor	0·3	0·6	0·6	0·8	0·8	0·8	0·8	1·0	1·0	1·0	1·1	1·1	1·1	1·1	1·1	1.1	1·0

Skalan för kalorier har vid de näringsfysiologiska beräkningarna använts även vid undersökningar av konsumtionen av fett och kolhydrat, medan äggviteskalan tillämpats även för salter och vitaminer.

Hushållens inkomster och bostadsförhållanden. Med avseende på den socialklass, som de i undersökningarna deltagande hushållen tillhörde, kan nämnas, att i första kvartalet 318 tillhörde arbetarklassen och 100 gruppen lägre tjänstemän (inklusive ett 10-tal utövare av fria yrken). I fjärde kvartalet voro motsvarande tal 394 och 112.

Att erhålla goda uppgifter, som belysa deltagarnas ekonomiska miljö, har visat sig ganska svårt. Önskemålet är ju, att dylika uppgifter skola ge de an-

visningar som krävas för gruppering av hushållen efter deras ekonomiska förutsättningar eller för uträkning av en genomsnittsinkomst, med vars hjälp deltagarna kunna inplaceras på den ekonomiska rangskalan. Att angiva den inkomstnivå, som bör vara av betydelse för en viss familjs sätt att hushålla under en fjortondagarsperiod är emellertid redan i och för sig svårt, om inkomsterna under tiden vid (eller närmast kring) bokföringen icke överensstämma med inkomsterna på längre sikt.

De på formulären efterfrågade inkomstuppgifterna voro dels mannens kontanta arbetsinkomst, hustruns arbetsinkomst och hushållets övriga inkomster under år 1939, dels mannens och hustruns arbetsinkomst per vecka eller månad vid tiden för bokföringen och dels slutligen arten och värdet av eventuella naturaförmåner. I allmänhet har mannens kontanta arbetsinkomst uppgivits (i mer eller mindre avrundade tal) både för år 1939 och för bokföringstiden, men uppgifterna om övriga inkomstslag ävensom om naturaförmånerna ha i många fall med all sannolikhet överhoppats. Några på direkta observationer grundade uppgifter om hushållets totalinkomst kunna därför icke erhållas. En viss uppfattning om den inkomstmiljö, som de deltagande hushållen tillhöra, kan man likväl få genom att öka mannens kontanta arbetsinkomst i den proportion, varmed familjens totalinkomst enligt tidigare på noggranna årsräkenskaper grundade beräkningar vanligen överstiger nämnda huvudinkomst (14 % enligt 1933 års hushållsbudgetundersökning).

Följande tablå visar, hur hushållen fördelade sig efter mannens kontanta arbetsinkomst under år 1939 på vissa inkomstgrupper enligt uppgifterna i första kvartalet 1940:

	Mannens kontanta arbetsinkomst år 1939, kr.												
	t. o. m. 1 899	1 900– 2 199	2 200– 2 499	2 500– 2 799	2 800– 3 099	3 100– 3 399	3 400– 3 699	3 700– 3 999	4 000– 4 299	4 300– 4 599	4 600– 4 899	4 900 o. däröver	Hela antalet
Antal hushåll .	9	13	32	36	63	71	64	60	38	16	6	10	418

I genomsnitt för de i tablån redovisade hushållen uppgick mannens kontanta årsinkomst under år 1939 till 3 370 kr. Nästan exakt samma medeltal erhålles för de hushåll, som deltagit i de följande undersökningarna med undantag för andra kvartalets, då motsvarande genomsnitt utgjorde 3 340 kr. På grundval härav kan de deltagande hushållens totala inkomst under år 1939 beräknas ha utgjort i genomsnitt 3 800 à 3 850 kr.

Mannens kontanta arbetsinkomst under den månad, då räkenskaperna fördes, har för samtliga i undersökningarna deltagande hushåll utgjort i genomsnitt 279 kr., motsvarande en kontant arbetsinkomst per år av 3 350 kr. och en beräknad totalinkomst av 3 820 kr.

Till ytterligare belysning av hushållens ekonomiska miljö lämnas i tab. 4 en översikt av deras bostadsförhållanden under fjärde kvartalet. Här redovisas som en särskild grupp 104 hushåll, vilka deltagit i undersökningen alla fyra kvartalen år 1940 (jfr härom nedan).

Tab. 4. Hushållens fördelning efter bostadsförhållandena i fjärde kvartalet 1940.

	Hushåll, som deltagit alla kvartalen	Övriga hush.	Samtliga hush.
Antal hushåll med hyrd bostad	67	248	315
fritt upplåten bostad	2	8	10
eget hem	27	104	131
bostadsföreningslägenhet	8	28	36
uppgift saknas	—	14	14
Summa	**104**	**402**	**506**
Därav bostäder bestående av			
1 rum och kokvrå	—	1	1
1 » » kök	32	120	152
2 » » »	50	215	265
3 » » »	18	55	73
4 o. fl. rum och kök	4	11	15
försedda med centralvärme	71	227	298
» » elektr. ström	103	399	502
» » kokgas	51	167	218
» » skafferi	89	355	444
» » matkällare	88	348	436
» » vedspis (endast)	53	247	300
» » gasspis	45	109	154
» » elektr. spis	6	46	52
» » isskåp	3	3	6
» » kylskåp	1	9	10
» » värmeskåp	2	7	9

Den genomsnittliga bostadsutgiften per år med och utan värme framgår av följande sammanställning:

	1:a kvartalet		4:e kvartalet	
	Antal fall	Bostads-utgift, kr.	Antal fall	Bostads-utgift, kr.
Hyrd bostad[1]				
utan värme	98	430	142	450
med »	108	680	134	740
Egen bostad				
utan värme	36	510	34	450
med »	86	790	73	850
Samtliga bostäder				
utan värme	134	450	176	450
med »	194	730	207	780

I de redovisade bostadsutgifterna ingå icke samtliga hushåll, i det bl. a. sådana som icke lämnat uppgift om bostadskostnaden och sådana som haft svårbearbetade bostadsutgifter till följd av att de innehaft egnahem, vilka delvis bebotts av ägaren och delvis varit uthyrda, uteslutits från beräkningarna. Antalet fall, som ligger till grund för beräkningarna var i första kvartalet 328 och i fjärde 383. Såsom egna bostäder har här räknats även bostadsföreningslägenheter. I gruppen hyrda bostäder ingå sannolikt en del fall, där hyran varit särskilt låg på grund av att bostaden tillhandahållits av arbetsgivaren. Enligt

[1] Inkl. bostäder till nedsatt hyra i barnrikehus o. dyl.

formuläret skulle bokföraren visserligen angiva, när så var förhållandet, och där så skett, har vederbörande formulär frånsorterats, men man har anledning antaga, att uppgifterna härom äro bristfälliga.

Med hjälp av socialstyrelsens hushållsbudgetundersökning av år 1933 och dess prisindexberäkningar kan man uppskatta, att bostadskostnaden i en hushållsbudget i inkomstläget 3 000—4 000 kr. år 1940 borde upptaga ungefär 12 % av familjeinkomsten om värme icke inräknas och på sin höjd 15 %, om värmekostnaden tages med. Bostadskostnaden i medeltal för samtliga i tablån angivna hushåll skulle under första kvartalet utgöra 610 kr., vilket av den beräknade familjeinkomsten motsvarar omkring 16 %. Även om man tager hänsyn till att bostadsstandarden kan ha stigit sedan år 1933, blir man av det angivna talet närmast böjd att sluta, att den beräknade totalinkomsten snarast är för låg. Med hänsyn till den betydande spridning, som förekommer kring de bägge medeltalen för bostadskostnaden inklusive och exklusive värmeutgift, bör betydelsen av nämnda medeltal dock icke överdrivas.

Om sålunda de erhållna uppgifterna om hushållens inkomster och bostadsförhållanden icke äro ägnade för en mera ingående klassificering av deltagarna efter deras ekonomiska förutsättningar, kan man likväl på grundval av dessa uppgifter bedöma, vilket ungefärligt inkomstskikt hushållen tillhöra. Detta är av särskilt intresse vid jämförelser med tidigare budgetundersökningar, t. ex. den som utfördes år 1933. De i sistnämnda undersökning deltagande arbetare- och lägre tjänstemannahushållen hade en genomsnittlig total årsinkomst av 3 850 kr. Såsom förut nämnts, kan den totala årsinkomsten för de i 1940 års undersökningar deltagande hushållen beräknas till 3 800 à 3 850 kr. Även om denna uppskattning måhända ger ett något för lågt resultat, synes man med hänsyn till den allmänna inkomststegring, som ägt rum sedan år 1933, kunna sluta sig till att de hushåll som deltagit i 1940 års undersökningar tillhört ett något lägre inkomstskikt, på det hela taget, än de som deltogo i 1933 års hushållsbudgetundersökning.

Minst lika viktigt för undersökningarnas syfte är att konstatera, huruvida de deltagande hushållens sammansättning med avseende på inkomstnivån förändrats från den ena kvartalsundersökningen till den andra. Härom ger följande tablå upplysning:

Kvartal nr	Hela antalet hushåll	Hushåll med inkomstuppgift	Därav i % med nedanstående månadsinkomst (kr.)								
			t. o. m. [1] 119	120 —169	170 —219	220 —269	270 —319	320 —369	370 —419	420 —469	470 o. däröver
I . . .	418	391	2·3	1·5	13·6	32·7	29·4	15·6	2·8	1·0	1·0
II . . .	435	400	2·3	3·3	13·3	27·2	30·3	18·5	3·3	0·8	1·3
III . . .	433	409	1·0	3·2	10·0	25·2	34·5	17·4	6·4	1·2	1·2
IV . . .	506	467	2·8	1·5	12·4	23·3	31·9	19·5	6·9	1·1	0·6

Tydligen har en viss förskjutning uppåt av de uppgivna inkomsterna ägt rum mellan första och andra och i något högre grad mellan andra och tredje

[1] Här ingå i första kvartalet 8 arbetslösa, i andra kvartalet likaledes 8, i tredje 4 och i fjärde 12.

kvartalet, en förskjutning som är naturlig med hänsyn till att en del av hushållen kommit i åtnjutande av indexreglerade löner. I genomsnitt för hushåll med uppgiven inkomst utgjorde månadsinkomsten i första kvartalet 272 kr., i andra kvartalet 275 kr., i tredje kvartalet 285 kr. och i fjärde kvartalet 283 kr. Mellan första och tredje kvartalet är uppgången ungefär 4·5 %.

De genomgående hushållen. Såsom »de genomgående hushållen» betecknas i det följande en grupp på 104 hushåll, vilka deltagit med godkända formulär vid alla fyra undersökningstillfällena år 1940.

Detta bestånd av särskilt intresserade och uthålliga deltagare är av synnerligt värde för undersökningen, då det underlättar bedömningen av i vad mån de skiftningar, som iakttagas i konsumtionen från tid till annan inom övriga hushåll, beror på att undersökningarnas klientel växlat. Sannolikt utgöra de genomgående hushållen dessutom ett urval med särskilt gott ekonomiskt handlag och anpassningsförmåga, varför de även ur denna synpunkt torde erbjuda ett intressant studium.

Några data för att belysa de genomgående hushållens lokala fördelning, sammansättning och ekonomiska miljö skola här meddelas. Med avseende på ortsgrupper och landsdelar bör nämnas, att relativt många (25·0 %) tillhörde södra Sverige och relativt få (5·8 %) norra Sverige i förhållande till övriga hushåll, men att den regionala fördelningen i övrigt icke företedde några anmärkningsvärda drag. De genomgående hushållens medelstorlek framgår av uppgifterna, att antalet personer per hushåll var i första och fjärde kvartalet 4·07 resp. 4·10, antalet konsumtionsenheter enligt skalan för kalorier m. m. 3·09 resp. 3·18 och enligt skalan för äggvita m. m. 3·78 resp. 3·88. En viss ökning av genomsnittsstorleken har sålunda som väntat ägt rum under årets lopp. Bostadsförhållandena framgå av tab. 4, som visar, att några anmärkningsvärda olikheter mellan de genomgående hushållen och övriga icke förelåg. Genomsnittsstorleken av mannens kontanta huvudinkomst år 1939 inom de genomgående hushållen var enligt uppgiften i första kvartalet 3 430 kr. Månadsinkomsten vid bokföringstillfällena var i första kvartalet 277 och i fjärde 282 kr. Med avseende på socialklass tillhörde 79 av de genomgående hushållen arbetarklassen och 25 de lägre tjänstemännen.

De genomgående hushållen ha underkastats en särskild efterbearbetning, vilken i allmänhet icke kommit det övriga materialet till del. De lämpa sig ju också särskilt väl härför, då man genom att jämföra uppgifterna kvartal för kvartal kan komma felaktigheter i redovisningen på spåren. De fel i redovisningen eller bearbetningen, som upptäckts och rättats på de 104 genomgående hushållens formulär, ha som regel icke föranlett ändringar på de i tidigare redogörelser meddelade genomsnitten för samtliga hushåll, då det visat sig, att effekten av dylika ändringar är så liten, att den saknar praktisk betydelse för bedömningen av undersökningarnas resultat.

Förutom de genomgående hushållen redovisas i vissa följande tabeller ytterligare några stora grupper av hushåll, som deltagit i två på varandra följande kvartalsundersökningar. Även dessa ha underkastats viss efterkontroll.

Genom tillvaron av dessa hushåll har antalet av sådana fall, som kunna följas från kvartal till kvartal, väsentligt utökats och särskilda kedjeindextal över viktigare data rörande hushållsutgifter och förbrukning kunnat beräknas.

Utgifter för livsmedel. I tab. 5 meddelas en översikt av livsmedelsutgifterna, sådana dessa te sig i medeltal för samtliga deltagande hushåll under de fyra kvartalen. Endast livsmedel, som förbrukats i hushållet under bokföringstiden äro representerade här liksom i det följande. I t. ex. beloppen för färsk frukt och bär under tredje kvartalet ingår sålunda i princip icke utgifter för syltning och saftning till vintern, i beloppen för ägg under andra kvartalet ingår icke utgifter för ägg, som lagts in till hösten o. s. v.

Det största intresset för denna tabell torde knyta sig till dess nedersta rader, där totalutgiften per hushåll och per person och dag angivits. Den genomsnittliga totalutgiften enligt de bearbetade räkenskaperna har varierat helt obetydligt. Den var högst i tredje kvartalet med 66·7 kr. och lägst i fjärde kvartalet med 63·6 kr. Medelfelsberäkningar utvisa, att de här framträdande skillnaderna ligga inom gränsen för eventuella slumpvariationer. Den totala utgiftens spridning är nämligen mycket stor, såsom framgår av följande serier:

	Antal hushåll, som haft nedanstående utgift för livsmedel i kr. per 14 dagar								Samtliga hushåll
	under 40	40— 49	50— 59	60— 69	70— 79	80— 89	90— 99	100 o. däröver	
Första kvartalet . .	6	52	103	119	76	34	18	10	418
Fjärde kvartalet . .	3	78	135	138	88	36	19	89	506

För att belysa de lokala förhållandena lämnas följande uppgifter om utgiften per hushåll och 14 dagar i medeltal för de fyra kvartalen:

Storstäderna	68·8	Östra Sverige	66·4
Orter med 70 000—25 000 inv.	64·0	Småland o. öarna	63·9
» » 25 000—10 000 »	65·7	Södra Sverige	62·0
» » under 10 000 »	61·6	Västra Sverige	65·4
		Norra Sverige	65·7

De skillnader, som observeras mellan de olika ortsgrupperna, kunna uppenbarligen vara orsakade av lokala variationer såväl i livsmedelskostnaderna som hushållsvanorna, och dessutom kunna tillfälligheter t. ex. i fråga om inkomstnivån och hushållens genomsnittliga storlek ha övat ett visst inflytande.

Av de föreliggande uppgifterna synes alltså framgå, att någon ökning av livsmedelsutgiften icke ägt rum, utan denna har på det hela taget varit konstant för de i undersökningarna deltagande hushållen. Denna slutsats bekräftas av de uppgifter, som lämnas i tab. 9, där särskilda tal angivas för de genomgående hushållen, ävensom för övriga under två på varandra följande kvartal gemensamma hushåll. I ingen av de serier, som där ställas upp, finner man någon tendens till bestående ökning av livsmedelsutgifterna.

Denna iakttagelse är ganska anmärkningsvärd, dels emedan livsmedelspriserna enligt den officiella statistiken stigit under större delen av år 1940, dels emedan en viss, om än icke alltför betydande ökning av hushållens inkomster kan konstateras. Socialstyrelsens livsmedelsindex med år 1935 som bas angav

Tab. 5. Utgifter för livsmedel i genomsnitt per hushåll under 14 dagar enligt konsumtionsundersökningarna år 1940.

Varuslag	Utgift i kr.				Matvaruutgiftens sammansättning i %			
	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.
Antal hushåll	*418*	*435*	*433*	*506*	*418*	*435*	*433*	*506*
Mjölk	7·6	7·9	7·9	8·3	11·9	12·6	12·0	13·2
Grädde	1·9	1·7	1·5	1·0	3·0	2·7	2·3	1·5
Smör	4·5	5·2	7·3	4·9	7·1	8·3	11·1	7·8
Ost	2·1	2·0	2·1	1·8	3·3	3·2	3·2	2·9
Margarin o. annat fett	2·9	2·4	0·4	3·0	4·5	3·8	0·6	4·9
Ägg	2·7	3·2	3·2	2·5	4·2	5·1	4·9	4·0
Kött (inkl. inälvor)	5·5	5·0	5·6	6·3	8·6	8·0	8·5	10·0
Fläsk	3·9	3·3	3·4	2·8	6·1	5·3	5·2	4·4
Korv (o. sylta)	2·5	2·4	2·6	2·9	3·9	3·8	3·9	4·6
Köttkonserver, smörgåsmat	1·0	1·0	0·9	0·9	1·6	1·6	1·4	1·5
Fisk (inkl. konserver)	2·4	3·0	2·9	3·0	3·8	4·8	4·4	4·8
Mjöl	3·2	3·4	3·5	4·0	5·0	5·4	5·3	6·4
Gryn o. flingor	0·9	0·9	1·0	1·1	1·4	1·4	1·5	1·7
Bröd	6·0	5·3	6·0	4·6	9·4	8·4	9·1	7·4
Potatis	2·4	2·9	2·3	2·1	3·8	4·6	3·5	3·4
Rotfrukter	0·5	0·3	0·7	0·6	0·8	0·5	1·1	1·0
Färska grönsaker	0·5	1·3	2·8	0·7	0·8	2·1	4·3	1·0
Torkade o. konserverade grönsaker	0·5	0·4	0·2	0·5	0·8	0·6	0·3	0·9
Färsk frukt o. bär	2·6	1·2	2·7	1·6	4·1	1·9	4·1	2·6
Torkade och konserverade frukter o. bär	2·9	2·9	1·7	3·2	4·6	4·6	2·6	5·2
Socker	1·9	2·1	2·2	2·0	3·0	3·4	3·3	3·1
Sirap o. honung	0·4	0·3	0·2	0·4	0·6	0·5	0·3	0·6
Karameller	0·4	0·4	0·3	0·3	0·6	0·6	0·5	0·5
Kaffe	2·9	2·8	2·8	2·2	4·6	4·5	4·3	3·5
Te o. kakao	0·7	0·7	0·7	0·7	1·1	1·1	1·1	1·2
Salt, kryddor	0·5	0·4	0·4	0·5	0·8	0·6	0·6	0·7
Färdiglagad mat	0·4	0·4	0·4	0·8	0·6	0·6	0·6	1·2
Summa matvaror	**63·7**	**62·8**	**65·7**	**62·7**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**
Öl	0·4	0·4	0·3	0·3	—	—	—	—
Svagdricka	0·5	0·6	0·3	0·3	—	—	—	—
Summa dryckesvaror	0·9	1·0	0·6	0·6	—	—	—	—
Förtäring utom hemmet	0·5	0·5	0·4	0·3	—	—	—	—
Total	**65·1**	**64·3**	**66·7**	**63·6**	—	—	—	—
Totalutgift per person och dag	1·13	1·15	1·18	1·15	—	—	—	—

exempelvis den 1 mars, 1 juni, 1 september och 1 december (de beräkningstillfällen, som närmast motsvara konsumtionsundersökningens perioder) indextalen 125, 132, 132 och 139. Från den 1 mars till den 1 december utgör stegringen 11 %. Under samma tid har indextalet för samtliga levnadskostnader stigit i ungefär samma mån.

Att livsmedelsutgiften för de redovisade hushållen icke ökats, ehuru priserna på livsmedel stigit, synes bero dels på omgrupperingar inom livsmedelsbudgeten, dels på en minskning av konsumtionen av vissa för näringstillförseln mindre väsentliga varuslag, varvid myndigheternas reglerande åtgärder spelat en betydande roll. Dessutom ha åtskilliga av hushållen kommit i åtnjutande av matfettsrabatt. Dessa förhållanden diskuteras närmare i det följande.

Konsumtionen av livsmedel. På tab. 6, som innehåller uppgifter om förbrukningen av olika sorters matvaror, skola till en början siffrorna för samtliga hushåll och de för jämförelse uppställda talen från 1933 års hushållskostnadsundersökning[1] kommenteras. Sistnämnda konsumtionsuppgifter avse en genomsnittlig fjortondagarsperiod under ett räkenskapsår. De äro beräknade per s. k. normalhushåll — d. v. s. justerade att gälla ett hushåll av viss medelstorlek — men detta inverkar icke på jämförbarheten med den fortlöpande konsumtionsundersökningens hushåll, då dessas sammansättning praktiskt taget sammanfaller med normalhushållets. I fråga om hushållens inkomstnivå torde icke heller någon olikhet av den storleksordning föreligga, att jämförbarheten skulle lida därav.

Uppenbarligen äro dock de bägge undersökningarnas resultat på grund av redovisningssättet icke jämförbara på vissa punkter. Hushållskostnadsundersökningen redovisar av t. ex. konserverad frukt och bär råvarorna, medan konsumtionsundersökningen upptager konserverna. Härav följer en skenbart *mindre socker- och större konservförbrukning år 1940 än år 1933*. Där jämförbarheten inskränkts av dylik anledning eller där konsumtionsundersökningens medeltal icke kunna betraktas som representativa för en årsförbrukning till följd av att stark säsongvariation i förbrukningen föreligger, ha konsumtionsundersökningens medeltal satts inom parentes. Så har skett med medeltalet för t. ex. äggkvantiteten. Det är sålunda icke tillrådligt att av det relativt låga medeltalet för ägg enligt konsumtionsundersökningen sluta till en nedgång i äggkonsumtionen sedan år 1933. Så stark som säsongvariationen i äggförbrukningen är, skulle det vara en ren tillfällighet, om genomsnittet för fyra fjortondagarsperioder gåve ett riktigt årsgenomsnitt. Genom denna begränsning av jämförelsemöjligheterna kan man tyvärr icke draga några säkra slutsatser i frågan, huruvida förbrukningen av grönsaker och frukt ökat sedan 1933, utan man får nöja sig med att konstatera, att det föreliggande materialet i varje fall icke motsäger den gängse uppfattningen, att sådan ökning har ägt rum.

Säkrare slutsats synes man kunna draga av siffrorna över fiskförbrukningen, vilken alltså torde få anses ha något ökat under de senaste sju åren. Av enstaka varuslag observerar man vidare ökning beträffande korv och havregryn, varvid dock är att märka, att den skillnad, som framträder i korvförbrukningen, skärpes av en olikhet i redovisningssättet. De olikheter, som observeras mellan år 1933 och 1940 i förbrukningen av smör, margarin, fläsk, mjöl och kaffe, ha uppenbarligen sin förklaring i de speciella förhållandena under det sistnämnda året.

Övergår man därefter till frågan, hur de i den fortlöpande konsumtionsundersökningen deltagande hushållen gått tillväga för att trots stigande priser hålla hushållsutgifterna nere under år 1940, och granskar man i detta syfte siffrorna för gruppen samtliga hushåll, finner man strax i början av tabellen posten grädde. Konsumtionen härav har avsevärt nedgått från kvar-

[1] Jfr publikationen Levnadsvillkor och hushållsvanor i städer och industriorter omkring år 1933. Sveriges off. stat. Sthlm 1938. Huvudtabell 7.

Tab. 6. Konsumerade kvantiteter av matvaror per hushåll under 14 dagar enligt den fortlöpande konsumtionsundersökningen år 1940 och hushållskostnadsundersökningen år 1933.

Varuslag	Den fortlöpande konsumtionsunders. år 1940[1]									Hushållskostnadsunders. år 1933[2]	
	De genomgående hushållen				Samtliga hushåll						
	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	Medeltal	Arbetare	Arb. och lägre tjänstem.
Antal hushåll	*104*	*104*	*104*	*104*	*418*	*435*	*433*	*506*	*448*	*526*	*1 050*
Mjölk, oskummad l	27·7	29·1	28·7	27·6	28·4	28·7	28·0	26·7	28·0	29·3	28·9
» , skum- o. kärn- »	1·9	2·0	1·9	3·3	1·6	2·1	2·2	3·1	2·3	1·0	1·0
Grädde dl	9·7	9·3	7·6	5·5	9·0	7·8	7·0	5·4	7·3	8·1	8·7
Smör hg	14·1	16·9	24·7	12·8	13·4	16·6	25·5	13·1	17·2	14·3	14·6
Ost »	8·9	8·7	8·9	6·5	9·5	9·1	9·1	6·8	8·6	8·0	7·9
Margarin »	12·9	11·5	0·0	12·3	14·5	12·3	0·1	12·2	9·8	14·6	14·1
Annat fett »	2·2	2·2	1·9	1·0	2·0	2·0	2·0	1·4	1·9	1·1	1·1
Ägg »	14·7	19·7	16·5	11·6	13·7	18·9	15·6	10·8	(14·8)	17 2	17·8
Kött och fläsk »	61·8	52·6	54·4	57·1	61·7	51·7	53·8	56·2	55·9	59·4	60·0
Nötkött med ben »	7·9	5·8	6·1	9·0	8·4	4·9	5·6	8 8	6·9	8·2	7·9
» utan » »	1·9	1·8	1·2	2·0	2·0	2·0	1·4	1·8	1·8		
Kalvkött med ben »	3·5	4·2	4·1	3·4	3·6	4·2	3·4	3·1	3·6	6·4	6·6
» utan » »	0·5	1·1	0·7	0·4	0·5	1·0	0·7	0·5	0·7		
Malet kött »	6·3	6·0	7·4	6·7	6·7	6·5	7·4	7·0	6·9	6·1	6·1
Annat färskt kött »	2·3	0 8	2·2	3·7	2·0	0·9	3·2	3·6	2·4	2·3	2·6
Rimmat kött »	0·3	0·2	0·4	0·9	0·3	0·2	0·4	0·7	0·4	0·3	0·4
Annat salt o. rökt kött »	0·8	0·6	0·5	0·6	0·7	0·7	0·7	0·6	0·7		
Färskt fläsk »	11·5	7·6	8·6	6·8	11·6	7·3	8·1	6·8	8·4	13·9	14·3
Färsk skinka »	2·5	2·5	1·7	0·5	2·2	1·5	1·4	0·4	1·4		
Salt o. rökt fläsk »	5·4	5·1	4·9	3·7	4·7	5·3	4·6	3·3	4·5	4·5	4·2
Korv o. sylta »	12·8	12·4	12·1	13·9	13·1	12·5	12·3	13·4	12·8	8·7	8·9
Blod »	0·7	0·2	0·1	0·4	0·6	0·1	0·1	0·8	0·4		
Lever »	1·8	1·5	1·9	2·2	1·7	1 5	1·8	2·4	1·8	2·6	2·8
Andra inälvor »	0·8	0·2	0·3	0·9	0·6	0·3	0·3	0·6	0·5		
Konserver av kött o. fläsk »	0·7	0·3	0·1	0·2	0·5	0·4	0 2	0·3	0·4	[3] 6·4	[3] 6·2
Smörgåsmat »	2·1	2·3	2·1	1·8	2·5	2·4	2 2	2·1	2·3		
Fisk »	24·6	27·5	26·7	28·8	23·6	28·2	27·0	27·2	26·5	21·7	22·1
Färsk sill o. strömming »	6·8	6·7	9·4	8·9	6·6	6·5	9·7	8·8	7·9	7·0	6·8
Annan fet, färsk fisk »	0·4	4·4	3·0	0·4	0·5	4·6	3·7	0·5	2·3	0·8	0·7
Annan färsk fisk o. skaldjur »	7·7	7·7	7·3	9·4	6·6	8·7	6·0	8·7	7·5	7·0	7·6
Salt o. rökt sill o. strömming »	6·9	6·4	5·4	7·5	6·6	6·0	5·8	6·7	6·3	5·5	5·5
Salt o. torkad annan fisk »	1·0	0·5	0·3	1·2	1·6	0·7	0·5	1·3	1·0	1·4	1·5
Konserv. fisk o. skaldjur »	1·8	1·8	1·3	1·4	1·7	1·7	1·3	1·2	1·5		
Mjöl o. gryn »	82·3	85·4	85·2	102·8	88·4	90·8	94·2	105·7	94·8	83·3	78·5
Vetemjöl »	42·7	44·5	44·4	49·0	46·0	48·3	49·4	51·3	48·8	52·4	50·1
Grahamsmjöl »	1·5	0·8	1·8	3·4	1·7	1·5	1·6	3·4	2·1	.	.
Rågsiktmjöl »	14·3	15·0	15·9	22·6	14·3	16·0	16·9	21·7	17·2	13·3	12·2
Sammalet rågmjöl »	5·0	6·5	4·5	9·0	6·6	6·3	7·2	10·6	7·7	6·8	5·3
Annat mjöl o. makaroner »	4·8	4·6	3·8	3·2	5·1	4·6	4·0	4·0	4·4	[4] 2·6	[4] 2·6
Havregryn »	9·1	10·2	10·5	10·8	9·2	9·7	10·4	10·4	9·9	5·5	5·6
Andra gryn o. flingor »	4·9	3·8	4·3	4·8	5·5	4·4	4·7	4·3	4·7	2·7	2·7
Bröd »	61·1	54·6	65·2	51·0	60·3	52·2	58·7	45·9	54·3	54·2	54·6
Hårt matbröd »	11·5	12·6	12·6	14·4	12·3	14·0	14·2	14·5	13·8	11·6	12·1
Grovt, mjukt matbröd »	15·9	14·6	19·1	13·5	15·4	12·4	16·4	11·0	13·8	12·7	12·5
Sötlimpa, siktbröd o. dyl. »	10·3	8·8	14·0	7·8	9·7	8·2	8·6	5·6	8·0	16·8	16·8
Vitt, mjukt matbröd »	9·4	8·5	7·8	7·4	8·4	6·2	7·1	6·3	7·0	3·9	4·0
Mjukt kaffebröd (enkelt) »	6·8	4·1	5·2	3·5	7·6	4·7	6·2	3·5	5·5	3·9	3·8
Kex o. skorpor »	2·9	3·0	3·4	2·3	2·8	2·8	2·9	2·4	2·7	[5] 1·5	[5] 1·5
Wienerbröd, bakelser, småbröd o. dyl. »	4·3	3·0	3·1	2·1	4·1	3·9	3·3	2·6	3·5	[6] 3·8	[6] 3·9

[1] Per verkligt hushåll. — [2] Beräknat per s. k. normalhushåll. — [3] Inkl. färdiglagad mat samt korv, rökt kött o. rökt skinka vid inköp av högst 2 hg pr gång. — [4] Exkl. makaroner men inkl. grahamsmjöl. — [5] Endast skorpor. — [6] Inkl. kex.

Tab. 6 (forts.). Konsumerade kvantiteter av matvaror per hushåll under 14 dagar enligt den fortlöpande konsumtionsundersökningen år 1940 och hushållskostnadsundersökningen år 1933.

Varuslag	Den fortlöpande konsumtionsunders. år 1940									Hushållskostnadsunders. år 1933	
	De genomgående hushållen				Samtliga hushåll						
	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	Medeltal	Arbetare	Arb. och lägre tjänstem.
Potatis . . . . . kg	13·9	13·8	13·9	14·9	14·7	13·8	13·9	14·7	14·3	13·8	13·4
Morötter . . . . . hg	10·0	4·1	12·9	13·3	9·5	4·4	12·3	11·8	9·5	3·8	3·8
Andra rotfrukter . . . . . »	7·0	2·4	8·3	9·5	7·5	2·3	8·8	9·0	6·9	4·9	5·3
Tomater, färska . . . . . »	0·0	0·1	12·1	0·2	0·0	0·1	11·4	0·3	(3·0)	1·3	1·5
Färska bladgrönsaker . . . »	5·2	4·5	15·8	11·5	5·2	3·6	17·4	11·1	(9·3)		
Andra färska grönsaker o. lök . »	2·5	3·2	3·4	2·8	2·5	3·3	4·5	2·2	(3·1)	6·4	7·2
Färska ärter o. bönor . . . »	—	—	4·6	—	—	—	3·7	—	(0·9)		
Torkade » » » . . . »	2·2	0·8	2·2	3·2	2·4	1·0	2·1	3·2	2·2	2·3	2·2
Andra tork. o. kons. grönsaker . »	3·5	2·5	1·0	3·1	2·9	2·6	0·7	2·5	2·2	0·8	0·9
Färska äpplen o. päron . . . »	17·1	1·5	44·4	23·2	17·8	1·6	38·8	20·3	(19·6)	16·9	17·5
Apelsiner, citroner . . . . . »	20·4	4·0	0·4	0·5	18·7	4·0	0·2	0·4	(5·8)	7·8	8·2
Färska hallon, vinb., jordg., smultron o. hjortron . . . »	—	—	1·4	—	—	—	2·3	—	(0·6)	2·8	2·8
Andra färska bär o. frukter »	1·0	8·3	13·3	0·0	1·0	6·5	13·5	0·0	(5·8)	13·1	13·2
Tork. nypon (äv. -mjöl) . . »	0·6	0·6	0·3	0·8	0·6	0·5	0·3	0·8	0·6	4·0	4·2
Annan torkad frukt o. bär . »	3·9	4·0	1·6	3·4	4·2	4·2	1·8	3·2	3·2		
Kons. o. inkokt frukt o. bär »	20·7	18·4	14·5	25·3	20·7	21·1	14·4	24·4	(20·2)	0·7	0·8
Socker . . . . . »	42·3	42·5	43·7	40·2	42·0	41·7	44·2	39·0	(41·7)	48·0	47·7
Sirap o. honung . . . . . »	2·7	2·2	1·9	3·5	2·9	3·3	2·6	3·6	3·1	[1] 2·0	[1] 1·9
Karameller, choklad o. andra sötsaker . . . . . »	1·8	1·3	1·0	0·8	1·6	1·4	1·0	1·0	1·3	1·8	2·0
Kaffe . . . . . »	7·1	7·1	6·6	5·5	7·5	7·4	6·8	5·5	6·8	7·2	7·0
Kakao . . . . . »	1·4	1·4	1·3	1·2	1·3	1·3	1·3	1·2	1·3	0·5	0·6

tal till kvartal, samtidigt som gräddkvaliteten (jfr tab. 8) sänkts och utgiften sålunda pressats ytterligare. Den minskade förbrukningen av detta varuslag är exempel på en typ av besparingar, som tillgripits eller framtvungits av myndigheternas åtgärder, och som består i inskränkning av konsumtionen av födoämnen med högt pris i förhållande till näringsvärdet. Andra exempel härpå äro minskningen i förbrukningen av finare kaffebröd och av kaffe. Vad det sistnämnda beträffar, inverkar ju den minskade kvantiteten icke alls på kostens näringsvärde, eftersom kaffe saknar dylikt. Man finner också exempel på att hushållen minskat förbrukningen av varor, vilkas pris utvecklats särskilt oförmånligt under året, exempelvis fläsk. Här har visserligen en ransonering samtidigt verkat, men den tillmätta ransonen under perioden $^{28}/_{10}$—$^{31}/_{12}$ 1940 översteg för ett hushåll av här ifrågakommande medelstorlek med c:a 7 hg den observerade medelförbrukningen. Möjligen kan viss sparsamhet med tanke på julskinkan också ha inverkat.

En åtgärd mot dyrtiden av annan typ är den tydliga och givetvis helt frivilliga övergången från bagarbröd till hembakat bröd. Av mjöl inköptes sålunda i genomsnitt c:a 70 hg i första kvartalet mot 90 hg i fjärde och av bröd

[1] Endast sirap.

Tab. 7. Konsumerade kvantiteter av vissa matvaror år 1940 inom olika ortsgrupper och landsdelar. [1]

	Mjölk, l	Matfett, hg	Ost, hg	Ägg, hg	Kött o. korv, hg	Fläsk, hg	Inälvor o. blod, hg	Fisk, hg	Mjöl o. gryn, hg	Hårt bröd, hg	Mjukt bröd, hg	Potatis, kg	Socker, hg	Kaffe, hg
Stockholm														
1:a kvartalet	28·3	30·4	8·0	14·2	45 8	18·7	2·3	25·3	78·2	21 1	43·5	15·1	46·2	7·8
2:a »	28·9	30·5	8·3	18·5	38·6	14·6	1·8	29·3	75·6	21·5	36·7	12·6	40·5	6·6
3:e »	29·5	28·9	7·4	15·8	40·2	14·1	1·9	25·8	86·8	23·0	39·3	12·4	42·4	6·5
4:e »	28·6	26·6	6·6	12 9	46·7	11·9	4·0	25·1	97·2	25·0	28·4	14·3	42·7	5·2
Göteborg														
1:a kvartalet	28·0	28·9	12·0	18·1	44·9	17·7	2·5	28·3	97·2	12·6	34·3	16·9	45·0	6·5
2:a »	29·4	29·3	9·3	20·1	33·9	14·0	2·7	33·4	111·5	11·3	29·5	15·1	44·2	6·6
3:e »	28·1	27·7	10·5	18·7	40·1	13·1	1·9	32·7	110·2	11·6	41·3	16 3	47·0	7·0
4:e »	27·4	24·7	7·7	13·3	41·4	10·3	4·5	30·6	114 4	11 5	26·7	16·5	42·0	5·6
Malmö														
1:a kvartalet	24·3	29·5	7·3	12·5	39·6	20·9	3·5	22·2	37·4	6·5	78·2	13·3	37·6	8·3
2:a »	23·0	28·3	6·1	14·9	35·2	18·4	1·6	29·5	35·1	4·5	91·0	15·0	43·6	7·1
3:e »	24·3	29·3	5·7	16·4	37·4	16·5	2·5	33·7	57·7	7·4	103·3	15·5	48·4	6 6
4:e »	25·1	32·4	6·2	11·0	45·7	12·5	4·5	32·3	52·9	6·8	97·6	16·7	40·2	6·2
Orter m. 70 000—25 000 inv.														
1:a kvartalet	28·5	29·6	9·2	12·7	38·9	17·9	2·3	22·7	80·3	17·2	53·2	12·4	40·2	7·4
2:a »	31·5	32·1	9·5	19·2	38·1	12·7	2·1	26·8	81·1	32·0	36·2	14·0	41·6	7·2
3:e »	30·1	27·9	9·7	14·8	37·3	13·0	3·0	25·8	86·4	18·1	42·4	12·5	39·8	6·7
4:e »	29·4	27·2	6·5	10·0	40 5	10·1	2·4	25·4	100·4	17·2	23·8	13·5	36·6	5·2
Orter m. 25 000—10 000 inv.														
1:a kvartalet	33·5	30·5	9·1	11·9	41·7	21·5	3·3	20·1	94·8	13·4	44·7	15·8	42·8	7·5
2:a »	31·5	30·4	9·1	20·3	36·3	16·5	2·9	26·5	86·3	17·2	31·5	13·0	43·0	7·2
3:e »	31·6	27·9	9·3	15·2	36·3	14·8	3·0	28·6	93·0	19·3	39·7	13·6	44·9	7·0
4:e »	31·9	26·7	8·1	10·5	42·2	10·7	5·4	28·4	103·1	17·5	29·9	14·6	39·1	5·0
Orter med under 10 000 inv.														
1:a kvartalet	31·8	30·1	10·1	13·4	37·1	17·8	3·1	23·4	101·5	14·2	39·3	14·9	40·9	7·5
2:a »	32·1	31·4	9·5	18·4	33·7	13·4	1·4	27·8	101·9	15·2	33·0	14·1	41·0	8·0
3:e »	31·3	26·8	9·3	15·2	36·2	14·4	1·8	24·9	100·6	16·4	37·0	14·4	44·5	6·9
4:e »	30·9	26·1	6·5	9·9	39·8	9·9	3·5	27·1	117·9	15·5	22·9	14·8	37·5	5·8
Östra Sverige														
1:a kvartalet	30·8	30·0	8·6	13·5	40·1	17·5	2·4	23·9	87·4	20·6	41·6	13·3	43·1	7·4
2:a »	31·0	30·3	8·6	19·4	36·3	13·6	1·9	27·3	89·1	21·6	29·5	12·8	41·0	7·5
3:e »	31·1	27·3	8·2	15·4	37·3	14·9	2·3	24·3	92·8	20·3	33·9	13·1	43·7	6 5
4:e »	30·3	26 2	6·5	11·3	43·5	11·5	3·6	26·2	107·4	22·3	22·9	14·2	41·4	5·5
Småland o. öarna														
1:a kvartalet	30·7	30·2	9·3	14·7	41·1	22·7	3·5	19·7	107·5	8·9	40·6	14·4	41·4	6·3
2:a »	29·5	28·9	10·0	23·0	40·3	14·7	2·3	24·4	113·3	7·5	35·9	15·0	43·3	7·5
3:e »	27·1	25·4	9·9	18·1	42·5	15·6	1·8	25·3	99·5	11·2	38·9	14·4	45·4	6·8
4:e »	28·1	25·5	7·1	12·1	45·5	9·9	3·4	26·3	124·5	10·8	19·7	15·4	34·9	6·1
Södra Sverige														
1:a kvartalet	24·4	28·3	7·9	12·3	36·6	22·4	3·3	22·6	49·5	5·9	71·0	15·5	37·4	8·1
2:a »	24·3	30·4	7 9	17·4	35·2	19·0	1·8	26·2	45·4	6·6	75·4	15·8	39·4	6·8
3:e »	24·0	27·0	6·6	15·0	36·3	18·8	2·1	30·4	49·9	8·2	78·7	13·3	42·4	6·3
4:e »	26·7	29·3	5·4	10·2	44·2	11·4	3·8	30·5	65·1	7·1	70·9	15·7	38·3	5·4
Västra Sverige														
1:a kvartalet	30·5	30·0	11·5	15·1	42·9	17·0	2·9	26·3	110·6	11·9	35·7	16 5	42·7	7·1
2:a »	31·5	31·4	9·3	19·3	35·6	13·3	1·9	29·2	104·5	11·4	30·3	14·3	41·9	7·5
3:e »	30·5	27·7	10·6	16·9	37·3	12·3	2·2	26·5	115·5	13·0	34·1	15·7	45·7	7·1
4:e »	29·6	26·1	7·3	11·1	39·6	10·3	3·2	27·4	121·6	12·1	20·2	15·9	38·5	5·2
Norra Sverige														
1:a kvartalet	37·4	32·1	9·9	11·6	40·6	13·4	2·6	20·1	94·5	32·3	33·5	13·2	47·0	8·7
2:a »	35·7	32·7	9·5	15·3	32·1	11·2	2·0	30·9	96·3	31·2	21·9	11·7	43·9	7·4
3:e »	38·5	30·5	10·3	12·1	34·3	10·2	2·9	31·1	99·4	36·0	30·1	11·8	42·5	7·7
4:e »	35·2	26·8	8·4	8·6	35·2	8·2	6·0	26·3	98·9	32·3	20·2	11·8	38·4	5·3

[1] Antalet av de hushåll, som lämnat material till genomsnitten framgår av tab. 2. Särskilt bör det ringa antalet i gruppen Malmö observeras.

(utom hårt matbröd) 48 resp. 31 hg. De kostnadsminskningar, som åstadkommas genom åtgärder av detta slag, äro visserligen icke nettobesparingar utan motvägas av omkostnader i form av ökat arbete för husmodern och i vissa fall i form av ökade bränsleutgifter. Bruttobesparingen synes dock vad brödet beträffar ha varit icke oväsentlig. Detta antydes av de beräkningar, som av statens institut för folkhälsan utfördes på grundval av uppgifter, inlämnade av den fortlöpande konsumtionsundersökningens deltagare i andra kvartalet 1940, angående hembakningens art och omfattning i resp. hushåll. Man fann därvid, att det hembakade brödet (även inbegripet värmekostnaden) i pris understeg det köpta brödet med 35 till 50 %[1]. Det kan här inskjutas, att den ökade hembakningen icke enbart bör uppfattas som ett led i hushållens strävan att ekonomisera. Det brukar också från konsumenthåll hävdas, att de tillmätta ransonerna av spannmålsprodukter bli drygare om de uttagas i form av mjöl, som bakas hemma, än om bagarbröd inköpes.

Av tab. 7, som visar konsumtionen av vissa varugrupper inom hushåll tillhörande olika ortsgrupper och landsdelar, finner man, att övergången till mjöl från bagarbröd är särskilt utpräglad i södra Sverige, som sedan gammalt uppvisat lägre hembakningsfrekvens än övriga landsdelar. Även en tendens till ökning i den sammanlagda förbrukningen av spannmålsprodukter kan observeras. Omräknas de förbrukade mängderna av bröd till mjöl (efter relationen 1 kg hårt bröd = 1·25 kg mjöl och 1 kg mjukt bröd = 0·77 kg mjöl), erhålles i medeltal för samtliga hushåll en summa av mjöl (inkl. bröd) och gryn för första—fjärde kvartalet av resp. 142·1, 139·1, 147·6 och 149·1 hg. Denna stegringstendens är dock icke helt genomgående, i det den exempelvis icke gäller landets norra delar. Sannolikt är det ransoneringen av spannmålsprodukter, som här satt en gräns för konsumtionens ökning.

Jämför man som kontroll siffrorna för de 104 genomgående hushållen med de hittills kommenterade uppgifterna för samtliga deltagare, skall man finna en betydande överensstämmelse icke blott i de stora dragen utan även i de flesta detaljer. Går man igenom tabellen post för post, skall man icke förrän vid posten mjöl och bröd finna några anmärkningsvärda olikheter. Mjölkonsumtionen var emellertid hos de genomgående hushållen relativt liten vid årets början, sannolikt sammanhängande med att denna grupp i jämförelsevis stor utsträckning hörde hemma i landets södra delar. Ökningen i mjölförbrukningen under årets lopp blev också här starkare än inom övriga hushåll, varför differensen vid dess slut minskats. — Någon anledning att revidera den uppfattning angående konsumtionsutvecklingen, som vunnits genom studiet av medeltalen för samtliga hushåll, synes sålunda icke påkallad.

Ett tredje sätt att nedbringa hushållskostnaderna är att övergå till lägre kvaliteter av livsmedel. För att belysa frågan om och i vilken mån denna metod tillgripits ha i tab. 8 de genomsnittspriser, som betalats av de 104 genomgående hushållen för vissa matvaror sammanställts med uppgifter ur socialstyrelsens löpande prisstatistik. Av naturliga skäl äro de bägge prismaterialen icke fullt jämförbara på åtskilliga punkter, när det gäller prisernas absoluta

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1940, sid. 830.

Tab. 8. Jämförelse mellan medelpriserna (i öre) för vissa matvaror enligt konsumtionsundersökningen och socialstyrelsens prisstatistik.

Varuslag	Kvantitet	Konsumtionsundersökningen (de 104 genomgående hushållen)				Socialstyrelsens prisstatistik [1] (genomsnitt för 49 orter)			
		1:a kv	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv	4:e kv.
Mjölk, oskummad		26	27	27	30	26	27	28	30
Grädde	»	219	212	208	179	.	.	.	.
Smör	kg	337	315	281	366	342	342	368	450
Ost	»	221	226	231	266	230	232	241	276
Margarin	»	176	174	.	215	171	171	.	300
Ägg	»	193	169	200	227	213	174	219	255
Nötkött utan ben	»	247	288	274	268	[2] 224	231	237	235
Kalvkött med ben	»	228	226	243	256	[3] 282	284	289	309
Malet kött	»	219	230	241	240	213	221	228	227
Färskt fläsk	»	201	230	246	242	[4] 230	236	266	300
Färsk skinka	»	224	255	256	281	.	.	.	.
Salt o. rökt fläsk	»	227	287	270	288	[4] 236	239	273	304
Korv o. sylta	»	194	196	207	215	[5] 178	180	191	203
Färsk sill o. strömming	»	77	78	83	88	[6] 72	93	101	129
						[7] 75	81	75	87
Annan färsk fisk o. skaldjur	»	121	121	120	115	[8] 116	109	104	116
Salt sill o. strömming	»	79	81	87	97	[9] 72	76	87	127
Vetemjöl	»	45	44	46	46	44	44	45	45
Havregryn	»	56	59	63	69	50	53	58	65
Andra gryn o. flingor	»	68	79	79	79	[10] 63	66	73	.
Hårt matbröd	»	80	77	82	82	71	71	74	76
						89	89	92	93
Potatis	»	16	20	16	14	20	24	19	16
Morötter	»	34	47	30	27	39	43	38	30
Torkade ärter o. bönor	»	91	.	77	82	[11] .	.	73	74
						[12] 114	112	116	131
Färska äpplen o. päron	»	61	170	42	74	[13] 103	161	103	110
Apelsiner o. citroner	»	73	154	.	.	[14] 91	137	147	.
Socker	»	45	49	49	50	[15] 50	54	54	54
Kaffe	»	390	395	411	412	370	371	385	403

höjd vid ett visst beräkningstillfälle. Den löpande prisstatistiken måste alltid notera vissa bestämda sorter, medan de faktiskt betalda priserna gälla blandade kvaliteter. Exempelvis noteras av kött endast vissa delar av djuret (stek, sidfläsk), medan de betalda priserna kunna gälla hela kroppen. Av ägg noteras endast färska svenska ägg, medan hushållen köpa in även konserverade o. s. v. Huvudändamålet med tab. 8 är emellertid icke att lämna material till en bedömning av den absoluta prisnivån utan att möjliggöra en undersökning av frågan, om prisutvecklingen varit likartad enligt de bägge materialen. Åtskilliga avvikelser i denna utveckling observeras, men dessa gå åt olika håll, varför man av de meddelade talen knappast kan draga några slutsatser vare sig i ena eller andra riktningen.

Det bör tilläggas, att på konsumtionsundersökningen grundade prisuppgifter för smör och margarin fr. o. m. andra kvartalet inbegripa viss matfettsrabatt, medan prisstatistikens noteringar avse köp utan rabattkort, vilket för-

[1] Noteringstillfällena ha valts så nära tiden för bokföringsperioderna som möjligt. — [2] Stek. — [3] Gödkalvstek. — [4] Sidfläsk. — [5] Fläskkorv. — [6] Sill. — [7] Strömming. — [8] Torsk. — [9] Salt sill. — [10] Risgryn. — [11] Gula ärter. — [12] Bruna bönor. — [13] Äpplen. — [14] Apelsiner. — [15] Bitsocker.

klarar den olikformade prisutvecklingen på denna punkt. Man kan beräkna, att de i konsumtionsundersökningen deltagande hushållen genom matfettsrabatten i genomsnitt sparade närmare 2 kr. per hushåll under undersökningsperioden i fjärde kvartalet 1940. Gräddprisets nedgång torde delvis vara en följd av kungörelsen om gräddes maximifetthalt.

Kostens näringsvärde. Som sammanfattande uttryck för livsmedelskonsumtionens storlek kan man betrakta de tal, som redovisas i tab. 9. Dessa tal ge en antydan om svaret på frågan huruvida den oförändrade hushållsutgiften uppnåtts på bekostnad av näringstillförseln eller icke.

Betraktar man först talen för samtliga i undersökningarna deltagande hushåll, finner man, att kostens kalorivärde i genomsnitt icke förändrats nämnvärt under år 1940, att fetthalten i födan minskat under andra halvåret och att vitaminhalten varierat betydligt men icke sänkts utan tvärtom höjts under andra halvåret 1940. Samma helhetsbild med några variationer lämnas av talen för övriga grupper. Beräknas med ledning av de medeltal per hushåll och 14 dagar, som redovisas för gruppen samtliga under två på varandra följande kvartal gemensamma hushåll (de med »tillhopa» betecknade talen), indextal med utgångspunkt från första kvartalet, erhålles följande resultat:

	1:a kvartalet	2:a kvartalet	3:e kvartalet	4:e kvartalet
Utgift	100	99	101	97
Kalorivärde	100	98	98	93
Fett	100	97	90	87
Vitamin A	100	91	145	131
Vitamin C	100	63	109	88

Verkställda medelfelsberäkningar visa, att kaloritalens växlingar falla inom slumpgränserna men att nedgången i fetthalten är statistiskt säkerställd. Det sista gäller givetvis också de flesta växlingarna i vitamintillförseln, men det bör observeras, att beräkningarna här över huvud äro relativt osäkra, en osäkerhet, som ökas av att matvarornas vitaminhalt växlar bl. a. med årstiden. De tal för A-vitamintillförseln, som redovisas för första, andra och fjärde kvartalen, ha framräknats på delvis andra vitamintal än de, som angivas för tredje kvartalet. För C-vitamin ha delvis använts särskilda tal varje kvartal. Att avgiva något bestämt omdöme om kristidens inverkan på vitamintillförseln torde icke vara möjligt med endast ett års material som ledning, då den starka säsongvariationen döljer eventuella långtidstendenser. Det förefaller dock osannolikt, att någon försämring i försörjningen med A- och C-vitaminer skulle ägt rum på det hela taget. Nedgången beträffande A-vitamin från första till andra kvartalet orsakades av bl. a. en tillfällig sänkning av margarinets halt av ifrågavarande vitamin med 60 %, som i sin tur sammanhängde med råvarubrist.

Det kan nämnas, att såsom önskvärd tillförsel av kalorier brukar angivas en dagskvantitet av 3 000 per konsumtionsenhet, av vitamin A 4 000 internatio-

Tab. 9. Utgift för livsmedel samt födans kalorivärde och halt av vissa näringsämnen enligt konsumtionsundersökningen år 1940.

	Per hushåll och 14 dagar				Per konsumtionsenhet och dag			
	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.
Utgift för livsmedel, kr.								
De genomgående hushållen . .	64·8	64·3	66·5	64·4	1·50	1·47	1·52	1·45
Övriga för två på varandra följande kvartal gemensamma hushåll [1]	63·0	61·6			1·41	1·37		
		64·9	66·0			1·51	1·52	
			66·5	63·6			1·54	1·49
Tillhopa	64·0	63·1			1·46	1·43		
		64·7	66·2			1·49	1·52	
			66·5	63·9			1·53	1·47
Samtliga under resp. kvartal deltagande hushåll	**65·1**	**64·3**	**66·7**	**63·6**	**1·47**	**1·50**	**1·53**	**1·50**
Kalorier.								
De genomgående hushållen . .	161 400	160 100	159 500	162 600	3 730	3 670	3 643	3 655
Övriga för två på varandra följande kvartal gemensamma hushåll [1]	166 100	162 000			3 729	3 612		
		164 000	161 900			3 808	3 724	
			162 000	162 000			3 763	3 789
Tillhopa	163 500	161 000			3 730	3 643		
		162 300	160 800			3 746	3 687	
			161 000	162 300			3 716	3 736
Samtliga under resp. kvartal deltagande hushåll	**164 300**	**161 600**	**161 300**	**160 800**	**3 724**	**3 757**	**3 700**	**3 795**
Fett, gram.								
De genomgående hushållen . .	6 310	6 230	5 770	5 530	146	143	132	124
Övriga för två på varandra följande kvartal gemensamma hushåll [1]	6 380	6 100			143	136		
		6 190	5 780			144	133	
			5 750	5 500			134	129
Tillhopa	6 340	6 170			145	140		
		6 210	5 770			143	132	
			5 760	5 510			133	127
Samtliga under resp. kvartal deltagande hushåll	**6 360**	**6 200**	**5 800**	**5 530**	**144**	**144**	**133**	**131**
Vitamin A, intern. enh.								
De genomgående hushållen . .	172 880	160 190	254 960	233 370	3 264	3 011	4 742	4 301
Övriga för två på varandra följande kvartal gemensamma hushåll [1]	174 890	155 860			3 207	2 833		
		162 660	258 330			3 118	4 904	
			253 920	228 870			4 870	4 420
Tillhopa	173 770	158 270			3 239	2 930		
		161 550	256 820			3 069	4 844	
			254 320	230 590			4 832	4 373
Samtliga under resp. kvartal deltagande hushåll	**175 530**	**159 950**	**255 160**	**230 990**	**3 232**	**3 066**	**4 825**	**4 491**
Vitamin C, mg.								
De genomgående hushållen . .	3 796	2 434	4 111	3 481	72	46	77	64
Övriga för två på varandra följande kvartal gemensamma hushåll [1]	3 634	2 261			67	41		
		2 358	4 114			45	78	
			4 153	3 290			80	64
Tillhopa	3 724	2 357			69	44		
		2 392	4 113			45	78	
			4 137	3 363			79	64
Samtliga under resp. kvartal deltagande hushåll	**3 750**	**2 361**	**4 131**	**3 368**	**70**	**45**	**78**	**65**

[1] Antalet »övriga» för 1:a och 2:a kvartalet gemensamma hushåll var 83, för 2:a och 3:e kvartalet 128 och för 3:e och 4:e kvartalet 168.

Tab. 10. Utgifter för livsmedel och förbrukning per dag och hushåll av vissa näringsämnen inom olika hushållstyper.

Hushållstyp	1:a kvartalet 1940					4:e kvartalet 1940				
	Utgift, kr.	Kalorier	Fett, g	Vitamin A, 100 i. e.	Vitamin C, mg	Utgift, kr.	Kalorier	Fett, g	Vitamin A, 100 i. e.	Vitamin C, mg
Hushåll bestående av man, hustru och										
1 barn 0— 6 år	3·78	9 087	357	106	211	3·80	9 172	324	140	195
1 » 7—15 »	4·81	10 141	429	112	242	4·13	9 818	348	145	208
2 » 0— 6 »	4·22	9 953	394	119	251	4·24	10 635	366	161	218
2 » , därav det äldsta 7—15 år	4·54	11 706	450	124	275	4·75	12 165	417	176	271
3 » 0—15 år	5·19	13 477	504	139	305	5·21	13 651	459	188	274
4 » 0—15 »	5·61	15 315	566	162	314	5·27	14 829	490	198	299
Övriga hushåll	5·47	14 362	536	139	295	5·73	14 621	504	179	254
Samtliga hushåll	**4·65**	**11 739**	**454**	**125**	**268**	**4·54**	**11 484**	**395**	**165**	**241**

nella enheter (i. e.) och av vitamin C 50 mg. De i tab. 9 angivna medeltalen ligga alltså i allmänhet över normen, vilket givetvis ingalunda innebär att hushåll med brist saknas. Som norm för fettillförseln kan angivas 148 g per konsumtionsenhet och dag, men detta tal bör icke uppfattas som uttryck för en önskvärd tillförsel på samma sätt som övriga angivna normer, emedan fysiologiskt behov av fett icke föreligger. Fettillförseln har upptagits i denna översikt uteslutande därför att densamma är ett gott indicium på hushållens välståndssituation. Vid ekonomiska kristillfällen kan man sålunda vänta sig allt lägre fetthalt i kosten ju längre krisen fortskrider.

Sammanfattningsvis kan alltså sägas, att den fortlöpande konsumtionsundersökningen icke givit belägg för uppfattningen, att hushållens kostnader för livsmedel skulle förändrats eller att kostens kalorivärde eller halt av A- och C-vitaminer skulle sänkts under år 1940. Beträffande födans fetthalt och konsumtionen av t. ex. kaffe kan — närmast som en följd av myndigheternas åtgärder och i överensstämmelse med deras plan på området — konstateras en minskning. Denna minskning synes dock icke ha påverkat den totala näringstillförseln.

En uppfattning av hur livsmedelskostnaderna och tillförseln av vissa näringsämnen variera med hushållets storlek erhålles av tab. 10. Man finner, att kalorivärdet stiger i snabbare takt än livsmedelsutgiften, då hushållets storlek ökas. Priset per 10 000 kalorier är därför lägre inom större hushåll än inom mindre, eller i första kvartalet 4·16 kr. inom hushåll med endast ett litet barn mot 3·85 kr. inom t. ex. hushåll med 3 barn.

Ransonering och förekomsten av tilläggskort. Kafferansoneringen, som infördes den 27 mars 1940, sammankopplades med ransonering av te och kakao, och dess verkningar på hushållens förbrukning är därför relativt svår att följa.

Att denna ransonering bidragit att pressa ned kaffekonsumtionen mot slutet av år 1940 torde dock vara tydligt.

Den ransonering av socker, som infördes i april 1940, påverkade däremot till en början icke märkbart de i konsumtionsundersökningen deltagande hushållens förbrukning. Även under sommaren och början av hösten, då extratilldelning av syltsocker förekom, voro ransonerna av allt att döma fullt tillräckliga. I och med att ransoneringsperioden tillfälligt förlängdes från sex till sju veckor från slutet av oktober, inträdde däremot nödvändigheten för de hushåll, som tidigare förbrukat hela ransonen, att något knappa in på förbrukningen, vilket ävenledes återspeglas i talen för fjärde kvartalet enligt tab. 6 och 7. Tilldelningen vid sistnämnda tid kan beräknas till c:a 34 hg per fjorton dagar för hushåll av den typ, som deltager i konsumtionsundersökningarna.

Matfettsförbrukningen under år 1940 har påverkats av margarintillverkningsförbudet under tiden $^{12}/_{5}$—$^{14}/_{10}$ 1940 och rabattsystemet, som infördes den 27 maj, d. v. s. under den tid, då bokföringen under andra kvartalet pågick. Prisrabatten har utgjort intill den 18 november 1·30 kr. och från nämnda dag 1·50 kr. per kg matfett. Margarinransonering tillämpades under år 1940 under perioderna $^{12}/_{5}$—$^{26}/_{5}$ och $^{19}/_{10}$—$^{23}/_{10}$ och allmän matfettsransonering fr. o. m. den 29 december.

Ransonen av mjöl och bröd (inkl. mannagryn) synes något understigit genomsnittsförbrukningen, då den infördes den 21 september 1940. Enligt konsumtionsundersökningen i fjärde kvartalet utgjorde konsumtionen av oransonerade spannmålsprodukter c:a 135 hg per fjorton dagar. Den ordinarie ransonen var då c:a 127 hg. Genom att utnyttja rätten till tilläggskort (jfr nedan) torde tilldelningen kunnat höjas till i genomsnitt c:a 136 hg. Härmed är icke sagt, att ransoneringen icke utgjort spärr för konsumtionen i något fall. Liksom man kan finna, att hushållen i södra Sverige i stort sett icke utnyttjat den ordinarie ransonen, kan förmodas, att andra hushåll, särskilt i landets norra delar, haft känning av ransonens övre gräns.

Fläskransoneringen började den 6 oktober 1940, och tilldelningen översteg, som ovan påpekats, den genomsnittliga förbrukningen.

Ostransoneringen, som infördes den 3 november 1940, innebar för ett hushåll av den genomsnittsstorlek som förekommer i konsumtionsundersökningarna vid tiden för fjärde kvartalets bokföringsperiod en ranson av c:a 7 hg per fjorton dagar, vilket understeg den tidigare konsumtionen med c:a 2 hg.

Förekomsten av tilläggskort till de ordinarie ransoneringskorten och av rabattkort på matfett under fjärde kvartalet 1940 framgår av följande sammanställning:

Antal tilläggskort och rabattkort per hushåll i fjärde kvartalet 1940.

	De genomgående hushållen	Samtliga hushåll
Tilläggskort nr 1 till brödkort	1·02	0·88
» » 2 » »	0·04	0·07
» » 3 » »	0·28	0·28
» » kaffekort	0·02	0·02
» » fläskkort	—	0·01
Rabattkort för matfett hela	2·86	2·88
Rabattkort för matfett halva	0·08	0·06

Av samtliga hushåll hade 23 uppgivit sig sakna såväl tilläggskort av något slag som rabattkort. Uppgift saknas för 19 hushåll. Minst ett tilläggskort till brödkort har alltså funnits i genomsnitt per hushåll, och därvid i övervägande antalet fall av den typ, som ger en kupong extra per ransoneringsperiod (kort nr 1). Tilläggskort till kaffe har varit mycket sällsynta — helt naturligt då de deltagande hushållen i allmänhet icke omfatta personer med rätt till dylika kort (åldringar, skogsarbetare o. dyl.). Ej heller tilläggskort till fläsk har förekommit i nämnvärd grad. Möjligheterna att erhålla rabattkort för matfett synas ha väl utnyttjats, med resultat att i medeltal nära tre kort funnits per hushåll. Bestämmelserna härom innebära, att hushåll med högst 1 000 kr. beskattningsbart belopp ha rätt att erhålla ett rabattkort för varje barn under 16 år och hushåll med högst 500 kr. beskattningsbart belopp ytterligare ett rabattkort för var och en av föräldrarna.

Några anmärkningsvärda olikheter mellan de genomgående hushållen och samtliga hushåll synas icke föreligga i fråga om förekomsten av tilläggs- och rabattkort.

Socialstyrelsens utlåtande angående 1940 års byggnadskostnadssakkunnigas betänkande.

Genom remiss den 3 februari 1941 har Kungl. Maj:t anbefallt socialstyrelsen att avgiva utlåtande över det betänkande, som avgivits av 1940 års byggnadskostnadssakkunniga.[1] Med anledning härav har socialstyrelsen den 28 februari 1941 anfört i huvudsak följande.

Förslaget en odelbar enhet. Det föreliggande betänkandet är märkligt i flera avseenden. Sin särskilda karaktär erhåller det kanske främst genom att det riktar sina förslag icke endast åt officiellt håll, till statsmakterna och kommunerna, utan även till de enskilda intressenterna inom byggnadsverksamheten. I detsamma föreslås nämligen staten att åvägabringa vissa stödåtgärder främst i fråga om byggnadsindustrins försörjning med kapital till garanterad ränta, kommunerna att tillhandahålla tomter till bostadsbyggande för rimliga priser, arbetsmarknadsparterna att reglera lönerna samt slutligen byggnadsföretagare och materialleverantörer att nedbringa byggnadskostnader av teknisk karaktär.

Med stöd av sin analys av byggnadskostnadernas stegring sedan krigsutbrottet och denna stegrings fördelning på olika faktorer (ränta, tomtpris, materialpris, byggnadslöner o. s. v.) förklara de sakkunniga, att en sänkning av kostnaderna i fråga om envar av dessa faktorer är nödvändig för att bringa årskostnaderna för nybyggda bostäder i paritet med dem för redan befintliga bostäder, varvid de sakkunniga torde avse de under senare åren ny-

[1] Se Soc. Medd. årg. 1941, sid. 133.

byggda. Utan att denna paritet uppnås är det enligt de sakkunnigas mening osannolikt, att någon ny bostadsbyggnadsverksamhet bedriven av enskilda företagare kan komma till stånd. Socialstyrelsen delar denna uppfattning.

De sakkunniga framhålla i detta sammanhang, att de statliga stödåtgärder, som de föreslå, i främsta rummet lämnandet av garanti om kapitalförsörjning och utfästandet av räntesubvention för det fall att räntan å bottenlån skulle överstiga 3·5 procent, böra ifrågakomma endast därest övriga intresserade parter var och en för sin del se till att ovan angivna förutsättning för byggnadsverksamhetens återupptagande kommer till stånd. Socialstyrelsen vill giva sin anslutning till denna de sakkunnigas inställning och anser alltså, att de sakkunnigas förslag bör betraktas såsom en odelbar enhet.

Skulle det allmänna ränteläget komma att förändras därhän, att möjligheter uppkomma att uppbringa bottenlån i fastigheter till 3·5 procent eller än lägre räntesats, är det icke möjligt att lämna statligt stöd till näringen genom en räntesubvention. Det är emellertid tänkbart, att den privata byggnadsverksamheten ej ens vid en sådan sänkning av räntenivån kommer i gång i tillräcklig utsträckning utan att krav uppställes på att staten och kommunerna själva skola bygga. Socialstyrelsen vill understryka, att en sådan av det allmänna bedriven byggnadsverksamhet icke bör igångsättas, därest intressenterna inom byggnadsproduktionen icke lämnat sin medverkan till en rimlig sänkning av byggnadskostnaderna.

Man torde av många skäl göra klokt i att bereda sig på en situation, vilken kan framtvinga en av myndigheterna direkt eller genom särskilt tillskapade sammanslutningar bedriven bostadsbyggnadsverksamhet. Kommer icke genom de enskilda företagarnas insatser en tillräckligt omfattande bostadsproduktion till stånd, inträder inom många samhällen en bostadsbrist, vilken, bortsett från redan pågående allmän prisstegring, kan leda till en betydande och omfattande hyresstegring. Utom det att en dylik kommer att tvinga många medborgare att flytta till sämre bostäder än de nu bebo, kommer den att påverka levnadskostnadernas höjd och penningvärdet. För eliminerande av denna inflationsframkallande faktor eller för att i möjligaste mån reducera dess verkan och övriga följder på andra områden, särskilt familjebildningens och familjelivets områden, kan staten och kommunerna tvingas att anordna en omfattande bostadsproduktion. Enligt styrelsens mening böra åtgärder vidtagas för skapandet av en samhällets beredskap på detta område.

Omplacering av byggnadsarbetare. Materialtillgången. De sakkunniga framhålla, att bostadsbyggnadsverksamheten under de två senaste decennierna burits upp av en ständigt stigande utveckling av hushållsbildningen. Av demografiska skäl måste antagas, att kulmen nåtts och passerats just under de senaste åren. Under beaktande av den allmänna folkförsörjningens försämrade reala resurser göra de sakkunniga det antagandet, att det under de närmaste åren behövs en bostadsproduktion, som motsvarar något mer än 40 procent av 1939 års. Socialstyrelsen vill framhålla att, därest hänsyn tages till annan byggnadsproduktion än bostadsbyggandet, det måste antagas, att omkring hälften av

den byggnadsarbetarkår, som fanns under år 1939, icke kan, även om de av de sakkunniga föreslagna åtgärderna leda till ett återupptagande av byggnadsverksamheten i förut sagd utsträckning, förväntas finna sin utkomst inom byggnadsproduktionen. Detta betyder, att mellan 70 000—80 000 arbetare måste mer eller mindre definitivt flytta över till annat arbete. I viss utsträckning ha redan, såsom också de sakkunniga påpeka, byggnadsarbetare sökt sig över till andra yrken. Här kvarstår dock ett omplaceringsproblem av stora mått, vilket kräver särskilt beaktande.

Styrelsen vill starkt betona, att åtgärder för denna yrkesomplacering äro mycket angelägna. Skulle nämligen en tillräckligt omfattande utflyttning från byggnadsyrket icke äga rum, kommer med all sannolikhet den betydelsefulla frågan om årsarbetstidens förlängning inom byggnadsindustrin i ett betydligt sämre läge än eljest. Kvarstannar ett alltför stort antal arbetare inom byggnadsindustrin, kommer konkurrensen om arbetstillfällena att leda till att många av arbetarna få ett lägre antal arbetstimmar för år räknat än vad som var fallet 1939.

Skola de kvarvarande kunna beredas en längre årlig arbetstid per man än som hittills varit vanligt, kräves en starkare reducering av arbetarantalet än som är motiverad enbart genom byggnadsindustrins sammankrympning. Eljest blir det, som lätt inses, omöjligt att nå fram till den mera omfattande och jämna sysselsättning under året, som bör eftersträvas och som är av vikt bland annat för byggnadskostnadernas minskning. Socialstyrelsen har uppehållit sig vid dessa mera allmänna arbetsmarknadsfrågor, därför att styrelsen håller det för sannolikt, att statsmakterna måste beakta dem i betydligt större utsträckning än vad de sakkunniga haft anledning framhålla från sina speciella utgångspunkter.

Byggnadskostnadssakkunniga framhålla, att reala förutsättningar för en bostadsproduktion med en omfattning, som de sakkunniga föreslå, finnas med hänsyn till arbetskraftens tillräcklighet. I fråga om andra reala resurser, t. ex. tillgång på råvaror, föreligger emellertid så länge krigsavspärrningen varar icke samma situation. Tvärtom kan det befaras, att brist på t. ex. byggnadsjärn kan lägga hinder i vägen för en tillräckligt omfattande bostadsproduktion. Det kan nämligen tänkas, att tillgängligt material i första hand måste användas till sådan byggnadsproduktion, som är nödvändig för vår folkförsörjning, d. v. s. framställning av exempelvis industribyggnader och jordbrukets ekonomibyggnader. Ehuru de sakkunniga icke förbisett denna omständighet, tror sig socialstyrelsen finna, att icke alla lösningar av här föreliggande problem vunnit de sakkunnigas beaktande. Det synes i detta sammanhang vara lämpligt med en utredning, huruvida icke en större produktion av bostadshus av trä (villor, radhus, småhus o. s. v.) än som i vanliga fall brukar förekomma, kan vara att tillråda inom härför lämpade ytterområden av vissa orter. Dylika bostäder, som visst icke behöva få karaktären av nödbostäder, kräva sannolikt mindre kvantiteter byggnadsjärn än moderna större hus av sten och betong. Samtidigt därmed böra stadsplanefrågor, som krisen aktualiserat och som de sakkunniga i viss utsträckning berört i betänkandet,

upptagas till omprövning. Enligt vad socialstyrelsen har sig bekant, torde bostadssociala utredningen inom den närmaste tiden framlägga en utredning i ämnet.

I förbigående vill styrelsen i detta sammanhang påpeka, att för många samhällen gälla byggnadsföreskrifter, vilka tillåta användandet av moderna byggnadsmaterial och byggnadsmetoder endast efter dispens. Då man här har att söka en av de krafter, som motverka byggnadsverksamhetens rationalisering, synes det böra ifrågasättas, huruvida icke frågan om byggnadsföreskrifternas utformning och tillämpning bör upptagas till prövning.

Finansieringsfrågan. Av de olika förslag, som de sakkunniga framlägga till främjande av bostadsbyggnadsverksamheten, torde åtgärderna för byggandets finansiering framstå såsom de betydelsefullaste. Det uppgives, att en mycket väsentlig del av den beräknade effekten av samtliga föreslagna åtgärder är att hänföra till just finansieringsfrågan.

Vid finansieringens ordnande efter ett bygges avslutande är frågan om låneräntans höjd av synnerlig vikt med hänsyn till de betydande kostnader, som förräntningen av det upplånade kapitalet medför. Socialstyrelsen delar de sakkunnigas uppfattning, att det är angeläget, att åtgärder i nuvarande situation vidtagas för att befordra kapitalförsörjningen på här förevarande område. Det torde icke ankomma på socialstyrelsen att gå närmare in på de finanspolitiska verkningarna av de sakkunnigas förslag i dessa avseenden. Styrelsen får därför inskränka sig till att mera allmänt framhålla vissa synpunkter på problemet.

Taga de av de sakkunniga föreslagna statliga stödåtgärderna på kapitalförsörjningens och räntegarantiens område en större omfattning, torde det kunna riskeras, att en fastlåsning av det allmänna ränteläget vid någon räntesats över 3·5 procent äger rum. Detta av statens ingripande betingade för höga ränteläge kan givetvis medföra olägenheter för annan kapitalkrävande företagsamhet. Det blir därför av stor vikt, att statsmakterna och kreditinstituten vidtaga alla erforderliga åtgärder till undvikande av sådana olyckliga följder av räntesubventionen.

En annan fråga, som enligt styrelsens förmenande icke tillräckligt torde ha beaktats i betänkandet, är, på vilket sätt den räntesats skall fastställas, som skall inskrivas i låneöverenskommelsen mellan det kreditinstitut, som giver bottenlånet, och byggmästaren. Att märka är, att staten med hänsyn till införandet av räntegarantien är den enda part, som har intresse av att denna räntesats sättes så lågt som möjligt. Styrelsen vill i samband härmed endast framhålla, att ett flertal faktorer utöva inflytande på ränteläget för byggnadslån och att det till följd härav kan för den räntegaranterande myndigheten bli svårt att avgöra, vad som i varje enskilt fall kan anses såsom skälig ränta. Det hade enligt socialstyrelsens mening varit önskvärt, att de sakkunniga framlagt ett förslag till hur bestämmandet av bruttoräntan i praktiken och i det enskilda fallet skall äga rum. Att vid detta bestämmande statens intressen böra tillvaratagas på ett effektivt sätt, finner styrelsen vara nödvändigt.

I betänkandet har icke särskilt angivits någon begränsning för de räntegarantier och eventuellt även den kapitalutlåning, som skulle komma i fråga från statens sida. Praktiskt sett torde emellertid saken lösas så, att Kungl. Maj:t från tid till annan under hänsynstagande till läget på bostads- och arbetsmarknaden föreskriver, inom vilken ram vederbörande myndighet får tillhandahålla kapital och räntegarantier. Den kreditbegränsning, som sålunda kommer att ligga i regeringens hand, kommer på detta mycket viktiga område av näringslivet att träda i stället för den roll, som räntan eljest har att spela, nämligen såsom ett medel att avpassa efterfrågan på kapital med hänsyn till den i varje situation förefintliga tillgången. Det kommer givetvis att anses vara av en utomordentlig vikt, att angelägenheten av bostadsbyggandet städse väges mot andra kapitalkrävande behov. Genom den stora efterfrågan på räntesubventionerat kapital, som räntegarantien i vissa lägen kan åstadkomma, föreligger måhända en viss risk, att andra kanske minst lika nödvändiga behov — t. ex. de anläggningar som behövas för att åter inordna de inom exportindustrin entledigade arbetslösa i produktionen — bli tillbakasatta.

Det är svårt att bedöma, i vilken utsträckning den föreslagna räntegarantien kommer att stimulera bostadsbyggandet, enär denna stimulans kommer att bli beroende av det framtida ränteläget. Verkningarna av räntegarantien kunna vidare icke bedömas utan hänsynstagande till den samtidigt föreslagna hyreskontrollen. Denna innebär givetvis ett ingrepp i byggmästarens, eventuellt fastighetsägarens, rätt att disponera över det färdigbyggda huset. I viss mån kan hyreskontrollen antagas komma tendera till att motverka benägenheten att igångsätta byggnadsverksamhet. Vad som kommer att saknas för företagarens del blir det spekulationsmoment, som bygger på sannolikheten av en allmän hyresstegring. Hela det här ifrågavarande förslaget avser ju att undvika en sådan stegring och skulle dylik ändock inträffa kan man vänta, att en allmän hyresreglering kommer till stånd. Möjligt är, att man trots alla ansträngningar likväl får en allmän höjning av hyresnivån. Fråga blir då, huruvida det statliga kontrollorganet skall vägra att godkänna hyror i de räntesubventionerade husen, som icke anses motiverade av stegrade omkostnader, eller medgiva, att hyrorna där få följa den allmänna hyresnivån även vid en stegring, som icke kan anses framkallad av dylika orsaker. I sådant läge bör man enligt styrelsens mening inskränka syftet med den särskilda hyreskontrollen till att förhindra, att här ifrågavarande fastigheter komma att deltaga i uppdrivandet av hyresnivån. Därest kontrollen ordnas efter dessa linjer, bör den icke kunna försvaga den stimulering av bostadsbyggandet, som åsyftas genom här behandlade åtgärder. Den bör även kunna göras praktiskt genomförbar, ehuruväl enligt styrelsens mening en centralt skött hyreskontroll alltid måste erbjuda vissa vanskligheter.

Förslaget om räntegaranti har i första hand tillkommit för att genom stimulans åt byggnadsproduktionen motverka den befarade bristen på bostäder. Det är med hänsyn härtill naturligt, att den statliga myndighet, som handhar räntegarantien, i sitt arbete i främsta rummet måste komma att taga hänsyn till läget på bostadsmarknaden. Emellertid skall enligt de sakkunniga hänsyn

även tagas till läget å arbetsmarknaden. Detta torde innebära, att ifrågavarande myndighet vid räntegarantiernas beviljande skall ha rätt frångå de rent bostadspolitiska bedömningsgrunderna och även taga viss hänsyn till de arbetsmarknadspolitiska. Utan tvivel kunna härvid allvarliga motsättningar komma att uppstå. Ett annat spörsmål, som jämväl är värt att observera, är den ovan i korthet berörda frågan, huruvida tillgång på byggnadsmaterial finnes för den bostadsproduktion, för vilken räntegaranti lämnas.

Det framgår av det anförda, att den räntegaranterande institutionen måste komma att bedriva arbetet under intim kontakt med såväl arbetsmarknadskommissionen som industrikommissionen. Nödvändigheten att upprätthålla kontakt med arbetsmarknadskommissionen framträder särskilt markant i de fall, då fråga är om att få till stånd bostadsbyggnadsverksamhet inom områden, där brist på arbetskraft föreligger. Det är i dylika fall angeläget, att åtgärder från arbetsmarknadskommissionens sida träffas för att överföra arbetskraft från andra orter av riket, där arbetslöshet är rådande. Det här påpekade förhållandet framhäver betydelsen av att den räntegaranterande myndigheten utrustas med sakkunskap även på förevarande område, nämligen arbetsmarknaden.

De sakkunnigas förslag att få till stånd en säsongutjämning inom byggnadsindustrin behandlas i annat sammanhang. Här torde emellertid böra erinras om förslaget, att vederbörande statliga myndighet såsom villkor för erhållande av räntegaranti jämväl skall äga föreskriva, att bygget skall igångsättas vid viss angiven tidpunkt. Härmed har avsetts att framtvinga viss bostadsbyggnadsverksamhet under vintersäsongen. Såsom känt är, medför byggnadsverksamhet vintertid högre kostnader än under sommaren. Det ligger sålunda i byggmästarens intresse att med hänsyn till kostnaderna söka undvika igångsättande av ett bostadsbygge vintertid, därest icke andra förhållanden motväga de berörda nackdelarna, exempelvis lägre arbetslöner el. dyl. Samtidigt ligger för närvarande i statens intresse, att bostadsbyggnadsverksamheten med det snaraste kommer i gång. Det torde kunna ifrågasättas, om den här föreslagna bestämmelsen icke kommer att verka därhän, att byggmästare komma att undvika att ansöka om räntegaranti de delar av året, särskilt hösten, då det kan tänkas, att den räntegaranterande myndigheten såsom villkor föreskriver, att bygget skall igångsättas under vintern. Sannolikt komma de att avvakta våren, då den statliga myndigheten med hänsyn till angelägenheten av att få i gång bostadsbyggnadsverksamheten knappast kan anse det försvarligt att föreskriva ett uppskjutande till kommande höst med byggets igångsättande. Det förefaller socialstyrelsen sannolikt, att dylika åtgärder för säsongutjämning icke torde komma att medföra större resultat. Framhållas bör emellertid, att det statliga centralorganet naturligen måste ha rätt att såsom ett villkor för räntegarantiens erhållande föreskriva, att byggnadsarbetet skall vara igångsatt senast inom viss föreskriven tid.

Förenkling av bostadsstandarden. Byggnadskostnadssakkunniga framhålla vikten av att all sparsamhet iakttages i avsikt att nedbringa byggnadskostna-

derna. Samtidigt understrykes emellertid betydelsen av att de bostäder, som nu komma till, bli i huvudsak likvärdiga med det redan förefintliga bostadsbeståndet. Förslaget innebär, såsom det praktiskt utformats av de sakkunniga, en elimination av onödiga kostnadskrävande lyxdetaljer, medan sådana anordningar, vilka äro av betydelse ur hygieniska, sanitära och arbetsbesparande synpunkter, bibehållas. Socialstyrelsen anser liksom de sakkunniga, att tillskapandet av bostäder av väsentligt lägre standard än den nu vanliga eller av nödbostäder skulle för framtiden komma att verka i hög grad olyckligt. Styrelsen vill jämväl i övrigt giva sin anslutning till de i detta sammanhang framförda tankegångarna. Beträffande vissa detaljer torde dock kunna sättas ett frågetecken. Styrelsen vill beträffande dem endast uttala, att det måste anses önskvärt, att speciell sakkunskap — bland annat från husmodershåll — beredes tillfälle att öva inflytande på vissa inredningsfrågor.

Av de olika på förevarande område föreslagna åtgärderna vill dock styrelsen ställa sig något tveksam inför förslaget till sänkning av rumshöjden. Socialstyrelsen kan för sin del icke bedöma, huruvida en nedpressning av rumshöjden skulle få mera allvarliga hygieniska följdverkningar, men vill dock uttala, att man på detta område bör förfara med största försiktighet och först efter omsorgsfullt övervägande företaga en sådan åtgärd, som innebär en ytterligare minskning av volymen av de redan för närvarande många gånger mycket små bostäderna.

I detta sammanhang vill styrelsen slutligen uttala sin anslutning till förslaget, att allt byggnadsmaterial befrias från omsättningsskatt. Enligt styrelsens förmenande synes det riktigt och i princip överensstämmande med grunderna för omsättningsskatten, att dylika varor äro undantagna.

Arbetskostnader och arbetslöner. Ett omfattande och betydelsefullt avsnitt av de sakkunnigas betänkande utgör kapitlet om byggnadsindustrins arbetskostnader och byggnadsarbetarnas inkomster. De sakkunniga ha gjort en ingående analys av byggnadsarbetarnas inkomster och sökt fastställa deras allmänna löneläge. Denna del av de sakkunnigas betänkande utmynnar endast i rekommendationer till arbetsmarknadsparterna. Detta står i överensstämmelse med den på området gällande avtalsfriheten, vilken får anses representera ett värde i och för sig. Dessa rekommendationer äro alltså icke att betrakta såsom förslag i egentlig mening utan mera såsom utgångspunkter för en allmän diskussion, särskilt mellan arbetsmarknadsparterna själva. Häri ligger den största betydelsen hos denna del av betänkandet. Med hänsyn härtill anser styrelsen, att det icke är nödvändigt att närmare ingå på densamma annat än i vissa avseenden, där de sakkunniga framföra nya tankar och uppslag.

Det behöver icke närmare utvecklas, att en väsentlig utsträckning av byggnadsarbetarnas årsarbetstid vore synnerligen önskvärd. Styrelsen är emellertid ense med de sakkunniga om att en utveckling i dylik riktning icke kan åstadkommas med mindre än arbetsgivarna inom facket finna det vara med sin ekonomiska fördel förenligt att anordna sin produktion så kontinuerligt som byggnadstekniska och hyresmarknadsmässiga förhållanden i och för sig

kunna medgiva. Man torde dock göra klokt i att icke överskatta möjligheten att få i gång en mera omfattande byggnadsverksamhet vintertid.

Ett medel att öka arbetsgivarens ekonomiska intresse för vinterbyggnadsföretag, som förut försökts och som också i betänkandet flyktigt beröres, är en differentiering mellan sommar- och vinterlönesatser. Även om denna utväg kan innebära vissa beaktansvärda fördelar, torde den dock knappast vara framkomlig. Styrelsen vill instämma i de synpunkter, varpå de sakkunniga grunda ett avvisande av tanken på ett återinförande av säsongdifferentierade löner för nybyggnadsverksamheten.

Inför den metod för åstadkommande av ett ekonomiskt incitament till en mera jämnt ordnad produktion, som de sakkunniga föreslagit, nämligen en anordning med efterskottslön, ställer sig styrelsen tveksam. De sakkunniga hänvisa beträffande dess praktiska utformning till att den bör omhänderhavas av en byggnadsarbetsgivarnas gemensamma kassa av liknande typ som den förefintliga semesterkassan. Att organiserandet av en semesterlönekassa kunnat äga rum utgör emellertid icke något bevis för att motsvarande organisation för genomförande av en anordning med efterskottslön skall kunna inrättas i erforderlig utsträckning. Anordningen med semesterlönekassa innebär nämligen en påtaglig fördel för arbetarparten, vilket haft till följd, att ett stadgande om semesterkassan influtit i avtalen. Samma gynnsamma utgångsläge kan icke, såsom nedan visas, påräknas för den nu ifrågasatta kassan. En förutsättning för förslagets genomförande torde därför vara en hög organisationsgrad för fackets arbetsgivare. Denna förutsättning är för närvarande icke för handen och torde bliva svår att uppnå inom överskådlig tid. Väsentligt mindre än hälften av byggnadsföretagarna lär vara organiserad i svenska byggnadsindustriförbundet. Vad beträffar byggnadsarbetarna komma efter den föreslagna ordningens införande de arbetare, som redan med nuvarande ordning ha en relativt omfattande årsarbetstid, att bli särskilt eftersökta, varför de arbetare, som ha kort årsarbetstid och som därför icke bli efterfrågade av arbetsgivarna, komma i motsatsförhållande till de förra. Detta kan ha till följd, att de bli benägna att ställa sig utanför vederbörande avtalsslutande fackorganisation och därmed utanför efterskottslönesystemet. Ett liknande motsatsförhållande föreligger icke i fråga om semesterlönekassorna.

Vidare må anmärkas, att den rekommenderade anordningen tydligen byggts upp väsentligen med tanke på de större samhällenas förhållanden, där över huvud förutsättningar finnas för en fortlöpande byggnadsverksamhet. För mindre samhällens vidkommande, där byggnadsverksamheten är av mera sporadisk natur, torde anordningen komma att sakna praktisk betydelse för arbetssäsongens förlängning och följaktligen till sina konsekvenser medföra, att normalt byggnadsverksamheten där tyngdes av de med korttidsanställning förknippade högre arbetskostnaderna.

Styrelsen hyser också vissa farhågor att, därest de sakkunnigas förslag om anordning med efterskottslön blir genomfört, byggnadsföretag med mindre omfattande produktion komma att få svårt att i sin tjänst engagera arbetare, som utgöra billigare arbetskraft, d. v. s. som redan ha en tillräckligt omfattande

årsarbetstid bakom sig. De skulle säkerligen få lov att åtnöja sig med den dyrare arbetskraft, som arbetare med kortare årsarbetstid utgöra. Härigenom skulle efterskottslönesystemet icke så mycket bidraga till en utjämning av arbetstiden som till ett utslående av de mindre företagarna till förmån för de större. En sådan utveckling torde icke vara önskvärd. På grund av anförda skäl kan styrelsen icke giva den av de sakkunniga föreslagna anordningen med efterskottslön sin anslutning.

Ackordsprislistor eller timlön. 1934 års byggnadsindustrisakkunniga diskuterade på sin tid efter överläggningar med arbetsgivare och arbetare frågan om företrädena hos ackordsbetalningssystem eller tidlönesystem. De anslöto sig efter gjorda övervägaganden till tanken på en övergång från blandat ackords- och tidlönesystem till ett mera renodlat tidlönesystem. Vidare föreslogs, att detta system praktiskt skulle prövas vid något större statligt byggnadsföretag.

I utlåtande den 30 september 1938 över byggnadsindustrisakkunnigas betänkande[1] framhöll socialstyrelsen i denna del, att införande av tidlönsarbete skulle komma att verka förkortande på arbetslöshetsperioderna och bidraga till en jämnare fördelning på olika årstider av byggnadsarbetet. Styrelsen uttalade, att åtskilliga beaktansvärda skäl talade för att en sådan förändring komme till stånd, som föreslagits. Emellertid framhöll styrelsen även, att arbetarorganisationerna under senare tid energiskt kämpat för införandet i största möjliga utsträckning av ackordssystemet. Det vore därför nödvändigt att först och främst fastställa, huruvida dessa fackorganisationer kunde vinnas för förslaget om övergång till tidlönsarbete. Utan deras medverkan vore nämligen en övergång till tidlönsarbete icke möjlig att genomföra.

Byggnadskostnadssakkunniga erinra i det remitterade betänkandet om det tidigare lämnade förordet för tidlönesystemet. Inför det starka motstånd, som från arbetsgivarnas och arbetarnas organisationer rests mot detta förslag och som även kommit till uttryck vid överläggningar, som byggnadskostnadssakkunniga hållit med representanter för de båda parterna, ha dessa sakkunniga icke velat ifrågasätta en sådan förändring av det nuvarande lönesystemet utan föreslagit ett bibehållande av det nuvarande systemet. Samtidigt uttalas emellertid, att av vikt vore, att sådana överenskommelser träffades, som befriade ackordssystemet från de brister, varmed nu gällande avtal vore behäftade. De sakkunniga, som anse denna fråga vara av uteslutande teknisk natur, framlägga ett förslag, som i påfallande grad har karaktären av ett förslag från representanter för arbetsgivarsidan, och de ha ansett sig kunna giva detsamma sitt stöd genom publicering i betänkandet. Socialstyrelsen har för sin del icke velat taga ställning till förslaget utan vill inskränka sig till ett uttalande, att de utan tvivel nu förefintliga bristerna måste undanröjas genom förhandlingar mellan de båda parterna.

Styrelsen får emellertid framhålla, att det visserligen får anses vara ett allmänt önskemål, att avtalen och ackordsprislistorna erhålla en entydig och, så

[1] Se Soc. Medd. årg. 1938, sid. 680.

långt det är möjligt, enkel uppställning och utformning. Tillgodoseendet av ett sådant allmänt formulerat önskemål, så långt omständigheterna medgiva, ligger självfallet i parternas eget intresse. Framhållas må dock, att stora svårigheter möta mot realiserandet av detsamma på ifrågavarande område, där arbetsplatserna växla och arbetsstyrkan i regel icke är anställd någon längre tid. Det personliga förhållandet mellan arbetsledning och arbetare eller arbetslag, som inom andra områden av industrin utvecklat sig under mera stadigvarande anställning och som giver stödet av långvarig praxis i fråga om ackordsprislistornas tolkning och tillämpning å samma arbetsplats, är här ej i samma utsträckning till finnandes. Därför har man inom byggnadsindustrin så mycket större anledning att lägga vikt på de generellt gällande ackordsprislistornas noggranna utformning.

De sakkunnigas rekommendation att opartiska, byggnadstekniskt sakförståndiga personer skulle av parterna anlitas för inbördes avvägning av ackordsprissatserna, medan parterna förhandlingsvägen skulle fastställa lönenivån, torde näppeligen kunna anses erbjuda en framkomlig väg. Även ackordssatsernas avvägning mot varandra är ur parternas synpunkt en intressebetonad fråga. Påpekas må också svårigheten att erhålla lämpliga personer, som utan att vara direkt engagerade å ena eller andra sidan besitta den för ett sådant uppdrag nödvändiga erfarenheten och kompetensen och samtidigt åtnjuta det erforderliga förtroendet från parternas sida. Styrelsen föreställer sig emellertid, att ett bättre utnyttjande av den möjlighet, som numera står till buds att anlita arbetstidsstudier av de olika arbetsmomenten, skulle även inom denna industri lämna den praktiska erfarenheten, över vilken parterna själva förfoga, ett värdefullt stöd vid förhandlingarna om en riktig avvägning av de olika ackordspriserna gentemot varandra.

Byggnadsverksamheten på landsbygden. Den del av de sakkunnigas betänkande, som utmynnar i förslag till byggnadsverksamhetens befrämjande på landsbygden, vittnar om att de sakkunniga icke kunnat ägna denna sida av problemet samma ingående behandling som byggnadsverksamheten i städerna. Framställningen hade säkerligen blivit mera givande, om byggnadsproblemen på landsbygden uppdelats på vissa kategorier, t. ex. bostadsbyggnader inom förorter till större samhällen, bostads- och ekonomibyggnader inom andra delar av landsbygden, med iakttagande av uppdelning å jordbruksfastigheter och andra fastigheter. Problemställningen är visserligen för samtliga dessa kategorier i sina huvuddrag densamma, men många av detaljproblemen visa för de skilda kategorierna så betydande olikheter, att en uppdelning säkerligen befrämjat utredningsresultatet.

Vid behandling av dessa problem bör även uppmärksammas, att bostadsfrågan på landsbygden sedan snart ett årtionde befinner sig i ett övergångsskede, innebärande att den gamla bostadsprimitivismen håller på att successivt ersättas medelst bostadsformer och bostadsvanor av ungefär samma slag som i städerna.

Vidare är det ej riktigt att ur bostadssynpunkt betrakta landsbygdens befol-

ning som en enhet, ett betraktelsesätt som kommer till synes i betänkandet. Byggnads- och bostadsfrågorna te sig väsentligt olika för olika grupper och områden. För de större jordbrukarna är byggnadsfrågan närmast ett problem om användandet av gårdens egen arbetskraft — understundom även ett ackords- eller entreprenadproblem. För de mindre lantbrukarna och därmed likställda har byggnadsfrågan mera framträtt som ett löne- och materialanskaffningsproblem. För andra bostadsbyggare slutligen träder frågan om lönesystemet i förgrunden.

Det framgår icke klart av betänkandet, huruvida de sakkunniga avse, att den föreslagna räntesubventionen skulle ifrågakomma även för byggnader å landsbygden. För den händelse så skulle vara förhållandet må påpekas, att därvid måste uppstå vissa av de sakkunniga icke berörda svårigheter. Större byggnadsföretag å jordbruksegendomar torde exempelvis svårligen kunna subventioneras på samma sätt som sådana företag å andra fastigheter, enär de större jordbruksfastigheterna som regel redan ha sina bottenlån bundna i olika kreditinstitut. Vidare vill styrelsen i detta sammanhang peka på mångfalden av de understödjande åtgärder, som redan finnas för byggnadsverksamheten å jordbruksfastigheter. Där finnas den nyligen reformerade egnahemslånerörelsen, lantarbetarbostadslånen, den statsunderstödda bostadsförbättringsverksamheten, arbetarsmåbrukslånen o. s. v. Om det verkligen hade varit de sakkunnigas mening, att den föreslagna räntesubventionen skulle ifrågakomma även för byggnader å jordbruksfastigheter, hade en utredning varit önskvärd om den förskjutning från ena understödsformen till den andra, som vid ett genomförande av deras förslag kan uppkomma genom olikheter i räntesatser. Vad byggnadsverksamheten å andra fastigheter än jordbruksfastigheter angår, måste av liknande skäl hänsyn tagas till egnahemslåneverksamheten. Det förefaller styrelsen sannolikt, att de redan förefintliga hjälpåtgärderna för landsbygdens byggnads- och bostadsproduktion bättre lämpa sig för avsett ändamål — eventuellt efter utbyggnad och rationalisering — än de av de sakkunniga möjligen tänkta åtgärderna.

Socialstyrelsen vill bestyrka de sakkunnigas uppfattning, att frågan om lönesystemet (ackordspris eller tidlön) å landsbygden tilldrager sig särskild uppmärksamhet. Styrelsen anser sig emellertid icke kunna gå djupare in på detta spörsmål utan vill inskränka sig till några mera allmänna reflexioner.

Att börja med torde konstateras, att läget på bostadsmarknaden på landsbygden icke i lika hög grad som vad städerna beträffar är ett resultat av nu rådande krisförhållanden. De svårigheter, som uppkommit å landsbygden, äro i stor utsträckning beroende av andra omständigheter, av vilka särskilt torde böra framhållas de under senare år allt mera framträdande kraven på tillämpandet av ackordsbetalning efter prislistor, varvid som regel endast ifrågakomma sådana listor, vilka ursprungligen utarbetats för endast stadsförhållanden. De slag av byggnadsverksamhet, som förekomma på landet, äro i vissa hänseenden väsentligt artskilda från de i städerna förekommande. Ehuru själva bostadsbyggnadsverksamheten å landsbygden under senare tid blivit allt mer likartad med den i städerna, torde dock alltjämt bostäderna å

landsbygden ofta kräva enklare utförande och alltså i viss utsträckning mindre yrkesskicklighet än i städerna. Styrelsen vill därför instämma i vad de sakkunniga framhållit om olägenheten av att de för städer och stadsliknande samhällen utarbetade ackordsprislistorna oförändrade användas på landsbygden. En framkomlig väg synes socialstyrelsen vara ett fortsatt allmänt användande av tidlönesystem inom jordbruksbygder. Emellertid vill styrelsen i detta sammanhang framhålla att, enär möjligheterna äro mindre att i jordbruksbygder bedriva effektiv övervakning av arbetet, ackordslönesystemet ur denna synpunkt har en viss fördel. I stort sett måste slutsatsen dock bli, att för jordbrukets förhållanden tidlönesystemet tills vidare lämpar sig bättre än ackordslönesystemet.

I fråga om arbetsmarknadsförhållandena föreligger en markerad skillnad mellan städerna och landsbygden. Medan inom byggnadsverksamheten i städerna sysselsättes en förhållandevis väl avgränsad arbetarstam, är icke så förhållandet å landsbygden. Å denna ianspråktages nämligen i icke obetydlig utsträckning även jordbrukets egna arbetare. Detta senare är en företeelse, som sedan mycket lång tid varit karakteristisk för förhållandena å landsbygden. Det torde böra framhållas, att det är utomordentligt viktigt, att jordbruksarbetarna icke förhindras att bedriva byggnadsverksamhet. Samtidigt som en utjämning av säsongvariationerna i jordbruksarbetarnas sysselsättning härigenom äger rum, hållas jordbrukets driftkostnader nere.

Den föreslagna rådgivande verksamheten och åtgärderna för yrkesutbildning för byggnadsarbetare å landsbygden får socialstyrelsen tillstyrka. Däremot synes förslaget om träffandet av en allmän principöverenskommelse mellan R. L. F. eller lantbruksförbundets byggnadsförening och de olika fackorganisationerna icke realiserbart. En dylik överenskommelse skulle nämligen vara bindande för den ena parten (arbetarna) och allenast utgöra en rekommendation för den andra. En sådan ordning torde sakna utsikter att bliva accepterad av arbetarparten.

Bostadsstatistikens betydelse. De sakkunniga ha i betänkandet belyst orsakerna till det nuvarande läget inom byggnadsindustrin och med detta som bakgrund föreslagit olika åtgärder för byggnadsverksamhetens stimulerande. Socialstyrelsen har ovan vitsordat betydelsen, att åtgärder av olika slag vidtagas på detta område, enär eljest omfattande sociala skadeverkningar uppkomma. Det framstår med hänsyn härtill såsom betydelsefullt, att byggnadsindustrin och sysselsättningen inom denna under den närmaste tiden göras till föremål för noggrann observation. Det är angeläget att följa verkningarna av de olika åtgärderna ävensom i övrigt att erhålla detaljerade uppgifter rörande omfattningen av bostadsbyggnadsverksamheten och tillgången på arbetskraft i olika orter. Vidare synes betydelsefullt att följa prisutvecklingen för byggnadsmaterial och hyresnivåns förändringar.

Anordningar härför ha redan träffats inom socialstyrelsen, vilken det enligt gällande instruktion åligger att ägna uppmärksamhet åt bostadsfrågor. Ända sedan sin tillkomst har socialstyrelsen sökt följa bostadsproduktio-

nens omfattning i den alltjämt växande krets av stadssamhällen, där byggnadsverksamheten står under offentlig kontroll av byggnadsnämnd eller på annat sätt. Under de senare åren har denna statistik omlagts till kvartalsstatistik, vad de större städerna beträffar, ävensom kompletterats med uppgifter rörande annan byggnadsverksamhet än för bostadsändamål, nämligen för administration, handel, industri o. s. v. Denna fortlöpande bostadsproduktionsstatistik har med vissa mellantider (senast år 1939) kompletterats genom allmänna bostads- och hyresräkningar, vilka giva ett tvärsnitt genom hela bostadsbeståndet. Statistiken avser endast städer och andra tättbebyggda orter, men genom en till 1936 års särskilda folkräkning anknuten specialundersökning av c:a 100 landskommuner har en fast utgångspunkt erhållits jämväl för bostadsundersökningar på landsbygden. Nämnas må vidare, att under de senaste åren tillkommit dels särskild statistik över frekvensen av lediga lägenheter i vissa stadssamhällen, dels en byggnadskostnadsindex, utvisande betydelsen av förändringar i fråga om materialpriser och arbetslöner m. m. Tilläggas må, att sysselsättningen inom byggnadsindustrin — låt vara för ett rätt begränsat antal firmor — fortlöpande redovisas inom ramen för den månatliga arbetsmarknadsstatistik, som utarbetas av socialstyrelsen i samverkan med statens arbetsmarknadskommission.

Såsom härav framgår, förfogar socialstyrelsen redan nu över en rätt fullständig statistik rörande förhållandena på bostadsmarknaden. Denna statistik kan ytterligare utbyggas och differentieras, därest detta skulle erfordras för särskilda behov, exempelvis för att följa verkningarna av eventuellt vidtagna nya stödåtgärder.

Hyresräkningen år 1939.

II.

I föregående häfte av denna tidskrift (Soc. Medd. årg. 1941, sid. 101) lämnades en redogörelse för omfattningen av 1939 års hyresräkning samt för primärmaterialets beskaffenhet, granskning och bearbetning. Därjämte redovisades i en särskild huvudtabell hyresmedeltal gällande hyresåret 1939/40 för lägenheter av olika storlek och kvalitet inom var och en av undersökningsorterna. I det följande återges en del preliminära, mera allmänna resultat av hyresräkningen. Närmast redovisas sammanfattningssiffror för olika ortsgrupper och landsdelar rörande hyresnivån och hyreslägenhetsbeståndets kvalitet och storleksfördelning. Ytterligare resultat av bearbetningen komma att senare publiceras i denna tidskrift eller i varje fall i den särskilda publikation, som skall innehålla den slutliga redogörelsen för bostadsräkningen i dess helhet.

Lägenheternas fördelning på storleksgrupper. I det följande redovisas orterna fördelade på landsdelar. Indelningen är den inom socialstatistiken brukliga. Sålunda sammanföras Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Västmanlands och Östergötlands län till östra Sverige, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Gotlands län till Småland och öarna, Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län till södra Sverige, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands och Örebro län till västra Sverige samt Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län till norra Sverige.

Ortsgruppsfördelningen inbegriper en särredovisning av förstadsorter. Dessa fördela sig på följande sätt på olika moderstäder:

Stockholm: Städerna Sundbyberg, Djursholm och Lidingö, köpingarna Stocksund, Hässelby och Saltsjöbaden samt Solna, Spånga, Järfälla, Danderyds, Sollentuna, Täby, Bo, Nacka, Huddinge, Österhaninge, Botkyrka och Salems landskommuner (lk). *Uppsala:* Bondkyrka och Gamla Uppsala lk. *Eskilstuna:* Torshälla stad och lk. *Motala:* Motala och Vinnerstads lk. *Jönköping:* Huskvarna stad, Barnarps och Sandseryds lk. *Ronneby:* Ronneby lk. *Kristianstad:* Vilans m:e. *Malmö:* Arlövs och Åkarps m:en, Lomma och Bunkeflo lk. *Göteborg:* Mölndals stad, Partille, Västra Frölunda och Backa lk. *Vänersborg:* Vassända-Naglum lk. *Karlstad:* Skoghalls kbfd. *Örebro:* Almby m:e. *Avesta:* Krylbo köping. *Gävle:* Valbo lk. *Söderhamn:* Östanbo samhälle i Söderala lk. *Sundsvall:* Skönsmons och Skönsbergs m:en. *Örnsköldsvik:* Gullängets förort samt Domsjö-, Alfredshems- och Åsområdena i Själevads lk. *Östersund:* Frösöns lk. *Umeå:* Tegs m:e. *Skellefteå:* Skelleftestrands och Sunnanå m:en samt området Stämningsgården i Skellefteå lk.

I tab. 1 lämnas för olika landsdelar och ortsgrupper uppgifter om de i öppna marknaden uthyrda lägenheternas fördelning efter storlekstyp, räknat efter antalet boningsrum med en golvyta av 6—9 eller minst 9 kvm samt kök (minst 6 kvm) eller kokvråar (resp. kök om mindre än 6 kvm).

Beträffande den indelning i lägenhetskategorier som tillämpats må följande anföras. När i tab. 1 skrives exempelvis 1 + 1, 2 + 1 etc. rum och kök, betecknar detta att ifrågavarande lägenheter utgöras av 1, 2 etc. rum om minst 9 kvm samt av ett mindre rum (6—9 kvm) jämte kök. En del mindre vanliga lägenhetstyper (lägenheter med mer än ett litet rum, lägenheter med flera kök etc.) ha inplacerats i lägenhetskategorischemat efter vissa bestämda regler. Har en lägenhet mer än ett mindre rum, räknas sålunda alla smårum utom ett som stora rum. En lägenhet om 3 + 2 rum och kök föres i enlighet därmed till kategorin 4 + 1 rum och kök. Omfattar en lägenhet 2 kök eller 2 kokvråar, räknas det ena köket (resp. kokvrån) som litet rum. Uppgives slutligen att en lägenhet omfattar 4 eller flera rum med kokvrå, räknas kokvrån som kök. Det bör påpekas att det är ett ytterst ringa antal lägenheter som på detta sätt behöva inplaceras i lägenhetskategorischemat efter dylika speciella regler, vilka givetvis måste bli i viss mån godtyckliga.

Tab. 1 utvisar att smålägenheter om högst 2 rum och kök utgöra drygt $^4/_5$ eller 84·7 % av samtliga hyreslägenheter. Den vanligaste storlekstypen är 1 rum och kök, vilken för orterna tillhopa (exkl. Stockholm) omfattar 38 % av samtliga uthyrda, om lägenheter med rum mindre än 9 kvm medräknas, medan gruppen 2 rum och kök kommer därnäst med 27 % av samtliga. Långt därefter komma grupperna 3 rum och kök och 1 rum med kokvrå (9 resp. 6 %).

Beträffande lägenheternas storleksfördelning framträda vissa skillnader mellan olika landsdelar och ortsgrupper. Särskilt många smålägenheter redovisas för Göteborg; c:a 50 % av lägenheterna utgöras av 1 rum och kök. Men även i andra större städer samt i landskommunerna är typen 1 rum och kök den förhärskande. I städer, köpingar och municipalsamhällen med 1 000 upp till 10 000 invånare utgöra däremot lägenheterna om 2 rum och kök den största kategorin.

Vid en jämförelse olika landsdelar emellan befinnas lägenheter om 1 rum och kök utgöra den dominerande gruppen i östra, västra och norra Sverige. De omfatta resp. 44, 42 och 39 % av samtliga lägenheter. I södra Sverige samt Småland och öarna är däremot kategorin 2 rum och kök den största, tätt följd av gruppen 1 rum och kök. Kategorin enkelrum och enkelkök är särskilt starkt företrädd i östra och norra Sverige (10 resp. 14 %).

Tab. 1 inbegriper icke Stockholm, emedan det för denna stad icke föreligger någon redovisning enligt de i tabellen upptagna fördelningsgrunderna. I tab. 2 ha lägenheter med småruni icke särredovisats; någorlunda jämförbara siffror för Stockholm ha därför kunnat medtagas. Där meddelas förutom siffror för vissa ortsgrupper även totalsiffror för samtliga orter, dels exklusive och dels inklusive Stockholm. Tabellen utvisar att Stockholm har i jämförelse med samtliga hyresräkningsorter i gemen färre lägenheter om 1 och 2 rum och kök men i stället flera större lägenheter och framför allt betydligt

Tab. 1. Lägenheter uthyrda hyresåret 1939/40 fördelade på

	Lägenhetskategorier [1]	Göteborg	Malmö	Förstadsorter till					Övr. städer, köp.		
				Stockholm	Göteborg	Malmö	Övr. städer	Tillhopa	20 000–100 000 inv.	10 000–20 000 inv.	5 000–10 000 inv.
	Antal.										
1	0 + 1 rum utan kök	374	169	75	19	5	74	173	1 082	494	304
2	1 » » »	2 550	858	531	119	12	308	970	6 908	2 908	1 685
3	1 kök	661	3	62	13	—	477	552	3 348	1 829	698
4	2 (1 + 1) rum utan kök	280	85	75	14	4	69	162	927	647	307
5	3 o. fl. rum utan kök, delkökskläg.	46	96	19	9	1	15	44	150	133	99
6	0 + 1 rum med kokvrå	447	279	192	29	12	94	327	1 330	551	299
7	1 » » »	3 524	2 388	1 479	117	64	294	1 954	8 650	2 770	1 264
8	1 + 1 » » »	417	337	288	36	33	98	455	1 953	821	513
9	2 » » »	853	853	364	45	43	117	569	3 660	1 705	915
10	3 (2 + 1) » » »	268	134	151	21	11	24	207	947	541	302
11	0 + 1 rum och kök	374	91	175	38	10	381	604	1 841	1 109	641
12	1 » » »	33 092	13 243	7 026	1 555	376	3 673	12 630	44 176	18 384	9 805
13	1 + 1 » » »	2 810	950	634	196	47	552	1 429	3 495	2 094	1 337
14	2 » » »	11 922	8 167	3 477	1 054	391	2 178	7 100	28 796	15 260	9 579
15	2 + 1 » » »	2 033	977	359	112	27	162	660	2 376	1 399	889
16	3 » » »	2 976	1 974	864	197	86	293	1 440	8 417	4 828	3 264
17	3 + 1 » » »	1 613	1 106	244	47	8	40	339	2 269	1 062	632
18	4 » » »	654	271	237	16	14	43	370	1 786	1 244	862
19	4 + 1 » » »	878	565	132	23	5	19	179	1 453	680	354
20	5 » » »	275	125	94	5	4	8	111	798	433	267
21	5 + 1 » » »	375	207	79	7	2	7	95	631	275	154
22	6 » » »	164	79	41	2	1	1	45	440	203	113
23	7 (6+1) o. fl. » » »	333	169	109	6	4	4	123	591	278	143
24	Tillhopa	**66 919**	**33 126**	**16 767**	**3 680**	**1 160**	**8 931**	**30 538**	**126 024**	**59 648**	**34 426**
	Procent.										
25	0 + 1 rum utan kök	0·6	0·5	0·4	0·5	0·4	0·8	0·6	0·9	0·8	0·8
26	1 » » »	3·8	2·6	3·2	3·2	1·1	3·4	3·2	5·5	4·9	4·9
27	1 kök	1·0	0·0	0·4	0·4	—	5·3	1·8	2·7	3·1	2·0
28	2 (1 + 1) rum utan kök	0·4	0·3	0·4	0·4	0·3	0·8	0·5	0·7	1·1	0·9
29	3 o. fl. rum utan kök, delkökskläg.	0·1	0·3	0·1	0·2	0·1	0·2	0·1	0·1	0·2	0·3
30	0 + 1 rum med kokvrå	0·7	0·8	1·2	0·8	1·1	1·0	1·1	1·1	0·9	0·9
31	1 » » »	5·3	7·2	8·8	3·2	5·5	3·3	6·4	6·9	4·6	3·7
32	1 + 1 » » »	0·6	1·0	1·7	1·0	2·8	1·1	1·5	1·5	1·4	1·5
33	2 » » »	1·3	2·6	2·2	1·2	3·7	1·3	1·9	2·9	2·9	2·6
34	3 (2 + 1) » » »	0·4	0·4	0·9	0·6	0·9	0·8	0·7	0·7	0·9	0·9
35	0 + 1 rum och kök	0·5	0·3	1·1	1·0	0·9	4·3	2·0	1·5	1·9	1·9
36	1 » » »	49·4	40·0	41·9	42·3	32·4	41·1	41·3	35·0	30·8	28·5
37	1 + 1 » » »	4·2	2·9	3·8	5·3	4·1	6·2	4·7	2·8	3·5	3·9
38	2 » » »	17·8	24·6	20·7	28·6	33·7	24·4	23·2	22·8	25·6	27·8
39	2 + 1 » » »	3·0	3·0	2·1	3·0	2·3	1·8	2·2	1·9	2·3	2·6
40	3 » » »	4·5	6·0	5·2	5·4	7·4	3·3	4·7	6·7	8·1	9·5
41	3 + 1 » » »	2·4	3·3	1·4	1·3	0·7	0·4	1·1	1·8	1·8	1·8
42	4 » » »	1·0	0·8	1·8	0·4	1·2	0·5	1·2	1·4	2·1	2·5
43	4 + 1 » » »	1·3	1·7	0·8	0·6	0·4	0·2	0·6	1·2	1·1	1·0
44	5 » » »	0·4	0·4	0·6	0·1	0·3	0·1	0·4	0·6	0·7	0·8
45	5 + 1 » » »	0·6	0·6	0·5	0·2	0·2	0·1	0·3	0·5	0·5	0·5
46	6 » » »	0·2	0·2	0·2	0·1	0·1	0·0	0·1	0·3	0·3	0·3
47	7 (6+1) o. fl. » » »	0·5	0·5	0·6	0·2	0·4	0·1	0·4	0·5	0·5	0·4
48	Tillhopa	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0

[1] Se förklaring i texten sid 257.

ligenhetskategorier inom olika ortsgrupper och landsdelar.

och m:en med			Landskom. i övr. (exkl. m:en)				Samtliga orter	Därav orter i					
			Icke-adm. tätorter med		Landsbygdsdelar	Tillhopa		Östra Sverige	Småland o. öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	
1 000–5 000 inv.	under 1 000 inv.	Tillhopa	minst 1 000 inv.	under 1 000 inv.									
335	12	2 227	87	39	41	167	**3 110**	750	235	565	1 094	466	1
2 031	88	13 620	530	171	268	969	**18 967**	5 711	1 299	2 721	6 313	2 923	2
950	57	6 882	694	212	406	1 312	**9 410**	3 104	230	19	1 952	4 105	3
436	29	2 346	189	46	89	324	**3 197**	610	231	672	866	818	4
106	8	496	34	8	37	79	**761**	102	82	249	202	126	5
328	17	2 525	83	28	64	175	**3 753**	906	312	912	1 210	413	6
967	55	13 706	215	65	144	424	**21 996**	5 393	1 261	5 926	7 791	1 625	7
638	28	3 953	74	36	111	221	**5 383**	906	601	1 991	1 408	477	8
971	48	7 299	133	42	113	288	**9 862**	1 713	982	3 483	2 630	1 054	9
361	8	2 159	58	11	33	102	**2 870**	507	300	978	709	376	10
810	46	4 447	432	138	312	882	**6 398**	1 932	337	393	1 524	2 212	11
10 670	663	83 698	4 032	1 325	2 869	8 226	**150 889**	38 660	9 208	24 194	60 350	18 477	12
1 715	93	8 734	473	190	480	1 143	**15 066**	2 682	1 202	2 990	5 821	2 371	13
11 422	578	65 635	2 145	669	1 435	4 249	**97 073**	18 160	11 153	25 253	32 649	9 858	14
1 070	60	5 794	191	81	165	437	**9 901**	1 431	901	2 662	3 707	1 200	15
3 670	182	20 361	404	129	281	814	**27 565**	4 904	3 622	7 053	8 858	3 128	16
640	21	4 624	74	24	55	153	**7 835**	1 215	655	2 432	2 813	720	17
897	37	4 826	80	29	54	163	**6 284**	1 410	765	1 180	2 021	908	18
279	10	2 776	31	5	18	54	**4 452**	859	321	1 292	1 563	417	19
256	13	1 767	16	9	13	38	**2 316**	547	249	482	746	292	20
143	2	1 205	12	3	8	23	**1 905**	356	149	505	714	181	21
82	2	840	9	1	5	15	**1 143**	287	102	261	367	126	22
121	9	1 142	24	13	16	53	**1 820**	381	167	491	615	166	23
38 898	**2 066**	**261 062**	**10 020**	**3 274**	**7 017**	**20 311**	**411 956**	**92 526**	**34 364**	**86 704**	**145 923**	**52 489**	24
0·9	0·6	0·9	0·9	1·2	0·6	0·8	**0·8**	0·8	0·7	0·7	0·8	0·9	25
5·2	4·2	5·2	5·3	5·2	3·8	4·8	**4·6**	6·2	3·8	3·1	4·3	5·6	26
2·4	2·8	2·6	6·9	6·5	5·8	6·5	**2·3**	3·4	0·7	0·0	1·3	7·8	27
1·1	1·4	0·9	1·9	1·4	1·3	1·6	**0·8**	0·7	0·7	0·8	0·6	1·6	28
0·3	0·3	0·2	0·3	0·2	0·5	0·4	**0·2**	0·1	0·2	0·3	0·1	0·3	29
0·9	0·8	1·0	0·8	0·9	0·9	0·9	**0·9**	1·0	0·9	1·1	0·8	0·8	30
2·5	2·7	5·3	2·2	2·0	2·0	2·1	**5·3**	5·8	3·7	6·8	5·3	3·1	31
1·6	1·4	1·5	0·7	1·1	1·6	1·1	**1·3**	1·0	1·7	2·3	1·0	0·9	32
2·5	2·3	2·8	1·3	1·3	1·6	1·4	**2·4**	1·8	2·8	4·0	1·8	2·0	33
0·9	0·4	0·8	0·6	0·3	0·5	0·5	**0·7**	0·5	0·9	1·1	0·5	0·7	34
2·1	2·2	1·7	4·3	4·2	4·4	4·3	**1·5**	2·1	1·0	0·5	1·0	4·2	35
27·4	32·1	32·1	40·3	40·5	40·9	40·5	**36·6**	41·8	26·8	27·9	41·4	35·2	36
4·4	4·5	3·3	4·7	5·8	6·8	5·6	**3·7**	2·9	3·5	3·4	4·0	4·5	37
29·4	28·0	25·1	21·4	20·4	20·5	20·9	**23·6**	19·6	32·4	29·1	22·4	18·8	38
2·8	2·9	2·2	1·9	2·5	2·3	2·2	**2·4**	1·6	2·6	3·1	2·5	2·3	39
9·4	8·8	7·8	4·0	3·9	4·0	4·0	**6·7**	5·3	10·6	8·1	6·1	6·0	40
1·6	1·0	1·8	0·8	0·7	0·8	0·8	**1·9**	1·3	1·9	2·8	1·9	1·4	41
2·3	1·8	1·8	0·8	0·9	0·8	0·8	**1·5**	1·5	2·2	1·4	1·4	1·7	42
0·7	0·5	1·1	0·3	0·2	0·3	0·2	**1·0**	0·9	1·0	1·5	1·1	0·8	43
0·7	0·6	0·7	0·2	0·3	0·2	0·2	**0·5**	0·6	0·7	0·5	0·5	0·6	44
0·4	0·1	0·5	0·1	0·1	0·1	0·1	**0·5**	0·4	0·4	0·6	0·5	0·3	45
0·2	0·1	0·3	0·1	0·0	0·1	0·1	**0·3**	0·3	0·3	0·3	0·3	0·2	46
0·3	0·5	0·4	0·2	0·4	0·2	0·2	**0·5**	0·4	0·5	0·6	0·4	0·3	47
100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	48

Tab. 2. De uthyrda lägenheterna fördelade på lägenhetskategorier inom större orter och ortsgrupper (inkl. Stockholm).

Orter	1 rum el. 1 kök	1 rum med kokvrå	dubbl. 2 rum m. kokvrå m. m.	1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 rum och kök	5 rum och kök	6 o. fl. rum o. kök	Samtl. hyreslägenh.
Antal.										
Stockholm	6 314	19 529	5 722	56 012	37 969	13 670	6 772	4 234	4 076	154 298
Göteborg	3 585	3 971	1 864	33 466	14 732	5 009	2 267	1 153	872	66 919
Malmö	1 030	2 667	1 505	13 334	9 117	2 951	1 377	690	455	33 126
Förstadsorter	1 695	2 281	1 437	13 234	8 529	2 100	709	290	263	30 538
Övr. städer, köp. o. m:en	22 729	16 231	16 253	88 145	74 369	26 155	9 450	4 543	3 187	261 062
Landskom. i övr. (exkl. m:en)	2 448	599	1 014	9 108	5 392	1 251	316	92	91	20 311
Samtl. orter (exkl. Stockholm	31 487	25 749	22 073	157 287	112 139	37 466	14 119	6 768	4 868	411 956
Samtl. orter (inkl. »	37 801	45 278	27 795	213 299	150 108	51 136	20 891	11 002	8 944	566 254
Procent.										
Stockholm	4·1	12·7	3·7	36·3	24·6	8·9	4·4	2·7	2·6	100·0
Göteborg	5·4	6·0	2·8	49·9	22·0	7·5	3·4	1·7	1·3	100·0
Malmö	3·1	8·0	4·6	40·3	27·5	9·0	4·1	2·1	1·3	100·0
Förstadsorter	5·6	7·5	4·7	43·3	27·9	6·9	2·3	1·0	0·8	100·0
Övr. städer, köp. o. m:en	8·7	6·3	6·2	33·8	28·4	10·0	3·6	1 8	1·2	100·0
Landskom. i övr. (exkl. m:en)	12·1	3·0	5·0	44·8	26·5	6·2	1·6	0·4	0·4	100·0
Samtl. orter (exkl. Stockholm	7·6	6·2	5·5	38·1	27·3	9·1	3·4	1·5	1·3	100·0
Samtl. orter (inkl. »	6·7	8·0	4·9	37·7	26·5	9·0	3·7	1·9	1·6	100·0

flera lägenheter om 1 rum med kokvrå. I Malmö är fördelningen på lägenhetskategorier ungefär likartad med den för samtliga hyresräkningsorter tillsammantagna. För övrigt lägger man märke till att landskommunerna (exkl. m:en) ha betydligt mindre hyreslägenheter än övriga orter. Större lägenheter (3 och flera rum och kök) äro i landskommunerna relativt sett synnerligen få, medan procenttalet lägenheter om 2 rum och kök är ungefär lika stort som i övriga orter tillhopa. Däremot svarar ett större antal bostäder om 1 rum och kök samt enkelrum och enkelkök.

En jämförelse med fördelningen på lägenhetskategorier vid hyresräkningen år 1933 är av visst intresse. Även om hänsyn tages till den föregående räkningens ofullständighet i fråga om mindre orter, finner man att kategorierna 1 rum med kokvrå och 2 rum och kök vuxit relativt, medan i stället enkelrum och enkelkök, 1 rum och kök samt större lägenheter (4 och flera rum och kök) blivit färre. Utvecklingen har varit i stort sett likartad i rikets tre största städer.

Lägenheternas kvalitet. I tab. 3 belyses bostadsbeståndets grad av modernitet. Liksom vid föregående hyresräkningar noteras sålunda procentuella antalet i öppna marknaden uthyrda lägenheter med centralvärme inom olika ortsgrupper. Enligt tabellen förekom hyresåret 1939/40 centralvärme i 49 % av alla hyreslägenheter i samtliga orter tillhopa (exkl. Stockholm) samt

Tab. 8. Hyreslägenheternas kvalitet inom olika ortsgrupper och landsdelar.

Ortsgrupper	Lägenh. med 2 el. fler »brister»	Lägenh. med en »brist»	Lägenh. utan »brist» utan c. v.	Lägenh. utan »brist» med c. v. utan badr.	Lägenh. utan »brist» med c. v. och badr.	Samtl. hyreslägenh.	Därav i % lägenh. med c. v.
Göteborg	0·4	2·2	39·4	29·5	28·5	100·0	58·5
Malmö	0·5	3·0	40·7	28·1	27·7	100·0	56·5
Förstadsorter	3·9	16·9	31·3	29·1	18·8	100·0	50·9
till Stockholm	2·9	13·7	26·9	28·7	27·8	100·0	59·2
Göteborg	3·1	12·0	31·3	43·5	10·1	100·0	56·0
Malmö	6·1	33·7	35·8	20·4	4·0	100·0	26·6
Övr. städer	5·9	22·8	38·9	25·1	7·3	100·0	36·4
Övr. städer, köp. o. m:en	2·4	10·0	42·2	26·0	19·4	100·0	47·0
med 20 000—100 000 inv.	1·3	5·7	42·8	27·4	22·8	100·0	51·1
10 000— 20 000 »	2·7	10·4	42·0	26·1	18·8	100·0	46·8
5 000— 10 000 »	2·7	10·9	43·7	25·1	17·6	100·0	44·4
1 000— 5 000 »	4·9	21·1	40·0	22·6	11·4	100·0	36·9
under 1 000 »	6·7	30·4	35·1	19·7	8·1	100·0	30·1
Landskom. i övr. (exkl. m:en)	10·4	44·2	20·4	20·6	4·4	100·0	30·7
Icke-adm. tätorter m. minst 1 000 inv.	7·2	34·4	25·1	26·7	6·6	100·0	38·5
Icke-adm. tätorter m. under 1 000 inv.	10·9	50·8	18·8	17·5	2·0	100·0	26·3
Landsbygdsdelar	15·0	55·1	14·3	13·2	2·4	100·0	21·7
Samtliga orter	**2·4**	**10·3**	**39·8**	**26·7**	**20·8**	**100·0**	**49·1**
Därav orter i							
Östra Sverige	2·7	11·7	44·1	21·9	19·6	100·0	42·7
Småland o. öarna	3·1	13·9	47·3	17·5	18·2	100·0	37·3
Södra Sverige	2·5	8·4	38·8	28·3	22·0	100·0	51·4
Västra »	1·5	6·9	37·5	30·6	23·5	100·0	55·4
Norra »	3·6	18·5	35·0	27·9	15·0	100·0	46·7

i 55 %, om huvudstaden medräknas. Vid hyresräkningen 1933 voro motsvarande relativtal endast 27 resp. 34 % och vid 1928 års hyresräkning blott 10 resp. 16 %. Bostadsbeståndets modernisering genom införande av centralvärme vid ny- och ombyggnader har sålunda gått mycket raskt under senare år. En sådan snabb förändring av bostadsbeståndet har varit möjlig genom att bostadsproduktionen under perioden 1934—1939 nådde en sällsynt stor omfattning. Praktiskt taget alla nybyggda lägenheter ha utrustats med centralvärme. Samtidigt har i viss utsträckning det gamla bostadsbeståndet begränsats genom moderniseringar och rivningar.

I fråga om frekvensen av centralvärmelägenheter förekomma betydande lokala olikheter. I stort sett redovisa de största orterna de högsta procenttalen; modernitetsgraden sjunker sedan med orternas storlek. Man har å ena sidan exempelvis Stockholm med 72 % och å den andra sidan landskommunernas »landsbygdsdelar» (d. v. s. landskommuner exkl. municipalsamhällen och icke-administrativa tätorter) med 22 % centralvärmelägenheter. Vissa olikheter framträda även mellan olika delar av landet. Särskilt höga procenttal framträda för södra och västra Sverige, medan östra Sverige och framför allt Småland och öarna framstå som landsdelar med en relativt liten andel modernare lägenheter. Av enskilda större orter (minst 5 000 invånare) ha enligt tab. 4 följande det största relativa antalet central-

Tab. 4. Procentuella antalet centralvärmelägenheter samt hyreslägenheter med »brist» i orter med minst 5 000 inv.

Orter	Procentuella antalet hyresläg. med en el. fler »brister»	med c. v.	Orter	Procentuella antalet hyresläg. med en el. fler »brister»	med c. v.	Orter	Procentuella antalet hyresläg. med en el. fler »brister»	med c. v.
Stockholm	·	71·5	Västervik	25·0	26·6	Motala	15·6	34·6
Göteborg	2·6	58·5	Visby	21·8	42·8	Mjölby	18·1	33·3
Malmö	3·5	56·5	Karlshamn	23·5	24·4	Huskvarna	6·7	36·1
			Kristianstad	7·6	53·8	Värnamo	7·6	55·6
Orter m. 20 000—100 000 inv.			Ystad	10·2	39·6	Eksjö	15·8	41·1
			Trelleborg	9·2	47·7	Tranås	12·0	32·3
Uppsala	7·0	39·2	Varberg	7·7	52·7	Ljungby	18·9	36·2
Eskilstuna	5·2	46·2	Mölndal	13·8	53·8	Oskarshamn	14·9	14·4
Linköping	7·7	51·7	Uddevalla	13·9	56·2	Sala	22·5	30·8
Norrköping	9·1	34·0	Trollhättan	18·8	43·9	Köping	23·3	37·3
Jönköping	6·8	47·2	Alingsås	10·8	50·5	Arboga	22·8	23·6
Kalmar	7·9	38·4	Lidköping	10·1	49·5	Ronneby	28·0	21·1
Västerås	5·3	56·3	Skövde	9·8	59·8	Ängelholm	11·7	51·9
Karlskrona	17·4	29·2	Kristinehamn	10·6	34·0	Höganäs	19·0	42·7
Lund	6·4	63·5	Falun	10·4	52·4	Eslöv	10·0	45·2
Landskrona	5·2	44·8	Söderhamn	34·1	22·7	Falkenberg	17·9	46·6
Hälsingborg	4·2	69·3	Sandvikens köp.	33·2	57·3	Lysekil	14·1	40·5
Halmstad	7·6	50·8	Härnösand	13·3	43·7	Älvsborgs m:e	19·7	54·2
Borås	4·7	76·4	Sundsvall	12·9	54·1	Vänersborg	9·2	46·7
Karlstad	6·9	55·4	Östersund	8·4	57·0	Ulricehamn	11·1	61·6
Örebro	4·3	53·4	Umeå	5·8	66·7	Åmål	12·5	49·9
Karlskoga	18·9	66·8	Luleå	16·2	60·7	Mariestad	12·2	52·3
Gävle	8·6	44·1	Kiruna m:e	22·0	37·3	Skara	10·0	44·6
						Falköping	12·0	57·8
Orter m. 10 000—20 000 inv.			Orter m. 5 000—10 000 inv.			Arvika	7·4	40·3
						Avesta	14·0	50·8
Sundbyberg	2·0	76·9	Djursholm	12·7	63·4	Ludvika	5·9	69·9
Lidingö	18·6	63·6	Hagalunds m:e	4·1	64·0	Hudiksvall	9·1	39·5
Södertälje	13·5	37·6	Råsunda m:e	0·7	81·6	Örnsköldsvik	6·0	78·0
Nyköping	7·3	35·8	Norrtälje	17·6	18·2	Skellefteå	10·6	78·0
Katrineholm	4·2	43·4	Nynäshamns köp.	7·9	52·2	Skellefteå Strands m:e	69·9	57·3
Nässjö	5·6	51·0	Enköping	21·9	27·4			
Växjö	11·1	43·7	Strängnäs	8·2	60·8			

värmelägenheter: Råsunda (82 %), Örnsköldsvik och Skellefteå (78 %), Sundbyberg och Borås (77 %), Stockholm (72 %), Ludvika (70 %), Hälsingborg (69 %) samt Karlskoga och Umeå (67 %). Först något längre ned på skalan finner man Göteborg (59 %) och Malmö (57 %). Däremot är centraluppvärmning fortfarande en sällsynt bekvämlighet i Oskarshamn (14 %) och Norrtälje (18 %); låga tal redovisas även av Ronneby (21 %), Söderhamn (23 %), Arboga och Karlshamn (24 %), Västervik och Enköping (27 %) samt Karlskrona (29 %). Så är givetvis fallet även i fråga om ett betydande antal mindre orter (under 5 000 invånare), såväl köpingar och municipalsamhällen som icke-adminstrativa tätorter och ren landsbygd.

Såsom redan nämnts i föregående uppsats har vid bearbetningen i viss grad genomförts den kvalitetsgruppering, som 1936 års lönekommitté föreslagit. Indelningsgrunderna vid denna gruppering ha närmare redovisats i före-

gående uppsats (sid. 132). Uppgifterna ge en viss föreställning om hyreslägenhetsbeståndets kvalitativa sammansättning — se tab. 3. Stockholm är ej inbegripet i denna sammanställning, enär erforderliga uppgifter saknas (jfr sid. 102, 103).

Av samtliga lägenheter ha 13 % angivits icke uppfylla en eller fler av de fyra uppställda kvalitetsfordringarna; det stora flertalet saknar vatten och avlopp. För 2·4 % av lägenheterna ha redovisats minst två brister, vilket för flertalet innebär att de sakna vatten och avlopp och dessutom brista även i något annat hänseende (golvet lägre än 30 cm över angränsande mark, takhöjden lägre än 2·1 m, något rum ej möjligt att uppvärma). I övrigt utgöras $^2/_5$ av sådana lägenheter utan centralvärme, som icke brista i något hänseende, medan den högsta kvalitetsgruppen (lägenheter med centralvärme och badrum) omfattar drygt $^1/_5$. Bostädernas kvalitet växlar avsevärt mellan olika orter och ortsgrupper. Man finner sålunda att lägenheternas utrustning är bäst i de största samhällena. I Göteborg och Malmö ha endast 3 à 4 % av lägenheterna någon redovisad brist; för övriga orter med över 20 000 invånare är procenttalet 7. Å andra sidan ha i orter med 1 000—5 000 invånare inemot $^2/_5$ av lägenheterna minst en brist. Inom landskommunernas mera landsbygsbetonade delar slutligen utgöras icke mindre än drygt $^2/_3$ av hyreslägenhetsbeståndet av »bristbostäder»; 15 % ha t. o. m. minst två brister. Av de olika landsdelarna redovisa södra och västra Sverige det minsta antalet lägenheter med brist och norra Sverige det största antalet.

På samma sätt finner man att av de bättre lägenheterna (lägenheter med centralvärme och utan någon brist) ha i småorterna relativt flera en enklare utrustning än i de större städerna. I Göteborg, Malmö och andra större städer äro minst hälften av dessa lägenheter utrustade med badrum. Av de enskilda orterna intar Råsunda en särställning; där ha 60 % av samtliga lägenheter centralvärme och badrum. Inom landskommunerna däremot finnas badrum i centralvärmelägenheterna endast i undantagsfall.

Det bör emellertid framhållas att dessa uppgifter om lägenheternas utrustning icke kunna göra anspråk på att utgöra material för ett närmare studium av bostadsbeståndets kvalitet å olika orter. I den särskilda publikation, som skall innehålla slutredogörelse för bostadsundersökningen, kommer att lämnas en mera allsidig belysning av kvalitetsförhållandena.

Medelhyror inom olika landsdelar och ortsgrupper. Tab. 5 ger en sammanställning av medelhyrorna inom olika landsdelar och ortsgrupper, utarbetad enligt samma grunder som huvudtabellen i föregående häfte. Sålunda meddelas dels siffror för lägenheter med och utan centralvärme, dels uppgifter för olika kvalitetstyper av lägenheter utan »brist».

Det bör påpekas att särskilt hyresuppgifterna för samtliga hyreslägenheter utan resp. med centralvärme kunna endast med försiktighet användas för interlokala jämförelser. Var och en av dessa båda huvudgrupper inbegripa nämligen skilda kvalitetstyper, som kunna ha olika betydelse i olika orter. Medelhyrorna för dessa båda lägenhetsgrupper förete emellertid en stark

Tab. 5. Antal hyreslägenheter och medelhyror

	Ortsgrupper[2] och landsdelar	Antal lägenh. uthyrda i öppna marknaden						Medelhyra (kr.) per år heter *utan central-*				
		Läg. utan centralvärme	Läg. med centralvärme	Samtliga lägenheter	Därav läg. utan »brist»			1 rum el. 1 kök	1 rum o. kokvrå	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök
					utan c.v.	med c.v. utan badrum	med c.v. och badrum					
1	Stockholm	44 016	110 282	154 298				379	490	593	888	1241
2	Göteborg	27 746	39 173	66 919	26 377	19 726	19 109	269	378	437	715	1007
3	Malmö	14 407	18 719	33 126	13 499	9 313	9 187	225	289	382	552	744
4	Förstadsorter[2]	15 000	15 538	30 538	9 559	8 896	5 731	186	314	343	479	621
5	till Stockholm	6 847	9 920	16 767	4 515	4 814	4 659	251	372	421	582	711
6	» Göteborg	1 621	2 059	3 680	1 154	1 601	370	177	265	328	463	582
7	» Malmö	851	309	1 160	415	237	47	125	202	269	380	495
8	» Städer m. 20 000–100 000 inv.	2 385	1 178	3 563	1 557	846	249	139	237	269	384	475
9	» » » 10 000– 20 000 »	1 629	621	2 250	1 089	380	179	163	253	302	419	513
10	» » » 5 000– 10 000 »	1 667	1 451	3 118	829	1 018	227	131	203	239	341	459
11	Städer m. 20 000–100 000 inv.	61 619	64 405	126 024	53 891	34 530	28 762	207	289	369	534	732
12	Östra Sverige	25 410	19 588	44 998	22 383	9 685	9 641	212	322	381	598	833
13	Småland o. öarna	6 373	4 938	11 311	5 630	2 201	2 662	162	272	326	512	686
14	Södra Sverige	12 727	16 927	29 654	10 888	10 230	6 408	175	247	314	459	641
15	Västra »	12 894	19 629	32 523	11 347	10 401	8 820	219	300	387	563	769
16	Norra »	4 215	3 323	7 538	3 643	2 013	1 231	205	319	366	581	782
17	Städer, köp. o. m:en m. 10 000–20 000 inv.	31 712	27 936	59 648	25 053	15 561	11 231	196	264	338	484	655
18	Östra Sverige	4 613	2 887	7 500	4 021	1 412	1 402	211	320	379	588	840
19	Småland o. öarna	4 992	3 384	8 376	3 797	1 705	1 546	141	237	276	433	604
20	Södra Sverige	5 071	3 903	8 974	4 125	1 912	1 898	163	220	273	414	576
21	Västra »	7 865	7 827	15 692	6 187	4 847	2 750	164	251	312	470	631
22	Norra »	9 171	9 935	19 106	6 923	5 685	3 635	215	342	374	576	767
23	Städer, köp. o. m:en m. 5 000–10 000 inv.	19 133	15 293	34 426	15 044	8 633	6 055	156	233	290	423	575
24	Östra Sverige	5 819	3 059	8 878	4 309	1 606	1 347	152	246	287	448	627
25	Småland o. öarna	3 669	1 836	5 505	2 969	715	1 059	131	220	269	401	544
26	Södra Sverige	2 219	1 512	3 731	1 662	894	569	139	188	241	358	520
27	Västra »	5 475	5 225	10 700	4 498	3 339	1 655	146	230	282	424	576
28	Norra »	1 951	3 661	5 612	1 606	2 079	1 425	197	353	357	544	669
29	Städer, köp. o. m:en m. 1 000–5 000 inv.	24 525	14 373	38 898	15 538	8 799	4 440	143	207	256	360	484
30	Östra Sverige	5 109	2 047	7 156	3 519	1 314	629	144	239	273	406	535
31	Småland o. öarna	4 579	1 709	6 288	2 865	863	699	122	179	212	323	438
32	Södra Sverige	4 256	2 485	6 741	2 321	1 458	833	119	177	211	317	431
33	Västra »	6 431	4 860	11 291	4 114	3 202	1 314	135	203	246	365	521
34	Norra »	4 150	3 272	7 422	2 719	1 962	965	163	253	287	448	616
35	Städer, köp. o. m:en m. under 1 000 inv.	1 445	621	2 066	725	406	167	128	213	233	319	406
36	Östra Sverige	273	35	308	148	30	5	138	235	255	340	341
37	Småland o. öarna	273	91	364	101	60	20	98	217	185	276	391
38	Södra Sverige	172	85	257	84	64	11	109	193	181	290	378
39	Västra »	334	127	461	142	66	50	137	206	232	347	431
40	Norra »	393	283	676	250	186	81	127	220	235	358	443

[1] Se förklaringarna till huvudtabellen i föregående uppsats (Soc. Medd. årg. 1941, sid. 106, 107).
[2] Förstadsorterna äro endast redovisade under denna beteckning och ej under resp. storleksgrupper.

hyresåret 1939/40 inom olika ortsgrupper och landsdelar.[1]

för lägenheter *med centralvärme*		Medelhyra (kr.) per år för lägenheter *med centralvärme* (inkl. värmekostnad)							Medelhyra (kr.) per år för lägenheter utan »brist»									
				utan c.v.			med c.v. (inkl. värmekostn.) utan badrum			med c.v. (inkl. värmekostn.) och badrum								
4 rum o. kök	5 rum o. kök	1 rum el. 1 kök	1 rum o. kokvrå	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	4 rum o. kök	5 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	
1 568	1 954	639	824	1 058	1 457	1 948	2 515	3 157										1
1 275	1 649	473	731	747	1 138	1 612	2 034	2 491	441	723	1 020	691	926	1 317	935	1 263	1 676	2
925	1 146	416	609	718	973	1 337	1 671	2 116	386	560	752	679	810	1 030	817	1 087	1 406	3
789	843	338	726	712	856	1 155	1 573	1 950	376	521	685	604	724	964	949	1 120	1 346	4
861	919	403	783	815	1 007	1 290	1 668	2 117	456	637	799	694	840	1 099	975	1 224	1 463	5
655	·	278	411	522	733	1 021	1 277	1 493	344	490	613	515	671	853	671	954	1 231	6
751	·	·	357	439	626	907	1 051	1 560	294	405	527	443	615	853	·	816	1 055	7
517	·	232	398	452	628	769	965	1 188	288	408	533	446	574	656	567	760	904	8
·	—	302	632	475	780	1 083	1 290	1 520	329	430	539	436	669	902	806	1 030	1 237	9
448	·	256	455	439	593	798	1 130	1 120	274	412	539	438	564	643	625	831	980	10
913	1 173	375	581	666	918	1 249	1 598	1 961	378	547	749	615	777	1 010	797	1 051	1 344	11
1 028	1 283	400	618	704	1 006	1 367	1 714	2 106	391	613	844	654	854	1 149	804	1 113	1 443	12
823	1 141	359	542	657	891	1 181	1 455	1 765	333	521	699	602	727	956	738	979	1 235	13
789	1 045	348	535	625	829	1 095	1 426	1 719	318	467	656	588	720	891	778	997	1 224	14
958	1 159	374	587	663	928	1 287	1 695	2 047	397	581	787	605	787	1 039	817	1 044	1 360	15
1 086	1 258	349	584	592	943	1 317	1 696	2 065	379	600	806	565	828	1 087	805	1 135	1 445	16
827	1 000	342	546	582	868	1 198	1 530	1 838	354	504	678	549	767	1 007	737	1 009	1 312	17
1 006	1 119	365	679	628	963	1 306	1 682	1 918	388	605	856	573	848	1 105	781	1 070	1 414	18
756	891	305	478	525	760	1 041	1 373	1 577	288	450	619	494	656	872	648	870	1 113	19
728	915	358	483	619	832	1 119	1 420	1 781	283	429	596	579	711	857	713	943	1 209	20
810	1 007	303	467	561	797	1 108	1 407	1 695	327	492	655	517	712	931	709	946	1 246	21
989	1 172	360	597	585	963	1 316	1 649	2 012	399	605	799	576	867	1 126	825	1 153	1 451	22
724	868	315	519	527	790	1 056	1 341	1 587	304	441	596	492	677	908	699	934	1 155	23
780	915	328	588	578	858	1 127	1 395	1 641	308	472	650	520	739	954	747	995	1 223	24
687	762	268	386	484	708	900	1 153	1 433	279	414	561	443	605	755	578	783	944	25
606	675	324	406	565	756	1 006	1 324	1 618	253	376	551	528	624	805	731	932	1 151	26
725	954	278	428	449	724	1 006	1 280	1 554	292	440	594	441	658	883	612	889	1 126	27
900	972	354	595	574	881	1 195	1 513	1 723	367	563	685	543	706	1 022	726	1 032	1 306	28
601	764	287	457	458	681	909	1 232	1 524	281	389	516	434	600	763	592	802	1 000	29
645	779	277	491	461	714	921	1 190	1 479	293	432	567	452	645	809	573	844	1 013	30
548	653	216	341	366	566	737	979	1 248	236	346	462	363	498	629	478	677	814	31
507	653	272	416	488	649	859	1 109	1 348	236	340	464	447	569	719	619	797	1 010	32
630	821	253	422	425	573	893	1 184	1 477	269	392	549	417	590	782	596	809	1 005	33
782	1 013	289	485	457	715	1 017	1 335	1 627	315	472	656	458	458	866	619	863	1 140	34
647	617	225	335	385	568	734	900	1 148	260	359	462	362	505	617	549	739	900	35
645	·	·	—	422	576	·	—	—	277	369	—	395	562	—	·	·	·	36
520	·	—	—	278	491	611	746	·	·	332	434	236	483	578	·	·	·	37
·	—	150	·	318	431	604	—	—	233	315	430	318	438	534	—	—	·	38
584	·	·	·	446	620	754	·	·	260	380	566	398	527	611	647	711	907	39
·	·	253	·	386	597	799	998	1 218	254	386	469	372	519	652	549	765	992	40

TAB. 5 (FORTS.). ANTAL HYRESLÄGENHETER OCH MEDELHYROR

	Ortsgrupper och landsdelar	Antal lägenh. uthyrda i öppna marknaden						Medelhyra (kr.) per år heter *utan central-*				
		Läg. utan centralvärme	Läg. med centralvärme	Samtliga lägenheter	Därav läg. utan »brist»			1 rum el. 1 kök	1 rum o. kokvrå	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök
					utan c.v.	med c.v. utan badrum	med c.v. och badrum					
1	Icke-adm. tätorter m. minst 1 000 inv.	6 166	3 854	10 020	2 518	2 676	664	129	186	222	310	398
2	Östra Sverige	1 412	782	2 194	653	535	191	117	223	225	342	498
3	Småland o. öarna	215	158	373	108	71	57	110	161	192	260	369
4	Södra Sverige	874	272	1 146	154	148	70	107	156	170	255	337
5	Västra »	759	900	1 659	317	699	83	158	179	246	347	490
6	Norra »	2 906	1 742	4 648	1 286	1 223	263	132	189	222	329	400
7	Icke-adm. tätorter m. under 1 000 inv.	2 413	861	3 274	615	573	66	124	205	210	280	347
8	Östra Sverige	556	175	731	183	121	16	126	210	221	308	401
9	Småland o. öarna	270	114	384	37	64	16	80	258	165	233	312
10	Södra Sverige	214	59	273	45	35	5	91	149	210	283	370
11	Västra »	375	162	537	101	116	6	134	193	234	294	355
12	Norra »	998	351	1 349	249	237	23	125	190	203	289	310
13	Landskom. i övr. (exkl. m:en o. icke-adm. tätorter)	5 491	1 526	7 017	1 001	928	172	103	166	185	240	308
14	Östra Sverige	1 502	264	1 766	216	176	32	99	171	187	247	302
15	Småland o. öarna	434	97	531	80	47	9	54	127	154	206	263
16	Södra Sverige	803	188	991	154	127	18	86	157	176	217	278
17	Västra »	1 060	540	1 600	214	329	72	106	167	190	282	376
18	Norra »	1 692	437	2 129	337	249	41	109	171	185	250	332
19	Samtl. orter { exkl. Stockholm	**209 657**	**202 299**	**411 956**	**163 820**	**110 041**	**85 584**	**191**	**279**	**348**	**483**	**650**
20	Samtl. orter { inkl. »	**253 673**	**312 581**	**566 254**				**221**	**307**	**387**	**559**	**784**

stegring med växande ortsstorlek. För att nämna ett ytterlighetsfall så framträder Stockholm med omkring tre gånger så höga belopp som landskommunernas icke municipala delar. Denna stegring i hyresbeloppen från mindre till större orter beror dock uppenbarligen till en del på olikheter i bostädernas kvalitet. Såsom påpekats i det föregående ha lägenheterna å större orter i genomsnitt en bättre utrustning än de mindre orternas bostäder. Den faktiska skillnaden i hyresnivå mellan olika ortsstorlekar är därför icke så stor som de nämnda siffrorna antyda.

En del av dessa kvalitetsskillnader torde emellertid ha eliminerats vid den speciella kvalitetsgruppering, som vidtagits genom utsöndring av »bristlägenheter» och genom uppdelning av centralvärmelägenheterna i två grupper med väsentligt olika hyresnivå, nämligen lägenheter utan och med badrum. De medelhyror, som i tab. 5 lämnas för de tre kvalitetsgrupperna av lägenheter »utan brist», äro därför mera lämpade för jämförelser orter och ortsgrupper emellan än hyresuppgifterna för samtliga lägenheter utan och med centralvärme.

En betydande stegring i hyresmedeltalen med växande ortsstorlek kvarstår emellertid. Bortsett från Stockholm, för vilken stad inga dylika siffror föreligga, komma främst Göteborg, och därefter Malmö och andra orter med

HYRESÅRET 1939/40 INOM OLIKA ORTSGRUPPER OCH LANDSDELAR

för lägen-*värme*		Medelhyra (kr.) per år för lägenheter *med centralvärme* (inkl. värmekostnad)							Medelhyra (kr.) per år för lägenheter utan »brist»									
				utan c.v.			med c.v. (inkl. värmekostn.) utan badrum			med c.v. (inkl. värmekostn.) och badrum								
4 rum o. kök	5 rum o. kök	1 rum el. 1 kök	1 rum o. kokvrå	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	4 rum o. kök	5 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	
540	636	232	387	365	592	802	1 039	1 108	257	366	487	370	554	715	525	755	933	1
635	983	242	435	399	649	888	955	·	251	386	561	393	582	746	497	804	1 004	2
·	·	·	·	261	477	734	·	·	218	311	396	248	402	·	·	674	740	3
398	417	281	371	359	547	723	831	·	197	278	399	385	544	654	428	588	842	4
520	·	224	316	359	563	849	1 005	1 202	302	394	607	370	552	757	453	737	1 029	5
594	564	228	380	361	592	775	1 140	·	256	374	485	365	551	703	574	772	936	6
452	349	208	412	342	479	571	870	—	260	336	405	348	483	589	531	650	740	7
624	·	229	·	356	525	699	—	—	264	356	433	364	533	595	·	·	·	8
367	—	235	·	286	440	466	·	—	·	276	·	285	415	566	—	·	773	9
·	·	·	—	376	479	670	—	—	296	340	390	356	498	·	·	·	·	10
351	·	255	·	335	477	561	—	—	292	355	432	348	507	538	·	·	·	11
450	·	178	470	343	479	577	838	—	246	338	344	346	481	666	574	576	·	12
348	322	219	307	314	490	680	854	1 231	230	324	419	333	480	632	400	713	902	13
313	·	224	316	342	477	675	—	·	241	334	456	358	435	712	·	708	·	14
·	·	·	·	243	369	486	·	·	192	268	325	259	352	463	·	·	·	15
277	254	186	259	272	457	642	·	·	198	290	379	287	453	658	—	593	·	16
497	·	252	388	328	529	786	999	·	239	373	505	345	531	710	473	709	940	17
353	·	211	238	290	490	649	·	—	227	328	422	311	472	495	·	827	1 013	18
810	**1 028**	**364**	**611**	**661**	**908**	**1 249**	**1 619**	**2 000**	**373**	**519**	**695**	**612**	**755**	**982**	**833**	**1 080**	**1 376**	19
1 069	**1 462**	**418**	**726**	**819**	**1 087**	**1 471**	**1 931**	**2 465**										20

minst 20 000 invånare på en högre nivå än de mindre orterna. De lägsta hyrorna redovisas fortfarande av de minsta samhällena (under 1 000 invånare) samt av landskommunerna. Betraktas slutligen siffrorna för de olika landsdelarna finner man, att norra och östra Sverige vanligen äga de högsta medelhyrorna, medan södra Sverige samt Småland och öarna ha den lägsta hyresnivån. Detta förhållande kan möjligen, av tidigare undersökningar att döma, till en del bero på att det genomsnittliga utrymmet per eldstad fortfarande är något mindre där än i övriga delar av landet.

Bostadsreserven den 15 november 1940.

II.

I ett föregående nummer av denna tidskrift[1] har lämnats en redogörelse för huvudresultaten av den undersökning, som socialstyrelsen utfört rörande storleken och sammansättningen av den bostadsreserv, som förefanns den 15 novem-

[1] Soc. Medd. årg. 1941, sid. 14.

ber 1940 i landets större orter, närmare bestämt alla orter med minst 5 000 inv. med undantag för Stockholm.

Materialet har givit möjligheter till ett ingående studium av bostadsreservens karaktär å olika orter. Avsikten är att å det utrymme, som står till buds, lämna en kompletterande redogörelse för vissa iakttagelser, som kunnat göras på grundval av undersökningsmaterialet.

I föregående uppsats redovisades siffror över bostadsreservens storlek för var och en av de 88 undersökningsorterna. För att ge en översikt lämnas i tab. 1 en fördelning av orterna efter storleken av »hyresledighetsprocenten» (antalet lediga i procent av samtliga hyreslägenheter).

Tab. 1. Undersökta orter fördelade efter hyresledighetsprocentens storlek.

	Orter med .... inv.			Samtl. orter	D ä r a v i			
	över 20 000	10 000–20 000	5 000–10 000		Östra Sverige	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige
Ortens hyresledighetsprocent								
högst 0·5	5	17	18	40	18	2	9	11
0·6—1·0	3	5	10	18	7	3	4	4
1·1—1·5	2	4	4	10	2	3	4	1
1·6—2·0	2	—	2	4	2	1	1	—
över 2·0	7	4	5	16	5	4	6	1
Tillhopa	**19**	**30**	**39**	**88**	**34**	**13**	**24**	**17**

Man finner att det stora flertalet orter med knapp bostadsreserv tillhör storleksgrupperna under 20 000 inv.; de flesta äro belägna i östra och norra Sverige. Särskilt i norra Sverige är bostadsreserven genomgående ringa; i 15 av inalles 17 orter utgör hyreslägenhetsreserven högst en procent av hela beståndet. Sydligaste Sverige utgör en kontrast härtill med 5 av 13 orter redovisande procenttal om högst 1. Det relativt största ledighetsbeståndet uppvisas bl. a. av rikets tre största städer, deras förstadsorter inbegripna.

Redan i föregående uppsats lämnades uppgifter, vilka tydligt visade att bakom ett tal, som angav bostadsreservens storlek i förhållande till hela lägenhetsbeståndet, kunna dölja sig högst avsevärda skillnader i tillgången mellan lägenheter av olika storlek och kvalitet. Dessa uppgifter kompletteras i tab. 2 med liknande hyresledighetsprocenter för vissa ortsgrupper. För alla orter tillhopa befanns procenttalet hyreslediga uppgå till 1·8, samma tal för lägenheter utan centralvärme som för centralvärmelägenheter. Procenttalen för varje storleksklass av lägenheter visade däremot att tillgången på lediga moderna lägenheter var genomgående mindre än tillgången på omoderna. Förklaringen ligger däri att det moderna bostadsbeståndet innehåller relativt fler större lägenheter, på vilka ett stort överskott lediga råder. Procentuella antalet lediga växlar i själva verket avsevärt från en ringa storlek beträffande lägenheter om 1 rum och kök, och då särskilt moderna bostäder, och till höga tal i fråga om större lägenheter, isynnerhet omoderna.

I tab. 2 göres dessutom en jämförelse mellan orter med en olika stor allmän bostadsreserv. Vid en dylik jämförelse kan möjligen en viss antydan nås om

Tab. 2. Antal lediga i procent av samtliga hyreslägenheter av olika modernitetsgrad inom olika storleksklasser (»hyresledighetsprocenten»).

	1 rum el. 1 kök	1 rum och kokvrå	2 rum o. kokvrå, dubbl. m. m.	1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 rum och kök	5 o. fl. rum och kök	Samtliga
Göteborg	3·4	0·5	4·9	0·8	2·5	5·6	6·4	6·0	2·1
Malmö	6·5	2·9	7·5	2·4	3·9	6·4	9·3	13·0	4·3
Förorter till Stockholm	3·1	3·4	8·1	8·2	7·8	5·6	5·1	8·5	7·1
Orter m. 5 000—100 000 inv. med hyresledighetsproc.									
över 1·5 läg. utan c.v.	4·3	3·7	3·7	2·7	2·9	4·7	10·9	23·4	3·4
» » med »	1·2	0·8	2·6	0·6	1·8	3·1	4·6	7·3	2·0
0·6—1·5 läg. utan c.v.	0·9	0·9	1·8	0·6	0·7	2·0	7·1	11·6	1·0
» » med »	1·2	0·2	1·5	0·2	0·7	2·2	2·7	6·4	1·2
högst 0·5 läg. utan c.v.	0·3	0·1	0·3	0·1	0·1	0·2	0·8	1·9	0·1
» » med »	0·1	—	0·1	0·1	0·1	0·4	0·6	1·9	0·2
samtliga läg. utan c.v.	1·1	1·3	1·8	0·8	1·0	1·9	5·1	9·6	1·2
» » med »	0·8	0·3	1·3	0·3	0·8	1·7	2·4	4·9	1·1
tillhopa	1·0	0·7	1·5	0·6	0·9	1·8	3·0	5·5	1·1
Samtliga orter läg. utan c.v.	1·7	1·9	3·0	1·3	1·8	2·9	6·9	10·4	1·8
» » med »	1·5	0·6	2·2	0·8	1·5	2·9	3·7	5·8	1·8
tillhopa	1·6	1·0	2·5	1·1	1·6	2·9	4·3	6·2	1·8

vilka slag av lediga lägenheter, som bli i första hand uthyrda, när bostadsreserven krymper, och vilka lägenhetstyper förbli i det längsta outhyrda. I varje fall finner man för orter med relativt riklig reserv (över 1·5 %) att hyresledighetsprocenten är särskilt stor för omoderna lägenheter av alla storleksklasser. Till och med för 1 rum och kök redovisas ett så högt tal som 2·7; av lägenheter om minst 5 rum och kök är inemot var fjärde ledig. Samtidigt var reserven av moderna lägenheter relativt mindre och i fråga om 1 rum med kokvrå och 1 rum och kök synnerligen obetydlig. Betraktar man sedan orter med procenttalet lediga lägst 0·6 och högst 1·5, befinnes reserven av omoderna lägenheter icke vara större än av moderna lägenheter. Av de omoderna är reserven av mindre lägenheter ringa, särskilt sådana om 1 rum och kök. På samma gång saknas nästan helt lediga centralvärmelägenheter om 1 rum och kokvrå och 1 rum och kök. När till sist orter med det minsta antalet lediga (i genomsnitt 0·1 à 0·2 %) betraktas, visar sig reserven vara i det närmaste obefintlig inom alla lägenhetskategorier med anmärkningsvärt nog ett undantag. Till och med å dessa orter finns nämligen en viss reserv av större lägenheter (5 o. fl. rum och kök), 2 procent av såväl moderna som omoderna lägenheter.

Därigenom att ledighetsprocenten växlar så avsevärt mellan olika lägenhetskategorier, får bostadsreserven en annan fördelning på olika lägenhetsstorlekar än hela bostadsbeståndet. Allmänt taget innehåller reserven jämförelsevis få smålägenheter och i stället relativt många större lägenheter. Av tab. 3 framgår de lediga lägenheternas storlek.

Medan enligt 1939 års hyresräkning av hela hyreslägenhetsbeståndet å de undersökta orterna tillhopa 84 % utgöras av smålägenheter (högst 2 rum och

Tab. 3. Ledighetsreservens fördelning på olika lägenhetskategorier.

Ortsgrupper	Antal hyreslåg.	Därav (i %) lägenheter om							
		1 rum el. 1 kök	1 rum och kokvrå	2 rum o. kokvrå, dubbl. m. m.	1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 rum och kök	5 o. fl. rum och kök
Lediga hyreslägenheter.									
Göteborg	1 517	8·6	1·3	6·6	17·3	26·0	20·4	10·8	9·0
Malmö	1 528	4·7	5·4	8·5	21·6	25·6	13·8	9·4	11·0
Förorter till Stockholm	764	1·8	6·0	5·4	52·7	22·8	4·9	2·2	4·2
Övriga orter									
med 20 000—100 000 inv.	1 924	7·4	4·7	7·9	18·2	23·9	15·3	8·2	14·4
10 000— 20 000 »	451	12·0	4·2	8·2	18·8	16·0	14·0	11·7	15·1
5 000— 10 000 »	299	4·3	3·7	10·7	21·4	17·1	15·7	12·0	15·1
med hyresledighetsproc.									
över 1·5	1 529	6·3	6·1	8·8	20·3	26·5	14·0	7·8	10·2
0·6—1·5	928	9·5	2·7	7·4	16·3	16·9	17·4	10·9	18·9
högst 0·5	217	11·5	1·4	7·8	18·0	9·7	12·9	12·4	26·3
Samtliga orter	6 483	6·6	4·1	7·6	23·1	23·8	14·8	8·8	11·2
Uthyrda lägenheter (hösten 1939).									
Samtliga orter	333 916	7·3	6·8	5·3	38·6	26·3	9·0	3·6	3·1

kök), 9 % av lägenheter om 3 rum och kök och återstoden (7 %) av större lägenheter (4 o. fl. rum och kök), tillhöra resp. 65, 15 och 20 % av de lediga lägenheterna dessa storleksgrupper. Närmast den för hela bostadsbeståndet gällande storleksfördelningen kommer bostadsreserven i orter, där reserven är som rikligast (Stockholms förstadsorter). Ju mindre bostadsreserven är, desto fler av de lediga lägenheterna tillhöra de större storlekskategorierna. För orter med högst en halv procent lediga lägenheter visa sig sålunda inemot 40 % utgöras av lägenheter om 4 eller flera rum och kök. Det bör emellertid framhållas att dessa större lediga lägenheter ändå utgöra en relativt ringa del av hela bostadsbeståndet. Exempelvis en uppdelning av dessa i mindre lägenheter skulle därför

Tab. 4. De lediga lägenheternas fördelning efter husets ålder.

Ålder	Samtliga orter						Göteborg	Malmö	Förstäder till Stockholm	Orter med 5 000—100 000 inv.
	Enkelrum, 1 rum o. kokvrå m. m.	1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 o. fl. rum och kök	S:a				
Läg. i hus bygg. 1930—40	16·8	27·8	38·5	35·2	19·3	27·7	37·4	15·3	71·8	15·5
1920—29	6·5	9·5	8·8	9·9	9·9	8·9	9·5	8·7	3·8	10·4
1900—19	20·2	27·1	18·3	16·9	20·1	20·8	17·7	25·8	16·3	21·0
före 1900	36·1	28·0	22·1	15·2	16·1	23·7	19·6	29·5	2·2	29·4
ombyggda 1930—40	16·6	4·9	9·8	18·6	27·8	15·0	13·4	15·9	4·3	18·7
1920—29	3·8	2·7	2·5	4·2	6·8	3·9	2·4	4·8	1·6	5·0
Samtliga lägenheter	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0

ej i någon mera avsevärd utsträckning öka tillgången på sådana smålägenheter, på vilka särskilt stor knapphet råder.

Av de lediga större lägenheterna (3 eller flera rum och kök) tillhöra enligt tab. 4 relativt få det äldre omoderna bostadsbeståndet (i hus byggda före 1920), närmare bestämt omkring en tredjedel mot drygt hälften av smålägenheterna. Ett jämförelsevis stort antal av dessa större lägenheter ha blivit ombyggda under senare tid; över en fjärdedel av dem ha undergått en genomgripande ombyggnad under 1930-talet.

Tab. 5. Hyresledighetens varaktighet för 1 november 1940 lediga lägenheter.[1]

	Enkelrum, 1 r. o. kokvrå m. m.	1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 o. fl. rum och kök	Samtliga
Lägenheter *utan* centralvärme	614	857	658	269	256	2 654
Därav (i %) uthyrda senast 1939/40	79·8	86·7	81·0	77·3	68·8	81·0
1938/39	13·2	10·3	11·7	14·1	23·0	12·9
1937/38 el. tidigare	7·0	3·0	7·3	8·6	8·2	6·1
Lägenheter *med* centralvärme	340	291	567	510	860	2 568
Därav (i %) uthyrda senast 1939/40	88·5	94·2	92·2	92·0	87·0	90·2
1938/39	7·7	4·8	4·6	5·5	9·8	6·9
1937/38 el. tidigare	3·8	1·0	3·2	2·5	3·2	2·9

I tab. 5 lämnas till sist uppgift om hur länge sådana lägenheter stått lediga, som enligt uppgift varit uthyrda tidigare. Det visar sig att av de lägenheter, som voro lediga den 15 november 1940, de flesta varit uthyrda under närmast föregående hyresår (1 oktober 1939—1 oktober 1940), nämligen $^{9}/_{10}$ av centralvärmelägenheterna och $^{8}/_{10}$ av de omoderna lägenheterna. Förhållandena växla även mellan olika lägenhetskategorier. Det relativt största antalet under längre tid outhyrda finner man bland de större, särskilt de omoderna lägenheterna. Över $^{3}/_{10}$ av de omoderna lägenheterna om 4 eller flera rum och kök ha sålunda stått lediga minst ett år. För den kategori, som uppvisat den minsta ledighetsreserven, lägenheter om 1 rum och kök, redovisas däremot ett mycket ringa antal lägenheter, som varit outhyrda mer än ett år, nämligen 13 % av de omoderna och 6 % av de moderna lägenheterna.

[1] Uppgift om tidigare uthyrning föreligger för 2 835 resp. 2 755 lediga lägenheter utan och med centralvärme. Tabellen omfattar av dessa lägenheter sådana, för vilka uppgift om det senaste hyresåret angivits.

Kortare meddelanden.

Internationella arbetsbyråns nuvarande verksamhet. Såsom en följd av krigshändelserna under sommaren år 1940 flyttades större delen av arbetsbyråns verksamhet till Montreal i Kanada. Arbetsbyråns personal reducerades i samband därmed mycket starkt, men återanställningar av entledigade tjänstemän har i viss utsträckning skett, sedan den i Montreal förlagda verksamheten hunnit organiseras. Endast en mindre avdelning är kvar i Genève för upprätthållande av förbindelserna med de europeiska länderna. Med hänsyn till svårigheterna att under nuvarande förhållanden upprätthålla kontakten med medlemsstaterna har emellertid verksamheten i viss mån decentraliserats. Ett antal av arbetsbyråns tjänstemän tjänstgöra sålunda i sina respektive hemland som korrespondenter för byrån. Särskilt har avdelningskontoret i London men även det i Washington förstärkts med i Genève tidigare sysselsatt personal.

Sedan arbetsbyråns direktör John G. Winant avgått från sin befattning den 15 februari 1941, ledes verksamheten tills vidare av vice direktören Phelan.

Arbetskonferensen har icke kunnat sammanträda sedan juni 1939; arbetsorganisationens styrelse har ej varit samlad sedan februari 1940. Den s. k. kriskommittén, till vilken styrelsens befogenheter delegerats vid force majeure, har emellertid under tiden haft flera sammanträden, bl. a. i Portugal under oktober 1940, då en provisorisk budget för år 1941 uppgjordes. Budgeten har sedermera telegrafiskt konfirmerats av styrelsens ledamöter.

Efter överflyttningen till Montreal har arbetsbyråns verksamhet delvis omorganiserats. En central administrativ avdelning ombesörjer personal-, kassa- och kansliärenden m. m. En särskild avdelning har till uppgift att upprätthålla förbindelserna med myndigheter samt arbetsgivare- och arbetarorganisationer inom medlemsstaterna. Publikationsavdelningen utger alltjämt bl. a. följande periodiska publikationer, nämligen International labour review, Safety survey, Legislative series, I. L. O. Month by month, I. L. O. Year book samt Statistical year book. Byrån har därjämte till sitt förfogande juridiska och ekonomiska experter samt smärre tekniska avdelningar för frågor rörande socialstatistik, socialförsäkring, arbetsmarknadsförhållanden, sociallagstiftning, arbetarskydd, arbetsförhållanden m. m.

Verksamheten har under nuvarande förhållanden särskilt kommit att inriktas på de amerikanska staterna. Särskilda korrespondenter ha sålunda tillsatts i Bolivia, Peru och Kolumbia. Tjänstemän från arbetsbyrån ha delegerats såsom rådgivare i sociala frågor hos olika sydamerikanska regeringar; en panamerikansk socialförsäkringskonferens hölls på initiativ av arbetsbyrån i slutet av 1940.

Socialstyrelsens utlåtande över utkast till ny prisregleringslag. I skrivelse till Konungen den 21 februari 1941 har statens priskontrollnämnd framlagt ett utkast till prisregleringslag, utgörande en samarbetning av de hittills gällande maximipris- och prisregleringslagarna.[1] Förslaget åsyftar en utvidgning av priskontrollnämndens maktmedel och avser att täcka bristerna i gällande system för priskontroll. Sålunda stadgas bl. a. om fastställande av normalpris och maximipris samt om utvidgad uppgiftsskyldighet för företagare. Därjämte föreslås skärpta straffbestämmelser vid överträdelse av lagens föreskrifter.

Genom remiss den 24 februari 1941 anmodades socialstyrelsen att avgiva utlåtande över priskontrollnämndens utkast till ny prisregleringslag. Med anledning härav anförde styrelsen i utlåtande den 15 mars 1941 i huvudsak följande.

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1939, sid. 876 och årg. 1940, sid. 244.

Vid ett ökat tryck på prisnivån synes det bli allt mindre utrymme för den hittills praktiserade metoden med frivilliga prisöverenskommelser, varför tidpunkten torde vara inne för en effektivisering på lagstiftningens väg av den offentliga prisövervakningen. Det gäller även att söka förhindra uppkomsten bland allmänheten av en »inflationsmentalitet». Ett verksamt medel härvid är en möjligast effektiv priskontroll från statens sida.

Det kan även påpekas, att de stora löntagargrupperna genom generella överenskommelser tillerkänts indexreglerade lönetillägg, vilka innebära en betydligt kraftigare underkompensation i förhållande till den allmänna levnadskostnadsstegringen än de tidigare utgående rörliga tilläggen. Med hänsyn härtill synes det ur löntagarnas synpunkt böra krävas, att från statens sida allt göres för att hålla tillbaka en ohämmad, av tvingande skäl icke betingad prisstegring.

Styrelsen delar priskontrollnämndens uppfattning att övervakningen över hyresmarknaden med hänsyn till dess speciella karaktär icke bör falla under priskontrollnämndens verksamhet. Styrelsen, som i olika former följer och registrerar förändringarna på bostadsmarknaden, är medveten om att kontrollen över hyrorna kan påkalla skärpta åtgärder i fråga om denna observationstjänst på bostadsmarknadens område.

Priskontrollnämndens lagutkast innebär möjlighet att fastställa normalpris för vise förnödenhet om så befinnes erforderligt för ernående av en fortlöpande kontroll över den allmänna prisutvecklingen. Vidare kan maximipris fastställas om en oroväckande prisstegring kan förväntas på en förnödenhet, som är av vikt för befolkningen eller produktionen. Styrelsen framhåller, att det nuvarande normalpriset enligt erfarenhet är en föga ändamålsenlig anordning och endast i ringa omfattning vunnit praktisk tillämpning. Det synes därför vara av vikt att normalpriset erhåller den tvingande karaktär som föreslås i utkastet. Härmed torde man emellertid komma maximiprisbegreppet så nära, att möjligheten av maximiprisets avskaffande synes böra övervägas.

Enligt priskontrollnämndens kommentarer till lagutkastet skulle befogenheten att fastställa normalpris i regel böra hänskjutas till priskontrollnämnden. Styrelsen ifrågasätter för sin del lämpligheten härav vad beträffar sådana för den allmänna försörjningen livsviktiga varor som bränsle och vissa livsmedel, exempelvis mjölk. Det synes styrelsen självklart, att normalprisets fastställande för sådana varor bör ankomma på Kungl. Maj:t.

Såsom betonas av priskontrollnämnden bör den åsyftade prisövervakningen avse huvudsakligen sådana varor som äro av väsentlig betydelse för folkhushållet. Den omständigheten att en mindre betydelsefull vara ingår i den för levnadskostnadsindex fastställda hushållsbudgeten kan även tänkas föranleda, att en förhöjning av priset å denna vara bedömes med särskild hänsyn till prisökningens inflytande på levnadskostnadsindex.

En beaktansvärd nyhet i förslaget utgör införandet av s. k. prisstopp i förekommande fall, visserligen under blott en vecka eller vid särskilda förhållanden under högst en månad, till dess att en tillärnad prishöjning hunnit behandlas av priskontrollnämnden. Icke oviktiga led i en förbättrad prisövervakning äro även den utvidgade uppgiftsskyldigheten samt den skyldighet, som i vissa fall åvilar detaljhandlare att i anslutning till försäljningslokalen uppsätta anslag om gällande priser.

Styrelsen har vid behandlingen av priskontrollnämndens förslag diskuterat möjligheten att för styrelsens prisstatistiska verksamhet utnyttja det uppgiftsmaterial, som kan inkomma särskilt genom lokala prisnämnders inrättande. Frågan om en anknytning i en eller annan form mellan priskontrollnämndens och styrelsens prisstatistik har emellertid ansetts böra uppskjutas tills ovannämnda material föreligger. Ett närmare studium av priskontrollnämndens material kan i varje fall tjäna som god ledning vid en utredning om behovet av nya ombudsorter för insamling av styrelsens prismaterial.

Reglering av arbetslönerna i Danmark. Den s. k. huvudöverenskommelsen den 31 oktober 1939 mellan Dansk Arbejdsgiverforening och De samvirkende Fagforbund gällde till den 1 mars 1941 och uppsades i vederbörlig ordning av båda parterna att upphöra vid nämnda tidpunkt. Det indexreglerade lönetillägget enligt denna överenskom-

melse hade genom särskild krislag den 30 maj 1940 fastlåsts vid januariindex 1940, som var 203. Arbetarsidan krävde återinförande av den ursprungliga automatiska indexregleringen av lönerna och full täckning av den sedan januari 1940 inträffade prisstegringen, medan arbetsgivarna yrkade, att nämnda löneregleringsbestämmelse skulle upphävas och förhandlingar upptagas om de förhållanden och den tid, under vilken det fastställda dyrtidstillägget eventuellt skulle utgå. Förhandlingarna mellan parterna avbrötos utan resultat den 21 februari. Frågan passerade författningsenligt »Fællesutvalget» och hänsköts därefter till förlikningsnämnden (Arbejds- og Forligsnevnet) för avgörande.

Enligt nämndens beslut den 4 mars 1941 förlängas samtliga dittills gällande avtal mellan parter tillhörande de båda huvudorganisationerna till den 1 mars 1942. Överenskommelsen den 31 oktober 1939 — motsvarigheten till det svenska s. k. ramavtalet — upphävdes av nämnden, men det dyrtidstillägg, som utgått enligt denna överenskommelse t. o. m. februari 1941, skall åtnjutas efter samma grunder även i fortsättningen. Därutöver utbetalas ett nytt tillägg till timpenningen av 18 öre för vuxna manliga arbetare, 11·5 öre för vuxna kvinnliga arbetare och 7 öre för arbetare under 18 år. För arbetare med mindre veckolön än 80 kr. bortfaller emellertid samtidigt det särskilda tillägg, som erhölls den 23 september 1940, varigenom för deras del den nu genomförda löneförhöjningen stannat vid resp. 11·75, 7·35 och 4·40 öre per timme.

Det totala dyrtidstillägget, således inberäknat det tillägg som utgått på grund av indexstegringen från 183 (eller 184) till 203, uppgår fr. o. m. den 1 mars 1941 till c:a 34, 22 och 14 öre per timme för resp. män, kvinnor och minderåriga. I de nya bestämmelserna fasthåller man således vid systemet med ett fast tillägg till alla avlöningar inom de tre angivna grupperna oavsett lönens storlek, varigenom de lägst avlönade inom respektive grupper få den procentuellt högsta löneförhöjningen.

Frågan om ny löneregleringkan göras till föremål för prövning av förlikningsnämnden i augusti innevarande år, såvida en av huvudorganisationerna framställer krav härom. Dessutom kan en omprövning av lönetilläggen företagas, därest en generell ändring av den danska kronans värde i förhållande till andra valutor skulle genomföras.

Arbetslösheten bland intellektuella arbetare i Finland hösten 1940. Antalet arbetslösa intellektuella arbetare var hösten 1940 inalles 1 639, medan motsvarande antal tre år tidigare var 1 393. I jämförelse med år 1937 har arbetslösheten inom detta arbetsområde alltså ökats med 17·7 %. Denna ökning kan dock ej betecknas som stor då man betänker, att i siffran för senaste höst ingå 516 personer tillhörande den förflyttade befolkningen.

Efter yrket ha de arbetslösa indelats i fem grupper. Störst var antalet arbetslösa inom affärsområdet, 951 eller 58 % av samtliga. Det tekniska området företräddes av 61 arbetslösa eller 4 %, lärarna av 118 eller 7 %, övriga områden av 407 eller 25 %. Utan yrke voro 102 arbetslösa eller 6 %. Av de arbetslösa i affärsbranschen utgjordes 539 av kontorspersonal, 337 av butikspersonal och 75 av handelsresande, agenter m. fl. Av lärarna voro 64 lärdomsskollärare, 25 folkskollärare och 29 övriga lärare. Den stora gruppen »övriga områden» omfattade 209 byrå- och kanslibiträden, 24 civil- och järnvägstjänstemän, 18 kommunala tjänstemän, 10 officerare och underofficerare, 41 musiker, 29 tidningsmän, 13 advokater m. fl.

Flertalet av de arbetslösa, 870 eller 53 %, utgjordes av kvinnor, medan 769 eller 47 % voro män. Efter ålder fördelade de sig sålunda, att 29 % voro i åldern 20—30 år, 28 % i åldern 30—40 år, 23 % i åldern 40—50 år. Av helt unga arbetslösa, som ännu icke fyllt 20 år, fanns det endast 5 % och av personer i åldern över 50 år 15 %. En relativt stor del av de arbetslösa voro ogifta, nämligen 54 %, 35 % voro gifta och 11 % änklingar, änkor och frånskilda. Av de gifta arbetslösa voro ungefär hälften, 287, barnlösa, medan 152 hade 1 barn och 81 2 barn att försörja. 3 och flera barn hade 56 av de gifta arbetslösa.

Bland de arbetslösa befinner sig nu ett proportionsvis större antal med lägre skolbildning, medan antalet av dem, som avlagt studentexamen eller högskoleexamen, nedgått.

Den vanligaste orsaken till arbetslöshet bland de intellektuella arbetslösa var kriget eller landavträdelsen, nämligen 30 % av samtliga fall. I 27 % av fallen var orsaken arbetets tillfälliga art och för 21 % minskning av personalen utan närmare angivet skäl.

I ämbetsverks reservarbeten (arkivarbeten o. dyl.) voro i slutet av september sysselsatta 370 personer. Under höstens lopp ökades detta antal efter hand, så att vid nämnda reservarbeten då voro sysselsatta 552 personer eller $^1/_3$ av totalantalet anmälda arbetslösa.

Social tidskrift.

Regeringsuttalande om arbetsfreden och lönefrågan i Finland. På inbjudan av socialministeriet hölls i Helsingfors den 20 februari 1941 en konferens med representanter för arbetar- och arbetsgivarorganisationerna. Socialminister K.-A. Fagerholm öppnade konferensen med ett anförande, i vilket han utvecklade regeringens syn på arbetsmarknads- och lönefrågorna och meddelade följande, sedermera i finska pressen återgivna uttalande:

»Då arbetsgivarnas i Finland centralförbund och Finlands fackföreningars centralförbund inför vårens löneförhandlingar anhållit om statsrådets uttalande angående hithörande frågor, uttalar statsrådet:

1) Statsrådet understryker starkt betydelsen av arbetsfred och vädjar till parterna på arbetsmarknaden, att dessa genom fria förhandlingar skola försöka komma till överenskommelser, som äro ägnade att trygga arbetsfreden och ge näringslivet och återuppbyggnadsarbetet möjlighet att ostört fortgå, vilket under rådande förhållanden är ett livsvillkor för samhället och alla befolkningsgrupper.

2) Statsrådet hemställer till parternas övervägande, huruvida det icke vore skäl att till fördomsfri prövning upptaga frågan om något sådant system, som vore ägnat att för en längre tid trygga arbetsfreden och skänka såväl näringslivet som arbetarna ökad trygghetskänsla; detta får dock ej fördröja lösningen av de nu aktuella lönefrågorna.

3) Beträffande löneförhöjningarna framhåller statsrådet följande allmänna principer, som det anser vara värda beaktande vid löneuppgörelser, vilka ske branschvis: a) lönepolitiken bör under rådande förhållanden motsvara våra nationalekonomiska möjligheter men samtidigt vara starkt socialt betonad och framför allt sträva till att hjälpa de sämst ställda, så att dessa kunna beredas bärgning under kristiden; b) löneförhöjningar, som gå längre än stegringen av levnadskostnadsindex skulle förutsätta, böra förekomma endast då det är fråga om mycket lågt avlönade arbetargrupper och i vissa andra undantagsfall, som kunna tänkas förekomma; c) åt de lågt avlönade arbetargrupperna i de olika industrierna och näringsgrenarna borde såvitt möjligt full kompensation för stegringen i levnadskostnadsindex beviljas, varvid till de lågt avlönade hänföras de arbetare, vilkas lön i förhållande till medellönen för samtliga arbetare av olika grader i ett företag eller på en arbetsplats kan anses vara låg; d) åt övriga arbetare böra löneförhöjningar beviljas enligt en degressiv skala, så att medeltalet av samtliga förhöjningar innebär en kompensation till ungefär två tredjedelar av levnadskostnadsindex' stegring; e) som grund för jämförelserna tages levnadskostnadsindex under sista hela fredsåret, augusti 1938—juli 1939, vilket betecknas med 100, och för lönerna de löner, som gällde 1939 före stormaktskrigets utbrott.

4) Statsrådet är berett att tillsätta en kommitté för övervakande av indexberäkningarnas uppgörande; i denna kommitté insättes en arbetsgivare- och en arbetarrepresentant med byråchefen vid Byrån för social forskning som ordförande.

5) Statsrådet anser det vara önskvärt, att parterna på arbetsmarknaden genom sina organisationer överenskomma om lönefrågorna och övervaka att överenskommelserna hållas, men då det finns arbetsplatser, varöver respektive organisationer icke ha inflytande, är statsrådet berett att låta undersöka frågan om lämpligheten att tillsätta en eller flera lönenämnder, vilka skulle ha till uppgift att undersöka klagomål från dylika arbetsplatser och vidtaga nödiga åtgärder.

6) Statsrådet kommer att i samråd med organisationerna tillse, att anvisningar ges därom, i vilken ordning avskedanden kunna ske i de fall, då ett industriföretag eller en

annan sådan arbetsplats, som under normala förhållanden haft fast anställda arbetare, är nödsakat att på grund av arbetsbrist minska arbetarantalet.

7) Då det är uppenbart, att de barnrika familjerna under rådande dyrtid ha det svårast, är statsrådet positivt inställt till frågan om barnbidrag till mindre bemedlade barnrika familjer. Proposition om barnbidrag är under utarbetande, och avsikten är, att barnbidragen skola finansieras medelst en särskild skatt, som skall utgå från alla befolkningslager, varjämte direkt statstillskott torde vara erforderligt.»

Vid konferensen förklarade sig ordföranden i arbetsgivarnas centralförbund, A. Hackzell, samt ordföranden i Finlands fackföreningars centralförbund, E. A. Vuori, i huvudsak ansluta sig till de av statsrådet deklarerade grundsatserna.

Statliga bidrag till flerbarnsfamiljer i Tyskland. Efter olika ansatser under tidigare år har man i Tyskland genom en förordning den 9 december 1940 sökt uppnå enhetlighet i fråga om de statliga barnbidragen. Fr. o. m. den 1 januari 1941 har varje i Stor-Tyskland bosatt tysk medborgare med 3 eller flera barn under 21 år rätt till barnbidrag med 10 riksmark i månaden för varje sådant barn utöver det första och andra. Förutom egna barn få i detta fall medräknas även styvbarn samt till hushållet hörande adoptiv- och fosterbarn eller avkomlingar till dessa anhöriga. Det finnes icke längre olika slag av statliga barnbidrag och ingen gradering av bidragens storlek efter barnantalet. Någon inkomst- och förmögenhetsgräns för föräldrarna tillämpas icke längre och ej heller göres någon skillnad mellan självständiga yrkesidkare och anställda. De nyligen utfärdade tillämpningsbestämmelserna betona, att barnbidragen äro ett led i den statliga befolkningspolitiken och avse att befordra tillkomsten av sunda och samhällsnyttiga familjer. Bidraget kan i särskilda fall åtnjutas redan fr. o. m. första barnet, t. ex. om hushållsföreståndaren är invalid eller ensamstående kvinna; även till föräldralösa barn kunna bidrag utbetalas.

Förvaltningstekniskt ha de nya barnbidragen anknutits till inkomstbeskattningen. Medan i vissa andra länder barnbidrag tillkommit i form av lönetillskott från kassor, som finansierats av arbetsgivarna eller av dessa tillsammans med arbetarna, har den tyska förordningen med hänsyn till statens starka intresse för den befolkningspolitiska sidan av saken lagt kostnaden för bidragen direkt på statskassan.

Tills vidare komma de nya bidragen att utgå vid sidan av de barntillägg, som finnas stipulerade för vissa yrken och i vissa tariffavtal eller som utgå från familjekassorna för läkare, tandläkare och apotekare eller som lönetillägg till i allmän tjänst anställda tjänstemän och arbetare.

Man har under förberedelse även bidrag för första och andra barnet i form av ett visst hyresbidrag. Därmed skulle frågan om nedbringandet av bostadskostnaderna enligt bostadsbyggnadsprogrammet bringas i organiskt samband med statens befolkningspolitik i övrigt. De nu införda barnbidragen beräknas komma att utgå till mer än 2 milj. familjer och belöpa sig till 50 milj. riksmark i månaden.

Soziale Praxis.

Fattigvården år 1939.

Preliminära uppgifter.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 12 februari 1940 framställde socialstyrelsen förslag till omläggning av den löpande fattigvårdsstatistiken i syfte att åstadkomma å ena sidan en bättre redovisning av understödsklientelets sammansättning ur familjesynpunkt, å andra sidan en belysning av den avgränsning eller i vissa fall det samband, som i praktiken förefinnes mellan fattigvården och andra sociala hjälpformer. I detta syfte föreslog styrelsen bl. a., att fattigvårdsstatistiken skulle grundas på kommunernas socialregister. På grund av den skärpning av det allmänna läget, som inträffade under våren 1940, och som medförde en stark ökning av de kommunala organens arbetsbörda, såg sig socialstyrelsen dock föranlåten att i skrivelse till Kungl. Maj:t den 11 maj 1940 framställa förslag till provisoriska, mindre omfattande åtgärder för omläggning av fattigvårdsstatistiken. Uppgifterna skulle även enligt det nya reducerade förslaget hämtas ur kommunernas socialregister, men de skulle lämnas endast beträffande familjer eller personer, som erhållit understöd av fattigvårdsstyrelse.

Den 14 juni 1940 utfärdades lag (S. F. S. nr 482) angående ändrad lydelse av 10 § fattigvårdslagen samt lag (nr 483) angående tillägg till lagen om socialregister, varigenom å ena sidan fattigvårdsstyrelse befriades från att föra förteckning över dem som åtnjuta fattigvård, medan å andra sidan fattigvårdsstyrelse eller annat kommunalt organ, som utsetts att föra socialregister, ålades att avgiva statistiska uppgifter ur registret enligt de föreskrifter, som Konungen låter utfärda. Genom kungl. brev den 14 juni 1940 bemyndigades socialstyrelsen att införskaffa dylika uppgifter angående de personer, som under år 1939 åtnjutit fattigvård.

De nya frågeformulären utsändes till fattigvårdsstyrelserna i slutet av juni 1940. Enligt Kungl. Maj:ts föreskrift skulle uppgifterna vara socialstyrelsen tillhanda senast den 1 augusti 1940, men då många fattigvårdsstyrelser vid denna tid voro starkt upptagna med andra ärenden, och då den ordinarie socialregisterföraren på sina håll var utkallad i militärtjänst, fann socialstyrelsen i åtskilliga fall anledning att bevilja uppskov med insändandet av uppgifterna. Materialet förelåg fullständigt först i slutet av oktober månad. En utförlig redogörelse för fattigvården under år 1939, utarbetad på grundval av dessa uppgifter, kommer att offentliggöras i en särskild publikation. Här nedan lämnas en kortfattad översikt av de viktigaste bearbetningsresultaten.[1]

[1] I föregående nummer av denna tidskrift, sid. 157, ha publicerats vissa huvuddata angående fattigvården år 1938 enligt den avkortade bearbetningen av de statistiska uppgifterna för nämnda år.

Tab. 1. Antal familjer och ensamma personer samt antal individer, som under år 1939 åtnjutit understöd av fattigvårdsstyrelserna.

	Absoluta tal			Procenttal		
	Landsbygden	Städerna	Hela riket	Landsbygden	Städerna	Hela riket
Antal understödsfall (familjer och ensamma personer).						
Ensam man utan barn	45 909	30 316	76 225	28·1	27·5	27·8
» » med »	1 564	606	2 170	1·0	0·5	0·8
Ensam kvinna utan barn	51 943	41 380	93 323	31·8	37·5	34·1
» » med »	10 650	6 945	17 595	6·5	6·3	6·4
Gifta par (eller samboende) utan barn	18 243	12 295	30 538	11·1	11·2	11·2
» » med »	34 106	18 466	52 572	20·8	16·8	19·2
Ensamma barn	1 151	230	1 381	0·7	0·2	0·5
Summa understödsfall	**163 566**	**110 238**	**273 804**	**100·0**	**100·0**	**100·0**
Antal individer.						
Vuxna män	99 822	61 683	161 505	30·1	31·8	30·7
» kvinnor	114 942	79 086	194 028	34·6	40·8	36·9
Barn under 16 år	117 091	53 157	170 248	35·3	27·4	32·4
Summa individer	**331 855**	**193 926**	**525 781**	**100·0**	**100·0**	**100·0**
Familjer med barn men utan uppgivet barnantal	2 510	238	2 748	—	—	—
Antal understödsfall (familjer och ensamma personer) i vilka utgått						
endast egentligt fattigvårdsunderstöd[1]	157 742	98 990	256 732	96·5	89·8	93·8
» kommunalt pensionstillskott el. dyl.[1]	3 169	7 485	10 654	1·9	6.8	3·9
» understöd ur fond eller donation[1] [2]	1 361	1 695	3 056	0·8	1·5	1·1
fattigv. o. komm. pens.-tillskott el. dyl.[1]	1 101	1 345	2 446	0·7	1·2	0·9
» o. understöd ur fond etc.[1]	193	723	916	0·1	0·7	0·3
Summa understödsfall	**163 566**	**110 238**	**273 804**	**100·0**	**100·0**	**100·0**

I den nya statistiken för år 1939 har med några smärre modifikationer *familjen* i fattigvårdsrättslig mening lagts till grund för redovisningen. En familj omfattar sålunda i regel huvudpersonen, som kan vara man eller kvinna, samt de personer som härleda sin hemortsrätt från honom eller henne, d. v. s. hustru och (eller) barn samt adoptivbarn under 16 år. Barn som fyllt 16 år redovisas för sig, eftersom de ha egen hemortsrätt. Så snart någon medlem av familj erhållit hjälp av den uppgiftslämnande fattigvårdsstyrelsen, skall hela familjen redovisas, även om hjälpen bestått uteslutande i personlig vård på t. ex. sjukvårdsanstalt. I varje särskilt fall skall dock uppgift lämnas även angående antalet personer, som åtnjutit dylik vård.

Den nya redovisningsmetoden synes icke ha vållat uppgiftslämnarna några större svårigheter, eftersom socialregistren i huvudsak äro upplagda på motsvarande sätt.

[1] Därjämte eventuellt tilläggspension, barnbidrag, bidragsförskott etc. eller understöd av annat kommunalt organ än fattigvårdsstyrelsen; så t. ex. i Stockholm, där under år 1939 arbetslöshetshjälp utgått till 1 032 familjer (personer) av sammanlagt 30 658, vilka erhöllo fattigvård.

[2] För Stockholm föreligga inga uppgifter angående understöd, som av fattigvårdsnämnden utdelats ur fonder eller donationer. Även beträffande kommunerna i övrigt torde ifrågavarande uppgifter vara ofullständiga.

Tab. 1 innehåller uppgifter angående dels antalet familjer och ensamma personer, dels antalet individer, vilka under år 1939 åtnjöto understöd av fattigvårdsstyrelserna enligt fattigvårdslagen, enligt lagen om kommunala pensionstillskott eller ur fond eller donation under fattigvårdsstyrelses förvaltning.

Hela antalet understödsfall, d. v. s. hela antalet familjer och ensamma personer, som under år 1939 åtnjöto understöd av fattigvårdsstyrelserna, uppgick till 274 000, därav 164 000 på landsbygden och 110 000 i städerna. Fördelningen på olika familjetyper framgår av tab. 1. Ensamma kvinnor utan barn utgjorde den största gruppen (34 %), ensamma män utan barn den näst största (28 %). Ungefär 19 % av understödsfallen ha redovisats som gifta par (eller samboende) med barn, medan ungefär 11 % uppgivits vara gifta par (eller samboende) utan barn. Ensamma kvinnor med barn utgjorde drygt 6 %. Den enda nämnvärda olikheten mellan städer och landsbygd synes vara, att i städerna antalet ensamma kvinnor utan barn var något större, relativt taget, antalet gifta par eller samboende med barn däremot något mindre än på landsbygden.

Hela antalet individer, som direkt eller indirekt åtnjöto understöd av fattigvårdsstyrelserna, uppgick till 526 000, därav 162 000 vuxna män, 194 000 vuxna kvinnor och 170 000 barn under 16 år. Endast hemmavarande barn och barn, som på fattigvårdens bekostnad åtnjutit vård utom hemmet, ingå i redovisningen. I några fall har antalet barn i de redovisade familjerna icke uppgivits, varför sistnämnda siffra (liksom totalsumman) torde vara något för låg.

De anförda talen äro icke jämförbara med den tidigare fattigvårdsstatistikens uppgifter angående antalet understödstagare. Dessa uppgifter innefattade dels »direkta understödstagare», dels »indirekta understödstagare», varmed avsågos hemmavarande barn under 16 års ålder i familjer med hemunderstöd. I motsats härtill redovisas till den nya statistiken även barn och anhöriga till personer som åtnjutit anstaltsvård. Vidare omfattar den nya statistiken i motsats till den gamla även personer som fått understöd ur fonder eller donationer. En approximativ beräkning har givit vid handen, att antalet understödstagare, redovisat i enlighet med de regler som förut varit gällande, skulle ha varit i stort sett oförändrat i jämförelse med år 1938.[1]

I tab. 1 redovisas dessutom understödsfallens fördelning efter den rättsliga formen för understödet. Enbart understöd enligt fattigvårdslagen utgick på landsbygden i drygt 96 % av de redovisade understödsfallen. I städerna utgjorde motsvarande andel 90 %. Understöd enligt lagen om kommunala pensionstillskott m. m. var betydligt vanligare i städerna än i landskommunerna. Sålunda utgick kommunalt pensionstillskott el. dyl. (enbart eller tillsammans med egentlig fattigvård) i 8 % av de understödsfall, som städerna redovisat, medan motsvarande andel för landsbygden utgjorde endast något över 2 $^1/_2$ %. Emellertid synas de understödsformer, som anvisas i lagen om kommunala pensionstillskott m. m., ha anlitats i avsevärt större omfattning än år 1938, särskilt på landsbygden, såsom omstående tablå utvisar.

[1] En viss ökning framträder för landsbygdens vidkommande, men den är av allt att döma endast skenbar och beror förmodligen på att familjemedlemmarna över huvud redovisats noggrannare. En utförlig jämförelse med år 1938 kommer att göras i den definitiva berättelsen.

	År 1938: antal direkta understödstagare			År 1939: antal familjer och ensamma personer		
	Landsbygden	Städerna	Hela riket	Landsbygden	Städerna	Hela riket
Antal fall i vilka utgått:						
endast kommunalt pensionstillskott el. dyl.	2 284	7 741	10 025	3 169	7 485	10 654
både egentlig fattigvård o. kommunalt pensionstillskott el. dyl.	703	342	1 045	1 101	1 345	2 446
Tillhopa	**2 987**	**8 083**	**11 070**	**4 270**	**8 830**	**13 100**

I tab. 2 lämnas vissa uppgifter angående antalet vårdtagare m. m. på fattigvårdsanstalt resp. sjukvårdsanstalt. Som fattigvårdsanstalter räknas även anstalter och avdelningar för kroniskt sjuka och lättskötta sinnessjuka, vilka förvaltas av fattigvårdsstyrelse. Någon särredovisning av vårdtagarna på sistnämnda anstalter förekommer icke i primäruppgifterna.

Hela antalet *vårdtagare på fattigvårdsanstalter* uppgick år 1939 till nära 46 000 (på landsbygden något över 25 000, i städerna drygt 20 000). År 1938 var motsvarande antal likaledes omkring 46 000. Det genomsnittliga antalet vårddagar per vårdtagare var något högre på landsbygden än i städerna (269 mot 229), den genomsnittliga vårdkostnaden per vårdtagare däremot högre i städerna (750 kr. mot 489 kr.) beroende på att man i städerna räknade med en betydligt högre kostnad per vårddag (3·28 kr. mot endast 1·82 kr.). Per 30 vårddagar utgjorde kostnaden i städerna 98·40 kr. och på landsbygden 54·60 kr. Dessa belopp kunna jämföras med kostnaden per vårdmånad år 1937, som utgjorde 86·70 kr. resp. 50·85 kr.[1] Ökningen från år 1937 torde åtminstone delvis sammanhänga med att kostnaden för vård på ålderdomshemmens av-

Tab. 2. Antal vårdtagare på fattigvårdsanstalt och sjukvårdsanstalt, antal vårddagar och vårdkostnader m. m., år 1939.

	Vård på fattigvårdsanstalt			Vård på sjukvårdsanstalt		
	Landsbygden	Städerna	Hela riket	Landsbygden	Städerna	Hela riket
Antal vårdtagare:						
Män	12 233	10 827	23 060	26 047	14 127	40 174
Kvinnor	13 151	9 420	22 571	25 823	15 191	41 014
Tillhopa	**25 384**	**20 247**	**45 631**	**51 870**	**29 318**	**81 188**
Sammanlagda antalet vårddagar i 1 000-tal	**6 837**	**4 628**	**11 465**	**8 690**	**3 991**	**12 681**
Vårddagar per vårdtagare	269	229	251	168	136	156
Vårdkostnader i 1 000-tal kr. . . .	**12 421**	**15 182**	**27 603**	**12 478**	**8 366**	**20 844**
Kostnad per vårddag, kr.	1·82	3·28	2·41	1·44	2·10	1·64
» » vårdtagare, »	489: —	750: —	605: —	241: —	285: —	257: —

[1] Vid den avkortade bearbetningen av uppgifterna till 1938 års fattigvårdsstatistik ha motsvarande belopp icke uträknats.

delningar för kroniskt sjuka och sinnessjuka förut icke medräknades utan redovisades som kostnad för »annat understöd».

Antalet understödstagare, som under år 1939 åtnjöto *vård på sjukvårdsanstalter*, uppgick till 81 000 (på landsbygden 52 000, i städerna 29 000). För år 1938 kan motsvarande totalsiffra beräknas till omkring 84 000. Även i fråga om vård på sjukvårdsanstalt kan iakttagas, att det genomsnittliga antalet vårddagar per vårdtagare var något större på landsbygden än i städerna (168 mot 136). De redovisade vårdkostnaderna avse liksom tidigare i stor utsträckning de låga avgifter som fattigvårdssamhällena erlägga till länslasaretten. Per 30 dagar utgjorde vårdkostnaden i städerna 63·00 kr. och på landsbygden 43·20 kr. mot år 1937 60·13 kr. resp. 42·97 kr.

I fråga om *hemunderstöd* samt *annan hjälp* (utackordering, utrustning för intagning på anstalt, resor o. s. v.) föreligga tills vidare endast uppgifter om hjälpens totala värde. För hemunderstöd redovisas ett totalbelopp på 38·7 milj. kr. och för annan hjälp ett totalbelopp på 3·2 milj. kr. Nedanstående tablå innehåller en sammanställning av kostnadsuppgifterna för samtliga hjälpformer.

	År 1939					År 1938
	Vård på fattigvårdsanstalt	Vård på sjukvårdsanstalt	Hemunderstöd	Annan hjälp	Samtliga hjälpformer	Samtliga hjälpformer
Vårdkostnader i miljoner kronor.						
Landsbygden	12·4	12·5	16·7	2·5	44·1	44·5
Städerna	15·2	8·3	22·0	0·7	46·2	46·1
Hela riket	27·6	20·8	38·7	3·2	90·3	90·6

Värdet av det understöd, som lämnats ur fonder och donationer och som redovisats till 1939 års fattigvårdsstatistik, uppgår till c:a 250 000 kr. för hela riket. Av de föreliggande uppgifterna synes alltså framgå, att det totala värdet av fattigvården under år 1939 varit i det närmaste oförändrat i jämförelse med år 1938.

Näringsvärde och pris på viktigare födoämnen år 1940.

I enlighet med den resolution angående verkställande av levnadskostnadsundersökningar, som antogs vid den tredje internationella socialstatistiska konferensen i Genève i oktober 1926 och som bl. a. innehöll, att de olika länderna skulle publicera beräkningar över födoämnenas pris och näringsvärde, framläggas resultaten av vissa sådana beräkningar för Sveriges vidkommande i följande redogörelse, som hänför sig till den genomsnittliga prisnivån år 1940 och utarbetats i anslutning till den föregående år i denna tidskrift meddelade sammanställningen (Soc. Medd. årg. 1940, sid. 197).

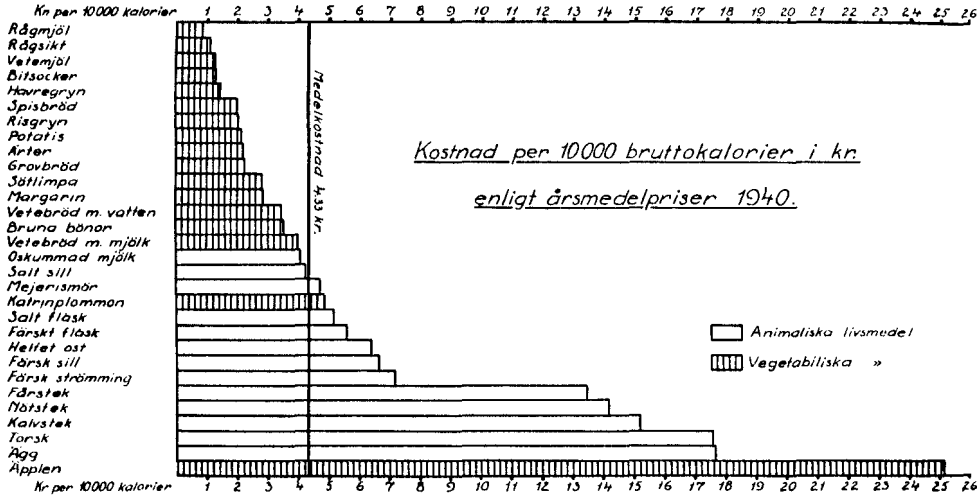

Som utgångspunkt för bedömandet av frågan, om ett varuslag är dyrt eller billigt i förhållande till sin energialstrande förmåga, kan användas medeldyrheten per 10 000 bruttokalorier i en vanlig arbetarkost. Kostens sammansättning under senare år bland arbetare och tjänstemän av lägre grad i större och mindre stadssamhällen samt industriorter är utrönt genom socialstyrelsens hushållskostnadsundersökningar år 1932/33, för vilka en redogörelse under titeln »Levnadsvillkor och hushållsvanor i städer och industriorter omkring år 1933» publicerades år 1938. Vid den år 1933 rådande prisnivån belöpte sig den genomsnittliga kostnaden per 10 000 bruttokalorier till 3·10 kr. Härvid har man tagit med i beräkningen samtliga födo- och njutningsämnen utom tobak, alltså ej blott de i efterföljande tabell redovisade varuslagen utan även en del artiklar utan kalorivärde (exempelvis kaffe, te och kryddor) eller med ett relativt lågt sådant i förhållande till sitt pris (exempelvis vissa grönsaker). Det kan nämnas, att om man endast räknar med hushållens utgifter för matvaror (i vilka sålunda utgifter för dryckesvaror och förtäring utom hemmet icke

Kalorivärde, årsmedelpris och kostnad (i öre) per 10 000 bruttokalorier för viktigare livsmedel (medeltal för 49 ombudsorter).

Varuslag (Kvantiteten är 1 kg, där ej annat angives.)	Antal bruttokalorier per enhet	1914		1935		1939		1940	
		Pris	Kostn. per 10 000 kal.	Pris	Kostn. per 10 000 kal.	Pris	Kostn. per 10 000 kal.	Pris	Kostn. per 10 000 kal.
Sammalet rågmjöl	3 530	23	65	24	68	28	79	30	85
Rågsiktmjöl	3 530	29	82	33	93	37	105	39	110
Vetemjöl	3 530	33	93	38	108	43	122	45	127
Bitsocker	4 090	65	159	46	112	49	120	53	130
Havregryn	3 840	42	109	35	91	44	115	56	146
Hårt, grovt spisbröd	3 660	43	117	59	161	66	180	73	199
Risgryn	3 500	41	117	40	114	48	137	71	203
Potatis	900	9	100	12	133	15	167	19	211
Gula ärter	3 380	35	104	48	142	41	121	73	216
Mjukt rågbröd, grovbröd	2 720	31	114	45	165	51	188	60	221
Sötlimpa	2 720	40	147	58	213	65	239	76	279
Bordsmargarin	7 940	144	181	135	170	165	208	224	282
Vetebröd, bakat med vatten	2 650	46	174	72	272	80	302	91	343
Bruna bönor	3 380	49	145	62	183	112	331	118	349
Vetebröd, bakat med mjölk	2 700	61	226	85	315	95	352	107	396
Oskummad mjölk (l)	670	15	224	21	313	25	373	27	403
Salt sill	2 120	45	212	62	292	56	264	89	420
Mejerismör	7 870	239	304	268	341	328	417	369	469
Katrinplommon	2 720	.	.	101	371	87	320	131	482
Salt fläsk	5 100	137	269	182	357	232	455	261	512
Färskt fläsk	4 600	129	280	177	385	228	496	256	557
Helfet ost	3 810	162	425	177	465	212	556	243	638
Färsk sill	1 450	35	241	62	428	71	490	96	662
Färsk strömming	1 120	39	348	57	509	63	563	80	714
Fårkött, stek	2 090	130	622	205	981	255	1 220	281	1 344
Nötkött, stek	1 630	116	712	179	1 098	214	1 313	231	1 417
Ödkalvstek	1 900	130	684	217	1 142	270	1 421	289	1 521
Torsk	620	57	919	89	1 435	90	1 452	109	1 758
Ägg	1 217	142	1 167	154	1 265	183	1 504	215	1 767
Äpplen	510	.	.	101	1 980	94	1 843	128	2 510
Apelsiner (duss.)	600	.	.	115	1 917	126	2 100	195	3 250
Gädda	450	110	2 444	153	3 400	161	3 578	182	4 044

ingå) erhålles ett lägre genomsnittspris för 10 000 kalorier eller 2·87 kr. Utgår man emellertid från nyssnämnda genomsnittskostnad år 1933 av 3·10 kr. för 10 000 kalorier, och omräknar man densamma med hjälp av socialstyrelsens indextal för livsmedel, erhåller man för åren 1937, 1938, 1939 och 1940 en stigande kostnad, eller resp. 3·54, 3·66, 3·79 och 4·33 kr.

I tabellen ha varuslagen ordnats efter priset år 1940 per 10 000 kalorier, sådant detta tedde sig i genomsnitt för socialstyrelsens 49 ombudsorter (jfr även diagrammet). Man finner, att de livsmedel, vilkas pris varit lägre än det ovan angivna genomsnittet (4·33 kr.), till övervägande delen tillhörde den vegetabiliska varugruppen, medan animalierna som regel voro att finna bland de dyrare varuslagen. Bland vegetabilierna voro endast de, som representera frukt och bär — äpplen, apelsiner och katrinplommon — dyrare än genomsnittskostnaden, medan bland animalierna endast mjölk och salt sill voro billigare. De i förhållande till kalorivärdet allra billigaste livsmedlen voro mjöl, socker

och havregryn. Ihågkommas bör likväl, att mjöl och gryn kräva beredning, innan de kunna tillgodogöras; deras prisbillighet i förhållande till övriga billiga varuslag, t. ex. hårt matbröd, är följaktligen till en del skenbar. I jämförelse med föregående år har en förändring skett därigenom att kalorierna erhållas billigare i form av hårt matbröd än i form av risgryn, potatis och gula ärter. Näst efter gula ärter i billighet komma mjukt rågbröd, sötlimpa, margarin, vetebröd bakat med vatten, bruna bönor, vetebröd bakat med mjölk och oskummad mjölk. I förhållande till kalorivärdet hör kött till de dyra varuslagen, torsk (och annan mager fisk) är ännu dyrare samt ägg, äpplen, apelsiner och gädda allra dyrast av de i tabellen medtagna varuslagen.

Det bör emellertid påpekas, att ett livsmedels värde för konsumenten icke enbart bestämmes av kalorivärdet utan också av andra egenskaper, t. ex. halten av för kroppen viktiga näringsämnen, såsom äggvita, mineralämnen och vitaminer. Bedömda efter dylika egenskaper skulle de i tabellen förekommande varuslagen intaga en helt annan rangordning. Om det sålunda antages, att man önskar inköpa de i tabellen upptagna matvarorna endast med tanke på deras halt av kalcium, skall man finna, att mjölk och ost nu äro de billigaste varuslagen följda av bruna bönor, havregryn och potatis. Angående vitaminer kan nämnas, att socker helt saknar dylika och att mjöl och gryn endast innehålla vitamin B_1 och B_2. De som kalorialstrare mindre betydelsefulla apelsinerna höra återigen, jämte potatis och vissa i tabellen ej upptagna varuslag (morötter, nypon), till de billigaste bärarna av C-vitaminet.

Livsmedelskostnaderna den 1 mars 1941.

De noteringar av minuthandelspriser på livsmedel, bränsle och lyse, som meddelas i sammandragstabellen på följande sida, ha insamlats på socialstyrelsens 49 ombudsorter under februari månad och bearbetats på samma sätt som tidigare varit fallet.

Under februari har prisnivån ytterligare stigit. Till uppgången ha i främsta rummet bidragit de för årstiden höga äggpriserna jämte prisförhöjningar å kött och fisk samt kaffe ävensom å flertalet bränsleartiklar.

Till belysning av de allmänna förändringar, som med avseende å minutpriserna på livsmedel, bränsle och lyse ägt rum till den 1 mars 1941, meddelas följande serier av vägda indextal.

Basperiod	Juli 1914	Årsmedeltal 1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1940 1:a kv.	1940 2:a kv.	1940 3:e kv.	1940 4:e kv.	1941 1 jan.	1941 1 febr.	1941 1 mars
År 1935				100	104	108	111	115	133	125	133	135	139	141	149	153
Juli 1914 . .	100	123	124	130	134	140	144	149	173	162	172	175	181	183	193	198

Utgår man från 1935 som basår, befinnes det, att den allmänna prisnivån i fråga om livsmedel, bränsle och lyse stigit till 153, således med fyra enheter sedan föregående månad. Anknytes denna serie till indexberäkningarna med utgångspunkt från juli 1914, finner man, att indextalet utvisar uppgång med fem enheter (till 198). — Indextalet för de totala levnadskostnaderna (sålunda jämväl utgifterna för hyra, kläder, skatter m. m.), vilket uträknas kvartalsvis, utgjorde vid den senast verkställda beräkningen, den 1 januari 1941, 130, om år 1935 tages till basperiod, och 204, om juli 1914 sättes lika med 100.

*

Riksbankens konsumtionsprisindex har i samarbete med socialstyrelsen fullföljts enligt samma metod som tidigare (se Soc. Medd. årg. 1933, sid. 709 och årg. 1938, sid. 127). Viktsystemet har emellertid reviderats på grundval av en undersökning av konsumtionsutvecklingen under 1939 och 1940. Indextalen, vilka grunda sig på uppgifter från 15 orter, avse den vecka, i vilken den 15:e ingår. Generalindextalen för februari 1941 ävensom för närmast föregående månad och för februari åren 1938—1940 framgå av nedanstående uppställning.

Sept. 1931	Febr. 1938	Febr. 1939	Febr. 1940	Jan. 1941	Febr. 1941
100	105·7	106·2	116·9	137·0	138·2

Varuslag	Kvantitet	1914[1]	1935	Aug. 1939	Febr. 1940	Jan.[3] 1941	Febr.[3] 1941	Februaripriserna procentuella förändringar sedan år 1935	sedan aug. 1939	sedan febr. 1940
Mjölk, oskummad	l	15	21	25	26	30	30	+ 42·9	+ 20·0	+ 15·4
Smör: bords- (mejeri-)	kg	239	268	341	342	451	451	+ 68·3	+ 32·3	+ 31·9
mat- (lands-)	»	218	253	322	329	445	446	+ 76·3	+ 38·5	+ 35·6
Ost, helfet, småpipig, okryddad	»	162	177	215	230	305	323	+ 82·5	+ 50·2	+ 40·4
Bordsmargarin, ej smörblandat	»	144	135	170	171	300	300	+122·2	+ 76·5	+ 75·4
Ägg, svenska, färska	»	142	154	172	203	266	284	+ 84·4	+ 65·1	+ 39·9
Potatis: gammal	»	9	12	[2] 16	18	16	17	+ 41·7	+ 6·3	— 5·6
»	100 kg	.	896	—	1368	1296	1383	+ 54·4	—	+ 1·1
färsk, svensk	kg	23	26	17	—	—	—	—	—	—
Gula ärter, svenska	»	35	48	41	—	81	82	+ 70·8	+ 100·0	—
Bruna bönor	»	49	62	113	115	152	154	+148·4	+ 36·3	+ 33·9
Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	33	38	43	44	45	45	+ 18·4	+ 4·7	+ 2·3
råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	23	24	27	29	32	32	+ 33·3	+ 18·5	+ 10·3
rågsikt-, svenskt, märket 000	»	29	33	36	38	40	40	+ 21·2	+ 11·1	+ 5·3
Gryn: havre-, ångpreparerade	»	42	35	43	50	65	65	+ 85·7	+ 51·2	+ 30·0
ris-, burma, moulmein el. sv., prima	»	41	40	45	62	99	100	+150·0	+ 122·2	+ 61·3
Makaroner, svenska, ideal	»	.	.	.	.	79	78	.	.	.
Råghröd: hårt grovt spisbröd	»	43	59	66	70	77	78	+ 32·2	+ 18·2	+ 11·4
Råghröd: hårt knäckebröd	»	.	82	85	88	94	95	+ 15·9	+ 11·8	+ 8·0
sötlimpa eller siktbröd	»	40	58	66	73	82	83	+ 43·1	+ 25·8	+ 13·7
grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	31	45	51	56	66	66	+ 46·7	+ 29·4	+ 17·9
Vetebröd: skorpor, ordinära	»	78	132	144	156	177	178	+ 34·8	+ 23·6	+ 14·1
mjukt matbröd, bakat med vatten	»	46	72	82	89	95	95	+ 31·9	+ 15·9	+ 6·7
billigaste sort » » mjölk	»	61	85	96	104	111	111	+ 30·6	+ 15·6	+ 6·7
mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	.	97	113	133	149	150	+ 54·6	+ 32·7	+ 12·8
Nötkött, färskt: stek	»	116	179	218	223	263	269	+ 50·3	+ 23·4	+ 20·6
soppkött	»	95	143	169	180	214	221	+ 54·5	+ 30·8	+ 22·8
Kalvkött, stek: gödkalv	»	180	217	269	280	371	369	+ 70·0	+ 37·2	+ 31·8
spädkalv	»	70	129	163	172	229	229	+ 77·5	+ 40·5	+ 33·1
Fårkött, färskt, stek	»	180	205	260	263	343	358	+ 74·6	+ 37·7	+ 36·1
Malet nötkött (köttfärs)	»	.	172	208	212	251	256	+ 48·8	+ 23·1	+ 20·8
Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	129	177	226	230	317	318	+ 79·7	+ 40·7	+ 38·3
salt, svenskt (sidfläsk)	»	137	182	230	236	321	323	+ 77·5	+ 40·4	+ 36·9
Fläskkorv, ej delikatess-	»	.	.	172	177	229	232	.	+ 34·9	+ 31·1
Fisk, färsk: abborre	»	76	110	112	126	151	157	+ 42·7	+ 40·2	+ 24·6
gädda	»	110	153	168	182	217	248	+ 62·1	+ 47·6	+ 36·3
sill	»	85	62	74	71	122	134	+116·1	+ 81·1	+ 88·7
strömming	»	89	57	64	77	102	128	+124·6	+ 100·0	+ 66·2
torsk	»	57	89	90	111	137	180	+102·2	+ 100·0	+ 62·2
rödspotta (spätta)	»	81	145	150	174	205	251	+ 73·1	+ 67·3	+ 44·3
kolja	»	.	116	116	136	192	236	+103·4	+ 103·4	+ 73·5
Salt sill	»	45	62	55	72	149	151	+143·5	+ 174·5	+109·7
Kaffe, rostat: santosblandning	»	.	291	288	369	436	446	+ 53·3	+ 54·9	+ 20·9
mest gångbara sort	»	.	.	.	.	470	479	.	.	.
Socker, bit-	»	65	46	48	50	57	58	+ 26·1	+ 20·8	+ 16·0
Salt, matsalt	»	10	15	15	20	24	24	+ 60·0	+ 60·0	+ 20·0
Äpplen, ät-	»	.	101	94	96	156	167	+ 65·3	+ 77·7	+ 74·0
Apelsiner, medelstora	duss.	.	115	123	131	187	172	+ 49·6	+ 39·8	+ 31·3
Bananer, prima	kg	.	160	164	209	—	—	—	—	—
Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	.	101	84	108	183	185	+ 83·2	+ 120·2	+ 71·3
Vitkål, svensk	»	.	24	29	44	31	34	+ 41·7	+ 17·2	— 22·7
Pilsner, klass II, utan glas	1/8 l	.	24	24	26	31	31	+ 29·2	+ 29·2	+ 19·2
Svagdricka	l	6	15	16	17	21	21	+ 40·0	+ 31·3	+ 23·5
Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	.	35	32	33	34	34	— 2·9	+ 6·3	+ 3·0
Fotogen, Water White	l	21	20	21	26	36	36	+ 80·0	+ 71·4	+ 38·5
Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	.	17	17	19	24	24	+ 41·2	+ 41·2	+ 26·3
Björkved, osågad, hemkörd	»	740	945	1125	1455	1820	1830	+ 93·7	+ 62·7	+ 25·8
Barrved, » »	»	595	780	885	1195	1525	1540	+111·0	+ 74·0	+ 28·9
Pannved, hemkörd	»	.	.	.	.	1400	1420	.	.	.
Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	411	614	637	848	1042	1042	+ 69·7	+ 63·6	+ 22·9
hushålls- (fyrkol), prima,	»	242	291	336	508	522	527	+ 81·1	+ 61·7	+ 3·7
Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	.	452	517	795	856	879	+ 94·5	+ 70·0	+ 10·6
c:a 40—60 el. 60—80 mm, »	»	.	436	506	776	832	856	+ 96·3	+ 69·2	+ 10·3

[1] 44 orter. — [2] Medeltal av julipriserna å gammal och augustipriserna å färsk vara. — [3] Preliminära siffror.

Arbetsmarknaden.

Översikt utarbetad inom socialstyrelsen och statens arbetsmarknadskommission.

Arbetsmarknaden under februari 1941.

Utvecklingen på arbetsmarknaden under februari månad företedde inga större förändringar. En tendens till en begynnande säsonguppgång gjorde sig emellertid även innevarande år gällande under denna månad. Inom jordbruket tog rekryteringen av arbetskraft för sommarhalvåret sin början under februari, och även flertalet av de industriella verksamhetsområdena beredde något ökade arbetstillfällen i jämförelse med föregående månad. Byggnadsverksamheten och dess materialindustrier, vilka annars utgöra de mest säsongbetonade arbetsområdena, företedde dock en fortsatt sammankrympning av sysselsättningen. Antalet hjälpsökande arbetslösa visade, i motsats till vad som vanligen brukar vara fallet vid denna tid av året, icke heller någon minskning utan tvärtom en ytterligare stegring.

Tendensen till en uppåtgående säsongrörelse framkommer i de statistiska serier, som belysa utvecklingen på arbetsmarknaden, av sysselsättningssiffrorna.

Enligt socialstyrelsens sysselsättningsstatistik var sålunda antalet sysselsatta arbetare inom industri och angränsande verksamhetsområden inemot 2 % högre i slutet av februari än i slutet av januari. Denna ökning är väl kvantitativt sett jämförelsevis obetydlig men är å andra sidan tämligen genomgående för olika grenar av industrin och överensstämmer med den normala säsongutvecklingen under tidigare år. Konjunktursiffran var visserligen oförändrad sedan januari eller 3·21; uppgiftslämnarnas omdömen om arbetstillgången torde emellertid mindre avse normala säsongföreteelser än förväntningar i fråga om den allmänna utvecklingstendensen, varför en oförändrad konjunktursiffra icke behöver utesluta en ökad sysselsättning.

Till arbetsmarknadskommissionen rapporterade uppgifter om anställande och entledigande av arbetskraft ge icke uttryck för några större förändringar i vare sig den ena eller andra riktningen. Då emellertid ifrågavarande uppgifter enligt bestämmelserna för redovisningen endast avse mera betydande ökningar eller minskningar av arbetarantalet, synas de dock icke motsäga den tendens, som framträder i sysselsättningssiffrorna.

Enligt rapporterna från de offentliga arbetsförmedlingarna var antalet arbetssökande under februari inemot 3 % lägre än föregående månad, under det att platstillgången var i det närmaste oförändrad och antalet tillsatta platser något mer än 1 % högre. Arbetsförmedlingarna tillsatte under månaden bortåt

43 000 platser. Genomsnittliga antalet ansökningar på 100 lediga platser sjönk från 249 i januari till 241 i februari. Ser man enbart till industrigrupperna, var även här antalet arbetssökande avsevärt lägre än under januari, men platstillgången reducerades ännu starkare, varför antalet ansökningar på 100 lediga platser steg från 853 till 972.

De senast tillgängliga uppgifterna om arbetslösheten inom fackförbunden, som avse månadsskiftet januari/februari, uppvisade en arbetslöshet av 17·1 % bland medlemmarna inom samtliga rapporterande förbund (exklusive skogs- och flottningsarbetareförbundet) mot 16·1 % en månad tidigare.[1] Antalet arbetslösa fackföreningsmedlemmar kan sålunda uppskattas till i runt tal ungefär 150 000.

Antalet till arbetsmarknadskommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa, varom uppgifter föreligga intill utgången av februari månad, utgjorde vid denna tidpunkt 34 900, vilket innebär en ökning under månaden med 4 388 eller över 14 %. Som framgår vid en jämförelse med antalet arbetslösa inom fackförbunden är antalet hjälpsökande alltjämt ganska lågt i förhållande till sysselsättningsnivån och kan därför komma att stiga ytterligare under den närmaste tiden, även om säsongutvecklingen medför en något ökad sysselsättning. De hjälpsökande voro nu liksom tidigare framför allt koncentrerade till städerna och särskilt till storstäderna med förortsområden men voro även i jämförelsevis stort antal hemmahörande i landskommuner inom Göteborgs och Bohus samt Västernorrlands län.

En sammanfattande jämförelse med läget på arbetsmarknaden vid motsvarande tid föregående år utvisar en nedgång av antalet sysselsatta arbetare inom industri och angränsande verksamhetsgrenar med mer än 5 %, vartill kommer en ytterligare minskning av den totala sysselsättningsvolymen genom den större omfattning, i vilken korttidsarbete för närvarande tillämpas. Arbetslösheten bland medlemmarna inom fackförbunden var omkring 22 % högre än i fjol och antalet hjälpsökande arbetslösa mellan två och tre gånger så stort.

Läget på arbetsmarknaden under februari månad framgår närmare av efterföljande översikt av förhållandena inom olika verksamhetsområden.

Vad jordbruket beträffar, har det redan nämnts, att inom skilda delar av landet rekryteringen av arbetskraft till det förestående vårbruket tog sin början redan under februari; dylika platser skulle dock i de flesta fall tillträdas först i mitten av mars, varför uppgörelser mellan arbetsgivare och arbetssökande endast i mindre omfattning träffades under månadens lopp. Brist på yngre ogifta lantarbetare, särskilt ladugårdspersonal, förelåg alltjämt på många håll. Tillgången på arbetssökande inom jordbruket väntas emellertid komma att åtminstone i vissa trakter något förbättras efter avslutandet av vinterns skogsavverkningar. Vedavverkningarna på jordbrukarnas egna skogsmarker krävde dessutom åtskillig arbetskraft under vintern. Bristen på kvinnlig arbetskraft var lika framträdande som tidigare; under februari kunde sålunda endast en tredjedel av de lediga platserna tillsättas.

[1] Jfr anmärkningar till tab. 9, sid. 326.

Inom skogsbruket var behovet av arbetskraft fortfarande stort. I norrlandslänen medförde dock bristen på körare med egna hästar något minskad efterfrågan på huggare, emedan framforslingen av timret måste säkerställas före huggningsarbetets påbörjande. Inom de delar av landet, där tillgången på arbetskraft för skogsavverkningarna varit otillräcklig, kunde arbetslösa från andra verksamhetsområden överföras till skogsarbete i ännu större omfattning än förut. Överföringen av yrkesovan arbetskraft till skogsarbete har underlättats genom att arbetsförmedlingarna kunnat tillhandahålla erforderlig verktygsutrustning samt genom att statliga huggarkurser igångsatts i ett flertal län. Från de län, där överskott av van arbetskraft fanns, överfördes sökande, villiga att åtaga sig arbete utom hemorten, till andra län; så skedde t. ex. från Göteborgs och Bohus län samt Västernorrlands län till resp. Värmlands och Jämtlands län.

De olika industrigrupperna visade såsom förut nämnts nästan genomgående en mindre ökning av sysselsättningen.

Metallindustrins expansion för krigsmaterialtillverkningen fortgår alltjämt. Sysselsättningsökningen var under februari liksom tidigare mest framträdande vid skeppsvarven. Gjutare uppgåvos ånyo i viss utsträckning ha permitterats.

Läget inom exportindustrierna kan betecknas som i stort sett oförändrat, även om något ökade arbetstillfällen rapporterades från företag inom vissa branscher. En del sågverk redovisade en ökning av sysselsättningen. Även pappersmassefabrikerna hade vid rapporteringstillfället i slutet av månaden ett ökat antal sysselsatta, men vid flera företag inom gruppen tillämpades alltjämt en fördelning av arbetstillfällena genom växelpermitteringar. Inom pappersindustrin förekommo ytterligare driftsinskränkningar under månaden. Vid glasbruken, som numera torde vara så gott som uteslutande hänvisade till den inhemska marknaden, återintogos tidigare permitterade arbetare på ett par arbetsplatser, under det att ett fönsterglasbruk nedlade driften till följd av bränslebrist.

I fråga om konsumtionsvaruindustrierna förekommo ganska omfattande nyanställningar, särskilt av kvinnlig personal, inom sockerindustrin samt vid chokladfabrikerna. Andra grupper av livsmedelsindustrin visade ävenledes någon ökning; i fråga om tobaksfabrikerna rapporterades dock omfattande entlediganden från ett företag. Inom textilindustrin rapporterades någon ökning av antalet sysselsatta, men korttidsarbete torde alltjämt tillämpas i betydande omfattning. Inom läderindustrierna samt vissa delar av kemisk-teknisk industri begränsades arbetstillgången och arbetarnas försörjningsmöjligheter likaledes av råvarubristen.

Cementfabrikerna och tegelbruken visade som en följd av stagnationen inom byggnadsverksamheten inga tecken till en säsonguppgång. Kalkbruken beredde ökade arbetstillfällen, i den mån deras produktion avsåg leveranser för jordbruksändamål. I byggnads- och anläggningsfacken minskades arbetstillfällena ytterligare under månaden. Antalet hos arbetsförmedlingarna anmälda arbetssökande byggnadsarbetare var dubbelt så stort som i februari i fjol. An-

talet hjälpsökande tillhörande byggnadsfacken steg under månaden med över 2 000 eller bortåt 20 % och utgjorde efter denna ökning inalles 13 000.

De svåra isförhållandena i Östersjön samt avspärrningen av Kielkanalen medförde en stark inskränkning av sjöfarten även under februari. Sammanlagt redovisades vid sjömanshusen endast 418 påmönstringar och 1 768 avmönstringar; fjolårets februarisiffror voro 1 173 resp. 3 466.

Inskränkningarna i sjöfarten medförde ytterligare försämrade arbetstillfällen för stuveriarbetarna. Antalet hjälpsökande inom stuveribranschen och andra grenar av gruppen landtransport ökade under månaden med inemot 500 personer och utgjorde sammanlagt icke mindre än 3 200.

Inom kontors- och handelsyrkena var arbetssökandefrekvensen ungefär densamma under februari som föregående månad, medan däremot antalet lediga platser hade nedgått avsevärt.

Även för sjukvårdspersonal var arbetstillgången mindre. Barnsköterskor, villiga att deltaga i husligt arbete, efterfrågades i rätt stor utsträckning, men dessa platser syntes vara föga begärliga. Platstillgången inom det husliga arbetsområdet var fortfarande god, även om efterfrågan på arbetskraft hade minskat betydligt sedan föregående månad. Brist på fullt kunniga hembiträden och överskott på mindre kvalificerade sådana var alltjämt rådande.

Statens arbetsmarknadskommissions verksamhet under februari 1941.

Arbetsförmedlingsverksamheten. Under månaden har en distriktskonferens hållits i Malmö med arbetsförmedlingspersonalen inom Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län, varvid överläggningar ägt rum rörande aktuella arbetsförmedlingsproblem.

Vid de offentliga arbetsförmedlingarna tillsattes under månaden 42 873 platser, varav 29 480 manliga och 13 393 kvinnliga. Förmedlingsverksamheten vid de olika arbetsförmedlingsanstalterna samt inom olika yrkesgrupper framgår av tab. 1—4 i tabellavdelningen.

Av de särskilda rapporter, som inkommit från arbetsförmedlingarna med redovisning av frivillig värnpliktstjänstgöring och luftbevakning, framgår att verksamheten även under redovisningsmånaden varit livlig. Cirka 3 000 manliga och 300 kvinnliga sökande ha anmält sig, och tillhopa ha omkring 2 000 personer utplacerats.

Till belysande av samarbetet mellan arbetsförmedlingsorganen inom skilda delar av landet må nämnas, att i samverkan mellan olika kontor och ombud under februari 2 471 platser tillsattes, av vilka 1 939 manliga och 532 kvinnliga. Genom denna interlokala förmedlingsverksamhet erhöllo 1 344 personer

(1 083 män och 261 kvinnor) arbetsanställning i annat län än det, inom vilket ansökan om arbete ingivits.

Hjälpverksamheten för arbetslösa. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa uppgick vid februari månads utgång till 34 900, vilket i jämförelse med föregående månad innebär en ökning med 4 388, eller 14·4 %. Av hela antalet hjälpsökande voro 483 (1·4 %) kvinnor. Den sedan juli 1940 oavbrutna ökningen i antalet hjälpsökande har nödvändiggjort en betydande utökning av beredskapsarbetena. Fr. o. m. den $^{1}/_{7}$ 1940 t. o. m. den $^{15}/_{3}$ 1941 har kommissionen beviljat statsbidrag till statliga och kommunala beredskapsarbeten, vilkas sammanlagda kostnader beräknas till cirka 43·5 milj. kr. Av under februari månad 1941 beviljade arbeten må nämnas vägföretag i Södermanlands, Östergötlands, Kristianstads, Göteborgs och Bohus och Västernorrlands län, vattenledningsföretag i Stockholms, Södermanlands, Malmöhus, Örebro och Västernorrlands län, hamnbyggnader i Kalmar och Malmöhus län och fiskehamnsanläggningar i Göteborgs och Bohus län.

Av hela antalet hjälpsökande vid februari månads utgång åtnjöto 25 716 (73·7 %) hjälp från stat och kommun. Av dessa hjälptes 22 434 (87·2 %) med statsmedel. En summarisk redogörelse för den av kommissionen bedrivna hjälpverksamheten under februari månad lämnas i det följande. Om icke annat anmärkts, avse sifferuppgifterna förhållandet vid månadens utgång. Närmare uppgifter om antalet hjälpta i olika hjälpformer och inom olika län samt en översikt av hjälpverksamhetens omfattning under tiden januari 1940—februari 1941 lämnas i tab. 13 i tabellavdelningen.

Arbetslinjen. Arbeten för arbetslösa bedrevos under månaden dels i form av statliga och kommunala beredskapsarbeten, dels i form av statliga arkivarbeten och statskommunala reservarbeten. I statliga beredskapsarbeten sysselsattes vid 61 arbetsplatser i kommissionens regi 2 339 arbetslösa och vid 27 arbetsplatser i väg- och vattenbyggnadsstyrelsens regi 870 arbetslösa. Vid kommunala beredskapsarbeten sysselsattes 532 arbetslösa. Vid 60 arkivarbetsplatser sysselsattes 193 arbetslösa, tillhörande tekniska och merkantila yrken, och vid statskommunala reservarbeten 103 arbetslösa. Statskommunala reservarbeten bedrevos av 5 städer, 4 landskommuner och 1 vägdistrikt.

Förutom hänvisade arbetslösa sysselsattes vid beredskapsarbeten och statskommunala reservarbeten 490 specialarbetare, vilka icke voro anmälda som hjälpsökande och sålunda icke ingå i arbetslöshetskommittéernas månadsrapporter.

Understödslinjen. Dagunderstöd utgick i 29 städer och 40 landskommuner till sammanlagt 17 338 arbetslösa (utom kursdeltagare), av vilka 12 522 (72·2 %) voro försörjningspliktiga. Av samtliga dagunderstödda voro 14 129 (81·5 %) hemmahörande i städerna. För februari månad hade av understödskommunerna 22 städer och 17 landskommuner även beviljats tillstånd att bedriva hyreshjälpverksamhet med bidrag av statsmedel.

Understöd till kursdeltagare, frivillig arbetstjänst (utbildningshjälp). Kursverksamhet för arbetslösa bedrevs under månaden i form av beredskapskurser,

för vilka redogörelse lämnas i det följande. Av eleverna voro 973 anmälda som hjälpsökande och åtnjöto dagunderstöd eller bidrag till inackorderingskostnaderna. I Norrköping pågick dessutom en av arbetslöshetskommittén anordnad kurs för arbetslösa sjömän med 24 deltagare. Frivillig arbetstjänst, avseende teoretisk och praktisk yrkesutbildning, bedrevs under månaden vid Vännäs yrkesskola. Antalet arbetselever uppgick till 62.

Utbildningsverksamheten. Under månaden ha påbörjats 2 mekanikerkurser, anordnade av Göteborgs arbetslöshetskommitté, en gas- och bågsvetsningskurs, anordnad av Jönköpings arbetslöshetskommitté, samt en gassvetsningskurs, anordnad vid Östersunds stads lärlings- och yrkesskolor. Vid månadens utgång voro beredskapskurser anordnade dels av arbetslöshetskommittéerna i Stockholm, Jönköping, Växjö, Göteborg och Härnösand, dels vid verkstadsskolor för arbetslös ungdom i Lysekil, Mölndal, Uddevalla, Älvsbacka, Köja, Sandö, Sundsvall och Piteå, dels ock vid kommunala anstalter för yrkesundervisning i Stockholm, Uppsala, Södertälje, Eskilstuna, Hyltebruk, Lilla Edet, Trollhättan, Vänersborg, Mariestad, Tidaholm, Örebro, Östersund och Malmberget. Sammanlagt pågingo 89 kurser, därav 57 för mekaniker, 5 för finmekaniker, 1 för verktygsskötare, 1 för elektromekaniker, 4 för smeder och 21 för svetsare. Elevantalet vid månadens utgång uppgick till 1 267.

Värnpliktslåneverksamheten. Omfattningen av *värnpliktslånenämndernas* verksamhet t. o. m. utgången av februari månad framgår av följande sammanställning.

	Antal	Gällande kr.
Helt eller delvis bifallna låneansökningar	5 658	bifallet belopp 3 967 824 avslaget belopp 5 310 099
Avslagna låneansökningar	10 755	16 310 537
Ej slutbehandlade »	233	394 556
Summa inkomna »	**16 646**	**25 983 016**

Hela antalet till *kommissionen* t. o. m. den 28 februari 1941 inkomna värnpliktslåneärenden uppgick till 3 065. Av dessa hade kommissionen före månadens utgång avgjort 2 814, varav 496 avsågo av värnpliktslånenämnder underställda beslut och 2 318 av lånesökande ingivna besvär. I fråga om underställda beslut hade kommissionen i 32 fall upphävt värnpliktslånenämndernas beslut om lån och i några fall minskat de beviljade lånebeloppen. I anledning av anförda besvär beviljades ytterligare 186 lån.

Meddelanden från statens arbetsmarknadskommission.

Inventering av arbetskraft inom industri och hantverk. På framställning av statens arbetsmarknadskommission har Kungl. Maj:t den 28 februari 1941 bemyndigat kommissionen att verkställa inventering av arbetskraften vid vissa industri- och hantverksföretag. I kungörelse samma dag (S. F. S. 1941: 100) ha med stöd av 40 § lagen den 30 december 1939 om tjänsteplikt företagare, som utöva industriell verksamhet eller idka hantverk, ålagts att i den utsträckning och enligt de närmare föreskrifter i övrigt, som statens arbetsmarknadskommission fastställer, lämna uppgift angående storleken och sammansättningen av den vid företaget sysselsatta arbetskraften, ävensom angående företagets huvudsakliga verksamhet. Enligt kommissionens kungörelse (S. F. S. 1941: 159) skola dylika uppgifter lämnas, om antalet vid företaget sysselsatta den 18 april 1941 uppgår eller sedan den 1 oktober 1940 i genomsnitt uppgått till minst tre personer. Som sysselsatta personer skola även anses företagsägaren och medlemmar av dennes familj, därest de arbeta i företaget.

Uppgiftsskyldighet föreligger icke beträffande följande företag:

a) statliga och kommunala företag;

b) företag, som avse husbyggnads-, väg- och vattenbyggnads- eller liknande anläggningsverksamhet — dock att uppgift skall avgivas, såvitt verksamheten omfattar installation av rör eller elektriska ledningar, montering av maskiner eller plåtslageriarbeten;

c) kraft- och elektricitetsverk, gasverk, vattenledningsverk samt renhållningsverk;

d) företag, beträffande vilka statens livsmedelskommission före den 18 april 1941 infordrar personaluppgifter med angivande av att uppgiftsskyldighet enligt arbetsmarknadskommissionens kungörelse ej föreligger;

e) företag, vilka från arbetsmarknadskommissionen före den 18 april 1941 erhålla särskild underrättelse om att uppgiftsskyldighet enligt kommissionens kungörelse ej föreligger.

Uppgifter skola lämnas å blankett, som tillhandahålles hos den offentliga arbetsförmedlingens kontor och fasta ombud, hos kristidsnämnderna samt i Stockholm, Göteborg och Malmö även å polisstationerna, och skola senast den 26 april 1941 insändas till något av nämnda arbetsförmedlingsorgan eller till kristidsnämnd eller ock direkt till länsarbetsnämnden i det län, där verksamheten bedrives.

Ändringar i lagstiftningen angående den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen. Statens arbetsmarknadskommission har den 27 februari 1941 avgivit yttrande över socialstyrelsens utredning och förslag till vissa ändringar i lagstiftningen om den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen. Med anledning av att

socialstyrelsen angivit, att orsaken till ändringsförslagen varit bl. a., att kommissionen beslutat om ändrade grunder för kontantunderstöd till hjälpbehövande arbetslösa samt att kommissionen under hösten 1940 infört ny praxis beträffande regleringen av kontantunderstödsverksamhetens omfattning i de enskilda kommunerna, framhåller kommissionen, att de vidtagna förändringarna i dagunderstödsbeloppen icke inneburit en generell höjning, att det redan tidigare i de flesta fall varit så, att dagunderstöden (hyreshjälpen inberäknad) varit väsentligt högre än de daghjälpsbelopp, som mera allmänt förekomme i kassorna, samt att kommissionen icke infört några nya principer för arbetslöshetshjälpens utmätande. — Mot de av socialstyrelsen föreslagna ändrade grunderna för statsbidrag till daghjälp har kommissionen icke gjort någon erinran. I fråga om de föreslagna barntilläggen förklarar kommissionen sig i princip intet ha att erinra mot en förbättring av de försäkrades villkor genom barntillägg. Kommissionen säger sig dock icke kunna biträda förslaget i vad det avser, att barnbidrag under vissa förhållanden skulle kunna utgå på grund av såväl faderns som moderns försäkring. Vidare är kommissionen tveksam beträffande den av styrelsen föreslagna formen för utgivande av barntillägg, d. v. s. utan behovsprövning och utan förhöjning av försäkringspremien. Kommissionen framför den tanken att barntillägget bör betraktas som en av krisen nödvändiggjord förbättring av de försäkrades villkor, vilken bör givas provisorisk karaktär och bekostas av det allmänna, åtminstone i huvudsak. Detta mål skulle kunna nås genom att hjälpkungörelsens förbud mot utgivande av dagunderstöd till den, som åtnjöte daghjälp, upphävdes för visst klart avgränsat dagunderstöd, t. ex. understöd för barn. I anslutning därtill borde beaktas den av föredraganden i socialstyrelsen, t. f. byråchefen Jerneman, reservationsvis framförda åsikten, att till daghjälpt familjeförsörjare i ömmande fall och under vissa förutsättningar i övrigt skulle kunna utgå hyreshjälp från vederbörande arbetslöshetskommitté.

Överflyttning av ungdom från Västernorrland. För att motverka ungdomsarbetslösheten har arbetsförmedlingen i Västernorrlands län under de senaste åren sökt bereda ynglingar i åldern 15—18 år arbete vid industriföretag utom länet och för denna verksamhet sedan 1939 åtnjutit särskilt anslag av landstinget. Löneförmånerna ha emellertid icke varit sådana, att de kunnat lämna full försörjning under den första anställningstiden. Med hänsyn till den alltjämt rådande ungdomsarbetslösheten i Västernorrlands län har kommissionen bemyndigat länsarbetsnämnden i länet att vid föreliggande behov till ynglingar i åldern 15—18 år, som genom arbetsförmedlingen erhålla anställning å annan ort än hemorten, utbetala bidrag av statsmedel på följande villkor. Anställningen skall ha yrkesutbildande karaktär och vara av längre varaktighet. Utplaceringen av de sökande skall ske i samråd med arbetsförmedlingen på anställningsorten. Understöd får utbetalas först sedan arbetsförmedlingen å anställningsorten konstaterat att behov föreligger. Understöd må utgivas i förhållande till det föreliggande behovet med högst 40 kronor per person och månad och under en tid av högst 5 månader från anställningstidens början.

Anställnings- och lönevillkor för arbetsförmedlingspersonalen. Statens arbetsmarknadskommission har i skrivelse den 6 mars 1941 hos Kungl. Maj:t hemställt om bemyndigande för kommissionen att utfärda föreskrifter rörande anställnings- och avlöningsvillkor för tjänstemän hos länsarbetsnämnderna och de offentliga arbetsförmedlingsanstalternas huvud- och avdelningskontor av i huvudsak följande innehåll. För ifrågavarande tjänstemän skulle gälla vad som funnes stadgat angående dem, å vilka gällande civila icke-ordinarie reglemente ägde tillämpning, dock med undantag för föreskrifterna i civila tjänstepensionsreglementet och allmänna familjepensionsreglementet. Därvid skulle tillämpas en av Kungl. Maj:t fastställd tjänsteförteckning. Kommissionen skulle äga bestämma, huruvida tjänsteman skulle hänföras till löneplan Eo eller Ex, ävensom fastställa hans placering i löneklass inom den i tjänsteförteckningen angivna lönegraden. Lön till tjänsteman, som hänförts till löneplan Eo, skulle utgå med i löneplanen upptaget belopp (jämte därå belöpande rörligt tillägg och kristillägg), minskat med det avdrag, som eljest skulle verkställas enligt civila tjänstepensionsreglementet eller allmänna familjepensionsreglementet. Om tjänsteman genom tillämpning av dessa bestämmelser skulle lida minskning i de förmåner, som han förut åtnjutit, skulle, på sätt kommissionen bestämde, gottgörelse härför beredas honom. Kommissionen skulle slutligen äga att med allmänna medel bestrida pensionsavgifter, som tjänsteman i egenskap av kommunal befattningshavare hade att gälda. Föreskrifterna föreslås skola äga giltighet från och med den 1 juli 1941 tills vidare, så länge arbetsförmedlingen står under statlig ledning.

Sveriges offentliga arbetsförmedling under år 1940.

Arbetsförmedlingens organisation. Den offentliga arbetsförmedlingen har under år 1940 kommit att undergå betydelsefulla förändringar i organisatoriskt hänseende.

Enligt lagen den 15 juni 1934 om offentlig arbetsförmedling (S. F. S. 1934: 267) har det ålegat landsting och städer utanför landsting att för sina respektive områden anordna en arbetsförmedlingsanstalt med ett huvudkontor och erforderligt antal på lämpliga platser förlagda avdelningskontor eller ombud. Med stöd av lagen funnos arbetsförmedlingsanstalter inom 25 landstingsområden och i städerna Stockholm, Norrköping, Hälsingborg och Göteborg, varjämte kontoren i Malmö och Gävle utgjorde huvudkontor för mellan dessa städer och landstingen i Malmöhus och Gävleborgs län upprättade gemensamma arbetsförmedlingsanstalter. Socialstyrelsen har såsom tillsynsmyndighet fullgjort statens ledande och kontrollerande verksamhet gentemot arbetsförmedlingsanstalterna. Dessa ha stått under ledning av en styrelse, paritetiskt sammansatt med ledamöter, vilka till lika antal representerat arbetsgivarnas och arbetstagarnas intressen, och under ordförandeskap av en av länsstyrelsen efter samråd med socialstyrelsen utsedd person, stående utanför de egentliga arbetsgivar- och arbetarintressena. Till föreståndare för huvudkontor eller avdelningskontor har icke fått antagas annan än den, som socialstyrelsen godkänt som lämplig för befattningen. För att främja en utbyggnad och effektivisering av den offentliga arbetsförmedlingen har lagen föreskrivit, att statsbidrag på vissa villkor kunnat utgå för bestridande av arbetsförmedlingsanstalts utgifter.

Genom det nu pågående kriget blev emellertid läget på arbetsmarknaden sådant, att ändringar beträffande såväl den hittillsvarande ledningen som organisationen av den offentliga arbetsförmedlingen visat sig nödvändiga.

Skälen härtill voro flera. I början av året hotade en betydande arbetslöshet på vissa håll, medan samtidigt brist på arbetskraft uppstått inom andra områden. Samhällets åtgärder för att stödja de arbetslösa och underlätta tillförseln av arbetskraft till livsviktiga områden av näringslivet hade emellertid anordnats med utgångspunkt från andra förutsättningar med avseende å arbetsmarknadens utformning än dem, med vilka man nu hade att räkna. Arbetsförmedlingen, som i främsta rummet var lokalt inriktad, ansågs i sin hittillsvarande form icke vara i stånd att bemästra förevarande utjämningsproblem. En viss centralisering och effektivisering av den offentliga arbetsförmedlingen var därför erforderlig. Det kom att framstå som ett önskemål att skapa ett centralt organ, som skulle ha till uppgift att utöva en enhetlig ledning av arbetsförmedlingsverksamheten samt att avgöra frågor om fördelning och utnyttjande av tillgänglig arbetskraft. Såsom ett ytterligare skäl för tillkomsten av ett dylikt organ framstod, att genom ikraftträdandet den 31 december 1939 av lagen om tjänsteplikt myndighet måste förordnas att handha tillämpningen

av lagen. Underställda det centrala organets ledning borde inrättas lokala organ, som hade att utföra de uppgifter, som centralorganet överlämnade till dem.

Vad nu anförts kom till utförande bl. a. genom Kungl. Maj:ts beslut den 7 maj 1940, enligt vilket den förutvarande rådgivande arbetsmarknadskommissionen ombildades till en kommission med administrativa befogenheter i statliga arbetsmarknads- och arbetslöshetsfrågor med uppgift bl. a. att vara riksarbetsstyrelse enligt lagen om tjänsteplikt. Arbetsmarknadskommissionen upptog därvid i sig bl. a. den hittillsvarande arbetslöshetskommissionens arbetsuppgifter (S. F. S. 1940: 326 och 327).

Såsom lokalmyndighet för biträde åt kommissionen i arbetsmarknads- och arbetsförmedlingsfrågor har organiserats en länsarbetsnämnd i varje län, i Stockholm benämnd arbetsnämnd, och under dessa nämnder sortera arbetsförmedlingarna. Länsarbetsnämnd består av en ordförande och två ledamöter, de senare utsedda efter samråd med organisationer av företagare, respektive arbetstagare. Såväl ordförande som ledamöter ha erhållit personliga ersättare. Ordförande, ledamöter och ersättare utses av Kungl. Maj:t. Som verkställande tjänsteman finnes hos varje länsarbetsnämnd anställd en av kommissionen utsedd länsarbetsdirektör, vartill i de flesta fall förordnats arbetsförmedlingsanstaltens i länet direktör.

Genom kungörelsen den 7 maj 1940 (S. F. S. 1940: 329) har Kungl. Maj:t förordnat, att den offentliga arbetsförmedlingen skall från och med den 20 maj 1940 tills vidare stå under statlig ledning. Förstatligandet innebär bl. a., att för den tid, förordnandet härom är i kraft, arbetsförmedlingarnas personal avlönas av statsmedel och blir underställd länsarbetsnämnden, anstalterna tillhörig materiel och egendom ställes till statens förfogande och av dem disponerade lokaler och annan egendom ävensom av dem förvärvade rättigheter och, i vissa fall, ingångna förpliktelser övertagas av staten. I samband härmed har socialstyrelsen tills vidare befriats från uppdraget att vara tillsynsmyndighet över den offentliga arbetsförmedlingen. Visserligen bestå alltjämt styrelserna för arbetsförmedlingsanstalterna, men deras verksamhet är tills vidare inskränkt till bevakandet av de kommunala myndigheternas intressen i samband med statens övertagande av ledningen av den offentliga arbetsförmedlingen.

Antalet *fasta arbetsförmedlingsorgan* (kontor och ombud), som under år 1940 varit i verksamhet inom de olika länen, samt kontorens lokala förläggning framgår av omstående översikt.

För *sjömansförmedlingen* funnos specialkontor i Stockholm, Göteborg, Malmö och Hälsingborg samt särskilda sjömansförmedlingsombud å 14 orter, nämligen Örnsköldsvik, Härnösand, Sundsvall, Söderhamn, Gävle, Södertälje, Oskarshamn, Kalmar, Visby, Åhus, Landskrona, Halmstad, Lysekil och Uddevalla. På ytterligare 16 platser, Luleå, Umeå, Hudiksvall, Västerås, Oxelösund, Norrköping, Motala, Västervik, Karlskrona, Ronneby, Karlshamn, Sölvesborg, Simrishamn, Ystad, Trelleborg och Karlstad, var sjömansförmedling anordnad i direkt samband med arbetsförmedlingen.[1]

[1] En särskild redogörelse för sjömansförmedlingen under 1940 har lämnats å sid. 199 i häfte nr 2.

Förteckning över arbetsförmedlingens huvud- och avdelningskontor.

Län	Ant. kontor	Ant. ombud	Kontorens förläggning. (Huvudkontor utmärkes med *kursiv* stil.)
Stockholms stad .	1	—	*Stockholm.*
Stockholms län . .	8	31	*Stockholm*, Djursholm, Hagalund, Lidingö, Norrtälje, Rimbo, Sundbyberg, Södertälje.
Uppsala län . . .	5	29	*Uppsala*, Enköping, Gimo, Tierp, Älvkarleby.
Södermanlands län	7	16	*Eskilstuna*, Flen, Gnesta, Katrineholm, Nyköping, Oxelösund, Strängnäs.
Östergötlands län .	12	18	*Linköping*, Finspång, Kisa, Mjölby, Motala, Skänninge, Söderköping, Vadstena, Valdemarsvik, Åtvidaberg, Ödeshög; *Norrköping.*
Jönköpings län . .	8	14	*Jönköping*, Eksjö, Gislaved, Nässjö, Sävsjö, Tranås, Vetlanda, Värnamo.
Kronobergs län . .	8	18	*Växjö*, Lenhovda, Ljungby, Markaryd, Ryd, Tingsryd, Åseda, Älmhult.
Kalmar län . . .	11	14	*Kalmar*, Borgholm, Emmaboda, Högsby, Mönsterås, Nybro, Oskarshamn, Torsås; *Västervik*, Vimmerby, Virserum.
Gotlands län . . .	2	3	*Visby*, Hemse.
Blekinge län . . .	6	13	*Karlskrona*, Karlshamn, Lyckeby, Olofström, Ronneby, Sölvesborg.
Kristianstads län .	8	18	*Kristianstad*, Hässleholm, Osby, Simrishamn, Tomelilla, Åstorp, Ängelholm, Örkelljunga.
Malmöhus län . .	12	9	*Malmö*, Eslöv, Höganäs, Landskrona, Lund, Sjöbo, Skurup, Svedala, Trelleborg, Vellinge, Ystad; *Hälsingborg.*
Hallands län . . .	5	7	*Halmstad*, Falkenberg, Kungsbacka, Laholm, Varberg.
Göteborgs och Bohus län	6	42	*Göteborg; Uddevalla*, Kungälv, Lysekil, Mölndal, Strömstad.
Älvsborgs län . .	5	34	*Borås*, Alingsås, Trollhättan, Vänersborg, Åmål.
Skaraborgs län . .	10	18	*Skövde*, Falköping, Grästorp, Hjo, Lidköping, Mariestad, Skara, Tidaholm, Töreboda, Vara.
Värmlands län . .	7	26	*Karlstad*, Arvika, Filipstad, Kristinehamn, Sunne, Säffle, Torsby.
Örebro län	9	22	*Örebro*, Askersund, Hällefors, Karlskoga, Kopparberg, Kumla, Laxå, Lindesberg, Nora.
Västmanlands län .	4	19	*Västerås*, Arboga, Köping, Sala.
Kopparbergs län .	7	10	*Falun*, Avesta, Borlänge, Leksand, Ludvika, Mora, Älvdalen.
Gävleborgs län . .	7	29	*Gävle*, Bollnäs, Hudiksvall, Ljusdal, Sandviken, Storvik, Söderhamn.
Västernorrlands län	6	34	*Sundsvall*, Härnösand, Kramfors, Sollefteå, Ånge, Örnsköldsvik.
Jämtlands län . .	6	20	*Östersund*, Bräcke, Hammarstrand, Järpen, Strömsund, Sveg.
Västerbottens län .	6	27	*Umeå*, Byske, Lycksele, Skellefteå hamn, Skellefteå, Vilhelmina.
Norrbottens län . .	7	17	*Luleå*, Arvidsjaur, Boden, Gällivare, Haparanda, Kalix, Piteå.

Sveriges offentliga arbetsförmedling omfattade under år 1940 inalles 29 huvudkontor, 144 avdelningskontor, 488 fasta ombud och 18 fristående sjömansförmedlingar eller tillsammans 679 ordinarie förmedlingsorgan. Av dessa voro 10 avdelningskontor nyinrättade under året, nämligen Virserum, Lyckeby, Olofström, Simrishamn, Sunne, Sandviken, Sollefteå, Ånge, Hammarstrand och Vilhelmina. Kontoren i Mariefred, Hyltebruk och Bergsjö ha ersatts med fasta ombud. I jämförelse med föregående år har de fasta ombudens antal ökats med ett tiotal.

Förutom dessa ordinarie arbetsförmedlingsorgan ha under året cirka 600 *tillfälliga och lokala arbetsförmedlingsombud* varit anställda under länsanstalternas ledning å de orter, där avdelningar av erkända arbetslöshetskassor funnits eller där offentlig hjälpverksamhet för arbetslösa bedrivits eller behov i övrigt förelegat av organ för den offentliga arbetsförmedlingen.

Arbetsförmedlingsverksamheten under året. Ännu vid årets början hade den svenska arbetsmarknaden endast i förhållandevis mindre grad fått känning av några mera krisartade förändringar till följd av stormaktskrigets utbrott, och näringslivet kunde arbeta under i stort sett lika gynnsamma förhållanden som förut. Den eventuella sysselsättningsminskning, som uppstod inom sådana om-

Tab. A. Verksamheten under olika månader år 1940.[1]

Månad	Manliga avdelningen				Kvinnliga avdelningen				Summa tillsatta platser
	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
Januari	68 693	74 710	41 109	31 545	24 750	28 846	21 599	14 208	45 753
Februari	59 708	65 215	34 893	25 374	20 482	24 319	20 212	13 002	38 376
Mars	59 746	65 477	39 397	29 665	20 097	24 564	23 187	14 000	43 665
April	67 843	73 664	49 802	36 245	26 088	31 805	30 184	18 821	55 066
Maj	55 714	58 940	50 063	29 878	25 849	30 952	28 857	18 633	48 511
Juni	47 968	50 373	42 666	24 628	25 810	30 311	27 514	17 810	42 438
Juli	51 567	54 335	36 712	23 312	24 770	28 553	23 954	15 013	38 325
Augusti	56 180	58 976	33 207	23 502	27 731	32 253	26 098	16 831	40 333
September	60 560	64 082	32 850	24 101	30 201	36 042	27 581	18 730	42 831
Oktober	69 665	73 299	35 324	26 551	32 977	38 328	24 228	18 351	44 902
November	70 195	73 439	28 484	22 644	30 206	33 891	18 779	14 520	37 164
December	68 025	71 807	22 228	17 856	24 089	28 983	19 225	14 677	32 533
År 1940	**315 114**	**784 317**	**379 958**	**315 301**	**161 235**	**368 847**	**254 718**	**194 596**	**509 897**
1939	255 978	691 124	293 998	251 319	122 500	286 031	270 968	184 761	436 080
1938	231 547	658 633	236 061	203 038	115 904	268 499	238 035	157 568	360 606
1937	220 848	648 863	249 006	210 310	105 826	235 150	223 939	143 634	353 944
1936	241 963	834 695	204 467	174 071	96 280	218 595	196 831	127 343	301 414

[1] De *arbetssökande personerna* äro i slutsiffrorna för varje år endast räknade *en* gång, oberoende av det antal gånger de besökt arbetsförmedlingen.

Beträffande *lediga platser* gäller, att talen för varje särskild månad angiva hela det under månaden disponibla antalet lediga platser, således med inräknande även av dem, som kvarstått aktuella från föregående månad. Dessa sistnämnda platser ha däremot i siffrorna för hela året inräknats endast en gång, varav förklaras, att årssiffrorna äro mindre än de enskilda månadernas siffror tillsammantagna.

Tab. B. Verksamheten vid de sär.

	Arbetsförmedlingsanstalter	Manliga avdelningen				Kvinnliga avdelningen			
		Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
1	Stockholms stad	34 943	111 423	52 554	49 512	23 931	76 508	59 982	45 741
2	Stockholms län	11 050	24 504	14 345	11 558	5 318	14 241	15 604	11 249
3	Uppsala län	5 696	13 816	8 148	6 172	3 692	8 004	5 384	3 754
4	Södermanlands län . . .	6 652	13 817	7 709	5 682	3 883	6 785	4 523	3 128
5	Östergötlands län	12 757	25 238	16 696	13 272	6 176	12 281	9 185	7 036
6	Norrköping	5 678	19 155	8 895	7 953	2 512	5 630	2 535	1 727
7	Jönköpings län	10 588	21 944	8 425	7 148	5 010	9 456	5 533	4 218
8	Kronobergs län	5 683	11 082	4 108	3 218	2 066	2 711	2 793	1 692
9	Norra Kalmar län . . .	3 299	9 159	4 683	3 846	850	1 509	1 194	894
10	Södra Kalmar län . . .	8 248	17 671	6 653	5 711	3 442	6 277	3 900	3 131
11	Gotlands län	1 617	2 394	2 410	1 542	1 094	1 727	1 860	1 156
12	Blekinge län	8 472	20 292	10 386	8 582	4 067	9 037	7 096	5 505
13	Kristianstads län	11 665	19 732	11 834	9 076	5 982	9 717	8 357	5 590
14	Malmöhus län: Malmö .	12 646	50 655	11 503	11 000	9 921	28 198	15 295	12 857
15	Hälsingborg	5 233	16 319	5 249	4 912	2 754	6 025	3 081	2 609
16	Länet i övrigt	13 452	33 466	21 137	17 842	6 569	13 953	9 357	7 078
17	Hallands län	5 687	12 299	5 260	4 290	3 620	7 351	3 053	2 354
18	Göteborgs stad	28 182	101 827	38 679	37 189	13 013	41 236	21 203	18 343
19	Göteb. och Bohus län . .	11 260	31 926	9 910	8 626	3 314	6 260	4 130	3 177
20	Älvsborgs län	9 618	22 646	9 879	7 793	5 537	11 711	7 865	5 856
21	Skaraborgs län	9 154	15 720	12 006	8 950	4 591	7 351	6 446	4 796
22	Värmlands län	8 600	19 541	12 981	8 697	4 660	8 914	7 316	5 343
23	Örebro län	9 474	21 371	9 842	7 516	7 721	18 144	9 205	7 214
24	Västmanlands län . . .	5 814	11 978	8 738	6 176	4 172	8 359	6 209	4 641
25	Kopparbergs län	8 158	13 103	11 924	7 779	4 825	8 452	6 578	4 557
26	Gävleborgs län	10 510	21 146	11 940	8 366	4 934	8 318	4 713	3 339
27	Västernorrlands län . . .	17 317	45 165	13 131	10 712	4 460	10 380	6 393	5 241
28	Jämtlands län	9 473	16 315	12 763	9 422	4 783	8 274	6 334	5 091
29	Västerbottens län	8 411	13 360	8 075	6 303	4 197	6 318	4 535	3 520
30	Norrbottens län	15 777	27 253	20 095	16 456	4 141	5 720	5 059	3 759
31	Tillsammans	**315 114**	**784 317**	**379 958**	**315 301**	**161 235**	**368 847**	**254 718**	**194 596**

råden, som icke kunde undgå att drabbas av den förefintliga handelsavspärrningen, motvägdes av ett ökat behov av arbetskraft på andra områden, närmast skogsbruket och den mekaniska verkstadsindustrin, varjämte de fortsatta inkallelserna till militärtjänstgöring i sin mån höllo en annalkande arbetslöshet tillbaka. Genom de händelser, som timade i början av april månad, blev situationen emellertid väsentligen förändrad till följd av den så gott som totala handelsavspärrningen västerut. Från denna tid hade man att räkna med en successiv skärpning av läget på arbetsmarknaden och en långsamt ökande arbetslöshet. Nu framträdde tydligare än förut den starka motsättningen mellan å ena sidan områden med brist på arbetskraft och å andra sidan områden med överskott på sådan, och huvudproblemet blev att söka åstadkomma utjämning. Först under senare halvåret blevo krisens verkningar mera markerat kännbara.

Omfattningen av den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet under år 1940 framgår av tab. A. På manliga avdelningen har antalet ansökningar om arbete stigit med omkring 93 000 mot föregående år, men antalet lediga plat-

skilda anstalterna under år 1940.

Tillsammans				På 100 lediga platser						Jordbruksförmedlingen i % av			
Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar			Tillsatta platser			Ansökningar	Lediga platser	Tillsatta platser	
				Män	Kv.	S:a	Män	Kv.	S:a				
58 874	187 931	112 536	95 253	212	128	167	94	76	85	1·7	1·1	1·3	1
16 368	38 745	29 949	22 807	171	91	129	81	72	76	17·1	21·5	20·8	2
9 388	21 820	13 532	9 926	170	149	161	76	70	73	12·7	22·1	20·6	3
10 535	20 602	12 232	8 810	179	150	168	74	69	72	11·4	25·2	21·2	4
18 933	37 519	25 881	20 308	151	134	145	79	77	78	15·4	25·4	24·1	5
8 190	24 785	11 430	9 680	215	222	217	89	68	85	6·8	12·4	11·8	6
15 598	31 400	13 958	11 366	260	171	225	85	76	81	5·2	14·8	11·5	7
7 749	13 793	6 901	4 910	270	97	200	78	61	71	16·8	18·3	12·6	8
4 149	10 668	5 877	4 740	196	126	182	82	75	81	3·9	9·4	5·9	9
11 690	23 948	10 553	8 842	266	161	227	86	80	84	6·1	14·9	12·2	10
2 711	4 121	4 270	2 698	99	93	97	64	62	63	13·6	23·1	15·9	11
12 539	29 329	17 482	14 087	195	127	168	83	78	81	5·6	9·6	6·9	12
17 647	29 449	20 191	14 666	167	116	146	77	67	73	23·8	35·2	34·4	13
22 567	78 853	26 798	23 857	440	184	294	96	84	89	2·7	6·7	6·8	14
7 987	22 344	8 330	7 521	311	196	268	94	85	90	5·1	16·0	16·0	15
20 021	47 419	30 494	24 920	158	149	156	84	76	82	18·4	40·3	37·5	16
9 307	19 650	8 313	6 644	234	241	236	82	77	80	9·5	28·1	23·2	17
41 195	143 063	59 882	55 532	263	194	239	96	87	93	1·3	1·5	1·3	18
14 574	38 186	14 040	11 803	322	152	272	87	77	84	3·2	9·0	6·4	19
15 155	34 357	17 744	13 649	229	149	194	79	74	77	4·5	7·4	6·1	20
13 745	23 071	18 452	13 746	131	114	125	75	74	74	18·5	27·4	23·2	21
13 260	28 455	20 297	14 040	151	122	140	67	73	69	5·8	10·6	8·8	22
17 195	39 515	19 047	14 730	217	197	207	76	78	77	5·8	13·4	10·8	23
9 986	20 337	14 947	10 817	137	135	136	71	75	72	11·4	17·0	16·1	24
12 983	21 555	18 502	12 336	110	128	117	65	69	67	7·7	9·7	10·8	25
15 444	29 464	16 653	11 705	177	176	177	70	71	70	5·3	7·1	6·5	26
21 777	55 545	19 524	15 953	344	162	284	82	82	82	3·0	6·2	4·7	27
14 256	24 589	19 097	14 513	128	131	129	74	80	76	6·7	11·0	9·5	28
12 608	19 678	12 610	9 823	165	139	156	78	78	78	5·2	8·4	5·6	29
19 918	32 973	25 154	20 215	136	113	131	82	74	80	5·3	4·0	2·9	30
476 349	**1 153 164**	**634 676**	**509 897**	**206**	**145**	**182**	**88**	**76**	**80**	**6·6**	**12·4**	**10·7**	31

ser har samtidigt ökat med cirka 86 000, varför relationen mellan antalet ansökningar och lediga platser förbättrats. På kvinnliga avdelningen föreligger en ökning av antalet ansökningar med 83 000, medan antalet platser minskat mer än 16 000. Relationen visar alltså här en betydande försämring, vilket medfört, att antalet ansökningar per 100 lediga platser på båda avdelningarna tillsammans under år 1940 ej blev så gynnsamt som under år 1939. Sammanlagda antalet tillsatta manliga och kvinnliga platser utgjorde cirka 510 000 mot 436 000 föregående år, vilket sålunda innebär en ökning av 74 000 platser. I genomsnitt ha 42 500 platser tillsatts per månad. I dessa siffror ingå icke hänvisningar till beredskaps- och reservarbeten, utan förmedlingsresultatet avser uteslutande platstillsättningen på den öppna marknaden.

Den ovan omnämnda utvecklingen på arbetsmarknaden, kännetecknad av överflöd på arbetskraft inom vissa näringsgrenar och kännbar brist på arbetskraft inom andra, har nödvändiggjort särskilda anordningar för åstadkommande av arbetskraftens rationella fördelning, varvid arbetsförmedlingarna nu liksom tidigare i stor utsträckning medverkat. För att kunna tillgodose de i

anledning av krisen ökade kraven på en effektivisering av den offentliga arbetsförmedlingen har arbetsmarknadskommissionen bl. a. vidtagit personalförstärkningar och utvidgat inspektionsverksamheten. Därjämte ha under året hållna distriktskonferenser fyllt en viktig uppgift genom att stärka samarbetet mellan de lokala organen och skänka ökad stadga åt det interlokala förmedlingsarbetet.

Den interlokala förmedlingen av arbetskraft har i hög grad främjats genom ökade statsbidrag till arbetssökandes resor och flyttningshjälp. Härigenom har bl. a. en omfattande överflyttning av arbetskraft till betfälten och till skogsbruket kunnat ske. På grund av skilda orsaker har det förelegat betydande svårigheter att skaffa erforderlig arbetskraft på ifrågavarande områden, men i stor utsträckning genom interlokala förmedlingsåtgärder har man dock kunnat fylla det väsentligaste behovet. Till belysande av det intensifierade samarbetet mellan arbetsförmedlingsorganen inom skilda delar av landet må nämnas, att i samverkan mellan olika kontor och ombud under år 1940 tillsattes cirka 33 500 platser, varav 26 500 manliga och 7 000 kvinnliga. Dessa siffror innebära en höjning i jämförelse med föregående år med 70 %. Av ovannämnda platstillsättningar i samverkan avsåg arbetet i fråga om 14 500 män och 3 500 kvinnor eller tillhopa 18 000 personer anställning i annat län än det, inom vilket ansökan om arbete ingivits. Den procentuella uppgången av denna interlokala förmedling var även den hög och belöpte sig till 50 %.

Även andra åtgärder ha vidtagits från arbetsmarknadskommissionens sida för att underlätta omflyttningen från områden med arbetslöshet till områden med brist på arbetare. Sålunda har en omfattande upplysningsverksamhet bedrivits, bl. a. genom de varje vecka utsända radiorapporterna samt genom föredrag inom fackliga organisationer.

Kommissionen har i samråd med överbefälhavaren över rikets försvarskrafter vidtagit åtgärder i olika avseenden för att skapa ökade möjligheter att frigöra för olika näringsgrenar viktig arbetskraft ävensom för att förhindra en avsevärd ökning av arbetslösheten i samband med hempermittering eller hemförlovning av värnpliktiga. För tillgodoseende av jordbrukets behov av personal under skördetiden, icke minst i fråga om betupptagningen, ha i viss utsträckning värnpliktiga jordbrukare och jordbruksarbetare beviljats hempermittering eller anstånd med militärtjänstgöringen. Vidare har en omfattande utplacering ägt rum i frivillig värnpliktstjänst och frivillig luftbevakningstjänst. Sedan maj månad till årets slut ha de till arbetsförmedlingarna knutna rekryteringscentralerna kunnat placera icke mindre än 18 000 personer i frivillig luftbevakning, och under årets sista månader ha över 4 000 gjort frivillig värnpliktstjänst.

För att tillgodose arbetsmarknadens krav har det emellertid icke visat sig tillfyllest med enbart överflyttning, utan även omskolning av arbetskraft har ingått såsom ett led i arbetsmarknadskommissionens strävan att åstadkomma erforderlig utjämning på marknaden. Omskolningsverksamheten har närmast avsett verkstadsindustrins men även skogs- och jordbrukets behov av arbetskraft.

Förhållandet mellan tillgång och efterfrågan å arbetskraft belyses i nedanstående tablå.

	Ansökningar per 100 lediga platser						*Tillsatta platser per 100 lediga*					
	Män		Kvinnor		Tillsammans		Män		Kvinnor		Tillsammans	
	1940	1939	1940	1939	1940	1939	1940	1939	1940	1939	1940	1939
Januari . . .	182	277	134	129	**165**	**219**	77	92	66	63	**73**	**80**
Februari . . .	187	360	120	107	**162**	**230**	73	79	64	60	**70**	**69**
Mars	166	292	106	84	**144**	**179**	75	74	60	56	**70**	**65**
April	148	243	105	76	**132**	**155**	73	77	62	54	**69**	**65**
Maj	118	184	107	69	**114**	**126**	60	79	65	56	**61**	**67**
Juni	118	162	110	76	**115**	**119**	58	78	65	56	**60**	**67**
Juli	148	155	119	82	**137**	**119**	63	76	63	54	**63**	**66**
Augusti . . .	178	140	124	76	**154**	**106**	71	72	64	53	**68**	**62**
September . .	195	159	131	90	**166**	**124**	73	76	68	61	**71**	**68**
Oktober . . .	208	197	158	110	**187**	**154**	75	81	76	67	**75**	**74**
November . .	258	260	180	121	**227**	**193**	79	85	77	68	**79**	**77**
December . .	323	249	151	110	**243**	**186**	80	83	76	68	**78**	**76**
Hela året	**206**	**235**	**145**	**106**	**182**	**173**	**83**	**85**	**76**	**68**	**80**	**77**

Den siffermässiga proportionen mellan tillgång och efterfrågan å arbetskraft har, trots de rådande krisförhållandena, varit gynnsammare under första halvåret 1940 än under motsvarande tidsperiod året förut, detta beroende på att såväl de lediganmälda platsernas antal ökats som arbetsansökningarna minskats. Under sommaren och hösten visade emellertid månadssiffrorna stegring och situationen försämrades i jämförelse med år 1939. Denna omständighet hörde närmast samman med en hastig tillväxt i antalet arbetsansökningar, ty platstillgången på hösten 1940 var ännu ungefär densamma som ett år tidigare. Kvinnliga avdelningen redovisade för årets samtliga månader högre relationstal än år 1939.

Förmedlingsverksamheten under året vid de olika arbetsförmedlingsanstalterna framgår av tab. B.

Arbetsförmedlingsverksamheten inom olika yrkesgrupper. Verksamhetens fördelning på olika yrkesgrenar framgår av tab. C. I vad mån förskjutningar i fråga om de olika huvudgruppernas andel i tillsättningssiffran ägt rum under året, utvisas av nedanstående sammanställning.

De tillsatta platsernas fördelning på olika yrkesgrupper (i %).

	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940
Jordbruk o. skogshushållning	20·2	22·3	22·3	21·9	20·7	20·3	17·8	17·2	15·7	18·5
Industri och hantverk . . .	7·2	8·8	9·6	11·7	11·4	11·4	11·0	13·0	15·2	17·3
Sjöfart och fiske	8·5	8·0	8·0	7·4	7·6	7·6	7·6	7·2	8·0	5·4
Handel och samfärdsel . . .	14·6	13·1	12·6	14·2	17·7	19·1	19·8	23·7	25·4	24·9
Husligt arbete	32·6	33·1	29·0	26·8	28·0	27·5	25·3	27·0	26·2	22·3
Diversearbete	16·9	14·7	18·5	18·0	14·6	14·1	18·5	11·9	9·5	11·6
Summa	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0

Den sedan flera år tillbaka konstaterade successiva nedgången för gruppen jordbruk och skogshushållning har nu upphört och avlösts av en icke obetyd-

	Arbetsförmedlingsanstalter	Jordbruk			Skogshushållning			Malmbrytning			Metall- o. maskinindustri			Jord- och stenindustri		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdeln.															
1	Stockholms stad . .	646	314	311	24	9	9	42	23	23	10 884	4 184	3 347	1 119	25	24
2	Stockholms län . .	6 216	5 305	3 902	697	3 165	2 417	110	31	23	2 493	686	501	714	117	105
3	Uppsala län	2 513	2 561	1 869	243	1 827	835	10	—	—	768	197	156	490	35	20
4	Södermanlands län .	2 131	2 777	1 706	254	1 290	636	10	8	8	2 381	831	687	525	54	43
5	Östergötlands län .	5 598	5 836	4 318	420	2 234	1 129	12	—	—	2 827	2 251	1 973	499	109	105
6	Norrköping	1 666	1 340	1 069	87	562	374	13	—	—	905	262	184	311	14	14
7	Jönköpings län . .	1 411	1 706	1 162	286	1 380	935	6	5	5	1 221	364	275	199	121	80
8	Kronobergs län . .	1 989	942	533	524	928	609	—	—	—	472	181	149	837	301	225
9	Kalmar län	1 749	1 841	1 229	748	1 766	1 052	—	—	—	965	566	362	1 140	173	142
10	Gotlands län . . .	490	745	358	156	365	111	—	—	—	52	18	4	110	253	244
11	Blekinge län . . .	1 415	1 298	796	147	1 140	536	17	20	20	1 653	445	248	2 281	482	459
12	Kristianstads län .	6 441	6 072	4 488	503	1 321	694	7	4	4	899	460	265	1 065	359	258
13	Malmöhus l.: Malmö	1 802	1 386	1 277	4	37	37	—	—	—	3 239	653	593	905	2	2
14	Hälsingborg . . .	1 045	1 105	983	5	—	—	1	—	—	995	217	190	138	3	2
15	Länet i övrigt . .	7 802	10 704	8 036	42	393	306	4	—	—	1 564	591	492	1 397	203	172
16	Hallands län . . .	1 679	2 027	1 340	85	534	381	—	—	—	844	172	158	1 101	117	117
17	Göteborgs stad . .	1 495	704	549	45	108	102	5	—	—	8 436	1 378	1 367	1 342	25	25
18	Göteborgs o. Bohus l.	1 156	1 069	625	43	730	391	13	8	8	913	282	250	12 904	1364	1348
19	Älvsborgs län . . .	1 477	1 187	744	324	1 484	696	10	—	—	2 209	1 076	606	600	131	102
20	Skaraborgs län . .	3 913	4 356	2 810	395	2 332	1 277	2	—	—	1 073	631	508	433	160	132
21	Värmlands län . .	1 513	1 721	1 089	1 525	5 534	2 169	28	3	3	1 931	511	423	939	61	52
22	Örebro län	2 113	2 313	1 527	631	2 269	1 232	220	228	162	2 129	630	478	703	99	75
23	Västmanlands län .	2 114	2 218	1 550	462	2 245	988	99	83	67	2 726	1 539	1 210	298	54	41
24	Kopparbergs län . .	1 543	1 435	1 162	2 814	6 915	3 457	292	328	262	728	295	208	48	17	16
25	Gävleborgs län . .	1 234	799	569	2 779	6 159	3 084	41	34	34	1 619	327	274	137	88	38
26	Västernorrlands län	1 462	739	565	5 424	6 746	4 725	10	—	—	1 264	174	120	225	—	—
27	Jämtlands län . . .	1 204	1 283	991	5 114	7 386	4 595	14	10	10	549	196	125	358	94	94
28	Västerbottens län .	783	536	369	2 508	3 700	2 397	13	—	—	338	140	98	38	1	—
29	Norrbottens län . .	1 631	569	467	5 225	7 443	4 407	515	56	46	693	287	264	94	444	444
	Kvinnliga avdeln.															
1	Stockholms stad . .	2 496	914	904	—	—	—	1	—	—	737	423	340	31	2	2
2	Stockholms län . .	410	1 120	833	—	—	—	—	—	—	133	88	86	45	146	126
3	Uppsala län	250	423	175	—	—	—	—	—	—	5	1	1	9	—	—
4	Södermanlands län .	213	310	165	1	2	2	—	—	—	173	51	45	—	—	—
5	Östergötlands län .	173	743	571	—	—	—	—	—	—	87	234	209	22	—	—
6	Norrköping	15	75	73	—	—	—	—	—	—	4	76	66	—	—	—
7	Jönköpings län . .	221	358	150	—	—	—	—	—	—	8	126	123	2	—	—
8	Kronobergs län . .	329	319	85	6	6	6	—	—	—	3	—	—	5	2	2
9	Kalmar län	134	286	133	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	1	1
10	Gotlands län . . .	71	242	70	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län . . .	225	388	179	—	16	16	—	—	—	105	25	25	2	20	12
12	Kristianstads län .	569	1 030	563	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—
13	Malmöhus l.: Malmö	302	415	344	—	—	—	—	—	—	134	21	20	113	—	—
14	Hälsingborg . . .	85	228	221	—	—	—	—	—	—	35	—	—	11	—	—
15	Länet i övrigt . .	931	1 584	1 301	—	2	2	—	—	—	2	7	7	28	1	1
16	Hallands län . . .	179	307	199	—	—	—	—	—	—	14	3	3	—	—	—
17	Göteborgs stad . .	399	202	195	—	—	—	—	—	—	195	33	33	187	3	3
18	Göteborgs o. Bohus l.	78	196	126	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	1
19	Älvsborgs län . . .	77	119	82	—	—	—	—	—	—	1	30	30	1	—	—
20	Skaraborgs län . .	346	708	384	—	—	—	—	—	—	6	27	27	84	6	3
21	Värmlands län . .	125	429	141	—	—	—	—	—	—	—	31	31	—	—	—
22	Örebro län	196	245	71	—	—	—	—	—	—	23	10	—	1	1	1
23	Västmanlands län .	196	324	190	—	1	1	—	—	—	83	29	20	—	—	—
24	Kopparbergs län . .	110	364	167	—	—	—	—	—	—	1	14	14	5	2	2
25	Gävleborgs län . .	316	385	194	—	—	—	—	—	—	1	16	16	12	2	2
26	Västernorrlands län	190	472	185	—	—	—	—	—	—	3	—	—	4	—	—
27	Jämtlands län . . .	437	817	384	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—
28	Västerbottens län .	243	521	178	39	29	28	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län . .	126	433	110	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Trävaruindustri			Pappers- o. grafisk industri			Livsmedelsindustri			Textil- o. beklädnadsindustri			Läder-, hår- o. gummiindustri			Kemisk-teknisk industri			
Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	
3 083	452	401	1 174	119	98	5 000	2299	2172	1 523	161	149	2 449	230	184	563	59	53	1
804	215	189	284	12	10	435	55	47	44	25	19	196	55	48	59	7	7	2
792	108	87	73	8	7	532	41	37	102	2	1	263	10	10	3	5	5	3
1 834	235	222	76	10	10	329	34	30	396	64	60	189	11	8	9	—	—	4
2 988	616	586	895	308	296	483	218	211	293	103	100	345	173	151	3	4	3	5
838	176	164	460	17	16	501	164	155	906	241	186	309	38	27	134	36	35	6
9 386	1479	1 456	314	27	25	309	45	33	264	105	96	1 421	188	182	451	54	51	7
3 223	342	334	97	8	6	192	28	23	25	7	6	383	41	41	2	1	—	8
10 123	2530	2 516	633	30	30	725	95	76	83	2	—	265	77	75	234	182	172	9
20	—	—	—	1	1	33	27	18	1	3	1	9	4	2	—	—	—	10
959	120	98	157	—	—	371	82	67	63	10	4	139	30	19	6	—	—	11
2 487	310	293	55	1	1	444	89	76	170	42	39	160	291	280	35	55	43	12
1 247	136	131	183	14	12	1 234	42	39	812	52	51	983	46	42	618	73	73	13
248	33	31	167	1	1	593	26	22	246	4	4	511	42	28	29	1	1	14
745	129	112	75	—	—	1 461	341	330	407	28	24	1 038	80	66	142	84	84	15
928	70	68	253	4	4	503	21	20	1 025	48	47	303	20	17	—	—	—	16
5 665	154	145	1 452	68	56	1 871	163	134	1 630	117	84	1 612	90	70	362	59	49	17
711	647	636	836	11	11	652	78	63	795	73	60	328	41	32	383	38	38	18
1 863	301	285	336	106	98	544	79	69	3 266	954	864	571	114	103	339	34	32	19
1 871	376	351	56	4	4	534	233	184	236	36	26	205	89	58	428	150	150	20
3 108	180	157	509	12	12	433	92	58	306	12	10	483	52	46	27	1	—	21
1 574	361	347	335	20	18	494	63	57	267	45	43	3 996	213	175	200	473	464	22
387	100	71	32	2	2	282	60	46	56	14	9	123	9	5	—	—	—	23
841	151	120	1 057	72	71	453	138	129	37	6	4	86	43	33	11	1	1	24
2 406	282	278	1 290	4	4	792	55	50	229	14	13	165	55	49	2	4	2	25
9 832	268	260	5 636	200	198	690	46	41	94	22	16	248	12	11	35	1	1	26
228	80	79	198	10	9	255	113	99	34	9	7	72	58	27	6	—	—	27
1 490	132	120	314	38	38	207	53	36	22	14	10	67	79	29	1	4	4	28
1 890	176	165	102	1	—	226	115	106	31	7	5	79	22	17	3	3	3	29
69	3	2	792	595	498	2 715	783	628	5 619	2 001	1 391	530	154	105	360	307	280	1
—	—	—	46	37	37	621	152	126	370	163	130	27	26	23	75	36	36	2
—	—	—	3	5	5	221	39	31	879	42	29	51	—	—	7	1	—	3
65	—	—	71	48	41	68	37	31	625	80	74	51	—	—	14	35	4	4
16	7	7	32	27	19	314	197	164	906	265	247	59	52	49	22	5	5	5
—	—	—	59	22	17	585	108	93	1 578	307	211	19	3	1	18	8	8	6
156	16	16	39	35	33	103	68	38	1 630	344	283	438	60	51	228	50	46	7
14	—	—	21	23	14	27	37	19	71	56	56	58	6	6	2	—	—	8
221	80	80	27	2	1	448	137	131	250	53	50	25	1	—	207	127	117	9
—	—	—	—	—	—	11	32	17	21	26	15	1	1	1	—	—	—	10
—	—	—	17	6	5	324	321	290	508	142	116	8	1	1	46	20	19	11
16	—	—	15	5	4	233	199	137	667	148	119	28	24	24	11	12	12	12
50	—	—	293	166	158	1 044	221	164	4 993	632	507	1 226	68	50	49	4	4	13
—	—	—	45	9	9	448	50	35	908	59	56	234	46	31	4	—	—	14
10	1	1	40	14	13	158	84	45	1 624	177	125	796	335	319	14	6	6	15
—	—	—	37	5	4	98	35	27	2 201	122	104	438	34	32	1	1	1	16
21	7	6	366	111	105	2 407	699	668	8 680	764	645	517	50	44	97	59	59	17
—	—	—	80	20	20	337	198	174	1 416	408	365	71	31	23	177	146	144	18
1	—	—	23	—	—	155	121	97	3 856	1 566	1 020	126	43	35	7	5	5	19
26	3	2	17	7	6	91	71	44	355	114	74	113	9	8	400	553	527	20
4	2	2	10	—	—	135	45	20	704	173	143	115	8	8	8	17	11	21
1	1	—	56	32	31	909	195	172	2 219	524	490	4 344	275	220	326	544	528	22
5	—	—	18	8	7	68	53	42	248	95	75	30	6	3	5	21	21	23
—	—	—	12	—	—	186	77	53	146	60	52	18	16	13	103	61	59	24
3	—	—	8	1	1	435	47	35	1 114	27	26	19	5	4	21	30	29	25
—	—	—	43	—	—	133	30	25	261	71	60	38	5	3	—	—	—	26
—	—	—	1	—	—	62	48	34	82	25	24	1	—	—	44	7	7	27
—	—	—	3	3	3	166	41	18	132	55	40	2	—	—	3	1	1	28
—	—	—	5	1	1	39	24	10	58	18	15	2	—	—	3	—	—	29

	Arbetsförmedlingsanstalter	Byggnadsverksamhet			Kraft- o. värmeproduktion			Sjöfart och fiske			Kontorsarbete			Affärs- och lagerarbete		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdeln.															
1	Stockholms stad . .	32 790	1 989	1 889	428	181	165	6 450	3 653	3 574	4 166	810	590	12 082	2 793	2 586
2	Stockholms län . .	5 527	697	649	79	27	22	421	107	99	131	49	35	742	116	100
3	Uppsala län	2 294	876	859	28	6	5	73	—	—	208	61	57	414	50	45
4	Södermanlands län .	2 370	392	373	52	3	3	722	412	406	80	15	12	243	54	48
5	Östergötlands län .	4 367	1 518	1 455	134	45	41	417	149	145	262	90	68	705	135	115
6	Norrköping	3 985	419	391	87	28	27	1 533	530	489	212	39	28	1 113	322	308
7	Jönköpings län . . .	2 003	763	741	118	23	22	74	1	1	134	42	36	391	68	63
8	Kronobergs län . .	1 631	535	528	19	10	10	22	—	—	39	14	14	111	23	23
9	Kalmar län	2 153	365	361	51	11	9	3 015	948	899	148	35	25	329	35	27
10	Gotlands län . . .	222	135	89	10	2	2	566	305	256	13	5	2	43	6	1
11	Blekinge län . . .	3 074	1 242	1 224	104	31	26	3 227	1 332	1 266	110	19	13	244	47	33
12	Kristianstads län .	2 522	450	412	43	11	10	1 203	231	192	74	29	25	542	163	156
13	Malmöhus l.: Malmö	18 740	683	678	368	23	22	3 584	1 587	1 515	1 295	249	209	3 095	170	162
14	Hälsingborg . . .	3 088	180	176	33	5	5	4 596	1 895	1 870	118	33	22	576	45	41
15	Länet i övrigt . .	5 795	1 565	1 523	117	80	78	2 746	1 713	1 610	137	70	70	1 095	481	477
16	Hallands län . . .	1 873	368	352	25	6	6	1 290	670	624	54	18	17	417	24	22
17	Göteborgs stad . . .	18 847	845	815	292	200	200	22 377	9 465	9 213	2 362	393	288	6 790	453	439
18	Göteborgs o. Bohus l.	4 586	1 807	1 777	42	26	26	2 120	1 462	1 269	66	35	28	346	32	18
19	Älvsborgs län . . .	5 300	962	896	76	14	13	199	41	40	197	49	45	774	104	91
20	Skaraborgs län . .	2 480	1 048	989	31	14	8	234	77	71	138	67	58	348	75	70
21	Värmlands län . .	4 188	2 187	2 154	148	31	31	558	378	370	182	55	55	598	57	51
22	Örebro län	4 198	723	677	76	14	12	133	8	8	251	78	73	535	78	71
23	Västmanlands län .	2 266	379	355	24	2	2	441	195	177	71	18	13	219	56	44
24	Kopparbergs län . .	1 118	623	601	37	13	10	12	1	1	122	28	21	222	24	21
25	Gävleborgs län . .	2 585	616	613	83	2	2	1 540	733	689	128	20	16	551	48	46
26	Västernorrlands län	9 530	1 988	1 964	205	20	18	2 433	767	741	148	20	14	682	15	13
27	Jämtlands län . . .	3 557	1 289	1 254	43	27	27	48	16	15	469	41	40	281	78	71
28	Västerbottens län .	2 574	1 165	1 165	24	1	1	357	196	175	107	30	23	201	42	31
29	Norrbottens län . .	5 871	6 341	6 118	59	24	24	754	568	509	98	75	69	128	56	49
	Kvinnliga avdeln.															
1	Stockholms stad . .	13	7	4	—	—	—	1 702	834	795	3 987	1 318	1 091	3 888	1 857	1 419
2	Stockholms län . .	2	—	—	—	—	—	41	—	—	174	63	54	377	177	126
3	Uppsala län	—	—	—	—	—	—	—	2	—	301	128	123	123	56	40
4	Södermanlands län .	17	4	4	—	—	—	3	1	1	102	23	19	308	89	72
5	Östergötlands län .	—	—	—	—	—	—	9	16	13	401	161	149	381	152	105
6	Norrköping	—	—	—	—	—	—	16	10	10	186	47	40	339	115	73
7	Jönköpings län . .	—	—	—	—	—	—	4	—	—	150	59	49	241	72	54
8	Kronobergs län . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36	16	15	61	14	11
9	Kalmar län	12	—	—	—	—	—	20	27	23	155	44	42	295	61	51
10	Gotlands län . . .	—	—	—	—	—	—	25	18	14	37	14	11	129	64	49
11	Blekinge län	—	—	—	—	—	—	1	—	—	186	38	33	457	172	146
12	Kristianstads län .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	156	58	53	523	151	121
13	Malmöhus l.: Malmö	—	—	—	—	—	—	41	7	6	1 590	337	318	2 568	554	511
14	Hälsingborg . . .	—	2	2	—	—	—	31	9	9	96	48	47	324	96	93
15	Länet i övrigt . .	—	6	6	—	—	—	32	27	27	244	96	91	390	160	134
16	Hallands län . . .	—	—	—	—	—	—	10	2	2	92	34	34	281	81	77
17	Göteborgs stad . . .	6	—	—	—	—	—	643	185	148	2 551	298	249	2 465	627	542
18	Göteborgs o. Bohus l.	—	2	2	—	—	—	19	13	10	150	61	58	295	92	65
19	Älvsborgs län . . .	1	—	—	—	—	—	8	—	—	241	102	72	374	149	81
20	Skaraborgs län . .	—	—	—	—	—	—	1	1	1	140	75	72	229	64	51
21	Värmlands län . . .	—	—	—	—	—	—	7	9	6	247	59	57	208	94	69
22	Örebro län	—	—	—	—	—	—	11	17	16	316	128	120	465	230	210
23	Västmanlands län .	—	4	3	—	—	—	—	2	2	263	60	54	445	176	146
24	Kopparbergs län . .	5	3	—	—	—	—	—	—	—	118	40	32	317	114	90
25	Gävleborgs län . .	—	—	—	—	—	—	10	7	7	101	27	25	315	64	54
26	Västernorrlands län	—	—	—	—	—	—	81	30	27	209	47	44	320	65	52
27	Jämtlands län . . .	—	—	—	—	—	—	—	2	1	460	187	183	254	98	91
28	Västerbottens län .	—	1	—	—	—	—	3	14	7	248	55	49	250	74	56
29	Norrbottens län . .	—	—	—	—	—	—	5	13	8	208	84	80	161	48	39

Landtransport			Hotell- och restaurang-rörelse			Allmän tjänst o. fria yrken			Husligt arbete			Diversearbete			Ung-dom ut. utb.	
Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	
12 771	9 776	8 873	2 474	324	297	4 772	4 416	4 033	734	64	64	5 108	20 673	20 670	3 141	1
1 460	859	665	92	41	33	126	304	294	102	112	75	2 846	2 360	2 318	926	2
837	391	338	57	23	21	2 314	1 132	1 050	13	18	14	1 393	797	756	396	3
496	496	425	53	35	28	67	257	252	8	30	27	1 300	701	698	292	4
1 384	977	707	88	42	36	440	1 005	972	51	59	51	2 209	824	810	818	5
4 606	3 941	3 735	88	40	33	186	436	430	20	4	3	508	286	285	687	6
647	453	408	97	25	24	870	795	785	3	23	17	2 117	758	751	222	7
324	144	128	37	29	25	68	297	292	6	11	9	803	266	263	278	8
813	1 028	978	109	61	57	172	709	691	9	20	18	3 119	862	838	247	9
191	154	100	15	13	10	24	66	63	4	3	3	423	305	277	12	10
974	1 516	1 303	57	53	25	89	432	418	17	19	10	4 873	2 068	2 017	315	11
768	557	511	119	75	59	126	461	457	11	12	8	1 604	841	805	454	12
4 316	2 086	1 919	1 060	609	592	353	1 366	1 358	47	11	10	5 224	2 278	2 278	1 546	13
1 585	913	807	151	33	17	217	539	539	20	8	7	1 483	166	166	474	14
1 331	1 685	1 554	86	31	27	1 877	1 038	972	7	7	7	4 923	1 914	1 902	675	15
530	366	349	71	18	14	97	184	184	10	1	1	985	592	569	226	16
11 053	9 758	9 078	1 935	1 031	990	2 245	2 635	2 586	110	35	27	7 956	10 998	10 972	3 945	17
1 147	698	608	77	58	25	108	356	348	3	12	11	3 871	1 083	1 054	826	18
1 266	1 006	918	195	63	52	199	680	660	11	26	20	2 478	1 468	1 459	412	19
796	621	559	90	63	49	150	333	322	6	34	27	1 713	1 307	1 297	588	20
798	398	377	84	41	39	472	813	790	7	29	23	1 366	813	788	338	21
1 054	607	531	110	59	49	136	359	348	15	16	15	1 438	1 186	1 154	763	22
546	602	491	64	51	34	226	274	265	1	22	20	1 112	815	786	429	23
376	223	148	83	61	42	445	476	452	21	34	28	2 535	1 040	992	222	24
1 476	445	386	99	36	30	247	681	669	29	28	23	3 186	1 510	1 497	528	25
2 035	470	402	86	19	17	674	858	845	9	9	7	3 318	757	754	1 125	26
577	456	397	121	84	80	1 320	1 003	984	6	13	11	1 105	517	507	756	27
610	583	488	32	21	18	909	873	839	10	13	11	1 876	454	451	879	28
1 418	770	686	40	38	27	463	1 318	1 291	2	23	21	6 331	1 759	1 738	1 600	29
827	1 569	1 022	12 303	8 987	7 927	6 296	3 680	2 469	30 031	36 548	26 864	39	—	—	4 072	1
45	90	59	678	1 132	722	486	604	369	9 616	11 766	8 518	138	4	4	957	2
82	66	48	424	579	378	1 923	877	745	2 851	3 107	2 121	182	58	58	693	3
112	106	81	628	552	425	300	291	212	3 339	2 894	1 952	14	—	—	681	4
46	150	104	821	924	706	1 280	726	621	6 593	5 522	4 064	158	4	3	961	5
54	69	48	301	268	157	152	117	70	1 665	1 310	860	—	—	—	639	6
82	78	62	795	777	631	914	661	602	3 980	2 829	2 080	100	—	—	365	7
16	17	12	300	370	223	127	204	161	1 526	1 723	1 082	6	—	—	103	8
87	70	52	796	749	584	700	370	306	3 879	3 085	2 453	11	1	1	515	9
52	48	36	192	224	129	125	114	79	1 054	1 077	735	—	—	—	9	10
217	208	145	953	1 148	838	477	393	334	4 704	4 190	3 338	28	8	8	779	11
68	87	64	1 481	1 703	1 161	435	266	208	4 790	4 674	3 124	5	—	—	717	12
1	261	174	3 057	2 128	1 897	731	704	572	10 102	9 777	8 132	7	—	—	1 897	13
65	95	70	466	517	433	203	185	172	2 412	1 737	1 431	95	—	—	563	14
107	147	104	733	997	680	2 334	738	651	5 530	4 975	3 565	262	—	—	718	15
60	66	45	741	444	370	316	187	167	2 307	1 732	1 289	—	—	—	576	16
208	460	441	3 958	2 689	2 447	2 756	2 049	1 726	11 981	12 967	11 032	1	—	—	3 798	17
15	21	17	492	601	447	279	295	236	2 320	2 046	1 490	71	—	—	457	18
15	14	9	868	890	551	624	778	560	4 921	4 048	3 314	2	—	—	410	19
53	49	43	424	628	496	433	512	406	4 141	3 618	2 651	23	1	1	469	20
45	78	61	697	805	595	1 165	871	781	4 843	4 695	3 418	46	—	—	555	21
136	327	290	1 430	1 190	955	672	744	578	6 039	4 688	3 478	2	54	54	998	22
121	183	135	798	913	699	469	419	334	4 875	3 915	2 910	27	—	—	708	23
81	77	53	1 466	1 327	918	1 321	740	585	4 210	3 682	2 518	3	1	1	350	24
95	96	73	1 004	767	576	439	429	350	3 657	2 810	1 947	77	—	—	691	25
76	56	53	804	718	624	1 101	502	449	6 780	4 397	3 719	14	—	—	323	26
55	54	52	1 570	1 573	1 325	2 330	1 231	1 197	2 840	2 290	1 791	9	2	2	125	27
46	37	22	611	449	366	1 419	856	776	2 979	2 399	1 976	83	—	—	91	28
7	15	9	1 005	1 078	860	962	1 207	1 157	2 281	2 138	1 470	247	—	—	611	29

Tab. C. Verksamheten inom olika yrkesgrupper under år 1940.

Yrkesgrupper	Manliga avdelningen				Kvinnliga avdelningen				Tillsammans				Ansökningar per 100 lediga platser		
	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Män	Kv.	S:a
Jordbruk och skogshushållning	**63 106**	**97 745**	**134 890**	**85 975**	**5 326**	**9 488**	**14 013**	**8 428**	**68 432**	**107 233**	**148 903**	**94 403**	**72**	**68**	**72**
Jordbruk	40 860	66 231	64 888	46 394	5 285	9 442	13 957	8 373	46 145	75 673	78 845	54 767	102	68	96
Skogshushållning	22 246	31 514	70 002	39 581	41	46	56	55	22 287	31 560	70 058	39 636	45	.	45
Industri och hantverk	**142 283**	**395 228**	**80 245**	**72 686**	**28 465**	**71 542**	**18 743**	**15 312**	**170 748**	**466 770**	**98 988**	**87 998**	**493**	**382**	**472**
Malmbrytning	923	1 494	841	675	1	1	—	—	924	1 495	841	675	178	.	178
Metall- och maskinindustri	24 682	56 770	19 544	15 515	895	1 758	1 245	1 096	25 577	58 528	20 789	16 611	290	141	282
Jord- och stenindustri	10 267	30 950	4 906	4 379	292	571	186	155	10 559	31 521	5 092	4 534	631	307	619
Trävaruindustri	24 587	71 571	10 159	9 702	212	678	120	116	24 799	72 249	10 279	9 818	705	565	703
Pappers- och grafisk industri	7 118	17 049	1 108	1 038	1 001	2 179	1 182	1 032	8 119	19 228	2 290	2 070	1 539	184	840
Livsmedelsindustri	6 232	20 578	4 895	4 428	4 763	12 541	4 149	3 368	10 995	33 119	9 044	7 796	420	302	366
Textil- och beklädnadsindustri	4 824	13 363	2 220	1 938	16 369	42 121	8 517	6 542	21 193	55 484	10 737	8 480	602	495	517
Läder-, hår- och gummiindustri	5 952	16 998	2 213	1 835	3 634	9 385	1 259	1 053	9 586	26 383	3 472	2 888	768	745	760
Kemisk-teknisk industri	1 282	4 085	1 329	1 271	1 274	2 252	2 056	1 929	2 556	6 337	3 385	3 200	307	110	187
Byggnadsverksamhet	55 437	159 534	32 150	31 078	24	56	29	21	55 461	159 590	32 179	31 099	496	.	496
Kraft- och värmeproduktion	979	2 836	880	827	—	—	—	—	979	2 836	880	827	322	—	322
Sjöfart och fiske	**24 766**	**61 145**	**27 440**	**26 224**	**838**	**2 723**	**1 246**	**1 133**	**25 604**	**63 868**	**28 686**	**27 357**	**223**	**219**	**223**
Handel, samfärdsel och allmän tjänst	**46 854**	**128 584**	**77 289**	**70 996**	**49 628**	**103 367**	**69 944**	**56 269**	**96 482**	**231 951**	**147 233**	**127 265**	**166**	**148**	**158**
Kontorsarbete	4 922	11 520	2 487	1 966	6 394	13 145	3 707	3 264	11 316	24 665	6 194	5 230	463	355	398
Affärs- och lagerarbete	10 673	33 817	5 650	5 222	8 089	16 783	5 766	4 628	18 762	50 600	11 416	9 850	599	291	443
Landtransport	19 184	56 185	41 979	37 869	1 558	2 874	4 594	3 384	20 742	59 059	46 573	41 253	134	63	127
Hotell- och restaurangrörelse	2 396	7 670	3 077	2 750	17 844	39 796	35 127	28 120	20 240	47 466	38 204	30 870	249	113	124
Litterärt och konstnärligt arbete	1 138	3 650	485	451	312	677	151	140	1 450	4 327	636	591	753	448	680
Förvaltning och undervisning	7 579	13 143	21 885	21 517	7 402	15 326	9 633	9 373	14 981	28 469	31 518	30 890	60	159	90
Sjukvård och hygien	962	2 599	1 726	1 221	8 029	14 766	10 966	7 360	8 991	17 365	12 692	8 581	151	135	137
Husligt arbete	**390**	**1 292**	**696**	**568**	**61 856**	**156 246**	**150 639**	**113 322**	**62 246**	**157 538**	**151 335**	**113 890**	**186**	**104**	**104**
Diversearbete	**24 357**	**77 203**	**59 398**	**58 852**	**1 132**	**1 650**	**133**	**132**	**25 489**	**78 853**	**59 531**	**58 984**	**130**	**1 241**	**132**
Ungdom utan särsk. utbildning	**13 358**	**23 120**	—	—	**13 990**	**23 831**	—	—	**27 348**	**46 951**	—	—	.	.	.
Tillsammans	315 114	784 317	379 958	315 301	161 235	368 847	254 718	194 596	476 349	1153164	634 676	509 897	206	145	182

lig uppgång. Denna uppgång är till det väsentliga betingad av att platstillsättningen inom skogsbruket mer än fördubblats sedan föregående år. Även industrigruppen visade en markerad ökning. Att tillbakagång ägt rum för sjöfartsnäringen är helt naturligt med hänsyn till den rådande avspärrningen.

Enligt de i tab. C meddelade absoluta talen, uppvisa flertalet grupper ökat antal lediga och tillsatta platser i förhållande till föregående år. Inom industrigruppen redovisas nästan undantagslöst kraftigt stegrade förmedlingssiffror. Under hela året ha vissa industrigrenar haft full sysselsättning och i stor omfattning lidit brist på yrkeskunnig arbetskraft. Detta gäller framför allt mekaniska verkstäder, skeppsvarv och elektriska verkstäder. Även de för hemmamarknaden arbetande konsumtionsvaruindustrierna ha i det stora hela kunnat bereda sina arbetare sammanhängande arbete. Inom textilindustrin har emellertid på grund av råvarubrist korttidsarbete i ökad omfattning måst tillgripas. Permitteringar och avskedanden ha i stor utsträckning förekommit inom trävaruindustrin samt vissa delar av massa- och pappersindustrierna. I viss grad har den ledigblivna arbetskraften kunnat placeras inom andra yrkesområden, exempelvis inom jord- och skogsbruk. Krisens skadeverkningar ha framträtt mest markerat inom byggnadsverksamheten. Särskilt under de sista månaderna av året har arbetsansökningarna inom de olika byggnadsfacken ökat mycket starkt.

Inom gruppen handel, samfärdsel och allmän tjänst är särskilt att anteckna minskad sysselsättning för de till landtransport hörande kategorierna samt för hotell- och restaurangpersonal. En kraftig uppgång för gruppen förvaltning och undervisning ägde rum, föranledd av den tidigare omnämnda omfattande utplaceringen i frivillig värnpliktstjänstgöring och luftbevakning. För jordbrukets vidkommande har tillgång och efterfrågan på arbetskraft ungefär motsvarat varandra. Vissa svårigheter ha emellertid uppstått i samband med betskötselns rationella bedrivande, men behovet på detta område har i det väsentliga kunnat tillgodoses dels genom de särskilda föranstaltningar, som arbetsförmedlingarna träffat i interlokal väg, dels genom beviljade permitteringar för till militärtjänstgöring inkallade. Tack vare dessa permitteringar kunde hösten 1940 omkring 1 500 man ställas till arbetsförmedlingens förfogande för deltagande i betupptagningsarbetet. Arbetet i skogarna har haft en betydande omfattning till följd av de utökade vedavverkningarna, som nödvändiggjorts genom den minskade importen av kol och koks. Som redan antytts, har man i görligaste mån sökt överföra till skogsarbete arbetskraft från andra områden, där brist på sysselsättning uppstått.

Antalet *ansökningar per 100 lediga platser* har under det senaste decenniet utgjort:

	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940
Jordbruk och skogshushållning	154	283	410	269	180	112	93	116	133	72
Industri och hantverk	1 167	2 219	3 123	1 723	1 375	991	682	621	413	472
Sjöfart och fiske	376	547	575	496	408	322	219	235	167	223
Handel och samfärdsel	204	403	611	416	278	208	161	146	125	158
Husligt arbete	104	130	139	115	98	94	88	87	88	104
Diverse arbete	344	841	955	757	644	413	170	226	246	132
Samtliga grupper	**251**	**487**	**685**	**479**	**365**	**262**	**187**	**196**	**173**	**182**

I jämförelse med år 1939 uppvisade flertalet grupper stigande relationstal och större eller mindre överskott på arbetskraft. Särskilt markerat var detta överskott inom industrigruppen, trots den förefintliga bristen på kvalificerade yrkesarbetare. Husligt arbete företedde nu första gången på flera år jämvikt mellan tillgång och efterfrågan på arbetskraft, under det att jordbruksgruppen till följd av den starka efterfrågan på skogsarbetare hade en så låg relationssiffra som 72. Tillfällighetsarbetare hade under redovisningsåret betydligt större sysselsättningsmöjligheter än vad annars brukar vara fallet.

Ungdomsförmedlingen. De siffror, som meddelas i tab. D, avse den totala förmedlingen av minderårig arbetskraft (under 18 år) vid samtliga förmedlingar. I anslutning till tabellen kan nämnas, att inalles hade 25 263 pojkar och 28 551 flickor inskrivits under året. Ansökningssiffrorna på såväl manliga som kvinnliga avdelningen ha visat en icke oväsentlig uppgång. Platstillgången för ynglingar visade också uppgång, medan sysselsättningsmöjligheterna för flickorna reducerats i jämförelse med föregående år. De tillsatta platsernas antal belöpte sig till cirka 43 700 eller 7 300 mera än föregående år. Förmedlingsresultatet från ungdomsförmedlingarna utgjorde 8·6 % av totalantalet tillsatta platser vid den allmänna förmedlingen.

Förhållandet mellan ansökningar och lediga platser har liksom tidigare för den manliga arbetskraften varit betydligt gynnsammare på ungdomsförmed-

Tab. D. Ungdomsförmedlingen under år 1940.

Månad	Manliga avdelningen				Kvinnliga avdelningen				Tillsammans			
	Ansökn. om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. per 100 led. pl.	Ansökn. om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. per 100 led. pl.	Ansökn. om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. per 100 led. pl.
Januari	2 563	2 199	1 351	117	3 077	1 903	1 325	162	5 640	4 102	2 676	137
Februari	2 182	1 900	1 097	115	2 865	1 998	1 329	143	5 047	3 898	2 426	129
Mars	2 520	1 992	1 236	127	2 880	2 144	1 379	134	5 400	4 136	2 615	131
April	2 733	2 807	1 468	97	3 325	2 732	1 756	122	6 058	5 539	3 224	109
Maj	2 875	2 909	1 645	99	3 241	2 446	1 678	133	6 116	5 355	3 323	114
Juni	5 872	3 715	2 986	158	5 554	3 591	2 891	155	11 426	7 306	5 877	156
Juli	4 965	3 137	2 669	158	4 501	2 643	2 086	170	9 466	5 780	4 755	164
Augusti	4 303	2 811	2 218	153	4 806	2 657	2 035	181	9 109	5 468	4 253	167
September	4 026	2 426	1 989	166	4 734	2 642	2 047	179	8 760	5 068	4 036	173
Oktober	4 089	2 628	2 127	156	5 112	2 531	2 074	202	9 201	5 159	4 201	178
November	3 295	1 924	1 592	171	4 570	2 236	1 807	204	7 865	4 160	3 399	189
December	2 826	1 728	1 511	164	2 931	1 753	1 393	167	5 757	3 481	2 904	165
Hela året 1940	**42 249**	**27 534**	**21 889**	**153**	**47 596**	**26 528**	**21 800**	**179**	**89 845**	**54 057**	**43 689**	**166**
1939	33 554	26 786	17 835	125	32 139	29 428	18 578	109	65 693	56 214	36 413	117
1938	33 623	24 560	16 667	137	33 305	28 037	18 109	119	66 928	52 597	34 776	127
1937	32 837	24 928	16 358	132	31 113	28 425	17 643	109	63 950	53 353	33 996	120
1936	36 394	23 735	16 860	153	31 318	26 099	16 421	120	67 712	49 834	33 281	136
I % av hela förmedlingen 1940	5·4	7·2	6·9	—	12·9	10·4	11·2	—	7·8	8·5	8·6	—
1939	4·9	9·1	7·1	—	11·2	10·9	10·1	—	6·7	9·9	8·4	—
1938	5·1	10·4	8·2	—	12·4	11·8	11·5	—	7·2	11·1	9·6	—
1937	5·1	10·0	7·8	—	13·2	12·7	12·3	—	7·2	11·8	9·6	—
1936	4·4	11·6	9·7	—	14·8	13·3	12·9	—	6·4	12·4	11·0	—

lingens område än inom arbetsförmedlingen i övrigt, detta närmast till följd av den livliga efterfrågan, som gjort sig gällande på ynglingar till affärer och kontor. I fråga om den kvinnliga arbetskraften har ett motsatt förhållande framträtt särskilt under de sista åren, så att genomsnittssiffran för flickorna numera icke obetydligt överstiger den för kvinnliga avdelningen i övrigt.

Student- och lärarförmedlingen. Efter utbyggandet av de intellektuella förmedlingarna under år 1938 voro under redovisningsåret liksom förut fyra studentförmedlingar och tolv lärarförmedlingar i verksamhet. Förmedlingsverksamhetens omfattning framgår av nedanstående tab. E.

Tab. E. Student- och lärarförmedlingen under år 1940.

Yrkesgrupper	Manliga avdelningen			Kvinnliga avdelningen			Tillsammans		
	Ansökn. om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Förvaltnings- o. domstolstjänst	628	353	218	145	175	172	773	528	390
Läroverkslärare	1 777	435	369	1 439	163	149	3 216	598	518
Folkskollärare	1 438	1 375	1 147	1 909	1 394	1 235	3 347	2 769	2 382
Småskollärarinnor	—	—	—	4 180	450	415	4 180	450	415
Yrkeslärare etc.	326	32	32	1 373	222	206	1 699	254	238
Privatlärare	2 275	876	852	1 431	300	280	3 706	1 176	1 132
Läkare	140	127	74	22	5	5	162	132	79
Idrottsledare, gymnaster	—	6	4	—	—	—	—	6	4
Journalister, översättare m. m.	177	56	53	100	52	50	277	108	103
Tolkar, guider etc.	30	15	15	6	3	3	36	18	18
Kontorsanställda	466	155	147	509	244	235	975	399	382
Agenter o. affärsbiträden	10	13	12	—	—	—	10	13	12
Musiker o. andra konstnärer	34	45	44	5	4	4	39	49	48
Annat arbete	457	133	127	270	145	144	727	278	271
Tillsammans år 1940	**7 758**	**3 621**	**3 094**	**11 389**	**3 157**	**2 898**	**19 147**	**6 778**	**5 992**
1939	6 618	3 378	2 999	6 876	2 417	2 169	13 494	5 795	5 168

Samtliga siffror visa, såsom framgår av tabellen, stegring sedan föregående år. Totalantalet lediga platser uppgick år 1940 till 6 778. Av dessa utgjorde icke mindre än 2 769 platser för folkskollärare, av vilka 2 382 tillsattes. Särskilt i fråga om manliga folkskollärare har brist varit rådande, detta närmast till följd av inkallelserna till beredskapstjänst, och mångenstädes har det varit förenat med stora svårigheter att skaffa vikarier för de sålunda utkallade. Såväl småskollärarinnor som pensionerade lärarkrafter ha måst anlitas. Platstillgången för småskollärarinnor har varit ytterst begränsad, och ansökningarna om arbete ha i det allra närmaste gått upp till det tiodubbla mot antalet lediga platser. Under gruppen yrkeslärare, inom vilken slöjdlärarna dominera, voro sysselsättningsmöjligheterna begränsade; däremot rådde brist på yrkeslärare i verkstadsarbete. Anmälda lediga vikariat vid läroverk uppgingo till 598; varav 518 platser tillsattes.

Arbetslösheten inom fackförbunden under år 1940.

Den på fackföreningarnas uppgifter grundade fortlöpande statistiken över arbetslösheten inom olika fackförbund, vars preliminära resultat för varje månad publiceras i denna tidskrift, har under 1940 omfattat i genomsnitt 734 000 arbetare eller ungefär 87 % av hela medlemsantalet i de rapporterande 30 fackförbunden (utom skogs- och flottningsarbetareförbundet 90 %). Motsvarande siffror föregående år voro 712 000 arbetare och 88 % av medlemsantalet. Rapportmaterialet, som tidigare insänts till socialstyrelsen för bearbetning, insändes numera till arbetsmarknadskommissionen, vilken bearbetar materialet i samband med andra månatliga uppgifter rörande läget å arbetsmarknaden. Inom de olika facken har det material, varpå denna månadsstatistik grundar sig, som framgår av det nyss sagda, icke varit alldeles fullständigt, då de till förbunden anslutna avdelningarna endast i viss utsträckning insänt månadsrapporter till arbetsmarknadskommissionen (socialstyrelsen). Rapporteringens omfattning framgår av följande tablå, där för varje förbund angivits dess genomsnittliga totala medlemsantal under året (a) och i statistiken redovisade arbetare i genomsnitt (b) samt i procent den del av förbundets hela medlemsantal, som i medeltal redovisats i statistiken under 1940 (c).

	a. Hela medlemsant. (1 000)	b. Redovisade arb. (1 000)	c. b i % av a
Beklädnadsarb.-förb.	27·7	27·5	99
Bleck- o. plåtslagareförb.	2·9	2·7	93
Bokbindareförb.	8·0	8·0	100
Bryggeriindustriarb.-förb.	7·5	7·3	97
Byggnadsträarb.-förb.	39·3	35·0	89
De förenade förbunden	13·1	11·6	89
Elektriska arbetareförb.	10·6	7·5	71
Gjutareförbundet	9·2	8·3	90
Grov- o. fabriksarb.-förb.	90·4	64·7	72
Gruvindustriarb.-förb.	9·7	9·0	93
Handelsarbetareförb.	40·2	40·2	100
Kommunalarbetareförb.	44·6	44·6	100
Lantarbetareförb.	39·2	36·6	93
Litografförbundet	2·9	2·8	97
Livsmedelsarbetareförb.	27·9	26·6	95
Metallindustriarb.-förb.	170·1	168·7	99
Murareförbundet	11·9	10·1	85
Målareförbundet	15·5	14·7	95
Pappersindustriarb.-förb.	35·8	32·1	90
Sadelm.- o. tapetserareförb.	3·7	3·7	100
Sko- o. läderindustriarb.-förb.	12·8	11·4	89
Skogs- o. flottn.-arb.-förb.	40·4	14·8	37
Stenindustriarb.-förb.	8·4	6·8	81
Sågverksind.-arb.-förb.	24·4	20·4	84
Textilarbetareförb.	38·6	38·6	100
Tobaksindustriarb.-förb.	2·4	2·4	100
Transportarb.-förb.	35·4	21·2	60
Träindustriarb.-förb.	29·0	21·7	75
Typografförbundet	11·7	11·7	100
Väg- o. vattenb.-arb.-förb.	26·4	23·3	88
Samtliga förbund	839·7	734·0	87
Utom skogs- o. flottningsarb.-förb.	799·3	719·2	90

Siffrorna växla, som synes, från 37 till 100 % av totala medlemsantalet, ett förhållande som givetvis måste beaktas, därest man på grundval av den pub-

licerade månadsstatistiken vill söka bedöma arbetslöshetens verkliga omfattning och fluktuationer dels inom varje fack för sig och dels inom samtliga förbund tillsammantagna.

Det absoluta antalet redovisade medlemmar och arbetslösa, varpå den sammanställda årsstatistiken grundar sig, framgår av tabellen å sid. 314—315. Den genomsnittliga arbetslöshetssiffran för samtliga förbund utgjorde i avrundat tal 89 200 och med borträknande av skogs- och flottningsarbetareförbundet 84 600. Som arbetslösa räknas sådana medlemmar, vilka på grund av arbetsbrist eller tillfällig orsak varit utan arbete och vilka enligt av förbunden tillämpade fristämplingsgrunder äro att betrakta såsom arbetslösa. Emellertid skola, i enlighet med särskilda anvisningar till uppgiftslämnarna, sådana medlemmar icke upptagas som arbetslösa, vilka på grund av förkortad arbetstid per dag eller per vecka av förbunden medgivits fristämpling en eller annan vecka i månaden. Icke heller skola som arbetslösa räknas medlemmar, som varit arbetslediga på grund av sjukdom, arbetskonflikt, värnplikt och semester.

Antalet arbetslösa i procent av det redovisade medlemsantalet i olika fackförbund framgår av tabellen å sid. 317. Årsmedeltalet för det relativa antalet arbetslösa inom de rapporterande fackförbunden har — med frånräknande av skogs- och flottningsarbetareförbundet — beräknats till 11·8 %. Vid beräkningen av dessa slutsiffror för den totala arbetslösheten under året har man icke tagit hänsyn till att rapporteringen i vissa fackförbund varit ofullständig, utan genomsnittssiffran är grundad på det redovisade medlemsantalet och arbetslösheten i de rapporterande avdelningarna av ovannämnda fackförbund. För att eliminera denna felkälla har den totala arbetslösheten i de rapporterande fackförbunden även beräknats på så sätt, att man utgått från antagandet, att arbetslösheten bland de icke rapporterande avdelningarna av fackförbunden överensstämmer med arbetslösheten bland de rapporterande. Det på detta sätt erhållna genomsnittliga antalet arbetslösa i samtliga förbund — utom skogs- och flottningsarbetareförbundet — uppgår till 99 900, vilket ger en arbetslöshetsprocent för året på 12·5 % i stället för den ovanstående, som var 11·8. Förskjutningarna under åren 1932—40 framgå av följande sammanställning:

	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940
Genomsnittl. antal medl., 1 000-tal .	531·0	529·9	533·4	551·1	589·8	638·6	688·1	771·0	799·8
Beräknat genomsnittl. antal arbetslösa, 1 000-tal	123·7	139·9	105·1	88·7	80·2	74·7	79·1	75·6	99·9
Beräknad arbetslöshetsprocent . . .	23·8	26·4	19·7	16·1	13·6	11·7	11·5	9·8	12·5

De sålunda framräknade årsmedeltalen för arbetslöshetsprocenten ligga, som synes, högre än de å sid. 317 publicerade, beroende på att de fackförbund, vilkas avdelningar ofullständigt fullgjort sin rapportering, som regel ha en hög arbetslöshet. Arbetslöshetsprocenten nådde sitt maximum år 1933 och har sedan sjunkit år från år fram till 1940, då på grund av de inträffade krisförhållandena läget på arbetsmarknaden försämrades och arbetslösheten i motsvarande grad ökade.

Antal redovisade medlemmar och arbetslösa

	Fackförbund	Antal redovisade medlem-								
		Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.
1	Beklädnadsarbetareförb.	26 475	27 297	27 103	27 164	27 209	27 444	27 422	27 601	27 525
2	Bleck- o. plåtslagareförb. . . .	2 809	2 852	2 762	2 724	2 678	2 684	2 687	2 770	2 709
3	Bokbindareförbundet	8 008	8 044	8 076	8 094	8 072	8 030	8 062	8 020	8 016
4	Bryggeriindustriarb.-förb. . . .	6 913	7 317	7 233	7 177	7 216	7 132	7 312	7 339	7 272
5	Byggnadsträarbetareförb. . . .	36 690	36 849	35 860	35 639	35 317	34 851	34 678	34 320	33 999
6	De förenade förbunden	11 045	11 124	11 191	11 280	11 870	11 401	11 895	11 640	11 823
7	Elektriska arbetareförb.	7 673	8 281	7 764	7 284	6 956	7 177	7 364	7 500	7 598
8	Gjutareförbundet	8 038	8 308	8 239	8 158	8 505	8 347	8 202	8 570	8 476
9	Grov- o. fabriksarb.-förb. . . .	68 006	68 098	65 180	64 813	64 944	64 723	64 172	64 205	63 370
10	Byggnadsind.-arb.	25 992	25 602	25 085	24 764	25 034	25 150	25 056	24 119	24 702
11	Byggnadsämnesind.-arb. . . .	14 008	13 989	12 824	12 933	12 433	12 346	12 601	12 567	12 650
12	Glasbruksarb.	3 948	4 037	3 649	3 315	3 658	3 479	3 835	3 961	3 905
13	Sockerfabriksarb.	4 427	4 285	4 226	4 217	4 259	4 304	4 254	4 463	4 603
14	Tändsticksarb.	1 443	1 478	1 487	1 483	1 422	1 352	1 333	1 320	1 301
15	Övriga arb.	18 188	18 707	18 469	18 101	18 158	18 092	17 093	17 775	16 209
16	Gruvindustriarbetareförb. . . .	8 094	9 018	9 222	7 853	9 151	9 018	9 161	9 412	9 399
17	Handelsarbetareförb.	38 815	39 302	39 610	39 837	40 032	40 234	40 390	40 518	40 636
18	Kommunalarbetareförb.	44 670	44 738	44 036	44 244	42 081	44 730	44 725	44 962	45 148
19	Lantarbetareförbundet	36 500	35 475	35 624	34 446	34 764	38 700	36 209	38 949	36 636
20	Litografförbundet	2 806	2 799	2 802	2 820	2 819	2 823	2 837	2 819	2 839
21	Livsmedelsarbetareförb.	25 873	26 643	26 010	25 659	25 982	26 430	26 213	26 813	27 098
22	Metallindustriarb.-förb.	164 592	166 125	166 709	166 770	166 984	167 825	167 633	169 855	170 649
23	Järnbruksarbetare	34 683	34 622	35 315	35 012	35 608	35 647	34 942	35 903	36 045
24	Verkstadsarbetare	129 909	131 503	131 394	131 758	131 376	132 178	132 691	133 952	134 604
25	Murareförbundet	10 876	9 895	10 472	10 207	10 147	10 113	10 091	10 183	10 135
26	Målareförbundet	15 970	15 898	15 576	15 115	14 875	14 440	14 346	14 308	14 110
27	Pappersindustriarb.-förb. . . .	33 129	33 006	32 620	31 549	30 768	32 632	31 973	32 136	32 108
28	Sadelm.- o. tapetseraref. . . .	3 670	3 574	3 713	3 651	3 714	3 701	3 696	3 712	3 710
29	Sko- o. läderindustriarb.-förb. .	11 057	11 137	11 402	11 381	11 433	11 352	11 243	11 382	11 457
30	Skogs- o. flottningsarb.-förb. . .	16 152	16 330	14 926	14 727	14 498	14 743	14 182	14 347	14 777
31	Stenindustriarbetareförb. . . .	7 836	7 173	7 151	6 397	6 837	6 801	6 649	6 535	6 665
32	Sågverksindustriarb.-förb. . . .	20 341	20 728	20 701	20 351	20 774	20 575	20 594	20 563	20 699
33	Textilarbetareförbundet	37 334	38 184	38 501	38 678	38 813	38 847	38 769	38 769	38 666
34	Tobaksindustriarb.-förb.	2 440	2 433	2 438	2 432	2 430	2 419	2 413	2 399	2 393
35	Transportarbetareförb.	21 554	21 317	21 915	21 215	21 696	21 008	21 019	20 941	21 135
36	Träindustriarbetareförb.	22 828	22 670	22 739	21 651	21 610	21 392	21 096	21 099	21 342
37	Typografförbundet	11 613	11 644	11 644	11 644	11 750	11 750	11 750	11 795	11 795
38	Väg- o. vattenb.-arb.-förb. . . .	23 193	23 420	23 176	23 710	23 875	23 571	22 905	23 206	23 974
39	Summa	**735 000**	**739 679**	**734 395**	**726 670**	**727 800**	**734 893**	**729 688**	**736 668**	**736 159**
40	Utom skogs- o. flottn.-arb.	**718 848**	**723 349**	**719 469**	**711 943**	**713 302**	**720 150**	**715 506**	**722 321**	**721 382**

månadsvis i olika fackförbund år 1940.

mar			Därav arbetslösa											
Okt.	Nov.	Dec.	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	
27 825	28 257	28 286	1 502	1 437	1 343	1 042	1 375	1 841	1 846	1 484	1 296	1 182	1 569	4 398	1
2 717	2 753	2 735	551	741	766	545	388	311	258	225	168	248	365	495	2
8 035	8 026	8 047	316	316	352	470	469	484	493	524	525	443	327	485	3
7 426	7 268	7 388	367	484	472	424	213	147	174	256	434	611	657	549	4
33 907	33 877	34 411	16 319	16 973	18 852	9 852	8 437	8 998	8 333	8 148	9 092	11 560	13 074	16 042	5
11 915	12 115	11 933	382	422	563	383	426	508	596	656	609	524	570	553	6
7 672	7 577	7 700	710	1 061	1 194	615	484	398	360	325	362	393	479	590	7
8 098	8 131	8 193	174	256	286	195	212	275	280	399	359	372	396	734	8
63 468	63 376	61 952	19 975	21 057	21 828	13 088	10 179	9 552	9 560	10 254	11 529	12 191	13 813	18 869	9
23 787	23 839	23 929	10 718	11 186	11 571	6 219	4 456	4 235	4 397	4 918	5 942	6 356	7 271	9 734	10
12 582	12 412	11 639	4 984	5 454	5 099	3 525	2 146	1 480	1 585	1 771	2 401	2 865	3 539	4 660	11
3 796	3 820	3 482	515	572	535	353	740	764	773	637	422	357	354	509	12
5 115	5 170	4 957	1 163	876	1 151	588	464	418	424	471	707	454	455	1 393	13
1 394	1 393	1 392	6	8	11	34	491	714	609	482	368	371	238	202	14
16 794	16 742	16 553	2 589	2 961	3 461	2 369	1 882	1 941	1 772	1 975	1 689	1 788	1 956	2 371	15
9 241	9 571	9 233	222	260	279	180	177	179	164	159	183	158	226	274	16
40 780	41 019	41 147	1 595	1 776	1 830	1 616	1 422	1 467	1 573	1 629	1 816	2 121	2 203	2 381	17
45 141	44 908	45 363	3 030	3 025	2 876	1 727	714	722	1 042	1 029	1 112	1 707	2 299	2 877	18
36 861	36 666	38 433	2 755	2 829	2 890	1 332	1 028	994	1 041	1 401	1 286	1 279	1 750	2 000	19
2 836	2 830	2 826	57	77	83	47	83	186	167	176	185	168	151	239	20
27 424	27 375	27 786	2 280	1 976	2 039	1 252	1 003	1 004	1 103	1 450	1 777	2 249	2 418	3 157	21
172 236	172 558	172 376	8 493	9 291	10 842	9 055	7 967	6 938	7 601	7 303	7 773	8 840	9 737	10 652	22
86 316	86 150	86 401	571	641	863	697	572	485	602	695	764	727	657	789	23
135 920	136 408	135 975	7 922	8 650	9 979	8 358	7 395	6 453	6 999	6 608	7 009	8 113	9 080	9 863	24
9 970	10 003	9 284	5 950	5 671	6 157	4 318	3 595	3 102	3 123	3 178	3 854	4 603	4 909	5 774	25
14 140	14 096	13 745	7 744	7 837	7 697	5 616	4 018	3 242	2 364	2 089	1 866	3 348	5 385	6 008	26
32 128	32 202	31 268	2 270	2 676	2 919	4 867	7 254	6 858	8 407	8 499	8 206	7 014	6 987	6 509	27
3 733	3 731	3 750	774	757	1 037	523	631	549	439	307	192	183	262	616	28
11 519	11 523	11 673	472	487	514	439	461	520	573	385	329	433	673	2 340	29
14 750	14 349	13 946	2 795	3 205	5 679	5 247	4 378	4 315	4 750	4 890	4 900	4 903	5 077	4 866	30
6 305	6 447	6 370	2 293	2 114	2 346	1 338	1 016	883	775	917	1 129	1 095	1 413	2 061	31
19 798	20 220	19 057	7 218	6 560	8 088	5 753	3 697	2 343	2 157	2 860	3 713	4 301	5 432	8 382	32
38 686	38 744	38 661	820	750	778	736	926	1 043	1 235	1 491	1 779	1 945	1 901	1 919	33
2 382	2 385	2 375	77	74	80	73	79	88	126	113	119	126	131	126	34
21 626	21 575	19 660	3 272	3 669	3 769	2 936	2 008	2 411	2 826	2 968	3 336	3 903	3 569	2 993	35
21 330	20 309	22 121	3 537	3 573	4 569	3 568	3 148	2 583	2 540	1 938	1 980	1 999	1 891	5 813	36
11 795	11 772	11 772	646	697	795	611	575	321	403	603	1 024	992	835	849	37
23 937	24 324	20 110	7 448	7 762	8 388	6 127	5 984	5 015	4 608	4 633	4 973	5 198	7 554	7 836	38
737 681	**737 987**	**731 601**	**104044**	**107813**	**119311**	**83 975**	**72 347**	**67 277**	**68 917**	**70 289**	**75 906**	**84 089**	**96 053**	**120 387**	39
722 931	**723 638**	**717 655**	**101249**	**104608**	**113632**	**78 728**	**67 969**	**62 962**	**64 167**	**65 399**	**71 006**	**79 186**	**90 976**	**115 521**	40

Utvecklingen på arbetsmarknaden månad för månad, sådan denna återspeglas i fackföreningsstatistiken, åskådliggöres i nedanstående tablå, vari arbetslöshetsprocenten angivits för åren 1935—1940.

År	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1935	22·3	20·1	18·5	16·0	12·1	11·3	9·9	10·2	10·9	12·7	14·9	21·3
1936	19·0	18·1	16·5	13·8	10·2	9·3	8·1	8·1	8·7	10·3	12·3	17·5
1937	16·3	14·8	14·5	11·2	8·3	7·7	6·4	6·2	6·8	8·3	11·1	17·8
1938	15·6	14·5	13·0	10·7	8·4	8·5	7·2	7·2	7·5	9·0	11·2	17·8
1939	14·9	13·0	11·7	9·0	6·3	5·6	4·8	5·0	6·3	8·0	10·4	15·2
1940	14·1	14·5	15·8	11·1	9·5	8·7	9·0	9·1	9·8	11·0	12·6	16·1

Den successiva försämringen av arbetslöshetssituationen under 1940 framträder vid en jämförelse med tidigare år. I januari 1940 var arbetslöshetsprocenten lägre än vid motsvarande tidpunkt åren 1935—1939, men fr. o. m. juli 1940 var den med undantag för december högre än åren 1936—1939 och endast obetydligt lägre än 1935.

Av de 30 fackförbund, för vilka uppgifter föreligga, hade det övervägande flertalet högre arbetslöshetssiffror än år 1939. Endast 6 förbund redovisade förbättring, i de flesta fall helt obetydlig; bland dessa må nämnas gruvindustriarbetareförbundet och lantarbetareförbundet. Inom övriga fack var ökningen av arbetslösheten mer eller mindre utpräglad och kom mest till synes inom sådana förbund, vilkas medlemmar äro sysselsatta i byggnadsverksamhet eller i yrken, som äro beroende av densamma.

Ordnas förbunden i arbetslöshetshänseende efter årsmedeltalens storlek, får man följande bild av situationen inom de olika facken.

	%		%		%
Murareförbundet	44·7	Transportarbetareförb.	14·8	Metallindustriarb.-förb.	5·2
Byggnadsträarbetareförb.	34·7	Träindustriarbetareförb.	14·3	Litografförbundet	4·8
Målareförbundet	32·4	Sadelm.- o. tapetseraref.	14·1	Lantarbetareförbundet	4·7
Skogs- o. flottn.-arb.-förb.	30·9	Elektriska arbetareförb.	7·7	De förenade förbunden	4·4
Väg- o. vattenb.-arb.-förb.	27·0	Livsmedelsarbetareförb.	6·8	Handelsarbetareförb.	4·4
Sågverksind.-arb.-förb.	24·8	Beklädnadsarbetareförb.	6·2	Tobaksindustriarb.-förb.	4·2
Grov- o. fabriksarb.-förb.	22·1	Typografförbundet	5·9	Kommunalarbetareförb.	4·1
Stenindustriarbetareförb.	21·4	Sko- o. läderindustriarb.-f.	5·6	Gjutareförbundet	4·0
Pappersindustriarb.-förb.	18·8	Bryggeriindustriarb.-förb.	5·5	Textilarbetareförbundet	3·3
Bleck- o. plåtslagareförb.	15·4	Bokbindareförbundet	5·4	Gruvindustriarbetareförb.	2·3

De stora skillnaderna i arbetstillgången mellan olika fack, som varit utmärkande för 1940, framträda tydligt i ovanstående sammanställning. Förbunden inom byggnadsbranschen och exportindustrin uppvisade mycket höga årsmedeltal, under det att årsmedeltalen för flertalet övriga fack voro relativt låga.

Antalet arbetslösa i olika fackförbund i procent av det redovisade medlemsantalet.

Fackförbund	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12	Årsmedeltal 1940	Årsmedeltal 1939
Beklädnadsarbetareförb.	5·7	5·3	5·0	3·8	5·1	6·7	6·7	5·4	4·7	4·2	5·6	15·5	6·2	4·7
Bleck- o. plåtslagareförb.	19·6	26·0	27·7	20·0	14·5	11·6	9·6	8·1	6·2	9·1	13·3	18·1	15·4	9·7
Bokbindareförbundet	3·9	3·9	4·4	5·8	5·8	6·0	6·1	6·5	6·5	5·5	4·1	6·0	5·4	2·7
Bryggeriindustriarbetareförb.	5·3	6·6	6·5	5·9	3·0	2·1	2·4	3·5	6·0	8·2	9·0	7·4	5·5	4·3
Byggnadsträarbetareförb.	44·5	46·1	52·6	27·6	23·9	25·8	24·0	23·7	26·7	34·1	38·6	46·6	34·7	21·3
De förenade förbunden	3·5	3·8	5·0	3·4	3·6	4·5	5·0	5·6	5·2	4·4	4·7	4·6	4·4	3·8
Elektriska arbetareförb.	9·3	12·8	15·4	8·4	7·0	5·5	4·9	4·3	4·8	5·1	6·3	7·7	7·7	4·4
Gjutareförbundet	2·2	3·1	3·5	2·4	2·5	3·3	3·4	4·7	4·2	4·6	4·9	9·0	4·0	3·4
Grov- o. fabriksarbetareförb.	29·4	30·9	33·5	20·2	15·7	14·8	14·9	16·0	18·2	19·2	21·8	30·5	22·1	17·4
Byggnadsind.-arb.	41·2	43·7	46·1	25·1	17·8	16·8	17·5	20·4	24·1	26·7	30·5	40·7	29·3	28·6
Byggnadsämnesind.-arb.	35·6	39·0	41·4	27·3	17·3	12·0	12·6	14·1	19·0	22·8	28·5	40·0	25·9	18·1
Glasbruksarb.	13·0	14·2	14·7	10·6	20·3	22·0	20·2	16·1	10·8	9·4	9·3	14·6	14·6	7·4
Sockerfabriksarb.	26·3	20·4	27·2	18·9	10·9	9·7	10·0	10·6	15·4	8·9	8·8	28·1	15·8	17·4
Tändsticksarb.	0·4	0·5	0·7	2·3	84·5	52·8	45·7	36·5	28·3	26·6	17·1	14·5	21·0	3·6
Övriga arb.	14·2	15·8	18·8	13·1	10·4	10·7	10·4	11·1	10·4	10·6	11·7	14·3	12·7	11·8
Gruvindustriarbetareförb.	2·7	2·9	3·0	2·3	1·9	2·0	1·8	1·7	1·9	1·7	2·4	3·0	2·3	5·2
Handelsarbetareförb	4·1	4·5	4·6	4·1	3·6	3·6	3·9	4·0	4·5	5·2	5·4	5·8	4·4	4·1
Kommunalarbetareförb.	6·8	6·8	6·5	3·9	1·7	1·6	2·3	2·3	2·5	3·8	5·1	6·3	4·1	4·2
Lantarbetareförbundet	7·5	8·0	8·1	3·9	3·0	2·6	2·9	3·6	3·5	3·5	4·8	5·2	4·7	6·2
Litografförbundet	2·0	2·8	3·0	1·7	2·9	6·6	5·9	6·2	6·5	5·9	5·3	8·5	4·8	1·3
Livsmedelsarbetareförb.	8·8	7·4	7·8	4·9	3·9	3·8	4·2	5·4	6·6	8·2	8·8	11·4	6·8	6·9
Metallindustriarbetareförb.	5·2	5·6	6·5	5·4	4·8	4·1	4·5	4·3	4·6	5·1	5·6	6·2	5·2	4·5
Järnbruksarbetare	1·6	1·9	2·4	2·0	1·6	1·4	1·7	1·9	2·1	2·0	1·8	2·2	1·9	2·2
Verkstadsarbetare	6·1	6·6	7·6	6·3	5·6	4·9	5·3	4·9	5·2	6·0	6·7	7·3	6·0	5·1
Murareförbundet	54·7	57·3	58·8	42·3	35·4	30·7	30·9	31·2	38·0	46·2	49·1	62·2	44·7	15·9
Målareförbundet	48·5	49·3	49·4	37·2	27·0	22·5	16·5	14·6	13·2	23·7	38·2	43·7	32·4	18·5
Pappersindustriarbetareförb.	6·9	8·1	8·9	15·4	23·6	21·0	26·3	26·4	25·6	21·8	21·7	20·8	18·8	10·8
Sadelm.- o. tapetserareförb.	21·1	21·2	27·9	14·3	17·0	14·8	11·9	8·3	5·2	4·9	7·0	16·4	14·1	6·1
Sko- o. läderindustriarb.-förb.	4·3	4·4	4·5	3·9	4·0	4·6	5·1	3·4	2·9	3·8	5·8	20·0	5·6	4·9
Skogs- o. flottn.-arbetareförb.	17·3	19·6	38·0	35·6	30·2	29·3	33·5	34·1	33·2	33·2	35·4	34·9	30·9	44·2
Stenindustriarbetareförb.	29·3	29·5	32·8	20·9	14·9	13·0	11·7	14·0	16·9	17·4	21·9	32·4	21·4	16·5
Sågverksindustriarbetareförb.	35·5	31·6	39·1	28·3	17·8	11·4	10·5	13·9	17·9	21·7	26·9	44·0	24·8	31·2
Textilarbetareförbundet	2·2	2·0	2·0	1·9	2·4	2·7	3·2	3·8	4·6	5·0	4·9	5·0	3·3	2·8
Tobaksindustriarbetareförb.	3·2	3·0	3·3	3·0	3·3	3·6	5·2	4·7	5·0	5·3	5·5	5·3	4·2	2·6
Transportarbetareförb.	15·2	17·2	17·2	13·8	9·3	11·5	13·4	14·2	15·8	18·0	16·5	15·2	14·8	10·7
Träindustriarbetareförb.	15·5	15·8	20·1	16·5	14·6	12·1	12·0	9·2	9·3	9·4	9·3	26·3	14·3	9·1
Typografförbundet	5·6	6·0	6·8	5·2	4·9	2·7	3·4	5·1	8·7	8·4	7·1	7·2	5·9	3·3
Väg- o. vattenb.-arbetareförb.	32·1	33·1	36·2	25·8	25·1	21·3	20·1	20·0	20·7	21·7	31·1	39·0	27·0	25·9
Summa	14·2	14·6	16·2	11·6	9·9	9·2	9·4	9·5	10·3	11·4	13·0	16·5	12·2	10·0
Utom skogs- o. flottn.-arb.	14·1	14·5	15·8	11·1	9·5	8·7	9·0	9·1	9·8	11·0	12·6	16·1	11·8	9·2

Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden.

A. Arbetsförmedlingsverksamheten.

Tab. 1. Översikt av verksamheten vid de olika arbetsförmedlingsanstalterna under februari 1941.

Arbetsförmedlingsanstalter	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			Ansökningar per 100 led. pl.
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
Stockholms stad	17 444	10 289	10 101	6 816	4 145	3 128	24 260	14 434	13 229	168
Stockholms län	3 948	1 190	967	963	987	595	4 911	2 177	1 562	226
Uppsala län	1 667	614	385	724	357	253	2 391	971	638	246
Södermanlands län	2 215	600	446	708	315	223	2 923	915	669	319
Östergötlands län	2 235	1 514	848	1 107	773	524	3 342	2 287	1 372	146
Norrköping	2 167	683	573	532	170	105	2 699	853	678	316
Jönköpings län	2 207	749	568	852	477	284	3 059	1 226	852	250
Kronobergs län	1 330	524	404	313	245	159	1 643	769	563	214
Norra Kalmar län	1 123	316	259	112	93	60	1 235	409	319	302
Södra Kalmar län	2 031	413	342	593	354	267	2 624	767	609	342
Gotlands län	303	86	67	135	103	65	438	189	132	232
Blekinge län	2 001	546	445	817	509	334	2 818	1 055	779	267
Kristianstads län	2 334	888	624	944	521	342	3 278	1 409	966	233
Malmöh. l.: Malmö	6 551	1 158	1 097	2 382	975	844	8 933	2 133	1 941	419
Hälsingborg	1 786	172	152	560	201	182	2 346	378	334	629
Länet i övrigt	4 062	1 099	1 005	1 191	537	427	5 253	1 636	1 432	321
Hallands län	1 556	338	246	875	192	149	2 431	530	395	459
Göteborgs stad	12 056	2 361	2 239	3 755	1 705	1 268	15 811	4 066	3 507	389
Göteb. o. Boh. län	4 377	596	564	624	306	256	5 001	902	820	554
Älvsborgs län	3 131	893	697	2 058	541	399	5 189	1 434	1 096	362
Skaraborgs län	1 548	1 057	653	734	561	386	2 282	1 618	1 039	141
Värmlands län	1 976	1 365	700	735	649	400	2 711	2 014	1 100	135
Örebro län	2 876	1 388	918	2 080	768	599	4 956	2 156	1 517	230
Västmanlands län	1 430	655	490	700	505	316	2 130	1 160	806	184
Kopparbergs län	1 004	957	606	731	547	344	1 735	1 504	950	115
Gävleborgs län	2 768	929	768	767	321	197	3 535	1 250	965	283
Västernorrlands län	6 576	901	815	759	422	326	7 335	1 323	1 141	554
Jämtlands län	1 319	1 430	811	710	592	456	2 029	2 022	1 267	100
Västerbottens län	1 471	843	539	504	332	230	1 975	1 175	769	168
Norrbottens län	2 149	1 545	1 151	472	362	275	2 621	1 907	1 426	137
Summa febr. 1941	**97 641**	**86 099**	**29 480**	**34 253**	**18 565**	**13 393**	**131 894**	**54 664**	**42 873**	**241**
» jan. 1941	96 586	32 888	26 124	39 219	21 605	16 206	135 805	54 493	42 330	249
» febr. 1940	65 215	34 893	25 374	24 319	20 212	13 002	89 534	55 105	38 376	162
» » 1939	71 969	20 014	15 805	22 441	21 067	12 671	94 410	41 081	28 476	230
» » 1938	60 579	17 687	13 137	20 910	17 759	10 421	81 489	35 446	23 558	230

I samverkan mellan olika kontor och ombud tillsattes under månaden 2 471 platser, varav 1 939 manliga och 532 kvinnliga. Av dessa *interlokala förmedlingar* gällde 1 344 (1 083 manliga och 261 kvinnliga) platser samverkan mellan arbetsförmedlingar inom olika län.

Tab. 2. Översikt av verksamheten inom olika yrkesgrupper under februari 1941.

Yrkesgrupper	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Jordbruk o. skogshush.	7 860	11 640	6 151	812	902	292	8 293	8 672	12 542	6 443
Jordbruk	5 085	4 015	1 756	802	892	282	5 560	5 887	4 907	2 038
Skogshushållning . .	2 775	7 625	4 395	10	10	10	2 733	2 785	7 635	4 405
Industri o. hantverk .	59 488	5 572	5 030	9 776	1 552	1 314	65 198	69 264	7 124	6 344
Malmbrytning . . .	136	33	28	—	—	—	129	136	33	28
Metall- o. maskinind.	7 193	1 698	1 261	246	68	56	7 072	7 439	1 766	1 317
Jord- och stenind. .	4 717	241	241	69	53	41	4 674	4 786	294	282
Trävaruindustri . .	7 650	737	718	86	21	20	7 564	7 736	758	738
Pappers- o. graf. ind.	2 249	74	68	203	90	83	2 406	2 452	164	151
Livsmedelsindustri .	2 362	287	275	1 302	367	319	3 440	3 664	654	594
Textil- o. bekl.-ind.	2 197	167	147	5 979	688	554	8 077	8 176	855	701
Läder- o. gummiind.	2 430	104	88	1 209	95	75	3 579	3 689	199	163
Kemisk-teknisk ind.	565	53	49	676	165	161	1 160	1 241	218	210
Byggnadsverksamh. .	29 643	2 113	2 096	6	5	5	26 767	29 649	2 118	2 101
Kraft- o. värmeprod.	346	65	59	—	—	—	330	346	65	59
Sjöfart och fiske . .	6 016	618	613	181	19	18	6 017	6 197	637	631
Handel o. samfärdsel	15 088	5 993	5 437	9 059	4 466	3 587	21 898	24 147	10 459	9 024
Kontorsarbete . . .	1 169	239	196	1 112	377	307	2 226	2 281	616	503
Affärs- o. lagerarb. .	3 783	502	459	1 818	387	301	5 082	5 596	889	760
Landtransport . . .	7 718	2 603	2 207	319	331	253	7 047	8 037	2 934	2 460
Hotell- o. rest.-rör. .	730	269	259	3 166	2 126	1 791	3 382	3 896	2 395	2 050
Litter. o. konstn. arb.	345	37	33	59	8	8	374	404	45	41
Förvaltn. o. underv. .	1 004	2 259	2 207	998	395	376	1 971	2 002	2 654	2 583
Sjukvård o. hygien .	339	84	76	1 592	842	551	1 816	1 931	926	627
Husligt arbete . . .	141	58	49	12 935	11 598	8 154	10 337	13 076	11 656	8 203
Diversearbete	7 799	12 218	12 200	47	28	28	6 756	7 846	12 246	12 228
Ungdom ut. särsk. utb.	1 249	—	—	1 443	—	—	2 616	2 692	—	—
Summa	**97 641**	**86 099**	**29 480**	**34 253**	**18 565**	**13 398**	**121 115**	**131894**	**54 664**	**42 878**
Därav under 18 år	3 202	1 945	1 390	4 048	1 961	1 626	7 074	7 250	3 906	3 016

Tab. 3. Förhållandet mellan tillgång och efterfrågan å arbetskraft under januari och februari 1941 samt under februari 1940.

Huvudgrupper	Ansökningar på 100 lediga platser									Tillsatta platser på 100 lediga		
	Manliga			Kvinnliga			Tillsammans					
	Febr. 1941	Jan. 1941	Febr. 1940	Febr. 1941	Jan. 1941	Febr. 1940	Febr. 1941	Jan. 1941	Febr. 1940	Män	Kv.	Tills.
Jordbruk o. skogshush.	68	69	50	90	114	63	69	72	51	53	32	51
Jordbruk	127	169	101	90	114	62	120	159	94	44	32	42
Skogshushållning . .	86	89	28	.	.	.	86	89	28	58	.	58
Industri o. hantverk .	1 068	936	651	630	613	223	972	853	542	90	85	89
Sjöfart och fiske . .	973	526	312	.	.	.	973	529	316	99	.	99
Handel o. samfärdsel	252	194	216	203	176	138	231	186	174	91	80	86
Husligt arbete . . .	.	.	.	112	105	92	112	105	93	.	70	70
Diversearbete	64	147	78	.	.	.	64	147	78	100	.	100
Summa	**270**	**294**	**187**	**185**	**182**	**120**	**241**	**249**	**162**	**82**	**72**	**78**
Därav under 18 år	165	152	115	206	214	143	186	183	129	71	83	77

Tab. 4. Verksamheten inom olika yrkesgrupper vid de

A = ansökningar L = lediga

	Arbetsförmedlings-anstalter	Jordbruk			Skogshushållning			Malmbrytning, metall- o. maskin-industri			Trävaruindustri, pappers- o. grafisk industri		
		A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T
1	*Manliga avdeln.* . .	5 085	4 015	1 756	2 775	7 625	4 395	7 329	1 731	1 289	9 899	811	786
2	Stockholms stad . . .	76	—	—	3	—	—	1 578	255	172	565	21	18
3	Stockholms län . . .	505	331	151	66	191	166	367	48	41	255	9	9
4	Uppsala län	160	197	78	21	163	94	122	19	11	100	3	3
5	Södermanlands län . .	167	236	122	45	108	85	357	70	60	289	22	22
6	Östergötlands län . .	421	506	170	50	312	130	388	227	144	236	70	68
7	Norrköping	138	105	52	12	82	56	94	35	24	162	9	9
8	Jönköpings län . . .	117	193	59	21	186	156	140	27	16	960	129	128
9	Kronobergs län . . .	79	108	40	65	177	129	85	18	16	275	45	44
10	Kalmar län	142	101	43	43	170	136	316	60	32	671	121	119
11	Gotlands län	35	28	14	13	8	8	9	1	—	4	—	—
12	Blekinge län	101	81	27	37	92	87	178	40	26	51	4	4
13	Kristianstads län . .	431	347	162	33	187	149	117	28	13	223	24	24
14	Malmöhus l.: Malmö .	181	21	17	—	1	1	405	104	100	155	10	6
15	Hälsingborg . . .	78	12	9	—	2	2	134	4	2	65	—	—
16	Länet i övrigt . . .	687	266	198	18	21	16	195	42	37	105	16	16
17	Hallands län	105	105	36	10	113	98	97	24	22	141	3	3
18	Göteborgs stad . . .	157	17	7	3	9	5	826	163	149	800	16	11
19	Göteborgs o. Bohus län .	135	77	48	18	49	48	139	11	11	194	71	71
20	Älvsborgs län	128	109	43	27	218	159	241	139	84	207	47	47
21	Skaraborgs län	300	456	171	42	225	142	82	56	43	132	40	38
22	Värmlands län	74	132	43	78	786	222	242	39	31	433	5	5
23	Örebro län	191	228	78	99	402	138	188	67	52	121	21	19
24	Västmanlands län . .	152	197	92	30	100	74	358	65	49	95	5	5
25	Kopparbergs län . . .	47	45	25	110	530	232	123	59	48	130	30	29
26	Gävleborgs län	160	22	15	297	392	255	124	8	7	483	11	11
27	Västernorrlands län . .	116	20	14	502	370	297	176	31	28	2 436	57	57
28	Jämtlands län	58	51	26	377	1 053	471	74	25	23	68	3	3
29	Västerbottens län . . .	48	7	2	268	647	379	33	13	7	269	5	3
30	Norrbottens län	96	17	14	487	1 031	660	141	53	41	274	14	14
31	*Kvinnliga avdeln.* .	802	892	282	10	10	10	246	68	56	289	111	103
32	Stockholms stad . . .	287	—	—	—	—	—	133	15	9	80	30	27
33	Stockholms län	9	23	7	—	—	—	21	14	14	3	1	1
34	Uppsala län	16	48	10	—	—	—	—	—	—	2	—	—
35	Södermanlands län . .	11	10	3	—	—	—	21	1	1	21	10	9
36	Östergötlands län . . .	12	26	12	—	—	—	8	20	14	3	7	4
37	Norrköping	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
38	Jönköpings län	34	49	14	—	—	—	—	—	—	5	3	3
39	Kronobergs län	15	52	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—
40	Kalmar län	14	48	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—
41	Gotlands län	2	13	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
42	Blekinge län	10	29	9	—	—	—	4	—	—	—	—	—
43	Kristianstads län . . .	34	54	20	—	—	—	—	—	—	9	2	1
44	Malmöhus l.: Malmö .	39	6	6	—	—	—	24	—	—	37	7	7
45	Hälsingborg	14	1	1	—	—	—	—	—	—	13	1	1
46	Länet i övrigt . . .	31	31	11	—	—	—	—	—	—	13	2	2
47	Hallands län	14	18	8	—	—	—	1	—	—	6	2	2
48	Göteborgs stad	68	—	—	—	—	—	18	—	—	36	21	21
49	Göteborgs o. Bohus län .	6	5	1	—	—	—	—	1	1	5	5	5
50	Älvsborgs län.	1	1	1	—	—	—	—	—	—	3	4	4
51	Skaraborgs län	28	67	27	—	—	—	—	—	—	3	—	—
52	Värmlands län	16	71	9	—	—	—	—	—	—	29	14	14
53	Örebro län	12	25	5	—	—	—	2	14	14	8	2	2
54	Västmanlands län . . .	20	39	14	—	—	—	14	1	1	2	—	—
55	Kopparbergs län . . .	8	37	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	Gävleborgs län	18	41	13	—	—	—	—	1	1	1	—	—
57	Västernorrlands län . .	15	43	11	—	—	—	—	1	1	5	—	—
58	Jämtlands län	34	86	33	—	—	—	—	—	—	1	—	—
59	Västerbottens län . . .	21	44	16	10	10	10	—	—	—	1	—	—
60	Norrbottens län	12	25	12	—	—	—	—	—	—	1	—	—

platser T = tillsatta platser.

Byggnadsverksamhet			Övriga till industri o. hantverk hörande grupper			Sjöfart o. fiske			Kontorsarbete, allm. tjänst o. fria yrken			Övriga till handel o. samfärdsel hörande grupper			Diversearbete o. husligt arbete			Ungdom u. utbildning	
A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	
29 643	2 113	2 096	12617	917	859	6 016	618	613	2 857	2 619	2 512	12231	3 374	2 925	7 940	12 276	12249	1 249	1
7 837	241	237	1 317	137	135	708	106	106	865	520	500	3 633	1 085	1 009	693	7 924	7 924	169	2
1 793	40	40	213	8	7	38	—	—	24	13	13	257	36	30	403	514	510	27	3
546	21	20	197	1	—	4	—	—	178	64	40	133	38	35	173	108	104	33	4
503	32	32	351	1	1	233	10	10	23	31	31	101	28	22	134	62	61	12	5
490	35	34	191	53	50	29	—	—	55	109	102	197	105	59	157	97	91	21	6
613	25	25	284	38	33	157	11	11	30	93	89	609	252	241	51	33	33	17	7
275	21	19	271	4	4	3	—	—	106	99	98	90	29	27	216	61	61	8	8
323	83	82	320	19	19	4	—	—	19	20	20	87	19	19	69	35	35	4	9
699	30	30	315	18	18	346	1	1	61	45	45	217	32	26	339	151	151	5	10
55	—	—	63	—	—	45	2	2	1	30	30	31	9	5	44	8	8	3	11
287	43	41	400	31	29	335	25	22	12	77	77	113	50	30	464	103	102	23	12
697	26	26	289	63	59	134	2	—	26	98	97	205	37	24	135	76	70	44	13
2 657	22	22	655	18	16	379	38	38	176	150	146	921	188	145	968	606	606	54	14
490	3	3	141	6	1	468	31	31	33	31	31	252	45	35	110	38	38	15	15
1 189	101	101	591	75	75	316	66	66	175	108	103	262	105	94	508	299	299	16	16
373	2	1	435	8	8	150	9	9	18	39	39	111	17	12	95	18	18	21	17
3 211	64	64	1 014	31	23	1 937	312	312	516	235	226	2 670	729	659	726	785	783	196	18
787	64	62	2 186	163	163	234	2	2	15	32	32	211	35	35	409	92	92	49	19
903	91	91	1 122	89	84	26	—	—	47	44	42	225	99	91	178	57	56	27	20
472	77	77	214	33	24	12	2	2	17	44	42	97	59	49	143	65	65	37	21
487	159	159	246	34	33	19	—	—	53	89	89	182	31	29	122	90	89	40	22
865	415	414	991	34	28	19	—	—	23	31	27	198	81	53	136	109	109	45	23
439	10	9	99	12	11	27	—	—	26	52	51	89	38	23	101	176	176	14	24
175	129	129	74	5	4	2	—	—	33	23	19	70	33	17	188	103	103	52	25
683	91	91	238	5	5	64	—	—	34	47	45	374	40	27	299	313	312	12	26
1 611	69	69	203	5	5	279	1	1	60	120	120	618	38	34	484	190	190	91	27
359	68	67	112	17	17	5	—	—	84	143	137	76	46	43	58	24	24	48	28
329	16	16	47	2	2	18	—	—	71	58	47	84	34	22	230	61	61	74	29
495	135	135	38	7	5	25	—	—	76	174	174	118	36	30	307	78	78	92	30
6	5	5	9 235	1 368	1150	181	19	18	3 761	1 622	1 242	5 298	2 844	2 345	12 982	11 626	8 182	1 443	31
—	—	—	1 125	227	164	93	16	16	915	390	271	1 507	686	629	2 424	2 781	2 012	252	32
—	—	—	146	64	46	2	—	—	45	40	25	77	70	54	599	775	448	61	33
—	—	—	227	4	4	—	—	—	147	50	43	52	42	31	247	213	165	33	34
1	—	—	85	11	10	—	—	—	47	19	12	125	49	36	357	215	152	40	35
—	—	—	187	55	50	1	1	—	126	85	69	118	110	83	613	469	292	39	36
—	—	—	294	13	10	—	—	—	30	13	7	41	28	18	138	116	70	26	37
—	—	—	229	30	19	—	—	—	66	38	25	84	71	38	410	286	185	24	38
—	—	—	30	26	24	—	—	—	23	7	5	36	21	14	197	139	103	12	39
3	3	3	66	30	27	6	—	—	86	37	30	110	57	44	383	272	209	37	40
—	—	—	2	4	2	2	—	—	16	8	7	22	9	6	91	69	49	—	41
—	—	—	197	14	10	—	—	—	59	25	19	119	99	72	336	342	224	92	42
—	—	—	95	28	21	—	—	—	70	35	25	187	66	54	481	336	221	68	43
—	—	—	762	105	99	5	—	—	198	58	46	473	143	128	819	656	558	25	44
—	—	—	155	14	11	2	—	—	50	11	10	100	48	45	216	126	114	10	45
—	—	—	247	47	44	4	2	2	250	52	50	117	64	49	493	339	269	36	46
—	—	—	486	18	18	1	—	—	31	9	9	112	27	24	200	118	88	24	47
1	—	—	1 401	135	114	58	—	—	505	235	168	623	244	212	841	1 070	753	204	48
—	—	—	253	106	105	1	—	—	43	13	6	63	38	32	216	138	106	37	49
1	—	—	1 429	124	100	—	—	—	94	50	35	113	62	40	379	300	219	38	50
—	—	—	149	91	87	—	—	—	63	24	18	68	57	44	390	322	210	33	51
—	2	2	66	22	14	—	—	—	127	75	68	68	58	46	373	407	247	56	52
—	—	—	1 242	139	135	3	—	—	120	73	62	189	110	102	420	405	279	84	53
—	—	—	26	12	5	—	—	—	42	26	15	119	92	63	426	335	218	51	54
—	—	—	36	26	12	—	—	—	99	27	22	164	120	81	367	337	218	57	55
—	—	—	201	1	1	—	—	—	60	19	16	116	58	44	321	201	122	50	56
—	—	—	56	7	7	2	—	—	77	33	30	110	65	54	459	273	223	35	57
—	—	—	22	10	9	—	—	—	172	72	66	199	226	199	271	198	149	11	58
—	—	—	13	3	1	—	—	—	87	28	21	88	51	41	276	196	141	8	59
—	—	—	8	2	1	1	—	—	113	70	62	98	73	62	239	192	138	—	60

Tab. 5. Sysselsatta personer i slutet av febr. 1941 i jämförelse med slutet av jan. 1941.

Näringsgrenar	Företag med uppgifter för såväl januari 1941 som februari 1941										
	Antal företag	Febr. 1941		Indextal för februari 1941 (januari 1941 = 100)[1]							
		Arbetare	Övriga	Arbetare			Övriga	Samtliga			
				Män	Kv.	S:a		Män	Kv.	S:a
Malmbrytning o. metallind.	**1 247**	**119 687**	**22 915**	101·9	101·5	101·9	101·5	101·9	101·5	101·8
Gruvor o. anrikningsverk	18	3 085	190	101·6	·	101·7	103·3	101·7	·	101·8
Järn-, stål- o. kopparverk	33	14 388	1 748	103·6	·	103·6	109·5	104·1	114·0	104·2
Järn- o. stålmanufaktur	264	13 534	1 947	103·3	98·7	102·8	100·8	102·9	99·4	102·5
Mekaniska verkstäder	623	55 289	12 154	101·0	104·1	101·2	101·0	101·0	102·9	101·1
Skeppsvarv	51	14 994	1 839	104·1	·	104·1	101·2	103·8	102·7	103·8
Elektriska verkstäder	80	12 858	3 955	100·1	99·1	99·8	99·8	100·0	99·1	99·8
Annan metallindustri	178	5 539	1 082	101·9	103·6	102·2	103·6	102·2	103·5	102·4
Jord- o. stenindustri	**419**	**12 207**	**1 371**	**102·2**	**105·2**	**102·5**	**100·8**	**102·0**	**104·8**	**102·3**
Kolgruvor	3	909	41	100·6	—	100·6	·	100·4	·	100·4
Torvindustri	51	396	27	101·8	—	101·8	·	101·9	·	101·9
Stenbrott o. stenhuggerier	104	1 751	201	101·8	·	102·5	101·5	101·8	·	102·4
Cementfabriker, kalkbruk	95	2 746	381	103·4	·	103·4	100·3	103·0	104·7	103·0
Tegelbruk	104	934	184	97·5	·	97·5	98·4	97·7	·	97·6
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	18	2 892	313	101·4	105·8	103·1	99·4	100·9	105·8	102·7
Glasbruk	44	2 579	224	104·2	98·9	103·7	105·7	104·4	99·0	103·8
Träindustri	**635**	**18 273**	**2 126**	**103·6**	**95·6**	**103·5**	**98·4**	**103·0**	**99·6**	**102·9**
Sågverk o. hyvlerier	263	7 833	751	107·2	·	107·2	97·8	106·2	114·5	106·3
Snickeri- o. möbelfabriker	329	9 110	1 203	100·7	99·4	100·7	99·4	100·5	101·0	100·5
Annan trävaruindustri	43	1 330	172	103·9	91·3	102·2	94·5	102·8	92·1	101·3
Pappers- o. grafisk ind.	**477**	**27 073**	**5 487**	**102·4**	**103·0**	**102·5**	**100·8**	**102·3**	**102·1**	**102·2**
Pappersmassefabriker	56	7 504	993	105·2	·	105·0	101·1	104·8	85·2	104·6
Pappersbruk o. pappfabr.	50	9 400	1 011	101·2	104·0	101·7	100·2	101·1	103·6	101·6
Annan pappersindustri	101	2 974	554	102·6	101·0	101·7	103·2	103·2	100·9	101·9
Grafisk industri	270	7 195	2 929	100·7	106·0	101·5	100·4	100·7	102·8	101·2
Livsmedelsindustri	**670**	**22 772**	**7 058**	**100·1**	**106·6**	**102·2**	**100·5**	**100·2**	**104·5**	**101·8**
Kvarnar	40	1 358	386	99·5	77·1	96·9	97·2	99·0	83·7	96·9
Bagerier	163	4 110	1 230	104·4	104·0	104·3	98·7	103·7	102·0	102·9
Råsockerbruk o. raffinad.	24	3 232	496	99·2	134·8	104·3	98·4	99·0	130·8	103·4
Choklad- o. karamellfabr.	47	2 936	569	106·8	117·5	114·9	102·3	105·1	115·9	112·7
Bryggerier o. läskedrycksf.	191	4 523	1 105	98·7	99·7	98·9	103·3	99·7	100·1	99·7
Tobaksfabriker	8	1 357	167	95·1	89·6	91·0	101·8	97·0	90·2	92·1
Slakterier o. konservfabr.	104	3 118	1 379	97·9	106·3	100·5	100·1	98·4	103·7	100·4
Annan livsmedelsindustri	93	2 138	1 726	100·0	104·9	101·1	100·9	100·3	101·9	101·0
Textil- o. beklädnadsind.	**538**	**58 062**	**7 218**	**101·3**	**101·1**	**101·2**	**100·5**	**101·2**	**101·0**	**101·1**
Bomullsindustri	47	14 008	1 066	100·3	101·9	101·2	100·2	100·3	101·8	101·1
Jute- o. linneindustri	12	2 763	167	110·1	97·4	108·1	97·7	108·8	97·4	102·7
Ylleindustri	60	9 854	1 098	101·0	100·7	100·8	100·5	101·0	100·6	100·8
Trikåfabriker	96	7 838	957	99·7	101·6	101·1	102·1	100·2	101·6	101·2
Skrädderier o. sömnadsfabr.	205	17 759	2 761	99·8	100·3	100·2	100·1	99·8	100·3	100·2
Annan hithörande industri	118	5 840	1 169	103·1	104·0	103·6	101·0	103·1	103·3	103·2
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	**263**	**19 636**	**2 776**	**101·1**	**101·5**	**101·3**	**100·7**	**100·9**	**101·6**	**101·2**
Garverier	28	2 428	254	99·7	101·9	99·9	100·0	99·8	100·9	99·9
Skofabriker	109	7 851	821	102·5	104·3	103·3	98·1	102·0	103·7	102·8
Gummivarufabriker	24	6 371	1 020	100·5	99·8	100·2	104·6	100·3	101·2	100·7
Annan hithörande industri	102	2 986	681	101·0	97·8	99·6	98·6	100·6	97·9	99·4
Kemisk-teknisk industri	**187**	**8 296**	**2 689**	**102·1**	**104·4**	**102·7**	**100·9**	**101·8**	**103·5**	**102·3**
Färg-, olje- o. parfymfabr.	72	2 202	1 082	100·4	103·3	101·3	99·4	100·2	101·6	100·7
Sprängämnesfabriker	5	197	13	91·8	115·9	97·0	·	92·9	112·8	97·2
Tändsticksfabriker	8	1 485	213	101·3	100·0	100·8	98·2	100·8	99·8	100·5
Annan kemisk-tekn. ind.	102	4 412	1 381	103·6	107·3	104·4	102·6	103·2	106·4	104·0
Samtliga industrigrupper	**4 436**	**286 006**	**51 640**	**101·9**	**102·0**	**101·9**	**100·9**	**101·8**	**101·8**	**101·8**
Byggnadsverksamhet	1 018	9 405	1 833	93·9	·	94·0	97·1	94·3	98·9	94·5
Statliga verk o. byggn.-arb.	179	26 161	6 415	103·9	98·8	103·4	102·1	103·6	99·2	103·1
Komm. verk o. byggnadsarb.	213	15 552	3 397	106·1	103·0	106·1	106·3	106·1	107·0	106·1
Handel o. varulager	1 267	6 598	22 630	99·3	100·4	99·5	100·0	100·0	99·8	99·9
Samfärdsel	146	3 285	1 055	85·5	·	85·6	99·2	88·0	98·8	88·6
Banker	118	—	4 529	—	—	—	99·3	99·5	99·0	99·3
Försäkringsföretag	55	—	4 317	—	—	—	101·5	102·0	101·2	101·5
Samtliga näringsgrenar	**7 432**	**847 007**	**95 816**	**101·7**	**101·9**	**101·8**	**100·8**	**101·6**	**101·4**	**101·6**

[1] Se Anm. vid slutet av tabellavdelningen.

Tab. 6. Indextal över antalet sysselsatta arbetare. September 1939 = 100.

Näringsgrenar	1940							1941	
	Jan.	Febr.	Maj	Aug.	Okt.	Nov.	Dec.	Jan.	Febr.
Malmbrytning o. metallind.	**97·0**	**97·1**	**93·8**	**96·8**	**102·3**	**101·8**	**98·6**	**99·3**	**101·2**
Gruvor o. anrikningsverk .	90·0	90·2	88·5	102·8	106·7	105·5	103·0	106·1	107·9
Järn-, stål- o. kopparverk .	95·7	96·7	92·3	96·3	100·1	100·8	98·3	96·9	100·4
Järn- o. stålmanufaktur . .	96·4	93·2	82·7	83·5	88·6	88·1	82·5	84·7	87·1
Mekaniska verkstäder . . .	97·8	98·5	96·7	101·2	107·7	106·9	104·7	105·7	107·0
Skeppsvarv	102·9	106·3	112·1	107·9	113·1	114·8	110·1	111·0	115·6
Elektriska verkstäder . . .	100·0	99·7	102·0	105·9	110·4	107·6	103·5	104·0	103·8
Annan metallindustri . . .	94·7	95·5	82·7	79·0	85·4	84·8	82·9	81·6	83·4
Jord- o. stenindustri . . .	**69·2**	**64·8**	**67·8**	**68·5**	**66·4**	**63·1**	**56·2**	**53·5**	**54·8**
Kolgruvor	99·7	103·5	107·0	115·1	120·9	124·8	120·8	120·3	121·0
Torvindustri	41·4	52·9	144·8	108·6	100·1	91·4	72·3	68·3	69·5
Stenbrott o. stenhuggerier .	65·6	56·7	63·3	59·8	59·2	56·3	50·6	41·8	42·8
Cementfabriker, kalkbruk .	76·5	74·7	78·6	80·2	77·6	70·8	57·4	55·7	57·6
Tegelbruk	42·2	37·1	59·1	63·1	50·4	41·3	32·1	30·6	29·8
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	95·2	91·0	64·3	62·8	64·4	68·8	70·8	71·3	73·5
Glasbruk	83·9	80·5	54·9	61·9	71·8	68·9	59·5	57·5	59·6
Träindustri	**70·9**	**69·5**	**68·2**	**75·4**	**78·9**	**76·1**	**66·8**	**60·9**	**63·0**
Sågverk o. hyvlerier . . .	64·1	62·2	78·8	83·1	82·2	77·3	63·4	57·8	62·0
Snickeri- o. möbelfabriker .	77·9	76·8	59·2	69·9	78·5	77·2	71·0	64·7	65·2
Annan trävaruindustri . .	88·3	87·7	78·6	83·7	80·1	76·3	73·9	68·8	70·8
Pappers- o. grafisk ind. . .	**91·4**	**90·9**	**74·9**	**66·1**	**71·1**	**73·5**	**69·5**	**71·4**	**73·2**
Pappersmassefabriker . . .	84·8	83·4	68·5	53·8	58·4	58·9	48·8	55·4	58·2
Pappersbruk o. pappfabr. .	95·2	95·7	72·8	58·9	63·8	68·3	68·4	68·9	70·1
Annan pappersindustri . .	96·8	96·6	84·6	81·2	86·8	89·5	85·2	83·2	84·6
Grafisk industri	98·6	98·0	85·3	86·5	92·1	93·8	95·0	91·4	92·8
Livsmedelsindustri	**96·0**	**95·3**	**97·6**	**96·6**	**108·8**	**109·2**	**90·0**	**87·9**	**89·8**
Kvarnar	90·1	88·5	93·4	95·4	98·2	93·1	88·1	93·6	90·7
Bagerier	89·3	93·2	104·0	97·9	93·9	89·8	88·5	87·0	90·7
Råsockerbruk o. raffinad. .	93·0	90·7	94·0	99·6	176·2	172·3	81·0	85·4	89·1
Choklad- o. karamellfabr. .	78·2	84·5	81·4	93·7	102·0	102·2	80·3	79·4	91·2
Bryggerier o. läskedrycksf. .	95·5	94·2	97·1	96·5	93·6	93·4	95·9	90·1	89·1
Tobaksfabriker	94·2	93·8	92·5	79·3	75·3	84·5	76·6	72·5	66·0
Slakterier o. konservfabr. .	99·6	92·1	98·0	115·7	120·6	124·6	116·6	107·3	107·8
Annan livsmedelsindustri .	104·8	100·3	90·0	82·3	88·1	96·4	94·7	92·3	93·3
Textil- o. beklädnadsind. . .	**100·3**	**102·4**	**98·4**	**93·9**	**93·6**	**92·9**	**88·8**	**90·8**	**91·9**
Bomullsindustri	101·5	102·8	98·3	96·9	96·0	95·6	90·2	93·9	95·0
Jute- o. linneindustri . . .	102·3	106·1	102·4	99·3	100·7	100·7	100·9	93·6	96·5
Ylleindustri	104·7	108·6	106·9	103·1	101·7	101·4	100·4	98·5	99·3
Trikåfabriker	102·3	104·6	97·1	88·7	86·1	86·3	85·4	85·1	86·0
Skrädderier o. sömnadsfabr.	97·4	99·3	97·3	93·1	93·4	91·8	86·3	88·8	89·0
Annan hithörande industri .	97·1	98·7	91·1	84·5	86·6	86·5	76·9	87·6	90·8
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	**98·9**	**100·9**	**99·0**	**90·3**	**98·2**	**97·4**	**93·1**	**93·7**	**94·9**
Garverier	115·7	117·3	126·1	120·0	127·9	120·9	120·7	120·3	120·2
Skofabriker	100·7	103·4	98·3	100·5	99·9	98·9	93·3	94·3	97·4
Gummivarufabriker	91·0	92·3	93·6	67·5	84·0	84·8	82·4	83·4	83·6
Annan hithörande industri .	97·4	99·0	89·6	92·1	100·6	100·3	92·3	93·0	92·6
Kemisk-teknisk industri . .	**103·9**	**104·1**	**95·3**	**82·1**	**89·6**	**94·0**	**76·4**	**77·5**	**79·6**
Färg-, olje- o. parfymfabr. .	102·4	103·4	95·9	83·5	90·8	89·3	80·4	77·2	78·2
Sprängämnesfabriker . . .	118·0	121·9	133·7	146·4	149·3	153·6	73·4	102·0	98·9
Tändsticksfabriker	124·3	128·9	88·0	32·7	54·1	71·5	72·9	72·7	73·3
Annan kemisk-teknisk ind. .	86·5	82·0	85·2	86·0	87·6	88·4	81·7	86·4	90·2
Samtliga industrigrupper	**92·9**	**92·9**	**88·6**	**87·3**	**91·6**	**91·3**	**85·3**	**85·4**	**87·0**
Byggnadsverksamhet	56·6	55·8	58·7	57·8	50·4	45·8	37·9	38·8	36·5
Statliga verk o. byggn.-arb. .	90·3	93·1	105·9	121·5	124·8	118·2	102·2	105·7	109·3
Komm. verk o. byggnadsarb.	86·2	83·3	80·8	79·1	82·8	81·1	78·7	76·3	81·0
Handel o. varulager	81·0	78·8	72·1	69·6	76·0	77·2	79·3	76·1	75·7
Samtliga näringsgrenar	**89·8**	**89·4**	**87·3**	**87·2**	**90·7**	**90·0**	**83·4**	**83·1**	**84·6**

Tab. 7. Arbetstillgången enligt uppgifter från företagare (konjunktursiffror).

Näringsgrenar	1940										1941	
	Febr.	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Jan.	Febr.
Malmbrytning o. metallind.	4·02	3·81	3·64	3·77	3·78	3·64	3·59	3·60	3·59	3·67	3·60	3·58
Gruvor o. anrikningsverk	3·80	3·90	3·84	4·19	4·81	3·42	4·11	4·19	3·80	3·50	3·62	3·66
Järn-, stål- o. kopparverk	4·44	4·32	3·98	3·87	4·32	3·60	3·36	3·35	3·49	3·99	3·66	3·79
Järn- o. stålmanufaktur	3·53	3·31	3·14	3·07	2·95	3·19	3·13	3·24	3·18	3·09	2·82	2·98
Mekaniska verkstäder	4·06	3·95	3·82	4·05	3·92	3·89	3·93	3·84	3·79	3·89	3·82	3·75
Skeppsvarv	3·84	3·96	3·76	4·08	3·80	3·71	3·47	3·96	3·87	4·04	3·87	4·01
Elektriska verkstäder	4·34	3·50	3·66	3·80	3·48	3·49	3·38	3·54	3·23	3·27	3·48	3·21
Annan metallindustri	3·51	3·02	2·72	2·81	2·73	2·40	2·62	2·68	2·65	2·65	2·95	2·64
Jord- o. stenindustri	2·51	2·62	2·69	2·85	2·90	2·84	2·82	2·69	2·91	2·71	2·68	2·77
Kolgruvor	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00
Torvindustri	3·49	3·56	4·14	4·20	3·97	3·48	3·97	3·79	4·08	3·68	3·71	3·18
Stenbrott o. stenhuggerier	1·54	2·12	2·22	2·30	3·45	2·89	3·07	2·28	2·05	1·97	1·89	1·84
Cementfabriker, kalkbruk	2·81	3·20	3·26	3·05	3·03	2·88	2·96	2·66	2·65	2·38	2·22	2·62
Tegelbruk	2·84	2·57	2·65	3·03	2·67	2·88	2·40	2·39	1·88	1·74	2·46	1·60
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	2·71	2·18	1·23	2·22	1·91	1·91	2·46	2·76	3·81	3·19	3·47	3·89
Glasbruk	2·39	2·32	2·38	2·37	3·18	3·29	2·60	2·65	3·03	3·08	2·67	2·86
Träindustri	2·88	2·70	2·81	2·80	2·96	3·01	3·15	3·09	3·06	2·98	2·52	2·63
Sågverk o. hyvlerier	3·15	2·98	3·22	3·22	3·20	3·08	3·18	2·99	3·03	3·07	2·64	2·65
Snickeri- o. möbelfabriker	2·60	2·39	2·40	2·84	2·72	2·93	3·28	3·25	3·01	2·91	2·37	2·56
Annan trävaruindustri	2·81	2·67	2·61	2·86	2·98	3·00	2·53	2·75	3·65	2·95	2·70	3·02
Pappers- o. grafisk ind.	3·49	2·89	2·37	2·45	2·25	2·41	2·56	2·64	2·86	2·87	2·70	2·68
Pappersmassefabriker	3·43	3·13	2·64	2·45	2·41	2·40	2·57	2·28	2·21	2·42	2·27	2·32
Pappersbruk o. pappfabr.	3·99	2·91	1·97	2·15	1·71	2·19	2·16	2·19	2·67	2·59	2·54	2·48
Annan pappersindustri	3·50	2·93	2·72	2·89	2·60	2·64	2·87	3·34	3·47	3·25	3·16	2·93
Grafisk industri	2·95	2·65	2·41	2·46	2·32	2·48	2·69	2·97	3·27	3·34	3·05	3·14
Livsmedelsindustri	3·35	3·57	3·59	3·62	3·60	3·52	3·51	3·51	3·46	3·39	3·18	3·20
Kvarnar	3·29	4·18	3·92	3·56	3·77	3·81	4·06	3·97	3·94	4·02	3·93	3·70
Bagerier	3·18	3·77	3·87	3·59	3·79	3·60	3·51	3·28	3·19	3·51	3·28	3·33
Råsockerbruk o. raffinad.	3·42	3·54	3·56	3·85	3·68	3·53	3·46	3·69	3·66	3·12	3·12	3·13
Choklad- o. karamellfabr.	3·59	3·44	3·49	3·83	3·98	4·10	4·11	4·14	3·97	4·20	3·82	4·04
Bryggerier o. läskedrycksf.	2·86	3·22	3·53	3·63	3·47	2·86	2·85	2·82	2·68	2·88	2·45	2·41
Tobaksfabriker	3·91	3·32	3·05	3·29	2·37	3·02	3·05	3·18	2·97	2·96	3·06	3·06
Slakterier o. konservfabriker	3·35	3·52	3·43	3·34	3·63	3·65	3·68	3·74	3·87	3·58	3·35	3·28
Annan livsmedelsindustri	3·74	3·82	3·58	3·77	3·56	3·62	3·63	3·45	3·57	3·37	3·26	3·23
Textil- o. beklädnadsind.	4·12	3·93	3·85	3·66	3·70	3·69	3·48	3·38	3·39	3·32	3·23	3·24
Bomullsindustri	4·32	4·19	4·41	4·11	4·09	3·95	3·15	2·90	3·14	3·05	3·07	3·06
Jute- o. linneindustri	4·40	4·41	4·16	3·95	3·51	3·39	3·52	3·59	4·04	3·95	3·38	3·53
Ylleindustri	4·55	4·51	4·33	4·23	4·25	4·16	4·14	3·98	3·78	3·78	3·51	3·38
Trikåfabriker	4·26	4·04	3·98	3·66	3·69	3·50	3·49	3·51	3·44	3·46	3·38	3·41
Skrädderier o. sömnadsfabr.	3·76	3·50	3·33	3·21	3·30	3·49	3·39	3·38	3·29	3·17	3·12	3·10
Annan hithörande industri	3·83	3·42	3·05	2·97	3·01	3·21	3·30	3·25	3·22	3·15	3·29	3·45
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	4·25	4·03	3·97	3·65	3·50	3·66	3·62	3·74	3·67	3·68	3·47	3·36
Garverier	4·57	4·59	4·47	3·97	4·01	3·81	3·81	3·69	3·63	3·66	3·54	3·52
Skofabriker	4·36	3·91	3·91	3·85	3·91	4·03	3·88	3·65	3·52	3·55	3·15	3·13
Gummivarufabriker	4·23	4·28	4·17	3·42	2·35	3·09	3·25	3·36	3·36	3·90	3·36	3·59
Annan hithörande industri	3·76	3·39	3·26	3·45	3·41	3·58	3·60	3·75	3·70	3·62	3·46	3·33
Kemisk-teknisk industri	3·95	3·20	2·75	3·09	2·87	3·04	3·29	3·31	3·37	2·82	2·74	2·80
Färg-, olje- o. parfymfabr.	3·41	3·58	3·09	2·63	2·48	2·82	2·74	2·89	2·99	2·56	2·48	2·60
Sprängämnesfabriker	4·78	3·58	4·21	3·87	3·66	3·43	4·94	4·75	4·75	3·57	3·45	3·21
Tändsticksfabriker	5·00	2·00	1·00	2·00	2·00	2·00	2·00	2·00	2·00	2·00	1·35	1·35
Annan kemisk-teknisk ind.	3·29	3·67	3·45	3·46	3·27	3·41	3·33	3·28	3·52	3·26	3·22	3·32
Samtliga industrigrupper	3·78	3·57	3·46	3·46	3·45	3·43	3·39	3·39	3·40	3·38	3·25	3·26
Byggnadsverksamhet	2·45	2·51	2·46	2·43	2·50	2·55	2·46	2·32	2·26	2·01	2·18	1·95
Statliga verk o. byggn.-arb.	3·69	3·86	3·85	3·88	3·72	3·74	3·82	3·72	3·50	3·60	3·48	3·42
Komm. verk o. byggn.-arb.	3·21	3·24	3·36	3·20	3·00	3·06	2·98	2·96	2·97	2·76	2·74	2·89
Handel o. varulager	3·15	3·26	3·10	3·17	3·14	3·14	3·15	3·10	3·29	3·47	3·05	2·99
Samfärdsel	3·14	3·57	3·01	2·77	2·70	2·59	2·69	2·83	3·13	2·99	3·01	2·97
Banker	4·28	4·44	4·08	4·08	4·06	3·64	3·54	3·53	3·66	4·01	3·70	3·64
Försäkringsföretag	3·74	3·70	3·84	3·64	3·67	3·58	3·57	3·48	3·57	3·46	3·61	3·63
Samtliga näringsgrenar	3·67	3·53	3·44	3·42	3·40	3·38	3·36	3·35	3·35	3·35	3·21	3·21

Tab. 8. Till statens arbetsmarknadskommission rapporterade nyanställningar och entledigande under februari 1941 i jämförelse med föregående månad.

Näringsgrenar	Antal rapporterande företag		Antal nyanställda		Antal entledigade		Ökning (+) eller minskning (−)	
	jan.	febr.	jan.	febr.	jan.	febr.	jan.	febr.
Malmbrytning o. metallindustri	**109**	**99**	**1 837**	**1 543**	**1 265**	**1 151**	+ **572**	+ **392**
Gruvor o. anrikningsverk	3	4	32	23	12	69	+ 20	− 46
Järn-, stål- o. kopparverk	9	9	350	122	184	158	+ 166	− 36
Järn- o. stålmanufaktur	6	10	30	42	110	50	− 80	− 8
Mekaniska verkstäder	64	51	762	719	651	563	+ 111	+ 156
Skeppsvarv	10	9	480	427	118	110	+ 362	+ 317
Elektriska verkstäder	6	8	142	187	81	99	+ 61	+ 88
Annan metallindustri	11	8	41	23	109	102	− 68	− 79
Jord- o. stenindustri	**17**	**18**	**127**	**185**	**211**	**153**	− **84**	+ **32**
Kolgruvor	2	2	26	12	2	3	+ 24	+ 9
Torvindustri	1	—	4	—	—	—	+ 4	—
Stenbrott o. stenhuggerier	4	4	11	50	25	—	− 14	+ 50
Cementfabriker, kalkbruk	4	2	18	8	98	29	− 80	− 21
Tegelbruk	2	3	—	4	16	14	− 16	− 10
Porslins-, kakel- o. lergodsfabr.	2	4	59	75	5	15	+ 54	+ 60
Glasbruk	2	3	9	36	65	92	− 56	− 56
Träindustri	**25**	**18**	**66**	**109**	**474**	**201**	− **408**	− **92**
Sågverk o. hyvlerier	9	5	49	97	146	4	− 97	+ 93
Snickerier o. möbelfabriker	12	11	2	1	319	137	− 317	− 136
Annan trävaruindustri	4	2	15	11	9	60	+ 6	− 49
Pappers- o. grafisk industri	**15**	**22**	**979**	**205**	**217**	**480**	+ **762**	− **275**
Pappersmassefabriker	9	6	759	66	98	54	+ 661	+ 12
Pappersbruk o. pappfabriker	3	4	139	26	28	318	+ 111	− 292
Annan pappersindustri	2	7	14	66	52	63	− 38	+ 3
Grafisk industri	1	5	67	47	39	45	+ 28	+ 2
Livsmedelsindustri	**34**	**31**	**208**	**581**	**549**	**443**	− **341**	+ **138**
Kvarnar	4	2	20	—	22	18	− 2	− 18
Bagerier	1	5	—	63	64	39	− 64	+ 24
Råsockerbruk o. raffinaderier	11	6	40	244	117	89	− 77	+ 155
Choklad- o. karamellfabriker	7	9	110	147	46	7	+ 64	+ 140
Bryggerier o. läskedrycksfabriker	1	1	—	84	32	4	− 32	+ 80
Slakterier o. konservfabriker	3	3	7	2	209	81	− 202	− 79
Annan livsmedelsindustri	7	5	31	41	59	205	− 28	− 164
Textil- o. beklädnadsindustri	**29**	**31**	**393**	**321**	**264**	**318**	+ **129**	+ **3**
Bomullsindustri	8	7	212	118	77	69	+ 135	+ 49
Jute- o. linneindustri	—	—	—	—	—	—	—	—
Ylleindustri	4	5	20	34	82	42	− 62	− 8
Trikåfabriker	2	4	31	38	10	18	+ 21	+ 20
Skrädderier o. sömnadsfabriker	9	12	77	60	79	180	− 2	− 120
Annan hithörande industri	6	3	53	71	16	9	+ 37	+ 62
Läder-, hår- o. gummivaruind.	**9**	**8**	**227**	**86**	**130**	**178**	+ **97**	− **92**
Garverier	2	2	10	5	7	3	+ 3	+ 2
Skofabriker	2	—	14	—	7	—	+ 7	—
Gummivarufabriker	4	4	194	67	105	156	+ 89	− 89
Annan hithörande industri	1	2	9	14	11	19	− 2	− 5
Kemisk-teknisk industri	**12**	**14**	**142**	**108**	**149**	**172**	− **7**	− **64**
Färg-, olje- o. parfymfabriker	2	2	—	—	42	24	− 42	− 24
Sprängämnesfabriker	2	2	26	3	8	30	+ 18	− 27
Tändsticksfabriker	1	2	12	16	4	10	+ 8	+ 6
Annan kemisk-teknisk industri	7	8	104	89	95	108	+ 9	− 19
Samtliga industrigrupper	**250**	**241**	**3 979**	**3 138**	**3 259**	**3 096**	+ **720**	+ **42**
Byggnadsverksamhet	137	118	1 710	1 049	1 952	1 371	− 242	− 322
Handel o. varulager	16	18	75	108	166	78	− 91	+ 30
Samfärdsel	—	1	—	10	—	—	—	+ 10
Hotell- o. restaurangrörelse	1	1	51	17	31	44	+ 20	− 27
Banker och försäkringsföretag	—	—	—	—	—	—	—	—
Samtliga näringsgrenar	**404**	**379**	**5 815**	**4 322**	**5 408**	**4 589**	+ **407**	− **267**
Kvinnor			1 085	1 062	931	1 146	+ 154	− 84

[1] Rapportskyldighet föreligger endast ifråga om förändringar av viss omfattning. Beträffande principerna för redovisningen hänvisas till statens arbetsmarknadskommissions kungörelse, S.F.S. 1940: 588 samt Soc. Medd. årg. 1940, sid. 409.

D. Arbetslösheten inom fackförbunden.[1]

Tab. 9. Arbetslösheten inom fackförbunden den 31 januari 1941.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar		Arbetslösa			Föregående månad		
		Samtliga	Därav kvinnor	Samtliga		Därav kvinnor	Medlemmar	Därav arbetslösa	%
				Antal	%				
Beklädnadsarbetareförb. . .	92	28 148	23 353	2 112	7·5	1 805	28 286	4 398	15·5
Bleck- o. plåtslagareförb. .	52	2 702	—	785	29·1	—	2 735	495	18·1
Bokbindareförbundet . . .	51	7 997	5 061	501	6·3	355	8 047	485	6·0
Bryggeriindustriarb.-förb. .	112	7 230	1 570	662	9·2	336	7 388	549	7·4
Byggnadsträarbetareförb. .	353	34 607	—	17 922	51·8	—	34 411	16 042	46·6
De förenade förbunden . .	52	9 221	2 425	455	4·9	125	11 933	553	4·6
Elektriska arbetareförb. . .	75	7 917	—	781	9·9	—	7 700	590	7·7
Gjutareförbundet	109	8 268	—	387	4·7	—	8 193	734	9·0
Grov- o. fabriksarb.-förb.[2] .	595	76 061	7 390	25 953	34·1	1 439	61 952	18 869	30·5
Byggnadsind.-arb. . . .	218	36 832	1 442	16 211	44·0	223	28 929	9 734	40·7
Byggnadsämnesind.-arb.	201	18 157	865	5 270	40·1	65	11 639	4 660	40·0
Glasbruksarb.	44	3 928	86	755	19·2	12	3 482	509	14·6
Sockerfabriksarb. . . .	20	4 647	836	1 124	24·2	291	4 957	1 393	28·1
Tändsticksarb.	4	1 390	551	220	15·8	120	1 892	202	14·5
Övriga arb.	108	16 107	4 110	2 373	14·7	728	16 553	2 371	14·3
Gruvindustriarbetareförb. .	57	9 688	62	281	2·9	1	9 233	274	3·0
Handelsarbetareförb. . . .	256	39 629	16 752	2 100	5·3	500	41 147	2 381	5·8
Kommunalarbetareförb. . .	297	45 568	12 149	3 316	7·3	914	45 363	2 877	6·3
Lantarbetareförbundet . .	563	31 692	451	1 716	5·4	295	38 433	2 000	5·2
Litografförbundet	18	2 541	147	133	5·2	11	2 826	239	8·5
Livsmedelsarbetareförb. . .	126	27 349	8 220	3 091	11·3	1 203	27 786	3 157	11·4
Metallindustriarb.-förb. . .	296	170 568	10 636	10 769	6·3	1 225	172 376	10 652	6·2
Järnbruksarbetare . . .	58	35 813	478	723	2·0	28	36 401	789	2·2
Verkstadsarbetare . . .	238	134 755	10 158	10 046	7·5	1 197	135 975	9 863	7·3
Murareförbundet	146	11 247	—	7 003	62·3	—	9 284	5 774	62·2
Målareförbundet	198	14 358	1	7 875	54·8	—	13 745	6 008	43 7
Pappersindustriarb.-förb. .	137	31 970	1 664	7 269	22·7	419	31 268	6 509	20·8
Sadelm.- o. tapetseraref. .	58	3 783	825	992	26·2	275	3 750	616	16·4
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	55	11 685	4 848	1 728	14·8	1 036	11 673	2 340	20·0
Stenindustriarbetareförb. .	130	6 679	1	1 961	29 4	—	6 370	2 061	32·4
Sågverksindustriarb.-förb. .	237	20 900	8	7 669	36·7	1	19 057	8 382	44·0
Textilarbetareförbundet . .	100	39 096	22 229	2 645	6·8	1 775	38 661	1 919	5·0
Tobaksindustriarb.-förb. .	12	2 366	1 805	135	5·7	125	2 375	126	5·3
Transportarbetareförb. . .	144	22 095	490	5 259	23·8	55	19 660	2 993	15·2
Träindustriarbetareförb. . .	273	23 302	344	4 339	18·6	92	22 121	5 813	26·3
Typografförbundet	105	11 752	607	743	6·3	73	11 772	849	7·2
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	226	19 710	—	6 064	30·8	—	20 110	7 836	39·0
Summa	4 925	728 129	121 038	124 646	17·1	12 060	717 655	115 521	16·1

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under januari uppgivits till inalles 604 930. — Med hänsyn till svårigheten för skogs- och flottningsarbetareförbundet att tillhandahålla exakta uppgifter rörande arbetslösheten inom de olika avdelningarna komma siffror från detta förbund tillsvidare ej att publiceras.

[1] Se även tabellen å sid. 317.

[2] Genom att en del större avdelningar, bl. a. Stockholms grovarbetarfackförening, börjat rapportera fr. o. m. nyåret, äro siffrorna ej fullt jämförbara med föregående års.

E. Hjälpsökande arbetslösa.

Tab. 10. Till statens arbetsmarknadskommission rapporterade hjälpsökande arbetslösa.

Län	Antal rapportkommuner		Antal hjälpsökande arbetslösa			Ökning (+) eller minskning (−) gent emot närmast föregående månad				Arbetslösa per 1 000 inv.	Försörjningspliktiga i % av samtliga
	hela antalet	därav städer	Städer	Landsbygd	Summa	Städer	Landsbygd	Summa			
								Antal	%		
a) *Vid utgången av februari 1941.*											
Stockholms stad	1	1	5 908	—	5 908	+ 871	—	+ 871	+ 17·3	10·1	63·3
Stockholms	17	4	325	1 344	1 669	+ 115	+ 360	+ 475	+ 39·8	5·8	77·0
Uppsala	6	2	274	101	375	+ 54	+ 27	+ 81	+ 27·6	2·7	74·9
Södermanlands	5	3	470	242	712	+ 39	+ 96	+ 135	+ 23·4	3·7	73·3
Östergötlands	3	3	895	—	895	+ 47	—	+ 47	+ 5·5	2·8	76·6
Jönköpings	10	6	342	132	474	+ 37	+ 47	+ 84	+ 21·5	2·0	72·6
Kronobergs	9	2	130	219	349	+ 41	+ 129	+ 170	+ 95·0	2·3	77·1
Kalmar	13	4	758	244	1 002	+ 162	+ 145	+ 307	+ 44·2	4·4	69·7
Gotlands	2	1	87	39	126	+ 6	+ 39	+ 45	+ 55·6	2·2	74·6
Blekinge	23	4	179	471	650	+ 63	+ 144	+ 207	+ 46·7	4·5	69·1
Kristianstads	9	4	153	28	181	+ 18	+ 5	+ 23	+ 14·6	0·7	69·1
Malmö stad	1	1	2 382	—	2 382	+ 117	—	+ 117	+ 5·2	15·4	77·0
Malmöhus i övrigt	19	6	1 299	303	1 602	+ 153	+ 114	+ 267	+ 20·0	4·3	71·5
Hallands	10	3	361	89	450	+ 43	− 3	+ 40	+ 9·8	3·0	80·4
Göteborgs stad	1	1	6 897	—	6 897	+ 598	—	+ 598	+ 9·5	24·6	62·2
Göteborgs o. Bohus i övrigt	39	6	857	2 296	3 153	+ 71	+ 170	+ 241	+ 8·8	15·4	72·6
Älvsborgs	13	5	477	142	619	+ 37	+ 18	+ 55	+ 9·8	1·9	74·3
Skaraborgs	4	4	196	—	196	+ 132	− 16	+ 116	+145·0	0·8	73·5
Värmlands	13	2	275	257	532	+ 100	− 24	+ 76	+ 16·7	2·0	73·7
Örebro	7	2	444	41	485	+ 18	+ 15	+ 33	+ 7·3	2·2	68·2
Västmanlands	2	2	162	—	162	− 14	—	− 14	− 8·0	1·0	64·8
Kopparbergs	3	1	83	15	98	− 8	± 0	− 8	− 7·5	0·4	80·6
Gävleborgs	8	3	533	232	765	+ 90	− 66	+ 24	+ 3·2	2·8	75·9
Västernorrlands	33	2	207	3 806	4 013	− 26	+ 299	+ 273	+ 7·3	14·5	81·9
Jämtlands	3	1	115	5	120	+ 25	− 35	− 10	− 7·7	0·9	74·2
Västerbottens	14	2	120	392	512	+ 17	+ 127	+ 144	+ 39·1	2·3	71·9
Norrbottens	14	3	25	548	573	+ 7	− 16	− 9	− 1·5	2·7	70·2
Summa	**282**	**78**	**23954**	**10 946**	**34 900**	**+ 2 813**	**+ 1 575**	**+ 4 388**	**+ 14·4**	**5·5**	**70·6**
b) *Januari 1940—Februari 1941.*											
1940.											
januari	252	71	8 313	5 632	13 945	+ 986	− 309	+ 677	+ 5·1	2·2	75·5
februari	239	68	9 012	4 826	13 838	+ 699	− 806	− 107	− 0·8	2·2	74·9
mars	227	67	8 962	4 288	13 250	− 50	− 538	− 588	− 4·2	2·1	75·8
april	178	54	5 705	3 127	8 832	− 3 257	− 1 161	− 4 418	− 33·3	1·4	74·8
maj	159	48	4 811	1 593	6 404	− 894	− 1 534	− 2 428	− 27·5	1·0	71·9
juni	140	45	4 264	1 142	5 406	− 547	− 451	− 998	− 15·6	0·9	71·7
juli [1]	169	51	5 257	2 645	7 902	+ 993	+ 1 503	+ 2 496	+ 46·2	1·8	76·2
augusti [1]	180	51	6 494	3 867	10 361	+ 1 237	+ 1 222	+ 2 459	+ 31·1	1·6	75·7
september	193	56	8 060	4 183	12 243	+ 1 566	+ 316	+ 1 882	+ 18·2	1·9	74·4
oktober	208	61	10892	5 230	16 122	+ 2 832	+ 1 047	+ 3 879	+ 31·7	2·5	71·8
november	223	68	14531	6 031	20 562	+ 3 639	+ 801	+ 4 440	+ 27·5	3·2	70·3
december	220	62	16485	6 984	23 469	+ 1 954	+ 953	+ 2 907	+ 14·1	3·7	70·6
1941.											
januari	258	72	21141	9 371	30 512	+ 4 656	+ 2 387	+ 7 043	+ 30·0	4·8	70·7
februari	282	78	23954	10 946	34 900	+ 2 813	+ 1 575	+ 4 388	+ 14·4	5·5	70·6

[1] För under juli och augusti 1940 genomförda ändringar i rapporteringen redogöres i Soc. Medd. årg. 1940, sid. 580 och 643.

Tab. 11. De arbetslösas yrkestillhörighet. Februari 1941.

Yrkesgrupper	Antal hjälpsökande arbetslösa			Ökning (+) eller minskning (−) gent emot föregående månad			Av staten och kommunerna hjälpta	
	Städer	Landsbygd	Summa	Städer	Landsbygd	Summa	antal	i % av antalet hjälpsökande
Jordbruk och skogshushållning	**409**	**413**	**822**	**+ 41**	**+ 27**	**+ 68**	**563**	**68·5**
Jordbruk	386	128	514	+ 44	+ 14	+ 58	343	66·7
Skogshushållning	23	285	308	− 3	+ 13	+ 10	220	71·4
Industri och hantverk	**15 206**	**8 350**	**23 556**	**+ 1925**	**+ 1276**	**+ 3 201**	**17202**	**73·0**
Malmbrytning	4	108	112	+ 1	+ 40	+ 41	64	57·1
Metall- och maskinindustri	1 406	261	1 667	+ 97	+ 81	+ 178	1 225	73·5
Jord- och stenindustri	752	2 317	3 069	+ 77	+ 407	+ 484	2 063	67·2
stenindustri	416	1 819	2 235	+ 40	+ 161	+ 201	1 696	75·9
glasindustri	15	361	376	+ 2	+ 174	+ 176	69	18·4
övrig jord- och stenindustri	321	137	458	+ 35	+ 72	+ 107	298	65·1
Trävaruindustri	988	1 551	2 539	+ 109	− 59	+ 50	1 861	73·3
sågverksindustri	755	1 496	2 251	+ 121	− 40	+ 81	1 659	73·7
annan trävaruindustri	233	55	288	− 12	− 19	− 31	202	70·1
Pappers- och grafisk industri	330	1 397	1 727	+ 50	+ 244	+ 294	1 026	59·4
Livsmedelsindustri	361	46	407	+ 16	+ 18	+ 34	281	69·0
Textil- och beklädnadsindustri	337	26	363	+ 16	+ 10	+ 26	276	76·0
Läder-, hår- och gummivaruindustri	282	21	303	+ 47	+ 1	+ 48	219	72·3
Kemisk-teknisk industri	214	17	231	+ 1	+ 5	+ 6	170	73·6
Byggnadsverksamhet	10 447	2 596	13 043	+ 1532	+ 530	+ 2062	9 947	76·3
husbyggnadsarbete	9 298	1 619	10 912	+ 1491	+ 475	+ 1966	8 461	77·5
väg-, gatu- o. vattenbyggnadsarb.	1 154	977	2 131	+ 41	+ 55	+ 96	1 486	69·7
Kraft- och värmeproduktion	85	10	95	− 21	− 1	− 22	70	73·7
Sjöfart och fiske	**628**	**196**	**824**	**+ 159**	**+ 55**	**+ 214**	**561**	**68·1**
Handel, samfärdsel o. allmän tjänst	**4 922**	**496**	**5 418**	**+ 576**	**+ 78**	**+ 654**	**4 449**	**82·1**
Kontorsarbete	279	11	290	+ 8	+ 3	+ 11	241	83·1
Affärs- och lagerarbete	1 297	61	1 358	+ 105	+ 14	+ 119	1 122	82·6
Landtransport	2 811	408	3 219	+ 416	+ 58	+ 474	2 623	81·5
Hotell- och restaurangrörelse	292	3	295	+ 24	− 1	+ 23	258	87·5
Litterärt och konstnärligt arbete	134	3	137	+ 14	+ 1	+ 15	118	86·1
Förvaltning och undervisning	52	4	56	+ 2	+ 2	+ 4	39	69·6
Sjukvård och hygien	57	6	63	+ 7	+ 1	+ 8	48	76·2
Husligt arbete	**101**	**9**	**110**	**+ 25**	**+ 2**	**+ 27**	**76**	**69·1**
Arbete, ej hänförl. till annan grupp	**2 688**	**1 482**	**4 170**	**+ 87**	**+ 137**	**+ 224**	**2 865**	**68·7**
Summa	**23 954**	**10 946**	**34 900**	**+ 2 813**	**+ 1575**	**+ 4388**	**25716**	**73·7**

Tab. 12. De arbetslösas ålders- och försörjningsförhållanden. Februari 1941.

Åldersgrupper	Städer			Landsbygd			Summa		
	försörjningspliktiga	icke försörjningspliktiga	summa	försörjningspliktiga	icke försörjningspliktiga	summa	försörjningspliktiga	icke försörjningspliktiga	summa
16—25 år	576	1 939	2 515	277	1 030	1 307	853	2 969	3 822
26—50 »	10 813	3 692	14 505	5 657	1 098	6 755	16 470	4 790	21 260
över 50 »	4 853	2 081	6 934	2 475	409	2 884	7 328	2 490	9 818
Summa	**16 242**	**7 712**	**23 954**	**8 409**	**2 537**	**10 946**	**24 651**	**10 249**	**34 900**

Tab. 13. Hjälpverksamheten för arbetslösa.

Län	Hela antalet hjälpta[1]	därav hjälpta genom: statligt beredskapsarbete		kommunalt beredskapsarbete	reservarbete		kommunalt arbete utan statsbidrag	kontantunderstöd		utbildningshjälp
		i kommissionens regi	i annan myndighets regi		arkivarbete	statskommunalt reservarbete		dagunderstöd	kommunalt understöd	
a) *Vid utgången av februari 1941.*										
Stockholms stad	5 220	247	—	93	126	—	7	4 105	175	467
Stockholms	971	206	—	—	8	—	9	532	195	21
Uppsala	259	36	—	49	3	—	106	54	5	6
Södermanlands	323	19	—	83	—	—	171	38	—	12
Östergötlands	670	85	—	—	—	—	73	445	43	24
Jönköpings	254	77	—	—	3	15	130	—	—	29
Kronobergs	151	53	—	—	1	—	49	—	21	27
Kalmar	410	106	—	—	—	1	148	155	—	—
Gotlands	81	—	—	—	—	—	78	—	—	3
Blekinge	208	104	6	4	—	—	92	—	2	—
Kristianstads	125	4	—	—	—	—	121	—	—	—
Malmö stad	2 053	84	—	—	—	—	—	1 885	84	—
Malmöhus i övrigt	1 099	92	—	37	—	20	90	765	95	—
Hallands	247	23	—	28	—	9	132	50	1	4
Göteborgs stad	6 263	205	23	93	30	—	4	5 700	56	152
Göteborgs o. Bohus i övrigt	2 219	580	456	41	—	26	68	867	88	93
Älvsborgs	385	24	—	—	—	—	246	100	9	6
Skaraborgs	82	—	—	—	—	—	57	—	22	3
Värmlands	277	27	—	—	11	—	92	120	27	—
Örebro	261	55	—	40	1	5	30	82	11	37
Västmanlands	55	—	—	—	—	—	55	—	—	—
Kopparbergs	45	—	—	—	2	—	43	—	—	—
Gävleborgs	398	54	50	—	6	13	33	222	19	1
Västernorrlands	3 158	257	299	64	2	14	243	2 164	34	81
Jämtlands	71	—	—	—	—	—	68	—	—	3
Västerbottens	171	—	—	—	—	—	88	28	—	55
Norrbottens	260	1	36	—	—	—	138	26	24	35
Summa	**25 716**	**2 339**	**870**	**532**	**193**	**103**	**2 371**	**17 388**	**911**	**1 059**
b) *Januari 1940—Februari 1941.*										
1940.										
januari	10 135	1 182	971	636	132	411	1 335	3 273	2 085	110
februari	10 556	1 070	766	580	127	298	1 404	3 423	2 582	306
mars	10 210	863	647	435	130	213	1 386	3 493	2 814	229
april	7 176	597	638	402	131	138	1 041	2 676	1 397	156
maj	5 407	405	926	546	127	196	724	1 279	921	283
juni	5 276	358	1 011	518	128	214	589	993	1 057	408
juli	5 858	524	1 084	318	119	197	661	1 009	1 379	567
augusti	7 519	1 133	1 051	318	119	195	669	1 532	1 867	635
september	9 019	1 458	1 059	255	122	181	814	2 694	1 807	629
oktober	11 343	1 655	995	233	125	226	1 021	5 702	817	569
november	14 818	1 852	856	282	154	221	1 575	8 330	839	709
december	16 713	1 282	773	243	163	151	1 523	10 765	1 034	779
1941.										
januari	21 564	1 975	840	350	180	122	2 035	14 089	1 021	952
februari	25 716	2 339	870	532	193	103	2 371	17 338	911	1 059

[1] För tiden januari—juni 1940 har i antalet hjälpta medräknats i statliga och kommunala beredskapsarbeten sysselsatta av arbetslöshetskommittéer anvisade arbetslösa, vilka först i juli 1940 ingå i antalet hjälpsökande och redovisas under rubrikerna »statligt beredskapsarbete i annan myndighets regi» och »kommunalt beredskapsarbete».

F. Sammanfattande uppgifter rörande arbetsmarknaden åren 1935—1941.

Tab. 14. Arbetsförmedling och arbetslöshet.

År	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Medeltal
	Antal ansökningar om arbete på 100 lediga platser												
1935	485	477	414	321	303	284	277	255	244	284	434	442	365
1936	370	319	261	249	214	194	194	175	169	204	289	327	262
1937	265	208	171	161	137	133	142	129	130	162	208	194	187
1938	218	230	182	157	146	153	152	128	132	167	236	231	196
1939	219	230	179	155	126	119	119	106	124	154	193	186	173
1940	165	162	144	132	114	115	137	154	166	187	227	243	182
1941	249	241											
	Arbetslösheten inom fackförbunden (Procent av medlemstalet)												
1935	22·3	20·1	18·5	16·0	12·0	11·3	9·9	10·2	10·9	12·7	14·9	21·3	15·0
1936	19·0	18·1	16·5	13·8	10·2	9·3	8·1	8·1	8·7	10·3	12·3	17·5	12·7
1937	16·3	14·8	14·5	11·2	8·3	7·7	6·4	6·2	6·8	8·3	11·1	17·8	10·8
1938	15·6	14·5	13·0	10·7	8·4	8·5	7·2	7·2	7·5	9·0	11·2	17·8	10·9
1939	14·9	13 0	11·7	9·0	6·3	5·6	4·8	5·0	6·3	8·0	10·4	15·2	9·2
1940	*14·1*	*14·5*	*15·8*	*11·1*	*9·5*	*8·7*	*9·0*	*9·1*	*9·8*	*11·0*	*12·6*	*16·1*	*11·8*
1941	17·1												
	Antal rapporterade hjälpsökande arbetslösa												
1935	93 419	89 838	83 588	75 122	61 177	51 157	42 582	41 723	41 190	47 045	54 167	57 965	61 581
1936	61 400	58 127	53 162	46 628	34 571	25 863	21 510	20 783	20 903	24 712	28 742	30 814	35 601
1937	33 509	31 280	27 750	22 247	15 840	11 429	9 800	9 577	9 782	12 411	16 169	18 765	18 213
1938	21 723	21 766	19 184	15 791	12 463	10 421	8 481	8 346	9 154	12 349	17 350	22 099	14 927
1939	27 547	27 087	25 290	22 790	15 310	9 917	6 634	6 071	7 063	9 846	13 495	13 268	15 360
1940	13 945	13 838	13 250	8 832	6 404	5 406	[1] 7 902	[1] 10 361	12 243	16 122	20 562	23 469	12 695
1941	30 512	34 900											

Tab. 15. Indextal för antalet sysselsatta arbetare.

År	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.
1935	100·0	105·5	106·1	104·9
1936	104·5	110·5	112·0	110·2
1937	111·7	119·1	120·6	116·4
1938	114·7	117·9	117·8	116·8
1939	114·1	120·3	120·3	118·6
1940	109·7	107·0	107·5	110·7

Tab. 16. Konjunktursiffror för arbetstillgången.

År	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.
1935	3·51	3·71	3·78	3·76
1936	3·71	3·82	3·91	3·97
1937	4·01	4·10	4·06	3·80
1938	3·45	3·51	3·53	3·63
1939	3·66	3·92	3·96	3·78
1940	3·67	3·44	3·38	3·35

Anmärkningar till tab. 5—7 och 15—16. Uppgifterna insamlas medelst rapportkort, som varje månad tillställas c:a 13 000 arbetsgivare, av vilka c:a 7 900 inkommit med uppgifter för februari. Angående materialets representativitet se Soc. Medd. 1940, sid. 334. Uppgifterna avse antalet sysselsatta arbetare sista arbetsdagen av sista avlöningsperioden i månaden och övriga sysselsatta sista dagen i månaden. Indextal för mindre än 50 personer ha ej beräknats. Indextal, som avse minst 50 men under 100 personer, äro tryckta med medievalstil. Med användande av månadsindextalen över antalet sysselsatta arbetare ha i tab. 6 enligt den s. k. kedjemetoden indextal uträknats över arbetarantalet i slutet av månaderna november 1939—februari 1941 med början av september 1939 som bas. På motsvarande sätt ha över arbetarantalet även beräknats kvartalsindextal med 1:a kvartalet 1935 som bas. Dessa kvartalsindextal för samtliga näringsgrupper tillhopa återgivas i tab. 15. De s. k. konjunktursiffrorna i tab. 7 och 16 grunda sig på arbetsgivarnas omdömen om arbetstillgången. Vid beräkningarna har man givit omdömet mycket god arbetstillgång poängsiffran 5 och låtit siffrorna 4, 3, 2 och 1 i tur och ordning beteckna god, medelgod, mindre god och dålig arbetstillgång, varefter ett med antalet sysselsatta personer (före oktober 1939 antalet arbetare) vägt medeltal av dessa poängsiffror framräknats.

[1] Se noten till tab. 10.

Litteraturöversikt.

(Februari 1941.)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen.

Allmänna sociala frågor.

GRÄVELL, W. Die Vereinfachung und Vereinheitlichung der Wirtschaftsstatistik. Allg. statistisches Archiv B. 30, s. 56.

PAULSSON, G. Byggnaden och människan. Byggmästaren 1941, nr 3.

TINGSTEN, H. Statsmakternas organisation och verksamhet. Tiden 1941, nr 2.

WELINDER, C. Vilket sanningsvärde tillkommer den ekonomiska teorien? Svensk tidskrift 1941, nr 1.

Sverige.

B[RUNIU]S, A. Avspärrningsekonomi. [Ref. av Konjunkturinstitutets halvårsrapport.] Industria 1941, nr 3.

CARLSSON, AXEL. Norrländska sysselsättnings- och försörjningsproblem. Svensk tidskrift 1941, nr 1.

HILDEBRAND, K. De båda försvarslånen. Från departement och nämnder 1941, nr 2.

HUSS, E. Industriell ersättningsproduktion. Från departement och nämnder 1941, nr 3.

KOCK, KARIN. Konsumtionsanpassning och sparande. Kooperatören 1941, nr 3.

Nyproduktionen och skattefrågan. Finanstidningen 1941, nr 6.

Skogarna i Mellan-Norrland. Skogen 1941, nr 3.

Amerikas förenta stater.

STEPHAN. Amerikanische Arbeits- und Gewerkschaftsfragen vor und nach den Wahlen. Reichsarbeitsblatt 1941, nr 4.

USA:s näringsliv och kriget. Fackföreningsrörelsen 1941, nr 8.

Finland.

GADOLIN, C. A. J. Aktuella ekonomiska problem i Finland. Sv. utrikeshandel 1941, nr 4.

PIPPING, H. E. Ekonomisk anpassning i Finland. Tiden 1941, nr 2.

SIMILÄ, Y. Vår huvudstads närmaste framtid ur den byggandes synpunkt. Industritidningen 1941, nr 1.

Frankrike.

Den franska nationalförmögenhetens sammanstörtande. Industria 1941, nr 3.

Kanada.

The Rowell-Sirois report. A Canadian reaffirmation of the democratic faith in social progress. International labour review dec. 1940.

Norge.

ANDERSEN, KRISTEN. Trustloven. Sosialt arbeid 1941, nr 1.

Soc. rådsrepublikernas union.

JÖDAL, O. Produktionsmobilisering i Sovjet under krigstid. Fackföreningsrörelsen 1941, nr 7.

Spanien.

MALMSTRÖM, S. R. Social nydaning i Francos Spanien. Industritidningen 1941, nr 1.

Tyskland.

ROESTEL, G. Sozialpolitik und Fürsorge. Soziale Praxis 1941, nr 4.

Le droit au travail dans le national-socialisme. Revue du travail 1940, nr 11/12.

Arbetarskydd.

JÄDERSTRÖM, I. Sprängningsrisker vid skärning och svetsning m. m. av järnfat. Arbetarskyddet 1941, nr 1.

»Löpande bandet.» Verkstäderna 1941, nr 2.

Sverige.

BROSTRÖM, S. Flyttbara timmerstugor. Skogen 1941, nr 4.

GYLLENCREUTZ, S. Betalar sig säkerhetstjänsten? Affärsekonomi 1941, nr 1.

STARLAND, H. Arbetsplatsens skyddsfrågor. Arbetarskyddet 1941, nr 1.

Skogsbostäderna. Härbärgeslag och kojkultur. Skogsindustriarbetaren 1941, nr 3.

Tyskland.

SCHNATENBERG, W. Die Aufgaben des Betriebsarztes. Der deutsche Volkswirt 21 febr. 1941.

Bergmänner erhalten zusätzlich Vitamin C. Reichsarbeitsblatt 1941, nr 3.

Arbetslön och arbetstid.

RICHES, E. J. Relative wages in wartime. International labour review okt.—nov. 1940.

The reaction against undue prolongation of hours of work in defence industries. International labour review dec. 1940.

Sverige.

BJÖRK, L. Inkomstförhållandena inom byggnadsindustrin. Fackföreningsrörelsen 1941, nr 7.

Centraliserad lönepolitik. Sv. typografidning 1941, nr 7.

Amerikas förenta stater.

Le travail industriel à domicile aux Etats-Unis. Revue du travail 1940, nr 11/12.

Danmark.

Indtægtsfordelingen. Arbejderen 1941, nr 4.

Italien.

TURCHI, R. Familienzuschüsse in Italien. Soziale Praxis 1941, nr 4.

Storbritannien.

Average weekly earnings of workpeople in the principal industries at July, 1940. The Ministry of labour gazette 1940, nr 11.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

Sverige.

GÅRDLUND, T. Arbetslöshetspolitikens förhinder. Tiden 1941, nr 2.

HESSLER, T. Den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen och de ändrade grunderna för kontantunderstödsverksamheten. Från departement och nämnder 1941, nr 3.

JANSSON, EWALD. Lantarbetarna och arbetslöshetsförsäkringen. S. A. P. information 1941, nr 2.

LANDGREN, J. Nytt i arbetslöshetspolitiken. S. A. P. information 1941, nr 1.

LARSON, R. G. Arbetsuppgifter för partiellt arbetsföra. Sv. vanföretidskrift 1941, nr 2.

MALMSTRÖM, C. G. Arbetsmarknaden och det aktuella krisläget. Arbetsledaren 1941, nr 2.

NORDSTRÖM, G. H. Arbetslöshetspolitik i krigs tider. Sv. stadsförbundets tidskrift 1941, nr 1.

Där själen halvsulas och värnkraften stärkes. Ett besök vid Stockholms arbetslöshetskommittés verkstadsskola. Metallarbetaren 1941, nr 6.

Lärarproduktion och lärararbetslöshet. Sv. lärartidning 1941, nr 7.

Positiv arbetslöshetspolitik. Finanstidningen 1941, nr 7.

Amerikas förenta stater.

Organisation of employment in the United States. International labour review dec. 1940.

Danmark.

ZEUTHEN, F. Statens Beskæftigelsesplaner. (Foredrag.) Nationalökonomisk Tidsskrift 1940, nr 5/6.

Finland.

KAHRA, E. Arbetsmarknaden i Finland under hösten 1940. Industria 1941, nr 4.

Arbetslösheten bland intellektuella arbetare hösten 1939. Social tidskrift 1941, nr 1.

Kanada.

Effective industrial use of women in defence program. The labour gazette 1940, nr 11.

Labour supply in Canadian war industries. The labour gazette 1940, nr 12.

Schweiz.

KÜNG, E. Zum Problem der staatlichen Arbeitsbeschaffung. Zeitschrift für schweizerische Statistik und Volkswirtschaft 1940, nr 3.

Storbritannien.

CITRINE, W. Effect of war on labour standards in Great Britain. The labour gazette 1940, nr 12.

Tyskland.

LETSCH. Der Einsatz gewerblicher ausländischer Arbeitskräfte in Deutschland. Reichsarbeitsblatt 1941, nr 3.

SCHARLAU. Der Arbeitseinsatz der Frauen im Kriege. Reichsarbeitsblatt 1941, nr 5.

Befolkningsfrågor.

NYBØLLE, H. C. Dødelighed og Krig. Nationalökonomisk Tidsskrift 1940, nr 5/6.

Die Bevölkerung der Erde. Wirtschaft und Statistik 1941, nr 2.

Folkvandring i Östeuropa. Industria 1941, nr 3.

Sverige.

ANTONI, N. Äktenskapsförbudet för epileptiker bör upphävas åtminstone tills vidare. Sv. läkartidningen 1941, nr 5.

FISCHER, G. Flerbarnsfamiljerna inför standardsänkningen. Ett förslag till barnutjämningsskatt. Sv. läkartidningen 1941, nr 6.

FRANZÉN, B. Vårt folks livsfråga. Sv. läkartidningen 1941, nr 7.

HOFSTEN, N. v. Steriliseringarnas geografiska fördelning i Sverige. Sv. läkartidningen 1941, nr 8.

MYRDAL, ALVA. Familjen och krisen. Vi 1941, nr 8.

ORDSSON, O. Det nya förslaget till lag om sterilisering. Sv. läkartidningen 1941, nr 8.

Schweiz.

RUCHTI, W. Zum Problem der Bevölkerungsentwicklung in der Schweiz. Zeitschrift für schweizerische Statistik und Volkswirtschaft 1940, nr 3.

Tyskland.

Die Bevölkerungsentwicklung im Kriege. Wirtschaft und Statistik 1941, nr 2.

Die Erwerbstätigkeit der Reichsbevölkerung. Wirtschaft und Statistik 1941, nr 3.

Bostadsförhållanden.

Sverige.

ALKMAN, ANNASTINA. [Anm. av] Brita Åkerman: Familjen som lever och växer ur sitt hem. Vår bostad 1941, nr 4.

BENGTSSON, O. Hyror och resekostnader. Vår bostad 1941, nr 4.

BERNHARD, H. Småvillan en industriprodukt av socialt och kommunalt intresse. Vår bostad 1941, nr 3.
BLADINI, L. Om s. k. fläktventilation av bostadshus. Byggnadsvärlden 1941, nr 5.
CEDERWALL, G. Bostadsbyggande efter kostnadssänkning. Referat av 1940 års byggnadskostnadssakkunnigas betänkande. Sv. stadsförbundets tidskrift 1941, nr 1.
— Byggnadskostnadsutredningen. Fackföreningsrörelsen 1941, nr 6.
[ENGKVIST, O.] Byggnadsindustrins framtidsutsikter. Målarnas facktidning 1941, nr 2.
LARSSON, SVEN. Omprövning av bränsleklausulerna. Vår bostad 1941, nr 4.
OLSSON, IVAR. 1940 års byggnadskostnadssakkunnigas förslag. En kritisk granskning. Byggnadsträarbetaren 1941, nr 2.
WÅHLIN, E. Stanna inte hjärtat. Hem i Sverige 1941, nr 1.
Bostadsbyggandets finansiering. Finanstidningen 1941, nr 7.
Bostadshyrorna. Finanstidningen 1941, nr 8.
Byggnadskostnaderna. Metallarbetaren 1941, nr 8.
Byggnadskostnader och byggnadssubvention. Affärsvärlden 1941, nr 6.
Byggnadsverksamheten i Stockholm under år 1940. Statistisk månadsskrift 1940, nr 12.
Ny värmeklausul i Sydsverige. Sveriges fastighetsägaretidning 1941, nr 3.
Vad är huvudbränsle enligt socialstyrelsens bränsleklausul? Sveriges fastighetsägaretidning 1941, nr 4.
Villan som demokratiserats. Vår bostad 1941, nr 3.

Danmark.

ANDERSEN, NINA. Aktuellt om bygge och bo i Danmark. Vår bostad 1941, nr 5.

Finland.

EKELUND, H. Bostadslägenheter i våningshus. Finsk kommunaltidskrift 1940, nr 9.
PAJAMIES, L. Valet av egnahemstyper. Finsk kommunaltidskrift 1940, nr 9.

Norge.

Hyrorna sänkta 10 % i Norge! Hyresgästen 1941, nr 3.

Tyskland.

BLECHSCHMIDT. Zweite Hypotheken unter Reichsbürgschaft. Reichsarbeitsblatt 1941, nr 3.
GRASSMAN, P. Bostadsproduktionen i Tyskland. Sveriges fastighetsägaretidning 1941, nr 3.
WORMIT. Die Sicherung der notwendigen Wohnungsinstandsetzung. Reichsarbeitsblatt 1941, nr 4.

Föreningsväsen, kollektivavtal och arbetskonflikter.

Sverige.

ANDERSSON, GUNNAR. Huvudavtalets betydelse. Träarbetaren 1941, nr 2.
B[RUNIU]S, A. Organisationstankens förverkligande i Sverige. Industria 1941, nr 4.
COLLIN, E. Reflexioner kring nya ramavtalet. Metallarbetaren 1941, nr 8.
Förhandlingsrätten för lärare. Landskommunernas tidskrift 1941, nr 2.

Kanada.

Trade unionism in Canada. Summary of the 29 annual report on labour organization. The labour gazette 1940, nr 12.

Försvarsberedskap.

PENROSE, E. F. Economic organisation for total war. With special reference to the workers. International labour review okt.—nov. 1940.

Sverige.

ANDERSSON, SVEN. Militär socialvård. Frihet 1941, nr 4.
CURTMAN, C. W. Värnpliktslåneverksamheten under år 1940. Från departement och nämnder 1941. nr 2.
ENGSTRÖM, M. Ersättning för kroppsskador under krig och försvarsberedskapstillstånd. Arbetarskyddet 1941, nr 1.
— Personskador under krig och försvarsberedskap. Från departement och nämnder 1941, nr 2.
ÅKESSON, O. A. Beredskapsåtgärder på krigsförsäkringens område. Sv. sparbanks tidskrift 1940, nr 10.

Storbritannien.

Training for war-time work in the engineering industry. The Ministry of labour gazette 1940, nr 11.

Hälso- och sjukvård.

MYHRMAN, G. Några ord om influensa. Svenska röda korset 1941, nr 1.

Sverige.

DAHLBERG, G. Nyare undersökningar rörande tuberkulos. Svenska röda korset 1941, nr 2.
Ett riksintresse att de reumatiska sjukdomarna bekämpas. Social-medicinsk tidskrift 1941, nr 1.

Jordbruks- och egnahemsfrågor.

Sverige.

PEHRSSON-BRAMSTORP, A. Framtidens agrarpolitik torde få läggas upp efter större, bestående linjer. RLF-tidningen 1941, nr 5.
YTTERBORN, G. R. Jordbrukarnas inkomstförhållanden under senare år. Kungl. landtbruksakademiens tidskrift 1940, nr 6.
ÅMARK, K. Statliga kristidsåtgärder på jordbruksområdet. Under tiden sept. 1940—jan. 1941. Hushållningssällskapens tidskrift 1941, nr 1.

Tyskland.

Die Kleingärten und die landwirtschaftlichen Kleinbetriebe. Wirtschaft und Statistik 1941, nr 2.

Die Umlegungen landwirtschaftlichen Grundbesitzes im Jahre 1939. Vierteljahrsh. zur Statistik des Deutschen Reichs 1940, nr 3.

Kooperation.

FAUQUET, G. The place of co-operation in economy and in social life. Review of international co-operation 1940, nr 10.

Danmark.

DREJER, A. AXELSEN. The co-operative movement in Denmark. Le Nord 1940, nr 2/4

RAVNHOLT, H. Andelsbevægelsen — et Stykke dansk Folkekultur. Kooperatören 1941, nr 2.

Kristidsfrågor.

SUNDSTRÖM, W. Hur krig finansieras. Fackföreningsrörelsen 1941, nr 5.

Soldatkostens näringsvärde. Industria 1941, nr 3.

Sverige.

MONTGOMERY, A. Die Wirtschaftsentwicklung Schwedens seit Ausbruch des gegenwärtigen Krieges. Weltwirtschaftliches Archiv B. 53, s. 1.

WALLES, K. Den statliga informationen. Tiden 1941, nr 2.

Finland.

GADOLIN, C. A. J. v. Kriegswirtschaftliche Massnahmen in Finnland und die Auswirkungen des finnisch-russischen Friedensschlusses auf die finnische Volkswirtschaft. Weltwirtschaftliches Archiv B. 53, s. 21.

Schweiz.

BÖHLER, E. Die schweizerische Kriegswirtschaft. Weltwirtschaftliches Archiv B. 53, s. 48.

Nykterhetsfrågan.

Sverige.

G[AH]N, H. Till frågan om storleken av spritdrycksförbrukningen i Sverige under åren 1855—1889. Tidskrift för systembolagen 1941, nr 2.

PETRÉN, A. Om riskerna i vissa fall av proceduren för tvångsintagning å alkoholistanstalt. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1941, nr 1—2.

ÅMAN, A. En länsnykterhetsnämnd instruerar sina kommunala nämnder. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1941, nr 1.

— Statsrevisorerna och länsnykterhetsnämnderna. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1941, nr 2.

Priser, levnadskostnader, konsumtion.

HANSSON, NILS. Näringsvärdet hos smör och margarin. Landtmannen 1941, nr 6.

Sverige.

GJÖRES, A. Erfarenheter från priskontrollen. Fackföreningsrörelsen 1941, nr 5.

LUNDBERG, E. Den svenske Prispolitik. Nationalökonomisk Tidsskrift 1940, nr 5/6.

SOOP, E. Vad är ett index? Träarbetaren 1941, nr 2.

WAGENIUS, Å. Om matfettsförsörjningen i Sverige. Kommersiella meddelanden 1941, nr 2.

Prisstegringen. Finanstidningen 1941, nr 5.

Den statliga priskontrollen förfelad? Sv. specerihandelstidning 1941, nr 3.

Vår försörjning. Industritjänstemannen 1941, nr 1.

Finland.

KNOELLINGER, C. E. Prisstegringstendenserna och deras behärskande. Ekonomiska samfundets tidskrift. Ny serie, nr 50.

Norge.

Neue Preispolitik in Norwegen. Der deutsche Volkswirt 31 jan. 1941.

De nya drastiska prisreglerna i Norge. Svenskt affärsliv 1941, nr 3.

Schweiz.

Der Nahrungsbedarf der Schweiz. Schweiz. Konsum-Verein 1941, nr 8.

Tyskland.

REELE, JEANNE. Den statliga prisregleringen i Tyskland. Mellanfolkligt samarbete 1941, nr 1.

Socialförsäkring.

STRITESKY, J. Über chronische Krankheiten und Invalidität mit besonderem Hinblick auf Tuberkulose und chronischen Rheumatismus. Rivista le assicurazioni sociali. Suppl. 1940, nr 5.

Sverige.

Dyrtidstillägg å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag. Folkpensioneringen 1941, nr 1.

Erfarenheter hos tillsynsmyndigheten rörande tillämpningen av förordningen om moderskapspenning m. m. Folkpensioneringen 1941, nr 1.

Kontors- och handelsanställdas ställning i socialförsäkringshänseende. Handelstjänstemannen 1941, nr 2.

Finland.

MÄNTYLÄ, J. E. Ersättningen för krigsolycksfall. Social tidskrift 1941, nr 1.

Socialvård.

Sverige.

BERG, G. Om fattigbössor. Tidskrift för fattigvård 1941, nr 1.

BYLANDER, Å. Bidragsförskottslagen. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1941, nr 1.

HOLMSTEDT, G. Folkpension och fattigvård. S. A. P. information 1941, nr 1.

LARSSON, SVEN. Vården av lättskötta sinnessjuka. Sv. fattigvårds och barnavårds tidning 1941, nr 2.

MALMROTH, ELSA. De svårplacerade barnen. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1941, nr 1.

Nya utredningar och förslag från socialvårdskommittén. Tidskrift för fattigvård 1941, nr 1.

Stockholms öppna fattigvård omorganiseras? Förslag framlagt av fattigvårdsdirektören... Sv. fattigvårds och barnavårds tidning 1941, nr 2.

Finland.

20 års barnskydd i Finland. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1941, nr 1.

Undervisning och yrkesutbildning.

Training industrial workers in wartime. Results of programs in United States and Great Britain. The labour gazette 1940, nr 11.

Sverige.

ANDERSSON, KONRAD. Stockholms stads yrkesskolors nybyggnad på Kungsholmen. Tidskrift för praktiska ungdomsskolor 1941, nr 2.

JAKOBSEN, W. Betydelsen av ett rätt val av yrke för samhälle och näringsliv. Tidskrift för praktiska ungdomsskolor 1941, nr 2.

WALLNER, O. Utbildning av hushållerskor för gemensamma skogsarbetarhushåll. Arbetarskyddet 1941, nr 1.

Allsidig översyn över vårt skolväsen. En 15-mannakommitté har tillsatts. Landskommunernas tidskrift 1941, nr 1.

Danmark.

Lærlingestatistik. Statistiske Efterretninger 1941, nr 4.

Tyskland.

MENNE, O. Leistungssteigerung trotz Nachwuchsrückgangs. Ein Beitrag zur Nachwuchslenkung 1941. Soziale Praxis 1941, nr 3.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur.

AMERIKAS FÖRENTA STATER. Department of labor. Bureau of labor statistics.
Bulletin. Wash. 1940.
675. Union wages, hours, and working conditions in the printing trades, June 1, 1939.

AVLÖNINGSBESTÄMMELSERNA för ordinarie tjänstemän inom den civila statsförvaltningen Utg. av Civilförvaltningens personalförbund. Sthlm 1941.

BJÖRKLUND, G., & BERGLUND, H. Våra trafikförordningar jämte förklaringar och rättsfall. Sthlm 1940.

DANMARK. Det statistiske Departement.
Statistiske Meddelelser. Række 4. Khvn 1941.
Bd 110: H. 4. Offentlig Forsorg og social Forsikring i Regnskabsaaret 1937/38.
Bd 112: H. 2. Daumarks Handelsflaade og Skibsfart 1939.

EKSTEDT, I. 1940 års skörd. Sthlm 1941. (Jordbrukets ekonomiska läge. 1.)

HAUPT, H G. Massnahmen des amerikanischen Gesetzes für soziale Sicherheit (Social security act) *mit sozialversicherungsartigem* Character. Weimar 1941. (Schriften des Instituts für Arbeitsrecht an der Universität Leipzig. 45.)

HÄLSINGBORGS STADS ÅRSBOK. Utg. av Hälsingborgs stads drätselkammare. Årg. 2 (1938). Hälsingborg 1941.

HÖJER, K. J. Samhället och barnen. Svensk lagstiftning till skydd och stöd för barn. Sthlm 1940.

ISLAND. Hagstofa Islands. — Bureau de statistique de l'Islande.
Statistique de l'Islande. Reykjav. 1939—40.
103. Statistique de l'agriculture en 1938.
104. Statistique du commerce en 1938.
105. Statistique de la pêche, de la chasse aux phoques et de l'oiselerie en 1938.

MALMÖ STADS ÅRSBOK. Årg. 27 (1939). Malmö 1940.

PALANDER, T. Nationalekonomiska frågor och uppgifter. Sthlm 1940.

SOCIALA FÖRSVARSBEREDSKAPSKOMMITTÉN.
Värnpliktigas avlöning m. m. [Betänkande avg. d. 8 febr. 1941. Sthlm 1941. Stencil].

STATENS INSTITUT FÖR FOLKHÄLSAN.
Berättelse. 1938/40. Sthlm 1940. [Stencil].

STATENS JÄRNVÄGARS PUBLIKATIONER. Sthlm 1941.
Driftstjänststatistik jämte redogörelser för person- och godstrafiken m m. år 1939.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1941. Sthlm 1941.
2. Betänkande med förslag rörande restaureringen av Uppsala domkyrka. Avg. [d. 14 nov. 1940]. (E.)
3. *Petrén, A.* Åtgärder för bekämpande av homosexualitetens samhällsfarliga yttringar. [Avg. d. 19 dec. 1940.] (Ju)
4. Utredning angående byggnadskostnaderna. Betänkande avg. [d. 29 jan. 1941] av 1940 års byggnadskostnadssakkunniga. (S.)
5. Betänkande med allmänna riktlinjer för åstadkommande av tidigare inbetalning av utskylder. Del. 1. [Avg. d. 15 febr. 1941.] (Fi.)

STOCKHOLMS STADS STATISTIK. Sthlm 1941.
10. Specialundersökningar.
20. Betänkande angående Stockholms stads socialförvaltning. Avg. av *S. G. W. Wahlund* på uppdrag av Kommunala omorganisationskommittén i Stockholm.

SVERIGES MASKININDUSTRIFÖRENING. 1911—1941. Minnesskrift. Sthlm 1941.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1941.

Handel. Berättelse för år 1939 av Kommerskollegium.

Industri och bergshantering.

Bergshantering. Berättelse för år 1939 av Kommerskollegium.

Jordbruk med binäringar.

Jordbruk och boskapsskötsel år 1937. Av Statistiska centralbyrån.

Årsväxten år 1940. Preliminär redogörelse av Statistiska centralbyrån.

Socialstatistik.

Lönestatistisk årsbok för Sverige 1939. Utg. av K. Socialstyrelsen.

UNGERN. Office central de statistique. Commerce extérieur de la Hongrie en 1939. Budap. 1940. (Publications statistiques hongroises. Nouv. sér. Vol. 111.)

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling ha under tiden 16 februari—15 mars 1941 bl. a. publicerats:

Nr		Daterad
80.	K. brev till socialstyrelsen ang. fastställande av formulär till statistiska uppgifter rörande fattigvården m. m.	14 febr.
88.	K. kung. ang. skyldighet att lämna vissa uppgifter för inventering av landets förråd av livsmedel m. m.	21 »
100.	K. kung. ang. uppgifter rörande inom industri och hantverk sysselsatt arbetskraft m. m.	28 »
104.	K. förordn. om dyrtidstillägg å blindhetsersättning	7 mars
106.	Lag ang. ändrad lydelse av 12 § lagen den 18 juni 1937 (nr 382) om barnbidrag	7 »
107.	Lag ang. ändring i vissa delar av lagen den 18 juni 1937 (nr 383) om förskottering av underhållsbidrag till barn	7 »
125.	Lag ang. förlängd giltighet av gällande indelning i ortsgrupper jämlikt lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering	14 »
126.	Lag ang. fortsatt giltighet av lagen den 14 juni 1940 (nr 484) om undantag från gällande bestämmelser rörande arbetstidens reglering m. m.	14 »
127.	Lag ang. fortsatt giltighet av lagen den 30 december 1939 (nr 934) om tjänsteplikt m. m.	14 »
128.	K. kung. ang. ändrad lydelse av 1 § kung. den 7 maj 1940 (nr 329) om statlig ledning av den offentliga arbetsförmedlingen	14 »
131.	K. kung. ang. viss förhöjning av ersättningsbeloppen i vårdtaxan den 20 december 1935 (nr 632) enligt fattigvårds- och barnavårdslagarna m. m.	28 febr.

INNEHÅLL

Förslag om ny dyrortsgruppering . . . 339

Skärpta åtgärder i fråga om rusdrycksförsäljningen 351

Hyresförhållandena för vissa tjänstemän under hyresåret 1939/40 . . . 360

Framställning i befolkningsfrågan . . 367

Kortare meddelanden

Nya ransoneringsåtgärder 371

Byggnadskostnadernas utveckling 1939—1941 372

Socialstyrelsens nya bränsleklausul . . . 372

Landsorganisationen i Sverige år 1940 . 373

Ledamöter för åren 1941—1943 i nämnden för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen 373

Dansk arbetslöshetsstatistik 374

Finskt förslag i befolkningsfrågan . . . 375

Arbetsmarknadspolitiska åtgärder i Storbritannien 376

Omsättningsskatt i England 377

Övertidsarbetet inom den engelska verkstadsindustrin 377

Arbetslöshetsförsäkring i Kanada 378

Författningar rörande sociala frågor . 379

Periodiska översikter

Skogsarbetarnas arbetsförtjänster vintern 1940/1941 380

Befolkningsutvecklingen under fjärde kvartalet 1940 384

Kollektivavtalen under fjärde kvartalet 1940 och första kvartalet 1941 . . 385

Livsmedelskonsumtionen inom stadshushåll under första kvartalet 1941 390

Levnadskostnaderna omkring 1 april 1941 404

Arbetsmarknaden

Arbetsmarknaden under mars 1941 . . . 418

Statens arbetsmarknadskommissions verksamhet under mars 1941 421

Meddelanden från statens arbetsmarknadskommission 423

Lönesumman inom industri och handel m. m. under första kvartalet 1941 . . 424

Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden 428

Litteraturöversikt 442

INDEX

Projet d'un nouveau groupement des localités d'après la cherté de la vie.

Mesures restrictives sur la vente des boissons alcooliques.

Les loyers de certains fonctionnaires pendant l'année de location 1939/40.

Adresse sur la question de la dénatalité.

Courtes notices.

Mesures de rationnement.

Coût de la construction en 1939 et en 1941.

Clauses nouveaux fixées par l'A. T. P. S. touchant le coût du chauffage dans les contrats de location.

La Confédération générale du travail en Suède en 1940.

Membres du committé de l'assurance contre le chômage les années 1941—1943.

Statistiques relatives au chômage au Danemark.

Projet finlandais relatifs à la natalité.

Mesures relatives au marché du travail en Angleterre.

Impôts sur le chiffre des affaires en Angleterre.

Heures supplémentaires dans l'industrie mécanique en Angleterre.

Assurance contre le chômage au Canada.

Lois concernant les questions sociales.

Aperçus périodiques

Les gains des ouvriers forestiers pendant l'hiver 1940/1941.

Mouvement de la population pendant le 4e trimestre 1940.

Les conventions collectives pendant le 4e trimestre 1940 et le 1er trimestre 1941.

La consommation des denrées alimentaires des ménages urbains pendant le 1er trimestre 1941.

Coût de la vie le 1er avril 1941.

Marché du travail.

Le marché du travail pendant mars 1941.

Activité de la Commission du marché du travail en mars 1941.

Communications de la Commission du marché du travail.

Somme des salaires payés dans l'industrie et le commerce pendant le 1er trimestre 1941.

Tableaux relatifs à la situation du marché du travail.

Bibliographie.

Articles principaux du Bulletin.

Projet d'un nouveau groupement des localités d'après la cherté de la vie. L'article reproduit le projet remis, en date du 10 avril, par l'Administration du Travail et de la Prévoyance sociale, au Gouvernement relativement à un nouveau groupement des localités d'après la cherté de la vie. P. 339.

Mesures restrictives sur la vente des boissons alcooliques. L'article cite l'avis émis par l'Administration du Travail et de la Prévoyance Sociale au sujet de certaines motions dans le Parlement visant à instituer des mesures d'une plus grande efficacité dans la lutte contre l'alcoolisme en faveur de la tempérance. P. 351.

Les loyers de certains fonctionnaires pendant l'année de location 1939/40. Une enquête a été effectuée touchant 31 941 logements loués par des fonctionnaires dans le marché libre. De ceux-ci, 22 % se composaient d'une pièce et cuisine, 40 % de deux pièces et cuisine et 16 % de trois pièces et cuisine. Les loyers étaient plus élevés que ceux dont rendait compte le recensement général des loyers. La différence entre les loyers des fonctionnaires et ceux du marché libre en général n'est plus aussi grande qu'il y a dix ans. P. 360.

Une adresse sur la question de la dénatalité a été remise au Gouvernement par les représentants d'une quarantaine d'organisations, demandant qu'un organisme permanent soit créé le plus tôt possible dans le but d'étudier la question et de proposer les mesures qu'exige la situation présente. P. 367.

Les gains des ouvriers forestiers pendant l'hiver 1940/41. Les inspecteurs des forêts ont fourni pour l'hiver 1940/41, de même que pour les années précédentes, des renseignements préliminaires touchant les gains journaliers normaux des bûcherons et des charretiers (rémunération pour un cheval et son conducteur). Ces renseignements concernent plus spécialement les conditions du travail dans les forêts domaniales ou de type similaire. Pour l'ensemble du pays, le gain journalier normal a été en moyenne de 8·84 cour. pour le bûcherons et de 16·94 cour. pour les charretiers. Le niveau des salaires est le plus élévé dans la Suède du Nord. Par rapport à l'année précédente, la dernière saison d'hiver a impliqué une hausse des salaires pour l'ensemble du pays de 14·4 % pour les bûcherons et de 17·2 % pour les charretiers. P. 380.

Les conventions collectives. En attendant qu'une convention générale ait été conclue entre l'Union patronale et la Confédération générale du Travail touchant les bases sur lesquelles seront calculés les suppléments mobiles aux salaires pendant l'année 1941, on a généralement gardé, du côté de l'industrie et des transports, pendant l'automne 1940, une attitude expectative quant à la signature de nouveaux contrats collectifs. Par suite, c'est seulement un nombre restreint de contrats importants qui ont été conclus pendant l'automne. Dans certaines branches d'activité cependant, en particulier dans l'agriculture et l'exploitation forestière, de nouveaux accords sont intervenus, indépendamment de la conclusion prévue d'une convention générale. Celle-ci a été signée le 9 janvier 1941 et a été suivie d'une série de contrats intéressant les branches les plus considérables de notre industrie. Ces contrats impliquaient d'ordinaire la prolongation des accords précédents en vigueur pour l'année 1941, avec la seule mod'fication que les clauses de la convention générale relative aux suppléments de salaire pour le temps de crise seraient appliquées. Ces contrats sont généralement valables pour l'année 1941. Dans les cas où leur durée a été étendue à l'année 1942, des dispositions ont été prévues qui permettent une ajustation des salaires au 1er janvier 1942. P. 385.

La consommation des denrées alimentaires pendant le 1er trimestre de 1941. Parmi les ménages qui ont pris part aux enquêtes trimestrielles au sujet de la consommation alimentaire, la moyenne du coût global pour denrées alimentaires, ponderée par rapport aux types de ménage, accuse une augmentation de 7 % environ depuis le 1er trimestre de 1940. Au 1er trimestre de 1941 on a consommé une quantité moindre, par exemple, de beurre et de margarine, de crême, de viande de porc, de pain et de café, mais une quantité supérieure, par exemple, de farine et de racines alimentaires (mais non de pommes de terre). La valeur nutritive de l'alimentation par rapport au nombre de calories et à la teneur en vitamine C n'avait pas varié, mais la teneur en graisse et en vitamine A avait diminué. P. 390.

L'indice du coût de la vie était de 140 au 1er avril 1941 contre 130 au 1er janvier (1935 = 100). En prenant pour base l'ancien indice (juillet 1914 = 100), on obtient le nombre-indice 219 contre 204 pour le trimestre précédent. P. 404.

Le marché du travail pendant mars 1941. Les séries statistiques qui figurent le mouvement du marché du travail reflètent les modifications provoquées vers le milieu du mois par les appels de militaires. Le nombre d'ouvriers occupés dans l'industrie et les branches d'activité connexes était tombé de la fin de février à la fin de mars de 1 %. Les données rapportées à la Commission du marché du travail sur l'embauchage et le congédiement rélèvent cependant que la diminution du volume de l'emploi est compensée partiellement par le nombre relativement élevé de nouveaux engagements de main-d'œuvre au cours du mois. Le nombre de demandes pour 100 places disponibles dans les offices de placement publics était tombé de 241 en février à 208 en mars. Le nombre de chômeurs affiliés à des syndicats représentait, au 1er mars, 16·3 % contre 17·2 % de l'ensemble des membres. Le nombre de chômeurs demandant des secours s'élevait à la fin de mars à 33 702, contre 34 900 le mois précédent. P. 418.

Häftets huvudinnehåll.

April 1941.

Förslag om ny dyrortsgruppering. Artikeln återger socialstyrelsens i skrivelse till Kungl. Maj:t den 10 april framlagda förslag angående ny dyrortsgruppering. Förslaget omfattar två alternativ, varav det ena innebär, att undersökningarna skola utföras med sådan skyndsamhet, att ny skattegruppering skulle kunna träda i kraft i februari 1942 och ny lönegruppering i juni samma år. Prisinsamlingen skulle avse samtliga kommuner i landet samt mera betydande tätorter, tillhopa c:a 4 000 orter. Enligt det andra alternativet skulle de nya grupperingarna vara färdiga den 1 januari 1943, till vilken tidpunkt 1935 års skatte- och lönegrupperingar äro prolongerade. Styrelsen förordar det första alternativet. Sid. 339.

Skärpta åtgärder i fråga om rusdrycksförsäljningen. Artikeln återger socialstyrelsens yttrande över vissa motioner angående effektivare åtgärder för nykterhetens främjande. Förslag framlägges om nedsättning i tilldelningen av spritdrycker, inskränkning av efterhandsinköp och utlämnande av nya inköpstillstånd till personer under 25 år, begränsning av rätt att begagna ombud vid inköp av rusdrycker samt sänkning av den maximala utskänkningskvantiteten. Dessutom förordas, att frågan om en slutlig reglering av maltdryckshanteringen upptages till avgörande snarast möjligt, och framhålles behovet av särskild upplysning för allmänheten angående de skärpta restriktionerna. Sid. 351.

Hyresförhållandena för vissa tjänstemän under hyresåret 1939/40. En undersökning har utförts rörande 31 941 i fria marknaden hyrda tjänstemannalägenheter. Av dessa omfattade 22 % 1 rum och kök, 40 % 2 rum och kök och 16 % 3 rum och kök. Närmare $^3/_4$ voro försedda med centralvärme, medan drygt $^1/_5$ saknade dylik men hade vatten och avlopp. 3·3 % saknade vatten och avlopp. Tjänstemannabostäderna uppvisade i jämförelse med 1939 års allmänna hyresräkning en något högre standard än den stora massan av lägenheter. Hyrorna för tjänstemannalägenheter överstego i enlighet härmed de i den allmänna hyresräkningen redovisade hyrorna. Skillnaden mellan tjänstemännens hyror och hyrorna i allmänhet på den fria marknaden är emellertid numera icke så stor som för 10 år sedan. Sid. 360.

En framställning i befolkningsfrågan har till Kungl. Maj:t ingivits av representanter för ett 40-tal organisationer. I petitionen begäres, att ett permanent organ snarast möjligt tillskapas med uppgift att framlägga sådana förslag som befolkningsläget kräver samt att bedriva upplysningsverksamhet i befolkningsfrågan. Sid. 367.

Skogsarbetarnas arbetsförtjänster vintern 1940/1941. Från jägmästarna i reviren ha för vintern 1940/1941 liksom för föregående år inkommit preliminära uppgifter om normala dagsförtjänster vid skogsarbete för huggare och körare. Uppgifterna avse närmast förhållandena å kronoparker o. dyl. För hela riket beräknades medelförtjänsten till 8·84 kr. per dag för huggare och 16·94 kr. för körare. Lönenivån var högst i norra Sverige, där medelförtjänsten för huggare och körare utgjorde 9·62 resp. 19·46 kr. I jämförelse med föregående år ha dagsförtjänsterna innevarande säsong inneburit en ökning med 14·4 % för huggare och 17·2 % för körare. Sid. 380.

Kollektivavtalen. Hösten 1940 medförde endast ett mindre antal mera betydelsefulla avtalsuppgörelser. Den 9 januari 1941 undertecknades emellertid det nya ramavtalet, och därefter följde en rad av uppgörelser för våra största och viktigaste näringsgrenar. Dessa gingo i regel ut på prolongation av tidigare gällande avtal för år 1941 med endast den ändringen, att det nya ramavtalets bestämmelser om kristillägg skulle tillämpas. Avtalsuppgörelserna avse i allmänhet år 1941. I de fall, där avtalstiderna utsträckts in på år 1942, ha i regel anordningar vidtagits, som möjliggöra en anpassning av lönerna vid ingången av år 1942. Sid. 385.

Livsmedelskonsumtionen första kvartalet 1941. Resultatet av den femte i serien fortlöpande konsumtionsundersök-

ningar visar, att en ökning i livsmedelsutgifterna med 6 à 7 % ägt rum för de deltagande hushållen under det år som förflutit sedan den första undersökningen utfördes i första kvartalet 1940. Betydande förskjutningar i konsumtionen av enstaka varuslag kunde samtidigt konstateras. Kostens näringsvärde med avseende på kalorier och vitamin C hade icke förändrats, men halten av vitamin A hade något minskat. Födans fetthalt hade nedgått avsevärt. Sid. 390.

Levnadskostnadsindex med år 1935 som bas uppgick den 1 april 1941 till 140 (mot 130 1 jan. 1941). Anknytas dessa tal till den äldre serien med juli 1914 som bas, erhålles indextalet 219 den 1 april 1941 (och 204 den 1 januari 1941). Sid. 404.

Arbetsmarknaden under mars 1941. De statistiska serier, som belysa arbetsmarknadens utveckling, ge närmast uttryck åt de förändringar, som de vid mitten av månaden företagna militärinkallelserna medförde. Antalet sysselsatta arbetare inom industri och angränsande verksamhetsområden var omkring 1 % lägre i slutet av mars än i slutet av februari. Till arbetsmarknadskommissionen rapporterade uppgifter om anställande och entledigande av arbetskraft ge emellertid vid handen, att sysselsättningsminskningen delvis motvägts av det relativt betydande antalet nyanställningar under månaden. Antalet ansökningar på 100 lediga platser vid de offentliga arbetsförmedlingarna sjönk också till 208 i mars från 241 i februari. Antalet arbetslösa inom fackförbunden var vid månadsskiftet februari/mars 16·3 % mot 17·2 % en månad tidigare. Antalet hjälpsökande arbetslösa uppgick i slutet av mars till 33 702, vilket innebär en minskning under månaden med 1 198 eller 3·4 %. Sid. 418.

Socialstatistiska diagram.

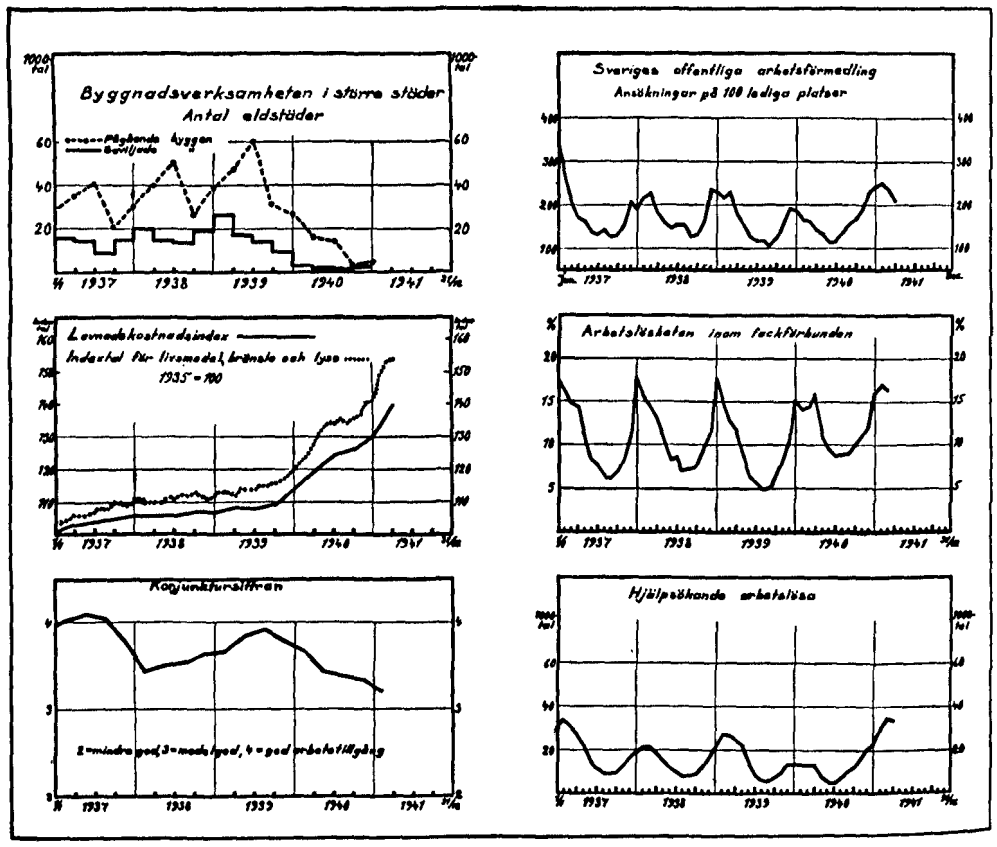

Förslag om ny dyrortsgruppering.

I skrivelse till Konungen den 10 april 1941 har socialstyrelsen framlagt förslag angående ny dyrortsgruppering av följande lydelse.

I enlighet med kungl. brevet den 15 juni 1939 angående verkställandet av för nya ortsgrupperingar erforderliga levnadskostnadsundersökningar framlade socialstyrelsen i underdånig skrivelse den 5 september samma år förslag till kungörelser dels angående allmän hyresräkning, dels rörande den prisinsamling, som enligt av Kungl. Maj:t fastställd plan skulle äga rum under oktober 1939. Beträffande prisinsamlingen ifrågasatte emellertid styrelsen, om icke densamma under de förhållanden, som inträtt efter stormaktskrigets utbrott, lämpligen borde uppskjutas eller helt inställas. Däremot ansåg styrelsen, att hyresräkningen under alla omständigheter borde komma till stånd. Enligt beslut av Kungl. Maj:t verkställdes sedermera i samband med mantalsskrivningen i november 1939 hyresräkningen, under det att prisinsamlingen uppsköts och ännu icke kommit till utförande. Fortfarande tillämpas därför 1935 års ortsgrupperingar.

Den utsträckta tillämpningen av de på 1933 och 1934 års prisinsamlingar grundade ortsgrupperingarna synes vålla efter hand allt mera stegrade olägenheter. Givet är också att det uppskov med utförandet av nya grupperingar, som på grund av stormaktskrigets utbrott ansågs påkallat, ej kan få allt för lång utsträckning. Socialstyrelsen har därför funnit anledning att till övervägande upptaga frågan, huruvida nya ortsgrupperingar numera böra företagas.

I första hand vill styrelsen erinra om att här ifrågavarande spörsmål varit föremål för uppmärksamhet även vid innevarande års riksdag. Sålunda har det väckts flera motioner i frågan, nämligen *dels* en inom första kammaren av herr Albertsson m. fl. (I: 150) om utredning rörande de beskattningsfria avdragens lämpligaste storlek samt förenkling av dyrortsgrupperingen för löner och pensioner, *dels* en inom andra kammaren av herr Carlström m. fl. (II: 132) om skyndsam utredning rörande de beskattningsfria avdragens storlek och avvägning samt angående förenkling av dyrortsgrupperingen beträffande löner och pensioner, *dels ock* en inom samma kammare av herr von Seth m. fl. (II: 175) angående förutsättningslös utredning beträffande utförandet av den framtida levnadskostnadsundersökningen och av de tre dyrortsgrupperingar, som eventuellt skola grundas därå. Över dessa motioner har Kungl. Maj:t anbefallt socialstyrelsen att avgiva och till riksdagens statsutskott överlämna yttrande.

I motionerna har bland annat framhållits, hurusom statsmakternas strävan att så rättvist som möjligt avväga inkomsttagarnas bärkraft och behov vid utkrävande av skatter och vid utgivande av löner och pensioner till resultat lämnat ett system, som blivit allt omfångsrikare, i den mån landets befolkning

flyttat samman i större och mindre samhällen. Man borde snarare kunnat vänta en förenkling, ty då systemet med skattefria ortsavdrag och dyrortsgruppering av lönerna först infördes, företedde levnadskostnaderna i städerna och på landsbygden olikheter på ett helt annat sätt än nu vore fallet. Anledning till utjämningen vore bland annat enhetlig prissättning av jordbruksprodukter genom lantbrukets organisationer samt bostadshyrornas höjning genom att landsbygdens byggnadskostnader ökats. Den olikhet i levnadskostnadshänseende mellan land och stad, som fortfarande funnes kvar, ansågo motionärerna mest grunda sig på bostadslägenheternas olika standard.

Liknande synpunkter i dyrortsgrupperingsfrågan framfördes jämväl i vissa andra motioner, varom mera i det följande.

Dyrortsgrupperingens betydelse. Sedan mer än tjugo år har i Sverige tillämpats ett system för dyrortsgradering av statstjänstemännens löner, vars principer även utsträckts till ett flertal andra områden, där det ansetts vara av betydelse att söka utjämna de i vårt land, åtminstone under normala förhållanden, betydliga lokala olikheterna i de allmänna levnadskostnaderna. Sålunda har vid sidan av lönegrupperingen utförts en skattegruppering, avsedd att ligga till grund vid graderingen av de skattefria avdragen vid den statliga och kommunala inkomstskatten. Vidare hava från och med år 1938 folkpensionerna dyrortsgraderats efter vissa grunder, vilka även kommit till användning beträffande andra former av statliga understöd, t. ex. barnbidrag och förskottering av underhållsbidrag, familjebidrag till värnpliktiga m. m. Även inom det enskilda näringslivet tillämpas för tjänstemän och arbetare en gradering av löneförmånerna efter ortsdyrheten, varvid de statliga ortsgrupperingarna om icke helt så dock i väsentliga delar kommit till användning.

Otvivelaktigt ha dyrortsgrupperingar i vårt land erhållit en betydelse och räckvidd större än i något annat land. Detta gör det särskilt angeläget, att ingående undersökningar göras för att vinna så tillförlitliga resultat som möjligt och att undersökningen i dess helhet erhåller en utformning, ägnad att bryta udden av den kritik, som kan väntas från de därav berörda socialgrupperna, och att skapa förtroende för undersökningens resultat. Vidare har det ansetts önskvärt, att de officiella dyrortsgrupperingarna såvitt möjligt anordnas med jämna mellantider, varvid man i allmänhet räknat med femåriga (för pensionsgrupperingen med tioåriga) intervaller.

Enligt 48 § 1 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 skulle ny gruppering av orterna i riket efter levnadskostnadernas höjd, avsedd att ersätta 1935 års skattegruppering, varit av socialstyrelsen slutförd omkring den 1 januari 1940. Med avseende på lönegrupperingen stadgas i gällande lönereglementen, att Kungl. Maj:t skall bestämma, när denna gruppering skall förnyas. Hittills ha utredningarna för de bägge grupperingarna skett samtidigt och ny lönegruppering utfärdats, så snart erforderliga kompletterande beräkningar hunnit verkställas.

Genom lag den 23 april 1937 (S. F. S. nr 163) om ändring i lagen den 28 juni 1935 om folkpensionering (S. F. S. nr 434) infördes, som förut antytts,

dyrortsgradering av folkpensionerna. Ifrågavarande indelning i tre ortsgrupper skulle gälla för en tid av tio år från och med den 1 januari 1938, men med hänsyn till vissa övergångssvårigheter skulle ortsgrupperingen första gången gälla endast för åren 1938—1940.

Vad skatte- och lönegrupperingen beträffar ha beräkningsgrunderna varit föremål för granskning av 1936 års lönekommitté i dess betänkande med utredning och förslag angående dyrortsgrupperingen (S. O. U. 1937: 32). Lönekommittén hade till prövning upptagit möjligheterna att förenkla grupperingsarbetet genom att nedskära den vid beräkningarna använda hushållsbudgeten till att avse enbart hyror och skatter. Prövningen gav dock ett väsentligen negativt resultat, i det att kommittén ur rättvisesynpunkt och av psykologiska skäl icke ansåg sig böra ifrågasätta ett övergivande av huvudgrunderna i det hittills använda systemet, enligt vilket lönegraderingen i princip sker efter olikheter i de totala levnadskostnaderna. I stället har kommittén ansett icke oväsentliga utbyggnader av det nuvarande systemet vara påkallade, bland annat beträffande en fullständigare hushållsbudget såsom grundval för levnadskostnadsberäkningarna samt delvis nya metoder för beräkning av bostads- och skatteposterna. Härigenom kommer dyrortsgrupperingsarbetet att bliva icke oväsentligt utökat i förhoppning om att erhålla fullständigare uppgifter och därigenom riktigare resultat. — I en till riksdagen avgiven, den 18 mars 1938 dagtecknad, proposition (nr 263) har departementschefen biträtt lönekommitténs förslag i dess huvudpunkter men dock framhållit, att slutlig ståndpunkt till vissa frågor rörande den tekniska och metodiska utformningen kunde tagas först i samband med planläggningen av arbetet med nästa dyrortsgruppering. Lönekommitténs förslag till dyrortsgruppering godkändes i princip av 1938 års riksdag i samband med antagandet av det civila avlöningsreglementet.

I skrivelsen den 5 maj 1938 till chefen för finansdepartementet anmälde socialstyrelsen, att dyrortsgrupperingsarbetet, därest det skulle utföras i överensstämmelse med de utvidgade linjer, som förordats av 1936 års lönekommitté, komme att taga så avsevärd tid i anspråk att arbetet icke kunde vara färdigt till den 1 januari 1940 såsom eljest beräknats, utan först ungefär ett år senare. Med anledning härav föreslog Kungl. Maj:t i en den 6 maj 1938 dagtecknad proposition (nr 317), att riksdagen måtte medgiva, att den i beskattningsavseende gällande ortsindelningen finge, utan hinder av 48 § 1 mom. kommunalskattelagen, äga förlängd giltighet till och med utgången av år 1940. Riksdagen biföll propositionen och författning i ämnet utfärdades den 10 juni 1938 (S. F. S. nr 415).

Plan för 1941 års dyrortsgruppering. Genom brev den 17 juni 1938 uppdrog Kungl. Maj:t åt socialstyrelsen att inkomma med förslag till planläggning av den dyrortsgruppering, som vore avsedd att träda i kraft den 1 januari 1941. Med anledning härav framlade socialstyrelsen i underdånig skrivelse den 28 december 1938 förslag till plan för ny dyrortsgruppering. Med utförlig motivering hemställde socialstyrelsen, att Kungl. Maj:t ville uppdraga åt styrel-

sen att verkställa ny gruppering av orterna i riket efter levnadskostnadernas höjd för att bestämma dels de skattefria avdragens storlek (skattegruppering), dels fördelningen ur dyrortssynpunkt av de orter, där befattningshavare i statens tjänst äro stationerade (lönegruppering). Socialstyrelsen skulle även inkomma med förslag till kungörelse angående verkställande av allmän hyresräkning i samband med den hösten 1939 anordnade mantalsskrivningen för år 1940, vilken kungörelse jämväl borde upptaga förteckning å de orter, som skulle medtagas vid hyresräkningen. Vidare skulle det ankomma på socialstyrelsen att verkställa undersökning av byggnads- och bostadskostnaderna på landsbygden i enlighet med i framställningen angiven plan. Slutligen hemställdes, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt vissa ämbetsverk att i samråd med socialstyrelsen inhämta uppgifter angående de hyror, vilka av befattningshavare *inom* respektive verk och tillhörande kårer, inbegripet lärare vid folk- och småskolor, under hyresåret 1939/40 betalades för av dem förhyrda lägenheter.

Genom brev den 3 mars 1939 uppdrog Kungl. Maj:t åt socialstyrelsen *dels* att upprätta och till finansdepartementet inkomma med förslagslistor å de orter, vilka borde ingå i den för nämnda ortsgrupperingar erforderliga undersökningen av levnadskostnadernas storlek, *dels* att uppgöra och till finansdepartementet inkomma med förslag till kungörelse angående verkställande av allmän hyresräkning i samband med den hösten 1939 anordnade mantalsskrivningen för år 1940 (samtidigt skulle även inhämtas ovannämnda hyresuppgifter beträffande befattningshavare hos vissa ämbetsverk m. m.), *dels och* att verkställa undersökning rörande kostnaderna för byggande av bostäder av viss typ på landsbygden.

Genom brev den 15 juni 1939 föreskrev Kungl. Maj:t att för här ifrågavarande ortsgrupperingar erforderliga levnadskostnadsundersökningar skulle verkställas i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som av socialstyrelsen föreslagits i ovannämnda skrivelse den 28 december 1938. Tillika anbefalldes socialstyrelsen bland annat att till finansdepartementet inkomma med förslag till kungörelse angående skyldighet för kommunala myndigheter att till socialstyrelsen avlämna vissa uppgifter rörande levnadskostnaderna, under beaktande av vissa framkomna önskemål rörande medverkan av befattningshavarna vid prisinsamlingen m. m.

Såsom styrelsen redan inledningsvis erinrat om, framlade styrelsen i skrivelse den 5 september 1939 förslag angående såväl hyresräkning som prisinsamling under oktober 1939. I enlighet med vad styrelsen ifrågasatt, kom emellertid endast hyresräkningen till stånd. Kungl. Maj:t utfärdade den 8 september 1939 kungörelse (S. F. S. nr 644) angående uppgifter för hyresräkning å vissa orter i sammanhang med mantalsskrivningen för år 1940.

Beträffande prisundersökningen framhöll föredragande departementschefen i proposition (nr 26) till 1939 års urtima riksdag bland annat, att den efter krigsutbrottet fortgående prisutvecklingen medfört förskjutningar i de lokala prisförhållandena, som kunde förväntas undergå en ytterligare accentuering under vinterns lopp. Det kunde därför ifrågasättas, om en dyrortsgruppering,

grundad på prisuppgifter avseende hösten 1939 och våren 1940, kunde väntas giva ett tillfredsställande resultat eller ens kunde anses leda till en rättvisare avvägning olika orter emellan än den nu gällande dyrortsgrupperingen innebure. Departementschefen ansåg på anförda skäl, att detta näppeligen kunde anses vara fallet. På grund härav föreslogs i propositionen, att gällande dyrortsgruppering för taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt samt kommunal inkomstskatt skulle äga fortsatt giltighet till och med utgången av år 1941. Riksdagen biföll propositionen och kungörelse i ämnet utfärdades den 15 december 1939 (S. F. S. nr 870).

1935 års dyrortsgruppering prolongeras. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 6 mars 1940 ifrågasatte socialstyrelsen förnyat uppskov med prisinsamlingen för ny dyrortsgruppering, enär de förskjutningar i de lokala prisförhållandena efter krigsutbrottet, som prisutvecklingen redan medfört och i fortsättningen ytterligare kunde förväntas medföra, torde göra en dyrortsgruppering grundad på en prisinsamling under dylika förhållanden föga tillfredsställande.

I enlighet härmed framlades proposition (nr 146) till 1940 års lagtima riksdag, innebärande, att gällande dyrortsgruppering skulle äga fortsatt giltighet till och med utgången av år 1942. Riksdagen biföll propositionen och kungörelse i ämnet utfärdades den 14 juni 1940 (S. F. S. nr 513).

Vad beträffar den förut omnämnda ortsgrupperingen jämlikt lagen om folkpensionering föreslog Kungl. Maj:t i proposition till 1941 års lagtima riksdag (nr 4), att gällande indelning skulle givas fortsatt giltighet till och med utgången av år 1943. T. f. chefen för socialdepartementet anförde i propositionen, att den av pågående krig föranledda prisutvecklingen torde medföra sådana förskjutningar i de lokala prisförhållandena, att det icke torde vara lämpligt att ännu på åtskillig tid verkställa ny indelning i ortsgrupper av samtliga orter i riket jämlikt lagen om folkpensionering.

Andra lagutskottet hemställde i utlåtande den 27 februari 1941, att riksdagen måtte bifalla propositionen. Utskottet framhöll (utlåtande nr 5) att de fortlöpande förskjutningar i levnadskostnaderna, vilka ägde rum som en följd av det pågående kriget, måste medföra, att någon ny indelning i ortsgrupper enligt lagen om folkpensionering icke för närvarande kunde genomföras. Med anledning av i två motioner (I: 173, II: 232) väckta förslag om upphävande av dyrortsgrupperingen framhöll utskottet, att ifrågavarande spörsmål i sin helhet icke borde upptagas till närmare övervägande, förrän prisförhållandena uppnått större stabilitet, så att erforderliga ekonomiska undersökningar på längre sikt kunde verkställas, varför frågan om dyrortsgrupperingarnas berättigande icke för närvarande borde göras till föremål för prövning. — Riksdagen biföll propositionen om förlängd giltighet av gällande pensionsgruppering till och med utgången av år 1943 och avslog de nämnda motionerna.

Även bevillningsutskottet vid 1941 års riksdag har haft att behandla motioner i liknande syfte, nämligen av herr Löfvander m. fl. (I: 151) och av herr Pettersson i Norregård (II: 138). I sitt utlåtande (nr 11) anslöt sig bevillningsutskottet till de synpunkter på frågan, som framförts av andra lagut-

skottet, men betonade, att den nuvarande skattegrupperingen icke vore tillfredsställande. Utskottet ville visserligen icke för närvarande påyrka utredning i frågan, men hade ej förbisett, att förhållandena kunde komma att utveckla sig så, att en provisorisk lösning bleve nödvändig i avvaktan på en blivande slutlig reform.

Frågan om ny dyrortsgruppering. Av nu lämnade redogörelse för vad hittills förekommit i frågan rörande anordnande av ny dyrortsgruppering finner socialstyrelsen det framgå, att till grund för den successiva prolongeringen av gällande dyrortsgrupperingar och framflyttandet av tidpunkten för en ny sådan legat uppfattningen, att de av kriget orsakade, till sina konsekvenser svåröverskådliga prisstegringarna gjorde det angeläget att ställa sig avvaktande och alltså uppskjuta en ny ortsgruppering i förhoppning, att lugnare tider skulle inträda. Oavsett detta måste gällande dyrortsgrupperingar, som grundats på prismaterial insamlat för ungefär sju år sedan, numera anses vara mindre verklighetstrogna på grund av de omvälvningar i prisförhållandena, som ägt rum ej blott i allmänhet utan även på särskilda orter, exempelvis i samband med expansion av lokala industriföretag, militära förläggningar o. dyl. Det är fördenskull önskvärt, att nya, hela landet omfattande prisupptagningar verkställas inom en nära framtid. Härför talar också, att de nu i väsentligen färdigt skick föreliggande bostadsuppgifterna från 1939 års hyresräkning samt därtill anslutna specialundersökningar om statstjänstemännens hyror samt byggnadskostnaderna på landsbygden för varje år som går bliva allt svårare att sammanställa med uppgifter om andra levnadskostnader insamlade flera år senare. De på sistone i allt större omfattning från kommuner, organisationer och enskilda personer i till Kungl. Maj:t ingivna framställningarna om förhöjd dyrortsplacering av vissa orter synas också tyda på, att prisutvecklingen i landets olika delar varit olikformig och att vissa justeringar i gällande dyrortsindelningar kunna vara motiverade av sedermera inträdda förhållanden.

Då socialstyrelsen remissledes haft att yttra sig över dylika framställningar om ändrad placering i lönegrupp har styrelsen, enligt hittills tillämpade regler för överflyttning under löpande dyrortsregleringsperiod, ansett sig kunna tillstyrka dylik överflyttning blott i undantagsfall, då det förelegat en alldeles exceptionell lokal prisutveckling, exempelvis när en större militärstyrka varaktigt förlagts till en landskommun. Även ett dylikt isolerat medgivande har dock ej sällan visat sig medföra opåräknade verkningar, i det att kommunerna inom en delvis rätt vid krets omkring förläggningsorten sökt ernå motsvarande uppflyttning i dyrortsgrupp under framhållande av att levnadskostnaderna inom dessa områden vore väl så höga som å den uppflyttade platsen. För att bedöma dylika anspråk skulle erfordras ett tillförlitligt och omfattande prismaterial. Ett dylikt prismaterial måste givetvis inhämtas från ett flertal orter, helst från hela landet.

Svårigheter för en dylik prisinsamling möta först genom rörligheten och den bristande stabiliteten hos den allmänna prisnivån. En blick på den bifo-

gade tabellen (bil. 1)[1] över stegringen av levnadskostnader och livsmedelspriser 1938—1941 visar, att man härvid har att göra med prisökningar på 20—50 % och däröver eller i genomsnitt 1—2 % per månad, sålunda en prisstegring av betydande styrka. Det ligger i sakens natur, att en sådan prisstegring icke går likformigt fram över landet, varför den har en tendens att överskyla prisgeografiska olikheter.

Det är ofrånkomligt, att en dyrortsgruppering, grundad på prisinsamling under nu rådande förhållanden, blir förenad med vissa vanskligheter. Hänsyn härtill måste tagas, och det är naturligt, att man redan från början räknar med att de nya grupperingarna måste bliva av kortare varaktighet än de tidigare, varvid även en del förenklingar i själva förfaringssättet få en dubbel motivering. Bl. a. bör man förlägga prisinsamlingen till ett enda tillfälle, icke till två, som vid tidigare ortsgrupperingar.

Beaktas dessa synpunkter böra fördelarna av en snarast möjligt utförd ny dyrortsgruppering avgjort överstiga de med en dylik under rådande förhållanden förenade olägenheterna.

Under hänvisning till vad sålunda anförts, får styrelsen som sin mening uttala, att en ny dyrortsgruppering nu bör komma till stånd på grundval av ett hela landet omfattande prismaterial.

Erfarenheter från 1935 års dyrortsundersökningar. Innan man tar ställning till frågan, hur ifrågavarande undersökning bör försiggå, synes det vara lämpligt att något uppehålla sig vid vilka arbetsmoment enligt tidigare erfarenheter böra ingå i en dylik undersökning.

Till en början må lämnas en kortfattad redogörelse för tillvägagångssättet vid den senaste undersökningsserien av detta slag, nämligen 1935 års dyrortsgrupperingar, och de erfarenheter, som därav kunna inhämtas.

Förarbetena för dyrortsgrupperingarna påbörjades sommaren 1933 med uppgörande av ortsförteckning, utarbetande av frågeformulär och anvisningar m. m. Enligt givna direktiv skulle undersökas tillhopa cirka 3 600 orter, nämligen samtliga städer, köpingar, landskommuner och municipalsamhällen samt tätorter inom kommunerna, som kunde tänkas böra föras till annan grupp än vederbörande kommuns övriga delar. Den förslagsvis uppgjorda ortsförteckningen överlämnades till Kungl. Maj:t, som remitterade densamma till länsstyrelserna och vissa centrala ämbetsverk, varjämte tillfälle bereddes arbetsgivar- och arbetarorganisationer m. fl. sammanslutningar att framföra sina önskemål.

Rörande insamlingen av erforderligt prismaterial för grupperingarna föreskrevs i kungl. kungörelse den 16 september 1933 (S. F. S. 1933, nr 555) bl. a. följande:

Efter anmodan av socialstyrelsen åligger det i landskommun och i köping, som utgör egen kommun, kommunalnämnd, i municipalsamhälle municipalnämnden och i köping, som ej utgör egen kommun, köpingsnämnden samt i stad drätselkammaren att vid av styrelsen utsatt tidpunkt på sätt och i de avseenden, som styrelsen bestämmer, inhämta skriftliga uppgifter om levnadskostnaderna i orten.

De inhämtade uppgifterna skola hållas för allmänheten tillgängliga å förut kun-

[1] Återgives ej här.

gjord plats under minst fjorton dagar, och skola de erinringar, vartill uppgifterna kunna giva anledning, inom åtta dagar efter utgången av ovannämnda granskningstid framställas skriftligen till den kommunala myndigheten med angivande av de omständigheter, varå anmärkning grundar sig. Efter prövning av uppgifterna och däremot framställda erinringar har nämnda myndighet att inom av socialstyrelsen föreskriven tid och med bifogande av de framställda erinringarna avgiva yttrande angående vad som kan anses vara levnadskostnadernas storlek i orten vid den tidpunkt och i de avseenden, varom är fråga.

Där socialstyrelsen vid prövning av de inkomna handlingarna finner sig böra avvika från den kommunala myndighetens uppfattning skall meddelande därom lämnas sistnämnda myndighet. Enahanda underrättelseskyldighet åligger socialstyrelsen beträffande för orten beräknad medelhyra. Från socialstyrelsen ingångna meddelanden skola å förut kungjord plats göras för allmänheten tillgängliga under fjorton dagar. Därvid framkomna erinringar har den kommunala myndigheten att tillika med eget yttrande inom av socialstyrelsen föreskriven tid till styrelsen översända.

I enlighet härmed beslöt socialstyrelsen, att insamling av prisuppgifter skulle äga rum vid två tillfällen, nämligen dels den 23—28 oktober 1933 och dels den 23—28 april 1934. Samma uppgiftsformulär användes vid båda tillfällena. Oktoberuppgifterna skulle, efter att ha hållits för allmänheten tillgängliga i 14 dagar, insändas till styrelsen i två exemplar senast den 24 november 1933. Av dessa återgick det ena till vederbörande myndighet i behörig tid före aprilinsamlingen. En mängd fel och ojämnheter, som vidlådde oktobermaterialet, kunde sålunda bortarbetas till den följande insamlingen och aprilpriserna, vilka ensamma ingingo i den följande bearbetningen, måste därför tillmätas ökad tillförlitlighet.

Sedan apriluppgifterna insamlats vid angivna tid och hållits för allmänheten tillgängliga samt av de kommunala myndigheterna granskats och godkänts, skulle de vara till styrelsen insända senast den 23 maj 1934. Omedelbart härefter vidtog granskningen inom socialstyrelsen. Härvid gjorda ändringar jämte beräknade medeltal för hyreskostnaderna tillställdes de kommunala myndigheterna i september 1934 för att granskas och hållas tillgängliga för allmänheten under fjorton dagar. Uppgifterna skulle återsändas senast den 31 oktober 1934. Under sommarens och höstens lopp beräknades skatteposten samt kostnaderna för elektriskt ljus ävensom hyresmedeltalet för varje särskild ort. Slutligen uträknades dyrortsplaceringen för respektive orter, och resultaten härav (med angivande tillika av de fall, där på grund av skälighetsprövning ort tillförts annan grupp än som med hänsyn allenast till det uträknade ortsindextalet skolat ske) höllos tillgängliga för allmänheten å styrelsens tjänstelokal under december 1934.

Över skattegrupperingen inkommo klagomål endast i ett fåtal fall. Socialstyrelsen utfärdade kungörelse angående sådan gruppering den 5 februari 1935 (S.F.S. 1935, nr 16).

Beträffande lönegrupperingen inkommo däremot klagomål från cirka 200 orter. Sedan socialstyrelsen under januari och februari 1935 avgivit yttrande häröver, utfärdade Kungl. Maj:t kungörelse om den nya lönegrupperingen att gälla från och med den 1 juli 1935 (S.F.S. 1935, nr 425).

Alternativ för nya dyrortsundersökningar. Såsom härav framgår, tog 1935 års dyrortsgruppering i anspråk en tid av ungefär två år, och för 1941 års gruppering med dess utvidgade program hade, som ovan nämnts, beräknats en tid av cirka tre år. Huvudanledningen till denna tidsutdräkt var jämte den dubbla prisinsamlingen de remisser till de kommunala myndigheterna med åtföljande granskningstider för allmänheten, vilka ansågos vara påkallade för att vinna vederbörande intressentgruppers tilltro till de statistiska resultaten. Dylika metoder underlättades därigenom att man befann sig i en period av tämligen stillastående priser; levnadskostnadsindextalet med 1 juli 1914 som bas utgjorde 1 april 1933, 1934 och 1935 respektive 153, 153 och 155.

Vid den nu för en ny dyrortsgruppering föreslagna undersökningen måste man beakta, att en vida större koncentration erfordras för motsvarande arbete i en tid, som utmärkes av häftiga och olikformiga prisförändringar, även om man måhända kan hoppas på att prisrörelserna snart skola komma in i lugnare fåror. Man får dock icke bortse från, att en dyrortsgruppering icke är blott en prisstatistisk undersökning utan åsyftar att vara en förtroendesak. För att vinna detta syfte måste man genom metoder som de hittills använda söka samarbete med vederbörande intressentgrupper. Givetvis föreligga dock härvidlag, liksom på andra områden av dyrortsgrupperingsarbetet, tidsbesparingsmöjligheter, som böra i görligaste mån utnyttjas i syfte att erhålla snabbare — ehuru därför ej otillförlitligare — resultat.

Mot denna bakgrund har socialstyrelsen övervägt möjligheterna att snarast möjligt utföra en prisgeografisk undersökning omfattande hela landet. Därvid ha flera olika alternativ diskuterats.

Alternativ 1. Såsom första alternativ ha diskuterats möjligheterna att utföra undersökningarna med sådan skyndsamhet, att ny skattegruppering skulle kunna träda i kraft i februari 1942 och ny lönegruppering i juni samma år. Under sådana förhållanden måste erforderlig prisinsamling företagas snarast möjligt. Denna skulle, såsom socialstyrelsen framhållit i sin underdåniga skrivelse den 19 september 1939, avse samtliga kommuner i landet samt mera betydande tätorter, tillhopa c:a 4 000 orter. Dessa finnas upptagna i en samtidigt med nyssnämnda skrivelse till Kungl. Maj:t överlämnad ortsförteckning, vilken dock nu måste revideras i samråd med länsstyrelserna.

På grund av nödvändiga organisatoriska och andra förberedelser kan dock tiden för prisinsamlingen ej utsättas tidigare än i början av juni 1941, förslagsvis 8—14 juni. Det torde vara nödvändigt, att de av den kommunala myndigheten insamlade prisuppgifterna hållas för allmänheten tillgängliga under viss tid, som dock ej behöver överstiga åtta dagar, varefter kommunalnämnden eller motsvarande nämnd har att avgiva yttrande över eventuellt inkomna klagomål. Med hänsyn härtill skulle uppgifterna kunna vara socialstyrelsen tillhanda i slutet av juni. För en granskning av materialet och tillhörande skriftväxling med de kommunala myndigheterna torde erfordras minst 3 månader. Det må erinras om, att de infordrade prisuppgifterna torde komma att omfatta cirka 100 prisuppgifter från vardera av 4 000 orter eller sammanlagt 400 000 uppgifter.

På grund av nu nämnda förhållanden kan sålunda uträkningen av orternas dyrortsplacering taga sin början omkring 1 oktober 1941. Härför erfordras ju ej blott de på förut nämnt sätt insamlade uppgifterna om livsmedelspriser m. m. utan även möjligast aktuella uppgifter om skatter och bostadshyror. De senare kunna erhållas från 1939 års hyresräkning.

I detta sammanhang vill styrelsen erinra om att styrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 26 oktober 1940 angående statistisk övervakning av bostadsmarknaden bl. a. framlagt förslag till en extra hyresräkning efter representativ metod, avsedd att igångsättas då förhållandena på bostadsmarknaden göra detta påkallat. Därest en sådan undersökning kommer till stånd, torde dess resultat kunna användas som stöd för ändringar, vilka i vissa orter på grund av särskilda förhållanden kunna påkallas. Eljest kan det kanske visa sig lämpligt att i dylika fall inhämta kompletterande uppgifter.

Under förutsättning att erforderliga medel och arbetskrafter ställas till förfogande, borde dyrortsgrupperingsarbetet kunna föreligga färdigt omkring årsskiftet 1941/1942, vad skattegrupperingen angår, samt några månader senare vad lönegrupperingen beträffar. Det skall icke förnekas, att den nu beräknade tiden för en så omfattande undersökning är knapp i jämförelse med vid tidigare dyrortsgrupperingar. Emellertid finnas möjligheter att tillrättalägga insamlings- och bearbetningsmetoder med hänsyn till att undersökningen skall göras under avsevärt kortare tid. Om vidare den praktiska organisationen väl utbygges, icke minst i fråga om lokala nämnder, skola de svårigheter, som knappheten på tid kunna förorsaka, kunna övervinnas.

Alternativ 2. Härvid utgår man från att 1935 års skatte- och lönegrupperingar genom statsmakternas beslut äro prolongerade till 1 januari 1943 (pensionsgrupperingen till 1 januari 1944) och att nya dyrortsgrupperingar skola vara färdiga till nämnda tidpunkt. I sådant fall torde prisinsamlingen böra företagas senast i mitten av februari 1942, på det att erforderlig granskning ute i orterna och inom socialstyrelsen skall kunna företagas under våren och sommaren 1942, varefter den statistiska bearbetningen under samverkan med lokala myndigheter och organisationer skulle kunna färdigställas efter i huvudsak samma metoder som angivits under alternativ 1.

Styrelsen vill förorda, att alternativ 1 kommer till användning.

Medverkan av representanter för löntagare m. fl. vid prisinsamlingen m. m. Detta betydelsefulla spörsmål berördes först i ett till 1936 års lönekommittés betänkande angående dyrortsgrupperingen fogat särskilt yttrande av vissa för överläggning med lönekommittén tillkallade personalrepresentanter. Dessa föreslogo inrättande av särskilda lokala prisnämnder, inrymmande representanter för statstjänare och andra, som skulle beröras av en ny dyrortsgruppering, vilka prisnämnden borde bereda visst medinflytande vid granskningen av det prismaterial, som skulle läggas till grund för en ny dyrortsgruppering. Framställningar i liknande syfte ha senare ingivits till Kungl. Maj:t från Statstjänarekartellen, Sveriges statstjänstemannanämnd, Trafiktjänstemännens riksförbund och Sveriges folkskollärarförbund, varjämte en nybildad förening »Rättvisa åt landsorten» framfört liknande yrkanden.

Socialstyrelsen har den 31 mars 1939 avgivit infordrat utlåtande över ifrågavarande framställningar. Styrelsen förklarade sig dela uppfattningen, att tjänstemännen och deras organisationer borde beredas inflytande vid såväl själva prisinsamlingen som vid materialets granskning, i den mån detta vore möjligt utan att skada andra berättigade intressen och äventyra beräkningarnas objektivitet. Styrelsen förutsatte emellertid, att prisuppgifterna nu liksom vid föregående undersökningar av detta slag skulle avgivas av vederbörande kommunala myndigheter på eget ansvar. Detta borde dock icke utesluta, att myndigheterna, åtminstone inom folkrikare kommuner ävensom sådana kommuner, som fått i uppdrag att insamla uppgifter från flera orter eller där arbetet av andra skäl kunde väntas bliva mera betungande, kunde tillsätta en särskild beredning i syfte att handhava prisinsamlingen. I sista hand skulle dock vederbörande myndigheter vara ansvariga för prisuppgifternas riktighet. Därest denna grundsats fasthölls och beredningen sålunda endast bleve av rådgivande natur, ansåg styrelsen hinder icke möta att tillgodose tjänstemannaorganisationernas med fleras önskemål genom att föreskriva, att när dylik beredning eller prisnämnd skulle tillsättas, i denna borde ingå representanter för statens befattningshavare och andra löntagare samt för arbetsgivare och representanter för det allmänna. I enlighet härmed ansåg sig styrelsen, med vidhållande av sitt i skrivelsen den 28 december 1938 framförda förslag rörande prisinsamlingen såsom en kommunal uppgift, böra uttala, att ingen invändning vore att göra däremot, att kommunalmyndigheterna, särskilt på större orter, läte sig biträdas vid prisinsamlingsarbetet av paritetiskt sammansatta lokala prisnämnder.

I det förut omnämnda kungl. brevet av den 15 juni 1939 uppdrogs åt socialstyrelsen att uppgöra och till finansdepartementet inkomma med förslag till kungörelse angående skyldighet för kommunala myndigheter att till socialstyrelsen avlämna vissa uppgifter rörande levnadskostnader under beaktande av de framkomna önskemålen rörande medverkan av befattningshavarna vid prisinsamlingen m. m. I underdånig skrivelse den 5 september 1939 avlämnade styrelsen förslag till dylik kungörelse, varvid beträffande särskilda prisnämnder anfördes följande: I sådan kommun bör, där så ej med hänsyn till kommunens ringa folkmängd eller eljest finnes opåkallat, tillsättas en särskild nämnd för att vara den kommunala myndigheten behjälplig vid inhämtande av ifrågavarande uppgifter. Sådan nämnd skall bestå av lika antal representanter för arbetsgivare och löntagare såsom ledamöter samt en ordförande, som icke kan anses företräda arbetsgivar- eller löntagarintressen.

Socialstyrelsen anser, att detta tillvägagångssätt bör komma till användning även vid den nu föreslagna dyrortsgrupperingen.

Kostnadsberäkning. Vid beräkning av kostnaderna för en prisgeografisk undersökning jämte därpå grundad dyrortsgruppering bör man givetvis utgå från de utförliga beräkningar, som innehållas i styrelsens skrivelse till Kungl. Maj:t den 28 december 1938. I dessa beräkningar utgick styrelsen från, att extra amanuens- och biträdesarbete skulle bliva erforderligt i minst dubbelt

så stor utsträckning som vid närmast föregående dyrortsgruppering och beräknat kostnaderna härför till cirka 38 000 kr. Detta belopp var beräknat på 1938 års löne- och prisförhållanden och torde numera på grund av ökade kostnader böra höjas med cirka 20 % eller 7 600 kr. till ungefär 45 000 kr. I nämnda skrivelse beräknades vidare, att för kontrollarbete genom styrelsens ombud borde avses cirka 15 000 kr. samt för anlitande av experter, resor och oförutsedda utgifter 2 000 kr. Det sammanlagda beloppet för en prisgeografisk undersökning under den närmaste tiden och en därpå grundad ny dyrortsgruppering skulle således kunna preliminärt beräknas till cirka 62 000 kr.

I nu angivna kostnadskalkyl har hänsyn icke tagits till kostnader för blankettryck, skrivmaterial, papper etc., vilka icke ansetts kunna bestridas från styrelsens expensanslag; beloppet härför torde ej överstiga 2 000 kr. Ej heller har hänsyn tagits till kostnaderna för vissa å 1938 års program upptagna specialundersökningar, nämligen dels en undersökning av dyrortsförhållandena för befattningshavare i högre inkomstlägen, dels en utredning rörande folk- och småskollärares tjänstebostäder. Dessa undersökningar, vilka icke äro direkt nödvändiga för en dyrortsgruppering, böra under nuvarande förhållanden ställas på framtiden.

Under åberopande av vad sålunda anförts får socialstyrelsen hemställa, att Kungl. Maj:t ville

dels besluta, att socialstyrelsen, i samband med utförandet av ny gruppering av orterna i riket efter levnadskostnadernas höjd för bestämmande av de skattefria avdragens storlek (skattegruppering), jämväl skall utföra en förnyad gruppering av orterna för fastställande av fördelning å de i vederbörande avlöningsreglementen upptagna ortsgrupperna av orter, där befattningshavare i statens tjänst äro stationerade;

dels besluta, att de för verkställande av ifrågavarande dyrortsgrupperingar erforderliga undersökningar av levnadskostnadernas höjd å olika orter skola äga rum i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som innehållas i det ovan angivna förslag, som betecknats såsom alternativ 1;

dels utfärda kungörelse angående skyldighet för kommunala myndigheter att till socialstyrelsen avlämna vissa uppgifter rörande levnadskostnader i huvudsaklig överensstämmelse med bifogade förslag (bil. 2)[1];

dels till samtliga länsstyrelser utsända det förslag till ortsförteckning, som av socialstyrelsen överlämnats till Kungl. Maj:t den 19 september 1939, med anmodan, att länsstyrelserna måtte före den 20 maj meddela socialstyrelsen, huruvida och i vad mån ändringar böra göras i detta förslag med hänsyn till under de senaste åren inträffade förändringar, varefter socialstyrelsen skulle ha att till Kungl. Maj:t för fastställelse överlämna slutligt förslag till ortsförteckning;

dels slutligen att för ifrågavarande dyrortsgrupperingsarbeten ställa till socialstyrelsens förfogande ett belopp av 64 000 kr., fördelat med 20 000 kr. på budgetåret 1940/41 och med 44 000 kr. på budgetåret 1941/42.

[1] Återgives ej här.

I detta ärendes handläggning ha deltagit t. f. generaldirektören Höjer, byråcheferna Bexelius och Nyström (föredragande), e. o. byråchefen Johansson samt t. f. byråcheferna Berggren, Ringenson och Jerneman.

Vid ärendets behandling har byråchefen Nyström i särskilt yttrande till protokollet anfört följande: »Ehuru jag icke är övertygad om möjligheten att under rådande förhållanden kunna åstadkomma en ny dyrortsgruppering, avsedd att bestå för längre tid framåt, har jag ej velat motsätta mig socialstyrelsens förslag, då en landsomfattande prisgeografisk undersökning ur olika synpunkter måste anses vara av intresse. För en så omfattande och maktpåliggande undersökning synes dock den tid, som anges i alternativ 1, vara väl knappt tillmätt, varför jag vill förorda alternativ 2.»

Skärpta åtgärder i fråga om rusdrycksförsäljningen.

Socialstyrelsens yttrande.

Genom beslut den 7 mars 1941 har Kungl. Maj:t anbefallt socialstyrelsen att till riksdagens bevillningsutskott avgiva yttrande över motioner av herrar Bergman m. fl. samt herrar Lindmark m. fl. angående effektivare åtgärder i nykterhetshänseende (I: 100 och II: 134). Med anledning härav har socialstyrelsen den 2 april 1941 anfört i huvudsak följande.

Styrelsen har berett länsnykterhetsnämnderna samt de kommunala nykterhetsnämnderna i Stockholm och Göteborg tillfälle att avgiva yttrande i ämnet. Det övervägande flertalet av de hörda nämnderna ger uttryck åt den uppfattningen, att nykterhetstillståndet inom respektive verksamhetsområden icke är tillfredsställande i betraktande av den skärpning av kraven i detta avseende, som vårt lands allvarliga läge medför, och att omedelbara åtgärder för en förbättring av förhållandena äro påkallade.

Alkoholmissbrukets nuvarande omfattning. Under sin verksamhet såsom uppsiktsmyndighet över alkoholistvården och tillsynsmyndighet över nykterhetsnämnderna erhåller socialstyrelsen kännedom om nykterhetstillståndet i landet, vilken dock på grund av uppgiftskällornas natur i första hand avser det samhällsskadliga alkoholmissbrukets omfattning. Styrelsen tvekar icke att på grundval av denna kännedom uttala, att det samhällsskadliga alkoholmissbruket alltjämt har en mycket stor utbredning i vårt land. Den korta tid, som stått styrelsen till buds för att avgiva detta yttrande, har icke medgivit styrelsen möjlighet att till stöd för detta uttalande förebringa statistiska uppgifter rörande exempelvis antalet nu aktuella fall av alkoholism under behandling av nykterhetsnämnderna. Att döma av inhämtade uppgifter härom för några år sedan, jämförda med den för styrelsen vid varje tidpunkt kända frekvensen av intagningsfall å alkoholistanstalterna, torde man dock kunna

med ganska stor säkerhet uppskatta antalet av nykterhetsnämnderna behandlade alkoholistfall till 8 000 à 10 000. Denna siffra utgör emellertid endast en bråkdel av antalet alkoholmissbrukare i vårt land. Nykterhetsnämnderna ingripa nämligen av olika anledningar — såsom bristande kännedom om fallen på grund av uteblivna anmälningar, oförmåga och mångenstädes också bristande intresse för nämndernas lagenliga uppgifter — endast mot en del av de individer, som falla inom alkoholistlagens tillämplighetsområde. Det ligger i sakens natur, att det icke är möjligt att ens tillnärmelsevis angiva, hur stor denna del är. Socialstyrelsen tror sig likväl kunna våga det påståendet, att den övervägande delen av alkoholistlagens klientel alltjämt undgår ingripande från nykterhetsnämnderna. Härtill kommer att alkoholistlagen tar sikte endast på vissa grupper av fall, nämligen sådana, där alkoholmissbruket medfört i lagen noggrant angivna särskilda följder. Utanför lagen och sålunda utanför nykterhetsnämndernas befogenhet falla därför alla övriga missbrukare, både sådana, vilkas missbruk medför andra än i lagen upptagna sociala skador, och sådana, vilka genom sitt missbruk endast skada sig själva — om nu sådana fall överhuvud förekomma. Det är tydligt, att det icke finns någon möjlighet att göra en något så när exakt beräkning av förekomsten av dylika fall. Om man emellertid utgår från följande två förutsättningar, som sannolikt äga giltighet, nämligen att de av nykterhetsnämnderna faktiskt behandlade fallen i genomsnitt äro relativt avancerade samt att olika svårighetsgrader av alkoholism i stort sett fördela sig på samma sätt som andra former av social felanpassning, d. v. s. att de lättare fallen äro betydligt talrikare än de svåra fallen, ledes man till den slutsatsen, att frekvensen av socialt skadlig alkoholism i vårt land kan uppskattas till flera tiotusental fall.

Denna bild av nykterhetstillståndet i vårt land torde icke överensstämma med den gängse uppfattningen. De helt visst betydande förbättringar på detta område, som ägt rum under den senaste mansåldern, ha nämligen varit ägnade att fördunkla synskärpan i fråga om de missförhållanden, som fortfarande bestå. I alltför hög grad har man därför slagit sig till ro i insikt om att vårt land äger en god organisation för handeln med rusdrycker samt en någorlunda hjälplig organisation för att omhändertaga alkoholismens offer. Bidragande till denna avvaktande hållning har utan tvivel även varit, att de lättast tillgängliga indicierna i fråga om alkoholmissbrukets omfattning, nämligen uppgifterna om fyllerifrekvensens växlingar, i stort sett häntytt på en stabilisering på detta område och i varje fall icke haft någon alarmerande karaktär.

Av det ovan anförda framgår, att socialstyrelsen icke anser denna inställning till det aktuella nykterhetsproblemet för vårt land vara grundad på tillräckligt god kännedom om det verkliga läget. Trots faktorer av olika slag, som verka återhållande på alkoholbruket, såsom folkrörelserna — bildningsrörelsen, nykterhetsrörelsen, arbetarrörelsen och även idrottsrörelsen — den ökade tillgången på förströelse genom radio och film samt lagstiftningsåtgärder, häri inbegripen en numera mycket kraftig beskattning av rusdryckerna,

har alkoholseden ett så kraftigt grepp om det svenska folket, att dess alkoholkonsumtion är en av de högsta i hela världen. Den invändningen, att denna höga genomsnittssiffra för konsumtionen av alkohol icke motsvaras av en motsvarande särställning i fråga om alkoholmissbrukets omfattning, enär vår organisation av handeln med rusdrycker syftar till att försvåra konsumtionen för eventuella missbrukare, äger säkerligen ett visst berättigande, men lika visst är att man måste vara på sin vakt mot överdriven tilltro till de organisatoriska åtgärdernas effektivitet. I detta sammanhang måste för övrigt erinras om, att handeln med maltdrycker alldeles icke förtjänar vitsordet att vara organiserad på ett ändamålsenligt sätt från nykterhetssynpunkt. För socialstyrelsen ter sig sålunda läget för vårt land i nykterhetsavseende så, att energiska åtgärder för en förbättring av nykterhetstillståndet skulle ha varit av behovet påkallade, även om det hade rått normala förhållanden i andra avseenden. Den allvarliga allmänna situationen för vårt land är självfallet ägnad att skärpa detta behov.

Nedsättning av tilldelningskvantiteten. En allmän förutsättning för efterföljande diskussion om dessa åtgärder är, att det statsfinansiella intresset av en stor försäljning av rusdrycker icke får utgöra hinder för restriktiva åtgärder, som finnas önskvärda från nykterhetssynpunkt.

Det individuella kontrollsystemets grundidé är, att varje konsument skall äga inköpa allenast så stor myckenhet spritdrycker, som motsvarar hans legitima behov, detta begrepp taget i konventionell mening. Detta idealläge har man vid tillämpningen givetvis aldrig kunnat uppnå utan det har vid varje särskild tidpunkt förefunnits större eller mindre differenser mellan den faktiska tilldelningen och de inköpsberättigades behov. I samma mån, som dessa differenser växa, ökas möjligheterna för dem, som enligt lagstiftningen skola vara avstängda från tillgång till spritdrycker, att genom överlåtelse erhålla sådana. Genom skattehöjningarna på hösten 1939 minskades självfallet efterfrågan för legitima behov av spritdrycker för en stor del av de inköpsberättigade. Då en minskning av tilldelningarna icke samtidigt genomfördes, inträdde med ett slag en mycket kraftig försämring i fråga om tilldelningarnas anpassning efter motboksinnehavarnas efterfrågan för eget behov. Den illegala tillgången på spritdrycker för ungdom och andra personer, som enligt lagstiftningens anda böra hållas avstängda från dylika drycker, har såsom en följd härav ökats i hög grad. Uppgifter från olika håll i landet häntyda också mycket bestämt på att överlåtelse av motbokssprit numera förekommer i avsevärt större omfattning än före skattehöjningarna. Det nuvarande läget kan i själva verket karakteriseras så, att det praktiskt taget icke finnes några svårigheter för icke-motboksinnehavare att komma över spritdrycker.

Vad som i första hand är erforderligt är sålunda en sådan justering nedåt av tilldelningarna för motboksinnehavarna, att antalet för överlåtelse tillgängliga kvantiteter, s. k. överskottslitrar, reduceras i möjligaste mån. På grund av motboksstockens stora omfattning blir det härvid nödvändigt att åtminstone i första hand framgå med generella bestämmelser. Då den totala inköpskvanti-

teten av spritdrycker till följd av skattestegringarna har minskat med omkring 20 procent, men numera en större del än tidigare av inköpen avser överskottslitrar för överlåtelse, bör den genomsnittliga reduceringen av tilldelningarna tydligen vara större än 20 procent, för att det avsedda syftet skall vinnas.

Detta resonemang leder till att den maximala tilldelningskvantiteten å 4 liter i månaden omedelbart bör sänkas till högst 3 liter i månaden samt de lägre tilldelningskvantiteterna reduceras i motsvarande proportion, d. v. s. med åtminstone 25 procent. Förslagsvis synes följande schema kunna ifrågakomma.

Nuvarande tilldelning, liter i månaden . .	4	3	2	1
Sänkes till, liter i månaden	3	2	$1^1/_3$	$^2/_3$

Någon generell nedsättning av tilldelningskvantiteter, som understiga 1 liter i månaden, torde icke böra genomföras.

En på angivet sätt företagen schematisk nedsättning av tilldelningskvantiteterna är emellertid endast att betrakta såsom en första approximation och bör, så snart ske kan, åtföljas av en individuell omprövning av varje motboksinnehavares tilldelningskvantitet. Därvid böra vidtagas sådana justeringar i höjande eller sänkande riktning, vartill de individuella omständigheterna föranleda, dock med iakttagande av att maximikvantiteten 3 liter i månaden icke må överskridas i något fall.

Enligt socialstyrelsens mening har den väsentliga höjningen av spritdryckernas pris under hösten 1939 haft till följd, att motboksinnehavarens ekonomiska förhållanden böra anses utgöra en viktig faktor vid fastställandet av dennes tilldelning. Det sammanlagda priset på en månadsranson å 3 liter av den billigaste brännvinssorten uppgår ju numera till inemot 30 kronor, ett belopp som utgör en kraftig avbränning på en liten inkomst. Särskilt under nuvarande tider med stigande allmänna levnadsomkostnader skulle det vara ansvarslöst att förbise, att tilldelningskvantiteten för ett mycket stort antal av motboksinnehavarna faktiskt framstår såsom den kvantitet, som vederbörande normalt skall inköpa. Det får heller icke förbises, att en från ekonomisk synpunkt alltför stor tilldelning kan innebära en frestelse för motboksinnehavaren att utnyttja den möjlighet till en lättförtjänt inkomst, som överlåtelse av överskottslitrarna skänker, en frestelse som kan vara särskilt svår att motstå i en tid, då övriga inkomster visa sig alltmer otillräckliga. En alltför riklig tilldelning kan sålunda vara ägnad att främja brottsliga handlingar, eftersom överlåtelse av spritdrycker är en brottslig handling. Hänsyn både till den enskilde motboksinnehavarens ekonomi och hans välfärd i övrigt bjuda därför, att den ekonomiska synpunkten tillerkännes större beaktande, då de individuella tilldelningarna fastställas, än vad hittills varit påkallat. I fråga om personer med små inkomster bör sålunda tilldelning lämnas med varsamhet. Vad beträffar personer i så pass bräckliga ekonomiska omständigheter, att de, annat än tillfälligtvis, måste taga i anspråk det allmännas hjälp, t. ex. i form av fattigvård, arbetslöshetsunderstöd el. dyl., förefaller det socialstyrelsen, som om rusdryckslagstiftningens ledande grund-

sats — att all försäljning av rusdrycker skall ordnas och handhavas så att därav uppkommer så ringa skada som möjligt — måste leda till att dylika personer under nu rådande förhållanden i regel böra vara avstängda från varje tilldelning av rusdrycker. Samma grundsats synes också föranleda, att personer, som åtnjuta tilläggspension, böra åtnjuta allenast mycket starkt begränsad tilldelning.

Den invändningen, att nu förordade större hänsynstagande till de ekonomiska synpunkterna skulle innebära en ordning, som vore odemokratisk och därför icke borde godtagas, vilar på den tysta förutsättningen, att rätten att inköpa spritdrycker utgör en obetingad rättsförmån för medborgaren, en uppfattning, som visserligen är allmänt gängse, men svårligen kan godtagas av lagstiftaren.

En av den ekonomiska synpunkten dikterad mera snäv inställning torde också vara påkallad i nuvarande läge gentemot sådana motboksinnehavare, som icke fullgöra sin skattskyldighet. Socialstyrelsen finner det för sin del naturligt, att i varje fall upprepad underlåtenhet att betala skatt skall utgöra skäl för avstängning av tilldelning, oavsett om denna underlåtenhet, såsom i 3 § 4 kap. rusdrycksförsäljningsförordningen förutsättes, kan anses ådagalägga bristande skötsamhet i ekonomiska angelägenheter.

Höjning av minimiåldern för inköpsrätt. En del av de hörda nykterhetsnämnderna har, under hänvisning till att nykterhetstillståndet bland ungdomen försämrats, förordat en höjning av minimiåldern för inköpsrätt från den nuvarande å 21 år till 25 år. Med avseende härå må framhållas, att 1937 års rusdrycksförsäljningsförordning noga inskärper för de tillämpande myndigheterna vikten av att dessa vid fastställande av tilldelningskvantiteterna taga behörig hänsyn till åldern. Systembolagen torde i åtlydnad härav ha utövat en ganska restriktiv gallring bland motbokssökande yngre personer och strängt begränsat tilldelningarna till de härvid icke helt utgallrade. Med hänsyn härtill synes icke mycket vara att vinna genom den föreslagna höjningen av motboksåldern. Det bör i detta sammanhang även beaktas, att dessa åldersklasser av motboksinnehavare ofta ha relativt goda inkomster — nämligen i förhållande till sina försörjningsplikter — och därför utgöra potentiella kunder inom den illegala handeln, därest de skulle bli avstängda från lagliga inköpsmöjligheter. Socialstyrelsen anser sig därför icke kunna förorda en temporär, generell höjning av motboksåldern. Enligt styrelsens mening är det icke tillrådligt att gå längre i detta avseende än att föreskriva, att utlämnande av nya inköpstillstånd till personer under 25 år allenast bör ske i undantagsfall, när särskilda skäl därtill äro.

Upphävande av bestämmelserna om efterhandsinköp. Ett mycket stort antal av nykterhetsnämnderna ha tillstyrkt ett åtminstone temporärt upphävande av bestämmelserna om efterhandsinköp. Det är i och för sig helt naturligt, att det fallit i ögonen för nämnderna, att dessa bestämmelser, som möjliggöra för en motboksinnehavare att samla och på en gång inköpa en ganska stor kvanti-

tet av hans egna överskottslitrar, kunna ha underlättat den illegala överlåtelsetrafiken. Det får nog också anses vara ostridigt, att en betydande myckenhet av inbesparade, men tack vare efterhandsbestämmelserna alltjämt för inköp tillgängliga spritdrycker, uttagits i överlåtelsesyfte. Att en icke ringa del av denna överlåtna kvantitet torde ha hamnat hos den militära beredskapspersonalen understryker den allvarliga karaktären hos detta missförhållande. Det skulle emellertid enligt socialstyrelsens mening vara förhastat, att härav draga den slutsatsen, att bestämmelserna om efterhandsinköp böra försättas ur kraft. Dessa bestämmelser utgöra nämligen en alltför värdefull motvikt mot den typiska ransoneringsmentaliteten att för all del till sista droppen utnyttja sin inköpsrätt, för att de utan tvingande skäl böra slopas. Att överlåtelse kunnat äga rum av efterskottsvis inköpta spritdrycker beror ju därpå att tilldelningarna varit större än behovet. Om en bättre anpassning av tilldelningarna till behovet genomföres, minskas sålunda riskerna för överlåtelse av efterskottslitrar. Med hänsyn härtill synes det vara berättigat att vänta, att flödet av överskottslitrar till överlåtelsetrafiken väsentligen skall sina, om de av socialstyrelsen förordade begränsningarna i tilldelningarna bli genomförda. För att icke förefintligheten av besparingskvantiteter av de hittillsvarande alltför stora tilldelningarna skola fördröja torrläggningen av den illegala handeln, torde emellertid under övergångstiden efterhandsinköp icke böra få äga rum av större kvantitet än som skulle varit tillgänglig, om nedsättningen av den nya lägre tilldelningen hade ägt rum sex månader tidigare än i verkligheten. En åtgärd, som icke väsentligen skulle skada de gynnsamma verkningarna av anordningen med efterhandsinköp men dock vara ägnad att minska de överlåtelserisker, varmed man även framdeles måste räkna, synes vidare vara att begränsa den tidsperiod, varunder efterhandsinköp får göras, från sex månader till förslagsvis tre månader. Om så sker, och det samtidigt inskärpes på ett auktoritativt sätt för de tillämpande myndigheterna, att deras skyldighet att handha försäljningen av rusdrycker på sådant sätt, att därav uppkommer så ringa skada som möjligt, självfallet även äger giltighet i fråga om efterhandsinköpen, och att systembolagen sålunda obetingat äga befogenhet att vägra efterhandsinköp, som i något avseende är ägnat att ingiva betänklighet, har man enligt socialstyrelsens mening god förhoppning om att de hittillsvarande olägenheterna av efterhandsbestämmelserna skola bli avlägsnade, medan de goda verkningarna av desamma skola kunna göra sig gällande.

Övriga åtgärder. Några nämnder ha rekommenderat tidigare stängning av utminuteringsställena på lördagar och helgdagsaftnar såsom en nykterhetsfrämjande åtgärd. Det skäl, som föranledde en utsträckning av försäljningstiden under dessa dagar genom 1937 års förordning, nämligen det förhållandet att en stor del av systembolagens kundkrets förlägger sina inköp just till dessa dagar och att kontrollen av inköpen blev lidande av att expeditionstiden tidigare var för kort, äger emellertid alltjämt giltighet. Den ifrågasatta åtgärden skulle därför sannolikt ha rakt motsatt verkan till den åsyftade, såvida man icke ginge så långt som att förbjuda all utminutering under nämnda

dagar, vilket emellertid torde vara en mera drastisk och irriterande än egentligen nykterhetsfrämjande åtgärd.

Beträffande övriga av nämnderna framförda förslag angående restriktioner inom utminuteringen av rusdrycker — nämligen minskning av antalet försäljningsställen, förbud mot utställande av s. k. transportkort, förbud för underårig att vara ombud vid inköp av rusdrycker, förbud mot att vid inköp av rusdrycker använda ombud, som icke tillhör motboksinnehavarens familj, samt utvidgning av kriminaliseringen av överlåtelse av rusdrycker att gälla jämväl mottagaren — inskränker sig styrelsen till att något beröra de båda sista.

Det kan i själva verket anföras starka skäl för en restriktiv inställning gentemot motboksinnehavarens anspråk att få anlita ombud vid inköp av rusdrycker. Framför allt kommer härvid i betraktande, att den kostnadsfria försändningen onödiggjort ombud för en mycket stor del av motboksinnehavarna och just den del, som tidigare haft särskilt behov av att anlita ombud. Då det icke kan råda tvivel om att inköp genom ombud ofta underlättar överlåtelse av rusdrycker, enkannerligen till ombudet självt, som sålunda faktiskt köper för egen räkning, ehuru i annans namn, skulle en inskränkning av ombudsköpen väl ansluta sig till de av styrelsen ovan förordade åtgärderna. Styrelsen anser därför, att det bör tagas under övervägande att införa den ordningen, att en motboksinnehavare för att över huvud äga inköpa rusdrycker genom ombud skall ha i förväg inhämtat tillstånd härtill av vederbörande systembolag, vilket tillstånd till yttermera visso skall gälla allenast viss bestämd, eller eventuellt vissa bestämda personer (vilkas namnteckningar böra vara upptagna i motboksinnehavarens ansökan i ärendet).

Angående förslaget att utvidga kriminaliseringen av överlåtelse av rusdrycker till att även omfatta mottagaren vill socialstyrelsen endast framhålla, att tanken härpå icke är ny, men att den avvisats av praktiska skäl, i det att det ansetts vara ägnat att avsevärt förminska möjligheterna att komma till rätta med överlåtelsefall, om båda de inblandade parterna vore underkastade straffansvar.

Bland nykterhetsnämndernas förslag ingå även restriktiva åtgärder i fråga om utskänkningen. Med avseende å räckvidden i nykterhetsavseende av restriktioner inom utskänkningen må erinras om att denna försäljningsgren omfattar allenast omkring en tiondel av hela detaljhandeln med rusdrycker. Även om det väl måste anses, att utskänkningen är en för nykterhetstillståndet relativt farligare försäljningsform än utminuteringen, torde det förhålla sig så, att ingripanden på detta område icke äga lika stor betydelse som restriktioner inom utminuteringen. Att det likväl torde vara nödvändigt att även vidtaga inskränkningar inom utskänkningen beror framför allt därpå, att all erfarenhet visat, att begränsningar inom utminuteringen pläga utlösa en stegring inom utskänkningen, såvida denna icke samtidigt göres till föremål för likartad reglering.

Med hänsyn härtill finner socialstyrelsen det föreligga starka skäl för en sänkning av den maximala utskänkningskvantiteten å 15 cl med ungefär en tredjedel. Däremot är styrelsen rätt tveksam angående effektiviteten av en

höjning av utskänkningsåldern från 18 år till exempelvis 21 år. Även om man kunde förutsätta den bästa vilja hos utskänkningspersonalen att efterkomma en sådan bestämmelse, skulle det uppenbarligen erbjuda stora svårigheter för denna personal att tillämpa föreskriften. En mera verksam åtgärd mot ungdomens konsumtion av rusdrycker vore säkerligen en föreskrift av den innebörden, att utskänkningskvantiteterna vid danskvällar skola vara avsevärt lägre än under andra dagar, förslagsvis högst hälften.

Med avseende å möjligheten att utan särskilda lagstiftningsåtgärder företaga inskränkningar i detaljhandeln med rusdrycker må hänvisas till stadgandet i 3 kap. 22 § rusdrycksförsäljningsförordningen, som äger tillämpning »då krig eller omedelbar krigsfara råder så ock då arbetslöshet eller nöd i större omfattning föreligger» och innehåller bemyndigande för Konungen att, »där så prövas nödigt, meddela förbud mot bedrivande av detaljhandel eller föreskriva erforderliga inskränkningar däri».

Kännedom om alkoholmissbruk och alkoholmissbrukare i vårt land ger den bestämda insikten, att maltdryckerna, trots sin relativt svaga alkoholhalt, spela en mycket viktig roll för uppkomsten och vidmakthållandet av alkoholmissbruket. En aktion mot det aktuella alkoholmissbruket, som icke omfattade åtgärder mot pilsnermissbruket, skulle därför vara ofullständig och i stor utsträckning verkningslös. I betraktande härav är det mycket naturligt, att en stor del av nykterhetsnämnderna föreslagit inskränkningar i pilsnerförsäljningen. Då handeln med maltdrycker icke är ens tillnärmelsevis så väl organiserad från nykterhetssynpunkt som rusdryckshandeln, är det emellertid långt svårare att hastigt genomföra önskvärda restriktioner inom densamma än med avseende å rusdryckerna. Socialstyrelsen får därför i detta sammanhang nöja sig med att konstatera, att det från nykterhetssynpunkt är angeläget, att frågan om en slutlig reglering av maltdryckshanteringen, varom utarbetat förslag föreligger sedan fem år tillbaka, upptages till avgörande snarast möjligt.

Socialstyrelsen vill till slut framhålla att den samhällsinstitution, som har till uppgift att bekämpa alkoholmissbruket genom att ingripa mot missbrukare samt lämna bistånd och hjälp åt deras familjer, nämligen nykterhetsnämnden, mångenstädes är bräcklig och därför i stort behov av stöd från staten. Det skulle därför vara en åtgärd rakt motsatt de remitterade motionernas syften att minska statens bistånd och stöd åt dessa organ.

I detta sammanhang må ock påpekas, att genomförandet av sådana restriktiva åtgärder, som av styrelsen föreslagits, hur naturliga de än vid ett objektivt bedömande måste anses vara i nuvarande allmänna läge, som tvingar till alltmer snäva inskränkningar i fråga om olika sidor av livets nödtorft, likväl på många håll torde komma att mötas av brist på förståelse. En upplysningsverksamhet, varigenom skälen för de vidtagna åtgärderna på ett klart och lättfattligt sätt framlades för allmänheten — och därvid icke minst för dem som närmast ha att genomföra de nya åtgärderna, såsom systembolagspersonalen men även socialvårdsfunktionärer inom olika institutioner — skulle därför vara önskvärd av flera skäl, särskilt för att i sin mån bidraga till en lojal efter-

levnad av de nya bestämmelserna. Styrelsen har emellertid icke ansett sig böra på detta stadium ingå på frågorna om organet för denna verksamhet och formerna för densamma utan inskränker sig till att understryka behovet av information på detta område.

Sammanfattning av styrelsens förslag: 1) Omedelbar generell nedsättning av motboksinnehavarnas tilldelning av spritdrycker, vilken så snart ske kan bör åtföljas av en individuell omprövning av tilldelningarna, varvid bland annat även motboksinnehavarnas ekonomiska förhållanden samt bristande skattebetalning böra beaktas.

2) Utlämnande av nya inköpstillstånd till personer under 25 år allenast i undantagsfall.

3) Bestämmelserna om efterhandsinköp upphöra att äga giltighet i fråga om förefintliga besparingskvantiteter av den nuvarande tilldelningen men gälla, retroaktivt, beträffande den nya, begränsade tilldelningen; samtidigt nedsättes den tidsperiod, varunder efterhandsinköp får ske, från sex månader till tre.

4) Motboksinnehavares rätt att begagna ombud vid inköp av rusdrycker begränsas.

5) Sänkning av den maximala utskänkningskvantiteten å 15 cl med en tredjedel och ytterligare nedsättning vid utskänkning i samband med dans.

6) Förord för att frågan om en slutlig reglering av maltdryckshanteringen upptages till avgörande snarast möjligt.

7) Behovet av särskild information för allmänheten angående de skärpta restriktionerna påpekas.

Hyresförhållandena för vissa tjänstemän under hyresåret 1939/40.[1]

Utredningens ändamål och omfattning. I den inom socialstyrelsen uppgjorda planen för verkställande av ny dyrortsgruppering ingick, vid sidan av en allmän hyresräkning, en speciell utredning av hyresförhållandena för befattningshavare i tjänstemannaställning vid vissa statliga ämbetsverk m. m. Ehuru det med hänsyn till de starkt skiftande prisförhållandena ansetts lämpligt att tills vidare framflytta själva dyrortsgrupperingen, ha de mera stabila hyresförhållandena ansetts kunna bli föremål för undersökning även vid nuvarande tidsförhållanden. Genom skrivelse den 3 mars 1939 uppdrog Kungl. Maj:t åt fångvårdsstyrelsen, arméförvaltningen, marinförvaltningen, medicinalstyrelsen, generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, generaltullstyrelsen, skolöverstyrelsen och lotsstyrelsen att i samråd med socialstyrelsen inhämta erforderliga hyresuppgifter. Liksom vid föregående undersökning införskaffades även uppgifter från personalen vid de enskilda järnvägarna. Undersökningen skulle avse de hyror, vilka under hyresåret 1939/40 utgingo för (omöblerade) lägenheter, förhyrda i fria marknaden av befattningshavare inom nämnda verk och till deras förvaltningsområden hörande kårer, däri inbegripet lärarpersonalen vid folk- och småskolor samt högre kommunala skolformer.

De införskaffade hyresuppgifterna skulle i första hand användas för dyrortsgrupperingsarbetet, och vissa andra utredningar, vilka kräva tillgång till uppgifter om de faktiska hyrorna å olika orter. Emellertid har även en statistisk bearbetning av materialet genomförts för att lämna en allmän översikt över de av undersökningen berörda tjänstemännens hyresförhållanden.

Efter förberedande underhandlingar med vederbörande myndigheter utsändes i december 1939 särskilda frågeformulär, vilka skulle ifyllas av tjänstemännen själva och sedermera genom vederbörande ämbetsverks försorg tillställas socialstyrelsen. För att göra de sålunda inhämtade hyresuppgifterna i möjligaste mån jämförbara med de bostadsuppgifter, som införskaffats genom 1939 års allmänna hyresräkning, har man sökt giva formuläret liknande uppställning som det allmänna hyresräkningsformuläret. Förutom uppgift om lägenhetens storlek och hyrespriset för hyresåret 1939/40 upptog formuläret sålunda detaljerade frågor rörande förefintligheten av vissa bekvämligheter, såsom centraluppvärmning, elektriskt ljus, kokgas, vattenklosett, bad- eller duschrum etc. Mot slutet av februari 1940 hade primärmaterialet inkommit till socialstyrelsen.

För att vinna närmare inblick i hyresförhållandena för var och en av de berörda tjänstemannagrupperna har vid materialets bearbetning åtskillnad gjorts mellan de olika verkens tjänstemän. Vidare ha vissa sammanställningar

[1] Jfr motsvarande undersökning för hyresåret 1928/29, Soc. Medd. årg. 1930, sid. 457.

Tab. 1. Antal 1939/40 redovisade förhyrda tjänstemannalägenheter, fördelade efter *rumsantal*.

Ortsgrupper och landsdelar	Redovisade lägenheter		därav (i %) lägenheter om								Antal rum per lägenhet	Redovisade lägenheter år 1928/29, %
	Antal	%	enkelrum, enkelkök	1 rum med kokvrå[1]	1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 rum och kök	5 rum och kök	6 o. fl. rum och kök		
Mellersta Sverige . .	20 227	63·3	2·3	8·9	23·3	35·4	15·8	7·7	3·7	2·9	3·1	64·9
Södra » . .	6 128	19·2	1·8	5·9	18·1	40·6	18·8	7·9	4·3	2·6	3·3	18·8
Norra » . .	5 586	17·5	3·8	3·4	24·5	41·6	16·1	5·9	2·8	1·9	3·1	16·8
Städer m. över 100 000 inv.	9 263	29·0	2·2	13·6	24·4	30·4	14·3	8·4	3·9	2·8	3·1	30·2
Därav												
Stockholm . . .	5 205	56·2	1·9	20·2	20·6	27·0	13·8	8·4	4·4	3·7	3·1	53·3
Göteborg	2 109	22·8	3·6	4·4	31·3	31·8	15·6	8·6	3·1	1·6	3·0	28·2
Malmö	1 949	21·0	1·5	6·1	26·8	38·2	14·2	8·3	3·2	1·7	3·1	18·5
Städer m. 30 000—100 000 inv. . . .	5 366	16·8	2·5	7·5	31·9	33·5	11·9	6·4	3·3	3·0	3·0	34·3
Städer m. 10 000—30 000 inv.	7 507	23·5	2·1	4·8	16·3	41·5	19·0	8·0	4·8	3·5	3·4	
Mindre städer . . .	3 786	11·9	2·1	3·5	16·0	41·3	21·5	8·7	4·4	2·5	3·4	15·8
Köpingar och m:en .	3 254	10·2	3·1	3·8	20·7	43·0	19·0	6·4	2·6	1·4	3·1	10·7
Industrikommuner .	1 354	4·2	3·7	3·1	24·8	48·8	14·3	2·6	1·6	1·1	2·9	5·5
Blandade » .	1 031	3·2	3·8	2·8	22·8	46·1	17·4	4·2	1·6	1·3	3·0	2·5
Jordbruks- » .	380	1·2	5·8	0·8	34·2	35·8	14·7	6·1	1·0	1·6	2·9	1·0
Hela riket	**31 941**	**100·0**	**2·5**	**7·4**	**22·4**	**37·5**	**16·4**	**7·4**	**3·7**	**2·7**	**3·2**	**100·0**
Tjänstemannabostäder i hela riket 1928/29	22 127		[2]1·9	—	27·3	39·8	16·3	7·0	4·1	3·6	3·3	

Tab. 2. Antal tjänstemannalägenheter med och utan centralvärme.

Landsdelar och ortsgrupper	Antal lägenheter				Procentuellt antal lägenheter		
		utan centralvärme				utan centralvärme	
	med centralvärme	med vatten och avlopp (i lägenheten)	utan vatten och avlopp (i lägenheten)	Samtliga	med centralvärme	med vatten och avlopp (i lägenheten)	utan vatten och avlopp (i lägenheten)
Mellersta Sverige	15 236	4 426	565	**20 227**	75·3	21·9	2·8
Södra »	4 573	1 408	147	**6 128**	74·6	23·0	2·4
Norra »	3 763	1 471	352	**5 586**	67·4	26·3	6·3
Städer med över 100 000 inv. . . .	7 697	1 555	11	**9 263**	83·1	16·8	0·1
Därav							
Stockholm	4 454	746	5	**5 205**	85·6	14·3	0·1
Göteborg	1 627	476	6	**2 109**	77·1	22·6	0·3
Malmö	1 616	333	—	**1 949**	82·9	17·1	—
Städer med 30 000—100 000 inv. . .	4 169	1 175	22	**5 366**	77·7	21·9	0·4
» » 10 000— 30 000 » . .	5 511	1 927	69	**7 507**	73·4	25·7	0·9
Mindre städer	2 678	1 048	60	**3 786**	70·7	27·7	1·6
Köpingar och municipalsamhällen .	2 094	969	191	**3 254**	64·3	29·8	5·9
Industrikommuner	794	324	236	**1 354**	58·7	23·9	17·4
Blandade »	499	235	297	**1 031**	48·4	22·8	28·8
Jordbruks- »	130	72	178	**380**	34·2	19·0	46·8
Hela riket	**23 572**	**7 305**	**1 064**	**31 941**	**73·8**	**22·9**	**3·3**

[1] Såsom kokvrå har räknats *kök mindre* än 6 kvm. — [2] Häri ha inräknats dubbletter o. dyl.

Tab. 8. Medelhyror för tjänstemannabostäder inom

	Landsdelar och ortsgrupper	Årlig medelhyra (kr.) med centralvärme (inkl. värmekostnader) enkelrum, enkelkök	1 rum med kokvrå	1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 rum och kök	5 rum och kök	6 o. fl. rum och kök	med enkelrum, enkelkök
1	Mellersta Sverige	527	908	821	1 044	1 413	1 775	2 226	3 030	332
2	Södra »	418	595	716	865	1 203	1 513	1 835	2 377	·
3	Norra »	381	630	601	855	1 197	1 503	1 921	2 539	241
4	Städer med över 100 000 inv.	695	1 021	958	1 290	1 807	2 112	2 779	3 813	431
	Därav									
5	Stockholm	915	1 076	1 124	1 534	2 044	2 335	3 089	4 118	508
6	Göteborg	518	885	812	1 161	1 648	1 963	2 457	3 127	350
7	Malmö	442	636	764	926	1 398	1 696	2 097	2 924	·
8	Städer med 30 000—100 000 inv.	475	656	725	978	1 342	1 674	2 058	2 674	281
9	» » 10 000— 30 000 »	387	605	677	908	1 239	1 532	1 832	2 474	243
10	Mindre städer	376	562	564	809	1 083	1 337	1 648	2 227	183
11	Köpingar och municipalsamhällen	368	658	650	768	986	1 291	1 534	2 076	209
12	Industrikommuner	310	440	482	661	876	1 172	1 479	2 194	·
13	Blandade »	241	447	440	569	742	870	1 105	·	·
14	Jordbruks- »	·	·	358	459	536	956	·	·	·
15	Hela riket	**472**	**842**	**771**	**971**	**1 332**	**1 683**	**2 099**	**2 843**	**309**

gjorts mellan tjänstemannahyrorna 1939/40 och den allmänna hyresnivån å vissa orter enligt 1939 års allmänna hyresräkning.

Inalles ha för undersökningen uppgifter erhållits rörande c:a 46 000 i fria marknaden förhyrda tjänstemannalägenheter, varav 31 941 kunde bli föremål för bearbetning. Återstående c:a 14 000 blanketter avsågo sådana bostadsformer, som enligt planen ej behövde redovisas, sålunda egna hem, fritt upplåtna eller förhyrda bostäder i arbetsgivares bostadshus, av ogifta tjänstemän förhyrda möblerade rum o. s. v. Enligt uppgifterna från 1928/29 års undersökning torde högst hälften av här ifrågavarande tjänstemannagrupper förhyra (omöblerade) bostäder i fria marknaden.

Antalet för hyresåret 1939/40 bearbetade hyreslägenheter inom olika tjänstemannakategorier framgår av nedanstående tablå.

Fångvården	236	Undervisningsväsendet	6 328
Lantförsvaret	1 721	Därav	
Sjöförsvaret	974	Högre läroanstalter	2 665
Medicinalväsendet	3 744	Folk- och småskolor	3 663
Postverket	2 404	Lotsverket	254
Telegrafverket	3 155	Statens järnvägar	7 100
Statens vattenfallsverk	228	De statliga järnvägsbolagen[1]	431
Tullverket	1 617	Enskilda järnvägar	3 749
		Summa	**31 941**

[1] De statliga järnvägsbolagen omfattade vissa enskilda järnvägar med statlig aktiemajoritet, vilka drevos som enskilda järnvägar. Hit hörde följande järnvägar: Hälsingborg—Hässleholm; Landskrona—Hälsingborg; Landskrona—Lund—Trelleborg; Skåne—Småland; Kalmar; Nässjö—Sävsjöström. Fr. o. m. den 1 juli 1940 ha de statliga järnvägsbolagen uppgått i Statens järnvägar.

olika kvalitetsgrupper och lägenhetskategorier.

hyresåret 1939/40 för lägenheter[1]

utan centralvärme

vatten och avlopp (i lägenheten)							utan vatten och avlopp (i lägenheten)								
1 rum med kokvrå	1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 rum och kök	5 rum och kök	6 o. fl. rum och kök	enkelrum, enkelkök	1 rum med kokvrå	1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 rum och kök	5 rum och kök	6 o. fl. rum och kök	
494	443	615	808	1 129	1 526	1 969	219	262	242	322	375	456	.	.	1
296	379	526	684	883	1 165	.	248	.	221	287	415	.	.	.	2
418	405	569	701	969	1 125	.	203	.	270	359	380	.	.	—	3
571	543	827	1 168	1 492	2 058	2 721	.	.	.	.	.	—	—	.	4
661	692	996	1 342	1 698	2 100	2 768	—	—	.	.	.	—	—	—	5
476	474	764	1 011	1 310	—	.	.	.	—	.	—	—	—	.	6
379	431	611	841	981	.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
364	441	642	816	1 000	.	.	283	—	.	.	.	—	—	—	8
292	401	573	735	996	1 191	.	209	.	259	359	.	—	—	—	9
372	340	485	603	797	1 013	.	.	—	263	351	.	.	.	—	10
361	372	483	577	697	917	.	193	.	282	355	410	.	.	—	11
.	334	466	551	.	.	.	171	255	267	338	401	.	.	.	12
.	300	374	423	.	.	.	194	.	236	296	360	393	.	.	13
—	292	316	381	.	—	.	219	.	238	287	273	.	.	—	14
429	**427**	**587**	**757**	**1 059**	**1 385**	**1 856**	**215**	**252**	**255**	**325**	**390**	**420**	**490**	.	15

Enligt tab. 1 voro över $^4/_5$ av lägenheterna belägna i städer, $^1/_{10}$ i köpingar och municipalsamhällen samt återstoden på den egentliga landsbygden. Omkring 70 % av samtliga bostäder avsågo lägenheter i städer med över 10 000 invånare. Motsvarande siffra utgjorde c:a 65 % vid 1939 års allmänna hyresräkning, som omfattade i stort sett samtliga tätorter i riket om minst 1 000 invånare jämte kringliggande landsbygd. Uppgifterna i sista kolumnen av tab. 1 ge vid handen, att den geografiska fördelningen i 1939/40 års undersökning överensstämmer rätt väl med motsvarande fördelning för 1928/29 års undersökning av tjänstemännens hyresförhållanden.

De förhyrda tjänstemannalägenheternas fördelning på olika lägenhetstyper i tab. 1 ger närmast vid handen, att storlekstypen 2 rum och kök är den vanligast förekommande, i det att inemot 40 % av samtliga lägenheter tillhörde denna kategori. Lägenheterna om 1 rum och kök samt 3 rum och kök äro därnäst de vanligaste (22 resp. 16 %). Den bild, som härigenom erhålles av tjänstemännens bostadsförhållanden i de fall förhyrning sker å den fria marknaden, avviker rätt avsevärt från den allmänna fördelningsbild, som framgår av uppgifter från 1939 års hyresräkning. Enligt sistnämnda undersökning dominerade lägenheterna om 1 rum och kök, vilka i runt tal utgjorde 39 %, under det att bostadstypen 2 rum och kök endast utgjorde 26 % av samtliga i fria marknaden förhyrda bostadslägenheter.[2] De större lägenhetskategori-

[1] Då hyresuppgifter helt saknas betecknas detta med ett streck (—). Att hyresuppgifter endast föreligga för mindre än 10 lägenheter betecknas med en punkt.

[2] Uppgifterna avse endast orter med över 5 000 inv.

erna äro över huvud relativt starkare företrädda inom tjänstemannaklassen än inom det totala bostadsbeståndet å hyresmarknaden enligt nämnda undersökning. Tjänstemännens hyresbostäder voro rymligare i städer och stadsliknande samhällen än å landsbygden, vilket torde sammanhänga med att de högre tjänstegraderna äro starkare representerade i stadssamhällena.

Hyresförhållandena. För att belysa hyresnivån för tjänstemän inom vissa geografiska områden har riket uppdelats i tre landsdelar, av vilka södra Sverige omfattar Skåne och Blekinge, norra Sverige Dalarna och Norrland samt mellersta Sverige landet i övrigt. Vidare har en uppdelning gjorts på olika storleksgrupper av städer, varjämte beträffande landsbygden industri-, jordbruks- och blandade kommuner redovisats var för sig.[1]

I tab. 2 lämnas en redovisning av lägenheternas fördelning å dessa geografiska områden med hänsyn till förekomsten av centraluppvärmning samt vatten- och avloppsledning. Av samtliga 31 941 lägenheter voro 23 572 eller närmare $^3/_4$ försedda med centralvärme, medan drygt $^1/_5$ saknade centralvärme men voro försedda med vatten och avlopp. Av de redovisade lägenheterna saknade 3·3 % vatten och avlopp och givetvis även centralvärme. Dylika primitiva bostäder innehades övervägande av tjänstemän ute på landsbygden; i jordbrukskommuner representerade de sålunda nära hälften av hyresbostäderna. Vidare kan påpekas den relativt stora andelen lägenheter utan centralvärme, som norra Sverige uppvisade i jämförelse med övriga landsdelar. Lägenheter med centralvärme förekommo i betydligt större utsträckning i städerna än på landsbygden. Den minsta andelen bostäder med centralvärme uppvisade jordbrukskommunerna (34·2 %), och den största fann man för Stockholm (85·6 %). Till jämförelse kan meddelas att bostadsbeståndet i den fria marknaden enligt 1939 års allmänna hyresräkning hade att uppvisa c:a 56 % centralvärmelägenheter. Vid undersökningen 1928/29 voro motsvarande tal för tjänstemän 18·0 % och för bostadsbeståndet i dess helhet 10·4 %. Tjänstemännens bostäder äro alltså i relativt högre grad försedda med dylika moderna uppvärmningsanordningar, vilket i samband med bostadens tidigare konstaterade större rymlighet giver vid handen, att tjänstemännens bostadsstandard är högre än genomsnittsstandarden å hyresmarknaden.

I tab. 3 och 4 redovisas hyrespriserna inom olika geografiska områden för bostäder av olika kvalitet. Av tabellerna kan utläsas, att genomsnittshyran ställer sig högst i Stockholm och Göteborg. Hyresnivån är i genomsnitt högre i de större städerna än i de medelstora och högre i dessa än på de mindre orterna.

Hyresförhållandena för tjänstemän vid olika verk. I tab. 5 redovisas medelhyror i Stockholm, Göteborg och Malmö för tjänstemän anställda vid de i undersökningen deltagande verken. Medelhyran per rum i lägenheter med centralvärme varierar i Stockholm från 495 kr. (postverket) till 568 kr. (lantförsva-

[1] Härvid har följts den uppdelning av kommunerna efter befolkningens sysselsättning, som gjorts i 1930 års folkräkning, del II.

Tab. 4. Årlig medelhyra per rum och per lägenhet för tjänstemannabostäder inom olika kvalitetsgrupper.

Landsdelar och ortsgrupper	Årlig medelhyra (kr.) per rum (eldstad) i lägenhet			Årlig medelhyra (kr.) per lägenhet		
	med centralvärme (inkl. värmekostn.)	utan centralvärme		med centralvärme (inkl. värmekostn.)	utan centralvärme	
		med vatten och avlopp	utan vatten och avlopp		med vatten och avlopp	utan vatten och avlopp
Mellersta Sverige	379	214	111	1 219	634	300
Södra »	309	177	102	1 023	567	319
Norra »	301	192	129	987	530	295
Städer m. över 100 000 invånare	470	290	207	1 447	854	538
Därav						
Stockholm	541	345	227	1 641	1 093	635
Göteborg	405	251	189	1 286	655	457
Malmö	345	208	—	1 076	604	—
Städer med 30 000—100 000 inv.	346	215	186	1 063	573	305
» » 10 000— 30 000 »	313	191	130	1 095	587	315
Mindre städer	275	160	124	966	499	319
Köpingar och m:en	267	161	121	865	483	333
Industrikommuner	229	154	118	696	442	309
Blandade »	192	125	102	603	391	281
Jordbruks- »	165	113	104	545	364	262
Hela riket	**353**	**202**	**115**	**1 144**	**600**	**301**

ret); i Göteborg från 384 kr. (statens och enskilda järnvägar) till 441 kr. (lantförsvaret) samt i Malmö från 268 kr. (postverket) till 381 kr. (medicinalväsendet). Hyran per rum i lägenheter utan centralvärme visar i varje stad för sig i regel endast mindre variationer. Skillnaden mellan de hyror, som betalas av tjänstemän vid olika verk, torde sammanhänga med institutionernas belägenhet och tjänstemännens fördelning på olika lönegrader och orter.

Tjänstemannahyrorna och den allmänna hyresnivån. På grund av den tidigare påvisade högre standarden hos tjänstemannabostäderna kan förväntas, att de skulle betinga högre hyra än den stora massan av lägenheter. Att så även var fallet framgår av tab. 6, vilken visar medelhyran för lägenheter av olika kvalitet för vissa orter och ortsgrupper enligt 1939 års allmänna hyresräkning och tjänstemannahyresräkningen 1939/40. För såväl Stockholm som resp. stadsgrupper överstego tjänstemannahyrorna i fråga om samtliga lägenhetskategorier något de i den allmänna hyresräkningen redovisade hyrorna. Skillnaden var dock betydligt mindre nu än enligt 1928/29 års undersökning av tjänstemännens bostäder, då tjänstemannahyrorna i genomsnitt överstego den allmänna hyresnivån med 16 %. Såsom var att vänta med hänsyn till hyresbostädernas standardhöjning under mellantiden ge uppgifterna för år 1939/40 vid handen, att skillnaden mellan tjänstemännens hyror och hyrorna i allmänhet på fria marknaden numera icke är fullt så stor som för tio år sedan. Detta gäller särskilt för lägenheter med centralvärme, medan däremot skillnaden i hyresnivå för lägenheter utan centralvärme även nu är betydande.

Tab. 5. Medelhyra per rum för lägenheter förhyrda av tjänstemän vid olika verk i Stockholm, Göteborg och Malmö.[1]

	Medelhyra (kr.) per rum i lägenheter förhyrda av tjänstemän anställda vid												
	fång-vården	lant-för-svaret	sjö-för-svaret	medi-cinal-väsendet	post-verket	tele-graf-verket	statens vatten-falls-verk	tull-verket	högre läro-anstalter	folk- o. små-skolor	lots-verket	statens järn-vägar	en-skilda järn-vägar
Stockholm													
Lägenheter													
med centralvärme	501	568	541	556	495	554	566	535	552	543	567	521	525
utan » [2]	·	364	354	356	340	336	·	331	355	358	·	344	334
Göteborg													
Lägenheter													
med centralvärme	·	441	·	410	396	422	·	386	438	414	·	384	384
utan » [2]	·	·	—	240	255	246	·	253	·	272	—	249	249
Malmö													
Lägenheter													
med centralvärme	355	—	·	381	268	362	—	378	375	345	339	340	335
utan » [2]	·	—	—	207	216	211	—	199	·	205	·	210	198

Tab. 6. Medelhyra för tjänstemannalägenheter med och utan centralvärme å olika orter enligt 1939 års allmänna hyresräkning och 1939/40 års tjänstemannahyresräkning.

a = samtliga bostäder uthyrda i fria marknaden; b = av tjänstemän förhyrda sådana; c = skillnaden i % mellan hyrorna för samtliga bostäder och tjänstemännens hyror.

Ortsgrupper	Årlig medelhyra (kr.) för lägenheter													
	med centralvärme (inkl. värmekostnader)							utan centralvärme						
	enkelrum o. enkelkök	1 rum med kokvrå	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	medelhyra per lägenhet	medelhyra per rum	enkelrum o. enkelkök	1 rum med kokvrå	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	medelhyra per lägenhet	medelhyra per rum
Stockholm[3] . . a	659	941	1 058	1 457	1 948	1 271	538	428	539	593	888	1 241	770	317
b	915	1 076	1 124	1 534	2 044	1 377	559	508	661	689	994	1 337	944	342
c	+38·8	+14·3	+ 6·2	+ 5·3	+ 4·9	+ 8·3	+ 3·9	+18·7	+22·6	+16·2	+11·9	+ 7·7	+22·6	+ 7·9
Göteborg[3] . . a	479	737	747	1 164	1 627	913	392	274	379	437	732	1 046	490	230
b	513	835	812	1 161	1 648	1 099	406	344	459	474	762	1 011	633	250
c	+ 7·1	+13·3	+ 8·7	− 0·3	+ 1·3	+20·4	+ 3·6	+25·5	+21·1	+ 8·5	+ 4·1	− 3·3	+29·2	+ 8·7
Malmö[3] . . . a	427	614	719	985	1 363	840	349	233	290	382	559	770	439	190
b	442	636	764	926	1 398	923	342	258	379	431	611	841	579	209
c	+ 3·5	+ 3·6	+ 6·3	− 6·0	+ 2·6	+ 9·9	− 2·0	+10·7	+30·7	+12·8	+ 9·3	+ 9·2	+31·9	+10·0
Städer med a	383	591	674	946	1 314	790	333	228	322	415	571	800	434	203
30 000— b	475	656	725	978	1 342	897	346	281	364	440	640	812	551	215
100 000 inv. c	+24·0	+11·0	+7·6	+3·4	+2·1	+13·5	+ 3·9	+23·2	+13·0	+ 6·0	+12·1	+ 1·5	+27·0	+ 5·9
Städer med a	349	577	637	885	1 206	788	309	192	263	344	496	686	400	170
10 000— b	387	605	677	908	1 239	907	314	231	285	396	567	730	550	189
30 000 inv. c	+10·9	+ 4·9	+ 6·8	+ 2·6	+ 2·7	+15·1	+ 1·6	+20·3	+ 8·4	+15·1	+14·3	+ 6·4	+37·5	+11·2

[1] Se noten till tab. 3. — [2] Avser endast lägenheter med vatten och avlopp. — [3] Inkl. förorter.

Framställning i befolkningsfrågan.

I en petition till Kungl. Maj:t den 4 april 1941 begäres tillskapandet av ett permanent organ att handha problem som sammanhänga med det nuvarande befolkningsläget. Framställningen har utarbetats av en kommitté, bestående av med. dr Andréa Andreen, byråchefen Ali Berggren, fru Elsa Cedergren, professorn G. Dahlberg, generaldirektören Axel Höjer, byråchefen Alf Johansson, docenten J. Ström, professorn S. Wahlund och fil. lic. Per G. Andreen. Petitionen är undertecknad av representanter för ett 40-tal organisationer och har följande lydelse.

Med hänsyn till den allvarliga befolkningsutvecklingen i vårt land vilja undertecknade inför Eders Kungl. Maj:t i underdånighet framlägga följande synpunkter och förslag.

Åsiktsbildningen i befolkningsfrågan torde under slutet av 1930-talet ha varit i avsevärd grad bestämd av den för visso relativt obetydliga ökning av antalet årligen födda som då ägde rum. År 1934 utgjorde antalet födda 85 000, år 1939 hade siffran stigit till 96 900. Denna ökning gav på många håll upphov till den föreställningen att faran för en folkminskning blivit avvärjd eller att befolkningsutvecklingen i varje fall tagit en gynnsam vändning. Det intresse för en aktiv befolkningspolitik, som hade ådagalagts både från allmänhetens och statsmakternas sida vid tiden för befolkningskommissionens tillkomst år 1935, förflyktigades alltså inom kort, bland annat på grund av nyss angivna omständigheter.

Som bekant har emellertid från och med ingången av tredje kvartalet 1940 en ny sänkning i födelsetalet gjort sig gällande till följd av familjernas reaktion inför kriget. Antalet födda utgjorde 21 500 under fjärde kvartalet 1940. Födelsetalet har nu, såvitt man kan bedöma, sjunkit under den nyss angivna bottennivån från lågkonjunkturåren 1933 och 1934.

Den nya nativitetsminskningen har säkerligen förstärkt de ansatser till en mera realistisk bedömning av vårt befolkningsläge, som kunnat skönjas. Verkliga förhållandet är, att varken födelsetalets uppgång vid 1930-talets slut eller den av krigsförhållandena betingade sänkningen under andra halvåret 1940 kunna tillmätas någon avgörande betydelse. Oavsett alla sådana tillfälliga ändringar i ena eller andra riktningen kvarstår faktum, att födelsetalet befinner sig långt under den nivå, som är erforderlig för undvikande av folkminskning. F. n. födes i Sverige endast 70 % av det antal barn, som skulle krävas för att på lång sikt hålla folkmängden konstant. Dessutom har man att räkna med den allvarliga förskjutning i befolkningens ålderssammansättning, som redan inträtt och som kommer att fortsätta. Sålunda utgör antalet personer i åldersgruppen 65 år och däröver f. n. omkring 610 000; om 20 år, d. v. s. år 1960, kan antalet beräknas uppgå till 820 000. Samtidigt kommer antalet personer i de producerande åldrarna att stagnera och på längre sikt avtaga.

De ödesdigra verkningarna av den regressiva befolkningsutvecklingen kunna icke nog starkt framhållas. Om den nedåtgående tendensen icke brytes, kommer vår svenska stam att förtvina. Uppkomsten av ett befolkningsvakuum, helst i ett land med stora naturtillgångar, frestar alltid till maktpolitiska ingripanden. Genom folkets sammankrympning utsättes följaktligen Sveriges frihet och oberoende för den största fara. Även om självständigheten bevaras, kommer den låga fruktsamheten i längden att leda till en infiltration av främmande element i stor skala, varigenom våra kulturtraditioner, vår rätts- och samhällsordning löpa fara att inifrån frätas sönder och förintas.

Inför det allvarliga framtidsperspektiv, som den svenska befolkningsutvecklingen sålunda öppnar, är det enligt undertecknades mening oundgängligt, att statsmakterna upptaga problemet i hela dess vidd till förnyad prövning och, efter fastställande av det mål vartill den svenska befolkningspolitiken bör syfta, utan dröjsmål genomföra ett sådant program för en aktiv befolkningspolitik, som må befinnas vara bäst ägnat att leda till önskad verkan.

I fråga om det mål, som kan och bör uppställas för den svenska befolkningspolitiken, vilja vi till en början framhålla, att en övergående minskning i vårt lands folkmängd, enkannerligen de produktionskraftiga åldrarna, är ofrånkomlig med hänsyn till den låga nativiteten under 1920- och 1930-talen. Befolkningspolitiken bör inriktas på att återställa basen för det svenska folkets reproduktion på längre sikt. För detta ändamål torde behövas en omedelbar höjning av det årliga antalet födda med mera än 30 000 eller till omkring 120 000. Med hänsyn till åldersfördelningen inom folket är det av den största vikt, att en ökning i fruktsamheten med det snaraste äger rum. F. n. äro möjligheterna härför såtillvida gynnsamma att bland annat ungdoms- och mellanåldrarna utgöra en relativt stor andel av hela folket. Antalet kvinnor i åldersgruppen 20—35 år utgör f. n. i runt tal 800 000. Om 10 år kommer emellertid antalet att minska till 700 000 och om 20 år till 600 000. För den händelse att en ökning av födelsefrekvensen icke kan äga rum, innan de starkt krympande årskullarna av födda från 1920- och 1930-talen efterträtt det nuvarande skiktet av äktenskapsbildande och barnafödande årgångar, har man allt skäl att befara, att tiden för återställande av befolkningens reproduktion skall vara försutten. Befolkningspolitiken måste alltså eftersträva en snabb och avgörande stegring i födelsefrekvensen.

För att framkalla den önskade reaktionen hos ungdomen måste man, enligt vad 1935 års befolkningskommission framhållit, beträda tvenne linjer, de samhällsekonomiska åtgärdernas och den motivbildande upplysningsverksamhetens.

De av 1935 års befolkningskommission föreslagna samhälleliga stödåtgärderna ha i viss utsträckning blivit genomförda. Detta gäller framför allt sådana som syfta till hjälp vid barnsbörd. Härvidlag ha en rad olika hjälpformer skapats, nämligen kostnadsfri förlossningsvård för alla barnaföderskor, i viss utsträckning kostnadsfri hälsokontroll för blivande mödrar och späda barn, kostnadsfria skyddsläkemedel vid behov som konstaterats av läkare, moderskapspenning eller moderskapshjälp till barnets första utrustning samt mödrahjälp enligt särskild behovsprövning. Nämnas bör även rätten till avlönad le-

dighet vid barnsbörd för kvinnor i offentlig tjänst samt skydd mot uppsägning på grund av barnsbörd för kvinnor i enskild tjänst. Beträffande sådana åtgärder, som syfta till att göra det ekonomiskt lättare för föräldrarna att sörja för barnens underhåll och uppfostran under uppväxttiden, ha statsmakterna däremot visat mindre intresse; bland annat torde i väsentliga avseenden ökade resurser vara behövliga för samhällets barna- och ungdomsvårdande verksamhet. Att anteckna är emellertid tillkomsten av bostadssubvention till flerbarnsfamiljer, ökade familjeavdrag vid taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, kostnadsfria skolmåltider för de minst bemedlade i vissa distrikt, barnbidrag till änkors och invaliders barn samt bidragsförskott åt barn till ogifta mödrar m. fl. med låga inkomster. En plats för sig intaga bosättningslånen, som ha till uppgift att underlätta äktenskapsbildning.

Vi anse, att befolkningspolitiken, om den skall ha utsikt till framgång, måste innefatta åtgärder av långt mera djupgripande och vittsyftande natur än de hittills vidtagna. Frågan om överflyttning av inkomster från barnlösa eller barnfattiga inkomsttagare till de barnrika måste upptagas till allsidig prövning med positiva direktiv och i en ny anda under beaktande av de olika möjligheter, som de kostnadsfria sociala hjälpåtgärderna, den familjevårdande skattepolitiken och andra medel att utjämna barnkostnaderna kunna erbjuda. I nuvarande läge förtjäna de inkallade värnpliktigas familjeproblem särskild uppmärksamhet.

Samhället måste på ena eller andra sättet tillförsäkra barnen ett existensminimum, som tillåter dem att växa upp med bibehållen kroppslig och själslig hälsa. De som åtaga sig den viktiga samhällsuppgiften att föda och fostra nästa generation måste beredas sådana levnadsvillkor, att de kunna fylla denna uppgift på rätt sätt. Hithörande åtgärder få icke betraktas såsom hjälpverksamhet i vanlig mening utan såsom anordningar för att skapa en rättvis och ur synpunkten av folkets framtida bestånd riktig inkomstfördelning. Icke något särintresse eller någon formell hänsyn bör tillåtas att stå i vägen för sådana åtgärder, som äro nödvändiga för folkstammens bevarande.

De förut berörda samhällsekonomiska åtgärderna äro, om de bli av tillräcklig omfattning och därigenom tillräckligt talande, ägnade att skapa förutsättningar för en stegring i nativiteten men kunna i och för sig icke åstadkomma densamma. Bakom födelsekontrollens allt mer ökade utbredning ligga både psykologiska och materiella faktorer, vilka äro nära sammanhängande och betinga varandra ömsesidigt. Vi anse det därför vara i hög grad beklagligt, att befolkningskommissionens förslag rörande upplysnings- och propagandaverksamhet i befolkningsfrågan hittills icke föranlett något beslut från statsmakternas sida. Eftersom allmänhetens kännedom om de befolkningsstatistiska fakta är mycket ringa, måste upplysningsverksamheten först och främst sätta in på denna punkt. Födelseutvecklingens tendens och sannolika verkningar måste klargöras. Propagandan bör i konkret form framhäva familjelivets betydelse för den enskilde och familjens samhälleliga uppgift, folkmedlemmarnas inbördes solidaritet och generationernas sammanhang. Det bör påvisas, att barnen förläna djupare mening och rikare innehåll åt en människas liv än omsorgerna om egen bekväm-

lighet kunna skänka. Enhetlig ledning kräves för denna upplysningsverksamhet, liksom även möjlighet att begagna alla offentliga meddelelsemedel. En sådan upplysnings- och propagandaverksamhet kan emellertid icke väntas komma till stånd i erforderlig utsträckning och i vederhäftiga former utan statens medverkan. Denna bör enligt vår mening icke vägras.

Icke mindre viktig än den nyss berörda verksamheten, som i främsta rummet vänder sig till den vuxna befolkningen, är emellertid undervisningen i skolorna. Det synes undertecknade vara ett oavvisligt krav, att såväl folk- som fortsättningsskolorna som de högre läroanstalterna få i uppdrag att sörja för, att befolkningsfrågan, särskilt familjelivets problem, på allt sätt uppmärksammas i undervisningen.

Den till ungdomen riktade uppfostrande och vädjande propagandan äger emellertid utsikt till framgång endast under förutsättning att den kan bygga på en radikal förändring i de statliga och kommunala myndigheternas inställning till de frågor, som röra barnen. En sinnesändring från de äldres sida gentemot barnen är av behovet påkallad. Icke minst gäller detta i fråga om de barn, som komma till världen utan att ha en väntande familj, liksom även i fråga om deras mödrar.

Med avseende på såväl de samhällsekonomiska åtgärderna som upplysningsverksamheten må framhållas vikten av att tillbörlig hänsyn tages till ärftlighetsforskningens rön.

Emot det sålunda skisserade programmet torde måhända invändas, att dess realiserande stöter på svårigheter under nuvarande förhållanden, då framtidsuppgifterna måste skjutas åt sidan till förmån för stundens trängande behov och då det statsfinansiella läget nödvändiggör strängaste sparsamhet. Vårt folks krafter äro f. n. till stor del koncentrerade på omsorgen om rikets försvar. Huru man än vill bestämma de värden, som försvarsberedskapen avser att skydda, vare sig man talar om rättsordningen, friheten, den svenska livsformen eller helt enkelt vårt fosterland, säkert är att alla dessa värden äga giltighet långt utöver dagens situation. De nu levandes problem äro oupplösligt sammanknutna med gångna och kommande generationers. Liksom föregående generationer äga vi de nationella värdena endast som ett lån, vilket vi mottagit och i vår tur måste lämna väl förvaltat vidare till våra efterkommande. Vi kunna icke stå till svars med att vidtaga försvarsanstalter för egen del men ställa oss likgiltiga för, huru folkets livsmöjligheter komma att gestalta sig inom en framtid, som är så näraliggande, att den kommer att upplevas av nutidens ungdom. Försvarsfrågans lösning för sålunda med sig kravet på en lösning av befolkningsfrågan, vår försvarsfråga på längre sikt.

Genom vårt folk går nu en stark våg av nationell samhörighetskänsla. Offer göras för gemensamt väl i en utsträckning, som tidigare skulle ha varit otänkbar. Det arbetas även målmedvetet och framgångsrikt på att skapa en andlig och fysisk folkberedskap såsom ett bärkraftigt underlag för rikets försvar. Under sådana förhållanden har samlingsregeringen möjlighet att med framgång genomföra ett befolkningspolitiskt program.

Det är av den yttersta vikt, att det nuvarande relativt gynnsamma tillfället,

måhända det sista som historien bjuder vårt folk, tillvaratages. Betänkligheter av statsfinansiell art äro icke giltiga, ty det gäller väsentligen att åvägabringa en omfördelning av inkomster från barnlösa och barnfattiga till barnrika.

Med stöd av vad som sålunda anförts få undertecknade i underdånighet hemställa,

att Eders Kungl. Maj:t ville vidtaga erforderliga mått och steg för tillskapande snarast möjligt av ett permanent organ med uppgift dels att, på grundvalen av sakkunniga observationer, framlägga sådana förslag som befolkningsläget kräver, dels att bedriva upplysningsverksamhet i befolkningsfrågan.

Kortare meddelanden.

Nya ransoneringsåtgärder. *Upphörande av ostransoneringen.* Med hänsyn till att i handeln befintliga lager av ost med en fetthalt i torrsubstansen av 30 % och däröver numera äro till övervägande del slutsålda, har genom kungörelse den 1 november 1940 (S. F. S. 1940: 904) förordnats, att ost, som hittills varit underkastad ransonering, får fritt försäljas från och med den 1 februari 1941. Såsom villkor för försäljning i allmänna handeln av inom landet tillverkad ost skall gälla, att priserna icke må överstiga: i partihandeln de av statens priskontrollnämnd fastställda priserna samt i detaljhandeln nämnda priser med tillägg av frakt och sedvanlig handelsmarginal.

Ljusransonering. Genom kungörelse den 30 december 1940 ha bestämmelser om kortransonering av ljus utfärdats som ett led i strävandena att åstadkomma hushållning med fettvaror (S. F. S. 1940: 1063). För förbrukning i enskilt hushåll har under tiden 7 januari—28 februari 1941 ljus kunnat inköpas endast mot kupong J 1 till inköpskort J, varvid sagda kupong gällt för inköp av 425 gram ljus. Den andra ransoneringsperioden omfattar tiden 1 mars—30 april 1941, under vilken tid inköp kan ske mot kupong J 2 och J 3, varvid J 2 gäller för inköp av 425 gram nyttoljus eller lyxljus och kupong J 3 för inköp av 425 gram lyxljus. Inköpskort utfärdas i regel endast för sådana hushåll, som icke ha tillgång till elektriskt ljus eller gasbelysning och som icke erhållit tilldelning av lysfotogen.

Köttransonering. Genom kungörelse den 28 mars 1941 ha utfärdats vissa bestämmelser angående reglering av förbrukningen av köttvaror (S. F. S. 1941: 173).

Kortransonering har föreskrivits från och med den 1 april av kött av nötkreatur, hästar, får, getter, renar och svin, av charkuterivaror och konserver av sådant kött och fläsk samt av lagad mat, vari någon av ovannämnda varor ingår. Samtidigt därmed upphör kungörelsen den 4 oktober 1940 angående fläskförbrukningen att gälla. För förbrukning i enskilt hushåll kan under ransoneringsperioden 1—27 april 1941 inköpas köttvaror endast mot kupongerna G 43—47 och G 49—55 till inköpskort G samt kupongerna K 18, K 19 och K 21 till inköpskort K. Därvid gäller varje G- och K-kupong för inköp av 100 resp. 400 gram benfritt kött eller fläsk. Vid inköp av andra slag av köttvaror än benfritt kött gäller en kupong i regel för en viss större myckenhet, vilken anges i särskild tabell. För inköp av ransonerad vara i smärre poster kunna kuponger till inköpskort G eller K utbytas mot s. k. växlingskort. Vissa grupper av enskilda förbrukare, vilka kunna anses vara i behov av större tilldelning av köttvaror skola erhålla tilläggskort. Den som tillfälligt är i annan enskild förbrukares kost kan erhålla s. k. halvkupongskort att avlämnas till den person,

hos vilken han åtnjuter kost. Förbrukningen av köttvaror vid näringsställen skall begränsas till 75 % av förbrukningen under de tre första kvartalen 1940.

Byggnadskostnadernas utveckling 1939—1941. Enligt en inom socialstyrelsen verkställd beräkning hade byggnadskostnaderna för ett hyreshus i Stockholm från årsskiftet 1938/1939 till 1 april 1941 stigit med 21·4 %. Byggnadskostnadsindex uppgick med andra ord den 1 april till 121, om byggnadskostnaden omkring den 1 januari 1939 sättes = 100. Motsvarande indextal den 1 oktober 1940 var 117 (jfr Soc. Medd. årg. 1941, sid. 30 o. f.).

I förhållande till basperioden hade materialkostnaderna stigit med 31·5 % och lönekostnaderna för arbeten, utförda på byggnadsplatsen, med 7·8 %. I jämförelse med den 1 oktober 1940 framträder prisstegring för bl. a. tillsatsmaterial för betong (grus, singel m. m.), armeringsjärn, asbestcement, bitumen, material för smides-, rör-, plåtslageri- och måleriarbeten, fönsterglas och linoleum; för vissa järn- och metallvaror samt isoleringsoch fyllnadsmaterial tillkom på nyåret omsättningsskatt. Å andra sidan registreras prissänkning för cement, järnbalkar och biltransporter. Lönekostnaderna för flertalet arbetarkategorier hade stigit till följd av ökade indextillägg. Vid kostnadsberäkningen har man ej tagit hänsyn till den sänkning av indextilläggen, som ägt rum efter den 1 april.

En närmare redogörelse för de verkställda kostnadsberäkningarna kommer att offentliggöras i ett senare nummer av Soc. Medd.

Socialstyrelsens nya bränsleklausul. Efter samråd med representanter för Sveriges fastighetsägareförbund och hyresgästernas riksförbund samt under medverkan av chefen för byggnadsstyrelsens värmetekniska avdelning har socialstyrelsen omarbetat den i april 1940 fastställda bränsleklausulen. Anledningen härtill är att klausulen i sin gamla utformning icke motsvarade den abnorma situationen på bränslemarknaden. Fastighetsägareförbundet har förklarat sig för sin del godkänna klausulen i dess nya form, under det att hyresgästernas riksförbund icke kunnat giva sin anslutning till densamma utan funnit klausulen i dess äldre form vara att föredraga.

De huvudprinciper, på vilka bränsleklausulen bygger, ha icke undergått någon väsentlig förändring. Klausulen utgår alltjämt från en beräkning av kostnaderna för uppvärmning och varmvattenförsörjning, byggande på en uppskattning av den normala bränsleåtgången per eldstad.

En av de omtvistade punkterna i bränsleklausulen har varit beräkningen av antalet eldstäder per lägenhet. Styrelsen har bibehållit den hittillsvarande ordningen, att parterna själva ha att träffa överenskommelse härom, men har lämnat vissa ytterligare anvisningar till lösning av frågan. Sålunda förordar styrelsen, att kokvrå och matvrå i en modern lägenhet tillhopa skola räknas såsom en eldstad, och vidare att ytterligare en eldstad skall beräknas för det fall, att det genomsnittliga ytinnehållet per eldstad överstiger 25 m².

Vid stegring av bränslepriset skall liksom förut ett procentuellt tillägg göras till den beräknade bränslekostnaden. Detta tillägg skall hänföra sig till priset den första dagen i varje kalenderkvartal resp. månad. Tillägget för varmvatten, om sådant tillhandahålles, skall fortfarande beräknas över hela hyresåret. Tillägget för uppvärmning däremot skall utgå endast under månaderna oktober—maj och beräknas för var och en av dessa månader på $^1/_8$ av årsbeloppet för värme, resp. för vart och ett av oktober- och januarikvartalen på $^3/_8$ och för aprilkvartalet på $^2/_8$ av årsbeloppet. Tillägget för den ökade uppvärmningskostnaden betalas alltså i motsats till vad förhållandet är enligt gamla klausulen helt under vintersäsongen och icke alls under sommarmånaderna.

I 1940 års klausul beräknades tillägget för prisstegringen enbart på det dominerande bränslet, det s. k. huvudbränslet, under det att hänsyn icke togs till prisläget på de övriga bränslen, som fastighetsägaren erhöll. I den nya klausulen har man sökt anpassa beräkningen efter de olika bränslen, som faktiskt användas. Man utgår ifrån det bränsle-

slag, varpå de ekonomiska kalkylerna för fastighetens värmehushållning grundats och för vilket värmeanläggningen är utformad (normalbränsle), och jämför kostnaderna för uppvärmning med detta normalbränsle i augusti 1939 med kostnaderna för uppvärmning med de faktiskt erhållna bränsleslagen under resp. kvartal (månad). Om andra bränslen än normalbränslet då tilldelas, måste priserna å dessa bränslen (ersättningsbränslen) omräknas till motsvarande pris på normalbränslet. När ved är ersättningsbränsle, skall det noterade priset å veden ökas med högst 50 öre per m³ för intagning i pannrummet, i den mån detta icke ingår i noteringen. Skulle kapning av veden vara nödvändig, ökas noteringen med högst 1 kr. per m³.

Denna omräkning av priset å ersättningsbränslet till ett pris för normalbränsle samt de eventuella tilläggen å vedprisnoteringen äro de två punkter, vilka av representanterna för hyresgästernas riksförbund ansetts utgöra hinder för deras anslutning till den nya klausulen.

Man måste vid beräkning av tillägget, vilket betalas i förskott, utgå ifrån ransoneringsförhållandena vid periodens början. På grund härav har det ansetts nödvändigt att i efterhand per 1 april och 1 oktober verkställa en reglering av tillägget efter den faktiska bränsletilldelningen under halvåret.

Om frågor uppstå, som icke blivit förutsedda i klausulen och som icke kunna lösas genom överenskommelse mellan parterna, bli enligt den nya klausulen de anvisningar, som kunna lämnas av socialstyrelsen, bindande för parterna.

Landsorganisationen i Sverige år 1940. Vid slutet av år 1940 redovisade de till landsorganisationen anslutna fackförbunden ett sammanlagt medlemsantal av 971 103 mot 961 216 vid årets början. Ökningen utgör alltså 9 887, motsvarande 1·03 % av hela antalet. Medlemsantalet fördelade sig den 31 december 1940 på de 46 förbunden sålunda:

Metallindustriarbetareförb.	175 131	(+ 10 080)	
Grov- och fabriksarbetareförb.	88 457	(— 3 889)	
Kommunalarbetareförbundet	44 952	(+ 1 320)	
Handelsarbetareförbundet	41 147	(+ 2 685)	
Järnvägsmannaförbundet	40 971	(+ 1 420)	
Lantarbetareförbundet	39 766	(+ 1 194)	
Skogs- o. flottningsarb.-förb.	39 228	(— 2 302)	
Textilarbetareförbundet	38 658	(+ 1 704)	
Byggnadsträarbetareförbundet	38 095	(— 2 358)	
Pappersindustriarbetareförb.	35 635	(— 339)	
Transportarbetareförbundet	34 835	(— 1 067)	
Träindustriarbetareförbundet	29 047	(+ 86)	
Livsmedelsarbetareförbundet	28 668	(+ 1 611)	
Beklädnadsarbetareförbundet	28 326	(+ 1 179)	
Väg- o. vattenbyggnadsarb.-förb.	25 638	(— 1 531)	
Sågverksindustriarbetareförb.	24 089	(— 619)	
Hotell- o. restaurangpers.-förb.	17 664	(+ 377)	
Målareförbundet	14 778	(— 1 370)	
De förenade förbunden	13 801	(+ 1 321)	
Sko- o. läderindustriarb.-förb.	13 323	(+ 982)	
Försvarsverkens civ. pers.förb.	12 120	(+ 3 952)	
Typografförbundet	11 752	(+ 108)	
Murareförbundet	11 439	(— 1 011)	
Telegraf- o. telefonmannaförb.	10 650	(— 273)	
Elektriska arbetareförbundet	10 622	(+ 8)	
Gruvindustriarbetareförbundet	9 950	(+ 408)	
Sjöfolksförbundet	9 531	(— 4 973)	
Gjutareförbundet	9 300	(+ 247)	
Postmannaförbundet	9 041	(+ 28)	
Musikerförbundet	8 372	(+ 147)	
Stenindustriarbetareförbundet	8 052	(— 718)	
Bokbindareförbundet	7 997	(— 12)	
Bryggeriindustriarbetareförb.	7 539	(+ 98)	
Fastighetsarbetareförbundet	5 782	(+ 67)	
Sinnessjukvårdspersonalens förb.	4 207	(+ 191)	
Sadelmakare- o. tapetserareförb.	3 770	(+ 303)	
Frisörarbetareförbundet	3 119	(— 43)	
Litografförbundet	2 879	(+ 40)	
Civilförvaltningens personalförb.	2 866	(+ 627)	
Bleck- och plåtslagareförb.	2 783	(— 139)	
Tobaksindustriarbetareförb.	2 375	(— 54)	
Försäkringsfunktionärernas f.	2 348	(+ 48)	
Fångvårdsmannaförbundet	949	(+ 1)	
Skorstensfejeriarbetareförb.	616	(+ 57)	
Kakel- och plattarbetareförb.	479	(— 60)	
Stat. vattenfallsverkstjänstem.f.	356	(+ 356)	
Summa	971 103	(+ 9 887)	

Medlemsantalet har, såsom framgår av tablån, ökat i 29 och minskat i 17 förbund.

Genom händelserna den 9 april ha förbindelserna med Skandinaviska sadelmakare- och tapetserareförbundet avbrutits, och den svenska delen av förbundets styrelse beslöt därför att från den 1 oktober konstituera Svenska sadelmakare- och tapetserareförbundet.

Ledamöter för åren 1941—1943 i nämnden för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen. Jämlikt arbetslöshetskasseförordningen skall finnas en nämnd, med vilken social-

styrelsen skall kunna samråda i angelägenheter, som röra de erkända kassorna. Denna nämnd har i sin nuvarande form existerat sedan år 1938.

Kungl. Maj:t har den 9 april 1941 utsett följande personer att för tiden till och med den 31 december 1943 vara ledamöter i nämnden, nämligen generaldirektören A. S. E. Larsson, direktören i svenska arbetsgivareföreningen E. H. Brodén, ombudsmannen hos svenska gjutareförbundet E. O. Berg, kassören hos svenska målareförbundet A. O. Bergvall, ordföranden i svenska beklädnadsarbetareförbundet I. Larsson, kassören hos landsorganisationen i Sverige A. W. Strand samt ombudsmannen hos handelstjänstemannaförbundet R. Lindforss.

Till suppleanter för ledamöterna har Kungl. Maj:t utsett chefen för statens arbetsmarknadskommissions kanslibyrå C. G. B. Arvas, direktören i svenska arbetsgivareföreningen N. G. Holmström, förste sekreteraren hos landsorganisationen i Sverige S. F. Thunborg, ordföranden i svenska stenindustriarbetareförbundet O. W. Karlsson, ordföranden i svenska gruvindustriarbetareförbundet E. Mattson, ordföranden i svenska handelsarbetareförbundet O. Friman samt ombudsmannen hos handelstjänstemannaförbundet E. Ruhnbom.

Dansk arbetslöshetsstatistik. På arbets- och socialministeriets initiativ har Det statistiske Departement genomfört en omorganisation av den danska arbetslöshetsstatistiken. Den nya danska arbetslöshetsstatistiken bygger på ett inom arbetsförmedlingskontoren upplagt kortregister över samtliga medlemmar i de erkända arbetslöshetskassorna. Kortregistret innehåller bl. a. uppgift om vilken arbetslöshetskassa vederbörande tillhör, vistelseort, födelseår och födelsedatum, inträdesår, familjeställning, näringsgrupp och kontrollerade arbetslöshetsdagar. För uppläggningen av kortregistret upprättades inom arbetslöshetskassorna särskilda medlemsförteckningar (per den 1 oktober 1940), vilka sedan insändes till arbetsförmedlingskontoren. Förändringar i medlemsförteckningarna inrapporteras successivt av arbetslöshetskassorna till arbetsförmedlingskontoren. Arbetsförmedlingskontoren i sin tur översända månadsvis till Det statistiske Departement uppgifter om de vid slutet av varje månad arbetslösa medlemmarna. Kvartalsvis lämnas dessutom uppgifter om samtliga medlemmar och om förändringar i medlemsbeståndets sammansättning. I månadsstatistiken ingå uppgifter om senaste arbetslöshetsperiod och om arbetslöshet sedan ett års tid tillbaka för de arbetslösa inom olika arbetslöshetskassor och större näringsgrupper. Kvartalsstatistiken avser arbetslösheten under sista kvartalet och under ett års tid för samtliga medlemmar, vilka inom varje kassa fördelats efter ålder och efter en detaljerad näringsgruppering. I kvartalsstatistiken lämnas slutligen upplysningar om medlemmar, som avgått eller tillkommit, och om flyttningar, allt med uppdelning på olika kassor och näringsgrenar. Beträffande grupperingen efter näringsgren kan nämnas, att inom arbetslöshetskassor, vilkas medlemmar äro sysselsatta inom olika näringsgrenar, räknas varje medlem till den näringsgren, inom vilken han var sysselsatt, då medlemsförteckningen utarbetades, eller inom vilken han senast var sysselsatt. Denna uppdelning av vissa arbetslöshetskassors medlemmar på olika näringsgrenar revideras en gång om året.

Januari 1941 är den första månad, för vilken arbetslöshetsstatistiken utarbetats, sedan den nya organisationen genomförts. — Här nedan följer ett sammandrag av januaristatistikens resultat.

I slutet av januari 1941 funnos i hela landet 129 667 arbetslöshetsförsäkrade, som under det gångna året varit arbetslösa i 7 dagar eller mer. Av dessa hade 36 381 varit arbetslösa i högst en månad, 44 252 i 1—2 månader och 49 034 i mer än två månader. Dessutom funnos 51 001 medlemmar, som varit arbetslösa i högst 6 dagar, men av de sistnämnda kunna en stor del icke betraktas som arbetslösa i samma mening som övriga. De arbetslösas fördelning efter den sista arbetslöshetsperiodens längd var mycket olika inom skilda näringsgrenar. Inom järn- och metallindustri, trävaruindustri, pappers-, textil- och läderindustri funnos sålunda relativt många arbetslösa med lång arbetslöshetsperiod, medan förhållandet var omvänt inom sten-, ler- och glasindustri, beklädnadsindustri, byggnadsindustri,

landtransport och jordbruk. Olikheten torde dels bero på att skilda näringsgrupper i växlande grad drabbats av den allmänna produktionsnedgången och dels på att säsongarbetslöshetens verkan starkt varierar från den ena gruppen till den andra. Beträffande de arbetslösas fördelning efter sista arbetslöshetsperiodens längd på landsbygden och i städerna konstateras, att relativt många av huvudstadens arbetslösa gått utan sysselsättning under längre tid. Av landsbygdens arbetslösa hade däremot jämförelsevis få varit arbetslösa någon längre tid. Landsortsstädernas arbetslösa intogo i nämnda avseende en mellanställning. Skillnaden sammanhänger med att arbetarnas yrkesfördelning är olika i städerna och på landsbygden. En väsentlig skillnad rådde mellan arbetslösheten för män och kvinnor, särskilt bland medlemmar med en arbetslöshetsperiod på mer än två månader. För hela landet tillhörde sålunda av kvinnorna 49 % och av männen 25 % denna grupp.

Av dem, som i slutet av januari voro arbetslösa, hade under det gångna året 13 % haft arbete i 10 månader eller mer, 21 % i 8—10 månader, 26 % i 6—8 månader och 40 % i mindre än 6 månader. Av näringsgrupper med relativt få arbetslösa, som haft sysselsättning kortare tid än 6 månader, kunna nämnas sten-, ler- och glasindustri, trävaruindustri, beklädnadsindustri, byggnadsindustri, teknisk hjälppersonal och jordbruk, medan förhållandet var motsatt inom grafisk industri, livsmedelsindustri och landtransport. I huvudstaden hade 52 % av de arbetslösa haft mindre än 6 månaders sysselsättning mot 41 % i landsortsstäderna och 29 % på landsbygden. Då liknande proportioner mellan procenttalen upprepas inom nästan alla näringsgrupper, synes man kunna konstatera, att arbetsmöjligheterna under det gångna året ha varit ogynnsammast i huvudstaden.

Antalet medlemmar i arbetslöshetskassorna i slutet av januari 1941 var 518 921[1] och antalet arbetslösa 180 668. Arbetslöshetsprocenten blir således 34·8. I slutet av december 1940 var den 35·6 och i slutet av januari 1940 30·1. Skillnaden mellan procenttalet för januari 1941 och de två andra procenttalen har påverkats av den ändrade metoden för beräkningen av medlemsantalet. I slutet av januari 1941 uppgick antalet arbetssökande, som personligen anmält sig vid arbetsförmedlingskontoren, till 15 512. Hela antalet arbetslösa i slutet av januari 1941 har sålunda beräknats till 196 180 mot 193 198 i slutet av december 1940 och 165 498 i slutet av januari 1940. Särskilda arbetslöshetsprocenttal ha uträknats för olika näringsgrupper med fördelning på huvudstaden, landsortsstäder och landsbygd. För de typiska säsongyrkena låg arbetslöshetsprocenten i slutet av januari långt över genomsnittet. På landsbygden utgjorde arbetslöshetsprocenten 49 %, i landsortsstäderna 33 % och i huvudstaden 28 %. Det bör dock framhållas, att procenttalen för de tre områdena visade starkt varierande arbetslöshet från den ena näringsgruppen till den andra.

Statistiske Efterretninger 1941, nr 11.

Finskt förslag i befolkningsfrågan. I slutet av mars 1941 överlämnades till finska regeringen av den s. k. befolkningspolitiska kommittén ett betänkande med förslag till grunder för ett familjetilläggssystem. Kommittén konstaterar tendensen till minskning av befolkningstillväxten och framhåller statens skyldighet att om möjligt avlägsna de orsaker härtill, som kunna anses vara av ekonomisk natur.

Med utgångspunkt härifrån föreslås ett statligt familjetillägg till mindre bemedlade familjer med 3 barn under 15 år. Såsom mindre bemedlade skola därvid räknas de familjer, vars taxerade årsinkomst icke överstiger i lägsta dyrortsgruppen 12 000 fmk och i den högsta 24 000 fmk (1 fmk motsvarar ungefär 0·08 kr.). Inom 4 olika dyrortsgrupper skulle familjetillägget utgå med resp. 450, 550, 650 och 750 fmk per barn och år. Fullt understöd föreslås endast åt familjer med minst 4 barn. Familjer med 3 barn skulle få tillägg endast för 2 barn. Tilläggen föreslås utgå enligt följande skala:

---

[1] De danska fackförbunden hade den 31 december 1939 536 531 medlemmar. De anförda arbetslöshetsuppgifterna torde sålunda avse en mycket betydande del av de danska arbetarna.

Dyrortsgrupp	I	II	III	IV
Inkomstgräns i fmk	12 000	16 000	20 000	24 000
Tillägg åt:				
familj med tre barn	900	1 100	1 300	1 500
» » fyra »	1 800	2 200	2 600	3 000
» » fem »	2 250	2 750	3 250	3 750
» » sex »	2 700	3 300	3 900	4 500
» » sju »	3 150	3 850	4 550	5 250

Enligt kommitténs beräkningar finnas i Finland för närvarande omkring 400 000 barn, för vilka familjetillägg skulle komma att utgå. Kostnaden därför, vilken beräknas uppgå till omkring 150 milj. fmk, skulle enligt förslaget uttagas genom en särskild uttaxering å kommunalskatteseddlarna. För varje skatteöre skulle sålunda erläggas en s. k. befolkningsavgift av 1 fmk. Härigenom beräknas inflyta omkring 130 milj. fmk. Om för ändamålet ytterligare tillgrepes avkastningen av den s. k. ungkarlsskatten, eller tilläggsskatten för skattebetalare utan familj, vilken för närvarande beräknas inbringa omkring 25 milj. fmk per år, skulle familjetilläggen helt täckas av skattemedel.

Kommittén har även beaktat de svårigheter, som för närvarande särskilt drabba lönearbetare, vilkas löner i allmänhet icke tillnärmelsevis stigit lika snabbt som levnadskostnaderna, och föreslår för denna kategori ett något större familjetillägg. Medlen för detta ytterligare tillägg skulle erhållas så, att arbetsgivare såsom en särskild avgift till familjetilläggsfonden — samtidigt med att de innehålla vissa lönebelopp för folkpensionsanstaltens räkning — till staten inbetala ett belopp motsvarande $^1/_2$ % av varje arbetares avlöning. Härigenom beräknar man kunna giva lönearbetares familjer ett 50 % högre tillägg än övriga familjer.

För att minska möjligheterna att använda tilläggen till andra ändamål än till förmån för barnen, föreslås, att de skola utgå i form av naturaförmåner. Rena penningunderstöd skulle endast komma i fråga såsom komplement till dessa. Utdelningen av familjetilläggen avses komma att ske genom förmedling av kommunernas vård- eller barnaskyddsnämnder.

Kommittén föreslår slutligen att utbetalningen av tilläggen skall börja omedelbart, utan att man avvaktar, att de härför avsedda medlen erhållits på sätt kommittén föreslagit.

Meddelande från svenska beskickningen i Helsingfors.

Arbetsmarknadspolitiska åtgärder i Storbritannien. Enligt av brittiska arbetsministeriet meddelade uppgifter utgjorde den 10 februari innevarande år antalet hos de offentliga myndigheterna registrerade arbetslösa i Storbritannien inalles omkring 580 000 personer. Antalet arbetslösa, vilka vid undersökningstillfället varit utan sysselsättning under längre period än den, som i allmänhet förflyter för övergång från en sysselsättning till en annan, eller fyra veckor, beräknades emellertid ha utgjort högst 125 000. Av sistnämnda antal uppgavs betydligt mer än hälften tillhöra åldersklasserna över 50 år; den tillgängliga arbetskraftsreserv, som de arbetslösa inom de fullt arbetsföra åldrarna bildade, uppskattades sålunda endast till ungefär 54 000 personer, även om hänsyn icke tages till graden av arbetsförhet inom åldersklasserna under 50 år.

Storleksordningen av de omedelbara arbetskraftsbehoven angives å andra sidan till 180 000 personer, varav omkring 50 000 manliga arbetare för skeppsvarven m. m. och omkring 100 000 kvinnliga för olika rustningsindustrier samt 30 000 kvinnor för militära hjälpkårer. På längre sikt räknar man med behov av ytterligare 500 000—800 000 personer. Den omfattande rekrytering av arbetskraft, som sålunda erfordras för genomförandet av de föreliggande produktionsplanerna, måste ske på nya vägar, och en rad olika åtgärder ha vidtagits för detta ändamål.

För tillgodoseende av de aktuella behoven inom skeppsbyggnadsindustrin ha alla män i åldern 20 år eller däröver, vilka tidigare arbetat vid skeppsbyggeri eller fartygsrepara-

tioner, uppmanats att omedelbart registrera sig hos arbetsförmedlingarna, oavsett vad slags sysselsättning de för närvarande utföra. Sedan myndigheternas vädjan till kvinnorna att frivilligt ställa sig till förfogande för rustningsindustrierna icke visat sig få åsyftad verkan, har obligatorisk registrering för tjänsteplikt bestämts för samtliga kvinnor i åldern 20—21 år och män i åldern 41—45 år; avsikten därmed är att till rustningsproduktionen överföra registrerade personer, som för närvarande icke äro sysselsatta på angelägna arbetsområden men som äro lämpade för ifrågavarande sysselsättningar. Enligt en inom regeringen utarbetad plan, som inom kort kommer att behandlas i parlamentet, skulle slutligen ett stort antal arbetare frigöras för rustningsproduktionen genom en långt gående nedskärning och koncentration av den industriella produktionen för civila behov; omfattningen av sistnämnda åtgärd framgår därav, att man på detta sätt väntar sig kunna frigöra 500 000—750 000 arbetare för krigsindustrierna.

Det må slutligen nämnas, att de inkallade eller överflyttade arbetarnas löneförhållanden och arbetsvillkor regleras eller äro avsedda att regleras genom en rad olika åtgärder från såväl myndigheternas som de fackliga organisationernas sida.

Omsättningsskatt i England. Sedan den 21 oktober 1940 utgår i England en omsättningsskatt på vissa varor, vilken i regel uttages, då varorna passera från grossisten till detaljhandlaren. Av de varor, som ingå i det officiella levnadskostnadsindex (livsmedel, hyra, beklädnad, bränsle, lyse, tvättmedel, husgeråd, borstar, porslin, tobaksvaror, vissa taxor och tidningar), äro endast beklädnad, vissa slag av husgeråd och porslin föremål för beskattning. Skatten utgår med $^1/_3$ av grosshandelspriset för tyger o. dyl. och $^1/_6$ för kläder och skodon samt de sorter av porslin och husgeråd, som ingå i indexberäkningarna. Skatten utgår icke beträffande kläder och skodon för barn. Varor, som funnos i detaljhandeln den 21 oktober 1940, beskattades ej, varför omsättningsskatten ej hade omedelbar verkan för konsumenterna. Höjning av priserna på varor, som funnos i detaljhandeln vid skattens införande, var ej tillåten.

The Ministry of labour gazette 1940, nr 10.

Övertidsarbetet inom den engelska verkstadsindustrin. En engelsk kommitté (The select committee on national expenditure) har i en nyligen avgiven rapport framfört åtskilliga synpunkter på olika arbetsfrågor under arbetsåret 1940—41. Av särskilt intresse är kommitténs yttrande om för- och nackdelarna av övertidsarbete.

Redan från krigets början förekom övertidsarbete i stor utsträckning inom mekaniska verkstadsindustrin. I december 1939 arbetades i genomsnitt 12 timmars övertid per vecka i denna industrigren. De befarade följderna läto icke vänta på sig, i det en försämring av det allmänna hälsotillståndet kunde förmärkas följd av en motsvarande nedgång i produktionen. Arbetarnas intresse av övertidsförtjänsterna hade emellertid medfört, att en fabrik, som minskat på övertidsarbetet, fått se sina arbetare söka anställning på annat håll, där större möjlighet till extrainkomster erbjudit sig.

Produktionsintensifieringen inom den brittiska krigsindustrin efter de tyska framgångarna på kontinenten i maj och juni medförde emellertid till en början önskat resultat. Produktionen stegrades icke endast absolut utan även relativt, i det bättre resultat per man och timme uppnåddes. Anledningen härtill var givetvis den känsla av ansvar i nationens farostund, som genomsyrade hela folket. Efter två månader började emellertid tecken på trötthet visa sig. Arbetarna erhöllo om söndagarna dubbel lön, men togo i stället ofta ledigt en dag mitt i veckan. I slutet av juli avskaffades därför söndagsarbete i de statliga fabrikerna. I en del fall återkommo även de fria lördagseftermiddagarna. Resultatet blev att arbetarna visade bättre punktlighet, allt under det att produktionen fortfarande hölls väl uppe.

Arbetsministeriet fann även påkallat att uppmana industrin att minska arbetstiden till i genomsnitt 60 timmar per vecka, och om möjligt ytterligare till 55—56 timmar per vecka, vilket statistiskt beräknats vara optimum.

Kommittén kommer i sin rapport till följande slutsatser: 1) En arbetstid överstigande optimum ökar icke produktionen relativt sett utan kan tvärtom medföra en absolut nedgång i produktionen. 2) Arbetarnas allmänna hälsotillstånd rubbas, om onormalt övertidsarbete förekommer under längre perioder. 3) En minskning i arbetstiden kan efter en tid medföra produktionsökning. 4) Om hälsotillståndet på grund av långvarigt övertidsarbete hunnit bliva rubbat, kan en produktionsökning dock icke uppnås genom minskning av arbetstiden.

Kommittén anser det nödvändigt att minska arbetstiden i god tid, innan hälsotillståndet rubbats. Under förra världskriget bedrevs i England en felaktig politik i detta avseende, och kommittén är angelägen att misstaget icke skall upprepas denna gång.

Meddelande från svenska beskickningen i London.

Arbetslöshetsförsäkring i Kanada. Genom en lag av år 1940 har en riksomfattande arbetslöshetsförsäkring införts i Kanada. Lagen omfattar samtliga anställda och lärlingar med undantag för personer sysselsatta i jord- och skogsbruk, fiske, sågverksindustri, timmeravverkning, jakt, sjö- och lufttransport, stuveriarbete samt hushållsarbete i privat tjänst. Undantagna äro även personer, vars årsinkomst överstiger 2 000 dollars. Enligt beräkningar kommer lagen år 1941 att omfatta c:a 2 milj. löntagare med försörjningsplikt gentemot ungefär 2·6 milj. anhöriga. Möjlighet finnes att utsträcka försäkringsområdet till andra grupper av arbetare än dem som för närvarande omfattas av detsamma.

Försäkringen skall bekostas genom avgifter från de försäkrade och deras arbetsgivare samt genom statsbidrag uppgående till $^1/_5$ av det sammanlagda avgiftsbeloppet. Avgifterna, vilka skola inflyta till en speciell arbetslöshetsförsäkringsfond, uppskattas för år 1941 till 58·5 milj. dollars, varav c:a 24 milj. komma från vardera arbetare och företagare och c:a 10 milj. från staten, vilken dessutom bidrar med administrationskostnaderna, uppskattade till 5·25 milj. per år.

De försäkrade personerna indelas i 7 löneklasser efter veckolönens storlek. Följande tablå visar storleken av veckoavgift och veckounderstöd för ensamma personer och familjeförsörjare inom olika löneklasser.

Löneklass	Veckoinkomst	Företagarens veckoavgift	Arbetarens veckoavgift	Understöd per vecka	
				ensamma personer	familjeförsörjare
	dollars	cents	cents	dollars	dollars
1	5·40— 7·49	21	12	4·08	4·80
2	7·50— 9·59	25	15	5·10	6·00
3	9·60—11·99	25	18	6·12	7·20
4	12·00—14·99	25	21	7·14	8·40
5	15·00—19·99	27	24	8·16	9·60
6	20·00—25·99	27	30	10·20	12·00
7	26·00—38·49	27	36	12·24	14·40

Utöver klasserna 1—7 finnes en löneklass 0, vilken avser arbetare med mindre än 90 cents per dag samt personer under 16 år. För denna klass är veckoavgiften 27 cents, som helt betalas av företagaren. Personer i denna klass få ej understöd, men ha möjlighet att ackumulera understödsrätten.

Understöd utbetalas i fall av arbetslöshet till försäkrade personer, som under de senaste två åren ha inbetalat bidrag för sammanlagt 30 veckor eller 180 dagar. Villkor är att den arbetslöse är arbetskapabel och icke vägrat bevista en utbildningskurs. Löneklassen bestämmes på grundval av den genomsnittliga förtjänsten under de två åren närmast före understödsbehovets inträdande. Understödsperioden fastställes till det antal dagar som utgör skillnaden mellan (a) en femtedel av antalet dagar, för vilka bidrag betalats under den femårsperiod, som föregick understödsåret, och (b) en tredjedel av det antal dagar, för

vilka understöd ev. betalats under de tre åren närmast före understödsåret. För de första nio dagarna av arbetslösheten varje understödsår betalas intet understöd, ej heller för den första arbetslöshetsdagen i varje kalendervecka, såvida icke den försäkrade varit arbetslös hela veckan eller den första arbetslöshetsdagen i veckan följer omedelbart efter en arbetslöshetsperiod om minst en vecka.

Lagens administration handhaves av en paritetiskt sammansatt kommission med tre medlemmar, kallad »Unemployment Insurance Commission», vilken vid sin sida har en rådgivande kommitté med 5—7 medlemmar, likaledes paritetiskt sammansatt. I samband med införandet av arbetslöshetsförsäkringen skedde även en omorganisation av de organ, som handha sysselsättningsproblemen.

The Ministry of labour gazette 1940, nr 10.

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling ha under tiden 16 mars—15 april 1941 bl. a. publicerats:

Nr		Daterad
138.	K. kung. om krigslån till jordbrukare	14 mars
145.	Lag om fortsatt giltighet av maximiprislagen den 22 juni 1939 (nr 349)	21 »
146.	Lag om fortsatt giltighet av lagen den 8 december 1939 (nr 838) med vissa bestämmelser rörande reglering av den inhemska prisbildningen (prisregleringslag) . .	21 »
153.	K. kung. om utsträckt tillämpning av kung. den 15 december 1939 (nr 857) ang. tillämpning av lagen den 15 december 1939 (nr 856) om utbetalande av krigsriskersättning till sjömän, m. m. (Jfr även 1941: 143)	14 »
156.	K. Socialstyrelsens kung. med tillägg till kung. den 9 juli 1940 (nr 694) med föreskrifter rörande utlännings resa genom vissa delar av riket	21 »
159.	Statens arbetsmarknadskommissions kung. ang. uppgifter om arbetskraft m. m. inom industri och hantverk	20 »
173.	K. kung. ang. reglering av förbrukningen av köttvaror	28 »

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Skogsarbetarnas arbetsförtjänster vintern 1940/1941.

Alltsedan vintern 1917/18 har socialstyrelsen årligen från jägmästarna i reviren inhämtat uppgifter rörande normala dagsförtjänster vid skogsarbete för huggare och körare (häst och karl). På grundval av dessa uppgifter ha översikter över löneförhållandena vid skogsbruket under respektive vintersäsonger utarbetats och publicerats i Sociala Meddelanden. Även innevarande vinter har styrelsen hänvänt sig till revirförvaltarna med begäran om dylika löneuppgifter samt om det å resp. orter vanliga priset för huggning av en m^3 brännved resp. 1 m res kolved. Svar ha erhållits från samtliga tillskrivna 102 revir o. dyl. förvaltningsenheter. Uppgifterna, som avse förhållandena omkring 1 mars, äro att anse som preliminära uppskattningar av normalförtjänsterna under löpande säsong, beräknade med utgångspunkt från gällande ackordsuppgörelser. Avsikten är att i likhet med föregående år sedermera inskaffa kompletterande löneuppgifter, grundade på efter drivningarnas slutlikvidering vunnen kännedom om dagsförtjänsternas genomsnittliga storlek, vilka uppgifter komma att publiceras i Lönestatistisk årsbok för 1940. Samtliga löneuppgifter gälla närmast vid arbete å kronoparker o. dyl. men äro även någorlunda representativa för förhållandena å enskilda skogar.

Förändringarna i skogsarbetarnas dagsförtjänster från och med vintern 1918/19 åskådliggöras i följande tablå:

Vintern	Huggare			Körare			Vintern	Huggare			Körare		
	Kr. per dag	Indextal		Kr. per dag	Indextal			Kr. per dag	Indextal		Kr. per dag	Indextal	
		1929/30 = 100	Föreg. år = 100		1929/30 = 100	Föreg. år = 100			1929/30 = 100	Föreg. år = 100		1929/30 = 100	Föreg. år = 100
1918/19 .	11·68	212	143	29·00	282	155	1930/31 .	5·19	94	94	9·78	95	95
1919/20 .	9·99	181	86	23·73	231	82	1931/32 .	4·66	85	90	8·72	85	89
1920/21 .	10·67	194	107	23·44	228	99	1932/33 .	[1]4·40	80	94	[1]8·21	80	94
1921/22 .	5·00	91	47	10·17	99	43	1933/34 .	4·68	85	106	8·73	85	106
1922/23 .	5·22	95	104	10·41	101	102	1934/35 .	[1]4·89	89	104	[1]8·95	87	103
1923/24 .	5·47	99	105	10·80	105	104	1935/36 .	[1]4·97	90	102	[1]9·03	88	101
1924/25 .	5·27	96	96	10·13	99	94	1936/37 .	[1]6·25	113	126	[1]11·70	114	130
1925/26 .	5·37	97	102	10·39	101	103	1937/38 .	[1]7·51	136	120	[1]13·98	136	119
1926/27 .	5·28	96	98	10·08	98	97	1938/39 .	[1]6·92	126	92	[1]12·96	126	93
1927/28 .	5·28	96	100	10·12	98	100	1939/40 .	[1]7·73	140	112	[1]14·46	141	112
1928/29 .	5·16	94	98	9·96	97	98	1940/41 .	8·84	160	114	16·94	165	117
1929/30 .	[1]5·51	100	107	[1]10·28	100	103							

[1] De ursprungliga data kompletterade medelst uppgifter inskaffade efter slutlikvideringen i augusti månad.

Tab. A. Skogsarbetarnas arbetsförtjänster inom olika län 1929/30—1940/41.

Län	Medelförtjänst (i kr.) per dag vintern											
	1929/30[1]	1936/37[1]	1937/38[1]	1938/39[1]	1939/40[1]	1940/41	1929/30[1]	1936/37[1]	1937/38[1]	1938/39[1]	1939/40[1]	1940/41
	Huggare						*Körare*					
Stockholms	5·50	4·75	5·63	5·80	7·75	8·88	9·00	8·30	8·50	10·00	12·75	15·00
Uppsala	4·83	4·75	6·25	6·00	9·00	10·00	8·83	7·80	9·00	10·00	13·00	15·00
Södermanlands	4·75	4·75	5·65	5·63	7·13	8·25	7·88	7·50	9·10	8·88	10·50	13·13
Östergötlands	4·23	4·24	5·65	5·84	6·19	7·41	7·00	6·81	8·75	8·20	9·75	12·35
Jönköpings	4·44	4·75	5·33	6·19	6·50	7·88	7·69	8·33	9·17	10·75	10·63	14·00
Kronobergs	4·17	4·50	5·05	5·08	5·67	6·98	7·33	8·00	8·00	9·00	9·83	12·93
Kalmar	4·10	4·51	5·67	5·44	6·32	7·39	7·13	7·56	9·88	8·98	10·03	12·82
Gotlands	4·00	4·50	5·50	5·00	6·00	6·50	7·50	6·50	9·00	12·00	10·00	12·00
Blekinge	4·50	4·75	5·75	5·50	6·00	7·50	7·00	8·00	9·75	10·00	10·00	11·00
Kristianstads	4·25	4·63	5·50	5·25	5·75	7·75	8·25	7·50	9·00	9·50	10·25	11·50
Malmöhus	4·50	5·25	6·00	6·00	6·50	8·50	9·00	8·50	10·00	10·00	12·00	12·00
Hallands	4·50	4·50	6·00	6·00	6·38	7·25	7·50	8·50	12·00	10·50	11·00	14·00
Göteborgs o. Bohus	4·07	3·70	4·50	4·40	5·50	7·50	7·63	7·04	7·70	7·40	10·00	14·00
Älvsborgs	4·06	4·25	5·00	5·13	6·25	7·25	8·13	8·25	8·53	9·00	10·75	12·75
Skaraborgs	3·86	4·13	5·43	5·47	5·95	7·58	6·77	7·17	8·60	8·75	10·18	11·67
Värmlands	5·13	5·19	6·38	6·00	6·88	7·13	8·79	8·63	10·98	9·25	11·60	13·25
Örebro	4·80	5·10	6·48	6·31	6·78	8·05	7·15	8·28	9·99	10·08	10·80	14·10
Västmanlands	4·00	4·75	5·95	5·78	6·75	7·74	7·96	9·18	10·64	10·00	11·88	14·23
Kopparbergs	6·67	7·01	8·17	7·79	8·63	9·19	12·39	13·78	14·99	13·96	15·63	18·88
Gävleborgs	5·90	6·83	8·60	7·50	9·00	10·00	11·83	14·67	15·53	14·83	17·00	20·50
Västernorrlands	6·04	7·15	8·65	7·77	7·80	9·60	11·71	14·40	17·30	15·81	15·60	18·75
Jämtlands	6·47	7·00	8·50	7·36	8·07	9·36	12·77	13·86	16·50	14·50	15·96	20·00
Västerbottens	6·46	8·09	9·16	8·32	9·22	9·93	12·26	15·48	17·93	16·96	18·44	20·06
Norrbottens	6·07	7·01	8·74	7·70	8·56	9·80	11·66	13·44	17·30	15·36	17·59	19·73
Hela riket	**5·51**	**6·25**	**7·51**	**6·92**	**7·73**	**8·84**	**10·28**	**11·70**	**13·93**	**12·96**	**14·46**	**16·94**
Indextal: basår 1929/30	100	113	136	126	140	160	100	114	136	126	141	165
Därav *Norra Sverige*[2]	6·22	7·27	8·67	7·80	8·63	9·62	11·87	14·02	16·81	15·31	17·06	19·46
Indextal: basår 1929/30	100	117	139	125	139	155	100	118	142	129	144	164

Såsom härav framgår, ha arbetsförtjänsterna inom skogsbruket alltsedan mitten av 1930-talet företett en successiv ökning med undantag för drivningssäsongen 1938/39, då ogynnsamma väderleksförhållanden m. m. medförde en reducering av arbetsförtjänsterna med c:a 7 à 8 % i förhållande till närmast föregående år. Redan vintern 1939/40 medförde en återhämtning av arbetslönerna till 1937/38 års nivå och under innevarande säsong ha dagsförtjänsterna ytterligare starkt förbättrats.

Löneförändringarna ha emellertid ställt sig ganska växlande inom olika landsdelar. Detta belyses närmare genom tab. A, vari lämnas en översikt av skogsarbetarnas genomsnittliga arbetsförtjänster inom olika län under åren 1929/30 samt 1936/37—1940/41. Beträffande de i tabellen beräknade länssiffrorna må framhållas, att dessa i åtskilliga fall grunda sig på mycket fåtaliga primäruppgifter. I slutraderna av tab. A ha även uträknats indextal belysande löneförhållandenas utveckling sedan år 1929/30. Av dessa framgår bl. a., att inom de nordliga distrikten, där skogsbruket har sin största betydelse,

[1] Se noten å föregående sida. — [2] Värmland, Dalarna och Norrland.

Tab. B. Skogsarbetarnas arbetsförtjänster vintersäsongerna 1939/40 och 1940/41 enligt uppgifter från reviren.

Överjägmästardistrikt	Antal uppgiftslämnande revir	Antal revir, där 1940/41 normala dagsförtjänsten för *huggare* utgjorde i kronor						Medelförtjänst för huggare, kr. per dag		Antal revir, där 1940/41 normala dagsförtjänsten för *körare* (häst och karl) utgjorde i kronor					Medelförtjänst för körare, kr. per dag	
		under 7·00	7·00–7·99	8·00–8·99	9·00–9·99	10·00–10·99	11·00 o. däröver	1940/41	1939/40[1]	8·00–11·99	12·00–15·99	16·00–19·99	20·00–23·99	24·00 o. däröver	1940/41	1939/40[1]
Södra . .	11	2	7	2	—	—	—	7·32	5·97	3	7	1	—	—	12·53	10·01
Västra . .	9	—	7	1	1	—	—	7·58	6·09	1	8	—	—	—	12·72	10·17
Östra . .	12	1	6	4	—	1	—	7·86	6·76	1	10	1	—	—	13·38	10·95
Bergslags .	12	1	7	3	—	1	—	7·79	6·78	1	9	1	1	—	13·91	11·39
Gävle-Dala	11	—	3	1	1	4	2	9·36	8·77	—	3	2	5	1	19·50	16·50
Mell. Norrl.	13	—	—	—	6	6	1	9·78	8·40	—	—	6	6	1	19·75	16·35
Umeå . .	10	—	—	—	2	6	2	10·13	9·48	—	—	1	8	1	20·80	19·55
Skellefteå	8	—	—	1	2	4	1	9·69	8·56	—	1	5	2	—	19·06	16·44
Nedre Norrb. .	8	—	—	1	2	1	4	10·84	9·18	—	—	3	5	—	20·69	19·14
Övre Norrb.	8	—	—	1	5	2	—	9·22	7·97	—	—	5	3	—	18·81	16·41
Samtliga	102	4	30	14	19	25	10	8·84	7·73	6	38	25	30	3	16·94	14·46

de nuvarande skogsarbetarförtjänsterna innebära en ökning med 55 % för huggare och 64 % för körare i förhållande till lönenivån 1929/30.

I tab. B lämnas en sammanfattning av de för innevarande vintersäsong inkomna löneuppgifterna, vilka närmast avse normala förtjänster vid arbete å ackord. På grundval av dessa uppgifter ha genomsnittliga dagsförtjänster uträknats för huggare och körare för vart och ett av de överjägmästardistrikt, på vilka reviren äro fördelade, varjämte de för de särskilda reviren uppgivna *normala arbetsförtjänsterna fördelats* å vissa lönegrupper, Till jämförelse meddelas motsvarande medelförtjänster föregående år.

Som av tabellen framgår, har den normala dagsförtjänsten omkring 1 mars 1941 för riket i dess helhet beräknats i medeltal till 8·84 kr. för huggare och till 16·94 kr. för körare (häst och karl). Olika landsdelar uppvisa emellertid *ganska växlande lönesiffror*. Huggarlönerna variera sålunda inom de olika reviren mellan 7·00 och 11·00 kr., men hålla sig vanligen vid 7—8 kr. i södra och 9—11 kr. i norra Sverige. Körarlönerna synas i regel belöpa sig till 12—16 kr. i södra och 16—24 kr. i norra Sverige.

I jämförelse med förhållandena för ett år sedan har innevarande vintersäsong medfört en betydande höjning av arbetsförtjänsterna. För huggarna har sålunda medelförtjänsten per dag stigit till 8·84 kr. från 7·73 kr. vintern 1939/40 eller med 14·4 % och för körarna till 16·94 kr. från 14·46 kr. eller med 17·2 %.

Nu anförda löneuppgifter avse skogsarbetarnas huvudmassa, vilken utgöres av personer, som endast under vissa delar av året ägna sig åt skogshanteringen. Vid sidan härav finnas emellertid på en del håll, särskilt på skogsegendomar i södra och mellersta delarna av landet, skogstorpare och andra fasta

[1] Se noten å sid. 380.

Tab. C. Ackordssatser för vedhuggning vintern 1940/41.

Överjägmästardistrikt	Antal uppgiftslämnande revir	Antal revir, där vanliga priset för huggning av 1 m³ brännved utgjorde i kr.: t.o.m. 2·25	2·26–2·50	2·51–2·75	2·76–3·00	3·01 o. däröver	Medelpris för huggning av 1 m³ brännved, kr.	Revir, där normala dagsförtjänsten för huggare var	Antal uppgiftslämnande revir	Antal revir, där vanliga priset för huggning av 1 m³ brännved utgjorde i kr.: t.o.m. 2·25	2·26–2·50	2·51–2·75	2·76–3·00	3·01 o. däröver	Medelpris för huggning av 1 m³ brännved, kr.
Södra . . .	11	—	9	2	—	—	2·52	Under 7·00 kr.	4	—	3	1	—	—	2·53
Västra . .	9	—	3	6	—	—	2·63	7·00— 7·49 »	13	—	7	4	2	—	2·60
Östra . . .	12	—	10	2	—	—	2·50	7·50— 7·99 »	16	—	6	8	2	—	2·65
Bergslags .	11	—	1	6	4	—	2·75	8·00— 8·49 »	8	—	4	2	2	—	2·66
Gävle-Dala	10	—	—	3	7	—	2·87	8·50— 8·99 »	6	—	3	2	1	—	2·61
Mell. Norrl.	13	—	—	6	7	—	2·86	9·00— 9·49 »	11	—	—	6	5	—	2·82
Umeå . . .	10	—	—	8	2	—	2·75	9·50— 9·99 »	8	—	—	6	2	—	2·78
Skellefteå .	8	—	—	4	3	1	2·85	10·00—10·49 »	22	—	—	10	11	1	2·86
Nedre Norrb.	8	—	—	5	3	—	2·81	10·50—10·99 »	2	—	—	1	1	—	2·82
Övre Norrb.	8	—	—	4	4	—	2·84	11·00—11·49 »	7	—	—	5	2	—	2·76
Samtliga	**100**	—	**23**	**46**	**30**	**1**	**2·73**	11·50—11·99 »	1	—	—	—	1	—	3·00
								12·00 »	2	—	—	1	1	—	2·88
								Samtliga	**100**	—	**23**	**46**	**30**	**1**	**2·73**

skogsarbetare med för längre tid ingångna arbets- och arrendeavtal. I äldre arrendekontrakt voro såväl avgäld som arbetspriser bestämda till belopp, som ofta understego den allmänna marknadens. Numera beräknas däremot såväl arrendebelopp som ersättningar för åtagna arbeten i regel efter ortens gängse priser.

Såsom förut nämnts, arbeta skogsarbetarna nästan uteslutande på a c k o r d. En karakteristisk mätare av lönenivån inom skogsbruket utgöra därför i olika delar av landet de vanligen tillämpade ackordssatserna för vedhuggning, låt vara att dessa givetvis röna inverkan av lokala avvikelser i fråga om skogens beskaffenhet, slag av ved m. m. Liksom tidigare år ha för vintern 1940/41, förutom uppgifterna rörande dagsförtjänsterna vid skogsdrivning, från reviren insamlats uppgifter om det på olika orter vanliga priset för huggning av en m³ brännved. En sammanställning av dessa uppgifter lämnas i tab. C.

Priset för vedhuggning i södra Sverige växlade vanligen mellan 2·26 kr. och 2·75 kr. och i norra Sverige mellan 2·50 kr. och 3·00 kr. per m³. I senare delen av tab. C belyses sambandet mellan de uppgivna normala dagsförtjänsternas storlek för huggare och de vid vedhuggning tillämpade ackordssatsernas höjd.

I likhet med föregående år ha även införskaffats vissa preliminära uppgifter rörande det sedvanliga priset för huggning av kolved, vilka sammanställts i tab. D.

Som framgår av tab. D, varierade priset för kolvedhuggning i mellersta Sve-

Tab. D. Ackordssatser för huggning av kolved 1941.

Överjägmästardistrikt	Antal uppgiftslämnande revir	Antal revir, där vanliga priset för huggning av 1 m res kolved utgjorde i öre				Medelpris för huggning av 1 m res kolved, öre	
		under 40	40—49	50—59	60 o. däröver	1941	1940
Södra	2	1	—	1	—	45	—
Västra	2	—	1	1	—	47	31
Östra	10	4	5	1	—	41	34
Bergslags	11	3	7	1	—	42	37
Gävle-Dala	10	—	5	4	1	51	45
Mell. Norrl.	11	—	3	7	1	50	48
Umeå	4	1	2	1	—	42	42
Skellefteå	7	—	1	6	—	51	43
Nedre Norrb.	5	—	1	1	3	57	49
Övre Norrb.	4	1	1	—	2	51	—
Samtliga	**66**	**10**	**26**	**23**	**7**	**47**	**43**

rige mellan 40 och 50 öre och i Norrland mellan 50 och 60 öre per 1 m res. I jämförelse med förhållandena för ett år sedan har innevarande år medfört en höjning av genomsnittspriset för huggning av 1 m res kolved från 43 till 47 öre eller med 9·3 %.

Befolkningsutvecklingen under fjärde kvartalet 1940.

I statistiska centralbyråns kvartalsstatistik ha följande preliminära uppgifter sammanställts rörande antalet vigda par samt antalet levande födda och döda under fjärde kvartalet ävensom under hela året 1940.

Antalet ingångna äktenskap under fjärde kvartalet 1940 företer en mycket utpräglad tillbakagång i jämförelse med motsvarande kvartal de båda närmast föregående åren. Tillbakagången är av ungefär samma omfattning för landsbygden och städerna. De s. k. krigsvigslarna, vilka i statistiken äro räknade tillsammans med övriga vigslar och varmed förstås äktenskap ingångna utan att lysning föregått, förete likaledes för fjärde kvartalet 1940 en mycket betydande tillbakagång. Medan antalet sådana vigslar i medeltal per månad utgjorde under första kvartalet 1940 omkring 250, under andra kvartalet icke mindre än omkring 1 300, med en högsta siffra av närmare 1 600 för april, och under tredje kvartalet omkring 400, nedgick sålunda medeltalet per månad under fjärde kvartalet ytterligare till endast omkring 200. — Särskilt på grund av tillbakagången under fjärde kvartalet är hela antalet ingångna äktenskap under år 1940 rätt avsevärt mycket lägre än under det närmast föregående året.

Preliminära uppgifter angående antalet vigda, födda och döda oktober—december 1940.

Period	Landsbygden				Städerna				Hela riket			
	Vigda par	Levande födda	Döda	Överskott av födda	Vigda par	Levande födda	Döda	Överskott av födda	Vigda par	Levande födda	Döda	Överskott av födda
1940												
Oktober . .	2 730	4 634	3 471	1 163	4 028	2 687	1 988	699	**6 758**	**7 321**	**5 459**	**1 862**
November .	2 684	4 320	3 537	783	2 535	2 411	1 894	517	**5 219**	**6 731**	**5 431**	**1 300**
December .	3 656	4 620	3 811	809	2 811	2 799	1 998	801	**6 467**	**7 419**	**5 809**	**1 610**
Okt.—Dec.	**9 070**	**13 574**	**10 819**	**2 755**	**9 374**	**7 897**	**5 880**	**2 017**	**18 444**	**21 471**	**16 699**	**4 772**
Okt.—Dec. 1939	11 629	15 166	11 431	3 735	11 839	7 982	5 903	2 079	**23 468**	**23 148**	**17 334**	**5 814**
Jan.—Dec. . 1940	30 054	60 557	47 630	12 927	28 002	34 900	24 954	9 946	**58 056**	**95 457**	**72 584**	**22 873**
1939	31 525	64 021	48 550	15 471	28 622	32 845	24 203	8 642	**60 147**	**96 866**	**72 753**	**24 113**
1938	31 532	62 573	48 839	13 734	26 598	31 373	23 854	7 519	**58 130**	**93 946**	**72 693**	**21 253**

Även antalet levande födda är för fjärde kvartalet 1940 avsevärt lägre än för motsvarande kvartal åren 1938 och 1939, särskilt vad angår landsbygden, där en tendens till stagnation eller tillbakagång i jämförelse med föregående år varit framträdande under hela det senast gångna året. En fortgående ökning av antalet födelser, ehuru icke av någon större omfattning, var utmärkande för städerna ännu under tredje kvartalet 1940, men även denna synes under fjärde kvartalet ha i stort sett avstannat. — Det avtagande antalet födelser under fjärde kvartalet 1940, som är särskilt anmärkningsvärt i betraktande av att antalet ingångna äktenskap under årets första kvartal var påfallande stort, har medfört att för året i dess helhet antalet födelser nedgått med omkring 1 400 i jämförelse med närmast föregående år.

Oaktat antalet dödsfall under det senast gångna kvartalet varit jämförelsevis lågt, är särskilt för landsbygdens vidkommande överskottet av födda rätt mycket lägre än under samma kvartal närmast föregående år. Överskottstalet för städerna, som ännu för tredje kvartalet 1940 visade en mindre ökning, företer för fjärde kvartalet en mindre nedgång.

Kollektivavtalen under fjärde kvartalet 1940 och första kvartalet 1941.

I föregående kvartalsöversikt[1] omnämndes, att parterna på industrins och transportväsendets område under hösten 1940 i allmänhet intogo en avvaktande hållning i fråga om förhandlingar rörande förnyelse av de avtal, som voro

[1] Se Soc. Medd. årg. 1940, sid. 706.

uppsägbara till utlöpning vid tiden omkring årsskiftet. I enstaka fall uppsades avtalen men i det stora flertalet fall överenskoms om framflyttning av avtalens uppsägningstider i avvaktan på en ny central uppgörelse mellan svenska arbetsgivareföreningen och landsorganisationen om grunderna för utgående av dyrtidstillägg under år 1941. Till följd av denna taktiska inställning från arbetsmarknadsparternas sida finnes endast ett mindre antal mera betydelsefulla avtalsuppgörelser att registrera från hösten 1940.

För *Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolags* arbetsplatser i Kiruna, Malmberget och Svartön gällande avtal hade innefattat bestämmelser om utgående av ett procentuellt konjunkturtillägg utöver de i avtalens prislistor bestämda lönesatserna. Avtalen, som gällde till den 1 juli 1940 och provisoriskt förlängts för ett kvartal, blevo därefter förnyade att gälla till den 1 juli 1941. Uppgörelsen innebar, att det gamla konjunkturtillägget, ursprungligen uppgående till 9·5 % å intjänt lön, skulle minskas till 7 % under tiden den 1 oktober 1940—31 januari 1941, till 5 % under de följande tre månaderna och till 4 % under maj och juni 1941, varefter detsamma skulle försvinna. I stället skulle med anknytning till ramavtalet ett efter levnadskostnadsindex variabelt kristillägg utgå från den 1 oktober 1940, vilket tillägg skulle regleras varje gång indextalet försköt sig med minst 6 enheter. Härtill knöts den bestämmelsen, att om svenska arbetsgivareföreningen och landsorganisationen träffade nytt ramavtal, avtalens bestämmelser om kristillägg skulle anpassas i överensstämmelse därmed. Vid eventualiteten av att nytt ramavtal icke komme till stånd före 1940 års utgång skulle arbetsgivaren — därest han i fortsättningen icke funne sig kunna tillämpa bestämmelserna om kristillägg — före den 15 i första månaden av varje kalenderkvartal lämna besked därom till motparten. Lämnades dylikt besked, skulle arbetarparten äga uppsäga avtalens lönebestämmelser att utlöpa med utgången av den månad, då beskedet lämnades. På liknande sätt som vid dessa arbetsplatser löstes avtalsfrågorna — före tillkomsten av nytt ramavtal — vid ytterligare ett antal norrländska gruvföretag.

Även för *jordbruket* fann man påkallat gå till avtalsuppgörelser, innan nytt ramavtal kommit till stånd. Uppgörelsen den 1 december 1940 innebar i fråga om riksavtalet om allmänna bestämmelser bland annat, att sjuk- och flyttningsbestämmelserna något justerades, att djurskötare fingo sina fridagar jämnare fördelade över hela året samt att övertidsarbete jämlikt lantarbetstidslagens § 6 mom. 2 (födelser, sjukdomsfall och olycksfall bland djuren) skulle betalas efter viss taxa. I fråga om löneavtalen infördes för manliga arbetare ett fast kristillägg att utgå å allt tidlönsarbete med 30 kronor per år för årsanställd statare och arbetare i husbondens kost och med 2 kronor per månad åt månadsavlönade. Vad beträffar timavlönade skulle tillägget utgöra 4 öre per timme åt arbetare utan naturaförmåner, 3 öre åt arbetare med fri bostad och bränsle och 2 öre åt arbetare med fri kost och logi. Häremot svarade emellertid en förhöjning av mjölkpriset med 2 öre per liter och en ökning med 12 kronor av årshyran för bostad, varjämte för potatisland skulle utgå hyra med 3 kronor per ar. Även kvinnliga arbetares löner justerades genom kristillägg. För

Bergslagens, Gävle-Dala och Nedre Norrlands distrikt träffades särskild löneuppgörelse. Beträffande dyrtidstillägg, variabelt efter levnadskostnadsindex, enades man om att acceptera det nya ramavtal, som väntades komma till stånd. För det fall att överenskommelse om nytt ramavtal utebleve, skulle dyrtidstilläggsfrågan för jordbrukets del hänskjutas till skiljedom.

Ett annat viktigt område, där man oberoende av ett blivande nytt ramavtal ansåg sig kunna skrida till nya avtalsuppgörelser, var *skogsbruket*, där indexreglerade löner tidigare icke förekommit. Här träffades den 31 oktober för södra och mellersta Sverige uppgörelser mellan å ena sidan Värmlands och Västra Bergslagens skogsarbetsgivareförening, svenska lantarbetsgivareföreningen och domänverket samt, å den andra sidan, svenska skogs- och flottningsarbetareförbundet och svenska lantarbetareförbundet. Arbetslönerna höjdes genom ett fast kristillägg, som för huggning av timmer, massaved, props o. dyl. utgjorde 5 % och för vissa andra sortiment 8 % samt för brännved ännu högre belopp (55 öre per lm^3). För körningsarbeten bestämdes dels ett fast kristillägg, uppgående till ett fixt belopp per lm^3 för brännved och 5 % för andra sortiment, dels ett extra tillägg, utgående t. o. m. april 1941, med 6 % för brännved och 4 % för andra sortiment. Sistnämnda extra tillägg motiverades av årets dåliga foderskörd och därav föranledd prisförhöjning på foder. Den allmänna grundtimlönen fastställdes till lägst 72 öre, vartill skulle komma ett kristillägg av 7 öre. Beträffande tidlön för häst och karl skulle utgå dels ett kristillägg av 5 % och dels, för tiden till den 1 maj 1941, ett extra tillägg av 5 %. Avtalen träffades att gälla till den 1 oktober 1941, men stipulerades att om levnadskostnadsindex skulle den 1 april 1941 eller senare med minst 12 enheter överstiga eller understiga index per den 1 oktober 1940, skulle vardera parten äga med en månads uppsägningstid uppsäga avtalen till upphörande vid nästföljande månadsskifte. — Ungefär samtidigt med ifrågavarande uppgörelser träffades nya skogsavtal för vissa andra områden, där arbetarparten företräddes av nyssnämnda fackförbund. På de områden, där körarna företräddes av riksförbundet landsbygdens folk (R. L. F.), vidtogo segslitna avtalsförhandlingar. Dessa resulterade i uppgörelser i början av december för svenska lantarbetsgivareföreningens medlemmar i Södermanland, Uppland, Västmanland och Östergötland. Förhandlingar för domänverkets, Stora Kopparbergs bergslags, Korsnäs sågverks aktiebolags m. fl. företags skogskörslor i Uppland, Västmanland och Gästrikland strandade emellertid och kunde först sedan blockad i mitten på december utfärdats lösas genom en uppgörelse den 15 januari 1941, enligt vilken de särskilt omstridda tvistefrågorna om storleken av det fasta kristillägget och fodertillägget skulle överlämnas till avgörande av en skiljenämnd. Denna bestämde det fasta tillägget till 11 % och fodertillägget, som skulle utgå å bränslesortiment för tiden till den 1 juni 1941, till 13 %. Uppgörelsen gäller till den 1 oktober 1941 och kan icke sättas ur kraft därförinnan.

På de avtalsområden, där arbetsgivarsidan tillhörde svenska arbetsgivareföreningen eller med denna samverkande organisationer, avbidade man, såsom ovan nämnts, uppgörelse om nytt ramavtal. Exempel finnas på att för en-

staka andra områden avtal träffades om prolongation av tidigare avtal, innefattande dyrtidstilläggsregler enligt 1939 års ramavtal. I november 1940 prolongerades sålunda på sådan grund handelsarbetareförbundets avtal med mjölkcentralen och vissa andra mjölkhandelsfirmor i Stockholm för ett år eller till den 1 november 1941.

De väntade centrala förhandlingarna om ett nytt ramavtal kommo till stånd först sedan Kungl. Maj:t efter förhandlingar med de stora organisationerna av statstjänstemän framlagt proposition om fortsatta dyrtidstillägg för statsanställda under 1941. De centrala förhandlingarna drogo ut på tiden, och först den 9 januari 1941 undertecknades det nya ramavtalet.[1]

Härefter följde den ena uppgörelsen efter den andra för våra största och viktigaste näringsgrenar. Uppgörelserna gingo i regel ut på prolongation av tidigare gällande avtal för år 1941 med allenast den ändringen, att det nya ramavtalets bestämmelser om dyrtidstillägg skulle tillämpas.

I de fall där avtalen gällt längre tid än ett år bereddes dock arbetarna en viss löneökning. Sålunda prolongerades exempelvis det sedan den 7 februari 1939 gällande riksavtalet för *tapetfabriker* med den ändringen, att arbetarna fingo ett fast dyrtidstillägg av 3 % på avtalets löner, varjämte det nya ramavtalets bestämmelser infördes.

Också i vissa andra fall, där särskild anledning härtill förefanns, vidtogos justeringar i lönerna. I riksavtalet för *bilverkstäderna* lämnades visserligen avtalslönerna orubbade men höjdes de individuella lönerna med vissa undantag med 2 à 3 öre per timme med hänsyn till det ökade arbetet med rengöring och reparation av gengasdrivna vagnar. För *sågverksindustrin* träffades central överenskommelse om prolongation av de lokala avtalen med tillägg av det nya ramavtalets bestämmelser, men stipulerades att dyrtidstillägget per den 1 februari 1941 inom denna industri skulle utgöra endast 2 % (mot 2·4 % enligt ramavtalet) med hänsyn till de inom denna industri vanliga naturaförmånerna.

Särskilda förhållanden gjorde sig gällande inom vissa avtalsområden, varom här må anföras följande. För *de grafiska facken* (boktryckerier, bokbinderier, litografiska anstalter m. m.) hade sommaren 1940 nya riksavtal upprättats,[2] vilka gällde till den 1 juli 1941. Enligt dyrtidstilläggsbestämmelserna ägde arbetsgivarparterna — för den händelse de icke ansåge sig kunna efter årsskiftet tillämpa dessa bestämmelser — lämna motsidan besked härom före den 15 januari, varefter arbetarparterna hade rätt att uppsäga avtalen till utlöpande med januari månad. Med tillämpning härav blevo avtalen uppsagda. Nya avtal träffades, innebärande att det nya ramavtalets bestämmelser skulle tillämpas. Bortsett från en mindre justering av lönerna för hjälparbetare, lärlingar, arbetare under 20 år och kvinnliga arbetare förblevo lönerna vid status quo men utbetalades till arbetarna ett engångsbelopp, motsvarande vad de skulle ha erhållit i dyrtidstillägg enligt 1939 års ramavtal under tiden den 1 maj—1 juli 1940, därest indexlönesystemet då varit gällande

[1] So Soc. Medd. årg. 1941, sid. 9.
[2] Se Soc. Medd. årg. 1940, sid. 568.

för dessa fack. Avtalen erhöllo giltighet till den 1 juli 1942, dock att om indextalet (med 1914 som basår) den 1 januari 1942 med minst 8 enheter överstege indextalet per den 1 juli 1941, arbetarparterna skulle äga påkalla förhandlingar rörande reglering av dyrtidstillägget; om överenskommelse därvid icke kunde träffas, skulle avtalen kunna omedelbart uppsägas att utgå den 1 februari 1942.

För de borgerliga *tidningarna* hade vid avtalsuppgörelser sommaren 1940 tidigare utgående konjunkturtillägg gjorts variabelt efter levnadskostnadsindex i stort sett i enlighet med 1939 års ramavtal och fastställdes då till 11·5 % å minimiveckolönen. Avtalens bestämmelser om dessa konjunkturtillägg kunde dock, ehuru avtalen gällde till den 1 juli 1941, på likartat sätt, som bestämts i avtalen för civiltryckerierna, bringas under omprövning i januari, men skulle inom detta avtalsområde frågan om konjunkturtilläggens storlek i sista hand avgöras genom skiljedom, om parterna ej kunde enas vid förhandlingar. Skiljedomstolen, som fick träda i funktion, fastställde, att konjunkturtillägget skulle ökas med 3·5 % i stället för 5·5 %, som skulle ha utgått enligt de gamla reglerna. Vid bedömandet av detta resultat må beaktas, att procenttillägget här beräknas på minimiveckolönen och icke — såsom i ramavtalet — på verkliga förtjänsten.

Också för *bagerinäringen* gällde med de olika arbetsgivarorganisationerna träffade avtal för tiden till in på sommaren 1941. Med undantag av avtalet för spisbrödsfabrikerna hade dessa avtal träffats redan sommaren 1939. Våren 1940 hade arbetsgivarna frivilligt utfäst sig att för återstående delen av avtalstiden utge dyrtidstillägg enligt 1939 års ramavtal men begärde nu tillämpning av det nya ramavtalet. Med anledning härav upptogos förhandlingar, som sammankopplades med frågan om avtalens prolongation för tid efter den 1 juni 1941. Uppgörelse träffades den 25 februari, enligt vilken å de fastställda lönerna skulle från den 1 februari 1941 utgå dyrtidstillägg med 10·5 %, vilket tillägg skulle kunna höjas med 4 % tidigast den 1 juli 1941, om indextalet då uppginge till minst 212. Om nytt ramavtal träffades vid årsskiftet 1941/1942, skulle dettas bestämmelser träda i tillämpning. Om sådan överenskommelse ej komme till stånd före 1941 års utgång, skulle avtalens lönebestämmelser kunna uppsägas.

Inom *skorstensfejarfacket* hade avtalen för ett flertal orter före tillkomsten av 1939 års ramavtal kompletterats med bestämmelser om dyrtidstillägg, utgående med 3 % på lönerna för varje fyrtal enheter, varmed indextalet (med 1914 som basår) höjdes från ett utgångsläge av i allmänhet 170. För ett antal orter, som haft tvååriga avtal hade dyrtidstillägg icke beviljats eller ock endast i provisorisk form och då efter mindre frikostiga kompensationsnormer. Avtalen uppsades och mycket segslitna förhandlingar vidtogo, vilka resulterade i uppgörelser i slutet av februari. Enligt dessa skulle arbetarna bibehållas vid de under sista kvartalet 1940 utgående dyrtidstilläggen, vilka skulle kunna höjas med 2 % vid ett uppnått indextal av 221 samt med ytterligare 2 % vid indextalet 227. För orter med ingen eller provisorisk dyrtidstilläggsreglering gällde särskilda regler.

För de *enskilda järnvägarnas* linje- och lokpersonal ävensom för kontorspersonalen gällde dyrtidstilläggsbestämmelser, som fastställts vid tiden strax efter förra världskriget. I samband med prolongation av löneavtalen för år 1941 anpassades dessa bestämmelser i stort sett till vad som gäller enligt ramavtalet. Dyrtidstillägget höjdes sålunda per den 1 februari och kan ytterligare höjas per den 1 augusti, om indextalet då uppnått minst talet 212, men skall därefter icke höjas under året.

Avtalsuppgörelserna avse i allmänhet året 1941. I de fall, där avtalstiderna utsträckts in på år 1942, har — såsom framgår av det ovan anförda — i regel anordningar vidtagits, som möjliggöra en anpassning av lönerna vid ingången av år 1942.

Vid kvartalsskiftet mars/april 1941 pågingo förhandlingar om nya avtal inom flera viktiga avtalsområden. Särskilt böra nämnas de egentliga husbyggnadsfacken — murare, träarbetare och grovarbetare — där avtalen utlupit den 1 april, samt vissa andra byggnadsfack, exempelvis elektriska installationsfacket, rörledningsbranschen, glasmästeribranschen, parkettläggningsfabriker, golvmassefabriker och isoleringsbranschen, ävensom bleck- och plåtslagarfacket och målaryrket. Avtalsförhandlingar pågå vidare för handelsträdgårdar och för kvarnindustrin m. fl. betydelsefulla områden.

Livsmedelskonsumtionen inom stadshushåll under första kvartalet 1941.

Undersökningens omfattning m. m. Med undersökningen i första kvartalet 1941 har den femte i raden av de konsumtionsundersökningar, som kvartalsvis anordnas av socialstyrelsen, statens institut för folkhälsan och statens livsmedelskommission, blivit genomförd.

Materialet bestod liksom vid föregående etapper av räkenskaper över livsmedelsförbrukningen, som förts på särskilt formulär under 14 dagars tid av hushåll i städer och industriorter över hela landet. Bokföringsperioden tog sin början under veckan 25 januari—1 februari, vilket var något tidigare än motsvarande undersökningsperiod föregående år, då övervägande antalet deltagare började bokföringen någon av dagarna den 15—22 februari. Datum för de övriga tre undersökningarnas igångsättande var den 17—24 maj, den 23—30 augusti och den 17—24 november år 1940.

Antalet insända räkenskapsformulär uppgick i första kvartalet 1941 till 457, och av dessa återstodo — sedan ett antal kasserats — 420 för bearbetning. Vid insamlingen av materialet har socialstyrelsen biträtts av särskilda ombud till ett antal av 70.

Antalet orter, från vilka deltagare erhållits var 45 mot 53 ett år tidigare. I *regionalt* hänseende föreligger den olikheten mellan första kvartalet 1940 och 1941, att deltagandet från södra och västra Sverige vid det senare tillfället minskat starkt, medan områdena »Småland och öarna» samt norra Sverige tillväxt i betydelse. Dessa förskjutningar framgå av tab. 1.

Tab. 1. Hushållens fördelning på ortsgrupper och landsdelar.

	Antal hushåll					Procentuell fördelning				
	1940				1941	1940				1941
	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	1:a kv.	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	1:a kv.
Stockholm	66	62	51	84	93	15·8	14·3	11·8	16·6	22·1
Göteborg	41	40	49	45	20	9·8	9·2	11·3	8·9	4·8
Malmö	28	15	17	25	15	6·7	3·4	3·9	4·9	3·6
Orter m. 70 000–25 000 inv.	76	73	70	89	77	18·2	16·8	16·2	17·6	18·3
» » 25 000–10 000 »	48	67	80	74	69	11·5	15·4	18·5	14·6	16·4
» » under 10 000 »	159	178	166	189	146	38·0	40·9	38·3	37·4	34·8
Summa	**418**	**435**	**433**	**506**	**420**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**
Därav i										
Östra Sverige	146	138	117	166	157	34·9	31·7	27·0	32·8	37·4
Småland o. öarna	40	39	49	65	67	9·6	9·0	11·3	12·8	15·9
Södra Sverige	85	61	72	80	44	20·4	14·0	16·7	15·8	10·5
Västra Sverige	113	126	136	135	86	27·0	29·0	31·4	26·7	20·5
Norra Sverige	34	71	59	60	66	8·1	16·3	13·6	11·9	15·7

Även i fråga om *hushållens storlek och sammansättning* ha vissa förändringar ägt rum under den tid, som förflutit från det första undersökningstillfället till det sista, vilket framgår av tab. 2. På det hela taget ha dessa resulterat i en minskning av de deltagande hushållens storlek, ett förhållande som bör observeras vid studiet av i det följande meddelade uppgifter angående medelförbrukningen per hushåll, där dessa icke gälla renodlade hushållstyper. Från 1:a kvartalet 1940 till 1:a kvartalet 1941 utgör minskningen i medelstorleken av samtliga hushåll drygt 4 %, ett tal som erhålles, vare sig man jämför antalet personer eller konsumtionsenheter per hushåll.

Med avseende på deltagarnas *inkomstförhållanden* kan meddelas, att mannens arbetsinkomst — beräknad per månad — vid tiden för bokföringen i första—fjärde kvartalet 1940 var resp. 272, 275, 285 och 283 kr. och i första kvartalet 1941 284 kr. I dessa medeltal ingå icke uppgifter från ett

Tab. 2. Hushållens fördelning efter hushållstyp samt genomsnittliga antalet personer och konsumtionsenheter per hushåll.

	1940				1941
	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	1:a kv.
Antal hushåll bestående av man, hustru och					
1 barn 0— 6 år	63	74	73	108	94
1 » 7—15 »	62	86	84	88	65
2 » 0— 6 »	43	35	28	48	56
2 » det äldsta 7—15 år	102	111	108	127	85
3 » 0—15 år	71	73	83	82	64
4 » 0—15 »	22	28	29	33	29
Övriga hushåll	55	28	28	20	27
Summa	**418**	**435**	**433**	**506**	**420**
Antal personer	1 726	1 739	1 750	2 001	1 663
Antal personer per hushåll	4·13	4·00	4·04	3·95	3·96
Antal konsumtionsenheter per hushåll					
enligt skalan för kalorier m. m.[1]	3·16	3·07	3·11	3·03	3·02
» » » äggvita m. m.[1]	3·84	3·78	3·78	3·67	3·66

[1] Beträffande konsumtionsenhetsskalorna hänvisas till Soc. Medd. årg. 1941, sid. 226.

Tab. 3. Utgifter för livsmedel i genomsnitt per hushåll under 14 dagar.

Varuslag	Utgift i kr.					Matvaruutgiftens sammansättning i %				
	1940				1941	1940				1941
	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	1:a kv.	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	1:a kv.
Antal hushåll	*418*	*435*	*433*	*506*	*420*	*418*	*435*	*433*	*506*	*420*
Mjölk	7·6	7·9	7·9	8·3	8·7	11·9	12·6	12·0	13·2	13·0
Grädde	1·9	1·7	1·5	1·0	1·1	3·0	2·7	2·3	1·5	1·7
Smör	4·5	5·2	7·3	4·9	4·9	7·1	8·3	11·1	7·8	7·3
Ost	2·1	2·0	2·1	1·8	2·5	3·3	3·2	3·2	2·9	3·7
Margarin o. annat fett	2·9	2·4	0·4	3·0	2·2	4·5	3·8	0·6	4·9	3·3
Ägg	2·7	3·2	3·2	2·5	2·8	4·2	5·1	4·9	4·0	4·2
Kött (inkl. inälvor)	5·5	5·0	5·6	6·3	6·3	8·6	8·0	8·5	10·0	9·4
Fläsk	3·9	3·3	3·4	2·8	4·1	6·1	5·3	5·2	4·4	6·1
Korv (o. sylta)	2·5	2·4	2·6	2·9	3·2	3·9	3·8	3·9	4·6	4·8
Köttkonserver, smörgåsmat	1·0	1·0	0·9	0·9	0·9	1·6	1·6	1·4	1·5	1·4
Fisk (inkl. konserver)	2·4	3·0	2·9	3·0	2·7	3·8	4·8	4·4	4·8	4·0
Mjöl	3·2	3·4	3·5	4·0	4·0	5·0	5·4	5·3	6·4	6·0
Gryn o. flingor	0·9	0·9	1·0	1·1	1·1	1·4	1·4	1·5	1·7	1·7
Bröd	6·0	5·3	6·0	4·6	4·9	9·4	8·4	9·1	7·4	7·3
Potatis	2·4	2·9	2·3	2·1	2·2	3·8	4·6	3·5	3·4	3·3
Rotfrukter	0·5	0·3	0·7	0·6	0·7	0·8	0·5	1·1	1·0	1·0
Färska grönsaker	0·5	1·3	2·8	0·7	0·5	0·8	2·1	4·3	1·0	0·7
Torkade o. kons. grönsaker	0·5	0·4	0·2	0·5	0·7	0·8	0·6	0·3	0·9	1·0
Färsk frukt o. bär	2·6	1·2	2·7	1·6	2·2	4·1	1·9	4·1	2·6	3·3
Torkade o. kons. frukter o. bär	2·9	2·9	1·7	3·2	3·6	4·6	4·6	2·6	5·2	5·4
Socker	1·9	2·1	2·2	2·0	2·0	3·0	3·4	3·3	3·1	3·0
Sirap o. honung	0·4	0·3	0·2	0·4	0·4	0·6	0·5	0·3	0·6	0·6
Karameller	0·4	0·4	0·3	0·3	0·3	0·6	0·6	0·5	0·5	0·4
Kaffe	2·9	2·8	2·8	2·2	2·2	4·6	4·5	4·3	3·5	3·3
Kaffesurrogat	·	·	·	·	0·2	·	·	·	·	0·3
Te o. kakao	0·7	0·7	0·7	0·7	0·8	1·1	1·1	1·1	1·2	1·2
Salt, kryddor	0·5	0·4	0·4	0·5	0·8	0·8	0·6	0·6	0·7	1·2
Färdiglagad mat	0·4	0·4	0·4	0·8	0·9	0·6	0·6	0·6	1·2	1·4
Summa matvaror	**63·7**	**62·8**	**65·7**	**62·7**	**66·9**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**
Öl	0·4	0·4	0·3	0·3	0·2	—	—	—	—	—
Svagdricka	0·5	0·6	0·3	0·3	0·3	—	—	—	—	—
Summa dryckesvaror	**0·9**	**1·0**	**0·6**	**0·6**	**0·5**	—	—	—	—	—
Förtäring utom hemmet	0·5	0·5	0·4	0·3	0·4	—	—	—	—	—
Total	**65·1**	**64·3**	**66·7**	**63·6**	**67·8**	—	—	—	—	—
Totalutgift per person o. dag	1·18	1·15	1·18	1·15	1·22	—	—	—	—	—

visst antal deltagare (20 à 30 — något varierande från gång till annan), som icke redovisat sina inkomstförhållanden. Däremot ha medräknats understöd till de hushåll, där mannen varit arbetslös, vilket gällde i första —fjärde kvartalet 1940 resp. 8, 8, 4 och 12 och i första kvartalet 1941 20 hushåll. Frånräknas de arbetslösa, erhåller man för första kvartalet 1941 en genomsnittsinkomst av 294 kr. mot 276 ett år tidigare.

Utgifter. Totalutgiften för livsmedel, har som framgår av tab. 3, i genomsnitt per hushåll stigit från 65.1 till 67·8 kr. eller med 4 % under det år som förflutit mellan den första och sista undersökningen. Räknar man med belop-

pen per person och dag, finner man, att uppgången från 1·13 till 1·22 kr. är betydligt starkare, eller 8 %, beroende på att hushållens genomsnittliga storlek minskats. I tab. 6 lämnas vissa uppgifter för skilda hushållstyper, bland dem även hushållens totalutgift. Här finner man övervägande, om också icke fullt genomgående, en stegring i utgiftsbeloppen inom de olika grupperna. Standardräknar man medeltalen för hushållstyperna genom att väga de angivna gruppmedeltalen för bägge undersökningstillfällena med antalet hushåll, som deltogo i första kvartalet 1940 erhålles detta kvartal en medelutgift för samtliga hushåll (utom gruppen »övriga») av 4·52 kr. per hushåll och dag och första kvartalet 1941 av 4·86 kr. Dessa tal angiva en stegring på 7·5 %, en proportion som framkommer också när man standardräknar med antalet hushåll från första kvartalet 1941. (Jfr vidare diagrammen sid. 399 och 402.)

Går man igenom livsmedelsbudgeten post för post, skall man finna mera betydande ökningar mellan första kvartalet 1940 och första kvartalet 1941 i fråga om mjölk, kött, korv, mjöl samt torkad och konserverad frukt och bär. Vad det sistnämnda varuslaget beträffar, gäller ökningen huvudsakligen hushållets egna inläggningar, vilka värderats och upptagits som en utgift i tabellen. Minskning föreligger av beloppen för bl. a. grädde, margarin, bröd, potatis, färsk frukt och bär samt kaffe. Att den sammanlagda matfettsutgiften icke ökats under år 1940 sammanhänger, som tidigare visats, med matfettsrabattens tillkomst.[1] Slutligen ha utgifterna för dryckesvaror under år 1940 nedgått i genomsnitt till inemot hälften.

Förbrukade kvantiteter. Av tab. 4 framgår bl. a., att förändringarna i den genomsnittliga konsumtionen av mjölk varit ganska små. Studerar man de i tab. 5 redovisade uppgifterna om mjölkkonsumtionen i skilda landsdelar, synes snarast en tendens till sänkning överväga. En granskning av den nedre delen av samma tabell, där tal för olika hushållstyper angivas, visar däremot avgjord stegringstendens. Sistnämnda förhållande synes bero på att vid de senare undersökningarna relativt fler hushåll tillhört de nordligare landsdelarna, där mjölkkonsumtionen är högre än i de sydligare. På det hela taget torde förbrukningen av mjölk ha varit oförändrad. Detsamma gäller beträffande ett annat av de viktigaste näringsmedlen, nämligen potatis.

Att minskning under det år som gått föreligger i fråga om grädde, ost, margarin och annat fett, ägg, kalvkött, fläsk, fisk, bröd, färsk frukt (huvudsakligen äpplen och apelsiner), torkad frukt och bär (utom nypon), socker, karameller och kaffe torde vara utom tvivel. Däremot har konsumtionen av mjöl, grönsaker (närmast vitkål) och i någon mån även av rotfrukter samt av konserverad frukt ökats.

Genom nedgången i förbrukningen av margarin och annat matfett har den sammanlagda matfettskonsumtionen sänkts från 29·9 hg till 23·4 hg per hushåll under 14 dagar eller med 22 %. Ännu i fjärde kvartalet 1940 var minskningen härvidlag endast 11 %. Att man här, liksom i fråga om socker och kaffe, har med ransoneringens verkningar att göra är tydligt. Nedgången

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1941, sid. 238 o. f.

Tab. 4. Konsumerade kvantiteter av matvaror i medeltal per hushåll under 14 dagar.

Varuslag	1940 1:a kv.	1940 2:a kv.	1940 3:e kv.	1940 4:e kv.	1941 1:a kv.
Antal hushåll	*418*	*435*	*433*	*506*	*420*
Mjölk, oskummad l	28·4	28·7	28·0	26·7	27·6
» , skum- o. kärn- »	1·6	2·2	2·2	3·1	3·2
Grädde dl	9·0	7·8	7·0	5·4	5·8
Smör hg	13·4	16·6	25·5	13·1	13·2
Ost »	9·5	9·1	9·1	6·8	8·3
Margarin »	14·5	12·3	0·1	12·2	9·1
Annat fett »	2·0	2·0	2·0	1·4	1·1
Ägg »	13·7	18·9	15·6	10·8	11·0
Kött och fläsk »	61·7	51·7	53·8	56·2	56·2
Nötkött med ben »	8·4	4·9	5·6	8·8	8·5
» utan » »	2·0	2·0	1·4	1·8	2·1
Kalvkött med ben »	3·6	4·2	3·4	3·1	2·4
» utan » »	0·5	1·0	0·7	0·5	0·4
Malet kött »	6·7	6·5	7·4	7·0	6·7
Annat färskt kött »	2·0	0·9	3·2	3·6	1·6
Rimmat kött »	0·3	0·2	0·4	0·7	0·7
Annat salt o. rökt kött »	0·7	0·7	0·7	0·6	0·6
Färskt fläsk »	11·6	7·3	8·1	6·8	8·6
Färsk skinka »	2·2	1·5	1·4	0·4	1·0
Salt o. rökt fläsk »	4·7	5·3	4·6	3·3	4·4
Korv o. sylta »	13·1	12·5	12·3	13·4	14·2
Blod »	0·6	0·1	0·1	0·8	0·5
Lever »	1·7	1·5	1·8	2·4	1·8
Andra inälvor »	0·6	0·3	0·3	0·6	0·4
Konserver av kött o. fläsk »	0·5	0·4	0·2	0·3	0·4
Smörgåsmat »	2·5	2·4	2·2	2·1	1·9
Fisk »	23·6	28·2	27·0	27·2	18·6
Färsk sill o. strömming »	6·6	6·5	9·7	8·8	5·8
Annan fet, färsk fisk »	0·5	4·6	3·7	0·5	0·2
Annan färsk fisk o. skaldjur »	6·6	8·7	6·0	8·7	4·1
Salt o. rökt sill o. strömming »	6·6	6·0	5·8	6·7	5·1
An. salt o. torkad fisk »	1·6	0·7	0·5	1·3	2·2
Konserverad fisk o. skaldjur »	1·7	1·7	1·3	1·2	1·2
Mjöl o. gryn »	88·4	90·8	94·2	105·7	102·3
Vetemjöl »	46·0	48·3	49·4	51·3	51·7
Grahamsmjöl »	1·7	1·5	1·6	3·4	2·7
Rågsiktmjöl hg	14·3	16·0	16·9	21·7	18·6
Sammalet rågmjöl »	6·6	6·3	7·2	10·6	9·9
Annat mjöl o. makaroner »	5·1	4·6	4·0	4·0	4·6
Havregryn »	9·2	9·7	10·4	10·4	10·1
Andra gryn o. flingor »	5·5	4·4	4·7	4·3	4·7
Bröd »	60·3	52·2	58·7	45·9	48·2
Hårt matbröd »	12·3	14·0	14·2	14·5	16·1
Grovt, mjukt matbröd »	15·4	12·4	16·4	11·0	10·7
Sötlimpa, siktbröd o. dyl. »	9·7	8·2	8·6	5·6	6·7
Vitt, mjukt matbröd »	8·4	6·2	7·1	6·3	4·9
Mjukt kaffebröd (enkelt) »	7·6	4·7	6·2	3·5	4·0
Käx o. skorpor »	2·8	2·8	2·9	2·4	2·8
Wienerbröd, bakelser, småbröd o. dyl. »	4·1	3·9	3·3	2·6	3·0
Potatis kg	14·7	13·8	13·9	14·7	14·8
Morötter hg	9·5	4·4	12·3	11·8	10·2
Andra rotfrukter »	7·5	2·3	8·8	9·0	8·4
Tomater, färska »	0·0	0·1	11·4	0·3	0·0
Färska bladgrönsaker »	5·2	3·6	17·4	11·1	7·2
Andra färska gröns. o. lök. »	2·5	3·3	4·5	2·2	1·9
Färska ärter o. bönor »	—	—	3·7	—	—
Torkade » » » »	2·4	1·0	2·1	3·2	3·5
Andra tork. o. kons. gröns. »	2·9	2·6	0·7	2·5	3·4
Färska äpplen o. päron »	17·8	1·6	38·8	20·3	6·9
Apelsiner, citroner »	18·7	4·0	0·2	0·4	13·9
Färska hallon, vinb., jordg., smultron o. hjortron »	—	—	2·3	—	—
Andra färska bär o. frukter »	1·0	6·5	13·5	0·0	0·1
Tork. nypon (äv. -mjöl) »	0·6	0·5	0·3	0·8	0·7
Annan torkad frukt o. bär »	4·2	4·2	1·3	3·2	5·5
Kons. o. inkokt frukt o. bär »	20·7	21·1	14·4	24·4	24·5
Socker »	42·0	41·7	44·2	39·0	38·4
Sirap o. honung »	2·9	3·3	2·6	3·6	3·4
Karameller, choklad o. andra sötsaker »	1·6	1·4	1·0	1·0	1·0
Kaffe »	7·5	7·4	6·8	5·5	4·8
Kaffesurrogat »	.	.	.	.	1·3
Kakao »	1·3	1·3	1·3	1·2	1·2

i fråga om ägg och fisk torde också kunna sättas i samband med minskad tillgång. Den mindre brödkonsumtionen motsvaras fullt ut av ökad mjölförbrukning, och tendensen är härvidlag genomgående för olika landsdelar, ortsgrupper och hushållstyper. Räknat på samtliga hushåll vid de olika undersökningstillfällena har också den sammanlagda bröd-, mjöl- och grynförbrukningen ökat från 142·1 hg per hushåll och 14 dagar i första kvartalet 1940 till 148·5 hg första kvartalet i år. Vid denna beräkning har brödet omräknats till mjöl enligt relationen 1 kg mjukt bröd = 0·77 kg mjöl och 1 kg hårt bröd = 1·25 kg mjöl. Sådan ökning är dock icke helt genomgående för de olika ortsgrupper och landsdelar, vari materialet har uppdelats. Granskar man uppgifterna om spannmålsprodukterna närmare, skall man inom mjöl- och gryn-

Tab. 5. Konsumerade kvantiteter av vissa matvaror första kvartalet 1940 och 1941 inom olika ortsgrupper, landsdelar och hushållstyper.

	Mjölk,[1] l	Matfett, hg	Ost, hg	Ägg, hg	Kött o. korv, hg	Fläsk, hg	Inälvor o. blod, hg	Fisk, hg	Mjöl o. gryn, hg	Hårt bröd, hg	Mjukt bröd, hg	Potatis, kg	Socker, hg	Kaffe, hg
Stockholm														
1:a kvartalet 1940	28·3	30·4	8·0	14·2	45·8	18·7	2·8	25·3	78·2	21·1	43·5	15·1	46·2	7·8
» » 1941	29·6	24·0	6·4	12·8	44·4	13·5	2·8	17·7	99·8	25·2	26·7	15·2	39·3	4·8
Göteborg														
1:a kvartalet 1940	28·0	28·9	12·0	18·1	44·9	17·7	2·5	28·3	97·2	12·6	34·3	16·9	45·0	6·5
» » 1941	25·9	23·3	8·5	11·4	39·8	14·2	2·6	14·6	106·3	12·4	27·7	15·7	41·0	4·7
Malmö														
1:a kvartalet 1940	24·3	29·5	7·3	12·5	39·6	20·9	3·5	22·2	37·4	6·5	78·2	13·8	37·6	8·3
» » 1941	25·5	21·1	6·3	9·1	38·5	14·4	2·6	20·4	50·6	7·3	75·5	15·5	37·8	4·7
Orter m. 70 000—25 000 inv.														
1:a kvartalet 1940	28·5	29·6	9·2	12·7	38·9	17·9	2·3	22·7	80·3	17·2	53·2	12·4	40·2	7·4
» » 1941	29·6	21·7	12·3	10·4	39·0	13·4	2·5	19·1	87·5	17·9	29·2	13·8	35·8	4·5
Orter m. 25 000—10 000 inv.														
1:a kvartalet 1940	33·5	30·5	9·1	11·9	41·7	21·5	3·3	20·1	94·8	13·4	44·7	15·8	42·3	7·5
» » 1941	33·2	24·7	13·9	10·7	38·0	12·7	4·1	20·7	107·3	19·8	29·9	18·0	38·0	4·7
Orter med under 10 000 inv.														
1:a kvartalet 1940	31·8	30·1	10·1	13·4	37·1	17·8	3·1	23·4	101·5	14·2	39·3	14·9	40·9	7·5
» » 1941	32·2	23·4	13·9	10·4	37·2	14·9	2·5	18·4	114·1	17·2	26·0	13·5	39·1	4·9
Östra Sverige														
1:a kvartalet 1940	30·3	30·0	8·6	13·5	40·1	17·5	2·4	23·9	87·4	20·6	41·6	13·3	43·1	7·4
» » 1941	29·8	23·1	6·9	11·9	42·6	13·9	2·6	18·9	101·2	22·6	26·1	14·9	39·4	4·8
Småland o. öarna														
1:a kvartalet 1940	30·7	30·2	9·8	14·7	41·1	22·7	3·5	19·7	107·5	8·9	40·6	14·4	41·4	6·3
» » 1941	30·8	23·5	10·0	11·2	41·5	15·1	2·8	17·6	116·7	9·6	25·1	15·0	37·3	4·9
Södra Sverige														
1:a kvartalet 1940	24·4	28·8	7·9	12·3	36·6	22·4	3·3	22·6	49·5	5·9	71·0	15·5	37·4	8·1
» » 1941	27·8	24·1	6·5	10·2	37·5	16·1	3·2	20·4	70·2	6·6	71·0	15·6	37·1	4·5
Västra Sverige														
1:a kvartalet 1940	30·5	30·0	11·5	15·1	42·9	17·0	2·9	26·3	110·6	11·9	35·7	16·5	42·7	7·1
» » 1941	29·4	22·4	9·5	11·0	35·9	14·6	2·8	19·4	110·6	12·3	21·2	15·4	37·7	4·8
Norra Sverige														
1:a kvartalet 1940	37·4	32·1	9·9	11·6	40·6	13·4	2·6	20·1	94·5	32·3	33·5	13·2	47·0	8·7
» » 1941	36·7	24·4	9·3	9·0	35·6	10·9	2·7	16·8	101·1	36·4	23·8	13·4	39·0	4·7
Hushåll bestående av man, hustru och														
1 barn 0—6 år														
1:a kv. 1940 .	21·3	23·2	7·8	12·1	33·3	14·0	1·8	19·3	62·1	10·8	39·2	10·6	32·6	6·5
» » 1941 .	24·1	17 2	6·8	9·9	36·1	10·5	2·2	15·3	78·3	14·7	26·3	11·6	31·0	4·0
1 barn 7—15 år														
1:a kv. 1940 .	24·9	27·4	9·0	13·2	35·6	20·6	2·3	21·7	64·5	13·2	47·5	11·8	37·0	7·8
» » 1941 .	25·3	19·2	8·7	11·2	35·2	13·6	2·8	16·9	90·2	13·2	25·8	13·9	31·5	4·7
2 barn 0—6 år														
1:a kv. 1940 .	27·3	26·0	9·5	11·8	35·1	13·9	2·2	23·1	59·7	9·7	49·5	13·3	36·9	6·5
» » 1941 .	28·9	22·7	7·1	10·5	34·6	10·7	3·1	16·2	89·6	18·1	32·8	13·0	37·5	3·5
2 barn, därav det äldsta 7—15 år														
1:a kv. 1940 .	29·5	29·3	10·2	14·5	38·4	19·0	3·0	21·8	93·3	13·9	39·2	14·8	41·1	7·1
» » 1941 .	32·7	23·4	8·5	10·8	40·8	15·5	2·7	20·9	103·5	20·4	33·2	15·2	38·9	5·0
3 barn 0—15 år														
1:a kv. 1940 .	34·3	34·3	9·6	14·7	45·1	20·7	4·3	27·1	110·8	18·5	46·4	17·2	47·4	7·4
» » 1941 .	43·8	30·4	8·8	12·3	46·3	17·4	2·9	20·9	127·7	23·1	33·0	18·6	47·0	5·8
4 barn 0—15 år														
1:a kv. 1940 .	40·3	38·4	10·5	13·5	50·2	22·0	3·5	27·7	128·2	20·2	56·7	21·1	54·7	9·5
» » 1941 .	42·8	34·8	10·4	11·9	42·1	16·2	4·4	21·2	145·2	24·7	31·7	20·8	54·2	6·0
Övriga hushåll														
1:a kv. 1940 .	38·7	35·7	10·3	14·5	50·8	20·1	2·8	27·8	114·6	22·0	51·3	17·9	51·8	9·0
» » 1941 .	35·1	27·2	10·1	11·5	48·5	17·8	1·9	24·4	131·5	28·1	16·8	16·1	43·8	5·8

[1] Oskummad och skummad.

gruppen finna, att minskning föreligger för de två posterna »annat mjöl och makaroner» och »andra gryn och flingor» — ett par undantag sålunda från huvudtendensen inom gruppen. I brödgruppen har man ett motsvarande undantag från regeln i det hårda brödet, vilket genomgående (för olika ortsgrupper, landsdelar o. s. v.) ökat under sistförflutna år.

Utvecklingstendensen beträffande potatis torde tilldraga sig ett särskilt intresse, då man här har att göra med ett viktigt, från ransonering fritt livsmedel med lågt pris i förhållande till näringsvärdet. Som ovan nämnts, kan man icke enligt tab. 4 finna någon nämnvärd förändring i konsumtionen. Här kan emellertid den regionala förskjutningen i materialet antagas motverka en ev. ökningstendens, men inte heller siffrorna för olika landsdelar ge belägg för ökad potatiskonsumtion. Icke desto mindre måste proportionen mellan potatisen och de livsmedel, samman med vilka potatis vanligen förtäres, ha förändrats icke oväsentligt under sistförflutna år, eftersom den sammanlagda kvantiteten av sådana livsmedel (d. v. s. kött, fläsk, korv, fisk o. dyl.) minskat i dieten.

Kostens näringsvärde. I tab. 6 redovisas födans kalorivärde och halt av fett, A- och C-vitamin dels inom skilda hushållstyper, dels i genomsnitt för samtliga hushåll i första kvartalet 1940 och 1941. De redovisade grupperna visa i stort sett samma bild beträffande förekomsten och arten av förändringar under det år som förflutit mellan undersökningstillfällena, nämligen en avsevärd sänkning av fetthalten och en sänkning — ehuru icke så starkt markerad — beträffande A-vitamintillförseln. I fråga om kalorivärdet och tillförseln av C-vitamin märkes ingen tydlig tendens till förändring.

Tab. 6. Födans kalorivärde och halt av fett och vissa vitaminer.

Hushållstyp	1:a kvartalet 1940					1:a kvartalet 1941				
	Utgift, kr.	Kalorier	Fett, g	Vitamin A, 100 I. E.	Vitamin C, mg	Utgift, kr.	Kalorier	Fett, g	Vitamin A, 100 I. E.	Vitamin C, mg
Per hushåll och dag.										
Hushåll bestående av man, hustru och										
1 barn 0— 6 år	3·78	9 087	357	106	211	4·07	9 065	311	97	211
1 » 7—15 »	4·31	10 141	429	112	242	4·32	9 822	339	101	223
2 » 0— 6 »	4·22	9 953	394	119	251	4·46	10 585	362	113	233
2 » , därav det äldsta 7—15 år	4·54	11 706	450	124	275	5·09	11 850	405	118	279
3 » 0—15 år	5·19	13 477	504	139	305	5·71	13 781	472	132	298
4 » 0—15 »	5·61	15 315	566	162	314	5·56	14 746	492	139	282
Övriga hushåll	5·47	14 362	536	139	295	5·94	13 550	463	134	303
Samtliga hushåll	**4·65**	**11 739**	**454**	**125**	**268**	**4·84**	**11 348**	**388**	**115**	**254**
Per konsumtionsenhet o. dag.										
Samtliga hushåll	**1·47**	**3 724**	**144**	**32·3**	**70**	**1·60**	**3 756**	**128**	**31·3**	**69**

Hushållens fördelning efter konsumtionens storlek.

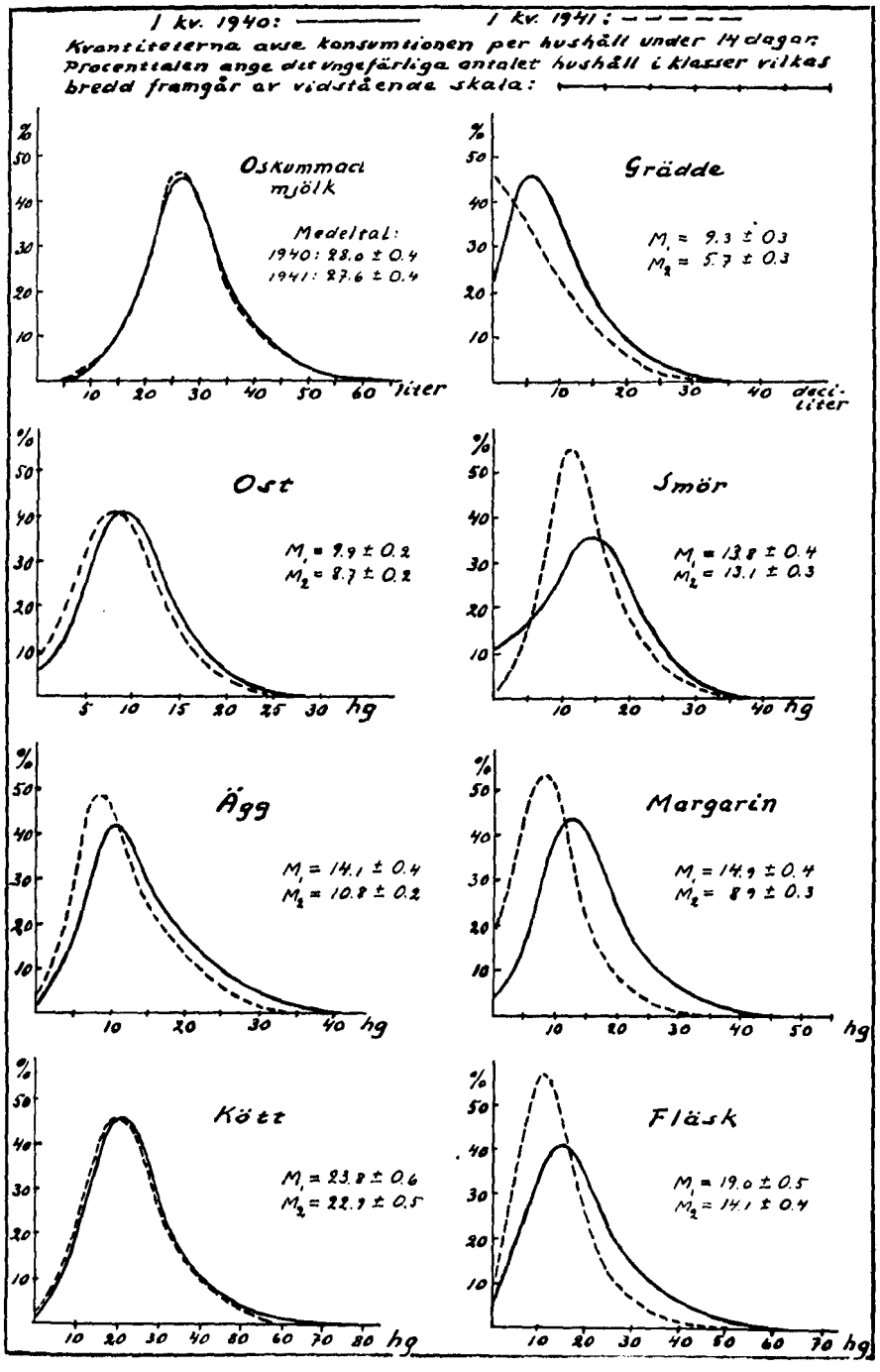

Ovanstående diagram ha vid reproduktionen kommit att återgivas i något mindre skala än de följande.

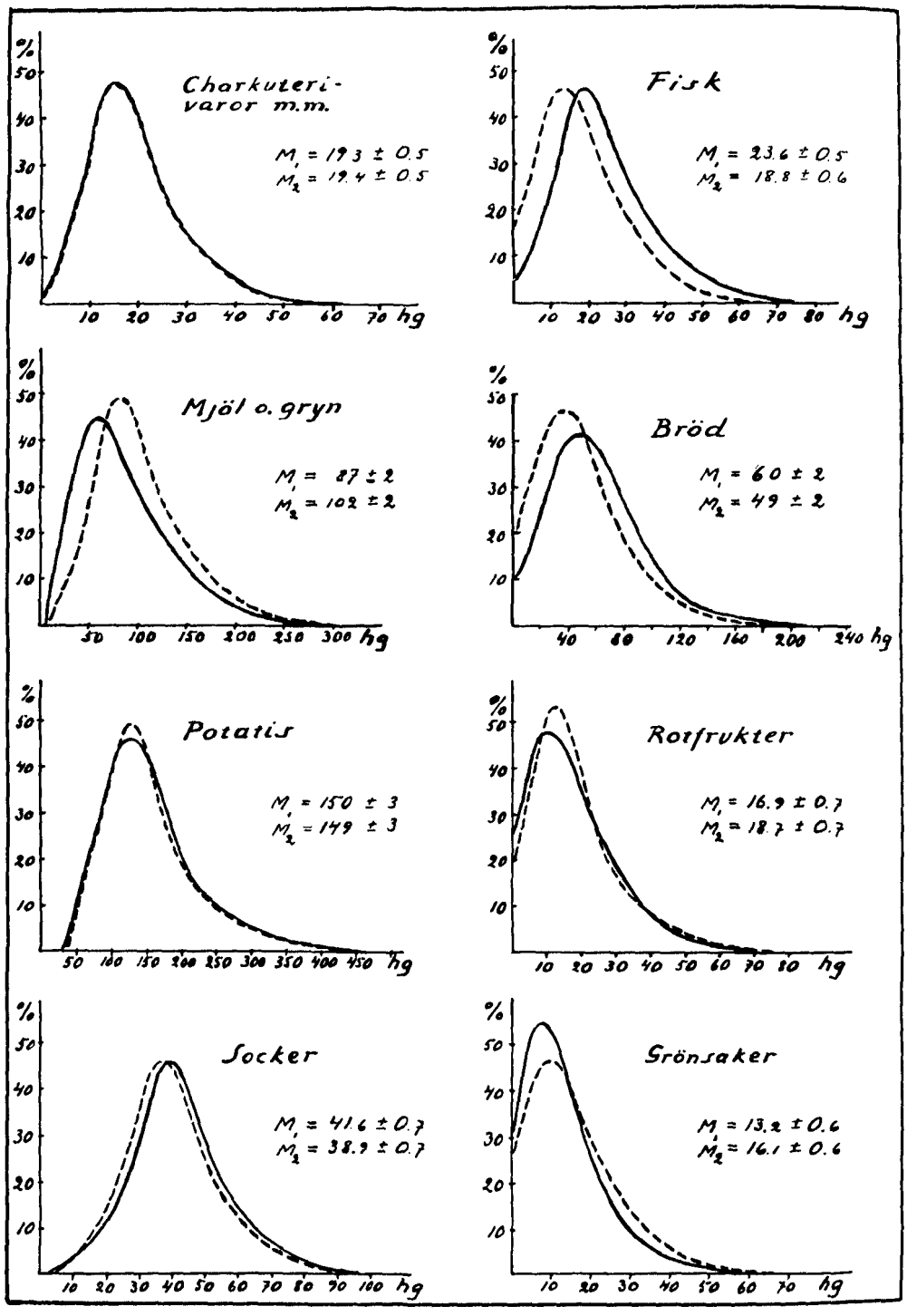
Charkuteri-
varor m.m.
M1 = 19.3 ± 0.5
M2 = 19.4 ± 0.5
Fisk
M1 = 23.6 ± 0.5
M2 = 18.8 ± 0.6
Mjöl o. gryn
M1 = 87 ± 2
M2 = 102 ± 2
Bröd
M1 = 60 ± 2
M2 = 49 ± 2
Potatis
M1 = 150 ± 3
M2 = 149 ± 3
Rotfrukter
M1 = 16.9 ± 0.7
M2 = 18.7 ± 0.7
Socker
M1 = 41.6 ± 0.7
M2 = 38.9 ± 0.7
Grönsaker
M1 = 13.2 ± 0.6
M2 = 16.1 ± 0.6
%
hg

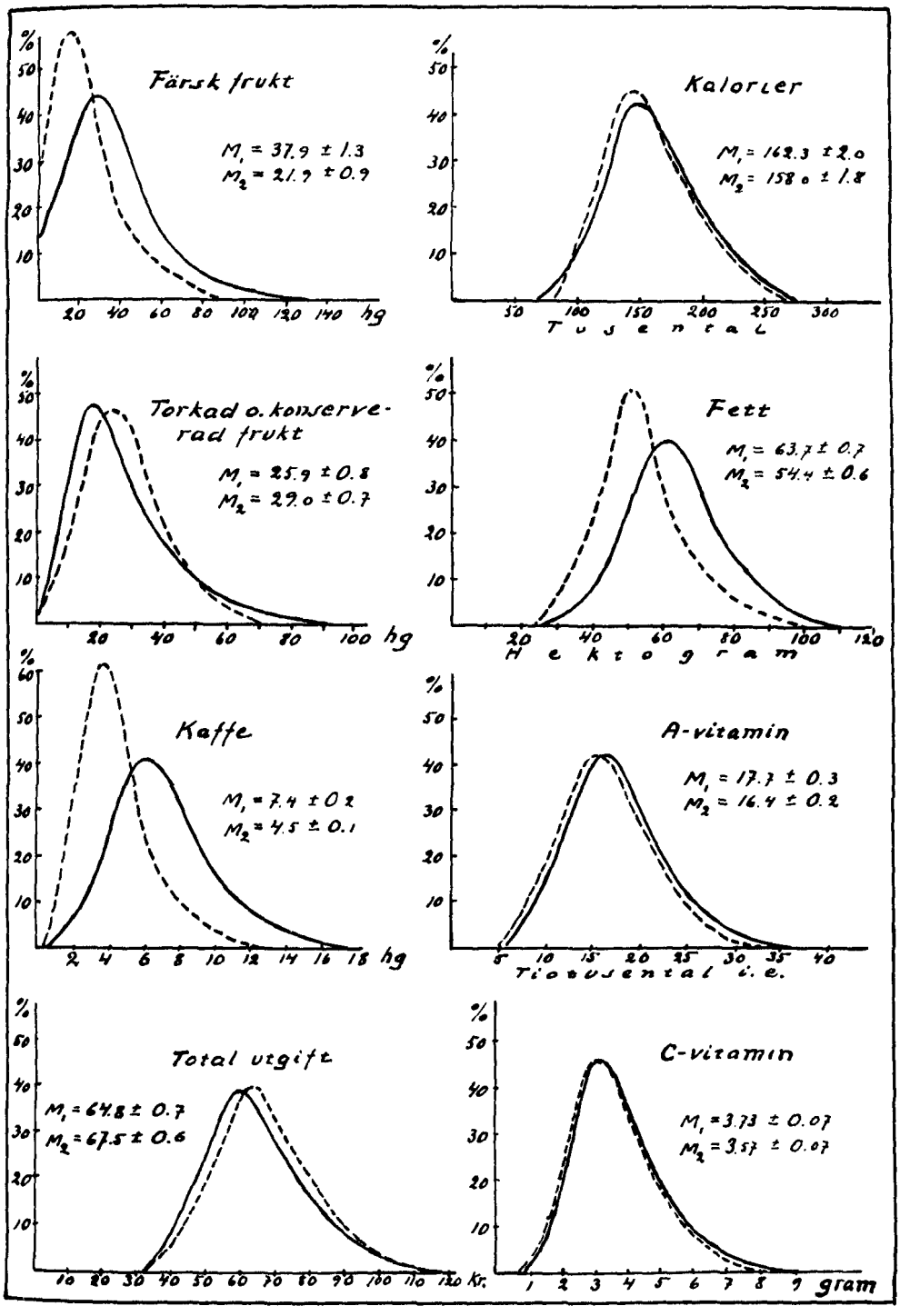
Färsk frukt
M1 = 37.9 ± 1.3
M2 = 21.7 ± 0.9
hg
Kalorier
M1 = 162.3 ± 2.0
M2 = 158.0 ± 1.8
Tusental
Torkad o. konserverad frukt
M1 = 25.9 ± 0.8
M2 = 29.0 ± 0.7
hg
Fett
M1 = 63.7 ± 0.7
M2 = 54.4 ± 0.6
Hektogram
Kaffe
M1 = 7.4 ± 0.2
M2 = 4.5 ± 0.1
hg
A-vitamin
M1 = 17.7 ± 0.3
M2 = 16.4 ± 0.2
Tiotusental i. e.
Total utgift
M1 = 64.8 ± 0.7
M2 = 67.5 ± 0.6
Kr.
C-vitamin
M1 = 3.73 ± 0.07
M2 = 3.57 ± 0.07
gram

Hushållens fördelning efter förbrukade kvantiteter. De flesta av de förhållanden, som behandlats i det föregående, belysas och bestyrkas ytterligare av de bifogade diagrammen, som grunda sig på uppgifter från första kvartalet 1940 och första kvartalet 1941.

På sid. 397—399 finner man en rad kurvor, som visa hur de i undersökningen deltagande hushållen fördela sig procentuellt efter konsumtionens storlek. De data, som ligga till grund för uppgifterna, äro förbrukningstalen per hushåll och 14 dagar. Den variation olika hushåll emellan, som ger kurvorna deras form, betingas bl. a. av hushållens växlande storlek. Den måttliga förskjutning mot genomsnittligt mindre hushåll, vilken som ovan framhållits gjort sig gällande under undersökningsåret, har mindre betydelse för jämförelsen mellan här ifrågavarande kurvor, emedan en del större hushåll — av vilka antalet var relativt stort första kvartalet 1940 — utgallrats från beräkningarna. (Jfr tab. 7, som visar de medtagna hushållens sammansättning.) För varje kurva har angivits medelkonsumtionen med tillhörande medelfel för vart och ett av de bägge undersökningstillfällena. Kurvorna äro dragna för hand efter beräkning av typtalet.

I några fall kan man konstatera, att hushållens fördelning efter konsumtionens storlek närmar sig vad man brukar kalla en normal fördelning. Så är fallet med t. ex. mjölk och socker, där den vanligast redovisade kvantiteten ungefär motsvarar genomsnittskvantiteten för samtliga hushåll. Omkring 45 % av hushållen ha här uppgivit kvantiteter, som ligga i närhet av genomsnittet. De flesta kurvorna förete dock en större eller mindre skevhet, beroende på att den vanligast redovisade kvantiteten är mindre än genomsnittskvantiteten.

Kurvorna visa tydligt, att den minskning i medelförbrukningen av vissa varuslag, som ovan konstaterats, icke beror endast på att hushåll med särskilt stor konsumtion fallit bort eller hushåll med särskilt låg konsumtion kommit till i materialet. I en del fall ha kurvorna endast förskjutits i sidled i förhållande till varandra, utan att deras form förändrats, vilket tyder på att en jämnt fördelad minskning föreligger. Detta gäller t. ex. förbrukningen av ost, fisk och socker. Samtidigt med förskjutningen i sidled har i flera fall, särskilt beträffande ransonerade varor, kurvans form förändrats. I allmänhet har den blivit avsevärt toppigare, vilket tyder på att även en utjämning av konsumtionen ägt rum. Tydligast är detta i fråga om smör, margarin, fläsk och kaffe. Frekvenskurvan för gräddkonsumtionen har helt ändrat typ, i det ett mycket stort antal fall tillkommit, där man helt avstått från inköp av denna vara. I fråga om kurvan för smörkonsumtionen observerar man, att antalet fall utan smörförbrukning eller med en mycket låg sådan minskat starkt vid det senare undersökningstillfället, samtidigt som antalet fall med stor konsumtion nedgått. Den förstnämnda förändringen är tydligen en effekt av smörrabatten, den andra av ransoneringen. Den iakttagna förändringen i grönsakskonsumtionen är icke heller likformig, i det visserligen ett antal större grönsaksförbrukare tillkommit men samtidigt antalet hushåll, som helt sakna grönsaker, alltjämt är betydande.

Sist bland kurvorna på dessa diagramsidor återfinnas fördelningskurvorna

Tab. 7. Hushållens fördelning efter typ och ålderssumma.[1]

	Antal hushåll bestående av man, hustru och							
	1 barn		2 barn		3 barn 0—15 år	4 barn 0—15 år	Övriga hushåll	Summa hushåll
	0—6 år	7—15 år	0—6 år	det äldsta 7—15 år				
1:a kvartalet 1940.								
Hushåll med en ålderssumma av:								
30—33 år	40	—	7	—	—	—	4	51
34—37 »	23	12	27	—	2	—	—	64
38—41 »	—	31	9	17	5	—	—	62
42—45 »	—	19	—	32	7	3	—	61
46—49 »	—	—	—	22	10	1	1	34
50—53 »	—	—	—	14	10	3	6	33
54—57 »	—	—	—	15	13	2	15	45
58—61 »	—	—	—	2	15	3	6	26
62—65 »	—	—	—	—	8	1	5	14
66—69 »	—	—	—	—	1	—	2	3
70—73 »	—	—	—	—	—	5	7	12
Summa hushåll	**63**	**62**	**43**	**102**	**71**	**18**	**46**	**405**
Ålderssumma i medeltal per hushåll	32·8	40·1	35·9	46·9	52·9	57·7	57·2	45·2
1:a kvartalet 1941.								
Hushåll med en ålderssumma av:								
30—33 år	51	—	9	—	—	—	—	60
34—37 »	43	6	32	—	3	—	—	84
38—41 »	—	35	15	9	5	—	—	64
42—45 »	—	24	—	28	7	1	4	64
46—49 »	—	—	—	16	10	3	2	31
50—53 »	—	—	—	20	7	3	3	33
54—57 »	—	—	—	11	12	1	5	29
58—61 »	—	—	—	1	9	7	4	21
62—65 »	—	—	—	—	7	5	2	14
66—69 »	—	—	—	—	4	5	—	9
70—73 »	—	—	—	—	—	2	3	5
Summa hushåll	**94**	**65**	**56**	**85**	**64**	**27**	**23**	**414**
Ålderssumma i medeltal per hushåll	33·2	40·7	35·9	47·3	52·7	59·4	56·4	43·7

för totalutgiften för livsmedel, födans kalorivärde och dess halt av vissa näringsämnen.

I syfte att studera konsumtionens förändringar inom hushåll av olika storlek har man vidare grupperat materialet efter hushållsmedlemmarnas ålderssumma. För varje hushåll har mannens, hustruns och barnens ålder adderats, varvid dock ingen tillagts högre ålderstal än 15 och ingen lägre än 1, utom barn under 6 månader, vilka icke alls medräknats. Antalet av sådana barn i materialet har dock varit mycket ringa. Huru hushåll med olika ålderssumma fördela sig på de skilda hushållstyperna, framgår av tab. 7.

Den i enlighet med ovanstående beräknade ålderssumman har betraktats som ett mått på hushållens storlek och korrelationsberäkningar ha utförts mel-

[1] Vid beräkningen av ålderssumman ha vuxna räknats som 15 år och barn mellan 6 månader och 15 år ingått med sin verkliga ålder, dock lägst 1 år. Barn under 6 månader ha icke erhållit något ålderstal.

Korrelation mellan å ena sidan förbrukningen under 14 dagar av kalorier, fett och A-vitamin samt hushållens totalutgift, å andra sidan hushållens åldersssumma.

Medeltal för grupper av hushåll: 1 kv. 1940 × ; 1 kv. 1941 ○

Regressionslinjer: 1 kv. 1940 ———— ; 1 kv. 1941 – – – – –

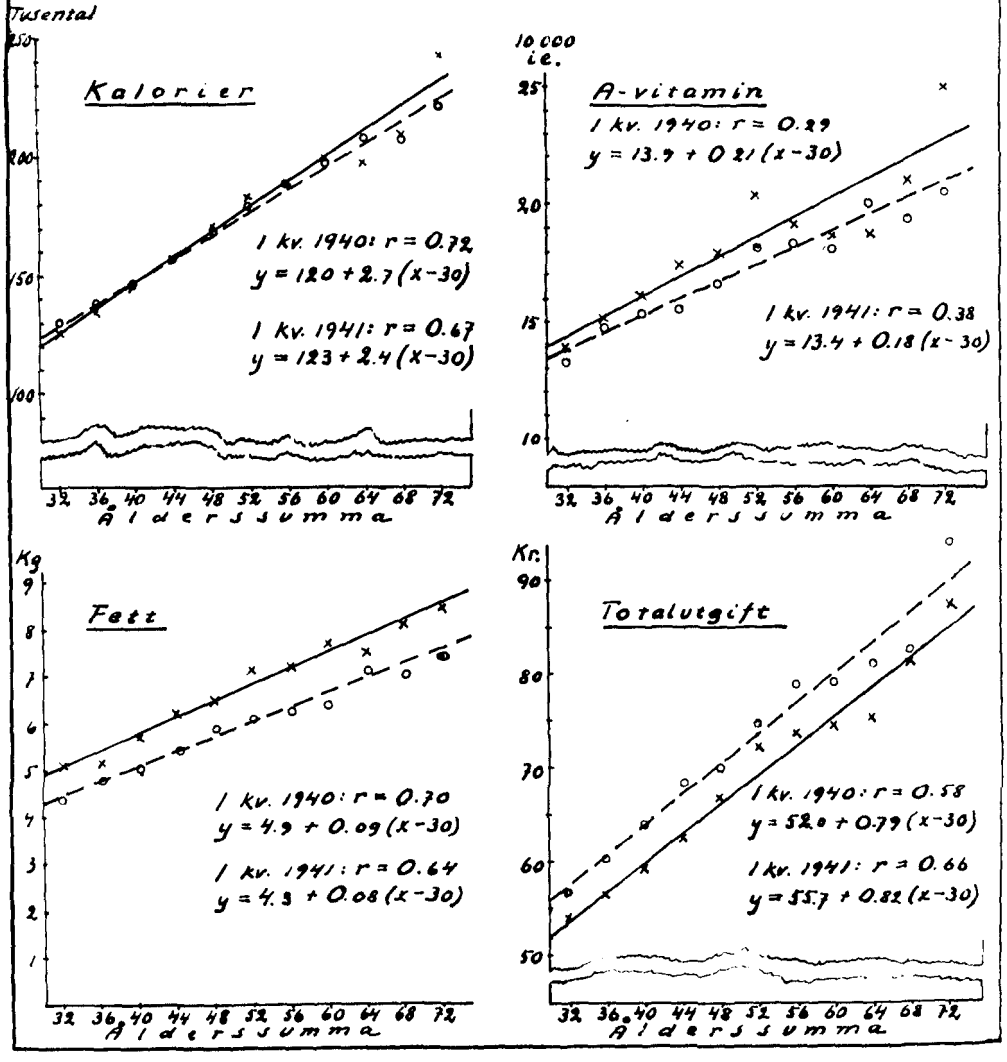

lan ålderssumman och konsumtionen av vissa födoämnen, näringstillförseln och utgiften för livsmedel. Vid tidigare undersökningar har man i allmänhet mätt hushållens storlek med hjälp av konsumtionsenhetsskalor, grundade på observationer angående det fysiologiska behovet av kalorier, äggvita o. dyl. inom olika åldrar och kön. Den här tillämpade metoden med ålderssummor innesluter ingen annan förutsättning angående individernas fysiologiska behov än att det upphör att tillväxa vid femtonårsåldern. Metoden synes därför med fördel kunna användas även vid studiet av konsumtionen av enskilda varuslag.[1]

På sid. 402 återgivas fyra diagram, som visa sambandet mellan å ena sidan hushållens ålderssumma och å den andra födans kalorivärde, halt av fett och A-vitamin samt totalutgiften för livsmedel. Motsvarande beräkningar angående enskilda varuslag pågår inom socialstyrelsen och resultatet härav kommer ev. att publiceras vid ett senare tillfälle.

Förbrukningen av kalorier och fett ökar tydligen synnerligen regelbundet (ehuru icke proportionellt) med stigande ålderssumma, såsom framgår av de inlagda regressionslinjerna, vilka utvisa den genomsnittliga variationen. Även totalutgiften stiger tämligen regelbundet, men i fråga om A-vitamin ter sig ökningen icke fullt så jämn.

Sambandet mellan ålderssumma och näringstillförsel resp. utgift synes likartat vid bägge undersökningstillfällena, en iakttagelse, som styrker den här ovan antydda uppfattningen att förekommande förändringar under år 1940 icke bero på tillfälliga förändringar i materialets sammansättning. Man finner att födans halt av fett och A-vitamin ligger lägre inom de undersökta grupperna under första kvartalet år 1941 än ett år tidigare, medan livsmedelsutgiften ligger högre. Vad den sistnämnda beträffar, kan skillnaden mellan de inlagda regressionslinjerna beräknas till 6 à 7 %, en proportion som väl stämmer överens med den utgiftsökning, som framkommit vid den ovan redovisade standardräkningen av utgifterna inom skilda hushållstyper. I fråga om födans kalorivärde bekräftar diagrammet iakttagelsen, att någon säker förändring på det hela taget icke ägt rum under undersökningsåret. Samma resultat har erhållits vid en motsvarande beräkning angående C-vitamin.

[1] Metoden har först använts av professor Sten Wahlund vid hans studier av stockholmsbefolkningens konsumtionsförhållanden.

Levnadskostnaderna omkring 1 april 1941.

Socialstyrelsens vid början av varje kvartal verkställda beräkningar rörande levnadskostnaderna ha nu slutförts med avseende å kvartalsskiftet mars/april 1941.

Konsumtionen. Liksom vid föregående kvartalsskifte ha vidtagna ransoneringsåtgärder nödvändiggjort vissa modifikationer i den fastställda indexbudgeten. Matfettsransonen har sålunda beräknats understiga normalhushållets förbrukning med 18 % och kafferansonen med 46 %. Nämnda varors vikter enligt den fastställda budgeten ha därför reducerats såväl vid beräkningstillfället som vid basåret. Vidare har fotogen, varav den privata konsumtionen numera är obetydlig, uteslutits vid båda tillfällena. Till övriga ransoneringsåtgärder har hänsyn ej behövt tagas, då ransonerna hittills föga avvikit från normalhushållets konsumtion.

Priser å livsmedel, bränsle och lyse. Ser man först på de prisuppgifter, som föreligga beträffande livsmedel, bränsle och lyse, avse samtliga mars månad. För livsmedel insamlas uppgifter varje vecka å färskvaror (smör, ägg, kött, fläsk och fisk), varefter medeltal tagas för samtliga veckor under månaden; övriga varor noteras under senare delen av månaden. Vid sistnämnda tidpunkt inhämtas jämväl noteringar å bränsle- och lyseartiklar. Under hänvisning till sammandragstabellen för livsmedelspriserna (sid. 412—413) må följande anföras rörande de under kvartalet iakttagna prisväxlingarna å de särskilda varuslagen.

Medelpriset å mjölk har kvarstått på samma nivå som vid förra kvartalsskiftet, 30 öre per liter för oskummad vara. Smörpriserna förete ej heller i stort sett några nämnvärda förändringar sedan december. Däremot visa ostpriserna ytterligare stegring. Härvid må framhållas, att styrelsen, för att erhålla priser å jämförbara kvaliteter, även för mars månad liksom tidigare noterat helfet ost, varpå prisnoteringar meddelats av 20 ombud. Sådan ost får numera visserligen icke tillverkas men resterande lager finnas alltjämt.

Äggnoteringarna förete i stort sett samma prisutveckling som under vinterkvartalet 1940. Prisfallet å färska ägg, vilket började i november i fjol, avbröts i januari 1941 av prisstegring, vilken torde bero på den starka kylan och därav uppkommen varuknapphet, som ytterligare skärptes på grund av importsvårigheter, särskilt under kvartalets sista månad. Medelpriset i mars utgjorde 3·24 kr. per kg mot 2·51 kr. i december och 2·21 kr. vid motsvarande tidpunkt i fjol.

Potatispriserna visa i genomsnitt inga nämnvärda förändringar under kvartalet. Medelnoteringen för mars utgjorde 17 öre per kg mot 16 öre i december.

Gula ärter ha stigit i pris med i genomsnitt 10 öre per kg och bruna bönor med i medeltal 14 öre.

Mjölnoteringarna utvisa i stort sett inga förändringar sedan december, varemot priserna å flertalet noterade brödsorter fortfarande visa någon stegringstendens.

De under den gångna kvartalsperioden ävensom under de senaste tolv månaderna inträffade prisfluktuationerna å slaktdjur (enligt uppgifter från de of-

Levnadskostnadernas förändringar enligt socialstyrelsens levnadskostnadsindex (år 1935 = 100).

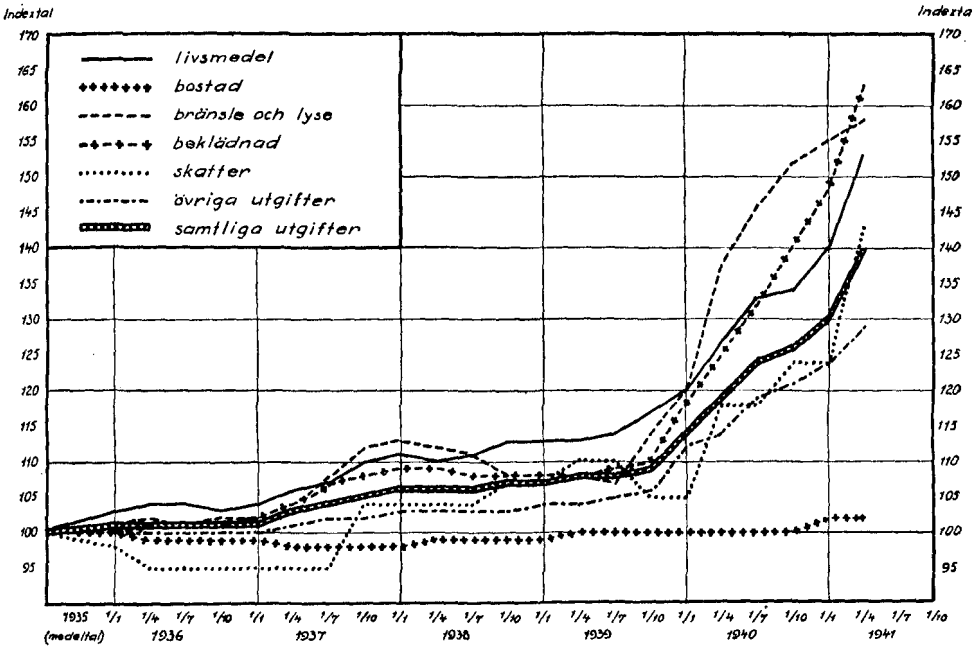

fentliga slakthusen) samt å kött och fläsk framgå av följande sammanställning. Direkta jämförelser mellan partipriserna och detaljhandelspriserna böra emellertid göras endast med beaktande av att dessa senare gälla vissa särskilda köttkvaliteter.

Genomsnittlig prisförändring i %	December 1940—mars 1941				Mars 1940—mars 1941			
	Nötkreatur	Kalvar	Får	Svin	Nötkreatur	Kalvar	Får	Svin
Slaktdjur, levande vikt	+25·0	+ 2·1	+28·4	+2·2	+43·3	+28·7	+33·7	+35·6
Kött: partihandelspris	+21·9	0·0	+26·4	+2·9	+42·4	+31·7	+41·4	+44·3
detaljhandelspris	+20·1	+10·6	+18·8	+6·3	+28·7	+33·1	+33·5	+39·1

Av de sedan december inträffade förändringarna är prisstegringen å nötkreatur och får samt motsvarande köttsorter mest framträdande, under det att övriga prisfluktuationer på det hela taget ej haft större betydelse. Vid en jämförelse med motsvarande tidpunkt 1940 kan konstateras, att prisnivån genomgående undergått en avsevärd stegring både i fråga om slaktdjur och kött, varvid noteringarna å nötkreatur samt fläsk visa den största uppgången.

Tab. 1. Indextal för livsmedel, bränsle och lyse (1935 = 100).

	1936	1937	1938	1939	1940	1 sept. 1939	1 apr. 1940	1 jan. 1941	1 febr. 1941	1 mars 1941	1 apr. 1941
Mejeriprod., ägg o. margarin (6 varuslag)	103	109	114	119	130	121	128	133	141	146	151
Mjöl (2 varuslag)	103	111	115	114	119	114	117	121	121	121	121
Bröd (8 varuslag)	101	107	109	112	130	113	126	139	139	140	140
Kött (8 varuslag)	111	111	118	125	137	125	128	154	166	168	171
Fisk (6 varuslag)	105	93	96	101	135	102	123	170	188	212	208
Rotsaker, frukt o. grönsaker (6 varuslag)	102	104	110	108	148	107	143	148	161	166	[1]144
Specerier (4 varuslag)	99	103	101	104	126	102	119	136	143	145	148
Maltdrycker (2 varuslag)	100	103	103	103	115	103	110	125	134	134	134
Samtliga livsmedel	**104**	**108**	**112**	**116**	**132**	**116**	**127**	**140**	**148**	**152**	**153**
Elektrisk ström	98	95	93	93	95	91	94	97	97	97	97
Fotogen	99	101	104	110	147	104	129	178	178	178	—
Kokgas	100	100	100	100	132	100	112	141	141	141	141
Ved (2 varuslag)	105	116	122	126	181	120	171	198	200	202	202
Kol och koks (3 varuslag)	101	124	124	118	178	113	171	177	186	190	190
S:a bränsle och lyse	**102**	**108**	**110**	**111**	**146**	**107**	**138**	**155**	**157**	**158**	**158**
Livsmedel, bränsle o. lyse[2]	**104**	**108**	**111**	**115**	**133**	**115**	**128**	**141**	**149**	**153**	**154**

Priserna på färsk fisk ha rönt stor inverkan av den starka kyla, som rått under större delen av kvartalet, och på åtskilliga orter ha priserna mer än fördubblats. Marsnoteringarna ligga i genomsnitt 44 % över prisnivån för ett år sedan. Medelpriset å salt sill utgjorde i mars 1·58 kr. per kg mot 1·36 kr. i december och 72 öre vid motsvarande tidpunkt i fjol. Såsom i föregående kvartalsredogörelse omnämnts, är härvid dock att märka, att noteringarna sedan hösten 1940 icke som förut avse islandssill utan andra sillsorter.

Kaffepriserna ha sedan förra kvartalet stigit med i genomsnitt 41 öre per kg. Detaljpriset å rostad santosblandning utgjorde i mars 4·54 kr. per kg mot 3·70 kr. för ett år sedan. Svårigheten att erhålla noteringar å jämförbara kvaliteter, som även i normala tider gjort sig gällande å en del ombudsorter, har givetvis blivit större under nuvarande förhållanden, då förut noterade santosblandningar utgått ur marknaden å åtskilliga orter. Vid sidan härav noteras numera även den å resp. orter mest gångbara kaffesorten. Medelpriset härå utgjorde i mars 4·86 kr. per kg mot 4·39 kr. i december.

Priset å bitsocker har ävenledes undergått höjning sedan förra kvartalsskiftet. Medelnoteringen för mars utgjorde 61 öre per kg mot 54 öre i december och 50 öre vid motsvarande tidpunkt i fjol.

Noteringarna å frukt och grönsaker förete vissa, delvis säsongmässiga förskjutningar, övervägande i uppåtgående riktning. Äpplen ha sålunda stigit i pris med i medeltal 59 öre per kg, katrinplommon med 16 och vitkål med 12 öre, varemot apelsiner undergått prissänkning med i genomsnitt 26 öre per dussin. En jämförelse med prisnivån i mars 1940 visar, att äpplen för när-

[1] Nedgången från 1 mars till 1 april beror på ändrad säsongutjämningsmetod. — [2] Beträffande grupperingen av de olika varuslagen hänvisas till Soc. Medd. årg. 1940, sid. 487.

varande äro 69 % dyrare än i fjol samt apelsiner och katrinplommon resp. 45 och 67 %, varemot vitkål är 27 % billigare än för ett år sedan.

Noteringarna å pilsner (klass II) ha stigit med i medeltal 1 öre per flaska och å svagdricka med i genomsnitt 2 öre per liter. Dessa höjningar uppges i huvudsak bero på omsättningsskatten.

Vad slutligen bränsle och lyse beträffar ha priserna å ved samt hushållskol och koks undergått stegringar, vilket medfört höjning av indextalet för denna post från 155 till 158 mot 138 ett år tidigare (1935 = 100).

Sammanfattning av prisförändringarna beträffande livsmedel, bränsle och lyse. Till belysande av de allmänna förändringar, som med avseende å livsmedels-, bränsle- och lysepriserna ägt rum i detaljhandeln från och med 1935 till 1 april 1941, meddelas i tab. 1 en serie »vägda» indextal, vilka utarbetats med användande av samma kvantitetstal för de särskilda varuslagen som vid uträknandet av levnadskostnadsindex. De för den 1 september, 1 april o. s. v. angivna indextalen grunda sig på prisnoteringar, som insamlats närmast föregående månad (augusti, mars o. s. v.). Beträffande prisutvecklingen för tiden före 1935 hänvisas till Soc. Medd. årg. 1939, sid. 308.

Jämför man indextalen för de olika varugrupperna den 1 april 1941 med 1935 års prisnivå, befinnes det, att fisk stigit med 108 %, kött med 71, mejeriprodukter, ägg och margarin med 51, specerier med 48, rotsaker och frukt med 44, bröd med 40, maltdrycker med 34 samt mjöl med 21 %. Inom bränsle- och lyseposten har ved stigit med 102, kol och koks med 90 samt kokgas med 41 %. Elektrisk ström (för belysningsändamål) har däremot sjunkit i pris med 3 %.

Bostadshyror. Med avseende å bostadsposten har med utgångspunkt från 1939 års allmänna hyresräkning samt på grundval av föreliggande uppgifter rörande hyresmarknadens nuvarande läge en uppskattning verkställts rörande hyresnivåns förändring från hyresåret 1939/1940 till 1940/1941. Det har därvid konstaterats en svag tendens till ökning av själva hyreskostnaden, i genomsnitt 0·6 %, ävensom någon ökning av den i hyresbeloppet ingående kostnaden för centraluppvärmning. Denna stegring av bostadskostnaden har dock ej varit tillräcklig för att medföra någon höjning av hyresindextalet, som därför kvarstår oförändrat vid 102 (1935 = 100).

Utgifter för beklädnad. Uppgifterna avse de priser, som gällde under senare delen av kvartalets sista månad. Den nu slutförda undersökningen visar, att priserna å samtliga hithörande varuslag undergått avsevärda höjningar sedan föregående kvartal. Det särskilda indextalet steg sålunda från 148 till 163; motsvarande tal för ett år sedan var 125 (1935 = 100). Tab. 2 ger en bild av prisnivåns förändringar för de olika varuslagen sedan år 1935. Den största stegringen visar fortfarande ullgarn med icke mindre än 142 %, under det att uppgången för övriga inom gruppen kläder noterade varor varierar mellan 23 % för damstrumpor av konstsilke och i genomsnitt 95 % för herrunderkläder. Skor ha fördyrats med i medeltal 59 %.

Tab. 2. Indextal för beklädnad (1935 = 100).

	1936	1937	1938	1939	1940	1 juli 1939	1 apr. 1940	1 okt. 1940	1 jan. 1941	1 apr. 1941
Herrkostym, beställd o. konfektion	100	105	107	110	129	108	122	134	144	160
Vinteröverrock, konfektion . . .	101	105	108	110	131	108	124	138	148	163
Arbetsblus	99	105	107	108	133	106	123	144	152	170
Skjorta	105	112	117	122	154	119	144	164	176	195
Kalsonger	100	107	110	113	146	110	133	158	176	197
Strumpor: herr-, ylle	103	110	113	117	151	114	139	162	177	192
dam-, konstsilke . . .	96	97	96	96	109	94	106	114	117	123
barn-, bomull	99	104	106	107	130	105	121	138	146	163
Hatt, herr-	99	101	101	102	113	101	109	118	122	130
Ylletyg (t. damklänning) pr m .	100	106	108	111	143	108	130	155	170	190
Bomullstyg (till dito) » » .	100	105	107	109	133	107	124	142	147	161
Ullgarn » kg .	104	127	119	123	191	112	187	198	223	242
S:a kläder	**100**	**105**	**108**	**110**	**134**	**108**	**126**	**141**	**151**	**167**
Kängor av sportläder: herr- . . .	103	108	111	113	138	110	131	147	152	166
barn- . . .	103	109	113	116	136	114	130	142	150	161
» » boxkalv, herr-	102	106	110	111	129	109	125	135	140	151
Lågskor, dam-	102	106	110	111	132	109	126	139	146	157
Halvsulning o. klackning	100	106	110	111	122	111	119	126	128	138
Galoscher, herr-	99	107	105	99	116	102	109	125	125	132
S:a skodon	**102**	**107**	**111**	**112**	**130**	**111**	**124**	**136**	**141**	**151**
Kläder och skodon	**101**	**106**	**108**	**111**	**133**	**109**	**125**	**140**	**148**	**163**

Skatteutgifter. Skatteberäkningar verkställas två gånger årligen, varvid omräkning av kommunalskatten äger rum den 1 april samt av krono- och landstingsskatterna den 1 oktober (se härom Soc. Medd. årg. 1939, sid. 646). Vid den omräkning, som nu verkställts, har hänsyn även tagits till den av lagtima riksdagen 1940 beslutade värnskatten. Resultatet av omräkningen har blivit en höjning av skatteindex från 124 till 143, beroende dels på en genomsnittlig höjning av kommunalskattesatserna, dels på ovannämnda värnskatt, dels ock på att ett högre inkomstunderlag tillämpats vid detta beräkningstillfälle med hänsyn till den stegrade levnadskostnadsnivån.

Övriga utgifter. Beräkningarna grunda sig i huvudsak på priser under senare delen av kvartalets sista månad. Undersökningen visar, att prisnivån stigit något sedan förra kvartalet till följd av prisförhöjningar å bland annat diverse inventarier samt rengöringsmedel och tvätt. Indextalet för posten »övriga utgifter» visade sålunda uppgång från 124 till 129 mot 114 ett år tidigare (1935 = 100). I tab. 3 meddelas indextal för de olika grupperna inom ovannämnda post.

Levnadskostnadsindex. Beträffande tillvägagångssättet vid indexberäkningarna hänvisas till den redogörelse härför, som återfinnes i Soc. Medd. årg. 1939, sid. 643 o. f.

Resultatet av den nu senast utförda beräkningen, avseende prisläget omkring den 1 april 1941, redovisas i tab. 4 och 5.

Tab. 8. Indextal för »övriga utgifter» (1935 = 100).

	1936	1937	1938	1939	1940	1 juli 1939	1 apr. 1940	1 okt. 1940	1 jan. 1941	1 apr. 1941
Möbler	100	105	108	114	120	114	118	120	126	136
Mattor, sängkläder, hushållslinne	100	104	104	105	130	102	120	138	144	161
Husgeråd, verktyg m. m.	100	108	110	112	128	109	126	132	136	146
Tvål och såpa	100	107	106	113	143	105	139	149	149	171
Tvätt	99	101	101	103	115	102	113	120	121	130
Kroppsvård	101	103	104	105	112	105	109	114	118	122
Sjukvård	100	99	97	95	98	94	97	97	102	105
Intellektuella ändamål	100	102	102	103	109	103	108	111	112	116
Förenings- o. försäkringsavg.	100	103	106	112	114	112	113	115	115	115
Nöjen och förströelser	100	101	104	105	112	104	109	114	117	120
Resor	99	98	98	98	106	98	99	110	114	117
Ränta å lån	91	91	91	91	105	91	91	114	114	114
Telefon, postporto, skrivmateriel	100	100	100	100	104	100	101	106	106	109
Arbetshjälp i hemmet	100	102	103	106	115	106	113	116	122	126
Tobak	99	98	98	100	124	98	110	134	134	136
Spritdrycker	100	100	102	121	179	112	174	183	183	189
»Övriga utgifter»[1]	**100**	**102**	**103**	**106**	**118**	**105**	**114**	**121**	**124**	**129**

Betraktar man förändringarna av samtliga levnadskostnader under det nu gångna kvartalet, finner man enligt tab. 4, att levnadskostnadsindex med år 1935 som basår stigit med tio enheter, från 130 till 140. Anknytes denna serie till den äldre med juli 1914 som utgångspunkt (tab. 5) befinnes, att indextalet sedan förra beräkningstillfället stigit med femton enheter, från 204 till 219. Det torde därvid böra framhållas, att en väsentlig del av stegringen under det nu tilländalupna kvartalet berott på den från och med innevarande år tillämpade omsättningsskatten. Denna utgör ju normalt drygt 5 %, men på grund av att vissa viktiga livsmedel, bostad och bränsle m. m. undantagits från dylik skatt, torde dock den av omsättningsskatten förorsakade höj-

Tab. 4. Levnadskostnadsindex med år 1935 som bas.

	Livsmedel	Bostad	Bränsle och lyse	Beklädnad	Skatter	Övriga utg.	Summa utg.
1935	100	100	100	100	100	100	**100**
1936 1 jan.	103	100	101	100	98	100	**101**
1 april	104	99	102	101	95	100	**101**
1 juli	104	99	101	101	95	100	**101**
1 okt.	103	99	102	101	95	100	**101**
1937 1 jan.	104	99	102	102	95	100	**101**
1 april	106	98	104	104	95	101	**103**
1 juli	107	98	108	107	95	102	**104**
1 okt.	110	98	112	108	104	102	**105**
1938 1 jan.	111	98	113	109	104	103	**106**
1 april	110	99	112	109	104	103	**106**
1 juli	111	99	111	108	104	103	**106**
1 okt.	113	99	108	108	107	103	**107**
1939 1 jan.	113	99	108	108	107	104	**107**
1 april	113	100	108	108	110	104	**108**
1 juli	114	100	107	109	110	105	**108**
1 okt.	117	100	114	110	105	106	**109**
1940 1 jan.	120	100	120	118	105	112	**114**
1 april	127	100	138	125	118	114	**119**
1 juli	133	100	146	132	118	119	**124**
1 okt.	134	100	152	140	124	121	**126**
1941 1 jan.	140	102	155	148	124	124	**130**
1 april	153	102	158	163	143	129	**140**

[1] Denna post omfattar även en mindre del ej specificerade utgifter. Beträffande grupperingen av olika varuslag och tjänster hänvisas till Soc. Medd. årg. 1940, sid. 53.

Tab. 5. Levnadskostnadsindex med juli 1914 som bas.

		Livsmedel	Bostad	Bränsle och lyse	Beklädnad	Skatter	Övriga utg.	Summa utg.
1914	juli	100	100	100	100	100	100	**100**
1916	dec.	152	108	168	160	109	125	**139**
1917	maj	174	108	190	170	109	130	**152**
	sept.	180	112	240	210	109	150	**166**
1918	1 jan.	214	112	275	250	109	175	**192**
	1 april	229	112	280	270	114	185	**203**
	1 juli	258	112	286	285	114	195	**219**
	1 okt.	281	112	305	350	114	220	**242**
1919	1 jan.	323	120	381	350	114	225	**267**
	1 april	327	120	367	320	160	215	**265**
	1 juli	318	120	326	310	160	210	**257**
	1 okt.	311	130	294	330	160	215	**257**
1920	1 jan.	307	130	307	345	160	220	**259**
	1 april	287	130	333	370	290	230	**265**
	1 juli	287	130	372	390	290	235	**270**
	1 okt.	298	155	400	390	290	245	**281**
1921	1 jan.	286	155	380	355	290	245	**271**
	1 april	247	155	316	295	372	235	**249**
	1 juli	231	155	264	270	372	225	**236**
	1 okt.	228	163	231	250	372	220	**231**
1922	1 jan.	202	163	207	240	372	210	**216**
	1 april	184	163	196	225	264	200	**195**
	1 juli	178	163	188	210	264	195	**190**
	1 okt.	180	163	183	205	263	195	**190**
1923	1 jan.	166	163	188	203	263	190	**183**
	1 april	164	163	188	199	211	188	**177**
	1 juli	158	163	185	196	211	188	**174**
	1 okt.	163	178	183	194	201	187	**177**
1924	1 jan.	162	178	181	192	201	187	**176**
	1 april	160	178	183	192	173	185	**178**
	1 juli	155	178	182	192	173	183	**171**
	1 okt.	164	178	180	191	170	183	**174**
1925	1 jan.	171	186	181	192	170	183	**178**
	1 april	171	186	179	192	162	182	**177**
	1 juli	168	186	177	191	162	181	**176**
	1 okt.	167	186	172	190	168	180	**175**
1926	1 jan.	163	188	171	190	168	180	**174**
	1 april	158	188	170	188	185	179	**178**
	1 juli	156	188	168	187	185	180	**172**
	1 okt.	156	188	166	184	183	180	**171**
1927	1 jan.	155	188	186	182	183	179	**171**
	1 april	149	198	180	181	184	179	**170**
	1 juli	148	198	176	180	184	179	**169**
	1 okt.	154	198	171	181	184	180	**172**
1928	1 jan.	152	198	168	182	184	179	**171**
	1 april	152	199	166	184	183	179	**171**
	1 juli	156	199	164	185	183	179	**173**
	1 okt.	154	199	162	186	184	179	**172**
1929	1 jan.	150	199	159	186	184	179	**170**
	1 april	151	200	165	185	187	178	**171**
1929	1 juli	148	200	161	184	187	178	**169**
	1 okt.	150	200	160	183	183	178	**170**
1930	1 jan.	145	200	160	183	183	178	**167**
	1 april	140	205	160	181	176	178	**165**
	1 juli	138	205	159	180	176	178	**164**
	1 okt.	137	205	156	178	176	176	**163**
1931	1 jan.	132	205	155	177	176	177	**161**
	1 april	130	206	155	175	173	177	**160**
	1 juli	127	206	153	173	173	176	**158**
	1 okt.	128	206	150	170	173	175	**158**
1932	1 jan.	127	206	149	169	173	175	**157**
	1 april	125	206	149	168	172	177	**157**
	1 juli	124	206	146	168	172	177	**156**
	1 okt.	125	206	144	167	171	177	**156**
1933	1 jan.	123	206	142	166	171	176	**154**
	1 april	119	202	139	163	187	175	**153**
	1 juli	120	202	138	162	187	175	**153**
	1 okt.	123	202	136	163	189	175	**154**
1934	1 jan.	120	202	136	164	189	174	**153**
	1 april	120	202	136	165	191	174	**153**
	1 juli	123	201	136	166	191	174	**155**
	1 okt.	125	201	136	167	189	174	**155**
1935	1 jan.	124	201	137	168	189	174	**155**
	1 april	126	198	137	167	178	174	**155**
	1 juli	129	198	137	167	178	174	**156**
	1 okt.	131	198	138	167	179	173	**157**
1936	1 jan.	132	198	138	168	179	173	**158**
	1 april	134	196	140	169	170	172	**158**
	1 juli	134	196	139	169	170	173	**158**
	1 okt.	132	196	140	169	170	173	**157**
1937	1 jan.	133	196	141	170	170	174	**158**
	1 april	137	195	143	174	166	176	**161**
	1 juli	138	195	148	179	166	177	**162**
	1 okt.	140	195	153	182	177	177	**165**
1938	1 jan.	142	195	154	183	177	177	**165**
	1 april	141	196	154	182	176	178	**165**
	1 juli	143	196	152	182	176	178	**166**
	1 okt.	145	196	150	181	181	178	**167**
1939	1 jan.	145	196	149	181	181	180	**167**
	1 april	145	198	149	181	188	180	**168**
	1 juli	147	198	147	182	198	182	**169**
	1 okt.	150	198	156	184	190	183	**171**
1940	1 jan.	154	198	164	197	190	195	**178**
	1 april	163	198	189	210	214	198	**186**
	1 juli	170	198	201	220	214	207	**193**
	1 okt.	172	198	209	234	223	210	**197**
1941	1 jan.	180	202	213	248	223	214	**204**
	1 april	197	203	217	272	258	223	**219**

ningen av levnadskostnadsindex vid förevarande undersökningstillfälle ej kunna uppskattas till mer än 2·5 %, vilket motsvarar 3—4 enheter i 1935 års och 5—6 i 1914 års serie. Härtill kommer, att vissa andra, ovan berörda skatteökningar under första kvartalet i år vållat en stegring i 1935 års serie med drygt 1 enhet och i 1914 års med 2 enheter. Av den beräknade stegringen å 10 resp. 15 enheter har sålunda omkring hälften eller c:a 5 resp. 8 enheter föranletts av ökning av skatteutgifterna. Bortser man från dessa sedan förra kvartalsskiftet inträffade ökningar av skatteutgifterna, kvarstår alltså en stegring av 5 enheter i 1935 års och 7 enheter i 1914 års serie. Det är närmast dessa tal, som böra jämföras med prisstegringarna under de föregående kvartalen. En dylik jämförelse utvisar, att prisstegringen visserligen fortsatt men i ungefär samma tempo som tidigare. Nämnas må, att från den 1 oktober 1939 till den 1 januari 1941 stegringarna i 1935 års indexserie för resp. kvartal utgjort 5, 5, 5, 2 och 4 enheter och i 1914 års serie 7, 8, 7, 4 och 7 enheter.

Parti- och minutpriser. En jämförelse mellan parti- och minutprisernas utveckling lämnas i efterföljande tab. 6. De här meddelade månadsindextalen i kommerskollegii och finanstidningens serier ha daterats i överensstämmelse med socialstyrelsens indextal, varför alltså de som t. ex. 1 september, 1 april o. s. v. rubricerade indextalen grunda sig på prismaterial från föregående augusti resp. mars månader o. s. v.

Tab. 6. Indextal för levnadskostnader och partipriser i Sverige (år 1935 = 100).

	Socialstyrelsens index		Kommerskollegii partiprisindex											Finanstidningens partiprisindex (1914 = 100)
	Samtl. levnadskostnader	Livsmedel, bränsle o. lyse	Samtliga varor	Konsumtionsvaror	Ej el. oväsentl. bearb. varor	Väsentligt bearb. varor	Animaliska livsmedel	Vegetabiliska livsmedel	Bränsle	Grav-, metall- o. maskinind. v.	Hudar och lädervaror	Kautschuk o. kautschukvaror	Spånadsämnen o. textilvaror	
1935 . . .	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	111
1936 . . .	101	104	102	101	104	101	104	101	104	101	106	101	102	116
1937 . . .	104	108	114	106	120	108	108	107	129	127	118	107	109	139
1938 . . .	106	111	111	106	114	107	114	104	119	118	108	88	102	128
1939 . . .	109	115	115	109	121	108	120	105	138	124	114	79	104	133
1940 . . .	123	133	146	134	157	133	140	131	231	155	140	98	143	172
1 sept. 1939	.	115	111	108	116	105	121	103	120	117	110	77	99	127
1 april 1940	119	128	140	126	153	127	130	123	256	149	136	91	133	176
1 jan. 1941	130	141	159	150	175	143	164	143	269	160	147	110	163	183
1 febr. »	.	149	162	152	178	145	166	145	273	163	148	112	165	184
1 mars »	.	153	164	154	182	146	167	147	300	164	148	113	166	185
1 april »	140	154	168	157	186	148	173	151	325	165	148	114	168	190

*

Riksbankens konsumtionsprisindex har i samarbete med socialstyrelsen fullföljts enligt samma metod som tidigare (se Soc. Medd. årg. 1933, sid. 709 och årg. 1938, sid. 127). Indextalen, vilka grunda sig på uppgifter från 15 orter, avse den vecka, i vilken den 15:e ingår. Generalindextalen för mars 1941 ävensom för närmast föregående månad och för mars åren 1938—1940 framgå av nedanstående uppställning.

Sept. 1931	Mars 1938	Mars 1939	Mars 1940	Febr. 1941	Mars 1941
100	105·6	106·2	117·7	138·2	139·5

	Varuslag	Kvantitet	1914[1]	1919[1]	1920	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940
1	Mjölk, oskummad	l	15	47	44	20	20	21	21	22	23	24	25	27
2	Smör: bords- (mejeri-)	kg	239	729	657	235	244	276	268	263	297	311	328	369
3	mat- (lands-)	»	218	727	651	220	224	253	253	250	281	294	312	357
4	Ost, helfet, småpipig, okryddad	»	162	624	524	175	147	170	177	189	183	186	212	243
5	Bordsmargarin, ej smörblandat	»	144	433	376	125	127	141	135	133	148	160	165	224
6	Ägg, svenska, färska	»	142	568	482	142	135	140	154	170	180	179	183	215
7	Potatis: gammal	»	9	20	17	13	10	10	12	13	14	14	15	19
8	»	100 kg	·	1779	1348	948	727	726	896	975	1032	1066	1130	1515
9	färsk, svensk	kg	23	29	55	22	22	18	26	25	22	23	24	32
10	Gula ärter, svenska	»	85	78	69	31	33	42	48	42	42	42	41	[2] 73
11	Bruna bönor	»	49	214	130	47	48	53	62	62	54	58	112	118
12	Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	33	75	91	36	36	35	38	39	41	43	43	45
13	råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	23	56	56	24	24	23	24	25	27	28	28	30
14	rågsikt-, svenskt, märket 000	»	29	73	73	33	32	31	33	34	36	37	37	39
15	Gryn: havre-, ångpreparerade	»	42	99	101	39	32	31	35	37	41	43	44	56
16	ris-, burma, moulmein el. sv., prima	»	41	111	176	43	42	41	40	41	43	44	48	71
17	Makaroner, svenska, ideal	»	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	[3] 74
18	Rågbröd: hårt, grovt spisbröd	»	43	96	111	62	61	59	59	60	65	65	66	73
19	Rågbröd: hårt, knäckebröd	»	·	·	139	87	85	84	82	83	85	85	85	90
20	sötlimpa eller siktbröd	»	40	96	105	60	58	58	58	59	62	64	65	76
21	grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	31	64	71	47	46	45	45	45	48	50	51	60
22	Vetebröd: skorpor, ordinära	»	78	230	254	138	136	134	132	132	137	141	144	163
23	mjukt matbröd, bakat med vatten	»	46	116	128	74	72	71	72	73	76	78	80	91
24	billigaste sort » » mjölk	»	61	167	145	88	86	84	85	86	90	92	95	107
25	mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	·	·	·	101	100	98	97	98	104	107	112	139
26	Nötkött, färskt: stek	»	116	563	398	163	148	156	179	193	191	197	214	231
27	soppkött	»	95	490	333	131	114	121	143	156	154	156	170	185
28	Kalvkött, stek: gödkalv	»	130	512	493	206	188	198	217	232	242	251	270	289
29	spädkalv	»	70	312	274	126	114	117	129	142	145	151	166	178
30	Fårkött, färskt, stek	»	130	600	431	201	187	192	205	217	226	237	255	281
31	Malet nötkött (köttfärs)	»	·	·	·	159	142	147	172	189	184	190	205	222
32	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	129	605	449	141	142	136	177	196	198	220	228	256
33	salt, svenskt (sidfläsk)	»	137	619	470	147	148	141	182	200	202	223	232	261
34	Fläskkorv, ej delikatess-	»	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	172	188
35	Fisk, färsk: abborre	»	76	202	191	115	109	107	110	111	110	112	116	124
36	gädda	»	110	333	312	171	157	152	153	159	158	159	161	182
37	sill	»	85	110	102	63	61	62	62	61	61	65	71	96
38	strömming	»	89	114	106	62	59	57	57	57	58	61	63	80
39	torsk	»	57	160	139	92	89	87	89	89	88	90	90	109
40	rödspotta (spätta)	»	81	244	219	150	148	143	145	149	148	149	154	173
41	kolja	»	·	·	152	122	116	113	116	118	118	119	122	145
42	Salt sill	»	45	148	120	38	40	49	62	71	49	50	56	89
43	Kaffe, rostat: santosblandning	»	·	·	·	322	313	301	291	284	298	281	295	382
44	mest gångbara sort	»	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	[3] 422
45	Socker, bit-	»	65	133	168	47	47	46	46	47	48	48	49	53
46	Salt, matsalt	»	10	32	31	16	16	16	15	15	15	15	16	21
47	Äpplen, ät-	»	·	·	·	127	105	97	101	94	94	105	94	128
48	Apelsiner, medelstora	duss.	·	·	·	138	115	111	115	115	125	131	126	195
49	Bananer, prima	kg	·	·	·	164	166	161	160	146	139	160	173	[4] 209
50	Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	·	·	·	108	107	106	101	85	90	81	87	131
51	Vitkål, svensk	»	·	·	·	30	23	24	24	33	30	28	28	41
52	Pilsner, klass II, utan glas	1/8 l	·	·	·	22	24	24	24	24	24	24	24	27
53	Svagdricka	l	6	16	16	16	16	16	15	15	16	16	16	18
54	Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	·	·	·	36	35	35	35	34	33	33	33	33
55	Fotogen, Water White	l	21	71	60	23	24	22	20	20	20	21	22	30
56	Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	·	·	·	17	17	17	17	17	17	17	17	23
57	Björkved, osågad, hemkörd	»	740	2310	2895	1070	945	920	945	995	1085	1145	1175	1645
58	Barrved, » »	»	595	1895	2310	820	725	715	730	765	845	900	930	1375
59	Pannved, hemkörd	»	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	[3] 1355
60	Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	411	—	2069	633	620	613	614	607	644	647	666	931
61	hushålls-(fyrkol), prima,	»	242	—	1664	292	288	287	291	294	344	347	348	524
62	Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	·	·	·	445	434	437	452	459	577	577	538	824
63	c:a 40–60 el. 60–80 mm,	»	·	·	·	427	419	421	436	446	565	569	530	804

[1] 44 orter. — [2] Juli—dec. — [3] Aug.—dec. — [4] Jan.—april.

Aug. 1939	Mars 1940	Juni 1940	Sept. 1940	Okt. 1940	Nov. 1940	Dec. 1940	Jan. 1941	Febr. 1941	Mars 1941	Marspriscernas förändringar i % sedan juli 1914	år 1935	aug. 1939	mars 1940	
25	26	27	28	28	30	30	30	30	30	+ 100·0	+ 42·9	+ 20·0	+ 15·4	1
341	342	347	369	384	429	450	451	451	451	+ 93·6	+ 68·3	+ 32·3	+ 31·9	2
322	330	334	357	372	416	443	445	446	445	+ 111·9	+ 75·9	+ 38·2	+ 34·8	3
215	230	233	244	254	276	283	305	323	337	+ 109·3	+ 90·4	+ 56·7	+ 46·5	4
170	170	—	—	340	300	300	300	300	300	+ 117·4	+ 122·2	+ 76·5	+ 76·5	5
172	221	178	236	275	269	251	266	284	324	+ 184·2	+ 110·4	+ 88·4	+ 46·6	6
[1] 16	21	23	17	16	16	16	16	17	17	+ 88·9	+ 41·7	+ 6·3	— 19·0	7
—	1710	1872	1308	1233	1244	1245	1296	1383	1371	.	+ 53·0	—	— 19·8	8
17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
41	—	—	73	74	74	75	81	82	85	+ 183·3	+ 77·1	+ 107·3	—	10
113	113	113	118	121	131	139	152	153	153	+ 232·6	+ 146·8	+ 35·4	+ 35·4	11
43	44	45	45	45	45	45	45	45	45	+ 45·2	+ 18·4	+ 4·7	+ 2·3	12
27	29	29	31	32	32	32	32	32	32	+ 52·4	+ 33·3	+ 18·5	+ 10·3	13
36	38	38	39	40	40	40	40	40	40	+ 48·1	+ 21·2	+ 11·1	+ 5·3	14
43	50	55	58	63	65	65	65	65	65	+ 80·6	+ 85·7	+ 51·2	+ 30·0	15
45	63	67	76	88	—	96	99	100	99	+ 153·8	+ 147·5	+ 120·0	+ 57·1	16
.	.	.	73	74	74	74	79	78	78	.	.	.	.	17
66	71	72	75	76	76	77	77	78	78	+ 90·2	+ 32·2	+ 18·2	+ 9·9	18
85	89	89	93	93	93	94	94	95	95	.	+ 15·9	+ 11·8	+ 6·7	19
66	74	74	78	81	81	81	82	83	83	+ 118·4	+ 43·1	+ 25·8	+ 12·2	20
51	57	58	63	65	66	66	66	66	66	+ 112·9	+ 46·7	+ 29·4	+ 15·8	21
144	158	159	165	174	176	176	177	177	177	+ 136·0	+ 34·1	+ 22·9	+ 12·0	22
82	89	90	92	94	95	95	95	95	95	+ 115·9	+ 31·9	+ 15·9	+ 6·7	23
96	104	105	109	111	111	111	111	111	112	+ 89·8	+ 31·8	+ 16·7	+ 7·7	24
113	134	136	140	147	149	149	149	150	150	.	+ 54·6	+ 32·7	+ 11·9	25
218	223	236	236	233	234	240	263	269	283	+ 139·8	+ 58·1	+ 29·8	+ 26·9	26
169	181	188	187	184	186	193	214	221	236	+ 143·3	+ 65·0	+ 39·6	+ 30·4	27
269	281	286	289	286	295	336	371	369	367	+ 180·2	+ 69·1	+ 36·4	+ 30·6	28
163	172	175	179	180	185	208	229	229	233	+ 237·7	+ 80·6	+ 42.9	+ 35·5	29
260	275	280	287	283	286	309	343	358	367	+ 169·9	+ 79·0	+ 41·2	+ 33·5	30
208	213	227	228	226	226	230	251	256	269	.	+ 56·4	+ 29·3	+ 26·3	31
226	230	243	275	294	299	301	317	318	320	+ 150·0	+ 80·8	+ 41·6	+ 39·1	32
230	235	247	282	300	304	305	321	323	324	+ 140·0	+ 78·0	+ 40·9	+ 37·9	33
172	178	185	193	200	203	210	229	232	236	.	.	+ 37·2	+ 32·6	34
112	130	108	122	123	131	140	151	157	164	+ 118·7	+ 49·1	+ 46·4	+ 26·2	35
168	196	159	183	187	193	205	217	248	259	+ 129·2	+ 69·3	+ 54·2	+ 32·1	36
74	73	91	105	110	126	124	122	134	132	+ 247·4	+ 112·9	+ 78·4	+ 80·8	37
64	76	79	76	79	84	85	102	128	124	+ 235·1	+ 117·5	+ 93·8	+ 63·2	38
90	112	103	105	108	113	117	137	180	152	+ 176·4	+ 70·8	+ 68·9	+ 35·7	39
150	177	164	171	172	178	184	205	251	221	+ 176·8	+ 52·4	+ 47·3	+ 24·9	40
116	138	141	146	153	162	167	192	236	198	.	+ 70·7	+ 70·7	+ 43·5	41
55	72	77	93	114	127	136	149	151	158	+ 267·4	+ 154·8	+ 187·3	+ 119·4	42
288	370	374	388	395	403	413	436	446	454	.	+ 56·0	+ 57·6	+ 22·7	43
.	.	.	414	419	432	439	470	479	486	.	.	.	.	44
48	50	54	54	54	54	54	57	58	61	— 4·7	+ 32·6	+ 27·1	+ 22·0	45
15	20	21	21	22	22	22	24	24	24	.	+ 60·0	+ 60·0	+ 20·0	46
94	109	218	77	86	110	125	156	167	184	.	+ 82·2	+ 95·7	+ 68·8	47
123	142	235	220	215	—	232	187	172	206	.	+ 79·1	+ 67·5	+ 45·1	48
164	209	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	49
84	110	130	145	150	157	168	183	185	184	.	+ 82·2	+ 119·0	+ 67·3	50
29	52	59	26	25	25	26	31	34	38	.	+ 58·8	+ 31·0	— 26·9	51
24	26	28	28	28	29	30	31	31	31	.	+ 29·2	+ 29·2	+ 19·2	52
16	17	17	18	18	18	19	21	21	21	+ 250·0	+ 40·0	+ 31·3	+ 23·5	53
32	33	33	34	34	34	34	34	34	34	.	— 2·9	+ 6·3	+ 3·0	54
21	26	26	32	34	35	36	36	36	48	+ 140·0	+ 140·0	+ 128·6	+ 84·6	55
17	19	24	24	24	24	24	24	24	24	.	+ 41·2	+ 41·2	+ 26·8	56
1125	1550	1655	1745	1770	1795	1800	1820	1825	1835	+ 151·4	+ 94·2	+ 63·1	+ 18·4	57
885	1300	1390	1455	1485	1500	1510	1525	1540	1545	+ 164·1	+ 111·6	+ 74·6	+ 18·8	58
.	.	.	1340	1355	1370	1385	1400	1420	1460	.	.	.	.	59
637	847	843	1025	1032	1032	1037	1042	1042	1038	+ 164·8	+ 69·1	+ 63·0	+ 22·6	60
326	502	496	516	513	506	505	522	526	528	+ 130·6	+ 81·4	+ 62·0	+ 5·2	61
517	796	804	813	810	804	809	856	879	882	.	+ 95·1	+ 70·6	+ 10·8	62
506	780	785	789	782	778	782	832	856	859	.	+ 97·0	+ 69·8	+ 10·1	63

[1] Medeltal av julipriserna å gammal och augustipriserna å färsk vara.

	Varuslag	Kvantitet	Stockholm	Södertälje	Uppsala	Nyköping	Eskilstuna	Linköping	Norrköping	Motala	Jönköping
1	Mjölk, oskummad	l	33	32	29	28	29	29	30	28	29
2	Smör: bords- (mejeri-)	kg	449	450	450	450	450	450	450	449	447
3	mat- (lands-)	»	—	—	—	—	450	—	—	—	445
4	Ost, helfet, småpipig, okryddad	»	351	360	326	303	—	—	—	—	—
5	Bordsmargarin, ej smörblandat	»	300	300	300	300	300	300	300	300	300
6	Ägg, svenska, färska	»	343	326	328	328	354	327	333	317	308
7	Potatis: gammal	»	21	19	20	17	19	19	17	15	14
8	»	100 kg	1805	—	1743	1425	1710	1417	1457	—	1267
9	färsk, svensk	kg	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gula ärter, svenska	»	87	83	76	80	75	80	89	77	89
11	Bruna bönor	»	178	147	158	140	150	155	185	141	133
12	Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	45	44	45	44	45	44	43	43	43
13	råg-, samm. el. toppat, *svenskt*	»	32	32	30	32	36	32	30	32	32
14	rågsikt-, svenskt, märket 000	»	41	39	40	40	40	39	38	39	38
15	Gryn: havre-, ångpreparerade	»	72	65	62	66	70	64	68	64	62
16	ris-, burma, moulmein el. sv., prima	»	103	97	99	97	95	102	100	98	96
17	Makaroner, svenska, ideal	»	91	84	70	73	64	85	87	88	72
18	Rågbröd: hårt, grovt spisbröd	»	81	81	77	76	71	81	75	77	79
19	Rågbröd: hårt, knäckebröd	»	109	114	93	95	85	100	85	89	98
20	sötlimpa eller siktbröd	»	88	97	105	88	87	86	92	84	84
21	grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	69	66	53	63	58	87	77	79	68
22	Vetebröd: skorpor, ordinära	»	186	163	227	167	144	200	195	175	150
23	mjukt matbröd, bakat med vatten	»	104	92	118	77	82	92	92	104	100
24	billigaste sort » » mjölk	»	154	129	132	116	112	115	115	112	105
25	mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	192	185	141	154	144	153	154	132	139
26	Nötkött, färskt: stek	»	317	288	291	271	302	311	296	279	279
27	soppkött	»	260	237	241	224	241	268	254	260	242
28	Kalvkött, stek: gödkalv	»	402	370	406	360	361	380	400	381	359
29	spädkalv	»	—	259	251	—	—	—	—	245	—
30	Fårkött, färskt, stek	»	450	375	398	—	364	415	410	403	346
31	Malet nötkött (köttfärs)	»	304	278	275	263	258	281	280	271	275
32	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	339	330	339	317	322	321	319	312	333
33	salt, svenskt (sidfläsk)	»	340	332	338	317	320	320	319	313	333
34	Fläskkorv, ej delikatess-	»	259	249	261	229	235	251	259	268	235
35	Fisk, färsk: abborre	»	218	—	220	150	171	150	—	150	—
36	gädda	»	330	292	273	260	266	291	285	286	293
37	sill	»	137	117	166	134	162	132	141	120	105
38	strömming	»	112	105	117	104	110	114	104	117	130
39	torsk	»	189	164	195	175	159	169	151	155	151
40	rödspotta (spätta)	»	257	265	240	225	232	234	237	233	244
41	kolja	»	209	226	210	221	227	223	232	189	220
42	Salt sill	»	176	146	133	152	124	165	189	164	160
43	Kaffe, rostat: santosblandning	»	462	464	469	468	449	496	480	462	460
44	*mest gångbara sort*	»	497	502	544	482	488	510	495	472	472
45	Socker, bit-	»	58	60	61	60	59	59	59	58	60
46	Salt, matsalt	»	26	26	26	27	25	27	23	22	22
47	Äpplen, ät-	»	203	176	214	203	173	179	164	143	149
48	Apelsiner, medelstora	dussin	273	235	247	211	225	230	202	165	154
49	Bananer, prima	kg	—	—	—	—	—	—	—	—	—
50	Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	187	172	186	169	181	200	193	188	159
51	Vitkål, svensk	»	44	42	46	33	36	43	36	24	34
52	Pilsner, klass II, utan glas	1/3 l	30	32	34	29	29	34	33	30	30
53	Svagdricka	l	33	27	19	21	20	30	27	30	21
54	Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	28	30	25	38	30	32	35	33	38
55	Fotogen, Water White	l	62	47	—	34	58	63	50	35	35
56	Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	20	25	20	25	22	25	21	—	23
57	Björkved, osågad, hemkörd	»	2350	2000	1850	1750	1900	2005	2000	1900	1850
58	Barrved, » »	»	1900	1650	1550	1450	1600	1745	1700	1590	1550
59	Pannved, hemkörd	»	1810	1500	1400	1350	1500	1620	1600	1450	1450
60	Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	950	970	1025	1000	1050	1085	1045	1075	1100
61	hushålls- (fyrkol), prima, »	»	545	500	595	490	580	540	550	545	555
62	Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	918	877	1011	800	955	913	1000	860	865
63	c:a 40–60 el. 60–80 mm, »	»	925	945	1001	750	908	881	940	847	810

Värnamo	Växjö	Kalmar	Västervik	Visby	Karlskrona	Kristianstad	Malmö	Lund	Landskrona	Hälsingborg	Ystad	Halmstad	Varberg	Göteborg	Lysekil	
28	27	29	28	29	29	28	29	29	28	28	27	28	28	31	28	1
450	440	450	450	450	450	445	445	445	445	445	445	450	445	457	450	2
440	435	439	437	440	—	435	—	—	—	—	—	450	440	450	—	3
350	—	313	316	—	343	—	320	354	360	—	—	350	—	358	—	4
300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	5
288	284	308	310	300	306	302	324	287	309	306	297	298	298	331	310	6
15	21	15	17	17	21	12	17	16	19	15	15	15	16	18	18	7
1200	1300	1460	1550	1200	—	1050	1240	1219	1228	1196	1143	1057	—	1444	1230	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
91	90	85	85	84	84	82	89	90	84	85	90	94	89	87	85	10
171	158	163	149	152	164	140	167	149	159	159	135	181	153	149	159	11
43	45	43	44	46	46	44	44	44	46	45	45	44	44	46	45	12
32	34	30	31	30	32	33	32	34	31	33	33	32	32	32	33	13
38	41	37	39	39	41	39	39	40	40	40	39	39	39	39	39	14
65	65	63	69	65	67	64	64	65	65	64	64	63	65	63	65	15
104	110	106	99	101	90	104	109	99	108	102	98	100	101	98	90	16
74	70	73	75	90	85	78	91	82	74	78	81	77	73	72	79	17
78	83	81	74	81	81	82	81	81	91	77	82	80	80	85	82	18
93	109	103	94	103	97	94	106	94	103	94	94	98	89	100	95	19
78	65	59	67	78	80	64	60	61	66	65	60	67	64	96	76	20
56	57	55	62	72	58	53	48	51	50	62	48	53	56	72	71	21
172	175	138	180	150	180	179	175	190	156	150	150	164	200	176	147	22
83	79	100	92	98	118	—	100	—	—	—	77	—	96	102	106	23
103	96	—	90	123	—	140	100	123	100	92	92	112	—	123	113	24
148	140	137	157	152	146	151	114	146	138	129	92	139	154	154	143	25
266	281	284	274	301	292	276	316	319	307	317	289	283	275	295	277	26
237	229	255	228	237	254	216	246	262	261	297	272	266	233	244	228	27
338	337	369	344	379	381	351	359	384	393	386	368	345	307	359	364	28
—	212	—	187	—	—	—	256	260	267	279	254	218	—	224	—	29
339	327	293	334	354	398	344	400	339	373	399	—	386	314	380	397	30
241	250	262	259	261	264	264	300	304	302	342	260	295	255	280	267	31
300	300	319	335	314	299	318	328	328	313	324	290	322	315	328	316	32
300	300	319	335	316	300	330	370	353	320	343	324	337	320	326	315	33
240	216	238	229	252	215	259	227	230	266	258	223	229	244	221	197	34
145	193	—	106	—	—	—	—	136	—	—	—	—	—	—	—	35
203	245	244	232	250	237	258	292	272	294	278	250	265	215	272	—	36
120	—	—	—	180	—	132	114	135	112	121	—	133	103	105	93	37
135	112	136	109	125	150	126	121	—	140	119	127	134	118	143	—	38
132	152	145	135	148	135	147	136	132	102	112	123	103	89	98	110	39
200	230	183	—	—	—	221	235	232	236	229	210	208	168	211	176	40
155	199	—	—	208	—	217	—	190	—	—	—	215	176	163	144	41
166	160	170	164	162	154	162	185	160	145	165	115	177	180	184	170	42
476	478	448	478	456	470	405	460	419	465	430	474	448	464	460	471	43
506	489	465	490	488	484	470	475	499	486	538	523	492	484	485	463	44
61	61	60	60	65	61	58	58	58	58	59	58	62	60	59	61	45
25	27	24	22	24	27	23	26	27	25	26	26	25	22	24	24	46
192	204	126	90	210	200	147	193	167	183	191	180	185	168	196	172	47
197	200	204	235	287	208	152	173	186	182	192	174	213	125	235	203	48
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	49
180	145	160	165	186	207	197	214	218	208	201	218	184	220	140	200	50
30	35	34	45	54	33	37	30	22	28	25	20	22	30	35	36	51
30	29	30	30	33	31	32	30	31	34	32	32	33	29	33	28	52
18	20	19	20	20	17	16	20	17	14	20	15	20	17	23	20	53
31	40	37	39	49	44	22	42	33	40	36	32	39	42	25	34	54
53	65	34	37	37	41	36	62	63	64	38	40	46	48	63	57	55
—	—	23	27	32	28	25	23	20	25	21	20	—	—	16	—	56
1600	1750	1665	1750	—	1900	1950	2250	2250	2450	2250	2200	1950	2050	2650	2350	57
1300	1450	1330	1450	1625	1565	1700	1900	1950	2150	1950	1900	1650	1750	2300	2100	58
1185	1350	1215	1200	1500	—	1600	1800	1850	1800	1800	1900	1550	1850	2200	—	59
1200	—	958	975	1150	975	—	965	1015	—	1000	1061	1000	960	1010	1000	60
700	—	474	470	480	495	547	505	535	516	520	489	520	530	540	521	61
981	1000	734	760	996	885	988	936	1010	946	940	875	940	950	883	962	62
905	1000	735	740	996	954	938	918	960	916	890	875	880	900	847	950	63

	Varuslag	Kvantitet	Vänersborg	Borås	Lidköping	Tidaholm	Karlstad	Filipstad	Arvika	Örebro	Västerås
1	Mjölk, oskummad	l	28	32	28	28	30	30	30	30	29
2	Smör: bords- (mejeri-)	kg	450	457	450	450	450	450	450	450	450
3	mat- (lands-)	»	448	456	—	440	440	—	450	440	—
4	Ost, helfet, småpipig, okryddad	»	—	—	—	—	370	—	—	—	360
5	Bordsmargarin, ej smörblandat	»	300	300	300	300	300	300	300	300	300
6	Ägg, svenska, färska	»	309	334	296	288	322	332	309	312	344
7	Potatis: gammal	»	20	17	13	15	16	17	20	15	19
8	»	100 kg	1595	1435	1100	1000	1233	1520	1500	1325	1720
9	färsk, svensk	kg	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gula ärter, svenska	»	88	84	82	87	88	81	85	78	89
11	Bruna bönor	»	161	133	160	159	160	131	160	185	178
12	Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	46	44	46	46	45	46	45	44	44
13	råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	33	33	33	33	32	32	32	31	32
14	rågsikt-, svenskt, märket 000	»	40	39	40	40	40	40	40	38	38
15	Gryn: havre-, ångpreparerade	»	65	63	68	65	64	63	62	63	60
16	ris-, burma, moulmein el. sv., prima	»	93	99	111	100	102	91	102	100	103
17	Makaroner, svenska, ideal	»	76	74	79	76	72	72	72	71	72
18	Rågbröd: hårt, grovt spisbröd	»	82	85	79	76	81	74	75	70	72
19	hårt, knäckebröd	»	94	99	96	91	100	92	95	83	94
20	sötlimpa eller siktbröd	»	96	96	96	84	86	80	78	79	76
21	grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	77	78	65	59	75	70	66	65	67
22	Vetebröd: skorpor, ordinära	»	193	178	175	140	204	170	170	174	163
23	mjukt matbröd, bakat med vatten	»	107	92	92	90	96	85	73	90	86
24	billigaste sort, » » mjölk	»	123	115	77	112	113	100	95	106	106
25	mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	154	154	154	116	145	140	118	139	143
26	Nötkött, färskt: stek	»	298	292	279	265	286	279	277	276	287
27	soppkött	»	245	255	181	212	240	242	242	233	222
28	Kalvkött, stek: gödkalv	»	338	370	372	363	400	364	360	369	389
29	spädkalv	»	217	219	186	—	205	—	221	—	—
30	Fårkött, färskt, stek	»	370	383	322	—	377	—	259	370	400
31	Malet nötkött (köttfärs)	»	268	262	260	248	264	261	253	269	289
32	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	339	320	319	319	324	316	330	316	321
33	salt, svenskt (sidfläsk)	»	340	320	329	319	320	—	330	315	320
34	Fläskkorv, ej delikatess-	»	260	251	210	208	224	222	236	234	236
35	Fisk, färsk: abborre	»	158	179	—	—	150	—	180	115	162
36	gädda	»	211	292	240	251	230	200	248	274	295
37	sill	»	152	147	128	131	136	107	128	138	154
38	strömming	»	138	123	138	117	127	120	128	120	116
39	torsk	»	194	122	144	157	146	134	145	140	156
40	rödspotta (spätta)	»	211	239	244	170	222	200	—	228	212
41	kolja	»	185	207	—	205	184	173	200	212	225
42	Salt sill	»	194	145	151	185	170	158	100	168	180
43	Kaffe, rostat: santosblandning	»	470	473	402	473	470	416	425	437	459
44	mest gångbara sort	»	505	519	463	501	519	453	423	472	465
45	Socker, bit-	»	61	60	61	61	62	62	62	60	60
46	Salt, matsalt	»	24	22	27	24	24	24	22	21	24
47	Äpplen, ät-	»	206	190	167	214	200	192	175	155	186
48	Apelsiner, medelstora	dussin	188	204	192	203	237	150	200	205	266
49	Bananer, prima	kg	—	—	—	—	—	—	—	—	—
50	Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	196	192	195	183	173	160	160	161	178
51	Vitkål, svensk	»	43	34	30	40	40	40	50	37	45
52	Pilsner, klass II, utan glas	1/3 l	35	32	30	30	33	30	30	29	28
53	Svagdricka	l	22	23	16	17	21	21	24	20	17
54	Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	35	30	26	35	34	37	27	33	26
55	Fotogen, Water White	l	38	35	60	51	37	37	32	64	64
56	Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	26	—	26	—	22	—	—	22	22
57	Björkved, osågad, hemkörd	»	1900	2050	1650	1700	1900	1525	1800	1825	1900
58	Barrved, » »	»	1600	1750	1350	1450	1600	1200	1500	1625	1600
59	Pannved, hemkörd	»	1500	1650	1350	1250	1500	—	1400	1425	1515
60	Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	1050	1100	1075	1070	965	1038	1100	1060	1000
61	hushålls- (fyrkol), prima, »	»	535	550	555	550	495	—	440	575	550
62	Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	742	1040	958	818	801	820	950	1040	950
63	c:a 40–60 el. 60–80 mm, »	»	752	1000	905	769	764	760	950	1022	926

Falun	Avesta	Ludvika	Mora	Gävle	Söderhamn	Sundsv.:staden	Sundsv.:sågv.-d.	Kramfors	Östersund	Umeå	Vilhelmina	Luleå	Gällivare o. Malmb.	Kiruna	Samtliga orter	
30	30	30	30	30	30	32	32	31	32	31	30	34	37	36	**30**	1
450	450	450	450	450	450	460	460	460	450	450	450	465	450	470	**451**	2
—	450	440	448	—	450	457	456	460	440	—	440	—	—	—	**445**	3
320	—	—	300	335	339	—	—	—	315	—	—	—	—	—	**337**	4
300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	**300**	5
361	352	328	346	342	349	356	350	342	342	355	322	348	342	351	**324**	6
18	18	16	14	15	15	17	15	15	18	14	—	21	21	20	**17**	7
1617	1650	1450	1200	1221	1200	1313	1130	—	1550	1200	1400	1883	—	—	**1371**	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
82	80	84	85	76	79	82	85	81	81	86	90	83	87	88	**85**	10
137	148	130	143	126	159	156	150	147	150	160	141	142	144	147	**153**	11
45	45	45	46	47	46	49	48	48	45	48	46	46	46	48	**45**	12
32	34	30	33	33	31	34	34	32	32	35	32	35	34	35	**32**	13
39	41	39	40	39	41	42	42	42	40	43	40	42	40	42	**40**	14
64	70	60	62	62	66	69	68	68	62	65	66	72	64	70	**65**	15
103	111	95	106	103	82	97	100	96	93	90	90	98	83	87	**90**	16
72	78	73	73	72	71	87	80	85	73	78	96	75	75	85	**78**	17
81	72	71	73	71	76	79	74	83	73	75	75	75	68	75	**78**	18
90	87	85	88	85	93	91	88	95	89	98	87	92	91	100	**95**	19
99	92	72	89	75	82	87	88	90	85	93	100	89	108	118	**88**	20
60	—	61	—	66	82	84	86	—	73	68	—	93	85	—	**66**	21
162	177	151	190	181	237	194	184	197	179	200	170	200	233	—	**177**	22
119	92	77	92	85	90	109	108	89	85	108	—	97	130	—	**95**	23
148	—	100	—	92	129	108	107	100	140	—	—	—	—	—	**112**	24
161	177	155	185	145	171	168	162	156	123	188	150	163	155	185	**150**	25
273	275	280	292	269	258	251	239	247	269	300	211	288	291	318	**283**	26
235	235	172	234	228	223	209	199	198	215	234	175	243	224	264	**236**	27
362	357	339	420	380	369	351	313	325	371	—	—	—	—	404	**367**	28
228	231	212	260	226	261	203	203	220	238	242	232	271	234	230	**233**	29
364	380	—	372	380	330	370	—	—	382	—	—	—	—	343	**367**	30
259	264	264	267	253	248	236	244	252	258	288	213	265	295	298	**269**	31
332	320	321	327	318	313	311	305	310	320	321	308	332	325	337	**320**	32
328	320	320	330	327	320	314	304	320	310	320	311	330	325	335	**324**	33
250	227	230	247	200	226	235	240	229	219	250	211	246	235	250	**236**	34
193	—	—	150	150	—	—	—	—	205	—	—	—	—	165	**164**	35
271	—	308	237	290	210	264	264	243	269	250	—	199	—	220	**259**	36
132	135	158	—	—	—	—	—	—	151	—	—	—	—	—	**132**	37
121	130	124	120	128	115	118	110	116	140	135	108	128	137	142	**124**	38
217	173	217	162	190	179	184	145	170	179	180	—	—	—	161	**152**	39
280	220	263	200	233	—	—	—	218	218	—	—	—	179	180	**221**	40
—	192	244	159	200	—	—	—	187	165	—	—	—	180	—	**198**	41
173	173	160	147	142	154	149	139	130	160	135	148	138	—	154	**158**	42
467	465	435	452	421	457	434	415	447	445	427	498	460	426	440	**454**	43
460	485	477	485	524	475	453	429	512	510	522	461	480	463	479	**486**	44
59	60	59	61	60	64	66	69	65	61	68	66	62	64	67	**61**	45
21	22	21	23	20	22	27	26	24	20	23	24	25	24	26	**24**	46
211	218	—	208	170	181	247	194	164	181	180	195	200	200	208	**184**	47
267	205	150	241	249	255	172	178	222	218	180	182	203	231	201	**206**	48
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	49
168	193	170	183	157	186	188	183	190	152	188	207	215	175	190	**184**	50
38	39	38	35	28	54	42	40	48	41	40	59	43	40	43	**38**	51
30	29	30	30	30	30	30	30	31	30	30	33	30	32	31	**31**	52
13	19	19	19	17	18	23	23	26	25	20	27	27	25	27	**21**	53
27	33	34	34	38	35	36	35	37	25	33	54	35	28	28	**34**	54
35	39	60	57	31	44	68	36	75	35	63	—	50	37	61	**48**	55
30	—	—	—	22	—	25	—	—	29	—	—	—	—	—	**24**	56
1600	1600	1550	1400	1800	1550	1600	1580	1400	1570	1500	1200	1500	1550	1700	**1835**	57
1435	1350	1250	1100	1500	1285	1350	1350	1100	1320	1300	950	1300	1350	1350	**1545**	58
—	1200	—	1000	1450	1125	1250	1250	1100	1150	1250	—	1250	1350	1250	**1460**	59
985	1048	1031	1050	975	1060	1100	1150	1090	1090	—	—	975	—	—	**1038**	60
—	528	511	570	455	520	500	535	525	575	470	—	515	—	—	**528**	61
709	858	798	906	770	837	745	809	658	930	696	—	736	—	—	**882**	62
689	798	796	854	772	837	726	798	648	873	696	—	790	—	—	**859**	63

Arbetsmarknaden.

Översikt utarbetad inom socialstyrelsen och statens arbetsmarknadskommission.

Arbetsmarknaden under mars 1941.

Utvecklingen på arbetsmarknaden under mars månad kännetecknades av en fortsatt säsonguppgång inom vissa arbetsområden, vilken dock icke gjort sig gällande inom de mest säsongbetonade verksamhetsgrenarna, nämligen byggnadsindustrin och dess materialindustrier, och vilken därför framträder betydligt svagare än under tidigare år. I övrigt dominerades sysselsättningsutvecklingen av de vid mitten av månaden företagna inkallelserna till militärtjänst; på grund därav uppstod en minskning av antalet sysselsatta, som dock till avsevärd del kompenserades av den säsongmässiga ökningen på vissa områden eller genom anställande av ersättningspersonal.

De statistiska serier, som belysa utvecklingen på arbetsmarknaden, visa som en följd av ovan antydda förhållanden någon minskning av såväl antalet sysselsatta som antalet arbetslösa.

Enligt socialstyrelsens sysselsättningsstatistik var antalet sysselsatta arbetare inom industri och angränsande verksamhetsgrenar omkring 1 % lägre i slutet av mars än i slutet av februari. Denna huvudsakligen med militärinkallelserna sammanhängande sysselsättningsminskning var tämligen genomgående för olika verksamhetsområden. Ett ökat antal sysselsatta redovisades dock inom vissa mera säsongbetonade verksamhetsområden.

Konjunktursiffran, som beräknas på grundval av de omdömen om arbetstillgången uppgiftslämnarna till sysselsättningsstatistiken avgiva, var i stort sett oförändrad eller 3·24 i mars mot 3·21 föregående månad.

Till arbetsmarknadskommissionen rapporterade uppgifter om anställande och entledigande av arbetskraft ge vid handen, att sysselsättningsminskningen genom militärinkallelserna, såsom ovan framhållits, delvis motvägts av det relativt betydande antalet nyanställningar under månaden.

Rapporterna från de offentliga arbetsförmedlingarna visa även, att så varit fallet. Antalet arbetssökande företedde sålunda under mars jämfört med föregående månad endast en obetydlig ökning med ej fullt 4 %, under det att antalet lediga platser ökade med 20 % och antalet tillsatta platser med 16 %. Arbetsförmedlingarna tillsatte inalles bortåt 50 000 platser mot 43 000 under föregående månad. Genomsnittliga antalet ansökningar på 100 lediga platser sjönk från 241 i februari till 208 i mars.

De senast tillgängliga uppgifterna om arbetslösheten inom fackförbunden,

som avse månadsskiftet februari/mars, uppvisade en arbetslöshet av 16·3 % bland medlemmarna inom samtliga redovisade förbund mot 17·2 % en månad tidigare. Som en följd av de under mars inträdda förändringarna på arbetsmarknaden torde en fortsatt nedgång vara att vänta under denna månad.

Antalet till arbetsmarknadskommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa, varom uppgifter föreligga intill utgången av mars månad, utgjorde vid denna tidpunkt 33 702, vilket innebär en minskning under månaden med 1 198 eller 3·4 %. I Göteborg minskades antalet hjälpsökande med omkring 800. Inom bl. a. Stockholms stad med förorter och Västernorrlands län, hade emellertid någon minskning av antalet hjälpsökande icke inträtt. I Stockholm gäller detta främst byggnadsarbetare och i Västernorrlands län pappersmasse- och stuveriarbetare.

En sammanfattande jämförelse med läget på arbetsmarknaden vid motsvarande tid under tidigare år utvisar en nedgång av antalet sysselsatta arbetare inom industri och angränsande verksamhetsområden med mer än 5 % sedan 1940 och med omkring 12 % sedan år 1939. Därtill kommer en ytterligare minskning av den totala sysselsättningsvolymen genom den större omfattning, i vilken korttidsarbete för närvarande tillämpas. Arbetslösheten bland medlemmarna inom fackförbunden var endast obetydligt högre än år 1940 men nära $1^1/_2$ gång så hög som 1939. Antalet hjälpsökande arbetslösa var mer än dubbelt så stort som år 1940 men endast inemot en fjärdedel större än år 1939.

Läget på arbetsmarknaden under mars månad framgår närmare av efterföljande översikt av förhållandena inom olika verksamhetsområden.

Vad jordbruket beträffar, förefanns som vanligt vid denna tid av året en ökad efterfrågan på arbetskraft i samband med vårflyttningarna. Särskilt efterfrågades mjölkningsvilliga drängar, som ej uppnått värnpliktsåldern; tillgången på dylik arbetskraft motsvarade ej efterfrågan, och ett stort antal platser stodo lediga vid månadens slut. I fråga om gifta jordbruksarbetare torde tillgången hittills i stort sett motsvarat efterfrågan.

Inom skogsbruket var efterfrågan på arbetskraft fortfarande stor, ehuru en viss minskning kunde märkas mot slutet av månaden, sedan en del drivningar avslutats. Inom de delar av landet, där tillgången på arbetskraft för skogsavverkningarna varit otillräcklig, har liksom tidigare arbetskraft överförts från andra verksamhetsområden. Efterfrågan på skogsarbetare var störst inom Värmlands och Kopparbergs län.

Inom de olika industrigrupperna syntes något ökade arbetstillfällen förefinnas i flertalet branscher.

Arbetstillgången vid gruvorna och inom mekaniska verkstadsindustrin var fortfarande god, och skeppsvarven redovisade även under mars månad en icke obetydlig ökning av sysselsättningen. Liksom tidigare gällde emellertid för metallindustrins del, att det i allmänhet var den specialutbildade arbetskraften, särskilt verktygsarbetare, maskinarbetare, elektromontörer och även bilmontörer, som efterfrågades; däremot synes bristen inom vissa andra yrkeskategorier

icke ha varit lika framträdande som tidigare, och överskott förefanns i fråga om mindre yrkeskunnig arbetskraft. Gjutare hade alltjämt mycket ojämn arbetstillgång.

I fråga om exportindustrierna visade sågverk, hyvlerier, trähusfabriker o. dyl. en begynnande säsonguppgång med ökade arbetstillfällen. Såväl vid pappersmassefabrikerna som vid pappersbruken förekommo däremot driftsinskränkningar under månaden. Vid glasbruken syntes läget vara i huvudsak oförändrat.

Inom de olika konsumtionsvaruindustrierna hade sysselsättningsförhållandena icke undergått några nämnvärda förändringar. Med avseende på livsmedelsindustrierna noterades en del nyanställningar av arbetare vid sockerraffinaderier samt vid choklad- och karamellfabriker; vid ett par tobaksfabriker fingo under månaden en del tidigare permitterade arbetare återgå i arbetet. Inom textilindustrin kunde företag med bomull och cellull som råmaterial i regel uppehålla driften i förutvarande omfattning, medan däremot yllefabrikerna företogo entlediganden till följd av råvarubristen. Inom beklädnadsbranschen förekommo nyanställningar inför vårsäsongen, särskilt efterfrågades sömmerskor för damkonfektion. Vid skofabrikerna voro sysselsättningsförhållandena fortfarande ogynnsamma till följd av råvarubrist.

Stenbrott och kalkbruk redovisade ökad sysselsättning, medan däremot cementfabrikerna och tegelbruken ännu icke visade några tecken till säsonguppgång. En del byggnadsföretag kommo i gång under månaden, varigenom något ökade arbetstillfällen bereddes för byggnadsgrovarbetare, ehuru i betydligt mindre omfattning än vid motsvarande tid föregående år. Antalet hjälpsökande inom byggnads- och anläggningsfacken ökades dock ytterligare något under månaden och utgjorde över 13 000.

Sjöfarten hindrades ännu i början av mars i flertalet hamnar av isförhållandena. Sedan blidare väderlek inträtt, har läget avsevärt förbättrats för såväl sjöfolket som hamn- och stuveriarbetare. Sjömanshusen redovisade sammanlagt 3 046 påmönstringar och 1 987 avmönstringar under mars mot 418 påmönstringar och 1 768 avmönstringar föregående månad; motsvarande siffror för mars 1940 voro 3 414 och 2 996.

Inom kontorsyrkena var arbetstillgången god för kvinnliga sökande, och brist rådde på yngre rutinerade stenografer. Även för manliga kontorister hade platstillgången förbättrats till följd av militärinkallelser. I fråga om affärspersonal synes en stor del av de på arbetsförmedlingarna anmälda sökandena endast önska platsombyte, och någon ökad arbetslöshet torde sålunda icke förefinnas på detta område. Hotell- och restaurangrörelsen gav särskilt mot slutet av månaden ökad sysselsättning åt kökspersonal, men den vanliga säsongförbättringen var mindre framträdande i år.

På det husliga arbetsområdet ökades efterfrågan på såväl kunniga hembiträden som tillfällig hemhjälp. Tillgången på arbetskraft brukar vid denna tid på året bli mindre, då en del söker sig över till restaurangfacken.

Statens arbetsmarknadskommissions verksamhet under mars 1941.

Arbetsförmedlingsverksamheten. Vid de offentliga arbetsförmedlingarna tillsattes under månaden 49 714 platser, varav 32 940 manliga och 16 774 kvinnliga. Förmedlingsverksamheten vid de olika arbetsförmedlingsanstalterna samt inom olika yrkesgrupper framgår av tab. 1—4 i tabellavdelningen.

Av de särskilda rapporter, som inkommit från arbetsförmedlingarna med redovisning av frivillig värnpliktstjänstgöring och luftbevakning, framgår att 3 027 manliga och 663 kvinnliga sökande anmälde sig under mars månad. Av dessa utplacerades under månaden 2 553 personer.

Till belysande av samarbetet mellan arbetsförmedlingsorganen inom skilda delar av landet må nämnas, att i samverkan mellan olika kontor och ombud under mars 2 642 platser tillsattes, av vilka 1 977 manliga och 665 kvinnliga. Genom denna interlokala förmedlingsverksamhet erhöllo 1 083 personer (809 män och 274 kvinnor) arbetsanställning i annat län än det, inom vilket ansökan om arbete ingivits.

Av länsarbetsnämnder anordnade skogshuggarkurser, för vilkas tillkomst redogörelse tidigare lämnats (Soc. Medd. 1941, sid. 183), pågingo under mars i flera län. Vid månadens utgång voro 26 kurser med sammanlagt 229 deltagare i gång.

Hjälpverksamheten för arbetslösa. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa uppgick vid mars månads utgång till 33 702, vilket i jämförelse med föregående månad innebär en minskning med 1 198, eller 3·4 %. Av hela antalet hjälpsökande voro 542 (1·6 %) kvinnor.

Under mars månad beviljades statsbidrag till ett flertal statliga och kommunala beredskapsarbeten. Av dessa må nämnas vägföretag i Södermanlands, Jönköpings, Göteborgs och Bohus samt Älvsborgs län, vattenledningsföretag i Stockholm, Uppsala, Jönköpings, Hallands, Älvsborgs, Värmlands, Västmanlands och Västernorrlands län, hamnarbeten i Göteborgs och Bohus och Jämtlands län samt husbyggnadsarbeten i Malmöhus län. Fr. o. m. den $^{1}/_{7}$ 1940 t. o. m. den $^{15}/_{4}$ 1941 har kommissionen beviljat statsbidrag till beredskapsarbeten, vilkas sammanlagda kostnader beräknas till cirka 53·5 milj. kronor.

Av hela antalet hjälpsökande vid mars månads utgång åtnjöto 25 775 (76·5 %) hjälp från stat och kommun. Av dessa hjälptes 22 736 (88·2 %) med statsmedel. En summarisk redogörelse för den av kommissionen bedrivna hjälpverksamheten under mars månad lämnas i det följande. Om icke annat anmärkts, avse sifferuppgifterna förhållandet vid månadens utgång. Närmare uppgifter om antalet hjälpta i olika hjälpformer och inom olika län samt en översikt av

hjälpverksamhetens omfattning under tiden februari 1940—mars 1941 lämnas i tab. 14 i tabellavdelningen.

Arbetslinjen. Arbeten för arbetslösa bedrevos under månaden dels i form av statliga och kommunala beredskapsarbeten, dels i form av statliga arkivarbeten och statskommunala reservarbeten. I statliga beredskapsarbeten sysselsattes vid 61 arbetsplatser i kommissionens regi 2 168 arbetslösa och vid 34 arbetsplatser i väg- och vattenbyggnadsstyrelsens regi 1 101 arbetslösa. Vid kommunala beredskapsarbeten sysselsattes 778 arbetslösa. Vid 62 arkivarbetsplatser sysselsattes 185 arbetslösa, tillhörande tekniska och merkantila yrken, och vid statskommunala reservarbeten 100 arbetslösa. Statskommunala reservarbeten bedrevos av 5 städer, 4 landskommuner och 1 vägdistrikt.

Förutom hänvisade arbetslösa sysselsattes vid beredskapsarbeten och statskommunala reservarbeten 466 specialarbetare, vilka icke voro anmälda som hjälpsökande och sålunda icke ingå i arbetslöshetskommittéernas månadsrapporter.

Understödslinjen. Dagunderstöd utgick i 31 städer och 50 landskommuner till sammanlagt 17 369 arbetslösa (utom kursdeltagare), av vilka 12 369 (71·2 %) voro försörjningspliktiga. Av samtliga dagunderstödda voro 13 914 (80·1 %) hemmahörande i städerna. För mars månad hade av understödskommunerna 21 städer och 19 landskommuner även beviljats tillstånd att bedriva hyreshjälpverksamhet med bidrag av statsmedel.

Understöd till kursdeltagare, frivillig arbetstjänst (utbildningshjälp). Kursverksamhet för arbetslösa bedrevs under månaden i form av beredskapskurser, för vilka redogörelse lämnas i det följande. Av eleverna voro 974 anmälda som hjälpsökande och åtnjöto dagunderstöd eller bidrag till inackorderingskostnaderna. Frivillig arbetstjänst, avseende teoretisk och praktisk yrkesutbildning, bedrevs under månaden vid Vännäs yrkesskola. Antalet arbetselever uppgick till 61.

Utbildningsverksamheten. Vid månadens utgång pågingo 93 beredskapskurser för omskolning och utbildning av tempoarbetare för verkstadsindustrin. Hela antalet elever fördelade på olika yrkesavdelningar framgår av följande sammanställning.

Avdelningar för	Antal avdelningar	Antal elever
mekaniker	57	825
finmekaniker	5	71
verktygsskötare	1	7
elektromekaniker	1	11
smeder	4	74
svetsare	25	334
Summa	93	1 322

Under mars månad påbörjades en gas- och bågsvetsningskurs, anordnad av Arvika stads arbetslöshetskommitté, samt en mekaniker- och en gas- och bågsvetsningskurs, anordnade av Halmstads stads anstalter för yrkesundervisning.

Värnpliktslåneverksamheten. Omfattningen av *värnpliktslånenämndernas* verksamhet t. o. m. utgången av mars månad framgår av följande sammanställning.

	Antal		Gällande kr.
Helt eller delvis bifallna låneansökningar	5 909	bifallet belopp	4 170 335
		avslaget belopp	5 491 165
Avslagna låneansökningar	11 101		16 831 576
Ej slutbehandlade »	126		208 620
Summa inkomna »	17 136		26 701 696

Hela antalet till *kommissionen* t. o. m. den 31 mars 1941 inkomna värnpliktslåneärenden uppgick till 3 504. Av dessa hade kommissionen före månadens utgång avgjort 3 489, varav 571 avsågo av värnpliktslånenämnder underställda beslut och 2 918 av lånesökande ingivna besvär. I fråga om underställda beslut hade kommissionen i 34 fall upphävt värnpliktslånenämndernas beslut om lån och i några fall minskat de beviljade lånebeloppen. I anledning av anförda besvär beviljades ytterligare 210 lån.

Meddelanden från statens arbetsmarknadskommission.

Angående behörighet för personer, som åtnjuta daghjälp från erkänd arbetslöshetskassa, att hänvisas till beredskapsarbete. Enligt 44 § i gällande hjälpkungörelse (nr 434/1934) må dagunderstöd icke utgivas till arbetslös för tid, under vilken han åtnjuter daghjälp från erkänd arbetslöshetskassa. Då tvekan rått huruvida daghjälpt person skall kunna hänvisas till beredskapsarbete har kommissionen i cirkulärskrivelse meddelat arbetslöshetskommittéerna, att intet hinder möter för sådan hänvisning, om vederbörande är anmäld som hjälpsökande hos arbetslöshetskommitté och efter behovsprövning befinnes vara i behov av hjälp.

Angående uppskov för gengasutbildade verkmästare m. fl. Genom generalorder den $^{8}/_{10}$ och $^{30}/_{12}$ 1940 utfärdades föreskrifter angående beviljande av uppskov med inryckning till militärtjänstgöring för vissa gengasutbildade verkmästare och bilmontörer m. fl. På framställning av arbetsmarknadskommissionen har genom generalorder den 26 mars 1941 giltighetstiden för dessa föreskrifter förlängts t. o. m. maj månad 1941, dock endast i vad rör värnpliktiga från Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Bestämmelserna skola icke gälla sådana värnpliktiga, vilka ännu icke fullgjort dem åliggande första tjänstgöring.

Att välja yrke. För att tillgodose kravet på vederhäftig upplysningslitteratur rörande yrkesvägledningen har arbetsmarknadskommissionen i samarbete med Stockholms folkskoledirektion låtit utarbeta en broschyr (Albert Bergh

och Einar Neymark: Att välja yrke). Denna broschyr, som är rik på illustrationer och belysande praktiska exempel, avser närmast att väcka den avgående manliga folkskoleungdomen till ansvarsmedvetande och en smula yrkesorienterande självverksamhet inför yrkesvalet samt att tjäna till ledning vid såväl den allmänna yrkesvalsdiskussionen i skolan som den mera individuella diskussion, som måste fortsättas och fullföljas, då arbetsförmedlingen träder i personlig kontakt med den unge och med vederbörande målsman.

För att boken i fråga skall bli ordentligt genomgången och begrundad, fordras skolans och lärarnas intresserade medverkan. Denna medverkan har också beredvilligt utlovats från flera håll. I enlighet härmed kommer skriften att distribueras till samtliga skolor i riket, och inom de distrikt, där den kan anses ha speciell betydelse, kommer den dessutom att gratis utdelas i folkskolans avgångsklasser.

Omskolning av arbetskraft för verkstadsindustrin. För att sprida kännedom om de sedan maj månad 1940 anordnade beredskapskurserna för omskolning och utbildning av tempoarbetare för verkstadsindustrin har kommissionen låtit utarbeta en broschyr (Omskolning av arbetskraft för verkstadsindustrin). Broschyren, som innehåller en redogörelse för verksamhetens organisation och omfattning, undervisningsplaner m. m., kommer att utdelas till arbetsförmedlingar, arbetslöshetskommittéer, större arbetsgivare, ett flertal myndigheter m. fl.

Lönesumman inom industri och handel m. m. under första kvartalet 1941.

För den mellersta av varje kvartals tre månader efterfrågas på socialstyrelsens rapportkort angående ställningen på arbetsmarknaden, utom antalet sysselsatta arbetare och övriga sysselsatta, den till arbetare utbetalda lönesumman vid sista avlöningstillfället i månaden och lönesumman för hela månaden till övrig personal. På grundval av sådana uppgifter för februari och november 1940 samt februari 1941 ha i tabellen å sid. 426 indextal beräknats, vilka visa lönesummans förändringar från fjärde kvartalet 1940 till första kvartalet 1941 och från första kvartalet 1940 till första kvartalet 1941. För att möjliggöra jämförelser mellan sysselsättningsvolym och lönesumma ha i tabellen därjämte anförts indextal över antalet sysselsatta arbetare och övriga sysselsatta.

Indextalen för samtliga näringsgrenar sammanslagna visa från slutet av november 1940 till slutet av februari 1941 en minskning av antalet sysselsatta arbetare med 5·7 % och av den utbetalda lönesumman med 4·4 %. För enbart den egentliga industrin utgjorde minskningen 4·3 och 3·0 %. Det bör i detta

sammanhang framhållas, att en säsongmässig minskning av arbetarantal och lönesumma visserligen alltid brukar förekomma vid denna tid på året, men att nedgången i sysselsättning och lönesumma mellan fjärde kvartalet 1940 och första kvartalet 1941 var betydligt starkare än vad som varit vanligt de senaste åren före krigsutbrottet hösten 1939. Från fjärde kvartalet 1940 till första kvartalet 1941 visa indextalen en förskjutning i förhållandet mellan lönesumma och antal sysselsatta på något mer än 1 %. Denna förskjutning är väsentligen en verkan av den lönehöjning enligt det s. k. ramavtalets bestämmelser, som vid månadsskiftet januari/februari ägde rum till följd av levnadskostnadstalets ökning. För huvudparten av de arbetstagare, som materialet omfattar, torde nämligen indexlönereglering enligt ramavtalets bestämmelser gälla. Enligt dessa bestämmelser höjdes lönerna i februari med 2·4 % av 1938 års löner. Att löneökningen endast medfört en förskjutning mellan arbetarantal och lönesumma inom hela materialet på föga mer än 1 % torde dels bero på att antalet män minskat något starkare än antalet kvinnor och dels på en förkortning av arbetstiden. Av grupper, vilkas indextal påverkats av en förskjutning från manlig till kvinnlig arbetskraft, kunna nämnas porslins-, kakel- och lergodsfabriker, pappersbruk, bomullsindustri och annan textilindustri. Lönesumman hade sjunkit starkare än arbetarantalet för järn-, stål- och kopparverk, järn- och stålmanufaktur, torvindustri, tegelbruk, träindustri, kvarnar, sockerbruk, choklad- och karamellfabriker, slakterier och konservfabriker, jute- och linneindustri, tändsticksfabriker, kommunala verk och byggnadsarbeten samt samfärdsel. Förhållandet tyder på att arbetstiden inom dessa grupper var kortare i slutet av februari 1941 än tre månader tidigare. Det är att märka, att arbetstidens förkortning inom de flesta av dessa grupper (t. ex. torvindustri, tegelbruk, träindustri, sockerbruk) är säsongmässigt betingad. För grupperna elektriska verkstäder, grafisk industri, tobaksfabriker, bomullsindustri och trikåfabriker tyda indextalen däremot på ökad arbetstid. Beträffande den övriga personalen sjönk antalet sysselsatta personer från slutet av november 1940 till slutet av februari 1941 med 1·1 % samtidigt som den utbetalda lönesumman steg med 3·7 %.

Enligt indextalen i tabellens senare avdelning var för hela materialet antalet sysselsatta arbetare i slutet av februari 1941 3·8 % mindre än vid motsvarande tidpunkt i fjol. Den utbetalda lönesumman var däremot 5·6 % större. För enbart den egentliga industrin hade arbetarantalet minskat med 4·4 % men lönesumman ökat med 5·3 %. Förskjutningen på 9 à 10 % är huvudsakligen resultatet av lönehöjningarna enligt index i maj och augusti 1940 samt februari 1941. Sammanlagt ha dessa lönehöjningar medfört en ökning av lönerna i slutet av februari 1941 i jämförelse med 1938 års löner med 8 à 9 %. I förhållandet mellan lönesumma och antal sysselsatta framträda inom de särskilda grupperna vissa olikheter, vilka huvudsakligen återspegla förändringar i arbetstidens längd. I en del fall torde även i någon mån ha inverkat en förskjutning från manlig till kvinnlig arbetskraft. Siffrorna för gruvor, skeppsvarv och elektriska verkstäder skulle sålunda tyda på ökat övertidsarbete och siffrorna för stenbrott och stenhuggerier, cementfabriker och kalkbruk, glasbruk, socker-

Näringsgrenar	7 786 företag med uppgifter för såväl 4:e kv. 1940 som 1:a kv. 1941					7 649 företag med uppgifter för såväl 1:a kv. 1940 som 1:a kv. 1941				
	Febr. 1941	Indextal för febr. 1941 (nov. 1940 = 100)				Febr. 1941	Indextal för febr. 1941 (febr. 1940 = 100)			
		Arbetare		Övriga			Arbetare		Övriga	
	Arbetare	Antal	Lönesumma	Antal	Lönesumma	Arbetare	Antal	Lönesumma	Antal	Lönesumma
Malmbrytning o. metallind.	**142 130**	**98·7**	**99·8**	**102·0**	**106·2**	**137 639**	**102·8**	**113·8**	**103·4**	**110·9**
Gruvor o. anrikningsverk	6 607	101·8	103·6	107·5	103·0	6 761	112·3	125·0	110·5	117·9
Järn-, stål- o. kopparverk	19 822	96·7	89·9	99·2	103·9	18 814	98·6	103·1	103·0	110·1
Järn- o. stålmanufaktur .	18 976	99·7	98·0	101·1	105·1	17 679	96·9	104·8	99·0	110·7
Mekaniska verkstäder . .	61 534	98·6	101·1	103·5	107·3	59 172	105·6	117·5	105·5	112·5
Skeppsvarv	11 839	102·7	106·4	100·7	104·8	15 035	111·0	124·0	103·8	108·4
Elektriska verkstäder . .	17 012	96·9	102·4	100·4	106·3	13 249	101·6	114·3	102·7	110·7
Annan metallindustri . .	6 340	97·1	97·6	100·9	104·7	6 929	88·0	98·3	91·6	99·9
Jord- o. stenindustri . . .	**13 967**	**88·1**	**89·3**	**98·3**	**111·6**	**13 521**	**87·8**	**97·0**	**91·7**	**96·8**
Kolgruvor	909	96·9	99·6	·	·	909	114·3	120·5	·	·
Torvindustri	390	72·5	66·8	·	·	371	94·6	100·4	·	·
Stenbrott o. stenhuggerier	1 786	75·9	78·7	99·5	106·7	1 750	91·6	103·7	88·3	99·3
Cementfabriker, kalkbruk	2 714	86·4	88·7	96·9	101·0	2 664	79·6	92·5	85·3	92·9
Tegelbruk	1 377	77·1	74·6	96·5	96·7	1 328	76·1	78·7	87·0	87·9
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	3 792	103·7	104·4	97·8	100·4	3 792	90·8	96·0	96·4	94·9
Glasbruk	2 999	87·4	88·2	101·6	98·4	2 707	89·0	102·8	100·5	114·8
Träindustri	**20 282**	**83·6**	**79·7**	**100·8**	**100·3**	**21 495**	**89·4**	**99·9**	**98·0**	**103·3**
Sågverk o. hyvlerier . .	9 071	78·7	73·9	98·1	100·1	9 863	89·6	99·9	97·6	105·5
Snickeri- o. möbelfabriker	9 761	87·6	84·5	101·9	99·2	10 232	89·7	100·6	98·7	101·1
Annan trävaruindustri . .	1 450	91·8	85·5	106·0	107·8	1 400	86·1	94·8	94·4	107·4
Pappers- o. grafisk ind. .	**32 257**	**98·9**	**104·0**	**101·1**	**104·4**	**33 658**	**84·7**	**90·0**	**96·6**	**105·2**
Pappersmassefabriker . .	9 320	91·8	95·7	103·2	108·8	10 823	75·9	77·0	94·7	107·7
Pappersbruk o. pappfabr. .	10 712	106·7	110·9	100·6	106·1	10 538	84·5	86·4	96·8	105·3
Annan pappersindustri .	3 900	96·6	101·1	100·0	98·2	4 240	94·0	106·8	95·1	100·6
Grafisk industri	8 325	99·1	107·5	100·8	103·2	8 057	94·6	108·4	97·5	104·7
Livsmedelsindustri . . .	**25 563**	**84·4**	**82·9**	**96·1**	**99·2**	**25 129**	**99·4**	**109·7**	**102·7**	**112·6**
Kvarnar	1 396	95·4	92·3	98·7	100·8	1 427	104·0	108·8	106·1	108·7
Bagerier	4 241	100·8	102·8	102·9	104·3	4 171	99·8	111·7	119·8	130·2
Råsockerbruk o. raffinad. .	3 177	49·5	44·9	63·5	75·5	3 232	96·1	112·4	97·4	104·8
Choklad- o. karamellfabr.	4 247	98·0	96·9	101·1	104·4	4 531	115·5	118·2	102·6	112·2
Bryggerier o. läskedrycksf.	4 643	93·8	97·4	100·5	104·2	4 810	92·4	103·9	95·0	110·2
Tobaksfabriker	1 530	79·2	89·0	103·7	104·5	1 530	77·0	90·3	97·5	109·4
Slakterier o. konservfabr.	3 633	86·2	85·7	99·8	106·7	3 160	110·5	124·9	104·1	116·2
Annan livsmedelsindustri	2 696	96·9	95·9	95·4	98·0	2 268	95·1	105·0	98·1	112·8
Textil- o. beklädnadsind. .	**61 613**	**99·7**	**102·7**	**100·9**	**103·4**	**60 492**	**93·2**	**100·4**	**98·3**	**107·1**
Bomullsindustri	14 797	99·5	104·6	101·2	104·9	14 376	95·9	100·2	98·3	107·8
Jute- och linneindustri .	2 760	97·3	94·9	98·8	94·4	2 763	95·4	94·7	99·4	112·6
Ylleindustri	10 871	99·7	101·1	100·7	100·0	10 687	95·3	99·7	102·4	110·0
Trikåfabriker	8 016	100·3	105·6	102·0	105·3	8 068	86·4	91·7	98·1	106·2
Skrädderier o. sömnadsfabr.	18 786	98·2	100·0	100·2	103·1	18 471	92·4	105·2	95·4	103·6
Annan hithörande industri	6 383	105·2	109·6	102·0	106·2	6 127	94·0	103·3	101·7	111·0
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	**20 952**	**97·3**	**96·8**	**98·4**	**100·2**	**21 192**	**94·5**	**99·7**	**93·0**	**110·6**
Garverier	2 447	98·7	101·0	100·4	107·7	2 438	97·9	108·0	96·9	111·0
Skofabriker	8 675	98·5	98·2	97·5	103·0	8 762	92·7	92·9	83·2	110·2
Gummivarufabriker . . .	5 721	100·0	99·9	98·2	94·2	6 209	95·8	102·2	99·4	108·4
Annan hithörande industri	4 109	90·8	87·9	99·2	102·1	3 783	94·6	106·5	98·3	114·7
Kemisk-teknisk industri .	**10 950**	**90·8**	**91·0**	**101·5**	**101·6**	**9 908**	**80·8**	**89·3**	**99·6**	**107·0**
Färg-, olje- o. parfymfabr.	2 334	86·2	88·3	100·5	102·8	2 134	73·7	82·9	94·4	104·0
Sprängämnesfabriker . .	2 154	73·2	77·3	101·2	90·9	1 928	92·3	93·8	111·4	94·3
Tändsticksfabriker . . .	1 485	102·4	99·7	98·2	104·4	1 485	45·8	48·8	97·3	115·2
Annan kemisk-tekn. ind. .	4 977	100·4	101·0	103·2	102·3	4 361	107·9	120·1	104·3	111·3
Samtliga industrigrupper	**327 714**	**95·7**	**97·0**	**100·6**	**104·2**	**323 034**	**95·6**	**105·3**	**100·4**	**108·9**
Byggnadsverksamhet . .	9 674	79·3	86·6	98·7	101·3	9 379	71·7	81·0	95·4	98·4
Statl. verk o. byggnadsarb.	29 113	90·7	92·8	98·8	105·5	28 652	114·3	124·8	107·2	116·9
Komm. verk o. byggn.-arb.	16 563	96·8	94·4	100·7	104·8	15 850	101·0	99·1	101·2	109·8
Handel o. varulager . . .	7 037	93·2	97·8	94·3	100·6	6 823	92·1	103·4	97·8	106·7
Samfärdsel	4 133	63·3	61·5	94·3	95·6	3 958	101·2	112·9	96·6	108·9
Banker	—	—	—	100·3	107·1	—	—	—	101·6	108·4
Försäkringsföretag . . .	—	—	—	100·9	102·7	—	—	—	100·4	103·8
Samtliga näringsgrenar	**394 234**	**94·3**	**95·6**	**98·9**	**103·7**	**387 696**	**96·2**	**105·6**	**100·2**	**108·7**

bruk, tobaksfabriker, slakterier och konservfabriker, skrädderier och sömnadsfabriker samt annan kemisk-teknisk industri på något mindre arbetstidsförkortning i februari 1941 än vid motsvarande tid förra året. Inom grupperna annan pappersindustri, grafisk industri och annan läder-, hår- och gummivaruindustri ha utom indextilläggen även nya avtal medfört höjda löner. Differensen mellan gruppernas indextal för arbetarantal och lönesumma torde förklaras av dessa löneförhöjningar. Korttidsarbetets verkan på lönesumman framträder hos grupperna tegelbruk, porslins-, kakel- och lergodsfabriker, massafabriker, pappersbruk, vissa delar av textilindustrin, skofabriker och tändsticksfabriker.

Förändringarna i den till arbetarna utbetalda lönesumman alltsedan första kvartalet 1935 framgå av nedanstående indextal, vilka beräknats med första kvartalet 1935 som fast basperiod (den första period, för vilken här ifrågavarande uppgifter finnas). Indextalen ha uträknats på grundval av samma slags indextal, som i tabellen beräknats för lönesumman under februari 1941 i jämförelse med lönesumman under november 1940[1].

År	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.
1935	100·0	104·4	110·9	111·7
1936	107·1	113·2	119·5	120·1
1937	117·8	130·6	131·4	130·5
1938	126·5	127·8	132·0	132·7
1939	131·0	139·5	140·6	143·1
1940	133·2	135·1	140·6	148·8
1941	142·3	—	—	—

Den utbetalda lönesumman steg mycket starkt under åren 1935—1939. Om man bortser från en regelbundet återkommande sänkning mellan sista kvartalet varje år och första kvartalet närmast påföljande år, visar sifferserien på ett undantag när (senare delen av år 1937) en ständig tillväxt från kvartal till kvartal. I förhållande till denna de senaste årens utveckling av lönesumman beteckna siffrorna för första och andra kvartalen 1940 en påtaglig brytning. Lönesummans minskning från sista kvartalet 1939 till första kvartalet 1940 var avsevärt starkare än säsongnormalt. Den ökning av lönesumman, som sedan följde under år 1940 berodde till stor del på lönehöjningarna enligt levnadskostnadsindex. Mellan fjärde kvartalet 1940 och första kvartalet 1941 sjönk lönesumman starkare än normalt trots lönehöjningen enligt levnadskostnadsindex.

[1] Jfr Soc. Medd., årg. 1941, sid. 190, not 1.

Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden.

A. Arbetsförmedlingsverksamheten.

Tab. 1. Översikt av verksamheten vid de olika arbetsförmedlingsanstalterna under mars 1941.

Arbetsförmedlingsanstalter	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			Ansökningar per 100 led. pl.
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
Stockholms stad	15 222	8 258	7 902	7 113	5 229	3 784	22 335	13 487	11 686	166
Stockholms län	4 322	1 276	867	1 031	1 305	738	5 353	2 581	1 605	207
Uppsala län	1 836	785	445	708	491	283	2 544	1 276	728	199
Södermanlands län	2 561	844	557	752	419	277	3 313	1 263	834	262
Östergötlands län	2 303	1 660	908	1 149	851	552	3 452	2 511	1 460	137
Norrköping	2 407	944	826	534	249	147	2 941	1 193	973	247
Jönköpings län	2 118	889	596	1 040	597	333	3 158	1 486	929	213
Kronobergs län	1 384	619	486	297	310	169	1 681	929	655	181
Norra Kalmar län	1 104	383	298	145	117	75	1 249	500	373	250
Södra Kalmar län	2 176	692	571	684	492	321	2 860	1 184	892	242
Gotlands län	416	168	113	159	145	74	575	313	187	184
Blekinge län	2 442	956	763	986	661	428	3 428	1 617	1 191	212
Kristianstads län	2 333	1 386	847	1 043	865	469	3 376	2 251	1 316	150
Malmöh. l.: Malmö	6 324	1 776	1 694	2 829	1 367	1 195	9 153	3 143	2 889	291
Hälsingborg	2 091	442	380	593	266	219	2 684	708	599	379
Länet i övrigt	4 275	2 022	1 706	1 388	798	565	5 663	2 820	2 271	201
Hallands län	1 563	555	384	973	356	240	2 536	911	624	278
Göteborgs stad	12 660	3 763	3 612	4 005	1 770	1 477	16 665	5 533	5 089	301
Götcb. o. Boh. län	4 322	924	846	638	382	269	4 960	1 306	1 115	380
Älvsborgs län	3 112	1 299	1 063	1 893	962	710	5 005	2 261	1 773	221
Skaraborgs län	1 715	1 368	829	717	670	423	2 432	2 038	1 252	119
Värmlands län	1 876	1 504	760	775	757	459	2 651	2 261	1 219	117
Örebro län	3 348	1 654	1 163	2 451	1 010	737	5 799	2 664	1 900	218
Västmanlands län	1 414	747	431	690	642	367	2 104	1 389	798	151
Kopparbergs län	1 308	967	742	814	694	424	2 122	1 661	1 166	128
Gävleborgs län	2 931	1 018	873	892	482	291	3 823	1 500	1 164	255
Västernorrlands län	7 057	1 018	936	923	646	458	7 980	1 664	1 394	480
Jämtlands län	1 534	1 367	867	810	883	620	2 344	2 250	1 487	104
Västerbottens län	1 462	674	509	553	453	274	2 015	1 127	783	179
Norrbottens län	2 041	1 279	966	501	533	396	2 542	1 812	1 362	140
Summa mars 1941	**99 657**	**41 237**	**32 940**	**37 086**	**24 402**	**16 774**	**136 743**	**65 639**	**49 714**	**208**
» febr. 1941	97 641	36 099	29 480	34 253	18 565	13 393	131 894	54 664	42 873	241
» mars 1940	65 477	39 397	29 665	24 564	23 187	14 000	90 041	62 584	43 665	144
» » 1939	68 770	23 586	17 535	23 825	28 282	15 920	92 595	51 868	33 455	179
» » 1938	60 462	21 271	14 308	22 854	24 548	13 002	83 316	45 819	27 310	182

I samverkan mellan olika kontor och ombud tillsattes under månaden 2 642 platser, varav 1 977 manliga och 665 kvinnliga. Av dessa *interlokala förmedlingar* gällde 1 083 (809 manliga och 274 kvinnliga) platser samverkan mellan arbetsförmedlingar inom olika län.

Tab. 2. Översikt av verksamheten inom olika yrkesgrupper under mars 1941.

Yrkesgrupper	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Jordbruk o. skogshush.	8 683	12 706	6 060	1 041	1 473	406	9 344	9 724	14 179	6 466
Jordbruk	6 400	7 360	3 084	1 041	1 473	406	7 108	7 441	8 833	3 490
Skogshushållning . .	2 283	5 346	2 976	—	—	—	2 236	2 283	5 346	2 976
Industri o. hantverk .	59 111	8 088	7 346	10 258	2 046	1 628	66 896	69 369	10 134	8 974
Malmbrytning . . .	182	104	79	—	—	—	182	182	104	79
Metall- o. maskinind.	7 247	2 026	1 544	260	98	74	7 285	7 507	2 124	1 618
Jord- och stenind. .	4 589	668	623	50	79	51	4 571	4 639	747	674
Trävaruindustri . .	7 032	811	768	57	5	4	6 939	7 089	816	772
Pappers- o. graf. ind.	2 729	56	33	203	122	101	2 884	2 932	178	134
Livsmedelsindustri .	2 526	497	455	1 358	382	303	3 606	3 884	879	758
Textil- o. bekl.-ind.	2 131	414	385	6 011	1 152	910	7 995	8 142	1 566	1 295
Läder- o. gummiind.	2 565	132	117	1 703	91	70	4 201	4 268	223	187
Kemisk-teknisk ind.	538	86	81	606	114	112	1 076	1 144	200	193
Byggnadsverksamh. .	29 225	3 189	3 161	10	3	3	27 818	29 235	3 192	3 164
Kraft- o. värmeprod.	347	105	100	—	—	—	339	347	105	100
Sjöfart och fiske . .	7 581	2 341	2 307	244	38	37	7 629	7 825	2 379	2 344
Handel o. samfärdsel	15 090	8 053	7 222	9 732	6 216	4 822	22 636	24 822	14 269	12 044
Kontorsarbete . . .	1 110	309	217	1 223	494	407	2 281	2 333	803	624
Affärs- o. lagerarb. .	3 600	819	758	1 883	562	426	5 171	5 483	1 381	1 184
Landtransport . . .	7 710	3 475	2 884	308	413	261	7 103	8 018	3 888	3 145
Hotell- o. rest.-rör. .	868	414	386	3 497	2 722	2 107	3 697	4 365	3 136	2 493
Litter. o. konstn. arb.	313	39	37	56	14	14	357	369	53	51
Förvaltn. o. underv. .	1 134	2 810	2 772	1 111	923	865	2 199	2 245	3 733	3 637
Sjukvård o. hygien .	355	187	168	1 654	1 088	742	1 828	2 009	1 275	910
Husligt arbete . . .	139	66	50	14 276	14 611	9 864	10 840	14 415	14 677	9 914
Diversearbete	7 853	9 983	9 955	59	18	17	7 008	7 912	10 001	9 972
Ungdom ut. särsk. utb.	1 200	—	—	1 476	—	—	2 604	2 676	—	—
Summa	**99 657**	**41 237**	**32 940**	**37 086**	**24 402**	**16 774**	**126 957**	**136743**	**65 639**	**49 714**
Därav under 18 år	3 341	2 646	1 710	4 232	2 502	1 824	7 346	7 573	5 148	3 534

Tab. 3. Förhållandet mellan tillgång och efterfrågan å arbetskraft under februari och mars 1941 samt under mars 1940.

Huvudgrupper	Ansökningar på 100 lediga platser									Tillsatta platser på 100 lediga mars 1941		
	Manliga			Kvinnliga			Tillsammans					
	Mars 1941	Febr. 1941	Mars 1940	Mars 1941	Febr. 1941	Mars 1940	Mars 1941	Febr. 1941	Mars 1940	Män	Kv.	Tills.
Jordbruk o. skogshush.	68	68	57	71	90	61	69	69	58	48	28	46
Jordbruk	87	127	80	71	90	61	84	120	77	42	28	40
Skogshushållning . .	43	36	39	.	.	.	43	36	39	56	.	56
Industri o. hantverk .	731	1 068	604	501	630	272	685	972	536	91	80	89
Sjöfart och fiske . .	324	973	210	.	.	.	329	973	213	99	.	99
Handel o. samfärdsel	187	252	207	157	203	124	174	231	162	90	78	84
Husligt arbete . . .	.	.	.	98	112	79	98	112	79	.	68	68
Diversearbete	79	64	56	.	.	.	79	64	56	100	.	100
Summa	**242**	**270**	**166**	**152**	**185**	**106**	**208**	**241**	**144**	**80**	**69**	**76**
Därav under 18 år	126	165	127	169	206	134	147	186	131	65	73	69

Tab. 4. Verksamheten inom olika yrkesgrupper vid de

A = ansökningar L = lediga

	Arbetsförmedlings-anstalter	Jordbruk			Skogshushållning			Malmbrytning, metall- o. maskin-industri			Trävaruindustri, pappers- o. grafisk industri		
		A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T
1	*Manliga avdeln.* . .	**6 400**	**7 360**	**3 084**	**2 283**	**5 346**	**2 976**	**7 429**	**2 130**	**1 623**	**9 761**	**867**	**801**
2	Stockholms stad . . .	139	2	2	1	—	—	1 472	365	262	452	47	36
3	Stockholms län	736	592	258	78	212	167	350	51	46	298	23	23
4	Uppsala län	280	399	159	32	121	72	133	36	23	121	10	7
5	Södermanlands län . .	264	392	174	27	60	41	425	111	80	250	25	25
6	Östergötlands län . . .	579	817	295	37	171	99	400	212	135	167	46	39
7	Norrköping	181	127	61	13	58	39	101	44	36	156	18	18
8	Jönköpings län	138	350	115	21	101	84	111	81	66	859	107	101
9	Kronobergs län	102	168	75	82	134	109	161	22	18	253	60	55
10	Kalmar län	193	232	90	49	114	92	327	95	70	577	151	144
11	Gotlands län	39	56	20	7	10	5	19	9	9	4	—	—
12	Blekinge län	109	183	60	15	35	26	219	51	36	56	11	9
13	Kristianstads län . . .	480	655	230	34	136	76	139	42	28	178	42	40
14	Malmöhus l.: Malmö .	173	65	43	—	5	5	422	133	122	141	5	4
15	Hälsingborg	81	45	24	—	—	—	152	18	12	71	1	—
16	Länet i övrigt . . .	777	695	422	16	16	16	187	61	55	80	9	7
17	Hallands län	131	216	61	8	65	59	76	41	40	128	3	3
18	Göteborgs stad	175	56	47	6	8	3	825	113	105	849	25	19
19	Göteborgs o. Bohus län .	132	120	64	7	27	26	138	30	29	180	31	30
20	Älvsborgs län	133	200	82	47	158	111	199	87	68	191	64	57
21	Skaraborgs län	370	728	269	30	138	106	103	57	41	134	30	28
22	Värmlands län	127	219	87	57	757	166	210	28	21	384	12	11
23	Örebro län	242	369	144	75	322	108	239	78	61	148	26	24
24	Västmanlands län . .	214	357	130	20	78	43	323	91	60	109	14	14
25	Kopparbergs län . . .	63	61	27	109	400	255	132	122	102	331	10	10
26	Gävleborgs län	145	36	25	199	303	187	182	26	22	530	16	16
27	Västernorrlands län . .	141	50	41	514	299	252	156	32	18	2 500	38	38
28	Jämtlands län	73	98	29	421	795	391	63	33	28	72	13	13
29	Västerbottens län . . .	59	36	23	199	326	218	49	44	15	319	8	8
30	Norrbottens län	124	36	27	179	502	220	116	17	15	223	22	22
31	*Kvinnliga avdeln.* .	**1 041**	**1 473**	**406**	—	—	—	**260**	**98**	**74**	**260**	**127**	**105**
32	Stockholms stad . . .	422	—	—	—	—	—	124	28	21	81	65	50
33	Stockholms län	37	103	35	—	—	—	28	5	4	3	2	2
34	Uppsala län	17	72	15	—	—	—	—	—	—	2	—	—
35	Södermanlands län . .	10	16	5	—	—	—	23	7	7	13	6	5
36	Östergötlands län . . .	19	44	19	—	—	—	6	20	8	4	4	4
37	Norrköping	3	—	—	—	—	—	2	18	18	5	—	—
38	Jönköpings län	34	77	23	—	—	—	1	—	—	9	3	1
39	Kronobergs län	12	71	12	—	—	—	—	—	—	1	—	—
40	Kalmar län	17	73	16	—	—	—	—	—	—	14	—	—
41	Gotlands län	2	31	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
42	Blekinge län	8	69	12	—	—	—	4	—	—	—	1	—
43	Kristianstads län . . .	41	88	28	—	—	—	—	—	—	8	2	2
44	Malmöhus l.: Malmö .	38	7	7	—	—	—	37	8	8	31	11	11
45	Hälsingborg	8	4	2	—	—	—	—	—	—	9	3	3
46	Länet i övrigt . . .	41	62	28	—	—	—	—	—	—	7	1	1
47	Hallands län	19	50	11	—	—	—	1	—	—	6	—	—
48	Göteborgs stad	86	3	3	—	—	—	19	—	—	34	20	20
49	Göteborgs o. Bohus län .	11	12	6	—	—	—	—	—	—	1	1	1
50	Älvsborgs län	1	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—
51	Skaraborgs län	33	91	32	—	—	—	—	—	—	3	—	—
52	Värmlands län	21	97	21	—	—	—	—	—	—	7	—	—
53	Örebro län	16	45	8	—	—	—	5	7	7	9	4	3
54	Västmanlands län . . .	18	52	14	—	—	—	10	5	1	2	—	—
55	Kopparbergs län . . .	12	44	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	*Gävleborgs län*	30	62	19	—	—	—	—	—	—	—	2	1
57	Västernorrlands län . .	21	77	18	—	—	—	—	—	—	5	—	—
58	Jämtlands län	30	129	29	—	—	—	—	—	—	1	—	—
59	Västerbottens län . . .	19	55	13	—	—	—	—	—	—	2	2	1
60	Norrbottens län	15	39	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—

platser T = tillsatta platser.

Byggnadsverksamhet			Övriga till industri o. hantverk hörande grupper			Sjöfart o. fiske			Kontorsarbete, allm. tjänst o. fria yrken			Övriga till handel o. samfärdsel hörande grupper			Diversearbete o. husligt arbete			Ungdom u. utbildning	
A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	
29 225	**3 189**	**3 161**	**12696**	**1 902**	**1 761**	**7 581**	**2 341**	**2 307**	**2 912**	**3 345**	**3 194**	**12178**	**4 708**	**4 028**	**7 992**	**10 049**	**10005**	**1 200**	1
6 538	64	60	1 300	255	250	977	461	460	804	588	541	2 925	1 189	1 005	535	5 287	5 286	79	2
1 890	75	74	217	20	19	36	—	—	25	35	34	307	52	38	368	216	208	17	3
548	22	21	207	18	16	4	—	—	172	68	55	160	44	28	150	67	64	29	4
593	36	36	394	21	20	279	61	61	33	34	33	123	56	39	157	48	48	16	5
501	69	67	145	54	36	32	—	—	64	103	97	210	125	80	140	63	60	28	6
650	32	32	325	71	65	217	85	85	22	63	63	653	364	345	68	82	82	21	7
272	23	21	274	24	14	3	—	—	98	126	123	98	39	34	230	38	38	14	8
259	83	83	300	17	16	4	—	—	29	37	37	108	64	60	74	34	33	12	9
696	165	164	357	45	42	417	50	49	62	80	79	237	32	29	355	111	110	10	10
50	1	1	80	6	4	111	44	40	6	12	11	48	29	22	50	1	1	2	11
346	53	52	437	130	121	448	142	136	20	56	51	123	103	85	642	192	187	27	12
621	79	79	327	142	127	166	49	41	18	92	90	193	83	76	148	66	60	29	13
2 553	201	199	633	18	13	519	217	217	154	177	171	1 042	241	205	653	714	714	34	14
546	5	5	166	18	11	612	217	217	40	14	12	281	108	83	128	16	16	14	15
1 109	240	240	614	137	133	553	346	342	186	140	129	261	221	205	448	157	157	44	16
311	32	32	421	25	25	181	57	57	20	61	61	165	24	15	97	31	31	25	17
3 366	53	50	993	39	33	2 171	554	554	517	288	262	2 827	1 086	999	783	1 546	1 540	148	18
830	149	149	2 059	273	270	271	43	38	13	39	37	182	132	123	459	80	80	51	19
932	151	150	1 043	329	316	23	1	1	55	62	58	259	138	115	196	109	105	34	20
516	129	129	223	85	71	25	6	6	13	43	42	101	69	55	167	83	82	33	21
468	242	242	238	18	17	33	8	3	46	99	97	149	56	51	135	65	65	29	22
1 047	550	547	1 100	37	34	12	—	—	50	67	64	194	94	70	195	111	111	46	23
407	28	27	78	8	6	27	—	—	18	37	35	87	55	38	117	79	78	14	24
219	114	114	96	28	25	2	—	—	53	85	78	79	31	15	204	116	116	20	25
714	41	41	251	10	9	80	—	—	38	172	172	405	52	40	362	362	361	25	26
1 848	156	155	219	10	10	323	—	—	60	261	261	655	36	25	508	136	136	133	27
454	134	129	92	19	19	5	—	—	129	155	154	93	86	70	75	34	34	57	28
333	51	51	57	8	6	18	—	—	63	77	75	70	28	17	217	96	96	78	29
608	211	211	50	37	33	32	—	—	104	274	272	143	71	60	331	109	106	131	30
10	**3**	**3**	**9 728**	**1 818**	**1 446**	**244**	**38**	**37**	**4 044**	**2 519**	**2 028**	**5 688**	**3 697**	**2 794**	**14 335**	**14 629**	**9 881**	**1 476**	31
2	3	3	1 037	294	201	119	13	13	901	510	347	1 511	927	749	2 741	3 389	2 400	175	32
—	—	—	127	74	60	2	—	—	64	61	37	78	92	57	643	968	543	49	33
—	—	—	213	6	1	—	—	—	126	64	50	44	49	28	260	300	189	46	34
2	—	—	102	16	7	—	—	—	54	30	17	126	73	52	365	271	184	57	35
—	—	—	197	41	35	—	—	—	131	84	72	114	90	63	629	568	351	49	36
—	—	—	269	22	14	—	3	3	29	14	6	53	26	15	153	166	91	20	37
—	—	—	357	27	10	—	—	—	85	60	48	111	89	38	419	341	213	24	38
—	—	—	18	10	7	—	—	—	19	10	7	39	28	19	202	191	124	6	39
4	—	—	70	25	21	8	2	2	87	53	47	110	84	61	457	372	249	62	40
—	—	—	4	3	2	4	1	1	14	10	8	36	18	13	99	82	49	—	41
—	—	—	195	14	11	1	—	—	163	61	54	118	91	66	415	425	285	82	42
—	—	—	137	72	36	—	—	—	85	43	34	207	139	94	483	521	275	82	43
—	—	—	983	116	107	6	1	1	198	92	83	551	256	237	957	876	741	28	44
—	—	—	165	23	19	3	—	—	52	19	18	120	50	46	227	167	131	9	45
—	—	—	321	48	45	7	6	6	223	58	49	148	95	71	601	528	365	40	46
—	—	—	486	37	36	1	—	—	52	28	25	143	48	46	232	193	122	33	47
—	—	—	1 371	157	137	85	7	7	485	283	238	692	236	194	1 002	1 064	878	231	48
—	—	—	201	63	59	2	1	1	48	19	15	89	60	37	255	226	150	31	49
—	—	—	1 245	468	389	1	—	—	89	59	36	131	80	42	387	355	243	36	50
—	—	—	134	53	45	—	—	—	55	46	37	86	90	80	374	390	229	32	51
2	—	—	72	14	8	—	—	—	107	85	76	72	80	57	444	481	297	50	52
—	—	—	1 511	128	127	2	4	3	131	108	92	184	174	140	510	540	357	83	53
—	—	—	33	17	12	—	—	—	43	54	32	126	132	88	410	382	220	48	54
—	—	—	69	40	25	—	—	—	139	94	79	147	156	97	370	360	210	77	55
—	—	—	259	6	3	1	—	—	53	55	50	140	79	54	351	278	164	58	56
—	—	—	63	12	9	2	—	—	144	106	96	98	46	37	559	405	298	31	57
—	—	—	16	4	3	—	—	—	252	226	216	202	253	197	287	271	175	22	58
—	—	—	63	20	11	—	—	—	112	64	45	84	59	39	260	253	165	13	59
—	—	—	10	8	6	—	—	—	103	123	114	128	97	77	243	266	183	2	60

Tab. 5. Sysselsatta personer i slutet av mars 1941 i jämförelse med slutet av febr. 1941.

Näringsgrenar	Företag med uppgifter för såväl februari 1941 som mars 1941									
	Antal företag	Mars 1941		Indextal för mars 1941 (februari 1941 = 100)[1]						
				Arbetare			Övriga	Samtliga		
		Arbetare	Övriga	Män	Kv.	S:a		Män	Kv.	S:a
Malmbrytning o. metallind.	**1 177**	**106 108**	**19 939**	**98·7**	**101·1**	**98·8**	**99·0**	**98·7**	**101·0**	**98·9**
Gruvor o. anrikningsverk	20	2 923	182	99·7	·	99·6	97·8	99·6	·	99·5
Järn-, stål- o. kopparverk	34	14 266	1 676	98·0	·	98·0	99·4	98·2	98·8	98·2
Järn- o. stålmanufaktur	263	14 484	2 161	94·4	101·3	94·9	99·8	95·0	100·7	95·5
Mekaniska verkstäder	595	52 821	11 114	99·1	101·0	99·2	98·6	98·9	100·9	99·1
Skeppsvarv	48	7 920	966	103·7	·	103·7	101·6	103·5	101·9	103·5
Elektriska verkstäder	70	7 738	2 846	100·0	100·4	100·1	99·2	99·6	100·9	99·9
Annan metallindustri	147	5 956	994	98·7	102·5	99·4	98·6	98·5	102·4	99·3
Jord- o. stenindustri	**411**	**12 686**	**1 309**	**100·8**	**101·4**	**100·9**	**97·0**	**100·3**	**101·9**	**100·5**
Kolgruvor	3	893	40	98·2	—	98·2	·	98·2	·	98·2
Torvindustri	50	376	32	83·4	—	83·4	·	84·9	·	85·2
Stenbrott o. stenhuggerier	99	1 969	175	111·1	·	111·1	98·3	110·0	·	109·9
Cementfabriker, kalkbruk	85	2 429	333	104·2	·	104·1	95·7	103·2	96·6	103·0
Tegelbruk	113	1 556	206	99·9	·	99·9	99·5	99·7	·	99·8
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	16	2 850	305	98·8	101·8	100·0	99·0	98·8	101·6	99·9
Glasbruk	45	2 613	218	96·2	100·4	96·7	91·2	95·3	103·3	96·2
Träindustri	**582**	**18 248**	**2 027**	**102·5**	**110·0**	**102·6**	**98·6**	**102·2**	**102·8**	**102·2**
Sågverk o. hyvlerier	230	7 840	717	107·7	·	107·6	99·4	107·0	95·7	106·9
Snickeri- o. möbelfabriker	314	9 100	1 142	98·4	106·7	98·6	97·9	98·4	101·5	98·5
Annan trävaruindustri	38	1 308	168	102·8	·	103·6	100·6	102·5	117·1	103·2
Pappers- o. grafisk ind.	**485**	**28 225**	**5 708**	**98·2**	**94·7**	**95·9**	**98·7**	**96·4**	**96·1**	**96·4**
Pappersmassefabriker	64	8 614	1 107	98·9	151·0	99·2	99·9	99·0	125·0	99·3
Pappersbruk o. pappfabr.	50	8 786	1 026	93·4	82·7	91·4	98·0	93·8	84·2	92·0
Annan pappersindustri	101	4 054	584	94·6	99·7	97·6	101·9	95·4	100·1	98·1
Grafisk industri	270	6 771	2 991	96·2	102·8	97·0	97·9	96·4	100·7	97·2
Livsmedelsindustri	**661**	**22 701**	**6 959**	**97·5**	**100·7**	**98·6**	**99·2**	**97·4**	**100·8**	**98·7**
Kvarnar	40	1 191	350	93·3	89·9	93·0	101·4	94·8	94·4	94·8
Bagerier	156	3 598	1 260	96·8	89·1	94·3	101·6	97·4	94·3	96·1
Råsockerbruk o. raffinad.	23	2 905	439	103·5	103·0	103·4	95·9	102·2	102·9	102·3
Choklad- o. karamellfabr.	53	3 839	695	101·7	101·2	101·3	101·0	101·1	101·3	101·3
Bryggerier o. läskedrycksf.	187	4 571	1 028	95·4	107·9	97·5	94·5	95·0	106·3	96·9
Tobaksfabriker	9	1 688	199	101·7	113·4	110·3	100·5	101·3	112·6	109·2
Slakterier o. konservfabr.	101	3 007	1 259	96·9	97·5	97·1	99·9	97·3	99·0	97·9
Annan livsmedelsindustri	92	1 902	1 729	95·3	92·1	94·5	99·5	95·5	98·3	96·8
Textil- o. beklädnadsind.	**528**	**55 991**	**6 758**	**97·2**	**100·0**	**99·0**	**98·6**	**97·2**	**100·0**	**99·0**
Bomullsindustri	45	14 527	1 108	98·6	99·4	99·0	96·6	98·2	99·4	98·8
Jute- o. linneindustri	9	2 304	134	94·7	103·0	98·8	97·1	94·8	102·9	98·7
Ylleindustri	64	9 824	1 093	95·9	100·2	98·2	99·0	96·3	100·2	98·3
Trikåfabriker	96	7 603	926	95·2	99·6	98·5	99·2	95·6	99·7	98·6
Skrädderier o. sömnadsfabr.	201	16 220	2 405	96·3	99·4	98·9	98·0	96·4	99·4	98·8
Annan hithörande industri	113	5 513	1 092	99·6	103·3	101·8	101·4	99·4	103·4	101·7
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	**265**	**19 652**	**2 855**	**96·3**	**98·3**	**97·2**	**99·7**	**96·6**	**98·6**	**97·5**
Garverier	26	1 864	206	98·1	91·3	97·2	102·0	98·4	93·0	97·7
Skofabriker	106	7 635	842	96·3	95·5	95·9	100·1	96·7	95·9	96·3
Gummivarufabriker	24	6 279	1 019	94·7	101·2	97·9	98·5	94·9	101·2	98·0
Annan hithörande industri	109	3 874	788	97·4	99·9	98·4	100·1	97·6	100·3	98·7
Kemisk-teknisk industri	**182**	**8 840**	**2 816**	**101·7**	**97·5**	**100·4**	**97·9**	**100·5**	**98·3**	**99·8**
Färg-, olje- o. parfymfabr.	74	2 028	1 277	93·2	96·9	94·4	98·4	94·1	98·6	95·9
Sprängämnesfabriker	8	1 002	92	103·8	99·3	101·3	96·8	102·7	99·3	100·9
Tändsticksfabriker	8	1 458	213	97·9	98·7	98·2	100·0	98·1	99·1	98·4
Annan kemisk-tekn. ind.	92	4 352	1 234	106·3	96·1	104·1	97·1	104·1	97·1	102·4
Samtliga industrigrupper	**4 291**	**272 451**	**48 371**	**98·6**	**99·5**	**98·8**	**98·8**	**98·5**	**99·8**	**98·8**
Byggnadsverksamhet	986	7 940	1 545	94·7	·	94·7	97·5	95·0	99·5	95·2
Statliga verk o. byggn.-arb.	175	27 809	6 693	101·1	100·0	101·0	99·6	100·8	100·2	100·7
Komm. verk o. byggnadsarb.	209	14 705	3 131	98·2	97·0	98·2	96·8	97·8	100·5	97·9
Handel o. varulager	1 256	6 329	21 905	97·2	105·1	98·8	98·4	95·9	101·2	98·5
Samfärdsel	154	4 109	1 124	119·9	105·8	119·7	98·6	115·1	102·5	114·4
Banker	116	—	4 492	—	—	—	97·4	95·7	100·6	97·4
Försäkringsföretag	51	—	4 051	—	—	—	95·9	92·0	98·5	95·9
Samtliga näringsgrenar	**7 288**	**333 343**	**91 312**	**98·9**	**99·7**	**99·1**	**98·5**	**98·6**	**100·0**	**98·9**

[1] Se Anm. vid slutet av tabellavdelningen

Tab. 6. Indextal över antalet sysselsatta arbetare. September 1939 = 100.

Näringsgrenar	1940						1941		
	Febr.	Mars	April	Maj	Aug.	Nov.	Jan.	Febr.	Mars
Malmbrytning o. metallind.	**97·1**	**98·4**	**94·4**	**93·8**	**96·8**	**101·8**	**99·3**	**101·2**	**100·0**
Gruvor o. anrikningsverk .	90·2	90·3	84·0	88·5	102·8	105·5	106·1	106·8	102·6
Järn-, stål- o. kopparverk .	96·7	97·0	92·2	92·3	96·3	100·8	96·9	100·4	98·4
Järn- o. stålmanufaktur . .	93·2	92·8	85·5	82·7	83·5	88·1	84·7	87·1	82·7
Mekaniska verkstäder . . .	98·5	100·0	97·0	96·7	101·2	106·9	105·7	107·0	106·1
Skeppsvarv	106·3	111·1	109·8	112·1	107·9	114·8	111·0	115·6	119·9
Elektriska verkstäder . . .	99·7	101·8	99·5	102·0	105·9	107·6	104·0	103·8	103·9
Annan metallindustri . . .	95·5	95·1	87·9	82·7	79·0	84·8	81·6	83·4	82·9
Jord- o. stenindustri . . .	**64·8**	**64·8**	**63·2**	**67·8**	**68·5**	**63·1**	**53·5**	**54·8**	**55·3**
Kolgruvor	103·5	105·9	99·3	107·0	115·1	124·8	120·3	121·0	118·8
Torvindustri	52·9	57·1	58·7	144·8	108·6	91·4	68·3	69·5	58·0
Stenbrott o. stenhuggerier .	56·7	58·8	60·3	63·3	59·8	56·3	41·8	42·8	47·6
Cementfabriker, kalkbruk .	74·7	77·1	75·4	78·6	80·2	70·8	55·7	57·6	60·0
Tegelbruk	37·1	37·7	39·5	59·1	63·1	41·3	30·6	29·8	29·8
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	91·0	82·9	77·6	64·3	62·8	68·8	71·3	73·5	73·5
Glasbruk	80·5	79·7	72·3	54·9	61·9	68·9	57·5	59·6	57·6
Träindustri	**69·5**	**71·2**	**67·7**	**68·2**	**75·4**	**76·1**	**60·9**	**63·0**	**64·6**
Sågverk o. hyvlerier . . .	62·2	68·2	73·7	78·8	83·1	77·3	57·8	62·0	66·7
Snickeri- o. möbelfabriker .	76·8	74·4	63·5	59·2	69·9	77·2	64·7	65·2	64·3
Annan trävaruindustri . .	87·7	89·3	73·6	78·6	83·7	76·3	68·8	70·3	72·8
Pappers- o. grafisk ind. . .	**90·9**	**91·9**	**82·8**	**74·9**	**66·1**	**73·5**	**71·4**	**73·2**	**70·2**
Pappersmassefabriker . . .	83·4	85·3	75·1	68·5	53·8	58·9	55·4	58·2	57·7
Pappersbruk o. pappfabr. .	95·7	96·7	85·9	72·8	58·9	68·3	68·9	70·1	64·1
Annan pappersindustri . .	96·6	95·2	89·9	84·6	81·2	89·5	83·2	84·6	82·6
Grafisk industri	98·0	99·6	91·3	85·3	86·5	93·8	91·4	92·8	90·0
Livsmedelsindustri	**95·3**	**93·7**	**95·8**	**97·6**	**96·6**	**109·2**	**87·9**	**89·8**	**88·5**
Kvarnar	88·5	91·1	100·6	93·4	95·4	93·1	93·6	90·7	84·4
Bagerier	93·2	93·5	102·9	104·0	97·9	89·8	87·0	90·7	85·5
Råsockerbruk o. raffinad. .	90·7	83·9	87·3	94·0	99·6	172·3	85·4	89·1	92·1
Choklad- o. karamellfabr. .	84·5	75·9	78·6	81·4	93·7	102·2	79·4	91·2	92·4
Bryggerier o. läskedrycksf. .	94·2	96·1	91·3	97·1	96·5	93·4	90·1	89·1	86·9
Tobaksfabriker	93·8	93·6	93·7	92·5	79·3	84·5	72·5	66·0	72·8
Slakterier o. konservfabr. .	92·1	91·9	94·3	98·0	115·7	124·6	107·3	107·8	104·7
Annan livsmedelsindustri .	100·3	100·7	100·2	90·0	82·3	96·4	92·3	93·3	88·2
Textil- o. beklädnadsind. . .	**102·4**	**102·7**	**99·7**	**98·4**	**93·9**	**92·9**	**90·8**	**91·9**	**91·0**
Bomullsindustri	102·8	104·3	99·5	98·3	96·9	95·6	93·9	95·0	94·1
Jute- o. linneindustri . . .	106·1	106·8	104·7	102·4	99·3	100·7	93·6	96·5	95·3
Ylleindustri	108·6	109·9	107·0	106·9	103·1	101·4	98·5	99·3	97·5
Trikåfabriker	104·6	105·9	102·9	97·1	88·7	86·3	85·1	86·0	84·7
Skrädderier o. sömnadsfabr.	99·3	98·7	97·1	97·3	93·1	91·8	88·8	89·0	88·0
Annan hithörande industri .	98·7	96·6	92·4	91·1	84·5	86·5	87·6	90·8	92·4
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	**100·9**	**102·5**	**100·5**	**99·0**	**90·3**	**97·4**	**93·7**	**94·9**	**92·2**
Garverier	117·3	122·7	125·5	126·1	120·0	120·9	120·3	120·2	116·8
Skofabriker	103·4	103·4	100·2	98·8	100·5	98·9	94·3	97·4	93·4
Gummivarufabriker	92·3	95·3	94·2	93·6	67·5	84·8	83·4	83·6	81·8
Annan hithörande industri .	99·0	99·2	94·9	89·6	92·1	100·3	93·0	92·6	91·1
Kemisk-teknisk industri . .	**104·1**	**107·5**	**103·4**	**95·3**	**82·1**	**94·0**	**77·5**	**79·6**	**79·9**
Färg-, olje- o. parfymfabr. .	103·4	107·3	101·6	95·9	83·5	89·3	77·2	78·2	73·8
Sprängämnesfabriker . . .	121·9	132·4	132·6	133·7	146·4	153·6	102·0	107·1	108·5
Tändsticksfabriker	128·9	128·4	109·0	88·0	32·7	71·5	72·7	73·3	72·0
Annan kemisk-teknisk ind. .	82·0	84·6	90·3	85·2	86·0	88·4	86·4	90·2	93·9
Samtliga industrigrupper	**92·9**	**93·7**	**90·0**	**88·6**	**87·3**	**91·3**	**85·4**	**87·0**	**86·0**
Byggnadsverksamhet	55·8	51·8	57·8	58·7	57·8	45·8	38·8	36·5	34·6
Statliga verk o. byggn.-arb. .	93·1	96·5	100·7	105·9	121·5	118·2	105·7	109·3	110·4
Komm. verk o. byggnadsarb.	83·3	85·7	83·0	80·8	79·1	81·1	76·3	81·0	79·5
Handel o. varulager	78·8	80 5	73·9	72·1	69·6	77·2	76·1	75·7	74·8
Samtliga näringsgrenar	**89·4**	**90·5**	**88·1**	**87·3**	**87·2**	**90·0**	**83·1**	**84·6**	**83·8**

Tab. 7. Arbetstillgången enligt uppgifter från företagare (konjunktursiffror).

Näringsgrenar	1940									1941		
	Mars	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Jan.	Febr.	Mars
Malmbrytning o. metallind.	3·84	3·64	3·77	3·73	3·64	3·59	3·60	3·59	3·67	3·60	3·58	3·64
Gruvor o. anrikningsverk	3·51	3·84	4·19	4·31	3·42	4·11	4·19	3·80	3·50	3·62	3·66	3·94
Järn-, stål- o. kopparverk	4·31	3·98	3·87	4·82	3·60	3·36	3·35	3·49	3·99	3·66	3·79	3·83
Järn- o. stålmanufaktur	3·21	3·14	3·07	2·95	3·19	3·18	3·24	3·18	3·09	2·82	2·98	2·91
Mekaniska verkstäder	3·98	3·82	4·05	3·92	3·89	3·93	3·84	3·79	3·89	3·82	3·75	3·90
Skeppsvarv	4·22	3·76	4·08	3·80	3·71	3·47	3·96	3·87	4·04	3·87	4·01	4·10
Elektriska verkstäder	3·68	3·66	3·30	3·48	3·49	3·38	3·54	3·28	3·27	3·48	3·21	3·08
Annan metallindustri	3·28	2·72	2·81	2·78	2·40	2·62	2·68	2·65	2·65	2·95	2·64	2·89
Jord- o. stenindustri	2·74	2·69	2·85	2·90	2·84	2·82	2·69	2·91	2·71	2·68	2·77	2·96
Kolgruvor	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00	5·00
Torvindustri	3·53	4·14	4·20	3·97	3·48	3·97	3·79	4·08	3·68	3·71	3·18	3·33
Stenbrott o. stenhuggerier	2·10	2·22	2·30	3·45	2·89	3·07	2·28	2·05	1·97	1·89	1·84	2·33
Cementfabriker, kalkbruk	2·69	3·26	3·05	3·03	2·88	2·96	2·66	2·65	2·38	2·22	2·62	2·49
Tegelbruk	2·96	2·65	3·03	2·67	2·38	2·40	2·39	1·83	1·74	2·46	1·60	2·41
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	2·86	1·28	2·22	1·91	1·91	2·46	2·76	3·81	3·19	3·47	3·39	3·44
Glasbruk	2·45	2·38	2·37	3·18	3·29	2·60	2·65	3·03	3·08	2·67	2·86	2·95
Träindustri	2·85	2·81	2·80	2·96	3·01	3·15	3·09	3·06	2·98	2·52	2·63	2·71
Sågverk o. hyvlerier	3·27	3·22	3·22	3·20	3·08	3·18	2·99	3·03	3·07	2·64	2·65	2·68
Snickeri- o. möbelfabriker	2·48	2·40	2·34	2·72	2·93	3·28	3·25	3·01	2·91	2·37	2·56	2·71
Annan trävaruindustri	2·92	2·61	2·86	2·98	3·00	2·53	2·75	3·68	2·95	2·70	3·02	2·88
Pappers- o. grafisk ind.	3·37	2·37	2·45	2·25	2·41	2·56	2·64	2·86	2·87	2·70	2·68	2·83
Pappersmassefabriker	3·49	2·64	2·45	2·41	2·40	2·57	2·28	2·21	2·42	2·27	2·32	2·46
Pappersbruk o. pappfabr.	3·87	1·97	2·15	1·71	2·19	2·16	2·19	2·67	2·59	2·54	2·48	2·48
Annan pappersindustri	3·12	2·72	2·89	2·60	2·64	2·87	3·34	3·47	3·25	3·16	2·93	3·25
Grafisk industri	2·91	2·41	2·46	2·32	2·48	2·69	2·97	3·27	3·34	3·05	3·14	3·34
Livsmedelsindustri	3·36	3·59	3·62	3·60	3·52	3·51	3·51	3·46	3·39	3·18	3·20	3·23
Kvarnar	3·56	3·92	3·56	3·77	3·81	4·06	3·97	3·94	4·02	3·93	3·70	3·62
Bagerier	3·33	3·87	3·59	3·79	3·60	3·51	3·28	3·19	3·51	3·28	3·33	3·37
Råsockerbruk o. raffinad.	3·15	3·56	3·85	3·68	3·58	3·46	3·69	3·66	3·12	3·12	3·13	3·20
Choklad- o. karamellfabr.	3·33	3·49	3·33	3·98	4·10	4·11	4·14	3·97	4·20	3·82	4·04	4·06
Bryggerier o. läskedrycksf.	3·09	3·53	3·63	3·47	2·86	2·85	2·82	2·68	2·88	2·45	2·41	2·42
Tobaksfabriker	4·00	3·05	3·29	2·37	3·02	3·05	3·18	2·97	2·96	3·06	3·06	3·06
Slakterier o. konservfabriker	3·34	3·43	3·34	3·63	3·65	3·68	3·74	3·87	3·58	3·35	3·28	3·15
Annan livsmedelsindustri	3·70	3·58	3·77	3·56	3·62	3·63	3·45	3·57	3·37	3·26	3·23	3·25
Textil- o. beklädnadsind.	4·09	3·85	3·66	3·70	3·69	3·48	3·38	3·39	3·32	3·23	3·24	3·23
Bomullsindustri	4·31	4·41	4·11	4·09	3·95	3·15	2·90	3·14	3·05	3·07	3·06	3·10
Jute- o. linneindustri	4·23	4·16	3·95	3·51	3·39	3·52	3·59	4·04	3·95	3·38	3·53	3·48
Ylleindustri	4·60	4·33	4·23	4·25	4·16	4·14	3·98	3·78	3·78	3·51	3·38	3·25
Trikåfabriker	4·31	3·98	3·66	3·69	3·50	3·49	3·51	3·44	3·46	3·38	3·41	3·40
Skrädderier o. sömnadsfabr.	3·73	3·33	3·21	3·30	3·49	3·39	3·38	3·29	3·17	3·12	3·10	3·18
Annan hithörande industri	3·74	3·05	2·97	3·01	3·21	3·30	3·25	3·22	3·15	3·29	3·45	3·34
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	4·13	3·97	3·65	3·50	3·66	3·62	3·74	3·67	3·68	3·47	3·36	3·31
Garverier	4·45	4·47	3·97	4·01	3·81	3·81	3·69	3·63	3·66	3·54	3·52	3·24
Skofabriker	4·16	3·91	3·85	3·91	4·03	3·88	3·65	3·52	3·55	3·15	3·13	2·89
Gummivarufabriker	4·22	4·17	3·42	2·85	3·09	3·25	3·86	3·86	3·90	3·86	3·59	3·81
Annan hithörande industri	3·58	3·26	3·45	3·41	3·58	3·60	3·75	3·70	3·62	3·46	3·33	3·31
Kemisk-teknisk industri	3·70	2·75	3·09	2·87	3·04	3·29	3·31	3·37	2·82	2·74	2·80	2·89
Färg-, olje- o. parfymfabr.	3·31	3·09	2·63	2·48	2·82	2·74	2·89	2·99	2·56	2·48	2·60	2·60
Sprängämnesfabriker	4·77	4·21	3·87	3·66	3·43	4·94	4·75	4·75	3·57	3·43	3·21	3·46
Tändsticksfabriker	4·00	1·00	2·00	2·00	2·00	2·00	2·00	2·00	2·00	1·35	1·35	1·36
Annan kemisk-teknisk ind.	3·28	3·45	3·46	3·27	3·41	3·33	3·28	3·52	3·26	3·22	3·32	3·39
Samtliga industrigrupper	3·68	3·46	3·46	3·45	3·43	3·39	3·39	3·40	3·38	3·25	3·26	3·29
Byggnadsverksamhet	2·36	2·46	2·48	2·50	2·55	2·46	2·32	2·26	2·01	2·18	1·95	1·92
Statliga verk o. byggn.-arb.	3·76	3·85	3·83	3·72	3·74	3·82	3·72	3·50	3·60	3·48	3·42	3·48
Komm. verk o. byggn.-arb.	3·10	3·86	3·20	3·00	3·06	2·98	2·96	2·97	2·76	2·74	2·89	2·80
Handel o. varulager	3·30	3·10	3·17	3·14	3·14	3·15	3·19	3·29	3·47	3·05	2·99	3·00
Samfärdsel	3·26	3·01	2·77	2·70	2·59	2·69	2·83	3·18	2·99	3·01	2·97	2·78
Banker	4·40	4·03	4·08	4·06	3·64	3·54	3·53	3·66	4·01	3·70	3·64	3·68
Försäkringsföretag	3·90	3·84	3·64	3·67	3·58	3·57	3·48	3·57	3·46	3·61	3·63	3·61
Samtliga näringsgrenar	3·60	3·44	3·42	3·40	3·38	3·36	3·35	3·35	3·35	3·21	3·21	3·24

Tab. 8. Till statens arbetsmarknadskommission rapporterade nyanställningar och entledigaden under mars 1941 i jämförelse med föregående månad.

Näringsgrenar	Antal rapporterande företag		Antal nyanställda		Antal entledigade		Ökning (+) eller minskning (−)	
	febr.	mars	febr.	mars	febr.	mars	febr.	mars
Malmbrytning o. metallindustri	**102**	**104**	**1 544**	**2 237**	**1 201**	**1 061**	+ **343**	+ **1 176**
Gruvor o. anrikningsverk	4	5	23	29	69	32	− 46	− 3
Järn-, stål- o. kopparverk	10	11	122	280	186	133	− 64	+ 147
Järn- o. stålmanufaktur	10	7	42	22	50	54	− 8	− 32
Mekaniska verkstäder	52	51	719	903	577	469	+ 142	+ 434
Skeppsvarv	9	9	427	603	110	135	+ 317	+ 468
Elektriska verkstäder	9	11	188	307	107	138	+ 81	+ 169
Annan metallindustri	8	10	23	93	102	100	− 79	− 7
Jord- o. stenindustri	**19**	**23**	**242**	**481**	**153**	**304**	+ **89**	+ **177**
Kolgruvor	2	4	12	40	3	29	+ 9	+ 11
Torvindustri	—	—	—	—	—	—	—	—
Stenbrott o. stenhuggerier	5	2	107	62	—	—	+ 107	+ 62
Cementfabriker, kalkbruk	2	4	8	45	29	71	− 21	− 26
Tegelbruk	3	5	4	23	14	17	− 10	+ 6
Porslins-, kakel- o. lergodsfabr.	4	3	75	167	15	29	+ 60	+ 138
Glasbruk	3	5	36	144	92	158	− 56	− 14
Träindustri	**18**	**13**	**109**	**222**	**201**	**56**	− **92**	+ **166**
Sågverk o. hyvlerier	5	5	97	112	4	16	+ 93	+ 96
Snickerier o. möbelfabriker	11	5	1	46	137	38	− 136	+ 8
Annan trävaruindustri	2	3	11	64	60	2	− 49	+ 62
Pappers- o. grafisk industri	**23**	**17**	**226**	**219**	**480**	**555**	− **254**	− **336**
Pappersmassefabriker	7	8	87	97	54	414	+ 33	− 317
Pappersbruk o. pappfabriker	4	4	26	50	318	87	− 292	− 37
Annan pappersindustri	7	4	66	29	63	38	+ 3	− 9
Grafisk industri	5	1	47	43	45	16	+ 2	+ 27
Livsmedelsindustri	**33**	**29**	**585**	**296**	**472**	**332**	+ **113**	− **36**
Kvarnar	2	2	—	—	18	28	− 18	− 28
Bagerier	6	4	63	64	68	36	− 5	+ 28
Råsockerbruk o. raffinaderier	6	8	244	60	89	58	+ 155	+ 2
Choklad- o. karamellfabriker	10	4	151	113	7	15	+ 144	+ 98
Bryggerier o. läskedrycksfabriker	1	—	84	—	4	—	+ 80	—
Slakterier o. konservfabriker	3	9	2	59	81	134	− 79	− 75
Annan livsmedelsindustri	5	2	41	—	205	61	− 164	− 61
Textil- o. beklädnadsindustri	**32**	**39**	**349**	**563**	**353**	**195**	− **4**	+ **368**
Bomullsindustri	8	7	146	221	104	79	+ 42	+ 142
Jute- o. linneindustri	—	—	—	—	—	—	—	—
Ylleindustri	5	8	34	19	42	65	− 8	− 46
Trikåfabriker	4	4	38	39	18	15	+ 20	+ 24
Skrädderier o. sömnadsfabriker	12	12	60	136	180	32	− 120	+ 104
Annan hithörande industri	3	8	71	148	9	4	+ 62	+ 144
Läder-, hår- o. gummivaruind.	**8**	**10**	**86**	**140**	**178**	**187**	− **92**	− **47**
Garverier	2	3	5	49	3	28	+ 2	+ 21
Skofabriker	—	3	—	—	—	28	—	− 28
Gummivarufabriker	4	3	67	78	156	111	− 89	− 33
Annan hithörande industri	2	1	14	13	19	20	− 5	− 7
Kemisk-teknisk industri	**14**	**10**	**108**	**175**	**172**	**70**	− **64**	+ **105**
Färg-, olje- o. parfymfabriker	2	1	—	10	24	—	− 24	+ 10
Sprängämnesfabriker	2	1	3	24	30	2	− 27	+ 22
Tändsticksfabriker	2	1	16	9	10	5	+ 6	+ 4
Annan kemisk-teknisk industri	8	7	89	132	108	63	− 19	+ 69
Samtliga industrigrupper	**249**	**245**	**3 249**	**4 333**	**3 210**	**2 760**	+ **39**	+ **1 573**
Byggnadsverksamhet	119	107	1 067	1 322	1 418	1 011	− 351	+ 311
Handel o. varulager	20	12	140	164	83	105	+ 57	+ 59
Samfärdsel	1	3	10	21	—	2	+ 10	+ 19
Hotell- o. restaurangrörelse	1	2	17	65	44	53	− 27	+ 12
Banker och försäkringsföretag	—	—	—	—	—	—	—	—
Samtliga näringsgrenar	**390**	**369**	**4 483**	**5 905**	**4 755**	**3 931**	− **272**	+ **1 974**
Kvinnor			1 105	1 102	1 186	867	− 81	+ 235

[1] Rapportskyldighet föreligger endast ifråga om förändringar av viss omfattning. Beträffande principerna för redovisningen hänvisas till statens arbetsmarknadskommissions kungörelse, S.F.S. 1940: 588 samt Soc. Medd. årg. 1940, sid. 409.

D. Arbetslösheten inom fackförbunden.

Tab. 9. Arbetslösheten inom fackförbunden den 28 februari 1941.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar		Arbetslösa			Föregående månad		
		Samtliga	Därav kvinnor	Samtliga		Därav kvinnor	Medlemmar	Därav arbetslösa	%
				Antal	%				
Beklädnadsarbetareförb. . .	93	26 411	21 796	2 077	7·9	1 744	28 148	2 112	7·5
Bleck- o. plåtslagareförb. .	51	2 657	—	673	25·3	—	2 758	791	28·7
Bokbindareförbundet . . .	51	7 981	5 046	487	6·1	318	7 997	501	6·3
Bryggeriindustriarb.-förb. .	117	7 441	1 587	837	11·2	431	7 230	662	9·2
Byggnadsträarbetareförb. .	359	35 464	—	17 978	50·7	—	35 206	18 208	51·7
De förenade förbunden . .	53	9 896	3 100	634	6·4	296	11 722	629	5·4
Elektriska arbetareförb. . .	69	7 426	—	934	12·6	—	8 246	799	9·7
Gjutareförbundet	107	8 162	—	352	4·3	—	8 278	387	4·7
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	587	74 966	7 553	25 557	34·1	1 463	76 458	26 087	34·1
Byggnadsind.-arb. . . .	210	35 733	1 393	16 309	45·6	238	36 972	16 306	44·1
Byggnadsämnesind.-arb.	197	12 893	409	4 921	38·2	60	13 169	5 278	40·1
Glasbruksarb.	44	3 970	85	690	17·4	12	4 149	786	18·9
Sockerfabriksarb. . . .	21	4 674	815	1 121	24·0	272	4 647	1 124	24·2
Tändsticksarb.	5	1 492	594	183	12·3	123	1 390	220	15·8
Övriga arb.	110	16 204	4 257	2 333	14·4	758	16 131	2 373	14·7
Gruvindustriarbetareförb. .	59	9 871	65	263	2·7	1	9 688	281	2·9
Handelsarbetareförb. . . .	257	40 292	16 999	1 908	4·7	603	39 629	2 100	5·3
Kommunalarbetareförb. . .	285	43 991	12 117	2 964	6·7	970	46 072	3 366	7·3
Lantarbetareförbundet . .	603	34 438	493	1 958	5·7	280	31 692	1 716	5·4
Litografförbundet	17	2 370	139	96	4·1	14	2 817	145	5·1
Livsmedelsarbetareförb. . .	127	28 164	8 459	2 534	9·0	869	28 063	3 202	11·4
Metallindustriarb.-förb. . .	310	175 362	10 958	11 922	6·8	1 116	171 972	10 820	6·3
Järnbruksarbetare . . .	60	36 837	510	828	2·2	35	35 813	723	2·0
Verkstadsarbetare . . .	250	138 525	10 448	11 094	8·0	1 081	136 159	10 097	7·4
Murareförbundet	141	11 171	—	6 655	59·6	—	11 434	7 098	62·1
Målareförbundet	198	13 969	2	7 501	53·7	—	14 599	8 036	55·0
Pappersindustriarb.-förb. .	134	31 019	1 624	6 009	19·4	419	33 639	8 005	23·8
Sadelm.- o. tapetseraref. .	58	3 812	843	691	18·1	153	3 783	992	26·2
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	53	11 607	4 834	1 511	13·0	714	11 685	1 728	14·8
Stenindustriarbetareförb. .	129	6 737	1	1 744	25·9	—	6 836	1 994	29·2
Sågverksindustriarb.-förb. .	239	20 508	17	6 582	32·1	10	20 986	7 711	36·7
Textilarbetareförbundet . .	101	39 418	22 419	1 594	4·0	1 085	39 096	2 645	6·8
Tobaksindustriarb.-förb. .	12	2 345	1 784	138	5·9	129	2 366	135	5·7
Transportarbetareförb. . .	170	25 842	1 248	6 142	23·8	71	26 857	5 994	22·3
Träindustriarbetareförb. . .	267	23 243	368	3 918	16·9	81	23 505	4 371	18·6
Typografförbundet	105	11 752	607	670	5·7	77	11 752	743	6·3
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	236	20 762	—	6 158	29·7	—	21 336	6 428	30·1
Summa	4 988	737 077	122 059	120 487	16·3	10 844	743 850	127 686	17·2

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under februari uppgivits till inalles 542 525.

Tab. 10. Antalet arbetslösa i olika fackförbund i procent av det redovisade medlemsantalet $^{31}/_{1}$ 1940—$^{28}/_{2}$ 1941.

Fackförbund	$^{31}/_{1}$	$^{29}/_{2}$	$^{31}/_{3}$	$^{30}/_{4}$	$^{31}/_{5}$	$^{30}/_{6}$	$^{31}/_{7}$	$^{31}/_{8}$	$^{30}/_{9}$	$^{31}/_{10}$	$^{30}/_{11}$	$^{31}/_{12}$	$^{31}/_{1}$	$^{28}/_{2}$
Beklädnadsarbetareförb.	5·7	5·3	5·0	3·8	5·1	6·7	6·7	5·4	4·7	4·2	5·6	15·5	7·5	7·9
Bleck- o. plåtslagareförb.	19·6	26·0	27·7	20·0	14·5	11·6	9·6	8·1	6·2	9·1	13·3	18·1	28·7	25·3
Bokbindareförbundet	3·9	3·9	4·4	5·8	5·8	6·0	6·1	6·5	6·5	5·5	4·1	6·0	6·3	6·1
Bryggeriindustriarbetareförb.	5·3	6·6	6·5	5·9	3·0	2·1	2·4	3·5	6·0	8·2	9·0	7·4	9·2	11·2
Byggnadsträarbetareförb.	44·5	46·1	52·6	27·6	23·9	25·8	24·0	23·7	26·7	34·1	38·6	46·6	51·7	50·7
De förenade förbunden	3·5	3·8	5·0	3·4	3·6	4·5	5·0	5·6	5·2	4·4	4·7	4·6	5·4	6·4
Elektriska arbetareförb.	9·3	12·8	15·4	8·4	7·0	5·5	4·9	4·3	4·8	5·1	6·3	7·7	9·7	12·6
Gjutareförbundet	2·2	3·1	3·5	2·4	2·5	3·3	3·4	4·7	4·2	4·6	4·9	9·0	4·7	4·3
Grov- o. fabriksarbetareförb.	29·4	30·9	33·5	20·2	15·7	14·8	14·9	16·0	18·2	19·2	21·8	30·5	34·1	34·1
Byggnadsind.-arb.	41·2	43·7	46·1	25·1	17·8	16·8	17·5	20·4	24·1	26·7	30·5	40·7	44·1	45·6
Byggnadsämnesind.-arb.	35·6	39·0	41·4	27·3	17·3	12·0	12·6	14·1	19·0	22·8	28·5	40·0	40·1	38·2
Glasbruksarb.	13·0	14·2	14·7	10·6	20·3	22·0	20·2	16·1	10·8	9·4	9·3	14·6	18·9	17·4
Sockerfabriksarb.	26·3	20·4	27·2	13·9	10·9	9·7	10·0	10·6	15·4	8·9	8·8	28·1	24·2	24·0
Tändsticksarb.	0·4	0·5	0·7	2·3	34·5	52·8	45·7	36·5	28·3	26·6	17·1	14·5	15·8	12·3
Övriga arb.	14·2	15·8	18·8	13·1	10·4	10·7	10·4	11·1	10·4	10·6	11·7	14·3	14·7	14·4
Gruvindustriarbetareförb.	2·7	2·9	3·0	2·3	1·9	2·0	1·8	1·7	1·9	1·7	2·4	3·0	2·9	2·7
Handelsarbetareförb.	4·1	4·5	4·6	4·1	3·6	3·6	3·9	4·0	4·5	5·2	5·4	5·8	5·3	4·7
Kommunalarbetareförb.	6·8	6·8	6·5	3·9	1·7	1·6	2·3	2·3	2·5	3·8	5·1	6·3	7·3	6·7
Lantarbetareförbundet	7·5	8·0	8·1	3·9	3·0	2·6	2·9	3·6	3·5	3·5	4·8	5·2	5·4	5·7
Litografförbundet	2·0	2·8	3·0	1·7	2·9	6·6	5·9	6·2	6·5	5·9	5·3	8·5	5·1	4·1
Livsmedelsarbetareförb.	8·8	7·4	7·8	4·9	3·9	3·8	4·2	5·4	6·6	8·2	8·8	11·4	11·4	9·0
Metallindustriarbetareförb.	5·2	5·6	6·5	5·4	4·8	4·1	4·5	4·3	4·6	5·1	5·6	6·2	6·3	6·8
Järnbruksarbetare	1·6	1·9	2·4	2·0	1·6	1·4	1·7	1·9	2·1	2·0	1·8	2·2	2·0	2·2
Verkstadsarbetare	6·1	6·6	7·6	6·3	5·6	4·9	5·3	4·9	5·2	6·0	6·7	7·3	7·4	8·0
Murareförbundet	54·7	57·3	58·8	42·3	35·4	30·7	30·9	31·2	38·0	46·2	49·1	62·2	62·1	59·6
Målareförbundet	48·5	49·3	49·4	37·2	27·0	22·5	16·5	14·6	13·2	23·7	38·2	43·7	55·0	53·7
Pappersindustriarbetareförb.	6·9	8·1	8·9	15·4	23·6	21·0	26·3	26·4	25·6	21·8	21·7	20·8	23·8	19·4
Sadelm.- o. tapetserareförb.	21·1	21·2	27·9	14·3	17·0	14·8	11·9	8·3	5·2	4·9	7·0	16·4	26·2	18·1
Sko- o. läderindustriarb.-förb.	4·3	4·4	4·5	3·9	4·0	4·6	5·1	3·4	2·9	3·8	5·8	20·0	14·8	13·0
Stenindustriarbetareförb.	29·3	29·5	32·8	20·9	14·9	13·0	11·7	14·0	16·9	17·4	21·9	32·4	29·2	25·9
Sågverksindustriarbetareförb.	35·5	31·6	39·1	28·3	17·8	11·4	10·5	13·9	17·9	21·7	26·9	44·0	36·7	32·1
Textilarbetareförbundet	2·2	2·0	2·0	1·9	2·4	2·7	3·2	3·8	4·6	5·0	4·9	5·0	6·8	4·0
Tobaksindustriarbetareförb.	3·2	3·0	3·3	3·0	3·3	3·6	5·2	4·7	5·0	5·3	5·5	5·3	5·7	5·9
Transportarbetareförb.	15·2	17·2	17·2	13·8	9·3	11·5	13·4	14·2	15·8	18·0	16·5	15·2	22·3	23·8
Träindustriarbetareförb.	15·5	15·8	20·1	16·5	14·6	12·1	12·0	9·2	9·3	9·4	9·3	26·3	18·6	16·9
Typografförbundet	5·6	6·0	6·8	5·2	4·9	2·7	3·4	5·1	8·7	8·4	7·1	7·2	6·3	5·7
Väg- o. vattenb.-arbetareförb.	32·1	33·1	36·2	25·8	25·1	21·3	20·1	20·0	20·7	21·7	31·1	39·0	30·1	29·7
Samtliga	14·1	14·5	15·8	11·1	9·5	8·7	9·0	9·1	9·8	11·0	12·6	16·1	17·2	16·3

E. Hjälpsökande arbetslösa.

Tab. 11. Till statens arbetsmarknadskommission rapporterade hjälpsökande arbetslösa.

Län	Antal rapportkommuner		Antal hjälpsökande arbetslösa			Ökning (+) eller minskning (−) gent emot närmast föregående månad				Arbetslösa per 1 000 inv.	Försörjningspliktiga i % av samtliga
	hela antalet	därav städer	Städer	Landsbygd	Summa	Städer	Landsbygd	Summa Antal	Summa %		
a) *Vid utgången av mars 1941.*											
Stockholms stad	1	1	6 230	—	6 230	+ 322	—	+ 322	+ 5·5	10·7	61·8
Stockholms	20	4	395	1 663	2 058	+ 70	+ 319	+ 389	+ 23·3	7·2	75·2
Uppsala	6	2	283	121	404	+ 9	+ 20	+ 29	+ 7·7	2·9	75·5
Södermanlands	5	3	448	252	700	— 22	+ 10	— 12	— 1·7	3·7	73·6
Östergötlands	3	3	728	—	728	— 167	—	— 167	— 18·7	2·3	76·9
Jönköpings	10	6	313	142	455	— 29	+ 10	— 19	— 4·0	1·9	69·9
Kronobergs	9	2	123	153	276	— 7	— 66	— 73	— 20·9	1·8	76·4
Kalmar	15	4	758	254	1 012	± 0	+ 10	+ 10	+ 1·0	4·4	69·2
Gotlands	2	1	98	57	155	+ 11	+ 18	+ 29	+ 23·0	2·7	79·4
Blekinge	26	4	131	445	576	— 48	— 26	— 74	— 11·4	4·0	73·6
Kristianstads	12	4	145	45	190	— 8	+ 17	+ 9	+ 5·0	0·8	68·4
Malmö stad	1	1	2 156	—	2 156	— 226	—	— 226	— 9·5	14·0	78·0
Malmöhus i övrigt	18	6	1 133	269	1 402	— 166	— 34	— 200	— 12·5	3·7	71·8
Hallands	8	3	379	65	444	+ 18	— 24	— 6	— 1·3	2·9	68·9
Göteborgs stad	1	1	6 107	—	6 107	— 790	—	— 790	— 11·5	21·8	61·5
Göteborgs o. Bohus i övrigt	40	6	785	2 145	2 930	— 72	— 151	— 223	— 7·1	14·3	73·6
Älvsborgs	10	5	431	72	503	— 46	— 70	— 116	— 18·7	1·5	75·5
Skaraborgs	5	3	149	3	152	— 47	+ 3	— 44	— 22·4	0·6	73·0
Värmlands	13	2	202	237	439	— 73	— 20	— 93	— 17·5	1·6	81·1
Örebro	6	2	331	27	358	— 113	— 14	— 127	— 26·2	1·6	64·8
Västmanlands	2	2	162	—	162	± 0	—	± 0	—	1·0	67·3
Kopparbergs	3	1	86	18	104	+ 3	+ 3	+ 6	+ 6·1	0·4	77·9
Gävleborgs	9	3	588	326	914	+ 55	+ 94	+ 149	+ 19·5	3·3	73·4
Västernorrlands	34	2	209	3 872	4 081	+ 2	+ 66	+ 68	+ 1·7	14·7	82·3
Jämtlands	3	1	122	3	125	+ 7	— 2	+ 5	+ 4·2	0·9	81·6
Västerbottens	13	2	135	386	521	+ 15	— 6	+ 9	+ 1·8	2·4	67·2
Norrbottens	14	3	28	492	520	+ 3	— 56	— 53	— 9·2	2·4	71·7
Summa	**289**	**77**	**22655**	**11 047**	**33 702**	**— 1 299**	**+ 101**	**— 1 198**	**— 3·4**	**5·3**	**70·4**
b) *Februari 1940—Mars 1941.*											
1940.											
februari	239	68	9 012	4 826	13 838	+ 699	— 806	— 107	— 0·8	2·2	74·9
mars	227	67	8 962	4 288	13 250	— 50	— 538	— 588	— 4·2	2·1	75·8
april	178	54	5 705	3 127	8 832	— 3 257	— 1 161	— 4 418	— 33·3	1·4	74·8
maj	159	48	4 811	1 593	6 404	— 894	— 1 534	— 2 428	— 27·5	1·0	71·9
juni	140	45	4 264	1 142	5 406	— 547	— 451	— 998	— 15·6	0·9	71·7
juli [1]	169	51	5 257	2 645	7 902	+ 993	+ 1 503	+ 2 496	+ 46·2	1·3	76·2
augusti [1]	180	51	6 494	3 867	10 361	+ 1 237	+ 1 232	+ 2 459	+ 31·1	1·6	75·7
september	193	56	8 060	4 183	12 243	+ 1 566	+ 316	+ 1 882	+ 18·2	1·9	74·4
oktober	208	61	10892	5 230	16 122	+ 2 832	+ 1 047	+ 3 879	+ 31·7	2·5	71·8
november	223	68	14531	6 031	20 562	+ 3 639	+ 801	+ 4 440	+ 27·5	3·2	70·3
december	220	62	16485	6 984	23 469	+ 1 954	+ 953	+ 2 907	+ 14·1	3·7	70·6
1941.											
januari	258	72	21141	9 371	30 512	+ 4 656	+ 2 387	+ 7 043	+ 30·0	4·8	70·7
februari	282	78	23954	10 946	34 900	+ 2 813	+ 1 575	+ 4 388	+ 14·4	5·5	70·6
mars	289	77	22655	11 047	33 702	— 1 299	+ 101	— 1 198	— 3·4	5·3	70·4

[1] För under juli och augusti 1940 genomförda ändringar i rapporteringen redogöres i Soc. Medd. årg. 1940, sid. 580 och 643.

Tab. 12. De arbetslösas yrkestillhörighet. Mars 1941.

Yrkesgrupper	Antal hjälpsökande arbetslösa			Ökning (+) eller minskning (−) gent emot föregående månad			Av staten och kommunerna hjälpta	
	Städer	Landsbygd	Summa	Städer	Landsbygd	Summa	antal	i % av antalet hjälpsökande
Jordbruk och skogshushållning	**380**	**422**	**802**	**− 29**	**+ 9**	**− 20**	**562**	**70·1**
Jordbruk	356	129	485	− 30	+ 1	− 29	335	69·1
Skogshushållning	24	293	317	+ 1	+ 8	+ 9	227	71·6
Industri och hantverk	**14 662**	**8 339**	**23 001**	**− 544**	**− 11**	**− 555**	**17569**	**76·4**
Malmbrytning	4	106	110	± 0	− 2	− 2	67	60·9
Metall- och maskinindustri	1 344	229	1 573	− 62	− 32	− 94	1 199	76·2
Jord- och stenindustri	643	2 210	2 853	− 109	− 107	− 216	2 054	72·0
stenindustri	347	1 713	2 060	− 69	− 106	− 175	1 666	80·9
glasindustri	18	337	355	+ 3	− 24	− 21	111	31·3
övrig jord- och stenindustri	278	160	438	− 43	+ 23	− 20	277	63·2
Trävaruindustri	880	1 438	2 318	− 108	− 113	− 221	1 803	77·8
sågverksindustri	645	1 394	2 039	− 110	− 102	− 212	1 610	79·0
annan trävaruindustri	235	44	279	+ 2	− 11	− 9	193	69·2
Pappers- och grafisk industri	307	1 469	1 776	− 23	+ 72	+ 49	1 032	58·1
Livsmedelsindustri	306	48	354	− 55	+ 2	− 53	268	75·7
Textil- och beklädnadsindustri	331	18	349	− 6	− 8	− 14	280	80·2
Läder-, hår- och gummivaruindustri	262	18	280	− 20	− 3	− 23	208	74·3
Kemisk-teknisk industri	197	10	207	− 17	− 7	− 24	151	72·9
Byggnadsverksamhet	10 293	2 770	13 063	− 154	+ 174	+ 20	10420	79·8
husbyggnadsarbete	9 279	1 793	11 072	− 14	+ 174	+ 160	8 883	80·2
väg-, gatu- o. vattenbyggnadsarb.	1 014	977	1 991	− 140	± 0	− 140	1 537	77·2
Kraft- och värmeproduktion	95	23	118	+ 10	+ 13	+ 23	87	73·7
Sjöfart och fiske	**549**	**189**	**738**	**− 79**	**− 7**	**− 86**	**560**	**75·9**
Handel, samfärdsel o. allmän tjänst	**4 490**	**568**	**5 058**	**− 432**	**+ 72**	**− 360**	**4 232**	**83·7**
Kontorsarbete	258	13	271	− 21	+ 2	− 19	233	86·0
Affärs- och lagerarbete	1 229	62	1 291	− 68	+ 1	− 67	1 119	86·7
Landtransport	2 484	483	2 967	− 327	+ 75	− 252	2 438	82·2
Hotell- och restaurangrörelse	281	2	286	− 8	− 1	− 9	253	88·5
Litterärt och konstnärligt arbete	135	3	138	+ 1	± 0	+ 1	119	86·2
Förvaltning och undervisning	55	2	57	+ 3	− 2	+ 1	42	73·7
Sjukvård och hygien	45	3	48	− 12	− 3	− 15	28	58·3
Husligt arbete	**101**	**9**	**110**	**± 0**	**± 0**	**± 0**	**81**	**73·6**
Arbete, ej hänförl. till annan grupp	**2 473**	**1 520**	**3 993**	**− 215**	**+ 38**	**− 177**	**2 771**	**69·4**
Summa	**22 655**	**11 047**	**33 702**	**−1299**	**+ 101**	**−1198**	**25775**	**76·5**

Tab. 13. De arbetslösas ålders- och försörjningsförhållanden. Mars 1941.

Åldersgrupper	Städer			Landsbygd			Summa		
	försörjningspliktiga	icke försörjningspliktiga	summa	försörjningspliktiga	icke försörjningspliktiga	summa	försörjningspliktiga	icke försörjningspliktiga	summa
16—25 år	554	1 738	2 292	244	924	1 168	798	2 662	3 460
26—50 »	9 597	3 659	13 256	5 654	1 056	6 710	15 251	4 715	19 966
över 50 »	4 968	2 139	7 107	2 694	475	3 169	7 662	2 614	10 276
Summa	**15 119**	**7 536**	**22 655**	**8 592**	**2 455**	**11 047**	**23 711**	**9 991**	**33 702**

Tab. 14. Hjälpverksamheten för arbetslösa.

Län	Hela antalet hjälpta[1]	därav hjälpta genom								
		statligt beredskapsarbete		kommunalt beredskapsarbete	reservarbete		kommunalt arbete utan statsbidrag	kontantunderstöd		utbildningshjälp
		i kommissionens regi	i annan myndighets regi		arkivarbete	statskommunalt reservarbete		dagunderstöd	kommunalt understöd	
a) *Vid utgången av mars 1941.*										
Stockholms stad	5 489	254	—	150	118	—	7	4 324	172	464
Stockholms	1 244	195	—	21	7	—	17	814	173	17
Uppsala	266	35	—	44	3	—	103	75	2	4
Södermanlands	321	17	—	94	1	—	162	29	—	18
Östergötlands	589	54	—	—	—	—	38	458	39	—
Jönköpings	266	78	—	—	5	15	132	—	—	36
Kronobergs	181	60	—	—	—	—	55	2	32	32
Kalmar	414	86	—	14	—	1	90	223	—	—
Gotlands	102	—	—	—	—	—	101	—	—	1
Blekinge	262	132	13	4	—	—	112	—	1	—
Kristianstads	149	12	—	—	—	—	137	—	—	—
Malmö stad	1 944	69	—	6	—	—	—	1 803	66	—
Malmöhus i övrigt	1 063	62	—	39	—	15	136	708	103	—
Hallands	258	16	—	29	—	6	100	91	4	12
Göteborgs stad	5 677	142	32	8	27	—	4	5 252	37	175
Göteborgs o. Bohus i övrigt	2 206	532	548	56	—	29	46	861	55	79
Älvsborgs	361	18	—	18	—	—	238	75	7	5
Skaraborgs	73	—	—	—	—	—	53	—	18	2
Värmlands	264	30	—	4	10	—	91	105	24	—
Örebro	231	49	—	75	3	12	3	51	15	23
Västmanlands	72	—	—	—	—	—	71	—	—	1
Kopparbergs	40	—	—	—	2	—	38	—	—	—
Gävleborgs	501	78	50	—	6	13	36	297	19	2
Västernorrlands	3 273	248	422	194	2	9	159	2 149	14	76
Jämtlands	54	—	11	19	—	—	23	—	—	1
Västerbottens	194	—	—	—	—	—	110	29	—	55
Norrbottens	281	1	25	3	1	—	176	23	20	32
Summa	**25 775**	**2 168**	**1 101**	**778**	**185**	**100**	**2 238**	**17 869**	**801**	**1 035**
b) *Februari 1940—Mars 1941.*										
1940.										
februari	10 556	1 070	766	580	127	298	1 404	3 423	2 582	306
mars	10 210	863	647	435	130	213	1 386	3 493	2 814	229
april	7 176	597	638	402	131	138	1 041	2 676	1 397	156
maj	5 407	405	926	546	127	196	724	1 279	921	283
juni	5 276	358	1 011	518	128	214	589	993	1 057	408
juli	5 858	524	1 084	318	119	197	661	1 009	1 379	567
augusti	7 519	1 133	1 051	318	119	195	669	1 532	1 867	635
september	9 019	1 458	1 059	255	122	181	814	2 694	1 807	629
oktober	11 343	1 655	995	233	125	226	1 021	5 702	817	569
november	14 818	1 852	856	282	154	221	1 575	8 330	839	709
december	16 713	1 282	773	243	163	151	1 523	10 765	1 034	779
1941.										
januari	21 564	1 975	840	350	180	122	2 035	14 089	1 021	952
februari	25 716	2 339	870	532	193	103	2 871	17 338	911	1 059
mars	25 775	2 168	1 101	778	185	100	2 238	17 369	801	1 035

[1] För tiden februari—juni 1940 har i antalet hjälpta medräknats i statliga och kommunala beredskapsarbeten sysselsatta av arbetslöshetskommittéer anvisade arbetslösa, vilka först i juli 1940 ingå i antalet hjälpsökande och redovisas under rubrikerna »statligt beredskapsarbete annan myndighets regi» och »kommunalt beredskapsarbete».

F. Sammanfattande uppgifter rörande arbetsmarknaden åren 1935—1941.

Tab. 15. Arbetsförmedling och arbetslöshet.

År	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Medeltal
	Antal ansökningar om arbete på 100 lediga platser												
1935	485	477	414	321	303	284	277	255	244	284	434	442	365
1936	370	319	261	249	214	194	194	175	169	204	289	327	262
1937	265	208	171	161	137	133	142	129	130	162	208	194	187
1938	218	230	182	157	146	153	152	128	132	167	236	231	196
1939	219	230	179	155	126	119	119	106	124	154	193	186	173
1940	165	162	144	132	114	115	137	154	166	187	227	243	182
1941	249	241	208										
	Arbetslösheten inom fackförbunden (Procent av medlemstalet)												
1935	22·3	20·1	18·5	16·0	12·0	11·3	9·9	10·2	10·9	12·7	14·9	21·3	15·0
1936	19·0	18·1	16·5	13·8	10·2	9·3	8·1	8·1	8·7	10·3	12·3	17·5	12·7
1937	16·3	14·8	14·5	11·2	8·3	7·7	6·4	6·2	6·8	8·3	11·1	17·8	10·8
1938	15·6	14·5	13·0	10·7	8·4	8·5	7·2	7·2	7·5	9·0	11·2	17·8	10·9
1939	14·9	13·0	11·7	9·0	6·3	5·6	4·8	5·0	6·3	8·0	10·4	15·2	9·2
1940	14·1	14·5	15·8	11·1	9·5	8·7	9·0	9·1	9·8	11·0	12·6	16·1	11·8
1941	17·2	16·8											
	Antal rapporterade hjälpsökande arbetslösa												
1935	93 419	89 838	83 588	75 122	61 177	51 157	42 582	41 723	41 190	47 045	54 167	57 965	61 581
1936	61 400	58 127	53 162	46 628	34 571	25 863	21 510	20 783	20 903	24 712	28 742	30 814	35 601
1937	33 509	31 280	27 750	22 247	15 840	11 429	9 800	9 577	9 782	12 411	16 169	18 765	18 213
1938	21 723	21 766	19 184	15 791	12 463	10 421	8 481	8 346	9 154	12 349	17 350	22 099	14 927
1939	27 547	27 087	25 290	22 790	15 310	9 917	6 634	6 071	7 063	9 846	13 495	13 268	15 360
1940	13 945	13 838	13 250	8 832	6 404	5 406	[1] 7 902	[1] 10 361	12 243	16 122	20 562	23 469	12 695
1941	30 512	34 900	33 702										

Tab. 16. Indextal för antalet sysselsatta arbetare.

År	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.
1935	100·0	105·5	106·1	104·9
1936	104·5	110·5	112·0	110·2
1937	111·7	119·1	120·6	116·4
1938	114·7	117·9	117·8	116·3
1939	114·1	120·3	120·3	118·6
1940	109·7	107·0	107·5	110·7
1941	104·4			

Tab. 17. Konjunktursiffror för arbetstillgången.

År	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.
1935	3·51	3·71	3·73	3·76
1936	3·71	3·82	3·91	3·97
1937	4·01	4·10	4·06	3·80
1938	3·45	3·51	3·53	3·63
1939	3·66	3·92	3·96	3·78
1940	3·67	3·44	3·38	3·35
1941	3·21			

Anmärkningar till tab. 5—7 och 16—17. Uppgifterna insamlas medelst rapportkort, som varje månad tillställas c:a 13 000 arbetsgivare, av vilka c:a 7 500 inkommit med uppgifter för mars. Angående materialets representativitet se Soc. Medd. 1940, sid. 334. Uppgifterna avse antalet sysselsatta arbetare sista arbetsdagen av sista avlöningsperioden i månaden och övriga sysselsatta sista dagen i månaden. Indextal för mindre än 50 personer ha ej beräknats. Indextal, som avse minst 50 men under 100 personer, äro tryckta med medievalstil. Med användande av månadsindextalen över antalet sysselsatta arbetare ha i tab. 6 enligt den s. k. kedjemetoden indextal uträknats över arbetarantalet i slutet av månaderna februari 1940—mars 1941 med början av september 1939 som bas. På motsvarande sätt ha över arbetarantalet även beräknats kvartalsindextal med 1:a kvartalet 1935 som bas. Dessa kvartalsindextal för samtliga näringsgrupper tillhopa återgivas i tab. 16. De s. k. konjunktursiffrorna i tab. 7 och 17 grunda sig på arbetsgivarnas omdömen om arbetstillgången. Vid beräkningarna har man givit omdömet mycket god arbetstillgång poängsiffran 5 och låtit siffrorna 4, 3, 2 och 1 i tur och ordning beteckna god, medelgod, mindre god och dålig arbetstillgång, varefter ett med antalet sysselsatta personer (före oktober 1939 antalet arbetare) vägt medeltal av dessa poängsiffror framräknats.

[1] Se noten till tab. 11.

Litteraturöversikt.

(Mars 1941.)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen.

Allmänna sociala frågor.

HECKSCHER, E. F. Kontinentalblockad förr och nu. Ekonomisk tidskrift 1941, nr 1.

KJELLSTRAND, S. Cellull och andra konstfibrer. Sv. hantverkstidning 1941, nr 3.

[ORLA-JENSEN, S., & CHRISTIANI, R.] Nominallönestegring eller kronvärdehöjning. Industria 1941, nr 5.

Eine neue internationale Zeitschrift für Sozialpolitik. »Neue Internationale Rundschau der Arbeit.» Arbeitertum 1 mars 1941.

Sverige.

CASSEL, G. Nuvarande penningpolitik i belysning av våra tidigare erfarenheter. (Föredrag.) Sunt förnuft 1941, nr 2.

JONSON, TOR. Våra skogars produktivitet. Finanstidningen 1941, nr 10.

SANDSTRÖM, K. G. A. Utredningen om skatteuppbörd vid inkomstens förvärvande. Sv. stadsförbundets tidskrift 1941, nr 2.

SJÖBERG, A. Förslaget till lag om offentliga rättshjälpsanstalter. Tidskrift för Sveriges advokatsamfund 1941, nr 1.

TONNDORF, H. G. Sveriges näringsliv bakom Skagerackspärren. Arbetsledaren 1941, nr 4.

UHLÉN, A. Lönernas andel i produktionen. Fackföreningsrörelsen 1941, nr 13.

ÅKERMAN, J. De svenska länens ekonomiska utveckling under mellankrigsperioden. Ekonomisk tidskrift 1941, nr 1.

Amerikas förenta stater.

MILLER, FRIEDA S. Industrial home work in the United States. International labour review jan. 1941.

Danmark.

De sociale Udgifter i Regnskabsaaret 1939/40. Socialt Tidsskrift 1941, nr 1.

Finland.

EHRNROOTH, N. G. Ekonomiska problem i Finland. Industria 1941, nr 6.

Finsk kamp för penningvärdet. Industria 1941, nr 5.

Nederländerna.

IDENBURG, P. H. J., & DERKSEN, J. B. D. Methods of evaluation of the national income of the Netherlands, 1921—1938. Revue de l'institut international de statistique 1940, nr 1/2.

Norge.

EINARSEN, E. Materielle og ideelle innsatser i bedriften. Norges industri 1941, nr 5/6.

Forsyningsdepartementets organisasjon. Norges industri 1941, nr 5/6.

Tyskland.

Die Entwicklung der Familien- und Betriebsverhältnisse der Neubauern (Neusiedler) nach der Ansiedlung. Vierteljahrsh. zur Statistik des Deutschen Reichs 1940, nr 4.

Arbetarskydd.

ARBORELIUS, M. Om skiftesarbetets hygien. Sv. läkartidningen 1941, nr 10.

Sverige.

ELMBERG, M. O. En pratstund med yrkesinspektören. En populär kurs i arbetarskyddslagstiftningen. Beklädnadsarbetaren 1941, nr 1.

FISCHER, IDA. Råd om arbetskläder. Arbetarskyddet 1941, nr 2.

GYLLENCREUTZ, S. Säkerhetstjänsten och de nyanställda. Affärsekonomi 1941, nr 3.

Finland.

CHRISTIERNSSON, Y. Propaganda, upplysning och pristävlingar i säkerhetsarbetet. Olycksfallsskyddet 1941, nr 1.

KAPARI, T. Skogsförmannen bär ansvar för huggarens säkerhet. Olycksfallsskyddet 1941, nr 1.

Schweiz.

Die Arbeiterschutzbestimmungen in den schweizerischen Gesamtarbeitsverträgen. Die Volkswirtschaft 1941, nr 2.

Arbetslön och arbetstid.

BÖKER, H. Part de la population agricole au revenu national et situation de l'agriculture. Revue internationale d'agriculture 1941, nr 1.

Sverige.

CEDERWALL, G. Säsongerna och löneSystemet inom byggnadsindustrin. Ekonomisk tidskrift 1941, nr 1.

JONSSON, HENNING. Vedpriser och arbetslöner. Fackföreningsrörelsen 1941, nr 9.

MONTELL, E. Angående tolkningen av vissa bestämmelser i 11 § butikstängningslagen. Förvaltningsrättslig tidskrift 1941, nr 1.

Finland.

VUORI, E. A. Finsk lönekonferens. Fackföreningsrörelsen 1941, nr 12.

Tyskland.

TORMIN, H. Der Ausgleich von Lohnausfällen. Soziale Praxis 1941, nr 5.

Die Tariflöhne im Jahre 1940. Reichsarbeitsblatt 1941, nr 7.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

Sverige.

ARVAS, B. Arbetskraften och vedhuggningen. Från departement och nämnder 1941, nr 5.

ERLANDER, T. Arbetsmarknad och arbetslöshet. S. A. P. information 1941, nr 4.

GÅRDLUND, T. Avspärrningskrisen och arbetslösheten. Affärsekonomi 1941, nr 3.

JERNEMAN, T. Arbetslöshetsförsäkringens aktuella läge. Fackföreningsrörelsen 1941, nr 12 —13

LANDSORGANISATIONEN. Den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen. (Yttrande.) Fackföreningsrörelsen 1941, nr 12.

LUTHMAN, G. Arbetsstudier i skogsbruket. Affärsekonomi 1941, nr 3.

MAGNUSSON, R. Översyn av arbetsblocken. Från departement och nämnder 1941, nr 5.

SV. ARBETSGIVAREFÖRENINGEN. Den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen. (Yttrande.) Industria 1941, nr 5.

ÅKERMAN, G. Arbetslösheten under kriget. Industria 1941, nr 5.

— Arbetslöshetspolitikens riktlinjer. Finanstidningen 1941, nr 11.

De nya statsbidragsreglerna för arbetslöshetshjälpen. Från departement och nämnder 1941, nr 5.

Skogsvården i arbetslöshetspolitiken. Skogsindustriarbetaren 1941, nr 4.

Danmark.

Arbejdslösheden i Januar 1941. [En Omlægning af Arbejdslöshedsstatistiken.] Statistiske Efterretninger 1941, nr 11.

Kanada.

MAYER, ELIZABETH H. The effect of the war on the organisation and structure of the Canadian employment market. International labour review jan. 1941.

Tyskland.

HILDEBRANDT. Die Lenkung der Fluktuation zu kriegswichtigen Aufgaben. Reichsarbeitsblatt 1941, nr 8.

KÜPPERS, H. Die vorläufige arbeitsrechtliche Behandlung der Juden. Reichsarbeitsblatt 1941, nr 6.

Die Beschäftigung von Arbeitern und Angestellten im Winter 1940/41. Wirtschaft und Statistik 1941, nr 5.

Erfarenheter från Tyskland vid användande av kvinnlig arbetskraft inom industrien. Industriförbundets meddelanden 1941, nr 1.

Befolkningsfrågor.

NEUBAUER, J. L'essence de la théorie du peuplement. Journal de la société hongroise de statistique 1940, nr 2/3.

Lebenskraft und Lebenswille der europäischen Völker bei Beginn des Krieges. Wirtschaft und Statistik 1941, nr 5.

Sverige.

BERGLUND, Å. Flerbarnsfamiljerna. Sv. läkartidningen 1941, nr 10.

Tyskland.

Bevölkerungspolitik im Kriege. Der deutsche Volkswirt 28 febr. 1941.

Bostadsförhållanden.

Sverige.

ANKARCRONA, C. En omkostnadsindex för hyresfastigheter. Sveriges fastighetsägaretidning 1941, nr 6.

CEDERWALL, G. Byggnadskostnaderna på landsbygden. Hushållningssällskapens tidskrift 1941, nr 2.

INDUSTRIFÖRBUNDET. Utredning rörande byggnadskostnaderna. (Yttrande.) Industriförbundets meddelanden 1941, nr 1.

KARLSSON, ANDREAS. Hur det skall byggas billigt. Enligt Wallander-Engkvist-utredningens recept. Målarnes facktidning 1941, nr 3.

[LANDSORGANISATIONEN.] L.O. om byggnadskostnaderna. (Yttrande.) Fackföreningsrörelsen 1941, nr 10.

MODÉN, T. Erfarenheter av värmemätning i en stockholmsfastighet. Sveriges fastighetsägaretidning 1941, nr 5.

Stockholms fastighetsägareförening omarbetar sin bränsleklausul. Sveriges fastighetsägaretidning 1941, nr 6.

[SV. ARBETSGIVAREFÖRENINGEN, & SV. BYGGNADSINDUSTRIFÖRBUNDET.] Byggnadskostnadernas sänkning. (Yttrande.) Industria 1941, nr 6.

SVERIGES FASTIGHETSÄGAREFÖRBUND. Förbundet om byggnadskostnadssakkunnigas betänkande. Sveriges fastighetsägaretidning 1941, nr 6.

SVERIGES LANTBRUKSFÖRBUND. Byggnadskostnaderna på landsbygden. (Yttrande.) Landtmannen 1941, nr 12.

Några synpunkter på fastighetsmarknadens problem. Sveriges fastighetsägaretidning 1941, nr 5.

Skall vi bekämpa bränsleklausulen? Hyresgästen 1941, nr 5.

Uppordnandet av landsbygdens byggnadsproblem. RLF-tidningen 1941, nr 10.

Amerikas förenta stater.

PERSSON, ERIC S. Några anteckningar från en vistelse i U. S. A. år 1940. Byggnadsindustrin 1941, nr 4.

Danmark.

KAIJSER, G. *Rättvis fördelning av värmekostnaderna på hyresgästerna.* Sveriges fastighetsägaretidning 1941, nr 5.

Tyskland.

BIRKENHOLZ. Zur Lohnvereinfachung im Baugewerbe. Reichsarbeitsblatt 1941, nr 8.

NEUER. Organe staatlicher Wohnungspolitik. Reichsarbeitsblatt 1941, nr 8.

Die Bauernsiedlung im Jahre 1939. Vierteljahrsh. zur Statistik des Deutschen Reichs 1940, nr 4.

Föreningsväsen, kollektivavtal och arbetskonflikter.

Internationell lantarbetarrörelse. Lantarbetaren 1941, nr 6.

Sverige.

BRUNIUS, A. Organisationstankens förverkligande i Sverige. Sv. trafiktidning 1941, nr 10.

ÅMAN, V. Vad är huvudavtalet? Beklädnadsarbetaren 1941, nr 1.

Danmark.

ENGBERG, E. Overenskomstsituationen fra Krigens Begyndelse til Udgangen af 1940. Socialt Tidsskrift 1941, nr 1.

En dansk uppgörelse. Metallarbetaren 1941, nr 11.

Forhandlingsrett og voldgift. Danmark. Statstjenestemannen 1941, nr 3.

Försvarsberedskap.

Sverige.

ANDERSSON, SVEN. De inkallades löneförmåner förbättras. Frihet 1941, nr 5.

BRUNDELL, A. Inkallades rättigheter och skyldigheter. Frihet 1941, nr 6.

Hälso- och sjukvård.

Sverige.

EDLUND, E. Om Värmlands läns hälsovårdsförbund. Sv. läkartidningen 1941, nr 11.

[FORSGREN, E.] Undersökningar av skolbarn för utrönande av tuberkulos. Social-medicinsk tidskrift 1941, nr 2.

KINBERG, O. Behovet av läkarekrafter inom en socialhygieniskt och socialpsykopatologiskt fullgod samhällsorganisation. Sv. läkartidningen 1941, nr 10.

SUNDBERG, H. G. F. Differentierade sjukhusavgifter. Förvaltningsrättslig tidskrift 1941, nr 1.

Det medicinska upplysningsarbetet. Samarbetet mellan läkarförbundet och arbetarnas samaritförbund lovar gott. Social-medicinsk tidskrift 1941, nr 2.

Jordbruks- och egnahemsfrågor.

Finland.

LÖDDESÖL, A. Hurtigkolonisationen i Finnland. Ny jord 1941, nr 1.

Norge.

Jordbrukstellingen 20. juni 1939. Statistiske meddelelser 1941, nr 1/2.

Kooperation.

MILLER, G. W. Wages and hours in consumers' cooperatives in Great Britain and the United States. The quaterly journal of economics 1941, nr 2.

Finland.

Finnish consumers' co-operation in 1939. Review of international co-operation 1940, nr 11/12.

Tyskland.

ODHE, TH. Den tyska kooperationens framtida öde. Kooperatören 1941, nr 5.

Einbau der deutschen Konsumgenossenschaften in die Deutsche Arbeitsfront. Schweiz. Konsum-Verein 1941, nr 12.

Verbrauchergenossenschaftliche Einrichtungen werden Gemeinschaftswerk der DAF. [Deutsche Arbeits-Front.] Der deutsche Volkswirt 7 mars 1941.

Kristidsfrågor.

Sverige.

BONOW, M. Rabatter och livsmedelspriser. Fackföreningsrörelsen 1941, nr 11.

MODIG, E. Kristidskommissionerna och näringslivet. Svensk tidskrift 1941, nr 2.

Vedanslag på 69 milj. kronor. Bränslekommissionens planläggning för nästa budgetår. Från departement och nämnder 1941, nr 4.

Danmark.

SKADE, RIGMOR. Danmark under Krigen. Økonomiske Foranstaltninger i Perioden okt.-dec. 1940. Økonomi og Politik 1940, nr 4.

Schweiz.

HANDSCHIN, H. De krigsekonomiska åtgärderna i Schweiz. Kooperatören 1941, nr 4.

Nykterhetsfrågan.

DAHLBERG, G. Blodprov och trafiksäkerhet. Sv. läkartidningen 1941, nr 11.

Sverige.

BORGSTRÖM, G. Modern samhällsuppfostran och alkoholfrågan. Tirfing 1941, nr 1.

ERIKSSON, TORSTEN. Alkohol och brott enligt fångvårdsstatistiken för år 1940. Tirfing 1941, nr 1.

STECKZÉN, B. Nykterhet och disciplin. Ny militär tidskrift 1941, nr 3/4.

En bortglömd reform. [Anmälningsplikt för läkare beträffande förhållande, som bör föranleda ingripande av nykterhetsnämnd.] Social-medicinsk tidskrift 1941, nr 2.

Norge.

Drukkenskapsforseelser i 1940. Statistiske meddelelser 1941, nr 1/2.

Norsk nykterhetsrörelse under hård press. Arbeidernes avholdslandslag upplöst. Reformatorn 1941, nr 10.

Priser, levnadskostnader, konsumtion.

B[RUNIU]S, A. Levnadskostnadsjämförelser. Industria 1941, nr 5.

Sverige.

INDUSTRIKOMMISSIONEN. En antiinflatorisk prispolitik. Yttrande över landsorganisationens skrivelse. Från departement och nämnder 1941, nr 5.

KLACKENBERG, H. Skattebördan och dess fördelning. S. A. P. information 1941, nr 4.

KOOPERATIVA FÖRBUNDET. Undersökning av varufördyringen. (Yttrande.) Kooperatören 1941, nr 5.

KÄLVESTEN, ANNA-LISA. Kan vi leva som vanligt? Husmodersförbundets medlemsblad 1941, nr 2.

LUNDBERG, E. Priskontrollen. Från departement och nämnder 1941, nr 4.

ODHE, TH. Kan vi bli »äkta självförsörjande» i fråga om kläder i Sverige? Frihet 1941, nr 6.

Dyrortsgrupperingen. Folkskollärarnas tidning 1941, nr 13.

Effektivisering av priskontrollen. Fackföreningsrörelsen 1941, nr 9.

Socialstyrelsens konsumtionsundersökningar — ypperligt studiematerial för livsmedelsproducenter. Affärsekonomi 1941, nr 4.

Vår bränsleförsörjning. Affärsvärlden 1941, nr 13.

Norge.

Oversikt over de nye prisbestemmelser for landbruksprodukter. Pristidende 1940, nr 4.

Socialförsäkring.

FALK, I. S. Medical services under health insurance abroad [in Great Britain, France, and Germany]. Social security bulletin 1940, nr 12.

Sverige.

JACOBSON, H. Olycksfallsförsäkringslagen. Metallarbetaren 1941, nr 13.

Pensionsavgifter för åren 1937—1940. Folkpensioneringen 1941, nr 2.

HOLMQUIST, I. Kommuns rätt att uppbära och tillgodogöra sig dyrtidstillägg å folkpension och barnbidrag. Folkpensioneringen 1941, nr 2.

TEGENDAL, E. Sjukvårdsförsäkringen. Sv. sjukkasse-tidning 1941, nr 3.

Socialvård.

Sverige.

CEDERSTRÖM, HJ. Invaliditets- och ålderdomsförsörjning inom ramen av ett arbetsanskaffningsprogram. Arbetarskyddet 1941, nr 2.

HINDE-WENNHAGEN, ANNA. Miljonen till skolbarnsbespisning. Sv. lärartidningen 1941, nr 12.

LIEDSTRAND, E. Förslaget till »krigspensioner» och den kommunala och enskilda tjänstepensioneringen. Sv. stadsförbundets tidskrift 1941, nr 2.

MYRDAL, ALVA. De barn som stå på samhällets konto. Morgonbris 1941, nr 3.

WALLGREN, A. En billig och effektiv form av förebyggande barnavård. [Barnavårdscentralen i *Göteborg.*] *Sunt förnuft 1941, nr 2.*

»Sveriges modernaste skyddshem». Offentligt byggnadsslöseri i sin prydno. Sunt förnuft 1941, nr 2.

Danmark.

SKJERBÆK, O. J. Danske Opdragelseshjem 1939/40. Börnesagens Tidende 1941, nr 5.

Finland.

NYBERG, B. Nordiska hjälpcentralens i Finland verksamhet 1939—40. Ett kapitel ur krigsbarnskyddets historia. Social tidskrift 1941, nr 2.

Tyskland.

Die Kinderbeihilfe in ihrer neuesten Form. Soziale Praxis 1941, nr 5.

Die Leistungen des Kriegswinterhilfswerks des deutschen Volkes 1939/40. Wirtschaft und Statistik 1941, nr 4.

Undervisning och yrkesutbildning.

Sverige.

JACOBSEN, W. Yrkesvägledningens organisatoriska förutsättningar. Affärsekonomi 1941, nr 3.

Landets första yrkesskola för jordbruk inför starten. [Gålön, Stockholms län.] RLF-tidningen 1941, nr 11.

Ut- och invandring.

Sverige.

LINDENCRONA, G. De nya bestämmelserna om tillsyn över utlänningar. Förvaltningsrättslig tidskrift 1941, nr 1.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur.

AKTIEBOLAGET VIN- & SPRITCENTRALEN JÄMTE DOTTERBOLAG.
Förvaltnings- och revisionsberättelser för år 1940. Sthlm 1941.

ALKOHOLFRAGE, Die, in Finnland. Hrsg. von der finnischen Aktiengesellschaft Oy alkoholiliike Ab. Hki 1941.

AMSTERDAM. Bureau van statistiek der gemeente.
Statistisch jaarboek. Jaarg. 28 (1938/39). Amsterd. 1941.

BARKMAN, L., JUNDELL, I., & STÉENHOFF, G. Tillsyn över fosterbarnsvården. Sthlm 1939. (Skrift utg. av Sv. fattigvårds- och barnavårdsförbundet.)

CEDERBLAD, C. Beväringsstavningen sedd i samband med ortografiens teoretiska, sociala och aktuella problem. Sthlm 1941.

DANMARK. Direktören for Sygekassevæsenet.
Beretning. 1939. Khvn 1940. [Stencil.]

GORDON, MANYA. Workers before and after Lenin. New York 1941.

GÖTHERSTRÖM, R. Handledning i industriellt brandskydd. På uppdrag av Sveriges industriförbund utarb. Under medverkan av *Y. Nordensten & R. Sundfeldt.* Sthlm 1941.

HAAG. Statistisch bureau der gemeente.
Statistiek van het gemeentepersoneel 1939. 's-Gravenh. 1940.

HECKSCHER, E. F. *De svenska penning-, vikt- och måttsystemen. En historisk översikt.* 2 uppl. Sthlm 1941. (Publ. utg. av Historielärarnas förening. 1.)

HELSINGFORS.
Helsingfors stads statistik. Hfors 1940.
6. Undervisningsväsen. 11 (1938/39).

INGVAR, S. Är alkoholen ett medikament? Lund 1940.

JACOBSEN, W., & RUTHQUIST, M. Vilket yrke passar bäst? Ungdom inför yrkesvalet. Handledning för den avgående skolungdomen, för lärare, föräldrar, yrkesvägledare samt arbetsförmedlare. Sthlm 1941.

JACOBSSON, M. Folkvälde och ledarestyre i svensk *förvaltning.* Sthlm 1941.

MYRDAL, ALVA & G. Kontakt med Amerika. Sthlm 1941.

NANNESON, L. Räkenskapsresultat från svenska jordbruk. 25 (bokföringsåret 1938/39). Norrtälje 1941. (Medd. från K. lantbruksstyrelsen. 1941: 1.)

NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke 10. Oslo 1941.
1. Bureising med statsstötte 1921—36. Telling pr. 20 juni 1938.
2. Forsikringsselskaper 1939.
3. Syketrygden 1939.

SCHULZ, H. Sozialpolitik im neuen Deutschland Berl. 1941.

SKATTEBETALARNAS FÖRENING.
Meddelanden. Sthlm 1941.
72. *Genberg, T.* Handledning i bokföring för landskommuner.

SOCIAL ÅRSBOK 1940. Utg. av Centralförbundet för socialt arbete. Sthlm 1941.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1941. Sthlm 1941.
6. Betänkande med allmänna riktlinjer för åstadkommande av tidigare inbetalning av utskylder. Del 2. [Avg. d. 15 febr. 1941.] (Fi.)
7. Förslag till rättegångsbalk av Kungl. Maj:t d. 14 febr. 1941 godkänt såsom grundval för processlagberedningens fortsatta verksamhet. (Ju.)
8—9. Lagberedningens förslag till lag om aktiebolag m. m. 1—2. [Avg. d. 28 febr. 1941.] (Ju.)
10. 1938 års pensionssakkunniga. Betänkande med förslag till allmänna tjänste- och familjepensionsreglementen. [Avg. d. 14 mars 1941]. (Fi.)
11. Betänkande med förslag om inrättande av en statlig brandskola m. m. Avg. d. 22 mars 1941 av Brandskoleutredningen. (K.)

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1941
Försäkringsväsen.
Enskilda försäkringsanstalter år 1939. Av Försäkringsinspektionen.
Erkända sjukkassor år 1938 jämte översikter för åren 1933—37. Av K. pensionsstyrelsen.
Riksförsäkringsanstalten år 1939.

WICKMAN, J. Diktaturernas uppror. Kommentar till de utrikespolitiska dagshändelserna. Sthlm 1941.

WIGFORSS, E. Från klasskamp till samverkan. Sthlm 1941.

ÅBO. Åbo akademi.
Acta. Humaniora. 13. Åbo 1940.

INNEHÅLL

Övertidsarbetets omfattning inom industri m. m. under år 1938 449
Återuppbyggnadsarbetet i Finland . . 465
Jordbruksräkningen år 1937 474
Kortare meddelanden . . . . . .
Förhandlingsrätt för kommunaltjänstemän 477
Kooperativa förbundets och anslutna föreningars verksamhet år 1940 478
Enhetligt familjeunderstöd för löntagare med barn i Frankrike 479
Ny ordning för barnbidrag i Australien . 480

Författningar rörande sociala frågor . 480

Periodiska översikter

Arbetartillgång och arbetslön inom jordbruket år 1940 481
Byggnadsverksamheten i vissa större städer under första kvartalet 1941 . 489

Bostadsmarknaden i rikets städer omkring den 1 april 1941 494

Erkända arbetslöshetskassor år 1940 . 498

Den privata arbetsförmedlingen under år 1940 506
Sjuksköterskebyråernas verksamhet under år 1940 507
Utlänningar i Sverige 509
Fylleriförseelser och spritsmuggling under första kvartalet 1941 514
Livsmedelskostnaderna den 1 maj 1941 515

Arbetsmarknaden
Arbetsmarknaden under april 1941 . . . 517
Statens arbetsmarknadskommissions verksamhet under april 1941 520
Meddelanden från statens arbetsmarknadskommission 523
Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden 526

Litteraturöversikt 540

INDEX

Le travail supplémentaire dans l'industrie, etc. en 1938.
L'œuvre de reconstruction en Finlande.
Recensement général agricole en 1937.
Courtes notices.
Le droit de négociation des fonctionnaires communaux.
L'activité de l'Union Coopérative et des sociétés affiliées pendant l'année 1940.
Indemnité de famille uniforme pour tous les salariés ayant des enfants en France.
Allocation aux familles nombreuses en Australie.

Lois concernant les questions sociales.

Aperçus périodiques

L'offre de la main-d'œuvre et les salaires dans l'agriculture en 1940.
Activité du bâtiment dans certaines grandes villes pendant le 1 er trimestre 1941.
Le marché des habitations dans les villes au 1er avril 1941.

Les caisses de chômage reconnues en 1940.
Les bureaux de placement privés en 1940.

Les bureaux d'infirmières en 1940.

Les étrangers en Suède.
Délits d'ivresse et contrebande de spiritueux pendant le 1er trimestre 1941.
Prix des denrées alimentaires le 1er mai 1941.
Marché du travail.
Le marché du travail pendant avril 1941.
Activité de la Commission du marché du travail en avril 1941.
Communications de la Commission du marché du travail.
Tableaux relatifs à la situation du marché du travail.

Bibliographie.

Articles principaux du Bulletin.

Le travail supplémentaire dans l'industrie et autres branches d'activité en 1938. Un compte-rendu est donné de l'enquête relative au volume des heures de travail supplémentaires pendant 1938 que l'Administration du Travail et de la Prévoyance sociale a effectuée à propos d'une limitation projetée du droit d'employer les ouvriers à un travail supplémentaire. Les données ont été recueillies dans un certain nombre d'entreprises où le travail supplémentaire se pratique sur une large échelle. Des renseignements utilisables ont été fournis par 653 entreprises occupant 80 669 ouvriers, dont 51 351, soit 63·7 %, ont accompli un travail supplémentaire. Le nombre d'heures supplémentaires s'élevait par an, en moyenne, à 94 pour les ouvriers hommes et à 87 pour les femmes. P. 449.

L'œuvre de reconstruction en Finlande. Un aperçu général est fourni par un expert qualifié sur les pertes que le Traité de Moscou a fait subir à la Finlande et sur les mesures prises, d'une part, pour soulager les détresses actuelles et, d'autre part, pour une œuvre de reconstruction à longue échéance. Parmi les premières et plus pressantes mesures se rangent l'aide aux grands blessés de guerre et aux familles des soldats morts ainsi que l'assistance aux Caréliens évacués; les autres mesures ont pour but, par la colonisation et la création de nouvelles formes de production nationale, d'assurer l'avenir d'environ 450 000 citoyens qui ont perdu leurs biens et tous leurs moyens d'existence. P. 465.

Recensement général agricole en 1937. L'article cite certains renseignements principaux contenus dans le rapports présenté par le Bureau central de Statistisque sur le dernier recensement général agricole, renseignements relatifs à la grandeur des exploitations agricoles, à leurs différentes sortes de cultures, à l'utilisation des terres arables, etc. On constate, en particulier, que les trois quarts de toutes les propriétés agricoles contiennent moins de dix hectares de champs. Dans ces petites fermes, c'est la culture des pommes de terre et celle du foin qui dominent ainsi que l'élevage des bestiaux. P. 474.

L'offre de la main-d'œuvre et les salaires dans l'agriculture en 1940. Au moment de l'enquête (nov. 1940), une pénurie de main d'œuvre était signalée dans un tiers environ des 3 900 propriétés ayant fourni des renseignements sur l'offre de travailleurs agricoles. La difficulté de se procurer de la main-d'œuvre semblait cependant moins grande que l'année précédente. Le gain journalier (en espèces et en nature) était en moyenne pour les ouvriers agricoles adultes de 5·89 cour. et pour les femmes de 2·90 cour. Les gains annuels, d'après les données fournies sur les ouvriers agricoles ayant travaillé au moins 250 jours dans l'année, s'élevait pour les hommes à 1 761 cour. et pour les femmes à 926 cour. En comparaison de l'année 1939, le gain annuel des ouvriers adultes a augmenté de 9·9 % et celui des femmes de 18·3 %. P. 481.

L'activité du bâtiment dans certaines grandes villes pendant le 1er trimestre de 1941. Dans 13 villes de plus de 30 000 habitants, la construction a été achevée, pendant le 1er trimestre de 1940, de 1 617 logements et de 3 840 pièces (chambres ou cuisines) contre 4 395 logements et 11 578 pièces pendant le 1er trimestre de 1940. L'autorisation de construire a été accordée pour 1 039 logements et 2 828 pièces contre 1 081 logements et 3 140 pièces pendant le 1er trimestre de 1940. Au 1er avril 1941 se trouvaient en construction, dans 12 des 13 villes, 2 442 logements et 5 759 pièces contre 5 833 logements et 16 222 pièces à la date correspondante de l'année précédente. P. 489.

Le marché des habitations dans les villes de Suède au 1er avril 1941. Selon les renseignements fournis par les comités du bâtiment, l'offre de petits logements, à la date du 1er avril 1941, était médiocre ou insuffisante dans la plupart des villes. En comparaison avec le 1er octobre 1940, une diminution de l'offre des habitations est sensible. Dans la plupart des villes, la demande s'adresse à des logements plus petits que précédemment. Le niveau des loyers s'est élevé dans un grand nombre de villes, moins cependant lorsqu'il s'agit du renouvellement d'un bail que d'un nouveau contrat. P. 494.

Caisses de chômage reconnues officiellement en 1940. Avec la création, le 1er janvier 1941, d'une nouvelle caisse pour les employés du commerce, les caisses de chômage reconnues, en activité pendant l'année, ont été au nombre de 14. Le total des membres affiliés s'élevait à la fin de l'année à 210 000 contre 196 000 l'année précédente. Les primes d'assurance versées se montaient à 3·3 millions de couronnes tandis que les secours (indemnité journalière) versés aux chômeurs s'élevaient à 4·3 millions de cour., représentant en chiffres ronds 1·5 million de journées d'assistance. L'indemnité journalière de chômage a été, en moyenne, de 2·88 cour. La subvention de l'Etat, comportant une contribution aux secours aux chômeurs et une contribution aux frais de gestion, a été de 2·5 millions de cour. Les fonds des caisses de chômage reconnues se chiffraient au total, à la fin de 1940, à 8·4 millions de cour., soit 39·71 cour. par membre. P. 498.

Les étrangers en Suède. Au 1er avril 1941, 19 008 étrangers étaient en possession d'un permis de séjour en Suède. De ceux-ci, 11 583 avaient un permis de travail. Le nombre d'entrées d'étrangers dans le pays pendant le 1er trimestre de 1941 a été de 18 211, tandis que le nombre de sorties était de 17 594. Le nombre d'entrées d'étrangers en Suède pendant le 1er trimestre de 1940 a été évalué un chiffre quelque peu inférieur, mais pendant la période correspondante de 1939 à 33 000. P. 509.

Le marché du travail en avril 1941. Les séries statistiques qui figurent le mouvement du marché du travail révèlent une amélioration saisonnière continue, bien que faible, pendant le mois d'avril. Le nombre d'ouvriers occupés dans l'industrie et autres branches d'activité était de 1 % plus élevé à la fin d'avril qu'à la fin de mars. Le nombre d'ouvriers nouvellement embauchés au cours du mois dépassait un peu celui des ouvriers congédiés. Pour 100 places disponibles dans les offices de placement publics, les demandes étaient tombées de 208 en mars à 184 en avril. La proportion des chômeurs affiliés à des syndicats était, au 1er avril, de 15·0 % contre 16·5 % un mois plus tôt. Le nombre de chômeurs demandant des secours s'élevait, à la fin d'avril, à 30 552, ce qui constitue une diminution pendant le mois de 3 150, soit près de 10 %. P. 517.

Häftets huvudinnehåll.

Maj 1941.

Övertidsarbetets omfattning inom industri m. m. under år 1938. Redogörelse lämnas för socialstyrelsens undersökning angående omfattningen av arbete å övertid år 1938, vilken igångsattes med anledning av ifrågasatt inskränkning av rätten att uttaga övertidsarbete. Uppgifter inhämtades från ett urval av företag, vid vilka arbete å övertid förekommit i större omfattning. Användbara uppgifter inkommo från sammanlagt 653 arbetsställen med 80 669 sysselsatta arbetare, varav 51 351 eller 63·7 % hade utgjort övertidsarbete. Övertiden utgjorde i genomsnitt per år 94 timmar för manliga arbetare med full sysselsättning under året och 87 timmar för kvinnliga sådana. Sid. 449.

Återuppbyggnadsarbetet i Finland. Från sakkunnigt håll lämnas en översikt över de finska förlusterna vid moskvafreden samt över de åtgärder, som vidtagits dels för botande av aktuella skador, och dels för återuppbyggande på längre sikt. Till de förra, mest brådskande uppgifterna ha bl. a. räknats hjälpåtgärder för invalider och de stupades familjer samt vården av de evakuerade karelarna, medan de senare åtgärderna avsett att genom kolonisation och annan utvidgning av den nationella produktionen bereda tryggad existens åt de c:a 450 000 medborgare, som förlorat egendom och alla utkomstmöjligheter. Sid. 465.

Jordbruksräkningen år 1937. Efter den av statistiska centralbyrån nyligen framlagda redogörelsen för den senaste allmänna jordbruksräkningen lämnas vissa huvuddata rörande det svenska jordbrukets struktur med avseende å brukningsdelarnas storlek, ägoslag, åkerjordens användning m. m. Man finner bl. a., att drygt tre fjärdedelar av alla brukningsdelar ha mindre än 10 ha åker. På dessa mindre gårdar dominerar odlingen av potatis och hö, och där är boskapsskötseln intensivast i förhållande till jordbruksarealen. Sid. 474.

Arbetartillgång och arbetslön inom jordbruket år 1940. Vid undersökningstillfället (november 1940) rapporterades brist på arbetskraft från c:a en tredjedel av de 3 900 egendomar, som lämnat uppgift om tillgången på lantarbetare. Svårigheterna att erhålla arbetskraft synas dock varit mindre än föregående år. — Den genomsnittliga dagsförtjänsten (kontant och naturaförmåner) var för vuxna manliga lantarbetare 5·89 kr. och för kvinnliga 2·90 kr. Årsinkomsterna, som grunda sig på uppgifter från lantarbetare med minst 250 arbetsdagar under året, uppgingo för (vuxna) manliga arbetare till 1 761 kr. och för kvinnor till 926 kr. I förhållande till år 1939 ha de vuxna männens årsförtjänst ökat med 9·9 % och kvinnornas med 18·3 %. Sid. 481.

Byggnadsverksamheten i större städer under första kvartalet 1941. I 13 städer med över 30 000 invånare fullbordades under första kvartalet 1940 1 617 bostadslägenheter och 3 840 rum (boningsrum eller kök) mot 4 395 lägenheter och 11 578 rum under första kvartalet 1940. Byggnadslov beviljades för 1 039 lägenheter och 2 828 rum mot 1 081 lägenheter och 3 140 rum första kvartalet 1940. Den 1 april 1941 befunno sig i 12 av de 13 städerna 2 442 lägenheter och 5 759 rum under byggnad mot 5 833 lägenheter och 16 222 rum vid motsvarande tidpunkt förra året. Sid. 489.

Bostadsmarknaden i rikets städer omkring den 1 april 1941. Enligt uppgifter från byggnadsnämnderna var tillgången på smålägenheter omkring den 1 april 1941 knapp eller otillräcklig i flertalet städer. I jämförelse med den 1 oktober 1940 framträder en viss minskning av bostadstillgången. Efterfrågan har i flertalet städer förskjutits från större till mindre lägenheter. Hyresnivån betecknades i ett stort antal städer som stigande, dock mindre vid förlängning av äldre kontrakt än vid nyinflyttning. Sid. 494.

Erkända arbetslöshetskassor år 1940. Efter tillkomsten av en ny kassa för handelstjänstemän den 1 januari 1940 voro 14 erkända arbetslöshetskassor i verksamhet under året. Det sammanlagda med-

lemsantalet uppgick vid årets utgång till 210 000 mot 196 000 året förut. Erlagda försäkringsavgifter uppgingo till 3·3 milj. kr., under det att såsom arbetslöshetsunderstöd (daghjälp) utgavs 4·3 milj. kr., belöpande på i runt tal 1·5 milj. understödsdagar. Det genomsnittliga understödsbeloppet per dag var 2·88 kr. Statsbidraget (till understöd och förvaltning) uppgick till 2·5 milj. kr. mot 1·3 milj. kr. för 1939. De erkända arbetslöshetskassornas sammanlagda fonder vid 1940 års utgång uppgingo till 8·4 milj. kr. eller 39·71 kr. per medlem, vilket innebär en ökning under året av 1·0 milj. kr. eller 2·17 kr. per medlem. Sid. 498.

Utlänningar i Sverige. Den 1 april 1941 hade 19 008 utlänningar vistelsetillstånd i Sverige. Av dessa hade 11 583 arbetstillstånd. Antalet inresor av utlänningar under första kvartalet 1941 var 18 211, medan antalet utresor var 17 594. Antalet inresor samma kvartal 1940 var något lägre men år 1939 omkring 33 000. Sid. 509.

Arbetsmarknaden under april 1941. De statistiska serier, som belysa arbetsmarknadens utveckling, ge uttryck åt en fortsatt, ehuru alltjämt svag säsongmässig uppgång under april månad. Antalet sysselsatta arbetare inom industri m. m. var 1 % högre i slutet av april än i slutet av mars. Antalet nyanställda arbetare under månaden översteg något antalet entledigade. Antalet ansökningar på 100 lediga platser vid de offentliga arbetsförmedlingarna nedgick till 184 i april från 208 i mars. De arbetslösa inom fackförbunden uppgingo vid månadsskiftet mars/april till 15·0 % mot 16·5 % en månad tidigare. Antalet hjälpsökande arbetslösa utgjorde i slutet av april 30 552, vilket innebär en minskning under månaden med 3 150 eller nära 10 %. Sid. 517.

Socialstatistiska diagram.

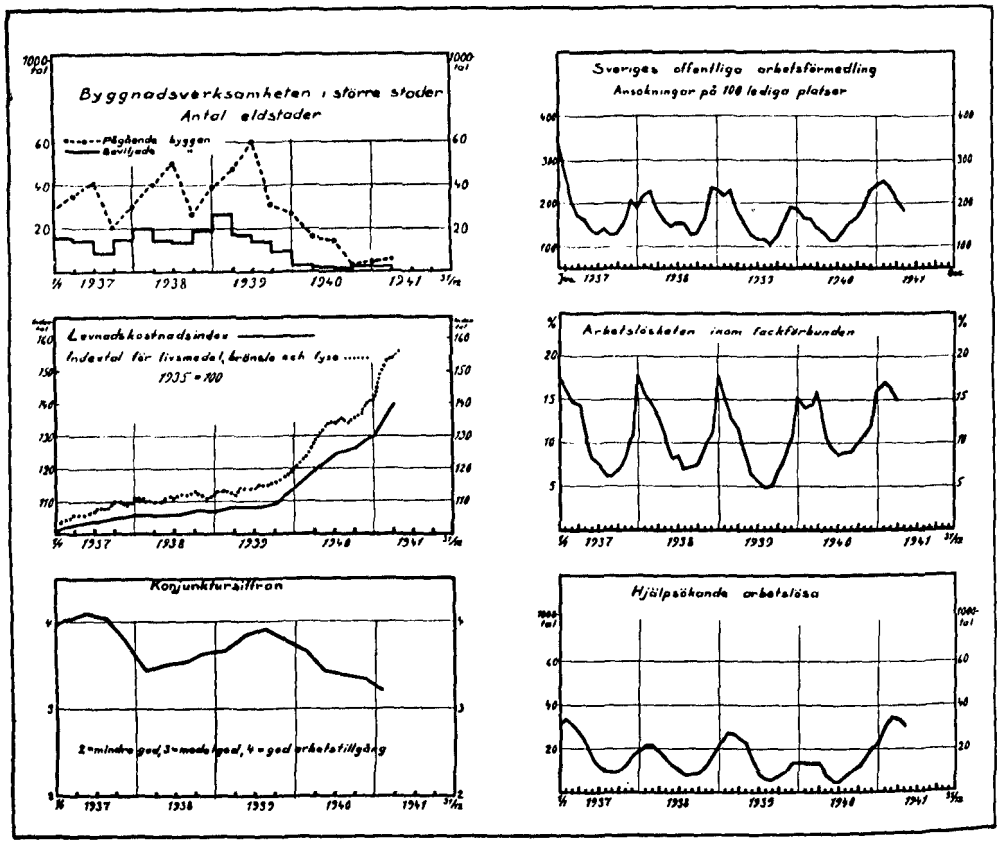

Övertidsarbetets omfattning inom industri m. m. under år 1938.

Utredningsuppdraget. Vid 1938 års riksdag väcktes inom andra kammaren en motion (nr 70) med yrkande om skyndsam utredning och förslag till sådan ändring av lagen den 30 maj 1930 om arbetstidens begränsning, att rätten till uttagande av övertidsarbete ytterligare begränsades. Andra lagutskottet hemställde i utlåtande (nr 19) över motionen, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utreda, under vilka förhållanden övertidsarbete uttogs enligt lagen om arbetstidens begränsning och huruvida jämkningar i rätten att uttaga sådant arbete kunde vara av omständigheterna påkallade, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde giva anledning. Riksdagen biföll utskottets hemställan, och genom kungl. brev den 22 april 1938 erhöll sedan socialstyrelsen i uppdrag att verkställa den sålunda begärda utredningen.

Undersökningsplanen. För fullgörande av nämnda uppdrag igångsattes inom socialstyrelsen vissa undersökningar av statistisk och annan art. Den härför uppgjorda undersökningsplanen avsåg att såsom en första etapp av undersökningsarbetet utnyttja hos arbetsrådet och socialstyrelsen redan förefintligt material och ge en allmän belysning av övertidsarbetets betydelse inom de olika arbetsområden, som falla under åttatimmarslagen. Sålunda verkställdes en bearbetning av arbetsrådets handlingar rörande ansökningar och medgivanden om utsträckt ordinarie arbetstid och övertid under år 1937. Vidare utfördes en sammanställning av övertidsbestämmelserna i gällande kollektivavtal vid årsskiftet 1937/38. Slutligen kunde även en statistisk kartläggning av övertidsarbetets omfattning vid olika företag erhållas på grundval av uppgifterna för dels socialstyrelsens industrilönestatistik år 1937 och dels styrelsens statistik rörande sysselsättning och arbetstid inom industri, handel m. m. under en vecka i juli 1938.

Med ledning av de sålunda vunna erfarenheterna avsåg man att såsom en andra etapp av undersökningsarbetet igångsätta mera ingående specialundersökningar på grundval av särskilt införskaffade uppgifter om övertidsarbetets omfattning för enskilda arbetare, om dess betydelse för företagen och verkningar för arbetstagarna. I samråd med representanter för arbetsrådet, riksförsäkringsanstalten och statens institut för folkhälsan samt för svenska arbetsgivareföreningen och landsorganisationen i Sverige planlades i dessa syften dels en statistisk undersökning angående övertidsarbetets omfattning m. m. enligt nominativa uppgifter från ett urval av företag och dels en enquête bland arbetare om deras inställning till övertidsarbete.

Vissa mindre lokalundersökningar, som enligt den ursprungliga planen skulle ha utförts av statens institut för folkhälsan i syfte att utröna verkningarna

ur medicinska synpunkter av övertidsarbete, kunde däremot icke komma till stånd. Då de förutsättningar, under vilka utredningsuppdraget givits, starkt förändrades efter krigsutbrottet i september 1939, kom överhuvudtaget undersökningsarbetet att dels begränsas i vissa avseenden och dels fördröjas till förmån för mellankommande mera angelägna arbetsuppgifter. Sedan emellertid de ovan omtalade statistiska specialundersökningarna nu slutförts, lämnas i detta och följande häfte av Sociala Meddelanden en redogörelse för huvudresultaten därav. Början göres därvid med den undersökning, som företagits på grundval av uppgifter från vissa företag.

Införskaffandet och bearbetningen av övertidsuppgifter från vissa företag. Bearbetningen av socialstyrelsens lönestatistiska material visade, att vid företag, där övertidsarbete förekom, uppgick år 1937 antalet övertidstimmar i förhållande till hela antalet utgjorda arbetstimmar till 3·3 % för manliga arbetare, 1·7 % för kvinnliga och 1·0 % för minderåriga. Ett högre jämförelsetal än det genomsnittliga förekom inom följande grupper, nämligen mekaniska verkstäder, skeppsvarv, elektriska verkstäder, wallboardfabriker m. m., pappersmassefabriker, pappersbruk, grafisk industri, slakterier och konservfabriker, reseffektfabriker m. m., konstgödningsfabriker, handel och varulager, åkerirörelse samt lastning och lossning. Ehuru övertidsarbetet kunde sägas ha väsentligt större betydelse inom vissa verksamhetsområden än inom andra, visade en fördelning av företagen efter det procentuella antalet övertidstimmar, att inom så gott som samtliga branscher förhållandena i detta avseende voro skiljaktiga vid olika företag.

Införskaffandet av särskilda uppgifter från företag rörande övertidsarbetets omfattning för varje enskild arbetare ansågs därför vid planläggningen av förevarande undersökning böra avse samtliga verksamhetsområden, vilka falla under arbetstidslagen. Undersökningen begränsades emellertid till enbart sådana företag, vilka hos arbetsrådet begärt utsträckning av rätten att uttaga övertidsarbete eller vid vilka enligt socialstyrelsens lönestatistik antalet övertidstimmar jämfört med den totala arbetstiden utgjorde mer än 5 % för manliga arbetare eller mer än 3 % för kvinnliga. Denna urvalsmetod innebär, att undersökningen kom att omfatta företag och arbetare med särskilt mycket övertidsarbete och sålunda att belysa det maximala utnyttjandet av arbete å övertid. Den ger däremot icke något representativt uttryck för omfattningen i allmänhet av sådant arbete.

Såväl med hänsyn till konjunkturläget som till önskvärdheten att erhålla så aktuella uppgifter som möjligt ansågs det lämpligast, att de inhämtade uppgifterna skulle avse förhållandena under kalenderåret 1938. Uppgifterna skulle vidare grundas på de data, vilka för varje särskild arbetare kunde erhållas ur företagens övertidsjournaler eller däremot svarande arbetstidsbokföring och vilka enligt stadgande i arbetstidslagen måste finnas tillgängliga.

I det särskilda frågeformulär, som utsändes till företagen, begärdes för arbetare med övertid nominativ redovisning av antalet utgjorda övertidstimmar under fyra med kvartalen nära sammanfallande perioder av året, antalet veckor med övertidsarbete samt vecka eller veckor med mest övertidsarbete. För varje

Tab. 1. Antal redovisade arbetsställen inom olika näringsgrenar samt antal sysselsatta arbetare, fördelade efter arbetsställenas storlek.

Näringsgrenar	Antal arbetsställen	Antal sysselsatta arbetare	Därav vid arbetsställen med nedanstående arbetarantal								
			5–10 arb.	11–50 arb.	51–100 arb.	101–200 arb.	201–300 arb.	301–400 arb.	401–500 arb.	501–1 000 arb.	över 1 000 arb.
Malmbrytning och metallindustri	**165**	**29 966**	**154**	**2 117**	**1 360**	**2 134**	**1 586**	**2 195**	**2 731**	**2 922**	**14 767**
Gruvor och anrikningsverk	2	151	—	31	—	120	—	—	—	—	—
Järn- och stålmanufaktur	14	1 410	8	186	84	492	270	370	—	—	—
Skeppsvarv	7	8 628	8	59	—	—	—	—	—	1 488	7 073
Mekaniska verkstäder	107	16 000	111	1 428	776	889	804	1 076	1 788	1 434	7 694
Elektriska verkstäder	9	1 482	—	174	—	134	231	—	943	—	—
Metallmanufaktur	23	2 211	16	239	427	499	281	749	—	—	—
Guld- och silvervarufabriker	3	84	11	—	73	—	—	—	—	—	—
Jord- och stenindustri	**6**	**289**	—	**95**	**78**	**116**	—	—	—	—	—
Byggnadsämnesindustri	3	213	—	19	78	116	—	—	—	—	—
Glasbruk	3	76	—	76	—	—	—	—	—	—	—
Träindustri	**31**	**3 541**	**6**	**451**	**338**	**657**	**597**	**981**	—	**511**	—
Sågverk och hyvlerier	3	516	—	16	—	200	300	—	—	—	—
Snickeri- och möbelfabriker	25	2 209	6	435	338	321	297	301	—	511	—
Annan träindustri	3	816	—	—	—	136	—	680	—	—	—
Pappers- och grafisk industri	**137**	**19 022**	**76**	**1 433**	**1 775**	**2 986**	**2 582**	**3 429**	**2 229**	**2 981**	**1 531**
Pappersmassefabr., pappersbr. m. m.	50	13 036	—	82	629	1 988	2 376	2 751	2 229	2 981	—
Annan pappersindustri	16	801	—	316	224	261	—	—	—	—	—
Grafisk industri o. bokbinderi	71	5 185	76	1 035	922	737	206	678	—	—	1 531
Livsmedelsindustri	**101**	**4 529**	**125**	**1 592**	**1 279**	**552**	**981**	—	—	—	—
Kvarnar	3	40	6	34	—	—	—	—	—	—	—
Pressjästfabriker	1	55	—	—	55	—	—	—	—	—	—
Bagerier	4	67	25	42	—	—	—	—	—	—	—
Råsockerbruk och raffinaderier	2	478	—	—	—	—	478	—	—	—	—
Choklad- och karamellfabriker	8	272	20	123	129	—	—	—	—	—	—
Bryggerier och läskedrycksfabr.	45	1 474	22	967	231	254	—	—	—	—	—
Slakterier och charkuterifabr.	16	843	7	221	321	—	294	—	—	—	—
Konservfabriker	12	1 001	—	136	358	298	209	—	—	—	—
Mejerier och margarinfabriker	10	299	45	69	185	—	—	—	—	—	—
Textil- och beklädnadsindustri	**90**	**11 607**	**20**	**1 052**	**1 582**	**2 229**	**1 408**	**1 444**	**838**	**3 034**	—
Bomullsindustri	16	2 726	—	177	285	466	—	726	437	635	—
Ylleindustri	16	1 977	—	107	256	442	771	—	401	—	—
Trikåfabriker	10	1 792	—	111	228	—	218	386	—	849	—
Band- och bindgarnsfabriker	3	38	6	32	—	—	—	—	—	—	—
Skrädderier och sömnadsfabriker	40	4 637	14	536	733	1 053	419	332	—	1 550	—
Hatt- och mössfabriker	5	437	—	89	80	268	—	—	—	—	—
Läder-, hår- och gummivaruind.	**28**	**1 806**	**36**	**340**	**309**	**424**	**697**	—	—	—	—
Päls- och skinnvarufabriker	12	236	36	200	—	—	—	—	—	—	—
Skofabriker	5	913	—	—	—	424	489	—	—	—	—
Gummivarufabriker	1	51	—	—	51	—	—	—	—	—	—
Annan hithörande industri	10	606	—	140	258	—	208	—	—	—	—
Kemisk-teknisk industri	**21**	**1 584**	**6**	**261**	**432**	**344**	**206**	**335**	—	—	—
Färg-, olje-, tvål- o. parfymfabriker	9	847	—	154	158	200	—	335	—	—	—
Sprängämnesfabriker	1	26	—	26	—	—	—	—	—	—	—
Annan hithörande industri	11	711	6	81	274	144	206	—	—	—	—
Samtliga industrigrupper	**579**	**72 344**	**423**	**7 341**	**7 153**	**9 442**	**8 057**	**8 384**	**5 798**	**9 448**	**16 298**
Byggnadsverksamhet	**9**	**327**	—	**190**	**137**	—	—	—	—	—	—
Egentl. husbyggnadsarbeten	8	254	—	190	64	—	—	—	—	—	—
Installationsarbeten	1	73	—	—	73	—	—	—	—	—	—
Kraft-, belysn.- och vattenverk	8	909	5	90	—	293	521	—	—	—	—
Handel och varulager	24	578	49	315	214	—	—	—	—	—	—
Samfärdsel	**33**	**6 511**	**28**	**202**	**529**	**797**	**1 163**	**337**	**423**	**1 407**	**1 625**
Järnvägsdrift	1	171	—	—	—	171	—	—	—	—	—
Åkerirörelse	8	137	28	109	—	—	—	—	—	—	—
Lastning och lossning	24	6 203	—	93	529	626	1 163	337	423	1 407	1 625
Samtliga grupper	**653**	**80 669**	**505**	**8 138**	**8 033**	**10 532**	**9 741**	**8 721**	**6 221**	**10 855**	**17 923**

nominativt redovisad arbetare efterfrågades likaså — förutom kön, ålder och yrkesspecialitet — hela antalet sysselsättningsveckor och arbetstimmar under året samt antalet arbetsveckor och arbetstimmar med utsträckt ordinarie arbetstid. Formuläret upptog därjämte frågor angående bl. a. totala antalet sysselsatta arbetare och i arbetet deltagande förmän samt angående orsakerna till förekommande övertidsarbete, den sannolika följden om tillåten övertid begränsades samt huruvida gällande bestämmelser ansågos väl avvägda eller på vad sätt de i annat fall borde ändras.

Frågeformuläret utsändes till sammanlagt 819 företag. Antalet inkomna och efter granskning användbara uppgifter representerade 653 företag med inalles 80 669 sysselsatta arbetare. I tab. 1 (sid. 451) redovisas antalet av undersökningen berörda arbetsställen samt hela antalet vid dessa sysselsatta arbetare inom olika verksamhetsgrenar; de sysselsatta arbetarnas fördelning enligt tabellen på olika storleksgrupper av företag visar, att undersökningsmaterialet framför allt hänför sig till stora och medelstora företag men i viss utsträckning även till mindre företag med ned till 10 arbetare.

Av de sysselsatta arbetarna vid de uppgiftslämnande företagen hade sammanlagt 51 351 eller 63·7 % utfört övertidsarbete under år 1938. Antalet manliga övertidsarbetare fyllda 18 år utgjorde 41 572, antalet kvinnliga 9 253 samt antalet minderåriga manliga 313 och minderåriga kvinnliga 213.

Till belysning av materialets omfattning må ytterligare nämnas, att antalet sysselsatta arbetare vid de i undersökningen ingående företagen uppgick till 15·1 % och antalet arbetare med övertidsarbete till 9·6 % av den i kommerskollegii industristatistik för år 1938 redovisade arbetarpersonalen inom jämförliga verksamhetsområden. Motsvarande relationstal för enbart manliga övertidsarbetare var 9·8 % och för enbart kvinnliga 8·8 %.

Övertidsarbetets omfattning vid de redovisade företagen. I tab. 2 meddelas en sammanställning av medelantalet per arbetare under år 1938 utgjorda veckor och timmar med övertidsarbete samt det genomsnittliga totala antalet arbetsveckor och arbetstimmar. Bland samtliga redovisade arbetare i tab. 2 uppgick den totala årsarbetstiden till 2 019 timmar för män och 1 856 timmar för kvinnor. Denna jämförelsevis korta totalarbetstid per år, särskilt med tanke på att däri även inbegripes övertidsarbete, torde vara en följd av sådana förhållanden som säsongarbetslöshet och ojämna sysselsättningsvillkor överhuvud eller i vissa fall av kortvarig anställningstid vid det uppgiftslämnande företaget.

Större intresse för undersökningens syfte har därför redovisningen i tab. 2 av övertidsarbetets omfattning och betydelse för den totala arbetstidens längd bland arbetare med minst 2 200 ordinarie arbetstimmar per år. Av tabellen framgår i fråga om denna kategori, att manliga arbetare fyllda 18 år i genomsnitt hade 94 övertidstimmar under 17 veckor och därigenom erhöllo en så hög total årsarbetstid som 2 415 timmar. En genomsnittligt ännu längre övertid och total årsarbetstid framkommer bl. a. inom följande grupper, nämligen skeppsvarv, elektriska verkstäder, snickeri- och möbelfabriker, grafisk industri, bryggerier och läskedrycksfabriker, slakterier och charkuterifabriker, mejerier och marga-

Tab. 2. Antalet veckor och timmar med övertidsarbete jämfört med samtliga arbetsveckor och arbetstimmar per arbetare inom olika näringsgrenar år 1938.

Näringsgrenar	Samtl. arb. med övertidsarbete					Arbetare med minst 2 200 ord. arb.-tim. under året				
	Antal arbetare	Antal under år 1938 i medeltal per arb. utgjorda				Antal arbetare	Antal under år 1938 i medeltal per arb. utgjorda			
		arbetsveckor	därav med övertidsarb.	arbetstimmar (inkl. övertid)	därav övertidstimmar		arbetsveckor	därav med övertidsarb.	arbetstimmar (inkl. övertid)	därav övertidstimmar
Manliga arbetare fyllda 18 år.										
Malmbrytning och metallindustri	**17 978**	**44**	**13**	**2 050**	**73**	**9 710**	**51**	**16**	**2 403**	**89**
Gruvor och anrikningsverk	60	46	8	2 164	28	36	50	9	2 323	27
Järn- och stålmanufaktur	795	45	13	2 117	73	495	51	14	2 402	81
Skeppsvarv	3 610	38	13	1 784	81	1 258	50	17	2 430	112
Mekaniska verkstäder	11 487	47	13	2 147	72	6 964	51	16	2 398	85
Elektriska verkstäder	878	40	14	1 899	86	421	51	17	2 424	107
Metallmanufaktur	1 132	44	10	1 981	59	529	51	13	2 396	78
Guld- och silvervarufabriker	16	48	13	2 183	104	7	52	8	2 609	140
Jord- och stenindustri	**206**	**42**	**15**	**1 980**	**99**	**104**	**51**	**19**	**2 495**	**128**
Byggnadsämnesindustri	159	41	15	1 938	89	77	51	20	2 496	113
Glasbruk	47	44	14	2 121	134	27	51	18	2 494	169
Träindustri	**2 289**	**44**	**12**	**2 062**	**98**	**1 154**	**50**	**14**	**2 413**	**115**
Sågverk och hyvlerier	143	39	10	1 721	71	28	51	15	2 374	81
Snickeri- och möbelfabriker	1 712	45	13	2 111	106	923	51	14	2 419	119
Annan träindustri	434	42	12	1 979	78	203	50	16	2 388	101
Pappers- och grafisk industri	**11 379**	**45**	**13**	**2 127**	**73**	**5 745**	**50**	**16**	**2 407**	**89**
Pappersmassefabr., pappersbr. m. m.	8 090	45	10	2 100	57	3 790	50	13	2 390	74
Annan pappersindustri	265	44	18	2 120	112	144	50	22	2 457	139
Grafisk industri o. bokbinderi	3 024	45	19	2 200	111	1 811	49	20	2 439	118
Livsmedelsindustri	**2 030**	**41**	**20**	**1 949**	**99**	**1 182**	**51**	**25**	**2 497**	**126**
Kvarnar	23	38	8	1 819	37	14	52	9	2 458	44
Pressjästfabriker	40	42	11	1 906	46	25	52	15	2 389	65
Bagerier	47	46	30	2 244	112	33	51	32	2 506	129
Råsockerbruk och raffinaderier	253	21	3	1 018	16	62	50	6	2 381	38
Choklad- och karamellfabriker	49	38	15	1 784	85	21	50	16	2 421	96
Bryggerier och läskedrycksfabr.	708	46	24	2 183	105	494	51	27	2 481	119
Slakterier och charkuterifabriker	491	45	28	2 183	133	307	51	34	2 552	160
Konservfabriker	238	31	14	1 525	116	87	51	22	2 550	166
Mejerier och margarinfabriker	181	46	12	2 258	101	139	51	13	2 489	113
Textil- och beklädnadsindustri	**2 456**	**45**	**16**	**2 113**	**85**	**1 425**	**50**	**20**	**2 428**	**103**
Bomullsindustri	818	46	17	2 144	84	507	51	21	2 421	99
Ylleindustri	571	45	14	2 100	76	345	50	17	2 410	87
Trikåfabriker	316	45	12	2 054	64	131	51	16	2 397	88
Band- och bindgarnsfabriker	24	48	14	2 360	135	20	52	14	2 542	142
Skrädderier och sömnadsfabr.	696	43	20	2 117	104	418	49	23	2 457	125
Hatt- och mössfabriker	31	46	10	1 890	56	4	51	11	2 334	43
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	**575**	**44**	**15**	**2 035**	**97**	**225**	**50**	**20**	**2 418**	**129**
Päls- och skinnvarufabriker	57	41	12	1 931	104	23	50	15	2 456	131
Skofabriker	236	45	13	2 051	57	93	50	20	2 373	87
Gummivarufabriker	23	32	24	1 464	77	8	52	43	2 425	151
Annan hithörande industri	259	44	17	2 095	134	101	50	20	2 451	166
Kemisk-teknisk industri	**993**	**43**	**14**	**2 015**	**67**	**583**	**50**	**17**	**2 419**	**78**
Färg-, olje-, tvål- o. parfymfabriker	472	41	16	1 935	64	262	50	20	2 434	82
Sprängämnesfabriker	12	50	26	2 471	126	12	50	26	2 471	126
Annan hithörande industri	509	44	13	2 078	68	309	50	14	2 404	73
Samtliga industrigrupper	**37 906**	**44**	**14**	**2 071**	**77**	**20 128**	**50**	**17**	**2 413**	**94**
Byggnadsverksamhet	**242**	**31**	**10**	**1 402**	**41**	**44**	**52**	**13**	**2 352**	**56**
Egentliga husbyggnadsarbeten	169	27	10	1 218	40	12	52	17	2 354	65
Installationsarbeten	73	41	10	1 828	44	32	53	12	2 351	52
Kraft-, belysn. och vattenverk	730	46	15	2 117	68	392	50	18	2 394	80
Handel och varulager	325	45	26	2 258	142	238	50	29	2 533	158
Samfärdsel	**2 389**	**34**	**13**	**1 188**	**44**	**294**	**51**	**13**	**2 475**	**75**
Järnvägsdrift	49	51	7	2 455	59	45	52	7	2 526	58
Sjöfart	132	48	27	2 389	148	111	51	28	2 519	154
Lastning och lossning	2 188	33	12	1 087	37	138	50	3	2 424	16
Samtliga grupper	**41 572**	**44**	**14**	**2 019**	**75**	**21 096**	**50**	**17**	**2 415**	**94**

TAB. 2 (forts.). ANTALET VECKOR OCH TIMMAR MED ÖVERTIDSARBETE JÄMFÖRT MED SAMTLIGA ARBETSVECKOR OCH ARBETSTIMMAR PER ARBETARE INOM OLIKA NÄRINGSGRENAR I MEDELTAL ÅR 1938.

Näringsgrenar	Samtl. arb. med övertidsarbete					Arbetare med minst 2 200 ord. arb.-tim. under året				
	Antal arbetare	Antal under år 1938 i medeltal per arb. utgjorda				Antal arbetare	Antal under år 1938 i medeltal per arb. utgjorda			
		arbetsveckor	därav med övertidsarb.	arbetstimmar (inkl. övertid)	därav övertidstimmar		arbetsveckor	därav med övertidsarb.	arbetstimmar (inkl. övertid)	därav övertidstimmar
Kvinnliga arbetare fyllda 18 år.										
Malmbrytning och metallindustri	**906**	**37**	**11**	**1 694**	**68**	**258**	**51**	**16**	**2 385**	**93**
Mekaniska verkstäder	351	38	15	1 776	93	127	51	21	2 431	126
Elektriska verkstäder	234	32	9	1 479	65	32	50	11	2 351	75
Annan hithörande industri	321	40	8	1 760	42	99	51	10	2 337	57
Jord- och stenindustri	3	41	16	2 112	202	2	51	18	2 580	241
Träindustri	49	37	10	1 763	61	8	50	14	2 331	87
Papper- och grafisk industri	**1 457**	**42**	**13**	**2 005**	**82**	**528**	**49**	**16**	**2 394**	**97**
Grafisk industri och bokbinderier	1 069	43	14	2 062	90	437	49	16	2 403	102
Annan hithörande industri	388	40	9	1 851	59	91	49	12	2 350	73
Livsmedelsindustri	**1 068**	**35**	**11**	**1 457**	**50**	**209**	**51**	**18**	**2 405**	**84**
Bryggerier och läskedrycksfabriker	285	40	12	1 760	42	84	51	18	2 376	64
Slakterier och charkuterifabriker	48	45	17	1 946	42	13	51	31	2 488	89
Konservfabriker	549	30	9	1 126	47	33	52	16	2 430	94
Annan hithörande industri	186	40	13	1 841	73	79	50	18	2 411	101
Textil- och beklädnadsindustri	**4 993**	**42**	**12**	**1 879**	**55**	**1 447**	**49**	**17**	**2 368**	**79**
Bomullsindustri	492	42	10	1 896	44	173	50	13	2 343	61
Ylleindustri	562	39	9	1 763	46	135	51	15	2 381	77
Trikåfabriker	871	41	12	1 875	58	369	50	15	2 372	73
Skrädderier och sömnadsfabriker	2 742	43	14	1 925	58	746	50	20	2 369	86
Hatt- och mössfabriker	326	39	11	1 670	50	24	51	22	2 347	104
Läder-, hår- och gummivaruind.	**595**	**43**	**14**	**1 943**	**85**	**189**	**50**	**17**	**2 418**	**111**
Skofabriker	285	41	15	1 850	65	70	51	23	2 388	94
Annan hithörande industri	310	44	13	2 028	220	119	50	14	2 436	120
Kemisk-teknisk industri	135	39	10	1 837	51	39	49	13	2 344	62
Samtliga industrigrupper	**9 206**	**41**	**12**	**1 835**	**62**	**2 680**	**50**	**17**	**2 381**	**86**
Handel och varulager	46	46	14	2 139	78	31	51	17	2 487	101
Samfärdsel	1	52	1	2 502	6	1	52	1	2 502	6
Samtliga grupper	**9 253**	**41**	**12**	**1 836**	**62**	**2 712**	**50**	**17**	**2 382**	**87**
Minderåriga män.										
Malmbrytning och metallindustri	108	38	5	1 715	22	33	51	6	2 314	21
Jord- och stenindustri	2	20	10	848	50	—	—	—	—	—
Träindustri	45	40	9	1 850	58	17	50	9	2 320	54
Pappers- och grafisk industri	114	40	5	1 833	24	37	50	6	2 305	25
Livsmedelsindustri	7	19	8	870	42	1	51	7	2 218	15
Textil- och beklädnadsindustri	6	36	20	1 744	85	2	50	27	2 468	110
Läder-, hår- och gummivaruind.	27	47	15	2 151	91	12	51	15	2 363	88
Samtliga industrigrupper	**309**	**39**	**7**	**1 792**	**36**	**102**	**50**	**8**	**2 320**	**37**
Kraft-, belysn.- och vattenverk	1	42	2	1 895	10	—	—	—	—	—
Handel och varulager	3	26	21	1 415	179	1	48	42	2 624	330
Samtliga grupper	**313**	**39**	**7**	**1 789**	**37**	**103**	**50**	**8**	**2 323**	**40**
Minderåriga kvinnor.										
Malmbrytning och metallindustri	5	45	2	2 025	5	4	50	2	2 282	5
Pappers- och grafisk industri	59	40	5	1 834	21	3	50	1	2 337	5
Livsmedelsindustri	14	33	5	1 433	27	3	51	3	2 299	7
Textil- och beklädnadsindustri	100	42	11	1 878	37	30	50	15	2 321	49
Läder-, hår- och gummivaruind.	31	43	9	1 968	45	8	50	8	2 365	60
Samtliga industrigrupper	**209**	**41**	**9**	**1 853**	**32**	**48**	**50**	**11**	**2 325**	**42**
Handel och varulager	4	41	16	2 014	74	2	51	19	2 500	80
Samtliga grupper	**213**	**41**	**9**	**1 856**	**33**	**50**	**50**	**11**	**2 332**	**43**

Tab. 8. Antalet veckor och timmar med övertidsarbete jämfört med samtliga arbetsveckor och arbetstimmar år 1938 för a) arbetare vid fabrikationen, b) övriga arbetare.

Näringsgrenar		Samtl. arb. med övertidsarbete					Arbetare med minst 2 200 ord. arb.-tim. under året				
		Antal arbetare	Ant. under år 1938 i medeltal per arb. utgjorda				Antal arbetare	Ant. under år 1938 i medeltal per arb. utgjorda			
			arbetsveckor	därav med övertidsarb.	arbetstim. (inkl. övertid)	därav övertidstimmar		arbetsveckor	därav med övertidsarb.	arbetstim. (inkl. övertid)	därav övertidstimmar
Manliga arbetare fyllda 18 år.											
Malmbrytning och metallindustri	a	15 012	44	12	2 031	70	7 846	51	14	2 396	85
	b	2 966	46	18	2 148	89	1 864	51	21	2 435	104
Jord- och stenindustri	a	89	42	11	1 945	82	45	51	15	2 471	120
	b	117	42	17	2 007	112	59	51	23	2 514	133
Träindustri	a	1 880	44	12	2 078	100	935	50	14	2 411	115
	b	409	42	12	1 987	87	219	51	15	2 422	112
Pappers- och grafisk industri	a	7 319	44	13	2 119	74	3 478	50	16	2 404	91
	b	4 060	45	12	2 143	70	2 267	50	15	2 412	86
Livsmedelsindustri	a	1 544	39	20	1 861	97	837	51	27	2 502	129
	b	486	46	19	2 231	105	345	51	20	2 486	118
Textil- och beklädnadsindustri	a	2 034	45	16	2 094	81	1 130	50	19	2 418	99
	b	422	46	21	2 208	105	295	51	24	2 467	119
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	a	558	44	15	2 029	97	213	50	20	2 419	130
	b	17	47	20	2 238	91	12	50	25	2 413	115
Kemisk-teknisk industri	a	576	41	13	1 952	54	320	50	15	2 401	64
	b	417	44	17	2 102	84	263	50	19	2 440	96
Samtliga industrigrupper	a	**29 012**	**44**	**13**	**2 049**	**76**	**14 804**	**50**	**16**	**2 407**	**93**
	b	**8 894**	**45**	**15**	**2 142**	**82**	**5 324**	**50**	**18**	**2 431**	**98**
Byggnadsverksamhet	a	241	31	10	1 404	41	44	52	13	2 352	56
	b	1	20	16	846	96	—	—	—	—	—
Kraft-, belysn.- och vattenverk	a	730	46	15	2 117	68	392	50	18	2 394	80
	b	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Handel och varulager	a	324	45	27	2 257	142	237	50	29	2 533	158
	b	1	51	—	2 421	29	1	51	—	2 421	29
Samfärdsel	a	2 369	34	13	1 188	44	294	51	13	2 475	75
	b	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Samtliga grupper	a	**32 676**	**43**	**13**	**1 986**	**74**	**15 771**	**50**	**16**	**2 410**	**93**
	b	**8 896**	**45**	**15**	**2 142**	**82**	**5 325**	**50**	**18**	**2 431**	**98**
Kvinnliga arbetare fyllda 18 år.											
Malmbrytning och metallindustri	a	805	37	11	1 662	71	215	51	17	2 391	100
	b	101	44	7	1 947	40	43	51	9	2 355	61
Jord- och stenindustri	a	3	41	16	2 112	202	2	51	18	2 580	241
	b	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Träindustri	a	47	37	10	1 780	62	7	51	15	2 327	91
	b	2	29	6	1 380	30	1	48	11	2 361	57
Pappers- och grafisk industri	a	1 408	42	13	2 006	82	518	49	15	2 394	97
	b	49	41	12	1 973	87	10	49	19	2 399	103
Livsmedelsindustri	a	1 024	34	11	1 437	50	199	51	19	2 407	86
	b	44	44	13	1 909	57	10	51	13	2 357	56
Textil- och beklädnadsindustri	a	4 898	42	12	1 874	54	1 390	49	17	2 365	77
	b	95	44	20	2 104	97	57	50	25	2 426	119
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	a	579	42	14	1 932	84	178	50	17	2 417	108
	b	16	49	24	2 336	136	11	50	27	2 445	148
Kemisk-teknisk industri	a	55	41	8	1 938	34	22	50	12	2 361	53
	b	80	37	12	1 768	63	17	48	14	2 321	75
Samtliga industrigrupper	a	**8 819**	**41**	**12**	**1 829**	**61**	**2 531**	**49**	**17**	**2 380**	**86**
	b	**387**	**42**	**13**	**1 961**	**71**	**149**	**50**	**18**	**2 388**	**94**
Handel och varulager	a	46	46	14	2 139	78	31	51	17	2 487	101
	b	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Samfärdsel	a	1	52	1	2 502	6	1	52	1	2 502	6
	b	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Samtliga grupper	a	**8 866**	**41**	**12**	**1 831**	**61**	**2 563**	**50**	**17**	**2 382**	**86**
	b	**387**	**42**	**13**	**1 961**	**71**	**149**	**50**	**18**	**2 388**	**94**
Minderåriga manliga arbetare	a	222	39	7	1 767	37	62	50	8	2 327	45
	b	91	40	8	1 842	38	41	50	8	2 317	32
Minderåriga kvinnliga arbetare	a	191	41	9	1 839	35	40	50	13	2 340	49
	b	22	44	5	1 998	16	10	50	5	2 298	20

rinfabriker, bomullsväverier, skrädderier och sömnadsfabriker, handel och varulager samt samfärdsel. Ehuru den genomsnittliga arbetstiden ligger något under den för samtliga grupper, hade ett stort antal arbetare förhållandevis mycket övertidsarbete och lång årsarbetstid även inom mekaniska verkstäder och pappersindustri. Kvinnliga arbetare fyllda 18 år hade i genomsnitt något kortare arbetstid än manliga eller 87 övertidstimmar under 17 veckor med en sammanlagd årsarbetstid av 2 382 timmar. Särskilt inom grafisk industri, där relativt många kvinnliga övertidsarbetare redovisades, förekom ett högt medelantal övertidstimmar. Minderåriga arbetare, vilka överhuvudtaget icke få användas till arbete på övertid utan arbetsrådets tillstånd, hade ett betydligt lägre medelantal övertidstimmar än de vuxna arbetarna.

I tab. 3 lämnas en mot föregående tabell svarande redovisning av övertidsarbetets genomsnittliga längd och varaktighet med särskiljande av arbetare vid den egentliga fabrikationen eller rörelsen samt övriga arbetare, såsom lagerarbetare, transportarbetare och hantverkare vid industriföretag, eldare, vakter m. fl. Vid en jämförelse med motsvarande personalkategorier i kommerskollegii industristatistik för år 1938 framgår, att i tab. 3 redovisade arbetare vid fabrikationen utgör 8·9 % av arbetarantalet inom denna grupp i industristatistiken, medan i tab. 3 redovisade övriga arbetare utgör 14·8 %. Detta förhållande ger vid handen, att övertidsarbete var vanligare inom sistnämnda kategori. Som tab. 3 visar, hade arbetare utom fabrikationen också i allmänhet mera övertid och längre sammanlagd årsarbetstid än arbetare i fabrikationen. Den sålunda tydligen ofta förekommande längre arbetstiden bland arbetare utanför den egentliga fabrikationen torde emellertid i många fall sammanhänga med att deras arbete är av intermittent natur och utgöres av t. ex. beredskapstjänst för reparationer, vakttjänst o. d.

Övertidsarbetets längd per år för arbetare inom olika verksamhetsområden och med olika ställning i produktionen framgår närmare av de fördelningar av helårssysselsatta arbetare efter antalet utgjorda övertidstimmar, vilka framläggas i tab. 4 och 5. Över hälften av samtliga arbetare med minst 2 200 ordinarie arbetstimmar per år hade enligt ifrågavarande sammanställningar mindre än 100 övertidstimmar årligen och omkring en tredjedel mellan 100 och 200 timmar. En längre övertid än 200 timmar, varom arbetsrådets tillstånd skall inhämtas i varje särskilt fall, hade förhållandevis många manliga men endast ett mindre antal kvinnliga arbetare. Av minderåriga arbetare hade flertalet högst 50 övertidstimmar, men enstaka hade upp till 200 timmar eller ännu mera. Det bör anmärkas, att i fördelningstabellerna redovisad övertid om mer än 350 timmar per år inbegriper tid för förberedelse- och avslutningsarbeten, utsträckt ordinarie arbetstid o. d., som i arbetstidslagen icke betraktas såsom egentligt övertidsarbete men som här i några uppgifter sammanslagits med annan övertid.

Övertidsbelastningen på arbetaren kan emellertid icke enbart bedömas med hänsyn till övertidsarbetets omfattning per år utan sammanhänger även med dess fördelning på olika tider av året eller dess anhopning till kortare tidrymd. En sammanfattning av de uppgifter, som kunnat erhållas här-

Tab. 4. Arbetare inom olika näringsgrenar fördelade efter antalet övertidstimmar under år 1938 jämte medelantalet övertidstimmar.

Näringsgrenar	Antal redovisade arb. med minst 2 200 ord. arb.-tim. under året	Därav med nedanstående antal övertidstimmar under år 1938								Medelantal övertidstimmar per arb. under året
		mindre än 50	50–100	101–150	151–200	201–250	251–300	301–350	351–400	401 och däröver
Manliga arbetare fyllda 18 år.										
Malmbrytning och metallindustri	**9 710**	**3 572**	**2 431**	**1 372**	**1 633**	**279**	**78**	**31**	**6**	**8**	**89**
Gruvor och anrikningsverk . . .	36	30	6	—	—	—	—	—	—	—	27
Järn- och stålmanufaktur	495	200	132	97	49	7	4	1	1	4	81
Skeppsvarv	1 258	281	292	296	312	72	3	1	—	1	112
Mekaniska verkstäder	6 964	2 679	1 792	1 147	1 111	157	49	21	5	3	85
Elektriska verkstäder	421	130	104	47	89	32	17	2	—	—	107
Metallmanufaktur	529	251	104	83	70	11	4	6	—	—	78
Guld- och silvervarufabriker . . .	7	1	1	2	2	—	1	—	—	—	140
Jord- och stenindustri	**104**	**36**	**12**	**17**	**15**	**13**	**3**	**3**	**3**	**2**	**128**
Byggnadsämnesindustri	77	34	11	10	8	3	3	3	3	2	113
Glasbruk	27	2	1	7	7	10	—	—	—	—	169
Träindustri	**1 154**	**293**	**193**	**281**	**300**	**65**	**17**	**3**	**1**	**1**	**115**
Sågverk och hyvlerier	28	8	13	3	4	—	—	—	—	—	81
Snickeri- och möbelfabriker . . .	923	223	141	227	251	61	16	3	—	1	119
Annan träindustri	203	62	39	51	45	4	1	—	1	—	101
Pappers- och grafisk industri . .	**5 745**	**1 956**	**1 657**	**1 020**	**832**	**187**	**63**	**13**	**6**	**11**	**89**
Pappersmassefabr., pappersbr. m. m.	3 790	1 595	1 136	598	368	74	13	4	1	1	74
Annan pappersindustri	144	22	38	26	28	10	16	4	—	—	139
Grafisk industri o. bokbinderi . .	1 811	339	483	396	436	103	34	5	5	10	118
Livsmedelsindustri	**1 182**	**292**	**221**	**238**	**217**	**92**	**73**	**34**	**9**	**6**	**126**
Kvarnar	14	8	5	1	—	—	—	—	—	—	44
Pressjästfabriker	25	15	4	3	3	—	—	—	—	—	65
Bagerier	33	8	4	7	5	5	4	—	—	—	129
Råsockerbruk och raffinaderier . .	62	48	7	3	4	—	—	—	—	—	40
Choklad- och karamellfabriker . .	21	9	3	5	2	2	—	—	—	—	96
Bryggerier och läskedrycksfabriker	494	139	101	103	78	25	21	14	7	6	119
Slakterier och charkuterifabriker .	307	27	63	56	64	41	39	15	2	—	160
Konservfabriker	87	—	16	26	23	9	8	5	—	—	166
Mejerier och margarinfabriker . .	139	38	18	34	38	10	1	—	—	—	113
Textil- och beklädnadsindustri . .	**1 425**	**453**	**363**	**221**	**238**	**87**	**39**	**12**	**3**	**9**	**103**
Bomullsindustri	507	199	118	66	73	25	10	5	2	9	99
Ylleindustri	345	135	81	58	43	21	5	2	—	—	87
Trikåfabriker	131	48	44	11	16	5	4	3	—	—	88
Band- och bindgarnsfabriker . . .	20	1	3	6	10	—	—	—	—	—	142
Skrädderier och sömnadsfabriker .	418	67	117	79	96	36	20	2	1	—	125
Hatt- och mössfabriker	4	3	—	1	—	—	—	—	—	—	43
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	**225**	**39**	**52**	**34**	**73**	**17**	**9**	**1**	—	—	**129**
Päls- och skinnvarufabriker . . .	23	2	7	6	6	1	—	1	—	—	131
Skofabriker	93	31	31	9	20	1	1	—	—	—	87
Gummivarufabriker	8	—	2	2	4	—	—	—	—	—	151
Annan hithörande industri . . .	101	6	12	17	43	15	8	—	—	—	166
Kemisk-teknisk industri	**583**	**243**	**171**	**90**	**56**	**12**	**5**	**5**	**1**	—	**78**
Färg-, olje-, tvål- o. parfymfabriker	262	101	71	47	33	9	1	—	—	—	82
Sprängämnesfabriker	12	2	1	4	5	—	—	—	—	—	126
Annan hithörande industri . . .	309	140	99	39	18	3	4	5	1	—	73
Samtliga industrigrupper	**20 128**	**6 884**	**5 100**	**3 573**	**3 364**	**752**	**287**	**102**	**29**	**37**	**94**
Byggnadsverksamhet	**44**	**24**	**16**	**3**	**1**	—	—	—	—	—	**56**
Egentl. husbyggnadsarbeten . . .	12	5	4	2	1	—	—	—	—	—	65
Installationsarbeten	32	19	12	1	—	—	—	—	—	—	52
Kraft-, belysn.- och vattenverk . .	392	150	123	61	46	8	2	2	—	—	80
Handel och varulager	238	9	41	67	70	24	19	6	2	—	158
Samfärdsel	**294**	**152**	**26**	**51**	**48**	**17**	—	—	—	—	**75**
Järnvägsdrift	45	24	11	6	4	—	—	—	—	—	58
Åkerirörelse	111	2	12	37	43	17	—	—	—	—	154
Lastning och lossning	138	126	3	8	1	—	—	—	—	—	16
Samtliga grupper	**21 096**	**7 219**	**5 306**	**3 755**	**3 529**	**801**	**308**	**110**	**31**	**37**	**94**

TAB. 4 (forts.). ARBETARE INOM OLIKA NÄRINGSGRENAR FÖRDELADE EFTER ANTALET ÖVERTIDSTIMMAR UNDER ÅR 1938 JÄMTE MEDELANTALET ÖVERTIDSTIMMAR.

Näringsgrenar	Antal redovisade arb. med minst 2 200 ord. arb.-tim. under året	Därav med nedanstående antal övertidstimmar under år 1938									Medelantal övertidstimmar per arb. under året
		mindre än 50	50–100	101–150	151–200	201–250	251–300	301–350	351–400	401 och däröver	
Kvinnliga arbetare fyllda 18 år.											
Malmbrytning och metallindustri	**258**	**95**	**53**	**34**	**69**	**7**	—	—	—	—	**93**
Mekaniska verkstäder	127	33	11	16	60	7	—	—	—	—	126
Elektriska verkstäder	32	8	16	4	4	—	—	—	—	—	75
Annan hithörande industri	99	54	26	14	5	—	—	—	—	—	57
Jord- och stenindustri	2	—	—	—	1	—	—	1	—	—	241
Träindustri	8	3	2	1	2	—	—	—	—	—	87
Pappers- och grafisk industri	**528**	**132**	**163**	**126**	**88**	**16**	**3**	—	—	—	**97**
Grafisk industri och bokbinderier	437	99	123	113	85	15	2	—	—	—	102
Annan hithörande industri	91	33	40	13	3	1	1	—	—	—	73
Livsmedelsindustri	**209**	**66**	**77**	**34**	**26**	**5**	**1**	—	—	—	**84**
Bryggerier och läskedrycksfabriker	84	33	35	13	3	—	—	—	—	—	64
Slakterier och charkuterifabriker	13	4	7	—	—	1	1	—	—	—	89
Konservfabriker	33	9	12	7	1	4	—	—	—	—	94
Annan hithörande industri	79	20	23	14	22	—	—	—	—	—	101
Textil- och beklädnadsindustri	**1 447**	**567**	**451**	**244**	**133**	**33**	**12**	**5**	—	**2**	**79**
Bomullsindustri	173	85	59	20	9	—	—	—	—	—	61
Ylleindustri	135	45	50	33	4	1	1	1	—	—	77
Trikåfabriker	369	197	74	35	51	8	1	1	—	2	73
Skrädderier och sömnadsfabriker	746	240	259	141	69	24	10	3	—	—	86
Hatt- och mössfabriker	24	—	9	15	—	—	—	—	—	—	104
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	**189**	**38**	**50**	**48**	**46**	**7**	**1**	—	**1**	—	**111**
Skofabriker	70	22	18	14	14	2	—	—	—	—	94
Annan hithörande industri	119	16	32	32	32	5	1	—	1	—	120
Kemisk-teknisk industri	39	17	14	6	2	—	—	—	—	—	62
Samtliga industrigrupper	**2 680**	**918**	**810**	**491**	**367**	**68**	**17**	**6**	**1**	**2**	**86**
Handel och varulager	31	10	4	12	3	1	1	—	—	—	101
Samfärdsel	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	6
Samtliga grupper	**2 712**	**929**	**814**	**503**	**370**	**69**	**18**	**6**	**1**	**2**	**87**
Minderåriga manliga arb.											
Malmbrytning och metallindustri	33	30	2	1	—	—	—	—	—	—	21
Jord- och stenindustri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Träindustri	17	7	9	1	—	—	—	—	—	—	54
Pappers- och grafisk industri	37	34	1	1	1	—	—	—	—	—	25
Livsmedelsindustri	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	15
Textil- och beklädnadsindustri	2	—	1	—	1	—	—	—	—	—	110
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	12	3	3	6	—	—	—	—	—	—	88
Kemisk-teknisk industri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Samtliga industrigrupper	**102**	**75**	**16**	**9**	**2**	—	—	—	—	—	**37**
Kraft-, belysn.- och vattenverk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Handel och varulager	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	330
Samtliga grupper	**103**	**75**	**16**	**9**	**2**	—	—	**1**	—	—	**40**
Minderåriga kvinnliga arb.											
Malmbrytning och metallindustri	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	5
Pappers- och grafisk industri	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	5
Livsmedelsindustri	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	7
Textil- och beklädnadsindustri	30	14	13	3	—	—	—	—	—	—	49
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	8	3	3	2	—	—	—	—	—	—	60
Samtliga industrigrupper	**48**	**27**	**16**	**5**	—	—	—	—	—	—	**42**
Handel och varulager	2	1	—	1	—	—	—	—	—	—	80
Samtliga grupper	**50**	**28**	**16**	**6**	—	—	—	—	—	—	**43**

Tab. 5. Arbetare (a) vid fabrikationen och (b) med annat arbete fördelade efter antalet övertidstimmar under år 1938 jämte medelantalet övertidstimmar.

Näringsgrenar		Antal redovisade arb. med minst 2 200 ord. arb.-tim. under året	Därav med nedanstående antal övertidstimmar under år 1938								Medelantal övertidstimmar per arb. under året
			mindre än 50	50–100	101–150	151–200	201–250	251–300	301–350	351–400	401 och däröver
Manliga arbetare fyllda 18 år.											
Malmbrytning och metallindustri	a	7 844	3 045	1 948	1 321	1 231	231	45	16	5	2	85
	b	1 858	519	483	351	402	48	33	15	1	6	104
Jord- och stenindustri	a	45	19	3	5	9	5	1	—	2	1	120
	b	59	17	9	12	6	8	2	3	1	1	133
Träindustri	a	935	238	146	234	245	56	12	3	—	1	115
	b	219	55	47	47	55	9	5	—	1	—	112
Pappers- och grafisk industri	a	3 478	1 109	1 041	607	555	120	38	6	1	1	91
	b	2 262	842	616	413	277	67	25	7	5	10	86
Livsmedelsindustri	a	836	187	155	187	145	68	58	28	6	2	129
	b	344	103	66	51	72	24	15	6	3	4	118
Textil- och beklädnadsindustri	a	1 130	372	302	172	181	61	29	8	1	4	99
	b	295	81	61	49	57	26	10	4	2	5	119
Läder-, hår- och gummivaruind.	a	213	35	50	32	71	16	8	1	—	—	130
	b	12	4	2	2	2	1	1	—	—	—	115
Kemisk-teknisk industri	a	320	170	85	32	28	1	3	1	—	—	64
	b	263	73	86	58	28	11	2	4	1	—	96
Samtliga industrigrupper	a	**14 801**	**5 175**	**3 730**	**2 590**	**2 465**	**558**	**194**	**63**	**15**	**11**	**93**
	b	**5 312**	**1 694**	**1 370**	**983**	**899**	**194**	**93**	**39**	**14**	**26**	**99**
Byggnadsverksamhet	a	44	24	16	3	1	—	—	—	—	—	56
	b	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kraft-, belysn.- och vattenverk	a	392	150	123	61	46	8	2	2	—	—	80
	b	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Handel och varulager	a	237	8	41	67	70	24	19	6	2	—	158
	b	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	29
Samfärdsel	a	294	152	26	51	48	17	—	—	—	—	75
	b	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Samtliga grupper	a	**15 768**	**5 509**	**3 936**	**2 772**	**2 630**	**607**	**215**	**71**	**17**	**11**	**93**
	b	**5 313**	**1 695**	**1 370**	**983**	**899**	**194**	**93**	**39**	**14**	**26**	**99**
Kvinnliga arbetare fyllda 18 år.											
Malmbrytning och metallindustri	a	215	73	45	24	66	7	—	—	—	—	100
	b	43	22	8	10	3	—	—	—	—	—	61
Jord- och stenindustri	a	2	—	—	—	1	—	—	1	—	—	241
	b	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Träindustri	a	7	3	1	1	2	—	—	—	—	—	91
	b	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	57
Pappers- och grafisk industri	a	518	131	157	125	87	15	3	—	—	—	97
	b	10	1	6	1	1	1	—	—	—	—	103
Livsmedelsindustri	a	199	61	74	32	26	5	1	—	—	—	86
	b	10	5	3	2	—	—	—	—	—	—	56
Textil- och beklädnadsindustri	a	1 390	554	438	230	123	31	8	5	—	1	77
	b	57	13	13	14	10	2	4	—	—	1	119
Läder-, hår- och gummivaruind.	a	178	37	48	43	44	4	1	—	1	—	108
	b	11	1	2	3	2	3	—	—	—	—	148
Kemisk-teknisk industri	a	22	9	13	—	—	—	—	—	—	—	53
	b	17	8	1	6	2	—	—	—	—	—	75
Samtliga industrigrupper	a	**2 531**	**868**	**776**	**455**	**349**	**62**	**13**	**6**	**1**	**1**	**86**
	b	**149**	**50**	**34**	**36**	**18**	**6**	**4**	—	—	**1**	**94**
Handel och varulager	a	31	10	4	12	3	1	1	—	—	—	101
	b	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Samfärdsel	a	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	6
	b	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Samtliga grupper	a	**2 563**	**879**	**780**	**467**	**352**	**63**	**14**	**6**	**1**	**1**	**86**
	b	**149**	**50**	**34**	**36**	**18**	**6**	**4**	—	—	**1**	**94**
Minderåriga manliga arb.	a	62	43	9	8	1	—	—	1	—	—	45
	b	41	32	7	1	1	—	—	—	—	—	32
Minderåriga kvinnliga arb.	a	40	20	14	6	—	—	—	—	—	—	49
	b	10	8	2	—	—	—	—	—	—	—	20

om meddelas i tab. 6. Tabellen visar, att i fråga om manliga arbetare över 18 år medelantalet övertidstimmar var tämligen lika under de fyra perioder av året, för vilka redovisningen av den utgjorda övertiden skulle ske, nämligen 1:a—12:e, 13:e—24:e, 25:e—36:e veckan samt 37:e veckan till årets slut. Ett något högre medelantal övertidstimmar framkom dock för den sista perioden, vilket särskilt var fallet inom verksamhetsgrenar med säsong under denna del av året, såsom glasbruk, vissa livsmedelsindustrier och beklädnadsindustrier samt handel. Det högsta genomsnittliga antalet övertidstimmar för vecka med mest övertid noterades vid konservfabriker med 23 timmar, därnäst kommo slakterier och charkuterifabriker med 17 timmar under vecka med mest övertid samt glasbruk med 15 timmar. I fråga om kvinnor och minderåriga var stegringen av det genomsnittliga antalet övertidstimmar under den sista perioden av året mera utpräglad än i fråga om männen och gällde flertalet verksamhetsgrenar. Även beträffande kvinnliga arbetare framkom den längsta övertiden per vecka vid konservfabriker med 18 timmar samt därnäst vid charkuterifabriker och grafisk industri med i båda fallen 12 timmar. Bland minderåriga manliga arbetare lägger man märke till ett fall av så lång övertid under en vecka som 23 timmar, vilket gällde handel och varulager.

Bearbetningen av de införskaffade uppgifterna från företagen har även avsett att belysa betydelsen i förevarande sammanhang av sådana faktorer som företagsstorleken i fråga om antalet sysselsatta arbetare samt företagens belägenhet inom olika typer av orter. Andra sammanställningar, som verkställts, avse att visa övertidsarbetets omfattning för arbetare i olika åldrar samt för arbetare med övertidsarbete under olika antal veckor av året. Sammanfattande data till belysning av här nämnda synpunkter lämnas i tab. 7 med avseende på olika huvudgrupper för manliga resp. kvinnliga arbetare fyllda 18 år.

Bland företag av olika storlek skulle enligt tab. 7 övertidsarbetet i genomsnitt vara längre per år för övertidsarbetare vid mindre företag än vid större. Undantag i detta avseende bilda bl. a. storföretag inom grafisk industri till följd av särskilda förhållanden.

Angående uppdelningen av materialet efter i tab. 7 angivna ortstyper ha såsom industristäder räknats städer, vilka enligt kommerskollegii industristatistik för år 1937 hade minst 2 500 industriarbetare eller där i fråga om mindre städer industriarbetare utgjorde minst 20 % av befolkningen. Såsom industriorter ha med ledning av industristatistiken och folkräkningen år 1930 räknats köpingar och municipalsamhällen med minst 500 industriarbetare eller i mindre samhällen med minst 50 % industribefolkning samt andra orter med minst 50 % industribefolkning. Resultatet av materialets gruppering efter ortstyper innebär, såsom framgår av tab. 7, att särskilt i fråga om manliga arbetare en inom olika industrigrupper framträdande tendens till större övertidsarbete i storstäderna jämfört med övriga orter samt i städer och industriorter överhuvud jämfört med landsbygden. Till detta förhållande kunna olika omständigheter tänkas medverka, såsom å ena sidan arbetskraftens specialisering i industrialiserade orter med därav följande svårigheter att för särskilda behov finna extra arbetskraft, i varje fall tillräckligt yrkes-

Tab. 6. Medelantalet övertidstimmar per arbetare under olika perioder av år 1938 samt under veckan med mest övertidsarbete.

Näringsgrenar	Medelantalet övertidstimmar för redovisade arbetare med övertidsarbete under resp. perioder					Medelantalet övertidstimmar för arbetare med minst 2 200 ord. arb.-tim. per år under resp. perioder				
	1—12 kalender-veckan	13—24 kalender-veckan	25—36 kalender-veckan	37—52 kalender-veckan	veckan med mest övertids-arbete	1—12 kalender-veckan	13—24 kalender-veckan	25—36 kalender-veckan	37—52 kalender-veckan	veckan med mest övertids-arbete
Manliga arbetare fyllda 18 år.										
Malmbrytning och metallind. .	27	24	23	31	11	22	21	18	28	11
Jord- och stenindustri. . . .	28	38	29	57	11	20	29	26	53	11
Träindustri	19	25	27	59	11	14	19	25	57	11
Pappers- och grafisk industri	24	21	20	32	10	23	18	18	30	11
Livsmedelsindustri	22	25	34	51	13	18	23	33	52	13
Textil- och beklädnadsindustri	23	32	21	39	10	19	27	18	39	10
Läder-, hår- och gummiindustri	21	29	13	74	9	15	26	15	73	9
Kemisk-teknisk industri . . .	20	20	22	24	9	17	19	19	23	9
Samtliga industrigrupper	**25**	**24**	**23**	**35**	**10**	**21**	**20**	**20**	**33**	**11**
Därav arb. vid fabrikationen	24	24	22	36	10	20	20	19	34	11
övriga arbetare . . .	27	24	24	32	10	25	22	21	30	11
Byggnadsverksamhet	13	10	18	22	6	5	7	17	27	9
Kraft-, belysn.- o. vattenverk	22	19	15	30	11	20	17	13	30	11
Handel och varulager	33	31	30	70	12	28	29	27	74	13
Samfärdsel	14	12	12	21	7	10	16	16	33	7
Samtliga grupper	**24**	**23**	**22**	**35**	**10**	**21**	**20**	**20**	**33**	**11**
Kvinnliga arbetare fyllda 18 år.										
Malmbrytning och metallind. .	35	25	13	45	9	24	21	9	39	10
Jord- och stenindustri	—	—	38	177	15	—	—	38	203	17
Träindustri	8	10	12	56	9	1	9	14	63	10
Pappers- och grafisk industri	21	17	16	57	11	16	11	13	57	12
Livsmedelsindustri	12	16	26	31	10	7	17	29	31	11
Textil- och beklädnadsindustri	16	27	14	27	8	11	24	14	30	8
Läder-, hår- och gummiindustri	20	27	18	56	9	12	20	17	62	9
Kemisk-teknisk industri . . .	22	26	20	28	7	21	13	13	15	7
Samtliga industrigrupper	**19**	**25**	**16**	**37**	**9**	**13**	**20**	**14**	**39**	**11**
Därav arb. vid fabrikationen	19	25	16	37	9	13	20	15	38	11
övriga arbetare . . .	16	25	23	42	8	10	22	17	45	9
Handel och varulager	19	22	13	46	9	19	22	11	49	11
Samfärdsel	—	—	6	—	6	—	—	6	—	6
Samtliga grupper	**19**	**25**	**16**	**37**	**9**	**13**	**20**	**15**	**39**	**11**
Minderåriga manliga arbetare	12	17	15	29	7	6	8	6	20	8
Minderåriga kvinnliga arbetare	12	18	11	23	6	6	12	5	20	5

Tab. 7. Övertidsarbetets omfattning år 1938 inom olika storleksgrupper av företag och ortsgrupper samt efter antalet veckor med övertidsarbete och arbetarnas levnadsålder.

Arbetare med minst 2 200 ordinarie arbetstimmar per år.

Manliga arbetare (över 18 år).	Samtliga industrigrupper	Malmbrytn. o. metallindustri	Jord- o. stenindustri	Träindustri	Pappers- o. grafisk industri	Livsmedelsindustri	Textil- o. beklädnadsindustri	Läder-, hår- o. gummivaruindustri	Kemisk-teknisk industri
Arbetsställen									
med 5— 10 arbetare	127	123	—	198	116	128	199	127	132
» 11— 50 »	121	113	134	152	120	120	125	156	75
» 51— 100 »	101	85	44	132	83	145	102	191	83
» 101— 200 »	93	78	184	102	88	98	126	87	80
» 201— 500 »	84	87	—	120	73	97	90	112	73
» 501—1 000 »	84	83	—	69	89	—	87	—	—
» över 1 000 »	94	88	—	—	144	—	—	—	—
i Stockholm	120	101	105	184	128	137	148	144	78
» Göteborg	113	104	152	—	124	128	108	157	111
» Malmö	121	142	—	177	106	191	95	—	16
» andra industristäder	88	80	—	127	88	147	100	127	81
» övriga städer	95	80	155	124	77	113	112	134	86
» industriorter på landsbygden	88	93	78	107	74	172	68	143	76
» övriga orter » »	79	72	—	112	72	77	91	90	60
Arbetare med övertid									
mindre än 4 veckor	9	9	9	20	10	8	8	7	13
4—12 veckor	42	43	43	53	41	42	37	49	35
13—23 »	103	106	134	134	94	84	96	139	86
24—36 »	154	157	161	189	152	132	152	192	118
37—42 »	182	170	257	181	187	189	207	151	149
43 veckor el. längre	209	199	280	153	206	223	213	142	184
Arbetare i åldern									
18—20 år	74	65	66	116	84	127	65	126	51
21—29 »	96	90	107	130	97	138	96	129	75
30—39 »	99	96	116	116	92	136	102	142	86
40—49 »	97	94	165	106	90	130	114	116	83
50—59 »	87	84	113	105	79	98	129	105	68
60 år o. däröver	80	75	206	97	79	92	87	96	68
Samtliga manliga arbetare	**94**	**89**	**128**	**115**	**89**	**126**	**103**	**129**	**78**
Kvinnliga arbetare (över 18 år).									
Arbetsställen									
med 5— 10 arbetare	148	—	—	—	128	140	173	154	—
» 11— 50 »	93	85	241	147	87	77	100	111	59
» 51— 100 »	83	37	—	57	94	93	79	167	62
» 101— 200 »	94	97	—	80	76	64	107	96	63
» 201— 500 »	82	47	—	53	140	81	82	97	94
» 501—1 000 »	60	53	—	—	—	—	60	—	—
» över 1 000 »	121	152	—	—	107	—	—	—	—
i Stockholm	104	48	—	—	109	120	106	119	40
» Göteborg	98	89	—	—	123	95	94	107	39
» Malmö	66	—	—	—	60	164	67	—	—
» andra industristäder	84	45	—	—	81	84	83	122	105
» övriga städer	75	52	241	103	121	65	75	125	70
» industriorter på landsbygden	101	154	—	43	78	145	44	108	94
» övriga orter » »	69	70	—	80	41	48	62	96	—
Arbetare med övertid									
mindre än 4 veckor	9	7	—	15	10	16	10	6	3
4—12 veckor	42	37	—	46	56	40	36	63	54
13—23 »	92	112	241	125	103	82	79	124	77
24—36 »	141	178	—	147	167	120	129	158	160
37—42 »	160	42	—	--	210	108	162	186	—
43 veckor el. längre	177	—	—	—	157	163	185	—	—

TAB. 7 (forts.). ÖVERTIDSARBETETS OMFATTNING ÅR 1938 INOM OLIKA STORLEKSGRUPPER AV FÖRETAG OCH ORTSGRUPPER SAMT EFTER ANTALET VECKOR MED ÖVERTIDSARBETE OCH ARBETARNAS LEVNADSÅLDER.

	Samtliga industrigrupper	Malmbrytn. o. metallindustri	Jord- o. stenindustri	Träindustri	Pappers- o. grafisk industri	Livsmedelsindustri	Textil- o. beklädnadsindustri	Läder-, hår- o. gummivaruindustri	Kemisk-teknisk industri
Arbetare i åldern									
18—20 år	83	114	172	27	98	79	68	95	60
21—29 »	85	109	309	160	97	96	72	119	56
30—39 »	87	59	—	62	99	95	82	122	58
40—49 »	88	38	—	50	89	75	97	90	65
50—59 »	96	41	—	—	116	70	104	101	96
60 år o. däröver	97	—	—	—	60	69	113	48	—
Samtliga kvinnliga arbetare	**86**	**93**	**241**	**87**	**97**	**84**	**79**	**111**	**62**

skicklig sådan, samt å andra sidan tillgången till arbetskraftreserver på landsbygden i synnerhet vid tidpunkter, då jordbruket icke har större behov av arbetskraft. Även andra omständigheter av olika slag kunna emellertid tänkas medverka.

Vid bearbetningen av undersökningsmaterialet företogos även vissa sammanställningar i syfte att utröna, huruvida olika behov av övertidsarbete gjorde sig gällande mellan å ena sidan företag, som till övervägande del producerade för export eller som på den inhemska marknaden mötte kännbar konkurrens genom utländsk import, samt å andra sidan företag med i regel mera lokalt begränsad avsättning utan nämnvärd känning av utländsk konkurrens. Av dessa sammanställningar syntes icke framgå, att övertidsarbetets omfattning per arbetare var större vid företag inom konkurrensindustrin än vid andra företag. Det bör emellertid framhållas, att vid dylika beräkningar angående en viss faktors betydelse för arbetstidsförhållandena det framkomna resultatet kan i större eller mindre utsträckning även påverkas av andra omständigheter. Förekomsten och omfattningen av övertidsarbete torde sålunda förutom av företagets storlek, belägenhet och avsättningsförhållanden bestämmas av säsongutvecklingen, väderleksförhållandena, vattentillgången, råvarans hållbarhet o. s. v.

Övertidsarbetets omfattning efter det antal veckor, under vilka sådant arbete uttagits, visar enligt sammanställningen häröver i tab. 7 en mycket jämn serie med genomsnittligt högre antal övertidstimmar inom varje tidsgrupp. Detta förhållande, som redan i någon mån bestämmes av arbetstidslagens regler för uttagande av övertid, kan sannolikt till en icke obetydlig del återföras till kollektivavtalens begränsning av övertidsarbetets omfattning per dag liksom även avtalens bestämmelser om högre ersättning efter övertidsarbetets längd per dag.

En jämförelse av övertidsarbetets längd per år bland arbetare inom olika åldrar ger enligt tab. 7 olika resultat för manliga resp. kvinnliga arbetare. Bland de manliga arbetarna användes dylika i åldersklasserna mellan 21 och

49 år till övertidsarbete i påtagligt högre utsträckning än särskilt de yngre arbetarna men även än dem i femtioårsåldern eller däröver. Bland kvinnorna var det tvärtom arbetare i åldern femtio år och däröver, som hade betydligt längre övertidsarbete än övriga. Denna skillnad mellan manliga och kvinnliga arbetare torde väl bl. a. sammanhänga med de olika sysselsättningar, i vilka de användas.

Särskilda uttalanden från företagare angående övertidsarbetets betydelse för produktionen m. m. Endast ett ringa antal av de uppgiftslämnande företagen ha besvarat i formuläret upptagna frågor om övertidsarbetets betydelse för produktionen. Vid skeppsvarv och bilverkstäder framhåller man emellertid nödvändigheten av att vid brådskande reparationsarbeten av fartyg och motorfordon kunna använda sig av övertidsarbete. Såsom orsak till förekommande övertidsarbete nämndes av ett företag brådskande arbeten för export med viss båtlägenhet till utomeuropeiska länder och av ett par företag sent ankomna beställningar av icke standardiserade varor, vilka icke kunde tillverkas på lager. Vid reparationsverkstäder och grafisk industri sades bristen på yrkesskicklig arbetskraft ha en viss betydelse för den nuvarande omfattningen av övertidsarbete. Vid mindre företag ansåg man sig dock icke kunna utvidga särskilt den yrkesskickliga och sålunda högre avlönade personalen för undvikande av övertidsarbete vid tillfällig anhopning av arbeten. Det framhölls från olika håll, att en minskning av övertidsarbetet genom utökning av arbetspersonalen skulle medföra uppkomsten av en reservarbetarkår, som endast kunde erhålla arbete under kortare tider av året. Samtliga företag, som uttalade sig i frågan, ställde sig avvisande till en ytterligare begränsning av rätten att uttaga övertidsarbete.

Återuppbyggnadsarbetet i Finland.[1]

Förlusterna vid moskvafreden.

Kriget mot Ryssland slutade med freden i Moskva den 13 mars 1940, där Finland till Ryssland måste avträda nästan hela Karelen och vissa mindre områden i norra Finland, eller sammanlagt cirka 40 000 km². Dessutom utarrenderades staden Hangö jämte omnejd åt Rådsunionen på 30 år.

De avträdda områdenas betydelse för landets ekonomiska liv var avsevärd. Genom moskvafreden förlorades sålunda c:a 2 500 000 ha skogsmarker motsvarande 11 % av landets skogsareal, 260 000 ha åker motsvarande 10 % av åkerarealen samt ett antal industrianläggningar. På det avträdda området fanns stora cellulosa- och pappersfabriker och sågar jämte annan industri, och det sammanräknade produktionsvärdet uppgick år 1938 till 2 300 milj. mark eller cirka 10—11 % av landets hela industriella produktion. Särskilt kännbar är under närvarande förhållanden förlusten av Rouhiala och Enso stora kraftstationer, vilka sammanlagt representerade 194 000 kWh. Av trafikförbindelserna förlorades 1 000 km järnvägar, rullande material, några stora exporthamnar samt södra delen av Saima kanal, varigenom denna, särskilt för trävarutransporter lämpade trafiklinje, blev obrukbar för Finland. Förutom det förenämnda gick en hel del staten, kommunerna och privata tillhörig egendom av annat slag förlorad. Enligt den utredning, som verkställdes för fastställande av statens ersättningsskyldighet för egendom på de avträdda områdena, uppgick summan av samtliga förluster till 10 600 milj. mark. Förlusterna på hemmafronten voro däremot av mindre omfång eller åtminstone av mindre betydelse än vad förhandskalkylerna visade. Dessa skadors omfattning har nu utretts, och det har befunnits, att summan uppgår till sammanlagt 810 782 000 mark för den fasta egendomen, 255 361 000 mark för lösegendomen och 263 432 000 mark för övriga skador. Allt som allt är skadesumman således 1 329 575 000 mark. Till dessa materiella skador kommer dessutom krigskostnaderna, om vilka inga officiella siffror stå till buds, men vilka i den ekonomiska tidskriften »Talouselämä» ha värderats till cirka 10 000 milj. finska mark. Härtill komma de skador, som icke kunna uttryckas i penningar, men för vilka samhället framför allt måste bära ansvaret, nämligen den stora förlusten av människoliv eller, vad som för mången känns bittrare, svåra krigsskador, som gjort tusenden till invalider. Å andra sidan måste antecknas, att den karelska befolkningen i sin helhet överflyttade från de avträdda områdena till Finland. Trots förluster förblev finska nationen hel och livskraftig samt redo att med hela den finska »sisun» gripa sig an med återuppbyggnadsverket.

[1] Soc. Medd. är här i tillfälle att i något förkortad form återgiva en artikel av referendarieråd E. Kahra, efter författarens manuskript till artikel i International Labour Review vol. XLIII, nr 5.

Åtgärderna för att återuppbygga det, som kriget förstört, kunna delas i två kategorier: 1) de som avse ett skyndsamt reparerande av materiella skador eller omhändertagande av de personer, som förlorat sin försörjare i kriget eller själva blivit svårt sårade i kampen för fosterlandets frihet samt 2) återbyggnadsarbete på lång sikt.

Åtgärder, som avse botande av aktuella skador.

Invalidernа och de stupades familjer. Den mest brådskande uppgiften i återuppbyggnadsarbetet var tryggandet av invalidernas och de stupades familjers ekonomiska ställning. Emedan statens olycksfallsbyrå var överhopad med arbete, ordnades ersättningen interimistiskt med olika slag av understöd. Nyligen har utfärdats en lag, varigenom understödssystemet gjorts enhetligt och dagspenningar och livränta förhöjts. En ny form av invalidvård är s. k. arbetsvård, vilket betyder, att staten bekostar yrkesskolning för invaliden, skaffar honom arbetsplats samt, om nödigt är, kompletterar hans inkomster med understöd, så att en viss minimiinkomst blir tryggad. Principen är, att minimiinkomsten bör uppgå till $^2/_3$ av invalidens tidigare inkomster, dock till högst 24 000 mark, om han är ensam, och 30 000 mark, om han är försörjningspliktig. Vid beräkning av minimiinkomsten tagas alla invalidens inkomster i betraktande.

Statens åtgärder kunna av naturliga skäl icke vara elastiska nog för att täcka alla de olika fall, som förekomma inom invalidvården. De finna en effektiv komplettering i de åtgärder, som vidtagits av Finlands Röda kors, ofta i samverkan med olika invalidorganisationer. Röda korset har flera invalidsjukhus och konvalescenthem samt dessutom en invalidpoliklinik. Yrkesskolning har anordnats i anstalten för yrkenas befrämjande och dessutom i olika yrkes- och hemslöjdsskolor. En speciell gren av invalidvård utgör utdelning av understöd till ändamål, vilka äro ägnade att på ett varaktigt sätt förbättra invalidernas ekonomiska ställning. Understöd har beviljats för iståndsättande av bostäder, anskaffande av egnahem eller boskap och verktyg, upptagning av ny åker etc.

Vården av de evakuerade karelarna. Såsom redan nämnts, emigrerade hela den karelska befolkningen till det område, som nu bildar den finländska republiken. Det fanns därvid ytterst små möjligheter att föra egendom med sig. Boskapen var redan tidigare evakuerad, och därutöver kunde möjligen pengar men knappast någon annan egendom räddas. Redan under kriget hade vid inrikesministeriet inrättats en särskild avdelning för vården av de evakuerade och deras egendom. I varje kommun, till vilken evakuerade voro hänvisade, tillsattes en vårdchef, vars uppgift det är att ombesörja de evakuerades inkvartering och deras övriga vård. Vårdchefernas antal är för närvarande c:a 440. Vårdchefen är vald bland ortsbefolkningen, men man har dock sörjt för att även de evakuerade själva kunna deltaga i förvaltningen, i första rum-

met som rådgivare. Evakueringen skedde under och efter kriget enligt en på förhand uppgjord plan, men man var tvungen att på våren 1940 vidtaga betydande omflyttningar för att få fördelningen jämnare. Den slutliga placeringen sker, vad angår lantbefolkningen, inom ramen av den s. k. snabbkolonisationsverksamheten, medan stadsbefolkningens placering är beroende på, var den finner en stadigvarande utkomst.

Staten bär kostnaderna för de evakuerades vård. Denna skyldighet är dock begränsad i tre riktningar: 1) den berör endast de tvångsevakuerade, 2) den omfattar endast inkvartering och proviantering och 3) personerna i fråga måste vara i behov av samhällets hjälp. Enligt fastställda bestämmelser kan dagunderstödet uppgå för vuxna till 12 mark om dagen och för barn under 15 år till 8 mark. De verkliga kostnaderna utgöra dock endast 6—8 mark om dagen.

Då staten endast svarar för kost och logi, är det klart, att personer, som icke lyckats rädda någon egendom vid flykten från hemmet, skulle ha råkat i direkt nödläge, om de icke haft den privata hjälpverksamheten att tillgå. Det är härvid främst Finlands Folkhjälp, som lämnat sitt bistånd till de evakuerade. Denna centrala hjälporganisation med sina länskommittéer och kommunala kommittéer stiftades för att mottaga och fördela de medel och varor, som rikligt inflöto genom den Hooverska insamlingen samt Förenta staternas Röda kors, men redan från januari 1940 ha även penning- och varugåvor från andra håll alltmer gått till sagda fria hjälporganisation. Folkhjälpen bispringer — alltefter behov — de evakuerade med kläder, husgeråd, verktyg, byggnadsmaterial, cyklar och andra förnödenheter närmast i avsikt att snarast möjligt göra den evakuerade självförsörjande. Dessutom har folkhjälpen omhändertagit hälso- och sjukvården bland de evakuerade, organiserat den andliga vården, inrättat systugor för de kvinnliga evakuerade, kort sagt försökt fylla de luckor, som alltid måste uppstå vid sådan massverksamhet, som vården av de evakuerade betyder. En mycket viktig del av verksamheten för de evakuerade utgör arbetsanskaffningen, men denna behandlas nedan i sammanhang med arbetsmarknadsfrågor.

Reparationen av bombskador. Genom speciallagstiftning har man försökt fördela bördan av krigsskadorna så jämnt som möjligt mellan medborgarna. Om skadan har förorsakats av egna truppers åtgöranden, ersättes den enligt lagen om krigstillstånd. Om skadan föranletts av fiendens krigsoperationer, utgår ersättningen enligt tvenne lagar. Den första berör fastigheter och är given den 14 december 1939. Den andra omfattar lösöre och är given den 12 mars 1940. Enligt den förstnämnda lagen är följande egendom tvångsförsäkrad: 1) byggnad, i vilken inteckning är tillåten och som är brandförsäkrad för minst 50 000 mark, 2) byggnader, vilka stå på samma fastighet eller arrendetomt samt äro inteckningsbara och brandförsäkrade i samma försäkringsanstalt till minst 50 000 mark, samt 3) maskiner, som höra till förenämnda fastigheter jämte tillbehör. Enligt den senare lagen omfattar tvångsförsäkringen finsk medborgare tillhörig lösegendom, som är brandförsäkrad

och vars försäkringsbelopp är minst 10 000 mark. Pengar, skuldsedlar, obligationer eller andra värdepapper, obearbetat guld eller silver samt sprängämnen kunna dock ej krigsförsäkras.

Krigsförsäkringsrörelsen skötes av två försäkringsföreningar, i vilka alla försäkringsanstalter, som äga rätt att i Finland idka försäkringsrörelse, äro medlemmar. Bestämmelserna om skadeersättningen ingå i försäkringsvillkoren. I alla förekommande fall har den ekonomiska basen för reparation av skadade hus och återuppbyggande av förstörda hus genom ifrågavarande system tryggats. Värderingen av skadorna har dock tagit en viss tid. På grund av kapitalknapphet och svårigheter att erhålla utländska byggnadsämnen har återuppbyggnadsverksamheten varit ojämn på olika orter, men en stor del av skadorna har redan reparerats.

Befrämjandet av nyodlingar. Såsom inledningsvis framhållits, har Finland nödgats till Ryssland avträda c:a 260 000 ha åker. Då befolkningen på det avträdda området flyttade till den finska sidan av den nuvarande gränsen, är det uppenbart, att livsmedelsförsörjningen blivit svårt rubbad. Det är därför i synnerhet under nuvarande exceptionella förhållanden av stor vikt, att livsmedelsproduktionen snabbt uppbringas till sin förra nivå. Det effektivaste medlet för uppnående av detta mål är röjning av obrukad jord till ny åker och odlingsbete. Finlands nära nog fullständiga självförsörjning under de senaste åren härrörde sig till stor del från den genom specialpremier intensifierade nyodlingsverksamheten. Den totala åkerarealen ökades under åren 1920—1938 med omkring 600 000 ha, varav inemot hälften utgör premieodlingar. På grund härav förelade regeringen den 7 juni 1940 riksdagen en proposition med förslag till lag om reserverande av ytterligare medel till premier för nyodlingar. Riksdagen godkände lagen med vissa förändringar, av vilka den viktigaste var, att premier kunna utbetalas även till sådan av statsrådet godkänd allmännyttig sammanslutning, som för kolonisation av den förflyttade befolkningen låter röja ny åker eller betesmark. Ett dylikt bolag, som arbetar med stor arbetskraft och tidsenliga redskap (traktorer m. m.), har även bildats. — Enligt planerna inriktas strävandena därpå, att ett odlingsområde, som motsvarar den förlorade åkerarealen, skall kunna röjas inom loppet av 4—5 år.

Det bör kanske i detta sammanhang nämnas, att det för närvarande uppgöres planer för en intensiv lantbrukskampanj, vars syftemål är ökat tryggande av livsmedelsförsörjningen under nästa konsumtionsperiod.

Åtgärder på lång sikt.

Om återuppbyggnadsverket kunde begränsas till reparering av krigsskadorna, vore uppgiften icke svår. Men då det gäller att bereda tryggad existens åt c:a 450 000 evakuerade medborgare, som förlorat all sin egendom, blir uppgiften ganska komplicerad. Det fordras planering, energiskt och målmedvetet arbete och framför allt kapital för nående av detta syftemål.

Den ekonomiska grunden för detta arbete är lagd genom lagen om ersättande av genom landavträdelsen förlorad egendom och lagen om förmögenhetsöverlåtelseskatt, båda givna i augusti 1940. Enligt den förstnämnda lagen ersättes den förlorade egendomen intill 320 000 mark med 100 % samt därefter enligt sjunkande skala så, att ersättningen vid 640 000 mark är 85 %, vid 1 280 000 mark 70 %, vid 2 560 000 mark 55 % o. s. v., tills den vid 40 960 000 mark och därutöver är 10 %. Förmögenhetsöverlåtelseskatten beräknas icke inbringa hela det belopp, som fordras för utbetalningen av ifrågavarande ersättningar, utan statsmedel måste tillgripas härför. Systemet är invecklat och en närmare redogörelse för detsamma skulle föra för långt. Det torde dock vara av intresse att notera det uttalande, som dåvarande statsministern, republikens nuvarande president, avgav vid remissdebatten: »Det är nu icke fråga om att anskaffa medel åt staten för dess egna behov, utan att överföra realegendom från en del av folket till den andra. Skatten bildar endast det medel, varigenom denna överföring sker. Avsikten är icke att giva åt karelarna pengar och därigenom köpkraft utan täckning, utan att överföra till dem som ersättning för den förlorade egendomen ett visst belopp realegendom, som nu besittes av andra eller som i framtiden skapas. Saken bör ordnas sålunda, att kontanter användas så litet som möjligt, att prestationer erläggas för så stor del som möjligt in natura och att räkenskaperna utredas genom en slags clearing.»

Åtgärderna för tryggande av den evakuerade befolkningens utkomstmöjligheter komma att vara olika, beroende på om det är fråga om jordbrukarebefolkning eller medborgare, vilka erhållit sin utkomst av industri, handel, hantverk eller andra slags näringar eller arbete.

Snabbkolonisationen. Den evakuerade befolkningen omfattar c:a 450 000 personer, av vilka c:a 180 000 beräknas tillhöra jordbrukarbefolkningen. För att giva de sistnämnda tillfälle att utöva sin förra näring förelade regeringen riksdagen en proposition med förslag till lag om snabbkolonisation av den förflyttade befolkningen, vilken, sedan riksdagen antagit densamma, blev utfärdad den 28 juni 1940.[1]

Enligt förenämnda lag äger till Finland överflyttad eller från område invid den nya riksgränsen till annan ort i Finland förflyttad myndig finsk medborgare, vilken på sin förra hemort såsom lägenhetsägare eller delägare i lägenhet erhållit och fortfarande önskar erhålla sin utkomst från jorden eller av fiske, företrädesrätt till jord, som anskaffas enligt gällande kolonisationslag. Dylik medborgare har även rätt till lån, som utgivas av kolonisationsmedel, ävensom rätt att erhålla jord enligt lagen om snabbkolonisation. För nämnda ändamål upplåtes på varje ort i främsta rummet statsjord. Om jord genom frivillig överlåtelse ej kan erhållas, tvångsinlöses jord från prästerskapets och kantororgelnisternas vid de evangelisk-lutherska och grekisk-katolska församlingarna boställen, från sagda församlingars, kommuners, bolags och andra sammanslutningars egendom samt från lägenheter, som varit föremål

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1940, sid. 320 och 377.

för spekulation eller vanhävd. Tvångsinlösning kan även ske beträffande jord, som tillhör sådana fastighetsägare, vilka erhålla sin huvudsakliga utkomst av annat än lantbruk eller som icke själva äro bosatta på de lägenheter som de äga, så ock med vissa undantag beträffande all annan för ändamålet lämplig jord. Enligt ifrågavarande lag bildas odlings- och bostadslägenheter samt blandformslägenheter, vilka samtliga, såvitt möjligt, böra förläggas i kolonisationsgrupper. Bostadslägenheterna böra inrättas på orter, där ägaren har tillfälle till förtjänst utanför jordbruket, och blandformslägenheterna på orter, där förmånlig avsättning av produkterna möjliggör intensivt lantbruk eller där tillräckliga möjligheter till biförtjänst finnas.

Högsta ledningen och övervakningen av snabbkolonisationen utövas av lantbruksministeriets kolonisationsavdelning. Såsom lokala verkställighetsorgan har man i de kommuner, i vilka det anses möjligt, tillsatt en snabbkolonisationskommission, en prövningsrätt, särskilda granskningsmän samt kolonisationsnämnder. Lantbruksministeriets kolonisationsavdelning har haft att bestämma, huru många lägenheter av olika slag som böra grundas inom varje län. Snabbkolonisationskommissionerna tillkommer att vid syn på platsen uppgöra plan för upplåtandet av statsjord och tvångsinlösen av annan jord, som behöves för snabbkolonisationen. Gränserna för i planen uppgjorda områden skola utpålas och utmärkas på kartan och behövliga dokument upprättas. Det är vid ifrågavarande syneförrättning, som man kan fatta beslut om tvångsinlösen av jord. (Det må dock nämnas att man på allt sätt försökt främja frivilliga överlåtelser.) Nöjes ej fastighetsägare med den plan, vilken uppgjorts vid förenämnda syn, äger han att anmäla missnöje vid syneförrättningens slutsammanträde. I sådant fall granskas planen av prövningsrätten vid på platsen verkställd besiktning. I prövningsrättens utslag må ändring icke sökas. I varje kommun bör en kommission tillsättas, vars uppgift det är att antaga åbor till de nya lägenheterna. Till denna kommission äger snabbkolonisationskommissionen insända alla handlingar, som beröra den nya lägenheten.

Ledningen och övervakningen av de till överlåtelse avsedda områdenas röjning och bebyggande ankommer på lanthushållningssällskapens centralförbund. I detta syfte skall förbundet uppgöra för koloniseringen nödiga väg-, torrläggnings-, röjnings- och byggnadsplaner och ingå odlingsavtal med åbon för fem års tid samt draga försorg om, att förenämnda arbeten utföras ändamålsenligt och med skyndsamhet. För uppröjning av jord erläggas premier. Sedan röjnings- och byggnadsarbeten på området utförts eller framskridit så långt att åbon kan antagas förmå utföra dem med egna krafter, skall centralförbundet till lantbruksministeriets kolonisationsavdelning insända avskrift av ägobeskrivning, värderingsinstrument och odlingsavtal samt uppgift på det belopp statsmedel, som använts till röjnings- och byggnadskostnader, att beaktas vid fastställande av den löseskilling åbon skall erlägga åt staten. — Kolonisationsavdelningen äger ombesörja, att området i vederbörlig ordning avskiljes och ombildas till självständig lägenhet. Löseskillingen erlägger lägenhetens mottagare åt staten med fyraprocentsannuiteter, vilkas betalning begynner efter fem års förlopp från ingående av förenämnda odlingsavtal, och av

vilka högst tre procent beräknas som ränta och återstoden som avkortning. Erhåller lägenhetens mottagare ersättning av statsmedel för fastighet eller annan egendom å till Rådsunionen avträtt eller arrenderat område, skall den användas till avkortning av statens fordran.

Ifrågavarande snabbkolonisationsverksamhet är av för finska förhållanden jättelika dimensioner. Enligt den slutliga generalplanen komma 38 818 nya lägenheter att byggas. Därtill erfordras 331 254 ha brukad eller brukbar jord. Om man granskar resultatet av snabbkolonisationsmyndigheternas arbete vid årsskiftet, alltså efter ungefär fyra månaders arbete, enligt den statistik som nyligen publicerats i tidskriften »Maanmittaus», kan det konstateras, att under sagda tid bildats 6 678 nya lägenheter och pålats 4 208 lägenheter. Ifrågavarande statistik omfattar icke de lägenheter, som de evakuerade jordbrukarna anskaffat genom frivilliga köp, vilka köp finansierats med statsmedel. Statistiken ger icke heller fullständig bild av kolonisationsmyndigheternas arbete, emedan mycket av förberedelserna icke kan statistiskt redovisas utan kommer till synes först under nästa arbetsperiod.

Åtgärder till förmån för den övriga evakuerade befolkningen. Till den befolkning, som tidigare fick sin utkomst av industri och hantverk, handel, fria näringar eller byggnads- och andra arbeten, höra bland de evakuerade ungefär 270 000 personer. För tillfället finnes det ingen tillförlitlig statistik över, hur denna befolkning är placerad på arbetsmarknaden. För uppgörande av planer för tryggande av dess utkomstmöjligheter är det emellertid nödvändigt att äga kännedom om dess arbetsförhållanden. I detta syfte pågår som bäst en statistisk enquête. Uppgiften att bereda utkomstmöjligheter åt denna befolkningsdel är särskilt svår därför, att Finland liksom övriga länder, vars transmarina handelsvägar korsa sjökrigszonen, på grund av handelskriget kommit i en svår situation. Såsom nedan framhålles, har industrin på den finska sidan om den nya gränsen svårigheter att bereda arbete åt sin gamla arbetarstam och dess möjligheter att bereda arbete åt de evakuerade äro sålunda ytterst begränsade. Man har därför varit tvungen att interimistiskt bereda dem arbete i olika slag av återuppbyggnadsarbeten, i synnerhet i statens egna arbeten.

Emellertid pågår som bäst ett intensivt planeringsarbete i syfte att undersöka Finlands möjligheter att bereda produktivt arbete åt den evakuerade befolkningen och de nytillkommande årskullarna. Regeringen har för ändamålet tillsatt en produktionskommitté, vilken begynte sitt arbete i slutet av november 1940. Det råder intet tvivel om att Finland har möjligheter att lösa ifrågavarande uppgift. Landet äger ju stora naturrikedomar i form av skogar och mineralier, av vilka de sistnämnda först under senaste åren blivit upptäckta i sådana mängder, att man på allvar kan räkna med denna produktionsgren som en viktig faktor i Finlands näringsliv. Uppgiften består dels i att göra den nationella produktionen större och mångsidigare än tidigare, dels i att omskola arbetare, som icke mera kunna erhålla arbete inom sin gamla produktion, för nya arbetsuppgifter. En stor del av arbetarbefolkningen å det avträdda området fick sin utkomst av träförädlingsindustrin. Det finns knappast några som helst

möjligheter för denna industri att bli återupprättad på den finska sidan av gränsen, för det första emedan Finlands skogstillgångar icke äro tillräckliga för underhållandet av den tidigare produktionskvantiteten och för det andra emedan den internationella konkurrensen inom denna produktionsgren blivit svårare år för år. Dess arbetare måste därför omskolas och beredas utkomstmöjligheter inom andra näringsgrenar. Däremot har en stor del andra industrier från det avträdda området återupprättats, ehuru ingen statistik därom står till buds.

Förutom utkomstmöjligheter måste även bostäder beredas den del av den evakuerade befolkningen, som icke får bostad på grund av snabbkolonisationslagen. För främjande av detta omfattande arbete, som måste fördelas på flera år, utfärdades den 19 december 1940 tre lagar. Den första lagen omreglerar villkoren för egnahemslån så, att lånen kunna beviljas som sekundärlån till 40 % av byggnadskostnaderna med rätt för byggaren att till 50 % få en första inteckning i fastigheten för annat lån. Samtidigt ökades egnahemsfonden med 40 milj. mark. Enligt den andra lagen kunna kommunerna få familjebostadslån för byggande av bostäder åt mindre bemedlade barnrika familjer. Kommunen kan förmedla lånet vidare till ett allmännyttigt byggnadsbolag. För ändamålet har beviljats 50 milj. mark. I stället för lån kan givas statsborgen. Åt mindre bemedlade, barnrika familjer, som bo i hus av nyssnämnt slag, kan dessutom beviljas familjebostadsbidrag i form av hyresnedsättning. Nedsättningen är i allmänhet 30—70 % av grundhyran, beroende på antalet barn i familjen. Enligt den tredje lagen kunna lån av statsmedel beviljas även direkt åt bostadsaktiebolag på vissa villkor, som avse förhindrandet av spekulation. Även statsborgen står till buds för samma ändamål. Räntan på alla förenämnda lån är 5 % och amorteringstiden 25 år, dock med vissa undantag.

Arbetsmarknaden.

Såsom ovan antyddes, har stormaktskriget i mycket hög grad begränsat Finlands handel med transoceana länder. Att detta inverkat skadligt både på produktion och folkförsörjning, är lätt att förstå, då man kommer ihåg, att Finland är ett av de länder, som mest är beroende av sin utrikeshandel. Finland har ju exporterat c:a en tredjedel av sin nationella produktion. På grund av handelsspärren har exporten sjunkit till en tredjedel av det normala, och importen av livsmedel och framför allt av råämnen, naftaprodukter, kol och koks samt övriga allmänna förnödenheter har i mycket hög grad försvårats. Dessa svårigheter ha förorsakat arbetslöshet inom exportindustrin samt delvis även inom hemmamarknadsindustrin. I synnerhet har bomullsindustrin det svårt på grund av otillräcklig och osäker tillförsel av råbomull. Fabrikerna arbeta därför med förkortad arbetstid. Arbetarnas inkomster ha därigenom sjunkit, och staten är synbarligen tvungen att i en nära framtid införa ett understödssystem, vilket knappast är hälsosamt vare sig för arbetarna eller den hårt belastade statskassan. Härtill kommer, att denna tvångsinskränkning av produk-

tionen sker under en tid, då den evakuerade befolkningen skall återupprätta sina hem och anskaffa därtill behövliga textilvaror. Å andra sidan har efterfrågan på arbetskraft ökats på andra håll. Den uteblivna importen av utländskt bränsle måste kompenseras av ökad huggning av brännved, och allmänna arbeten av återuppbyggnadsnatur stå till buds avsevärt mera än under normala år. Även industrin har kunnat i viss mån draga fördel av behovet av surrogat för svåråtkomliga varor. Av allmänt intresse är den tilltagande produktionen av sulfitsprit och fodercellulosa.

Tack vare allt detta har någon större arbetslöshet icke uppstått utom beträffande vissa kvinnliga arbetare. Arbetslöshetsnämnderna rapporterade i slutet av januari 1941 sammanlagt 6 874 hjälpbehövande arbetslösa, av vilka 4 244 personer dock voro hänvisade till arbeten, som satts i gång för bekämpande av arbetslösheten. Om man jämför detta tal med antalet arbetslösa år 1932, 89 000, av vilka nära 50 000 voro utan arbete, är det klart, att arbetslösheten är av mycket blygsamma proportioner, och närmast av säsongarbetslöshets natur. Antalet arbetssökande vid arbetsförmedlingen var den 28 januari 1941 sammanlagt 5 501 personer mot 5 006 personer två år tidigare. Antalet män hade stigit med endast 121, då däremot de kvinnliga arbetssökandena ökats med 374 personer. Ovan framställda siffror omfatta befolkningen inom Finland, exklusive de avträdda områdena. Av evakuerade karelare voro i slutet av januari 4 709 män och 3 586 kvinnor arbetslösa. Siffrorna äro ur de evakuerades arbetskraftsregister, vilket omfattar alla de arbetsföra personer i åldern 15—60 år, som åtnjuta dagunderstöd.

Arbetsmarknaden är sålunda i det stora hela ganska tillfredsställande, men man kan dock ej förneka att den för närvarande är mycket labil, emedan de arbetare, som på grund av depressionen blivit arbetslösa, till stor del äro sysselsatta i återuppbyggnadsarbeten men icke i det normala produktionslivet. Om importen av bomull och vissa andra industriförnödenheter omöjliggöres eller i hög grad inskränkes, kan arbetslösheten bliva mycket allvarlig. Å andra sidan bereder även brist på arbetskraft inom vissa områden bekymmer. För ögonblicket gäller detta främst skogsarbetena, där underskottet är 32 000 huggare och 19 000 körare. Vid den varma årstidens inträde blir bristen på arbetskraften mycket stor, såvida icke arbetsmarknaden i god tid regleras sålunda, att de viktigaste arbetena få sig tillförsäkrad den arbetskraft, som de absolut behöva.

Eljas Kahra.

Jordbruksräkningen år 1937.

Enligt ett av statistiska centralbyrån år 1927 framlagt förslag till jordbruksstatistikens omorganisation ha uppgifter om ägoslagens areal, åkerjordens användning, antalet husdjur m. m. insamlats vart femte år vid allmänna jordbruksräkningar i samband med fastighetstaxeringarna. Sådana jordbruksräkningar anordnades åren 1927 och 1932. Även år 1937 företogs en allmän jordbruksräkning, för vilken statistiska centralbyrån nyligen framlagt en redogörelse. Liksom tidigare har undersökningen planlagts i samråd med lantbruksstyrelsen och uppgifterna underkastats viss lokal kontroll genom medverkan av vederbörande hushållningssällskap. Ur redogörelsen skall här nedan återgivas några huvuddata av mera allmänt intresse rörande det svenska jordbrukets struktur.

Såsom brukningsdel har räknats varje jordbruk med mer än 0·25 hektar åker. Jordbruksräkningen omfattar emellertid även mindre lägenheter av övervägande bostadskaraktär med ingen eller högst 0·25 hektar åker, vari således ingår bl. a. större delen av egnahemsbebyggelsen omkring städerna. Hela denna grupp räknade år 1927 216 962 och år 1932 241 134 lägenheter och hade år 1937, i någon mån på grund av fullständigare redovisning, ökat till 289 114. Av sistnämnda antal utgjorde 104 194 lägenheter med åker eller husdjur av något slag. Hur brukningsdelarna med en åkerareal överstigande 0·25 ha fördelade sig på storleksgrupper med hänsyn till åkerarealens omfattning framgår av följande tablå:

Storleksgrupper, ha åker	Antal			Procent		
	År 1927	År 1932	År 1937	År 1927	År 1932	År 1937
0·26—1	56 122	60 258	52 335	13·1	14·1	12·5
1— 2	63 635	60 980	58 990	14·9	14·2	14·1
2— 10	212 211	212 363	211 020	49·7	49·5	50·4
10— 30	76 707	76 700	77 959	18·0	17·9	18·6
30— 50	10 813	10 821	10 969	2·5	2·5	2·6
50—100	5 195	5 100	5 077	1·2	1·2	1·2
över 100	2 469	2 395	2 294	0·6	0·6	0·6
Samtliga	427 152	428 617	418 644	100·0	100·0	100·0

Sammanlagda åkerarealen för brukningsdelarna med över 0·25 ha åker steg från 3 709 977 ha år 1927 till 3 719 971 ha år 1932 och hade år 1937 ökat till 3 726 317 ha. Därav föll sistnämnda år på de två högsta storleksgrupperna av egendomar — med 50—100 och över 100 ha åker — vardera omkring en tiondel av arealen, på gårdar med 10—50 ha åker 46 %, på de mindre gårdarna

med 2—10 ha åker drygt tre tiondelar och på småbruken med mindre än 2 ha åker ej fullt 4 % av totala åkerarealen. Brukningsdelarnas medelareal av åker utgör för södra och mellersta Sveriges slättbygder 14·8 ha, för dess skogsbygder 7·0 ha, för norra Sverige 4·3 ha samt för hela riket 8·9 ha.

Icke endast åkern utan även övriga ägoslagsarealer ha uppdelats på de olika storleksgrupper, vari brukningsdelarna fördelats med hänsyn enbart till åkerarealens storlek. Därvid har såsom en särskild grupp avskilts kronoparker och andra utmarkslotter, på vilka ingen jordbruksdrift förekommer. Ägoslagens procentuella fördelning på de olika storleksgrupperna framgår av följande tablå:

Storleksgrupper	Tomt o. trädgård	Åker	Slåtteräng	Kultiv. betesäng	Annan betesäng	Skogsmark	Övrig mark	All redovisad areal
Utmark	—	—	8·0	1·1	3·1	50·6	68·1	49·9
—0·25 ha åker	0·5	0·1	0·4	0·2	0·2	0·2	0·9	0·4
0·26—2 » »	10·9	3·7	18·1	2·6	7·6	4·3	4·8	4·6
2— 10 » »	41·3	30·6	54·9	32·2	42·5	25·5	15·9	23·5
10— 50 » »	33·9	46·0	15·0	33·8	34·2	13·6	8·1	15·4
50—100 » »	5·6	9·3	1·5	10·8	5·8	2·1	0·8	2·5
Över 100 » »	7·8	10·3	2·1	19·3	6·6	3·7	1·4	3·7
Summa	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**

Av de tre olika slagen av naturlig ängsmark utgjorde slåtteräng 33·0 %, den kultiverade betesängen 9·6 % och annan betesäng 57·4 %. Den naturliga ängen spelar en mycket större roll för de mindre brukningsdelarna än för de större och har väsentligt större betydelse för jordbruket i norra Sverige än i södra och mellersta Sverige. Den kultiverade betesängen har hittills endast vid de större gårdarna nått någon större omfattning.

Vid jordbruksräkningen har materialet bearbetats även med hänsyn till skogsmarkens fördelning på olika ägarekategorier och storleksgrupper efter skogsmarksinnehavens storlek. Några huvudsiffror återgivas i följande tablå:

Ägarekategorier	Skogsmarksareal		Skogsmarksinnehav i olika storleksgrupper, i %				Hela skogsmarken
	ha	%	—25 ha	25— 100 ha	100— 400 ha	400— ha	
Staten	4 239 000	19·0	0·2	0·6	2·2	97·0	100
Andra samfälligheter . . .	1 306 000	5·8	1·7	7·2	19·1	72·0	100
Aktiebolag	5 657 000	25·3	0·2	1·0	4·5	94·3	100
Enskilda ägare	11 154 000	49·9	16·2	39·7	31·4	12·7	100
Samtliga	**22 356 000**	**100·0**	**8·2**	**20·6**	**18·4**	**52·8**	**100**

Av rikets hela skogsmark innehades således år 1937 jämnt hälften av andra enskilda skogsägare än aktiebolag, medan dessa sistnämnda ägde $^1/_4$ och den återstående fjärdedelen utgjordes av allmänna skogar.

I fråga om åkerjordens användning i hela riket ger nedanstående sammanställning en bild av förhållandena år 1937 och utvecklingen under den närmast föregående 5-årsperioden.

	1932 Hektar	1937 Hektar	Ökn. el. minskn. 1932—1937 Hektar	%
Vete	278 293	299 269	+ 20 976	+ 7·5
Råg	211 668	197 102	— 14 566	— 6·9
Korn	110 523	95 078	— 15 445	— 14·0
Havre	673 057	657 255	— 15 802	— 2·3
Blandsäd	233 573	251 444	+ 17 871	+ 7·7
Ärter, bönor o. vicker	22 610	23 848	+ 1 238	+ 5·5
All säd	**1 529 724**	**1 523 996**	**— 5 728**	— 0·4
Potatis	138 095	130 927	— 7 168	— 5·2
Sockerbetor	40 096	55 176	+ 15 080	+ 37·6
Foderrotfrukter	82 928	72 622	— 10 306	— 12·4
Grönfoder	96 609	95 161	— 1 448	— 1·5
Vall till slåtter m. m.	1 568 234	1 610 685	+ 42 451	+ 2·7
Övriga växtslag	7 841	8 647	+ 806	+ 10·3
Helträda o. obrukad åker	261 098	233 824	— 27 274	— 10·4
Summa	**3 724 625**	**3 731 038**	**+ 6 413**	+ 0·2

I fråga om åkerjordens användning framträda avsevärda olikheter mellan brukningsdelar av olika storlek. Vid de minsta lägenheterna och brukningsdelarna odlas endast obetydligt med brödsäd, medan för de större jordbruken dessa växtslag upptaga en med åkerarealen stigande procentuell andel av den brukade jorden. Det motsatta förhållandet gäller i stort sett beträffande potatis och andra rotfrukter samt stråfoder. Några sammanfattande procenttal rörande dessa ur flera synpunkter betydelsefulla skillnader mellan de mindre och större jordbruken i vårt land meddelas i följande tablå.

Storleksgrupper, hektar	Av åkerjorden användes, i %, för vete och råg	korn, havre o. blandsäd	all säd till mogen skörd (inkl. ärter o. d.)	rotfrukter	grönfoder	vall	andra växtslag	helträda o. obrukad åker	Tillhopa
—0·25	0·9	10·7	11·6	41·4	1·2	41·9	1·0	2·9	100
0·26—1	3·6	17·6	21·4	15·3	4·6	55·9	0·6	2·2	100
1— 2	5·4	21·4	27·0	10·4	4·0	56·4	0·3	1·9	100
2— 5	8·2	25·1	33·5	7·8	3·0	52·9	0·2	2·6	100
5— 10	10·4	27·5	38·2	6·8	2·7	47·9	0·2	4·2	100
10— 20	13·1	28·4	42·0	6·6	2·6	42·0	0·2	6·6	100
20— 30	15·1	28·2	44·0	6·8	2·6	38·5	0·2	7·9	100
30— 50	16·6	27·6	45·2	6·7	2·4	37·0	0·2	8·5	100
50—100	17·4	26·8	45·4	5·7	1·9	37·6	0·3	9·1	100
Över 100	18·6	24·7	44·5	6·5	1·8	38·9	0·4	7·9	100
Samtliga	**13·3**	**26·9**	**40·8**	**6·9**	**2·6**	**43·2**	**0·2**	**6·3**	100

Det antal husdjur av olika slag, som hålles å brukningsdelarna, belyser även jordbruksdriftens olika förutsättningar och inriktning inom skilda delar av landet och å jordbruk av olika storlek. Sålunda finner man bl. a., att åkerarealen per vuxen häst i storleksgruppen 0·26—1 ha uppgick till 0·7 ha och i gruppen 1—2 ha till 1·6 ha, medan å de största brukningsdelarna (över 100 ha) på varje häst kom 12·5 ha. Även om hästarna vid småbruken i stor utsträckning sysselsättas med körslor vid annat förtjänstarbete än jordbruk, torde de anförda siffrorna visa, att hästarnas arbetskraft ej alltid fullt utnyttjas vid det mindre jordbruket. I fråga om boskapsskötselns omfattning må nämnas, att antalet nötkreatursenheter på 100 hektar jordbruksareal i genomsnitt avtar från 154 enheter vid de minsta brukningsdelarna (med 0·26—1 hektar) till 64 vid de större gårdarna (med över 100 hektar).

Bland de förändringar, som ägt rum mellan de olika jordbruksräkningarna med avseende på antalet husdjur, må särskilt framhållas, att den kraftiga minskningen i fråga om antalet hästar, som ägde rum under 1920-talet nu synes ha avstannat. Under tiden 1927 till 1932 var minskningen obetydlig, och mellan de två senaste jordbruksräkningarna har en ökning på 3·5 % inträffat. Antalet nötkreatur har under de senaste tio åren blott undergått obetydliga ökningar, medan antalet får och getter varit i starkt sjunkande.

Beträffande trädgårdsskötseln må endast nämnas, att antalet fruktträd år 1937 uppgick till 9·5 milj. och antalet bärbuskar till c:a 12·9 milj. Trädgårdsodlingen under glas hade sedan år 1932 ökat med omkring 50 % och omfattade år 1937 3·8 milj. m².

Kortare meddelanden.

Förhandlingsrätt för kommunaltjänstemän. Genom 1936 års lag om förenings- och förhandlingsrätt stadgades en allmän rätt för arbetsgivare eller förening av arbetsgivare samt för förening av arbetstagare att få förhandla med motparten rörande reglering av anställningsvillkoren ävensom rörande förhållandet i övrigt mellan arbetsgivare och arbetstagare. För åtnjutande av denna allmänna förhandlingsrätt fordras icke någon särskild auktorisation. Föreningar av arbetstagare, som vilja påkalla tillämpning av de speciella reglerna i lagens 3 kap., innefattande bland annat bestämmelser om fredsförpliktelse, skola däremot registreras hos socialstyrelsen. I Sociala Meddelanden årg. 1940, sid. 907 har lämnats en förteckning över de arbetstagarföreningar, som voro registrerade enligt nämnda lag vid utgången av år 1940.

1936 års lag äger icke tillämpning beträffande sådana arbetstagare i statens eller kommunernas tjänst, som äro underkastade ämbetsmannaansvar. För statstjänstemannaorganisationerna har emellertid genom kungörelse den 4 juni 1937 möjlighet beretts att erhålla förhandlingsrätt i förhållande till viss statlig myndighet. Sådan rätt medgives, efter ansökan, av Kungl. Maj:t (kommunikationsdepartementet). En förteckning över de föreningar, som enligt denna författning medgivits förhandlingsrätt, har lämnats i Sociala Meddelanden årg. 1940, sid. 238.

Genom lagen den 17 maj 1940, som trätt i kraft den 1 januari 1941, ha även föreningar av kommunala tjänstemän erhållit möjlighet att få förhandlingsrätt. Förhandlingsrätten

tillkommer dock endast förening, vilken socialstyrelsen, på därom gjord ansökan, tillerkänt sådan rätt. Nedan lämnas en förteckning över de föreningar, som socialstyrelsen intill utgången av april månad 1941 medgivit förhandlingsrätt enligt sistnämnda lag.

	Ungefärligt antal medlemmar
Arbetsförmedlingstjänstemännens riksförbund	350
Malmö yrkesskollärareförening	100
Musiklärarnas riksförbund	250
Riksförbundet för fjärdingsmän och polismän	600
Riksförbundet svenska städers polismän	1 300
Slöjd- och yrkeslärarnas riksförbund	800
Svensk sjuksköterskeförening	6 800
Svenska barnmorskeförbundet	1 750
Svenska ekonomiföreståndarinnors förening	100
Svenska gymnastikläraresällskapet	500
Svenska kommunalarbetareförbundet	43 600
Svenska lasarettsläkarföreningen	250
Svenska polisförbundet	4 100
Svenska sjukhusförvaltningens tjänstemannaförbund	200
Svenska skolkökslärarinnors förening	900
Sveriges allmänna folkskollärareförening	16 000
Sveriges allmänna organist- och kantorsförening	1 750
Sveriges arbetsledareförbund	12 500
Sveriges extralärareförening	500
Sveriges folkskollärareförbund	8 200
Sveriges folkskollärarinneförbund	4 000
Sveriges kommunaltjänstemannaförbund	10 800
Sveriges läkarförbund	3 300
Sveriges slöjdlärarinneförening	900
Sveriges småskollärarinneförening	8 200
Sveriges socialvårdsfunktionärers riksförbund	1 400
Sveriges överlärareförbund	300

De anförda uppgifterna om medlemsantalet avse resp. förenings hela medlemsstock. Anmärkas må, att i flera fall föreningarna omfatta, förutom kommunala tjänstemän, även betydande kontingenter arbetstagare, som icke äro anställda i kommunal tjänst eller som, ehuru kommunalanställda, icke äro underkastade ämbetsmannaansvar.

Kooperativa förbundets och anslutna föreningars verksamhet år 1940. Kooperativa förbundets förvaltningsråd och styrelse ha till kongressen den 3—4 juni 1941 framlagt berättelser över 1940 års verksamhet. Av följande sammanställning över varuavdelningarnas omsättning samt dennas ökning från och med år 1931 framgår, att mot en omsättning av 269·4 milj. kr. år 1939 stod en sammanlagd varuförsäljning år 1940 av 279·1 milj. kr., vilket är den högsta förbundet hittills uppnått. Härvid har dock medverkat den prissteg-ring, som ägt rum särskilt efter krigsutbrottet.

Omsättning		1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940
Milj. kr.		148·0	149·5	152·5	165·1	177·7	192·8	217·2	229·9	269·4	279·1
Ökning	milj. kr.	4·4	1·5	3·0	12·6	12·6	15·1	24·4	12·7	39·5	9·7
	%	3·1	1·0	2·0	8·3	7·6	8·5	12·7	5·8	17·2	3·6

Antalet försäljningskontor utgjorde 12, vartill komma de särskilda skobutikerna. Stockholmskontoret uppvisade alltjämt den högsta omsättningen, 71·6 milj. kr., varefter följde Göteborgs försäljningskontor med 36·7 milj. kr.

Tillverkningen vid förbundets produktionsföretag uppgick år 1940 till c:a 150 milj. kr. mot 145 milj. kr. närmast föregående år. Bland produktionsföretagen märkas en margarinfabrik i Norrköping, en kvarn i Stockholm och en i Göteborg, en skofabrik i Örebro och en i Stockholm, en gummifabrik i Gislaved, en konstsilkefabrik i Norrköping, en oljefabrik i Karlshamn samt en porslinsfabrik i Gustavsberg. Dessutom omfattade förbundets industriella verksamhet en del övriga företag, såsom spisbrödsfabriker, mejerier, kafferosterier o. s. v.

Förbundets inlåningsrörelse har under det gångna verksamhetsåret omfattat sparkasse- och kapitalräkning. Ett sammandrag av båda räkningarna giver vid handen, att mot en den 1 januari 1940 innestående behållning av 94·6 milj. kr. stod den 31 december samma år 89·2 milj. kr., vadan uttagningarna under året överstigit de insatta medlen (26·2 milj. kr.) och den under året gottskrivna räntan (3·2 milj. kr.) med 5·4 milj. kr. Vad särskilt sparkasserörelsen beträffar, minskades antalet sparkasseavdelningar från 881 till 869. Antalet motböcker ökades från 117 847 till 118 918. Summan av innestående belopp minskades från 76·2 till 74·8 milj. kr. Behållningen å kapitalräkning uppgick vid årets slut till 14·4 milj. kr.

Från förbundets bokförlag utgåvos under året ett stort antal böcker och broschyrer i kooperativa och ekonomiska ämnen samt från tidningsavdelningen veckotidningen »Vi» och tidskriften »Kooperatören».

Förbundets studieavdelning, som är inrymd i villaegendomen Vår gård i Saltsjöbaden, kunde till följd av de oroliga förhållandena under 1940 ej bedriva sin kursverksamhet på sätt som planerats. Kurser ha emellertid hållits under vissa månader för anställda och funktionärer samt för journalister, hemkonsulenter och skolkökslärarinnor. I dessa kurser av minst en veckas längd deltogo sammanlagt 402 personer. Den på Vår gård anställda skolkökslärarinnan samt ett tjugotal andra skolkökslärarinnor, som särskilt informerats, ha anordnat 397 matlagningsdemonstrationer, konserveringskurser och föredrag om hemmets ekonomi i kristid med 40 866 deltagare. Dessutom meddelades undervisning per korrespondens, bl. a. för affärsbiträden, som nyanställts till följd av inkallelser till militärtjänst av ordinarie personal. Stor anslutning ha de beredskapskurser haft, vilka brevskolan utgivit i samarbete med militära och civila myndigheter.

Förbundets tillgångar och skulder balanserade vid 1940 års slut på 220·7 milj. kr. mot 237·5 milj. kr. ett år tidigare. Årets överskott utgjorde 4·5 milj. kr. mot 4·3 milj. kr. år 1939. För att erhålla en överblick över hela den centrala kooperativa rörelsens tillgångar och skulder bör man inarbeta även dotterföretagens balansräkningar i ovanstående uppgifter. Man finner då, att kooperativa förbundets och dess dotterföretags tillgångar och skulder vid slutet av år 1940 balanserade på 269·8 milj. kr. mot 284·9 milj. kr. år 1939. Det totala överskottet av såväl K.F:s som dotterföretagens verksamhet uppgick år 1940 till 9·7 milj. kr. mot 9·9 milj. kr. ett år tidigare.

Vid slutet av år 1940 voro 711 föreningar anslutna till förbundet. Av dessa utgjordes två av de kooperativa försäkringsföretagen livförsäkringsanstalten Folket och försäkringsanstalten Samarbete, en av svenska hushållsföreningen och tjugo av samorganisationer av konsumentföreningar.

Medlemsantalet i konsumtionsföreningarna ökades under året med 30 622 och uppgick vid årets slut till 700 051. Antalet i de bägge försäkringsföreningarna direkt tecknade försäkringar uppgick vid årets slut till 639 088 mot 626 933 år 1939.

Omsättningen i de anslutna konsumtionsföreningarna utgjorde under år 1940 673·2 milj. kr. Jämfört med närmast föregående år innebar detta en ökning av 84·1 milj. kr. eller 14·3 %. Konsumtionsföreningarnas tillgångar och skulder balanserade under år 1940 på 267·0 milj. kr. mot 251·1 året förut, och överskottet utgjorde 26·0 milj. kr. år 1940 mot 24·3 år 1939.

Enhetligt familjeunderstöd för löntagare med barn i Frankrike. Tidigare gällande regler för familjeunderstöd voro fixerade genom dekret den 29 juli 1939. Detta har nu kompletterats genom en lag den 29 mars 1941, som trädde i kraft den 1 sistlidna april. Enligt denna skall till löntagare i enskild eller offentlig tjänst utgå ett enhetligt familjeunderstöd, progressivt alltefter antalet barn och beräknat i viss proportion till den genomsnittliga timlönen inom det departement, där vederbörande löntagare är bosatt. Endast en familjemedlem kan inneha lönad anställning för att familjen skall kunna göra anspråk på understöd enligt den nya lagen. Detta understöd, kallat »allocation de salaire unique», utgår med 20 % för ett barn intill 5 års ålder och med 10 % för ett barn över 5 men under

15 år, med 25 % för två barn och 30 % för flera än två barn, så länge försörjningsplikt åligger löntagaren. Detta understöd kan icke uppbäras samtidigt med understöd till hemmavarande husmoder; däremot beröres icke födelsepremien för första barnet och vissa andra tidigare utgående familjeunderstöd. Barnen böra vara av fransk nationalitet. Understöden i fråga skola utbetalas genom från arbetsgivaren upptagna avgifter till en s. k. Caisse de compensation; löntagaren skall icke ha att vidkännas några avgifter till dessa kassor. Till täckande av kostnaderna skall även en extra skatt på 5 % upptagas på aktier och värdepapper.

I motiveringen framhålles, att denna lag, som lägger slutstenen till den s. k. *Code de la famille*, är ägnad att avsevärt förbättra särskilt de barnrika familjernas ställning och bringa större rättvisa i fördelningen av understöd särskilt åt landsbygdens arbetande folk.

Meddelande från svenska beskickningen i Vichy.

Ny ordning för barnbidrag i Australien. Det australiska parlamentet har i mars antagit en lag om barnbidrag, vilken träder i kraft den 1 juli 1941. Lagen innebär, att varje familj, vars inkomst understiger en viss nivå, skall erhålla 5 shillings i veckan från staten för varje barn efter det förstfödda. Av 1·9 milj. australiska barn under 16 års ålder tillhöra 1 milj. familjer med mera än ett barn. Den beräknade kostnaden, 13 milj. australiska pund, kommer att täckas dels med en 2·5 % skatt på avlöningar överstigande 20 pund per vecka eller 1 040 pund per år, vilket beräknas ge 9 milj. pund, dels genom avskaffande av den gällande skattelindringen för varje barn efter det förstfödda, vilket torde ge ytterligare 2 milj. pund. Återstoden kommer att täckas med allmänna medel.

Skattebetalare med inkomster överstigande 1 000 pund årligen komma att direkt få bidraga till barnbidragen. Den lönenivå, vid vilken bidraget kommer att motvägas av skatten, ligger nämligen mellan 600 och 1 000 pund, beroende på antalet barn. Barnbidraget kommer att utbetalas direkt till modern eller den som sköter barnen.

Vid framläggande av lagförslaget yttrade arbetsminister Holt, att regeringen ansåg, att kriget underströk nödvändigheten av ett bidrag, vilket skulle garantera, att familjens grundbehov tillfredsställdes och att barnen icke skulle lida brist på det nödvändigaste. Detta vore en av de få åtgärder för socialt framåtskridande, som äro möjliga att åstadkomma i krigstid, och utgjorde ett löfte om den mera omfattande återuppbyggnad, som skall vidtagas efter kriget.

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling ha under tiden 16 april—15 maj 1941 bl. a. publicerats:

Nr		Daterad
212.	K. kung. ang. fastställande av det i civila och militära avlöningsreglementena omförmälda levnadskostnadstalet m. m.	18 april
213.	K. kung. ang. fastställande av det tal, som skall anses motsvara levnadskostnadsökningen, m. m.	18 »
215.	K. kung. med vissa avlöningsbestämmelser för befattningshavare vid statens krisorgan	18 »
220.	K. cirkulär till statliga myndigheter och institutioner ang. nyanställning av arbetskraft för användning vid arbeten, som bedrivas för statens räkning eller med bidrag av statsmedel	18 »
233.	K. kung. med förbud mot tillverkning av hushållsmargarin för avsalu	9 maj

---

Arbetartillgång och arbetslön inom jordbruket år 1940.

Preliminär redogörelse.

Primärmaterial. Uppgifterna till den årliga lantarbetarstatistiken införskaffades t. o. m. år 1936 genom hushållningssällskapens häradsombud m. fl. och avsågo gängse löner inom härad och liknande områden. Enligt kungl. kungörelsen den 8 oktober 1937 skola hushållningssällskapen numera anskaffa uppgifter från omkring en tjugondel av samtliga brukningsdelar med mera än 10 hektar åker angående där anställda jordbruksarbetares arbetstid och arbetslön. Sedan socialstyrelsen i oktober 1940 till hushållningssällskapen utsänt ett inom styrelsen i samråd med lantbruksstyrelsen utarbetat frågeformulär angående vissa lantarbetarförhållanden under år 1940, ha dylika uppgifter erhållits från 3 857 egendomar med inalles 20 407 arbetare.

På grundval av de intill början av januari 1941 inkomna primäruppgifterna har utarbetats efterföljande preliminära redogörelse, avseende dels läget på jordbrukets arbetsmarknad i slutet av år 1940, dels arbetslönerna inom jordbruket under tjänsteåret 1939/40 (i regel tiden 1 nov. 1939—31 okt. 1940). En utförligare redogörelse för löneförhållandena kommer sedermera att lämnas i Lönestatistisk årsbok för år 1940.

1. Tillgången på arbetskraft 1940.

Det utsända frågeformuläret upptog förutom individualuppgifter för de anställda arbetarna angående ålder, yrke, arbetstid och arbetslön m. m. även en allmän fråga om tillgången på lantarbetare å resp. orter vid undersökningstillfället. En sammanställning av de erhållna svaren, vilka närmast torde motsvara förhållandena i oktober 1940, lämnas i tab. 1 för olika landsdelar, kommuntyper och storleksgrupper av egendomar.

Den under de senaste åren permanenta bristen på arbetskraft inom jordbruket skärptes givetvis i hög grad genom inkallelserna under våren och sommaren 1940. Tack vare organisationen av arbetsblock inom jordbruket, tillfälliga permitteringar av värnpliktiga samt återströmning i viss utsträckning till jordbruket av arbetare, som förut varit där verksamma, ha emellertid svårigheterna i huvudsak kunnat övervinnas. En viss brist på arbetskraft framträdde dock fortfarande i oktober här och var i landet, såsom framgår av tab. 1, men siffrorna antyda en klar förbättring av läget i förhållande till motsvarande tidpunkt föregående år. Av 3 857 egendomar ha en tredjedel rapporterat brist på arbetskraft 1940 mot drygt hälften föregående år. Denna gynnsamma utveckling framträder i samtliga landsdelar och berör såväl större som mindre gårdar.

Tab. 1. Tillgången på lantarbetare inom olika områden och egendomsgrupper i okt. 1940.

	Antal egendomar	Därav egendomar, från vilka tillgången på lantarbetare angivits som							
		god		tillräcklig		otillräcklig		obedömd	
		antal	%	antal	%	antal	%	antal	%
Östra Sverige [1]	948	67	7·1	548	57·8	207	21·8	126	13·3
Småland o. öarna	518	24	4·6	251	48·5	199	38·4	44	8·5
Södra Sverige	725	43	5·9	395	54·5	228	31·5	59	8·1
Västra Sverige	1 263	37	2·9	666	52·7	434	34·4	126	10·0
Norra Sverige	403	10	2·5	171	42·5	167	41·4	55	13·6
Egendomar belägna i jordbrukskommuner [2]	1 628	70	4·3	817	50·2	547	33·6	194	11·9
blandade kommuner	1 570	72	4·6	876	55·8	481	30·6	141	9·0
industrikommuner	659	39	5·9	338	51·3	207	31·4	75	11·4
Egendomar med en åkerareal av intill 20 ha	705	11	1·6	300	42·5	300	42·6	94	13·3
20—49 »	1 601	47	2·9	803	50·2	562	35·1	189	11·8
50—99 »	888	48	5·4	494	55·6	252	28·4	94	10·6
100 ha och däröver	663	75	11·3	434	65·5	121	18·2	33	5·0
Egendomar med kollektivavtal	1 196	103	8·6	767	64·1	251	21·0	75	6·3
» utan »	2 661	78	2·9	1 264	47·5	984	37·0	335	12·6
Hela riket 1940	**3 857**	**181**	**4·7**	**2 031**	**52·7**	**1 235**	**32·0**	**410**	**10·6**
1939	3 818	95	2·5	1 272	33·3	1 992	52·2	459	12·0
1938	3 907	102	2·6	1 242	31·8	2 189	56·0	374	9·6
1937	3 920	81	2·1	970	24·7	2 469	63·0	400	10·2

Tab. 1 utvisar, att där brist på arbetskraft fortfarande gör sig gällande, svårigheterna framför allt avse det mindre, ej avtalsbundna jordbruket. Antager man, att gårdar, som lämnat frågan om arbetartillgång obedömd, fördela sig på samma sätt som uppgiftslämnande egendomar, skulle nämligen brist på arbetskraft föreligga i följande utsträckning inom de olika landsdelarna:

Antal egendomar (i % av samtliga redovisande), vilka uppgivit tillgången på lantarbetare som otillräcklig:	Östra Sverige	Småland och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Hela riket
Egend. med under 50 ha åker	36·4	47·8	36·2	43·1	50·8	42·5
» » över » » »	19·0	30·4	30·9	31·0	18·9	26·2
Egend. utan koll.-avtal	35·6	46·4	38·4	41·9	49·7	42·1
» med » »	16·9	22·0	28·9	24·8	22·2	22·3
Samtliga egendomar	25·8	42·1	34·3	38·2	47·9	36·0

[1] Härvid sammanföras Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands och Västmanlands hushållningssällskap till östra Sverige; Jönköpings, Kronobergs, Kalmar norra, Kalmar södra och Gotlands hushållningssällskap till Småland och öarna; Blekinge, Kristianstads och Malmöhus hushållningssällskap till södra Sverige; Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs norra, Älvsborgs södra, Skaraborgs, Värmlands och Örebro hushållningssällskap till västra Sverige; Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens hushållningssällskap till norra Sverige.

[2] Såsom jordbrukskommuner ha betecknats landskommuner, där minst 75 % av befolkningen ha sitt uppehälle av jordbruk med binäringar; som blandade och industrikommuner ha betecknats kommuner, där motsvarande befolkningsandel utgör 50—75 % resp. mindre än 50 %.

Inom samtliga områden är det gårdar med mindre än 50 ha åker och utan kollektivavtal, som synas ha de största svårigheterna att anskaffa arbetskraft. Denna omständighet förklarar även, att bristen på arbetskraft framträder starkast i Småland och norra Sverige, där antalet mindre gårdar utan kollektivavtal är relativt stort.

2. Lantarbetarnas löneinkomster.

Kollektivavtalets lönesatser 1939—41. Omkring 40 000 lantarbetare ha numera sina arbetsförhållanden direkt reglerade genom kollektivavtal och särskilt i östra och södra Sverige utöva avtalen ett dominerande inflytande på lönebestämningen. För att belysa löneutvecklingen har därför i tab. 2 sammanställts kollektivavtalens lönesatser 1939—1941 för årsanställda arbetare med stat eller fri kost samt för timavlönade arbetare av olika slag.

Genom det nya löneavtalet för år 1941 ha de manliga arbetarna erhållit något förbättrade villkor. De uppnådda löneförhöjningarna ha fått formen av fasta kristillägg till de förut utgående kontanta grundlönerna. Kristilläggen äro av olika storlek vid olika löneformer. Variationerna sammanhänga med att arbetarna äro mera oberoende av krisförhållandena ju större del av deras lön som utgår in natura. I enlighet härmed har statavlönad arbetare erhållit det minsta kristillägget och timavlönad arbetare det största tillägget. Kristilläggen uppgå till 4 öre per timme för timavlönade arbetare utan naturaförmåner, 3 öre per timme för arbetare med bostad och bränsle, 2 öre per timme för arbetare med kost, logi och tvätt samt 30 kr. per år (motsvarande c:a 1·3 öre per timme) för statavlönad arbetare och årsanställd arbetare i arbetsgivarens kost.

De fasta kristilläggen innebära en förhöjning av kontantlönen med c:a 2·5—3·5 % för årsanställda arbetare och mellan 3 och 5 % för de timavlönade. Vid bedömandet av den verkliga löneförhöjningen för en timavlönad arbetare får man emellertid beakta, att mjölkpriset för gårdens arbetare höjts från 17 till 19 öre per liter. För en timavlönad arbetare, som av arbetsgivaren inköper de 3·5 liter mjölk per dag, som han har rätt till, reduceras alltså den reella löneförhöjningen med nära 1 öre per timme. För årsanställda arbetare med stat eller fri kost ha däremot naturaförmånerna i stort sett bibehållits oförändrade.

Utöver grundlönerna och de fasta kristilläggen äro arbetarna liksom föregående år berättigade att erhålla rörligt indextillägg. Dessa regleras i huvudsaklig överensstämmelse med det vid årsskiftet 1940/41 ingångna s. k. ramavtalet mellan svenska arbetsgivareföreningen och landsorganisationen.

De kvinnliga arbetarna ha tillerkänts fast kristillägg efter ungefärligen samma grunder som de manliga arbetarna. För fullt arbetsför och duglig kvinnlig arbetare är minimilönen inklusive fast kristillägg för handmjölkning 1·7 öre per liter mjölk eller — för arbeterska utan naturaförmåner — en lön av 66 kr. i månaden, varav 3 kr. i kristillägg. För maskinmjölkning inklusive eftermjölkning är betalningen 0·8 öre per liter mjölk eller också 66 kr. i månaden. För annat arbete erhåller kvinnlig lantarbetare en timlön av 48 öre, varav 2 öre i kristillägg.

Tab. 2. Minimiavlöning (inklusive fast kristillägg) för manliga arbetare fyllda 18 år enligt kollektivavtalen 1939—41.

Anställningsgrupper	Vid årsanställning med stat eller fri kost (kr.)						Vid anställning mot timlön (öre)								
	Statavlönad			Arbetare i kost			Utan förmåner			Bostad och bränsle			Kost, logi och tvätt		
	1939	1940	1941[1]	1939	1940	1941[1]	1939	1940	1941[1]	1939	1940	1941[1]	1939	1940	1941[1]
Rättare	1 100	1 150	1 180	1 000	1 040	1 070	74	79	83	66	69	72	44	48	50
Fördräng . . .	[2]880	[2]930	[2]960	[2]820	[2]860	[2]890	67	72	76	59	62	65	38	42	44
Kördräng . . .	[2]810	[2]860	[2]890	[2]740	[2]780	[2]810	65	70	74	57	60	63	36	40	42
Arbetare med s. k. blandat arbete	[2]895	[2]945	[2]975	[2]845	[2]885	[2]915	66	71	75	58	61	64	37	41	43
Ladugårdsförman	1 100	1 150	1 180	1 000	1 040	1 070	71	76	80	63	66	69	43	47	49
Kreatursskötare	975	1 025	1 055	925	965	995	66	71	75	58	61	64	38	42	44
Fodermarsk (med skoning) . . .	1 070	1 120	1 150	970	1 010	1 040	69	74	78	61	64	67	41	45	47
Slöjdare, smed o. maskinskötare	1 070	1 120	1 150	970	1 010	1 040	73	78	82	65	68	71	43	47	49
Lastbilsförare .	1 000	1 050	1 080	925	965	995	71	76	80	63	66	69	41	45	47

Faktiska löneinkomster 1940. Individuella uppgifter angående arbetstid och arbetslön under tjänsteåret 1939/40 ha erhållits för inalles 20 407 lantarbetare. Av dessa voro 83 % vuxna (fyllda 18 år) och 6 % minderåriga manliga arbetare samt 10 % vuxna och 1 % minderåriga kvinnliga arbetare. Av de manliga arbetarna hade inemot $^3/_5$ och av de kvinnliga c:a $^2/_5$ sina arbetsförhållanden direkt reglerade av kollektivavtal. I tab. 3 meddelas genomsnittssiffror för löneinkomsterna inom dessa grupper per dag och per år under 1939 och 1940, varvid åtskillnad gjorts mellan kontant och total (kontant och naturaförmåner) lön. För vuxna manliga arbetare lämnas vidare en redogörelse för arbetsförtjänsterna inom olika löneformer och yrkesgrupper. I tab. 3 liksom i tab. 4 ha endast medtagits medellöner, som grunda sig på uppgifter för minst 10 arbetare.

Den genomsnittliga dagsförtjänsten (inkl. övertidsersättning, naturaförmåner o. dyl.) för samtliga manliga arbetare har uppgått till 5·77 kr. under år 1940, vilket innebär en ökning med 11·0 % i förhållande till år 1939. För enbart vuxna manliga arbetare har motsvarande dagsinkomst utgjort 5·89 kr. och för minderåriga 3·74 kr. De vuxna männens genomsnittliga dagsförtjänst har ökat med 11·1 % och de minderårigas med 10·7 % sedan 1939. Beträffande kvinnor, vilka till stor del bestå av tid- eller ackordsavlönade mjölkerskor med blott halv arbetsdag, har dagsinkomsten legat betydligt lägre eller vid i medeltal 2·91 kr. För ovannämnda tid- eller ackordsavlönade mjölkerskor har daglönen stigit från 2·09 kr. år 1939 till 2·51 kr. år 1940, medan landsjungfrurna, vilka äro årsanställda i arbetsgivarens kost, uppvisa en höjning från 2·96 kr. till 3·35 kr. eller med 13·2 %.

Beträffande enbart den kontanta dagsförtjänsten visar denna i regel en något mindre höjning än den totala, vilket återspeglar den starka prisförhöjningen å lantarbetarnas naturaförmåner.

[1] Avtalet gäller från och med den 1 november 1940 till och med den 31 oktober 1941.
[2] Inberäknat garanterad inkomst av minst 60 kr. pr år för rykt eller andra förberedelse- och avslutningsarbeten.

Tab. 8. Genomsnittliga arbetsförtjänster för lantarbetare åren 1939 och 1940.

Löneformer och yrkesgrupper	Antal arbetare		Genomsnittlig kontant[1] löneinkomst per dag, kr.		Löneökning 1939–1940 %	Genomsnittlig total[2] löneinkomst per dag, kr.		Löneökning 1939–1940 %	Genomsnittlig kontant[1] löneinkomst per år,[3] kr.		Löneökning 1939–1940 %	Genomsnittlig total[2] löneinkomst per år,[3] kr.		Löneökning 1939–1940 %
	1939	1940	1939	1940		1939	1940		1939	1940		1939	1940	
Män.														
Vuxna (fyllda 18 år)	**16 619**	**16 928**	**3·72**	**4·12**	**10·8**	**5·80**	**5·89**	**11·1**	**1 094**	**1 195**	**9·2**	**1 602**	**1 761**	**9·9**
Arbetare i kost	3 867	3 856	2·62	2·85	8·8	4·33	4·80	10·9	794	849	6·9	1 318	1 437	9·0
Statavlönade arb.	6 782	6 430	3·41	3·69	8·2	5·66	6·32	11·7	1 037	1 115	7·5	1 723	1 896	10·0
Dagsv. utan nat.-förm.	3 362	3 785	5·38	5·90	10·7	5·38	5·90	10·7	1 508	1 663	10·3	1 508	1 663	10·3
Dagsv. med. nat.-förm.	2 608	2 857	4·81	5·19	7·9	5·68	6·21	9·3	1 463	1 581	8·1	1 698	1 853	9·1
Rättare	581	610	4·63	4·97	7·3	6·75	7·38	9·3	1 368	1 471	7·5	2 000	2 169	8·5
Fördrängar	699	630	3·46	3·83	10·7	5·49	6·15	12·0	1 027	1 120	9·1	1 635	1 806	10·5
Kördrängar	5 035	5 031	3·40	3·80	11·8	5·06	5·65	11·7	993	1 092	10·0	1 494	1 644	10·0
Övriga eg. jordbruksarb.	4 216	4 231	4·14	4·59	10·9	4·97	5·47	10·1	1 122	1 222	8·9	1 396	1 512	8·3
Arb. med blandat arbete	439	829	4·02	4·03	0·2	5·07	5·42	6·9	1 108	1 113	0·5	1 473	1 573	6·8
Ladugårdsförmän	610	625	4·44	4·80	8·1	6·50	7·17	10·3	1 416	1 499	5·9	2 073	2 234	7·8
Kreatursskötare	2 811	2 892	3·35	3·75	11·9	5·20	5·85	12·5	1 069	1 169	9·4	1 663	1 831	10·1
Fodermarskar	422	303	3·40	3·89	14·4	5·37	6·21	15·6	1 072	1 209	12·8	1 694	1 925	13·6
Stalldrängar	534	541	3·48	3·75	9·3	5·26	5·96	13·3	1 076	1 146	6·5	1 646	1 823	10·8
Övriga djurskötare	102	104	3·59	3·68	2·5	5·44	5·77	6·1	1 141	1 139	−0·2	1 733	1 779	2·7
Specialarbetare	876	785	4·45	5·04	13·3	6·07	6·83	12·5	1 294	1 447	11·8	1 795	1 992	11·0
Övriga arbetare	294	347	4·28	4·57	6·8	5·19	5·63	8·5	1 183	1 209	2·2	1 487	1 607	8·1
Minderåriga	**1 042**	**1 152**	**2·48**	**2·79**	**12·5**	**3·38**	**3·74**	**10·7**	**691**	**787**	**13·9**	**999**	**1 101**	**10·2**
Samtliga manliga arbetare	**17 661**	**18 080**	**3·66**	**4·04**	**10·4**	**5·20**	**5·77**	**11·0**	**1 080**	**1 177**	**9·0**	**1 581**	**1 782**	**9·6**
därav:														
med koll.-avtal	10 013	10 514	4·05	·	·	5·59	·	·	1 178	1 288	9·3	1 675	1 837	9·7
utan » »	7 648	7 566	3·19	·	·	4·80	·	·	929	992	6·8	1 434	1 557	8·6
Kvinnor.														
Vuxna (fyllda 18 år)	**2 306**	**2 155**	**1·72**	**2·07**	**20·3**	**2·39**	**2·90**	**21·3**	**557**	**687**	**14·4**	**783**	**926**	**18·3**
Eg. jordbruksarb.	153	175	2·11	4·41	109·0	3·39	5·20	53·4	618	577	−6·6	907	1 102	21·5
Arb. med blandat arbete	36	69	1·99	2·62	31·7	3·40	3·88	12·6	520	614	18·1	1 044	1 099	5·3
Stall- o. ladugårdspers.	1 452	1 262	1·74	2·12	21·8	2·09	2·51	20·1	578	697	20·6	692	836	20·8
Specialarbetare	36	25	2·81	2·93	4·3	3·57	3·59	0·6	804	749	−6·8	1 086	1 041	− 4·1
Landsjungfrur	606	604	1·56	1·69	8·3	2·96	3·35	13·2	500	537	7·4	964	1 057	9·6
Övriga arbetare	23	20	2·90	2·32	−20·0	3·49	3·75	7·4	·	·	·	·	·	·
Minderåriga	**193**	**172**	**1·33**	**1·54**	**15·8**	**2·67**	**3·05**	**14·2**	**411**	**467**	**13·6**	**842**	**949**	**12·7**
Samtliga kvinnliga arbetare	**2 499**	**2 327**	**1·69**	**2·04**	**20·7**	**2·41**	**2·91**	**20·7**	**548**	**626**	**14·2**	**787**	**927**	**17·8**
därav:														
med koll.-avtal	1 069	1 026	1·96	·	·	2·25	·	·	622	740	19·0	726	886	22·0
utan » »	1 430	1 301	1·54	·	·	2·58	·	·	493	541	9·7	832	958	15·1

[1] Inkl. uppburen ersättning för rykt, ersättartjänstgöring, övertids- och ackordsarbete o. d.
[2] Kontant och naturaförmåner.
[3] Årslönerna grunda sig på uppgifter för arbetare, som utgjort minst 250 dagsverken under året.

Tab. 4. Genomsnittliga löneinkomster för vissa yrkeskategorier av lantarbetare fyllda 18 år inom olika län och hushållningssällskapsområden m. m. åren 1939 och 1940.

Län och hushållningssällskapsområden m. m.	Genomsnittlig total (kontant o. naturaförmåner) årslön[1], kr.								Genomsnittlig total timlön, kr.					
	Kördrängar i kost		Statavlönade kördrängar		Statavlönade kreatursskötare		Landsjungfrur		Manliga dagsverkare[2] utan nat.-förm.		Manliga dagsverkare[2] med nat.-förm.		Kvinnl. dagsverk.[3] utan nat.-förm.	
	1939	1940	1939	1940	1939	1940	1939	1940	1939	1940	1939	1940	1939	1940
Stockholms	1 255	1 372	1 590	1 780	1 799	1 946	1 044	·	0·66	0·71	0·67	0·70	0·50	0·57
Uppsala	1 295	1 342	1 647	1 809	1 814	1 964	1 037	1 090	0·68	0·68	0·64	0·68	0·47	0·53
Södermanlands	1 223	1 346	1 574	1 744	1 683	1 849	·	·	0·65	0·72	0·65	0·67	0·52	·
Östergötlands	1 324	1 441	1 561	1 742	1 734	1 945	941	1 168	0·66	0·72	0·63	0·67	0·40	0·50
Jönköpings	1 424	1 520	1 499	1 690	1 703	1 871	1 108	1 218	·	0·58	·	0·66	0·38	0·45
Kronobergs	1 284	1 480	1 492	1 718	1 621	1 796	·	·	·	0·69	·	·	·	·
Kalmar	1 257	1 381	1 551	1 687	1 713	1 864	947	1 115	0·63	0·70	0·63	0·65	0·40	0·46
norra hush.-sällsk.	1 276	1 441	1 545	1 645	1 676	1 849	·	1 153	0·60	0·66	·	0·61	0·46	0·49
södra » »	1 230	1 246	1 556	1 742	1 757	1 883	900	·	0·65	0·78	0·67	0·66	·	0·44
Gotlands	1 211	1 270	1 547	1 871	1 653	1 810	934	1 051	·	0·72	·	·	·	·
Blekinge	1 132	1 249	1 519	1 640	1 745	1 854	·	1 051	0·63	0·67	—	·	·	·
Kristianstads	1 306	1 372	1 622	1 760	1 809	1 949	945	1 051	0·69	0·75	0·67	0·74	0·50	0·55
Malmöhus	1 275	1 392	1 651	1 750	1 839	2 026	1 010	1 094	0·71	0·75	0·67	0·80	0·57	0·58
Hallands	1 300	1 473	1 593	1 743	1 779	1 878	1 007	1 098	0·65	0·71	0·65	0·58	·	0·60
Göteborgs o. Bohus	·	1 233	1 609	1 712	1 736	1 864	·	·	0·53	0·58	·	0·58	—	·
Älvsborgs	1 357	1 472	1 588	1 661	1 824	1 977	924	1 069	0·62	0·70	0·63	0·71	·	0·50
norra hush.-sällsk.	·	·	1 592	1 680	1 859	1 983	·	·	0·60	0·72	·	·	·	·
södra » »	1 373	1 486	1 586	1 651	1 793	1 973	955	·	·	0·68	0·61	0·61	·	0·51
Skaraborgs	1 361	1 465	1 557	1 733	1 698	1 865	933	1 024	0·62	0·67	0·62	0·67	0·57	0·51
Värmlands	1 231	1 312	1 578	1 698	1 829	2 049	928	942	0·64	0·69	0·68	0·74	0·52	·
Örebro	1 403	1 531	1 592	1 827	1 749	1 927	1 071	·	0·59	0·69	0·70	0·81	·	0·51
Västmanlands	1 306	1 440	1 629	1 760	1 799	1 991	930	1 058	0·67	0·80	0·63	0·90	0·41	0·46
Kopparbergs	·	1 386	·	·	·	·	·	·	0·71	0·79	0·79	0·77	·	·
Gävleborgs	1 188	1 380	·	·	·	·	858	888	0·78	0·77	0·79	0·87	·	·
Västernorrlands	1 002	·	—	—	·	—	·	882	·	0·80	·	·	·	·
Jämtlands	·	·	·	—	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·
Västerbottens	·	·	—	—	—	—	991	1 015	—	·	0·66	0·55	·	—
Norrbottens	·	·	—	·	—	—	·	·	·	·	·	·	—	—
Hela riket	**1 282**	**1 407**	**1 581**	**1 745**	**1 753**	**1 921**	**964**	**1 057**	**0·66**	**0·71**	**0·67**	**0·72**	**0·49**	**0·54**
Östra Sverige	1 295	1 399	1 587	1 760	1 745	1 920	989	1 094	0·66	0·72	0·65	0·72	0·46	0·52
Småland o. öarna	1 296	1 430	1 530	1 705	1 691	1 853	987	1 145	0·66	0·68	0·64	0·66	0·40	0·48
Södra Sverige	1 265	1 362	1 629	1 747	1 820	1 987	962	1 067	0·70	0·74	0·67	0·77	0·55	0·57
Västra Sverige	1 319	1 449	1 574	1 739	1 743	1 909	981	1 051	0·62	0·68	0·65	0·70	0·57	0·54
Norra Sverige	1 179	1 347	·	·	·	·	895	952	0·72	0·78	0·78	0·82	0·42	0·49
Egendomar belägna i														
jordbrukskommuner	1 287	1 389	1 569	1 732	1 726	1 878	978	1 072	0·65	0·71	0·63	0·70	0·53	0·53
blandade kommuner	1 284	1 422	1 584	1 739	1 765	1 935	950	1 046	0·65	0·70	0·71	0·72	0·47	0·56
industrikommuner	1 288	1 406	1 613	1 784	1 801	1 999	962	1 049	0·69	0·78	0·68	0·77	0·55	0·52
Egend. med en åkerareal														
av under 20 ha	1 219	1 299	1 478	1 618	1 779	·	919	989	·	0·78	0·55	0·59	0·36	0·50
20—49 »	1 272	1 397	1 574	1 705	1 749	1 907	981	1 071	0·64	0·71	0·68	0·70	0·47	0·51
50—99 »	1 342	1 460	1 567	1 730	1 802	1 967	974	1 124	0·65	0·69	0·66	0·69	0·52	0·57
100 ha o. däröver	1 403	1 531	1 590	1 760	1 720	1 893	1 092	1 192	0·67	0·72	0·69	0·75	0·53	0·53
Egend. med koll.-avtal	1 358	1 502	1 599	1 766	1 762	1 940	1 033	1 143	0·67	·	0·69	·	0·52	·
» utan »	1 268	1 384	1 527	1 675	1 738	1 887	956	1 046	0·61	·	0·64	·	0·50	·

[1] Årslönerna grunda sig på uppgifter för arbetare med minst 250 arbetsdagar under året.
[2] Jordbruksarbetare, som ej köra häst (övr. jordbruksarbetare).
[3] Stall- och ladugårdspersonal (mjölkerskor).

Vid beräkning av årsinkomsten har liksom föregående år förutsatts viss minimiarbetstid, nämligen lägst 250 arbetsdagar under året. Antalet arbetare med detta minimiantal dagsverken har uppgått till 11 924, därav 10 140 vuxna och 476 minderåriga manliga arbetare samt 1 222 vuxna och 86 minderåriga kvinnor. Den genomsnittliga årsförtjänsten för samtliga manliga arbetare uppgick år 1940 till kontant 1 177 kr., och inberäknat naturaförmåner till 1 732 kr., vilket betecknar en ökning med 9·0 resp. 9·6 % i förhållande till föregående år. Begränsar man undersökningen till endast vuxna manliga arbetare, blir stegringen något högre eller resp. 9·2 och 9·9 %, medan för minderåriga, vilka i år äro procentuellt fler än föregående år, den kontanta och totala årsförtjänsten stigit med 13·9 resp. 10·2 %. Beträffande kvinnorna uppgick den kontanta årslönen till 697 kr. resp. 537 kr. för vuxna mjölkerskor och landsjungfrur och totallönen till 836 resp. 1 057 kr., vilket betecknar en stegring med 20·8 resp. 9·6 % i förhållande till föregående år.

Löneförändringarna ha ställt sig ganska växlande inom olika områden och egendomskategorier. Detta belyses närmare genom tab. 4, vari det lönestatistiska materialet för vissa viktigare arbetarkategorier fördelats på län, landsdelar, kommuntyper och egendomsgrupper. Härvid ha för årsanställda arbetare med stat och i kost redovisats årslöner, medan för dagsverkare angivits timlöner. Beträffande de i tabellen meddelade länssiffrorna bör det emellertid framhållas, att angivna lönefluktuationer till en del torde vara att tillskriva tillfälligheter på grund av lönematerialets ringa omfattning.

Lönenivåns förändringar 1929—1940. Genom förenämnda omläggning av lantarbetarstatistiken år 1937 från summariska ortsuppgifter till individualuppgifter för samtliga anställda å vissa representativa gårdar förefinnes ej längre något direkt jämförelsematerial för belysande av löneutvecklingen inom jordbruket före och efter 1937. Vid en av socialstyrelsen verkställd specialundersökning av löneläget inom jordbruket år 1936[1], vilken nära anslöt sig till den nuvarande på individuella uppgifter omlagda lantarbetarstatistiken, överensstämde emellertid de genomsnittliga individuallönerna för årsanställda arbetare (tjänare och statare) relativt väl med motsvarande ortsuppgifter för samma år. Genom att använda båda slagen av löneuppgifter för år 1936 är det därför möjligt att anknyta de nya löneserierna med de förutvarande för dessa lantarbetargrupper, varvid som motsvarighet till grupperna manliga och kvinnliga tjänare i den gamla serien upptagits kördrängar resp. landsjungfrur i arbetsgivarens kost i den nya serien. En översikt av löneutvecklingen för ifrågavarande arbetare sedan år 1929 (beträffande totalavlöningen) lämnas i efterföljande tablå, varvid de gamla och nya serierna sammanknutits med användande av de gemensamma uppgifterna för år 1936 efter sedvanliga metoder för kedjeindexberäkning. På samma sätt har konstruerats motsvarande utveckling av sommardaglönen för tillfälliga dagsverkare i egen kost, vilken serie efter år 1936 framskrivits med hjälp av de summariska löneuppgifter, som infordras för tillfällig arbetskraft med mindre än 50 dagsverken å resp. egendom.

[1] Undersökning rörande löneläget och lönevariationerna inom jordbruket 1935—1936. Stockholm 1938.

År	Manliga tjänare (kördrängar)			Kvinnliga tjänare (landsjungfrur)			Statavlönade kördrängar			Tillf. daglönare i egen kost (sommardaglön)		
	Kr. pr år	Indextal		Kr. pr år	Indextal		Kr. pr år	Indextal		Kr. pr dag	Indextal	
		1929 = 100	Föreg. år = 100		1929 = 100	Föreg. år = 100		1929 = 100	Föreg. år = 100		1929 = 100	Föreg. år = 100
1928/29[1] .	1 119	100	—	891	100	—	1 329	100	—	4·78	100	—
1929/30 .	1 123	100	100	893	100	100	1 308	98	98	4·69	99	99
1930/31 .	1 093	98	97	880	99	99	1 260	95	96	4·57	97	97
1931/32 .	1 060	95	97	860	97	98	1 247	94	99	4·48	94	97
1932/33 .	1 003	90	95	817	92	95	1 213	91	97	4·33	92	98
1933/34 .	971	87	97	798	90	98	1 208	91	100	4·36	92	101
1934/35 .	980	88	101	807	91	101	1 229	92	102	4·50	95	103
1935/36 a[2]	1 010	90	103	826	93	102	1 263	95	103	4·85	103	108
1935/36 b	1 020	—	—	805	—	—	1 286	—	—	4·27	—	—
1936/37 .	1 144	101	112	882	102	110	1 457	107	113	5·10	123	119
1937/38 .	1 221	108	107	924	107	105	1 526	113	105	5·53	134	108
1938/39 .	1 282	113	105	964	112	104	1 581	117	104	5·98	144	108
1939/40 .	1 407	124	110	1 057	122	110	1 745	129	110	6·69	162	112

En jämförelse med löneläget under 1929 ger vid handen, att medelförtjänsten per år sedan dess stigit med 24—29 % för årsanställda manliga arbetare och med 22 % för kvinnliga arbetare, medan sommardaglönen undergått en ökning med hela 62 %.

Av tablån framgår, att den begynnande ekonomiska depressionen efter år 1930 medförde en allmän lönesänkning, som bröts först 1935. Beträffande utvecklingen sedan 1936, under vilken tid betydande löneförhöjningar genomförts, belyses denna av nedanstående uppgifter rörande de individuella löneinkomsternas variationer för samtliga lantarbetargrupper åren 1936—1940.

	Antal manliga arbetare fyllda 18 år med minst 250 dagsv.	därav (i %) med en totallön per år, kr.						Medellön per år	
		under 1 000	1 000–1 199	1 200–1 399	1 400–1 599	1 600–1 799	1 800–1 999	2 000 o. över	Kr.	Indextal 1936 = 100
År 1936	16 938[3]	17·4	20·8	32·5	16·2	6·6	3·4	3·6	1 291	100
» 1937	11 570	6·8	12·8	20·5	31·4	17·5	6·4	4·6	1 456	113
» 1938	12 130	4·4	9·3	14·8	30·3	25·2	9·3	6·7	1 540	119
» 1939	11 693	3·7	6·9	12·5	24·8	28·9	14·0	9·2	1 602	124
» 1940	10 140	2·4	4·4	8·5	14·2	24·4	24·0	22·1	1 761	136

Sedan år 1936 ha sålunda de manliga lantarbetarnas årsförtjänster i genomsnitt stigit med mer än en tredjedel. Tablån utvisar, att förändringarna i löneläget under perioden till en början framkallats av en synnerligen kraftig nedgång av antalet arbetare i de lägsta lönegrupperna, men att framför allt det sista året präglats av en stark förskjutning mot de båda högsta lönegrupperna. Det kan slutligen påpekas, att löneförbättringen — särskilt för arbetare på den lägre inkomstskalan — till en mindre del även torde kunna tillskrivas den omständigheten, att det relativa antalet arbetare med kollektivavtal successivt ökat sedan år 1936.

[1] Då tjänsteåret i regel omfattar tiden $^{1}/_{11}$—$^{31}/_{10}$, ha vid omläggningen av lantarbetarstatistiken år 1937 löneuppgifterna hänförts till det senare av tjänsteårets bägge kalenderår. Detta förfaringssätt har medfört, att samtliga föregående års löneuppgifter för årsanställda arbetare (tjänare och statare) blivit framflyttade ett år.

[2] a = ortsuppgifter, b = individuella uppgifter för arbetare i kost (tjänare) och statavlönade arbetare samt summariska dagsförtjänster för tillfälliga arbetare, som under året utfört mindre än 50 dagsverken å resp. egendom.

[3] Avse arbetare med minst 200 dagsverken under året. Ifrågavarande olikhet torde endast obetydligt förminska jämförbarheten med senare år.

Byggnadsverksamheten i vissa större städer under första kvartalet 1941.

Materialets omfattning. Fr. o. m. år 1934 har socialstyrelsen kvartalsvis inhämtat uppgifter om antalet fullbordade och beviljade samt vid kvartalsskiftena under byggnad varande bostadslägenheter och rum (»eldstäder», d. v. s. boningsrum eller kök) i 12 städer med över 30 000 invånare. Sedan år 1937 har kvartalsstatistiken successivt utvidgats; för första kvartalet 1941 ha uppgifter inkommit från tillhopa 42 städer med över 10 000 invånare.

I det följande återges de uppgifter angående bostadsproduktionen, som inkommit för första kvartalet 1941, varjämte motsvarande uppgifter för de olika kvartalen 1940 anföras för möjliggörande av jämförelser. Dessa uppgifter avse nybyggnadsarbeten och sådana ändringsarbeten, som givit upphov till nya bostadsutrymmen, men ej smärre ändrings-, reparations- eller moderniseringsarbeten. Med avseende på sex av de största städerna meddelas även en sammanfattning av inkomna kvartalsuppgifter om produktionen av lokaler för industriella, kommersiella, administrativa o. dyl. ändamål.

Städer med över 30 000 invånare. I tab. 1 återges antalet lägenheter och rum (eldstäder) i under år 1940 och första kvartalet 1941 fullbordade och beviljade byggnadsföretag. Denna sammanställning utvisar, att totala antalet lägenheter och rum i under första kvartalet 1941 fullbordade — d. v. s. i regel slutavsynade[1] — byggnadsföretag i förhållande till första kvartalet 1940 företedde en minskning med 63·2, resp. 66·8 %. Nedgången berör samtliga redovisade städer utom Uppsala och Linköping. Även i jämförelse med fjärde kvartalet 1940 framträder en minskning av antalet fullbordade lägenheter och rum i flertalet städer. — Vid varje jämförelse mellan olika kvartal bör det beaktas, att de tidsperioder, som förflyta innan ett färdigställt byggnadsföretag i statistiken redovisas såsom fullbordat, kunna växla från år till år och från ort till ort. De växlingar i antalet fullbordade lägenheter och rum, som framträda i statistiken, ge följaktligen ej något klart uttryck för byggnadsverksamhetens säsongvariationer. Den tendens till minskad bostadsproduktion, som gjort sig gällande efter krigsutbrottet, återspeglas med en viss försening i statistiken över fullbordade byggnadsföretag.

Antalet beviljade lägenheter och rum minskades under första kvartalet 1941 med 3·9, resp. 9·9 % i förhållande till motsvarande antal första kvartalet 1940. Nedgången berörde emellertid endast Stockholm, Hälsingborg och Västerås; i övriga städer framträder en ökning. I jämförelse med fjärde kvartalet 1940 framträder en minskning av antalet beviljade lägenheter och rum med 11·6, resp. 1·2 %.

[1] Uppgifterna för Stockholm avse till slutavsyning anmälda byggnadsföretag.

Tab. 1. Antal bostadslägenheter och rum (eldstäder) i under år 1940 och första kvartalet 1941 fullbordade och beviljade byggnadsföretag i städer med över 30 000 invånare.

Fullbordade byggnadsföretag.	Antal bostadslägenheter						Antal rum (eldstäder)					
	1940					1941	1940					1941
	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Hela året	1 kv.	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Hela året	1 kv.
Stockholm	2 396	1 096	1 635	2 490	7 617	1 236	6 117	3 021	4 764	6 764	20 666	2 799
Göteborg .	961	222	584	96	1 863	137	2 647	591	1 800	347	5 385	318
Malmö . .	391	15	123	123	652	101	1 114	67	319	340	1 840	285
Norrköping	172	—	58	60	290	4	420	—	155	131	706	9
Hälsingborg	92	2	33	4	131	21	215	10	91	17	333	88
Örebro . .	17	17	201	84	319	3	43	51	442	269	805	5
Borås . .	87	49	128	58	322	61	242	149	334	162	887	203
Eskilstuna	76	34	63	275	448	12	203	72	170	715	1 160	27
Gävle . .	3	14	301	32	350	2	16	41	959	123	1 139	9
Västerås .	102	18	40	50	210	2	296	48	118	87	549	8
Uppsala .	—	—	140	220	360	—	—	—	428	553	981	—
Linköping	24	12	42	7	85	38	66	30	98	27	221	89
Jönköping	74	74	44	49	241	—	199	225	137	200	761	—
Tillhopa	**4 395**	**1 553**	**3 392**	**3 548**	**12 888**	**1 617**	**11 578**	**4 305**	**9 815**	**9 735**	**35 433**	**3 840**
Beviljade byggnadsföretag.												
Stockholm	573	333	234	352	1 492	343	1 740	1 099	631	893	4 363	841
Göteborg .	135	134	136	453	858	208	456	994	480	844	2 774	641
Malmö . .	221	15	6	107	349	231	580	50	28	369	1 027	702
Norrköping	21	3	14	8	46	33	51	9	37	23	120	73
Hälsingborg	12	—	2	7	21	3	57	2	12	25	96	14
Örebro . .	47	18	8	49	122	49	87	32	33	126	278	100
Borås . .	6	20	3	—	29	9	20	31	7	2	60	21
Eskilstuna	2	25	60	39	126	7	5	53	151	92	301	22
Gävle . .	6	2	8	4	20	10	16	4	31	15	66	29
Västerås .	35	3	3	10	51	10	44	7	11	35	97	39
Uppsala .	7	46	7	67	127	21	34	146	38	175	393	73
Linköping	8	4	33	12	57	46	28	12	85	35	160	121
Jönköping	8	5	2	67	82	69	22	25	5	229	281	152
Tillhopa	**1 081**	**608**	**516**	**1 175**	**3 380**	**1 039**	**3 140**	**2 464**	**1 549**	**2 863**	**10 016**	**2 828**

Bostadsproduktionens allmänna utvecklingstendenser sedan 1939 belysas av nedanstående tablå:

Under åren 1939 och 1940 samt första kvartalet 1941 fullbordade och beviljade bostadslägenheter och rum i 13 städer med över 30 000 invånare.

		Bostadslägenheter					Rum (eldstäder)				
		1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Hela året	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Hela året
Fullbordade byggnadsföretag . .	1939	5 225	2 514	10 132	8 619	**26 490**	14 111	7 323	27 517	23 554	**72 505**
	1940	4 395	1 553	3 392	3 548	**12 888**	11 578	4 305	9 815	9 735	**35 433**
	1941	1 617	—	—	—	—	3 840	—	—	—	—
Beviljade byggnadsföretag . .	1939	10 386	5 762	5 324	3 621	**25 093**	27 172	17 004	14 448	9 753	**68 377**
	1940	1 081	608	516	1 175	**3 380**	3 140	2 464	1 549	2 863	**10 016**
	1941	1 039	—	—	—	—	2 828	—	—	—	—

Tab. 2. Antal vid kvartalsskiftena 1 jan. 1940—1 april 1941 under byggnad varande bostadslägenheter och rum (eldstäder) i städer med över 30 000 invånare.

Orter	Bostadslägenheter						Rum (eldstäder)					
	1/1 1940	1/4 1940	1/7 1940	1/10 1940	1/1 1941	1/4 1941	1/1 1940	1/4 1940	1/7 1940	1/10 1940	1/1 1941	1/4 1941
Stockholm	4 394	2 842	2 670	168	562	881	11 839	7 572	7 043	633	1 187	1 918
Göteborg	2 225	629	328	260	351	609	6 109	1 950	1 084	812	969	1 311
Malmö	728	435	470	116	163	234	2 076	1 250	1 297	350	454	761
Norrköping	254	79	47	8	8	20	603	212	128	17	22	59
Hälsingborg	204	134	48	30	48	56	619	422	189	116	167	182
Örebro	413	425	425	236	218	219	1 029	1 034	1 014	596	494	505
Borås	396	222	152	51	39	22	1 197	781	461	166	145	80
Eskilstuna[1]	.	.	108	110	15	15	.	.	183	190	28	28
Gävle	395	395	383	51	24	32	1 278	1 271	1 234	181	76	96
Västerås	375	309	294	257	209	215	988	758	717	543	464	490
Uppsala	191	169	105	3	4	20	491	434	348	16	17	77
Linköping	151	148	67	34	35	60	409	365	188	86	81	155
Jönköping	112	46	31	28	64	74	262	173	150	77	122	125
Tillhopa (exkl. Eskilstuna)	**9 888**	**5 833**	**5 020**	**1 242**	**1 725**	**2 442**	**26 900**	**16 222**	**13 853**	**3 593**	**4 198**	**5 759**

Belysande för utvecklingen äro även de uppgifter rörande antalet vid kvartalsskiftena fr. o. m. 1 januari 1940 t. o. m. 1 april 1941 under byggnad varande lägenheter och rum, som lämnas i tab. 2. Av tabellen framgår, att antalet under byggnad varande lägenheter och rum i samtliga städer (exkl. Eskilstuna) minskats med 58·1, resp. 64·5 % i förhållande till den 1 april 1940, men ökats med 41·6, resp. 37·2 % i förhållande till årsskiftet 1940/41. Nedgången från 1 april 1940 berör samtliga redovisade städer utom Jönköping, där antalet lägenheter företer ökning, men antalet rum minskning.

Följande sammanfattningstal för samtliga 12 städer (exkl. Eskilstuna) återge utvecklingen sedan början av år 1938.

År	Antal vid nedanstående kvartalsskiften under byggnad varande							
	bostadslägenheter				rum (eldstäder)			
	1/1	1/4	1/7	1/10	1/1	1/4	1/7	1/10
1938	11 266	15 061	18 400	10 178	30 099	39 440	49 977	27 077
1939	14 741	18 308	22 158	11 591	39 316	47 902	59 743	31 124
1940	9 838	5 833	5 020	1 242	26 900	16 222	13 853	3 593
1941	1 725	2 442	—	—	4 198	5 759	—	—

På grundval av byggnadsnämndernas uppgifter om produktionen av lokaler för industriella, kommersiella, administrativa o. dyl. ändamål har för Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping, Hälsingborg och Borås en beräkning företagits av arealen i sådana lokaler, vilka redovisats som fullbordade, resp. beviljade under år 1940 och första kvartalet 1941. Resultaten av den-

[1] Uppgifter saknas för tiden före den 1 juli 1940.

Tab. 3. Beräknad nettogolvyta (i m²) i för kommersiella, industriella, administrativa o. dyl. ändamål avsedda byggnadsföretag, fullbordade och beviljade under 1940 och första kvartalet 1941 i vissa städer med över 30 000 invånare.

	1940					1941
	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Hela året	1 kv.
Fullbordade byggnadsföretag.						
Stockholm	55 518	8 014	47 374	98 881	209 787	25 195
Göteborg	46 710	35 372	56 880	27 302	166 264	10 645
Malmö	9 710	2 570	4 488	18 932	35 700	2 704
Norrköping	5 415	160	1 055	12 090	18 720	—
Hälsingborg	3 367	165	11 776	1 973	17 281	9 671
Borås	8 062	683	4 882	6 899	20 526	5 778
Samtliga 6 städer	**128 782**	**46 964**	**126 455**	**166 077**	**468 278**	**53 993**
därav:						
kontors- och butikslokaler	51 118	28 362	49 825	55 464	184 769	24 151
fabriks- och verkstadslokaler	37 597	11 337	49 741	88 634	187 309	12 815
övriga lokaler	40 067	7 265	26 889	21 979	96 200	17 027
Beviljade byggnadsföretag	**83 203**	**36 416**	**62 070**	**50 485**	**232 174**	**69 888**
därav:						
kontors- och butikslokaler	38 661	22 544	30 899	20 601	112 705	20 849
fabriks- och verkstadslokaler	21 518	7 560	18 204	15 712	62 994	17 589
övriga lokaler	23 024	6 312	12 967	14 172	56 475	31 450

Tab. 4. Antal bostadslägenheter och rum (eldstäder) i under år 1940 och första kvartalet 1941 fullbordade byggnadsföretag i vissa städer med 10 000—30 000 invånare.

	Antal bostadslägenheter						Antal rum (eldstäder)					
	1940					1941	1940					1941
	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Hela året	1 kv.	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Hela året	1 kv.
Karlskrona	33	63	18	4	118	14	84	165	49	13	311	57
Halmstad	45	33	16	138	232	—	137	109	49	524	819	—
Lund	2	38	90	2	132	—	7	138	275	6	426	1
Karlskoga	30	6	23	87	146	—	78	24	71	144	317	—
Kalmar	—	53	4	32	89	2	—	148	13	90	251	7
Landskrona	80	—	14	2	96	—	235	—	44	8	287	—
Sundsvall	6	4	9	22	41	1	22	13	33	85	153	4
Trollhättan	23	13	11	17	64	1	76	48	32	57	213	7
Mölndal	—	55	16	9	80	—	—	138	54	29	221	—
Östersund	—	6	70	17	93	—	—	24	262	51	337	—
Kristianstad	62	98	56	45	261	3	161	262	165	133	721	7
Södertälje	1	32	3	79	115	3	3	65	16	161	245	11
Växjö	—	—	40	6	46	1	—	—	143	19	162	3
Trelleborg	35	10	27	9	81	22	100	30	91	27	248	59
Umeå	12	9	30	12	63	7	48	31	99	35	213	19
Kristinehamn	20	18	18	10	66	7	58	48	59	34	199	36
Nyköping	104	7	—	8	119	1	319	17	—	22	358	2
Västervik	1	32	11	15	59	1	5	100	47	51	203	4
Härnösand	22	11	13	9	55	—	90	40	46	18	194	—
Visby	4	—	13	5	22	—	12	—	44	23	79	—
Lidköping	26	4	21	14	65	—	57	21	75	60	213	1
Ystad	21	—	18	3	42	20	60	—	82	14	156	83
Katrineholm	19	—	25	—	44	—	56	—	72	—	128	—
Sundbyberg	55	38	3	—	96	—	129	114	13	—	256	—
Varberg	25	8	12	5	50	3	73	34	36	15	158	10
Söderhamn	2	—	—	—	2	21	6	—	—	—	6	84
Alingsås	5	2	25	1	33	—	13	9	77	3	102	—
Karlshamn	—	—	—	11	11	—	—	—	—	41	41	—
Nässjö	21	4	38	9	72	5	76	13	150	29	268	17
Tillhopa	**654**	**544**	**624**	**571**	**2 393**	**112**	**1 905**	**1 591**	**2 097**	**1 692**	**7 285**	**412**

Tab. 5. Antal bostadslägenheter och rum (eldstäder) i under år 1940 och första kvartalet 1941 beviljade byggnadsföretag i vissa städer med 10 000—30 000 invånare.

	Antal bostadslägenheter						Antal rum (eldstäder)					
	1940					1941	1940					1941
	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Hela året	1 kv.	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Hela året	1 kv.
Karlskrona .	23	9	23	33	88	30	52	20	77	86	235	102
Halmstad .	10	6	2	14	32	5	44	28	11	57	140	19
Lund . . .	2	8	5	14	29	21	8	23	18	35	84	29
Karlskoga .	2	71	10	51	134	141	9	101	31	113	254	248
Kalmar . .	—	1	8	—	9	—	1	4	31	1	37	3
Landskrona	5	—	—	—	5	9	7	—	—	—	7	21
Sundsvall .	5	—	—	6	11	—	22	—	—	17	39	—
Trollhättan .	4	9	6	24	43	11	18	31	21	83	153	43
Mölndal . .	2	—	—	1	3	—	11	—	—	4	15	—
Östersund .	4	2	23	5	34	9	15	11	59	16	101	31
Kristianstad	25	—	7	—	32	2	99	—	38	—	137	8
Södertälje .	1	5	30	5	41	3	3	17	73	18	111	8
Växjö . . .	3	26	—	26	55	14	9	109	—	73	191	54
Trelleborg .	6	17	23	32	78	6	20	44	63	79	206	26
Umeå . . .	9	7	20	6	42	20	30	21	65	17	133	72
Kristinehamn	—	1	17	6	24	2	1	6	71	19	97	6
Nyköping .	—	4	3	7	14	47	—	14	11	24	49	144
Västervik .	6	6	11	4	27	6	24	33	40	15	112	23
Härnösand .	3	1	1	4	9	1	6	2	2	8	18	6
Visby . . .	2	7	2	—	11	7	6	22	2	—	30	20
Lidköping .	1	5	—	3	9	5	1	25	3	18	47	24
Ystad . . .	2	15	10	4	31	8	7	58	43	29	132	27
Katrineholm	—	—	4	—	4	—	—	—	13	—	13	—
Sundbyberg	—	—	24	—	24	27	—	—	48	—	48	62
Varberg . .	—	18	4	11	33	4	2	42	10	29	83	10
Söderhamn .	—	2	—	—	2	1	—	8	2	—	10	2
Alingsås . .	4	1	—	4	9	4	4	3	—	12	19	9
Karlshamn .	2	—	1	—	3	—	7	—	3	—	10	—
Nässjö . . .	10	—	6	1	17	11	27	—	22	5	54	38
Tillhopa	**131**	**221**	**240**	**261**	**853**	**394**	**433**	**617**	**757**	**758**	**2 565**	**1 035**

na beräkning meddelas i tab. 3. Då exakta arealuppgifter i vissa fall ej kunnat erhållas, ha beräkningarna delvis måst baseras på uppskattningar. De anförda talen torde dock ge en tillfredsställande bild av storleksordningen av här ifrågavarande byggnadsverksamhet, låt vara att de inkomna uppgifterna med hänsyn till de skiftande redovisningsmetoderna i olika städer ej kunna ge någon fullt klar bild av byggnadsverksamhetens fördelning på olika kvartal.

Städer med 10 000—30 000 invånare. I tab. 4 och 5 meddelas för 29 städer med 10 000—30 000 invånare antalet under år 1940 och första kvartalet 1941 fullbordade, resp. beviljade lägenheter och rum. Antalet fullbordade lägenheter företer gentemot första kvartalet 1940 en minskning med 82·9 % och antalet fullbordade rum en minskning med 78·4 %. I fråga om beviljade byggnadsföretag framträder en ökning av antalet lägenheter och rum med 200·8, resp. 139·0 %. Antalet omkring den 1 april åren 1940 och 1941 under byggnad varande lägenheter och rum i vissa av de redovisade städerna framgår av nedanstående tablå:

	1940		1941			1940		1941	
	Läg.	Rum	Läg.	Rum		Läg.	Rum	Läg.	Rum
Karlskrona . .	93	238	227	593	Södertälje . .	.	.	—	—
Kalmar . . .	70	231	7	116	Trelleborg . .	15	62	21	60
Landskrona .	12	36	—	—	Kristinehamn .	32	92	11	40
Sundsvall . .	53	182	18	57	Ystad	7	27	4	9
Mölndal . . .	102	310	7	19	Katrineholm .	.	.	8	34
Östersund . .	.	.	—	—	Alingsås . . .	.	.	1	5
Kristianstad .	58	191	25	118	Nässjö	.	.	9	28

Bostadsmarknaden i rikets städer omkring den 1 april 1941.

Sedan 1922 har socialstyrelsen årligen på grundval av uppgifter från kommunala myndigheter — sedan 1939 byggnadsnämnderna — verkställt undersökningar rörande bostadsmarknadens allmänna utveckling i rikets städer, sådan den framträtt vid oktoberflyttningarna.[1] Med hänsyn till det rådande läget på byggnads- och bostadsmarknaden befanns det lämpligt att verkställa en liknande undersökning beträffande förhållandena på bostadsmarknaden omkring den 1 april 1941 och de förändringar, som inträtt sedan oktober 1940. I detta syfte utsändes i april till byggnadsnämnderna i samtliga 117 städer dels ett frågeformulär, som nämnden själv skulle besvara, dels ett formulär, som av nämnden skulle tillställas fastighetsägareföreningar och hyresgästföreningar i resp. städer. Det förstnämnda formuläret har besvarats av byggnadsnämnderna i samtliga 117 städer, de sistnämnda av fastighetsägareföreningar i 86 och hyresgästföreningar i 48 städer. I det följande lämnas en översikt av de uppgifter, som erhållits från byggnadsnämnderna. De svar, som lämnats av intresseorganisationerna, äro i flertalet fall samstämmiga med byggnadsnämndernas uppgifter; de avvikelser, som förekomma, äro ej av sådan omfattning, att de rubba de allmänna slutsatser, som kunna dragas ur byggnadsnämndernas uppgifter.

Bostadstillgången. I nedanstående tablå ges en sammanfattning av byggnadsnämndernas omdömen rörande tillgången på lägenheter av olika slag omkring den 1 april. Materialet har liksom vid föregående tillfällen uppdelats på större och mindre städer, d. v. s. städer, där invånarantalet den 1 januari

I nedanstående antal städer har tillgången på lägenheter uppgivits vara:

	Större städer				Mindre städer				Samtliga städer			
Omoderna lägenheter.	god	tillräcklig	knapp	otillräcklig	god	tillräcklig	knapp	otillräcklig	god	tillräcklig	knapp	otillräcklig
Enkelrum, 1 rum o. kokvrå	1	4	11	32	—	13	20	30	1	17	31	62
1 rum och kök	1	3	11	33	—	7	23	38	1	10	34	71
2 rum och kök	1	10	20	17	—	12	27	29	1	22	47	46
3 o. fl. rum och kök . .	9	23	6	10	4	26	26	12	13	49	32	22

[1] Redogörelser för dessa undersökningar ha regelbundet publicerats i Soc. Medd., senast i årg. 1940, sid. 849.

I nedanstående antal städer har tillgången på lägenheter uppgivits vara:

	Större städer				Mindre städer				Samtliga städer			
Moderna lägenheter.	till-god	till-räck-lig	knapp	otill-räck-lig	till-god	till-räck-lig	knapp	otill-räck-lig	till-god	till-räck lig	knapp	otill-räck-lig
Enkelrum, 1 rum o. kokvrå	1	—	13	34	—	11	16	37	1	11	29	71
1 rum och kök	—	1	10	37	—	7	12	49	—	8	22	86
2 rum och kök	1	11	18	18	—	6	21	41	1	17	39	59
3 o. fl. rum och kök . .	7	22	10	9	1	18	32	17	8	40	42	26

1940 översteg, resp. understeg 10 000; den förra gruppen omfattar 48, den senare 69 städer. Det är att märka, att vissa byggnadsnämnder icke besvarat samtliga frågepunkter, vadan såväl i denna som följande tablåer sammanlagda antalet redovisade städer i vissa fall understiger 117.

I det övervägande flertalet städer bedömdes tillgången på lägenheter t. o. m. 2 rum och kök som knapp eller otillräcklig, under det tillgången på lägenheter om 3 eller flera rum och kök i ett stort antal städer betecknades som god eller tillräcklig. Särskilt utpräglad var knappheten på lägenheter om 1 rum och kök; tillgången på moderna, resp. omoderna lägenheter om 1 rum och kök uppgavs vara otillräcklig i 86, resp. 71 städer, under det motsvarande siffror för 2 rum och kök voro 59 och 46.

En jämförelse mellan byggnadsnämndernas uppgifter om bostadstillgången den 1 april och motsvarande uppgifter i oktoberenquêten 1940 tyder på att bostadstillgången i städerna under vinterhalvåret undergått en minskning. Samma tendens kommer till synes i de uppgifter, som byggnadsnämnderna lämnat till aprilenquêten beträffande bostadstillgångens utveckling från 1 oktober till 1 april. En sammanfattning av dessa uppgifter lämnas i följande tablå:

I nedanstående antal städer har tillgången på lägenheter den 1 april 1941, jämfört med den 1 oktober 1940, uppgivits vara:

	Större städer			Mindre städer			Samtliga städer		
	mindre	oför-ändrad	större	mindre	oför-ändrad	större	mindre	oför-ändrad	större
Omoderna lägenheter.									
Enkelrum, 1 rum o. kokvrå	20	27	—	16	46	1	36	73	1
1 rum och kök	21	23	3	21	43	2	42	66	5
2 rum och kök	18	27	2	19	46	1	37	73	3
3 o. fl. rum och kök . .	12	35	—	15	51	—	27	86	—
Moderna lägenheter.									
Enkelrum, 1 rum o. kokvrå	23	24	—	17	44	2	40	68	2
1 rum och kök	22	24	1	23	41	2	45	65	3
2 rum och kök	20	25	2	20	44	2	40	69	4
3 o. fl. rum och kök . .	12	33	2	15	50	1	27	83	3

Från flertalet städer uppgavs, att tillgången på bostäder den 1 april 1941, jämfört med den 1 oktober 1940, var ungefär oförändrad för samtliga lägenhetstyper. För varje lägenhetskategori uppgavs emellertid en minskning av tillgången i ett stort antal städer, under det ökad tillgång endast redovisades i enstaka fall. Särskilt påfallande är minskningen i fråga om 1 rum och kök. Beträffande samtliga lägenhetskategorier framträder minskning av tillgången relativt starkare i de större städerna än i de mindre. Av byggnadsnämndernas uppgifter till enquêterna i oktober 1939, oktober 1940 och april 1941 fram-

går, att en växande knapphet på smålägenheter utvecklats efter krigsutbrottet (jfr Soc. Medd. årg. 1940, sid. 850).

Även om bostadsbrist icke råder inom en ort i dess helhet, kunna svårigheter föreligga att få bostäder i närheten av arbetsplatsen. Från 17 större och 24 mindre städer meddelas, att brist på bostäder nära arbetsplatserna föranlett vissa olägenheter, såsom långa resor till och från arbetet och i vissa fall bosättning utanför stadens område. Från en del av dessa städer uppgives dock, att dylika olägenheter endast framträtt i enstaka fall.

Från flertalet större och mindre städer uppgives, att bostäder, som utdömts eller bort utdömas, varit i bruk på grund av brist på billiga lägenheter. Från vissa städer framhålles, att utdömning av lägenheter till följd av bostadsbristen förekommit i mindre utsträckning än önskvärt vore. Så t. ex. uppger byggnadsnämnden i Norrköping, att c:a 600 lägenheter skola utdömas, så snart nya lägenheter kunna erbjudas.

Tillgången på tomtmark. Byggnadsnämndernas uppskattningar av tillgången på tomtmark i de centrala delarna av vederbörande stad och i ytterområdena framgå av nedanstående tablå:

	I nedanstående antal städer har tillgången på tomtmark uppgivits vara:							
	för mark i stadens centrala delar				för mark i ytterområdena			
	god	tillr.	knapp	otillr.	god	tillr.	knapp	otillr.
Större städer.								
Mark ägd av kommun	12	4	15	16	31	11	3	2
» » » annan	11	8	16	11	27	11	7	1
Mindre städer.								
Mark ägd av kommun	17	13	19	18	50	13	2	2
» » » annan	15	20	22	10	44	14	3	6
Samtliga städer.								
Mark ägd av kommun	29	17	34	34	81	24	5	4
» » » annan	26	28	38	21	71	25	10	7

Av tablån framgår, att tillgången på centralt belägen tomtmark är knapp eller otillräcklig i ett stort antal städer, i 68 städer beträffande mark i kommunens ägo och i 59 städer i fråga om mark i annans ägo. I ytterområdena är däremot i regel tillgången på såväl kommunal som privat mark god eller åtminstone tillräcklig.

Efterfrågan på bostäder. På frågan, huruvida och på vad sätt bostadsefterfrågans inriktning förändrats under det sista halvåret, ha byggnadsnämnderna i 9 av de större och 30 av de mindre städerna svarat, att inga förändringar inträtt i detta avseende; för 2 större och 4 mindre städer har frågan lämnats obesvarad. I flertalet övriga städer konstateras en förskjutning av efterfrågan från större till mindre lägenheter. I en del städer har efterfrågan förskjutits från moderna till omoderna lägenheter, medan i andra städer en förskjutning skett från större omoderna till mindre moderna lägenheter. Som orsaker till dessa förskjutningar nämnas bl. a. den allmänna stegringen av levnadskostnader och skatter samt i vissa fall de höjda värmekostnaderna.

Uppsägningar av hyreskontrakt. I de utsända frågeformulären begärdes uppgifter om huruvida antalet uppsägningar av hyreskontrakt den 1 april 1941 för avflyttning den 1 oktober från fastighetsägarnas och hyresgästernas sida varit större, lika stort eller mindre än den 1 april 1940. För 26 städer ha byggnadsnämnderna lämnat denna fråga obesvarad, vilket torde förklaras av att uppsägningstiden för hyreskontrakt i allmänhet är kortare än sex månader. Detsamma gäller för en avsevärd del av bostadsbeståndet i de städer, för vilka frågan besvarats. I flertalet av dessa städer uppgavs antalet uppsägningar från båda parternas sida den 1 april 1941 vara ungefär lika stort som ett år tidigare. En minskning av antalet uppsägningar redovisades i betydligt flera fall än en ökning. Särskilt från hyresgästernas sida framträder en stark tendens till minskning av antalet uppsägningar. Denna tendens är relativt mera utpräglad i de större städerna än i de mindre.

Hyresnivåns utvecklingstendenser. I formulären efterfrågades slutligen, huruvida hyresnivån för hyresåret 1941/42, bortsett från värmekostnaden, kunde anses vara stigande, stillastående eller fallande i jämförelse med hyresåret 1940/41 dels vid förlängning av äldre kontrakt, dels vid nyinflyttning. Frågan har besvarats av byggnadsnämnderna i 115 städer. En sammanfattning av de inkomna uppgifterna lämnas i nedanstående tablå:

I nedanstående antal städer har hyresnivån uppgivits vara:

Vid förlängning av äldre kontrakt.	Större städer			Mindre städer			Samtliga städer		
	fallande	stillastående	stigande	fallande	stillastående	stigande	fallande	stillastående	stigande
Omoderna lägenheter.									
Enkelrum, 1 rum o. kokvrå	—	20	27	—	35	30	—	55	57
1 rum och kök	—	19	28	—	35	32	—	54	60
2 rum och kök	—	22	25	—	38	29	—	60	54
3 o. fl. rum och kök	—	31	16	—	41	26	—	72	42
Moderna lägenheter.									
Enkelrum, 1 rum o. kokvrå	1	15	31	—	31	33	1	46	64
1 rum och kök	1	14	32	—	31	35	1	45	67
2 rum och kök	1	18	28	—	32	34	1	50	62
3 o. fl. rum och kök	1	29	17	—	38	28	1	67	45
Vid nyinflyttning.									
Omoderna lägenheter.									
Enkelrum, 1 rum o. kokvrå	—	12	36	—	25	40	—	37	76
1 rum och kök	—	9	39	—	24	43	—	33	82
2 rum och kök	—	11	37	—	26	41	—	37	78
3 o. fl. rum och kök	—	19	28	—	33	34	—	52	62
Moderna lägenheter.									
Enkelrum, 1 rum o. kokvrå	1	8	39	—	20	44	1	28	83
1 rum och kök	1	7	40	—	20	46	1	27	86
2 rum och kök	1	7	40	—	21	45	1	28	85
3 o. fl. rum och kök	1	15	31	—	27	39	1	42	70

Endast i Lund konstaterades en tendens till sjunkande hyror för moderna lägenheter. Beträffande samtliga lägenhetskategorier konstaterades en tendens till höjda hyror vid förlängning av äldre kontrakt i ett stort antal städer; tendensen är särskilt utpräglad för moderna småhägenheter. För samtliga lägenhetstyper betecknades hyresnivån vid nyinflyttning som stigande i flertalet redovisade städer. Stegringstendensen är mera framträdande i de större städerna än i de mindre; för lägenheter t. o. m. 2 rum och kök konstateras hyresstegring i ett större antal fall än för lägenheter om 3 eller flera rum och kök.

Erkända arbetslöshetskassor år 1940.

Vid 1940 års ingång trädde en nyinrättad erkänd arbetslöshetskassa för handelstjänstemän i verksamhet. Under året har vidare beslut fattats om ombildning av de fackliga arbetslöshetskassorna vid de förenade förbunden och svenska bleck- och plåtslagareförbundet till erkända arbetslöshetskassor. Dessa erkända kassor började sin verksamhet den 1 januari, resp. 1 april 1941.

Antalet under år 1940 verksamma erkända arbetslöshetskassor hade sålunda jämfört med år 1939 ökats med en och uppgick i allt till 14 stycken. Medlemsbeståndet och förändringar i detta under året redovisas i tab. 1. Det framgår av tabellen, att antalet under år 1940 nyinskrivna medlemmar utgjorde 17·2 % av medlemsantalet vid årets början, under det att antalet utträdda medlemmar uppgick till 11·9 % av samma antal. Medlemsrörelsen under 1940 utföll sålunda med en nettoökning av 5·3 %. För 1939 voro motsvarande procenttal 22·2, 14·5 och 7·7 respektive. Antalet år 1940 in- och utträdda företedde följaktligen en relativ minskning jämfört med närmast föregående år. Det sammanlagda medlemsantalet vid utgången av 1940 var 210 408, varav 130 076 män och 80 332 kvinnor.

Understödsrörelsen i de erkända arbetslöshetskassorna år 1940 redovisas i tab. 2. Anslag av engångskaraktär liksom de förändringar i kassornas ekonomi, som härleda sig från ändrade bokföringsvärden för placeringar i obligationer, ingå ej i de i denna tabell angivna beloppen. Syftet med denna uppdelning är att ställa kostnaderna för understödsrörelsen i direkt jämförelse med kassornas löpande inkomster i form av medlemsavgifter, statsbidrag och räntor. Beträffande tabellens uppgifter är vidare att märka, att inträdes- och övergångsavgifter upptagits som övriga inkomster. Det sammanlagda beloppet av dessa avgifter utgjorde för året 11 873 kr. Den återstående summan i denna kolumn utgöres praktiskt taget i sin helhet av räntor. Rese- och flyttningshjälpen har sammanförts med förvaltningskostnaderna. Denna understödsform har emellertid förekommit endast ytterst sparsamt. Under året utgavs i allt 534 kr., fördelat på 4 kassor. I stort sett hela det i denna kolumn angivna beloppet kan följaktligen betraktas som förvaltningskostnader.

De löpande medlemsavgifterna erläggas såsom veckoavgifter i samtliga kassor på ett undantag när, nämligen handelstjänstemännens, där månadsavgifter tillämpas. Under år 1940 inbetalade löpande medlemsavgifter uppgingo till ett sammanlagt belopp av 3 320 470 kr. Detta innebär en minskning av avgiftsinkomsten jämfört med 1939 på 103 590 kr. Detta förhållande har sin grund i såväl större arbetslöshet som beredskapstjänstens ökade omfattning under år 1940. Då avgift till erkänd arbetslöshetskassa erlägges endast för tid, under vilken medlemmen utför avlönat arbete, är han sålunda befriad från avgiftsplikt vid fullgörande av militärtjänst, vid arbetslöshet, sjukdom etc. Försämringen i sysselsättningssituationen har medfört en betydlig ökning av utgifterna för under-

Tab. 1. Antal medlemmar i erkända arbetslöshetskassor år 1940.

Kassa		Antal medlemmar den 1 januari 1940	Antal under året tillkomna medlemmar			Antal under året avgångna medlemmar				Antal medlemmar den 31 december 1940
			Nyinskrivna	Överförda från andra kassor	Summa tillkomna	Uteslutna på grund av bristande avgiftsbetalning	Överförda till andra kassor	Utträdda ur kassan	Summa avgångna	
Beklädnadsarbetarnas	m.	4 390	.	.	.	.	.	.	.	4 504
	kv.	22 726	.	.	.	.	.	.	.	23 888
	s:a	27 116	4 583	511	5 094	—	627	3 191	3 818	28 392
Sadelmakarnas, tapetserarnas och reseffektarbetarnas	m.	2 872	.	.	.	.	.	.	.	3 030
	kv.	789	.	.	.	.	.	.	.	811
	s:a	3 661	483	54	537	177	88	92	357	3 841
Stenindustriarbetarnas	m.	2 312	.	.	.	.	.	.	.	2 241
	kv.	—	.	.	.	.	.	.	.	—
	s:a	2 312	198	37	235	45	80	181	306	2 241
Handelsanställdas m. fl.	m.	21 619	.	.	.	.	.	.	.	22 373
	kv.	14 042	.	.	.	.	.	.	.	15 738
	s:a	35 661	6 183	325	6 508	2 024	427	1 607	4 058	38 111
Sko- och läderarbetarnas	m.	7 124	.	.	.	.	.	.	.	7 732
	kv.	4 976	.	.	.	.	.	.	.	5 351
	s:a	12 100	1 845	149	1 994	419	94	498	1 011	13 083
Träindustriarbetarnas	m.	28 170	.	.	.	.	.	.	.	28 272
	kv.	615	.	.	.	.	.	.	.	577
	s:a	28 785	2 658	1 108	3 766	1 063	1 748	891	3 702	28 849
Musikernas	m.	779	.	.	.	.	.	.	.	814
	kv.	50	.	.	.	.	.	.	.	54
	s:a	829	86	—	86	39	—	8	47	868
Lantarbetarnas	m.	1 526	.	.	.	.	.	.	.	1 928
	kv.	11	.	.	.	.	.	.	.	33
	s:a	1 537	782	50	832	242	87	79	408	1 961
Frisörernas	m.	1 640	.	.	.	.	.	.	.	1 609
	kv.	1 522	.	.	.	.	.	.	.	1 510
	s:a	3 162	879	3	882	512	3	410	925	3 119
Livsmedelsarbetarnas	m.	18 829	.	.	.	.	.	.	.	19 915
	kv.	7 904	.	.	.	.	.	.	.	8 491
	s:a	26 733	3 391	1 052	4 443	887	1 021	862	2 770	28 406
Textilarbetarnas	m.	15 224	.	.	.	.	.	.	.	16 457
	kv.	21 158	.	.	.	.	.	.	.	21 914
	s:a	36 382	6 177	522	6 699	1 559	501	2 650	4 710	38 371
Gjuteriarbetarnas	m.	8 547	.	.	.	.	.	.	.	8 847
	kv.	—	.	.	.	.	.	.	.	—
	s:a	8 547	645	168	813	159	98	256	513	8 847
Gruvindustriarbetarnas	m.	8 982	.	.	.	.	.	.	.	9 367
	kv.	54	.	.	.	.	.	.	.	64
	s:a	9 036	982	101	1 083	219	131	338	688	9 431
Handelstjänstemännens	m.	2 297	.	.	.	.	.	.	.	2 987
	kv.	1 564	.	.	.	.	.	.	.	1 901
	s:a	3 861	1 392	—	1 392	228	—	137	365	4 888
Samtliga kassor	m.	**124 311**	.	.	.	.	.	.	.	**130 076**
	kv.	**75 411**	.	.	.	.	.	.	.	**80 332**
	s:a	**199 722**	**30 284**	**4 080**	**34 364**	**7 573**	**4 905**	**11 200**	**23 678**	**210 408**

Tab. 2. Understödsrörelsen i de erkända

Uppgifterna avse

Kassa	Erlagda vecko- (månads-) avgifter	Statsbidrag			
		Daghjälpsbidrag	Förvaltningsbidrag		Summa statsbidrag
			Medlemsbidrag	Arvodesbidrag	
Beklädnadsarbetarnas	373 741	166 317	83 424	540	250 281
Sadelmakarnas, tapetserarnas och reseffektarbetarnas	82 591	92 756	14 276	530	107 562
Stenindustriarbetarnas	38 907	87 002	9 118	405	96 525
Handelsanställdas m. fl.	401 158	96 734	102 675	780	200 189
Sko- och läderarbetarnas	257 713	69 789	41 183	640	111 612
Träindustriarbetarnas	525 610	808 052	85 414	560	894 026
Musikernas	24 819	24 468	3 389	550	28 407
Lantarbetarnas	22 825	34 908	7 557	495	42 960
Frisörernas	28 455	2 106	12 535	430	15 071
Livsmedelsarbetarnas	636 836	311 871	83 072	640	395 583
Textilarbetarnas	455 811	115 693	104 178	660	220 531
Gjuteriarbetarnas	289 402	38 338	29 436	520	68 294
Gruvindustriarbetarnas	160 320	—	30 874	460	31 334
Handelstjänstemännens	22 282	—	16 107	85	16 192
Summa	**3 320 470**	**1 848 034**	**623 238**	**7 295**	**2 478 567**

stöd. Som daghjälp utbetalades under år 1940 4 319 508 kr. mot 2 390 943 kr. under år 1939. Ökningen uppgick sålunda till 1 928 565 kr., eller inemot samma belopp, som utgavs år 1939. Särskilt om man tar hänsyn till att arbetslösheten under 1940 ej hade någon svårartad omfattning, ger den konstaterade ökningen en antydan om understödsrörelsens starka beroende av förändringar i konjunkturläget, även då förändringarna äro jämförelsevis obetydliga. De understödskrav, som kassorna haft att uppfylla under sin verksamhet hitintills, kunna knappast få anses utslagsgivande vid en uppskattning av de belopp, som komma att erfordras för upprätthållande av full understödsverksamhet i arbetslöshetskassorna under en svårare arbetslöshetssituation. Som en följd av statsbidragets konstruktion komma emellertid ökade understödskostnader att — intill en viss gräns — i allt större omfattning bäras av det statliga daghjälpsbidraget. Detta bidrag uppgick för år 1940 till 1 848 034 kr., vilket i genomsnitt motsvarar 42·8 % av utgivet daghjälpsbelopp. Motsvarande siffror för år 1939 voro 727 051 kr. och 30·4 %. Absolut taget har detta statsbidrag år 1940 ökats till betydligt mer än det dubbla av 1939 års belopp. Procenttalet i förhållande till utgivet understödsbelopp ökades med ungefär en tredjedel av 1939 års procenttal.

Denna statsbidragets karaktär av en slags återförsäkring träder ännu tydligare fram, om man betraktar förhållandena vid de särskilda kassorna. Såsom exempel må anföras, att i träindustriarbetarnas kassa utbetalades år 1939

arbetslöshetskassorna år 1940.

belopp i kronor.

Räntor och övriga inkomster	Summa inkomster	Utgiven daghjälp	Förvaltningskostnader och övriga utgifter	Summa utgifter	Överskott (+) eller underskott (—) å understödsrörelsen
21 656	**645 678**	377 768	124 722	**502 490**	+ 143 188
8 330	**198 483**	184 422	24 924	**209 346**	— 10 863
3 227	**138 659**	176 933	15 613	**192 546**	— 53 887
31 643	**632 990**	382 918	137 712	**520 630**	+ 112 360
12 370	**381 695**	215 695	54 298	**269 993**	+ 111 702
31 863	**1 451 499**	1 376 937	111 926	**1 488 863**	— 37 364
1 207	**54 433**	72 980	15 366	**88 346**	— 33 913
2 514	**68 299**	59 697	17 610	**77 307**	— 9 008
2 446	**45 972**	15 937	22 206	**38 143**	+ 7 829
17 659	**1 050 078**	751 368	115 047	**866 415**	+ 183 663
31 486	**707 828**	504 867	132 360	**637 227**	+ 70 601
19 386	**377 082**	193 252	38 382	**231 634**	+ 145 448
12 858	**204 512**	6 734	30 286	**37 020**	+ 167 492
125	**38 599**	—	17 300	**17 300**	+ 21 299
196 770	**5 995 807**	**4 819 508**	**857 752**	**5 177 260**	+ **818 547**

460 616 kr. och 1940 1 376 937 kr. som daghjälp, d. v. s. ett belopp 1940 som var tre gånger så stort som 1939 års understödssumma. Daghjälpsbidraget ökades emellertid från 139 003 kr. år 1939 till 808 052 kr. år 1940, eller i det närmaste sexdubblades. I förhållande till utbetalat understödsbelopp utgjorde detsamma 30·2 % och 58·7 % respektive. Procenttalet har sålunda i det närmaste fördubblats. Som nämnt kvarstår denna kostnadsutjämnande verkan av daghjälpsbidraget endast intill en viss gräns. Hur ifrågavarande förhållanden te sig, sedan denna gräns börjat göra sig gällande, exemplifieras av stenindustriarbetarnas kassa. Totala understödsbeloppet under 1939 och 1940 i denna kassa uppgick till 88 978 och 176 933 kr. respektive, eller dubbelt så mycket 1940 som 1939. Daghjälpsbidraget utgjorde 53 144 och 87 002 kr. respektive, eller i runt tal en och en halv gånger så mycket 1940 som 1939. Absolut sett har bidraget alltså ej oväsentligt ökats, men i förhållande till utgivet understöd har en minskning inträtt. Procenttalen i detta hänseende äro 59·7 för 1939 och 49·2 för 1940.

1940 års förvaltningskostnader belöpa sig på i avrundat tal 857 000 kr., vilket motsvarar 4·15 kr. per årsmedlem. Såsom statligt förvaltningsbidrag har under året utbetalats 630 533 kr. Detta belopp utgör 73·5 % av de totala förvaltningskostnaderna. Motsvarande procenttal för 1938 och 1939 voro 73·1 och 73·3 respektive. Ehuru förhållandena i detta hänseende variera avsevärt inom

de olika kassorna, synas i allmänhet tre fjärdedelar av förvaltningskostnaderna täckas av statsbidraget för detta ändamål. Inom en kassa ha dock de verkliga förvaltningskostnaderna understigit förvaltningsbidragets belopp, under det att i en annan kassa ifrågavarande statsbidrag svarat mot endast en fjärdedel av kassans förvaltningskostnader.

Underskott å understödsrörelsen 1940 har förekommit i fem kassor, nämligen sadelmakarnas etc., stenindustriarbetarnas, träindustriarbetarnas, musikernas och lantarbetarnas. Mera betydande underskott konstateras endast i stenindustriarbetarnas och musikernas kassor. Nettoöverskottet för samtliga kassor tillsammantagna uppgick, som framgår av tab. 2, till 818 547 kr. År 1939 uppgick detta belopp till 1 676 761 kr.

Antalet understödsdagar under år 1940 med fördelning på olika understödsbelopp redovisas i tab. 3. Det må framhållas, att i tabellen förekomma understödsbelopp, som icke finnas angivna i respektive kassas stadgar. Detta beror på att förordningens bestämmelser om understödsrätt vid övergång från klass med lägre daghjälp till klass med högre daghjälp analogivis tillämpas vid övergång till annan arbetslöshetskassa. I detta hänseende ha samma regler tillämpats, vare sig den kassa, från vilken övergång skett, varit en erkänd kassa eller annan arbetslöshetskassa. I likhet med förfaringssättet vid uppställandet av denna tabell för föregående år ha understödsdagar, för vilka utgått daghjälpsbelopp, som icke finnas angivna i kassans stadgar, angivits med kursiv stil. Hela antalet understödsdagar i samtliga kassor tillhopa uppgick till något mer än en och en halv miljon, eller närmare sett 1 501 658 dagar. Medelbeloppet av daghjälpen i de olika kassorna angives i tabellens nedersta rad. För alla kassor tillsammantagna utgjorde detta belopp år 1940 2·88 kr. Såsom framgår av tabellen, förekomma avsevärda skillnader mellan de olika kassorna i detta hänseende. Det högsta medelbeloppet på 4·43 kr. konstateras i musikernas och det lägsta på 1·91 kr. i gruvindustriarbetarnas kassa. Med hänsyn till rådande löneförhållanden inom gruvrörelsen måste den sista siffran sägas innebära, att den av kassan bedrivna försäkringen är synnerligen ofullständig.

För belysande av betydelsen av den av de erkända arbetslöshetskassorna bedrivna understödsverksamheten erfordras emellertid jämväl uppgifter beträffande i vilken omfattning understöd utgår vid arbetslöshet bland medlemmarna. Som ett mått vid redogörelsen för dessa förhållanden har man beräknat den s. k. understödsprocenten, vilken beräknas som det procentuella förhållandet mellan antalet understödda dagar och antalet arbetslösa dagar inom medlemsklientelet. Till belysande av försäkringens effektivitet ha i tab. 4 sammanställts uppgifter över värdet av arbetslöshetsprocenten och understödsprocenten för samtliga kassor tillsammantagna för varje år under femårsperioden 1936—1940, varjämte i tabellens sista kolumn angivits dagunderstödets medelbelopp under året. Arbetslöshetsprocenten har beräknats som det procentuella förhållandet mellan antalet arbetslöshetsveckor och antalet genomlevda veckor. Antalet arbetslöshetsveckor har därvid satts lika med det antal veckor, för vilka medlem befriats från att erlägga avgift på grund av arbetslöshet. Vid beräkningen av understödsprocenten har en arbetslöshetsvecka ansetts utgöra sex arbetslöshetsdagar. Om man er-

Tab. 3. Antal understödda dagar med fördelning efter daghjälpsbelopp.

Daghjälpsbelopp i kronor	Arbetslöshetskassa													Samtliga kassor
	Beklädnadsarb.	Sadelmakarnas, tapets. o. reseff.-arb.	Stenindustriarb.	Handelsanställdas m. fl.	Sko- o. läderarbetarnas	Träindustriarbetarnas	Musikernas	Lantarbetarnas	Frisörernas	Livsmedelsarbetarnas	Textilarbetarnas	Gjuteriarbetarnas	Gruvindustriarbetarnas	
0:75	—	—	—	*289*	*7*	*1*	—	—	—	*158*	*10*	*36*	—	**501**
1:—	8 818	—	—	1 887	*8*	—	—	951	—	—	*62*	*30*	—	**11 756**
1:25	—	—	—	—	*5*	—	—	—	—	—	*113*	—	—	**118**
1:50	—	*23*	—	*200*	*5*	52 057	—	539	164	1 006	3 416	*65*	608	**58 083**
1:75	—	—	—	—	5 602	—	—	—	—	*137*	*36*	—	—	**5 775**
2:—	89 069	13 333	31 814	35 252	*216*	*29*	1 365	2 114	4 222	48 211	29 470	1 716	2 911	**259 722**
2:25	—	*75*	—	*98*	—	*118*	—	—	—	—	*10*	—	—	**301**
2:50	8 492	—	*2*	*10*	31 329	104 169	—	2 142	2 763	—	44 210	1 846	—	**194 963**
3:—	33 510	*101*	27 184	28 012	42 370	346 035	1 537	16 118	—	85 093	77 494	*42*	—	**657 496**
3:50	—	44 921	—	*14*	—	—	—	—	97	—	—	21 839	—	**66 871**
4:—	17 263	—	7 937	56 420	—	—	2 237	—	—	99 450	24 375	27 122	—	**234 804**
5:—	—	—	—	—	—	—	11 268	—	—	—	—	—	—	**11 268**
Summa understödda dagar	**157 152**	**58 453**	**66 937**	**122 182**	**79 542**	**502 409**	**16 407**	**21 864**	**7 246**	**234 055**	**179 196**	**52 696**	**3 519**	**1 501 658**
Daghjälpens medelbelopp	2:40	3:15	2:64	3:13	2:71	2:74	4:43	2:73	2:20	3:21	2:82	3:67	1:91	**2:88**

Anm. De daghjälpsbelopp, som gälla rader, vari siffror med kursivstil förekomma, äro icke angivna i kassans stadgar. Deras förekomst beror på vissa övergångsförhållanden, vilka närmare omnämnts i texten.

Tab. 4. Arbetslöshetsprocent, understödsprocent och genomsnittligt daghjälpsbelopp i de erkända arbetslöshetskassorna 1936—1940.

År	Arbetslöshets-procent	Understöds-procent	Genomsnittligt daghjälpsbelopp Kronor
1936	11·4	14·7	2:70
1937	8·9	18·7	2:90
1938	7·9	22·5	2:90
1939	6·4	21·2	2:97
1940	7·9	29·5	2:88

inrar sig, att såsom villkor för rätt till understöd fordras, att ett visst antal avgifter skola vara erlagda för tid, som närmast föregår försäkringsfallet, inses omedelbart, att understödsprocentens värde ej kan vara oberoende av arbetslöshetens omfattning. Av de undersökningar över dessa förhållanden, som företagits inom socialstyrelsen, har framgått, att understödsprocenten företer mycket stora variationer dels mellan olika kassor och dels i ännu högre grad mellan klasser med olika understödsbelopp. Den sistnämnda omständigheten ger klart besked om att selektiva tendenser gjort sig gällande i mycket hög grad vid valet av understödsklass, i det att medlemmar med större risk för arbetslöshet inträtt i klass med högre understödsbelopp än medlemmar med bättre sysselsättningsförhållanden. Vid bedömningen av de i tab. 4 angivna uppgifterna torde det därför böra beaktas, att dessa äro genomsnittstal för samtliga kassor och förekommande understödsbelopp. Som grund för bestämda slutsatser beträffande försäkringens effektivitet ägna sig följaktligen ej de i tabellen angivna uppgifterna. Emellertid synes beträffande såväl understödsprocent som dagunderstödets medelbelopp en tendens mot ökad effektivitet kunna konstateras. Minskningen av det genomsnittliga daghjälpsbeloppet från 2·97 kr. år 1939 till 2·88 kr. år 1940 är uteslutande en följd av de ovan antydda selektiva tendenserna. Under 1939 utbetalades en betydligt större del av det totala understödsbeloppet till medlemmar i kassornas högsta daghjälpsklasser än vad som var fallet år 1940. Under det sista året inträffade arbetslösheten mera oberäkneligt, varför det utbetalade understödsbeloppet jämnare fördelades på olika daghjälpsklasser.

Enligt för daghjälpsbidragets beräkning gällande grunder utgår detta bidrag med sitt högsta belopp räknat per medlem i genomsnitt, då antalet understödda dagar per år och medlem uppgår till 26 dagar. Kostnaderna för det överskjutande antalet understödsdagar bestridas i sin helhet medelst kassans övriga tillgångar. Då emellertid daghjälpsbidraget beräknas för varje understödsklass för sig inom en kassa, är det möjligt, att ovan antydd begränsning av daghjälpsbidraget kan inträda inom en viss understödsklass av kassan, utan att antalet understödda dagar per år och medlem, räknat för samtliga medlemmar i kassan, når upp till eller överstiger 26 dagar. Maximalt daghjälpsbidrag har för år 1940 utgått i vissa klasser inom stenindustriarbetarnas, musikernas, lantarbetarnas och frisörernas kassor. Antalet understödsdagar, överskjutande 26 per medlem

Tab. 5. Försäkringsfonder (1 kronor).

Kassa	Fond den 1/1 1940		Fond den 31/12 1940		Ökning (+) eller minskning (–) av fonderna under år 1940	
	total	per medlem	total	per medlem	total	per medlem
Beklädnadsarbetarnas	802 258	29·59	959 446	33·79	+ 157 188	+ 4·20
Sadelmakarnas, tapetserarnas och reseffektarbetarnas	317 462	86·71	321 699	83·75	+ 4 237	– 2·96
Stenindustriarbetarnas	190 732	82·50	141 845	63·30	– 48 887	– 19·20
Handelsanställdas m. fl.	818 612	22·96	951 972	24·98	+ 133 360	+ 2·02
Sko- och läderarbetarnas	421 888	34·87	533 590	40·78	+ 111 702	+ 5·91
Träindustriarbetarnas	1 498 701	52·07	1 521 437	52·74	+ 22 736	+ 0·67
Musikernas	65 438	78·94	46 734	53·84	– 18 704	– 25·10
Lantarbetarnas	62 324	40·55	103 316	52·69	+ 40 992	+ 12·14
Frisörernas	98 753	31·23	106 982	34·30	+ 8 229	+ 3·07
Livsmedelsarbetarnas	923 253	34·54	1 106 916	38·97	+ 183 663	+ 4·43
Textilarbetarnas	1 058 220	29·09	1 128 821	29·42	+ 70 601	+ 0·33
Gjuteriarbetarnas	638 440	74·70	783 888	88·60	+ 145 448	+ 13·90
Gruvindustriarbetarnas	456 760	50·55	624 252	66·19	+ 167 492	+ 15·64
Handelstjänstemännens	—	—	24 799	5·07	+ 24 799	+ 5·07
Samtliga kassor	**7 352 841**	**37·54**	**8 355 697**	**39·71**	**+1 002 856**	+ 2·17

under året, uppgick för ifrågavarande klasser till sammanlagt 18 930 dagar, på vilka belöpte ett understödsbelopp av 70 204 kr. Det genomsnittliga daghjälpsbeloppet för dessa understödsdagar befinnes sålunda uppgå till 3·71 kr. Att detta belopp väsentligt överstiger det för samtliga understödsdagar befunna värdet av 2·88 kr. är en följd av den förut berörda omständigheten, att medlemmar med stor arbetslöshetsrisk tillförsäkra sig ett genomsnittligt större dagligt understödsbelopp än medlemmar, för vilka risken är mindre påtaglig.

För samtliga kassor och understödsklasser sammantagna uppgick antalet understödsdagar per år och medlem under år 1940 till 7·271 dagar. Motsvarande antal för 1939 var 4·250 dagar.

Den i 27 § i förordningen om erkända arbetslöshetskassor föreskrivna fonden finnes redovisad i tab. 5. Enligt förordningens bestämmelser skola samtliga behållna tillgångar tillföras fonden. Uppgifterna angiva dels fondens storlek vid början och slutet av år 1940 i varje kassa, dels dess genomsnittliga belopp per medlem vid båda tidpunkterna. Fondbeloppet för alla kassor tillsammantagna har under år 1940 ökats med 1 002 856 kr. Av fondökningen ha 818 547 kr. uppkommit såsom överskott å understödsrörelsen. Övriga tillskott äro 115 600 kr. i form av uppskrivningar av bokföringsvärdet för kassornas obligationsinnehav, vilket som regel upptages till marknadskursen vid bokslutstillfället, samt särskilda engångsanslag till lantarbetarnas och handelstjänstemännens kassor på respektive 50 000 och 3 500 kr. från motsvarande fackliga organisationer

och slutligen ett tillskott till musikernas erkända arbetslöshetskassa på 15 209 kr. från ett lotteri till förmån för kassan. Som framgår av tab. 5 har minskning av tillgångarna under år 1940 förekommit endast i två kassor, nämligen stenindustriarbetarnas och musikernas. I båda fallen är underskottet emellertid betydande. Per medlem räknat uppgår detsamma till 19·20 och 25·10 kr. respektive. Den genomsnittliga fonden per medlem räknat har under året minskat även i sadelmakarnas etc. kassa, ehuru i obetydlig omfattning och till följd av medlemsantalets ökning. För alla kassor tillsammantagna utgjorde fondökningen per medlem 2·17 kr. Under 1939 var motsvarande belopp 4·76 kr.

De erkända arbetslöshetskassornas behållna tillgångar vid utgången av år 1940 uppgingo till 8·4 milj. kr. emot 7·4 milj. kr. närmast föregående år. Per medlem räknat motsvarar detta vid 1940 års utgång 39·71 kr. emot 37·54 kr. närmast föregående år.

Den privata arbetsförmedlingen under år 1940.

Jämlikt övergångsbestämmelserna till lagen den 18 april 1935 med vissa bestämmelser om arbetsförmedling hade under år 1939 117 privata platsbyråer socialstyrelsens tillstånd att i förvärvssyfte bedriva arbetsförmedling. Efter den 31 december 1939 kan tillstånd endast beviljas för ett år i sänder, och sedan Kungl. Maj:t förordnat om vissa inskränkningar i den privata arbetsförmedlingsrätten, ha de av socialstyrelsen för år 1940 förnyade tillståndsbevisen gällt följande yrkesgrupper, nämligen musiker och sceniska artister samt anställningssökande i husligt arbete, hotell-, pensionat- och restaurangrörelse, sjukvård[1] och jordbruk. Totalantalet i verksamhet varande avgiftskrävande privata platsbyråer under år 1940 utgjorde 99, vilken siffra vid årets slut hade nedgått till 95.

Från de i förvärvssyfte bedrivna arbetsförmedlingarna liksom från de i föregående årsredogörelser omnämnda 4 placeringsbyråerna inom restaurangfacket jämte 2 hemhjälpsbyråer, vilka även de drivits utan förvärvssyfte, har socialstyrelsen i likhet med tidigare år inhämtat månatliga uppgifter rörande förmedlingsverksamheten. Däremot ha dylika månadsuppgifter för närvarande icke infordrats från övriga utan förvärvssyfte bedrivna arbetsförmedlingar, vilka i allmänhet ha sin verksamhet uteslutande inriktad på vissa slag av intellektuellt eller konstnärligt arbete och med hänsyn till de inom dessa fack rådande speciella förhållandena i många fall icke lämpligen kunnat använda sig av de vanliga statistikformulären.

Vid de platsbyråer, som sålunda insänt månatliga statistikuppgifter, har antalet tillsatta platser under år 1940 utgjort som följer:

[1] Avser andra platsbyråer än de å sid. 507 nämnda sjuksköterskebyråerna.

År 1940	Antal byråer	Manliga				Kvinnliga					Tillsammans
		Jordbruk	Hotell- o. rest.	Övriga	S:a	Jordbruk	Hotell- o. rest.	Sjukvård	Husligt arbete	S:a	
Januari	89	59	80	12	**151**	38	534	353	1 071	**1 996**	**2 147**
Februari . . .	93	67	91	4	**162**	28	597	371	1 053	**2 049**	**2 211**
Mars	93	121	129	22	**272**	36	780	382	1 146	**2 344**	**2 616**
April	93	164	218	14	**396**	30	1 104	376	1 167	**2 677**	**3 073**
Maj	91	178	180	1	**359**	37	1 071	337	1 136	**2 581**	**2 940**
Juni	88	102	184	8	**294**	16	1 067	298	865	**2 246**	**2 540**
Juli	86	110	136	11	**257**	26	753	230	673	**1 682**	**1 939**
Augusti	90	135	80	6	**221**	19	659	347	1 056	**2 081**	**2 302**
September . . .	90	172	92	1	**265**	40	586	296	1 434	**2 356**	**2 621**
Oktober	91	281	77	8	**366**	35	493	227	1 483	**2 238**	**2 604**
November . . .	90	124	78	10	**212**	34	470	203	1 109	**1 816**	**2 028**
December . . .	85	50	63	11	**124**	24	504	241	693	**1 462**	**1 586**
Hela året 1940	**97**	**1 563**	**1 408**	**108**	**3 079**	**363**	**8 618**	**3 661**	**12 886**	**25 528**	**28 607**
» » 1939	114	1 642	1 796	146	3 584	411	10 942	4 535	13 701	29 589	33 173
Därav Stockholm 1940	16	—	604	30	634	—	4 012	3 201	4 703	11 916	12 550
Därav Stockholm 1939	20	1	833	78	912	—	5 534	3 871	5 094	14 499	15 411

Totalresultatet för rapportårets verksamhet utvisade sålunda en minskning från närmast föregående år med c:a 4 560 tillsatta platser i hela riket och 2 860 enbart i huvudstaden. Nedgången var i verkligheten större, enär i 1939 års här meddelade uppgifter uteslutits siffror för de yrkeskategorier, som ej finnas representerade i 1940 års redovisning. Den faktiska totalsiffran för förmedlingsverksamheten 1939 uppgick till 33 947.

I tabellens siffror ingå icke uppgifterna från 7 artistförmedlingar, vilka i flertalet fall erhållit tillstånd att lämna rapport för hela året på en gång; ej heller har medräknats en platsbyrå i Stockholm för kvinnlig hemhjälp, vilken i stor omfattning förmedlar tillfälliga anställningar av i regel mycket kortvarig natur.

Största antalet förmedlingar eller c:a 90 % faller inom de kvinnliga arbetsområdena, och bland dessa träda, i nu nämnd ordning, husligt arbete samt hotell- och restaurangfacket ojämförligt i förgrunden. Vad den manliga avdelningen beträffar, har förmedlingen nästan uteslutande omfattat restaurangpersonal och jordbruksarbetare.

Sjuksköterskebyråernas verksamhet under år 1940.

Jämlikt kungl. kungörelse den 28 juni 1935 med bestämmelser angående statens godkännande av sjuksköterskebyråer ha under år 1940 18 av medicinalstyrelsen godkända byråer varit i verksamhet.[1] Nyinrättad för året är Fredrika Bremerförbundets byrå i Kristianstad.

[1] Denna verksamhet medräknas icke i redogörelsen för den privata arbetsförmedlingen å sid. 506.

Sjuksköterskebyråernas verksamhet år 1940.

Byråer	Ant. inskrivna sköterskor				Ant. verkställda förmedlingar				
	Anst. å fasta platser	I privat vård etc.	Disponibla f. tillf. arbete	Summa	Fasta platser	Vikariat	Privat vård	Kortare besök	Summa
Fredrika Bremerförbundets sjuksköterskebyråer	1 640	178	306	**2 124**	255	782	593	1 221	**2 851**
därav i Stockholm	811	57	144	**1 012**	80	205	275	991	**1 551**
Linköping	197	29	30	**256**	29	167	197	143	**536**
Jönköping	179	25	30	**234**	86	182	99	63	**380**
Kristianstad	4	2	—	**6**	—	3	2	—	**5**
Karlstad	68	11	24	**103**	14	48	9	—	**71**
Västerås	28	4	5	**37**	5	19	3	—	**27**
Falun	40	3	2	**45**	8	12	—	—	**20**
Sundsvall	29	1	—	**30**	5	3	—	—	**8**
Östersund	68	16	4	**88**	31	57	4	—	**92**
Umeå	221	30	67	**318**	47	86	4	24	**161**
Röda Korsets sjuksköterskebyrå i Stockholm	1 418	234	691	**2 343**	321	870	514	8 939	**10 644**
Uppsala sjuksköterskehems sjuksköterskebyrå, Uppsala och Stockholm	747	94	92	**933**	160	445	494	1 907	**3 006**
Södra Sveriges sjuksköterskehem i Lund	716	83	55	**854**	198	410	202	485	**1 295**
Göteborgs sjuksköterskebyrå, Göteborg	521	48	168	**737**	64	218	378	27 465	**28 125**
Sophiahemmets sjuksköterskebyrå i Stockholm	484	57	118	**659**	184	244	263	4 005	**4 696**
Örebro stads och läns sjuksköterskebyrå, Örebro	233	27	67	**327**	44	209	205	15 657	**16 115**
Svea sjuksköterskebyrå i Stockholm	158	40	48	**246**	12	43	395	210	**660**
Summa	**5 917**	**761**	**1 545**	**8 223**	**1 238**	**3 221**	**3 044**	**59 889**	**67 392**

Förmedlingsverksamhetens omfattning framgår av ovanstående tabell, vilken upprättats med ledning av de till medicinalstyrelsen insända årsredogörelserna.

Anmärkas bör, att de vid en viss byrå inskrivna sjuksköterskorna icke alltid äro stationerade å den ort, där byrån är belägen. Sålunda uppehålla t. ex. de vid stockholmsbyråerna rapporterade sjuksköterskorna i stor utsträckning befattningar å andra orter inom riket.

Under året ha vid sjuksköterskebyråerna 636 sjuksköterskor nyinskrivits, under det att 153 av skilda anledningar avförts ur registren över disponibla sjuksköterskor. Antalet sjuksköterskor har sålunda under året ökats med 483.

Av de tillfälliga sjukbesöken vilka utgöra 90 % av hela antalet förmedlingar, har som synes nära hälften redovisats av Göteborgs sjuksköterskebyrå och över $^1/_4$ av Örebro stads och läns sjuksköterskebyrå. Att siffran i dessa städer nått sådan höjd hör samman med den omständigheten, att därstädes uppdragits åt sjuksköterskebyråerna att ombesörja sådan tillfällig sjukvård, som i andra större städer i regel handhaves av särskilda kommunala organ.

Utlänningar i Sverige.

Utlänningar med vistelsetillstånd den 1 april 1941.[1]

Följande redogörelse omfattar utlänningar med uppehålls- och arbetstillstånd samt uppehålls- och arbetsvisering jämte utlänningar som av någon anledning för tillfället saknade visering eller tillstånd. Ytterligare uppgifter om det redovisade utlänningsklientelets sammansättning återfinnas i föregående sammanställning rörande utlänningar med vistelsetillstånd (Soc. Medd. årg. 1941, sid. 168).

Tab. 1. Utlänningar med vistelsetillstånd av socialstyrelsen.

Nationalitet	1940				1941			
	1 januari	1 april	1 juli	1 oktober	1 januari	1 april	Därav Män	Därav Kvinnor
Dansk	1 304	1 310	1 810	1 643	1 489	**1 718**	1 019	694
Isländsk	59	51	70	60	48	**41**	25	16
Finsk	3 069	3 459	3 518	3 687	3 626	**4 189**	1 052	3 137
Norsk	2 349	2 457	4 014	3 615	3 311	**3 673**	2 158	1 515
Amerikansk	433	403	257	192	163	**158**	88	70
Brittisk	605	570	628	540	514	**497**	249	248
Fransk	129	113	103	97	104	**100**	32	68
Holländsk	205	200	209	205	218	**221**	150	71
Italiensk	255	245	237	239	246	**251**	177	74
Polsk	234	264	321	362	334	**333**	181	152
Schweizisk	219	210	212	207	202	**206**	119	87
Tysk	4 848	4 664	4 613	4 519	4 398	**4 393**	2 321	2 072
Ungersk	122	127	131	127	124	**124**	70	54
Övriga nationaliteter	1 332	1 461	1 428	1 330	1 038	**705**	363	342
F. d. ryssar	323	382	365	394	411	**334**	219	115
Övriga utan hemlandspass	955	1 019	1 136	1 497	1 938	**2 070**	1 284	786
Samtliga utlänningar	**16 441**	**16 985**	**19 058**	**18 714**	**18 164**	**19 008**	**9 507**	**9 501**

Såsom framgår av tab. 1, utgjorde den 1 april 1941 antalet utlänningar med vistelsetillstånd i ovan angiven bemärkelse 19 008, därav 9 507 män och 9 501 kvinnor. Vidare framgår, att antalet under första kvartalet 1941 ökat med 844. Av de olika nationaliteterna synas bl. a. danskar, finnar och norrmän ha undergått en viss ökning. Liksom vid föregående redovisningstillfälle hade antalet utlänningar med främlingspass ökat, närmast beroende därpå att vissa härvarande utlänningar med tidigare hemvist i Tyskland icke kunnat erhålla förlängning av sina hemlandspass, för vilka giltighetstiden utgått.

[1] Uppgifterna angående utlänningar med vistelsetillstånd den 1 april 1941 få betraktas som i viss mån preliminära, då en omläggning av hithörande statistik till hålkortsmetod ägt rum sedan föregående redovisningstillfälle. Definitiva uppgifter om vistelsetillstånd 1 april komma att lämnas i samband med redogörelsen angående utlänningar med vistelsetillstånd den 1 juli 1941.

Tab. 2. Utlänningar med vistelsetillstånd av socialstyrelsen den 1 april 1941 fördelade efter ålder.

Nationalitet	Antal personer	Därav (i %) i ålder				ålder okänd	Nationalitet	Antal personer	Därav (i %) i ålder				ålder okänd
		under 20 år	20—44 år	45—59 år	60 år och däröver				under 20 år	20—44 år	45—59 år	60 år och däröver	
Dansk . . .	1 713	6·1	64·2	19·9	9·8	10	Polsk	333	11·4	59·9	21·9	6·8	9
Finsk . . .	4 189	14·2	70·7	10·6	4·5	64	Schweizisk	206	5·9	63·7	20·6	9·8	2
Norsk . . .	3 673	7·0	77·3	11·1	4·6	54	Tysk	4 394	16·8	50·3	19·8	13·1	42
Amerikansk	158	23·7	48·7	17·7	9·9	6	Ungersk	124	9·1	73·5	14·9	2·5	3
Brittisk . .	497	8·4	51·2	22·2	18·2	7	Övr. nationaliteter	745	8·1	67·5	17·0	7·4	19
Fransk . .	100	2·0	60·0	23·0	15·0	—	F. d. ryssar . . .	334	11·7	42·5	29·2	16·6	2
Holländsk .	221	7·3	65·3	22·8	4·6	2	Övr. utan heml.-pass	2 070	10·9	64·1	16·9	8·1	—
Italiensk .	251	7·1	59·0	25·1	8·8	24	Summa	**19 008**	**11·6**	**64·1**	**16·0**	**8·3**	**244**

I tab. 2 lämnas en åldersfördelning avseende utlänningar med vistelsetillstånd den 1 april 1941. Av finnar, norrmän och ungrare voro mer än $^3/_4$ i åldern under 45 år, medan mer än $^1/_3$ av engelsmän, fransmän och italienare voro över 45 år. Gruppen under 20 år omfattar endast i ringa utsträckning barn under 16 år. Dessa äro nämligen ofta införda i föräldrarnas pass och behöva därvid ej särskilt vistelsetillstånd.

Tab. 3. Utlänningar med arbetstillstånd av socialstyrelsen.

Närings- och yrkesgrupper	1940			1941		Närings- och yrkesgrupper	1940			1941	
	1 april	1 juli	1 oktober	1 januari	1 april		1 april	1 juli	1 oktober	1 januari	1 april
Jordbruk m. binäringar . . .	1 351	2 355	2 422	1 951	**2 245**	Andra yrken . .	111	91	102	104	**93**
Industri o. hantverk	2 568	2 876	2 828	2 751	**2 690**	Personer under yrkesutbildn. .	781	832	828	805	**710**
Handel o. samfärdsel	1 823	1 917	1 868	1 742	**1 678**	a) i jordbruk .	—	—	—	332	**335**
Fria yrken . .	913	936	869	819	**883**	b) i övr. yrken	—	—	—	473	**375**
Husligt arbete .	3 034	3 076	3 225	3 304	**3 284**	Samtliga utlänningar	**10 581**	**12 083**	**12 142**	**11 476**	**11 583**

Av samtliga utlänningar med vistelsetillstånd den 1 april 1941 innehade 11 583 personer (6 040 män och 5 543 kvinnor) av socialstyrelsen beviljat tillstånd till arbetsanställning. Dessa tillstånd ha sedan den 1 januari 1941 ökats med 107. I samband med omläggning av utlänningsstatistiken har införts en ny yrkesgruppering, vilken dock i stort sett motsvarar den tidigare använda. Oavsett ändringen av yrkesgrupperingen förete, såsom tab. 3 utvisar, grupperna jordbruk med binäringar, industri och hantverk samt fria yrken någon ökning sedan föregående redovisningstillfälle.

Utöver de av socialstyrelsen handlagda vistelsetillstånden hade utrikesdepartementet (eller vissa utlandsmyndigheter) beviljat inresevisering, innefattande

Tab. 4. Utlänningar med arbetstillstånd av socialstyrelsen den 1 april 1941.

Närings- och yrkesgrupper	Samtliga	Därav Män	Därav Kvinnor
Jordbruk med binäringar	**2 245**	**1 721**	**524**
därav			
företagsäg. o. pers. i chefsställning	32	30	2
arbetare	2 211	1 689	522
övriga	2	2	—
Industri och hantverk	**2 690**	**2 181**	**509**
därav			
företagsäg. o. pers. i chefsställning	163	162	1
tekniska tjänstemän	376	365	11
inköps-, försäljn.- o. reklampersonal	24	22	2
kontorspersonal	71	45	26
verkmästare o. förmän	262	250	12
montörer	133	133	—
arbetare	1 660	1 203	457
övriga	1	1	—
Handel och samfärdsel	**1 678**	**1 031**	**647**
därav			
företagsäg. o. pers. i chefsställning	115	113	2
tekniska tjänstemän	26	23	3
inköps-, försäljn.- o. reklampersonal	185	174	11
affärs- o. kontorspersonal	447	212	235
restaurangpersonal	515	142	373
anställda inom sjöfarten	181	181	—
verkmästare och förmän	55	55	—
arbetare	67	56	11
övriga	87	75	12
Fria yrken	**883**	**450**	**433**
därav			
hälso- och sjukvård	222	18	204
religionsvård	86	71	15
undervisning	203	100	103
vetenskaplig verksamhet	30	24	6
litterär och konstnärlig verksamhet	135	107	28
teater o. dyl.	70	49	21
sport, gymn. o. bad	66	49	17
fotografisk verksamhet	23	12	11
övriga	48	20	28
Husligt arbete	**3 284**	**36**	**3 248**
därav			
hembitr., barnsköt. o. dyl.	2 548	33	2 515
landsjungfrur	410	1	409
övriga	326	2	324
Andra yrken	**93**	**37**	**56**
Personer under yrkesutbildning	**710**	**584**	**126**
a) i jordbruk m. binäringar	335	330	5
b) i industri o. hantverk	274	221	53
c) i handel o. samfärdsel	31	20	11
d) i yrken	51	11	40
e) i husligt arbete	18	2	16
f) i övriga yrken	1	—	1
Samtliga utlänningar	**11 583**	**6 040**	**5 543**

Tab. 5. Utlänningar, som under fjärde kvartalet 1940 och första kvartalet 1941 av socialstyrelsen beviljats vistelsetillstånd (förstagångstillstånd).

Nationalitet	Fjärde kvartalet 1940	Första kvartalet 1941			Nationalitet	Fjärde kvartalet 1940	Första kvartalet 1941		
	s:a	män	kvinnor	s:a		s:a	män	kvinnor	s:a
Dansk	142	161	118	**279**	Schweizisk	—	18	7	**25**
Finsk	575	355	384	**739**	Tysk	251	334	115	**449**
Norsk	423	311	112	**423**	Ungersk	—	11	5	**16**
Amerikansk	14	3	1	**4**	Övriga nationaliteter	43	18	6	**24**
Brittisk	31	13	7	**20**	Personer utan hemlandspass	177	59	24	**83**
Fransk	6	2	5	**7**	Samtliga utlänningar	**1 755**	**1 336**	**808**	**2 144**
Holländsk	44	23	7	**30**					
Italiensk	24	11	4	**15**					
Polsk	25	17	13	**30**					

Tab. 6. Utlänningar, som under fjärde kvartalet 1940 och första kvartalet 1941 av socialstyrelsen beviljats arbetstillstånd (förstagångstillstånd).

Närings- och yrkesgrupper	Fjärde kvartalet 1940	Första kvartalet 1941			Närings- och yrkesgrupper	Fjärde kvartalet 1940	Första kvartalet 1941		
	Samtliga	Män	Kvinnor	Samtliga		Samtliga	Män	Kvinnor	Samtliga
Jordbruk med binäringar . .	229	323	59	382	anställda inom sjöfarten	11	12	—	12
därav					verkmästare o. förmän	—	1	—	1
företagsägare o. pers. i chefsställning .	—	1	—	1	arbetare	10	4	1	5
arbetare	—	300	59	359	personer under yrkesutbildning . .	—	4	1	5
personer under yrkesutbildning . .	—	4	—	4	övriga	—	—	1	1
övriga	—	18	—	18	*Fria yrken* . . .	47	22	44	66
Industri och hantverk	175	113	14	127	därav				
därav					hälso- och sjukvård	12	—	28	28
företagsäg. o. pers. i chefsställning . .	3	—	—	—	religionsvård . . .	1	1	2	3
tekniska tjänstemän	12	13	—	13	undervisning . . .	7	—	3	3
inköps-, försäljn.- o. reklampersonal .	—	—	—	—	vetenskaplig verksamhet	1	—	—	—
kontorspersonal . .	—	3	—	3	litterär o. konstnärlig verksamhet .	10	8	2	10
verkmästare o. förm.	7	9	—	9	teater o. dyl. . . .	3	7	3	10
montörer	48	54	—	54	sport, gymn. o. bad	2	3	—	3
arbetare	105	23	12	35	fotograf. verksamhet	5	1	4	5
personer under yrkesutbildning . .	—	11	2	13	personal under yrkesutbildning . .	—	1	2	3
övriga	—	—	—	—	övriga	6	1	—	1
Handel och samfärdsel . . .	90	44	28	72	*Husligt arbete* .	370	—	238	238
därav					därav				
företagsäg. o. pers. i chefsställning . .	2	7	—	7	hembiträden, barnsköterskor o. dyl.	277	—	156	156
tekniska tjänstemän	—	1	—	1	landsjungfrur . . .	87	—	79	79
inköps-, försäljn.- o. reklampersonal .	3	4	—	4	personer under yrkesutbildning . .	—	—	2	2
affärs- o. kontorspers.	38	10	8	18	övriga	6	—	1	1
restaurangpersonal .	26	1	17	18	*Personer under yrkesutbildning* . .	67	—	—	—
					Samtliga utlänningar	978	502	383	885

vistelsetillstånd den 1 april 1941 för 833 utlänningar, varav 636 män och 197 kvinnor. I 114 fall avsåg viseringen även tillstånd till arbetsanställning. Den 1 januari 1941 utgjorde antalet då gällande inreseviseringar 715 och den 1 oktober 1940 1 234. Motsvarande siffra den 1 april 1940 var 1 517. I nu nämnda siffror ha icke medräknats personer, som av utrikesdepartementet erhållit visering för direkt genomresa.

Totala antalet utlänningar med vistelsetillstånd i riket den 1 april 1941 utgjorde sålunda 19 841, och av dessa innehade 11 697 tillstånd till arbetsanställning. Motsvarande uppgifter för den 1 januari 1941 voro 18 879 resp. 11 549. En viss ökning har sålunda ägt rum beträffande vistelsetillstånden, me-

dan antalet arbetstillstånd endast obetydligt förändrats.[1] Av utlänningarna voro 1 278 (därav 878 kvinnor) födda i Sverige.

I tab. 5 lämnas en översikt över antalet nytillkomna vistelsetillstånd under fjärde kvartalet 1940 och första kvartalet 1941, avseende utlänningar, som ej tidigare innehaft dylikt tillstånd. Sammanlagt beviljades under första kvartalet 1941 nya vistelsetillstånd för 2 144 personer, varav 1 336 män och 808 kvinnor. Motsvarande siffror för fjärde kvartalet 1940 voro resp. 1 755, 917 och 838. Samtliga dessa tillstånd avse ej alltid personer, som under resp. kvartal inrest i landet. I en del fall ha vederbörande haft rätt att vistas en tid i landet, antingen utan tillstånd eller med stöd av utrikesdepartementets inresevisering, varför socialstyrelsens förstagångstillstånd givits först efter en kortare eller längre tids vistelse i landet.

Antalet nytillkomna arbetstillstånd (förstagångstillstånd) utgjorde enligt tab. 6 under första kvartalet 1941 885, varav 502 för män och 383 för kvinnor. Under fjärde kvartalet 1940 tillkommo 978 nya arbetstillstånd, varav 453 för män och 525 för kvinnor. Även i detta fall gäller, att samtliga ifrågavarande personer icke ha inrest i landet under resp. kvartal.

Tab. 7. Resandefrekvensen från utlandet under första kvartalet 1941.

Nationalitet	Januari		Februari		Mars		Inresor under första kvartalet 1941			Utresor under första kvartalet 1941			Inreseöverskott (+) resp. underskott (−) för första kvartalet 1941
	Inresor	Utresor	Inresor	Utresor	Inresor	Utresor	Samtliga	Därav avseende		Samtliga	Därav avseende		
								Män	Kvinnor		Män	Kvinnor	
Dansk . .	1 451	1 839	1 512	1 500	1 872	1 770	**4 835**	3 347	1 488	**5 109**	3 340	1 769	**−274**
Finsk . .	1 222	1 078	1 419	1 130	1 746	1 626	**4 387**	3 220	1 167	**3 834**	2 983	851	**+553**
Norsk . .	898	827	920	713	1 167	1 292	**2 985**	2 529	456	**2 832**	2 402	430	**+153**
Amerikansk	22	25	22	22	23	16	**67**	55	12	**63**	53	10	**+ 4**
Brittisk .	22	30	14	17	26	27	**62**	51	11	**74**	58	16	**− 12**
Fransk . .	6	5	5	7	7	14	**18**	13	5	**26**	16	10	**− 8**
Holländsk	27	43	19	23	31	32	**77**	66	11	**98**	94	4	**− 21**
Italiensk .	30	40	29	31	42	36	**101**	79	22	**107**	83	24	**− 6**
Rysk . .	15	9	22	13	19	20	**56**	46	10	**42**	38	4	**+ 14**
Schweizisk	28	27	33	25	43	36	**104**	91	13	**88**	76	12	**+ 16**
Tysk . .	1 711	1 492	1 636	1 689	1 863	1 809	**5 210**	4 476	734	**4 990**	4 189	801	**+220**
Ungersk .	25	18	31	26	20	26	**76**	55	21	**70**	48	22	**+ 6**
Utl. utan hemlandspass[2] . .	6	16	19	27	14	32	**89**	29	10	**75**	50	25	**− 36**
Övriga . .	50	71	87	55	57	60	**194**	142	52	**186**	167	19	**+ 8**
Samtliga	**5 513**	**5 520**	**5 768**	**5 278**	**6 930**	**6 796**	**18 211**	**14 199**	**4 012**	**17 594**	**13 597**	**3 997**	**+617**
Inreseöverskott (+) resp. underskott(−)	− 7		+ 490		+ 134								

[1] En uppskattning av antalet härvarande utlänningar återfinnes i Soc. Medd. årg. 1941, sid. 171.

[2] Personer utan hemlandspass ha i tabellen hänförts till sin förutvarande nationalitet i den mån uppgift härom kunnat erhållas.

Resande från utlandet under första kvartalet 1941.

I tab. 7 redovisas utlänningars in- och utresor under första kvartalet 1941. Uppgifterna avse antalet resor och icke antalet personer, då en person kan ha företagit flera resor. Material för tabellen, som även omfattar direkta genomresor, har erhållits genom bearbetning av de inresekort, som samtliga utlänningar numera ha att ifylla vid inresa till Sverige, medan antalet utresor erhållits från de listor, som passkontrollanterna föra över utlänningar, som utresa ur riket. Antalet inresor under hela kvartalet var enligt tabellen 18 211 (14 199 män och 4 012 kvinnor), medan antalet utresor var 17 594 (13 597 män och 3 997 kvinnor). Inreseöverskottet för första kvartalet 1941 sammanhänger med den livligare resetrafik, som plägar utmärka denna del av året, men torde även i någon mån bero på att en del personer, trots den under senare år skärpta kontrollen, kunnat lämna landet utan att anteckning härom skett å passkontrollort.

Antalet inresor av utlänningar till Sverige under första kvartalet 1941 torde ha varit något högre än under samma tid föregående år men väsentligt lägre än före kriget, i det motsvarande kvartalssiffra år 1938 var omkring 26 000 och år 1939 c:a 33 000.

Fylleriförseelser och spritsmuggling under första kvartalet 1941.

Enligt en inom kontrollstyrelsen verkställd preliminär sammanräkning, vars resultat delgivits socialstyrelsen, utgjorde antalet fylleriförseelser, för vilka personer sakfällts under första kvartalet 1941, tillhopa 7 724, av vilka 7 576 begåtts av män och 148 av kvinnor.

I nedanstående tablå återgivas vissa huvudsiffror för första och fjärde kvartalen 1940 samt första kvartalet 1941:

	Antal avdömda fylleriförseelser	Därav begångna av:					
		män	kvinnor	personer med motbok	personer utan motbok	personer 25 år och däröver	personer under 25 år
1 kv. 1940	5 445	5 380	65	1 570	3 875	4 116	1 329
4 kv. 1940	8 450	8 325	125	2 482	5 968	6 350	2 100
1 kv. 1941	7 724	7 576	148	2 268	5 456	5 705	2 019

Enligt från generaltullstyrelsens statistiska avdelning erhållna uppgifter gjordes under första kvartalet 1941 tillhopa 51 beslag, som helt eller delvis avsågo sprit (eller brännvin); den beslagtagna kvantiteten utgjorde 58 liter. Under hela år 1940 utgjorde för hela riket antalet dylika beslag 295 om tillhopa 425 liter. För första kvartalet 1940 voro motsvarande siffror 32, resp. 83 liter. Inom Stockholms tulldistrikt gjordes under första kvartalet 1941 endast 1 beslag om 1 liter. För hela år 1940 voro motsvarande siffror 50, resp. 129 liter och för första kvartalet 1940 18, resp. 69 liter.

Livsmedelskostnaderna den 1 maj 1941.

De noteringar av minuthandelspriser på livsmedel, bränsle och lyse, som meddelas i sammandragstabellen på följande sida, ha insamlats på socialstyrelsens 49 ombudsorter under april månad och bearbetats på samma sätt som tidigare varit fallet.

Under april har prisnivån ytterligare stigit. Till uppgången ha i främsta rummet bidragit prisförhöjningar å kött och fläsk samt en del fisksorter, ävensom å kol och koks.

Till belysning av de allmänna förändringar, som med avseende å minutpriserna på livsmedel, bränsle och lyse ägt rum till den 1 maj 1941, meddelas följande serier av vägda indextal.

Basperiod	Juli 1914	Årsmedeltal 1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1940 2:a kv.	1940 3:e kv.	1940 4:e kv.	1941 1:a kv.	1941 1 mars	1941 1 april	1941 1 maj
År 1935 . .	·	·	·	100	104	108	111	115	133	133	135	139	152	153	154	156
Juli 1914 . .	100	123	124	130	134	140	144	149	173	172	175	181	197	198	199	202

Utgår man från 1935 som basår, befinnes det, att den allmänna prisnivån i fråga om livsmedel, bränsle och lyse stigit till 156, således med två enheter sedan föregående månad. Anknytes denna serie till indexberäkningarna med utgångspunkt från juli 1914, finner man, att indextalet utvisar uppgång med tre enheter (till 202). — Indextalet för de totala levnadskostnaderna (sålunda jämväl utgifterna för hyra, kläder, skatter m. m.), vilket uträknas kvartalsvis, utgjorde vid den senast verkställda beräkningen, den 1 april 1941, 140, om år 1935 tages till basperiod, och 219, om juli 1914 sättes lika med 100.

*

Riksbankens konsumtionsprisindex har i samarbete med socialstyrelsen fullföljts enligt samma metod som tidigare (se Soc. Medd. årg. 1933, sid. 709 och årg. 1938, sid. 127). Indextalen, vilka grunda sig på uppgifter från 15 orter, avse den vecka, i vilken den 15:e ingår. Generalindextalen för april 1941 ävensom för närmast föregående månad och för april åren 1938—1940 framgå av nedanstående uppställning.

Sept. 1931	April 1938	April 1939	April 1940	Mars 1941	April 1941
100	105·8	106·5	119·6	139·5	141·0

Varuslag	Kvantitet	1914[2]	1935	Aug. 1939	April 1940	Mars 1941	April[4] 1941	Aprilprisernas procentuella förändringar sedan: år 1935	aug. 1939	april 1940
Mjölk, oskummad	l	15	21	25	27	30	30	+ 42·9	+ 20·0	+ 11·1
Smör: bords- (mejeri-)	kg	239	268	341	342	451	451	+ 68·3	+ 32·3	+ 31·9
mat- (lands-)	»	218	253	322	331	445	445	+ 75·9	+ 38·2	+ 34·4
Ost[1]	»	162	177	215	231	337	[1]253	.	.	.
Bordsmargarin, ej smörblandat	»	144	135	170	171	300	300	+122·2	+ 76·5	+ 75·4
Ägg, svenska, färska	»	142	154	172	193	324	291	+ 89·0	+ 69·2	+ 50·8
Potatis: gammal	»	9	12	[3]16	23	17	17	+ 41·7	+ 6·3	— 26·1
»	100 kg	.	896	—	1928	1371	1350	+ 50·7	—	— 30·0
färsk, svensk	kg	23	26	17	—	—	—	—	—	—
Gula ärter, svenska	»	35	48	41	—	85	85	+ 77·1	+ 107·3	—
Bruna bönor	»	49	62	113	112	153	153	+146·3	+ 35·4	+ 36·6
Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	33	38	43	44	45	45	+ 18·4	+ 4·7	+ 2·3
råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	23	24	27	29	32	32	+ 33·3	+ 18·5	+ 10·3
rågsikt-, svenskt, märket 000	»	29	33	36	38	40	40	+ 21·2	+ 11·1	+ 5·3
Gryn: havre-, ångpreparerade	»	42	35	43	50	65	65	+ 85·7	+ 51·2	+ 30·0
ris-, burma, moulmein el. sv., prima	»	41	40	45	64	99	99	+147·5	+ 120·0	+ 54·7
Makaroner, svenska, ideal	»	.	.	.	.	78	77	.	.	.
Rågbröd: hårt { grovt spisbröd	»	43	59	66	71	78	78	+ 32·2	+ 18·2	+ 9·9
hårt { knäckebröd	»	.	82	85	89	95	95	+ 15·9	+ 11·8	+ 6·7
sötlimpa eller siktbröd	»	40	58	66	74	83	83	+ 43·1	+ 25·8	+ 12·2
grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	31	45	51	58	66	67	+ 48·9	+ 31·4	+ 15·5
Vetebröd: skorpor, ordinära	»	78	132	144	159	177	182	+ 37·9	+ 26·4	+ 14·5
mjukt matbröd, { bakat med vatten	»	46	72	82	90	95	96	+ 33·3	+ 17·1	+ 6·7
billigaste sort { » » mjölk	»	61	85	96	105	112	114	+ 34·1	+ 18·8	+ 8·6
mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	.	97	113	135	150	152	+ 56·7	+ 34·5	+ 12·6
Nötkött, färskt: stek	»	116	179	218	225	283	307	+ 71·5	+ 40·8	+ 36·4
soppkött	»	95	143	169	182	236	256	+ 79·0	+ 51·5	+ 40·7
Kalvkött, stek: gödkalv	»	180	217	269	282	367	381	+ 75·6	+ 41·6	+ 35·1
spädkalv	»	70	129	163	172	233	244	+ 89·1	+ 49·7	+ 41·9
Fårkött, färskt, stek	»	180	205	260	282	367	392	+ 91·2	+ 50·8	+ 39·0
Malet nötkött (köttfärs)	»	.	172	208	214	269	295	+ 71·5	+ 41·8	+ 37·9
Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	120	177	226	232	320	328	+ 85·3	+ 45·1	+ 41·4
salt, svenskt (sidfläsk)	»	137	182	230	238	324	331	+ 81·9	+ 43·9	+ 39·1
Fläskkorv, ej delikatess-	»	.	.	172	179	236	246	.	+ 43·0	+ 37·4
Fisk, färsk: abborre	»	76	110	112	137	164	169	+ 53·6	+ 50·9	+ 23·4
gädda	»	110	153	168	188	259	255	+ 66·7	+ 51·8	+ 35·6
sill	»	35	62	74	79	132	143	+130·6	+ 93·2	+ 81·0
strömming	»	39	57	64	80	124	134	+135·1	+ 109·4	+ 67·5
torsk	»	57	89	90	116	152	143	+ 60·7	+ 58·9	+ 23·3
rödspotta (spätta)	»	81	145	150	176	221	215	+ 48·3	+ 43·3	+ 22·2
kolja	»	.	116	116	140	198	202	+ 74·1	+ 74·1	+ 44·3
Salt sill	»	45	62	55	73	158	162	+161·3	+ 194·5	+121·9
Kaffe, rostat: santosblandning	»	.	291	288	370	455	464	+ 59·5	+ 61·1	+ 25·4
mest gångbara sort	»	.	.	.	.	486	498	.	.	.
Socker, bit-	»	65	46	48	54	61	61	+ 32·6	+ 27·1	+ 13·0
Salt, matsalt	»	10	15	15	20	24	24	+ 60·0	+ 60·0	+ 20·0
Äpplen, ät-	»	.	101	94	125	184	222	+119·3	+ 136·2	+ 77·6
Apelsiner, medelstora	duss.	.	115	123	164	206	243	+111·3	+ 97·6	+ 48·2
Bananer, prima	kg	.	160	164	210	—	—	—	—	—
Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	.	101	84	113	184	162	+ 60·4	+ 92·9	+ 43·4
Vitkål, svensk	»	.	24	29	56	38	46	+ 91·7	+ 58·6	+ 17·9
Pilsner, klass II, utan glas	1/3 l	.	24	24	26	31	31	+ 29·2	+ 29·2	+ 19·2
Svagdricka	l	6	15	16	17	21	21	+ 40·0	+ 31·3	+ 23·5
Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	.	35	32	33	34	33	— 5·7	+ 3·1	0·0
Fotogen, Water White	l	21	20	21	26	48	53	+165·0	+ 152·4	+103·8
Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	.	17	17	21	24	24	+ 41·2	+ 41·2	+ 14·3
Björkved, osågad, hemkörd	»	740	945	1125	1605	1835	1835	+ 94·2	+ 63·1	+ 14·3
Barrved, » »	»	595	730	885	1345	1545	1545	+111·6	+ 74·6	+ 14·9
Pannved, hemkörd	»	.	.	.	.	1460	1460	.	.	.
Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	411	614	637	1002	1038	1043	+ 69·9	+ 63·7	+ 4·1
hushålls- (fyrkol), prima, »	»	242	291	326	657	528	549	+ 88·7	+ 68·4	— 16·4
Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	.	452	517	1002	882	960	+112·4	+ 85·7	— 4·2
c:a 40–60 el. 60–80 mm, »	»	.	436	506	989	859	934	+114·2	+ 84·6	— 5·6

[1] T. o. m. mars 1941 avse prisuppgifterna helfet ost, därefter ej helfet vara. — [2] 44 orter. — [3] Medeltal av julipriserna å gammal och augustipriserna å färsk vara. — [4] Preliminära siffror.

Arbetsmarknaden.

Översikt utarbetad inom socialstyrelsen och statens arbetsmarknadskommission.

Arbetsmarknaden under april 1941.

Utvecklingen på arbetsmarknaden under april månad kännetecknades av en fortsatt säsonguppgång inom flera områden av näringslivet. Igångsättandet av vårarbetet inom jordbruket och av även andra utearbeten medförde ökad efterfrågan på arbetskraft. Exportsvårigheterna och knappheten på vissa råvaror och bränsle för den industriella produktionen men framför allt den ringa omfattningen av byggnadsverksamheten dämpade emellertid alltjämt säsongförbättringen. Den militära beredskapstjänstens sedan mitten av mars ökade omfattning torde också verkat hämmande på sysselsättningsutvecklingen, ehuru den samtidigt medfört en minskning av arbetslösheten både direkt genom inkallelser av arbetslösa och indirekt genom anställanden av ersättningspersonal.

De statistiska serier, som belysa utvecklingen på arbetsmarknaden, visa som en följd av ovan antydda förhållanden någon ökning av antalet sysselsatta, en stegrad efterfrågan på arbetskraft samt en minskning av antalet arbetslösa och hjälpsökande.

Enligt socialstyrelsens sysselsättningsstatistik var antalet sysselsatta arbetare inom industri och angränsande verksamhetsområden omkring 1 % högre i slutet av april än i slutet av mars. Ökningen hänförde sig till vissa säsongbetonade verksamhetsgrenar men framträdde även inom några andra områden.

Konjunktursiffran, som beräknas på grundval av de omdömen om arbetstillgången uppgiftslämnarna till sysselsättningsstatistiken avgiva, visade även en stegring från 3·24 i mars till 3·31 i april.

Till arbetsmarknadskommissionen rapporterade uppgifter om anställande och entledigande av arbetskraft ge i överensstämmelse med sysselsättningsstatistiken vid handen, att inom såväl industrin som byggnads- och anläggningsfacken antalet nyanställda arbetare översteg antalet entledigade.

Enligt rapporterna från de offentliga arbetsförmedlingarna företedde antalet arbetssökande under april jämfört med föregående månad en minskning med ungefär 5 %, under det att platstillgången ökade med något över 7 %; antalet tillsatta platser visade någon, ehuru obetydlig nedgång. Arbetsförmedlingarna tillsatte under redovisningsmånaden liksom under mars inemot 50 000 platser. Genomsnittliga antalet ansökningar på 100 lediga platser sjönk från 208 i mars till 184 i april.

De senast tillgängliga uppgifterna om arbetslösheten inom fackförbunden, som avse månadsskiftet mars/april, uppvisade en arbetslöshet av 15·0 % bland

medlemmarna inom samtliga redovisade förbund mot 16·5 % en månad tidigare. Som en följd av sysselsättningsökningen under april torde en fortsatt nedgång av arbetslösheten vara att vänta under denna månad.

Antalet till arbetsmarknadskommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa, varom uppgifter föreligga intill utgången av april månad, utgjorde vid denna tidpunkt 30 552, vilket innebär en minskning under månaden med 3 150 eller nära 10 %. I Stockholms stad med förortsområden var emellertid nedgången ganska obetydlig, och i Gävleborgs och Västernorrlands län förelåg till och med en icke oväsentlig ökning.

En sammanfattande jämförelse med läget på arbetsmarknaden vid motsvarande tid under tidigare år utvisar en nedgång av antalet sysselsatta arbetare inom industri- och angränsande verksamhetsområden med omkring 4 % sedan april 1940 och omkring 13 % sedan april 1939; därtill kommer en ytterligare minskning av den totala sysselsättningsvolymen därigenom att korttidsarbete för närvarande tillämpas i större omfattning. Arbetslösheten bland medlemmarna inom fackförbunden var något lägre än år 1940 men mer än en fjärdedel större än 1939. Antalet hjälpsökande arbetslösa var mer än tre gånger så stort som år 1940 men endast inemot en fjärdedel större än år 1939.

Läget på arbetsmarknaden under april månad framgår närmare av efterföljande översikt av förhållandena inom olika näringsområden.

Inom jordbruket var till följd av vårarbetets försenande efterfrågan på arbetskraft större än vanligt under denna månad. De kategorier av jordbruksarbetare, som särskilt efterfrågades, voro ogifta kör- och arbetsdrängar samt landsjungfrur. Gifta jordbruksarbetare synas i år på grund av de osäkra förhållandena icke ha bytt platser i samma utsträckning som vanligt.

Skogsbruket hade fortfarande stort behov av arbetskraft, särskilt inom Värmlands, Örebro och Kopparbergs län. Efterfrågan på arbetskraft gällde nu huvudsakligen brännvedshuggningar. Ett flertal nya huggarkurser igångsattes av arbetsmarknadskommissionen även under april för att ytterligare underlätta överföring av arbetskraft från andra yrkesområden.

Torvupptagning såsom ett led i produktionen av ersättningsbränslen är avsedd att i år få större omfattning än vanligt, och efterfrågan på torvarbetare var synnerligen livlig under månaden.

Inom de olika industrigrupperna var arbetstillgången med endast några få undantag gynnsammare än föregående månad.

Vid järnverken förekommo åtminstone på vissa håll nyanställningar, och inom verkstadsindustrin liksom även vid varven voro sysselsättningsmöjligheterna goda. En viss brist rådde som förut på utlärda yrkesarbetare, såsom verktygsarbetare, maskinarbetare, bilmontörer, fräsare, vissa slag av svarvare, filare o. dyl. Ett flertal elever från beredskapskurserna för verkstadsindustrin kunde beredas sysselsättning, huvudsakligen som tempoarbetare. Vid gjuterierna förekommo emellertid ytterligare permitteringar, varjämte på en del håll förmärktes en tendens till avmattning beträffande tillverkningen av gengasaggregat.

Bland exportindustrierna visade sågverk, hyvlerier o. d. fortsatt säsonguppgång. Vid pappersmassefabrikerna förekommo ytterligare driftsinskränkningar och permitteringar under månaden, medan läget inom pappersindustrin var i stort sett oförändrat. Vid glasbruken hade arbetstillfällena förbättrats. Vid en tändsticksfabrik nedlades driften i början av månaden, och vid en annan företogos personalinskränkningar.

Inom konsumtionsvaruindustrierna voro sysselsättningsförhållandena alltjämt tämligen stabila. Med avseende på livsmedelsindustrierna märktes en viss ökning av sysselsättningen vid storbagerier med spisbröds- och kextillverkning, under det att vid slakterier och konservfabriker någon minskning inträdde till följd av den utvidgade ransoneringen av köttvaror i slutet av mars. Inom textil- och beklädnadsindustrierna samt vid skofabrikerna syntes läget vara i huvudsak oförändrat; korttidsarbete tillämpades fortfarande på dessa områden med undantag för skrädderier och sömnadsfabriker, vilka för närvarande ha säsong.

Byggnadsämnesindustrierna visade under april en försenad och alltjämt tämligen svag säsonguppgång. Byggnadsverksamhet och anläggningsarbeten företedde även en viss förhållandevis obetydlig uppgång. Antalet arbetssökande byggnadsarbetare hos arbetsförmedlingarna var liksom tidigare stort. Av medlemmarna i byggnadsfackförbunden voro alltjämt 45 000 eller inemot hälften arbetslösa; särskilt i storstäderna torde därtill ett ganska avsevärt antal byggnadsarbetare ha övergått till andra fack. Mer än 10 000 husbyggnadsarbetare voro anmälda som hjälpsökande hos arbetslöshetskommittéerna. Av yrkesmännen syntes murare, plåtslagare, rörläggare och målare ha svårast att få arbete.

Inom sjöfarten dominerade trafiken på Tyskland och de södra svenska hamnarna, men även skärgårdstrafiken hade kommit i gång, under det att seglationen på Norrland och kanaltrafiken försenats. I den mån som sjöfarten kom i gång, ökades också arbetstillfällena för hamn- och stuveriarbetare. Sjömanshusen redovisade sammanlagt 3 786 påmönstringar och 1 932 avmönstringar mot 3 046 påmönstringar och 1 987 avmönstringar föregående månad; motsvarande siffror för april 1940 voro 4 449 och 3 666.

För kontors- och affärsanställda noterades något ökad arbetstillgång, särskilt i fråga om kvinnlig personal. Inom hotell- och restaurangbranschen visade efterfrågan på främst köks- och serveringspersonal men även personal av andra kategorier ökad livaktighet inför sommarsäsongen.

På det husliga arbetets område förelåg alltjämt brist på arbetskraft, framför allt då det gällde heltidsanställda. Inflyttningen från landsbygden till städerna av kvinnlig arbetskraft synes nämligen för närvarande vara mindre än tidigare, kanske som en följd av att de kvinnliga familjemedlemmarna i lantbrukarhemmen i stor utsträckning behövas som ersättare för de till militärtjänst inkallade männen. De ökade möjligheterna vid denna årstid till arbete inom restaurangbranschen torde också bidraga till den minskade tillgången på huslig arbetskraft.

Statens arbetsmarknadskommissions verksamhet under april 1941.

Arbetsförmedlingsverksamheten. För att kunna tillgodose det sedvanliga ökade behovet av arbetskraft under våren och sommaren har arbetsmarknadskommissionen vidtagit vissa åtgärder. Sålunda har kommissionen överlagt med livsmedelskommissionen rörande formerna för bl. a. skolungdomens deltagande i jordbruksarbete under stundande sommarferier. Vidare har kommissionen till länsarbetsnämnderna överlämnat förteckning över vid statliga beredskapsarbeten inom resp. län sysselsatta arbetslösa ungkarlar i åldern upp till 30 år och anmodat länsarbetsnämnderna att undersöka, i vilken utsträckning i förteckningen upptagna personer inom den närmaste tiden kunna anvisas arbete, bl. a. inom jordbruk och skogshushållning. Dylika förteckningar komma att med vissa mellanrum tillställas länsarbetsnämnderna.

Bestämmelserna om statsbidrag till arbetssökandes resor m. m., vilka enligt Kungl. Maj:ts beslut den 25 april 1941 skola äga fortsatt tillämpning tills vidare till och med den 30 juni 1942, ha av kommissionen kompletterats med särskilda bestämmelser, tillämpliga å arbetskraft, som genom den offentliga arbetsförmedlingens försorg hänvisas till tillfällig anställning inom betskötseln.

Vid de offentliga arbetsförmedlingarna tillsattes under månaden 49 581 platser, varav 29 712 manliga och 19 869 kvinnliga. Förmedlingsverksamheten vid de olika arbetsförmedlingsanstalterna samt inom olika yrkesgrupper framgår av tab. 1—4 i tabellavdelningen.

Av de särskilda rapporter, som inkommit från arbetsförmedlingarna med redovisning av frivillig värnpliktstjänstgöring och luftbevakning, framgår att 2 992 manliga och 1 282 kvinnliga sökande anmälde sig under april månad. Under månaden utplacerades 3 151 personer.

Till belysande av samarbetet mellan arbetsförmedlingsorganen inom skilda delar av landet må nämnas, att i samverkan mellan olika kontor och ombud under april 2 885 platser tillsattes, av vilka 2 074 manliga och 811 kvinnliga. Genom denna interlokala förmedlingsverksamhet erhöllo 1 405 personer (1 053 män och 352 kvinnor) arbetsanställning i annat län än det, inom vilket ansökan om arbete ingivits.

Hjälpverksamheten för arbetslösa. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa uppgick vid april månads utgång till 30 552, vilket i jämförelse med föregående månad innebär en minskning med 3 150, eller 9·3 %. Av hela antalet hjälpsökande voro 471 (1·5 %) kvinnor.

Under april månad beviljades statsbidrag till ett flertal statliga och kommunala beredskapsarbeten. Av dessa må nämnas vägföretag i Uppsala, Göteborgs och Bohus samt Gävleborgs län, vattenledningsföretag i Stockholms,

Malmöhus, Gävleborgs, Västernorrlands och Jämtlands län, hamnarbeten i Stockholms stad och Göteborgs och Bohus län, husbyggnadsarbeten i Stockholms stad (ombyggnad av sjömansinstitutet), Östergötlands (museibyggnad i Norrköping), Jönköpings (tillbyggnader vid sjukhus i Eksjö, Tranås och Vetlanda) och Malmöhus län (läkarbostäder vid Orupsanatoriet) samt planeringsarbeten i samband med utvidgning av flygfält i Stockholms stad. Fr. o. m. den $^{1}/_{7}$ 1940 t. o. m. den $^{15}/_{5}$ 1941 har kommissionen beviljat statsbidrag till beredskapsarbeten, vilkas sammanlagda kostnader beräknas till cirka 60 milj. kronor.

Kommissionen har beträffande arkivarbeten fastställt särskilda reglementariska föreskrifter, som skola tillämpas fr. o. m. den 1 maj 1941. Dessa innefatta bl. a. att personlig deklaration skall av arbetslöshetskommitté avfordras personer, vilka ifrågasätta att erhålla arkivarbete.

Statsbidrag har under månaden beviljats Gävle stad för anordnande av en hushållskurs och tre sömnadskurser för kvinnor med korttidsarbete.

Av hela antalet hjälpsökande vid april månads utgång åtnjöto 24 046 (78·7 %) hjälp från stat och kommun. Av dessa hjälptes 21 599 (89·8 %) med statsmedel. En summarisk redogörelse för den av kommissionen bedrivna hjälpverksamheten under april månad lämnas i det följande. Om icke annat anmärkts, avse sifferuppgifterna förhållandet vid månadens utgång. Närmare uppgifter om antalet hjälpta i olika hjälpformer och inom olika län samt en översikt av hjälpverksamhetens omfattning under tiden mars 1940—april 1941 lämnas i tab. 14 i tabellavdelningen.

Arbetslinjen. Arbeten för arbetslösa bedrevos under månaden dels i form av statliga och kommunala beredskapsarbeten, dels i form av statliga arkivarbeten och statskommunala reservarbeten. I statliga beredskapsarbeten sysselsattes vid 65 arbetsplatser i kommissionens regi 2 621 arbetslösa och vid 35 arbetsplatser i väg- och vattenbyggnadsstyrelsens regi 1 380 arbetslösa. Vid kommunala beredskapsarbeten sysselsattes 1 003 arbetslösa. Vid 70 arkivarbetsplatser sysselsattes 222 arbetslösa, tillhörande tekniska och merkantila yrken, och vid statskommunala reservarbeten 118 arbetslösa. Statskommunala reservarbeten bedrevos av 5 städer, 5 landskommuner och 1 vägdistrikt.

Förutom hänvisade arbetslösa sysselsattes vid beredskapsarbeten och statskommunala reservarbeten 503 specialarbetare, vilka icke voro anmälda som hjälpsökande och sålunda icke ingå i arbetslöshetskommittéernas månadsrapporter.

Understödslinjen. Dagunderstöd utgick i 29 städer och 48 landskommuner till sammanlagt 15 288 arbetslösa (utom kursdeltagare), av vilka 11 075 (72·4 %) voro försörjningspliktiga. Av samtliga dagunderstödda voro 11 709 (76·6 %) hemmahörande i städer. För april månad hade av understödskommunerna 24 städer och 22 landskommuner även beviljats tillstånd att bedriva hyreshjälpsverksamhet med bidrag av statsmedel.

Understöd till kursdeltagare, frivillig arbetstjänst (utbildningshjälp). Kursverksamhet för arbetslösa bedrevs under månaden i form av beredskapskurser,

för vilka redogörelse lämnas i det följande. Av eleverna voro 903 anmälda som hjälpsökande och åtnjöto dagunderstöd eller bidrag till inackorderingskostnaderna. Frivillig arbetstjänst, avseende teoretisk och praktisk yrkesutbildning, bedrevs under månaden vid Vännäs yrkesskola. Antalet arbetselever uppgick till 64.

Utbildningsverksamheten. Vid månadens utgång pågingo 99 beredskapskurser för omskolning och utbildning av tempoarbetare för verkstadsindustrin. Hela antalet elever fördelade på olika yrkesavdelningar framgår av följande sammanställning.

Avdelningar för	Antal avdelningar	Antal elever
mekaniker	57	752
finmekaniker	5	64
verktygsskötare	1	4
elektromekaniker	1	8
smeder	4	71
svetsare	31	392
Summa	99	1 291

Under april månad påbörjades en mekanikerkurs i Eda (Värml.), en gas- och en bågsvetsningskurs i Robertsfors (Vb.), en gassvetsningskurs anordnad av Stockholms stads arbetslöshetskommitté, en bågsvetsningskurs i Växjö och en gassvetsningskurs i Vänersborg.

Under tiden maj 1940—april 1941 ha 3 876 elever varit inskrivna vid beredskapskurser. Av dessa ha 1 588 utskrivits efter genomgången kurs.

Värnpliktslåneverksamheten. Omfattningen av *värnpliktslånenämndernas* verksamhet t. o. m. utgången av april månad framgår av följande sammanställning.

	Antal		Gällande kr.
Helt eller delvis bifallna låneansökningar	6 070	bifallet belopp	4 285 065
		avslaget belopp	5 625 277
Avslagna låneansökningar	11 299		17 138 161
Ej slutbehandlade »	144		205 736
Summa inkomna »	17 513		27 254 239

Hela antalet till *kommissionen* t. o. m. den 30 april 1941 inkomna värnpliktslåneärenden uppgick till 3 491. Av dessa hade kommissionen före månadens utgång avgjort 3 461, varav 568 avsågo av värnpliktslånenämnder underställda beslut och 2 893 av lånesökande ingivna besvär. I fråga om underställda beslut hade kommissionen i 36 fall upphävt värnpliktslånenämndernas beslut om lån och i några fall minskat de beviljade lånebeloppen. I anledning av anförda besvär beviljades ytterligare 217 lån.

Meddelanden från statens arbetsmarknadskommission.

Arbetsmarknadskommissionens medelsbehov för budgetåret 1941/42. Kommissionen har till Kungl. Maj:t överlämnat en redogörelse för sin verksamhet under år 1940 samt beräkning av medelsbehovet för budgetåret 1941/42. Kommissionen utgår ifrån att under budgetåret 1941/42 för arbetsmarknadsreglerande åtgärder bör stå till förfogande minst ett belopp lika med det under innevarande budgetår till förfogande stående, nämligen 61·9 milj. kronor. Då vid innevarande budgetårs utgång beräknas uppkomma reservationer på omkring 22 milj. kronor, skulle sålunda erfordras ett anslag på 40 milj. kronor förutom 6·2 milj. kronor till avlöningar och omkostnader till kommissionens centrala förvaltning, länsarbetsnämnder, arbetsförmedlingsanstalter, värnpliktslånenämnder m. m.

Förslag till ny luftskydds- och utrymningslagstiftning. Sedan inom luftskyddsinspektionen och utrymningskommissionen förslag utarbetats till ny luftskydds- och utrymningslagstiftning, har arbetsmarknadskommissionen i underdånig skrivelse den 2 maj 1941 yttrat sig angående de framlagda förslagen. Kommissionen berör i sitt yttrande huvudsakligen de delar av förslagen, som avse uttagning av personal. Därvid redogör kommissionen till en början för de synpunkter, som legat till grund för Kungl. Maj:ts den 21 februari 1941 meddelade beslut att uppdraga åt kommissionen att verkställa inventering och registrering av den personal, som tagits i anspråk för vissa beredskapsåtgärder, och framhåller, att de nu framlagda förslagen, enligt vilka luftskydds- och utrymningsmyndigheterna skulle erhålla oinskränkt befogenhet att, med företräde framför flertalet andra civila arbetsuppgifter, uttaga så mycket personal, som myndigheterna ansåge för sin speciella uppgift erforderlig, på denna punkt uppenbarligen strida mot nyss angivna synpunkter. Kommissionen understryker vikten av att förslagen bringas i överensstämmelse med dessa synpunkter. I samband härmed kommer kommissionen in på frågan om en samordning ur organisatorisk synpunkt av förefintliga beredskapsorganisationer och framkastar tanken, att ställa två eller flera organisationer under gemensam lokal ledning. På denna väg skulle man, fortsätter kommissionen, kunna komma fram till en anordning, som efter hand kunde utvecklas till att utgöra en enhetlig ledning och disponering för varje distrikt av därvarande civilbefolknings totala arbetsinsats. Härigenom skulle även en eventuell tvångsuttagning för olika ändamål (d. v. s. olika nu förekommande former av tjänsteplikt) kunna sammanföras såväl lagtekniskt som organisatoriskt. Det förutsättes, att ifrågavarande befattningshavare underställas civil administrativ myndighet. Kommissionen föreslår, att de framlagda förslagen till luftskydds- och utrymningslagstiftning bliva föremål för överarbetning under hänsynstagande till vad kommissionen anfört.

För den händelse Kungl. Maj:t ej skulle finna skäl biträda kommissionens förslag härutinnan, hemställer kommissionen, att vid de båda lagarnas slutliga utformning vissa synpunkter beaktas. Sålunda anser kommissionen bl. a., att befogenheten att uttaga personal till luftskyddstjänst och utrymningstjänst generellt bör uppdragas åt en och samma myndighet, att, om uppdraget gives åt annan än länsstyrelse, vid uttagningen samråd med länsstyrelse skall äga rum samt att, om uppdraget ej gives åt den myndighet, som handhar tillämpningen av lagen om tjänsteplikt, de för uttagningen normerande föreskrifterna böra avfattas så, att personaluttagningen för sagda ändamål verkställes under intim samverkan med riksarbetsstyrelsen och dess lokala organ. Vad särskilt angår utrymningsorganisationen, avstyrker kommissionen förslaget om införande av en särskild utrymningstjänsteplikt och föreslår, att bestämmelserna om skyldighet att utföra utrymningstjänst utformas så, att uttagningen av personal skall verkställas å utrymningsort i den ordning, som är eller kan bliva fastställd för uttagning av personal för luftskyddstjänst, och å inkvarteringsort med stöd av lagen om tjänsteplikt.

Kursverksamheten för arbetslösa. I cirkulär (nr D 4) till arbetslöshetskommittéerna har kommissionen uppdragit vissa riktlinjer för den hjälpverksamhet för arbetslösa, som bedrives i form av kursverksamhet. Under anknytning till de synpunkter, som redan utvecklats i avsnittet rörande ungdomshjälp i kommissionens tidigare detta år utsända cirkulär nr C 5, meddelar kommissionen vidare anvisningar rörande anordnandet av kurser för sådana grupper av manlig och kvinnlig arbetskraft, som på sina håll arbeta i ransonerad drift (»korttidsarbete»).

Kurserna för män med korttidsarbete böra innefatta teoretisk och om möjligt även praktisk undervisning, lämpligen i anknytning till de arbetslösas eget arbetsområde. Jämväl för genomförande av kursanordningar för kvinnor i motsvarande situation har utarbetats ett antal undervisningsplaner.

Närmare anvisningar angående kursverksamhet speciellt för arbetslösa kvinnor ha dessutom meddelats i ett särskilt cirkulär (nr D 5), varjämte i ett annat cirkulär (nr D 6) utformats ett antal kursplaner med sikte på dessas användbarhet vid kurser för såväl permitterade kvinnor som kvinnor med korttidsarbete. Ifrågavarande kurser omfatta tre huvudtyper, nämligen hushållskurser, sömnadskurser och yrkesindustriella kurser. Undervisningsplanerna enligt sistnämnda cirkulär äro emellertid endast att betrakta såsom normalplaner, vilka böra anpassas efter lokalt växlande förhållanden.

Statsbidrag till lägerkurser. I likhet med föregående år kommer kommissionen att på framställning bevilja hushållningssällskap statsbidrag till lägerkurser för manlig eller kvinnlig ungdom, anordnade under sommaren 1941 av hushållningssällskap i egen regi eller i samarbete med annan organisation i syfte att tillföra jordbruk och lanthushåll nödig arbetskraft.

Statsbidrag beviljas på vissa villkor dels till avlönande av kursledare och

erforderliga biträden med belopp, som för varje kurs bestämmes i förhållande till kursens storlek och varaktighet, dock icke till mer än 400 kronor, för månad räknat, dels ock till bestridande av kostnaderna för elevernas kost och logi m. m. med högst 2 kronor för elev och dag.

Hyreshjälp under arbete med betskötsel. Kommissionen har medgivit, att hjälpsökande arbetslös familjeförsörjare från stad eller tätort, som antager arbete inom betskötseln på sådant avstånd från hemorten, att han icke kan begagna sin familjebostad, kan, om han befinnes vara i behov därav, uppbära hyreshjälp även under den tid han sysselsättes i betarbete. Denna hyreshjälpverksamhet skall handhavas av arbetslöshetskommittéerna.

Uppgiftsskyldighet beträffande nyanställning av arbetskraft vid vissa statliga arbeten m. fl. Enligt Kungl. Maj:ts cirkulär den 18 april 1941 (nr 220) må fr. o. m. den 1 maj 1941 statlig myndighet, som bedriver husbyggnads-, väg-, gatu-, vattenbyggnads- eller annat anläggningsarbete, vilket icke avser löpande underhåll, ej nyanställa arbetskraft för användning vid arbetet utan att minst en vecka dessförinnan ha underrättat arbetsmarknadskommissionen om antalet arbetare, som skola anställas, det slag av arbete, som varje särskild anställning skall avse, de förutsättningar, som arbetaren med hänsyn till arbetets art bör äga, samt den tid, under vilken anställningen kan beräknas komma att fortgå. Samma bestämmelser gälla för kommun eller enskild, som erhållit lån eller bidrag till dylikt arbete, vid vilket minst tio arbetare beräknas bliva sysselsatta. Utföres arbetet på entreprenad är entreprenören skyldig ikläda sig samma förpliktelser, som i förevarande hänseende åvila myndighet, kommun eller enskild. Kommissionen samt, efter dess bemyndigande, länsarbetsnämnd äger i anledning av sådan underrättelse meddela föreskrifter om vad vid nyanställning av arbetskraft för användning vid arbetet är att iakttaga.

Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden.

A. Arbetsförmedlingsverksamheten.

Tab. 1. Översikt av verksamheten vid de olika arbetsförmedlingsanstalterna under april 1941.

Arbetsförmedlingsanstalter	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			Ansökningar per 100 led. pl.
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
Stockholms stad .	14 015	6 195	5 643	7 753	7 090	4 964	21 768	13 285	10 607	164
Stockholms län . .	4 400	1 473	1 037	1 163	1 684	878	5 563	3 157	1 915	176
Uppsala län . . .	1 708	869	543	682	587	339	2 390	1 456	882	164
Södermanlands län	2 288	919	626	717	559	345	3 005	1 478	961	203
Östergötlands län .	2 074	1 643	896	1 168	1 087	655	3 242	2 730	1 551	119
Norrköping	2 165	954	789	745	273	135	2 910	1 227	924	237
Jönköpings län . .	2 104	957	678	999	687	375	3 103	1 644	1 053	189
Kronobergs län . .	1 160	653	471	430	447	268	1 590	1 100	739	145
Norra Kalmar län .	980	415	351	131	130	75	1 111	545	426	204
Södra Kalmar län .	1 980	1 045	812	688	607	421	2 668	1 652	1 233	162
Gotlands län . . .	503	203	140	140	168	79	643	371	219	173
Blekinge län . . .	2 117	1 245	1 024	941	749	500	3 058	1 994	1 524	153
Kristianstads län .	1 784	1 556	887	1 030	1 064	514	2 814	2 620	1 401	107
Malmöh. l.: Malmö	5 171	1 917	1 803	2 886	1 771	1 478	8 057	3 688	3 281	218
Hälsingborg . .	1 796	480	423	646	366	309	2 442	846	732	289
Länet i övrigt .	3 253	2 132	1 727	1 623	1 077	776	4 876	3 209	2 503	152
Hallands län . . .	1 396	590	433	896	429	305	2 292	1 019	738	225
Göteborgs stad . .	11 156	2 782	2 428	4 389	2 703	1 904	15 545	5 485	4 332	283
Göteb. o. Boh. län	3 840	1 122	962	584	441	301	4 424	1 563	1 263	283
Älvsborgs län . .	2 497	1 112	812	1 546	742	493	4 043	1 854	1 305	218
Skaraborgs län . .	1 619	1 379	869	698	766	451	2 317	2 145	1 320	108
Värmlands län . .	1 604	2 354	710	782	1 020	548	2 386	3 374	1 258	71
Örebro län	3 443	1 667	1 077	2 541	1 063	701	5 984	2 730	1 778	219
Västmanlands län .	1 338	930	534	717	773	431	2 055	1 703	965	121
Kopparbergs län .	1 097	1 021	611	793	758	440	1 890	1 779	1 051	106
Gävleborgs län . .	2 911	750	641	973	705	401	3 884	1 455	1 042	267
Västernorrlands län	7 477	1 013	914	1 053	755	527	8 530	1 768	1 441	482
Jämtlands län . .	1 262	965	694	756	1 024	647	2 018	1 989	1 341	101
Västerbottens län .	1 345	475	367	491	538	304	1 836	1 013	671	181
Norrbottens län . .	2 540	955	810	493	506	315	3 033	1 461	1 125	208
Summa april 1941	**91 023**	**39 771**	**29 712**	**38 454**	**30 569**	**19 869**	**129 477**	**70 340**	**49 581**	**184**
» mars 1941	99 657	41 237	32 940	37 086	24 402	16 774	136 743	65 639	49 714	208
» april 1940	78 664	49 802	36 245	31 805	30 184	18 821	105 469	79 986	55 066	132
» » 1939	62 946	25 869	19 892	21 976	28 938	15 545	84 922	54 807	35 437	155
» » 1938	53 950	21 161	15 385	21 606	27 029	14 103	75 556	48 190	29 488	157

I samverkan mellan olika kontor och ombud tillsattes under månaden 2 885 platser, varav 2 074 manliga och 811 kvinnliga. Av dessa *interlokala förmedlingar* gällde 1 405 (1 053 manliga och 352 kvinnliga) platser samverkan mellan arbetsförmedlingar inom olika län.

Tab. 2. Översikt av verksamheten inom olika yrkesgrupper under april 1941.

Yrkesgrupper	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Jordbruk o. skogshush.	8 060	13 641	6 137	1 474	2 364	999	9 124	9 534	16 005	7 136
Jordbruk	5 883	9 178	4 436	1 474	2 353	988	6 987	7 357	11 531	5 424
Skogshushållning . .	2 177	4 463	1 701	—	11	11	2 137	2 177	4 474	1 712
Industri o. hantverk .	52 896	9 002	7 911	10 268	1 895	1 394	61 222	63 164	10 897	9 305
Malmbrytning . . .	303	128	84	—	—	–	299	303	128	84
Metall- o. maskinind.	6 592	2 105	1 525	250	127	87	6 644	6 842	2 232	1 612
Jord- och stenind. .	4 014	865	739	59	40	12	3 995	4 073	905	751
Trävaruindustri . .	6 005	1 050	965	53	24	24	5 986	6 058	1 074	989
Pappers- o. graf. ind.	2 807	125	112	188	90	74	2 937	2 995	215	186
Livsmedelsindustri .	2 148	607	550	1 202	358	268	3 002	3 350	965	818
Textil- o. bekl.-ind.	1 848	278	220	5 839	1 012	704	7 544	7 687	1 290	924
Läder- o. gummiind.	2 588	150	114	2 099	99	84	4 632	4 687	249	198
Kemisk-teknisk ind.	477	104	94	567	138	134	990	1 044	242	228
Byggnadsverksamh. .	25 834	3 499	3 424	11	7	7	24 969	25 845	3 506	3 431
Kraft- o. värmeprod.	280	91	84	—	—	—	274	280	91	84
Sjöfart och fiske . .	6 812	2 531	2 501	283	70	61	6 935	7 095	2 601	2 562
Handel o. samfärdsel	13 993	9 178	7 795	9 839	8 249	6 197	21 555	23 832	17 427	13 992
Kontorsarbete . . .	1 134	389	232	1 165	517	400	2 246	2 299	906	632
Affärs- o. lagerarb. .	3 160	981	896	1 708	549	378	4 550	4 863	1 580	1 274
Landtransport . . .	7 084	4 568	3 589	811	532	354	6 871	7 395	5 100	3 893
Hotell- o. rest.-rör. .	727	389	351	3 938	3 835	2 912	4 063	4 665	4 224	3 263
Litter. o. konstn. arb.	334	64	62	61	13	11	386	395	77	73
Förvaltn. o. underv. .	1 263	2 686	2 597	1 089	1 806	1 270	2 299	2 852	3 942	3 867
Sjukvård o. hygien .	291	151	118	1 572	1 497	872	1 641	1 863	1 648	990
Husligt arbete . . .	138	63	42	14 904	17 957	11 185	10 719	15 042	18 020	11 227
Diversearbete	7 927	5 356	5 326	214	34	33	7 078	8 141	5 390	5 359
Ungdom ut. särsk. utb.	1 197	—	—	1 472	—	—	2 617	2 669	—	—
Summa	91 023	39 771	29 712	38 454	30 569	19 869	119 250	129477	70 340	49 581
Därav under 18 år	3 115	3 108	1 623	4 126	2 814	2 036	7 092	7 241	5 922	3 659

Tab. 3. Förhållandet mellan tillgång och efterfrågan å arbetskraft under mars och april 1941 samt under april 1940.

Huvudgrupper	Ansökningar på 100 lediga platser									Tillsatta platser på 100 lediga april 1941		
	Manliga			Kvinnliga			Tillsammans					
	April 1941	Mars 1941	April 1940	April 1941	Mars 1941	April 1940	April 1941	Mars 1941	April 1940	Män	Kv.	Tills.
Jordbruk o. skogshush.	59	68	49	62	71	49	60	69	49	45	42	45
Jordbruk	64	87	60	63	71	49	64	84	58	48	42	47
Skogshushållning . .	49	43	33	.	.	.	49	43	33	33	.	33
Industri o. hantverk .	588	731	377	542	501	280	580	685	361	88	74	85
Sjöfart och fiske . .	269	324	213	.	.	261	273	329	214	99	.	99
Handel o. samfärdsel	152	187	132	119	157	112	137	174	122	85	75	80
Husligt arbete . . .	.	.	93	83	98	83	83	98	83	.	62	62
Diversearbete	148	79	78	.	.	.	151	79	79	99	.	99
Summa	229	242	148	126	152	105	184	208	132	75	65	70
Därav under 18 år	100	126	97	147	169	122	122	147	109	52	72	62

Tab. 4. Verksamheten inom olika yrkesgrupper vid de

A = ansökningar L = lediga

	Arbetsförmedlings-anstalter	Jordbruk			Skogshushållning			Malmbrytning, metall- o. maskin-industri			Trävaruindustri, pappers- o. grafisk industri		
		A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T
1	*Manliga avdeln.* . .	5 883	9 178	4 436	2 177	4 463	1 701	6 895	2 233	1 609	8 812	1 175	1 077
2	Stockholms stad . . .	128	215	215	1	—	—	1 220	372	226	407	70	60
3	Stockholms län	677	772	447	69	161	115	424	51	42	268	34	33
4	Uppsala län	269	507	275	31	61	37	126	29	16	120	28	24
5	Södermanlands län . .	231	417	211	18	33	20	323	100	82	224	46	33
6	Östergötlands län . . .	437	873	344	27	63	29	388	224	140	220	47	40
7	Norrköping	123	143	74	3	25	12	86	33	20	110	9	8
8	Jönköpings län	172	440	220	22	74	53	143	75	57	660	105	99
9	Kronobergs län	139	192	78	49	42	41	149	27	19	212	68	57
10	Kalmar län	219	353	134	41	52	28	285	59	38	438	145	141
11	Gotlands län	42	71	27	3	8	2	8	3	3	4	1	1
12	Blekinge län	135	204	66	13	9	7	187	66	43	43	5	3
13	Kristianstads län . . .	416	763	246	19	67	30	79	44	25	98	43	35
14	Malmöhus l.: Malmö .	179	158	130	—	13	10	353	101	97	117	13	11
15	Hälsingborg	76	66	50	—	—	—	104	14	11	40	5	3
16	Länet i övrigt . . .	496	851	522	9	25	23	154	52	37	71	10	7
17	Hallands län	128	238	100	10	19	12	71	36	32	127	7	7
18	Göteborgs stad	147	73	36	4	6	4	801	152	141	687	19	14
19	Göteborgs o. Bohus län .	107	181	75	7	36	21	100	28	28	164	84	84
20	Älvsborgs län	117	253	82	23	56	40	201	110	73	142	79	79
21	Skaraborgs län	367	720	336	14	110	44	118	73	58	149	32	30
22	Värmlands län	112	262	115	74	1 604	132	206	37	32	290	10	10
23	Örebro län	226	443	200	98	303	66	265	140	83	122	21	14
24	Västmanlands län . .	226	455	195	40	98	40	297	138	107	83	22	19
25	Kopparbergs län . . .	69	110	44	109	532	224	166	64	54	181	7	7
26	Gävleborgs län	150	89	52	205	120	84	215	69	59	551	44	44
27	Västernorrlands län . .	166	83	44	596	176	138	186	27	17	2 653	133	132
28	Jämtlands län	109	158	67	296	377	227	64	29	22	66	5	4
29	Västerbottens län . . .	74	56	28	159	152	131	49	41	15	332	68	63
30	Norrbottens län	146	32	23	237	241	131	127	39	32	233	15	15
31	*Kvinnliga avdeln.* .	1 474	2 353	988	—	11	11	250	127	87	241	114	98
32	Stockholms stad . . .	717	262	262	—	—	—	125	31	22	81	33	25
33	Stockholms län	82	118	80	—	—	—	19	3	3	6	4	4
34	Uppsala län	20	93	23	—	—	—	—	—	—	2	1	1
35	Södermanlands län . .	15	26	16	—	—	—	16	6	6	7	10	7
36	Östergötlands län . . .	12	75	34	—	—	—	3	37	30	1	1	—
37	Norrköping	1	1	1	—	—	—	—	15	11	5	—	—
38	Jönköpings län	20	96	21	—	—	—	1	20	—	4	1	1
39	Kronobergs län	51	69	17	—	—	—	—	—	—	1	—	—
40	Kalmar län	15	88	15	—	—	—	—	—	—	1	—	—
41	Gotlands län	7	46	6	—	—	—	—	—	—	—	3	2
42	Blekinge län	13	60	15	—	—	—	5	—	—	—	2	2
43	Kristianstads län . . .	30	86	20	—	—	—	—	—	—	20	17	17
44	Malmöhus l.: Malmö .	63	58	56	—	—	—	33	1	1	28	16	16
45	Hälsingborg	—	17	15	—	—	—	—	—	—	9	—	—
46	Länet i övrigt . . .	114	176	142	—	11	11	—	—	—	7	—	—
47	Hallands län	16	40	12	—	—	—	3	—	—	6	—	—
48	Göteborgs stad	84	73	73	—	—	—	26	1	1	36	21	20
49	Göteborgs o. Bohus län .	12	16	5	—	—	—	—	—	—	2	—	—
50	Älvsborgs län.	1	6	1	—	—	—	1	1	1	1	1	1
51	Skaraborgs län	32	127	30	—	—	—	—	—	—	6	2	1
52	Värmlands län	14	123	11	—	—	—	4	2	2	7	—	—
53	Örebro län	10	52	7	—	—	—	5	8	8	2	1	—
54	Västmanlands län . . .	14	69	16	—	—	—	9	1	1	—	—	—
55	Kopparbergs län . . .	11	46	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	Gävleborgs län	34	94	28	—	—	—	—	1	1	2	—	—
57	Västernorrlands län . .	19	109	25	—	—	—	—	—	—	5	—	—
58	Jämtlands län	40	201	32	—	—	—	—	—	—	—	—	—
59	Västerbottens län . . .	15	73	7	—	—	—	—	—	—	1	—	—
60	Norrbottens län	12	53	9	—	—	—	—	—	—	1	1	1

platser T = tillsatta platser.

Byggnadsverksamhet			Övriga till industri o. hantverk hörande grupper			Sjöfart o. fiske			Kontorsarbete, allm. tjänst o. fria yrken			Övriga till handel o. samfärdsel hörande grupper			Diversearbete o. husligt arbete			Ungdom u. utbildning	
A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	
25 894	**3 499**	**3 424**	**11355**	**2 095**	**1 801**	**6 812**	**2 531**	**2 501**	**3 022**	**3 240**	**3 009**	**10971**	**5 938**	**4 786**	**8 065**	**5 419**	**5 368**	**1 197**	1
5 993	101	100	1 149	281	274	870	438	434	866	667	575	2 724	1 334	1 044	560	2 717	2 715	97	2
1 937	93	84	213	35	30	51	9	9	27	31	31	271	90	56	430	197	190	33	3
475	54	52	188	25	16	2	—	—	180	67	53	135	53	26	157	45	44	25	4
585	83	74	340	14	13	246	65	65	17	28	27	84	72	40	208	61	61	12	5
426	106	101	149	66	44	29	11	11	68	71	65	192	123	66	119	59	56	19	6
543	27	26	425	63	51	196	105	105	31	67	66	573	456	402	48	26	25	27	7
267	47	41	352	44	39	15	—	—	108	76	76	114	49	47	203	47	46	48	8
167	83	83	233	124	86	4	—	—	31	47	46	76	39	30	87	31	31	13	9
585	227	225	319	76	65	434	121	119	48	77	73	236	286	278	330	64	62	25	10
94	—	—	98	3	2	159	51	49	2	50	49	36	16	7	54	—	—	3	11
290	103	93	347	133	122	381	209	206	6	75	74	84	234	210	592	207	200	39	12
423	183	132	260	219	154	114	44	39	19	34	33	158	120	108	167	89	85	31	13
1 887	172	171	444	40	38	344	124	123	159	307	300	1 082	679	613	585	310	310	21	14
562	23	23	123	10	5	464	177	176	48	38	38	240	104	74	131	43	43	8	15
816	327	325	413	142	126	439	271	270	197	66	58	208	232	203	409	156	156	41	16
272	25	25	386	23	22	151	74	74	17	24	21	141	86	79	77	58	58	16	17
3 004	115	108	831	41	32	1 909	644	643	531	319	259	2 371	1 076	859	763	337	332	108	18
636	113	113	1 923	250	249	301	166	160	14	62	58	156	158	130	384	44	44	48	19
736	202	195	819	159	138	20	—	—	39	41	33	209	149	111	172	63	61	19	20
381	106	106	214	96	75	24	5	5	18	70	69	111	83	66	187	84	80	34	21
376	203	203	178	29	26	60	—	—	62	84	82	102	50	35	118	75	75	26	22
981	441	433	1 239	79	75	20	2	2	36	42	36	175	90	63	234	106	105	47	23
360	44	42	69	26	17	47	4	4	20	31	27	68	64	36	117	48	47	13	24
177	130	130	85	17	15	3	1	1	29	61	60	80	50	30	173	49	46	25	25
661	68	67	178	12	10	104	1	1	35	140	140	354	58	39	420	149	145	38	26
1 845	111	111	196	22	20	380	3	3	55	256	256	698	33	26	568	169	167	134	27
352	87	87	76	30	28	2	—	—	47	147	144	88	81	64	105	51	51	55	28
298	25	25	51	9	6	15	4	—	49	66	63	67	30	12	171	24	24	80	29
705	250	249	55	27	23	28	2	2	263	196	194	138	43	32	496	110	109	112	30
11	**7**	**7**	**9 766**	**1 647**	**1 202**	**283**	**70**	**61**	**3 887**	**3 333**	**2 553**	**5 952**	**4 916**	**3 644**	**15 118**	**17 991**	**11218**	**1 472**	31
1	3	3	935	331	192	168	55	49	962	684	437	1 458	1 113	874	3 178	4 578	3 100	128	32
1	—	—	138	47	39	1	—	—	49	70	23	103	148	78	722	1 294	651	42	33
—	—	—	106	10	3	—	—	—	166	74	45	53	71	41	272	338	226	63	34
1	—	—	107	14	7	—	—	—	52	48	30	125	98	63	344	357	206	50	35
—	—	—	219	49	41	1	1	1	112	71	55	137	185	119	627	668	375	56	36
—	—	—	486	24	14	—	—	—	21	21	5	51	27	11	164	185	93	17	37
—	4	4	398	46	32	—	—	—	75	64	39	117	144	103	346	312	175	88	38
—	—	—	19	20	8	—	—	—	27	27	22	84	73	51	244	258	170	4	39
8	—	—	62	31	28	6	1	—	79	54	44	198	170	141	392	393	268	58	40
—	—	—	3	4	1	4	—	—	16	12	10	30	26	10	80	77	50	—	41
—	—	—	206	28	25	1	—	—	70	53	40	139	121	89	420	485	329	87	42
—	—	—	157	83	51	—	—	—	71	51	39	223	222	123	456	605	264	73	43
—	—	—	977	118	109	6	3	3	180	206	185	588	435	390	994	934	718	17	44
—	—	—	166	14	12	5	—	—	67	46	43	116	82	79	255	207	160	28	45
—	—	—	491	50	46	8	4	4	223	79	61	176	166	121	557	591	391	47	46
—	—	—	390	66	63	1	—	—	46	26	23	147	84	70	246	213	137	41	47
—	—	—	1 563	221	157	74	4	4	491	506	386	660	321	263	1 228	1 556	1 000	227	48
—	—	—	180	72	70	2	—	—	41	57	42	70	56	34	246	240	150	31	49
—	—	—	856	176	115	1	—	—	106	76	56	117	114	70	421	368	249	42	50
—	—	—	139	36	30	—	—	—	39	86	79	82	93	73	359	422	288	41	51
—	—	—	77	41	40	1	—	—	111	119	101	91	105	73	414	630	321	63	52
—	—	—	1 599	57	50	—	1	—	115	132	111	214	165	139	521	647	386	75	53
—	—	—	45	35	22	—	—	—	48	56	35	128	158	101	408	454	256	65	54
—	—	—	91	30	18	—	—	—	123	121	96	179	185	114	330	376	203	59	55
—	—	—	225	6	5	—	—	—	77	93	87	165	111	57	419	400	223	51	56
—	—	—	54	12	11	4	1	—	155	80	73	108	91	80	672	462	338	36	57
—	—	—	17	11	7	—	—	—	155	227	219	169	191	158	358	394	231	17	58
—	—	—	54	11	5	—	—	—	90	116	96	87	70	48	229	268	148	15	59
—	—	—	6	4	1	—	—	—	120	78	71	137	91	71	216	279	162	1	60

Tab. 5. Sysselsatta personer i slutet av april 1941 i jämförelse med slutet av mars 1941.

Näringsgrenar	Företag med uppgifter för såväl mars 1941 som april 1941									
	Antal företag	April 1941		Indextal för april 1941 (mars 1941 = 100)[1]						
		Arbetare	Övriga	Arbetare			Övriga	Samtliga		
				Män	Kv.	S:a		Män	Kv.	S:a
Malmbrytning o. metallind.	1 244	114 507	21 097	99·7	100·8	99·8	100·3	99·7	101·1	99·9
Gruvor o. anrikningsverk	20	2 617	152	99·5	·	99 8	98·1	99·5	·	99·7
Järn-, stål- o. kopparverk	42	17 097	2 053	101·3	111·9	101·4	100·0	101·2	102·9	101·2
Järn- o. stålmanufaktur	270	13 426	1 957	100·2	97·3	99·9	100·1	100·2	98·4	99·9
Mekaniska verkstäder	618	52 195	11 226	99·5	100·0	99·6	100 1	99·6	100·2	99·7
Skeppsvarv	47	11 849	1 482	99·0	·	99·0	100·6	99·1	101·0	99 2
Elektriska verkstäder	73	11 147	3 248	98·7	103·5	99·9	101·7	99·0	104·1	100·3
Annan metallindustri	174	6 176	979	97·8	99·8	98·2	99·8	98·0	99·9	98·4
Jord- o. stenindustri	424	12 077	1 223	111·0	106·4	110·5	100·7	110·2	104·8	109·5
Kolgruvor	3	894	40	100·1	—	100·1	·	100·0	·	100·1
Torvindustri	48	542	36	143·6	·	144·1	·	140 0	·	140·6
Stenbrott o. stenhuggerier	100	1 843	151	108·9	·	108·8	103·4	108·6	·	108 4
Cementfabriker, kalkbruk	83	2 536	344	109 1	·	109·5	101·2	108·2	116·5	108·4
Tegelbruk	130	1 247	171	129·9	·	130·0	100·6	126·3	·	125·6
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	18	2 675	286	101·2	103·0	101·9	97·3	100·5	103·0	101·4
Glasbruk	42	2 340	195	112·8	116 8	113·2	102·6	112·8	108·5	112·3
Träindustri	606	19 898	2 043	104·5	103·3	104·4	101·6	104·2	102·1	104·2
Sågverk o. hyvlerier	252	9 244	748	106·5	·	106·5	102·9	106·2	105·6	106·2
Snickeri- o. möbelfabriker	315	9 150	1 129	101·8	105·3	101·9	101·1	101·8	102·6	101·8
Annan trävaruindustri	39	1 504	166	109·1	100·0	108·2	100·0	108·4	99·4	107·3
Pappers- o. grafisk ind.	480	26 549	5 590	99 5	99·8	99·5	99·7	99·5	99·9	99·5
Pappersmassefabriker	57	7 431	991	95·8	·	95·6	99·4	96·2	81·9	96·0
Pappersbruk o. pappfabr.	46	7 922	950	102·3	103·3	102·5	100·3	102 1	102·8	102·3
Annan pappersindustri	109	4 173	587	99·4	100·0	99·7	100·7	99·5	100·1	99·9
Grafisk industri	268	7 023	3 062	101·1	97·0	100·5	99·4	100·6	98·6	100·1
Livsmedelsindustri	662	22 717	7 228	104·2	102·5	103·6	102·8	103·6	103·0	103·4
Kvarnar	40	1 314	358	110·5	115·5	110·9	102·0	108·8	109·6	108·9
Bagerier	158	4 110	1 321	104·4	114·8	107·8	100·5	103·9	108·5	106·0
Råsockerbruk o. raffinad.	23	3 153	459	110·0	101·2	108·4	104·6	109·2	101·6	107·9
Choklad- o. karamellfabr.	48	3 862	791	106·9	97·5	99·5	102·2	105·2	98·0	100·0
Bryggerier o. läskedrycksf.	186	3 779	878	103·4	107·8	104·2	101·2	102 8	107·1	103·6
Tobaksfabriker	8	1 529	171	100·8	101·8	101·6	101·8	101·5	101·6	101·6
Slakterier o. konservfabr.	105	3 066	1 502	96·7	98·8	97·4	100·8	97·6	99·9	98·5
Annan livsmedelsindustri	94	1 904	1 748	101·5	102·5	101·7	107·4	101·1	107·9	104·3
Textil- o. beklädnadsind.	538	57 396	7 192	99·5	100·4	100·1	100·6	99·6	100·5	100·2
Bomullsindustri	46	14 541	1 111	98·7	100·2	99·5	99·8	98·7	100·2	99·5
Jute- o. linneindustri	14	2 899	176	100·5	101·7	101·2	97·8	100·1	101·7	101·0
Ylleindustri	60	9 089	1 098	97·2	99·1	98·2	101·8	97·9	99·2	98·6
Trikåfabriker	99	7 698	939	103·6	101·3	101·8	101·5	103·1	101·3	101·8
Skrädderier o. sömnadsfabr.	202	17 274	2 724	100·8	100·2	100·3	100·0	100·5	100·2	100·2
Annan hithörande industri	117	5 895	1 144	101·5	101·9	101·8	101·3	101·1	102·1	101·7
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	261	19 739	2 835	99·6	98 6	99·2	100·1	99·7	98·8	99·3
Garverier	27	2 184	240	98·4	94·0	97·9	97·6	98·3	94·6	97·9
Skofabriker	106	7 681	861	98·9	98·8	98·8	98·9	98·8	98·8	98·8
Gummivarufabriker	23	6 123	990	101·1	97·2	99·1	102·2	101·4	97·7	99·5
Annan hithörande industri	105	3 751	744	100·0	102 2	100·9	99·6	100·0	101·7	100·7
Kemisk-teknisk industri	185	10 157	2 823	101·2	95·8	99·7	98·6	100·9	95·8	99·5
Färg-, olje- o. parfymfabr.	71	2 380	1 337	104·7	98·5	102·4	100·7	105·1	96·4	101·8
Sprängämnesfabriker	9	2 349	272	101·2	94·2	99·0	100·7	101·1	94·5	99·2
Tändsticksfabriker	8	1 308	162	92·0	85·8	89·7	76·1	89·0	85·8	88·0
Annan kemisk-tekn. ind.	97	4 120	1 052	102·2	101·5	102·1	100·1	101·8	101·3	101·7
Samtliga industrigrupper	**4 400**	**283 040**	**50 031**	**101·0**	**100·4**	**100·8**	**100·6**	**100·8**	**100·6**	**100·8**
Byggnadsverksamhet	922	8 144	1 489	112·1	·	112·1	99·9	110·4	99·7	110·0
Statliga verk o. byggn.-arb.	155	23 721	5 260	99·2	101·0	99·4	99·7	99·3	100·9	99·4
Komm. verk o. byggnadsarb.	195	11 393	2 716	101·4	241 8	102·1	99·6	101·1	115·8	101·6
Handel o. varulager	1 234	6 725	23 008	100·0	103·6	100·8	100·9	100·4	101·4	100·9
Samfärdsel	152	4 258	1 170	103·5	106·0	103·5	101·1	103·0	103·1	103·0
Banker	113	—	4 747	—	—	—	101·0	101·7	99·7	101·0
Försäkringsföretag	47	—	3 548	—	—	—	101·8	100·8	102·5	101·8
Samtliga näringsgrenar	**7 218**	**337 281**	**91 969**	**101·2**	**100·6**	**101·0**	**100·6**	**101·0**	**100·8**	**100·9**

[1] Se Anm vid slutet av tabellavdelningen.

Tab. 6. Indextal över antalet sysselsatta arbetare. September 1939 = 100.

Näringsgrenar	1940					1941			
	Mars	April	Maj	Aug.	Nov.	Jan.	Febr.	Mars	April
Malmbrytning o. metallind.	**98·4**	**94·4**	**93·8**	**96·8**	**101·8**	**99·3**	**101·2**	**100·0**	**99·8**
Gruvor o. anrikningsverk .	90·3	84·0	88·5	102·8	105·5	106·1	106·8	102·6	102·4
Järn-, stål- o. kopparverk .	97·0	92·2	92·3	96·3	100·8	96·9	100·4	98·4	99·8
Järn- o. stålmanufaktur . .	92·8	85·5	82·7	83·5	88·1	84·7	87·1	82·7	82·6
Mekaniska verkstäder . . .	100·0	97·0	96·7	101·2	106·9	105·7	107·0	106·1	105·7
Skeppsvarv	111·1	109·8	112·1	107·9	114·8	111·0	115·6	119·9	118·7
Elektriska verkstäder . . .	101·8	99·5	102·0	105·9	107·6	104·0	103·8	103·9	103·8
Annan metallindustri . . .	95·1	87·9	82·7	79·0	84·8	81·6	83·4	82·9	81·4
Jord- o. stenindustri . . .	**64·8**	**63·2**	**67·8**	**68·5**	**63·1**	**53·5**	**54·8**	**55·3**	**61·1**
Kolgruvor	105·9	99·3	107·0	115·1	124·8	120·3	121·0	118·8	118·9
Torvindustri	57·1	58·7	144·8	108·6	91·4	68·8	69·5	58·0	83·6
Stenbrott o. stenhuggerier .	58·8	60·3	63·3	59·8	56·3	41·8	42·8	47·6	51·8
Cementfabriker, kalkbruk .	77·1	75·4	78·6	80·2	70·8	55·7	57·6	60·0	65·7
Tegelbruk	37·7	39·5	59·1	63·1	41·3	30·6	29·8	29·8	38·7
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	82·9	77·6	64·3	62·8	68·8	71·3	73·5	73·5	74·9
Glasbruk	79·7	72·3	54·9	61·9	68·9	57·5	59·6	57·6	65·2
Träindustri	**71·2**	**67·7**	**68·2**	**75·4**	**76·1**	**60·9**	**63·0**	**64·6**	**67·4**
Sågverk o. hyvlerier . . .	68·2	73·7	78·8	83·1	77·3	57·8	62·0	66·7	71·0
Snickeri- o. möbelfabriker .	74·4	63·5	59·2	69·9	77·2	64·7	65·2	64·3	65·5
Annan trävaruindustri . .	89·3	73·6	78·6	83·7	76·3	68·8	70·3	72·8	78·8
Pappers- o. grafisk ind. . .	**91·9**	**82·8**	**74·9**	**66·1**	**73·5**	**71·4**	**73·2**	**70·2**	**69·8**
Pappersmassefabriker . . .	85·3	75·1	68·5	53·8	58·9	55·4	58·2	57·7	55·2
Pappersbruk o. pappfabr. .	96·7	85·9	72·8	58·9	68·3	68·9	70·1	64·1	65·7
Annan pappersindustri . .	95·2	89·9	84·6	81·2	89·5	83·2	84·6	82·6	82·4
Grafisk industri	99·6	91·3	85·3	86·5	93·8	91·4	92·8	90·0	90·5
Livsmedelsindustri	**93·7**	**95·8**	**97·6**	**98·6**	**109·2**	**87·9**	**89·8**	**88·5**	**91·7**
Kvarnar	91·1	100·6	93·4	95·4	93·1	93·6	90·7	84·4	93·6
Bagerier	93·5	102·9	104·0	97·9	89·8	87·0	90·7	85·5	92·2
Råsockerbruk o. raffinad. .	83·9	87·3	94·0	99·6	172·3	85·4	89·1	92·1	99·8
Choklad- o. karamellfabr. .	75·9	78·6	81·4	93·7	102·2	79·4	91·2	92·4	91·9
Bryggerier o. läskedrycksf. .	96·1	91·3	97·1	96·5	93·4	90·1	89·1	86·9	90·5
Tobaksfabriker	93·6	93·7	92·5	79·3	84·5	72·5	66·0	72·8	74·0
Slakterier o. konservfabr. .	91·9	94·3	98·0	115·7	124·6	107·3	107·8	104·7	102·0
Annan livsmedelsindustri .	100·7	100·2	90·0	82·3	96·4	92·3	93·3	88·2	89·7
Textil- o. beklädnadsind. . .	**102·7**	**99·7**	**98·4**	**93·9**	**92·9**	**90·8**	**91·9**	**91·0**	**91·1**
Bomullsindustri	104·3	99·5	98·3	96·9	95·6	93·9	95·0	94·1	93·6
Jute- o. linneindustri . . .	106·3	104·7	102·4	99·3	100·7	93·6	96·5	95·3	96·4
Ylleindustri	109·9	107·0	106·9	103·1	101·4	98·5	99·3	97·5	95·7
Trikåfabriker	105·9	102·9	97·1	88·7	86·3	85·1	86·0	84·7	86·2
Skrädderier o. sömnadsfabr.	98·7	97·1	97·3	93·1	91·8	88·8	89·0	88·0	88·3
Annan hithörande industri .	96·6	92·4	91·1	84·5	86·5	87·6	90·8	92·4	94·1
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	**102·5**	**100·5**	**99·0**	**90·3**	**97·4**	**93·7**	**94·9**	**92·2**	**91·5**
Garverier	122·7	125·5	126·1	120·0	120·9	120·3	120·2	116·8	114·3
Skofabriker	103·4	100·2	98·8	100·5	98·9	94·3	97·4	93·4	92·3
Gummivarufabriker	95·3	94·2	93·6	67·5	84·8	83·4	83·6	81·8	81·1
Annan hithörande industri .	99·2	94·9	89·6	92·1	100·3	93·0	92·6	91·1	91·9
Kemisk-teknisk industri . .	**107·5**	**103·4**	**95·3**	**82·1**	**94·0**	**77·5**	**79·6**	**79·9**	**79·7**
Färg-, olje- o. parfymfabr. .	107·3	101·6	95·9	83·5	89·3	77·2	78·2	73·8	75·6
Sprängämnesfabriker . . .	132·4	132·0	133·7	146·4	153·6	102·0	107·1	110·2	109·1
Tändsticksfabriker	128·4	109·0	88·0	32·7	71·5	72·7	73·3	72·0	64·6
Annan kemisk-teknisk ind. .	84·6	90·3	85·2	86·0	88·4	86·4	90·2	93·9	95·9
Samtliga industrigrupper	**93·7**	**90·0**	**88·6**	**87·3**	**91·3**	**85·4**	**87·0**	**86·0**	**86·7**
Byggnadsverksamhet	51·8	57·8	58·7	57·8	45·8	38·8	36·5	34·6	38·8
Statliga verk o. byggn.-arb. .	96·5	100·7	105·9	121·5	118·2	105·7	109·3	110·4	109·7
Komm. verk o. byggnadsarb.	85·7	83·0	80·8	79·1	81·1	76·3	81·0	79·5	81·2
Handel o. varulager	80·5	73·9	72·1	69·6	77·2	76·1	75·7	74·8	75·4
Samtliga näringsgrenar	**90·5**	**88·1**	**87·3**	**87·2**	**90·0**	**83·1**	**84·6**	**83·8**	**84·6**

Tab. 7. Arbetstillgången enligt uppgifter från företagare (konjunktursiffror).

Näringsgrenar	1940								1941			
	April	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Jan.	Febr.	Mars	April
Malmbrytning o. metallind.	3·81	3·77	3·78	3·64	3·59	3·60	3·59	3·67	3·60	3·58	3·64	3·67
Gruvor o. anrikningsverk	3·90	4·19	4·81	3·42	4·11	4·19	3·80	3·50	3·62	3·66	3·94	4·01
Järn-, stål- o. kopparverk	4·32	3·87	4·32	3·60	3·86	3·85	3·49	3·99	3·66	3·79	3·88	4·04
Järn- o. stålmanufaktur	3·81	3·07	2·95	3·19	3·13	3·24	3·18	3·09	2·82	2·98	2·91	2·94
Mekaniska verkstäder	3·95	4·05	3·92	3·89	3·98	3·84	3·79	3·89	3·82	3·75	3·90	3·80
Skeppsvarv	3·96	4·08	3·80	3·71	3·47	3·96	3·87	4·04	3·87	4·01	4·10	4·13
Elektriska verkstäder	3·50	3·30	3·48	3·49	3·88	3·54	3·23	3·27	3·48	3·21	3·08	3·38
Annan metallindustri	3·02	2·81	2·78	2·40	2·62	2·68	2·65	2·65	2·95	2·64	2·89	3·05
Jord- o. stenindustri	2·62	2·85	2·90	2·84	2·82	2·69	2·91	2·71	2·68	2·77	2·96	3·01
Kolgruvor	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00	5·00	5·00
Torvindustri	3·56	4·20	3·97	3·48	3·97	3·79	4·08	3·68	3·71	3·18	3·33	3·79
Stenbrott o. stenhuggerier	2·12	2·30	3·45	2·89	3·07	2·28	2·05	1·97	1·89	1·84	2·38	2·57
Cementfabriker, kalkbruk	3·20	3·05	3·08	2·88	2·96	2·66	2·65	2·38	2·22	2·62	2·49	2·74
Tegelbruk	2·57	3·08	2·67	2·38	2·40	2·39	1·83	1·74	2·46	1·60	2·41	2·84
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	2·18	2·22	1·91	1·91	2·46	2·76	3·81	3·19	3·47	3·89	3·44	3·67
Glasbruk	2·82	2·87	3·18	3·29	2·60	2·65	3·08	3·08	2·67	2·86	2·95	2·63
Träindustri	2·70	2·80	2·96	3·01	3·15	3·09	3·06	2·98	2·52	2·63	2·71	2·84
Sågverk o. hyvlerier	2·98	3·22	3·20	3·08	3·18	2·99	3·03	3·07	2·64	2·65	2·68	2·96
Snickeri- o. möbelfabriker	2·89	2·84	2·72	2·93	3·23	3·25	3·01	2·91	2·37	2·56	2·71	2·70
Annan trävaruindustri	2·67	2·86	2·98	3·00	2·58	2·75	3·65	2·95	2·70	3·02	2·88	2·90
Pappers- o. grafisk ind.	2·89	2·45	2·25	2·41	2·56	2·64	2·86	2·87	2·70	2·68	2·83	2·78
Pappersmassefabriker	3·13	2·45	2·41	2·40	2·57	2·28	2·21	2·42	2·27	2·32	2·46	2·29
Pappersbruk o. pappfabr.	2·91	2·15	1·71	2·19	2·16	2·19	2·67	2·59	2·54	2·48	2·48	2·24
Annan pappersindustri	2·98	2·89	2·60	2·64	2·87	3·34	3·47	3·25	3·16	2·93	3·25	3·24
Grafisk industri	2·65	2·46	2·82	2·48	2·69	2·97	3·27	3·34	3·05	3·14	3·34	3·44
Livsmedelsindustri	3·57	3·62	3·60	3·52	3·51	3·51	3·46	3·39	3·18	3·20	3·28	3·30
Kvarnar	4·18	3·56	3·77	3·81	4·06	3·97	3·94	4·02	3·93	3·70	3·62	3·72
Bagerier	3·77	3·59	3·79	3·60	3·51	3·28	3·19	3·51	3·28	3·38	3·37	3·41
Råsockerbruk o. raffinad.	3·54	3·85	3·68	3·53	3·46	3·69	3·66	3·12	3·12	3·18	3·20	3·28
Choklad- o. karamellfabr.	3·44	3·83	3·98	4·10	4·11	4·14	3·97	4·20	3·82	4·04	4·06	4·00
Bryggerier o. läskedrycksf.	3·22	3·63	3·47	2·86	2·85	2·82	2·68	2·88	2·45	2·41	2·42	2·43
Tobaksfabriker	3·82	3·29	2·87	3·02	3·05	3·18	2·97	2·96	3·06	3·06	3·06	3·22
Slakterier o. konservfabriker	3·52	3·34	3·63	3·65	3·68	3·74	3·87	3·58	3·35	3·28	3·15	3·10
Annan livsmedelsindustri	3·82	3·77	3·56	3·62	3·63	3·45	3·57	3·37	3·26	3·23	3·25	3·45
Textil- o. beklädnadsind.	3·93	3·66	3·70	3·69	3·48	3·38	3·39	3·32	3·23	3·24	3·23	3·33
Bomullsindustri	4·19	4·11	4·09	3·95	3·15	2·90	3·14	3·05	3·07	3·06	3·10	3·12
Jute- o. linneindustri	4·41	3·95	3·51	3·89	3·52	3·59	4·04	3·95	3·88	3·58	3·48	3·54
Ylleindustri	4·51	4·23	4·25	4·16	4·14	3·98	3·78	3·78	3·51	3·88	3·25	3·40
Trikåfabriker	4·04	3·66	3·69	3·50	3·49	3·51	3·44	3·46	3·38	3·41	3·40	3·34
Skrädderier o. sömnadsfabr.	3·50	3·21	3·30	3·49	3·39	3·38	3·29	3·17	3·12	3·10	3·18	3·35
Annan hithörande industri	3·42	2·97	3·01	3·21	3·30	3·25	3·22	3·15	3·29	3·45	3·34	3·46
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	4·08	3·65	3·50	3·66	3·62	3·74	3·67	3·68	3·47	3·36	3·31	3·20
Garverier	4·59	3·97	4·01	3·81	3·81	3·69	3·63	3·66	3·54	3·52	3·24	2·86
Skofabriker	3·91	3·85	3·91	4·03	3·88	3·65	3·52	3·55	3·15	3·18	2·89	2·74
Gummivarufabriker	4·28	3·42	2·85	3·09	3·25	3·86	3·86	3·90	3·86	3·59	3·81	3·85
Annan hithörande industri	3·89	3·45	3·41	3·58	3·60	3·75	3·70	3·62	3·46	3·33	3·31	3·22
Kemisk-teknisk industri	3·20	3·09	2·87	3·04	3·29	3·31	3·37	2·82	2·74	2·80	2·89	3·20
Färg-, olje- o. parfymfabr.	3·58	2·63	2·48	2·82	2·74	2·89	2·99	2·56	2·48	2·60	2·60	2·94
Sprängämnesfabriker	3·58	3·87	3·66	3·48	4·94	4·75	4·75	3·57	3·49	3·21	3·46	4·41
Tändsticksfabriker	2·00	2·00	2·00	2·00	2·00	2·00	2·00	2·00	1·85	1·85	1·86	1·00
Annan kemisk-teknisk ind.	3·67	3·46	3·27	3·41	3·33	3·28	3·52	3·26	3·22	3·32	3·39	3·38
Samtliga industrigrupper	3·57	3·46	3·45	3·43	3·39	3·39	3·40	3·38	3·25	3·26	3·29	3·35
Byggnadsverksamhet	2·51	2·43	2·50	2·55	2·46	2·32	2·26	2·01	2·18	1·95	1·92	1·95
Statliga verk o. byggn.-arb.	3·86	3·83	3·72	3·74	3·82	3·72	3·50	3·60	3·48	3·42	3·48	3·60
Komm. verk o. byggn.-arb.	3·24	3·20	3·00	3·06	2·98	2·96	2·97	2·76	2·74	2·89	2·80	2·90
Handel o. varulager	3·26	3·17	3·14	3·14	3·15	3·10	3·29	3·47	3·05	2·99	3·00	3·10
Samfärdsel	3·57	2·77	2·70	2·59	2·69	2·88	3·13	2·99	3·01	2·97	2·78	3·26
Banker	4·44	4·08	4·06	3·64	3·54	3·53	3·66	4·01	3·70	3·64	3·68	3·66
Försäkringsföretag	3·70	3·64	3·67	3·58	3·57	3·48	3·57	3·46	3·61	3·63	3·61	3·80
Samtliga näringsgrenar	3·53	3·42	3·40	3·38	3·36	3·35	3·35	3·35	3·21	3·21	3·24	3·31

Tab. 8. Till statens arbetsmarknadskommission rapporterade nyanställningar och entledigande under april 1941 i jämförelse med föregående månad.

Näringsgrenar	Antal rapporterande företag		Antal nyanställda		Antal entledigade		Ökning (+) eller minskning (−)	
	mars	april	mars	april	mars	april	mars	april
Malmbrytning o. metallindustri	**108**	**100**	**2 370**	**2 426**	**1 120**	**1 150**	**+ 1 250**	**+ 1 276**
Gruvor o. anrikningsverk	5	3	29	54	32	61	− 3	− 7
Järn-, stål- o. kopparverk	12	12	294	510	133	204	+ 161	+ 306
Järn- o. stålmanufaktur	8	7	29	42	59	85	− 30	− 43
Mekaniska verkstäder	52	51	997	981	517	482	+ 480	+ 499
Skeppsvarv	9	8	603	299	135	138	+ 468	+ 161
Elektriska verkstäder	11	10	308	345	144	126	+ 164	+ 219
Annan metallindustri	11	9	110	195	100	54	+ 10	+ 141
Jord- o. stenindustri	**25**	**38**	**492**	**691**	**311**	**436**	**+ 181**	**+ 255**
Kolgruvor	4	3	40	10	29	16	+ 11	− 6
Torvindustri	—	2	—	15	—	—	—	+ 15
Stenbrott o. stenhuggerier	4	8	73	11	7	238	+ 66	− 227
Cementfabriker, kalkbruk	4	7	45	105	71	7	− 26	+ 98
Tegelbruk	5	8	23	100	17	—	+ 6	+ 100
Porslins-, kakel- o. lergodsfabr.	3	3	167	116	29	19	+ 138	+ 97
Glasbruk	5	7	144	334	158	156	− 14	+ 178
Träindustri	**18**	**21**	**250**	**397**	**68**	**101**	**+ 182**	**+ 296**
Sågverk o. hyvlerier	8	11	137	214	16	73	+ 121	+ 141
Snickerier o. möbelfabriker	6	8	46	141	50	27	− 4	+ 114
Annan trävaruindustri	4	2	67	42	2	1	+ 65	+ 41
Pappers- o. grafisk industri	**17**	**14**	**219**	**269**	**555**	**518**	**− 336**	**− 249**
Pappersmassefabriker	8	7	97	192	414	352	− 317	− 160
Pappersbruk o. pappfabriker	4	4	50	33	87	96	− 37	− 63
Annan pappersindustri	4	2	29	5	38	46	− 9	− 41
Grafisk industri	1	1	43	39	16	24	+ 27	+ 15
Livsmedelsindustri	**30**	**35**	**307**	**341**	**332**	**309**	**− 25**	**+ 32**
Kvarnar	2	—	—	—	28	—	− 28	—
Bagerier	4	6	64	77	36	37	+ 28	+ 40
Råsockerbruk o. raffinaderier	8	10	60	81	58	131	+ 2	− 50
Choklad- o. karamellfabriker	4	10	113	141	15	104	+ 98	+ 37
Bryggerier o. läskedrycksfabriker	—	1	—	4	—	—	—	+ 4
Slakterier o. konservfabriker	9	4	59	9	134	29	− 75	− 20
Annan livsmedelsindustri	3	4	11	29	61	8	− 50	+ 21
Textil- o. beklädnadsindustri	**41**	**30**	**574**	**521**	**206**	**214**	**+ 368**	**+ 307**
Bomullsindustri	7	6	221	261	79	111	+ 142	+ 150
Jute- o. linneindustri	—	—	—	—	—	—	—	—
Ylleindustri	9	4	19	21	76	27	− 57	− 6
Trikåfabriker	4	3	39	29	15	39	+ 24	− 10
Skrädderier o. sömnadsfabriker	12	10	136	121	32	12	+ 104	+ 109
Annan hithörande industri	9	7	159	89	4	25	+ 155	+ 64
Läder-, hår- o. gummivaruind.	**10**	**9**	**140**	**141**	**187**	**226**	**− 47**	**− 85**
Garverier	3	2	49	—	28	36	+ 21	− 36
Skofabriker	3	2	—	3	28	10	− 28	− 7
Gummivarufabriker	3	3	78	127	111	146	− 33	− 19
Annan hithörande industri	1	2	13	11	20	34	− 7	− 23
Kemisk-teknisk industri	**10**	**14**	**175**	**143**	**70**	**216**	**+ 105**	**− 73**
Färg-, olje- o. parfymfabriker	1	2	10	4	—	8	+ 10	− 4
Sprängämnesfabriker	1	3	24	52	2	7	+ 22	+ 45
Tändsticksfabriker	1	1	9	—	5	147	+ 4	− 147
Annan kemisk-teknisk industri	7	8	132	87	63	54	+ 69	+ 33
Samtliga industrigrupper	**259**	**261**	**4 527**	**4 929**	**2 849**	**3 170**	**+ 1 678**	**+ 1 759**
Byggnadsverksamhet	112	119	1 447	1 994	1 032	891	+ 415	+ 1 103
Handel o. varulager	12	11	164	107	105	65	+ 59	+ 42
Samfärdsel	3	—	21	—	2	—	+ 19	—
Hotell- o. restaurangrörelse	2	8	65	661	53	155	+ 12	+ 506
Banker och försäkringsföretag	—	—	—	—	—	—	—	—
Samtliga näringsgrenar	**388**	**399**	**6 224**	**7 691**	**4 041**	**4 281**	**+ 2 183**	**+ 3 410**
Kvinnor			1 131	1 502	885	991	+ 246	+ 511

[1] Rapportskyldighet föreligger endast ifråga om förändringar av viss omfattning. Beträffande principerna för redovisningen hänvisas till statens arbetsmarknadskommissions kungörelse, S.F.S. 1940: 588 samt Soc. Medd. årg. 1940, sid. 409.

D. Arbetslösheten inom fackförbunden.

Tab. 9. Arbetslösheten inom fackförbunden den 31 mars 1941.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar		Arbetslösa			Föregående månad		
		Samtliga	Därav kvinnor	Samtliga		Därav kvinnor	Medlemmar	Därav arbetslösa	%
				Antal	%				
Beklädnadsarbetareförb. . .	92	26 646	22 037	1 627	6·1	1 405	26 411	2 088	7·9
Bleck- o. plåtslagareförb. .	51	2 667	—	765	28·7	—	2 701	682	25·2
Bokbindareförbundet . . .	51	8 022	5 072	472	5·9	308	7 981	487	6·1
Bryggeriindustriarb.-förb. .	114	7 329	1 569	682	9·3	334	7 441	837	11·2
Byggnadsträarbetareförb. .	342	34 622	—	16 320	47·1	—	35 516	17 987	50·6
De förenade förbunden . .	51	10 616	3 048	739	7·0	474	9 896	634	6·4
Elektriska arbetareförb. . .	77	7 677	—	942	12·3	—	7 709	970	12·6
Gjutareförbundet	111	8 634	—	423	4·9	—	8 234	353	4·3
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	582	75 247	8 183	23 282	30·9	1 256	75 543	25 794	34·1
Byggnadsind.-arb. . . .	208	86 242	1 535	15 163	41·8	239	85 933	16 411	45·7
Byggnadsämnesind.-arb.	195	12 155	294	4 412	36·3	53	18 050	5 031	38·6
Glasbruksarb.	44	3 897	85	668	17·1	17	4 190	715	17·1
Sockerfabriksarb. . . .	21	4 643	806	820	17·7	148	4 674	1 121	24·0
Tändsticksarb.	5	1 480	590	212	14·3	152	1 492	183	12·3
Övriga arb.	109	16 880	4 873	2 007	11·9	647	16 204	2 333	14·4
Gruvindustriarbetareförb. .	63	9 941	64	317	3·2	1	9 871	263	2·7
Handelsarbetareförb. . . .	257	40 568	17 164	1 756	4·3	633	40 292	1 908	4·7
Kommunalarbetareförb. . .	296	44 206	11 484	2 689	6·1	931	45 974	3 113	6·8
Lantarbetareförbundet . .	673	39 967	634	2 160	5·4	374	34 438	1 958	5·7
Litografförbundet	18	2 818	163	116	4·1	16	2 824	152	5·4
Livsmedelsarbetareförb. . .	126	27 522	8 039	2 654	9·6	1 109	28 311	2 556	9·0
Metallindustriarb.-förb. . .	298	173 814	10 952	11 191	6·4	1 056	175 362	11 922	6·8
Järnbruksarbetare . . .	59	86 926	536	911	2·5	23	86 887	828	2·2
Verkstadsarbetare . . .	239	186 888	10 416	10 280	7·5	1 033	188 525	11 094	8·0
Murareförbundet	138	10 977	—	6 425	58·5	—	11 188	6 661	59·5
Målareförbundet	203	14 069	1	5 975	42·5	—	14 409	7 762	53·9
Pappersindustriarb.-förb. .	134	31 024	1 679	6 106	19·7	565	33 779	7 054	20·9
Sadelm.- o. tapetseraref. .	58	3 811	847	569	14·9	150	3 812	691	18·1
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	54	11 698	4 828	1 369	11·7	656	11 694	1 511	12·9
Stenindustriarbetareförb. .	137	6 678	1	1 510	22·6	—	7 043	1 825	25·9
Sågverksindustriarb.-förb. .	232	20 276	16	6 146	30·3	9	21 178	6 989	33·0
Textilarbetareförbundet . .	101	39 684	22 576	1 859	4·7	1 280	39 418	1 594	4·0
Tobaksindustriarb.-förb. .	12	2 337	1 781	241	10·3	205	2 345	138	5·9
Transportarbetareförb. . .	172	25 284	1 264	5 088	20·1	53	27 261	6 464	23·7
Träindustriarbetareförb. . .	259	22 981	363	3 216	14·0	75	23 469	3 974	16·9
Typografförbundet	105	11 752	607	492	4·2	67	11 752	670	5·7
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	235	21 012	—	6 122	29·1	—	21 853	6 557	30·0
Summa	5 042	741 879	122 372	111 253	15·0	10 957	747 705	123 594	16·5

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under mars uppgivits till inalles 558 444.

Tab. 10. Antalet arbetslösa i olika fackförbund i procent av det redovisade medlemsantalet $^{28}/_{2}$ 1940—$^{31}/_{3}$ 1941.

Fackförbund	$^{29}/_{3}$	$^{31}/_{3}$	$^{30}/_{4}$	$^{31}/_{5}$	$^{30}/_{6}$	$^{31}/_{7}$	$^{31}/_{8}$	$^{30}/_{9}$	$^{31}/_{10}$	$^{30}/_{11}$	$^{31}/_{12}$	$^{31}/_{1}$	$^{28}/_{2}$	$^{31}/_{3}$
Beklädnadsarbetareförb.	5·3	5·0	3·8	5·1	6·7	6·7	5·4	4·7	4·2	5·6	15·5	7·5	7·9	6·1
Bleck- o. plåtslagareförb.	26·0	27·7	20·0	14·5	11·6	9·6	8·1	6·2	9·1	13·3	18·1	28·7	25·2	28·7
Bokbindareförbundet	3·9	4·4	5·8	5·8	6·0	6·1	6·5	6·5	5·5	4·1	6·0	6·3	6·1	5·9
Bryggeriindustriarbetareförb.	6·6	6·5	5·9	3·0	2·1	2·4	3·5	6·0	8·2	9·0	7·4	9·2	11·2	9·3
Byggnadsträarbetareförb.	46·1	52·6	27·6	23·9	25·8	24·0	23·7	26·7	34·1	38·6	46·6	51·7	50·6	47·1
De förenade förbunden	3·8	5·0	3·4	3·6	4·5	5·0	5·6	5·2	4·4	4·7	4·6	5·4	6·4	7·0
Elektriska arbetareförb.	12·8	15·4	8·4	7·0	5·5	4·9	4·3	4·8	5·1	6·3	7·7	9·7	12·6	12·3
Gjutareförbundet	3·1	3·5	2·4	2·5	3·3	3·4	4·7	4·2	4·6	4·9	9·0	4·7	4·3	4·9
Grov- o. fabriksarbetareförb.	30·9	33·5	20·2	15·7	14·8	14·9	16·0	18·2	19·2	21·8	30·5	34·1	34·1	30·9
Byggnadsind.-arb.	48·7	46·1	25·1	17·8	16·8	17·5	20·4	24·1	26·7	30·5	40·7	44·1	45·7	41·8
Byggnadsämnesind.-arb.	39·0	41·4	27·3	17·3	12·0	12·6	14·1	19·0	22·8	28·5	40·0	40·1	38·6	36·3
Glasbruksarb.	14·2	14·7	10·6	20·3	22·0	20·2	16·1	10·8	9·4	9·3	14·6	18·9	17·1	17·1
Sockerfabriksarb.	20·4	27·2	13·9	10·9	9·7	10·0	10·6	15·4	8·9	8·8	28·1	24·2	24·0	17·7
Tändsticksarb.	0·5	0·7	2·3	34·5	52·8	45·7	36·5	28·3	26·6	17·1	14·5	15·8	12·3	14·3
Övriga arb.	15·8	18·8	13·1	10·4	10·7	10·4	11·1	10·4	10·6	11·7	14·3	14·7	14·4	11·9
Gruvindustriarbetareförb.	2·9	3·0	2·3	1·9	2·0	1·8	1·7	1·9	1·7	2·4	3·0	2·9	2·7	3·2
Handelsarbetareförb.	4·5	4·6	4·1	3·6	3·6	3·9	4·0	4·5	5·2	5·4	5·8	5·3	4·7	4·3
Kommunalarbetareförb.	6·8	6·5	3·9	1·7	1·6	2·3	2·3	2·5	3·8	5·1	6·3	7·3	6·8	6·1
Lantarbetareförbundet	8·0	8·1	3·9	3·0	2·6	2·9	3·6	3·5	3·5	4·8	5·2	5·4	5·7	5·4
Litografförbundet	2·8	3·0	1·7	2·9	6·6	5·9	6·2	6·5	5·9	5·3	8·5	5·1	5·4	4·1
Livsmedelsarbetareförb.	7·4	7·8	4·9	3·9	3·8	4·2	5·4	6·6	8·2	8·8	11·4	11·4	9·0	9·6
Metallindustriarbetareförb.	5·6	6·5	5·4	4·8	4·1	4·5	4·3	4·6	5·1	5·6	6·2	6·3	6·8	6·4
Järnbruksarbetare	1·9	2·4	2·0	1·6	1·4	1·7	1·9	2·1	2·0	1·8	2·2	2·0	2·2	2·5
Verkstadsarbetare	6·6	7·6	6·3	5·6	4·9	5·3	4·9	5·2	6·0	6·7	7·3	7·4	8·0	7·5
Murareförbundet	57·3	58·8	42·3	35·4	30·7	30·9	31·2	38·0	46·2	49·1	62·2	62·1	59·5	58·5
Målareförbundet	49·3	49·4	37·2	27·0	22·5	16·5	14·6	13·2	23·7	38·2	43·7	55·0	53·9	42·5
Pappersindustriarbetareförb.	8·1	8·9	15·4	23·6	21·0	26·3	26·4	25·6	21·8	21·7	20·8	23·8	20·9	19·7
Sadelm.- o. tapetserareförb.	21·2	27·9	14·3	17·0	14·8	11·9	8·3	5·2	4·9	7·0	16·4	26·2	18·1	14·9
Sko- o. läderindustriarb.-förb.	4·4	4·5	3·9	4·0	4·6	5·1	3·4	2·9	3·8	5·8	20·0	14·8	12·9	11·7
Stenindustriarbetareförb.	29·5	32·8	20·9	14·9	13·0	11·7	14·0	16·9	17·4	21·9	32·4	29·2	25·9	22·6
Sågverksindustriarbetareförb.	31·6	39·1	28·3	17·8	11·4	10·5	13·9	17·9	21·7	26·9	44·0	36·7	33·0	30·3
Textilarbetareförbundet	2·0	2·0	1·9	2·4	2·7	3·2	3·8	4·6	5·0	4·9	5·0	6·8	4·0	4·7
Tobaksindustriarbetareförb.	3·0	3·3	3·0	3·3	3·6	5·2	4·7	5·0	5·3	5·5	5·3	5·7	5·9	10·3
Transportarbetareförb.	17·2	17·2	13·8	9·3	11·5	13·4	14·2	15·8	18·0	16·5	15·2	22·3	23·7	20·1
Träindustriarbetareförb.	15·8	20·1	16·5	14·6	12·1	12·0	9·2	9·3	9·4	9·3	26·3	18·6	16·9	14·0
Typografförbundet	6·0	6·8	5·2	4·9	2·7	3·4	5·1	8·7	8·4	7·1	7·2	6·3	5·7	4·2
Väg- o. vattenb.-arbetareförb.	33·1	36·2	25·8	25·1	21·3	20·1	20·0	20·7	21·7	31·1	39·0	30·1	30·0	29·1
Samtliga	14·5	15·8	11·1	9·5	8·7	9·0	9·1	9·8	11·0	12·6	16·1	17·2	16·5	15·0

E. Hjälpsökande arbetslösa.

Tab. 11. Till statens arbetsmarknadskommission rapporterade hjälpsökande arbetslösa.

Län	Antal rapportkommuner		Antal hjälpsökande arbetslösa			Ökning (+) eller minskning (−) gent emot närmast föregående månad				Arbetslösa per 1 000 inv.	Försörjningspliktiga i % av samtliga
	hela antalet	därav städer	Städer	Landsbygd	Summa	Städer	Landsbygd	Summa			
								Antal	%		
a) *Vid utgången av april 1941.*											
Stockholms stad .	1	1	6 112	—	6 112	− 118	—	− 118	− 1·9	10·5	62·9
Stockholms . . .	22	4	363	1 735	2 098	− 32	+ 72	+ 40	+ 1·9	7·8	76·9
Uppsala	6	2	246	117	363	− 37	− 4	− 41	− 10·1	2·6	73·3
Södermanlands .	7	3	321	154	475	− 127	− 98	− 225	− 32·1	2·5	74·1
Östergötlands . .	4	3	592	38	630	− 136	+ 38	− 98	− 13·5	2·0	73·8
Jönköpings . . .	9	6	310	76	386	− 3	− 66	− 69	− 15·2	1·6	74·6
Kronobergs . . .	8	2	79	86	165	− 44	− 67	− 111	− 40·2	1·1	75·8
Kalmar	14	4	546	145	691	− 212	− 109	− 321	− 31·7	3·0	66·1
Gotlands	2	1	88	62	150	− 10	+ 5	− 5	− 3·2	2·6	78·7
Blekinge	24	4	63	315	378	− 68	− 130	− 198	− 34·4	2·6	78·0
Kristianstads . .	8	3	90	23	113	− 55	− 22	− 77	− 40·5	0·5	69·0
Malmö stad . .	1	1	1 641	—	1 641	− 515	—	− 515	− 23·9	10·6	79·5
Malmöhus i övrigt	12	6	784	110	894	− 349	− 159	− 508	− 36·2	2·4	75·8
Hallands	8	3	238	69	307	− 141	+ 4	− 137	− 30·9	2·0	80·1
Göteborgs stad .	1	1	5 255	—	5 255	− 852	—	− 852	− 14·0	18·7	62·8
Göteborgs o. Bohus i övrigt .	39	6	617	2 022	2 639	− 168	− 123	− 291	− 9·9	12·9	74·2
Älvsborgs . . .	11	5	303	60	363	− 128	− 12	− 140	− 27·8	1·1	79·3
Skaraborgs . . .	6	4	138	3	141	− 11	± 0	− 11	− 7·2	0·6	78·0
Värmlands . . .	13	3	213	170	383	+ 11	− 67	− 56	− 12·8	1·4	76·0
Örebro	5	1	257	22	279	− 74	− 5	− 79	− 22·1	1·2	63·8
Västmanlands .	2	2	184	—	184	+ 22	—	+ 22	+ 13·6	1·1	66·8
Kopparbergs . .	3	1	86	10	96	± 0	− 8	− 8	− 7·7	0·4	72·9
Gävleborgs . . .	11	3	620	441	1 061	+ 32	+ 115	+ 147	+ 16·1	3·9	75·1
Västernorrlands .	39	3	341	4 325	4 666	+ 132	+ 453	+ 585	+ 14·3	16·8	81·2
Jämtlands . . .	2	1	95	2	97	− 27	− 1	− 28	− 22·4	0·7	84·5
Västerbottens . .	13	2	134	413	547	− 1	+ 27	+ 26	+ 5·0	2·5	71·3
Norrbottens . .	14	3	16	422	438	− 12	− 70	− 82	− 15·8	2·1	77·9
Summa	285	78	19732	10 820	30 552	− 2 923	− 227	− 3 150	− 9·3	4·8	71·5
b) *Mars 1940—April 1941.*[1]											
1940.											
mars	227	67	9 193	5 139	14 332	− 82	− 770	− 852	− 5·6	2·3	77·3
april	178	54	5 924	3 948	9 872	− 3 269	− 1 191	− 4 460	− 31·1	1·6	77·3
maj	159	48	5 146	2 730	7 876	− 778	− 1 218	− 1 996	− 20·2	1·2	76·6
juni	140	45	4 615	2 320	6 935	− 531	− 410	− 941	− 11·9	1·1	77·0
juli	169	51	5 257	2 645	7 902	+ 993	+ 1 503	+ 2 496	+ 46·2	1·3	76·2
augusti	180	51	6 494	3 867	10 361	+ 1 237	+ 1 222	+ 2 459	+ 31·1	1·6	75·7
september . . .	193	56	8 060	4 183	12 243	+ 1 566	+ 316	+ 1 882	+ 18·2	1·9	74·4
oktober	208	61	10892	5 230	16 122	+ 2 832	+ 1 047	+ 3 879	+ 31·7	2·5	71·8
november	223	68	14531	6 031	20 562	+ 3 639	+ 801	+ 4 440	+ 27·5	3·2	70·3
december	220	62	16485	6 984	23 469	+ 1 954	+ 953	+ 2 907	+ 14·1	3·7	70·6
1941.											
januari	258	72	21141	9 371	30 512	+ 4 656	+ 2 387	+ 7 043	+ 30·0	4·8	70·7
februari	282	78	23954	10 946	34 900	+ 2 813	+ 1 575	+ 4 388	+ 14·4	5·5	70·6
mars	289	77	22655	11 047	33 702	− 1 299	+ 101	− 1 198	− 3·4	5·3	70·4
april	285	78	19732	10 820	30 552	− 2 923	− 227	− 3 150	− 9·3	4·8	71·5

[1] För tiden mars—juni 1940 har i antalet hjälpsökande medräknats vid statliga och kommunala beredskapsarbeten då sysselsatta hänvisade arbetslösa, vilka dock först fr. o. m. juli 1940 varit anmälda som hjälpsökande hos arbetslöshetskommittéerna.

Tab. 12. De arbetslösas yrkestillhörighet. April 1941.

Yrkesgrupper	Antal hjälpsökande arbetslösa			Ökning (+) eller minskning (−) gent emot föregående månad			Av staten och kommunerna hjälpta	
	Städer	Landsbygd	Summa	Städer	Landsbygd	Summa	antal	i % av antalet hjälpsökande
Jordbruk och skogshushållning	190	428	618	− 190	+ 6	− 184	394	63·8
Jordbruk	172	80	252	− 184	− 49	− 233	150	59·5
Skogshushållning	18	348	366	− 6	+ 55	+ 49	244	66·7
Industri och hantverk	13 003	8 149	21 152	−1659	− 190	−1849	16776	79·3
Malmbrytning	5	85	90	+ 1	− 21	− 20	34	37·8
Metall- och maskinindustri	1 193	179	1 372	− 151	− 50	− 201	1 123	81·9
Jord- och stenindustri	588	1 862	2 450	− 55	− 348	− 403	1 992	81·3
stenindustri	298	1 630	1 928	− 54	− 83	− 137	1 612	83·8
glasindustri	37	116	153	+ 19	− 221	− 202	105	68·6
övrig jord- och stenindustri	258	116	374	− 20	− 44	− 64	275	73·5
Trävaruindustri	764	1 508	2 272	− 116	+ 70	− 46	1 802	79·3
sågverksindustri	534	1 428	1 962	− 111	+ 34	− 77	1 586	80·8
annan trävaruindustri	230	80	310	− 5	+ 86	+ 31	216	69·7
Pappers- och grafisk industri	254	1 629	1 883	− 53	+ 160	+ 107	1 217	64·6
Livsmedelsindustri	241	40	281	− 65	− 8	− 73	222	79·0
Textil- och beklädnadsindustri	292	11	303	− 39	− 7	− 46	268	88·4
Läder-, hår- och gummivaruindustri	234	20	254	− 28	+ 2	− 26	206	81·1
Kemisk-teknisk industri	198	6	204	+ 1	− 4	− 3	138	67·6
Byggnadsverksamhet	9 154	2 792	11 946	−1139	+ 22	−1117	9 697	81·2
husbyggnadsarbete	8 430	1 798	10 228	− 849	+ 5	− 844	8 398	82·1
väg-, gatu- o. vattenbyggnadsarb.	724	994	1 718	− 290	+ 17	− 273	1 299	75·6
Kraft- och värmeproduktion	80	17	97	− 15	− 6	− 21	77	79·4
Sjöfart och fiske	404	152	556	− 145	− 37	− 182	429	77·2
Handel, samfärdsel o. allmän tjänst	3 882	561	4 443	− 608	− 7	− 615	3 798	85·5
Kontorsarbete	246	8	254	− 12	− 5	− 17	218	85·8
Affärs- och lagerarbete	1 136	68	1 204	− 93	+ 6	− 87	1 021	84·8
Landtransport	2 063	475	2 538	− 421	− 8	− 429	2 161	85·1
Hotell- och restaurangrörelse	241	4	245	− 43	+ 2	− 41	220	89·8
Litterärt och konstnärligt arbete	121	4	125	− 14	+ 1	− 13	112	89·6
Förvaltning och undervisning	42	1	43	− 13	− 1	− 14	39	·
Sjukvård och hygien	33	1	34	− 12	− 2	− 14	27	·
Husligt arbete	95	7	102	− 6	− 2	− 8	87	85·3
Arbete, ej hänförl. till annan grupp	2 158	1 523	3 681	− 315	+ 3	− 312	2 562	69·6
Summa	19 732	10 820	30 552	−2923	− 227	−3150	24046	78·7

Tab. 13. De arbetslösas ålders- och försörjningsförhållanden. April 1941.

Åldersgrupper	Städer			Landsbygd			Summa		
	försörjningspliktiga	icke försörjningspliktiga	summa	försörjningspliktiga	icke försörjningspliktiga	summa	försörjningspliktiga	icke försörjningspliktiga	summa
16—25 år	438	1 239	1 677	217	764	981	655	2 003	2 658
26—50 »	8 487	3 165	11 652	5 655	1 078	6 733	14 142	4 243	18 385
över 50 »	4 427	1 976	6 403	2 621	485	3 106	7 048	2 461	9 509
Summa	13 352	6 380	19 732	8 493	2 327	10 820	21 845	8 707	30 552

Tab. 14. Hjälpverksamheten för arbetslösa.

Län	Hela antalet hjälpta	därav hjälpta genom								
		statligt beredskapsarbete		kommunalt beredskapsarbete	reservarbete		kommunalt arbete utan statsbidrag	kontantunderstöd		utbildningshjälp
		i kommissionens regi	i annan myndighets regi		arkivarbete	statskommunalt reservarbete		dagunderstöd	kommunalt understöd	
a) *Vid utgången av april 1941.*										
Stockholms stad	5 372	340	—	169	144	—	8	4 119	161	431
Stockholms	1 391	289	—	66	8	—	26	834	148	20
Uppsala	247	47	—	45	4	—	73	76	1	1
Södermanlands	307	17	—	84	1	—	161	18	14	12
Östergötlands	471	60	—	—	2	—	48	332	29	—
Jönköpings	246	60	—	62	5	6	84	—	—	29
Kronobergs	132	57	—	—	1	—	42	—	1	31
Kalmar	353	108	—	33	—	10	82	119	—	1
Gotlands	114	—	—	—	—	—	113	—	—	1
Blekinge	219	135	26	14	—	—	43	—	1	—
Kristianstads	98	16	—	—	—	—	82	—	—	—
Malmö stad	1 465	115	—	57	1	—	—	1 255	37	—
Malmöhus i övrigt	726	99	—	32	—	8	25	526	36	—
Hallands	189	17	—	14	—	8	107	30	1	12
Göteborgs stad	5 012	195	89	39	32	—	4	4 451	27	175
Göteborgs o. Bohus i övrigt	2 078	580	671	94	—	36	35	570	44	48
Älvsborgs	295	15	—	7	1	—	229	27	4	12
Skaraborgs	58	—	—	—	—	—	37	—	17	4
Värmlands	246	35	—	7	10	—	89	85	16	4
Örebro	177	53	—	51	3	15	6	23	1	25
Västmanlands	65	—	—	14	—	—	49	—	—	2
Kopparbergs	50	—	—	—	2	—	48	—	—	—
Gävleborgs	550	98	49	—	5	35	15	300	46	2
Västernorrlands	3 705	285	502	170	2	—	214	2 411	45	76
Jämtlands	67	—	21	42	—	—	—	—	—	4
Västerbottens	265	—	—	—	—	—	124	84	—	57
Norrbottens	148	—	22	3	1	—	29	28	45	20
Summa	**24 046**	**2 621**	**1 380**	**1 003**	**222**	**118**	**1 773**	**15 288**	**674**	**967**
b) *Mars 1940—April 1941.*										
1940.										
mars	10 210	863	647	435	130	213	1 386	3 493	2 814	229
april	7 176	597	638	402	131	138	1 041	2 676	1 397	156
maj	5 407	405	926	546	127	196	724	1 279	921	283
juni	5 276	358	1 011	518	128	214	589	993	1 057	408
juli	5 858	524	1 084	318	119	197	661	1 009	1 379	567
augusti	7 519	1 138	1 051	318	119	195	669	1 532	1 867	635
september	9 019	1 458	1 059	255	122	181	814	2 694	1 807	629
oktober	11 343	1 655	995	233	125	226	1 021	5 702	817	569
november	14 818	1 852	856	282	154	221	1 575	8 330	839	709
december	16 713	1 282	773	243	163	151	1 523	10 765	1 034	779
1941.										
januari	21 564	1 975	840	350	180	122	2 035	14 089	1 021	952
februari	25 716	2 339	870	532	193	103	2 371	17 338	911	1 059
mars	25 775	2 168	1 101	778	185	100	2 238	17 369	801	1 035
april	24 046	2 621	1 380	1 003	222	118	1 773	15 288	674	967

F. Sammanfattande uppgifter rörande arbetsmarknaden åren 1935—1941.

Tab. 15. Arbetsförmedling och arbetslöshet.

År	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Medeltal
	Antal ansökningar om arbete på 100 lediga platser												
1935	485	477	414	321	303	284	277	255	244	284	434	442	365
1936	370	319	261	249	214	194	194	175	169	204	289	327	262
1937	265	208	171	161	137	133	142	129	130	162	208	194	187
1938	218	230	182	157	146	153	152	128	132	167	236	231	196
1939	219	230	179	155	126	119	119	106	124	154	198	186	173
1940	165	162	144	132	114	115	137	154	166	187	227	243	182
1941	249	241	208	184									
	Arbetslösheten inom fackförbunden (Procent av medlemstalet)												
1935	22·8	20·1	18·5	16·0	12·0	11·8	9·9	10·2	10·9	12·7	14·9	21·8	15·0
1936	19·0	18·1	16·5	13·8	10·2	9·8	8·1	8·1	8·7	10·3	12·8	17·5	12·7
1937	16·8	14·8	14·5	11·2	8·8	7·7	6·4	6·2	6·8	8·3	11·1	17·8	10·8
1938	15·6	14·5	13·0	10·7	8·4	8·5	7·2	7·2	7·5	9·0	11·2	17·8	10·9
1939	14·9	13·0	11·7	9·0	6·3	5·6	4·8	5·0	6·3	8·0	10·4	15·2	9·2
1940	14·1	14·5	15·8	11·1	9·5	8·7	9·0	9·1	9·8	11·0	12·6	16·1	11·8
1941	17·2	16·5	15·0										
	Antal rapporterade hjälpsökande arbetslösa [1]												
1935	93 419	89 838	83 588	75 122	61 177	51 157	42 582	41 723	41 190	47 045	54 167	57 965	61 581
1936	61 400	58 127	53 162	46 628	34 571	25 863	21 510	20 783	20 903	24 712	28 742	30 814	35 601
1937	33 509	31 280	27 750	22 247	15 840	11 429	9 800	9 577	9 782	12 411	16 169	18 765	18 213
1938	22 022	22 263	20 071	16 935	13 797	11 891	10 057	9 993	10 818	13 972	18 858	23 603	16 189
1939	29 263	29 020	27 250	24 893	17 610	12 501	9 229	8 709	9 499	12 185	15 583	14 940	17 556
1940	15 552	15 184	14 332	9 872	7 876	6 935	7 902	10 361	12 243	16 122	20 562	23 469	13 367
1941	30 512	34 900	33 702	30 552									

[1] Se noten till tab. 11.

Tab. 16. Indextal för antalet sysselsatta arbetare.

År	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.
1935	100·0	105·5	106·1	104·9
1936	104·5	110·5	112·0	110·2
1937	111·7	119·1	120·6	116·4
1938	114·7	117·9	117·8	116·8
1939	114·1	120·8	120·3	118·6
1940	109·7	107·0	107·5	110·7
1941	104·4			

Tab. 17. Konjunktursiffror för arbetstillgången.

År	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.
1935	3·51	3·71	3·78	3·76
1936	3·71	3·82	3·91	3·97
1937	4·01	4·10	4·06	3·80
1938	3·45	3·51	3·53	3·63
1939	3·66	3·92	3·96	3·78
1940	3·67	3·44	3·38	3·35
1941	3·21			

Anmärkningar till tab. 5—7 och 16—17. Uppgifterna insamlas medelst rapportkort, som varje månad tillställas c:a 13 000 arbetsgivare, av vilka c:a 7 700 inkommit med uppgifter för april. Angående materialets representativitet se Soc. Medd. 1940, sid. 334. Uppgifterna avse antalet sysselsatta arbetare sista arbetsdagen av sista avlöningsperioden i månaden och övriga sysselsatta sista dagen i månaden. Indextal för mindre än 50 personer ha ej beräknats. Indextal, som avse minst 50 men under 100 personer, äro tryckta med medievalstil. Med användande av månadsindextalen över antalet sysselsatta arbetare ha i tab. 6 enligt den s. k. kedjemetoden indextal uträknats över arbetarantalet i slutet av månaderna mars 1940—april 1941 med början av september 1939 som bas. På motsvarande sätt ha över arbetarantalet även beräknats kvartalsindextal med 1:a kvartalet 1935 som bas. Dessa kvartalsindextal för samtliga näringsgrupper tillhopa återgivas i tab. 16. De s. k. konjunktursiffrorna i tab. 7 och 17 grunda sig på arbetsgivarnas omdömen om arbetstillgången. Vid beräkningarna har man givit omdömet mycket god arbetstillgång poängsiffran 5 och låtit siffrorna 4, 3, 2 och 1 i tur och ordning beteckna god, medelgod, mindre god och dålig arbetstillgång, varefter ett med antalet sysselsatta personer (före oktober 1939 antalet arbetare) vägt medeltal av dessa poängsiffror framräknats.

Litteraturöversikt.

(April 1941.)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen.

Allmänna sociala frågor.

AGER, H., FISCHER, IDA, & LUHR, K. W. »Flytande tillverkning.» Affärsekonomi 1941, nr 5.
CASSEL, G. Ekonomisk jämvikt. Skandinaviska bankens kvartalsskrift 1941, nr 2.
GUILLEBAUD, C. W. Hitler's new economic order for Europe. The economic journal dec. 1940.
SVENNILSON, I. Avspärrning, upprustning och levnadsstandard. Fackföreningsrörelsen 1941, nr 15/16.

Sverige.

HAMMARSKJÖLD, D. Svenska finansproblem. Nationalekonomisk Tidsskrift 1941, nr 1.
HECKSCHER, E. Sveriges ekonomiska utveckling sedan sekelskiftet. Sv. utrikeshandel 1941, nr 7.
ÖRNE, A. Kampen mot inflationsfaran. Industria 1941, nr 9.

Finland.

RAMSAY, H. Återuppbyggnadsarbetet i Finland. Nordisk tidskrift 1941, nr 1.

Frankrike.

The economic organisation of France since the armistice. Review of international co-operation 1941, nr 1.

Norge.

Efter ett års ockupation. Vi 1941, nr 17.

Schweiz.

SUNDÉN, R. Det schweiziska näringslivet under krisen. Sv. utrikeshandel 1941, nr 7.

Soc. rådsrepublikernas union.

Statsplaneringskommitténs 20-årsjubileum. Industria 1941, nr 9.

Storbritannien.

Employment, wages, hours of labour, cost of living and trade disputes in 1940. The Ministry of labour gazette 1941, nr 1.

Tyskland.

WAELBROECK, P., & BESSLING, I. Some aspects of German social policy under the national-socialist régime. International labour review febr. 1941.

Arbetarskydd.

Sverige.

STENHOLM, W. Arbetarskyddslagstiftningen. Arbetarskyddet 1941, nr 3.
ÖDLUND, H. O. Holmens textils säkerhetstjänst. Arbetarskyddet 1941, nr 3.

Belgien.

LANGELEZ, A. Les maladies professionnelles en Belgique. (1928—40.) Revue du travail 1941, nr 2.

Kanada.

MORLEY, R. B. Canadian industry and accident prevention. Industrial safety survey 1940, nr 3/5.

Arbetslön och arbetstid.

Sverige.

ERIKSSON, KARL. Märkliga lönepolitiska tidstecken. Industria 1941, nr 7.
RINGBORG, G. Arbetslön vid rotfruktsodling. Landtmannen 1941, nr 16.
Dyrortsundersökning föreslås. Folkskollärarnas tidning 1941, nr 17.
Semesterlön och rörligt tillägg. Industria 1941, nr 8.
Svensk lönepolitik. Industritidningen 1941, nr 3.

Danmark.

Arbejdslönninger i Landbruget. 1940/41. Meddelelser fra Det landökonomiske Driftsbureau 1941, nr 58.

Finland.

Arbetslönerna och regeringens deklaration. Industritidningen 1941, nr 3.
Lantarbetarnas löneförhållanden år 1941. Social tidskrift 1941, nr 3.

Kanada.

Maintenance of basic wage standards and adjustment to the cost of living in Canada. The labour gazette 1941, nr 1.

Norge.

Arbeids- og levevilkår for skogsarbeiderne i Norge i dag. Skogsindustriarbetaren 1941, nr 8.

Skogsarbeidernes liv og levevilkår i Norge. [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1941, nr 1.

Storbritannien.

Average weekly earnings of workpeople in the principal industries at July, 1940. The Ministry of labour gazette 1940, nr 12.

Tyskland.

BEINE. Für ein einheitliches Ortsklassensystem. Soziale Praxis 1941, nr 8.

HOREDT, G. Zur Neugestaltung der Löhne. Soziale Praxis 1941, nr 7.

Lantarbetarnas förhållanden i Tyskland. Fackföreningsrörelsen 1941, nr 14.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

Sverige.

ENGSTRÖM, E. Jordbrukets arbetsförhållanden under år 1940. Landtmannen 1941, nr 14.

JEANSSON, ALICE. Den husliga korttidshjälpen. Sunt förnuft 1941, nr 3.

SONESSON, N. Arbetslösas sysselsättning. RLF-tidningen 1941, nr 14.

Arbetsmarknadskommissionen, arbetslöshetspolitik och hjälpåtgärder. Väg- och vattenbyggaren 1941, nr 4.

Skogsbrukets arbetskraftbehov. Skogen 1941, nr 8.

Danmark.

Fire nye Love. [Arbejdsfordelingen, Arbejdslöshedsunderstöttelsen, Regulering af Lönningerne, Landbrugets Arbejdskraft.] Arbejderen 1941, nr 8.

Landbrugets Arbejdskraft. Arbejdsgiveren 1941, nr 8.

Den udvidede Arbejdslöshedsstatistik. Arbejdsgiveren 1941, nr 7.

Finland.

HESSLER, T. Dagens Finland. Läget på arbetsmarknaden. Metallarbetaren 1941, nr 15.

— Dagens Finland. Åtgärder mot arbetslösheten. Metallarbetaren 1941, nr 16.

WARONEN, E. Penningunderstöd som arbetslöshetshjälp åt kvinnor. Social tidskrift 1941, nr 3.

Kanada.

Canada's war emergency training programme for 1941. The labour gazette 1941, nr 1.

Survey of direct relief in Canada. The labour gazette 1941, nr 2.

Nederländerna.

BREEMS, M. DEN. Is het percentage werkloosheidsdagen der georganiseerde werknemers representatief voor den omvang der werkloosheid? Tijdschrift van den nederlandschen werkloosheidsraad 1941, nr 3.

VOOYS, A. C. DE. De statistiek der jeugdwerkloosheid. Tijdschrift van den nederlandschen werkloosheidsraad 1941, nr 3.

Norge.

JACKBO, E. Arbeidsformidlingen. Sosialt arbeid 1941, nr 2.

ULSAKER, B. Arbeidslöshetstrygden. Sosialt arbeid 1941, nr 2.

Hovedresultatene av Landsorganisasjonens undersökelser over beskjeftigelsen pr. 20. mai og pr. 20. september 1940. [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1941, nr 1.

Storbritannien.

Arbets- och anställningstvång i England. Industria 1941, nr 8.

Tyskland.

HARTWICH. Familienarbeitskräfte in der Landwirtschaft. Reichsarbeitsblatt 1941, nr 9.

WITTHAUER, K. Beschränkung des Arbeitsplatzwechsels und beruflicher Aufstieg. Soziale Praxis 1941, nr 8.

Befolkningsfrågor.

Sverige.

B[AUNIU]s, A. Det nationella livsproblemet. Industria 1941, nr 9.

CEDERWALL, G. Hur mycket kostar ett barn? Fackföreningsrörelsen 1941, nr 17.

LILJEBLAD, R. Till frågan om barnutjämningsskatt. Sunt förnuft 1941, nr 3.

NILSSON, ERIC. Fastställda och icke fastställda faderskap. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1941, nr 2.

NORDENFELT, P. J. Ett väckelserop i befolkningsfrågan. [Anm. av] G. Biörck: Vårt folk och vår framtid. Social-medicinsk tidskrift 1941, nr 3.

Frankrike.

ALEGÅRD, G. Fransk befolkningspolitik. Fackföreningsrörelsen 1941, nr 14—15/16.

Bostadsförhållanden.

Sverige.

BLOMQVIST, T. Aktuella byggnadsplaner. Byggnadsträarbetaren 1941, nr 4.

GAHN, W. Hyreshusets utveckling. Byggnadsindustrin 1941, nr 7.

GRAUERS, Å. Arbetsplatsen, bostaden och persontrafiken ur stadsbyggnadssynpunkt. Byggmästaren 1941, nr 8.

LARSSON, SVEN. Hyresmarknadens organisationsväsen. S. A. P. information 1941, nr 5.

MALM, N. Landsbygdselektrifieringen. Från departement och nämnder 1941, nr 6.

WAERN BUGGE, INGEBORG. Upplysningsarbete i bostadsfrågan. Byggnadsvärlden 1941, nr 17.

Begrepp i samband med fastighetsvärdering. Ett nomenklaturförslag. Byggnadsvärlden 1941, nr 16.

Bostadsbeståndet i Stockholm vid slutet av år 1940. Statistisk månadsskrift 1941, nr 2.

Hyresgästerna avstyrka den nya bränsleklausulen. Vår bostad 1941, nr 8.

Sanering inom byggnadsindustrien. Verkstäderna 1941, nr 4.

Sv. Byggnadsindustriförbundets yttrande över byggnadskostnadssakkunnigas betänkande. Byggnadsindustrin 1941, nr 6.

Finland.

HARVIA, Y. Finansieringen av innevarande års byggnadsverksamhet. Finsk kommunaltidskrift 1941, nr 1.

KYRENIUS, P. Byggnadsverksamheten under närmaste framtid. Industritidningen 1941, nr 3.

WIKLUND, W. Fabriksmässig tillverkning av trähus. (Föredrag.) Ekonomiska samfundets tidskrift. Ny serie nr 51.

Schweiz.

Die Bautätigkeit im Jahre 1940. Die Volkswirtschaft 1941, nr 3.

Föreningsväsen, kollektivavtal och arbetskonflikter.

Sverige.

B[RUNIU]S, A. Halvmesyrer mot kommunistkupper. Industria 1941, nr 7.

LIND, A. Fackföreningsrörelsen och näringslivet. Fackföreningsrörelsen 1941, nr 17.

Sveriges fastighetsägares arbetsgivareförbund. Sveriges fastighetsägaretidning 1941, nr 7.

Norge.

Norge och norsk fackföreningsrörelse efter ett års ockupation. Fackföreningsrörelsen 1941, nr 15/16.

Schweiz.

Nyorientering i den schweiziska fackföreningsrörelsen. Industria 1941, nr 9.

Tyskland.

WIEDEMANN. Weitere Verbesserungen und Vereinfachungen der Dienstpflichtunterstützungen. Reichsarbeitsblatt 1941, nr 10.

Försvarsberedskap.

Ersättning åt krigsskadade i främmande länder. S. A. P. information 1941, nr 5.

Sverige.

LAGERSTEDT, O. Krigsskadeförsäkringen. Verkstäderna 1941, nr 4.

Hälso- och sjukvård.

Sverige.

BJÖRKQUIST-WOLONTIS, SIGRID. Tuberkulosundersökningar av samtliga unga svenska kvinnor inom en viss åldersgrupp. Sv. nationalföreningens mot tuberkulos kvartalsskrift 1941, nr 1.

KLEIN, HELENA. Tuberkulos-uppspårande (spec. med hänsyn till den kvinnliga ungdomen). Sv. nationalföreningens mot tuberkulos kvartalsskrift 1941, nr 1.

YVE, H. Vakttjänst kring folkhälsan. S. A. P. information 1941, nr 5.

Jordbruks- och egnahemsfrågor.

Finland.

WESTERMARCK, N. Lantbrukets produktionskampanj och dess genomförande. (Föredrag.) Ekonomiska samfundets tidskrift. Ny serie nr 51.

Norge.

BORGEDAL, P. Et tideverv i norsk jordbruk. Sosialt arbeid 1941, nr 2.

Kooperation.

DYKSTRA, W. The future of international cooperative trading. Review of international co-operation 1941, nr 1.

Schweiz.

Die Werbung für die Konsumgenossenschaft. Schweiz. Konsum-Verein 1941, nr 13.

Tyskland.

Tyska arbetsfronten övertar konsumentkooperationer. Industria 1941, nr 7.

Kristidsfrågor.

Sverige.

Regleringen av köttförbrukningen. Från departement och nämnder 1941, nr 6.

Nykterhetsfrågan.

G[AH]N, H. Fylleriförseelserna i Sverige och grannländerna de senaste åren. Tidskrift för systembolagen 1941, nr 3.

HERCOD, R. Krieg und Alkohol. Forschungen zur Alkoholfrage 1940, nr 3/4.

LILJESTRAND, G. Zur Frage der klinischen Untersuchung betreffend die Alkoholbeeinflussung. Forschungen zur Alkoholfrage 1940, nr 3/4.

VOIONMAA, T. Eine internationale Übersicht über die Herstellung und den Verbrauch der alkoholischen Getränke. Forschungen zur Alkoholfrage 1940, nr 3/4.

Sverige.

FURUSKOG, J. Nykterhetslagstiftningen och den folkliga självstyrelsen. Reformatorn 1941, nr 17.

KONTROLLSTYRELSENS OCH SOCIALSTYRELSENS yttranden över de i riksdagen ifrågasatta kristidsrestriktionerna. Tidskrift för systembolagen 1941, nr 4.

PETRÉN, A. Alkohol och trafikfarlighet. Reformatorn 1941, nr 17.

— Om sinnessjuknämnden och alkoholistvården. Sv. läkartidningen 1941, nr 15.

Nykterhet och disciplin. Frågan om rusdrycks-konsumtionen inom försvarsmakten. Tidskrift för systembolagen 1941, nr 4.

Nykterhetsvård vid truppförbanden. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1941, nr 3.

Danmark.

Alkoholforbrug og Ædruelighed i Danmark. Tidskrift för systembolagen 1941, nr 3.

Priser, levnadskostnader, konsumtion.

[KAYSER, H.] La politique des prix dans les pays scandinaves. Revue du travail 1941, nr 1.

WOODBURY, R. M. International comparisons of food costs. International labour review febr. 1941.

Sverige.

[KOOPERATIVA FÖRBUNDET.] Förslaget till ny prisregleringslag. (Yttrande.) Kooperatören 1941, nr 6.

LUNDBERG, E. Hur priskontrollnämnden ser på prisövervakningen. Köpmannen 1941, nr 17.

— Prisövervakningen. Fackföreningsrörelsen 1941, nr 17.

SILVERSTOLPE, G. WESTIN. Livsmedelsförsörjning med och utan romantik. Sunt förnuft 1941, nr 3.

WEHLIN, S. Vår saltsillförsörjning. Kooperatören 1941, nr 6.

ÅKERMAN, G. Den svenska partiprisutvecklingen. Skandinaviska bankens kvartalsskrift 1941, nr 2.

— Vår prispolitik under kriget. Sv. utrikeshandel 1941, nr 8.

Amerikas förenta stater.

GARFIELD F., & GEHMAN, C. Commodity prices. Federal reserve bulletin 1941, nr 3.

New cost-of-living index in the United States. The Ministry of labour gazette 1940, nr 12.

Danmark.

Dagens Krav. En effektiv Prispolitik. Arbejderen 1941, nr 8.

Kanada.

Recent activities of wartime prices and trade board. The labour gazette 1941, nr 1.

Norge.

Prisdirektoratets organisasjon. Norges industri 1941, nr 7/8.

Storbritannien.

BOWLEY, A. L. Working-class expenditure. The economic journal dec. 1940.

Weekly expenditure of working-class households in the United Kingdom in 1937—38. The Ministry of labour gazette 1940, nr 12 & 1941, nr 1.

Tyskland.

LORENZ, CHARLOTTE. Verbrauchsforschung als Aufgabe der Wirtschaftslenkung. Soziale Praxis 1941, nr 8.

Socialförsäkring.

Sverige.

PENSIONSSTYRELSEN. Utlåtande rörande sociala försvarsberedskapskommitténs förslag till krigspensionsförordning m. m. Folkpensioneringen 1941, nr 3.

Undersökning rörande de erkända sjukkassorna. Tidskrift för fattigvård 1941, nr 2.

Amerikas förenta stater.

FALK, I. S., OCH SANDERS, B. S. The prevalence of disability in the United States with special reference of disability insurance. Social security bulletin 1941, nr 1.

Finland.

MÄNTYLÄ, J. E. Livförsäkringsbolagens krigsförluster i Finland. Nordisk försäkringstidskrift 1941, nr 2.

Norge.

LINNEBERG, L. L. Syketrygd og læge. Sosial trygd 1941, nr 4.

ORMESTAD, M. Våre sosiale trygder. Kommunalt tidsskrift 1941, nr 3.

Tyskland.

GRIESSMEYER, A. Die Altersversorgung des deutschen Volkes. Rivista le assicurazioni sociali. Suppl. 1940, nr 6.

Socialvård.

WIGERT, V. Om möjligheter till förebyggande psykisk hälsovård i barnaåldern. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1941, nr 2.

Sverige.

BOTHÉN, A. Ungdomsråd och ungdomsgårdar i Göteborg. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1941, nr 2.

EDBERG, T. Föreningen Malmöhus läns vårdhemsförbund. Tidskrift för fattigvård 1941, nr 2.

EDLUND, E. Om behov av och plan för fast anställd specialläkare för psykisk barnavård i Värmlands län. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1941, nr 2.

JÄRNBRINK, H. Kommuns rätt till ersättning ur folkpension och barnbidrag m. m. Tidskrift för fattigvård 1941, nr 2.

LANNERBERTH, O. Angående samarbete mellan barnavårdsnämnderna och mödrahjälpsnämnden. Sv. fattigvårds och barnavårds tidning 1941, nr 4.

ULLMARK, R. Modersmjölkscentraler, deras verksamhet och uppgift. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1941, nr 2.

WALLGREN, A. En billig och effektiv form av förebyggande barnavård. Sv. fattigvårds och barnavårds tidning 1941, nr 4.

Fosterbarnskontrollen. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1941, nr 2.

Ny form för beklädnadsbidrag inom Stockholms fattigvård. Sv. fattigvårds och barnavårds tidning 1941, nr 4.

Norge.

GARBOE, A. Ungdom i Konflikt med Loven. En norsk Undersögelse. Börnesagens Tidende 1941, nr 7.

Tyskland.

WERNER. Die Massnahmen der Kriminalpolizei gegen verwahrloste und kriminelle Minderjährige. Polizeiliche Jugendschutzlager. Deutsche Zeitschrift für Wohlfartspflege 1941, nr 11/12.

Undervisning och yrkesutbildning.

Sverige.

FREDHOLM, SIGNE. Vad är egentligen en hemgård? Hertha 1941, nr 4.

FÄLTHEIM, Å. Folkskolungdomens yrkesval. Folkskollärarnas tidning 1941, nr 15/16.

Danmark.

Lærlingestatistik. Arbejdsgiveren 1941, nr 4.

Norge.

OLSEN, ARNFINN. Ungdommens yrkesopplæring. [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1941, nr 3.

Ut- och invandring.

Schweiz.

Ein- und Auswanderung im Jahre 1940. Die Volkswirtschaft 1941, nr 3.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur.

AMERIKAS FÖRENTA STATER. Social security board.
Annual report. 5 (1939/40). Wash. 1941.
Social security yearbook 1939. Wash. 1940.

BASEL. Allgemeiner Consumverein beider Basel.
Jahresbericht. 75 (1940). Basel 1941.

BERGH, A., & NEYMARK, E. Att välja yrke. En bok om pojkars yrkesval. Sthlm 1941. (Statens arbetsmarknadskommission.)

CASSEL, G. I förnuftets tjänst. En ekonomisk självbiografi. Del 2. Sthlm 1941.

DANMARK. Retslægeraadet.
Aarsberetning for 1939. Khvn 1941.
— Det statistiske Departement.
Statistiske Meddelelser. Række 4. Khvn 1941.
Bd 111: H. 3. Kriminalstatistik 1933—37.

FACKFÖRENINGSRÖRELSEN och näringslivet. Sthlm 1941. (Landsorganisationens femtonmannakommitté.)

FAKTA för socialdemokratiska talare och debattörer. Sthlm 1941.
1941: 1. Urtima riksdagen 1940. Översikt.

FINLAND. Osuuskassojen keskusliitto. — Andelskassornas centralförbund.
Andelskassornas i Finland driftstatistik. 31 (1939). Hki 1941.

HAMMENHÖG, W. Medelklassens trångmål. Sthlm 1941.

INTERNATIONELLA ARBETSBYRÅN.
Studies and reports. Montreal 1941.
Ser. B. (Economic conditions.)
33. Studies in war economics.
34. The labour situation in Great Britain. A survey: May—Oct. 1940.

JACOBY, H. Bönder och arbetare i Danmark. Sthlm 1941. (Studentföreningen Verdandis småskrifter. 436.)

KIELER VORTRÄGE gehalten im Institut für Weltwirtschaft an der Universität Kiel. Jena 1941.
64. *Vöchting, F.* Die Binnenkolonisation in Italien.

KÖPENHAMN. Kommunalbestyrelsen.
Staden Köbenhavns Regnskab og Beretning om Kommunens Anliggender for 1939/40. 1—2. Khvn 1940.

LITOGRAFISKA FÖRENINGEN I STOCKHOLM.
60 år. 15. 1. 1941. Sthlm 1941.

NERMAN, T. Stockholms hissmontörer. Historik över Svenska elektriska arbetareförbundets avd. 34. Sthlm 1940.

NORDISKA KRIMINALISTFÖRENINGARNA.
Årsbok 1939. Sthlm 1940.

NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke 10. Oslo 1941.
4. Norges bergverksdrift 1939.
5. Norges private aksjebanker og sparebanker 1939.

NORGE. Landbrukets priscentral.
Landbrukets priser i 1940. Årsmelding. Ski 1941.

OSLO. Kommunens statistiske kontor.
Statistisk årbok. Årg. 52 (1940). Oslo 1941.

PALESTINA. Office of statistics.
Statistical abstract of Palestine 1940. Jerusalem 1940.

PEOPLE'S YEAR BOOK, The, 1941. Prep. by the Publicity department, Co-operative wholesale society. Manch. 1941.

SCHWEIZ. Eidgenössisches statistisches Amt.
Statistische Quellenwerke der Schweiz. Bern 1941.
95. Steuerbelastung in der Schweiz 1940.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1941. Sthlm 1941.
12. Betänkande med förslag till förstatligande av den allmänna väghållningen på landet m. m. Avg. [d. 9 april 1941]. (K.)
13. *Krook, O.* Förslag till revision av den svenska evangelieboken. Avg. [d. 19 april 1941]. (E.)
14. Betänkande med utredning och förslag till åtgärder för främjande av hantverk och småindustri. Avg. d. 17 april 1941 av 1940 års hantverks- och småindustriutredning. (H.)

STATISTISKA MEDDELANDEN. Sthlm 1941.
Ser. A. [Tillfälliga statistiska utredningar.]
Bd 5: 8. Den animaliska produktionen år 1937/38. Av Statistiska centralbyrån.

STORBRITANNIEN. R. economic society.
Memorandum. Lond. 1940.
85. London and Cambridge economic service's report on current economic conditions, Nov., 1940.

SUVIRANTA, B. Krigsförluster och ersättningsproblem i Finland. Sthlm 1941. (Suppl. till Sv. handelsbankens Index, mars 1941.)

SVENSKA BOSTADSKREDITKASSAN.
[Styrelseberättelse.] Räkenskapsåret 11 (1940). Sthlm 1941.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1941.
Socialstatistik.
Byggnadsverksamheten i Sverige år 1939. Av Socialstyrelsen.
Kooperativ verksamhet i Sverige år 1939. Av Socialstyrelsen.

TINGSTEN, H. Den svenska socialdemokratiens idéutveckling. 1—2. Sthlm 1941. (Den svenska arbetarklassens historia. 7—8.)

WECHSLER-WALTHER, M. Berufsberatung und Lehrstellenvermittlung als öffentliche Aufgabe. Weimar 1940. (Schriften d. Instituts f. Arbeitsrecht an d. Universität Leipzig. 43.)

ÅRSBOK för Sveriges landsting 1941. Sthlm 1941.

INNEHÅLL

Livsmedelskonsumtionen inom hushåll på landsbygden fjärde kvartalet 1940 547

Övertidsarbetets betydelse för arbetstagaren 569

Prisinsamling för undersökning av levnadskostnaderna å olika orter . . . 580

Kortare meddelanden

Mödrahjälpen under år 1940 582

Förslag om prisrabattering å bränsle för mindre bemedlade (socialstyrelsens utlåtande) 582

Svenska arbetsgivareföreningen år 1940 . 583

Folkpensioneringen åren 1938 och 1939 . 584

Den norska prisregleringspolitiken . . . 585

Hushållsutgifternas fördelning i England före kriget 585

Arbetsmarknadsläget i Förenta staterna våren 1941 587

Författningar rörande sociala frågor . 588

Periodiska översikter

Lönenivån år 1940 och löneutvecklingen inom industri, handel och samfärdsel m. m. 589

Livsmedelskostnaderna den 1 juni 1941 595

Arbetsmarknaden

Arbetsmarknaden våren 1941 597

Arbetsmarknaden under maj 1941 600

Statens arbetsmarknadskommissions verksamhet under maj 1941 603

Meddelanden från statens arbetsmarknadskommission 606

Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden 608

Litteraturöversikt 622

INDEX

La consommation des denrées alimentaires dans les ménages ruraux pendant le 4e trimestre 1940.

Opinion des ouvriers touchant le travail supplémentaire.

Le relevé des prix en vue d'une enquête sur le coût de la vie dans différentes localités.

Courtes notices.

L'assistance aux mères en 1940.

Projet de rabais sur le prix du combustible pour les personnes peu aisées. (Avis émis par l'A.T.P.S.)

L'Union patronale suédoise en 1940.

Les pensions nationales pendant les années 1938 et 1939.

La politique de réglementation des prix en Norvège.

Répartition des dépenses dans les budgets ménagers en Angleterre avant la guerre.

Situation du marché du travail aux Etats-Unis au printemps 1940.

Lois concernant les questions sociales.

Aperçus périodiques

Le niveau des salaires en 1940 et le développement des salaires dans l'industrie, dans le commerce et dans les transports, etc.

Prix des denrées alimentaires le 1er juin 1941.

Marché du travail.

Le marché du travail au printemps 1941.

Le marché du travail pendant mai 1941.

Activité de la Commission du marché du travail en mai 1941.

Communications de la Commission du marché du travail.

Tableaux relatifs à la situation du marché du travail.

Bibliographie.

Articles principaux du Bulletin.

La consommation des denrées alimentaires à la campagne. La composition et la valeur nutritive de l'alimentation dans 423 ménages de petits cultivateurs et d'ouvriers agricoles pendant le 4e trimestre 1940 a fait l'objet d'une enquête, qui se rattache à la série des enquêtes courantes sur la consommation. On a constaté des différences importantes entre l'alimentation habituelle des ménages ruraux et celle des ménages urbains, principalement en ce qui concerne la consommation du lait et des aliments farineux. La valeur nutritive des deux régimes était à peu près équivalente quant à leur teneur en graisses, en fer et en vitamine C, mais l'alimentation des ménages ruraux, par rapport à celle des ménages urbains, avait une valeur en calories sensiblement supérieure et une teneur en vitamine A sensiblement inférieure. Des données spéciales sont fournies, notamment pour les différentes régions du pays. P. 547.

Opinion des ouvriers touchant le travail supplémentaire. L'article rend compte de l'enquête effectuée par l'Administration du Travail et de la Prévoyance sociale auprès certains ouvriers touchant leur opinion sur le travail supplémentaire. L'enquête, qui se rapporte plus spécialement aux conditions de l'année 1938, se base sur les renseignements fournis par 4 729 ouvriers occupés dans 438 ateliers ou chantiers. La plupart de ces ouvriers, qui appartenaient à différents métiers, étaient d'avis que les heures supplémentaires sont devenues particulièrement fatigueantes par suite du rythme accéléré du travail. La plupart aussi estimaient que les inconvénients du travail supplémentaire, surtout par la diminution des loisirs qu'il entraîne, ne sont pas compensés par les salaires plus élevés qui le rétribuent. P. 569.

Niveau des salaires en 1940 dans l'industrie, etc. Selon les calculs préliminaires, le revenu annuel des fonctionnaires masculins des entreprises privées était en moyenne, en 1940, de 4 721 cour. et supérieur de 7·1 % à celui de 1939. Les chiffres correspondants pour le personnel féminin étaient 2 444 cour. et 8·2 %. Le salaire horaire des ouvriers (à l'exception des industries saisonnières) s'élevait en moyenne à 1·34 cour. (1·51 pour les hommes adultes, 0·93 pour les femmes adultes et 0·66 pour les mineurs), c'est-à-dire qu'il était supérieur, en moyenne, d'environ 9·8 % à celui de 1939. Le salaire annuel, pour les mêmes catégories d'ouvriers, s'élevait à 2 989 cour. (3 401 pour les hommes adultes, 2 006 pour les femmes adultes), ce qui implique, en comparaison avec 1939, une augmentation de 7·5 % (7·4 % pour les hommes, 6·6 % pour les femmes et 13·1 % pour les mineurs). P. 589.

Le marché du travail en mai 1941. Les séries statistiques qui figurent le mouvement du marché du travail indiquent une augmentation saisonnière continue de l'emploi pendant le mois de mai. Le nombre d'ouvriers occupés dans l'industrie et les branches d'activité connexes était de 3·8 % plus élevé à la fin de mai qu'à celle d'avril. Le nombre de demandes d'emploi pour 100 places disponibles dans les offices de placement publics a été de 160 en mai contre 184 pendant le mois précédent. La proportion des chômeurs affiliés à des syndicats était au 1er mai de 12·9 % contre 15·1 % un mois plustôt. Le nombre de chômeurs demandant des secours était à la fin de mai de 24 856, ce qui constitue une diminution, au cours de mois, de 5 696, soit 18·6 %. P. 597.

Häftets huvudinnehåll.

Juni 1941.

Livsmedelskonsumtionen på landsbygden. Kostens sammansättning och näringsvärde inom 423 småbrukar- och lantarbetarhushåll har undersökts i 4:e kvartalet 1940 som ett led i serien av fortlöpande konsumtionsundersökningar. Man fann betydande olikheter i konsumtionsvanorna mellan landsbygdens hushåll och städernas, främst beträffande förbrukningen av mjölk och spannmålsprodukter. Kostens näringsvärde överensstämde rätt nära i fråga om halten av fett, järn och C-vitamin, men födans kalorivärde var avsevärt större och halt av A-vitamin avsevärt lägre inom landsbygdens än inom städernas hushåll. Särskilda uppgifter redovisas för bl. a. olika landsdelar. Sid. 547.

Övertidsarbetets betydelse för arbetstagaren. Redogörelse lämnas för socialstyrelsens enquête bland vissa arbetare angående deras inställning till övertidsarbetet. Undersökningen, som närmast avsett förhållandena under år 1938, grundar sig på uppgifter från 4 729 arbetare vid 438 olika arbetsställen. I ett flertal yttranden från arbetare inom olika fack gjordes gällande, att övertidsarbetet blivit särskilt påfrestande genom den ökade arbetstakten. I flertalet uttalanden framhölls också, att olägenheterna av övertidsarbete, särskilt beträffande dess inkräktande på fritiden, icke kompenserades av den högre löneersättningen. Sid. 569.

Lönenivån år 1940 inom industri m. m. Enligt preliminära beräkningar uppgick årsinkomsten för manliga privatanställda år 1940 till i medeltal 4 721 kr. eller 7·1 % mer än år 1939. Motsvarande uppgifter för kvinnliga privatanställda voro 2 444 kr. och 8·2 %. Timförtjänsten för arbetare (exkl. arbetare i säsongindustrier) beräknas ha uppgått till i medeltal 1·34 kr. (därav för vuxna män till 1·51, vuxna kvinnor till 0·93 och minderåriga till 0·66 kr.), vilket var i genomsnitt c:a 9·8 % högre än år 1939. Årslönen för samma arbetargrupp beräknas ha uppgått till 2 989 kr. (därav för vuxna män 3 401 och vuxna kvinnor 2 006 kr.) innebärande en stegring jämfört med 1939 om 7·5 % (7·4 % för männen, 6·6 % för kvinnorna och 13·1 % för minderåriga). Sid. 589.

Arbetsmarknaden under maj 1941. De statistiska serier, som belysa arbetsmarknadens utveckling, ge uttryck åt en fortsatt säsongförbättring under maj månad. Antalet sysselsatta arbetare inom industri och angränsande verksamhetsområden var 3·8 % högre i slutet av maj än i slutet av april. Antalet ansökningar på 100 lediga platser vid de offentliga arbetsförmedlingarna utgjorde 160 under maj mot 184 föregående månad. De arbetslösa inom fackförbunden uppgingo vid månadsskiftet april/maj till 12·0 % mot 15·1 % en månad tidigare. Antalet hjälpsökande arbetslösa utgjorde i slutet av maj 24 856, vilket innebär en minskning under månaden med 5 696 eller 18·6 %. Sid. 597.

Socialstatistiska diagram.

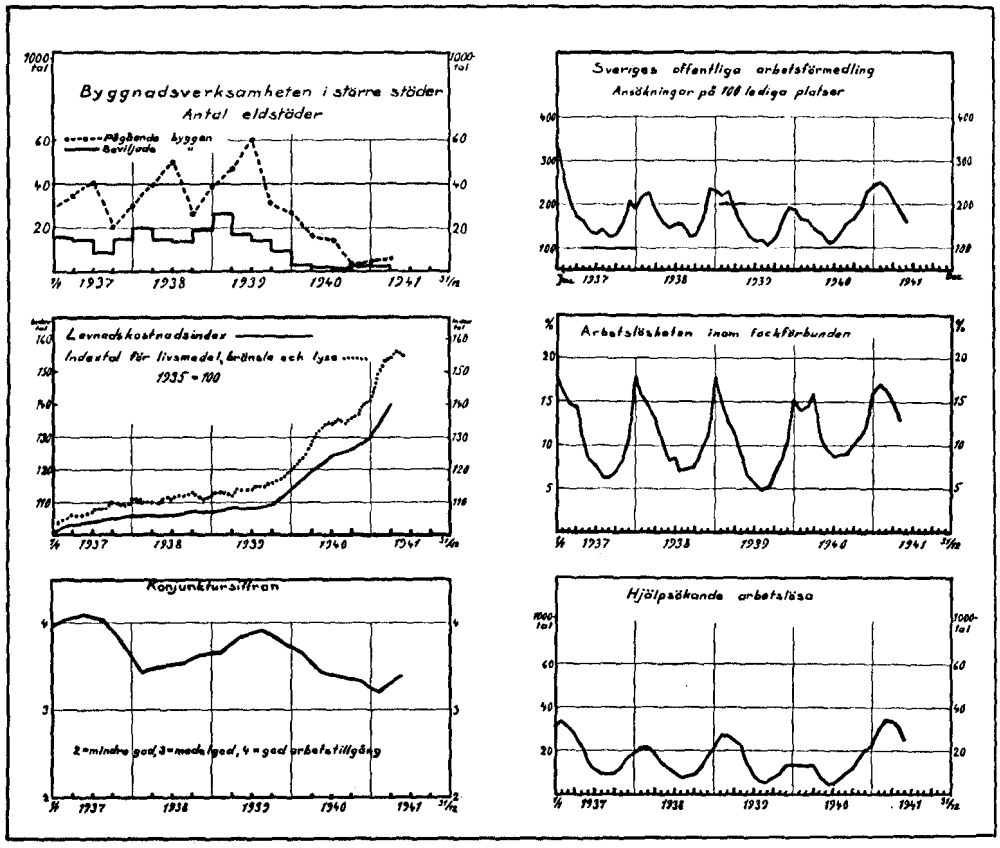

Livsmedelskonsumtionen inom hushåll på landsbygden fjärde kvartalet 1940.

I enlighet med Kungl. Maj:ts uppdrag anordnar socialstyrelsen i samarbete med statens institut för folkhälsan och statens livsmedelskommission en serie på hushållsräkenskaper grundade konsumtionsundersökningar, vilka äro avsedda att fortlöpande lämna material till belysning av konsumtionsvanor och näringsstandard under innevarande kristid. Början gjordes i första kvartalet 1940 med hushåll inom städer och industriorter, och denna grupp av konsumenter har sedan dess varit föremål för en undersökning per kalenderkvartal.[1]

Den första undersökningen rörande hushåll på landsbygden — som här skall bli föremål för en redogörelse — kom till stånd i fjärde kvartalet 1940. Den avser uteslutande lantarbetare samt småbrukare (med högst 10 och lägst 2 ha åker). Metoden för denna undersökning har varit densamma som tillämpats beträffande stadshushållen. Genom vissa intresserade organisationer erhöllos lokala ombud, vilka i sin tur anskaffade hushåll, villiga att under 14 dagars tid föra specificerade räkenskaper över utgifter för och förbrukade kvantiteter av livsmedel och att ställa dessa räkenskaper till förfogande för statistisk bearbetning.

De organisationer, som genom att anskaffa ombud eller eljest lämnat landsbygdsundersökningen sitt stöd, äro följande: Hemkonsulenternas förening, Jordbrukareungdomens förbund (J. U. F.), Kooperativa förbundet, Riksförbundet landsbygdens folk (R. L. F.), Svenska landsbygdens kvinnoförbund, Svenska lantarbetareförbundet, Svenska lantarbetsgivareföreningen, Sveriges husmodersföreningars riksförbund och Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund. Antalet genom dessa organisationer anskaffade ombud var 139, av vilka dock ett tiotal icke kunde fullfölja sin uppgift.

Primärmaterialet. Bokföringen började någon av dagarna den 17—24 november 1940 och pågick som ovan nämnts i 14 dagar. Efter denna tid insändes till socialstyrelsen 500 formulär, av vilka 423 visat sig bearbetningsbara. Anledningen till att ett visst antal måste kasseras har i allmänhet varit, att räkenskaperna icke blivit förda med tillräcklig noggrannhet. Bokföraren har sålunda ofta icke förstått vikten av att vid bokföringen skilja den del av hushållsförbrukningen, som använts till människoföda, från den del, som gått till utfodring av höns, grisar o. dyl. I ett mindre antal fall ha formulär kasserats, emedan hushållets sammansättning varit alltför växlande under bokföringstiden till följd av familjemedlemmarnas bortresa eller gästers ankomst.

[1] Redogörelse för den senaste undersökningen av detta slag infördes i Soc. Medd. årg. 1941, sid. 390.

Ungefär halva antalet formulär, eller 204, tillhörde småbrukarhushåll och den andra hälften, 219 formulär, lantarbetarhushåll. Vid bearbetningen ha dessa grupper · hållits särskilda, och genomsnitt för samtliga 423 hushåll ha som regel icke uträknats.

Hushållens lokala fördelning. Undersökningen har enligt planen begränsats till vissa typiska jordbruksområden, vilkas omfattning antydes av tab. 1. Till »Gävleborgs län, Bergslagen» har räknats (förutom det angivna länet) södra Dalarnas jordbruksbygd. Området Mälarlandskapen omfattar huvudsakligen Uppland och Södermanland men hit ha även förts några enstaka hushåll från Östergötlands norra skogsbygd. Sydsvenska höglandet omfattar jämte Jönköpings län angränsande delar av Västergötlands och Östergötlands skogs- och bergsbygd, och hit har också norra delen av Kalmar län ansetts böra föras. Övre Norrland, med deltagare såväl från Västerbottens läns kustland som dess inre delar, är icke representerat genom några lantarbetarhushåll, vilket ju är naturligt med hänsyn till att lantbefolkningen i dessa trakter huvudsakligen tillhör kategorierna småbrukare utan anställda samt fiskare och skogsarbetare. Liknande gäller området »Gävleborgs län, Bergslagen», men här ha fem lantarbetarhushåll likväl medtagits och i det följande redovisats som en särskild grupp. Uppenbarligen böra dock de för denna grupp av hushåll framräknade medeltalen till följd av materialets ringa omfattning tagas med vederbörlig reservation.

För jämförelse med stadshushållen i fjärde kvartalet 1940 meddelas följande sammanställning över hushållens fördelning på de landsdelar, som särskiljas vid stadsundersökningarna:

	Antal hushåll	Därav i procent inom: Östra Sverige	Småland o. öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige
Småbrukare	204	22·6	13·2	16·7	13·7	33·8
Lantarbetare	219	47·9	15·1	24·2	10·5	2·3
Stadshushåll	506	32·8	12·8	15·8	26·7	11·9

Av de 33·8 % småbrukare, som tillhöra norra Sverige, äro 14·7 % hemmahörande i Gävleborgs och södra Kopparbergs län, ett område, som i fråga om konsumtionens inriktning, torde stå östra Sverige ganska nära. Inom området västra Sverige förekomma bland stadshushållen deltagare även från västkusten, något som icke är fallet med landsbygdens hushåll. Vid den jämförelse mellan olika hushållstyper, som i det följande anställes (se tab. 4), gäller, att deltagare från olika landsdelar ingå i hushållstyperna i stort sett som i summagrupperna i tablån här ovan, med det undantaget likväl att inslaget av småbrukarhushåll från Västerbottens län med dess i vissa avseenden särpräglade konsumtion är mycket ojämnt. Detta framgår av uppgiften, att inom tre av de i tab. 4 redovisade fem hushållstyperna utgjorde småbrukarna från Västerbottens län $^1/_3$ à $^1/_4$ av hela det i resp. grupp deltagande antalet småbrukare, medan av de 16 hushållen med ett barn i åldern 7—15 år och av de 17 hushållen

Tab. 1. Hushållens fördelning efter län och vissa jordbruksområden.

	Övre Norrland	Gävleborgs län, Bergslagen		Mälarlandskapen		Östgöta-, Västgötaslätterna		Sydsvenska höglandet		Skåne		Summa	
	Småbrukare	Småbrukare	Lantarb.	Småbrukare	Lantarb.	Småbrukare	Lantarb.	Småbrukare	Lantarb.	Småbrukare	Lantarb.	Småbrukare	Lantarb.
Västerbottens län	39	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	39	—
Gävleborgs »	—	24	1	—	—	—	—	—	—	—	—	24	1
Kopparbergs »	—	6	4	—	—	—	—	—	—	—	—	6	4
Uppsala »	—	—	—	5	20	—	—	—	—	—	—	5	20
Stockholms »	—	—	—	14	13	—	—	—	—	—	—	14	13
Södermanlands »	—	—	—	12	44	—	—	—	—	—	—	12	44
Östergötlands »	—	—	—	8	—	3	25	4	3	—	—	15	28
Skaraborgs »	—	—	—	—	—	26	21	2	2	—	—	28	23
Kalmar »	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	5
Jönköpings »	—	—	—	—	—	—	—	27	28	—	—	27	28
Kristianstads »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24	17	24	17
Malmöhus »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	36	10	36
Summa	39	30	5	39	77	29	46	33	38	34	53	204	219

med två barn i åldern 0—6 år endast ett resp. två hushåll hörde hemma i Västerbottens län.

Hushållens sammansättning och storlek framgår av tab. 2, där till jämförelse stadshushållen från fjärde kvartalets undersökning år 1940 medtagits. De konsumtionsenhetstal, som där angivas, grunda sig på följande skalor:

Konsumtionsenhetsskalor.

Skala för:	Ålder, år																
Kalorier m. m.	under 2	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16—19	20 år o. däröver
män . .	0·30	0·40	0·40	0·50	0·50	0·50	0·70	0·70	0·80	0·80	0·83	0·83	1·0	1·0	1·0	1·20	1·0
kvinnor .	0·30	0·40	0·40	0·50	0·50	0·50	0·50	0·70	0·70	0·70	0·80	0·80	0·80	0·83	0·83	0·83	0·83
Äggvita m. m.																	
män . .	0·3	0·6	0·6	0·8	0·8	0·8	1·0	1·0	1·1	1·1	1·1	1·1	1·1	1·1	1·1	1·1	1·0
kvinnor .	0·3	0·6	0·6	0·8	0·8	0·8	0·8	1·0	1·0	1·0	1·1	1·1	1·1	1·1	1·1	1·1	1·0

Lantarbetarna och stadshushållen fördela sig tämligen lika på de skilda hushållstyperna och även vad beträffar den genomsnittliga storleken visa dessa bägge grupper ganska god överensstämmelse. Småbrukarhushållen däremot tillhöra i relativt flera fall de större typerna och många av dem återfinnas i gruppen »övriga hushåll», vilken även den består av huvudsakligen större hushåll (hushåll med vuxna barn eller med föräldrar till bokförarna). Det för detta material typiska småbrukarhushållet består sålunda förutom av mannen och hustrun av minst tre barn och därtill ofta en eller annan äldre person (farfar, farmor o. s. v.), medan bland lantarbetarna och stadshushållen typen man, hustru och ett eller två barn under 16 år dominerar. Genomsnittsstorleken hos småbrukarhushållen är som en följd härav betydligt större än

Tab. 2. Hushållens sammansättning och storlek.

Antal hushåll bestående av man, hustru och	Småbrukare Absoluta tal	%	Lantarbetare Absoluta tal	%	Stadshushåll Absoluta tal	%
1 barn 0— 6 år	26	12·8	40	18·3	108	21·3
1 » 7—15 »	16	7·8	31	14·1	88	17·4
2 » 0— 6 »	17	8·3	19	8·7	48	9·5
2 » det äldsta 7—15 år	28	13·7	51	23·3	127	25·1
3 » 0—15 år	36	17·7	30	13·7	82	16·2
4 » 0—15 »	18	8·8	22	10·0	33	6·5
Övriga hushåll	63	30·9	26	11·9	20	4·0
Summa	**204**	**100·0**	**219**	**100·0**	**506**	**100·0**
Antal personer	941		898		2 001	
Antal personer per hushåll	4·61		4·10		3·95	
Antal konsumtionsenheter per hushåll enligt skalan för kalorier m. m.	3·60		3·14		3·03	
» » » äggvita m. m.	4·34		3·80		3·67	

hos de andra grupperna eller c:a 12 % större än lantarbetarna och 17 % större än stadshushållen, då man mäter med antalet personer per hushåll, och 15 resp. 14 % större än lantarbetarna och 19 resp. 18 % större än stadshushållen, då man utgår från antalet konsumtionsenheter per hushåll enligt de bägge skalorna. Följden av dessa olikheter blir, att konsumtionstal för gruppen samtliga småbrukare — och i synnerhet sådana som äro beräknade som medeltal per hushåll — icke kunna utan vidare jämföras med motsvarande tal för övriga grupper. Jämförelsen mellan de tre grupperna kommer av denna anledning att i det följande i vissa fall kompletteras med uppgifter för ett urval av renodlade hushållstyper.

Hushållens ekonomiska förhållanden. Till belysning av småbrukarnas ekonomiska förutsättningar efterfrågades på formuläret vissa uppgifter om gårdens storlek, bl. a. dess åkerareal samt mjölkproduktionen per vecka, men icke inkomsternas storlek, enär dessa syntes alltför svåra att fixera. Beträffande lantarbetarna efterfrågades däremot såväl mannens och hustruns inkomst som övriga ev. inkomster i pengar per vecka eller månad vid tiden för bokföringen samt storlek och beskaffenhet av stat ävensom förekomsten av bostadsförmån.

Enligt planen skulle av s m å b r u k a r e endast medtagas brukare med lägst 2 och högst 10 ha åker. I vilken mån detta önskemål infriats, framgår av följande översikt:

	Antal småbrukare med en åkerareal av						en mjölkproduktion per vecka av					
	under 2 ha	2 t. o. m. 5·9 ha	6 t. o. m. 10·9 ha	11 ha o. däröver	Uppg. saknas	Summa	under 25 l	25— 124 l	125— 224 l	225 l o. däröver	Uppg. saknas	Summa
Övre Norrland	5	20	13	1	—	39	1	17	12	5	4	39
Gävleborgs län, Bergslagen	—	16	13	1	—	30	3	8	10	7	2	30
Mälarlandskapen	1	12	21	5	—	39	—	21	13	4	1	39
Östgöta-, Västgötaslätterna	—	13	13	2	1	29	—	15	7	6	1	29
Sydsvenska höglandet	2	19	11	1	—	33	2	12	13	6	—	33
Skåne	3	11	19	1	—	34	3	13	9	6	3	34
Samtliga	**11**	**91**	**90**	**11**	**1**	**204**	**9**	**86**	**64**	**34**	**11**	**204**

Den största åkerareal, som redovisats av något i undersökningen ingående småbrukarhushåll, var 18 ha. Medelarealen åker för samtliga deltagande lantbrukare, som lämnat uppgift härom, var 6·1 ha. De i samma översikt meddelade uppgifterna om småbrukarnas fördelning efter mjölkproduktionens storlek ge brukningsdelarna i de bägge nordligaste landsdelarna och på sydsvenska höglandet, där tillgången till ängs- och skogsbeten är relativt stor, en något förmånligare ställning i förhållande till de övriga än arealsiffrorna. Medelproduktionen mjölk per vecka var 138 l för samtliga, som lämnat uppgift härom. Bland de 9 hushåll, som haft under 25 l mjölkproduktion per vecka, befunno sig 3, som helt saknade egen produktion av mjölk.

Praktiskt taget alla småbrukarna (eller 200 av 204) hade en eller flera kor, 169 hade uppgivit sig äga svin och 162 höns.

Av samtliga 204 småbrukare torde 168 vara självägande och 36 arrendatorer (eller torpare).

Lantarbetarna fördelade sig på yrkesspecialiteter och ställning i arbetet sålunda:

	Statavlönade lantarbetare	Icke statavlönade lantarbetare	Samtliga
Kreatursskötare			
Förmän	12	—	12
Övriga	38	2	40
Jordbruksarbetare			
Förmän (även traktorskötare)	9	1	10
Övriga	85	58	143
Yrkesmän (förmän o. övriga)	11	3	14
Samtliga	**155**	**64**	**219**

Någon direkt fråga angående yrkesspecialitet och ställning i arbetet har icke upptagits på formuläret, men deltagarna ha som svar på frågor angående yrke och arbetets beskaffenhet gjort de anteckningar, varpå tabellens uppgifter i berörda fall grunda sig.

Av de 155 statavlönade lantarbetarna erhöllo 152 mjölk och 149 spannmål (häri inräknat 1 som hade mjöl) i stat. I fråga om potatis tycktes det vanliga vara, att potatisen icke tillhandahölls av arbetsgivaren men att ett stycke jord upplåts till den anställde för egen odling. Den vanliga, som stat erhållna mjölkkvantiteten var 4 l oskummad mjölk per dag och hushåll men även 3 l förekommo, särskilt i södra Sverige. Uppgifter om innehav av hushållsgris ha lämnats av 115 lantarbetare och om höns av 136. — Praktiskt taget samtliga lantarbetare med stat och ungefär en fjärdedel av de icke statavlönade hade fri bostad.

Med avseende på den kontanta avlöningen vid tiden för bokföringen kunna följande uppgifter lämnas:

Statavlönade lantarbetare	Antal hushåll	Därav hushåll, där mannens kontanta inkomst per månad var: 60— 79 kr.	80— 99 kr.	100— 119 kr.	120— 139 kr.	140— 159 kr.	160 kr. o. över	Medelinkomst, kr.
Gävleborgs län, Bergslagen . . .	1	—	—	—	1	—	—	130
Mälarlandskapen	60	19	26	4	6	2	3	96
Östgöta-, Västgötaslätterna . .	36	12	20	2	1	—	1	91
Sydsvenska höglandet	29	8	11	8	2	—	—	93
Skåne	28[1]	9	13	—	3	3	—	94
Samtliga	**154**[1]	**48**	**70**	**14**	**13**	**5**	**4**	**94**
Övriga lantarbetare								
Gävleborgs län, Bergslagen . . .	4	—	—	1	2	1	—	130
Mälarlandskapen	17	—	1	2	5	8	1	141
Östgöta-, Västgötaslätterna . .	10	—	—	—	3	7	—	144
Sydsvenska höglandet	9	—	—	2	1	4	2	143
Skåne	23[1]	—	—	1	9	12	1	142
Samtliga	**63**[1]	—	**1**	**6**	**20**	**32**	**4**	**141**

Den genomsnittliga lönen för statavlönade resp. icke statavlönade arbetare varierar, som man ser, ganska litet landsdelarna emellan. Hustrurna synas vid tiden för bokföringen i regel icke ha lämnat kontanta bidrag till inkomsterna, men möjligen äro deltagarnas uppgifter på denna punkt icke alltid fullständiga. Endast 49 hushåll hade lämnat uppgift om arbetsförtjänst för hustrun, och i dessa fall uppgåvos belopp, som i halva antalet fall lågo under 30 kr. och i genomsnitt utgjorde 41 kr. per månad. Hustrurnas tillskott höjde medelinkomsten för samtliga lantarbetare med stat till 104 kr. och för samtliga utan stat till 148 kr. per månad.[2] — Som jämförelse med tabellens löneuppgifter kan nämnas, att den officiella lönestatistiken för år 1940 angiver den kontanta medelinkomsten för manliga lantarbetare med stat[3] till 1 115 kr. per år, vilket i medeltal per månad ger 93 kr., för dagsverkare utan stat men med bostadsförmån till 1 648 kr., eller 137 kr. i medeltal per månad, och för dagsverkare utan naturaförmåner 1 663 kr. per år, eller 139 kr. per månad.

Något försök att värdera de i konsumtionsundersökningen deltagande hushållens naturainkomster i syfte att erhålla ett sammanfattande mått på deras ekonomiska förutsättningar skall här icke göras, då grunderna för en dylik värdering synas alltför osäkra. En föreställning om de belopp det här gäller erhålles dock av uppgiften, att de lantarbetargrupper inom den officiella lönestatistiken, vilkas kontantförtjänster här ovan noterades, beräknades såsom totalförtjänst under år 1940 ha uppnått: statavlönade lantarbetare i medeltal 1 896 kr. och dagsverkare med bostad 1 872 kr. (eller resp. 70 och 14 % över kontantlönen).

Liksom beträffande stadshushållen ha för landsbygdens deltagare vissa *bostadsförhållanden* varit föremål för undersökning i och för ytterligare belysning av bokförarnas ekonomiska och sociala miljö. En sammanfattning av vissa uppgifter härutinnan lämnas nedan:

[1] *Uppgift för ett hushåll saknas.*

[2] Enbart för de statavlönade lantarbetarfamiljer, där hustrun hade förvärvsarbete, ökades den kontanta inkomsten i genomsnitt från 94 till 135 kr. per månad eller med c:a 45 %.

[3] Jfr Soc. Medd. årg. 1941, sid. 485.

Hushållens bostadsförhållanden.

	Småbrukare	Lantarbetare	Stadshushåll
Antal hushåll med bostad om			
1 rum eller kök	1	—	1
1 » och »	46	75	152
2 » » »	76	129	265
3 » » »	44	12	73
4 o. fl. rum och kök	34	—	15
Uppgift om rumsantal saknas	3	3	—
Samtliga	204	219	506
Därav bostäder försedda med			
elektrisk ström	141	186	502
vattenledning	60	62	·
avlopp	81	89	·
centralvärme	31	35	298
Uppgift om bekväml. saknas	13	14	—

Av de tre redovisade hushållsgrupperna disponera alltså småbrukarna det största utrymmet. Av samtliga bostäder utgjorde bland dem exempelvis småbostäder med 1 och 2 eldstäder 23 %, mot 35 % bland lantarbetarna och 30 % bland stadshushållen. I genomsnitt utgjorde antalet eldstäder 3·4 för småbrukarna, 2·7 för lantarbetarna och 2·9 för stadshushållen. Å andra sidan voro ju också småbrukarnas hushåll betydligt större. Antalet eldstäder (kök eller rum) per person skiljer sig därför mindre. För småbrukarna blev nämnda antal 0·74, för lantarbetarna 0·66 och för stadshushållen 0·73. Tillgång till elektrisk ström fanns inom 74 % av småbrukar- och 91 % av lantarbetarhushållen, men i övrigt tycktes de bägge grupperna med avseende på utrustningen med bekvämligheter vara jämställda (c:a 30 % av lägenheterna hade vattenledning, 43 % avlopp och 17 % centralvärme inom vardera gruppen). Förekomsten av vattenledning och avlopp ha icke efterfrågats vid stadsundersökningen, men man kan utgå från, att samtliga där deltagande hushåll haft tillgång till dessa bekvämligheter.

Frågan huruvida de meddelade uppgifterna om bostadsstandarden på landsbygden äro representativa för resp. socialgrupper skall här icke upptagas till prövning, men några uppgifter, som grunda sig på material insamlat från 100 landskommuner i samband med 1935/36 års särskilda folkräkning — och alltså hänföra sig till förhållandena ungefär fem år tidigare — skola lämnas. Med ledning av tal, som angivits i publikationen Särskilda folkräkningen 1935/36, del III, kan beräknas, att antalet eldstäder per bostad inom småbrukar- och lantarbetarhushåll tillhörande närmast motsvarande hushållstyper i medeltal var 3·0 resp. 2·6. Samtidigt konstaterade man beträffande statavlönade lantarbetare i 87 kommuner, att vattenledning fanns till 7·6 % av bostäderna (därav 3·9 % inom bostaden), avlopp till 10·6 % (därav 8·8 % inom bostaden), centralvärme i 1·4 % och elektriskt ljus i 63 % av bostäderna.[1]

[1] Bostadssociala utredningen: Utredning och förslag till förbättring av bostäder för lantarbetare. Tryckt som bilaga till prop. 190 till 1938 års riksdag.

Utgifter för livsmedel. Enligt formuläret skulle bokföraren för inköpta livsmedel angiva både kvantitet och utgift, men för varor, som tillförts hushållet genom egen produktion, såsom stat el. dyl., endast den förbrukade mängden. Även tillskott ur egna förråd kunde angivas utan värdeuppgift, och då bokförarna i stor utsträckning begagnat sig av denna möjlighet och dessutom ofta angivit även inköpta matvaror utan utgiftsbelopp, har man icke kunnat erhålla någon säker uppfattning om hur stor del av konsumtionen, som verkligen erhållits in natura resp. genom inköp mot kontanter. Enligt socialstyrelsens på årsräkenskaper grundade undersökningar av landsbygdshushålls budgeter från år 1934[1] utgjorde vid nämnda tid den kontanta delen av hela livsmedelsutgiften inom de undersökta jordbrukarhushållen 39 % och inom statarhushållen 50 %. Av den här meddelade tab. 3 vill synas, som om den kontanta delen icke skulle utgöra stort mer än en tredjedel av hushållsgruppernas livsmedelskostnader, men denna proportion kan icke tillmätas betydelse för bedömningen av frågan om naturahushållningens roll i sammanhanget, då uppgifterna, som av ovanstående framgår, icke äro ägnade att belysa denna fråga. Att den kontanta delen av kostnaden särredovisas i tabellen har sin motivering däri, att uppgifterna i denna del grunda sig på direkta observationer, medan uppgifterna om hela konsumtionen äro konstruerade.

Vid beräkningen av totala livsmedelsutgiften har utgångspunkten varit de kvantiteter av olika varuslag, som angivas i tab. 4. Vart och ett av kvantitetstalen för grupperna samtliga småbrukare och samtliga lantarbetare har multiplicerats med medelpriser, som kunnat räknas fram för de kontant inköpta delarna av resp. varuslag, och de på så sätt erhållna totalbeloppen för varje vara ha uppförts i tab. 3, i vissa fall hopslagna till varugrupper. Detta system har kunnat tillämpas, därför att det för varje varuslag såväl inom småbrukarsom lantarbetargruppen funnits åtminstone någon kontant inköpt del. Metodens fördelar och svagheter ligga i öppen dag. Man vinner genom densamma, att hänsyn tages till den speciella prissättning som gäller på landsbygden dels för producenter vid återköp från mejerier, inköp hos grannar o. s. v. och dels för arbetstagare vid inköp hos arbetsgivaren. En svaghet är givetvis, att i vissa fall den inköpta delen av varuslaget icke nödvändigtvis är representativ för den icke prissatta delen av förbrukningen. Vilka priser man än väljer, måste ju dock beräkningar av detta slag bli mycket osäkra, och vad den som naturainkomst erhållna delen av konsumtionen beträffar, få beräkningarna under alla omständigheter karaktären av konstruktion. Som exempel på de medelpriser, som kommit till användning, meddelas nedanstående översikt. Där lämnas också upplysningsvis prisuppgifter för en del varor, av vilka hela konsumtionen motsvaras av kostnadsuppgift (nämligen margarin, nötkött med ben, färsk och salt sill och strömming, havregryn och kaffe), och vilka priser sålunda icke använts för beräkning av den totala kostnaden.

På matfettspriserna ha givetvis de rabatter av skilda slag som utgå haft betydande inflytande.

---

[1] Soc. Medd. årg. 1935, sid. 365 och årg. 1936, sid. 344.

Beräknade medelpriser för den inköpta delen av förbrukningen.

		Småbrukare, öre	Lantarbetare, öre			Småbrukare, öre	Lantarbetare, öre
Oskummad mjölk	l	18·4	18·0	Salt sill o. strömming	kg	103	116
Skummad »	»	2·9	6·9	Vetemjöl	»	46	44
Smör	kg	226	272	Rågsiktmjöl	»	37	39
Ost	»	228	250	Sammalet rågmjöl	»	35	35
Margarin	»	249	193	Havregryn	»	66	67
Ägg	»	247	241	Hårt matbröd	»	73	73
Nötkött med ben	»	155	188	Grovt, mjukt matbröd	»	62	55
Malet kött	»	220	235	Sötlimpa, siktbröd	»	66	65
Färskt fläsk	»	252	239	Mjukt kaffebröd, enkelt	»	126	140
Salt o. rökt fläsk	»	290	280	Potatis	»	11·1	8·8
Korv och sylta	»	187	199	Morötter	»	35	32
Färsk sill o. strömming	»	85	84	Kaffe	»	413	418

Till ytterligare belysning av prisförhållandena kunna följande uppgifter om prisspridningen inom materialet från lantarbetarhushållen lämnas. Varje fall, som här redovisas, betyder ett hushåll och varje hushåll har räknats endast en gång i fråga om varje varuslag.

	Antal lantarbetarhushåll, som betalat för vidstående varuslag (i öre):								
	10—14	15—19	20—24	25—29	30—34	35—39	40—44	45—49	50 o. över
Oskummad mjölk, l	2	45	12	3	3	—	—	—	—
Vetemjöl, kg	—	—	—	1	—	12	42	56	6
	Under 150	150—174	175—199	200—224	225—249	250—274	275—299	300—334	335 o. över
Ägg, kg	—	2	7	14	12	19	11	5	1
Nötkött med ben, kg	11	12	26	16	16	6	2	—	—
Malet kött, kg	1	—	—	73	60	31	5	6	—
Färskt fläsk, kg	3	1	3	6	10	20	16	28	11

Resultatet av dessa beräkningar, sådant det ter sig enligt tab. 3, har blivit, att totalkostnaden för de deltagande småbrukarhushållen betydligt överstigit lantarbetarnas och även något stadshushållens, då det är fråga om beloppet per hushåll. Av vida större intresse är att konstatera utgiften per person. Av den nedersta raden i tab. 3 framgår, att dessa belopp äro exakt desamma för de bägge landsbygdsgrupperna och att stadshushållen som väntat ligga betydligt högre. Men — som ovan antytts — de tal som angivas för landsbygdshushållen visa endast, vad det skulle kostat för småbrukarna och lantarbetarna att inköpa hela sin livsmedelskonsumtion, om de köpt den till samma priser som de faktiskt betalat för den under fjortondagarsperioden inköpta delen av förbrukningen.

Den procentuella sammansättningen av de tre hushållsgruppernas matvarubudgeter, som även framgår av tab. 3, ger ett likartat intryck, vad gäller åtskilliga av de stora dragen. Man observerar exempelvis, hurusom de viktiga varuslagen mjölk, smör, ost, kött, potatis och socker ha ungefär samma relativa betydelse i alla tre budgeterna. Men man finner å andra sidan också ty-

Tab. 8. Hushållens kontanta utgifter (i kr.) jämte den beräknade totalutgiften för livsmedel per hushåll och 14 dagar i fjärde kvartalet 1940.

Utgiftspost	Småbrukare		Lantarbetare		Stadshushåll hela utg. (kontant)	Hela matvaruutgiftens sammansättning i %		
	Kontant utgift	Hela utgiften (beräknad)	Kontant utgift	Hela utgiften (beräknad)		Småbrukare	Lantarbetare	Stadshushåll
Antal hushåll	*204*		*219*		*506*			
» *personer per hushåll*	*4·61*		*4·10*		*3·95*			
Mjölk	0·6	8·0	1·9	8·4	8·3	12·0	14·2	13·2
Grädde	0·0	1·4	0·0	1·2	1·0	2·1	2·0	1·5
Smör	3·5	5·5	4·0	4·1	4·9	8·2	6·9	7·8
Ost	1·5	2·0	1·6	1·7	1·8	3·0	2·9	2·9
Margarin o. annat fett	1·5	1·6	2·8	2·8	3·0	2·4	4·9	4·9
Ägg	0·4	2·5	0·6	1·9	2·5	3·8	3·1	4·0
Kött (inkl. inälvor)	3·3	6·4	3·7	4·6	6·3	9·6	7·8	10·0
Fläsk	1·2	5·0	2·2	4·5	2·8	7·5	7·6	4·4
Korv (o. sylta)	1·5	2·3	2·6	3·1	2·9	3·4	5·3	4·6
Köttkonserver, smörgåsmat	0·3	1·0	0·3	0·5	0·9	1·5	0·9	1·5
Fisk (inkl. konserver)	2·3	2·4	2·0	2·1	3·0	3·6	3·6	4·8
Mjöl	2·5	6·9	2·7	6·2	4·0	10·4	10·5	6·4
Gryn o. flingor	1·6	1·7	1·5	1·5	1·1	2·6	2·5	1·7
Bröd	2·4	3·7	2·6	2·9	4·6	5·5	4·9	7·4
Potatis	0·0	2·4	0·1	2·0	2·1	3·6	3·4	3·4
Rotfrukter	0·0	0·6	0·1	0·3	0·6	0·9	0·5	1·0
Färska grönsaker	0·2	0·3	0·2	0·3	0·7	0·5	0·5	1·0
Torkade o. kons. grönsaker	0·3	0·8	0·3	0·7	0·5	1·2	1·2	0·9
Färsk frukt o. bär	0·2	0·9	0·2	0·5	1·6	1·4	0·8	2·6
Tork. o. kons. frukter o. bär	0·5	4·3	0·3	3·2	3·2	6·4	5·4	5·2
Socker	2·3	2·3	2·1	2·1	2·0	3·4	3·6	3·1
Sirap o. honung	0·4	0·4	0·4	0·4	0·4	0·6	0·7	0·6
Karameller	0·2	0·2	0·2	0·2	0·3	0·3	0·3	0·5
Kaffe	2·7	2·7	2·6	2·6	2·2	4·0	4·4	3·5
Kaffesurrogat	0·0	0·1	0·1	0·1	·	0·2	0·2	·
Te o. kakao	0·5	0·5	0·5	0·5	0·7	0·8	0·8	1·2
Salt o. kryddor	0·5	0·5	0·5	0·5	0·5	0·8	0·8	0·7
Färdiglagad mat	0·2	0·2	0·2	0·2	0·8	0·3	0·3	1·2
Summa matvaror	**30·6**	**66·6**	**36·3**	**59·1**	**62·7**	**100·0**	**100·0**	**100·0**
Öl	0·0	0·0	0·0	0·0	0·3			
Svagdricka	0·1	0·1	0·2	0·2	0·3			
Summa dryckesvaror	0·1	0·1	0·2	0·2	0·6			
Förtäring utom hemmet	0·1	0·1	0·1	0·1	0·3			
Total	**30·8**	**66·8**	**36·6**	**59·4**	**63·6**			
Totalutgift per person och dag		1·03		1·03	1·15			

piska olikheter, i synnerhet mellan de bägge landsbygdsgrupperna å ena sidan och stadshushållen å den andra. Som exempel kan nämnas den större roll som fläsk, mjöl, gryn och torkade grönsaker (d. v. s. huvudsakligen gula ärter) spelar i landsbygdshushållens budgeter, medan kostnaden för färsk frukt och bär där har mindre betydelse. Den största olikheten landsbygdshushållen emellan torde vara knuten till margarinet, för vilket varuslag lantarbetarna ge ut avsevärt mera än småbrukarna.

Förbrukade kvantiteter. I tab. 4 redovisas uppgifter rörande den observerade medelförbrukningen av olika matvaror per hushåll och fjorton dagar inom samtliga småbrukar- och samtliga lantarbetarhushåll, ävensom inom olika landsdelar och ett urval av hushållstyper. Sistnämnda uppgifter ha medtagits bl. a. för att underlätta jämförelsen de bägge socialgrupperna emellan och med stadshushållen, enär hushållens skiljaktiga medelstorlek eljest verkar förvillande. Om nästan alla de för landsbygden redovisade delgrupperna gäller, att antalet av de i desamma ingående hushållen är i knappaste laget — i allmänhet blott 30 à 40 i stället för önskvärda minst 50 — varför tillfälligheter i förbrukningen eller i gruppernas sammansättning kunna antagas göra sig relativt starkt gällande i medeltalen. I synnerhet gäller detta den lilla gruppen om fem lantarbetarhushåll i Gävleborgs län och Bergslagen.

Av uppgifterna rörande skilda landsdelar finner man, att åtskilliga av de särdrag i konsumtionen, som vanligen bruka tillskrivas de olika delarna av vårt land, framträda vid föreliggande undersökning. Som exempel härpå kunna nämnas den för norra Sverige typiska höga förbrukningen av mjölk, kornmjöl (här ingående i posten »annat mjöl och makaroner»), hårt bröd och salt fisk men låga förbrukning av fläsk och potatis, likaså den för Skåne typiska höga förbrukningen av fläsk, färsk fisk, mjukt bagarbröd, potatis och grönsaker, men relativt låga förbrukningen av mjölk, ävensom den från norr mot söder stigande äggkonsumtionen. Däremot finner man intet stöd för den vanliga uppfattningen, att konsumtionen av spannmålsprodukter och kaffe skulle vara särskilt stor i övre Norrland — helt naturligt, då ransoneringen av dessa varuslag måste verka utjämnande på eventuella tendenser av antytt slag. I fråga om den sammanlagda förbrukningen av spannmålsprodukter kunna följande uppgifter över totalförbrukningen av mjöl, gryn och bröd meddelas. Brödet har här omräknats till mjöl medelst tillämpning av relationstalen: 1 kg hårt bröd = 1·25 kg mjöl och 1 kg mjukt bröd = 0·77 kg mjöl.

Konsumtionen av spannmålsprodukter (hg per hushåll och 14 dagar).

	Övre Norrland	Gävleborgs län, Bergslagen	Mälarlandskapen	Östgöta-, Västgötaslätterna	Sydsvenska höglandet	Skåne	Samtliga hushåll
Småbrukare	218·8	222·6	224·4	250·7	221·6	203·2	222·8
Lantarbetare	—	163·0	208·9	221·0	204·8	197·1	206·9

Jämför man med ledning av talen å högra hälften av tab. 4 förbrukningen inom de tre socialgrupperna, torde man finna, att den mest betydande skillnaden gäller förbrukningen av mjölk och spannmålsprodukter och att den består mellan å ena sidan landsbygdens bägge hushållsgrupper och å den andra stadshushållen. I övrigt skall man finna olikheter på många punkter, varvid det dock är svårt angiva några enhetliga tendenser. Att åtskilliga olikheter måste framträda till följd av lanthushållens och speciellt småbrukarnas mera omfattande självproduktion (av t. ex. smör, bröd och köttvaror) är tydligt, men dessa torde ofta mera bero på redovisningssättet än den egentliga konsumtionen. Här nedan följer en genomgång av varuslagen i den ordning de upptagits i tabellen.

Tab. 4. Konsumerade kvantiteter av livsmedel i genomsnitt

	Varuslag	Småbrukare							Lantarbe-			
		Övre Norrland	Gävleborgs län, Bergslagen	Mälarlandskapen	Östgöta-, Västgötaslätterna	Sydsvenska höglandet	Skåne	Samtliga	Gävleborgs län, Bergslagen	Mälarlandskapen	Östgöta-, Västgötaslätterna	Sydsvenska höglandet
	Antal hushåll	*39*	*30*	*39*	*29*	*33*	*34*	*204*	*5*	*77*	*46*	*38*
	Antal personer per hushåll	*4·4*	*5·0*	*4·6*	*4·6*	*4·5*	*4·9*	*4·6*	*4·2*	*3·9*	*4·1*	*4·0*
1	Mjölk, oskummad l	36·9	36·9	32·3	52·2	45·8	43·7	40·8	26·0	48·6	52·3	47·3
2	» skum- och kärn- . . »	28·4	23·1	32·3	5·2	7·7	1·3	17·2	8·3	2·1	1·1	0·2
3	Grädde . . . . . dl	8·5	3·9	9·6	6·2	4·8	2·0	6·0	—	1·2	1·1	0·1
4	Smör . . . . . hg	29·2	27·1	21·9	18·3	21·6	26·8	24·3	10·6	11·9	15·4	14·7
5	Ost . . . . . »	5·5	11·3	6·3	13·1	9·2	8·3	8·6	5·0	5·2	8·4	8·2
6	Margarin . . . . . »	5·4	6·2	5·7	4·0	1·2	6·2	4·8	21·1	14·4	11·5	8·1
7	Annat fett . . . . . »	0·8	1·1	1·2	2·2	3·2	1·9	1·7	6·0	0·8	1·2	1·0
8	Ägg . . . . . »	5·0	7·2	9·9	10·7	14·0	13·7	10·0	8·2	7·2	7·8	6·4
9	Kött och fläsk . . . . . »	63·1	71·2	65·9	74·2	79·9	76·5	71·3	46·1	50·6	60·0	56·8
10	Nötkött med ben . . . . . »	7·8	5·1	4·5	8·5	12·2	8·4	7·7	7·6	4·9	6·1	6·9
11	» utan ben . . . . . »	2·1	0·2	0·5	0·1	2·8	0·4	1·1	—	1·1	2·4	0·6
12	Kalvkött med ben . . . . . »	7·5	3·9	1·5	2·6	1·9	1·9	3·8	—	1·8	2·5	3·8
13	» utan ben . . . . . »	2·1	—	0·6	0·1	0·5	0·3	0·7	—	0·1	—	0·8
14	Malet kött . . . . . »	5·6	7·4	6·8	9·0	8·2	6·7	7·1	8·2	5·9	6·2	7·3
15	Annat färskt kött . . . . . »	2·5	6·1	7·2	8·0	3·1	18·0	7·4	—	4·3	2·4	1·6
16	Salt (rimmat) och rökt kött »	3·2	0·5	1·4	4·7	9·0	0·2	3·1	0·8	0·3	0·3	0·2
17	Färskt fläsk . . . . . »	7·1	10·7	9·8	7·1	6·4	12·1	8·9	11·6	9·5	6·0	7·9
18	Färsk skinka . . . . . »	—	—	—	—	—	2·5	0·4	—	—	—	—
19	Salt och rökt fläsk . . . . . »	7·0	10·6	9·0	7·9	12·6	10·0	9·4	3·2	4·0	11·7	7·6
20	Korv och sylta . . . . . »	8·1	11·8	13·9	15·4	15·2	10·5	12·3	14·7	15·5	17·2	16·2
21	Blod . . . . . »	4·0	5·0	2·4	4·0	2·6	2·4	3·3	—	1·7	0·7	1·2
22	Lever . . . . . »	0·8	2·5	1·7	2·0	1·5	1·3	1·6	—	0·5	0·4	0·3
23	Andra inälvor . . . . . »	1·2	3·5	1·2	1·6	0·4	0·2	1·3	—	0·1	0·1	—
24	Konserver av kött och fläsk »	3·6	3·3	4·4	1·6	2·6	0·7	2·8	—	0·5	1·0	0·5
25	Smörgåsmat . . . . . »	0·5	0·6	1·0	1·6	0·9	0·9	0·9	—	0·4	3·0	1·9
26	Fisk . . . . . »	26·0	24·6	23·7	15·9	19·1	28·1	23·2	19·9	16·3	19·2	20·7
27	Färsk sill och strömming . »	3·0	5·5	8·7	4·9	4·5	6·8	5·6	2·4	5·8	7·5	6·7
28	Annan fet, färsk fisk . . . »	—	0·2	0·4	0·2	0·6	—	0·3	—	0·2	0·2	0·9
29	Annan färsk fisk o. skaldjur »	1·3	4·4	2·7	5·1	4·8	12·5	5·0	3·4	0·3	3·1	4·4
30	Salt o. rökt sill o. strömming »	18·6	13·4	10·0	4·7	7·5	7·4	10·6	10·9	8·2	6·4	6·2
31	Salt och torkad annan fisk . »	1·7	0·7	0·8	0·2	0·6	0·7	0·8	3·2	0·7	0·7	0·7
32	Konserverad fisk o. skaldjur »	1·4	0·4	1·1	0·8	1·1	0·7	0·9	—	1·1	1·3	1·8
33	Mjöl och gryn . . . . . »	155·9	135·2	180·7	238·1	192·3	155·8	175·2	102·1	169·8	212·3	193·5
34	Vetemjöl . . . . . »	65·1	72·6	97·4	74·0	67·7	60·0	78·2	76·5	86·1	71·1	73·2
35	Grahamsmjöl . . . . . »	—	—	1·0	2·6	1·2	7·6	2·0	—	0·8	1·9	4·1
36	Rågsiktmjöl . . . . . »	14·7	15·6	13·9	51·4	27·0	25·9	23·7	16·4	25·9	33·4	34·5
37	Sammalet rågmjöl . . . . . »	5·1	7·1	39·8	73·2	70·0	35·9	37·4	—	27·6	75·8	54·8
38	Annat mjöl och makaroner . »	52·7	19·7	4·6	5·1	3·7	2·9	15·7	1·0	3·9	7·2	6·9
39	Havregryn . . . . . »	18·7	9·6	16·0	14·8	16·7	16·3	14·6	6·0	16·3	15·2	13·7
40	Andra gryn och flingor . . . »	4·6	10·6	8·0	17·0	6·0	7·2	8·6	2·2	9·2	7·7	6·3
41	Bröd . . . . . »	57·2	83·5	40·3	13·4	33·0	59·0	48·0	55·5	34·6	7·8	10·8
42	Hårt matbröd . . . . . »	38·8	46·5	26·0	4·0	7·5	3·1	21·5	37·0	25·1	5·2	5·6
43	Grovt, mjukt matbröd . . . »	5·4	25·9	7·8	7·5	13·2	32·7	15·0	11·0	3·8	1·5	2·4
44	Sötlimpa, siktbröd o. dyl. . »	5·9	4·8	0·2	—	3·2	11·6	4·3	5·5	1·0	—	1·1
45	Vitt, mjukt matbröd . . . . »	—	—	—	—	—	6·9	1·2	—	—	—	—
46	Mjukt kaffebröd (enkelt) . . »	6·4	4·5	6·0	0·9	8·6	2·9	5·1	1·1	3·1	0·0	0·6
47	Käx och skorpor . . . . . »	0·4	1·7	0·3	0·7	0·5	1·0	0·7	0·9	0·9	0·4	0·7

per hushåll under 14 dagar i fjärde kvartalet 1940.

tare		Hushåll bestående av man, hustru och															
		1 barn 0—6 år			1 barn 7—15 år			2 barn 0—6 år			2 barn, det äldsta 7—15 år			3 barn 0—15 år			
Skåne	Samtliga	Småbrukare	Lantarbetare	Stadshushåll	Småbrukare	Lantarbetare	Stadshushåll	Småbrukare	Lantarbetare	Stadshushåll	Småbrukare	Lantarbetare	Stadshushåll	Småbrukare	Lantarbetare	Stadshushåll	
53	*219*	*26*	*40*	*108*	*16*	*31*	*88*	*17*	*19*	*48*	*28*	*51*	*127*	*36*	*30*	*82*	
4·4	*4·4*	*3*	*3*	*3*	*3*	*3*	*3*	*4*	*4*	*4*	*4*	*4*	*4*	*5*	*5*	*5*	
38·7	46·2	33·6	41·4	21·9	34·3	44·1	23·5	33·6	45·8	26·6	35·3	47·3	28·5	41·9	48·4	29·9	1
1·5	1·6	7·2	0·5	1·5	8·0	0·7	1·9	14·8	2·7	1·3	25·9	1·0	3·2	17·8	2·0	4·5	2
0·2	0·7	3·9	0·3	4·6	5·3	0·2	4·6	7·8	4·9	4·6	10·7	0·0	5·2	2·4	0·6	7·1	3
20·1	15·1	17·5	11·3	10·7	20·5	13·5	11·6	19·0	15·7	11·8	21·1	14·9	14·0	22·9	17·7	15·1	4
6·5	6·7	6·7	5·7	5·6	5·3	5·0	6·0	6·0	8·3	5·9	8·4	6·9	6·8	8·3	7·8	8·6	5
16·4	13·3	3·6	9·5	9·6	3·5	10·9	10·1	3·9	13·4	12·0	4·1	12·3	12·4	6·0	14·8	15·2	6
1·4	1·2	2·0	1·0	1·4	1·4	1·3	1·2	1·2	0·5	0·8	2·5	1·0	1·7	1·6	2·1	1·4	7
8·1	7·4	8·7	6·7	10·5	10·9	7·1	9·7	10·4	9·0	11·1	9·8	6·5	11·8	8·3	10·2	11·2	8
69·7	58·2	63·6	49·4	45·1	60·4	55·8	52·9	55·2	55·1	50·2	61·5	56·1	60·0	73·0	57·9	62·4	9
7·2	6·1	10·5	5·9	5·3	9·1	8·9	9·5	4·9	8·2	6·7	4·1	6·4	9·0	7·5	4·6	11·1	10
2·0	1·5	1·0	1·3	1·6	0·8	1·5	1·8	0·9	1·4	1·6	1·1	1·5	2·0	0·1	2·0	1·9	11
1·7	2·2	6·6	2·9	2·6	4·6	2·0	3·7	0·5	0·5	3·7	3·4	1·0	3·0	3·1	—	3·1	12
—	0·2	—	0·4	0·9	—	—	0·4	0·4	—	0·8	—	0·3	0·3	2·3	0·3	0·0	13
9·4	7·1	5·1	4·7	6·1	5·5	7·7	5·8	7·8	7·2	5·7	6·2	7·0	7·3	6·0	6·4	8·9	14
10·4	4·8	7·7	3·4	3·0	7·8	3·4	3·3	8·0	8·5	3·9	7·5	3·4	4·5	7·4	7·3	3·2	15
0·3	0·3	3·8	0·2	0·5	5·2	0·4	1·1	4·9	0·1	1·2	1·6	0·4	1·8	1·7	0·3	1·1	16
10·9	8·9	6·3	7·2	4·4	6·8	7·7	5·4	4·3	5·0	6·1	7·6	7·3	8·3	8·4	11·3	8·3	17
—	—	—	—	0·8	—	—	0·5	—	—	0·1	—	—	0·3	—	—	0·2	18
13·0	8·4	5·2	8·4	2·9	7·6	3·4	3·7	7·1	7·8	2·1	9·1	9·3	2·8	10·3	8·0	3·2	19
12·9	15·4	9·0	12·1	11·2	10·6	15·6	11·4	10·3	15·0	12·5	11·1	16·1	14·6	12·4	13·8	14·5	20
0·6	1·1	1·5	0·7	0·6	0·6	0·2	0·6	1·5	—	0·7	3·7	1·9	0·7	5·6	2·0	1·0	21
—	0·3	1·0	0·5	2·2	0·4	0·3	2·3	0·3	0·4	2·4	0·6	0·2	2·5	3·1	0·5	2·7	22
0·3	0·1	2·4	0·1	0·3	—	0·2	1·0	0·4	0·1	0·2	3·1	0·1	0·8	1·3	—	0·4	23
0·6	0·6	2·1	1·1	0·8	0·8	0·5	0·2	2·4	0·5	0·4	1·7	0·3	0·2	3·0	0·1	0·1	24
0·4	1·2	1·4	0·5	1·9	0·6	4·0	2·2	1·5	0·4	2·1	0·7	0·9	1·9	0·8	0·8	2·7	25
23·4	19·5	16·7	17·4	23·1	23·0	18·6	27·4	26·3	13·3	25·4	22·1	21·5	29·0	24·1	19·0	29·2	26
5·7	6·5	5·3	5·1	7·6	5·6	5·1	7·9	5·5	3·6	7·7	4·1	6·4	8·8	4·1	8·1	10·3	27
0·5	0·4	—	—	0·6	1·4	0·7	0·2	0·6	0·4	0·9	—	0·3	0·9	—	—	0·2	28
8·3	3·6	1·4	3·1	8·2	6·5	2·0	8·5	9·1	3·7	8·3	2·3	5·1	10·5	5·7	1·8	7·8	29
7·3	7·3	9·4	7·1	4·5	7·1	8·2	7·7	8·9	4·6	5·8	12·8	7·6	6·5	12·1	7·7	7·9	30
—	0·6	0·2	0·7	1·2	1·3	1·1	2·0	0·8	0·6	0·8	2·2	0·8	0·9	1·1	0·3	1·8	31
0·6	1·1	0·4	1·4	1·0	1·1	1·5	1·1	1·4	0·4	1·9	0·7	1·3	1·4	1·1	1·1	1·2	32
127·9	171·2	144·4	134·5	80·7	124·9	145·1	85·9	170·6	179·1	89·7	167·7	176·8	111·0	167·1	193·0	134·0	33
55·6	73·1	60·9	58·6	37·9	54·6	62·3	43·4	75·5	73·6	45·1	71·2	72·9	55·4	69·3	89·7	62·0	34
1·9	1·9	1·5	2·7	2·4	2·5	0·2	2·2	3·2	5·3	3·0	4·5	3·7	4·6	2·6	—	3·6	35
28·4	29·4	20·7	22·6	15·6	25·7	33·0	15·8	23·2	24·2	15·7	18·2	53·1	20·8	21·7	28·3	32·2	36
16·9	39·2	29·6	29·5	9·5	19·8	25·9	9·1	37·6	45·8	7·8	28·6	42·9	10·5	30·0	41·7	13·0	37
5·0	5·3	13·7	4·3	3·6	3·2	5·8	3·0	10·0	7·0	4·3	21·8	3·5	4·6	21·4	5·9	5·2	38
15·9	15·3	11·9	12·2	8·2	13·1	12·8	9·5	13·3	15·8	9·3	15·6	14·3	10·2	14·1	18·4	12·9	39
4·2	7·0	6·1	4·6	3·5	6·0	5·1	2·9	7·8	7·4	4·5	7·2	6·4	4·9	8·0	9·0	5·1	40
88·0	38·2	16·5	19·6	36·6	37·0	36·2	39·3	18·0	26·6	46·8	33·3	29·6	49·9	48·1	42·3	54·2	41
1·5	12·1	7·6	10·8	11·1	9·3	9·5	12·4	14·4	11·1	11·8	18·3	11·3	15·8	31·2	13·4	16·7	42
46·1	13·5	2·8	3·1	8·6	15·5	12·0	9·9	2·8	9·5	12·6	8·7	10·6	12·8	6·3	19·2	13·2	43
33·6	8·8	2·6	2·9	4·9	3·6	10·6	4·8	—	3·7	7·2	1·3	3·9	4·8	4·9	7·0	7·0	44
1·0	0·2	0·4	—	4·6	—	0·8	4·6	—	—	6·2	—	0·1	6·9	—	—	7·5	45
2·8	1·9	1·7	1·1	2·4	8·1	0·4	3·3	—	0·8	3·0	3·9	2·2	4·6	4·8	0·6	4·2	46
1·5	0·9	1·0	0·9	1·9	0·4	0·6	2·1	0·6	0·9	3·3	1·1	0·8	2·4	0·8	1·7	3·1	47

Tab. 4 (forts.). **Konsumerade kvantiteter av livsmedel i genomsnitt**

	Varuslag	Småbrukare							Lantarbe-			
		Övre Norrland	Gävleborgs län, Bergslagen	Mälarlandskapen	Östgöta-, Västgötaslätterna	Sydsvenska höglandet	Skåne	Samtliga	Gävleborgs län, Bergslagen	Mälarlandskapen	Östgöta-, Västgötaslätterna	Sydsvenska höglandet
48	Wienerbröd, bakelser, småbröd o. dyl. . . . . hg	0·3	0·1	—	0·3	—	0·8	0·2	—	0·7	0·7	0·4
49	Potatis . . . . . kg	15·6	17·0	24·6	23·2	24·4	24·7	21·5	19·9	20·6	21·3	25·4
50	Morötter . . . . . hg	10·6	7·5	8·3	6·8	7·8	10·1	8·6	2·6	3·8	6·7	6·3
51	Andra rotfrukter . . . . . »	9·1	12·4	9·8	5·4	10·7	4·5	8·7	3·0	7·3	6·7	8·6
52	Tomater, färska . . . . . »	0·2	0·4	—	—	0·2	—	0·1	—	0·1	0·0	0·2
53	Färska bladgrönsaker . . . »	4·2	7·4	5·0	2·4	4·0	8·6	5·3	7·0	5·2	4·7	7·1
54	Andra färska grönsaker o. lök »	1·3	1·9	0·8	0·2	0·9	2·1	1·2	1·5	1·1	1·8	2·1
55	Torkade ärter o. bönor . . . »	3·2	6·3	4·9	4·3	3·5	9·4	5·2	4·0	5·2	4·3	3·5
56	Andra tork. o. kons. grönsaker . »	3·1	3·0	3·6	2·6	1·8	3·0	2·9	—	1·8	1·1	0·2
57	Färska äpplen och päron . . »	3·6	6·3	9·1	11·4	15·5	10·1	9·2	6·2	7·3	6·8	13·1
58	Apelsiner, citroner . . . . . »	0·1	0·1	—	—	0·1	0·0	0·1	—	0·0	0·0	0·0
59	Andra färska bär och frukter »	0·3	—	—	—	0·5	—	0·1	—	0·2	—	—
60	Torkade nypon (även -mjöl) . »	0·2	0·6	1·0	0·4	1·2	0·6	0·6	0·6	1·2	0·8	0·4
61	Annan torkad frukt och bär »	4·2	1·9	2·9	2·9	3·1	2·1	2·9	3·2	2·9	2·7	1·9
62	Kons. o. inkokt frukt o. bär »	29·3	29·1	24·9	27·7	27·6	29·1	27·9	17·7	21·9	20·9	20·5
63	Socker . . . . . »	40·9	44·5	46·1	41·9	42·8	47·6	44·0	33·8	38·6	40·4	38·9
64	Sirap och honung . . . . . »	3·8	3·3	5·1	3·8	4·9	5·3	4·4	2·4	2·1	3·3	2·3
65	Karameller, choklad . . . . »	0·5	0·3	0·8	0·9	0·7	0·4	0·6	—	0·5	0·5	0·8
66	Kaffe . . . . . »	5·9	7·5	6·4	6·3	6·4	6·5	6·5	6·1	5·9	5·6	7·6
67	Kakao . . . . . »	0·9	0·8	1·5	0·9	1·0	1·2	1·1	0·5	1·0	1·3	1·2
68	Kaffesurrogat . . . . . »	0·0	0·7	0·5	0·3	0·5	0·6	0·4	—	0·3	0·2	0·3

Av oskummad mjölk uppvisa lantarbetarhushållen genomgående de största kvantiteterna och stadshushållen de lägsta. Småbrukarna ha i gengäld större förbrukning av såväl skummad mjölk som grädde. Summerar man de nämnda tre varuslagen (utan hänsyn till näringsvärdet), erhålles ett resultat, som framgår av nedanstående tablå, i vilken också upptagits summor för ett par andra varugrupper.

	Förbrukning per hushåll och 14 dagar av:								
	Mjölk och grädde, l			Matfett, hg			Spannmålsprodukter, hg		
Hushåll bestående av man, hustru och	Småbrukare	Lantarbetare	Stadshush.	Småbrukare	Lantarbetare	Stadshush.	Småbrukare	Lantarbetare	Stadshush.
1 barn 0— 6 år	41·2	41·9	23·9	23·1	21·8	21·7	161·2	155·2	115·1
1 » 7—15 »	42·8	44·8	25·9	25·4	25·7	22·9	158·0	177·8	123·1
2 » 0— 6 »	49·2	49·0	28·4	24·1	29·6	24·6	191·7	205·3	133·0
2 » det äldsta 7—15 år	62·3	48·3	32·2	27·7	28·2	28·1	202·7	205·4	158·2
3 » 0—15 år	59·9	50·5	35·1	30·5	34·6	31·7	219·5	232·8	185·2

Småbrukarnas och lantarbetarnas mjölkförbrukning överensstämmer mycket nära, så länge det är fråga om små hushåll, men småbrukarnas förbrukning

per hushåll under 14 dagar i fjärde kvartalet 1940.

tare		Hushåll bestående av man, hustru och															
		1 barn 0—6 år			1 barn 7—15 år			2 barn 0—6 år			2 barn, det äldsta 7—15 år			3 barn 0—15 år			
Skåne	Samtliga	Småbrukare	Lantarbetare	Stadshushåll	Småbrukare	Lantarbetare	Stadshushåll	Småbrukare	Lantarbetare	Stadshushåll	Småbrukare	Lantarbetare	Stadshushåll	Småbrukare	Lantarbetare	Stadshushåll	
1·5	0·8	0·4	0·8	3·1	0·1	2·3	2·2	0·2	0·6	2·7	—	0·7	2·6	0·1	0·4	2·5	48
24·0	22·4	14·2	16·3	11·0	16·7	18·2	13·0	19·0	22·3	13·0	21·1	20·6	15·6	20·7	26·4	18·5	49
5·5	5·2	7·5	5·8	10·0	7·3	6·8	9·4	4·8	5·5	13·2	6·8	4·6	12·4	8·5	3·3	13·1	50
3·4	6·4	4·2	5·6	7·7	7·0	8·1	7·1	5·4	3·7	7·4	9·1	6·4	10·7	11·5	5·8	9·3	51
—	0·1	—	0·1	0·5	—	0·2	0·4	—	0·3	0·3	—	—	0·2	0·3	0·0	0·4	52
10·0	6·6	3·8	5·6	10·8	9·1	9·5	9·1	1·0	10·0	8·4	4·9	6·4	13·7	4·7	5·9	11·6	53
2·1	1·7	0·7	1·3	1·7	0·9	2·5	2·6	2·4	0·4	2·1	1·4	0·9	1·9	0·8	3·7	2·6	54
7·6	5·3	3·1	3·4	1·9	5·7	5·8	3·1	4·0	3·3	1·9	4·0	5·5	3·7	4·5	5·8	3·9	55
1·7	1·3	2·6	1·2	2·9	1·6	1·5	2·2	1·8	2·5	1·9	1·8	0·6	2·7	2·5	1·4	2·8	56
7·8	8·3	7·0	7·5	16·6	6·5	10·0	18·8	9·4	11·8	21·4	9·4	8·7	24·4	7·2	9·0	16·7	57
0·0	0·0	—	—	0·4	—	—	0·4	—	0·0	0·7	0·2	0·0	0·4	0·1	—	0·5	58
0·3	0·1	—	—	—	—	—	—	0·6	—	0·1	—	0·3	0·1	—	—	0·0	59
0·7	0·9	0·3	0·7	0·6	0·9	0·5	0·6	0·6	1·1	0·7	0·6	0·7	1·0	0·4	1·3	0·7	60
4·0	3·0	2·9	2·2	2·7	2·3	3·8	2·5	3·9	1·4	4·0	2·7	3·7	3·2	1·8	3·6	3·7	61
17·0	20·2	23·3	20·8	22·8	21·9	16·7	18·7	30·2	23·1	25·4	26·2	18·5	24·6	28·2	19·7	29·2	62
47·1	41·0	28·8	31·3	30·1	32·8	34·6	32·7	38·7	41·7	37·7	43·7	40·0	41·4	45·4	44·7	46·4	63
6·5	3·5	3·7	2·8	3·3	9·7	5·5	2·7	8·4	2·3	2·2	3·1	3·6	4·0	3·4	3·0	4·3	64
0·6	0·6	0·7	0·6	1·1	0·5	0·7	0·8	1·0	0·9	1·4	1·0	0·5	1·2	0·6	0·8	0·9	65
6·0	6·2	4·3	4·4	4·3	4·5	7·1	5·4	5·2	5·3	4·3	5·9	6·6	5·6	6·6	6·1	6·0	66
1·6	1·2	1·1	0·9	0·9	1·4	0·9	0·6	1·6	1·8	1·1	1·4	1·0	1·2	1·0	2·5	1·8	67
0·9	0·4	0·3	0·3	·	0·6	0·5	·	0·4	0·7	·	0·5	0·2	·	0·7	0·5	·	68

överstiger lantarbetarnas betydligt, då det gäller hushåll med flera och äldre barn. Uppenbarligen ser man i lantarbetarnas relativt stela förbrukning ett uttryck för att statmjölken, vars kvantitet icke växlar nämnvärt med hushållens storlek, har ett dominerande inflytande på dessa hushålls förbrukning. Beträffande den sammanlagda förbrukningen av matfett (d. v. s. smör, margarin och annat fett) råder icke någon bestämd olikhet mellan de tre hushållsgrupperna, vilket ävenledes framgår av den lilla tablån. I fråga om förbrukningens fördelning på olika matfettsorter gäller däremot, att småbrukarna koncentrerat sin förbrukning på smöret, medan lantarbetarna liksom stadshushållen använt nästan lika mycket margarin som smör.

Av summaraden för varugruppen kött- och fläskvaror på tab. 4 vill synas, som om småbrukarna hade den största förbrukningen, medan lantarbetarna och stadshushållen icke visade bestämd tendens till olikhet sinsemellan. Det är emellertid svårt att ange den eller de kött- eller köttvarusorter, som närmast svara för småbrukarnas eventuellt större konsumtion, då varugruppens sammansättning växlar mellan de skilda hushållsgrupper, som redovisas. Endast i fråga om de små kvantiteterna av varuslagen blod, »andra inälvor» och konserverat kött finner man genomgående större kvantiteter för småbrukarna

än de övriga socialgrupperna. Av fläsk — i synnerhet salt sådant — är landsbygdshushållens förbrukning genomgående större än stadshushållens, men småbrukarna och lantarbetarna synas i fråga om detta varuslag ha likartade konsumtionsvanor. I fråga om malet kött och korv överträffar stadshushållens och lantarbetarnas kvantiteter småbrukarnas avsevärt, och åtminstone vad gäller korven, torde småbrukarna icke kompensera sig genom egen produktion av varuslaget i fråga, vilket antydes av de uppgifter om olika maträtters förekomst som lämnas nedan. Stadshushållen ha den största leverkonsumtionen.

Av färsk fisk ha stadshushållen den största förbrukningen och nå därigenom, trots att landsbygdshushållen uppvisa högre tal för salt och rökt sill och strömming (huvudsakligen salt sill), i de flesta redovisade hushållstyperna högre sammanlagd fiskförbrukning än de övriga socialgrupperna.

Den sammanlagda förbrukningen av mjöl, gryn och bröd (med brödkvantiteterna omräknade till mjöl) inom skilda socialgrupper och hushållstyper har redovisats i tablån sid. 560. Mellan landsbygdshushållen å ena sidan och stadshushållen å den andra råder en betydande skillnad, i det de förra uppvisa en konsumtion som i allmänhet överstiger de senares med 30—40 %. Mellan de bägge hushållsgrupperna på landsbygden inbördes finner man däremot ingen genomgående olikhet på denna punkt, icke heller i fråga om konsumtionens fördelning på de tre varugrupperna mjöl, gryn och bröd. Stadshushållen uppvisa återigen icke blott proportionellt utan även i absoluta tal större förbrukning av köpt bröd. Icke blott i fråga om mjöl utan även beträffande gryn (t. ex. havregryn) är stadshushållens förbrukning lägre än landsbygdshushållens. Slutligen skall anmärkas, att den starka variationen i mängden »annat mjöl och makaroner» mellan de redovisade grupperna av småbrukarhushåll sammanhänger med det växlande inslaget av deltagare från övre Norrland med deras kornmjölskonsumtion.

Av potatis konsumera landsbygdshushållen mera än stadshushållen, och sannolikt är också lantarbetarnas förbrukning på det hela taget något större än småbrukarnas. Anmärkningsvärt synes vara, att landsbygdshushållen genomgående uppvisa lägre förbrukning av rotfrukter (såväl morötter som andra) än stadshushållen. I fråga om dessa varuslag äro småbrukarnas tal övervägande något större än lantarbetarnas. De sistnämnda överträffa däremot småbrukarna i fråga om färska grönsaker och synas på denna punkt vara ungefär jämställda med stadshushållen.

Huruvida de av landsbygdshushållen redovisade, i förhållande till stadshushållen avsevärt lägre kvantiteterna av färska äpplen (och päron), också äro uttryck för en motsvarande lägre konsumtion, är icke givet, emedan bokföringen sannolikt icke varit så noggrann som önskvärt på denna punkt. Det är dock troligt, att talen åtminstone delvis ge uttryck åt en verklig olikhet i förbrukningen. I fråga om torkad och konserverad frukt och bär ligga däremot landsbygdens hushåll ganska väl till i förhållande till stadshushållen och småbrukarnas kvantiteter äro i vissa fall större än de övriga gruppernas. Det bör dock observeras, att de meddelade uppgifterna om förbrukning av konserverad frukt och bär i stor utsträckning ha måst beräknas med ledning av hus-

hållens uppgifter om förekomsten av sylt o. dyl. till maten, emedan bokförarna ofta utelämnat uppgifter om detta varuslag.

Beträffande socker och kaffe kan antagas, att hushållen inom alla tre socialgrupperna tagit ut den tillmätta ransonen och att de variationer som observeras icke äro uttryck för skilda hushållsvanor. Någon bestämd tendens torde i varje fall svårligen kunna utläsas ur desamma. De observerade kakaokvantiteterna ge intryck av större förbrukning på landsbygden än i städerna av detta varuslag.

Kostens näringsvärde. Såsom sammanfattande uttryck för livsmedelskonsumtionens storlek meddelas i tab. 5 uppgifter om födans kalorivärde och halt av fett, järn samt vitamin A och C.

De tal, som beräknats per konsumtionsenhet och dag (tabellens övre hälft), ge vid handen, att lantarbetarnas näringstillförsel i samtliga undersökta avseenden utom beträffande järn är något rikligare än småbrukarnas och att bägge dessa gruppers kost har avsevärt högre kalorivärde och halt av järn men avsevärt lägre halt av A-vitamin än stadshushållens. Skillnaden gentemot stadshushållen i fråga om kalorier och järn sammanhänger med landsbygdshushållens överhuvud rikligare kvantiteter av de flesta födoämnen. Lantarbetarnas höga C-vitamintillförsel förklaras närmast av gruppens potatiskonsumtion. Den låga A-vitamintillförseln återigen sammanhänger bl. a. med hushållens relativt ringa förbrukning av lever, morötter och färska grönsaker.

Som norm för näringstillförseln inom stadshushåll bruka uppställas följande kvantiteter per konsumtionsenhet och dag: kalorier 3 000, järn 15 mg, vitamin A 4 000 internationella enheter (I. E.) och vitamin C 50 mg. Beträffande fett har icke någon egentlig norm uppställts, då det fysiologiska behovet av detta ämne är mycket ringa, men den vanliga tillförseln har angivits till 148 g. I fråga om kalcium, som icke upptagits i tab. 5, men beträffande vilket några uppgifter lämnas i tablån sid. 565, är normen 0·75 g. Ehuru de angivna normerna icke äro utan vidare tillämpliga på landsbygdens hushåll, torde man vara berättigad sluta, att tillförseln av kalorier, järn och C-vitamin på det hela taget varit tillräcklig men att A-vitamintillförseln inom de undersökta småbrukarnas och lantarbetarnas hushåll varit otillräcklig. Emellertid brukar spridningen kring medeltalen för födans näringsvärde vara stor, varigenom ett betydande antal hushåll kan falla under normen, även i de fall då medeltillförseln synes mycket god, liksom å andra sidan hushåll med fullvärdig tillförsel givetvis kunna förekomma i de fall, då medeltillförseln ligger under normen. Till belysning av det som sagts angående spridningen lämnas följande uppgifter om hushållens fördelning efter kaloritillförseln per konsumtionsenhet och dag.

Kaloritillförsel per kons.-enh. o. dag	Småbrukare	Lantarbetare	Kaloritillförsel per kons.-enh. o. dag	Småbrukare	Lantarbetare
Under 3 000	8	4	5 000—5 399	17	23
3 000—3 399	19	12	5 400—5 799	10	18
3 400—3 799	30	18	5 800—6 199	4	15
3 800—4 199	45	41	6 200—6 599	4	5
4 200—4 599	38	41	6 600 o. däröver	5	5
4 600—4 999	24	37	Summa	204	219

Tab. 5. Födans kalorivärde och halt av fett, järn och vissa vitaminer i fjärde kvartalet 1940.

	Kalorier	Fett g	Järn mg	Vitamin A I. E.	Vitamin C mg
	Per konsumtionsenhet och dag.				
Småbrukare	**4 220**	**133**	**18·1**	**2 756**	**68**
därav i övre Norrland	4 197	136	17·6	2 784	57
Gävleborgs län, Bergslagen	3 849	127	17·3	2 662	57
Mälarlandskapen	4 407	130	19·2	2 827	83
Östgöta-, Västgötaslätterna	4 421	131	18·2	2 582	65
Sydsvenska höglandet	4 389	137	18·8	2 770	78
Skåne	4 071	138	17·5	2 869	67
Lantarbetare	**4 530**	**149**	**18·2**	**2 923**	**77**
därav i Gävleborgs län, Bergslagen	3 509	131	14·7	2 546	61
Mälarlandskapen	4 592	147	19·1	3 013	82
Östgöta-, Västgötaslätterna	4 679	153	17·5	2 904	74
Sydsvenska höglandet	4 572	142	18·4	2 790	83
Skåne	4 397	155	17·9	2 945	72
Stadshushåll	**3 795**	**131**	**16·1**	**4 491**	**35**
Hushåll bestående av man, hustru och	*Per hushåll och dag.*				
1 barn 0—6 år					
Småbrukare	11 193	369	54·9	9 288	193
Lantarbetare	11 263	381	54·0	9 260	231
Stadshushåll	9 172	324	46·2	14 028	195
2 barn, därav det äldsta 7—15 år					
Småbrukare	14 289	439	73·6	10 607	290
Lantarbetare	13 930	458	67·7	10 667	275
Stadshushåll	12 165	417	62·2	17 598	271
3 barn 0—15 år					
Småbrukare	14 921	472	79·1	12 175	281
Lantarbetare	15 786	519	77·2	12 284	345
Stadshushåll	13 651	459	69·5	18 780	274

Emedan näringsstandarden nära sammanhänger med hushållens storlek på så sätt att den sjunker markerat, då hushållet växer, meddelas i nedre hälften av tab. 5 tal över näringstillförseln inom vissa renodlade hushållstyper. Man återfinner här samma olikheter mellan landsbygdens hushåll å ena sidan och stadshushållen å den andra, som redan nämnts, men observerar också, att de anmärkta olikheterna mellan lantarbetare och småbrukare saknas eller mildrats. Härav drages slutsatsen, att den större näringstillförsel, som kommer till synes för lantarbetarnas del, när talen beräknas per konsumtionsenhet inom grupper av blandade hushållstyper, huvudsakligen sammanhänger med lantarbetarhushållens mindre genomsnittsstorlek.

Slutligen ha beräkningar utförts rörande näringstillförseln inom lantarbetarhushåll, i vilka mannens avlöning delvis utgår i form av stat, och lantarbetarhushåll, som icke erhålla stat. Skillnaden mellan dessa bägge lantarbetargrupper torde ligga huvudsakligen i mjölkkonsumtionen men är härvidlag mycket

stor, vilket framgår av följande sammanställning, som även upptager siffror rörande födans halt av vissa näringsämnen.

	Antal kons.-enh. per hush.[1]	Förbrukning av mjölk per hushåll o. 14 dagar	Tillförsel per konsumtionsenhet och dag av: Kalorier	Fett g	Järn mg	Kalcium g	Vitamin A I. E.	Vitamin C mg
Lantarbetarhushåll								
med stat	3·18	53·3 lit.	4 616	150	18·3	1·51	2 951	79
utan »	3·03	34·3 »	4 313	147	17·9	1·14	2 851	73

Den genomsnittliga näringstillförseln inom de bägge grupperna av lantarbetarhushåll skiljer sig tydligt i fråga om kalorier och kalcium, och man torde vara berättigad att skriva dessa olikheter på statavlöningens konto — vad kalciummängden beträffar speciellt mjölkens.

Måltider och maträtter. På räkenskapsformuläret ha hushållsbokförarna också haft att dag för dag anteckna, vilka maträtter som förekommit vid varje måltid. Uppgifterna härom ha kunnat användas som kontroll på att viktigare varuslag icke uteglömts vid bokföringen men ha också underkastats en särskild bearbetning för utrönande av måltidsordningen och frekvensen av olika slags maträtter. Denna del av materialet var — ehuru i stort sett ganska fullständig — dock behäftad med vissa brister. Sålunda är det icke säkert, att uppgiftslämnarna uppgivit samtliga mål, och vidare har det ofta förekommit, att de olika rätterna icke tillräckligt specificerats. Summariska uppgifter sådana som »kött och potatis», »fisk och potatis», »välling» och »gröt» voro ganska vanliga.

Av de 423 hushållen redovisades sammanlagt 28 128 måltider, varav 10 324 (36·7 %) bestodo av lagad mat, 5 432 (19·3 %) utgjordes av s. k. grötmål och 12 372 (44 %) voro kaffemål. Till grötmål räknas härvid och i det följande icke blott måltider, som bestått av gröt och mjölk eller välling, utan även måltider bestående av ägg, allt antingen enbart eller i förening med smörgås och dryck. Ha däremot två av ovannämnda maträtter förekommit tillsammans, exempelvis gröt och mjölk samt ägg, har målet ansetts vara lagat. Till kaffemål ha förts måltider, som bestått av kaffe, te eller choklad antingen enbart eller i förening med vetebröd eller smörgås. Hit ha även något oegentligt förts de få fall (1·5 % av samtliga måltider), då målet bestått av enbart mjölk och smörgås.

Antalet måltider per dag. Av följande översikt synes framgå, att det stora flertalet hushåll såväl bland småbrukarna som lantarbetarna, eller 86 % inom vardera gruppen, haft en matordning med fem måltider om dagen. Typindelningen gäller härvid i huvudsak vardagsförhållandena, då söndagarna ofta haft en annan måltidsordning. Det genomsnittliga antalet måltider per hushåll och dag (4·8 resp. 4·7) var även praktiskt taget lika inom de bägge socialgrupperna.

[1] Enligt skalan för kalorier m. m.

	Antal hushåll	Därav hushåll, som haft nedanstående antal mål per dag				Antal mål per hushåll och dag			
		3	4	5	6 o. fl.	Samtliga mål	Därav lagade mål	Därav grötmål	Därav kaffemål
Småbrukare	204	11	13	175	5	4·8	1·9	0·9	2·0
Lantarbetare	219	7	22	189	1	4·7	1·6	0·9	2·2

I regionalt hänseende märktes inga tydliga olikheter, utom möjligen i fråga om Skåne, där såväl småbrukare som lantarbetare uppvisade något lägre måltidsantal. Typen tre eller fyra måltider per dag förekom där relativt ofta. I fråga om målens beskaffenhet upplyser tabellen, att småbrukarna hade flera lagade mål och färre kaffemål än lantarbetarna, och det kan tilläggas, att denna olikhet var genomgående för de olika landsdelarna.

Den vanliga måltidsordningen för ett femmåltidshushåll vid den tid av året, då undersökningen företogs (slutet av november), synes ha varit: frukost före arbetets början bestående av gröt eller lagad mat, förmiddagskaffe, middag (mitt på dagen), eftermiddagskaffe och kvällsmat. Ganska vanligt var också, som nedan visas, att dagen började med ett kaffemål, och i dessa fall var andra målet ett lagat mål eller grötmål.

Dagens första mål. Beskaffenheten av dagens första mål framgår av följande sammanställning:

	Antal hushåll	Därav i procent, som börjat dagen med				
		kaffemål	grötmål	lagat mål	lagat mål el. grötmål	omväxlande lagat, gröt- o. kaffemål
Småbrukare	204	38·6	24·5	18·6	13·7	4·4
Lantarbetare	219	37·9	45·2	2·3	7·8	6·8

Då hushållen fördelats på tabellens måltidstyper, ha de räknats till de renodlade typerna, om antalet mål av resp. sort varit minst tio (av de fjorton möjliga); eljest ha de förts till någon av de blandade typerna.

Vissa växlingar observerades mellan skilda landsdelar. Exempelvis inom områdena Östgöta- och Västgötaslätterna samt Mälarlandskapen tycktes grötmål som dagens första mål vara vanliga såväl bland småbrukare som lantarbetare, medan kaffemålen där voro mindre ofta förekommande. Särskilt vanliga voro kaffemål på Sydsvenska höglandet och lagade mål i övre Norrland.

Inom de småbrukarhushåll, som till första mål hade antingen lagad mat eller grötmål omväxlande med lagad mat, utgjordes den lagade maten till 35 % av sill eller strömming (vanligen salt), 23 % av kött, 9 % av pannkakor och 12 % av ägg eller äggrätter. Inom motsvarande grupp lantarbetarhushåll bestod den lagade maten till 13 % av sill eller strömming, 40 % av kött, 13 % av pannkakor och 6 % av ägg eller äggrätter. Den större frekvensen sill- och strömmingsrätter bland småbrukarna förklaras dock uteslutande genom inslaget i denna grupp av hushåll från övre Norrland, där nämnda maträtt förekom relativt ofta (38 % av samtliga lagade frukosträtter).

Mellan hushåll tillhörande djurskötare resp. andra lantarbetare har ingen olikhet i fråga om första målets beskaffenhet kunnat påvisas.

ab. 6. Huvudrätterna vid middagsmålet inom småbrukar- och lantarbetarhushåll i fjärde kvartalet 1940.

	Småbrukare	Lantarbetare
Antal huvudrätter vid middagsmålet (i hela materialet)	2 777	3 017
Därav i procent:		
Stekt kött	6·7	5·5
Kokt kött	3·5	2·8
Stekt korv	3·8	7·4
Kokt korv	3·3	4·9
Kallskuren korv eller sylta	0·4	0·9
Fläsk	16·7	18·6
Rätter av malet kött	10·3	11·6
Blodmat	3·1	1·4
Inälvsmat	1·7	0·9
Ej specificerat »kött»	9·4	4·6
Summa kötträtter	58·9	58·6
Färsk sill eller strömming	2·1	3·4
Annan färsk fisk	2·5	2·0
Salt och rökt fisk	3·8	5·0
Fiskbullar, lutfisk o. dyl.	0·6	0·5
Ej specificerad fisk	1·0	0·7
Summa fiskrätter	10·0	11·6
Pannkakor	5·4	5·3
Makaroner	2·7	2·4
Annan mjölmat	0·4	0·2
Summa mjölrätter	8·5	7·9
Puddingar på kött eller fisk	0·7	0·5
Rätter av gryn	1·2	1·2
Kött- och grönsakssoppor	7·3	5·4
Ärter och fläsk	5·5	5·7
Bruna bönor	2·0	2·3
Rotfrukter eller grönsaker enbart	1·2	1·2
Äggrätter	0·5	0·6
Andra förrätter	4·2	5·0

Middagsmålet. Såsom middagsmål har räknats dagens största måltid, och denna har också av samtliga hushåll utom sex intagits mitt på dagen. I de få undantagsfallen var middagen dagens sista mål.

Förutom huvudrätt (förrätt), som sålunda åts 14 gånger av varje hushåll under bokföringsperioden, hade småbrukarna i genomsnitt 9·1 och lantarbetarna 7·7 efterrätter per hushåll under fjorton dagar. Efterrätt förekom relativt ofta bland hushållen inom området Östgöta- och Västgötaslätterna men mera sällan i Norrland och Bergslagen. I hela materialet funnos 41 småbrukarhushåll och 27 lantarbetarhushåll, som dagligen hade två rätter till middag. Tab. 6 visar huvudrättens beskaffenhet. Av samtliga där specificerade maträtter var fläsk (oftast stekt och med potatis) den vanligaste såväl bland småbrukare som lantarbetare, närmast följt av köttfärs eller köttbullar (med potatis). Lägger man samman de tre slagen av korv, finner man dock, att rätter av detta varuslag bland lantarbetarna komma på andra platsen med 13·2 % av samtliga rätter. Ärter och fläsk som stående maträtt förekom hos litet mer än femtedelen av samtliga hushåll.

Helt naturligt voro dock variationerna ganska stora beträffande vissa rätters förekomst i olika landsdelar. Exempelvis spelade fläsket ingalunda samma roll i övre Norrland som i Skåne eller Mälarlandskapen. I Mälarlandskapen och landsdelarna norr därom märktes vidare i motsats till sydligare landsdelar en tendens att ha pannkakor eller plättar som stående huvudrätt åtminstone en gång i veckan.

Efterrätterna utgjordes hos båda hushållsgrupperna till omkring tre fjärdedelar av krämer, soppor, kompotter och sylter. Frukt- och bärsoppor förekommo oftast hos småbrukarna i norra Sverige och lantarbetarna i Mälardalen, medan krämer var den vanligaste efterrätten på Östgöta- och Västgötaslätterna. Sistnämnda rätt förekom i relativt liten utsträckning hos småbrukare i Skåne.

Rätter av kompotter och sylter bestodo till närmare hälften av lingonsylt, 28 % av annan sylt och omkring 13 % av äppelmos. Detta slags rätter var av större betydelse för hushållen på Sydsvenska höglandet och i Skåne än andra delar av landet.

Kvällsmålet. Hos 60 % av småbrukarna och 75 % av lantarbetarna utgjordes kvällsmaten antingen av lagad mat eller lagad mat omväxlande med gröt. Småbrukarnas kvällsmål utgjordes vidare för närmare tredjedelen av hushållen regelbundet av grötmål, mot icke fullt tiondelen hos lantarbetarna. Gröt var emellertid det vanligaste bland småbrukarna i övre Norrland. En jämförelse mellan dagens första och sista mål visar, att kvällsmaten i relativt stor utsträckning bestod av lagad mat. Den avgörande skillnaden var emellertid den ringa roll som kaffemål spelade såsom kvällsmat i jämförelse med frukosten.

Uppgifter rörande vissa maträtter. Sammanlagt för samtliga deltagande hushåll förekom g r ö t 4 524 och v ä l l i n g 1 556 gånger. Över tredjedelen av gröten och närmare hälften av vällingen hade måst uppföras under de allmänna rubrikerna »gröt» och »välling», då uppgiftslämnarna underlåtit att specificera desamma. Av de specificerade gröträtterna utgjorde havregrynsgröt i genomsnitt nära 70 %, men mellan skilda landsdelar förelågo betydande olikheter. I Skåne voro exempelvis mer än 80 % av samtliga gröträtter lagade av havregryn, medan motsvarande andel för övre Norrlands småbrukare utgjorde omkring en tredjedel. Korngrynsgröt var vanlig endast i övre Norrland, varest den utgjorde nära 60 % av samtliga specificerade gröträtter. Rågmjölsgröt utgjorde ingenstädes någon mera betydande del av grötkonsumtionen. Vanligast förekommande var den bland Bergslagens småbrukare.

Den största gröt- och vällingkonsumtionen fanns i övre Norrland och den minsta i Skåne (23 resp. knappa 10 gröt- eller vällingrätter per hushåll och period). De övriga landsdelarnas hushåll hade ungefär en gröt- eller vällingrätt om dagen.

Övervägande antalet familjer drucko k a f f e två gånger dagligen, d. v. s. 28 gånger under bokföringstiden, medan c h o k l a d under samma tid förekom i genomsnitt 4·9 gånger och te 0·9 gånger per hushåll. 31 hushåll, varav 17 småbrukarhushåll, uppgåvo sig dricka kaffe 3 eller flera gånger dagligen.

Övertidsarbetets betydelse för arbetstagaren.

Undersökningens syfte och omfattning. I föregående häfte av Sociala Meddelanden lämnades en redogörelse för planläggningen av socialstyrelsens övertidsundersökning samt statistik över övertidsarbete år 1938 inom industriell och liknande verksamhet enligt uppgifter från arbetsgivare.[1] I ifrågavarande artikel nämndes, att övertidsundersökningen även omfattade en enquête bland arbetstagare i syfte att erhålla kännedom om arbetarpartens inställning till arbete å övertid och därmed sammanhängande förhållanden. De framkomna huvudresultaten av denna enquête redovisas i det följande.

Det för arbetstagare avsedda frågeformuläret upptog dels vissa frågor angående uppgiftslämnarens arbetstidsförhållanden under år 1938, dels frågor angående uppgiftslämnarens uppfattning om övertidsarbetets inverkan på matordning, sovtid, fritidsanvändning m. m. samt hans inställning överhuvud till arbete å övertid. Frågeformuläret distribuerades genom förmedling av vederbörande fackliga organisationer till ett antal arbetare vid företag, där övertidsarbete förekommit i mera avsevärd utsträckning, enligt vad som framgått av socialstyrelsens förberedande undersökningar. Urvalet av uppgiftslämnare vid ifrågavarande företag skulle enligt socialstyrelsens anvisningar ske på det sättet, att formulär utdelades till varannan i företagens övertidsjournal för år 1938 upptagen person.

Till de fackföreningsavdelningar, som medverkade vid distributionen av frågeformuläret, utsändes inalles 16 326 exemplar av detsamma, varav 5 774 eller omkring en tredjedel inkommo besvarade, vilket för en undersökning av ifrågavarande slag torde vara att anse som ett tillfredsställande resultat. En relativt stor andel av uppgiftslämnarna utgjordes emellertid av arbetare, som haft särskilt mycket övertidsarbete och som därför varit mera intresserade än andra att besvara formuläret.

Av de inkomna svaren voro 4 729 användbara för vidare bearbetning, medan 1 045 måste kasseras på grund av att de varit ofullständigt besvarade eller — vilket gäller den övervägande delen — ifyllts av arbetare, som under redovisningsåret icke haft något arbete å övertid.

Uppgiftsmaterialets sammansättning. De i undersökningen redovisade arbetarna, varav 4 118 eller 87·1 % voro män och 611 eller 12·9 % kvinnor, sysselsattes vid 438 olika arbetsställen. Fördelningen på olika näringsgrenar framgår av följande sammanställning:

[1] Soc. Medd. årg. 1941, sid. 449.

Antal redovisade	Metallindustri	Träindustri	Pappers- o. grafisk ind.	Livsmedelsind.	Textil- o. beklädnadsind.	Läder-, hår- o. gummivaruind.	Kemisk-teknisk ind.	Kommunala verk o. byggn. arb.	Handel o. varulager	Samfärdsel	Samtliga näringsgrenar
manliga arbetare .	1 853	336	1 210	190	146	115	53	48	42	125	**4 118**
kvinnliga » .	29	—	164	83	244	67	21	—	3	—	**611**
Samtliga arbetare	**1 882**	**336**	**1 374**	**273**	**390**	**182**	**74**	**48**	**45**	**125**	**4 729**
» arbetsställen	115	30	123	53	37	27	9	6	14	24	438

Uppgiftsmaterialet omfattade sålunda i främsta rummet manliga arbetare inom metallindustri samt vid pappersmassefabriker, pappersbruk och grafisk industri. De redovisade kvinnliga arbetarna voro till övervägande delen sysselsatta inom textil- och beklädnadsindustrin samt inom pappers- och grafisk industri. Kemisk-teknisk industri, kommunala verk och byggnadsarbeten samt handel och varulager voro endast fåtaligt representerade i fråga om såväl manliga som kvinnliga arbetare; jord- och stenindustri samt byggnadsverksamhet voro överhuvud icke företrädda.

Såsom framgår av nedanstående tablå, avsågo uppgifterna företrädesvis arbetare vid medelstora och större företag.

Antal redovisade	Hela antalet	Därav (i %) vid arbetsställen med nedanstående antal arbetare				
		5—10	11—100	101—500	501—1 000	mer än 1 000
manliga arbetare . . .	4 118	1·4	26·8	35·4	14·7	21·7
kvinnliga » . . .	611	1·0	37·5	45·4	11·5	4·6
Samtliga arbetare	**4 729**	**1·4**	**28·1**	**36·7**	**14·3**	**19·5**
» arbetsställen	438	6·4	60·5	26·5	4·6	2·0

Vad beträffar uppgiftslämnarnas fördelning med hänsyn till arten av deras arbete, kan det nämnas, att omkring $^3/_4$ av de manliga arbetarna och nära $^7/_8$ av de kvinnliga voro sysselsatta vid den egentliga fabrikationen inom resp. företag. En icke obetydlig del av männen utgjordes sålunda av sådana arbetare, som voro sysselsatta med underhålls-, lager-, förpacknings-, transportarbeten o. dyl.

Uppgiftsmaterialets fördelning på olika ortsgrupper tedde sig på följande sätt:

Antal redovisade	Hela antalet	Därav (i %)				
		i städer			på landsbygden	
		Stockholm Göteborg Malmö	övriga industristäder	övriga städer	industriorter	övriga orter
arbetare	4 729	25·4	24·8	13·9	23·8	12·1
arbetsställen	438	31·7	20·6	19·6	14·4	13·7

Det må tilläggas, att de uppgifter, som härröra från städer, mera likformigt representerade olika storleksgrupper av företag inom skilda näringsgrenar, medan landsbygdsuppgifterna i ganska hög grad koncentrerade sig till större företag inom metallindustri, träindustri och pappersindustri.

I undersökningen redovisade manliga arbetare hade en genomsnittlig levnadsålder av 37 år, medan de kvinnliga arbetarna uppvisade en betydligt lägre medelålder eller 31 år. Av de redovisade arbetarna voro endast ett fåtal under 18 år. Bland manliga arbetare tillhörde icke heller mer än en tiondel åldersklasserna 18—24 år, medan bland kvinnliga arbetare icke mindre än en tredjedel kommo på dessa åldrar. Däremot voro männen starkare företrädda än kvinnorna i åldersklasserna om 30 år och däröver och detta förhållande blir särskilt markerat i fråga om de högsta åldersgrupperna. Den genomsnittliga anställningstiden på samma arbetsplats var för männen 14 år och för kvinnorna 10 år.

Mer än tre fjärdedelar av de manliga arbetarna men endast något mer än en fjärdedel av de kvinnliga tillhörde de civilståndskategorier, som hade hushåll, d. v. s. gifta samt förutvarande gifta (över 35 år).

För det huvudsyfte, som förevarande del av övertidsundersökningen planlagts, har det icke varit av behovet att ge densamma en mera representativ omfattning. Ur representativitetssynpunkt har det endast eftersträvats, att uppgiftsmaterialet skulle ge några stickprov på övertidsarbetets betydelse för arbetsförhållandena och livsföringen inom sådana arbetsområden, där övertidsarbetet, enligt vad som eljest var känt, hade en mera avsevärd omfattning. Omfattningen och sammansättningen av det föreliggande uppgiftsmaterialet synes särskilt i fråga om manliga arbetare fylla de krav, som från ovannämnda förutsättningar kunna ställas i olika avseenden. Med hänsyn till det särskilda intresse, som kvinnornas övertidsarbete har för frågan om en revision av arbetstidslagstiftningen, kunde det kanske ha varit önskvärt, att materialet för de kvinnliga arbetstagarnas del varit både något mera omfattande och mera allsidigt med avseende på olika yrkesområden, ålderskategorier etc. De inkomna svaren från kvinnliga uppgiftslämnare äro emellertid ägnade att belysa förhållandena på några i förevarande sammanhang särskilt påtalade kvinnliga arbetsområden, såsom textilindustrin.

Uppgiftslämnarnas arbetstidsförhållanden. I formuläret upptagna frågor angående uppgiftslämnarnas arbetstidsförhållanden under år 1938 voro i första hand avsedda att ge en bakgrund till de uttalanden om inställningen till övertidsarbete, vilka utgjorde huvudsyftet med enquêten. Man önskade därjämte erhålla upplysningar, som i vissa avseenden kunde komplettera arbetsgivarpartens redovisning av arbetstidsförhållandena.

Sådant övertidsarbete, vilket enligt arbetstidslagen § 7 mom. 1 kan uttagas för förberedelse- och avslutningsarbeten, förekom enligt i tab. 1 anförda uppgifter för 14·2 % av de manliga och 6·5 % av de kvinnliga arbetarna. I särskilt stor utsträckning redovisades förberedelse- och avslutningsarbeten för manliga

Tab. 1. Antal manliga och kvinnliga arbetare med förberedelse- och avslutningsarbete.

Näringsgrenar	Antal redovisade manliga arbetare	Därav arb. med förberedelse- o. avslutn.-arbeten	Antal arb. med förberedelse- o. avslutn.-arb. under följande antal dagar				Antal redovisade kvinnliga arbetare	Därav arb. med förberedelse- o. avslutn.-arbeten	Antal arb. med förberedelse- o. avslutn.-arb. under följande ant. dagar		
			högst 90	91—180	181—270	271 o. däröver			högst 90	91—180	181 o. däröver
Metallindustri	1 853	200	154	29	9	8	29	—	—	—	—
Träindustri	336	31	24	6	—	1	—	—	—	—	—
Pappers- o. grafisk industri	1 210	199	193	4	—	2	164	10	8	2	—
Livsmedelsindustri	190	51	32	13	4	2	83	8	7	1	—
Textil- o. beklädnadsindustri	146	13	10	2	—	1	244	11	7	4	—
Läder-, hår- o. gummivaruind.	115	10	8	1	1	—	67	10	8	2	—
Kemisk-teknisk industri	53	7	4	1	1	1	21	—	—	—	—
Samtliga industrigrenar	3 903	511	425	56	15	15	608	39	30	9	—
Därav: arb. vid fabrikationen	3 003	357	300	37	12	8	531	37	29	8	—
övriga arbetare	900	154	125	19	3	7	77	2	1	1	—
Kommunala verk o. byggn.-arb.	48	13	13	—	—	—	—	—	—	—	—
Handel och varulager	42	1	1	—	—	—	3	1	1	—	—
Samfärdsel	125	60	56	1	1	2	—	—	—	—	—
Samtliga näringsgrenar	**4 118**	**585**	**495**	**57**	**16**	**17**	**611**	**40**	**31**	**9**	—

Tab. 2. Antal manliga och kvinnliga arbetare, fördelade efter övertidsarbetets längd inom olika näringsgrenar år 1938.

Näringsgrenar	Antal redovisade arbetare	Antal arbetare med uppgift om övertid	Därav (i %) arbetare, som haft övertidsarbete under följande antal timmar							Medeltal övertidstimmar per arbetare
			högst 50	51—100	101—150	151—200	201—250	251—300	301 o. däröver	
Manliga arbetare.										
Metallindustri	1 853	1 559	29·6	30·3	18·5	18·2	1·8	0·9	0·7	96
Träindustri	336	274	18·6	15·7	28·8	30·7	4·0	2·2	—	123
Pappers- o. grafisk industri	1 210	888	30·6	29·8	21·1	14·5	2·5	1·4	0·1	91
Livsmedelsindustri	190	148	19·6	16·2	16·9	18·2	9·5	14·9	4·7	148
Textil- o. beklädnadsindustri	146	114	20·2	27·2	14·9	25·4	7·9	1·8	2·6	124
Läder-, hår- o. gummivaruind.	115	65	21·6	13·9	21·5	36·9	3·1	1·5	1·5	130
Kemisk-teknisk industri	53	22	27·3	22·7	13·6	22·7	9·1	4·6	—	119
Samtliga industrigrenar	3 903	3 070	27·9	27·6	20·0	19·0	2·9	1·9	0·7	101
Därav: arb. vid fabrikationen	3 003	2 367	28·4	27·6	20·1	18·6	3·0	1·7	0·6	95
övriga arbetare	900	703	26·2	27·9	19·5	20·3	2·6	2·4	1·1	121
Kommunala verk o. byggn.-arb.	48	12	8·4	50·0	8·3	16·7	8·3	—	8·3	125
Handel och varulager	42	28	3·6	17·9	39·3	25·0	7·1	—	7·1	148
Samfärdsel	125	113	37·2	46·0	6·2	8·8	1·8	—	—	69
Samtliga manliga arbetare	**4 118**	**3 223**	**27·9**	**28·3**	**19·6**	**18·7**	**2·9**	**1·8**	**0·8**	**101**
Kvinnliga arbetare.										
Metallindustri	29	27	77·8	14·8	7·4	—	—	—	—	43
Träindustri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pappers- o. grafisk industri	164	94	22·4	48·9	16·0	10·6	2·1	—	—	89
Livsmedelsindustri	83	27	11·1	59·3	25·9	3·7	—	—	—	87
Textil- o. beklädnadsindustri	244	162	29·6	34·6	29·0	5·6	1·2	—	—	82
Läder-, hår- o. gummivaruind.	67	42	9·5	52·4	19·0	14·3	2·4	—	2·4	108
Kemisk-teknisk industri	21	9	11·1	22·2	22·2	44·5	—	—	—	131
Samtliga industrigrenar	608	361	27·2	40·4	22·4	8·3	1·4	—	0·3	85
Därav: arb. vid fabrikationen	531	328	27·1	42·7	21·7	7·0	1·2	—	0·3	84
övriga arbetare	77	33	27·3	18·2	30·3	21·2	3·0	—	—	104
Kommunala verk o. byggn.-arb.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Handel och varulager	3	2	50·0	—	—	50·0	—	—	—	—
Samfärdsel	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Samtliga kvinnliga arbetare	**611**	**363**	**27·3**	**40·2**	**22·3**	**8·5**	**1·4**	—	**0·3**	**86**

arbetare i pappers- och grafisk industri och livsmedelsindustri. Inom den egentliga industrin hade relativt sett de manliga arbetarna vid fabrikationen i något mindre utsträckning än övriga arbetare övertidsarbete av ifrågavarande slag. Det framgår av tabellen, att förberedelse- och avslutningsarbeten vanligen inte omfattade längre tid av året än 90 dagar. Det må nämnas, att en jämförelsevis stor del av treskiftarbetare eller 27·6 % hade övertidsarbete av hithörande art. Vidare redovisades sådant övertidsarbete i jämförelsevis stor omfattning av arbetare inom de högre åldersklasserna, varjämte gifta personer kommo att i högre grad än ogifta belastas med övertidsarbete av här behandlad art.

I vidstående tab. 2 lämnas en summarisk redovisning av övertidsarbetets omfattning under år 1938 enligt arbetstagarnas uppgifter. Dylika uppgifter om antalet utgjorda övertidstimmar ha erhållits beträffande 78·3 % av de i enquêtematerialet redovisade männen och 59·4 % av kvinnorna. De arbetare, för vilka uppgift om övertidsarbetets längd erhållits, redovisade enligt tabellen 101 övertidstimmar under år 1938 beträffande männen och 86 beträffande kvinnorna. Motsvarande genomsnittstal för årsanställda arbetare voro enligt arbetsgivarnas uppgifter resp. 94 och 87 timmar.

I enquêten ha upplysningar kunnat erhållas om förekomsten och omfattningen av övertidsarbete under olika förhållanden med avseende på anordnandet av såväl ordinarie arbetstid som övertid. En sammanställning häröver lämnas i tab. 3. Det får emellertid understrykas, dels att materialet icke kan anses ha en omfattning, som ur representativ synpunkt är tillfredsställande, dels att de erhållna uppgifterna över både övertidsarbetets omfattning och arbetstidens anordnande i många fall delvis haft karaktären av uppskattningar. Ifrågavarande sammanställning kan därför endast tjäna som en exemplifiering av de försvårande omständigheter, under vilka övertidsarbete i vissa fall förekommer.

Av tab. 3 framgår, att i vissa fall arbetare, som genom arbetstidens anordnande i övrigt måste anses ha haft ogynnsammare arbetsvillkor, även hade övertidsarbete i jämförelsevis stor omfattning eller t. o. m. i större omfattning än andra arbetare. Det relativt sett ganska stora antalet skiftarbetare, undersökningen omfattar, hade visserligen i allmänhet mindre övertidsarbete än arbetare utan skift men icke mindre än en tredjedel av tvåskiftarbetarna och en fjärdedel av treskiftarbetarna uppgåvo dock övertidsarbete under mer än 100 timmar per år. Enligt i tabellen anförda data hade vidare arbetare med förskjuten ordinarie arbetstid genomsnittligen ett större antal övertidstimmar per år än arbetare utan förskjuten arbetstid. Arbetare med normalt förekommande söndagsarbete redovisade även övertidsarbete i förhållandevis stor utsträckning, även om det genomsnittliga antalet övertidstimmar var något högre för det flertal arbetare, som icke hade sön- och helgdagsarbete. Arbetare, som voro mera kontinuerligt sysselsatta och icke varit permitterade eller haft förkortad arbetstid, hade längre övertid än andra, men en även under normala förhållanden förekommande snedbelastning av arbetstillgången och fördelningen av denna framträder så till vida, som en icke obetydlig del av arbetare med ojämna sysselsättningsförhållanden uppgåvo sig ha utgjort över 100 övertidstimmar per år. Det sagda gäller emellertid huvudsakligen de manliga arbetarna; förhål-

Tab. 3. Förekomsten och omfattningen av övertidsarbete under olika förhållanden med avseende på anordnandet av arbetet.

	Antal män med uppgift om övertid	Därav (i %) arb., som haft övertid följande antal timmar				Antal övertidstimmar per arbetare	Antal kvinnor med uppgift om övertid	Därav (i %) arb., som haft övertid följande antal timmar				Antal övertidstimmar per arbetare
		högst 50	51–100	101–200	över 200			högst 50	51–100	101–200	över 200	
Arbetare												
utan skiftarbete	2 412	25·1	27·7	40·5	6·7	107	350	27·4	40·6	30·3	1·7	85
med delvis skiftarbete	52	34·6	23·1	42·3	—	87	4	—	—	100·0	—	152
» 2-skiftarbete	404	35·9	26·7	34·4	3·0	89	9	33·3	44·5	22·2	—	74
» 3- »	355	37·5	34·6	26·8	1·1	76	—	—	—	—	—	—
utan förskjuten arbetstid	3 150	27·9	28·6	37·9	5·6	101	358	27·1	40·2	31·0	1·7	86
med » »	73	27·4	17·8	52·1	2·7	111	5	40·0	40·0	20·0	—	39
utan söndagsarbete	2 997	27·4	28·6	38·3	5·7	101	356	26·9	39·9	31·5	1·7	86
med »	226	35·0	24·3	38·0	2·7	94	7	42·9	57·1	—	—	55
utan permittering	2 639	25·1	27·1	41·2	6·6	107	275	24·7	41·1	32·0	2·2	90
med »	584	40·6	33·6	25·0	0·8	72	88	35·2	37·5	27·3	—	61
utan förkortad arbetstid	2 865	26·3	28·4	39·3	6·0	104	280	23·9	42·9	31·8	1·4	89
med » »	358	40·8	27·6	30·2	1·4	78	83	38·6	31·3	27·7	2·4	75
utan förber. o. avsl. arb.	2 782	28·9	27·4	38·4	5·3	98	344	28·2	40·4	29·7	1·7	85
med » » » »	441	21·6	34·0	37·6	6·8	113	19	10·5	36·9	52·6	—	102
med övertid under												
högst 12 veckor	1 043	67·9	27·8	4·0	0·3	66	145	60·0	35·9	4·1	—	48
13—24 »	1 158	9·5	39·0	49·7	1·8	88	142	7·1	56·3	35·9	0·7	95
25—36 »	576	1·7	15·3	72·2	10·8	156	56	—	16·1	78·6	5·3	142
37 o. däröver	259	0·4	9·3	57·9	32·4	190	12	—	—	83·3	16·7	175
ej angivet	187	38·0	31·0	26·7	4·3	82	8	25·0	62·5	12·5	—	71
utan övertid å söndagar	2 240	30·7	27·8	36·2	5·3	97	322	28·3	38·5	31·7	1·5	86
med » » »	983	21·7	29·3	42·9	6·1	109	41	19·5	53·7	24·4	2·4	85
Samtliga	**3 223**	27·9	28·3	38·3	5·5	**101**	**363**	27·3	40·2	30·8	1·7	86

Tab. 4. Förekomsten och omfattningen av övertidsarbete å sön- och helgdagar bland manliga och kvinnliga arbetare inom olika näringsgrenar.

Näringsgrenar	Antal redovisade manliga arbetare	Därav arb. med övertidsarbete å sön- o. helgdagar	Antal. arb. med övertidsarb. å sön- o. helgdagar under följ. ant. veckor				Antal redovisade kvinnliga arbetare	Därav arb. med övertidsarbete å sön- o. helgdagar	Antal arb. med övertidsarb. å sön- o. helgdagar under följ. ant. veckor		
			högst 12	13—24	25—36	37 o. däröver			högst 12	13—24	25 o. däröver
Metallindustri	1 853	483	441	41	1	—	29	1	1	—	—
Träindustri	336	55	27	28	—	—	—	—	—	—	—
Pappers- o. grafisk industri	1 210	672	402	208	54	8	164	76	56	20	—
Livsmedelsindustri	190	57	37	16	2	2	83	9	9	—	—
Textil- o. beklädnadsindustri	146	19	17	1	1	—	244	4	4	—	—
Läder-, hår- o. gummivaruind.	115	19	19	—	—	—	67	8	8	—	—
Kemisk-teknisk industri	53	19	17	2	—	—	21	—	—	—	—
Samtliga industrigrenar	3 903	1 324	960	296	58	10	608	98	78	20	—
Därav: arb. vid fabrikationen	3 003	893	689	173	23	8	531	94	75	19	—
övriga arbetare	300	431	271	123	35	2	77	4	3	1	—
Kommunala verk o. byggn.-arb.	48	28	20	7	1	—	—	—	—	—	—
Handel och varulager	42	14	14	—	—	—	3	1	1	—	—
Samfärdsel	125	18	18	—	—	—	—	—	—	—	—
Samtliga näringsgrenar	**4 118**	**1 384**	**1 012**	**303**	**59**	**10**	**611**	**99**	**79**	**20**	—

landena tedde sig i här berörda avseenden avgjort gynnsammare för de kvinnliga arbetarna.

En särskild redovisning angående förekomsten och omfattningen av övertidsarbete under sön- och helgdagar lämnas i tab. 4, varav framgår, att det särskilt var arbetare inom metallindustri samt grafisk industri, som berördes av sådant övertidsarbete. Att döma av fördelningen efter det antal veckor, under vilka övertidsarbete å sön- och helgdagar förekom för olika arbetare, hade övertidsarbete av detta slag den största omfattningen inom de grafiska facken.

I efterföljande tab. 5 ha kompletterande uppgifter om övertidsarbetets längd per dag kunnat sammanställas. Såsom tabellen visar, synas två övertidstimmar per dag ha varit det vanliga, då övertidsarbete uttagits. I fråga om manliga arbetare uppgavs dock för en avsevärd del av dessa, särskilt inom grafisk samt kemisk-teknisk industri och kommunala arbeten, betydligt längre övertidsarbete per dag. Omkring en femtedel av de arbetare, som lämnat uppgift om övertidsarbetets anordnande i berörda avseende, förklarade emellertid, att antalet övertidstimmar per dag varit så växlande, att något bestämt timantal icke kunnat uppgivas. Mera oregelbundet övertidsarbete med hänsyn till antalet övertidstimmar per dag skulle enligt det föreliggande materialet särskilt förekomma inom livsmedelsindustrin.

Tab. 5. Övertidsarbetets längd per dag för manliga och kvinnliga arbetare.

	Antal redovisade arbetare	Antal arbetare med uppgift om antalet utgjorda övertidstimmar per dag	Därav (i %) arbetare med en regelbunden övertid om följande antal timmar per dag					Antal arbetare (i %) med oregelbunden övertid per dag
			högst 1	2	3	4—5	över 5	
Manliga arbetare	4 118	3 164	7·5	50·0	10·2	6·0	2·8	23·5
inom industriella verksamhetsområden	3 903	3 011	7·6	50·7	9·9	6·0	2·9	22·9
Därav: vid fabrikationen .	3 003	2 398	7·1	54·5	10·0	5·1	2·8	20·5
övriga arbetare . .	900	613	9·6	35·9	9·8	9·1	3·4	32·2
inom andra verksamhetsområden	215	153	6·5	35·3	15·0	7·2	0·7	35·3
Kvinnliga arbetare	611	566	17·5	60·1	3·3	0·2	—	18·9

Övertidsarbetets betydelse som inkomstkälla. Det för arbetarna avsedda formuläret upptog en fråga, om vederbörande uppgiftslämnare ansåg det förmånligt att erhålla övertidsarbete för att därigenom få ökad inkomst. Av de 3 415 manliga arbetare och 509 kvinnliga, som besvarat frågan, ansågo ungefär en tredjedel möjligheten att erhålla övertidsarbete fördelaktig med tanke på övertidsersättningens betydelse som inkomstkälla, medan ungefär två tredjedelar ansågo, att nackdelarna med övertidsarbete icke uppvägdes av lönekompensationen. Några påtagliga skillnader i inställningen till förevarande fråga synas icke ha förefunnits mellan arbetare inom olika verksamhetsområden. Arbetets art och svårighetsgrad synes i allmänhet icke heller ha varit bestämmande för

Tab. 6. De uppgiftslämnande arbetarnas inställning till övertidsarbetet som inkomstkälla.

Näringsgrenar m. m.	Antal manliga uppgiftslämnare	Därav (i %), som ansågo övertidsarbete förmånligt	Därav (i %), som ansågo övertidsarbete icke förmånligt	Antal kvinnliga uppgiftslämnare	Därav (i %), som ansågo övertidsarbete förmånligt	Därav (i %), som ansågo övertidsarbete icke förmånligt
Metallindustri	1 514	37·6	62·4	24	50·0	50·0
Träindustri	299	36·1	63·9	—	—	—
Pappers- o. grafisk industri	988	35·4	64·6	140	44·3	55·7
Livsmedelsindustri	163	36·2	63·8	70	40·0	60·0
Textil- o. beklädnadsindustri	126	35·7	64·3	202	33·2	66·8
Läder-, hår- o. gummivaruind.	98	42·9	57·1	53	49·1	50·9
Kemisk-teknisk industri	45	53·3	46·7	17	29·4	70·6
Samtliga industrigrenar	3 233	37·1	62·9	506	39·5	60·5
Därav: arbetare vid fabrikationen	2 503	36·3	63·7	440	39·1	60·9
övriga arbetare	730	39·7	60·3	66	42·4	57·6
Kommunala verk o. byggn.-arb.	43	34·9	65·1	—	—	—
Handel och varulager	35	62·9	37·1	3	.	.
Samfärdsel	104	6·7	93·3	—	—	—
Samtliga näringsgrenar	3 415	36·4	63·6	509	39·5	60·5
Städer	2 087	39·1	60·9	406	42·9	57·1
Stockholm, Göteborg, Malmö	798	45·7	54·3	205	49·8	50·2
Övriga industristäder	820	38·3	61·7	124	32·3	67·7
Övriga städer	469	29·4	70·6	77	41·6	58·4
Landsbygd	1 328	32·0	68·0	103	26·2	73·8
Industriorter	876	32·5	67·5	59	16·9	83·1
vriga orter	452	31·0	69·0	44	38·6	61·4
Arb. med högst 50 övertidstim.	707	21·4	78·6	75	42·7	57·3
» » 51—200 »	788	40·4	59·6	212	41·0	59·0
» » över 200 »	158	53·8	46·2	5	80·0	20·0
» utan uppgift om »	762	37·3	62·7	217	35·9	64·1
Ogifta arbetare	428	31·3	68·7	141	49·6	50·4
Därav: i åldern under 35 år	348	31·6	68·4	91	50·5	49·5
» » 35 år o. däröver	80	30·0	70·0	50	48·0	52·0
Gifta arbetare	1 554	36·0	64·0	65	32·3	67·7
Därav: i åldern under 35 år	492	42·7	57·3	33	33·3	66·7
» » 35 år o. däröver	1 062	33·0	67·0	32	31·3	68·7
Ej uppgivet civilstånd	1 433	38·2	61·8	213	51·6	48·4

vederbörandes inställning. Det framgår emellertid av sammanställningen i tab. 6, att de arbetare, som under redovisningsåret haft övertidsarbete av större omfattning, ansågo i större utsträckning än andra arbetare möjligheten att genom övertidsarbete erhålla extra inkomster förmånlig. Då vidare de arbetare, som under undersökningsåret haft övertidsarbete i jämförelsevis stor omfattning, i relativt stort antal voro hemmahörande i storstäderna samt utgjordes av yngre gifta arbetare bland männen och ogifta arbetare i fråga om kvinnorna, återfunnos bland uppgiftslämnarna inom nämnda kategorier ett förhållandevis stort antal, som önskade erhålla övertidsarbete.

I flertalet yttranden, som gjorts av uppgiftslämnarna i samband med förevarande fråga, framhålles också, att övertidsarbetet medför så många olägenheter både i form av ökade hushållskostnader och av annan art, att dessa icke

kompenseras av den högre löneersättningen. I många andra uttalanden säges dock extrainkomsten av övertidsarbete ha betydelse för arbetarens ekonomi, särskilt då det gäller sysselsättningar, där den ordinarie löneinkomsten är jämförelsevis låg.

Övertidsarbetets betydelse i arbetshygieniskt avseende. I formuläret efterfrågades, om inom vederbörandes fack arbetstakten i allmänhet ökats under den senaste tioårsperioden, så att arbetet blivit mera kroppsligt betungande eller mera nervpåfrestande, samt vilken betydelse för övertidsarbetets vidkommande man ville tillmäta de inträdda förändringarna i nämnda hänseenden. Omkring $^{6}/_{7}$ av samtliga uppgiftslämnare uttalade, att arbetstakten ökats under de senast förflutna tio åren. I närmare $^{3}/_{4}$ av dessa uttalanden gjordes gällande, att arbetet därvid blivit mera fysiskt betungande än tidigare och i ungefär $^{6}/_{7}$ av uttalandena höll man före, att den ökade arbetstakten i varje fall innebar en större psykisk påfrestning. Att döma av ett flertal yttranden från arbetare inom olika fack synes det även vara en tämligen allmänt utbredd uppfattning på arbetarhåll, att övertidsarbetet blivit särskilt påfrestande genom den ökade arbetstakten. Några uppgiftslämnare ifrågasätta också, om icke under dessa förhållanden övertidsarbetet inverkar menligt på arbetseffektiviteten under den ordinarie arbetstiden.

Övertidsarbete blir givetvis mest påfrestande, då det uttages i förening med skiftarbete. Flera uppgiftslämnare framhålla detta och uttala därvid ofta, att skiftarbete i och för sig är den mest betungande arbetsformen. Många arbetare säga sig hellre taga övertidsarbete till ordinarie arbetstid än skiftarbete av normal längd och vilja understryka, att en begränsning av skiftarbetet är angelägnare än en begränsning av övertidsarbetet.

Många uppgiftslämnare framhålla, att övertidsarbetet blir särskilt påfrestande därigenom att arbetslokalerna icke äro tillfredsställande i fråga om ventilation, rengöring m. m. Andra påtala i detta sammanhang påfrestningen av larmet från maskinerna eller av att arbetet utföres stående.[1]

Övertidsarbetets inkräktande på matordning, sovtid, fritid och familjeliv m. m. Svaren på frågan, i vad mån övertidsarbete under sammanhängande perioder medfört ändring eller försämring av matordningen genom förskjutning av måltidstimmarna, genom utbyte av lagade måltider mot torrskaffning etc. visa, att det övervägande flertalet av arbetarna icke ansågo, att övertidsarbete medförde några större olägenheter i dessa avseenden. Av de uppgiftslämnare, vilka lämnade utförligare uttalanden, påpekades dock i några fall olägenheterna av att man till följd av övertidsarbete får leva på torrskaffning ibland under hela arbetsdagen, särskilt som måltidsrasterna före övertidsarbetets början säges ofta vara tämligen knappt tillmätta.

Frågan, huruvida övertidsarbete under vissa perioder inkräktat på sovtiden, besvarades likaledes nekande av flertalet uppgiftslämnare. Bland de uppgifts-

[1] Såsom i denna tidskrift förut meddelats (årg. 1941, sid. 450) har en planerad undersökning av övertidsarbetet ur medicinska synpunkter måst tills vidare uppskjutas.

Tab. 7. Övertidsarbetets inverkan på fritid och familjeliv.

	Antal manl. arb., som besvarat frågan	Därav (i %), som ansågo, att övertidsarbetets inkräktande på fritiden			Antal kvinnl. arb., som besvarat frågan	Därav (i %), som ansågo, att övertidsarbetets inkräktande på fritiden		
		icke hade någon betydelse	icke hade nämnvärd betydelse	medförde avsevärda olägenheter		icke hade någon betydelse	icke hade nämnvärd betydelse	medförde avsevärda olägenheter
Arb. m. högst 50 övertidstimmar	728	68·5	3·6	27·9	81	72·8	—	27·2
» » 51—200 »	1 851	57·4	5·0	37·6	220	65·9	3·2	30·9
» » över 200 »	165	65·5	3·6	30·9	4	25·0	25·0	50·0
» utan angiven övertid	780	58·9	4·6	36·5	216	48·6	0·5	50·9
Ogifta arbetare	449	56·8	2·9	40·3	154	66·2	3·9	29·9
under 35 år	369	55·6	2·7	41·7	106	60·4	3·8	35·8
35 år och däröver	80	62·5	3·7	33·8	48	79·2	4·2	16·6
Gifta arbetare	1 628	60·1	4·6	35·3	62	40·3	—	59·7
under 35 år	535	51·2	5·2	43·6	31	35·5	—	64·5
35 år och däröver	1 093	64·5	4·2	31·3	31	45·2	—	54·8
Arbetare med okänt civilstånd	1 447	61·8	5·0	33·2	305	60·0	1·0	39·0
Samtliga	3 524	60·4	4·5	35·1	521	59·5	1·7	38·8

lämnare, som haft övertidsarbete under natten, t. ex. skiftarbetare, typografer o. a., framhålla flera, att de ej kunna taga igen den förlorade sömnen under dagen till följd av ljuset eller bostadsförhållandena. I några uttalanden säges, att omfattande övertidsarbete under längre perioder vållat sömnlöshet på grund av trötthet och överansträngning.

Av samtliga 4 729 uppgiftslämnare ha 4 045, varav 3 524 män och 521 kvinnor, besvarat frågan, om de ansågo, att övertidsarbetet inkräktat på familjelivet eller inverkat menligt på möjligheterna att begagna fritiden för yrkesutbildning och studiearbete m. m. Flertalet arbetare syntes icke heller lägga större vikt vid övertidsarbetets inkräktande på fritiden, men så många som en tredjedel hade den motsatta inställningen. Antalet arbetare, som ej önskade intrång i friheten, var också något större inom åldersklasserna under 35 år än inom de högre åldersklasserna. I de uttalanden, som i detta sammanhang gjorts av uppgiftslämnarna, hänföra sig klagomålen i fråga om störningarna av familjelivet kanske i främsta rummet från gifta kvinnliga arbetare, vilka framhålla, att de vid övertidsarbete ej få tillräcklig tid för hushållsgöromål. Av några arbetare påpekas även de störningar av hela familjens livsföring, som en eller flera familjemedlemmars övertidsarbete medföra. Det är emellertid i övervägande grad de olägenheter övertidsarbete vållat för yrkesskolning, förenings- och bildningsarbete samt friluftsliv, som påtalats av uppgiftslämnarna.

Önskemål om förändringar av nuvarande förhållanden. Formuläret innehöll en fråga, huruvida vederbörande önskade erhålla mera eller mindre arbete på övertid än hittills. De inkomna svaren härom sammanfattas i tab. 8. Enligt

Tab. 8. Antal uppgiftslämnare, vilka för egen del önskat mera resp. mindre övertidsarbete än hittills.

	Antal manl. arb., som lämnat uppg.	Därav (i %), som önskade, att deras övertidsarbete			Antal kvinnl. arb., som lämnat uppg.	Därav (i %), som önskade, att deras övertidsarbete		
		ökades	blev oförändrat	begränsades		ökades	blev oförändrat	begränsades
Arbetare med högst 50 övertidstim. .	720	3·2	21·5	75·3	70	1·4	31·4	67·2
» » 51—200 » .	1 823	3·8	23·8	73·4	209	2·4	30·6	67·0
» » över 200 » .	158	3·2	38·6	58·2	6	—	33·3	66·7
» utan angiven övertid	797	2·0	22·0	76·0	210	1·9	25·7	72·4
Ogifta arbetare	450	4·0	18·0	78·0	140	2·2	30·7	67·1
i åldern under 35 år	370	4·9	18·6	76·5	98	2·0	29·6	68·4
» » 35 år o. däröver	80	—	15·0	85·0	42	2·4	33·3	64·3
Gifta arbetare	1 585	2·2	23·2	74·6	59	—	20·3	79·7
i åldern under 35 år	521	1·9	20·2	77·9	31	—	16·1	83·9
» » 35 år o. däröver	1 064	2·4	24·7	72·9	28	—	25·0	75·0
Arbetare m. okänt civilstånd	1 463	3·6	25·0	71·4	296	2·4	29·4	68·2
Samtliga	3 498	3·0	23·3	73·7	495	2·0	28·7	69·3

tabellen önskade endast enstaka arbetare längre övertidsarbete, än de för närvarande brukade utgöra under året. Nära en fjärdedel av arbetarna ansågo övertidsarbete i hittillsvarande omfattning lagom, medan nära tre fjärdedelar ville ha mindre övertidsarbete. Bland de arbetare som hade mest övertidsarbete, d. v. s. mer än 200 övertidstimmar per år, funnos dock jämförelsevis flera, vilka ville behålla övertidsarbete i nuvarande omfattning.

Den i formuläret upptagna frågan, om vederbörande uppgiftslämnare ansåg det av behovet påkallat, att nu gällande lagbestämmelser om arbete å övertid ändrades, besvarades av sammanlagt 3 976 manliga och kvinnliga arbetare eller mer än 80 % av samtliga uppgiftslämnare. Ungefär en tredjedel av dem, som yttrade sig i frågan, ansåg ej, att någon lagändring var behövlig, medan två tredjedelar önskade en revision av lagstiftningen i syfte att minska antalet övertidstimmar eller på annat sätt begränsa uttagandet av arbete å övertid. En lagändring i motsatt riktning, innebärande möjlighet att uttaga mera övertid, än vad som för närvarande kan ske, föreslogs endast av ett fåtal personer.

Bland dem, som önskade få till stånd en ändring av arbetstidslagens övertidsbestämmelser, ansågo flertalet, att antalet tillåtna övertidstimmar per år begränsades men angåvo ej, i vilken omfattning detta borde ske; ett par hundra uppgiftslämnare önskade förbud mot allt övertidsarbete, medan ungefär lika många ansågo en begränsning av övertiden till högst 100 timmar per år lämplig. Från arbetare, som mera regelbundet sysselsättas med förberedelse- och avslutningsarbeten på övertid, framfördes önskemål om en mot omfattningen av sådant arbete svarande förkortning av annan övertid. Några uppgiftslämnare föreslå, att en lämplig begränsning av övertidsarbetet per dag eller vecka införes i arbetstidslagen. Andra, som arbeta inom fack, där genom uttagande

av övertidsarbete den dagliga arbetstiden kommit att förlängas under en avsevärd del av året, önskade lagstadgad inskränkning av övertidsarbetet till ett visst antal dagar i veckan. Önskemål framfördes även om inskränkning av eller förbud mot övertid under den ljusare årstiden. Övertidsarbete, för vilket arbetsrådets tillstånd erfordras, borde enligt en del uppgiftslämnares mening begränsas starkare, än hittills varit fallet. Minderårigas användande i övertidsarbete anses av flera uppgiftslämnare böra helt förbjudas, vilket förutom av hälsoskäl motiverades med att övertidsarbetet hindrar de yngre arbetarnas yrkesutbildning. I syfte att motverka användandet av övertidsarbete annat än i trängande fall föreslå några uppgiftslämnare, att lönekompensationen för övertidsarbete skulle fastställas i lag. En annan metod, som föreslås av ett par uppgiftslämnare, innebär stadgande i lag om kompensation av övertid med motsvarande fritid.

En uppgiftslämnare påtalar det otillfredsställande i sådana allmänna bestämmelser i lagen som berättigande för arbetsgivaren att uttaga övertidsarbete »om det är påkallat av särskilt förhållande» eller åliggande »att tillse, att icke arbetaren ... utsättes för överansträngning eller ohälsa». I flera fall göres gällande, att en effektivare kontroll av lagens efterlevnad vore önskvärd. De konkreta förslag, som framfördes i detta syfte, innehålla bl. a., att övertidsjournalen göres lättare tillgänglig för samtliga arbetare, att skyddsombud eller annan av arbetarna utsedd representant får ständig tillgång till en kopia av övertidsjournalen, samt att övertidsjournalen oftare granskas av yrkesinspektör. Eventuellt borde uppgifter om förekommande övertid insändas t. ex. en gång i kvartalet till central myndighet.

Prisinsamling för undersökning av levnadskostnaderna å olika orter.

Kungl. Maj:t har i skrivelse den 23 maj 1941 uppdragit åt socialstyrelsen att verkställa en prisinsamling avsedd att läggas till grund för en undersökning av olikheter i fråga om levnadskostnaderna å skilda orter i riket. Dessa orter utgöras av samtliga städer, köpingar, municipalsamhällen och landskommuner samt därjämte av vissa inom respektive kommuner belägna platser eller områden, vilkas prisförhållanden ansetts böra undersökas särskilt för sig. Genom cirkulärskrivelse till vederbörande kommunala myndigheter — i stad drätselkammare, å landet kommunal-, köpings- eller municipalnämnd — har socialstyrelsen anhållit, att i överensstämmelse med kungl. kungörelsen den 9 maj 1941 (nr 245) så noggranna och fullständiga prisuppgifter som möjligt måtte meddelas på ett för ändamålet utarbetat frågeformulär. Prisuppgifterna skola avse *tiden 16—21 juni 1941*. Formuläret upptager ett hundratal poster, avseende olika slag av livsmedel, bränsle och lyse, kläder och

skodon, inventarier m. m. Däremot begäras inga uppgifter om bostadshyror, då tillräckliga upplysningar härvidlag ansetts kunna erhållas genom de nu föreliggande resultaten av 1939 års hyresräkning och i samband därmed stående undersökningar.[1]

Uppgifter begäras i vissa fall dels för en eller flera särskilda platser eller områden inom kommunen och dels för kommunen i övrigt. Det framhålles i socialstyrelsens skrivelse, att därvid bör beaktas, att även om priserna å flertalet varuslag skulle befinnas vara ungefär ensartade inom hela kommunen, vissa olikheter i prishänseende dock kunna förekomma mellan kommunens olika delar särskilt i fråga om sådana förnödenheter, som tillföras direkt från producenterna. Det bör även observeras, att om några av de angivna varuslagen (t. ex. vissa slag av kläder) ej pläga inköpas å orten, bör för vart och ett av dessa varuslag angivas sedvanlig inköpsort.

Socialstyrelsen fäster uppmärksamheten på vikten av att de i kungl. kungörelsen föreskrivna formerna för prisuppgifternas upprättande noggrant iakttagas. Sålunda skola i kommuner med mer än 1 500 invånare — i vissa fall även mindre — särskilda prisinsamlingsnämnder tillsättas för att medverka vid inhämtande av ifrågavarande prisuppgifter. Sådan nämnd bör bestå av lika antal representanter för arbetsgivare och löntagare såsom ledamöter samt en ordförande, som icke kan anses företräda arbetsgivar- eller löntagarintressen. Det tillkommer emellertid alltid den kommunala myndigheten att fastställa de prisuppgifter, som kunna anses representativa för ortens eller orternas förhållanden vid den angivna tidpunkten.

På lämpligt sätt skall kungöras, att de inhämtade priserna komma att framläggas för allmänheten på angiven plats och under angiven tid (minst åtta dagar snarast möjligt efter den 21 juni 1941) samt att eventuella erinringar mot priserna skola framställas skriftligen och med motivering till den kommunala myndigheten inom åtta dagar efter utgången av nämnda granskningstid.

Sedan denna tid utgått, bör drätselkammaren respektive kommunal-, köpings- eller municipalnämnden sammanträda och granska det insamlade prismaterialet samt fastställa prisuppgifterna för orten (orterna), varjämte utlåtande över inkomna erinringar uppsättes och protokollföres.

Prisuppgifterna skola insändas till socialstyrelsen snarast möjligt och senast lördagen den 12 juli 1941. Härvid skola biläggas framställda erinringar och kommunalmyndigheternas utlåtanden däröver. Vidare skall angivas den eller de platser, där uppgifterna hållits tillgängliga för allmänheten, samt tiden såväl härför som för den kommunala myndighetens sammanträde.

---

[1] Se bl. a. Soc. Medd. årg. 1940, sid. 209 och årg. 1941, sid. 101.

Kortare meddelanden.

Mödrahjälpen under år 1940. Såsom understöd till mödrahjälpen utbetalades under år 1940 sammanlagt 6 706 644 kr. och såsom lån 107 845 kr. mot resp. 8 554 988 och 124 618 kr. år 1939. Antalet understödda fall var 42 178 mot 46 726 år 1939. Det genomsnittligt utbetalda beloppet var år 1939 189 kr. men sjönk under första halvåret i fjol till 158 kr., varefter det under andra halvåret åter steg till 164 kr. (159 kr. för gifta och 185 för ogifta mödrar). Under andra halvåret 1940 föddes 45 114 levande barn (preliminär siffra). Antalet mödrar, som under samma tid erhöll mödrahjälp, utgjorde 21 298, motsvarande 47 %.

Förslag om prisrabattering å bränsle för mindre bemedlade. Efter remiss har socialstyrelsen i skrivelse den 7 juni 1941 avgivit utlåtande över en av hyresgästernas riksförbund i Stockholm till Konungen riktad hemställan om åtgärder för nedbringande av de barnrika familjernas hyreskostnader. I skrivelsen har socialstyrelsen anfört i huvudsak följande.

I den remitterade skrivelsen påpekas, att de ekonomiska kalkylerna för hyresgästerna i barnrikehusen kommit att i hög grad rubbas genom den senaste tidens utveckling. Förbundet har därvid särskilt pekat på bränsletillägget som den faktor, som kullkastat budgetkalkylerna. Förbundet anser det angeläget, att omedelbara åtgärder vidtagas för att nedbringa de barnrika familjernas hyreskostnader. Förslag framlägges om en förskjutning i den för närvarande gällande skalan för hyresavdrag i barnrikehusen. Slutligen framhålles i skrivelsen beträffande de barnrika familjer, som icke bebo barnrikehusen, att en viss lättnad torde kunna beredas dem, om ett rabattsystem vid inköp av bränsle genomfördes.

Socialstyrelsen instämmer livligt i vad förbundet anfört angående angelägenheten av att åtgärder skyndsamt vidtagas för att nedbringa hyreskostnaderna för de barnrika familjerna. Då det gäller bränslet, kan någon anpassning genom övergång till billigare varuslag ej ske utan har konsumenten endast två alternativ att välja på. Antingen måste han betala den ökade kostnaden fullt ut eller ock får han frysa. Givet är att en sänkning av temperaturen i bostadslägenheterna är särskilt olämplig för familjer med små barn.

Såväl ur allmänt socialpolitiska som ur befolkningspolitiska synpunkter är det ett betydande intresse att nu lätta bördorna för de barnrika familjerna. Att endast öka hyresavdragen i barnrikehusen skulle innebära en betydande orättvisa i första hand gentemot de barnrika familjer, som icke beretts någon lägenhet i ett barnrikehus, och i andra hand gentemot övriga obemedlade och mindre bemedlade medborgare, för vilka stegringen i bränslepriset också kan vara mycket svår att bära. Hyresgästernas riksförbund har i sin skrivelse även ifrågasatt, om icke ett rabattsystem vid inköp av bränsle borde genomföras för de barnrika familjer, som icke bebo barnrikehus. Problemställningen blir härigenom en annan, och hela frågan erhåller betydligt större proportioner.

Socialstyrelsen ansluter sig till tanken på ett allmänt rabattsystem för bränsle till förmån för obemedlade och mindre bemedlade men säger sig ej vara beredd att nu framlägga ett utformat förslag till lösning av spörsmålet. Styrelsen framhåller emellertid önskvärdheten av att man vid fastställandet av den allmänna behovsdefinition, som skall utgöra gränslinje, tager större hänsyn till antalet minderåriga barn än som skett vid de hittills beslutade rabattsystemen.

Ett särskilt problem utgör i detta sammanhang landsbygdens förhållanden. Då det här ej är fråga om ett stöd åt jordbruket eller skogsbruket såsom näring, kan det ej gärna komma i fråga att lämna motsvarande understöd åt mindre bemedlade jordbrukare med egen skog eller jordbruksarbetare med rätt till husbehovsbränsle som åt andra konsumenter, vilka äro i övrigt jämställda med dem i ekonomiskt hänseende. Överhuvud torde ett

rabattsystem på bränsle väsentligen vara ett problem för mera tättbebyggda orter. — I fråga om den tekniska utformningen av rabattsystemet uppställer sig som ett första villkor, att systemet skall möjliggöra lägre bränslekostnader både för dem som själva inköpa bränsle och för dem som förhyra centraluppvärmda lägenheter och betala bränsletillägg.

Det är givet, att man vid anordnandet av ett system med rabattering å bränsle kommer att möta betydligt större svårigheter än vid rabattering å exempelvis matfett. Förmodligen blir det nödvändigt att förenkla problemet genom att fastställa ganska summariska regler för rabatteringen. Trots detta torde det komma att bli nödvändigt med en ingående övervakning av vedhandeln. För att kunna bedöma dessa problem erfordras bränsleteknisk sakkunskap liksom sakkunskap på bränsleransoneringens område, något som icke står socialstyrelsen till buds.

Under åberopande av det anförda tillstyrker socialstyrelsen, att frågan om en allmän rabattering å bränsle för obemedlade och mindre bemedlade personer upptages till skyndsam utredning och att därvid särskilt beaktas de barnrika familjernas svårigheter. Skulle ett sådant rabattsystem komma att genomföras, erfordras givetvis icke därutöver särskilda åtgärder för hyresgästerna i barnrikehusen. Om åter en allmän rabattering å bränsle icke kommer till stånd, vill socialstyrelsen tillstyrka, att omedelbara åtgärder vidtagas för att nedbringa hyreskostnaderna i barnrikehusen antingen enligt den väg, som hyresgästernas riksförbund föreslagit, eller enligt den metod, som ifrågasatts i propositionen nr 251/1941, nämligen kristillägg till familjebidragen åt de i nämnda hus boende familjerna.

Svenska arbetsgivareföreningen år 1940. Enligt den till svenska arbetsgivareföreningens ordinarie stämma i maj 1941 avgivna styrelseberättelsen uppgick antalet delägare vid början av innevarande år till 6 114 mot 5 869 den 1 januari 1940. De under året nytillkomna delägarna sysselsatte 11 907 arbetare, de avgångna 2 178, medan de sedan föregående år kvarstående delägarna sammanlagt redovisat en ökning med 25 504 arbetare, vadan föreningens totala omslutning under året ökats från 411 319 till 446 552 arbetare. Dessa siffror, som grunda sig på de av delägarna i och för ansvarighetsbeloppens bestämmande avgivna arbetaruppgifterna, återgiva emellertid icke de mera tillfälliga växlingar i arbetarantalet, som äro en följd av konjunkturerna å arbetsmarknaden. Den hos föreningens samtliga delägare faktiskt sysselsatta arbetsstyrkan växlade under årets olika månader mellan lägst 386 400 (januari) och högst 406 400 (oktober och november), som närmare framgår av nedanstående tablå.

	1/1	1/2	1/3	1/4	1/5	1/6	1/7	1/8	1/9	1/10	1/11	1/12
Sysselsatta arb. i tusental	386·4	399·1	397·9	402·0	397·8	398·7	397·2	398·4	403·8	406·4	406·4	401·2
Därav:												
Järnbruksförb. »	43·6	44·2	44·2	44·5	43·1	43·4	44·5	43·7	43·8	44·4	44·8	44·4
Pappersmasseförb. »	13·5	13·1	13·4	13·7	12·4	11·2	10·9	10·9	11·8	11·2	11·5	11·5
Byggnadsindustriförb. »	18·6	19·7	18·4	18·5	24·4	27·0	25·8	26·1	25·9	22·9	20·2	16·8
Konfektionsind.-förb. »	13·8	16·1	16·4	16·2	16·0	15·9	15·5	15·5	16·1	16·8	16·1	15·8
Pappersbruksförb. »	15·4	15·4	15·8	15·5	14·7	13·8	11·9	11·7	11·8	11·9	12·5	13·0
Textilindustriförb. »	42·5	43·4	44·2	44·5	43·5	43·1	42·9	42·2	41·8	41·9	41·6	41·5
Verkstadsfören. »	91·3	94·0	93·9	95·5	92·5	92·0	92·0	90·8	93·6	97·6	98·9	99
Sågverksförb. »	10·8	9·8	9·5	9·8	10·0	11·0	11·1	11·8	12·2	12·7	12·8	11·7

Under året har icke något nytt yrkes- eller ortsförbund vunnit inträde i föreningen. Sveriges fönsterglasbruksförbund upplöstes den 1 juli 1940, sedan dess ende kvarstående medlem, Oxelösunds Jernverks A.-B., glasverket, från sistnämnda dag överflyttats till järnbruksförbundet. Förbundens antal var vid årets slut 36.

Folkpensioneringen åren 1938 och 1939. Till belysning av den allmänna pensionsförsäkringens utveckling kunna meddelas följande uppgifter hämtade dels ur den av pensionsstyrelsen publicerade berättelsen för år 1938 och dels ur inom pensionsstyrelsen föreliggande sammanställningar för senare år, i huvudsak publicerade i tidskriften Folkpensioneringen.[1]

	För år 1936	*För år 1937*	*För år 1938*
Pensionsavgifter:			
I förteckningarna upptagna personer . . . . . miljoner	4·33	4·10	4·15
Försäkrade personer . . . . . »	4·08	3·95	3·99
Påförda avgifter . . . . . milj. kr.	30·26	46·50	49·31
Erlagda avgifter . . . . . » »	28·46	43·59	45·68
Pensioner:	*År 1937*	*År 1938*	*År 1939*
Inkomna ansökningar om pension då sådan förut icke utgår (antal personer)	67 933	65 446	62 151
Ink. ansökn. om ändring av utgående pension[2] (antal personer)	51 458	40 594	35 621
Avslagna ansökningar (antal personer)	8 742	10 810	8 738
Ansökningar, som föranlett återbetalning av erlagda pensionsavgifter enligt 32 § pensionsförsäkringslagen	544	352	586
Antal nytillkomna pensionärer	58 782	64 299	58 594
Därav med enbart avgiftspension	22 300	22 795	24 816
Antal utfärdade bevis om barnbidrag (ej antal barn)	2 578	24 990	7 716
Antal ändrade pensioner	41 485	44 372	31 452
Därav nytillkomna tilläggspensioner för personer, som förut uppburit enbart avgiftspension	25 244	21 734	13 538
Antal pensionärer och pensionsbelopp *vid årets slut* enligt samtliga före resp. års utgång utfärdade pensionsbrev:			
Antal personer med tilläggspension (invalidunderstöd) .	409 967	488 526	448 933
Motsvarande medelbelopp, exkl. avgiftspension och barnbidrag (pensionstillägg för barn) . . . . . kr.	276·51	307·88	304·45
Antal barnbidrag och pensionstillägg för barn (ej antal barn)	13 181	25 267	27 954
Motsvarande medelbelopp . . . . . kr.	209·08	409·18	414·63
Antal personer med enbart avgifts-(grund-)pension . . .	171 705	163 744	166 094
Motsvarande medelbelopp . . . . . kr.	27·58	30·39	36·36
Under året utanordnade tilläggspensioner och invalidunderstöd . . . . . milj. kr.	117·3	141·7	143·7
Under året utanordnade barnbidrag och pensionstillägg för barn[3] . . . . . milj. kr.	3·1	11·5	14·0
Under året utanordnade avgiftspensioner . . . . . » »	10·0	11·7	14·0
Sjukvård:			
Ansökningar om sjukvård	6 254	6 266	5 695
Utan ansökan upptagna sjukvårdsärenden	1 662	1 883	1 402
Till förnyad prövning upptagna sjukvårdsärenden	5 299	4 983	4 961
Beslut om sjukvårdande åtgärder	7 967	7 732	7 203
Under året behandlade personer	8 401	8 537	8 179
Årets kostnader för sjukvård . . . . . milj. kr.	2·5	2·5	2·7
Folkpensioneringsfonden:	*1937/1938*	*1938/1939*	*1939/1940*
Influtna obligatoriska pensionsavgifter efter avdrag av restituerade . . . . . milj. kr.	43·3	45·3	47·5
Allmänna fondens ökning . . . . . » »	20·0	20·0	—
Fondens avkastn. efter avdrag av omkostnader för förvaltn. %	4·12	4·00	3·87
Allmänna fonden vid redovisningsårets slut . . . . milj. kr.	767·0	787·0	787·0
Frivilliga försäkringens fond vid redovisningsårets slut » »	47·6	52·7	56·6

[1] Delvis preliminära siffror. — [2] Häri inräknas även ansökningar om nybeviljande av tilläggspension till personer, som förut åtnjutit enbart avgiftspension. — [3] Häri inräknas av landsting och kommuner erlagda bidrag.

Den norska prisregleringspolitiken. Vid ett av statens prisdirektorat nyligen sammankallat möte redogjorde direktoratets chef, direktör Thagaard, för de olika ingrepp i näringslivet, varigenom prisdirektoratet dels sökt stimulera vissa ur försörjningssynpunkt viktiga näringsgrenar såsom jordbruk och fiske, dels sökt förbättra levnadsvillkoren för de i ekonomiskt avseende sämst ställda yrkesutövarna samt dels slutligen sökt i görligaste mån begränsa prisstegringen.

Direktör Thagaard erinrade till en början om att man i Norge under förra kriget först hösten 1917 erhöll ett offentligt centralorgan för prisregleringen i Statens prisdirektorat. Man upplevde emellertid då många besvikelser beträffande resultaten av prispolitiken. Under den nuvarande världskrisen finnas stora likheter mellan de åtgärder, som vidtagits i de olika länderna, såsom generella förbud mot prisförhöjningar etc.

Beträffande prisregleringen har man i Norge kunnat bygga vidare på den administration, som skapades 1917, då statens prisdirektorat inrättades. Det nuvarande krigets prisreglerande åtgärder inleddes den 1 september 1939 med ett tillfälligt förbud mot prisförhöjningar, som emellertid upphävdes redan efter tre veckor och ersattes med ett maximiprissystem inom olika branscher. Då det viktigaste spörsmålet vid denna tidpunkt var att öka landets försörjning och då importpriserna och frakterna jämte den inhemska lönenivån voro stigande, kunde en viss allmän prishöjning ej undvikas, varför prismyndigheternas huvudsakliga uppgift kom att gå ut på att förhindra onödig prisstegring. Då Norge våren 1940 genom blockaden avstängdes från tillförsel västerifrån, blev det nödvändigt med en prispolitik, som ej endast förhindrade orimliga prisförhöjningar utan även tog sikte på en omläggning av hela den ekonomiska verksamheten. Den 27 april 1940 utfärdades ett allmänt förbud mot prisförhöjningar. Detta avlöstes den 14 december samma år med nya allmänna prisföreskrifter. Utgångspunkten i båda förordningarna var att ingen ägde utan prismyndigheternas tillstånd taga högre priser än de som gällde den 8 april 1940. Detta förbud har efter hand kompletterats med en rad specialregleringar. Hela denna reglering av priserna har nödvändiggjort skapandet av en kontrollnämnd i varje kommun, d. v. s. sammanlagt icke mindre än omkring 750 nämnder. I främsta rummet påvilar ansvaret för den lokala prisregleringen fylkesmännen, vilka dels själva skola verkställa regleringar, dels pröva de regleringar kontrollnämnderna vidtaga.

Varje prisstegring kan ej undvikas, då en stor del av importvarorna fördyrats, och många av de inhemska råvarorna måste substitueras med dyrare sådana. Till dessa oundvikliga orsaker till prisstegring komma så utgifterna för täckning av krigsrisk och krigsskada. Direktör Thagaard förklarade, att myndigheterna dock så vitt möjligt söka uppväga ofrånkomliga prisstegringar genom prisnedsättningar på andra områden.

Pristidende 1941, nr 13.

Hushållsutgifternas fördelning i England före kriget. I tre av de senaste numren av »The Ministry of labour gazette» har redogörelse lämnats för resultaten av den officiella engelska hushållskostnadsundersökning åren 1937—1938, vars planläggning och igångsättande på sin tid omnämndes i denna tidskrift.[1] I fråga om planen för undersökningen må här endast nämnas, att uppgifter inhämtats genom husbesökare från arbetarhushåll såväl i stadssamhällen som på landsbygden. Uppgifterna avsågo en vecka i vardera av månaderna oktober 1937 samt januari, april och juli 1938. Ett tryckt formulär med s. k. fasta rubriker användes, men plats hade lämnats även för andra utgiftsposter än de bland dessa rubriker medtagna. Direkt till arbetsdepartementet eller genom vissa kvinnoorganisationer inkommo för oktober 1937 sammanlagt 13 965 hushållsräkenskaper; under de tre återstående veckorna var motsvarande antal 12 967, 12 498 och 12 220. Materialets omfattning betraktades såsom mycket tillfredsställande. Tillhopa 10 762 hushåll inkommo med räkenskaper för alla fyra veckorna, därav 8 905 industriarbetar- och lägre tjänstemannahushåll och 1 491 lantarbetarhushåll på departementets egna listor samt 366 lanthushåll, som vidtalats av de nämnda organisationerna. De publicerade resultaten hän-

[1] Årg. 1937, sid. 844.

föra sig närmast till dessa för alla undersökningstillfällena gemensamma hushåll. Materialets sammansättning med avseende på medlemmarnas antal, ålder, bostadsförhållanden m. m. inom de tre nämnda huvudgrupperna framgår av följande sammanställning.

	Antal bearbetade räkenskaper	Antal medl. per hushåll	Därav			Bostadens upplåtelseform		Antal rum i de hyrda bost.	Utg. för bostad per vecka
			18 år o. däröver	14—18 år	under 14 år	egen %	hyrd el. fri %		
Hushållsräkenskaper insamlade av »Ministry of labour»:									
industriarbetarhushåll m. fl. .	8 905	3·77	2·47	0·31	0·99	17·8	82·2	3·9	10 s. 10 d.
jordbruksarbetarhushåll . . .	1 491	3·79	2·39	0·26	1·14	4·5	95·5	4·0	4 s. 9 d.
Hushållsräkenskaper insamlade av »Womens institutes»:									
jordbruksarbetar- och andra landsbygdshushåll	366	4·25	2·23	0·38	1·64	5·0	95·0	4·3	4 s. 7 d.

Det något större antalet hushållsmedlemmar i den sista gruppen säges huvudsakligen bero på en något avvikande urvalsprincip. I det av departementet direkt insamlade materialet har man sökt att erhålla olika slags familjetyper i riktig proportion, medan i de av organisationerna förmedlade uppgifterna familjer utan barn voro underrepresenterade.

I fråga om bostaden förelåg en markerad skillnad mellan industriarbetar- och jordbruksarbetarhushållen med avseende på upplåtelseformen och kostnaderna, medan däremot skillnaden beträffande bostadens rumsantal var mindre betydande. Den typiska engelska arbetarbostaden både i staden och på landet synes således vara 3 rum och kök, varvid badrum, »sculleries» o. d. icke räknats såsom rum. Några uppgifter om rummens storlek föreligga icke i redogörelsen.

Utgifternas procentuella fördelning på några större huvudgrupper framgår av nedanstående sammanställning, grundad på medeltalen för de fyra undersökningsveckorna:

	Industriarb.-hush.		Jordbruksarb.-hush.		366 andra landsbygdshush.	
	s. d.	%	s. d.	%	s. d.	%
Livsmedel	34— 1	39·5	27— 9	47·8	28—1	49·5
Bostad	10—10	12·6	4— 9	8·6	4—7	8·1
Bränsle o. lyse	6— 5	7·4	4—11	8·8	4—9	8·4
Kläder	9— 4	10·8	5—10	9·5	5—3	9·3
Övriga utgifter	25— 7	29·7	14— 8	25·3	14—0	24·7
Tillhopa	86—3	100·0	57—11	100·0	56—8	100·0

Omräknade i svenskt mynt efter dåtida kurs (1 pund = 19·40 kr.) slutade industriarbetarbudgeten på c:a 84 kr. i veckan och de båda lantarbetar- resp. landsbygdsbudgeterna på ungefär 50 och 49 kr. I alla tre grupperna avses de av hushållen i n k ö p t a förnödenheterna. Om man tillägger den egna produktionen av ägg och trädgårdsprodukter m. m. samt vissa lantarbetares naturaförmåner av livsmedel, erhålles en knappast märkbar inverkan på industriarbetarbudgeten men i fråga om de två övriga ett tillägg, som, utslaget på samtliga hushåll, rör sig om ett värde av ej fullt en shilling per vecka. Livsmedelsposten stiger därmed i dessa fall med någon procent, och övriga poster minskas i motsvarande mån.

Den genomsnittliga förbrukningen per vecka och hushåll av några viktigare livsmedel framgår av nedanstående tablå, som avser enbart industriarbetarhushållen.

Bröd	6·1 kg	Margarin	0·3 kg	Potatis	6·3 kg
Mjöl	2·0 »	Fett	0·2 »	Ägg	14·1 st.
Kött	2·1 »	Ost (såld efter vikt)	0·3 »	Apelsiner	3·8 »
Fläsk	0·6 »	Te	0·3 »	Bananer	2·9 »
Mjölk	6·4 l	Socker	2·2 »	Äpplen	0·5 kg
Smör	0·8 kg	Sylt och marmelad	0·5 »		

Med hänsyn till klädinköpens oregelbundna fördelning på året företogs en specialundersökning rörande enbart beklädnadsposten omfattande ett helt års räkenskaper för ungefär 2 100 hushåll. Medeltalet per vecka blev 8 s. 2 d. eller något lägre än enligt huvudundersökningen (9 s. 4 d.). Skillnaden förmodas bero på en viss tendens vid huvudundersökningen, iakttagen även beträffande andra huvudposter, att medtaga utgifter vid slutet av den vecka, som föregick undersökningsveckan, i denna sistnämnda veckas räkenskaper. Av det nämnda beloppet för beklädnad, 8 s. 2 d., gick nära 29 % till mannens, 32 % till hustruns och 12 % till barnens kläder. Återstående 27 % täcktes av utgifterna för familjens skodon, reparationer m. m.

I fråga om den stora posten »övriga utgifter», som uppgick till 25 s. 7 d. i industriarbetarbudgeten, må endast nämnas, att rengöringsmedel gick till 1 s. $1^1/_2$ d., möbler och husgeråd 2 s. $11^1/_2$ d., tobak 2 s. $6^1/_2$ d., resor 2 s. 3 d., tidningar och tidskrifter 1 s., nöjen 1 s. $4^1/_2$ d., försäkringsavgifter 4 s. $5^1/_4$ d. och fackföreningsavgifter 1 s. $4^1/_4$ d.

Rörande den nu genomförda undersökningens användning vid indexberäkningar o. dyl. har ännu intet meddelats.

The Ministry of labour gazette 1940, nr 12 samt 1941, nr 1 och 2.

Arbetsmarknadsläget i Förenta staterna våren 1941. Det av krigskonjunkturen framkallade uppsvinget inom Förenta staternas industri har åtföljts av en radikal förändring av läget på arbetsmarknaden. En efter nuvarande europeiska förhållanden betydande arbetslöshet kvarstår visserligen alltjämt, men trots detta har under februari 1941, den senaste tidpunkt, för vilken preliminära uppgifter föreligga, antalet sysselsatta arbetare uppgått till 36·6 milj., vilket är den högsta siffra, som någonsin registrerats för denna månad. Jämfört med föregående år innebär den en ökning av 2·2 milj. man, och den överstiger den tidigare maximisiffran för februari (år 1929) med 1·4 milj. I de nämnda siffrorna ingå icke lantarbetare, arbetare sysselsatta vid offentliga projekt av nödhjälpskaraktär eller försvarsväsendets personal.

Ökningen av antalet arbetare är fördelad över samtliga statistikgrupper men mest markerad inom fabriksindustrin och byggnadsindustrin, vilka utvisa en ökning sedan februari 1940 med respektive 972 000 och 718 000 man.

För uppskattningar beträffande antalet arbetslösa är man hänvisad till andra källor, då Department of labor endast offentliggör statistik över antalet sysselsatta arbetare.

Den av National industrial conference board publicerade arbetslöshetsstatistiken återgiver samma utvecklingstendens som Department of labor's redogörelse. För mars uppskattas antalet arbetslösa till 7 039 000 man, vilket visserligen är mindre än hälften av de 14 762 000, som redovisades för mars år 1933, men alltjämt motsvarar en åttondedel av landets arbetsföra befolkning.

Det anses emellertid, att en snabbt fortgående minskning av arbetslösheten är att vänta för återstoden av innevarande år. Under februari minskades antalet arbetslösa med 317 000, vilket är särskilt märkligt, som säsongtendensen under denna tid på året är att arbetslösheten ökas. Det väntas att intill september arbetslösheten skall ha nedgått med ytterligare åtminstone 2·5 till 3 milj., varför totalantalet arbetslösa mot slutet av sommaren skulle ha reducerats till 4 à 4·5 milj. Då omkr. 2 milj. arbetslösa beräknas vara definitivt oförmögna till arbete och för närvarande 2·7 milj. man sysselsättas vid nödhjälpsarbeten av olika slag, skulle alltså inom en nära framtid hela arbetarreserven vara ut-

tömd och den nuvarande bristen på specialarbetare komma att utsträckas till samtliga arbetargrupper.

Med hänsyn härtill har framförts krav på att arbetslöshetsprojekt under utförande skulle avvecklas allteftersom arbetarna kunna placeras i den fria arbetsmarknaden. Även om så sker, synes det emellertid sannolikt, att mot slutet av året arbetarbristen för många industrier kommer att bliva ganska hindrande.

Vad ovan sagts förutsätter givetvis, att upprustningsarbetet fortsätter som planerats. Om ändringar härutinnan inträffa av politiska skäl, kan utvecklingen icke med någon rimlig grad av säkerhet förutsägas.

Meddelande från svenska beskickningen i Washington.

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling ha under tiden 16 maj—15 juni 1941 bl. a. publicerats:

Nr		Daterad
242.	K. Socialstyrelsens kung. med tillägg till kung. den 9 juli 1940 (nr 694) med föreskrifter rörande utlännings resa genom vissa delar av riket	13 maj
245.	K. kung. ang. skyldighet för kommunala myndigheter att till socialstyrelsen avlämna vissa uppgifter rörande levnadskostnader	9 »
249.	K. kung. med avlöningsbestämmelser för tjänstepliktig medicinalpersonal, anställd hos staten (Jfr även 1941: 250)	16 »
251.	K. förordn. om varuskatt (Jfr även 1941: 252)	25 »
254.	K. förordn. om ändrad lydelse av 2 § 2 mom. förordn. den 8 juni 1928 (nr 155) ang. omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker	25 »
263.	K. kung. ang. beslag å ved inom vissa orter samt reglering av handeln med ved och träkol m. m.	16 »
268.	K. förordn. om framställning och införsel av vitaminiserade livsmedel	23 »
280.	K. förordn. om ändrad lydelse av § 1 förordn. den 29 juni 1917 (nr 420) ang. förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen	16 »
281.	K. kung. ang. ändrad lydelse av 5 § kung. den 30 september 1937 (nr 809) om statliga bosättningslån	16 »
282.	Lag om sterilisering (Jfr även 1941: 387)	23 »
283.	Lag ang. ändrad lydelse av 2 § lagen den 17 juni 1938 (nr 318) om avbrytande av havandeskap	23 »
288.	K. förordn. ang. ändring i vissa delar av förordn. den 17 april 1940 (nr 223) om familjebidrag åt värnpliktiga under krigstjänstgöring m. m. (krigsfamiljebidragsförordn.) (Jfr även 1941: 289, 290 och 291)	16 »
296.	K. cirkulär ang. viss civil personals rätt att för löneklassuppflyttning taga i beräkning anställningstid såsom tjänstepliktig	16 »
303.	K. kung. ang. prisrabattering å mjölk	23 »
311.	K. kung. ang. utlännings vistelse i vissa delar av riket	30 »
334.	Lag om tillsyn å radiologiskt arbete m. m. (Jfr även 1941: 335)	6 juni
358.	K. Socialstyrelsens kung. med anvisningar rörande utlännings resa genom vissa delar av riket	6 »
370.	Prisregleringslag (Jfr även 1941: 371 och 372)	13 »
385.	K. kung. ang. ändrad lydelse av 10 § 1 mom. kung. den 26 november 1937 (nr 912) med föreskrifter i anledning av utlänningslagen (Jfr även 1941: 386)	13 »

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Lönenivån år 1940 och löneutvecklingen inom industri, handel och samfärdsel m. m.

Sedan en preliminär bearbetning av det till socialstyrelsens årliga lönestatistik införskaffade primärmaterialet för år 1940 nu slutförts, har det liksom under föregående år ansetts lämpligt att på grund av undersökningens aktuella intresse omedelbart framlägga vissa huvuddata, avseende genomsnittliga uppgifter om under året utbetalade löner till förvaltningspersonal och arbetare inom industri och hantverk, handel och samfärdsel, allmän tjänst m. m. Observeras bör, att de meddelade siffrorna, som alltså äro preliminära, kunna komma att avvika något från de definitiva siffror, som sedermera skola publiceras i Lönestatistisk årsbok för Sverige 1940.

Privatanställdas löneförhållanden. En översikt av den i enskild tjänst anställda förvaltningspersonalens löneförhållanden lämnas i tab. 1, som redovisar dels antalet av årets lönestatistik berörda personer, fördelade på män och kvinnor, dels den genomsnittliga årsavlöningens storlek för vart och ett av åren 1913, 1929 samt 1934—1940. De i tabellen redovisade medellönerna för samtliga anställda ha uträknats under antagande av att fördelningen på män och kvinnor samt på yrkesgrupper varit densamma under hela perioden som under redovisningsåret 1940 (s. k. standardberäkning). Det får emellertid beaktas, att årsmedeltalen även påverkas av bl. a. växlingar i materialets sammansättning och fördelning på dyrorts- och åldersgrupper, vartill hänsyn icke kunnat tagas vid dessa beräkningar.[1]

Av tabellen framgår, att antalet privatanställda (andra än kroppsarbetare) vid de 7 554 (föregående år 8 404) företag, som redovisat dylik personal, utgjorde tillsammans 128 027 (föregående år 141 126) personer, varav 62·0 % voro män och 38·0 % kvinnor. Den genomsnittliga årsinkomsten under år 1940 utgjorde 3 855 kr. för personalen i dess helhet. För männen enbart var motsvarande siffra 4 721 kr. och för kvinnorna 2 444 kr. Den höjning i de nominella lönerna, som dessa siffror återspegla i förhållande till 1939 års löner, var något större för kvinnorna (8·2 %) än för männen (7·1 %). Medelförtjänsten för hela personalgruppen uppvisar i jämförelse med föregående redovisningsår en

[1] Se Undersökningar rörande arbetstidsförhållanden och lönevillkor för privatanställda. Sveriges off. stat. Stockholm 1938.

Tab. 1. Lönenivåns förändringar för privatanställda åren 1913—1940.

	Medelantal anställda	Genomsnittlig löneinkomst per år, kr.									Löneökning (+) eller löneminskning (−), %		
		1913	1929	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1913 —40	1929 —40	1939 —40
Män . . .	79 320	2 382	4 406	4 053	4 059	4 070	4 151	4 287	4 406	4 721	+ 98	+ 7·1	+ 7·1
Kvinnor . .	48 707	1 092	2 340	2 185	2 138	2 092	2 179	2 231	2 259	2 444	+ 124	+ 4·4	+ 8·2
Samtliga	128 027	1 891	3 620	3 342	3 329	3 317	3 401	3 505	3 589	3 855	+ 104	+ 6·5	+ 7 4

ökning med 7·4 %, medan ökningen från 1913 utgör 104 %. Beträffande den sistnämnda jämförelsen måste dock reservation göras för de förskjutningar i personalens sammansättning, som troligen inträffat under denna långa tidsperiod.

Jämför man de nuvarande medellönerna med löneläget under år 1929, visar det sig, att medelinkomsten per år och anställd sedan dess stigit för männen med 7·1 % och för kvinnorna med 4·4 % — låt vara att även här (ehuru i mindre utsträckning än vid jämförelsen med år 1913) vissa förändringar i personalens sammansättning troligen påverkat siffrorna. Under perioden 1929—1940 var nedgången i lönerna störst under åren 1932 och 1933, men en viss om också svagare tendens till sänkning av lönerna har varit märkbar även under de följande åren fram till 1936, som betecknar vändpunkten, varefter en stegring inträtt under åren 1937—1940.

Arbetarnas löneförhållanden. Undersökningen omfattar 9 013 (föregående år 9 851) företag, från vilka redovisats 455 394 (föregående år 524 869) arbetare, varav 75·0 % män, 17·3 % kvinnor och 7·7 % minderåriga. I efterföljande tab. 2 meddelas genomsnittssiffror för löneinkomsterna inom dessa grupper per arbetstimme, dag, vecka och år under åren 1939 och 1940 samt den relativa lönestegringen mellan dessa år. Då användbara uppgifter om arbetarnas årsförtjänster ej föreligga för vissa verksamhetsgrenar med säsongkaraktär, lämnas därvid i fråga om siffrorna per timme, dag och vecka förutom de på hela materialet uträknade medellönerna (a-talen) dessutom dylika med uteslutande av säsongbetonade branscher (b-talen). Jämväl för arbetarpersonalen har (tab. 2 och 3) beräkningen av medeltalen för samtliga grupper skett under antagande av att materialets sammansättning med avseende på män och kvinnor över 18 år samt minderåriga varit oförändrad under hela den undersökta perioden.

Beträffande den i det följande redovisade löneutvecklingen bör det emellertid liksom i fråga om förvaltningspersonalen uppmärksammas, dels att siffrorna på grund av beräkningssättet närmast återspegla förhållandena vid respektive års mitt och dels att den genomsnittliga lönenivån påverkas även av andra växlingar i materialets sammansättning under olika år än dem, till vilka genom standardberäkning hänsyn här kunnat tagas.

Den genomsnittliga timförtjänsten (inkl. övertidsersättning, natura-

Tab. 2. Lönenivån för arbetare inom industri, handel och samfärdsel m. m. 1939—1940.

a = samtliga branscher *inkl.* säsongindustrier, b = samtliga branscher *exkl.* säsongindustrier	Genomsnittlig löneinkomst per timme kr.		Löneökning (+) el. lönenminskning (−) per timme 1939—1940	Genomsnittlig löneinkomst per dag, kr.		Löneökning (+) el. lönenminskning (−) per dag, 1939—1940	Genomsnittlig löneinkomst per vecka, kr.		Löneökning (+) el. lönenminskning (−) per vecka 1939—1940	Genomsnittlig löneinkomst per år, kr.		Löneökning (+) el. lönenminskning (−) per år 1939—1940
	1939	1940	%	1939	1940	%	1939	1940	%	1939	1940	%
Förmän . . . . a	1·71	1·84	+ 7·6	13·67	14·72	+ 7·7	80·29	86·23	+ 7·4	.	.	.
b	1·70	1·84	+ 8·2	13·61	14·74	+ 8·3	79·82	86·24	+ 8·0	3 927	4 210	+ 7·2
Män över 18 år a	1·42	1·53	+ 7·7	11·39	12·36	+ 8·5	67·19	72·74	+ 8·3	.	.	.
b	1·39	1·51	+ 8·6	11·15	12·24	+ 9·8	65·68	71·91	+ 9·5	3 167	3 401	+ 7·4
Kvinnor över 18 år . . . . . a	0·84	0·93	+10·7	6·65	7·39	+11·1	38·85	42·63	+ 9·7	.	.	.
b	0·84	0·93	+10·7	6·65	7·39	+11·1	38·85	42·63	+ 9·7	1 882	2 006	+ 6·6
Minderåriga . . a	0·58	0·67	+15·5	4·57	5·27	+15·3	26·72	30·86	+15·5	.	.	.
b	0·58	0·66	+13·8	4·55	5·27	+15·8	26·55	30·83	+16·1	1 286	1 454	+13·1
Samtl. arb. a	1·26	1·37	+ 8·7	10·08	11·00	+ 9·1	59·82	64·49	+ 7·8	.	.	.
b	1·22	1·34	+ 9·8	9·79	10·80	+10·3	57·59	63·24	+ 9·8	2 780	2 989	+ 7·5
Därav inom egentl. ind. . a	1·17	1·28	+ 9·4	9·31	10·31	+10·7	54·75	60·29	+10·1	.	.	.
b	1·17	1·28	+ 9·4	9·34	10·33	+10·6	54·93	60·41	+10·0	2 653	2 861	+ 7·8

förmåner o. dyl.) har för år 1940 beräknats till 1·37 kr. för samtliga i undersökningen representerade företag samt till 1·34 kr. för de icke säsongbetonade branscherna enbart. För arbetande förmän (1·84 resp. 1·84 kr.) och för vuxna manliga arbetare (1·53 resp. 1·51 kr.) har medellönen legat över men för kvinnor (0·93 resp. 0·93 kr.) och minderåriga (0·67 resp. 0·66 kr.) avsevärt under den genomsnittliga timförtjänsten för samtliga arbetare.

De i tabellen meddelade procenttalen ge vid handen, att timförtjänsterna sedan föregående år ökats med 8·7 % i genomsnitt för samtliga grupper och med 9·8 % för arbetare utanför säsongyrkena.

I tab. 2 föreligga även beräkningar om den genomsnittliga dagsförtjänsten. Under redogörelseåret uppgick denna till 11·00 kr. för samtliga arbetare och till 10·80 kr., om de säsongbetonade verksamhetsgrenarna undantagas; motsvarande medeltal voro 14·72 resp. 14·74 kr. för arbetande förmän, 12·36 resp. 12·24 för manliga arbetare, 7·39 kr. för kvinnor och 5·27 kr. för minderåriga. Medeltalen ge vid handen, att daglönerna sedan år 1939 undergått i det närmaste samma procentuella höjning som timförtjänsterna.

Den genomsnittliga veckoförtjänsten utgjorde för samtliga arbetare 64·49 inkl. och 63·24 kr. exkl. säsongyrkena; motsvarande medeltal utgjorde 86·23 resp. 86·24 kr. för arbetande förmän, 72·74 resp. 71·91 kr. för män, 42·63 kr. för kvinnor och 30·86 resp. 30·83 kr. för minderåriga. Angivna lönesiffror innebära ungefär samma procentuella höjning som beträffande timförtjänsterna.

Av tab. 2 framgår slutligen, att den genomsnittliga totala årsförtjäns-

Tab. 3. Lönenivåns förändringar för arbetare inom industri, handel och samfärdsel m. m. åren 1913—1940, 1929—1940 och 1939—1940.

	Löneökning (+) eller löneminskning (—) inom samtliga branscher inkl. säsongindustrier, %						Löneökning (+) eller löneminskning (—) inom samtliga branscher exkl. säsongindustrier per år, %		
	per timme			per dag					
	1913—1940	1929—1940	1939—1940	1913—1940	1929—1940	1939—1940	1913—1940	1929—1940	1939—1940
Män över 18 år	+ 242	+ 23·2	+ 7·7	+ 187	+ 24·2	+ 8·5	+ 175	+ 20·1	+ 7·4
Kvinnor över 18 år . .	+ 288	+ 25·7	+ 10·7	+ 216	+ 27·4	+ 11·1	+ 208	+ 22·5	+ 6·6
Minderåriga	+ 272	+ 31·4	+ 15·5	+ 199	+ 34·4	+ 15.3	+ 200	+ 32·3	+ 13·1
Samtliga arbetare	+ 248	+ 23·8	+ 8·7	+ 191	+ 24·9	+ 9·1	+ 180	+ 20·9	+ 7·5
därav inom egentl. ind.	+ 220	·	+ 9·4	+ 170	·	+ 10·7	+ 168	·	+ 7·8

ten år 1940 beräknats till 2 989 kr. i genomsnitt för samtliga arbetare utanför säsongyrkena. Motsvarande medeltal voro för arbetande förmän 4 210 kr., 3 401 kr. för män, 2 006 kr. för kvinnor och 1 454 kr. för minderåriga. Den allmänna genomsnittssiffran innebär en stegring från föregående år med 7·5 %, medan motsvarande ökning av timförtjänsterna uppgick till 9·8 %. Medelantalet utgjorda arbetstimmar per arbetare har således något minskats för hithörande arbetare under redogörelseåret.

För belysande av löneutvecklingen ha i tab. 3 de procentuella förändringarna i tim-, dags- och årsförtjänsterna uträknats för tidsperioderna 1913—1940, 1929—1940 och 1939—1940. Ifrågavarande beräkningar grunda sig därvid beträffande tim- och dagsförtjänsterna på medellöner för samtliga branscher, under det att årsförtjänsterna, såsom förut nämnts, endast avse icke säsongbetonade verksamhetsgrenar.

I jämförelse med basåret 1913 visar timförtjänsten en stegring av 248 % för hela personalgruppen. Sedan år 1929, som särskilt för den s. k. konkurrensindustrin kan betecknas som gränsåret före den senaste lågkonjunkturen, har den nominella timförtjänsten ökat med i genomsnitt 24 %. Den större delen av denna ökning i lönenivån ägde rum under 1940, men även under 1939 och 1938 var stegringen ej oväsentlig. Lägst låg den genomsnittliga timlönen åren 1933 och 1934.

Dagsförtjänsten har, såsom tab. 3 även utvisar, företett en likartad utveckling som timlönen, men fluktuationerna ha i regel varit mindre. Medan timförtjänsten från 1913 till 1940 beräknats ha stigit med 248 %, stannade dagsinkomsten vid ett belopp, som med 191 % översteg 1913 års siffra. Orsaken till ifrågavarande skiljaktighet är i huvudsak att söka i minskad genomsnittlig arbetstid per dag. Vid jämförelse med år 1913 inverkar väsentligen, att år 1920 infördes åttatimmarsdag med bibehållande av i huvudsak oförändrad dagsförtjänst, varigenom denna kom att utslås på ett mindre antal arbetstimmar än tidigare. Särskilt för åren 1931—1933 tillkommo av den ekonomiska krisen föranledda inskränkningar i arbetstiden, som även vid oförändrade timlöner verkat sänkande på den faktiska dagsförtjänsten.

Tab. 4. Arbetslönernas och levnadskostnadernas förändringar inom industri, handel och samfärdsel m. m. åren 1913—1940.

Samtliga arbetare.

Indextal (1913 = 100)	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927
Löneinkomst:													
per timme . .	109	118	147	213	284	372	366	267	253	258	266	268	270
» dag . . .	109	119	145	206	265	310	306	224	214	214	220	223	223
» år	110	119	142	198	256	295	271	209	203	211	216	221	225
Levnadskostnader	115	130	162	225	261	269	241	195	177	174	176	172	171
Reallön:													
per timme . .	95	91	91	95	109	138	152	137	143	148	151	156	158
» dag . . .	95	91	90	92	101	115	127	115	121	123	125	130	131
» år	95	92	88	88	98	110	112	107	115	122	123	128	131

Indextal (1913 = 100)	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940
Löneinkomst:													
per timme . .	275	281	289	289	285	274	274	279	281	290	308	321	348
» dag . . .	226	233	242	238	235	227	228	235	235	243	256	267	291
» år	221	232	234	225	213	213	222	227	233	243	250	261	280
Levnadskostnader	171	169	164	159	156	153	154	156	158	162	166	171	192
Reallön:													
per timme . .	161	166	176	182	182	179	178	179	178	179	185	188	181
» dag . . .	132	138	147	150	151	148	148	150	149	150	154	156	151
» år	129	137	142	141	136	139	144	145	147	150	151	152	146

Dylika fluktuationer i antalet arbetstimmar ha givetvis även betydelse i fråga om den genomsnittliga årsförtjänsten, för vilken tabellen redovisar en stegring mellan åren 1913 och 1940 med 180 % eller något mindre än motsvarande ökning i daglönen (191 %), vilket skulle innebära, att medeltalet arbetsdagar varit något mindre under redogörelseåret än tidigare.

Nu utförda beräkningar hänföra sig uteslutande till penninglönerna och avse således endast de nominella förändringar i arbetslönerna, som inträffat under redogörelseperioden. En beräkning i vad mån dessa fluktuationer äro reella och således innebära förfogande över en större eller mindre kvantitet varor och tjänster möjliggöres i viss mån genom en sammanställning av nyssnämnda löner med socialstyrelsens indexsiffror för levnadskostnadernas stegring. Ett med lönesiffrorna jämförbart medelindex för år 1940 synes kunna erhållas genom att taga genomsnittet av de publicerade indextalen för den 1 januari, 1 april, 1 juli, 1 oktober och 31 december 1940 (1 januari 1941).

I tab. 4 och diagrammet å nästa sida meddelas indextal fr. o. m. 1913 t. o. m. 1940 dels för levnadskostnaderna, dels för penninglönen (standardberäknad med hänsyn till oförändrad proportion av manliga, kvinnliga och minderåriga arbetare) jämte motsvarande reallön, i båda fallen uträknad såväl per timme som per dag och per år.

Med ledning av i tab. 4 meddelade indextal kan reallönen för redogörelseåret beräknas ha sjunkit i fråga om tim- och årsförtjänsten med c:a 4 samt beträf-

Löneutvecklingen för industriarbetare m. fl. under åren 1913—1940.

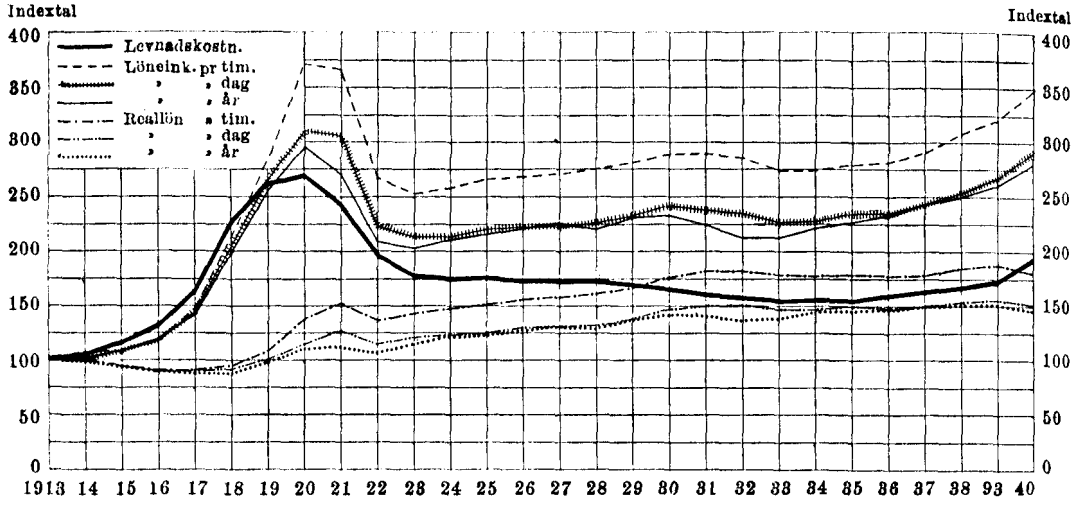

fande dagsinkomsten med c:a 3 % sedan 1939. I jämförelse med år 1929 åter visar reallönen per timme och per dag beräknat en stegring av c:a 9 %, medan den reala årslönen ligger c:a 7 % över 1929 års nivå.

Betonas må emellertid, att därest man önskar erhålla en mera verklighetstrogen bild av industriarbetarnas försörjningsmöjligheter under nuvarande förhållanden, hänsyn givetvis bör tagas icke endast till den allmänna löneutvecklingen utan även till sysselsättningsgraden inom näringslivet. Det torde vidare böra framhållas, att nu anförda genomsnittslöner, vilka närmast återspegla löneförhållandena för arbetare med normal sysselsättning, icke kunna göra anspråk på annat än att giva en bild av de u n g e f ä r l i g a förändringarna i lönerna. Därtill kommer, att beträffande särskilda orter och industrier speciella förhållanden kunna åstadkomma betydande avvikelser från de allmänna genomsnittstalen. För närmare upplysningar härom hänvisas till den slutliga redogörelsen för 1940 års lönestatistiska undersökning, vilken under senare delen av innevarande år kommer att publiceras i Lönestatistisk årsbok.

Livsmedelskostnaderna den 1 juni 1941.

De noteringar av minuthandelspriser på livsmedel, bränsle och lyse, som meddelas i sammandragstabellen på följande sida, ha insamlats på socialstyrelsens 49 ombudsorter under maj månad och bearbetats på samma sätt som tidigare varit fallet.

Under maj har prisnivån sjunkit något. Till nedgången ha i främsta rummet bidragit prissänkningar å smör, ägg och potatis, ävensom å en del fisksorter.

Till belysning av de allmänna förändringar, som med avseende å minutpriserna på livsmedel, bränsle och lyse ägt rum till den 1 juni 1941, meddelas följande serier av vägda indextal.

Basperiod	Juli 1914	Årsmedeltal 1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1940 2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	1:a kv.	1941 1 april	1 maj	1 juni
År 1935 . .	·	·	·	100	104	108	111	115	133	133	135	139	152	154	156	155
Juli 1914 . .	100	123	124	130	134	140	144	149	173	172	175	181	197	199	202	201

Utgår man från 1935 som basår, befinnes det, att den allmänna prisnivån i fråga om livsmedel, bränsle och lyse sjunkit till 155, således med en enhet sedan föregående månad. Anknytes denna serie till indexberäkningarna med utgångspunkt från juli 1914, finner man, att indextalet likaledes utvisar nedgång med en enhet (till 201). — Indextalet för de totala levnadskostnaderna (sålunda jämväl utgifterna för hyra, kläder, skatter m. m.), vilket uträknas kvartalsvis, utgjorde vid den senast verkställda beräkningen, den 1 april 1941, 140, om år 1935 tages till basperiod, och 219, om juli 1914 sättes lika med 100.

*

Riksbankens konsumtionsprisindex har i samarbete med socialstyrelsen fullföljts enligt samma metod som tidigare (se Soc. Medd. årg. 1933, sid. 709 och årg. 1938, sid. 127). Indextalen, vilka grunda sig på uppgifter från 15 orter, avse den vecka, i vilken den 15:e ingår. Generalindextalen för maj 1941 ävensom för närmast föregående månad och för maj åren 1938—1940 framgå av nedanstående uppställning.

Sept. 1931	Maj 1938	Maj 1939	Maj 1940	April 1941	Maj 1941
100	105·5	106·5	120·6	141·0	141·5

Varuslag	Kvantitet	1914[2]	1935	Aug. 1939	Maj 1940	April[4] 1941	Maj[4] 1941	Majpriserna procentuella förändringar sedan: år 1935	aug. 1939	maj 1940
Mjölk, oskummad	l	15	21	25	27	30	30	+ 42·9	+ 20·0	+ 11·1
Smör: bords- (mejeri-)	kg	289	268	341	342	451	441	+ 64·6	+ 29·3	+ 28·9
mat- (lands-)	»	218	253	322	331	445	435	+ 71·9	+ 35·1	+ 31·4
Ost[1]	»	162	177	215	232	[1]253	[1]256	.	.	.
Bordsmargarin, ej smörblandat	»	144	135	170	171	300	300	+122·2	+ 76·5	+ 75·4
Ägg, svenska, färska	»	142	154	172	174	291	254	+ 64·9	+ 47·7	+ 46·0
Potatis: gammal	»	9	12	[3]16	24	17	16	+ 33·3	0·0	— 33·3
»	100 kg	.	896	—	1992	1350	1310	+ 46·2	—	— 34·2
färsk, svensk	kg	23	26	17	—	—	—	—	—	—
Gula ärter, svenska	»	35	48	41	—	85	86	+ 79·2	+ 109·8	—
Bruna bönor	»	49	62	113	112	153	152	+145·2	+ 34·5	+ 35·7
Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	33	38	43	44	45	45	+ 18·4	+ 4·7	+ 2·3
råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	23	24	27	29	32	32	+ 33·3	+ 18·5	+ 10·3
rågsikt-, svenskt, märket 000	»	29	33	36	38	40	40	+ 21·2	+ 11·1	+ 5·3
Gryn: havre-, ångpreparerade	»	42	35	43	53	65	65	+ 85·7	+ 51·2	+ 22·6
ris-, burma, moulmein el. sv., prima	»	41	40	45	66	99	100	+150·0	+ 122·2	+ 51·5
Makaroner, svenska, ideal	»	.	.	.	.	77	78	.	.	.
Rågbröd: hårt { grovt spisbröd	»	43	59	66	71	78	79	+ 33·9	+ 19·7	+ 11·3
Rågbröd: hårt { knäckebröd	»	.	82	85	89	95	95	+ 15·9	+ 11·8	+ 6·7
sötlimpa eller siktbröd	»	40	58	66	74	83	83	+ 43·1	+ 25·8	+ 12·2
grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	31	45	51	58	66	67	+ 48·9	+ 31·4	+ 15·5
Vetebröd: skorpor, ordinära	»	78	132	144	159	182	181	+ 37·1	+ 25·7	+ 13·8
mjukt matbröd, { bakat med vatten	»	46	72	82	90	96	96	+ 33·3	+ 17·1	+ 6·7
billigaste sort { » » mjölk	»	61	85	96	105	114	114	+ 34·1	+ 18·8	+ 8·6
mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	.	97	113	136	152	153	+ 57·7	+ 35·4	+ 12·5
Nötkött, färskt: stek	»	116	179	218	228	307	313	+ 74·9	+ 43·6	+ 37·3
soppkött	»	95	143	169	183	256	260	+ 81·8	+ 53·8	+ 42·1
Kalvkött, stek: gödkalv	»	130	217	269	283	381	378	+ 74·2	+ 40·5	+ 33·6
spädkalv	»	70	129	163	172	244	243	+ 88·4	+ 49·1	+ 41·3
Fårkött, färskt, stek	»	130	205	260	279	392	399	+ 94·6	+ 53·5	+ 43·0
Malet nötkött (köttfärs)	»	.	172	208	217	295	302	+ 75·6	+ 45·2	+ 39·2
Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	129	177	226	234	328	335	+ 89·3	+ 48·2	+ 43·2
salt, svenskt (sidfläsk)	»	137	182	230	239	331	340	+ 86·8	+ 47·8	+ 42·3
Fläskkorv, ej delikatess-	»	.	.	172	180	246	250	.	+ 45·3	+ 38·9
Fisk, färsk: abborre	»	76	110	112	116	169	145	+ 31·8	+ 29·5	+ 25·0
gädda	»	110	153	168	158	255	205	+ 34·0	+ 22·0	+ 29·7
sill	»	35	62	74	96	143	148	+138·7	+ 100·0	+ 54·2
strömming	»	39	57	64	86	134	123	+115·8	+ 92·2	+ 43·0
torsk	»	57	89	90	115	143	140	+ 57·3	+ 55·6	+ 21·7
rödspotta (spätta)	»	81	145	150	178	215	206	+ 42·1	+ 37·3	+ 15·7
kolja	»	.	116	116	151	202	189	+ 62·9	+ 62·9	+ 25·2
Salt sill	»	45	62	55	76	162	166	+167·7	+ 201·8	+118·4
Kaffe, rostat: santosblandning	»	.	291	288	371	464	467	+ 60·5	+ 62·2	+ 25·9
mest gångbara sort	»	.	.	.	.	497	500	.	.	.
Socker, bit-	»	65	46	48	54	61	61	+ 32·6	+ 27·1	+ 13·0
Salt, matsalt	»	10	15	15	21	24	24	+ 60·0	+ 60·0	+ 14·3
Äpplen, åt-	»	.	101	94	161	222	245	+142·6	+ 160·6	+ 52·2
Apelsiner, medelstora	duss.	.	115	123	206	243	243	+111·3	+ 97·6	+ 18·0
Bananer, prima	kg	.	160	164	—	—	—	—	—	—
Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	.	101	84	120	162	163	+ 61·4	+ 94·0	+ 35·8
Vitkål, svensk	»	.	24	29	61	46	54	+125·0	+ 86·2	— 11·5
Pilsner, klass II, utan glas	1/8 l	.	24	24	26	31	31	+ 29·2	+ 29·2	+ 19·2
Svagdricka	l	6	15	16	17	21	21	+ 40·0	+ 31·3	+ 23·5
Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	.	35	32	33	33	33	— 5·7	+ 3·1	0·0
Fotogen, Water White	l	21	20	21	26	53	56	+180·0	+ 166·7	+115·4
Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	.	17	17	25	24	24	+ 41·2	+ 41·2	— 4·0
Björkved, osågad, hemkörd	»	740	945	1125	1630	1835	1835	+ 94·2	+ 63·1	+ 12·6
Barrved, » »	»	595	730	885	1370	1545	1550	+112·3	+ 75·1	+ 13·1
Pannved, hemkörd	»	.	.	.	.	1460	1440	.	.	.
Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	411	614	637	1002	1041	1037	+ 68·9	+ 62·8	+ 3·5
hushålls- (fyrkol), prima, »	»	242	291	336	655	549	552	+ 89·7	+ 69·3	— 15·7
Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	.	452	517	1005	961	973	+115·3	+ 88·2	— 3·2
c:a 40–60 el. 60–80 mm, »	»	.	436	506	991	933	943	+116·3	+ 86·4	— 4·8

[1] T. o. m. mars 1941 avse prisuppgifterna helfet ost, därefter ej helfet vara. — [2] 44 orter. — [3] Medeltal av julipriserna å gammal och augustipriserna å färsk vara. — [4] Preliminära siffror.

Arbetsmarknaden.

Översikt utarbetad inom socialstyrelsen och statens arbetsmarknadskommission.

Arbetsmarknaden våren 1941.

De hittillsvarande återverkningarna på den svenska arbetsmarknaden av stormaktskriget utlöstes till stor del under våren 1940. Handelsavspärrningen västerut medförde en sysselsättningsminskning inom trävaru-, massa- och pappersindustrierna med i runt tal en tredjedel, jämfört med läget det föregående året. Verkningarna av byggnadsverksamhetens kris, som tidigare dolts av säsongförhållanden och avvecklingen av vid krisutbrottet pågående byggen, framträdde då i form av arbetslöshetssiffror, långt utöver de säsongmässigt normala. Å andra sidan började krigsmaterialproduktionen organiseras i större omfattning: textil- och skoindustrierna men i synnerhet verkstäder och skeppsvarv forcerade sin produktion. Under loppet av 1940 års förra hälft blevo även — särskilt i sammanhang med inkallelserna — svårigheterna i fråga om jordbrukets och skogsbrukets arbetskraftsförsörjning akuta, måhända i lindrigare grad än många befarat men i varje fall tillräckligt för att bilda arbetsmarknadspolitikens viktigaste praktiska problem. Motsättningarna på arbetsmarknaden mellan bristområden och överskottsområden markerades alltmer, men för sysselsättningen som helhet betydde förskjutningarna under våren 1940 en avsevärd reduktion. Arbetslöshetssituationen påverkades emellertid å andra sidan av den samtidiga ökningen i inkallelsernas omfattning, varför någon arbetslöshet av mera allvarlig karaktär — utom för vissa speciella områden — icke uppkom.

Under den följande sommaren och hösten stabiliserades i huvudsak det läge på arbetsmarknaden, som skapats på våren; en viss tendens till ytterligare försämring gjorde sig dock gällande till följd av fortsatt tillbakagång inom byggnadsindustrin samt produktionsbegränsning på några områden på grund av råvarubrist. Till en del tog sig sysselsättningsminskningen uttryck i förkortning av arbetstiden; särskilt var detta fallet inom textilindustrin.

Denna relativa stabilitet har även varit rådande i fortsättningen fram till innevarande vår. Säsongväxlingarna ha trots den stränga vintern varit snarast mindre utpräglade än vanligt till följd därav att flera av de mest säsongbetonade industrierna, byggnadsverksamhet med materialindustrier samt träindustri, genom den föregående utvecklingen pressats starkt tillbaka och därför gingo in i vintersäsongen med lägre fallhöjd än vanligt. För arbetsmarknaden som helhet kan sägas, att under det senaste halvåret det läge, som utbildades, när avspärrningen och byggnadskrisen under våren och sommaren 1940 satte sin stämpel på produktion och arbetsmarknad, blivit bestående utan större för-

ändringar. Härunder ha givetvis vissa förskjutningar mellan olika produktionsområden skett som uttryck för den fortskridande omställningen av produktionen efter försvars- och avspärrningshushållningens behov samt en fortsatt överströmning av arbetskraft försiggått från sammankrympta sysselsättningsområden till expanderande, bland vilka senare särskilt de med bränsleförsörjningen sammanhängande äro av betydelse.

Under föregående år uttalades vissa farhågor för ett försämrat arbetslöshetsläge — ibland förvisso i överdriven form även med hänsyn till de förutsättningar, som då kunde bedömas. Man utgick därvid från antagandet, att en tilltagande brist på sådana råvaror och bränslen, som tidigare importerats, skulle framtvinga produktionsbegränsningar, vilka åtminstone under en övergångstid skulle få större omfattning än den sysselsättningsökning, som kunde skapas genom ny produktion, baserad på ersättningsvaror, samt kapacitetsutbyggnad inom de fullbelagda och ej från råvarusidan begränsade industrierna. Hittills ha dessa farhågor icke besannats i någon mera påtaglig grad. Den redovisade arbetslösheten visar visserligen högre siffror under de senaste månaderna än vid motsvarande tidpunkter föregående år, men förklaringen härtill torde till stor del ligga i olikheterna i inkallelsernas omfattning. Den industriella sysselsättningen redovisas vid början av sommaren i år nästan exakt lika den vid samma tid under förra året. Det vill sålunda synas som om hittills de med det extraordinära försörjningsläget sammanhängande tendenserna till nybildning av sysselsättning tämligen väl motsvarat tendenserna till sammankrympning på arbetsmarknaden som helhet. Det är dock givet, att denna hittills uppehållna balans icke utgör någon garanti för att den kommande utvecklingen skall få samma karaktär. Konsekvenserna för den svenska arbetsmarknaden av den allra senaste politiska händelseutvecklingen låta sig ännu icke överblicka.

Jämföres läget vid månadsskiftet maj/juni innevarande år (enligt socialstyrelsens sysselsättningsstatistik) med läget vid motsvarande tid föregående år, den skärpta avspärrningens tidigare skede, konstateras för den egentliga industrins del som mest framträdande drag tillväxt inom metallindustrin, lokaliserad till järnverk, verkstäder och skeppsvarv, och tillbakagång inom vissa konsumtionsvaruindustrier, särskilt textil- och läderindustrierna, där dämpandet av den tidigare produktionsforceringen för statsbeställningar samt råvaruknapphet medfört produktionsbegränsning. Förskjutningen ger uttryck dels för en förändrad inriktning i försvarsproduktionen, dels för den strängare hushållningen med till följd av avspärrningen knappa råvaror. Sysselsättningsminskningen inom textil- och läderindustrierna, vilken sedan våren 1940 uppgick till 8 à 10 procent, efter antalet arbetare mätt, genomfördes i huvudsak inom utgången av föregående år; under den hittills gångna delen av innevarande år har sysselsättningen inom dessa industrigrupper varit ungefär oförändrad. Livsmedelsindustrin som helhet visar i stort sett bevarad sysselsättning. Inom den kemisk-tekniska industrin ha färg- och oljefabrikernas råvarusvårigheter och tändsticksfabrikernas exportavspärrning medfört avsevärd reduktion av sysselsättningen. De tidigast krisdrabbade industriområdena, jord- och sten-

industri, träindustri samt massa- och pappersindustri visa i huvudsak oförändrat läge; dock ha tendenser till relativ förbättring framträtt inom dessa grupper under de senare vårmånaderna i år. Metallindustrin redovisar vid månadsskiftet maj/juni i år en sysselsättning, som är 6 à 7 procent högre än vid motsvarande tid förra året. Denna ökning inom den tyngst vägande industrigruppen uppväger sammandragningen inom övriga grupper. Slutsiffran för sysselsättningen inom hela den egentliga industrin är vid början av sommaren i år praktiskt taget densamma som föregående år.

Byggnadsverksamheten är fortfarande den stora krishärden på arbetsmarknaden. Byggen och anläggningsarbeten för försvarets behov och en tydligen ganska omfattande byggnadsverksamhet för industriella ändamål ha icke kunnat uppväga nedgången i bostadsbyggandet. Under loppet av våren ha visserligen tendenser till uppgång i bostadsbyggandet gjort sig gällande, men dessa ha huvudsakligen varit koncentrerade till ett mindre antal orter, där krigsmaterialproduktion och militära förläggningar starkt ökat bostadsbehovet; byggnadsmarknaden i stort sett är fortfarande i utpräglad depression. I vilken grad det nyligen fattade beslutet om statligt finansiellt stöd åt bostadsbyggandet och det nya avtalet inom byggnadsfacken skola förmå att återuppliva bostadsbyggandet under fortsättningen av året är ännu för tidigt att döma om. Brist på byggnadsjärn och bränsle för cementtillverkningen samt bränsleförsörjningens enorma anspråk på transportkapacitet och arbetskraft kunna komma att sätta snäva gränser för byggnadsverksamheten under de kommande månaderna.

Byggnadsindustrins läge dominerar arbetslöshetssituationen, som till följd därav och av högkonjunkturen inom övrig investeringsindustri fått en annan karaktär än under depressionen i förra hälften av 1930-talet. För den egentliga industrin äro arbetslöshetssiffrorna nu närmast jämförliga med det högkonjunkturbetonade året 1938. Av de hjälpsökande arbetslösa ha under våren mer än en tredjedel varit byggnadsarbetare och en betydande del av övrig arbetslöshet har föranletts av byggnadsindustrins kris. Uppemot hälften av hela den anmälda arbetslösheten är koncentrerad till de tre största städerna. Varken till karaktär eller allmän omfattning kan den nuvarande arbetslösheten jämföras med den under arbetslöshetskrisen 1932—34.

Jämföras arbetslöshetssiffrorna (enligt fackföreningsstatistiken) för byggnadsfacken under vårmånaderna i år och förra året, finner man genomgående lägre siffror för mars månad i år än för mars i fjol, trots att byggnadsvolymen under det mellanliggande året ytterligare krympt. (Aprilsiffrorna äro däremot, med undantag för målare, avsevärt högre 1941 än 1940, vilket sammanhänger därmed att siffrorna för april 1940 starkt påverkades av de stora inkallelserna samt av det då forcerade skyddsrumsbyggandet.) Arbetslöshetssituationen på byggnadsmarknaden synes sålunda icke ha undergått någon fortskridande försämring. Orsaken härtill är givetvis, att under det mellanliggande året byggnadsarbetare i betydande omfattning lämnat facket; enligt uppgift hade under året byggnadsfackförbundens medlemsantal minskat med omkring 7 procent. I stor utsträckning ha säkerligen även arbetare, som fortfarande stå som medlemmar, erhållit mer eller mindre tillfälliga arbeten på

andra områden. Överhuvud förefaller tillgången på arbeten av dylik art ha varit stor under det gångna året, vilket även betyder ett osäkerhetsmoment för bedömningen av arbetslöshetsläget.

I stor utsträckning torde tillgången på arbeten av mer eller mindre tillfällig art sammanhänga med bränsleförsörjningens extraordinära läge: vedavverkning, kolning samt transport och distribution av ersättningsbränslen. Den försämring i läget på detta område, som inträtt under det senaste halvåret, gör även — eventuella komplikationer till följd av den senaste politiska utvecklingen obeaktade — anskaffningen av arbetskraft för bränsleförsörjningens behov till den praktiska arbetsmarknadspolitikens mest angelägna uppgift under de närmaste månaderna.

Arbetsmarknaden under maj 1941.

Utvecklingen på arbetsmarknaden under maj månad kännetecknades av en fortsatt säsonguppgång inom olika områden av näringslivet. Ehuru säsongförbättringen särskilt under de föregående månaderna i år varit svagare än under normala förhållanden, har densamma dock bl. a. i förening med de alltjämt rikliga arbetstillfällena i skogarna medfört en avsevärd minskning av arbetslösheten.

De statistiska serier, som belysa arbetsmarknadens utveckling, visa för maj månad såväl en ökning av antalet sysselsatta och en stegrad efterfrågan på arbetskraft som en minskning av antalet arbetslösa och hjälpsökande.

Enligt socialstyrelsens sysselsättningsstatistik var antalet sysselsatta arbetare inom industri och angränsande verksamhetsområden 3·8 % högre i slutet av maj än i slutet av april. Ser man enbart till den egentliga industrin, stannade sysselsättningsökningen vid 2·0 %, medan i fråga om byggnadsverksamhet samt statliga och kommunala arbeten den procentuella ökningen var betydligt högre än genomsnittet för samtliga grupper.

Konjunktursiffran, som beräknas på grundval av de omdömen om arbetstillgången uppgiftslämnarna till sysselsättningsstatistiken avgiva, visade en stegring från 3·31 i april till 3·39 i maj.

Till arbetsmarknadskommissionen rapporterade uppgifter om anställande och entledigande av arbetskraft ge även vid handen, att inom såväl industrin som byggnads- och anläggningsfacken antalet nyanställda arbetare betydligt översteg antalet entledigade.

Enligt rapporterna från de offentliga arbetsförmedlingarna företedde antalet arbetssökande under maj jämfört med föregående månad en minskning med 5·6 %, under det antalet lediga platser stigit med 9·2 %. Under redovisningsmånaden tillsattes genom arbetsförmedlingen 51 558 platser eller 4·0 % flera än

under april. Genomsnittliga antalet arbetsansökningar på 100 lediga platser utgjorde 160 i maj mot 184 en månad tidigare.

De senast tillgängliga uppgifterna om arbetslösheten inom fackförbunden, som avse månadsskiftet april/maj, uppvisade en arbetslöshet av 12·9 % mot 15·1 % en månad tidigare.

Antalet till arbetsmarknadskommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa, varom uppgifter föreligga intill utgången av maj månad, utgjorde vid denna tidpunkt 24 856, vilket innebär en minskning under månaden med 5 696 eller 18·6 %. Minskningen var tämligen genomgående för olika delar av landet med undantag av Norrbottens län, där en ganska betydande ökning av antalet hjälpsökande inträtt.

En sammanfattande jämförelse med läget på arbetsmarknaden vid motsvarande tid under de närmast föregående åren ger vid handen, att antalet sysselsatta arbetare inom industri och angränsande verksamhetsområden var ungefär detsamma som i maj 1940 men omkring 10 % lägre än i maj 1939. Arbetslösheten inom fackförbunden var något större än 1940 och ungefär en tredjedel större än 1939. Antalet hjälpsökande var tre gånger så stort som i fjol, då detsamma till följd av särskilda med försvarsberedskapen och försvarsarbetena sammanhängande omständigheter var exceptionellt lågt under vår- och sommarmånaderna; de hjälpsökande voro emellertid innevarande år mer än en tredjedel flera än i maj 1939.

Läget på arbetsmarknaden under maj månad framgår närmare av efterföljande översikt av förhållandena inom olika verksamhetsområden.

Inom jordbruket uppgives efterfrågan på arbetskraft ha varit betydligt mindre under maj i år än i normala fall. Från arbetsförmedlingarna har som förklaring härtill anförts, att den ihållande kyliga väderleken förlängt vårarbetsperioden, men även att jordbrukarna mer än förut varit inställda på att ha mindre personal till förfogande. Hempermitteringen från beredskapstjänst av jordbrukets arbetskraft har också kunnat ordnas på ett mera rationellt sätt än under föregående år. Den mest aktuella uppgiften för arbetsförmedlingen inom vissa distrikt har varit betfältens förseende med arbetskraft. Olika åtgärder ha genom arbetsförmedlingen vidtagits för att underlätta uppbringandet av arbetskraft, och dessa åtgärder ha i förening med den kalla våren gjort det möjligt att i allt väsentligt tillgodose behovet. Det har varit lättast att anskaffa arbetskraft till betfälten i närheten av städer och större samhällen. Överföring av arbetskraft från mellersta och norra Sverige har i år endast behövt äga rum i mindre omfattning.

I skogsbruket var bristen på huggare alltjämt stor inom vissa skogsdistrikt. Överflyttningen till skogsbruket av arbetskraft från andra yrken minskades, sedan under sommarhalvåret flera arbetstillfällen erbjudit sig på andra håll.

Torvupptagningen, som i år utgör ett annat viktigt led i produktionen av ersättningsbränslen, pågick för fullt under maj och konkurrerade med skogsbruket om den från andra yrkesområden tillgängliga arbetskraften. Arbetare från bl. a. stenindustrin erhöll sysselsättning på torvmossarna. Det visade sig

även i fråga om dessa arbeten svårt att besätta alla anmälda platser, särskilt i de fall, då bostadsfrågan vållade svårigheter.

Inom de olika industrigrupperna var med vissa undantag arbetstillgången förhållandevis god även under maj månad.

Den mekaniska verkstadsindustrin och varven företogo alltjämt nyanställningar av kompetenta yrkesarbetare, såsom filare, verktygsarbetare och vissa kategorier av svarvare. Vid gjuterierna var däremot liksom tidigare arbetstillgången ojämn.

Bland de olika industrier, som under normala förhållanden övervägande ha sin avsättning på exportmarknaden, visade sågverk, hyvlerier o. dyl. en fortsatt säsonguppgång. Inom pappersmasseindustrin rapporterade en del fabriker betydligt lägre antal sysselsatta än månaden förut, medan andra åter hade ett ökat arbetarantal. Vad beträffar pappersindustrin, var läget i stort sett oförändrat. Vid ytterligare två tändsticksfabriker nedlades driften helt under månaden och vid en tredje företogos omfattande personalinskränkningar.

Inom konsumtionsvaruindustrierna rådde alltjämt tämligen stabila sysselsättningsförhållanden. Med avseende på de olika livsmedelsindustrierna märktes liksom föregående månad en ökning av antalet sysselsatta vid spisbrödsfabriker och andra bagerier. Vid sockerfabriker fingo tidigare permitterade arbetare återgå i arbetet. Vid bryggerier och läskedrycksfabriker gjorde sig den sedvanliga säsonguppgången inför sommaren gällande. Säsonganställningar av kvinnliga arbetare förekommo dessutom vid konservfabriker för fiskberedning. Vid margarinfabrikerna inskränktes driften under månaden. Inom textil- och läderindustrierna framträdde liksom tidigare en minskning av arbetarantalet, samtidigt som sysselsättningsvolymen på dessa områden begränsades genom tillämpande av korttidsarbete.

Byggnadsämnesindustrierna och byggnadsverksamheten visade en starkare uppgång under maj än föregående månader. Utvecklingen på dessa områden är emellertid i hög grad beroende av statsmakternas åtgärder och de pågående avtalsförhandlingarna. Arbetslösheten inom byggnadsfacken, vilken fortfarande var betydande, koncentrerades företrädesvis till de större städerna med omnejd.

Sjöfarten på Norrland kom igång under månaden, och i samma mån som seglationen utvidgades, förbättrades även arbetsmöjligheterna för hamn- och stuveriarbetare. Sjömanshusen rapporterade ungefär samma antal påmönstringar som föregående månad, nämligen 3 765 mot 3 786 i april; antalet avmönstringar steg däremot från 1 932 till 2 132.

Inom kontorsbranschen efterfrågades alltjämt rutinerade maskinskriverskor och stenografer, samtidigt som det fortfarande fanns överskott på äldre kontorister och yngre okvalificerad arbetskraft. Inom hotell- och restaurangfacket visade det sig särskilt i fråga om kökspersonal svårt att tillgodose behovet av kunnigt folk.

I fråga om husligt arbete rapporterade arbetsförmedlingarna ett mindre antal arbetsansökningar än tidigare men ungefär samma antal lediga och tillsatta platser. Ett visst överskott av yngre sökande till hembiträdesplatser

märktes i vissa län, medan tillgången på kvalificerad hushållshjälp ej på långt när motsvarade efterfrågan. Det ökade behovet av tillfällig arbetskraft för hemmen kunde i stort sett tillgodoses, då många gifta kvinnor för att skaffa familjen stödinkomst anmälde sig för tillfällig hemhjälp eller halvdagsarbete.

Statens arbetsmarknadskommissions verksamhet under maj 1941.

Arbetsförmedlingsverksamheten. I syfte att samordna verksamheten för ianspråktagande av ungdomens arbetskraft under innevarande sommar har kommissionen utarbetat vissa allmänna riktlinjer för verksamhetens enhetliga bedrivande. Liksom under föregående sommar kommer lokalt samarbete att äga rum mellan arbetsförmedling, skolor, hushållningssällskap och andra organisationer, som kunna vara verksamma på detta område. Rikskommittén för ungdomens arbetsberedskap, vilken i samarbete med arbetsmarknadskommissionen åtagit sig att organisera ett frivilligt uppbåd av arbetskraft inom bl. a. ungdomsorganisationerna, har utgivit en broschyr »Avspärrningen skapar arbetslöshet men också arbetstillfällen» med uppgifter om de arbetstillfällen och möjligheter, som finnas tillgängliga på arbetsmarknaden.

Distriktskonferens har under månaden hållits i Örebro med arbetsförmedlingspersonalen inom Värmlands, Örebro, Västmanlands och Kopparbergs län.

Vid de offentliga arbetsförmedlingarna tillsattes under månaden 51 558 platser, varav 30 871 manliga och 20 687 kvinnliga. Förmedlingsverksamheten vid de olika arbetsförmedlingsanstalterna samt inom olika yrkesgrupper framgår av tab. 1—4 i tabellavdelningen.

Av de särskilda rapporter, som inkommit från arbetsförmedlingarna med redovisning av frivillig värnpliktstjänstgöring och luftbevakning, framgår, att 2 624 manliga och 1 121 kvinnliga sökande anmälde sig under maj månad. Under månaden utplacerades 2 436 personer.

Till belysande av samarbetet mellan arbetsförmedlingsorganen inom skilda delar av landet må nämnas, att i samverkan mellan olika kontor och ombud under maj 4 322 platser tillsattes, varav 3 289 manliga och 1 033 kvinnliga. Genom denna interlokala förmedlingsverksamhet erhöllo 2 623 personer (2 020 män och 603 kvinnor) arbetsanställning i annat län än det, inom vilket ansökan om arbete ingivits.

Hjälpverksamheten för arbetslösa. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa uppgick vid maj månads utgång till 24 856, vilket i jämförelse med föregående månad innebär en minskning med 5 696, eller 18·6 %. Av hela antalet hjälpsökande voro 379 (1·5 %) kvinnor.

Under maj månad beviljades statsbidrag till ett flertal statliga och kommunala beredskapsarbeten. Av dessa må nämnas vägföretag i Stockholms stad, Stockholms och Malmöhus län samt Göteborgs stad, vattenledningsföretag i Malmöhus, Värmlands, Gävleborgs och Västernorrlands län, hamnarbeten i Göteborgs och Bohus län och husbyggnadsarbeten i Östergötlands (barnkolonibyggnad vid Kvarsebo, ombyggnad av skola i Norrköping), Malmöhus (kontorsbyggnad för reningsverket i Lund, kyllagerhus och hamnförvaltningsbyggnad i Trelleborg), Hallands (ålderdomshem i Falkenberg), Göteborgs och Bohus län (tandpolikliniker i Kville och Tanum) samt skjutbaneanläggningar m. fl. arbeten i Göteborgs stad. Fr. o. m. den $^{1}/_{7}$ 1940 t. o. m. den $^{15}/_{6}$ 1941 har kommissionen beviljat statsbidrag till beredskapsarbeten, vilkas sammanlagda kostnader beräknas till c:a 65 milj. kronor.

Till följd av den större tillgången på arbetstillfällen i öppna marknaden och det ökade antalet platser vid beredskapsarbeten kunde understödsverksamheten inskränkas under månaden. Av hela antalet hjälpsökande voro vid månadens utgång 7 961, eller 32·0 %, hjälpta enligt arbetslinjen.

Av hela antalet hjälpsökande vid maj månads utgång åtnjöto 20 257 (81·5 %) hjälp från stat och kommun. Av dessa hjälptes 18 359 (90·6 %) med statsmedel. En summarisk redogörelse för den av kommissionen bedrivna hjälpverksamheten under maj månad lämnas i det följande. Om icke annat anmärkts, avse sifferuppgifterna förhållandet vid månadens utgång. Närmare uppgifter om antalet hjälpta i olika hjälpformer och inom olika län samt en översikt av hjälpverksamhetens omfattning under tiden april 1940—maj 1941 lämnas i tab. 14 i tabellavdelningen.

Arbetslinjen. Arbeten för arbetslösa bedrevos under månaden dels i form av statliga och kommunala beredskapsarbeten, dels i form av statliga arkivarbeten och statskommunala reservarbeten. I statliga beredskapsarbeten sysselsattes vid 70 arbetsplatser i kommissionens regi 3 261 arbetslösa och vid 38 arbetsplatser i väg- och vattenbyggnadsstyrelsens regi 1 822 arbetslösa. Vid kommunala beredskapsarbeten sysselsattes 1 093 arbetslösa. Vid 88 arkivarbetsplatser sysselsattes 243 arbetslösa, tillhörande tekniska och merkantila yrken, och vid statskommunala reservarbeten 147 arbetslösa. Statskommunala reservarbeten bedrevos av 4 städer, 6 landskommuner och 1 vägdistrikt.

Förutom hänvisade arbetslösa sysselsattes vid beredskapsarbeten 703 specialarbetare, vilka icke voro anmälda som hjälpsökande och sålunda icke ingå i arbetslöshetskommittéernas månadsrapporter.

Understödslinjen. Dagunderstöd utgick i 22 städer och 28 landskommuner till sammanlagt 10 829 arbetslösa (utom kursdeltagare), av vilka 8 112 (74·9 %) voro försörjningspliktiga. Av samtliga dagunderstödda voro 8 866 (81·9 %) hemmahörande i städer. För maj månad hade av understödskommunerna 16 städer och 19 landskommuner även beviljats tillstånd att bedriva hyreshjälpsverksamhet med bidrag av statsmedel.

Understöd till kursdeltagare, frivillig arbetstjänst (utbildningshjälp). Kursverksamhet för arbetslösa bedrevs under månaden i form av beredskapskurser, för vilka redogörelse lämnas i det följande. Av eleverna voro 902 anmälda

som hjälpsökande och åtnjöto dagunderstöd eller bidrag till inackorderingskostnaderna. Frivillig arbetstjänst, avseende teoretisk och praktisk yrkesutbildning, bedrevs under månaden vid Vännäs yrkesskola. Antalet arbetselever uppgick till 62.

Utbildningsverksamheten. Vid månadens utgång pågingo 103 beredskapskurser för omskolning och utbildning av tempoarbetare för verkstadsindustrin. Hela antalet elever fördelade på olika yrkesavdelningar framgår av följande sammanställning.

Avdelningar för	Antal avdelningar	Antal elever
mekaniker	57	681
finmekaniker	5	55
verktygsskötare	1	3
elektromekaniker	1	9
smeder	4	45
svetsare	35	423
	Summa 103	**1 216**

Under maj månad påbörjades en gas- och en bågsvetsningskurs i Uppsala, en mekaniker- och en gassvetsningskurs i Norrköping samt en bågsvetsningskurs i Östersund.

Under tiden maj 1940—maj 1941 ha 4 173 elever varit inskrivna vid beredskapskurser. Av dessa ha 1 922 utskrivits efter genomgången kurs.

Värnpliktslåneverksamheten. Omfattningen av *värnpliktslånenämndernas* verksamhet t. o. m. utgången av maj månad framgår av följande sammanställning.

	Antal ansökningar		Gällande kr.
Helt eller delvis bifallna låneansökningar	6 258	bifallet belopp	4 423 305
		avslaget belopp	5 753 986
			17 460 834
Avslagna låneansökningar	11 512		
Ej slutbehandlade »	119		185 875
Summa inkomna »	17 889		27 824 000

Hela antalet till *kommissionen* t. o. m. den 30 april 1941 inkomna värnpliktslåneärenden uppgick till 3 563. Av dessa hade kommissionen före månadens utgång avgjort 3 510, varav 578 avsågo av värnpliktslånenämnder underställda beslut och 2 932 av lånesökande ingivna besvär. I fråga om underställda beslut hade kommissionen i 39 fall upphävt värnpliktslånenämndernas beslut om lån och i några fall minskat de beviljade lånebeloppen. I anledning av anförda besvär beviljades ytterligare 222 lån.

Meddelanden från statens arbetsmarknadskommission.

Ändringar i bestämmelserna rörande krigsfamiljebidrag. Genom författningar, som trädde i kraft den 1 juni 1941 (SFS nr 288—291), ha vissa ändrade bestämmelser meddelats rörande familjebidrag enligt krigsfamiljebidragsförordningen.

Familjemedlemmar, som åtnjuta familjepenning enligt krigsfamiljebidragsförordningen, få från och med nämnda dag förhöjd familjepenning. För barn under 16 år utgör förhöjningen 15 öre och för andra familjemedlemmar 25 öre. Förhöjningen tillkommer dock icke dem, som ha sin familjepenning fastställd med hänsyn till storleken av den värnpliktiges underhållsskyldighet. För deras del uteblir höjningen eller begränsas till vad som är möjligt att ge utan att familjepenningen överstiger vad som är bestämt vid underhållsskyldighetens bestämmande. Särskilda skäl kunna också i andra fall förtaga vederbörande rätten till förhöjningen.

Medan krigsfamiljebidragsförordningen hittills endast kunnat tillämpas å värnpliktiga samt å frivillig personal, som avlönas på samma sätt som värnpliktiga, har förordningens tillämpningsområde numera utsträckts till att omfatta jämväl underbefäl i arméns reserver. Reservunderbefälet vid armén kan sålunda tillerkännas bostadsbidrag enligt krigsfamiljebidragsförordningens bestämmelser, om behov av sådant bidrag uppenbarligen föreligger med hänsyn till den inkomstminskning, som inkallelsen medfört. När det gäller att bedöma inkomsten under militärtjänstgöringen, skall hänsyn tagas till alla de förmåner, som utgå under tjänstgöringen, alltså till lön jämte eventuellt hyres- och ortstillägg, till terminslön och till naturaförmåner.

Enligt de hittills gällande bestämmelserna ha andra familjemedlemmar än hustru, med vilken den värnpliktige sammanlever, och hans barn, som äro under hans vårdnad, icke kunnat få bidrag, om icke den värnpliktige varit underhållsskyldig mot dem vid tiden för inställelsen till militärtjänstgöring. Detta har nu ändrats så, att bidrag kan beviljas, även om bidragsbehovet uppkommer först under den värnpliktiges tjänstgöringstid, men för att detta skall kunna ske, fordras, att man kan räkna med, att den värnpliktige verkligen skulle ha fullgjort sin underhållsskyldighet, om han icke varit inkallad.

Utöver de familjemedlemmar, som hittills kunnat beviljas bidrag, kan efter den 1 juni även annan närmare anhörig än den, som är särskilt nämnd i författningen, beviljas bidrag, om synnerligen ömmande skäl föreligga, dock endast efter tillstånd i varje särskilt fall av kommissionen.

Vidare har rätten till bostadsbidrag något utvidgats, så att även den, som efter tjänstgöringens början ingår äktenskap, kan få bidrag till bostad, om det gäller hustru och barn eller adoptivbarn. Genom en annan ändring har stadgats, att vid bostadsbidrags bestämmande hänsyn icke längre i något fall skall tagas till den värnpliktiges månadslön från krigsmakten.

Vidare har en väsentlig ändring gjorts i fråga om regler för behovsprövningen. Vid prövning av behov av familjepenning eller bostadsbidrag, skall hänsyn

tagas till av den värnpliktige bibehållen civil inkomst eller honom eller hans familj i anledning av tjänstgöringen tilldelat understöd, endast i den mån den bibehållna inkomsten eller understödet överstiger fjärdedelen av den värnpliktiges inkomst före tjänstgöringen. Uppgår den bibehållna inkomsten till högst 50 kronor, skall hänsyn icke ens tagas till denna inkomst, även om den utgör mera än $^1/_4$ av den vanliga inkomsten.

Utöver tidigare utgående bidrag har en ny bidragsform införts, nämligen begravningsbidrag. Detta utgår för den värnpliktiges hustru, med vilken han sammanlevt, och för barn, som varit under hans vårdnad, under förutsättning att familjemedlemmen i fråga uppbar familjepenning, som helt eller delvis utgick efter behovsprövning.

Dessutom ha i författningarna vidtagits vissa ändringar av mindre betydelse, bland annat i fråga om rätten till sjukbidrag. Denna rätt har nämligen i vissa fall gjorts beroende av om den värnpliktige skulle ha betalt sjukvårdskostnaderna eller icke.

I syfte att påskynda familjebidragsärendenas handläggning och även för att lätta länsstyrelsernas arbetsbörda har vidare föreskrivits, att handlingar i familjebidragsärenden skola översändas direkt till familjebidragsnämnderna från de militära hemortsorganisationerna.

I detta sammanhang kan också nämnas, att statens arbetsmarknadskommission utfärdat nya anvisningar rörande krigsfamiljebidragsförfattningarnas tillämpning. I dessa anvisningar har kommissionen, bland annat, meddelat, att bidrag för bestridande av kostnader för matlagningsbränsle i mån av behov får utanordnas till de familjer, som åtnjuta familjepenning med högsta möjliga belopp och därjämte bostadsbidrag. Storleken av detta bidrag till matlagningsbränsle blir beroende på familjens storlek, men såsom ett lämpligt belopp för t. ex. en familj, som består av hustru och två barn, och som har att laga sin mat på vedeldad spis, angiver kommissionen ett belopp av 8 kronor 50 öre för månad.

Anslag till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m. Genom beslut den 21 juni 1941 har riksdagen för budgetåret 1941/42 till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m. anvisat ett reservationsanslag av 40 milj. kronor. Riksdagen har därvid uttalat den förhoppningen, att det skall visa sig möjligt att under nästa budgetår få till stånd en väsentlig utökning av arbetslinjen.

Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden.

A. Arbetsförmedlingsverksamheten.

Tab. 1. Översikt av verksamheten vid de olika arbetsförmedlingsanstalterna under maj 1941.

Arbetsförmedlingsanstalter	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			Ansökningar per 100 led. pl.
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
Stockholms stad .	12 517	3 363	2 858	7 329	7 792	5 366	19 846	11 155	8 224	178
Stockholms län . .	3 793	1 745	1 280	1 325	2 127	1 078	5 118	3 872	2 358	132
Uppsala län . . .	1 395	821	526	531	613	332	1 926	1 434	858	134
Södermanlands län	1 689	893	752	611	521	304	2 300	1 414	1 056	163
Östergötlands län .	1 842	2 052	1 472	1 191	1 168	742	3 033	3 220	2 214	94
Norrköping	1 826	995	810	761	334	157	2 587	1 329	967	195
Jönköpings län . .	1 623	954	624	1 003	734	388	2 626	1 688	1 012	156
Kronobergs län . .	1 629	763	577	644	511	283	2 273	1 274	860	178
Norra Kalmar län .	1 025	545	516	136	136	88	1 161	681	604	170
Södra Kalmar län .	1 750	1 043	768	580	541	380	2 330	1 584	1 148	147
Gotlands län . . .	286	195	122	152	222	110	438	417	232	105
Blekinge län . . .	1 856	1 151	928	961	871	578	2 817	2 022	1 506	139
Kristianstads län .	1 747	2 051	995	1 017	1 301	583	2 764	3 352	1 578	82
Malmöh. l.: Malmö	4 397	1 567	1 352	2 828	1 540	1 285	7 225	3 107	2 637	233
Hälsingborg . .	1 573	648	553	710	407	348	2 283	1 055	901	216
Länet i övrigt .	2 880	2 533	2 019	1 741	1 355	944	4 621	3 888	2 963	119
Hallands län . . .	1 080	643	458	769	502	335	1 849	1 145	793	161
Göteborgs stad . .	10 858	3 221	2 836	3 737	2 789	1 810	14 595	5 960	4 646	245
Göteb. o. Boh. län	3 520	1 197	1 110	512	430	284	4 032	1 627	1 394	248
Älvsborgs län . .	2 220	1 464	1 056	1 419	857	522	3 639	2 321	1 578	157
Skaraborgs län . .	1 476	1 523	1 147	619	778	439	2 095	2 301	1 586	91
Värmlands län . .	1 434	2 324	709	758	1 006	561	2 192	3 330	1 270	66
Örebro län	3 269	1 733	1 274	2 737	1 097	714	6 006	2 830	1 988	212
Västmanlands län .	1 136	971	611	736	872	475	1 872	1 843	1 086	102
Kopparbergs län .	1 087	2 137	715	680	890	444	1 767	3 027	1 159	58
Gävleborgs län . .	2 576	1 335	887	959	746	424	3 535	2 081	1 311	170
Västernorrlands län	7 495	1 414	1 165	925	680	488	8 420	2 094	1 653	402
Jämtlands län . .	2 085	2 117	1 017	727	1 095	610	2 812	3 212	1 627	88
Västerbottens län .	1 572	1 005	535	447	581	289	2 019	1 586	824	127
Norrbottens län . .	3 850	1 413	1 199	527	544	326	4 377	1 957	1 525	224
Summa maj 1941	85 486	48 816	30 871	37 072	32 990	20 687	122 558	76 806	51 558	160
» april 1941	91 023	39 771	29 712	38 454	30 569	19 869	129 477	70 340	49 581	184
» maj 1940	58 940	50 063	29 878	30 952	28 857	18 633	89 892	78 920	48 511	114
» » 1939	55 520	30 098	23 695	21 204	30 915	17 214	76 724	61 013	40 909	126
» » 1938	48 671	20 642	15 890	20 360	26 669	13 735	69 031	47 311	29 625	146

I samverkan mellan olika kontor och ombud tillsattes under månaden 4 322 platser, varav 3 289 manliga och 1 033 kvinnliga. Av dessa *interlokala förmedlingar* gällde 2 623 (2 020 manliga och 603 kvinnliga) platser samverkan mellan arbetsförmedlingar inom olika län.

Tab. 2. Översikt av verksamheten inom olika yrkesgrupper under maj 1941.

Yrkesgrupper	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Jordbruk o. skogshush.	8 711	16 948	7 815	1 407	3 196	1 762	9 775	10 118	20 144	9 577
Jordbruk	5 546	9 708	5 328	1 406	3 180	1 746	6 660	6 952	12 888	7 074
Skogshushållning . .	3 165	7 240	2 487	1	16	16	3 115	3 166	7 256	2 503
Industri o. hantverk .	48 395	12 592	10 317	10 282	1 915	1 270	56 935	58 677	14 507	11 587
Malmbrytning . . .	282	160	106	—	—	—	265	282	160	106
Metall- o. maskinind.	5 997	2 288	1 628	252	152	134	6 032	6 249	2 440	1 762
Jord- och stenind. .	3 394	1 581	1 149	67	59	31	3 417	3 461	1 640	1 180
Trävaruindustri . .	5 780	1 302	1 179	42	14	14	5 580	5 772	1 316	1 193
Pappers- o. graf. ind.	2 850	166	155	159	66	51	2 936	3 009	232	206
Livsmedelsindustri .	1 824	525	463	1 250	447	289	2 885	3 074	972	752
Textil- o. bekl.-ind.	1 429	316	268	5 530	998	595	6 852	6 959	1 314	863
Läder- o. gummiind.	2 718	171	143	2 347	79	63	4 998	5 065	250	206
Kemisk-teknisk ind.	515	84	79	629	91	87	1 089	1 144	175	166
Byggnadsverksamh. .	23 394	5 880	5 034	6	9	6	22 679	23 400	5 889	5 040
Kraft- o. värmeprod.	262	119	113	—	—	—	257	262	119	113
Sjöfart och fiske . .	6 044	2 431	2 382	322	164	152	6 200	6 366	2 595	2 534
Handel o. samfärdsel	13 194	8 698	7 302	9 172	9 195	6 433	20 174	22 366	17 893	13 735
Kontorsarbete . . .	1 077	325	193	1 118	510	389	2 128	2 195	885	582
Affärs- o. lagerarb. .	3 034	873	803	1 494	719	502	4 228	4 528	1 592	1 305
Landtransport . . .	6 778	4 250	3 219	267	570	308	6 061	7 040	4 820	3 527
Hotell- o. rest.-rör. .	628	466	414	3 717	4 609	3 849	3 709	4 345	5 075	3 768
Litter. o. konstn. arb.	318	80	69	58	11	6	362	366	91	75
Förvaltn. o. underv. .	1 112	2 488	2 443	1 141	1 018	968	2 221	2 253	3 501	3 406
Sjukvård o. hygien .	257	216	161	1 882	1 768	916	1 465	1 689	1 979	1 077
Husligt arbete . . .	126	61	42	13 816	18 490	11 041	9 347	13 942	18 551	11 083
Diversearbete	7 677	3 086	3 013	340	30	29	7 300	8 017	3 116	3 042
Ungdom ut. särsk. utb.	1 339	—	—	1 733	—	—	3 017	3 072	—	—
Summa	85 486	43 816	30 871	37 072	32 900	20 687	112 748	122558	76 806	51 558
Därav under 18 år	3 016	2 778	1 532	3 771	2 852	1 761	6 680	6 787	5 630	3 293

Tab. 3. Förhållandet mellan tillgång och efterfrågan å arbetskraft under april och maj 1941 samt under maj 1940.

Huvudgrupper	Ansökningar på 100 lediga platser									Tillsatta platser på 100 lediga		
	Manliga			Kvinnliga			Tillsammans					
	Maj 1941	April 1941	Maj 1940	Maj 1941	April 1941	Maj 1940	Maj 1941	April 1941	Maj 1940	Män	Kv.	Tills.
Jordbruk o. skogshush.	51	59	34	44	62	33	50	60	34	46	55	48
Jordbruk	57	64	48	44	63	33	54	64	45	55	55	55
Skogshushållning . .	44	49	22	.	.	.	44	49	22	84	.	84
Industri o. hantverk .	384	588	294	537	542	359	404	580	303	82	66	80
Sjöfart och fiske . .	249	269	270	196	.	198	245	273	264	98	93	98
Handel o. samfärdsel	152	152	140	100	119	117	125	137	127	84	70	77
Husligt arbete . . .	.	.	.	75	83	84	75	83	85	.	60	60
Diversearbete	249	148	177	.	.	.	257	151	178	98	.	98
Summa	195	229	118	112	126	107	160	184	114	70	63	67
Därav under 18 år	109	100	99	132	147	133	121	122	114	55	62	58

Tab. 4. Verksamheten inom olika yrkesgrupper vid de

A = ansökningar L = lediga

	Arbetsförmedlings-anstalter	Jordbruk			Skogshushållning			Malmbrytning, metall- o. maskin-industri			Trävaruindustri, pappers- o. grafisk industri		
		A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T
1	*Manliga avdeln.* .	**5 546**	**9 708**	**5 328**	**3 165**	**7 240**	**2 487**	**6 279**	**2 448**	**1 734**	**8 580**	**1 468**	**1 334**
2	Stockholms stad . . .	84	149	149	2	—	—	1 147	363	228	381	71	61
3	Stockholms län	408	784	439	40	119	72	386	108	97	292	56	51
4	Uppsala län	155	296	181	26	121	21	108	40	28	134	13	11
5	Södermanlands län . .	177	245	155	12	16	11	255	104	89	203	78	74
6	Östergötlands län . . .	306	922	576	29	109	73	349	248	169	181	74	63
7	Norrköping	89	133	81	6	71	13	75	29	14	105	14	13
8	Jönköpings län	102	296	104	12	40	6	117	90	82	540	165	147
9	Kronobergs län	554	116	54	85	32	19	156	31	24	190	50	42
10	Kalmar län	255	464	218	32	30	17	277	77	57	515	140	135
11	Gotlands län	32	86	33	—	—	—	9	5	—	1	—	—
12	Blekinge län	187	285	146	13	13	12	162	49	25	41	17	10
13	Kristianstads län . . .	424	1 165	359	34	17	9	91	62	26	105	38	22
14	Malmöhus l.: Malmö .	152	356	241	—	1	1	306	102	94	103	21	17
15	Hälsingborg	77	141	97	2	—	—	84	58	50	36	1	1
16	Länet i övrigt . . .	560	1 267	847	1	—	—	123	43	32	60	8	6
17	Hallands län	102	280	119	3	17	17	63	27	26	110	13	13
18	Göteborgs stad	144	218	158	2	42	35	768	100	90	717	33	29
19	Göteborgs o. Bohus län .	75	129	85	7	213	210	101	15	14	105	37	37
20	Älvsborgs län	123	280	124	29	72	34	209	195	112	155	39	35
21	Skaraborgs län	230	550	287	17	34	31	106	84	41	128	34	33
22	Värmlands län	81	243	112	87	1 634	190	197	25	19	204	50	49
23	Örebro län	178	285	181	91	314	38	260	145	115	126	26	25
24	Västmanlands län . .	163	306	143	35	118	27	217	179	135	54	33	25
25	Kopparbergs län . . .	83	182	98	164	1 569	303	142	81	47	204	48	40
26	Gävleborgs län	102	135	98	229	478	181	182	86	65	485	49	47
27	Västernorrlands län . .	174	93	65	726	530	333	166	22	18	2 460	156	150
28	Jämtlands län	256	159	93	746	1 067	440	58	10	5	87	20	20
29	Västerbottens län . . .	56	78	35	175	192	119	43	38	14	340	136	130
30	Norrbottens län	217	65	50	560	391	275	122	32	18	518	48	48
31	*Kvinnliga avdeln.* .	**1 406**	**3 180**	**1 746**	**1**	**16**	**16**	**252**	**152**	**134**	**201**	**80**	**65**
32	Stockholms stad . . .	428	414	414	—	—	—	105	34	29	76	31	23
33	Stockholms län	35	127	87	—	—	—	22	9	7	4	3	3
34	Uppsala län	7	85	7	—	—	—	—	—	—	—	1	—
35	Södermanlands län . .	7	12	3	—	—	—	19	6	3	3	2	2
36	Östergötlands län . . .	14	164	126	—	5	5	17	37	32	1	1	1
37	Norrköping	2	1	1	—	—	—	1	9	7	3	—	—
38	Jönköpings län	17	85	14	—	—	—	4	31	30	6	2	2
39	Kronobergs län	204	78	18	1	3	3	—	—	—	2	—	—
40	Kalmar län	33	67	32	—	—	—	—	—	—	16	6	5
41	Gotlands län	5	28	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
42	Blekinge län	61	112	58	—	—	—	6	1	1	1	—	—
43	Kristianstads län . . .	60	256	141	—	—	—	—	—	—	3	2	1
44	Malmöhus l.: Malmö .	91	80	66	—	—	—	31	—	—	23	15	15
45	Hälsingborg	8	108	107	—	—	—	—	—	—	7	1	1
46	Länet i övrigt . . .	196	447	380	—	—	—	—	1	1	6	4	4
47	Hallands län	22	65	39	—	—	—	3	—	—	2	—	—
48	Göteborgs stad	15	53	49	—	—	—	25	—	—	28	6	4
49	Göteborgs o. Bohus län .	3	16	4	—	—	—	1	—	—	2	—	—
50	Älvsborgs län.	1	15	2	—	—	—	2	10	10	1	3	3
51	Skaraborgs län	31	129	43	—	—	—	—	—	—	5	2	—
52	Värmlands län	17	118	15	—	—	—	2	—	—	5	—	—
53	Örebro län	11	60	8	—	—	—	4	13	13	1	1	1
54	Västmanlands län . . .	17	60	9	—	8	8	9	1	1	—	—	—
55	Kopparbergs län . . .	13	64	12	—	—	—	1	—	—	—	—	—
56	Gävleborgs län	22	95	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—
57	Västernorrlands län . .	9	90	12	—	—	—	—	—	—	5	—	—
58	Jämtlands län	38	199	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—
59	Västerbottens län . . .	24	88	22	—	—	—	—	—	—	1	—	—
60	Norrbottens län	15	64	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—

platser T = tillsatta platser.

Byggnadsverksamhet			Övriga till industri o. hantverk hörande grupper			Sjöfart o. fiske			Kontorsarbete, allm. tjänst o. fria yrken			Övriga till handel o. samfärdsel hörande grupper			Diversearbete o. husligt arbete			Ungdom u. utbildning	
A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	
23 394	**5 880**	**5 034**	**10142**	**2 796**	**2 215**	**6 044**	**2 431**	**2 382**	**2 759**	**3 109**	**2 866**	**10435**	**5 589**	**4 436**	**7 803**	**3 147**	**3 055**	**1 339**	1
5 412	235	228	952	256	249	729	424	409	758	621	527	2 514	1 088	854	452	156	153	86	2
1 564	188	183	223	69	56	52	23	21	25	35	31	255	97	74	480	266	256	68	3
356	121	120	140	21	12	1	—	—	203	86	70	106	77	41	133	46	42	33	4
412	139	138	156	22	21	215	80	80	14	36	33	75	57	40	157	116	111	13	5
370	253	238	111	71	56	62	40	37	54	105	99	171	148	81	145	82	80	64	6
473	82	82	362	95	78	137	48	48	23	92	90	484	403	364	41	28	27	31	7
172	75	69	338	108	58	7	1	1	51	51	48	96	49	35	171	79	74	17	8
190	169	162	231	249	183	4	—	—	37	26	26	73	46	31	100	44	36	19	9
424	175	175	294	57	53	422	199	197	63	51	50	170	291	280	287	104	102	36	10
48	13	13	43	14	14	76	28	28	5	4	3	21	23	9	50	22	22	1	11
255	117	110	256	86	86	259	138	134	10	41	40	86	191	156	553	214	209	34	12
317	138	133	302	370	230	104	42	39	18	18	16	127	89	62	181	112	99	44	13
1 648	226	218	435	55	45	303	105	104	145	224	211	804	336	282	464	141	139	37	14
449	170	170	113	26	19	398	150	150	36	22	20	241	65	31	120	15	15	17	15
582	364	361	399	228	203	319	142	140	219	148	132	189	185	153	391	148	145	37	16
218	47	47	296	60	49	108	46	46	18	15	14	72	87	76	73	51	51	17	17
2 796	143	138	730	70	66	1 754	572	572	539	509	466	2 730	1 265	1 014	590	269	268	88	18
562	137	136	1 848	230	221	184	131	120	17	15	10	175	137	126	399	153	151	47	19
562	239	205	709	236	220	19	6	6	29	81	76	191	221	150	158	95	94	36	20
425	291	289	128	163	118	29	22	21	61	93	91	101	99	89	214	153	147	37	21
318	94	93	142	27	21	91	45	41	55	72	68	115	70	52	125	64	64	19	22
759	569	564	1 320	92	72	14	—	—	27	76	76	191	89	72	239	137	131	64	23
302	68	58	59	20	10	66	32	32	26	32	26	69	68	45	123	115	110	22	24
155	122	117	95	23	11	2	—	—	15	18	17	56	33	21	153	61	61	18	25
481	77	77	141	76	10	171	76	75	65	159	155	286	88	70	385	111	109	49	26
1 933	212	206	164	21	18	412	76	76	66	161	160	646	38	35	646	105	104	102	27
489	562	190	79	25	19	1	—	—	42	89	84	113	134	119	153	51	47	61	28
435	407	117	33	13	8	48	1	1	35	50	50	83	58	29	239	32	32	85	29
1 287	447	397	53	13	9	57	4	4	103	179	177	195	57	45	581	177	176	157	30
6	**9**	**6**	**9 823**	**1 674**	**1 065**	**322**	**164**	**152**	**3 694**	**3 297**	**2 274**	**5 478**	**5 898**	**4 159**	**14 156**	**18 520**	**11070**	**1 733**	31
1	4	2	969	429	228	191	109	105	872	701	406	1 358	1 309	999	3 128	4 761	3 160	201	32
—	—	—	119	36	29	2	—	—	46	92	42	95	248	120	887	1 612	790	115	33
—	—	—	50	12	8	—	1	—	164	103	69	46	98	57	236	313	191	28	34
1	—	—	61	24	13	—	—	—	52	52	29	123	90	60	302	335	194	43	35
—	—	—	329	65	46	3	6	5	111	72	49	123	172	118	559	646	360	54	36
—	—	—	490	36	25	2	4	4	24	30	10	53	48	26	156	206	84	30	37
—	—	—	428	30	10	—	1	—	87	95	59	97	161	107	324	329	166	40	38
—	—	—	33	22	8	—	—	—	44	45	31	75	100	61	210	262	162	75	39
3	1	1	71	55	48	9	5	5	74	49	37	137	131	112	316	363	228	57	40
—	—	—	2	3	2	6	1	1	16	12	8	36	54	29	87	124	65	—	41
—	—	—	194	45	27	1	1	1	72	44	37	174	203	160	378	465	294	74	42
—	—	—	240	70	35	1	1	1	38	50	33	192	296	132	398	627	240	85	43
—	—	—	1 007	89	74	5	—	—	192	152	137	535	397	327	902	807	666	42	44
—	—	—	184	8	6	5	3	3	51	26	22	85	80	68	349	181	141	21	45
—	—	—	584	45	24	7	5	5	237	106	92	141	170	92	500	577	346	70	46
—	—	—	346	57	54	—	—	—	44	40	31	130	107	78	199	233	133	23	47
—	—	—	1 330	204	123	74	15	11	453	499	349	601	453	393	974	1 509	881	237	48
—	—	—	150	37	20	3	1	1	42	37	22	73	101	69	211	238	168	27	49
—	—	—	798	164	106	1	—	—	79	124	80	90	99	53	381	442	268	66	50
—	—	—	98	60	44	1	1	1	64	106	70	52	88	65	337	392	216	31	51
1	—	—	62	41	38	2	2	1	98	122	101	106	124	93	418	599	313	47	52
—	—	—	1 868	58	48	—	2	2	111	125	85	172	181	144	478	657	413	92	53
—	2	2	31	25	12	—	1	1	56	81	43	143	170	104	417	524	295	63	54
—	—	—	37	21	14	—	—	—	89	84	55	149	207	107	334	514	256	57	55
—	—	—	272	6	3	—	—	—	128	100	84	143	162	124	310	383	193	84	56
—	—	—	37	8	6	9	2	2	99	73	64	93	107	89	632	400	315	41	57
—	—	—	12	10	8	—	—	—	132	150	132	240	353	247	285	383	183	20	58
—	2	1	17	10	4	—	2	2	102	73	53	67	68	37	227	338	170	9	59
—	—	—	4	4	2	—	1	1	117	54	44	149	121	88	241	300	179	1	60

Tab. 5. Sysselsatta personer i slutet av maj 1941 i jämförelse med slutet av april 1941.

Näringsgrenar	Företag med uppgifter för såväl april 1941 som maj 1941									
	Antal företag	Maj 1941		Indextal för maj 1941 (april 1941 = 100)[1]						
		Arbetare	Övriga	Arbetare			Övriga	Samtliga		
				Män	Kv.	S:a		Män	Kv.	S:a
Malmbrytning o. metallind.	1 164	108 007	19 729	100·0	102·6	100·2	100·5	100·1	101·6	100·3
Gruvor o. anrikningsverk	13	1 730	97	101·5	·	101·4	100·0	101·5	·	101·3
Järn-, stål- o. kopparverk	30	13 142	1 535	100·2	·	100·2	100·7	100·2	100·4	100·2
Järn- o. stålmanufaktur	262	13 592	1 983	99·2	100·7	99·4	99·9	99·3	100·6	99·5
Mekaniska verkstäder	571	48 485	10 830	100·7	102·0	100·8	101·3	100·8	101·8	100·9
Skeppsvarv	41	7 306	906	98·3	—	98·3	98·9	98·3	102·8	98·3
Elektriska verkstäder	72	15 723	3 400	98·9	104·7	100·2	98·8	99·1	102·7	99·9
Annan metallindustri	175	6 029	978	99·5	100·4	99·7	100·3	99·9	99·5	99·8
Jord- o. stenindustri	418	14 405	1 174	123·4	122·9	123·3	102·5	121·7	119·6	121·5
Kolgruvor	3	916	43	102·5	—	102·5	·	102·6	·	102·7
Torvindustri	47	1 468	39	247·9	·	289·0	·	240·3	·	278·6
Stenbrott o. stenhuggerier	97	2 203	166	104·6	·	104·8	101·8	104·5	·	104·5
Cementfabriker, kalkbruk	88	3 163	340	110·8	·	111·0	99·7	109·7	111·4	109·8
Tegelbruk	126	2 507	168	195·6	·	195·7	100·0	185·8	·	184·6
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	17	1 846	216	99·6	102·3	100·9	103·8	100·5	102·0	101·2
Glasbruk	40	2 302	202	103·7	106·3	104·0	105·2	103·9	105·3	104·1
Träindustri	613	22 249	2 041	110·3	114·1	110·4	100·6	109·5	108·7	109·5
Sågverk o. hyvlerier	269	11 637	810	116·9	·	117·2	101·9	115·8	144·2	116·0
Snickeri- o. möbelfabriker	303	8 943	1 051	103·0	100·0	103·0	99·4	102·6	101·2	102·6
Annan trävaruindustri	41	1 669	180	108·0	109·0	108·1	101·7	107·4	108·0	107·4
Pappers- o. grafisk ind.	459	24 315	5 233	103·2	101·1	102·8	101·7	102·9	101·3	102·6
Pappersmassefabriker	50	5 520	710	106·9	·	106·9	100·6	106·1	106·3	106·1
Pappersbruk o. pappfabr.	48	8 050	925	102·6	104·1	102·9	102·7	102·6	104·8	102·9
Annan pappersindustri	99	3 746	492	102·2	99·5	100·5	102·1	102·2	99·7	100·7
Grafisk industri	262	6 999	3 106	100·8	100·7	100·8	101·6	101·0	100·9	101·0
Livsmedelsindustri	650	24 257	7 214	105·2	104·1	104·8	101·4	104·5	103·1	104·0
Kvarnar	37	1 370	383	99·6	100·0	99·6	101·9	100·0	101·0	100·1
Bagerier	161	4 254	1 111	108·8	108·0	108·5	100·1	107·7	105·4	106·7
Råsockerbruk o. raffinad.	24	3 526	479	111·2	99·4	109·3	99·8	109·8	98·6	108·0
Choklad- o. karamellfabr.	52	3 996	862	96·0	100·2	99·2	101·5	97·6	100·4	99·6
Bryggerier o. läskedrycksf.	180	4 458	950	108·2	111·8	108·9	105·0	107·7	110·1	108·2
Tobaksfabriker	9	1 704	202	101·2	99·2	99·7	100·0	100·6	99·4	99·7
Slakterier o. konservfabr.	97	3 142	1 454	101·9	116·3	106·5	102·6	101·9	110·2	105·2
Annan livsmedelsindustri	90	1 807	1 773	97·2	98·7	97·6	99·7	97·9	99·4	98·6
Textil- o. beklädnadsind.	523	54 451	6 629	98·3	98·3	98·3	100·3	98·7	98·5	98·5
Bomullsindustri	42	12 643	873	97·9	101·6	99·9	101·6	98·3	101·6	100·0
Jute- o. linneindustri	11	2 302	132	97·0	96·8	96·9	98·5	97·0	96·9	97·0
Ylleindustri	62	9 969	1 190	98·1	100·1	99·2	101·5	98·5	100·2	99·4
Trikåfabriker	93	7 155	884	97·1	99·7	99·1	99·2	97·5	99·7	99·1
Skrädderier o. sömnadsfabr.	193	16 249	2 353	100·1	95·6	96·2	99·6	99·8	95·9	96·6
Annan hithörande industri	122	6 133	1 197	99·7	99·2	99·4	100·5	100·3	99·1	99·6
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	265	19 161	2 813	98·7	98·3	98·5	99·4	98·7	98·6	98·6
Garverier	27	2 036	229	96·4	92·0	95·9	99·1	96·6	93·6	96·3
Skofabriker	109	7 388	873	97·3	98·1	97·6	101·6	97·7	98·5	98·1
Gummivarufabriker	25	6 089	972	100·9	97·8	99·3	97·9	100·2	98·0	99·1
Annan hithörande industri	104	3 648	739	100·2	100·8	100·5	99·1	99·9	100·6	100·2
Kemisk-teknisk industri	177	9 192	2 635	98·2	94·8	97·3	103·3	99·4	96·4	98·6
Färg-, olje- o. parfymfabr.	67	2 052	973	102·6	103·1	102·8	101·9	102·3	102·7	102·5
Sprängämnesfabriker	10	2 464	293	103·8	100·7	102·9	105·0	103·9	100·9	103·1
Tändsticksfabriker	8	1 027	208	82·0	72·1	78·5	108·3	86·6	73·3	82·3
Annan kemisk-tekn. ind.	92	3 649	1 161	97·6	96·4	97·4	103·1	98·9	98·1	98·7
Samtliga industrigrupper	**4 269**	**274 037**	**47 468**	**102·7**	**100·1**	**102·0**	**100·9**	**102·4**	**100·1**	**101·8**
Byggnadsverksamhet	928	11 628	1 670	124·3	·	124·3	103·0	121·8	103·3	121·2
Statliga verk o. byggn.-arb.	160	27 098	5 741	109·8	103·2	109·0	104·1	108·8	103·1	108·1
Komm. verk o. byggnadsarb.	194	11 664	2 237	107·4	·	112·7	101·5	106·6	215·8	110·7
Handel o. varulager	1 138	5 172	17 958	97·3	101·2	98·0	102·1	99·4	102·9	101·1
Samfärdsel	149	5 110	1 121	130·6	96·6	130·1	106·2	126·4	98·8	125·0
Banker	116	—	3 430	—	—	—	105·0	104·8	105·3	105·0
Försäkringsföretag	54	—	4 443	—	—	—	105·1	105·5	104·9	105·1
Samtliga näringsgrenar	**7 008**	**334 709**	**84 068**	**104·7**	**100·9**	**103·8**	**101·9**	**104·2**	**101·2**	**103·4**

[1] Se Anm. vid slutet av tabellavdelningen.

Tab. 6. Indextal över antalet sysselsatta arbetare. September 1939 = 100.

Näringsgrenar	1940					1941			
	April	Maj	Juni	Aug.	Nov.	Febr.	Mars	April	Maj
Malmbrytning o. metallind.	94·4	93·8	83·8	96·8	101·8	101·2	100·0	99·8	100·0
Gruvor o. anrikningsverk .	84·0	88·5	83·4	102·8	105·5	106·8	102·6	103·4	104·8
Järn-, stål- o. kopparverk .	92·2	92·3	85·7	96·3	100·8	100·4	98·4	99·8	100·0
Järn- o. stålmanufaktur . .	85·5	82·7	69·9	83·5	88·1	87·1	82·7	82·6	82·1
Mekaniska verkstäder . . .	97·0	96·7	85·4	101·2	106·9	107·0	106·1	105·7	106·5
Skeppsvarv	109·8	112·1	96·4	107·9	114·8	115·6	119·9	118·7	116·7
Elektriska verkstäder . . .	99·5	102·0	94·8	105·9	107·6	103·8	103·9	103·8	104·0
Annan metallindustri . . .	87·9	82·7	77·8	79·0	84·8	83·4	82·9	81·4	81·2
Jord- o. stenindustri . . .	63·2	67·8	64·4	68·5	63·1	54·8	55·3	61·1	75·3
Kolgruvor	99·3	107·0	109·6	115·1	124·8	121·0	118·8	118·9	121·9
Torvindustri	58·7	144·8	184·8	108·6	91·4	69·5	58·0	83·6	241·6
Stenbrott o. stenhuggerier .	60·3	63·3	57·9	59·8	56·3	42·8	47·6	51·8	54·3
Cementfabriker, kalkbruk .	75·4	78·6	76·5	80·2	70·8	57·6	60·0	65·7	72·9
Tegelbruk	39·5	59·1	55·8	63·1	41·3	29·8	29·8	38·7	75·7
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	77·6	64·3	63·0	62·8	68·8	73·5	73·5	74·9	75·6
Glasbruk	72·3	54·9	42·0	61·9	68·9	59·6	57·6	65·2	67·8
Träindustri	67·7	68·2	67·2	75·4	76·1	63·0	64·6	67·4	74·4
Sågverk o. hyvlerier . . .	73·7	78·8	80·8	83·1	77·3	62·0	66·7	71·0	83·2
Snickeri- o. möbelfabriker .	63·5	59·2	56·8	69·9	77·2	65·2	64·3	65·5	67·5
Annan trävaruindustri . .	73·6	78·6	70·4	83·7	76·3	70·3	72·8	78·8	85·2
Pappers- o. grafisk ind. . .	82·8	74·9	64·3	66·1	73·5	73·2	70·2	69·8	71·8
Pappersmassefabriker . . .	75·1	68·5	53·8	53·8	58·9	58·2	57·7	55·2	59·0
Pappersbruk o. pappfabr. .	85·9	72·8	60·4	58·9	68·3	70·1	64·1	65·7	67·6
Annan pappersindustri . .	89·9	84·6	74·9	81·2	89·5	84·6	82·6	82·4	82·8
Grafisk industri	91·3	85·3	79·7	86·5	93·8	92·8	90·0	90·5	91·2
Livsmedelsindustri	95·8	97·6	90·4	96·6	109·2	89·8	88·5	91·7	96·1
Kvarnar	100·6	93·4	85·1	95·4	93·1	90·7	84·4	93·6	93·2
Bagerier	102·9	104·0	97·8	97·9	89·8	90·7	85·5	92·2	100·0
Råsockerbruk o. raffinad. .	87·3	94·0	71·7	99·6	172·3	89·1	92·1	99·8	109·1
Choklad- o. karamellfabr. .	78·6	81·4	73·3	93·7	102·2	91·2	92·4	91·9	91·2
Bryggerier o. läskedrycksf. .	91·3	97·1	99·9	96·5	93·4	89·1	86·9	90·5	98·6
Tobaksfabriker	93·7	92·5	85·0	79·3	84·5	66·0	72·8	74·0	73·8
Slakterier o. konservfabr. .	94·3	98·0	97·2	115·7	124·6	107·8	104·7	102·0	108·6
Annan livsmedelsindustri .	100·2	90·0	81·5	82·3	96·4	93·3	88·2	89·7	87·5
Textil- o. beklädnadsind. . .	99·7	98·4	91·1	93·9	92·9	91·9	91·0	91·1	89·6
Bomullsindustri	99·5	98·3	97·4	96·9	95·6	95·0	94·1	93·6	93·5
Jute- o. linneindustri . . .	104·7	102·4	101·8	99·3	100·7	96·5	95·3	96·4	93·4
Ylleindustri	107·0	106·9	100·1	103·1	101·4	99·3	97·5	95·7	94·9
Trikåfabriker	102·9	97·1	88·6	88·7	86·3	86·0	84·7	86·2	85·4
Skrädderier o. sömnadsfabr.	97·1	97·3	87·1	93·1	91·8	89·0	88·0	88·3	84·9
Annan hithörande industri .	92·4	91·1	78·7	84·5	86·5	90·8	92·4	94·1	93·5
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	100·5	99·0	96·0	90·3	97·4	94·9	92·2	91·5	90·1
Garverier	125·5	126·1	122·8	120·0	120·9	120·2	116·8	114·3	109·6
Skofabriker	100·2	98·8	95·4	100·5	98·9	97·4	93·4	92·3	90·1
Gummivarufabriker	94·2	93·6	91·7	67·5	84·8	83·6	81·8	81·1	80·5
Annan hithörande industri .	94·9	89·6	85·5	92·1	100·3	92·6	91·1	91·9	92·4
Kemisk-teknisk industri . .	103·4	95·3	73·1	82·1	94·0	79·6	79·9	79·7	77·5
Färg-, olje- o. parfymfabr. .	101·6	95·9	78·0	83·5	89·3	78·2	73·8	75·6	77·7
Sprängämnesfabriker . . .	132·0	133·7	144·7	146·4	153·6	107·1	110·2	109·1	112·3
Tändsticksfabriker	109·0	88·0	12·1	32·7	71·5	73·3	72·0	64·6	50·7
Annan kemisk-teknisk ind. .	90·3	85·2	78·5	86·0	88·4	90·2	93·9	95·9	93·4
Samtliga industrigrupper	**90·0**	**88·6**	**80·4**	**87·3**	**91·3**	**87·0**	**86·0**	**86·7**	**88·4**
Byggnadsverksamhet	57·8	58·7	53·4	57·8	45·8	36·5	34·6	38·8	48·2
Statliga verk o. byggn.-arb. .	100·7	105·9	108·3	121·5	118·2	109·3	110·4	109·7	119·6
Komm. verk o. byggnadsarb.	83·0	80·8	74·2	79·1	81·1	81·0	79·5	81·2	91·5
Handel o. varulager	73·9	72·1	65·6	69·6	77·2	75·7	74·8	75·4	73·9
Samtliga näringsgrenar	88·1	87·3	80·3	87·2	90·0	84·6	83·8	84·6	87·8

Tab. 7. Arbetstillgången enligt uppgifter från företagare (konjunktursiffror).

Näringsgrenar	1940							1941				
	Maj	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj
Malmbrytning o. metallind.	3·64	3·73	3·64	3·59	3·60	3·59	3·67	3·60	3·58	3·64	3·67	3·74
Gruvor o. anrikningsverk	3·84	4·81	3·42	4·11	4·19	3·80	3·50	3·62	3·66	3·94	4·01	3·83
Järn-, stål- o. kopparverk	3·98	4·82	3·60	3·86	3·85	3·49	3·99	3·66	3·79	3·83	4·04	3·82
Järn- o. stålmanufaktur	3·14	2·95	3·19	3·13	3·24	3·18	3·09	2·82	2·98	2·91	2·94	3·07
Mekaniska verkstäder	3·82	3·92	3·89	3·93	3·84	3·79	3·89	3·82	3·75	3·90	3·80	3·98
Skeppsvarv	3·76	3·80	3·71	3·47	3·96	3·87	4·04	3·87	4·01	4·10	4·13	4·01
Elektriska verkstäder	3·66	3·48	3·49	3·38	3·54	3·23	3·27	3·48	3·21	3·08	3·38	3·66
Annan metallindustri	2·72	2·73	2·40	2·62	2·68	2·65	2·65	2·95	2·64	2·89	3·05	2·98
Jord- o. stenindustri	2·69	2·90	2·84	2·82	2·69	2·91	2·71	2·68	2·77	2·96	3·01	3·41
Kolgruvor	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00	4·00	5·00	5·00	5·00
Torvindustri	4·14	3·97	3·48	3·97	3·79	4·08	3·68	3·71	3·18	3·33	3·79	4·31
Stenbrott o. stenhuggerier	2·22	3·45	2·89	3·07	2·28	2·05	1·97	1·89	1·84	2·33	2·57	2·96
Cementfabriker, kalkbruk	3·26	3·08	2·88	2·96	2·66	2·65	2·38	2·22	2·62	2·49	2·74	3·24
Tegelbruk	2·65	2·67	2·88	2·40	2·89	1·88	1·74	2·46	1·60	2·41	2·34	2·83
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	1·23	1·91	1·91	2·46	2·76	3·81	3·19	3·47	3·89	3·44	3·67	3·65
Glasbruk	2·38	3·18	3·29	2·60	2·65	3·08	3·08	2·67	2·86	2·95	2·63	3·32
Träindustri	2·81	2·96	3·01	3·15	3·09	3·06	2·98	2·52	2·63	2·71	2·84	3·20
Sågverk o. hyvlerier	3·22	3·20	3·08	3·18	2·99	3·03	3·07	2·64	2·65	2·68	2·96	3·40
Snickeri- o. möbelfabriker	2·40	2·72	2·98	3·23	3·25	3·01	2·91	2·37	2·56	2·71	2·70	2·95
Annan trävaruindustri	2·61	2·98	3·00	2·53	2·75	3·65	2·95	2·70	3·02	2·88	2·90	3·18
Pappers- o. grafisk ind.	2·37	2·25	2·41	2·56	2·64	2·86	2·87	2·70	2·68	2·83	2·78	2·97
Pappersmassefabriker	2·64	2·41	2·40	2·57	2·28	2·21	2·42	2·27	2·32	2·46	2·29	2·44
Pappersbruk o. pappfabr.	1·97	1·71	2·19	2·16	2·19	2·67	2·59	2·54	2·48	2·48	2·24	2·63
Annan pappersindustri	2·72	2·60	2·64	2·87	3·34	3·47	3·25	3·16	2·93	3·25	3·24	3·54
Grafisk industri	2·41	2·32	2·48	2·69	2·97	3·27	3·34	3·05	3·14	3·34	3·44	3·38
Livsmedelsindustri	3·59	3·60	3·52	3·51	3·51	3·46	3·39	3·18	3·20	3·28	3·30	3·51
Kvarnar	3·92	3·77	3·81	4·06	3·97	3·94	4·02	3·93	3·70	3·62	3·72	3·78
Bagerier	3·87	3·79	3·60	3·51	3·28	3·19	3·51	3·28	3·38	3·37	3·41	3·71
Råsockerbruk o. raffinad.	3·56	3·68	3·53	3·46	3·69	3·66	3·12	3·12	3·13	3·20	3·28	3·64
Choklad- o. karamellfabr.	3·49	3·98	4·10	4·11	4·14	3·97	4·20	3·82	4·04	4·06	4·00	3·74
Bryggerier b. läskedrycksf.	3·53	3·47	2·86	2·85	2·82	2·68	2·88	2·45	2·41	2·42	2·43	3·17
Tobaksfabriker	3·05	2·37	3·02	3·05	3·18	2·97	2·96	3·06	3·06	3·06	3·22	3·34
Slakterier o. konservfabriker	3·43	3·68	3·65	3·68	3·74	3·87	3·58	3·35	3·28	3·15	3·10	3·30
Annan livsmedelsindustri	3·58	3·56	3·62	3·63	3·45	3·57	3·37	3·26	3·23	3·25	3·45	3·45
Textil- o. beklädnadsind.	3·85	3·70	3·69	3·48	3·38	3·39	3·32	3·23	3·24	3·23	3·33	3·25
Bomullsindustri	4·41	4·09	3·95	3·15	2·90	3·14	3·05	3·07	3·06	3·10	3·12	3·27
Jute- o. linneindustri	4·16	3·51	3·39	3·52	3·59	4·04	3·95	3·88	3·58	3·48	3·54	3·16
Ylleindustri	4·33	4·25	4·16	4·14	3·98	3·78	3·73	3·51	3·38	3·25	3·40	3·40
Trikåfabriker	3·98	3·69	3·50	3·49	3·51	3·44	3·46	3·38	3·41	3·40	3·34	3·36
Skrädderier o. sömnadsfabr.	3·33	3·30	3·49	3·39	3·38	3·29	3·17	3·12	3·10	3·18	3·35	3·02
Annan hithörande industri	3·05	3·01	3·21	3·30	3·25	3·22	3·15	3·29	3·45	3·34	3·46	3·48
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	3·97	3·50	3·66	3·62	3·74	3·67	3·68	3·47	3·36	3·31	3·20	2·96
Garverier	4·47	4·01	3·81	3·81	3·69	3·63	3·66	3·54	3·52	3·24	2·86	2·84
Skofabriker	3·91	3·91	4·03	3·88	3·65	3·52	3·55	3·15	3·13	2·89	2·74	2·50
Gummivarufabriker	4·17	2·85	3·09	3·25	3·86	3·86	3·90	3·86	3·59	3·81	3·85	3·35
Annan hithörande industri	3·26	3·41	3·58	3·60	3·75	3·70	3·62	3·46	3·38	3·31	3·22	3·27
Kemisk-teknisk industri	2·75	2·87	3·04	3·29	3·31	3·37	2·82	2·74	2·80	2·89	3·20	3·23
Färg-, olje- o. parfymfabr.	3·09	2·48	2·82	2·74	2·89	2·99	2·56	2·48	2·60	2·60	2·94	2·70
Sprängämnesfabriker	4·21	3·66	3·48	4·94	4·75	4·75	3·57	3·49	3·21	3·46	4·41	4·42
Tändsticksfabriker	1·00	2·00	2·00	2·00	2·00	2·00	2·00	1·35	1·35	1·36	1·00	1·00
Annan kemisk-teknisk ind.	3·45	3·27	3·41	3·33	3·28	3·52	3·26	3·22	3·32	3·39	3·38	3·38
Samtliga industrigrupper	3·46	3·45	3·43	3·39	3·39	3·40	3·38	3·25	3·26	3·29	3·35	3·43
Byggnadsverksamhet	2·46	2·50	2·55	2·46	2·32	2·26	2·01	2·18	1·95	1·92	1·95	2·27
Statliga verk o. byggn.-arb.	3·85	3·72	3·74	3·82	3·72	3·50	3·60	3·48	3·42	3·48	3·60	3·69
Komm. verk o. byggn.-arb.	3·36	3·00	3·06	2·98	2·96	2·97	2·76	2·74	2·89	2·80	2·90	3·18
Handel o. varulager	3·10	3·14	3·14	3·15	3·10	3·29	3·47	3·05	2·99	3·00	3·10	3·17
Samfärdsel	3·01	2·70	2·59	2·69	2·83	3·18	2·99	3·01	2·97	2·78	3·26	3·39
Banker	4·03	4·06	3·64	3·54	3·53	3·66	4·01	3·70	3·64	3·68	3·66	3·69
Försäkringsföretag	3·84	3·67	3·58	3·57	3·48	3·57	3·46	3·61	3·63	3·61	3·80	3·66
Samtliga näringsgrenar	3·44	3·40	3·38	3·36	3·35	3·35	3·35	3·21	3·21	3·24	3·31	3·39

Tab. 8. Till statens arbetsmarknadskommission rapporterade nyanställningar och entledigganden under maj 1941 i jämförelse med föregående månad.

Näringsgrenar	Antal rapporterande företag		Antal nyanställda		Antal entledigade		Ökning (+) eller minskning (−)	
	april	maj	april	maj	april	maj	april	maj
Malmbrytning o. metallindustri	**103**	**95**	**2 612**	**2 582**	**1 235**	**1 198**	**+ 1 377**	**+ 1 384**
Gruvor o. anrikningsverk	3	3	54	43	61	58	— 7	— 15
Järn-, stål- o. kopparverk	12	15	510	864	204	272	+ 306	+ 592
Järn- o. stålmanufaktur	8	6	76	63	114	44	— 38	+ 19
Mekaniska verkstäder	52	45	1 118	913	528	487	+ 590	+ 426
Skeppsvarv	8	8	299	239	138	146	+ 161	+ 93
Elektriska verkstäder	11	11	360	331	136	117	+ 224	+ 214
Annan metallindustri	9	7	195	129	54	74	+ 141	+ 55
Jord- o. stenindustri	**38**	**73**	**691**	**1 391**	**436**	**168**	**+ 255**	**+ 1 223**
Kolgruvor	3	2	10	3	16	7	— 6	— 4
Torvindustri	2	16	15	489	—	2	+ 15	+ 487
Stenbrott o. stenhuggerier	8	5	11	17	238	21	— 227	— 4
Cementfabriker, kalkbruk	7	10	105	108	7	—	+ 98	+ 108
Tegelbruk	8	33	100	615	—	11	+ 100	+ 604
Porslins-, kakel- o. lergodsfabr.	3	5	116	136	19	48	+ 97	+ 88
Glasbruk	7	2	334	23	156	79	+ 178	— 56
Träindustri	**21**	**27**	**397**	**620**	**101**	**142**	**+ 296**	**+ 478**
Sågverk o. hyvlerier	11	13	214	388	73	124	+ 141	+ 264
Snickerier o. möbelfabriker	8	11	141	203	27	7	+ 114	+ 196
Annan trävaruindustri	2	3	42	29	1	11	+ 41	+ 18
Pappers- o. grafisk industri	**14**	**19**	**269**	**297**	**518**	**421**	**— 249**	**— 124**
Pappersmassefabriker	7	8	192	97	352	265	— 160	— 168
Pappersbruk o. pappfabriker	4	4	33	147	96	96	— 63	+ 51
Annan pappersindustri	2	4	5	29	46	10	— 41	+ 19
Grafisk industri	1	3	39	24	24	50	+ 15	— 26
Livsmedelsindustri	**35**	**34**	**341**	**356**	**309**	**137**	**+ 32**	**+ 169**
Kvarnar	—	—	—	—	—	—	—	—
Bagerier	6	2	77	29	37	—	+ 40	+ 29
Råsockerbruk o. raffinaderier	10	14	81	223	131	13	— 50	+ 210
Chokład- o. karamellfabriker	10	2	141	27	104	—	+ 37	+ 27
Bryggerier o. läskedrycksfabriker	1	3	4	17	—	—	+ 4	+ 17
Slakterier o. konservfabriker	4	4	9	40	29	10	— 20	+ 30
Annan livsmedelsindustri	4	9	29	20	8	164	+ 21	— 144
Textil- o. beklädnadsindustri	**31**	**28**	**572**	**380**	**263**	**299**	**+ 309**	**+ 81**
Bomullsindustri	7	8	312	246	160	112	+ 152	+ 134
Jute- o. linneindustri	—	—	—	—	—	—	—	—
Ylleindustri	4	2	21	26	27	15	— 6	+ 11
Trikåfabriker	3	3	29	51	39	5	— 10	+ 46
Skrädderier o. sömnadsfabriker	10	12	121	36	12	156	+ 109	— 120
Annan hithörande industri	7	3	89	21	25	11	+ 64	+ 10
Läder-, hår- o. gummivaruind.	**9**	**9**	**141**	**145**	**226**	**232**	**— 85**	**— 87**
Garverier	2	3	—	—	36	59	— 36	— 59
Skofabriker	2	1	3	—	10	12	— 7	— 12
Gummivarufabriker	3	3	127	129	146	134	— 19	— 5
Annan hithörande industri	2	2	11	16	34	27	— 23	— 11
Kemisk-teknisk industri	**15**	**15**	**157**	**122**	**219**	**679**	**— 62**	**— 557**
Färg-, olje- o. parfymfabriker	2	4	4	13	8	85	— 4	— 72
Sprängämnesfabriker	3	2	52	18	7	81	+ 45	— 63
Tändsticksfabriker	1	3	—	8	147	294	— 147	— 286
Annan kemisk-teknisk industri	9	6	101	83	57	219	+ 44	— 136
Samtliga industrigrupper	**266**	**300**	**5 180**	**5 893**	**3 307**	**3 326**	**+ 1 873**	**+ 2 567**
Byggnadsverksamhet	127	144	2 061	2 543	970	943	+ 1 091	+ 1 600
Handel o. varulager	12	17	110	114	67	212	+ 43	— 98
Samfärdsel	—	—	—	—	—	—	—	—
Hotell- o. restaurangrörelse	8	4	661	728	155	68	+ 506	+ 660
Banker och försäkringsföretag	—	—	—	—	—	—	—	—
Samtliga näringsgrenar	**413**	**465**	**8 012**	**9 278**	**4 499**	**4 549**	**+ 3 513**	**+ 4 729**
Kvinnor			1 545	1 560	1 027	1 044	+ 518	+ 516

[1] Rapportskyldighet föreligger endast i fråga om förändringar av viss omfattning. Beträffande principerna för redovisningen hänvisas till statens arbetsmarknadskommissions kungörelse, S.F.S. 1940: 588 samt Soc. Medd. årg. 1940, sid. 409.

D. Arbetslösheten inom fackförbunden.

Tab. 9. Arbetslösheten inom fackförbunden den 30 april 1941.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar		Arbetslösa			Föregående månad		
		Samtliga	Därav kvinnor	Samtliga		Därav kvinnor	Medlemmar	Därav arbetslösa	%
				Antal	%				
Beklädnadsarbetareförb. . .	94	28 230	23 423	1 731	6·1	1 581	26 646	1 627	6·1
Bleck- o. plåtslagareförb. .	53	2 692	—	546	20·3	—	2 793	813	29·1
Bokbindareförbundet . . .	51	8 057	5 095	482	6·0	341	8 022	472	5·9
Bryggeriindustriarb.-förb. .	114	7 261	1 559	527	7·3	279	7 329	682	9·3
Byggnadsträarbetareförb. .	337	33 741	—	13 872	41·1	—	35 034	16 472	47·0
De förenade förbunden . .	53	11 687	3 582	813	7·0	541	11 522	830	7·2
Elektriska arbetareförb. . .	73	7 834	—	882	11·3	—	7 940	969	12·2
Gjutareförbundet	109	8 532	—	294	3·4	—	8 850	442	5·0
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	560	73 969	7 351	19 504	26·4	1 369	76 956	23 554	30·6
Byggnadsind.-arb. . . .	205	36 143	1 521	12 846	35·5	284	86 509	15 279	41·8
Byggnadsämnesind.-arb.	188	12 959	513	3 504	27·0	130	13 379	4 549	34·0
Glasbruksarb.	40	3 578	71	364	10·2	5	4 115	687	16·7
Sockerfabriksarb. . . .	19	4 473	790	673	15·0	216	4 643	820	17·7
Tändsticksarb.	5	1 438	559	363	25·2	181	1 480	212	14·3
Övriga arb.	108	15 878	3 897	1 754	11·4	603	16 880	2 007	11·9
Gruvindustriarbetareförb. .	63	10 006	64	396	4·0	7	9 941	317	3·2
Handelsarbetareförb. . . .	258	40 636	17 237	1 403	3·5	494	40 568	1 756	4·3
Kommunalarbetareförb. . .	297	45 319	12 323	2 090	4·6	761	45 253	2 698	6·0
Lantarbetareförbundet . .	657	39 173	620	1 516	3·9	361	39 967	2 160	5·4
Litografförbundet	18	2 382	136	55	2·3	13	2 831	118	4·2
Livsmedelsarbetareförb. . .	124	26 965	7 897	2 152	8·0	884	27 522	2 654	9·6
Metallindustriarb.-förb. . .	303	173 119	10 796	10 225	5·9	900	174 905	11 258	6·4
Järnbruksarbetare . . .	60	37 039	541	746	2·0	18	36 926	911	2·5
Verkstadsarbetare . . .	243	136 080	10 255	9 479	7·0	882	137 979	10 347	7·5
Murareförbundet	140	11 190	—	5 264	47·0	—	11 037	6 452	58·5
Målareförbundet	188	13 473	1	4 718	35·0	—	14 173	6 034	42·6
Pappersindustriarb.-förb. .	127	28 457	1 580	5 757	20·2	387	33 753	7 207	21·4
Sadelm.- o. tapetseraref. .	58	3 821	853	494	12·9	150	3 811	569	14·9
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	54	11 649	4 801	1 073	9·2	546	11 698	1 369	11·7
Stenindustriarbetareförb. .	136	6 677	1	1 233	18·5	—	6 806	1 556	22·9
Sågverksindustriarb.-förb. .	230	20 174	7	5 537	27·4	—	20 879	6 383	30·6
Textilarbetareförbundet . .	102	39 619	22 512	1 785	4·5	1 284	39 684	1 859	4·7
Tobaksindustriarb.-förb. .	12	2 324	1 772	325	14·0	287	2 337	241	10·3
Transportarbetareförb. . .	186	27 263	1 437	4 920	18·0	59	27 496	5 453	19·8
Träindustriarbetareförb. . .	255	22 533	363	2 455	10·9	81	23 213	3 260	14·0
Typografförbundet	105	11 752	607	446	3·8	75	11 752	492	4·2
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	229	19 784	—	5 019	25·4	—	22 248	6 583	29·6
Summa	4 986	738 319	124 017	95 514	12·9	10 400	754 966	114 280	15·1

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under april uppgivits till inalles 477 768.

Tab. 10. Antalet arbetslösa i olika fackförbund i procent av det redovisade medlemsantalet $^{31}/_{3}$ 1940—$^{30}/_{4}$ 1941.

Fackförbund	$^{31}/_{3}$	$^{30}/_{4}$	$^{31}/_{5}$	$^{30}/_{6}$	$^{31}/_{7}$	$^{31}/_{8}$	$^{30}/_{9}$	$^{31}/_{10}$	$^{30}/_{11}$	$^{31}/_{12}$	$^{31}/_{1}$	$^{28}/_{2}$	$^{31}/_{3}$	$^{30}/_{4}$
Beklädnadsarbetareförb.	5·0	3·8	5·1	6·7	6·7	5·4	4·7	4·2	5·6	15·5	7·5	7·9	6·1	6·1
Bleck- o. plåtslagareförb.	27·7	20·0	14·5	11·6	9·6	8·1	6·2	9·1	13·3	18·1	28·7	25·2	29·1	20·3
Bokbindareförbundet	4·4	5·8	5·8	6·0	6·1	6·5	6·5	5·5	4·1	6·0	6·3	6·1	5·9	6·0
Bryggeriindustriarbetareförb.	6·5	5·9	3·0	2·1	2·4	3·5	6·0	8·2	9·0	7·4	9·2	11·2	9·3	7·3
Byggnadsträarbetareförb.	52·6	27·6	23·9	25·8	24·0	23·7	26·7	34·1	38·6	46·6	51·7	50·6	47·0	41·1
De förenade förbunden	5·0	3·4	3·6	4·5	5·0	5·6	5·2	4·4	4·7	4·6	5·4	6·4	7·2	7·0
Elektriska arbetareförb.	15·4	8·4	7·0	5·5	4·9	4·3	4·8	5·1	6·3	7·7	9·7	12·6	12·2	11·3
Gjutareförbundet	3·5	2·4	2·5	3·3	3·4	4·7	4·2	4·6	4·9	9·0	4·7	4·3	5·0	3·4
Grov- o. fabriksarbetareförb.	33·5	20·2	15·7	14·8	14·9	16·0	18·2	19·2	21·8	30·5	34·1	34·1	30·6	26·4
Byggnadsind.-arb.	46·1	25·1	17·8	16·8	17·5	20·4	24·1	26·7	30·5	40·7	44·1	45·7	41·8	35·5
Byggnadsämnesind.-arb.	41·4	27·3	17·8	12·0	12·6	14·1	19·0	22·8	28·5	40·0	40·1	38·6	34·0	27·0
Glasbruksarb.	14·7	10·6	20·3	22·0	20·2	16·1	10·8	9·4	9·3	14·6	18·9	17·1	16·7	10·2
Sockerfabriksarb.	27·2	13·9	10·9	9·7	10·0	10·6	15·4	8·9	8·8	28·1	24·2	24·0	17·7	15·0
Tändsticksarb.	0·7	2·3	84·5	52·8	45·7	36·5	28·3	26·6	17·1	14·5	15·8	12·3	14·3	25·2
Övriga arb.	18·8	13·1	10·4	10·7	10·4	11·1	10·4	10·6	11·7	14·3	14·7	14·4	11·9	11·4
Gruvindustriarbetareförb.	3·0	2·3	1·9	2·0	1·8	1·7	1·9	1·7	2·4	3·0	2·9	2·7	3·2	4·0
Handelsarbetareförb.	4·6	4·1	3·6	3·6	3·9	4·0	4·5	5·2	5·4	5·8	5·3	4·7	4·3	3·5
Kommunalarbetareförb.	6·5	3·9	1·7	1·6	2·3	2·3	2·5	3·8	5·1	6·3	7·3	6·8	6·0	4·6
Lantarbetareförbundet	8·1	3·9	3·0	2·6	2·9	3·6	3·5	3·5	4·8	5·2	5·4	5·7	5·4	3·9
Litografförbundet	3·0	1·7	2·9	6·6	5·9	6·2	6·5	5·9	5·3	8·5	5·1	5·4	4·2	2·8
Livsmedelsarbetareförb.	7·8	4·9	3·9	3·8	4·2	5·4	6·6	8·2	8·8	11·4	11·4	9·0	9·6	8·0
Metallindustriarbetareförb.	6·5	5·4	4·8	4·1	4·5	4·3	4·6	5·1	5·6	6·2	6·3	6·8	6·4	5·9
Järnbruksarbetare	2·4	2·0	1·6	1·4	1·7	1·9	2·1	2·0	1·8	2·2	2·0	2·2	2·5	2·0
Verkstadsarbetare	7·6	6·3	5·6	4·9	5·3	4·9	5·2	6·0	6·7	7·3	7·4	8·0	7·5	7·0
Murareförbundet	58·8	42·3	35·4	30·7	30·9	31·2	38·0	46·2	49·1	62·2	62·1	59·5	58·5	47·0
Målareförbundet	49·4	37·2	27·0	22·5	16·5	14·6	13·2	23·7	38·2	43·7	55·0	53·9	42·6	35·0
Pappersindustriarbetareförb.	8·9	15·4	23·6	21·0	26·3	26·4	25·6	21·8	21·7	20·8	23·8	20·9	21·4	20·2
Sadelm.- o. tapetserareförb.	27·9	14·3	17·0	14·8	11·9	8·3	5·2	4·9	7·0	16·4	26·2	18·1	14·9	12·9
Sko- o. läderindustriarb.-förb.	4·5	3·9	4·0	4·6	5·1	3·4	2·9	3·8	5·8	20·0	14·8	12·9	11·7	9·2
Stenindustriarbetareförb.	32·8	20·9	14·9	18·0	11·7	14·0	16·9	17·4	21·9	32·4	29·2	25·9	22·9	18·5
Sågverksindustriarbetareförb.	39·1	28·3	17·8	11·4	10·5	13·9	17·9	21·7	26·9	44·0	36·7	33·0	30·6	27·4
Textilarbetareförbundet	2·0	1·9	2·4	2·7	3·2	3·8	4·6	5·0	4·9	5·0	6·8	4·0	4·7	4·5
Tobaksindustriarbetareförb.	3·3	3·0	3·3	3·6	5·2	4·7	5·0	5·3	5·5	5·3	5·7	5·9	10·3	14·0
Transportarbetareförb.	17·2	13·8	9·3	11·5	13·4	14·2	15·8	18·0	16·5	15·2	22·3	23·7	19·8	18·0
Träindustriarbetareförb.	20·1	16·5	14·6	12·1	12·0	9·2	9·3	9·4	9·3	26·3	18·6	16·9	14·0	10·9
Typografförbundet	6·8	5·2	4·9	2·7	3·4	5·1	8·7	8·4	7·1	7·2	6·3	5·7	4·2	3·8
Väg- o. vattenb.-arbetareförb.	36·2	25·8	25·1	21·3	20·1	20·0	20·7	21·7	31·1	39·0	30·1	30·0	29·6	25·4
Samtliga	15·8	11·1	9·5	8·7	9·0	9·1	9·8	11·0	12·6	16·1	17·2	16·5	15·1	12·9

E. Hjälpsökande arbetslösa.

Tab. 11. Till statens arbetsmarknadskommission rapporterade hjälpsökande arbetslösa.

Län	Antal rapportkommuner		Antal hjälpsökande arbetslösa			Ökning (+) eller minskning (−) gent emot närmast föregående månad				Arbetslösa per 1 000 inv.	Försörjningspliktiga i % av samtliga
	hela antalet	därav städer	Städer	Landsbygd	Summa	Städer	Landsbygd	Summa			
								Antal	%		
a) *Vid utgången av maj 1941.*											
Stockholms stad	1	1	5 457	—	5 457	— 655	—	— 655	— 10·7	9·4	63·0
Stockholms	21	4	293	1 282	1 575	— 70	— 453	— 523	— 24·9	5·5	76·1
Uppsala	6	2	192	84	276	— 54	— 33	— 87	— 24·0	2·0	68·8
Södermanlands	7	3	209	76	285	— 112	— 78	— 190	— 40·0	1·5	74·0
Östergötlands	3	2	460	3	463	— 132	— 35	— 167	— 26·5	1·5	72·8
Jönköpings	9	6	199	29	228	— 111	— 47	— 158	— 40·9	0·9	77·2
Kronobergs	7	1	32	69	101	— 47	— 17	— 64	— 38·8	0·7	72·3
Kalmar	13	4	328	82	410	— 218	— 63	— 281	— 40·7	1·8	64·9
Gotlands	1	1	70	—	70	— 18	— 62	— 80	— 53·3	1·2	68·6
Blekinge	19	3	55	210	265	— 8	— 105	— 113	— 29·9	1·8	79·6
Kristianstads	7	3	65	10	75	— 25	— 13	— 38	— 33·6	0·8	70·7
Malmö stad	1	1	1 282	—	1 282	— 359	—	— 359	— 21·9	8·3	81·4
Malmöhus i övrigt	10	6	612	64	676	— 172	— 46	— 218	— 24·4	1·8	76·2
Hallands	8	3	192	53	245	— 46	— 16	— 62	— 20·2	1·6	77·6
Göteborgs stad	1	1	4 879	—	4 879	— 376	—	— 376	— 7·2	17·4	64·6
Göteborgs o. Bohus i övrigt	40	5	463	1 819	2 282	— 154	— 203	— 357	— 13·5	11·1	76·5
Älvsborgs	8	5	211	13	224	— 92	— 47	— 139	— 38·3	0·7	77·7
Skaraborgs	5	3	53	3	56	— 85	± 0	— 85	— 60·3	0·2	85·7
Värmlands	13	3	139	165	304	— 74	— 5	— 79	— 20·6	1·1	76·3
Örebro	4	2	126	10	136	— 131	— 12	— 143	— 51·3	0·6	58·8
Västmanlands	2	2	88	—	88	— 96	—	— 96	— 52·2	0·5	54·5
Kopparbergs	3	1	85	10	95	— 1	± 0	— 1	— 1·0	0·4	74·7
Gävleborgs	12	3	389	178	567	— 231	— 263	— 494	— 46·6	2·1	73·4
Västernorrlands	36	3	255	3 224	3 479	— 86	— 1 101	— 1 187	— 25·4	12·6	83·0
Jämtlands	2	1	112	1	113	+ 17	— 1	+ 16	+ 16·5	0·8	88·5
Västerbottens	12	2	88	350	438	— 46	— 63	— 109	— 19·9	2·0	69·9
Norrbottens	17	4	62	725	787	+ 46	+ 303	+ 349	+ 79·7	3·7	76·6
Summa	**268**	**75**	**16396**	**8 460**	**24 856**	**— 3 336**	**— 2 360**	**— 5 696**	**— 18·6**	**3·9**	**71·7**
b) *April 1940—Maj 1941.*[1]											
1940.											
april	178	54	5 924	3 948	9 872	— 3 269	— 1 191	— 4 460	— 31·1	1·6	77·3
maj	159	48	5 146	2 730	7 876	— 778	— 1 218	— 1 996	— 20·2	1·2	76·6
juni	140	45	4 615	2 320	6 935	— 531	— 410	— 941	— 11·9	1·1	77·0
juli	169	51	5 257	2 645	7 902	+ 993	+ 1 503	+ 2 496	+ 46·2	1·3	76·2
augusti	180	51	6 494	3 867	10 361	+ 1 237	+ 1 222	+ 2 459	+ 31·1	1·6	75·7
september	193	56	8 060	4 183	12 243	+ 1 566	+ 316	+ 1 882	+ 18·2	1·9	74·4
oktober	208	61	10892	5 230	16 122	+ 2 832	+ 1 047	+ 3 879	+ 31·7	2·5	71·8
november	223	68	14531	6 031	20 562	+ 3 639	+ 801	+ 4 440	+ 27·5	3·2	70·8
december	220	62	16485	6 984	23 469	+ 1 954	+ 953	+ 2 907	+ 14·1	3·7	70·6
1941.											
januari	258	72	21141	9 371	30 512	+ 4 656	+ 2 387	+ 7 043	+ 30·0	4·8	70·7
februari	282	78	23954	10 946	34 900	+ 2 813	+ 1 575	+ 4 388	+ 14·4	5·5	70·6
mars	289	77	22655	11 047	33 702	— 1 299	+ 101	— 1 198	— 3·4	5·3	70·4
april	285	78	19732	10 820	30 552	— 2 923	— 227	— 3 150	— 9·3	4·8	71·5
maj	268	75	16396	8 460	24 856	— 3 336	— 2 360	— 5 696	— 18·6	3·9	71·7

[1] För tiden april—juni 1940 (i tab. 15 fr. o. m. januari 1938) har i antalet hjälpsökande medräknats vid statliga och kommunala beredskapsarbeten då sysselsatta hänvisade arbetslösa, vilka dock först fr. o. m. juli 1940 varit anmälda som hjälpsökande hos arbetslöshetskommittéerna.

Tab. 12. De arbetslösas yrkestillhörighet. Maj 1941.

Yrkesgrupper	Antal hjälpsökande arbetslösa			Ökning (+) eller minskning (−) gent emot föregående månad			Av staten och kommunerna hjälpta	
	Städer	Landsbygd	Summa	Städer	Landsbygd	Summa	antal	i % av antalet hjälpsökande
Jordbruk och skogshushållning	77	367	444	− 113	− 61	− 174	298	67·1
Jordbruk	69	55	124	− 103	− 25	− 128	65	52·4
Skogshushållning	8	312	320	− 10	− 36	− 46	233	72·8
Industri och hantverk	10 495	6 431	16 926	−2508	−1718	−4226	13972	82·5
Malmbrytning	5	37	42	± 0	− 48	− 48	24	57·1
Metall- och maskinindustri	997	133	1 130	− 196	− 46	− 242	933	82·6
Jord- och stenindustri	460	1 605	2 065	− 128	− 257	− 385	1 768	85·6
stenindustri	253	1 440	1 693	− 40	− 190	− 230	1 484	87·7
glasindustri	26	103	129	− 11	− 13	− 24	95	73·6
övrig jord- och stenindustri	181	62	243	− 77	− 54	− 131	189	77·8
Trävaruindustri	659	1 187	1 846	− 105	− 321	− 426	1 363	73·8
sågverksindustri	484	1 154	1 638	− 50	− 274	− 324	1 199	73·2
annan trävaruindustri	175	33	208	− 55	− 47	− 102	164	78·8
Pappers- och grafisk industri	236	1 219	1 455	− 18	− 410	− 428	1 089	74·8
Livsmedelsindustri	224	30	254	− 17	− 10	− 27	208	81·9
Textil- och beklädnadsindustri	235	9	244	− 57	− 2	− 59	217	88·9
Läder-, hår- och gummivaruindustri	195	11	206	− 39	− 9	− 48	170	82·5
Kemisk-teknisk industri	212	4	216	+ 14	− 2	+ 12	165	76·4
Byggnadsverksamhet	7 214	2 182	9 396	−1940	− 610	−2550	7 973	84·9
husbyggnadsarbete	6 647	1 300	7 947	−1783	− 498	−2281	6 809	85·7
väg-, gatu- o. vattenbyggnadsarb.	567	882	1 449	− 157	− 112	− 269	1 164	80·3
Kraft- och värmeproduktion	58	14	72	− 22	− 3	− 25	62	86·1
Sjöfart och fiske	291	100	391	− 113	− 52	− 165	308	78·8
Handel, samfärdsel o. allmän tjänst	3 696	264	3 960	− 186	− 297	− 483	3 379	85·3
Kontorsarbete	255	12	267	+ 9	+ 4	+ 13	232	86·9
Affärs- och lagerarbete	1 027	51	1 078	− 109	− 17	− 126	945	87·7
Landtransport	2 071	195	2 266	+ 8	− 280	− 272	1 884	83·1
Hotell- och restaurangrörelse	179	2	181	− 62	− 2	− 64	165	91·2
Litterärt och konstnärligt arbete	104	2	106	− 17	− 2	− 19	100	94·3
Förvaltning och undervisning	34	1	35	− 8	± 0	− 8	30	85·7
Sjukvård och hygien	26	1	27	− 7	± 0	− 7	23	85·2
Husligt arbete	97	4	101	+ 2	− 3	− 1	77	76·2
Arbete, ej hänförl. till annan grupp	1 740	1 294	3 034	− 418	− 229	− 647	2 223	73·3
Summa	16 396	8 460	24 856	−3336	−2360	−5696	20257	81·5

Tab. 13. De arbetslösas ålders- och försörjningsförhållanden. Maj 1941.

Åldersgrupper	Städer			Landsbygd			Summa		
	försörjningspliktiga	icke försörjningspliktiga	summa	försörjningspliktiga	icke försörjningspliktiga	summa	försörjningspliktiga	icke försörjningspliktiga	summa
16—25 år	324	875	1 199	144	590	734	468	1 465	1 933
26—50 »	6 844	2 611	9 455	4 519	807	5 326	11 363	3 418	14 781
över 50 »	3 946	1 796	5 742	2 037	363	2 400	5 983	2 159	8 142
Summa	11 114	5 282	16 396	6 700	1 760	8 460	17 814	7 042	24 856

Tab. 14. Hjälpverksamheten för arbetslösa.

Län	Hela antalet hjälpta	därav hjälpta genom								
		statligt beredskapsarbete		kommunalt beredskapsarbete	reservarbete		kommunalt arbete utan statsbidrag	kontantunderstöd		utbildningshjälp
		i kommissionens regi	i annan myndighets regi		arkivarbete	statskommunalt reservarbete		dagunderstöd	kommunalt understöd	
a) *Vid utgången av maj 1941.*										
Stockholms stad	4 953	604	—	224	159	—	8	3 443	87	428
Stockholms	1 184	364	—	76	11	—	55	593	70	15
Uppsala	197	37	—	28	3	—	112	14	—	3
Södermanlands	206	21	—	63	1	—	94	9	—	18
Östergötlands	375	53	—	14	2	—	15	252	17	22
Jönköpings	194	47	—	41	3	4	70	—	—	29
Kronobergs	87	48	—	—	2	—	15	—	—	22
Kalmar	251	80	—	36	—	6	98	26	—	5
Gotlands	46	—	—	—	—	—	45	—	—	1
Blekinge	184	105	30	14	2	—	31	—	2	—
Kristianstads	62	9	—	—	—	—	53	—	—	—
Malmö stad	1 138	147	—	74	4	—	—	868	45	—
Malmöhus i övrigt	536	70	—	66	—	7	6	359	28	—
Hallands	160	10	—	3	—	—	132	3	1	11
Göteborgs stad	4 374	347	169	69	30	—	3	3 515	53	188
Göteborgs o. Bohus i övrigt	1 900	614	879	120	—	35	27	146	31	48
Älvsborgs	192	20	—	4	1	—	148	—	11	8
Skaraborgs	28	—	—	—	—	—	19	—	5	4
Värmlands	199	34	—	8	9	29	49	26	24	20
Örebro	94	27	—	10	6	26	5	—	9	11
Västmanlands	43	—	—	—	—	—	42	—	—	1
Kopparbergs	53	—	—	—	2	—	51	—	—	—
Gävleborgs	401	131	83	30	6	29	3	109	9	1
Västernorrlands	2 938	418	634	179	1	11	218	1 359	71	47
Jämtlands	63	—	9	34	—	—	14	—	—	6
Västerbottens	260	35	—	—	1	—	59	107	—	58
Norrbottens	139	40	18	—	—	—	23	—	40	18
Summa	**20 257**	**3 261**	**1 822**	**1 093**	**243**	**147**	**1 395**	**10 829**	**503**	**964**
b) *April 1940—maj 1941.*										
1940.										
april	7 176	597	638	402	131	138	1 041	2 676	1 397	156
maj	5 407	405	926	546	127	196	724	1 279	921	283
juni	5 276	358	1 011	518	128	214	589	993	1 057	408
juli	5 858	524	1 084	318	119	197	661	1 009	1 379	567
augusti	7 519	1 133	1 051	318	119	195	669	1 532	1 867	635
september	9 019	1 458	1 059	255	122	181	814	2 694	1 807	629
oktober	11 343	1 655	995	233	125	226	1 021	5 702	817	569
november	14 818	1 852	856	282	154	221	1 575	8 330	839	709
december	16 713	1 282	773	243	163	151	1 523	10 765	1 034	779
1941.										
januari	21 564	1 975	840	350	180	122	2 035	14 089	1 021	952
februari	25 716	2 339	870	532	193	103	2 371	17 338	911	1 059
mars	25 775	2 168	1 101	778	185	100	2 238	17 369	801	1 035
april	24 046	2 621	1 380	1 003	222	118	1 773	15 288	674	967
maj	20 257	3 261	1 822	1 093	243	147	1 395	10 829	503	964

F. Sammanfattande uppgifter rörande arbetsmarknaden åren 1935—1941.

Tab. 15. Arbetsförmedling och arbetslöshet.

År	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Medeltal
	Antal ansökningar om arbete på 100 lediga platser												
1935	485	477	414	321	303	284	277	255	244	284	434	442	365
1936	370	319	261	249	214	194	194	175	169	204	289	327	262
1937	265	208	171	161	137	133	142	129	130	162	208	194	187
1938	218	230	182	157	146	153	152	128	132	167	236	231	196
1939	219	230	179	155	126	119	119	106	124	154	198	186	173
1940	165	162	144	132	114	115	137	154	166	187	227	243	182
1941	249	241	208	184	160								
	Arbetslösheten inom fackförbunden (Procent av medlemstalet)												
1935	22·3	20·1	18·5	16·0	12·0	11·3	9·9	10·2	10·9	12·7	14·9	21·3	15·0
1936	19·0	18·1	16·5	13·8	10·2	9·3	8·1	8·1	8·7	10·3	12·3	17·5	12·7
1937	16·3	14·8	14·5	11·2	8·3	7·7	6·4	6·2	6·8	8·3	11·1	17·8	10·8
1938	15·6	14·5	13·0	10·7	8·4	8·5	7·2	7·2	7·5	9·0	11·2	17·8	10·9
1939	14·9	13·0	11·7	9·0	6·3	5·6	4·8	5·0	6·3	8·0	10·4	15·2	9·2
1940	14·1	14·5	15·8	11·1	9·5	8·7	9·0	9·1	9·8	11·0	12·6	16·1	11·8
1941	17·2	16·5	15·1	12·9									
	Antal rapporterade hjälpsökande arbetslösa [1]												
1935	93 419	89 838	83 588	75 122	61 177	51 157	42 582	41 723	41 190	47 045	54 167	57 965	61 581
1936	61 400	58 127	53 162	46 628	34 571	25 863	21 510	20 783	20 903	24 712	28 742	30 814	35 601
1937	33 509	31 280	27 750	22 247	15 840	11 429	9 800	9 577	9 782	12 411	16 169	18 765	18 213
1938	22 022	22 263	20 071	16 935	13 797	11 891	10 057	9 993	10 818	13 972	18 853	23 603	16 189
1939	29 263	29 020	27 250	24 893	17 610	12 501	9 229	8 709	9 499	12 183	15 583	14 940	17 556
1940	15 552	15 184	14 332	9 872	7 876	6 935	7 902	10 361	12 243	16 122	20 562	23 469	13 367
1941	30 512	34 900	33 702	30 552	24 856								

[1] Se noten till tab. 11.

Tab. 16. Indextal för antalet sysselsatta arbetare.

År	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.
1935	100·0	105·5	106·1	104·9
1936	104·5	110·5	112·0	110·2
1937	111·7	119·1	120·6	116·4
1938	114·7	117·9	117·8	116·3
1939	114·1	120·3	120·3	118·6
1940	109·7	107·0	107·5	110·7
1941	104·4			

Tab. 17. Konjunktursiffror för arbetstillgången.

År	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.
1935	3·51	3·71	3·78	3·76
1936	3·71	3·82	3·91	3·97
1937	4·01	4·10	4·06	3·80
1938	3·45	3·51	3·53	3·63
1939	3·66	3·92	3·96	3·78
1940	3·67	3·44	3·38	3·35
1941	3·21			

Anmärkningar till tab. 5—7 och 16—17. Uppgifterna insamlas medelst rapportkort, som varje månad tillställas c:a 13 000 arbetsgivare, av vilka c:a 7 200 inkommit med uppgifter för maj. Angående materialets representativitet se Soc. Medd. 1940, sid. 334. Uppgifterna avse antalet sysselsatta arbetare sista arbetsdagen av sista avlöningsperioden i månaden och övriga sysselsatta sista dagen i månaden. Indextal för mindre än 50 personer ha ej beräknats. Indextal, som avse minst 50 men under 100 personer, äro tryckta med medievalstil. Med användande av månadsindextalen över antalet sysselsatta arbetare ha i tab. 6 enligt den s. k. kedjemetoden indextal uträknats över arbetarantalet i slutet av månaderna april 1940—maj 1941 med början av september 1939 som bas. På motsvarande sätt ha över arbetarantalet även beräknats kvartalsindextal med 1:a kvartalet 1935 som bas. Dessa kvartalsindextal för samtliga näringsgrupper tillhopa återgivas i tab. 16. De s. k. konjunktursiffrorna i tab. 7 och 17 grunda sig på arbetsgivarnas omdömen om arbetstillgången. Vid beräkningarna har man givit omdömet mycket god arbetstillgång poängsiffran 5 och låtit siffrorna 4, 3, 2 och 1 i tur och ordning beteckna god, medelgod, mindre god och dålig arbetstillgång, varefter ett med antalet sysselsatta personer vägt medeltal av dessa poängsiffror framräknats.

Litteraturöversikt.

(Maj 1941.)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen.

Allmänna sociala frågor.

GOLDENWEISER, E. A. Inflation. Federal reserve bulletin 1941, nr 4.
MYRDAL, ALVA. Hur folkopinionen studeras. Tiden 1941, nr 5.
MÖLLER, K. Organisationen af Statens Bygningsvæsen i Finland, Sverige og Danmark. Nordisk administrativt Tidsskrift 1940, nr 3/4.
PETERSEN, ERLING. Konjunkturer og konjunkturregulerende tiltak. Sosialt arbeid 1941, nr 3.
ÖRNE, A. Kampen mot inflationsfaran. Hertha 1941, nr 5.

Sverige.

OLSSON, JOHN. Vägtrafikolyckorna under år 1940. Antalet sjönk till hälften. Sv. stadsförbundets tidskrift 1941, nr 4.
TINGSTEN, H. Några framtidslinjer. Tiden 1941, nr 5.
Sveriges industri år 1939. Kommersiella meddelanden 1941, nr 5.

Norge.

BRODERSEN, E. Det generaliserte eksistensminimum som grunnlag for sosialforsikring og beskatning av livsforsikring. Statsökonomisk tidsskrift 1941, nr 5/6.

Tyskland.

SITZLER. Der Angestellte in der Gefolgschaft. Soziale Praxis 1941, nr 9.

Arbetarskydd.

MINDUS, E. Flytande tillverkning från medicinskpsykologisk synpunkt. Affärsekonomi 1941, nr 7.
Den mänskliga faktorn i olycksfallet. Affärsekonomi 1941, nr 7.

Sverige.

ELMBERG, M. O. Ställningar och ställningskontroll vid Eriksbergs varv, Göteborg. Arbetarskyddet 1941, nr 4.
GYLLENCREUTZ, S. Hur säkerhetstanken levandegöres på arbetsplatsen. Affärsekonomi 1941, nr 7.
LUNDGREN, S. Bostäderna ombord i fartyg. S. A. P. information 1941, nr 6.
WALLNER, O. Brandtornens anordnande ur arbetarskyddssynpunkt. Skogen 1941, nr 10.
WESSBERGER, I. Bergvik och Ala nya aktiebolags olycksfallstävlan för skogsarbetare. Arbetarskyddet 1941, nr 4.
Manskapsrum vid S. J. i Stockholm kritiseras skarpt av arbetarskyddsombuden. Signalen 1941, nr 21.

Norge.

REIERSEN, E. Ulykker forvoldt under framstilling av eksplosive stoffer. [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1941, nr 4.

Tyskland.

KREMER. Zur Neuregelung des Betriebsschutzes. Reichsarbeitsblatt 1941, nr 11/12.

Arbetslön och arbetstid.

FLORENCE, P. S. A scientific labour policy for industrial plants. International labour review mars 1941.
KELLENBERGER, E. Teuerung und Löhne. Ist die Schraube-ohne-Ende-Theorie richtig? Zeitschrift für schweizerische Statistik und Volkswirtschaft 1940, nr 4.

Sverige.

GÖTHE, E. Fackföreningsrörelsen har tillfört arbetarna stor del av reallönestegringen. Väg- och vattenbyggaren 1941, nr 5.
SOOP, E. Tjänstemannalönerna och ramavtalet. S. A. P. information 1941, nr 9.
Familjelönen — ett fördelningsproblem. Sv. trafiktidning 1941, nr 19.
Kontorister som falla under arbetstidslagen för detaljhandeln. Kontorsvärlden 1941, nr 5.
Löner och prisstegring. Sv. lärartidning 1941, nr 20.

Amerikas förenta stater.

Enforcement of the United States fair labor standards act. International labour review mars 1941.

Danmark.

Arbejdsgiverforeningens Lönstatistik for Aaret 1940. Arbejdsgiveren 1941, nr 11.

Finland.

Arbetslönerna i statens arbeten åren 1939 och 1940. Social tidskrift 1941, nr 4.

En överläggning om arbets- och löneförhållandenas reglering. Social tidskrift 1941, nr 4.

Norge.

Lönningene i jordbruket 1940/1941. Statistiske meddelelser 1941, nr 3/5.

Lönninger 1940. Statistiske meddelelser 1941, nr 3/5.

Lönnsstopp har vi greid, men ikke prisstopp. [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1941, nr 4.

Tyskland.

KNOLLE. Neue Anordnungen auf dem Gebiet der Lohngestaltung. Reichsarbeitsblatt 1941, nr 14.

Urlaubsgeld des Angestellten. Soziale Praxis 1941, nr 9.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

Sverige.

SUNDBERG, C. G. Ett bidrag till kännedomen om arbetsprestationen vid vedhuggning. Skogen 1941, nr 9.

Amerikas förenta stater.

KANTOR, ANNE G., CARLTON, DORIS, & SANDERS, B. S. Social characteristics and employment status of urban workers. Social security bulletin 1941, nr 2.

Census data concerning employment and unemployment in the United States. International labour review mars 1941.

Danmark.

STOCKHOLM, P. Danmarks Indsats i Bekæmpelsen af Arbejdslösheden. Nordisk administrativt Tidsskrift 1941, nr 1.

Beskæftigelsesraadet. Arbejderen 1941, nr 10.

Beskæftigelsesraadet. Raadet, der skal bekæmpe Arbejdslösheden. Arbejdsgiveren 1941, nr 10.

Dansk arbetslöshetspolitik. Metallarbetaren 1941, nr 20.

Finland.

HESSLER, T. Dagens Finland. Arbetslöshetshjälpen. Metallarbetaren 1941, nr 18.

Norge.

Arbeidsformidlingen. Arbeidsgiveren 1941, nr 7.

Det nye Beskæftigelsesraad. Tidsskrift for industri 1941, nr 9.

Storbritannien.

HASKEL, B. Employment security in Great Britain during the first 14 months of the war. Social security bulletin 1941, nr 2.

Befolkningsfrågor.

FRISCH, R. Befolkningsoptimum. Statsökonomisk tidsskrift 1941, nr 5/6.

LYSANDER, A. Krigshändelser och födelsefrekvens. Sv. läkartidningen 1941, nr 19.

SZÉL, TH. Die internationale Vergleichung der Todesursachen. Journal de la Société hongroise de statistique 1940, nr 4.

Sverige.

KJELLBERG, GERDA. Aktuella synpunkter på abortfrågan. Hertha 1941, nr 5.

MYRDAL, ALVA. Angår befolkningsfrågan oss? Morgonbris 1941, nr 5.

NORDGREN, G. Befolkningsfrågan — en läkarangelägenhet. Sv. läkartidningen 1941, nr 21.

Finland.

Befolkningspolitiska kommitténs förslag angående stödande av barnrika familjer. Industritidningen 1941, nr 4.

Schweiz.

Schweizerische Sterbetafel 1933/37 und neueste Entwicklung der Todesursachen. Zeitschrift für schweizerische Statistik und Volkswirtschaft 1940, nr 4.

Tyskland.

STRIEMER, A. Facharbeiter für die Klein- und Mittelstädte, eine Lebensfrage für die Existenz der Gemeinden. Reichsarbeitsblatt 1941, nr 13.

Die voraussichtliche Zahl der Erwerbspersonen im Deutschen Reich 1942 bis 1952. Wirtschaft und Statistik 1941, nr 8.

Bostadsförhållanden.

Byggnadsproblem utomlands. S. A. P. information 1941, nr 8.

Wohnungsgrösse und Kinderzahl. Habitation et Urbanisme 1940, nr 3/4.

Sverige.

ARRHENIUS, LILLY. Husmodern anser: Det här kan man begära av en ändamålsenlig bostad. Morgonbris 1941, nr 5.

ERIKSSON, AXEL. Rumsuppvärmning och värmeisolering. Sveriges fastighetsägaretidning 1941, nr 9—10.

LANTBRUKSSTYRELSEN. Byggnadskostnadssakkunnigas utredning. (Yttrande.) Hushållningssällskapens tidskrift 1941, nr 3.

SIMONSSON, N. Husuppvärmning med inhemskt eller utländskt bränsle? Sveriges fastighetsägaretidning 1941, nr 10.

ÅKERMAN, BRITA. Innan hemmet kommer till. Morgonbris 1941, nr 5.

Hyreskrisen. Finanstidningen 1941, nr 18.

Finland.

Bostadsproduktionen i städerna och köpingarna år 1940. Social tidskrift 1941, nr 4.

Norge.

HOFFMAN, J. Prisdirektoratets bestemmelser om husleie av 12. des. 1940. Sosialt arbeid 1941, nr 3.

JOHNSEN, THORVALD. Indeks for byggeomkostninger. Statsökonomisk tidsskrift 1941, nr 5/6.
MOEN, E. Tilskott av staten til å sette i stand våningshus. Sosialt arbeid 1941, nr 3.

Nya Zeeland.

Housing in New Zealand. Habitation et Urbanisme 1940, nr 3/4.

Schweiz.

KLÖTI, E. Die Altstadtsanierung in Zürich. Habitation et Urbanisme 1940, nr 3/5.

Storbritannien.

Flats, in Great-Britain. Habitation et Urbanisme 1940, nr 3/4.

Tyskland.

BRANDES, R. Die Kölner Altstadtgesundung. Habitation et Urbanisme 1940, nr 3/4.
LÜTGE, FR. Der Eigentumsgedanke in der Wohnungswirtschaft. Soziale Praxis 1941, nr 10.
MÄRKER. Sozialer Wohnungsbau im Kriege. Der deutsche Volkswirt 1941, nr 34.
Schritte zur Durchführung des Wohnungsbauprogrammes. Soziale Praxis 1941, nr 10.
Wohnungsbau. Arbeitertum 1941, nr 28.

Föreningsväsen, kollektivavtal och arbetskonflikter.

Sverige.

BECKMAN, N. Lagstiftningen om förenings- och förhandlingsrätt. Förvaltningsrättslig tidskrift 1941, nr 2.
BRANTING, G. Arbetarpartiets framtid. Tiden 1941, nr 5.
B[RUNIU]S, A. Landsorganisationens stora reformation. Industria 1941, nr 10.
MALMSTRÖM, C. G. Tjänstemännens LO. Fackföreningsrörelsen 1941, nr 20.

Finland.

SIMONEN, A. De kommunala tjänstemännens förhandlingsrätt. Finsk kommunaltidskrift 1941, nr 2.
VUORI, E. Finsk lönkonference. Arbejderen 1941, nr 9.

Försvarsberedskap.

Sverige.

ANDERSSON, SVEN. Sociala frågor bland de inkallade. S. A. P. information 1941, nr 7.
HÅSTAD, E. De inkallades beskattning. Svensk tidskrift 1941, nr 4.
The protection of mobilised men and their families in Sweden. International labour review mars 1941.

Tyskland.

BOBERSKI. Umstellungsbeihilfen für Opfer des gegenwärtigen Krieges. Reichsarbeitsblatt 1941, nr 11/12.

Hälso- och sjukvård.

BERG, G. Faktorer, som inverka på de lungtuberkulösas levnadsutsikter. Sv. läkartidningen 1941, nr 21.

Sverige.

BLADINI, L. Förslag till omorganisation av förste provinsial- och biträdande förste provinsialläkarens verksamhet. Sv. läkartidningen 1941, nr 20.
GÅRDLUND, W. Sjukvårdens kostnad och värdesättning. Sv. läkartidningen 1941, nr 18.
SUNDELIN, FR. De kroniska sjukdomarnas vårdproblem. Folkpensioneringen 1941, nr 4.
WRANNE, N. Enklare former för förlossningsvård. Sveriges landstings tidskrift 1941, nr 2.

Amerikas förenta stater.

Medical care statistics in the United States. International labour review mars 1941.

Jordbruks- och egnahemsfrågor.

BÜLOW, F. W. v. Landbrugspolitik som Socialpolitik. Samfundets Krav 1941, nr 1.

Sverige.

FALLENIUS, B. 1941 års sockerreglering. Från departement och nämnder 1941, nr 8.
JOHANSSON, ALBIN. Norrland och Sveriges självförsörjning. Kooperatören 1941, nr 9.

Kooperation.

Sverige.

Kooperationsstatistik för första krisåret. Kooperatören 1941, nr 8.

Finland.

RINNE, A. Kooperationen i Finland under kriget och därefter. Kooperatören 1941, nr 8—9.

Norge.

ARNESEN, R. Kooperasjonen i Norge. Kooperatören 1941, nr 9.

Storbritannien.

The consumers' co-operative movement in Great Britain and the war. International labour review mars 1941.
Die englischen Konsumgenossenschaften im Kriege. Schweiz. Konsum-Verein 1941, nr 19.

Kristidsfrågor.

Sverige.

ERICI, B. Socialstyrelsens nya bränsleklausul. Från departement och nämnder 1941, nr 8.
KOLLBERG, G. Ransoneringarna och konsumenternas registrering. Från departement och nämnder 1941, nr 7.
LUNDH, E. Torven och vår bränsleförsörjning. Från departement och nämnder 1941, nr 7.

THULIN, O. Svensk krislagstiftning. Nordisk administrativt Tidsskrift 1940, nr 3/4.
Systembolagens befattning med kontrollen över varuransoneringen. Tidskrift för systembolagen 1941, nr 5.
Vissa åtgärder för krigssjukvård. Sv. sjukkassetidning 1941, nr 5.

Danmark.

Danska kristidslagar. Sv. fattigvårds och barnavårds tidning 1941, nr 5.

Norge.

Norskt näringsliv efter ett års ockupation. Fackföreningsrörelsen 1941, nr 21.

Nykterhetsfrågan.

WAGNSSON, R. Alkohol och trafiksäkerhet. Reformatorn 1941, nr 20/21.

Sverige.

[DAHLBERG, G.] Var 10:e stockholmare riskerar bli alkoholist. Reformatorn 1941, nr 20/21.
GAHN, H. Konsumenternas alkoholutgifter och statsverkets alkoholinkomster i Sverige. Tirfing 1941, nr 2.
— Statsinkomsterna av rusdrycksbanteringen. Tidskrift för systembolagen 1941, nr 5.
[SOCIALSTYRELSEN.] Restriktioner i rusdrycksförsäljningen. (Yttrande.) Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1941, nr 4.
WALENSKY, W. Rätiskipningen i rattfyllerimål. Tirfing 1941, nr 2.
Mer än femtio av Stockholms ölkaféer undermåliga. Pressmeddelanden från Sveriges nykterhetssällskaps representantförsamling 1941, nr 6.

Priser, levnadskostnader, konsumtion.

GALEEN, I. H. Vitaminfrågan och brödet. Sv. bageritidskrift 1941, nr 5.

Sverige.

MALMGÅRD, H. Dyrortsorättvisorna i ny belysning. Skogsmannen 1941, nr 10.
Index och indexnämnd. Folkskollärarnas tidning 1941, nr 19.
Priserna på kött och fläsk. Från departement och nämnder 1941, nr 8.
Priskontrollen. Finanstidningen 1941, nr 20.

Nederländerna.

SPERLING, H. Niederländische Erhebungen über Haushaltsrechnungen. Soziale Praxis 1941, nr 9.

Tyskland.

GAEBEL, KAETHE. Aus den Haushaltsrechnungen deutscher Arbeiterhaushalte. Soziale Praxis 1941, nr 9.

Socialförsäkring.

TEGENDAL, E. Sjukförsäkringen i Danmark och Norge år 1939. Folkpensioneringen 1941, nr 4.

Sverige.

JACOBSON, H. Yrkessjukdomsförsäkringslagen. Metallarbetaren 1941, nr 20—21.
TEGENDAL, E. Sjukpenningsförsäkring. Sv. sjukkasse-tidning 1941, nr 5.

Finland.

TEGENDAL, E. Den finska lagstiftningen om ersättning för krigsolycksfall. Folkpensioneringen 1941, nr 4.

Tyskland.

HEYN, W. Krankenversicherungspflicht für Selbständige durch Meisterkrankenkassen? Der deutsche Volkswirt 9 maj 1941.

Socialvård.

Sverige.

BUTLER, P. Fattigvård och sjukvård samt vissa synpunkter på poliklinikväsende. Erfarenheter från Norrköping. Sv. läkartidningen 1941, nr 21.
HOLMQVIST, I. Tilläggspensionärerna och fattigvården. Folkpensioneringen 1941, nr 4.
KJELLANDER, B. Den förebyggande mödra- och barnavården landet runt. Sv. fattigvårds och barnavårds tidning 1941, nr 5.
STEINWALL, MÄRTA. Fosterhemmen — bra eller dåliga? Vår bostad 1941, nr 10.
WIKLUND, E. O. Stockholms socialförvaltning — ett genomgripande reformförslag. S. A. P. information 1941, nr 6.

Danmark.

EHLERS, H. Forsorgen for blinde og svagsynede. Maanedsskrift for praktisk Lægegerning og social Medicin 1941, nr 4.

Undervisning och yrkesutbildning.

Sverige.

BRÄNNBERG, C. Propositionen om verkstadsskolorna. Sveriges landstings tidskrift 1941, nr 2.
HILLBO, A. Yrkesvägledning. Fackföreningsrörelsen 1941, nr 18.
Yrkesval och yrkesutbildning. S. A. P. information 1941, nr 7.

Belgien.

CORNET, R. L'orientation professionnelle. Ce qu'elle est. Ce qu'elle doit devenir. Revue du travail 1941, nr 3.

Finland.

MÄKI, N. Yrkesorienteringsverksamheten i Helsingfors. Social tidskrift 1941, nr 4.

Nederländerna.

L'orientation professionnelle aux Pays-Bas. Revue du travail 1941, nr 3.

Norge.

LINDBOE, CHR. Vestfold yrkesskoler. Kommunalt tidsskrift 1941, nr 4.
REIERSEN, E. Yrkesopplæring og ungdomsspørsmålet. [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1941, nr 4.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur.

AKTIEBOLAGET STOCKHOLMSSYSTEMET.
Förvaltningsberättelse för år 1940 jämte revisionsberättelse. Sthlm 1941.

AMERIKAS FÖRENTA STATER. Department of agriculture. Bureau of home economics in cooperation with the Work projects administration.
Family housing and facilities. 5 regions. Wash. 1940. (Miscellaneous publ. 399.)

— Department of labor. Bureau of labor statistics.
Bulletin. Wash. 1940—41.
644. Family expenditure in 9 cities of the East central region, 1935/36. Vol. 2.
645. — in 7 New England cities 1935/36. Vol. 2.
646. Family income in 7 urban communities of the West central-rocky mountain region 1935/36. Vol. 1.
648. Family expenditures in selected cities, 1935/36.
649. Family expenditure in 4 urban communities in the Pacific Northwest region, 1935/36. Vol. 2.

BAGGER-SJÖBÄCK, INGA, & HOFSTEN, BIRGITTA v. Ett barn — eller fyra? Sthlm 1941.

BELGIEN. Ministère des affaires économiques. Office central de statistique.
Annuaire statistique de la Belgique et du Congo belge. 62 (1940). Brux. 1941.

BLADINI, L. Praktisk handledning i bostadsinspektion. Sthlm 1941.

DANMARKS SOCIALE LOVGIVNING 1891—1941. Udg. af Socialt Tidsskrift. Khvn 1941.

EFTER 40 år. En överblick över volontärinstitutionens utveckling. Sthlm 1941. (Försvarsväsendets underbefälsförbund.)

FINLAND. Folkpensionsanstalten.
Årsberättelse. 8 (1940). Hfors 1941.

— Oy alkoholiliike Ab.
Årsberättelse. 9 (1940). Hfors 1941.

FRÅN Centrala omsättningsskattenämndens verksamhet. Samling besked i skilda spörsmål samt nämndens meddelanden nr 1—44 jämte förteckning å butikshandelsvaror resp. icke butikshandelsvaror. Sthlm 1941.

HOFSTEN, BIRGITTA v. Deltidsarbete. Yrket och hemmet. Sthlm 1941. (Fredrika Bremerförbundets skriftserie. 3.)

KOMMUNAL FINANS- OCH SOCIALPOLITIK. Sthlm 1941. (Socialdemokratiska partistyrelsen.)

KOOPERATIONEN och det aktuella läget. Betänkande, avg. till Kooperativa förbundets kongress 1941. Sthlm 1941.

KOOPERATIVA FÖRBUNDET.
Förvaltningsrådets, styrelsens och revisorernas berättelser 1940. Sthlm 1941.

Den KOOPERATIVA PERSONALENS PENSIONERING. Betänkande, avg. till Kooperativa förbundets kongress 1941. Sthlm 1941.

KRONPRINSESSAN MARGARETAS ARBETSNÄMND FÖR DE BLINDA.
[Berättelse.] 1940. Sthlm 1941.

NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke 10. Oslo 1941.
6. Meieribruket i Norge 1939.
7. Norges jernbaner 1939/40.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1941. Sthlm 1941.
Betänkande rörande bekämpande av väggohyra. Avg. [d. 13 jan. 1941] av Medicinalstyrelsen och Statens institut för folkhälsan. (S.)

STATISTISKA TABELLER över till Kooperativa förbundet anslutna föreningars verksamhet 1940. Sthlm 1941.

STOCKHOLMS BRANDKÅR.
Berättelse. 1939. Sthlm 1941.

STOCKHOLMS STADS STATISTIK. Sthlm 1941.
14. Val.
Allmänna val i Stockholm. 20 (1939 och 1940). Redogörelse utarb. av Stockholms stads statistiska kontor.

SVENSKA ARBETSGIVAREFÖRENINGEN.
Styrelse- och revisionsberättelser för år 1940. Sthlm 1941.

SVENSKA SKOGS- OCH FLOTTNINGSARBETAREFÖRBUNDET.
Utredning angående distriktsorganisationernas arbetsuppgifter. Gävle 1941.

SVENSKA SKYDDSFÖRBUNDET.
Redogörelse för år 1940. Sthlm 1941.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1941.
Hälso- och sjukvård.
Det civila veterinärväsendet år 1939. Av K. medicinalstyrelsen.
Sinnessjukvården i riket år 1939. Av K. medicinalstyrelsen.

SVERIGES RIKSBANK.
Årsbok utarb. av Riksbankens statistiska avdelning. Årg. 33 (1940). Sthlm 1941.

WINANT, J. G. A report to the governments, employers and workers of member states of the International labour organisation. Montreal 1941. (International labour office.)

VÅR folkförsörjning i avspärrningstider. 1. Av *T. Hèrnod* [m. fl.] Sthlm 1941. (Industriens utredningsinstitut.)

Nytillkomna tidskrifter.

Sozialpolitische Weltrundschau. Als Handschrift mitgeteilt vom Reichsarbeitsministerium. Referat für internationale Sozialpolitik. Jahrg. 2 (1941). Berl.

Der Vierjahresplan. Zeitschrift für nationalsozialistische Wirtschaftspolitik. Jahrg. 5 (1941). Berl.